

LATINA-EUSKARA HIZTEGIA

JUNES CASENAVE-HARIGILE

2002

Latina-euskara hiztegiaren hitzaurrea

Latinaren aberastea

Latina, herri batek nola kultura hizkuntza bat sortzen duen, eredu bat da. Hizkuntza eta kultura handiek ez dute beldurrik izan sintetikoak izateko, latina ez da batzuek lioketen mintzairia garbia. Hasieran gurea bezala Erromako hizkuntza nekazari eta artzain mintzairia errealitateari lotua zen eta alor horretan aberatsa, halere, arrainen izenak ordea greziarrak arrantzaleak izanik gehienak grezieraz daude edo hizkuntza hartarik itzuliak, baina beste kulturekin harremanetan sartzean eta herria hedatzean Erromatarrek auzoko Oskoetarren eta Ombriaren hizkuntzak desagerrarazi zituzten eta etruskoeraz aberastuz mintzairia hori ere irentsi. Kristo baino hiru mende lehenago Inperioarekin administrazio, zuzenbide eta armadaren hizkuntza bilakatzen da. Gero, galduko dituen eremu batzueta hedatzen da hala nola Ekiade Hurbilera, eta Ipar Afrikara.

Hala beharrez, teoria hausnarketarako hiztegia grezierari harti zioten edo grezieraren kalkoak asmatu, hala sortu zen emeki latin klasikoa, baina literatura berantago agertzen da -75 urteetan eta ehun bat urtez Urrezko Aroa ezagutuko du. Orduko da latin klasiko ederrena: hitz lauz Cesarek, Lukreziok, Salustiok erabiltzen dutena eta Zizeronek goienean ezarri. Olerkigintzan Virgiliok goratu. Behar berriengatik euskaraz bezala atzizkiak garatu ziren izenetan: -tas, -tus, -tio, izen lagunetan -bilis, -ivus, osus, egileetan -tor.

Latin motak

Denbora berean, latina mendebaldeko herri askotara hedatu zenean ez zuten kolono soldadu izandakoek, batere klasikoa erabiltzen, eta orain pentsatzen da latin herrikoi horrek desegin hizkuntzen eraginez latin dialektoak sortu zituela. Esate baterako latin klasikoak *equus* diona hizkuntza erromanikoetan bere oinarrizko hiztegian *caballus* hitzaren ondoko cheval, caballo, diote, baina mailegu jasoetan eta hitz erorriretan klasikoa agertzen da *equino* eta *equitación* hitzetan. Etxea esateko *domus* badago, latin herrikoietik *casa*, baina hiz jasoa *domesticus* da. Halaber, *femeninus* en jatorrizkoen ondotik *hembra* herrikoia bada. Maila jasoan *auscultar*, *ausculter* maila arruntean *escuchar*, *écouter*, maila jasoan *parabola*, arruntean *palabra*, *parole*; maila jasoan *sede*, maila arruntean, *silla*; maila jasoan *oficina*, maila arruntean *oficio*; maila jasoan *eradicar*, maila arruntean *arrancar*, *arracher*. *Dinero* herrikoia, *pecunaria* jasoa; *seguro*, *assurance* herrikoia, *fiduciaria* jasoa; *trabajo*, *travail* herrikoia, *labor*, *labeur* jasoa.

Beraz, latinetiko hizkuntzek bi motatako hitz iturriak dituzte eta sustaiaren eragina argi dago, gaztelania latinetik aski hurbil egoten bada, frantsesa germaniera eta galerarekin kutsatua urrentzen, cabeza *caput* latinetik baldin badator, frantses tête, *testa* kaiku erran nahi duenetik. Frantsesak ditu gehienik horrelako dobleak beraz *galo-erromantze* bat izan da.

Alderantziz Europa hegoaldeko eremu batean gaztelerak eta gaskoierak, sarritan, bide berdina jarraitu dute eta latin mota berdinak egoski.

Gaztelera: **aquí**, gaskoieraz **aquí**, frantsesez: **ici**

Gaztelera: **cambiar**, gaskoieraz: **cambiar**; frantsesez: **changer**

Gaztelera: **casa**; gaskoieraz: **casa**, frantsesez: **maison**

Gaztelera: **comprar**, gaskoieraz: **crompar**; frantsesez: **acheter**

Gaztelaraz: **camino** gaskoieraz: **cami**, camin; frantsesez: **chemin**

Gaztelera: **cazador**, gaskoieraz: **caçador**; frantsesez: **chasseur**

Gaztelera: **desarraigar**, gaskoieraz, **desarrigar**; frantsesez: **déraciner**

Gaztelera: **dineros**, gaskoieraz **diners**; frantsesez: **argent**

Gasteleraz: **hembra**, gaskoieraz: **hemna**; frantsesez: **femme**

Gaztelera: **hijo**, gaskoieraz: **hilh**; frantsesez: **fils**

Gaztelera: **luz**, gaskoieraz, **lutz**; frantsesez: **lumière**

Gaztelera: **pagar**, gaskoieraz, **pagar**; frantsesez: **payer**

Gaztelera: **rey**, gaskoieraz: **rey**; frantsesez: **roi**

Beraz, fonetikaren aldetik eta hitzen aukeratik ikusten da badela *hispano-erromanze* bat Akitaniaraino hedatu zena. Eta euskaldunok, batzuetan, hortik mailegatu dugula (kanbiatu, pakatu/pagatu).

Latinaren batasuna predikatzen digutenek ez digute azaltzen nola Italieran hasieratik dialektoak badiren, edo sortu diren eta siziliar dialektoa ez dutela Piemonten ulertzen, horregatik, orain hizkuntza erromanikoak dialektu italiotetik edo italiar dialekoetatik datozena idazten da ez Erromako hizkuntza klasikotik, ahaztu gabe maila jasoan latin klasikoa eta areago greziera hizkuntza horien iturri direla. Hain zuen, latin dialektoen izatea ikusten da Errumaniko hiztegian: Sizilian, Korsikan eta Sardinian bakarrik aurkitzen diren hitz formak baitira hala nola *limba* lingua esateko, *abba*, *aqua* esateko, erran nahi bailuke erromatar legionarioak Errumaniarra hiru herri horietatik etorri zirela.

Erdi Aroan latin klasikoaren zaintzko higikunde bat agertu zen, latin herrikoiaz salbatzeko eta orain, jende batzuk erromanze hizkuntzen arteko komunikabide bezala, latin gaurkotua eskaintzen digute, alegia 900 milioi jendeek uler dezakelako. Errenazimendukoek zuten jakintzak latinari gehienik mailegatu hala nola botanikan, landareen izenak, medikuntzan gaitzen eta anatomia izenak, kimikan eta farmazian sistematika.

Nolanahi azken aterpea Erromako Eliza izan du. Kristautasunaren latin liturgikoak mendebaldeko hizkuntza franko (akitaniera, iberiera, liguriera, galiera) IV.-V mendearen azkenik galarazi bazituen, garai berean hizkuntza erromanikoak eman zituen Errumaniatik Galiziara.

Latina *Vulgataren* eta mezako hizkuntza izan delako, baita Europa mendebalde idatziz osoko elkar ulertzeko hizkuntza nagusia izan, hamazazpigarraren menderaino jakintza hizkuntza, tesi eta iker lanak latinez egiten ziren; ia, irakasten zen bakarra latina zen, bitartean mintzairak erromanikoak literaturan garatzen zirelarik. Oraindik, teologian jakin beharrezkoa dute apaizek, latina.

Halaber, milioika jendeek beren hizkuntzaren ordez arabiera hartu zuten *Koran* sakratuaren hizkuntza zelako, baina arabiera motak ia hizkuntza erromanikoak haina zatikatuak dira, libanoar batek nekez hitz egin bai dezake marokitar batekin.

Latina eta euskara

Hiztegi honetan, gure hizkuntzak, zuzenean edo ez, jaso dituen hitzen aitak eta amak ikusiko dituzue eta latina berak ez dizu erranen berak nondik etengabeko katean mailegatu zituen hitzak. Euskarak mundu erromanikoari egokitzeko bospasei latinkada iturri izan ditu:

Zuzenean. Inperio garaitik badirudi mailegatu dituela: aditu, bortu, denbora, errege, golde, lege, lore, mila, oren/ordu, portu. (orduko latinaren ahoskeraz hartuak)

Beranduago: bake, barkatu, preso, tormentu, justizia.

Elizaren bitarte: altare/aldare, apez, apezpiku, apostolu, arima, bekatu, bereter, birjina, eliza, gorputz, paradisu, santu, zeru (latin berantiarren ahoskerak gorde dutenak)

Elizaren bitarte, baina gazteleratik: dilubio, kalbario, infernu, kanoniko, purgatorio.

Elizaren bitarte gaskoieratik: kalonje

Bestalde mundu osokoak bezala euskaldun botanikariekin landare izenak latinez ere ikasten dituzte, baita anatomiako sistemakilariek elkar ulertzeko hizkuntza hori oraindik erabiltzen.

Euskaraz auzo hizkuntzek setiatuak, kutsatuak izan gara, saiakera batean erakutsi nuen gaskoieratik euskara osoan eta euskara batuan dauden jatorri horretako ehun bat hitzek ez dutela gure hizkuntzan benetako sinonimorik. Gaztelararekin berdin maileguen kopurua egin baledi askoz gehiago eta Iparraldean ere.

Euskara ez baitzen idatzia eta irakatsia izan, Iparraldean hitz egiten den mintzairak bilduz hiztegiaren erdia frantsesetik lego, ingelera apur batekin nahasian (bouster, pace-maker, coach, casting, feeling, jogging, round baller, skate-board, trader eta beste) eta bestalde Hegaoaldean berdin gaztelaniarekin.(aktual, abismo, abrelata, absurdo, abundantzia, akzio, akordatu, akto, azertatu etc...)

Errumaniera, diglosia asko ezaguturik (greziera, turkiera, alemanera, eslaviera) eta berandu idatziak, baditu oinarritzko hitz asko latin ez direnak.

Latina bere idazkerarekin, bere alfabetoarekin mendebaldeko hizkuntza idatzien eredu bakarra izan da eta beharbada lehen imperio hizkuntza; hiztegiaren aldetik erakutsi du hizkuntza handi batek ez duela mailegatzeko beldurrik. Arazoa da araurik ez denean bakoitzak zernahi mailegu har lezakeela hizkuntzak jadanik bere hitzak dituelarik eta elkar ezin ulertzea gerta.

Guri ere gertatu zaigu erromatarrei bezala, baina hogeigarren mendean, gure hizkuntza jakintzetara egokitzea; nazioarteko hitzak onartu ditugu hala nola „nazio“ hitza bera, baina latinak edo grezierak ez gaituzte iztu. Ingelesa aberatsa dela diotenek ez dira konturatzen ez dela germaniera familiako mintzaira garbia, haren hiztegiaren erdia latina edo Normandiako frantses zaharretik irentsi duena baita, eta denek bezala jakintza mailan greziera ere darabilela. Bestalde lotsatu gabe ingelesek hitz berrien sortzen badakite eta hitz zaharrei esan nahi berria ematen.

Hiztegiaren egilea

Junes Casenave Harigile Zuberoako Santa Grazin 1924. urteko apirilaren lauan sortu zen. Errejentak eta etxekek ikusi zutenean eskolatzeko *hartze ona* eta ikasteko gogoa bazuela. 1935. urtean, hamaika urteekin, Betharramera bigarren mailako ikasketak egitera igoり zuten Han Mikel Garikoitz santuak sortu eskolan betarramdar kongregazioko fraide izateko asmoa eterri zitzaion eta erlijio ikasketak egitera hogeita bat urteekin Palestinara, Belenerima bidali eta han apaiztu; orduan, 1948 urtean Israeldarren inbasioa bizitu zuen.

Betharramita anitzen gisa Aita Junes Casenave irakaslea eta kolegio zuzendaria izan zen. Euskarazko hiztegi eta ikasbideak argitaratu zituen, baina batik bat, greziera frantsesa eta latina irakatsi, baita pedagogia ikastaldiak antolatu.

Honela hamasei urtez Okzitanian irakaskuntzan egon zen batik bat Limótges hirian eta hamazazpi urtez Donapaleun. Zazpi urteez eta baccalauréat lortu arte latina ikasi zuen. Halere apaizgaitegian ez zen Iparraldean, latina Hegosaldean, eta Erroman bezain nagusi. Noizbehinka, fraidetu nahi zirenek, beren artean latinez mintzatzen ziren eta irakasleek zioten euskararen jakiteak latina egiten laguntzen zuela.

Osorik latinez ziren ikasketak teologia eta filosofiazkoak ziren eta gai horietako txostenak latinez egin behar ziren. Horrek lagundu zuen aita Junes Casenave Harigile, geroago, letretan ikasia, kolegioetan latina irakasten.

Santa Grazi sorterrian euskara arkaiko eta horregatik aberatsa hitz egiten da; Euskal Herrira itzuli zenean amak zekien *hüskara* eder hori biltzeko astia izan zuen eta harengandik etnologiazko jakutri franko ikasi, hala nola senda belarren jakintzaz.

Euskara dela-eta, nahiz irakaskuntzak hertsiki lotua, duela ia berrogei urte hasi zen idazten hogeitik gora pastorala, Testamentu berria zubereraz itzuli, elizarako beste hiru euskal liburu, bi olerki bilduma, hiru ipuin bilduma, bi saiakera, horrela lehenik 1982. urtean euskaltzain urgazle izendatu zen eta 2000. urtean Ohorezko euskaltzain.

Latina-Euskara hiztegia

Ondotik datorren hiztegia ez da ikerlari miniaturista edo aurrelariantzat egina hitz bakoitzarentzat ez baitu erraten nork, noiz erabili duen, hori lau lagunen artean egiteko lan itzela bailitzateke, ez da ere idazle onen hiztegia aipamenekin, liburu hau zerbait latin dakiten edo ezagutu nahi dutenen hastapen bat da.

Egileak berak erranik latin herrikoiak eta arkaikoak bazter utzirik, bakarrik latin klasikoaren hiztegi bat antolatzen ibili da. Sarritan, latin hori ez da hizkuntza erromanikoen oinarritzko hiztegiaren iturri bakarra, ez eta soldaduek eta italiar kolonoek ekarria, halere orokorki zerbait ikusteko dute mintzaira horiek, maila apalean ere latin klasikoarekin, baina klasiko hori jakintsuen eta eskolatuen hitz iturri handiena izan da grezierarekin. Euskarak ere maila jaso horretatik hitzak hartu ditu.

Junes Casenavek argitaratu dituen liburuak ia denak euskaraz daude. Sakonki ezagutzen duen zubereraz gehienak, baina euskara batuan ere trebea beraz gure hizkuntzaren ezagutzaz hiztegian sinonimoak ere ematen dizkigu.

Hiztegi hori izan bedi bide xumea Antzinako pentsamenduaren hobeki sakontzeko eta latinari zor dioguna aitortzeko.

Txomin Peillen euskaltzaina

**LATINA – EUSKARA
HIZTEGIA**

JUNES CASENAVE-HARIGILE

A

A, ab, abs, hitzaurreko (Abl.). Hau dio : 1- Jatorria : - tik, nontik : **esse a patre et matre**, gürrasoetatik jatorria. **Ab Urbe profectus sum**, Erramatik heldu naiz. 2- Nork : **Caesar a suis amicis imperfectus fuit**, Zesar bere adiskideek hil zuten. 3- Alde : **A sinistro cornu**, ezkerreko aldean. **Stare a Cicerone**, Zizeronen alde jarri.

Abactus, a, um, abigo pi

Abactus, us, m. abere ebasketxa

Abacus, i, m. manka, joku mahai

Abalienatio, onis, f. uzketa, salketa

Abalieno, as, are, tr. saihestu. // Utzi, saldu

Abavus, i, m. heren aitona, okilaso // pl. arbasoak

Abdicatio, onis, f. kargu uzte, babesgabe

Abdico, as, are, tr. intr. kargua utzi, züzen gabetu, babesgabetu

Abdico, is, ere, dixi, dictum, intr. ezonartu, debekatu

Abdidi, abdo perf.

Abdite, adb. epaixka, gordeka

Abdo, is, ere, didi, ditum, tr. ezkutatu, (ezpata) sartu ; se abdere, hondoratu

Abdomen, inis, n. sabel

Abduco, is, ere, duxi, ductum, tr. eraman, urrundu ; - a fide, eginbidetik okertu

Abductus, a, um, abduco pi.

Abduxo, abduco perf.

Abegi, abigo perf.

Abellana, ae, f. hur

Abeo, is, ire, ii edo ivi, itum, intr. joan, atera, jalgi, galdu ; abeamus ex urbe, hiritik joan gaitezen ; abit e vita, bizia galdu dü

Abequito, as, are, intr. ; zaldiz urrundu

Aberam, absum iragana

Abero, absum gertakizuna

Aberratio, onis, f. urrunzete, baztertze

Aberro, as, are, intr. bidea galdu ; huts egin

Abes, absum ind. orialdia edo imperatiboa, 2. pers. sing.

Abfore, absum infitibo geroaldia

Abfui, ikus absum

Abhinc, hementik urrun; oraidanik

Abhorreo, es, ere, ui, intr. eta tr. ihes egin ; iguin izan ; aborrere a vitiis, okerbideari ihes egin ; ezgai izan

Abidum, abeo agintera. habil gibel

Abiegnus, a, um, izazekoa

Abiens, euntis, abeo po.

Abies, etis, f. izai ; itsasuntzi, lantza.

Abigo, is, ere, egi, actum, tr. aizatu, uxatu, ohildu, igorri ; aberetaldea baztertu ebasteko

Abii, abivi, abeo perf.

Abitio, onis, f. abiada

Abitus, us, m, abiada

Abjeci, abjicio, perf.

Ablegatio, onis, f. erbesteratu

Abiligurio, abiligurrio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. milikatu ; hondatu, parrastatu, xahutu

Abiligurritio, onis, f. xahutze

Abloco, as, are, tr. akuratu

Abludo, is, ere, lusi, lusum, intr. bestelako izan, ezberdin izan

Abluo, is, ere, ui, utum, tr. garbitu, ikuzi

Ablutio, onis, f. garbiketa, txukunketa

Ablutus, a, um, abluo pi.

Abnato, as are, tr. igeriz aldendu

Abnego, as, are, tr. ukatu, eragotzi

Abnepos, otis, m. birbiloba

Abneptis, is, f. arralabaso

Abnocto, as, are, intr. etxetik kanpo loegin

Abnodo, as, are, tr. motxarratu

Abnormis, e, adj. besteak ez bezalako, anomal

Abnuo, is, ere, ui, utum, intr. ukatu, eza eman

Aboleo, es ere, evi, itum, tr. ezabatu ; ezdeustu, ezereztago, kendu

Abolesco, is ere, evi, intr. endurtu, kaxkartu, sunsitu

Abolevi, aboleo edo abolesco, perf.

Abolitio, onis, f. ezereztapen, hondamen, suntsipen
Abolla, ae, f. (soldado) soingaineko
Abominandus, a, um, adj., hastigarri, higuingarri, gorrotagarri
Abominatus, a, um, pi. 1) maradikazale. 2) maradikatu, opogaixtotu
Abominor, aris, ari, atus sum, dep. tr., higuin izan, higuindu // zapuztu (arrenez)
Aborigenes, um, m.pl. bertakoak, eskualdekoak
Aborior, eris, iri, ortus sum, dep. intr. hil, zendu ; haurra galdu, ilaurtu
Aboriscor, eris, i, dep. hil, zendu
Abortio, onis, f. haurgaltze
Abortivum, i, n. haurgaltze
Abortivus, a, um, adj. haurgalgarri ; zazpiki, xorroil, ordükogabea
Abortus, us, m. haurgaltze
Abrado, is, ere, rasi, rasum, tr. karraskatu ; bizarra egin
Abrasus, a, um, abrado pi.
Abreptus, a, um, abripi pi.
Abripi, is, ere, ripui, reptum, tr. erauzi, bahitu, erakarri
Abrodo, is, ere, rosi, rosum, tr. marraskatu ; jankatu
Abrogatio, onis, f. indargabetze ; kargukentze
Abrogo, as, are, tr. indargabetu ; kargua kendu
Abrosus, a, um, abrodo pi.
Abrumpo, is, ere, rupi, ruptum, tr. apurtu, puskatu, txikitu
Abrupi, abrumpo perf.
Abrupte, adb. brau, betbetan, briubrau
Abruptio, onis, f. etenaldi, tai ; apurketa, haustura
Abruptum, i, n. ezponda, aldapa, amildegi, malda
Abruptus, a, um, abrumpo pi. ; malkar, xut
Abs, a, ab orde c, q, t aurrean
Abscedo, is, ere, cessi, cessum, intr. urrundu, urrutiratu, baztertu ; uko egin : abscedere ab obsidione, alkiari uko egin
Abscessio, onis, f. abiada, abiadura
Abscessus, us, m. baztertze, urrutiratze
Abscidi, abscido eta abscindo perf.
Abscido, is, ere, cidi, cissum, tr. moztu, ebaki
Abscindo, is, ere, scidi, scissum, tr. kendu, urratu
Abscise, adb. laburki
Abscissus, a, um, anbscindo pi. ; adj. zut ; garratz, gogor
Abscisus, a, um, abscido pi. ; adj. maldatsu, gogor ; zorrotz,
Abscondite, adb. epainka, gordeka, hitz ilunez
Absconditus, a, um, abscundo pi.
Absconde, is, ere, condi, conditum edo consum, tr. ezkutatu, gorde, bistatik galdu ; pas. sartu (argizagi)
Absens, entis, absum po. bertan ez, hautagei ez
Absentia, ae, f. ez izate ; eskas
Absilio, is, ire, ii edo ui, intr. berriz jauzi ; jauziz ihes egin
Absimilis, e, adj. bestelako, ezberdin
Absinthiatus, a, um, adj. ixendun
Absinthites, ae, m. ixen ardo
Absinthium, ii, n. ixen (landare) ; gauza garratz
Absis, idis, f. uztai ; ganga
Absisto, is, ere, stiti, intr. aldendu, urrundu, uko egin, gelditu, geratu, absistere spe, itxaropen galdu
Absit, absum subj. or. nere baitatik urrun !
Absolute, oso, hobekienik
Absolutio, onis, f. hobengabe ezarte, askatze ; amaiera, bukaera, bururapen
Absolutorius, a, um, hobengabe ezarle ; askatziale
Absolvo, is, ere, solvi, solutum, tr. askatu, jaregin, lokabetu, berezi ; hobengabe ezarri ;urrendu, burutu, bukatu ; ordaindu (zorra) ; idatzi, argitu (asmakari)
Absone, adb. motelki, trakeski ; ahots okerrez
Absonus, a, um, oker (doinu), ez iritzi bereko, ez elkarrekiko
Absorbeo, es, ere, sorbui, sorptum, tr. betezin izan, irentsi, itoka jan, itoteka jan
Absque, adb. barik, ezik, gabe, salbu
Abstemius, a, um, urriedale, urrijale
Abstereo, es, ere, tersi, tersum, tr. araztu, garbitu, ikuzi ; lehortu, xukatu ; galarazi, suntsiarazi
Abstergo, is, ere, tersi, tersum, abstereo bezala
Absterreo, es, ere, ui, itum, tr. baztertu, saihestu, zokoratu ; saihestu (beldurrez)
Abstersi, abstereo eta abstengo perf.
Abstersus, a, um, abstereo eta abstengo pi.
Abstinens, entis, Abstineo po.

Abstinenter, adb. zuhurki
Abstinentia, ae, f. onestasun, zintzotasun ; neurri ; jangabe
Abstineo, es, ere, ui, tentum, tr. bazterreratu, baztertu ; eutsi, atxiki, hazkurria kendu, dietan ezarri, jangabe utzi ; intr. ez egin, ez parte hartu, bere buruaz nausi izan ; jangabe egon ; abstinere ab aliqua re, zerbait ez hartu
Abstiti, absisto eta absto perf.
Absto, as, are, stiti, intr. urrun egon
Abstractus, abstraho pi.
Abstraho, is, ere, traxi, tractum, tr. erauzi, bortxaz eraman, saihestu ; abstrahere in servitutem, esklabu eraman
Abstrudo, is, ere, trusi, trusum, tr. ezkutatu, gorde
Abstrusus, abstrudo pi.
Abstuli, auferro perf.
Absum, abes, abesse, abfui edo afui, intr. ez izan (nonbait) ; urrun izan, aske izan, gabe izan : abesse a culpa, errugabe izan ; luzatu, atzeratu ; tantum abest ut... ut etiam : hainbat...hainbat
Absumo, is, ere, sumpsi edo sumsi, sumptum edo sumtum, tr. irentsi ; ezereztu, sunsitu ; absumere classem, untzidia suntsitu
Absumptus, absumo pi
Absurde, adb. ahots okerrez ; eragabe
Absurdus, a, um, oker, zentzugabe ; behargabeko, ezegoki ; ergal
Abundans, antis, ugari, oparo, aberats
Abundanter, adb. oparo, nasaiki
Abundantia, ae, f. oparitasun, joritasun, aberastasun
Abundatio, onis, f. uholde
Abunde, nasaiki ; aski, nahiko ; abunde est (inf.), aski da
Abundo, as, are, intr. gaintika joan, gainezka egin
Abusive, metafora bidez
Abusque, (abl.), -tik
1. **Abusus**, a, um, abutor pi.
2. **Abusus**, us, m. gehiegikeria, neurrigabekeria
Abutor, eris, i, usus sum, dep. gaizki erabili
Abydenus, a, um, abidostar ; abidoseko
Abydos eta Abydus, Abidos, hiria
Ac, lok. atque orde ; eta ; aliter ac, bestela ; aequo ac, adina, bezain, bezainbeste ; perinde ac, baldin ; simul ac, bezain laster
Acacia, ae, f. akazia
Academia, ae, f. Atenaseko Akademia ; Platonen doktrina
Academicus, a, um, Akademiako ; **Academici**, orum, mpl. Platonen ikasleak ; **Academica**, orum, npl. Zizeronen Akademiak
Acalanthis, idis, f. kardantxilo, karnaba
Acanthillis, idis, f. zainzuri
Acanthinus, a, um, molorrikaren, molorrika iduri
Acanthis, idis, f. kardantxilo ; kardantxilobazka
Acanthus, i, m. molorrika
Acanthyllis, idis, f. kardantxilo ; zainzuri
Acarnanes, um, mpl. akarnaniatarrak
Acarnania, ae, f. Akarnania, Greziako lurraldea
Acatium, ii, n. untzitxo
Accano, is, ere, intr. norbaitekin abestu
Accanto, as, are, intr. norbaitekin abestu
Accedo, is, ere, cessi, cessum, tr. eta intr. alderatu, hurbildu ; accedere ad moenia, harresitara hurbildu ; sartu ; beregain hartu ; menturatu, accedere ad periculum, galbidean menturatu ; accedere alicui suadente, onetsi norbaiten aholkuak ; areagotu
Accelero, as, are, tr. lastertu, azkartu ; intr. lehiatu
Accendo, is, ere, cendi, censum, tr. izeki, piztu ; zirikatu, berotu
Accenseo, es, ere, sui, situm edo sum, tr. bateratu, elkartu
1. **Accensus**, a, um, accenseo pi.
2. **Accensus**, i, m. aitzindari menpeko
3. **Accensus**, us, m. izekitze, pizte
Accentus, us, m. doinu
Accepi, accipio perf.
Acceptio, onis, f. onarpen : onespen
Accepto, as, are, tr. hartu, jaso
Acceptum, i, n. irabazi
Acceptus, accipio pi ; adj. gogoko
Accerso, ik. arcesso
Accessio, onis, f. alboratze ; gaixoaldi ; gehitze
Accessus, us, m. alboratze ; sarbide ; sukarraldi
Accidens, entis, n. ustegabe, ustegabekeria
Accidentia, ae, f. gertakari, ustegabe

1. **Accido**, is, ere, idi, intr. iritsi, heldu, accidere ad aures, belarritara heldu ; gertatu, quid accidit ? zer gertatu da ?

2. Accido, is, ere, idi, sum, tr. motz ebaki, ezereztu ; ekin
Accinctus, a, um, accingo pi. ; adj. gertu
Accingo, is, ere, cinxi, cinctum, tr. inguratu ; antolatu
Accinxi, accingo perf.
Accio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. dei egin
Accipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. jaso ; ongi etorri egin ; sumatu ; onartu
Accipiter, tris, m. gabirai, belatz
Accisus, a, um, moztu
Accitus, us, m. dei, deialdi
Accivi, accio, perf.
Acclamatio, onis, f. oihu, irrintzi
Acclamo, as, are, intr., tr. oihukatu, txistukatu
Acclinis, e, bermatu ; aldapatsu ; -koi, -kor, -ra eramana
Acclino, as, are, tr. makurtu
Acclivis, e, goiti doana
Acclivitas, atis, f. igoaldi,igoera
Acclivus, a, um, goiti doana
Accola, ae, m. auzoko ; fluvius accola, ibai adar
Accolo, is, ere, colui, cultum, tr. auzoan bizi
Accomodate, adb. arabera
Accomodatio, onis, f. beretze, jabetze ; konponketa
Accomodatus, a, um, accomodo pi.
Accomodo, as, are, tr. konpondu, eratu ; -ri lotu
Accomodus, a, um, berezko
Accongero, is, ere, gessi, gestum, tr. metatu, pilatu
Accredo, is, ere, didi, ditum, tr. sinistu ; uste izan
Accresco, is, ere, crevi, cretum, intr. hazi ; erantsi
Accretio, onis, f. emendio
Accretus, a, um, accresco pi.
Accrevi, accresco perf.
Accubitio, onis, mahaian etzate
Accubo, as, are, cubui, cubitum, intr. ondoan etzan ; mahaian etzan ; ondoan izan
Accubui, accubo eta accumbo perf.
Accumbo, is, ere, cubui, cubitum, intr. ondoan etzan, gain etzan ; mahaian jarri, accumbere apud aliquem, norbaiten etxean jan
Accumulate, adb. nasaiki, oparo
Accumulator, oris, m. pilatzaire
Accumulo, as, are, tr. metatu, pilatu ; ondostatu (zuhaitza)
Accurate, **adb.** artoski
Accuratio, onis, f. ardura, arreta ; zehaztasun
Accuratus, a, um, bikain
Accuro, as, are, tr. artatu ; ekin
Accurro, is, ere, curri edo cucurri, cursum, intr. laster etorri ; gogoratu
Accursus, us, m. laster etorrera
Accusabilis, e, gaitzesgarri
Accusatio, onis, f. salaketa, salakuntza ; accusationen desistere, salaketa utzi
Accusator, oris, m. salatzaire
Accusatorie, adb. kartsuki
Accusatorius, a, um, salaketari dagokionez ; kartsu
Accusatrix, icis, f. salatzaire (emaztekia)
Accusito, as, are, tr. salatu
Accuso, as, are, tr. auzira deitu ; accusare ambitus, azpikeriagatik salatu ; accusare de pecuniis repetundis, bidegabekeriagatik salatu
Aceo, es, ere, ui, intr. garraztu, mingostu, samintu
1. **Acer**, eris, n. astigar
2. **Acer**, acris, acre, zorrotz ; garratz, samin ; bizi, sutsu
Acerba, adb. ik. acerbe
Acerbe, adb. garrazki
Acerbitas, atis, f. samintasun, garraztasun
Acerbo, as, are, garraztu, samintu ; gaiztotu
Acerbus, a, um, oihukari ; gordin (fruta) ; garrai aurreko ; nekagarri
Acernus, a, um, astigarren
Acerra, ae, f. intsentsu, intsentsu ontzi
Acerrimus, a, um, acer sup.
Acervatim, adb. pilaka, metaka
Acervatio, onis, f. pilaketa

Acervo, as, are, tr. metatu, pilatu
Acervus, i, m. meta, pila
Acesco, is, ere, acui, intr. garraztu, mingostu
Aesta, ae, f. Segesta, Ziziliako hiri
Aestaeus, a, um, Segestako
Aestensis, e, Segestako
Acetabulum, i, n. ozpin untzi ; inkaminari godalet ; neurri
Acetaria, orum, npl. barazki gatzozpin, entsalada
Acetum, i, n. ozpin ; gogo xorrotx
Achaeus, a, um, Akaiako, Greziako
Achaia, ae, f. Akaia, Peloponesako lurraldea, Grezia
Achalias, ados, f. greziarsa
Achaicus, a, um, Akaiako
Achais, idis, f. greziarsa ; Grezia
Achates, ae, f. agata
Achates, ae, m. Akates, Eneasen laguna
Achelous, ii, m Akelous, Epirako ibaia
Acheron, ontis, m. Akeron, Infernuetako ibaia
Acheruns, untis, m. Akeron, Infernuetako ibaia
Acherusius, a, um, Infernuetako
Acheta, ae, f. txitxar
Achillea, ae, **achilleos**, i, f. apaizkoro (lantare)
Achilles, is, m. Akiles, greziar heroi
Achivus, a, um, greziar, greziako
Achradina, ae, f. Akradina (Sirakusako auzo)
Achras, ados, adis, f. basa madariondo
Acia, ae, f. hari
Acidulus, a,um, garratx
Acidus, a, um, mingots ; eztenkari
Acies, ei, f. armada lerro ; prima acies, aurre armada ; novissima edo extrema acies, atze armada
Acinosus, a, um, bihitsu
Acinum, i, n. eta acinus, i, m. mordo
Acipenser, eris edo **acipensis**, is, m. polaio
Aconitum, i, n alarguntsabelar
Acor, oris, m. samintasun
Acquiesco, is, ere, quievi, quietum, intr. atseden hartu ; lasaitu ; laket izan ; baietsi
Acquiero, is, ere, sivi, situm, tr. erantsi, eskuratu
Acquisivi, acquiro perf.
Acquisitus, a, um, acquiro pi.
Acre, adb. kartsuki
Ariculus, a, um, karratx ; eztenkari
Acrifolium, ii, n. gorosti
Acrifolius, a, um, gorostizko
Acrimonia, ae, f. samintasun ; zorroztasun
Acrior, acer konparatiboa
Acrisione, es ; **Acrisoneis**, idis, f. Danae, Acrisiosen alaba
Acritas, tatis, f. adore, kemen ; zorroztasun
Acriter, adb. biziki ; ankerki
Acritudo, inis, f. gogorkeria ; indar
Acroama, atis, n. sinfonia ; soinulari
Acroceraunia, orum, npl. Acrozeraunia mendaia
Acrocorinthus, i, m. Atenasako goihiria
Acroteria, orum, npl. kaiaren burua
Acta, ae, f. ondartzza
Actaea, ae, f. intsusa
Actaeus, a, um, atenastar
Acte, es, f. intsusa
Actiacus, a, um, Aktiumeko
Actias, adis, f. atenastarsa
Actio, onis, f. aktore egintza ; ekintza ; egingai ; auzi ; actionen intendere, auzipetu
Actito, as, are, tr. ekin ; maiz alegatu
Actium, ii, n. Aktium hiria
Actiuncula, ae, f. hitzaldi labur
Actius, a, um, Aktiumeko
Activus, a, um, eraginkor

Actor, oris, m. kudeazaile ; abokatu ; hizlari
Actuaria, actuariola, ae, f. ontzitxo
1. **Actuarius**, a, um, azkar (ontzi)
2. **Actuarius**, ii, m. kontulari
Actum, i, n. egintza ; pl. balentria, legeak, arrolak ; Acta senatus, senatusen arrolak
Actuose, adb. azkarki, bortizki
Actuosus, a, um, eragile
1. **Actus**, a, um, ago pi. ; actum est de me, nereak egin du ; dies bene acta, egun ondo baliatua ; tempus actum, igaranaldi, lehenaldi
2. **Actus**, us, m. higidura, ibilera ; agerraldi ; zati
Actutum, adb. berehala
Acui, acus dat. ; aceo eta acuo perf.
Aculeatus, a, um, eztendun ; zorrotz
Aculeus, i, m. ezten, ziri, pizgarri, kaltegarri
Acumen, inis, n. mutur (azkon) ; gailur ; zorroztasun
Acuminatus, a, um, zorrotz
Acuo, is, ere, ui, utum, tr. zorroztu
1. **Acus**, eris, n. ahotz ; leka
2. **Acus**, i, m. arrain luze
3. **Acus**, us, f. orratz ; acu pingere, bordatu
Acute, adb. zorrozki ; antzatsuki
Acutulus, a, um, antzatsu
Acutum, adb. zorrozki, antzatsuki
Ad, prep. norat : eo ad patrem, aitaren etxerantz banoa ; ad sidera, zeruraino ; tokia : ad ripan, ibai ertzean ; noiz : ad diem, hizartu egunean ; ad solis occasum, eguzki sartzean ; ad annum, urte baten buruan ; helburua : omnibus rebus ad profectionem comparatis, oro antolaturik joaterako ; konparaketa : arabera, sognik, ad omnia, orotan
Adactio, onis, f. behartze, derrigortze
Adactus, a, um, adigo pi.
Adactus, us, m. makur ; adactus dentis, haginkada
Adaeque, adb. hain, hainbat
Adaequo, as, are, tr ; berdintu
Adaestuo, as, are, intr. turrustatu
Adaggero, as, are, tr. metatu, pilatu, ondostatu (zuhaitza)
Adagio, onis, f. atsotitz
Adagium, ii, n. atsotitz
Adalligo, as, are, tr. batu, josi
Adamanteus, a, um, altzairuzko, burdinezko, diamantezko ; gogor burdina bezala
Adamantinus, a, um, ik. aurrerakoa
Adamas, antis, m. altzairu, burdin, diamante ; bihotz gogor
Adambulo, as, are, intr. ondoan ibili
Adamo, as, are, tr. liluratu ; maitemindu
Adaperio, is, ire, perui, pertum, tr. osoki ireki, estalia kendu
Adapertilis, e, ireki daitekeena
Adapertus, a, um, adapero pi.
Adapto, as, are, tr. doitu
Adaquo, as, are, tr ; ureztatu
Adaquor, aris, ari, dep. hurez hornitu ; ureztatu ; eradan
Adareo, es, ere, ui, edo **adaresco**, is, ere, intr. lehortu
1. **Adauctus**, adaugeo pi.
2. **Adauctus**, us, m. ugalketa
Adaugeo, es, ere, auxi, auctum, tr ; gehitu
Adaugesco, is, ere, intr. gehitu ; loditu
Adaugmen, inis, n. ugalketa
Adibibo, is, ere, bibi, bibitum, tr. edan ; irritsiz entzun
Adc..., ik. acc.
Addecet, behar da, on da
Addenseo, es, ere, tr. tinkatu
Alddenso, as, are, tr. tinkatu
Addico, is, ere, dixi, dictum, intr. aldeko izan ; tr. enkantean eman ; addicere in publicum, konfiskatu, kendu ; esleitu ; kondenatu
Addictio, onis, f. enkantean emate
Addictus, a, um, addico perf. ; addictus, i, m. zorrarengatik esklabo
Addidi, addico perf.
Addisco, is, ere, didici, tr. ikasi
Additamentum, i, n. gehiketa

Additio, onis, f. gehiagotze
Additus, a, um, pi. perf.
Addixi, addico perf.
Addo, is, ere, didi, ditum, tr. josi, lotu
Addoceo, es, ere, docui, doctum, tr. irakatsi
Addormio, is, ire, intr. lokartu
Addormisco, is, ere, intr. lokartu
Addubito, as, are, intr. ezbaian izan ; zalantzatu
Adduc, adduco ag.
Adduco, is, ere, duxi, ductum, tr. eraman ; adducere in jus, auzitaratu ; erakarri, adducere in metum, beldurtu ; estutu, uzkurtu, adducere habenas, hedeeak estutu ; ekarri, adducere febres, sukarra eman
Adductus, a, um, adduco pi. ; adj. izurtu, zimurtu ; betilun
Adduxi, adduco perf.
Adeedo, is, ere, edi, esum, tr. hasi ; marraskatu
Adegi, adegi perf.
Adelphi, **Adelphoe**, orum, mpl. Adelfoak, Terenzok idatzi komedia
Adelphis, idis, f. datil
Ademi, adimo perf.
Ademptio, onis, f. kentze
Ademptsu, a, um, adimo pi.
Ademtio, onis, kentze
1. **Adeo**, adb. hain, hainbat ; erabat ; eta ere, areago ; bada, id adeo considerate, bada hau ikus ezazue ; hain zuzen ; adeo ut, hain...non, adeo mihi carus est ut ..., hain maite dut non...
2. **Adeo**, is, ire edo ivi, itum, tr. eta intr. hurbildu, ikustatu, adire ad aliquem, norbait ikustatu ; galdetu, aztertu ; hasi, aurre egin, adire (ad) summa pericula, gaizbide handiei aurre egin
Adeps, ipis, m. koipe ; lur gizen ; hanpadura
Adeptio, onis, f. eskurapen
Adeptus, a, um, adipiscor pi. eskuratu duena ; passiboan : irabazi
Adequito, as, are, tr., intr. zaldiz hurbildu
Aderam, adsum ir.
Adero, adsum etorkizuna
Aderro, as, are, ondoan ibili
Adesurio, is, ire, ivi, intr. goseak jan
Adesus, a, um, adedo pi.
Adeundus, a, um, adire aditz- adj.
Adf. ik. aff.
Adfui, affui, adsum ir.
Adg. ik. agg.
Adhaereo, es, ere, haesi, haesum, intr. itsatsi ; ondoan izan
Adhaeresco, is, ere, haesi, haesum, intr. itsatsi ; ixil egon
Adhaesi, adhaereo eta adhaereso perf.
Adhaesio, onis, f. lotura
Adhaesus, us, m. lotura
Adhalo, as, are, tr. putz egin
Adhibeo, es, ere, bui, bitum, tr. hurbildu ; abegi on egin , batzarri egin ; erabili ; adhibere fidem, hitzeko izan ; erantsi
Adhinnio, is, ire, ivi edo ii, intr. -ti buruz irrintzi egin
Adhortamen, inis, n. adore emate
Adhortatio, onis, f. adore emate, sustatzale
Adhortator, oris, m. adoretzaile, sustatzale
Adhortor, aris, ari, dep. adore eman, adoretu, sustatu
Adhuc, adb. orain arte ; gainera, orobat
Adi, adeo, is ag.
Adiantum, i, n. odolbelar (landare)
Adicio, ik. adjicio
Adiens, entis, adeo, po.
Adigo, is, ere, egip, actum, tr. aurrerarazi, sartu, eroan (abereak) ; hertsatu, behartu, adigere (ad) jusjurandum edo jusjurando, zinpetzera, zin egitera erakarri
Adii, adeo, is, perf.
Adimo, is, ere, emi, emptum, tr. kendu
Adimpleo, es, ere, evi, etum, tr. bete,
Adinstar, ik. instar
Adipatum, i, n. gizenki
Adipatus, a, um, gizen
Adipiscor, eris, i, adeptus sum, dep. iritsi ; lortu
Aditio, onis, f. joate
Aditus, us, m. joate, hurbilketa, sarrera

Adivi, adeo perf.
Adjacentia, ium, npl. ingurune
Adjaceo, es, ere, cui, intr. ondoan izan
Adjeci, adjicio perf.
Adjectio, onis, f. batuketa
Adjectus, a, um, adjicio pi
Adjicio, is, ere, jecí, jectum, tr. urtuki, ezarri ; adjicere calculum album, botua eman, enkantean eman; erantsi
Adjudico, as, are, tr. iratxezi ; adjudicare causam alicui, norbaiti arrazoia eman
Adjugo, as, are, tr. lotu,
Adjumentum, i, laguntza
Adjunctio, onis, f. baterapen ; adjunctio animi, begikotasun
Adjunctus, a, um, adjungo pi ;
Adjungo, is, ere, junxi, junctum, tr. uztartu ; lotu ; adjungere aliquem sibi beneficio, norbait bere buruari ongiez josi
Adjuratio, onis, f. zin
Adjuro, as, are, tr. zin egin
Adjuto, as, are, lagundu
Adjutor, oris, m. laguntzaile ; aldetar
Adjutorium, ii, n. laguntza, sorospen, urgazgo
Adjutrix, icis, f. emakume laguntzailea
Adjutus, a, um, adjuvo pi.
Adjuvi, adjuvo perf.
Adjuvo, as, are, juvi, jutum, tr. lagundu, urgatzi ; norbaiti gai izan
Adl. ik. All
Admaturo, as, are, tr. azkartu, lehiatu
Admetior, iris, iri, mensus sum, dep. zehazki neurtu, izartu
Admigro, as, are, intr. bateratu, elkartu
Adminiculo, as, are, tr. eutsi ; zurkaiztatu, taketatu
Adminiculum, i, n. taket, zurkaitz
Administer, tri, m. zerbitzari, agente
Administra, ae, f. mirabe
Administratio, onis, f. zerbitzu, administraritza, gobernu
Administrator, oris, m. kudeatzaile
Administro, as, are, intr. zerbitzatu ; tr. kudeatu, zuzendu ; administrare provinciam, probintzia kudeatu
Admirabilis, e, harrigarri, miresgarri
Admirabilitas, atis, f. miresgarritasun
Admirabiliter, adb. miresgarriki, miresgarriro,
Admirandus, a, um, miragarri, miresgarri
Admiratio, onis, f. harridura, mirespen ; txundidura
Admirator, oris, m. miresle
Admiror, aris, ari, dep. tr. ; miretsi, txunditu ; gurtu ; opatu, gura izan
Admisceo, es, ere, miscui, miztum edo mixtum, tr. nahasi
Admisi, admitto perf.
Admissio, onis, f. onarpene
Admissum, i, hilketa, erru
Admissus, a, um, admitto pi.
Admistio, **admistus**, ik. admixtio
Admitto, is, ere, misi, missum, tr. aurrerarazi, aitzinarazi ; sartu, onartu ; hil ; aldeko izan (zoria)
Admixtio, onis, f. nahasdura, nahasketa
Admixtus, admisceo pi.
Admoderate, adb. heinean, neurrian
Admoderor, aris, ari, dep. tr. neurtu, eztitu
Admodum, adb. txit, oso, erabat
Admoenio, is, ire, setiatu
Admolior, iris, iri, itus sum, dep. ondoan ipini ; ahalegindu
Admoneo, es ere, nui, itum, tr. ohartzerazi, admonuit eum alicujus rei edo de aliqua re, zerbait ohartzerazi zion ; aholku ; erasiatu
Admonitio, onis, f. oharpen ; oroitzapen
Admonitor, oris, m. ohartzerezale
Admonitum, i, n. aholku
Admonitus, us, m. aholku
Admordeo, es, ere, momordi, morsum, tr. ausiki, hozkatu
Admorsus, a, um, admordeo, pi.
Admotio, onis, f. esleipen
Admotus, a, um, admoveo pi.
Admoveo, es, ere, movi, motum, tr. hurbildu, bultzatu ; aurreratu
Admugio, is, ire, intr. marraka egin, marruma egin

Admurmuratio, onis, f. marmar
Admurmuro, as, are, intr. marmarka ari
Admutilo, as, are, tr. iruzurtu
Adn ॥ik. Ann
Adnato, as, are, intr. –i buruz igeri egin
Adnavigo, as, are, intr. itsasoan ibili
Adno, as, are, intr. igeri egin
Adnutrio, is, ire,tr. hazi
Adobruo, is, ere, rui, rutum, tr. jorratu
Adoleo, es, ere, ui edo evi, ultum, intr. usaindu ; tr. oparitan erre
Adolescena, adolescentia, ik. adulescens
Adolui, adoleo perf.
Adonis, is edo idis, Xipreko erregea, erabat ederra
Adoperio, is, ire, erui, ertum, tr. estali
Adopertus, adoperio pi.
Adopinor, aris, ari, dep. uste izan
Adoptaticius, a, um, -orde, -tzat hartua
Adoptatio, onis, f. –orde, -tzat hartz
Adoptator, oris, m. aitorde
Adoptio, onis, f. –orde, -tzat hartz
Adoptivus, a, um, -orde, -tzat hartzale, - hartua
Adpto, as, are, tr. –orde, -tzat harty ; hautatu ; txertatu
Ador, oris, n. gari irin
Adulans, antis, lausengari, losintxari, balakari
Adulatio, onis, f. xera ; losintxa
Adulator, oris, lausengari, losintxari
Adulatorius, a, um, lausenguko, losintxako
Adulescens, entis, adulesco po. hazten dena, tarrotzen dena ; m. eta f. mutiko, mutil, neskatila
Adlescentia, ae, f. gaztetasun
Adlescentula, ae, f. neskatxa
Adlescentulus, i, m. gaztetxo, nerabe
Adulesco, is, ere, ulevi, ultum, intr. hazi, handitu
Adulevi, adulesco perf.
Adulo, as, are, balakatu, zurikatu
Adulor, aris, ari, dep. balakatu, zurikatu
1. **Adulter**, era, erum, adulteriogile
2. **Adulter**, eri, m. maitale
Adultera, ae, f. emazte adulteriogile
Adulteratio, onis, f. aldaketa
Adulterinus, a, um, adulteriozko ; izun
Adulterium, ii, n. adulterio
Adultero, as, are, intr. adulterio egin ; tr. faltsu
Adultus, a, um, adulesco pi. ; heldu
Adumbratim, adb. handizka, larrian, zehazgabe
Adumbratio, onis, f. zirriborro
Adumbratus, a, um, adumbro pi. ; adj. faltsu, hutsal ,azaleko
Adumbro, as, are, tr. itzal egin ; zirriboratu
Aduncitas, atis, f. makurrera, makurtasun
Aduncus, a, um, makur, makodun
Adурgeo, es, ere, tr. amorruz jarraitu
Aduro, is, ere, ussi, ustum, tr. erre, sutu
Adusque, - arte
Adussi, aduro perf.
Adustio, onis, f. erretura, errette
Adustus, a, um, aduro pi ; kiskail ; belztua
Advecticius, a, um, importatua, sarrarazia
Advectio, onis, f. garraio
Advecto, as, are, tr. garraiatu
Advector, oris, m. garraiolari
1. **Advectus**, a, um, adveho pi.
2. **Advectus**, us, m. garraio
Adveho, is, ere, vexi, vectum, tr. garraiatu
Advelo, as, are, estali
Advena, ae, etorkin
Adveneror, ari, dep. gurtu
Advenio, is, ire, veni, ventum, intr. heldu, gertatu ; adveniens mare, itsasgora

Adventicius, a, um, arrotz, jesana, eransgarri, betegarri
Adventitius, a, um , adventicius bezala
Advento, as, are, intr. hurbildu, aurreratu
Adventor, oris, m. ikustari, iristen dena
Adventorius, a, um, iristean eskaintzen dena
Adventus, us, m. etorrera
Adverbero, as, are, tr. jo
Adverbium, ii, n. adberbio, adizlagun
Adverro, is, ere tr. erraztu, erraztatu
Adversa, orum, npl. zorigaitz
Adversaria, orum, npl. aurkariaren argudioak ; ziriborro
Adversarius, a, um, aurkako ; izen : aurkaria
Adversator, oris, m. aurkari
Adversatrix, icis, f. aurkari (emakume)
Adverse, adb. kontraesanez
Adversio, onis, f. norabide
Adversitas, atis, f. gorroto
Adverso, as, are, intr. adi adi izan
Adversor, aris, ari, atus sum, dep. intr. aurka egin ; borrokatu
Adversum, edo **adversus** (nor), aurrean ; -rantz ; adversus urbem, hiriaren aurrean, hirirantz ; aurka, adversus rempublicam, Estadoaren aurka ; -i buruz, pietas adversus deos, jinkoei buruzko kartsutasuna ; adb. aurrez aurre
Adversus, a, um, aurrez aurre ; aurrean dagona, solem adversum intueri, iguzkiari aurrez aurre sugin ; arerio, etsai, res adversae, zorigaitz ; adversum proelium, gudu galtze ; pars adversa, aurkakoa
Adverto, is, ere, verti, versum, tr. zuzendu, adverteze navem in portum, kaiara untzia zuzendu, –rants jo, joan ; ohartu, oharrarazi ; adverteze in, zigortu
Advesperascit, beranta dago, berandu du
Advexi, adveho perf.
Advigilo, as, are, intr. begiratu, iratzarrik egon
Advocatio, onis, f. auzirako laguntza ; babespide ; epe
Advocatus, i, m. abokatu ; aholkari
Advoco, as, are, tr. deitu ; aholkulari hartu
Advolatus, us, m. hegada, hegaldi
Advolitans, antis, hegaldatz
Advolo, as, are, intr. hegaldatu
Advolutus, advolvo, pi.
Advolvo, is, ere, volvi, volutum, tr. –i buruz itzulikatu ; advolvere genibus ; advolvi genua edo genibus, ahozpeztu
Advorum, **advorto**, ik. adver...
Adytum, i, n. santutegi
Aeacides, ae, m. Aecusen seme edo ondoko
Aeacius flos, m. jazinto
Aeacus, i, m. Aecus, Infernukako hiru epailetarik bat
Aedes, is, f. toki santu, tenplu ; pl. jauregi
Aedicula, ae, santutegi ; gelatxo
Aedificatio, onis, f. eraikuntza ; eraikin
Aedificatiuncula, ae, eraikin txiki
Aedificator, oris, m. etxagin
Aedificium, ii, eraikin
Aediflico, as, are, tr. eraiki
Aedilicius, a, um, edilarena
Aedilis, is, m. edil
Aedilitas, atis, f. edil kargu
Aeditimus, **aeditimus**, i, m. tenplu zain
Aedituens, entis, m. tenplu zain
Aedues, entis ; **Aedui**, orum, eduetarrak,
Aeetis, idis ; **Aetine**, es ; **Aetias**, adis, f. Medea, Eetesen alaba
Aegeon, onis, m. Aegeon, Erraldoietarik bat
Aegeum, **Aegeum mare**, n. Egeo itsasoa
Aegatae, arum ; **Aegates**, um, fpl. Aegates irlak, uharteak
Aegeus, a, um, Egeo itsasokoa
Aeger, gra, grum, eri, gaixo ; nekagarri
Aegerrime, aegre supelatiboa
Aegeus, ei edo eos, m. Egeo
Aegina, ae, f. Aegina irla
Aeginensis, is ; **Aegineta**, ae, m. eginetar
Aegis, idis, f. Egida, Jupitereren edo Minerbaren erredola
Aegithus, i, m. gabirai

Aegle, Aegle (Naiade, lamin)
Aegre, adb. nekez ; gogoz kontra, gogoz gainti
Aegresco, is, ere, intr. gaisotu, nahigabetu, samindu
Aegrimonía, ae, f. nahigabe
Aegrisco, is, ere, intr. gaisotu, nahigabetu
Aegritudo, inis, f. nahigabe, griñá
Aegror, oris, m. gaisotasun, eritasun
Aegrotatio, onis, gaisotasun, eritasun
Aegroto, as, are, intr. gaixo izan
Aegrotus, a, um, gaiso, eri
Aegyptiacus, a, um, Egipitoko, egiptiar
Aegyptius, a, um, Egipitoko ; pl. egiptiarrak
Aemilia (via), f. Emilia bidea
Aemilianus, i, m. Emiliano ; Eskipion Emiliano
Aemilius, a, um, Emilio familiakoa
Aemilius, ii, m. Emilio
Aemonia, ae, f. Tesalia
Aemonidae, arum, mpl. tesaliarrak
Aemonius, a, um, tesalar ; Tesaliako
Aemulatio, onis, f. lehiaketa, txapelketa ; jarraibiide
Aemulator, oris, m. lehiaketari
Aemulatus, us, m. lehiakide
Aemulor, aris, ari, atus sum, dep. lehiatu ; bekaizti izan
Aemulus, a, um, adj. eta izen, lehiati ; lehiakide
Aeneades, ae, pl. Eneasen lagunak edo ondokoak ; erromatarrak
Aeneas, ae, m. Eneas, Benusen eta Ankisen semea
Aeneis, idis, edo idos, f. Eneidea, olerkia
Aeneius, a, um, Eneasena
Aeneus, a, um, bronzekoa
Aenigma, atis, n. asmakari, igarkizun
Aenum, i, n. bronzekoa ontzi
Aenus, a, um, bronzekoa
Aeoles, um eta **Aeolii**, orum, eoliarrak
1. **Aeolia**, ae, f. Eolia, Tesalia
2. **Aeolia**, ae, f. Eolia irlak
Aeoliae insulae, fpl. Eolia irlak
Aeolicus, a, um, Eoliakoa
Aeolidae, arum, mpl. eoliarrak, tesaliarrak
Aeolis, idis, f. Eolia
Aeolius, a, um, Eoliari doakiona ; eolarrei doakiona
Aeolus, i, m. Eolus, aizeen jinkoa
Aequabilis, e, berdin ; zuzen
Aequabilitas, atis, f. berdintasun ; - juris, politika berdintasun ; zuzentasun
Aequabiliter, adb. berdin, berdinazki
Aequaevus, a, um, adin berako
Aequalis, e, lau, leun ; berdin ; adinkide, garaikide ; iraunkor
Aequalitas, atis, f. berdintasun ; leuntasun
Aequaliter, adb. berdin, berdinazki
Aequanimitas, atis, f. onginahi
Aequatio, onis, f. berdintasun
Aequo, adb. berdin ; aequo ac, atque edo et, bezala
Aequi, orum, **Aequicolae**, arum ; **Aequicoli**, **Aequiculani**, **Aequiculi**, orum, mpl. aeketarrak
Aequilibris, e, orekan
Aequilibritas, atis, f. oreka
Aequilibrium, ii, n. oreka (balantza)
Aequinoctialis, e, egun hamabikoko
Aequinoctium, ii, n. egun hamabiko
Aquipar, aris, berdin
Aquiparabilis, e, berdingarri
Aquiparatio, onis, f. berdinketa
Aquipero, as, are, berdintu, berdin izan
Aquipondium, ii, n. astuntasun bera ; kontrapisu
Aequitas, atis, f. simetria ; berdintasun
Aquo, as, are, tr. leuntu ; berdintu, berdin izan
Aquor, oris, n. ordoki, lautada, zelai
Aquoreus, a, um, itsasoko

Aequum, i, n. taulada, ordoki ; berdintasun ; zuzentasun ; neurri, plus aequo, gehiegi, -egi
Aequus, a, um, leun ; mesedegarri ; berdin ; lasai, aequo animo, bare, lasai ; egoki, aequum est, egoki da
Aer, aeris, m. aire ; zeru, ortze
Aera, aes pl.
Aeramentum, i, n. bronzezko gauza
Aeraria, ae, f. ola
Aerarium, ii, n. Saturnoren tenplua ; bronzean zizelatu legeak
Aerarius, a, um, bronzezko ; diruzaidegiko ; Aerarii tribuni, altxora tribunoak
Aerarius, ii, m. errementari ; hiritar doilortu
Aeratus, a, um, bronzezko
Aereus, a, um, bronzezko
Aerifer, fera, ferum, kobrezko xilintxadun
Aerifodina, ae, f. kobre meategi
Aeripes, edis, bronzazko zangodun
Aeris, aes genitiboa
Aerisonus, a, um, bronzazko zaratadun
Aerius, a, um, aireko
Aerizusa, ae, f. turkesa
Aeruca, ae, f. gardinga, berdet
Aeruginosus, a, um, herdoildu
Aerugo, inis, f. herdoil ; kobrezko diru ; bekaizkeria ; zekenkeria
Aerumna, ae, f. nekadura, oinaze
Aerumnabilis, e, etsigarri
Aerumnous, a, um, zoritzarreko, dohakabe
Aeruscator, oris, m. iruzurtzaile
Aerusco, as, are, intr. iruzurtu
Aes, aeris, n. bronze ; diharu ; aes alienum, mailegu ; aes alienum facere, zorpetu ; aes alienum dissolvere, ordaindu
Aeschines, is, m. Eskino
Aeschylus, i, m. Eskilo
Aesculapius, ii, Eskulapio, sendakuntzako Jainkoa
Aesculetum, i, n. harizti, hariztoi
Aesculinus, a, um, haritzeko
Aesculus, i, f. abari, zumel
Aesonides, ae, m. Jason, Esonen semea
Aesopeus, **Aesopius**, , a, um, Esoporen
Aesopus, i, m. Esopo, alegilar grekatarra
Aestas, tatis, f. uda ; gudaldi
Aestifer, fera, ferum, gori, kiskalgarri
Aestimabilis, e, baliotsu
Aestimatio, onis, f. baliostapen
Aestimator, oris, m. baliostatzale
Aestimo, as, are, tr. baliostatu ; magni edo magno aestimare, asko baliostatu ; aestimare nihil, jaramon ez egin
Aestiva, orum, npl. gudaldi ; bortuka
Aestive, adb. udan bezala
Aestivo, as, are, intr. uda igaro
Aestivus, a, um, udako
Aestuarium, ii, n. hondartza ; itsasadar ; argizulo
Aestuatio, onis, f. irakinaldi
Aestuo, as, are, intr. erre, irakin ; maitemindu
Aestuose, adb. beroki
Aestuosus, a, um, kiskalgarri
Aestus, us, m. bero itogarri, berogoriña ; irrika
Aetas, tis, f. adin ; aetas tenera, haartzaro ; - confirmata, adin azkarren ; - matura, adin heldu, adinaro ; - affecta, indar ahultze ; - provecta, zahartzaro ; - exacta, bizi bukaera, amaia ; bizi iraupen ; mende, gizaldi, epe
Aetatula, ae, f. adin labur
Aeternitas, atis, f. betiera, betikotasun, betierekotasun
Aeterno, as, are, tr. betikotu, betikortu
Aeternum, adb. betikoz
Aeternus, a, um, betiereko, betikor
Aether, eris edo eros, m. egurats
Aetherius, a, um, aireko, zeruko
Aethiopia, ae, f. Etiopia
Aethiopicus, a, um, etiopiako
Aethiops, opis, m. etiopiak
Aethra, ae, f. ortze, zeru ; zeru zohardi
Aetna, ae, Etna

Aetnaeus, a, um, Etnako
Aetnensis, e, Etnako
Aetoli, orum, mpl. etoliarrak
Aetolia, ae, f. Etolia, Greziako lurraldea
Aetolicus, Aetolius, a, um, Etoliako
Aetolus, a, um, Etoliako
Aevitas, atis, f. zahartasun
Aevum, i, n. betikotasun ; bizitza
Afer, fra, frum, afrikar
Affabilis, e, adeitsu, eratsu
Affabilitas, atis, f. adeitasun
Affabiliter, adb. lainoki
Affabre, adb. artez
Affabulatio, onis, f. ikaskizun (alegietan)
Affatim, adb. nasaiki, oparo
Affatus, us, m. mintzaldi, elkarrizketa
Affeci, afficio perf.
Affectatio, onis, f. nahikunde, asmo ; itxurakeria
Affectator, oris, m. -gai, - nahi, begiztatzale
Affectio, onis, f. aldaketa ; tirria
Affecto, as, are, tr. ahalegindu, lehiatu ; jabetu, regnum affectare, erregetzaz jabetu
1. **Affectus**, a, um, afficio pi.
2. **Affectus**, us, m. gaisotasun ; tirria
Affero, fers, ferre, attuli, allatum, tr. ekarri, eraman ; aferre epistolam alicui edo ad aliquem, gutuna norbaiti eraman
Afficio, is, ere, feci, fectum, tr. onartu, gaitzetsi ; zigortu, afficere exilio, atzerriratu ; afficere honoribus, omenez bete
Affictus, a, um, affingo pi.
Affigo, is, ere, fixi, fixum, tr. lotu, iltzatu ; sarrarazi
Affingo, is, ere, finxi, fictum, tr. eratu ; erantsi ; itxura egin
Affinis, e, ezkontzaz ahaide ; partaide
Affinitas, atis, f. ezkontzaz ahaidetasun ; antz ; auzo
Affinxo, affingo perf.
Affirmate, adb. baikorki
Affirmatio, onis, f. baieztapen
Affirmo, as, are, tr. baiestatu
Affixus, a, um, affigo pi.
Afflatus, us, m. putz; arnas
Affleo, es, ere, evi, etum, intr. nigar egin norbaiteki
Afflictatio, onis, f. oinaze
Afflictio, onis, f. neke, oinaze
Afflicto, as, are, tr. jo, porrokatu ; afflictare se edo afflictari, etsi
Afflictor, oris, m. suntsitzale ; porrokatzaile
1. **Afflictus**, a, um, affligo pi.
2. **Afflictus**, us, m. talka, kaska
Affligo, is, ere, flixi, flictum, tr. urtuki, uzkaili ; erautzi ; porrokatu
Afflo, as, are, intr. putz egin ; arnasa hartu
Affluens, entis, affluo po.
Affluenter, adb. oparo
Affluentia, ae, f. jario ; oparotasun, ugaritasun
Affluo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. jario ; oparo izan
Affodio, is, ere, tr. sakondu, zulatu
Affore, afforem, adsum inf. geroaldia eta subj. iragana
Afformido, as, are, intr. beldur izan
Affremo, is, ere intr. dardaratu, ikaratu
Affrico, as, are, fricui, frictum edo fricatum, tr. igurtzi, marruskatu
Affrictus, us, m. igurtzi, marruskaldi
Affringo, is, ere, tr. apurtu, xehatu
Affudi, affundo perf.
Affui, adsum perf.
Affulgeo, es, ere, fulsi , intr. dirdiratu, distiratu
Affundo, is, ere, fudi, fusum, tr. ureztatu, isuri
Affusus, a, um, affundo pi.
Afore, aforem, absum inf. geroaldia eta subj. iragana
Africa, ae, f. Afrika
Africanus, a, um, afrikar
Africus, i, m. afrikus, hego-mendebaleko haizea
Afui, absum perf.

Agamemno, Agamemnon, onis, m. Agamemnon, Mizeneseko errege
Agamemnonides, ae, m. Orestes, Agamemnonen semea
Agamemnonius, a, um, Agamemnonen
Agaricum, i, n. agariko (onddo)
Agaso, onis, m. zerbitzari
Age, agite, ago agintaldia, ea ! izan bihotz !
Agedum, agitedum, izan bihotz !
Agellulus, agellus, i, m. alor txiki, soro txiki
Agenoreus, a, um, Agenoren, Didonen arbasa ; kartagotar
Agens, entis, ago po. ; adj. eraginkor, eragile
Ager, agri, m. alor, soro ; etxalde, baserri
Agesilaus, i, m. Agesilaus, Espartako errege
Aggemo, is, ere, intr. deitoratu, zinkurin egin
Agger, eris, m. pila, meta ; mendi ; harresi ; naza, galtzada
Aggeratio, onis, f. meta, naza
 1. **Aggero**, as, are, tr. metatu
 2. **Aggero**, is, ere, gessi, gestum, tr. metatu
 1. **Aggestus**, a, um, aggero, is, pi.
 2. **Aggestus**, us, m. garraibide
Agglomero, as, are, tr. metatu
Agglutino, as, are, erantsi, galdu
Aggravesco, is, ere, intr. astundu ; gaizkitu
Aggravo, as, are, tr. gainkargatu
Aggredior, eris, i, gressus sum, dep. tr. ikustera joan ; oldartu ; abiatu, hasi
Aggrego, as, are, tr. bateratu, bildu
Aggressio, onis, f. eraso
Aggressus, a, um, aggredior pi.
Agilis, e, higigarri, eroankor ; eraginkor
Agilitas, atis, f. higigarritasun, arintasun
Agiliter, adb. laster
Agitabilis, e, higigarri
Agitatio, onis, f. hididura, ekintza, iharduera
Agitator, oris, m. hotsemaile, eroale (abreak)
Agito, as, are, tr. -ren atzetik joan, uxatu, eroan ; jaso (uhinak) ; bultzatu ; ari izan, jardun ; agitare animis, cum animo, gogoan izan ; urduritu
Aglaaspis, idis, m. erredola zilardun soldado
Agmen, inis, n. oste ; armada ; gudaroste ; armada ebilaldi ; agmen primum, extremum edo novissimum, medium, aurre armada, atze armada, erdi armada ; agmen cogere, atzean izan ; agmen quadratum, karratu armada
Agna, ae, antzu ardi
Agnascor, eris, i, natus sum, aitaren ordeinutik ondoren sortu
Agnatio, onis, f. hil osteko sortze ; aitaren aldeko senitarteko
 1. **Agnatus**, a, um, agnascor pi.
 2 **Agnatus**, i, m. hil osteko seme ; aitaren aldeko ahaide
Agnellus, i, arkume
Agnina, ae, f. arkumeki, axurki
Agninus, a, um, arkumearean
Agnitio, onis, f. ezagutza
Agnitor, oris, m. ezagutzaile
Agnitus, a, um, agnosco pi.
Agnomen, inis ; **Agnomentum**, i, n. izengoiti
Agnosco, is, ere, novi, nitum, tr. ezagutu, ikasi, onartu
Agnovi, agnosco perf.
Agnus, i, m. bildots
Ago, is, ere, egi, actum, tr. haizatu, ohildu, uxatu ; hostem prae se agere, etsaiaren atzetik joan, etsaiari jarraiki ; sortu, radices agere, zainak egin ; egin (urteak), annum trigesimun agens, hogeita hamargarren urtean ; nihil agere, ezer egin ; gidatu, gobernatu, consulatum agere, konsul izan ; delectum agere, gudosteaek bildu ; agere pacem, bakean izan ; excubias agere, zaindu, zain izan ; gracias agere, eskertu, eskerrak eman : eztabaidatu, ari izan, de conditionibus agere, baldintzetaz ari izan ; male agere cum aliquo, norbaitekin gaizki ari izan ; auzipetu, auzitan sartu ; ihakin egin, alegia egin
Agon, onis, m. joko
Agonalia, ium edo iorum, Agonaliak, Janusen bestak
Agoranomus, i, m. azoka zaintzaile
Agrarius, a, um, arloetako, baserriko
Agrestis, e, baserriko
Agrestis, is, m. f. baserriko, baserritar
Agricola, ae, m. nekazarri
Agricolatio, onis, f. nekazaritzta

Agri cultio, onis, f. nekazaritza,
Agri cultor, oris, m. nekazar
Agri cultura, ae, f. nekazaritza
Agrigentinus, a, um, Agrigenteko, pl. agrigentearrak
Agrigentum, i, n. Agrigente, Sizialako hiria
Aripeta, ae, m. lur zati baten jabe
Arippina, ae, f. Agripina
Arippinenses, ium, mpl. koloniarrak
Arippinensis colonia, ae, f. Kolonia
Ah ! a ! oi !
Ahenator, oris, m. turutari (soldadoa)
Aheneus, ik Aeneus...
Ahenum, i, n. eltze, pertz
Ahenus, a, um, bruntzezko ; sor, soraio
Ai ! ai ! atx !
Aigleucos, i, n. ardo gozoa
Ain', aisne ? orde, zer diok ? benetan ?
Aio, is, it, defektibo, baiezta ; aiunt, ut aiunt, quod aiunt, dioe
Ajax, acis, m. Ajax
Ala, ae, f. hegal, hego
Alabaster, tri, m. eta **alabastrum**, tri, n. harzuri ontzi
Alabastrites, ae, m. harzuri
Alabeta, ae, m. lanparda
Alacer, cris, e, bizi, laster ; suhar ; alai
Alacritas, atis, f. bizitasun, azkartasun, su, kar
Alapa, ae, f. zartako
Alares, e, **alarii**, mpl. hegaletako gudataldea
Alatus, a, um, hegaldun
Alauda, ae, f. larratxori, txirritxorro
Alausa, ae, f. gata
Alba, ae, f. Alba, Latiumeko hiri
Albani, orum, mpl. albatarrak
Albanus, a, um, Albako
Albarium, ii, n. iztuku
Albatus, a, um, zuriz jantzi
Albens, entis, albedo po. ; albente caelo, egunsentian
Albeo, es, ere, intr. zuri izan
Abesco, is, ere, intr. zuritu ; argitu
Albicapillus, i, m. agure
Albicera olea, f. oliba zuri
Albico, as, are, intr. zuritu, zuri izan
Albidus, a, um, zuriska, zurikail
Albion, onis, f. Albion
Albis, is, i, im, m. Albis, Germaniako ibaia
Albitudo, inis, f. zuritasun
Albugo, inis, f. zahi, zolda
Albulus, a, um, zurikail, zuriska
Album, i, zuri ; errolda ; kuadro
Alburnum, i, n. zurgizen
Albus, a, um, zuri, zurpail ; argi, zohardi ; aldeko, alba lapillo diem notare, hozkatu eguna harri zuriaz, hau da, zorihoneko ikusi ; alba avis, txori xuri, hau da, gauza bakana, atzamanezina
Alcea, ae, f. malba
Alcedo, onis, f. Alzion
Alces, is, f. orein
Alcibiades, is, m. Alzibiades, Atenaseko jeneralra
Alcides, ae, m. Herkulo
Alcyon, onis, f. Alzion
Alcyoneus, a, um, f. Alziona
Alea, ae, f. zotz joko, azareko joko ; ustegabe, zori, alea jacta est, zotza, txotxa egina da, hau da, erabakia hartua da
Aleator, oris, m. jokalari
Aleatorius, a, um, azareko jokoetako
Alec, ecis, n. gesal saltsa
Alecto edo Allecto, us, f. Alekto, Furietako bat
Aleo, onis, m. jokalari
Ales, itis, hegaldun, hegodun ; azkar, laster ; izen m. txori ; asturu, zori
Alesco, is, ere, intr. handitu, hazi

Alesia, ae, f. Alesia, Galliago hiria
Alexander, dri, m. Alexandre
Alexandrea, ae, f. **Alexandria**, ae, f. Alexandria, hiri
Alexandrinus, a, um, Alexandriako
Alexipharmacón, i, n. kontrapozoi
Alga, ae, f. alga, itsasbelar
Algēns, entis, hotz, hotz duena,
Algeo, es, ere, alsi, alsum, intr. hotz izan
Algīdus, a, um, hotz,
Algor, oris, m. hotz bizi
Algōsus, a, um, algatsu
Alia, adb. bestalde ; alii alia, batzuk alde bat, besteak beste bat
Alias, adb. beste aldi batez ; aurretik ; alias ... alias, noiz ...noiz, batean ... batean ; gainera
Aliatum, i, n. baratxuri-..., baratxuri salda
Alibi, adb. beste toki batean ; alibi atque alibi, batean heben, bestean hor
Alibilis, e, elikagarri
Alica, ae, f. ertirin, semula
Alicarius, a, um, garagardogile-, ahotzari doakona
Alicastrum, i, n. ertirin
Alicubi, adb. nonbait
Alicula, ae, f. soingaineko labur
Alicunde, adb. nondik edo nondik, nonbaitik, norbaitenganik
Alienatio, onis, f. ordeinuz uzte ; erotasun ; bereizketa
Alienigena, ae, adj. eta izen, arrotz
Alienigenus, a, um, arrotz
Alieno, as, are, tr. aldatu ; saldu ; erotu ; hurrundu, baztertu ; etsaitu
Alienus, a, um, bestearena ; aes alienum, zor ; andeatu ; ezegoki ; aurkako
Alifer, era, erum, hegaldun
Aliger, era, erum, hegaldun ; mpl. Maitasunak
Alimentarius, a, um, elikagarri
Alimentum, i, n. hazkurri, janari ; bazka
Alimonia, ae, f. janari ; hezkuntza
Alimonium, ii, n. janari ; hezkuntza
Alio, adb. bestetan, beste nonbait, beste norabait
Alioqui, alioquin, adb. bestalde, gainera ; bestelan
Aliorsum, aliorsus, adb. bestetaranitz
Alioversum, alioversus, adb. bestetaranitz
Alipes, edis, arin, azkar
Alipilus, i, m. tipiltzaile
Alipta, aliptes, ae, m. igurtzaile, torratzaile (masaiari)
Aliqua, adb. nonbaitik
Aliquamdiu, adb. luzazka
Aliquammulti, ae, a, anizka
Aliquando, adb. inoiz, behin, gero ; aliquando ... aliquando, noiz ...noiz
Aliquantillum, adb. den gutxiena
Aliquantisper, adb. apur bat
Aliquanto, adb. asko
Aliquantulum, adb. eta izen, gutti
Aliquantum, adb. eta izen, kopuru ; asko
Aliquantus, a, um, handitxo, asko
Aliquatenus, adb. hein batean ; alditxo batez, arte batez
1. **Aliquis**, aliqua, aliquid, izenorde, norbait, zerbait
2. **Aliquis, aliqui**, aliqua, aliquod, adj. zenbait ; nor edo nor, norbait, zer edo zer, zerbait
Aliquo, adb. norabait
Aliquot, pl. batzu
Aliquotiens, aliquoties, adb. inoiz
Aliter, adb. bestela ; haud aliter ac, atque, quam (si), baldintza, balitz bezala ; aliter atque aliter, era askotan
Alitis, ales genitiboa ; alo ind oraialdia 2. persona plurala
Altus, a, um, alo pi.
Aliubi, adb. beste nonbait ; aliubi...aliubi, heben...hor ; aliubi aliubi, han hor
Aliunde, adb. bestetik,
Alius, alia, aliud, (datiboa : alii), bestelako, berezi ; izenorde, bat , beste bat, alii...alii, alii...pars, batzuk...besteak ; alius alio more viventes, batzuk bizi era batean, besteak bestean ; alio atque alio loco, batean heben, bestean hor
Aliusmodi, adb. beste era batean
Aliusvis, aliavis, aliudvis, edo nor, edo zoin, edo zer
Allabor, eris, i, allapsus um, dep. intr. iritsi

Allaboro, as, are, intr. nekatu ; tr. lanaz erantsi
Allacrimans, antis, negar eginez
Allaevo, as, are, tr. leundai
 1. **Allapsus**, a, um, allabor pi.
 2. **Allapsus**, us, m. lerratuz iritsi
Allatro, as, are, tr. intr. oihu egin ; orro egin
Allatum, afferio supinoa
Allatus, a, um, afferio pi.
Allaudio, as, are, tr. goraipatu
Allecto, as, are, gonbidatu, erakarri
Allector, oris, m. erakartzaile
Allectorius, a, um, erakargarri
Allectus, a, um, allicio edo allego pi.
Allegatio, onis, f. igortze, bidaltze
Allegatus, us, m. bidalpen, igorpen
 1. **Allego**, as, are, tr. bidali,igorri
 2. **Allego**, is, ere, legi , lectum, tr. aukeratu ,hautatu
Allegoria, ae, f. alegoria
Allevamentum, i, n. arindura, eztialdi
Allevatio, onis, f. arintze, eztitze
Allevi, allino perf.
 1. **Allevo**, as, are, tr. jaso, goratu ; eztitu
 2. **Allevo**, as, are, ik. allaevo
Allexi, allicio perf.
Allia, ae, Allia ibaia
Alliatum, i, n. baratxuri saltsa
Allicefacio, is, ere tr. liluratu, gogatu
Allicio, is, ere, lexi, lestum, tr. erakarri, xoratu
Allido, is, ere, lisi, lism, tr. koskatu, topatu
Alliensis, e, Alliako,
Alligatio, onis, f. lotze ; lotailu
Alligatura, ae, f. lotailu, lotgailu
Alligo, as, are, tr. lotu, lex alligat, legeak behartzen du
Allino, is, ere, levi, litum, tr. igurtzi
Allisus, a, um, allido pi.
Allium, ii, n. baratxuri
Allobroges, um, mpl. alobogetarrak
Allobrogicus, a, um, alobogetarren
Allocutio, onis, f. mintzaldi
Allocutus, alloquor pi.
Alloquium, ii, n. aholku
Alloquor, eris, i, cutus sum, dep. tr. aholku eman ; mintzatu
Allubesco, is, ere, intr. atsegin ukana
Alluceo, es, ere, luxi, intr. argitu
Allucinatio, **Allucinor**, ik. alucinatio, etab.
Alludo, is, ere, lusi, lusum, intr. jostatu, txantxa egin
Alluo, is, ere, lui, tr. urtatu, urezztatu
Alluvies, ei, f. uholde, uraldi
Alluvio, onis, f. uholde, alubioi
Almus, a, um, elikagarri, unid-, pater almus, unidaita ; agurgarri
Alneus, a, um, hantzaren
Alnus, i, f. haltza ; itsas untzi
Alo, is, ere, alui, altum eta alitum, tr. hazi, indartu ; publice ali, Estadoak hazirik izan ; piztu
Aloe, es, f. aloe (lantare) ; nahigabe
Alogia, ae, f. zentzugabekeria, tontakeria
Alopecia, ae, f. flexa,izar eta bilo galtze
Alpes, ium, fpl. Alpesak
Alpinus, a, um, Alpesetako
Alsi, alogeo perf.
Alsiotius, a, um, hozpera
Alsius, a, um, hozpera
Altanus, i, m. hegomendebalde
Altaria, ium, nppl. aldare
Alte, adb. gora, goratik ; sakonki, barrutik ; urrundik
Alter, a, um, bata, bestea ; beste bat ; unus ...alter ; alter...alter ; alter...ille, hau...hori
Alteratio, onis, f. liskar

Altercator, oris, m.liskargile
Altercor, aris, ari, dep.liskartu
Alterculum, i, n. oilobelar ; xerribaba (lantare)
Alternans, antis, gora behera doana (uhinak) ; koloka, zalantzakor
Alterne edo Alternatis, adb. aldizka
Altero, as, are, tr. aldizkatu
Alternus, a, um, aldizkako ; alterno quoque anno, urte bietarik ; alterno pede, pikoan
Alteruter, utra, utrum, adj.eta izenorde, bata edo bestea
Alteruterque, utraque, utrumque, adj. eta izenorde, bata eta bestea
Althaea, ae, f. malba
Alticinctus, a, um, eraginkor, lehiatsu
Altiles, ium, fpl. hegazti gizendu
Altiris, e, gizendu
Altisonus, a, um, ozentsu, goren
Altitonans, antis, burrunbatsu, zaratatsu
Altitudo, inis, f. goitasun, goratasun
Altiusculus, a, um, nahiko gora, goraska
Altivolans, antis, gora hegaldatzen
Altivolus, a, um, gora hegaldatzen
Altor, oris, m. elikatzaile, hazle
Altrinsecus, adb. beste aldean, bedera alde
Altrix, icis, f. bular emaile
Altrorsus, Altroversum, -versus, -vorsus, adb. beste aldean, haraintian
1. **Altum**, adb. goian, gainean ; barru
2. **Altum**, i, n. goratasun, ortzi, itsasgora ; hondo, zola
1. **Altus**, a, um, gora, barru ; urrun ; aitzinako
2. **Altus**, a, um, alo pi.
Alucinatio, onis, f. galera, huts, eldarnio, liluraldi
Alucinor, aris, ari, atus sum, dep. intr. itsutu ; eldarniatu, zentzugabetu
Alui, alo perf.
Alum, i, n. baratzuri
Alumen, inis, n. gazkirets
Aluminatus, Aluminosus, a, um, gazkiretsu
Alumna, ae, f. nini (neska)
Alumnus, i, m. nini (pottiko)
Aluta, ae, f. larru zurratu
Autium, ii, n. platina
Alvarium, ii, n. erlauntza, kofau
Alveare, is, n. eta **Alvearium**, ii, n. erlauntza, kofau
Alveatus, a, um, ubide gisako
Alveolatus, a, um, ubidetsu
Alveolus, i, m. ibai zola, ontzitto
Alveus, i, m. ibai zola, aska, untzikrosko ; erlauntza ; ohol
Alvinus, a, um, kakati, kakatsu
Alvus, i, f. sabel, sabelpe ; alvus fluens, cita, fusior,soluta, kakeri, zirineri ; alvus constricta, inhibitita, astrictior, idorreri ; urdail ; erlauntza, untzikrosko
Amabilis, e, maitagarri
Amabilitas, atis, f. begikotasun, maitasun
Amabiliter, adb. maitagarriki
Amabo, otoi
Amalocia, ae, f. kamamila, idibegi (lantare)
Amalthea, ae, f. Amaltea, Jupiter hazten zuen ahuntza edo ninfea
Amandatio, onis, f. herbesterapen, atzerirrapen
Amando, as, are, tr. herbesteratu, atzerirratu
Amans, antis, maitale, maitatzale, maitati
Amanter, adb. maiteki, maitekiro
Amanuensis, is, m. idazkari
Amaracum, i, n., **Amaracus**, i, m. ainduri (lantare)
Amarantus, i, m. basahunzelar (lili,lore)
Amare, adb. garrazki, saminki
Amarities, ei, f. mingostasun, samindura
Amaritudo, inis, f. karmintasun, mingostasun, samindura
Amaror, oris, m. mingostasun, samindura
Amarulentus, a, um, karmingarri, mingarri,
Amarum, i, n. mingostasun, samindura, karmindura
Amarus, a, um, garratz, mingots, mingar ; sarkor (botza) ; goibel

Amascus, i, m. maitale ; maitati
Amasiuncula, ae, f. maitale (emakumezko)
Amasiunculus, i, m. maitale (gizonezko)
Amasius, ii, m. maitale ; maitati
Amatio, onis, f. maitakeria
Amator, oris, m. adiskide, zale, atsekabe
Amatorie, adb. maiteki, maitaro
Amatorium, ii, n. edari maitasun sortzaile
Amatorius, a, um, maitsun sorle
Amatrix, icis, f. maitale (emakumezko)
Amazon, onis, f. amazona, heroisa
Amazonicus, a, um, Amazonen
Amazonis, idis, f. amazona, heroisa
Amazonius, a, um, Amazonen
Ambadedo, is, ere, tr. hortzikatu, jankatu
Ambages, um, fpl. bihurgune ; ingurumari, ambagibus omissis, ingurumari gabe ; per ambages, hitz ilunez
Ambagiosus, a, um, zalantzakor, ilun
Ambarvalia, ium, edo iorum, npl. Ambarbaliak, Zereseren ohoretan soroetan ebilaldiak
Anbedo, is, ere, edi esum, tr. hortzikatu, jankatu
Ambesus, a, um, ambedo pi
Ambigo, is, ere, intr. zalantzatu, ezbaian izan ; liskartu, borrokan ari, ambigere de regno, erregetzarako borroka egin
Ambigue, adb. ezbaian, zalantzan
Ambiguitas, atis, f. ezbaia, zalantza ; zalantzagarritasun
Ambiguum, i, n. ezbaia, zalantza ; zalantzagarritasun
Ambiguus, a, um, aldebiko, zalantzati ; ambiguum an..., ejakin ote... ; zalantzagarri, zalantzakor ; beltzuri
Ambii, ambivi, ambio perf.
Ambio, is, ire, ivi eta ii, itum, intr. inguruan ibili ; tr. setiatu
Ambitio, onis, f. ospe ; omen bilaketa, hautagei izan nahia ; handinahi ; balaku, zurikeria
Ambitiose, adb. balakuz, zurikeriaz ; handizki, arrandikeriaz
Ambitiosus, a, um, gogoko izan nahi ; handinahi, burgoi
Ambitus, us, m. inguru ; inguruan ibilte ; zurikeria
Ambo, ae, o, biak, bata eta bestea
Ambrosia, ae, f. Ambrosia, Jainkoen janari ; ukendu ; belarmin
Ambrosius, a, um, ukenduzko ; gozagarri, gozo
Ambubiae, Ambubajae, arum, korteliarsa txistulariak
Ambulacrum, i, n. zuhaizbide
Ambulatio, onis, f. ibilaldi, itzuli ; ibilbide, ibilgune, ibiltoki
Ambulatiuncula, ae, f. itzulito ; ibilbideska
Ambulator, oris, m. ibiltari
Ambulatrix, icis, f. ibiltari (emakumezko)
Ambulo, as, are, intr. joan-jin, joan-etorri, ibili ; tr. -an gaindi ibili
Amburo, is, ere, ussi, ustum, intr. ; agortu, erre
Ambustio, onis, f. erratze, erretze
Ambustum, i, m. erredura
Ambustus, a, um, amburo pi.
Amens, entis, burutik joana, ero ; zentzugabe (egitasmo)
Amentatus, a, um, bere uhalareki, gertu
Amentia, ae, f. erotasun, erokeria
Amento, as, are, tr. hedeztatu, uhaleztatu
Amentum, i, n. azkon hede ; lokarri ; azkon (txabelina)
Ames, itis, m. haga ; palanka
Amethystinus, a, um, ametista koloreko
Amethystus, i, f. ametista
Amiantus, i, m. amianto
Amias, ae, f. atun
Amica, ae, adiskide (emakumezko)
Amice, adb. adiskidetsuki
Amicio, is, ire, icui, ixi, ictum, tr. jantzi, estali
Amiciter, adb. adiskidetsuki
Amicitia, ae, f. adiskidantz, adiskidetasun
Amicities, ei, f. adiskidantz, adiskidetasun
1. **Amictus**, a, um, amicio pi.
2. **Amictus**, us, m. jantzi, soingaineko
Amicui, amicio perf.
Amicula, ae, f. adiskideto (emakumezko)
Amiculus, i, m. adiskideto (gizonezko)

1. **Amicus**, a, um, m. adiskide, kide ; gogoko ; maite
 2. **Amicus**, i, m. adiskide, kide, ixil-lagun
Amigro, as, are, intr. gunez aldatu, herriz bestetu
Amisi, amitto perf.
Amissio, onis, f. galera, galtze, galtzapen
 1. **Amissus**, amitto pi
 2. **Amissus**, us, m. galera, galtze, gatzapen
Amita, ae, f. izeba (aitaren aldetik)
Amitto, is, ere, misi, missum, tr, lagatu, jaregin ; utzi
Amixi, amicio perf.
Ammentum, i, n. ik. amentum
Ammon, onis, m. Jupiter Ammon, Libiako jaungoikoa
Amnicola, ae, m. f. ibai ondoan bizi dena
Amniculus, i, m. erreka
Amnicus, a, um, ibaiko, errekako
Amnis, is, m. ibai, erreka
Amo, as, are, tr. maitatu, maite izan ; atsegina izan, laket izan ; poztu, pozik izan ; ohi izan ; si me amas, arren, otoi
Amoene, adb. atseginez
Amoenitas, atis, f. zoradura, lilura
Amoenus, a, um, gogoko ; xotil, xugun
Amolior, iris, iri, itus sum, dep.tr. baztertu
Amolitio, onis, f. baztertze
Amomum, i, n. amomo (lantare)
 1. **Amor**, aris, amo ind. oraialdi pasiboa
 2. **Amor**, oris, m. irrits, seta, maitasun ; Amore, Kupidon, Venusen semea ; Amores, um, Amoreak,
Amotio, onis, f. urrutiratze
Amotus, a, um, amoveo perf.
Amoveo, es, ere, movi, motun, tr. urrundu, baztertu ; a se crimen amovere, bere burua zuritu ; herrizbestetu ; ebatsi
Ampecto, is, ere, tr. astindu, zafratu
Ampelos, i, f. mahasti
Amphibolia, ae, f. bi zentzuko, zentzubiko
Amphyctyones, um, mpl. Ampiktionesak, Greziako hirien diputatuak
Amphitheatralis, e, anfiteatroko
Amphitheatum, i, n. anfiteatro
Amphitrite, es, f. Anfitrite, itsasjainkosa
Amphithryoniades, ae, m. Herkulo, Amfitrionen ustezko semea
Amphora, ae, f. anfora, lurrezko ontzi
Amphoralis, e, anforadun
Amphrysius, a, um, Anfrise ibaiko
Ample, adb. oparo, eskuzabalki
Amplexor, eris, i, exus sum, dep. tr. besarkatu, inguratu ; occasionen amplecti, aukera hartu ; azaldu (gaia) ; zerbaiti eman, zerbaiti lotu ; batzarri egin, ongi etorria egin
Amplexor, aris, ari, dep. tr. besarkatu ; balakatu
 1. **Amplexus**, a, um, amplector, pi.
 2. **Amplexus**, us, m. besarkada
Amplificatio, onis, f. emendio, gehikuntza
Amplificador, oris, m. handitzaire
Amplifice, adb. eskuzabalki
Amplifico, as, are, tr. emendatu, handitu
Amplio, as, are, tr. gehitu, handitu ; luzatu (auzia)
Ampliter, adb. eskuzabalki
Amplitudo, inis, f. zabaltasun, handitasun ; duintasun, jauntasun
Amplius, adb. ample zunbatzailea, gehiago , gainera, hoc amplius, orobat ; nihil amplius, ezer besterik ; non amplius uno die, ez egun bat baino gehiago
Amplus, a, um, zabal, asko ; garrantzitsu, garrantzizko ; nasai, ugari (mintzoa)
Ampulla, ae, f. flasko ; hitz hantu
Ampullaceus, a, um, flasko eran
Ampullor, aris, ari, dep. intr. hitz hantüz, hitz harroz mintzatu
Amputatio, onis, f. inausketa, sardekatze
Amputo, as, are, tr. moztu, inausi, sardekatu
Amuletum, i, n. kutun
Amurca, ae, f. oliolapa, zapakin
Amurcarius, a, um, zapakineko
Amussis, is, f. eskuadra, galga, hari (neurritzeko) ; ad amussim edo adamussim, zehazki
Amussitatus, a, um, galgara
Amussitatus, a, um, galgara
Amussium, ii, n. eskuadra, galga

Amygdala, ae, f. almendra, almendrondo
Amygdalinus, a, um, almendraren, almendrondoaren
Amygdalum, i, n. almendra, almendrondo
Amylum, i, n. almidoi
An, adb., juntagailu : bai ote ? Utrum edo ne –tarik landa / galtozko zuzena : vigilasne an dormis ? atzarria zira ala ez ? / galtozko zeharkoa : nescio utrum loqui an silere debeam, ez dakit mintzatu behar dudanik ala ixilik egon./ nescio an, agian
Anabathrum, i, n. oholtza, taulada
Anacreon, ontis, m. Anakreon, greziar olerkaria
Anactorium, ii, n. oilarbuztan, urezpata
Anagallis, idis, f. sapelar, sapabelar
Anaglypta, orum, npl. zizeladura, azal-landu
Anaglyptus, a, um, zizelatu ; horzdun
Anagnostes, ae, m. irakurle
1. **Analecta**, ae, m. mahain zerbitzuko esklabu
2. **Analecta**, orum, npl. jankinak ; bilduma
Analogia, ae, f. analogia, antz
Analogus, a, um, analogo, antzeko, iduriko
Anas, atis, f. ahate
Anaticula, ae, f. ahate hume
Anatina (caro), f. ahateki
Anatinus, a, um, ahatearena
Anatocismus, i, m. dirusari erantsia
Anaxagoras, ae, m. Anaxagoras, greziar filosofoa
Anceps, ipitis, buru biko ; biko ; anceps Janus, Janus aurpegi bikoa ; anceps ferrum, burdin aho biko ; anceps verbum, bi zentzuko hitz ; zalantzakor, anceps pugna, gudu zalantzakor ; galgarri, ancipites loci, toki galgarriak ; anceps erat (inf.) kaltegarri zagon
Anchises, ae, m. Ankises , Eneasen aita
Anchiseus, edo **Anchiseus**, a, um, Ankisesena
Anchisiades, is, m. Ankisiades, Ankisisen semea, Eneas
Anchora, etb. ik. Ancora ...
Ancile, is, n. erredolato ; pl. erredola sakratuak, zerutik eroriak omen
Ancila, ae, f. mirabe, neskato, miskandi
Ancillaris, e, mirabearena
Ancillor, aris, ari, dep. intr. esklabu izan, zerbitzatu
Ancillula, ae, f. mirabe gazte
Ancisus, us, m. oxke, sako (mozketa)
Ancora, ae, f. aingura ; ancoram jacere, ainguratu ; ancoram solvere, aingura jaso
Ancorale, is, n. kable, soka
Ancoralis, e, eta **Ancorarius**, a, um, aingurari buruzko
Andria, ae, f. Terenzeren komedia
Andromacha, ae, f. eta **Andromache**, es, f. Andromaka, Hektoren emaztea
Andromeda, ae, eta **Andromede**, es, f. Andromeda
Andros eta Andrus, i, f. Andros, Zikladesen uharteren bat
Anellus, i, m. axuri
Anemone, es, f. anemonia, egüerdi lili
Anethum, i, n. aneta, mihilu
Anfractus, us, m. bihurgune ; zulo ; ingurukeria, jukutria
Angellus, i, m. angeluto
Angina, ae, f. angina, eskantzak
Angiportum, i, n. eta **Angiportus**, us, m. karrikatxo, etxarte
Angli, orum, mpl. Angliarrak, Alemaniako biztanleak
Ango, is, ere, anxi, tr. tinkatu, urkatu ; oinaztatu, bihozterritu ; angi animo, kezkatu
Angor, oris, m. angina ; oinaze
Anguicomus, a, um, bilotako sugeak dituena
Anguiculus, i, m. sugetxo
Anguifer, era, erum, suge ekarle
Anguigena, ae, f. m. sugetik jaioa
Anguila, ae, f. aingira
Anguinus, a, um, sugeko, sugea iduri
Anguis, is, f. m. suge, herensuge
Angularis, e, angelutsu, ertz askotako
Angulatus, **Angulosus**, a, um, angelutsu, ertz askotako
Angulus, i, m. angelu ; zoko, bihurgune
Anguste, adb. zikoizki, zekenki
Angustiae, arum, fpl. mehaka, mendate ; angustiae maris, itsasarte ; angustiae locorum, mehaka ; angustiae spiritus, arnas hestu ; hasbahidura ; oztopo, zaitasun, in magnis angustiis versare, herstura handian izan

Angusticlavius, ii, m. angustiklabua ekarten düana (tribuno plebeianoa)
Angusto, as, are, tr. estutu, tinkatu, hersitu
Angustum, i, n. toki tinko ; angusta viarum, karrika estu, hersi ; kinka txar, in angustum venire, estualdian (hersturan) jarri
Angustus, a, um, tinko, hersi, labur ; spiritus angustus, arnasa labur ; hersi (gogoa) ; nekagarri, in rebus angustiis, egoera nekagarriean ; motz (idazkera)
Anhelans, antis, arnasestuka, hatsalbo
Anhelatio, onis, f. arnasestu, txurrun, hasbahidura
Anhelator, oris, m. arnasbehar, arnasestudun, hasbahi
Anhelitus, us, m. arnasestu ; txurrun ; arnas, hasperen
Anhelo, as, are, intr. arnasbehar izan, hatsalbo izan ; arnasa egin
Anhelus, a, um, arnasestuta, arnastezin
Anicilla eta Anicula, ae, f. atso
Anien, enis, edo **Anio**, onis, m. Anio, Tibrearen ibar adar
Aniensis, e edo **Anienus**, a, um, Anioko
Anienus, i, m. Anio
Anilis, e, atsoaren
Anilitas, atis, f. atsotasun
Aniliter, adb. atsoek bezala
Anima, ae, f. aire, putz, arnas animam retinere, arnasa eutsi, atxiki ; buhada, ufada ; arima ; bizia, animan edere, agere, efflare, bizia galdu, azken arnasa eman, zendu ; gizabanako
Animabilis, e, bizkorgarri
Animadversio, onis, f. ohar ; jaramon, oharmen ; erasaldi, zentzaldi
Animadversor, oris, m. oharkor, ohartziale
Animadversus, a, um, animadverto pi.
Animadverto, is, ere, verti, versum, tr. ohartu ; larderiatu
Animal, alis, n. izaki bividun : gizon, abere
Animalis, e, aireko ; bizi ; bizi-
1. **Animans**, antis, animo po. bizigarri, bizi
2. **Animans**, antis, f. m. izaki bividun : gizon, abere
Animantia, ium, npl. abereak
Animatio, onis, f. bizi izaera
1. **Animatus**, a, um, animo pi., bizi
2. **Animatus**, us, m. bizi arnasa, bizi
Animo, as, are, tr. biztu, bizia eman, bizkortu ; holako edo halako jarrera izan
Animose, adb. bihoztoiki, suharki
Animosus, a, um, suhar, adoretsu
Animulus, i, m. zurrukutun, ene maitea !
Animus, i, m. arima, bizia, gogo, oroinmen ; meo quidem animo, ene ustez ; asmo, xede, mihi est in animo, gogo dut ; irrits, joera, bono animo esse in, gertu izan egiteko ; adore, animun addere, adore eman ; izaera
Anisatum, i, n. anis ardo
Anisum, i, n. anis
Annalis, is, eta **annales**, ium, mpl. urteliburuak ; kontaera
Annato, Annavigo, ik. Adn...
Anne, adb. ala ? edo ?
Annecto, is, ere, nexui, nexum, tr. lotu, erantsi
Annellus, i, m. eratzun
1. **Annexus**, a, um, annexo pi.
2. **Annexus**, us, m. eransketa, eranspen
Anniculus, a, um, urte bateko
Annifer, era, erum, urteroko
Annisus, Annixus, a, um, annitor pi.
Annitor, eris, i, nisus edo nixus sum, dep. intr. ahalak egin, lehiatu
Anniversarius, a, um, urteroko, urtebetet
Annon, adb. ala ez ?
Annona, ae, f. urteko uzta ; urteko hazkurriak ; annonam cariores facere, salgaiak garestitu ; annonam laxare, salgaiak merkatu
Annosus, a, um, aintzinako
Annotatio, onis, f. ohar literario
Annotatiuncula, ae, f. ohartxo
Annotator, oris, m. oharkari, ohartziale
Annotinus, a, um, urte bateko
Annoto, as, are, tr. oharrak idatzi
Annubilo, as, are, intr. hodeitu, hodeiezztatu
Annularius, ik. Anu...
Annumero, as, are, tr. erantsi kopuruari

Annuncio, as, are, tr. iragarri, jakinarazi
Annuntio, as, are, tr. iragarri, jakinarazi
Annuo, is, ere, ui, utum, tr eta intr. burkeinu egin ; burkeinuz baiezta ; agindu, hitzeman
Annus, i, m. urte ; adin ; urteko uzta
Annuto, as, are, intr. burkeinu egin
Annum, i, n. eta **annua**, orum, npl. urte saria
Annuus, a, um, urteko, urteroko ; urte honetakoa
Anomalia, ae, f. ezberdintasun
Anquiero, is, ere, quisivi, quisitum, tr. bilatu ; leporatu, salatu ; anquirere capitis, hilaraztea leporatu
Anquisite, adb. artoski
Anquisitio, onis, f. bilaketa, ikerketa, salaketa
Ansa, ae, f. eskuleku, greste ; aukera, parada : ansas dare ad reprehendendum, erasiei aukera eman
Ansatus, a, um, eskulekudun ; ukabilak aldaketan
Anser, eris, f. m. antzara
Anserculus, i, m. antzara hume, antxu
Anserinus, a, um, antzararen
Ansula, ae, f. eskulekuto ; lokailu
Antae, arum, fpl. euskarri, ostiko
Antaeus, i, m. Anteus, Herkulok hil erraldoia
Ante, (akusatiboareki), aurrean, ante ostium, atearen aurrean ; baino ... -ago, illum ante me diligo ; hura nere burua baino maiteago dut ; lehen, ante noctem, iluna baino lehen ; aitzin, ante Urbem conditam, Erroma eraiki aitzin ; argi aitzin, argitu baino lehen ; adb. aintzina
Antea, adb. aintzina
Anteactus, a, um, lehengo, iragana
Anteaquam, lokailu, baino lehen
Antecantamentum, i, n. eresaitzin, musikaitzin
Antecapio, is, ere, cepi, captum, tr. aitzindu, aldea hartu
Antecedens, entis, antecedo po. ; aitzindu ; aurrekoa
Antecedo, is, ere, cessi, cessum, tr. intr. aurretik ibili, aitzindu ; gainditu, gailendu
Antecello, is, ere, tr. gainditu, gailendu
Antecepi, antecapio, perf.
Antecessio, onis, f. aitzinapen ; aurrekari
Antecessor, oris, m. aurkitzaile (soldado) ; aitzindari
Antecessus, us, m., in antecessum, aitzinduz ; aurretik
Antecurro, is, ere, tr. aitzindu
Antecursor, oris, m. aurkitzaile (soldado)
Anteeo, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. intr. aitzindu, aldea hartu
Antefero, ers, ferre, tuli, latum, tr. nahiago ukan ; aurrera ekarri
Antefixus, a, um, aurrean lotu
Antegredior, eris, i, gressus, dep. tr. aitzindu
Antehabeo, es, ere, ui, bitum, tr. nahiago ukan
Antehac, adb. lehen ; orain arte
Antelatus, a, um, antefero pi.
Anteluca nus, a, um, argitu aitzin ; goiztar
Antelucio, Anteluculo, adb. argitu aitzin
Anteludium, ii, n. abio
Antemeridianus, a, um, eguerdi aurreko
Antemissus, a, um, antemitto pi.
Antemitto, is, ere, misi, missum, tr. aurrera bidali
Antenna, ae, f. haga
Antenuptialis, e, eztei aitzin ; ezkontza aitzin
Anteoccupatio, onis, f. eragozpen aurrerapen
Anteoccupo, as, are, tr. eragozpena aurreratu
Antepagmentum, i, n. ate uztarri, leihoa uztarri
Anteparo, as, are, tr. aurretik antolatu
Antepedes, um, mpl. aurreko hoinak
Antepilanus, i, m. aurreko lerro bietako soldado
Antepolleo, es, ere, tr. intr. gailendu, nausitu
Antepono, is, ere, posui, positum, tr. aurrean ipini ; zerbitzatu (otordu) ; nahiago ukan
Antepositus, a, um, antepono pi.
Anteposui, antepono perf.
Antequam, ante quam, lokailu ind. : aitzin, baino lehen ; subj. : bitartean ; -n artean
Anterior, ius, gen. oris, aurreko ; aitzinagoko
Antes, ium, mpl. ate uztarriak
Antesignanus, i, m. aitzindari, gidari (soldado)
Antesto, as, are, stiti, intr. gailendu

Antestor, aris, ari, dep.tr. lekuko, jakile hartu
Antetuli, antefero perf.
Antevenio, is, ire, veni, ventum, tr. intr. lehen heldu, aitzindu, aurrea hartu ; gailendu
Antevertio, is, ere, verti, versum, tr. intr. aitzindu, aurrea hartu ; nahiago izan
Antevertor, eris, i, dep. tr. intr. aitzindu ; nahiago izan
Antevideo, es, ere, i, tr. aurrez ikusi
Antevolo, as, are, intr. hegaldatu, hegan egin ; atzindu lasterka
Anthedon, onis, f. mizpirondo , mizpiratze
Anthemis, idii, f. kamamila, idibegi
Anthologica, arum, npl. antologia
Anthropophagus, i, m. gizajale
Anthus, i, m. buztanikara, urtxori
Antiboreus, a, um, iparraldeko, iparmazelako, gibelai,
Antichtones, um, mpl. antipodak
Anticipatio, onis, f. aurrezagüera ; aitzinjakitate
Anticipo, as, are, tr. aitzindu, gailendu ; intr. aurrea hartu
Anticus, a, um, aurreko, hegoaldeko
Anticyra, ae, f. Antikira hiria ; fpl. otsobelar, pikababa
Antidotum, i, n. kontrapozoi, sendagailu
Antigona, ae, **Antigone**, es, f. Antigona
Antinomia, ae, f. antinomia, okerrerria
Antiochensis, e, Antiokoko
Antiochia, ae, f. Antioko, Siriako, Mazedoniako hiria
Antipathia, ae, f. ezinikusi, gorroto, higuin
Antiquarius, ii, m. aintzinate miresle
Antique, adb. aintzinako eran, - gisan
Antiquitas, atis, f. aintzinatasun ; aintzinate ; aintzinako azturak
Antiquitus, adb. aintzina, behiala ; aspaldidanik, aspalditik
Antiquo, as, are, tr. baztertu, eragotzi
Antiquus, a, um, aintzinako, iragan ; aspaldikoa, zahar ; birtutedun, homines antiqui, aztura aintzinako gizonak ; konparatibo, antiquior, us : aurreko, lehen, nahiago, nihil antiquius ducere quam... ezer nahiago ...baizik ; superlatibo, antiquissimum, a, um, beharrezkoa, garrantzizkoena, antiquissimum ratus (inf.), beharrezko ikusiz...
Antispecto, as, are, intr. beste aldean izan, beste alderat sogin
Antistes, itis, m. agintari, nagusi ; apez ; antistes artis, artean nagusi
Antistita, ae, f. apezsa
Antisto, as, are, intr. gailendu
Antitheia, arum, npl. antitesi
Antlia, ae, f. bonba
Antonianae, arum, fpl. Filipikoak, Andoniren kontrako mintzaldiak
Antonianus, a, um, Andonirena,
Antonius, ii, m. Andoni
Antrum, i, n. harpe, haitzulo
Anularius, ii, m. bitxigile
Anulatus, a, um, aztundun
Anulus, i, m. aztun, anulus catenae, kate maila ; eraztun, zigilu, tabulis testamernti anulum imprimere, ordeinua zigilatu
1. **Anus**, i, m. uzki, oinarri ; aztun
2. **Anus**, us, f. atso, sorgin ; adj. zahar, anus matrona, emakume zahar
Anxie, adb. grinareki, zehazki
Anxetas, atis, f. grina, urduritasun, zehaztasun
Anxifer, era, erum, grina sortzaile
Anxitudo, inis, f. grina, urduritasun
Anxius, a, um, grinatsu, kezkatu ; bekaizti, grina sortzaile ; zehatz
Aonia, ae, f. Aonia, hau da Beozia
Aonis, idis, f. Aoniako, Beoziarsa ; Aonides, um, fpl. Musak
Aonius, a, um, Aoniako ; Musen
Apage, interjekzio gibel ! urrun hemendik !
Apelles, is, m. Appeles
Apeninnicola, ae, m. Apenintarra
Apeninus, i, m. Apenin, mendi katea
Aper, apri, m. basurde
Aperio, is, ire, erui, ertum, tr. erakutsi, azaldu, aperire sententiam, iritzia eman ; ideki, zabaldu, eskentu ; aperire occasionem ad... aukera eman...
Aperte, adb. argi zabalean ; argiki, zinez
Apertio, onis, f. idekidura
Apertum, i, n. zabalgune, zelai ; ex aperto, aurrean ; in aperto, agerian ; aperta Oceani, itsas zabala ; in aperto est, argi dago

Apertus, a, um, aperio pi.. ideki, zohardi ; argi, egiaiti ; mutiri
Aperui, aperio perf.
Apes, ium edo um, fpl. erleak
Apex, icis, m. gailur, mutur (gauza), gorune ; diadema ; kukula, kukulin (hegaizti)
Aphaca, ae, f. zalge, zalke
Aphractus, i, f. untzi
Aphrodisia, orum, mpl. Afrodisiak, Benusen ohoretan
Aphrodita, ae, **Aphrodite**, es, f. Afrodita (Benus)
Aphron, i, n. lo belar
Aphye, es, f. bokarta
Apiacon, i, n. azaburu, azakoba
Apiacus, a, um, apiarena
Apianus, a , um, erlearena ; moskatele
Apiarium, ii, n. erlauntza
Apiarius, ii, m. erlazain
Apiastellum, i, n. urrebotoi, apiazza
Apiastrum, tri, n. laritz
Apiastrum, a, um, tantotu, takatu
Apicula, ae, f. erle hume
Apis, is, f. erle
Apiscor, eris, i, aptus sum, dep.tr. lortu
 1. **Apium**, ii, n. perresil
 2. **Apium**, apis gen.pl.
Apilda, **Appluda**, ae, f. ahotz ; zahi
Aplustre, is, n. ; **Aplustria**, orum, npl. untzi edergailu
Apodixis, is, f. argibide sarkor
Apodyterium, ii, n. bainu aldagela
Apogeus, a, um, lurretiko
Apographon, i, n. aldaki, kopia
Apollinaris, e, eta **Apollineus**, a, um, Apolonena
Apollo, inis, m. Apolon
Apollonia, ae, f. Apollonia, hiriak
 1. **Apolloniates**, ae, m. Apolonian jaioa
 2. **Apolloniates**, um edo ium, mpl. apoloniatarak
Apolloniensis, e, Apoloniako
Apologus, i, m. ipuin
Apostema, atis, n. suhar (min)
Apotheca, ae, f. denda, soto, janaritegi
Apparate, adb. harroki
Apparatio, onis, f. antolaketa
Apparatus, us, m. antolaketa, altzari, gerla tresna ; apaingarri, oparotasun
Appareo, es, ere, ui, itum, intr. agertu ; ageri, nabari izan ; zerbitzari izan
Apparitio, onis, f. eskolazaintza ; zerbitzariak
Apparitor, oris, m. eskolazain, zaindari, aitzindari menpeko
Apparitura, ae, f. eskolazaintza
Apparo, as, are, tr. antolatu, adelatu
Appellatio, onis, f. hurbilketa, dei ; dei egite (auzian), izen, deitura, patris appellatio, aita izena
Appellator, oris, m. dei egile
Appellito, as, are, tr. izendatu
 1. **Appello**, as, are, tr. deitu, lekukotako hartu, te appello, lekukotako hartzen haut ; appellare aliquem dictatorem, norbait diktadore izendatu ; ahozkatu
 2. **Appello**, is, ere, puli, pulsum, tr. aurrerarazi ; intr. leihorreratu
Appendicula, ae, f. muturto
Appendix, icis, f. mutur ; biltze, soldado berri
Appendo, is, ere, pendi, pensum, tr. hantzatu, pisatu
Appensus, a, um, appendo pi.
Appetens, entis, appeto po. adj. gose, gutiziatsu
Appetenter, adb. gutiziосki
Appetentia, ae, f. gutizia ; appetentia cibi, jangura
Appetitio, onis, m. irrits, jaidura, joera
Appetitus, us, m. irrits, jaidura
Appeto, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. beretu, opatu, nahi ukana ; besteanean sartu, mare terram appellens, lehorrean sartzen den itsasoa ; jazarri, oldartu ; hurbildu (denbora), dies appelebat sextus, seigarren eguna hurbil zagon
Apiana mala, npl. sagar gorraialak
Appingo, is, ere, tr. idatziz erantsi
Appius, a, um, Appiuskoa ; Appia via edo Appia, Appia bidea, Erromatik Brundisiiora

Applaudo, is, ere, ausi, ausum, jo ; txalotu, esku zartatu
Applausor, oris, m. txalokari, txalo egile
1. **Applausus**, a, um, applaudo pi.
2. **Applausus**, us, m. hegald joaldi, hegald zaparta
Applicatio, onis, f. lotura,
Applicatus, **Applicitus**, a, um, applico pi. lotu, emana, -zale izan
Applico, as, are, tr. josi, bermatu, applicare se ad arborem, zuhitzari bermatu ; gain ipini, eman, -ri jarri, applicare se ad, bere gain hartu
Apploido, is, ere, osi, osum, ik. Applaudo
Apploro, as, are, intr. norbaitekin negar egin
Appono, is, ere, posui, positum, tr. aldean, ertzean ipini, mahaia ezarri ; erantsi, gehiagotu
Apporrectus, a, um, ondoan etzana
Apportatio, onis, f. garraio
Appporto, as, are, tr. garraiatu
Apposco, iis, ere, tr. gainera eskatu
Apposite, adb. behar bezala
Appositio, onis, f. ondoan ezarrera
Appositum, i, n. epiteto
1. **Appositus**, a, um, appono pi. ; auzoko ; egoki, erako
2. **Appositus**, us, m. ezarrera (sendagailu)
Appotus, a, um, ugari edana
Apprecor, aris, ari, dep tr. otoiztu
Apprehendo, is, ere, hendi, hensum, tr. hartu, lotu
Apprehensio, onis, f. harrera
Apprendo, **Apprensus**, ik. apprehendo
Apprime, adb. asko, batez ere, batik bat
Apprimo, is, ere, pressi, pressum, tr. tinkatu
Approbatio, onis, f. baiezpen, onespren ; baieztapen
Approbator, oris, m. onesle
Approbe, adb. oso ondo
Approbo, as, are, tr. onetsi, erakutsi, lekukotasuna eman ; onartarazi
Appromitto, is, ere, misi, missum, tr. berme jarri ; bere gain hartu
Appropero, as, are, tr. intr. lehiatu
Appropinquatio, onis, f. hurbilketa
Appropinquuo, as, are, intr. hurbildu
Appugno, as, are, tr. jazarri, oldartu
Appuli, apello, is perf.
1. **Appulsus**, a, um, apello, is, pi.
2. **Appulsus**, us, m. bultzada, irispide
Apricatio, onis, f. eguzkidura, ekitatze,
Apricitas, atis, f. hozberro ezti
Apricor, aris, ari, dep.intr. eguzkitatu, ekitatu
Apricus, a, um, ekibegiko, eguzkigose ; ezti
Aprilis, e, apirilako ; izm., apiril
Aprinus, **Aprugnus**, a, um, basurdearena
Apte, adb. zuzenki, behar bezala
Apto, as, are, tr. lotu, doitu ; apaindu, hornitu, duntu
Aptus, a, um, doi ; azpiko ; egoki, erako ; aldeko
Apua, ae, f. api
Apud, aurrehitz akusatiboarekin : ondoan, aurrean, -an, -kin ; proelium apud Cannas, Canaseko gudua ; dicere apud centumviros, zentumbiroen aurrean mintzatu ; dicere apud populum, herriari mintzatu
Aqua, ae, f. ur ; ibai, itsaso, aintzira ; euri, uholde ; balneario ; aquam terramque petere, menpekotasun osoa eskatu ; aqua, denboraren neurtzekoa : aquam perdere, alferkerian ibili
Aquae, arum, pl. balneario hiri askoen izena
Aquaeductus, us, m. uraren hartzeko zuzena ; ubide
Aqualis, is, m. urontzi
Aqualium, i, n. pegar
Aquarius, a, um, ur-, aquaria rota, urgurpila ; izm. urketari
Aquaticus, a, um, eta **Aquatilis**, e, uretako ; urtsu
Aquatio, onis, f. urlan ; urtoki ; pl. euriak
Aquator, oris, m. urlaneko soldado
Aquifolius, a, um, gorostiko
Aquila, ae, f. arrano
Aquilex, egis, m. urbilaria
Aquiliter, eri, m. enseinari
Aquilinus, a, um, arranoarena, zorrotz (begi)

Aquilo, onis, m. ipar haize
Aquilonalis, e, iparreko
Aquilonius, a, um, iparreko
Aquilus, a, um, beltzaran
Aquitania, ae, f. Akitania
Aquitanus, Aquitanicus, a, um, Akitaniako
Aquor, aris, ari, dep. urez errekitatu, duntu
Aquosus, a, um, urezko, heze
Aquula, ae, f. ur negar
Ara, ae, f. aldare ; babesleku, ihesleku
Arabia, ae, f. Arabia
Arabes, um, **Arabi**, orum, mpl. arabiarrak
Arabice, adb. arabieraz
Arabicus, Arabius, a, um, Arabiako, arabiera
Arabilis, e, laboragarri
Arabus, a, um, Arabiako, arabiar
Arachidna, ae, f. axkol (landare)
Archne, es, f. Arakne, armiarma itxuraldatzen zen tapizarisa
Aranea, ae, f. armiarma ; amaraun, armiarma sare
Araneola, ae, f. armiarma txiki
Araneolus, i, m. armiarma txiki
Araneosus, a, um, amarauntsu
Araneum, i, n. amaraun
Araneus, a, um, armiarmaren ; araneus mus, satitsu
Araneus, i, m. armiarma ; itsas dragoi
Arar, is edo **Araris**, is, m. Arar, Galiako ibaia
Aratio, onis, f. lurritzultze, lurlan ; nekazaritza ; pl. alorrak
Aratiuncula, ae, f. arloto
Arator, oris, m. nekazari
Aratrum, i, m. golde ; circumducere aratrum, hiri ingurua goldearekin aztarnatu
Arauris, is, m. Arauris ibaia
Araxes, is, m. Araxes ibaia
Arbela, orum, npl. Arbela, Asiriako hiria
Arbiter, tri, m. zelatari, barrandari ; lekuko, ebazole (auzian)
Arbitra, ae, f. isilmandarisa
Arbitralis, e, ebazlearen
Arbitrario, adb. zalantzakorki
Arbitrius, a, um, zalantzakor
Arbitrio, onis, f. ebazpide
Arbitratus, us, m. ebazpen
Arbitrium, ii, n. presentzia, lekuko : sine arbitrio, lekukorik gabe ; ebazpen ; erabaki ; gogo, nahi : suo arbitrio, ad suum arbitrium, bere nahira, bere nahitara
Arbitro, as, are, tr. ikusi, zelatu, erabaki ; uste izan
Arbitror, aris, ari, dep.tr. ik. arbitro
Arbor, oris, f. zuhaitz
Arborarius, a, um, zuhaitz-
Arborator, oris, m. kimatzaire ; sardekatzaile
Arboresco, is, ere, intr. zuhaitzaren arabera handitu
Arboretum, i, n. mintegi
Arboreus, a, um, zuhaitzaren ; zuhaitzaren iduriko
Arbuscula, ae, f. zuhaixka
Arbustivus, a, um, zuhaizdun
Arbusto, as, are, tr. zuhaitz landatu
Arbustum, i, n. zuhaitz toki, zuhaitz
Arbustus, a, um, zuhaizdun ; mahaistiz zuhaitzari lotua
Arbuteus, a, um, gurbitzaren
Arbutum, i, n. gurbitz
Arbutus, i, f. gurbitz
Arca, ae, f. arasa, kutxa, dirukutxa ; ex arca solvere, eskudiruz ordaindu
Arcadia, ae, f. Arkadia
Arcadicus, a, um, arkadiar, Arkadiako ; ergel
Arcadius, a, um, arkadiar, Arkadiako
Arcano, adb. isilean
Arcanum, i, n. sekretu, misterio
Arcanus, a, um, isilpeko, misteriotsu
Arcas, adis edo ados, arkadiar, Arkadiako

Arceo, es, ere, cui, tr. eutsi, geldiarazi ; baztertu
Acessitor, oris, m. erakarle, deitzaille, hotsegile
 1. **Arcessitus**, a, um, arcesso pi. ; itxurati, fazati
 2. **Arcessitus**, us, m. dei, gonbit
Arcesso, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. hots egin, auzitaratu ; bilatu, nahi ukan ; lortu
Archetypum, i, n. eredu, jatorrizko
Archetypus, a, um, jatorrizko
Archilochus, i, m. Arkilokus, greziar olerkari
Archimedes, is, m. Arkimedes, geometra
Archimimus, i, m. komedianteen agintari
Archipirata, ae, m. itsas ohoin agintari
Architecon, onis, m. arkitekto
Architectonice, es, f. arkitektura
Architector, aris, ari, dep. tr. eraiki ; asmatu, sorrarazi
Architectura, ae, f. arkitektura
Architectus, i, m. arkitekto
Archon, ontis, m. arkonte, Atenaseko magistratu
Arcion, ii, n. lapaitz, lapabelar
Arcitenens, entis, m. uztaidun ; Apolo
Arkte, adb. estuki, hersiki
Arcticus, a, um, iparreko
Arcto, as, are, tr. estutu, tinkatu
Arctos, Arctus, i, f. sei izarrak, zazpi izarrak, ipar, iparretarrak
Arctous, a, um, iparreko
Arctum, i, n. toki hersi, tinko ; colligere in arctum, laburtu ; res in arcto est, kinka txarra dago
Arcturus, i, m. udazkena
Arctus, a, um, tinko, zail ; zikoitz ; res arctissimae, egoera etsigarria
Arcuatin, adb. uztai eran
Arcuatus, a, um, uztai eran makur ; arcuatus morbus, larumin
Arcuballista, ae, f. balezta
Arcuballistarior, ii, m. baleztari
Arcui, arcus dat. ; arceo perf.
Arcula, ae, f. dirukutxa, kutxatila
Arcularius, ii, m. dirukutxazain
Arcuo, as, are, tr. uztai eran makurtu
Arcus, us, m. uztai ; arcum contendere, uztai ateziatu ; arcum laxare, uztai jaregin ; ganga ; arcus pluvius, ortzadar
Ardalio, Ardelio, onis, m. eragozle
Ardea, ae, f. koartza, gillenpesker
Ardenna, orum, npl. Ardeneko basoa
Ardens, entis, gori, kiskalgarri ; bortitz, odolbero
Ardenter, adb. suharki, gartsuki
Ardeo, es, ere, arsi, arsum, intr. erre, distiratu ; irrikatu
Ardeola, ae, f. koartza, gillenpesker
Ardesco, is, ere, arsi, intr. suak hartu, piztu, izeki ; berotu
Ardor, oris, m. bero, berotasun, goritasun ; irrika
Arduena silva, ae, f. Ardeneko basoa
Arduum, i, n. goratasun, malda
Arduus, a, um, maldatsu, zut ; gaitz, nardagarri
Area, ae, f. lau, ordoki ; enparantza ; antzoki ; baratz
Arefacio, is, ere, feci, factum, tr. agortu, lehortu
Arefactus, a, um, arefacio pi.
Arefio, fis, fieri, factus sum, arefacio passiboa, agortu, lehortu
Arelas, atis, Arles hiria
Aremorica, ae, f. Armorika
Arena, ae, f. harea, ondar ; gudaleku ; guda
Arenaceus, a, um, hareatsu
Arenaria, ae, f. hareatz
Arenatio, onis, f. kare ore, mortairu
Arenatum, i, n. kare ore, mortairu
Arenivagus, a, um, harean ibilka
Arenosus, a, um, hareatsu
Arens, entis, areo po. lehortu, idor
Arenula, ae, f. harea bikor
Areo, es, ere, ui, intr. lehortu, idortu
Areola, ae, f. etxaurre, txankal, baratzte taula
Areopagites, ae, **Areopagita**, ae, m. Areopagitar

Areopagus, Areopagos, i, m. Areopagoa, Atenaseko auzitegia
Aresco, is, ere, arui, intr. idortu, lehortu
Aretalogus, i, m. edasle
Arethusa, ae, f. Aretusa, ninfea ; Aretusa iturria
Areus, a, um, areopagoko
1. **Argentarius**, a, um, diruko
2. **Argentarius**, ii, bankari, aldaketari ; zilargin
Argentatus, a, um, zilarreztatu
Argenteus, a, um, zilarrezko ; zilar koloredun
Argentifodina, ae, f. zilar meatoki
Argentoratus, i, f. Argentoratus (Estrasburgo)
Argento, as, are, tr. zilarreztatu
Argentosus, a, um, zilardun
Argentum, i, n. zilar (metal) ; diharu
Argeus, a, um, Argoseko, argostar
Argi, orum, mpl. Argos, hiria
Argilla, ae, f. buztin
Argillaceus, a, um, buztintsu
Argillosus, a, um, buztintsu
Arginusae, arum, fpl. Arginusak, irlak
Argius, a, um, Argoseko, argostar
Argivi, orum, mpl. argostarrak, greziarrak
Argivus, a, um, Argoseko, argostar ; Greziako, greziar
Argo, us, f. argonautaren itsas untzia
Argolicus a, um, Argolidako, Argoseko, greziarrena
Argolis, idis edo idos, f. Argolidako, Greziako
Argonautae, arum, mpl. Argonautak
Argos, n. (nominatibo eta akusatiboak bakarrik), Argos, hiria
Argous, a, um, Argo untiaren ; Argonauten
Argumentatio, onis, f. argudio
Argumentor, aris, ari, dep. argudiatu
Argumentosus, a, um, landu
Argumentum, i, n. argudio, argibide ; ekai, gai ; zergati
Arguo, is, ere, ui, utum, tr. salatu ; baieztau, erakutsi ; sceleris aliquem arguere, norbait hilketaz salatu
Argus, i, m. Argus, Ioren zaintzailea
Argutator, oris, m. argudiatzaile, txistakari
Argute, adb. sotilki
Argutiae, arum, fpl. txorrotxio, txiunta ; sotiltasun, xuguntasun ; zorroztasun
Argutiola, ae, f. sotiltasunto
Arguto, as, are, tr. erausi, elakatu
Argutor, aris, ari, dep. erasi, kalakatu,
Argutulus, a, um, sotilska
Argutus, a, um, bizi, oculi arguti, begi biziak ; zorrotz, argi, goxo (doinua) ; zehatz ; sitsakor, maltzur
Argyrapides, um, mpl. zilar erredoladun soldadoak
Argyros, i, f. purgabelar, asunbastart
Ariadna, ae, f. Ariadna
Ariani, orum, mpl. ariarrak (Pertsia)
Aride, adb. mozki (idazkera)
Ariditas, atis, f. idortasun, lehortasun
Aridulus, a, um, idorska
Aridum, i, n. lehor
Aridus, a, um, idor, lehor ; ahul ; zeken
Ariena, ae, f. banana
Aries, etis, m. ahartzartz, marro ; aries (zodiakoa) ; ariete (gudukan)
Arietarius, a, um, arieteko
Arietatio, onis, f. kaska, topo, danbada
Arietinus, a, um, marroaren ; marro buruaren antzeko, arietulum oraculum, zentzu biko iragarpene
Arieto, as, are, intr. kaskatu, topato ; tr. astindu, iharrosi
Aris, idis, f. errebelar
Arista, ae, f. galburu ; uzta ; uda
Aristarchus, i, m. Aristarko
Aristides, is, m. Aristides
Aristippus, i, m. Aristipo
Aristophanes, is, m. Aristofanes, greziar komikoa
Arsitophaneus, a, um, Aristofanésen
Aristoteles, is, m. Aristoteles, filosofoa

Aristoteleus, Aristotelius, a, um, Aristoteleseren
 1. **Arithmetica**, ae eta **Arithmetice**, es f. aritmetika
 2. **Arithmetica**, arum, mpl. aritmetika
Aritudo, inis, f. idorte, lehorte
Arma, orum, npl. arma, iskilu, arma ad nocendum, erasotzeko iskilu ; arma ad tegendun, defendatzeko iskilu
Armamenta, orum, npl. erreminta, tresna ; (untziak) hornidura, tresneria
Armamentarium, ii, n. armategi
Armariolum, i, n. armairuska
Armarium, ii, n. arasa ; armairu
Armati, orum, mpl. soldadoak
Armatura, ae, f. armadura ; militar ariketa ; ezpatari gudua ; armatura levís, gudoste zalu ; armatura gravis, gudoste iskilu astundun
Armatus, us, m. iskiluak ; gudosteak
Armenia, ae, f. Armenia
Armeniaca, ae, f. albarikoke ondo, arbeletxeko
Armeniacum, i, n. albarikoke, arbeletxeko
Armeniacus, a, um, Armeniako
Armenius, a, um, Armeniako, armeniarrar
Armentalis, e, aberei doakiona
Armentarius, ii, m. artzain, itzain
Armentosus, a, um, abeldun
Armentum, i, n. abelarri saldo ; abelsaldo
Armifer, era, erum, burrukalari, liskari
Armiger, eri, m. ezkutari
Armigera, ae, f. ezkutarisa
Armilla, ae, f. besuztai, ukabilko
Armillatus, a, um, besuztaidun
Armillum, i, n. ardontzi, pitxer
Armillistrium, ii, n. armada garbikuntza
Arminius, ii, m. Arminius
Arripotens, entis, liskari
Armisonus, a, um, armaozendun
Armo, as, are, tr. armatu, hornitu (untziak)
Armon, i, n. erremolatxa (landare)
Armoracia, ae, f. **Armoracium**, ii, n. erremolatsa
Armorica, ae, f. Armorika
Armoricus, a, um, Armorikako ; armorikar
Armus, i, m. besaburu, soin ; pl. alpe, saihets,
Arnus, i, m. Arnus ibaia
Aro, as, are, tr. goldatu, landu ; zeharkatu (itsaso) ; arare littus, harea goldatu, hau da debaldetan nekatu ; idatzi
Aroma, atis, n. lurrin
Aromatites, ae, m. ardo lurrintsu
Aromatitis, idis, f. anbar
Arpinas, atis, adj. Arpinumeko ; iz.n. Zizeronen etxaltea Arpinumen
Arpinum, i, n. Arpinum hiria
Arquatus, a, um, ik. arcuatus
Arra, ae, f. erres, berme, bahitura
Arrabo, onis, m. erres, berme, bahitura
Arrado, Arremigo, ik. adrado, adremigo
Arrectus, a, um, arrigo pi.
Arreptus, a, um, arripi o pi.
Arrexi, arrigo perf.
Arrha, ik. arrabo
Arrhenicum, i, n. artseniko
Arrideo, es ere, risi, risum, tr , intr. barre egin, irri egin ; gogara izan ; si mihi arriserit pretium, balioa gogoko bazaut
Arrigo, is, ere, rexi, rectum, tr. zutitu ; piztu
Arripio, is, ere, ripui, reptum, tr. hartu, lotu ; ezustean lotu ; beretu, aukera hartu
Arrisor, oris, m. balakari
Arrodo, is, ere, asi, rosum, tr. jankatu
Arrogans, antis, burgoi, harro
Arroganter, adb. harroki, tematsuki
Arrogantia, ae, f. hantuste, harrokeria
Arrogo, as, are, tr. galdetu ; arrogare sibi, beretu ; sibi non arrogat tantum ut... ez du nahikeria...
Arrosi, arrodo perf.
Arrosor, oris, m. bizkarroi
Arrosus, a, um, arrodo pi.

Ars, artis, f. arte, jakintza, lanbide, artem facitare, lanbidea uken ; artes bonae, honestae, ingenuae, liberales, ederkidurak, hautuzko lanak ; artes illiberales, sordidae, eskulanak (esklabuenak) ; araudi ; artes oratoriae, mintzaraauak ; antze, artezia ; jokaera, bona ars, bonae artes, ona, onbidea ; malea artes, gaizkia, okerbidea ; amarrukeria, maltzurkeria, aliquem arte decipere, norbaiti malzurkeria egin
Arsacidae, arum edo um, mpl. artsakidarrak, partearrak
Arsacius, a, um, artsakidarrena
Arsi, ardeo perf.
Arsus, a, um, ardeo pi.
Artaxerxes, is, m. Artaxerxes
Arte, adb. ik. arcte
Artemis, idis, Artemisa, Diana, ehiza jainkosa
Artemisia, ae, f. txitxarebelar, harjo (lantare)
Arteria, ae, f. arteria, odolzain ; aspera arteria, istarria
Arterium, ii, n. istarria ; pl. bronkio
Arthriticus, a, um, oinitoidun
Articularis, e, ezurgiltzeko, junturako ; articularis morbus, hezurreni
Articulate, adb. argiki, garbiki
Articulatum, adb. argiki, garbiki
Articulus, i, m. hezurgiltz, juntura ; adarbegi ; aldi ; kinka txar : in articulo, berehala ; atal (liburu), esaldi zati
Artifex, icis, m. f. artista ; artifex crimen, eraile ; adj. antzetsu
Artificialis, e, antzez egina
Artificialiter, adb. artez
Artificiosa, adb. agudoki
Artificiosus, a, um, artez egina ; antzetsu
Artificium, ii, n. arte, lanbide ; teoria ; antze, adimen
Arto, as, ik. arto
Artocreas, atis, n. aragi ore
Artolaganus, i, m. soldado ogi
Artopta, ae, f. opilontzi
Artum, ik. arctum
Artus, a, um, ik. arctus
Artus, us, m. eta artus, uum, mpl. hezurgiltz, gorpuzki ; aldaska
Artutus, a, um, gotor, motzor
Arui, areo eta aresco perf.
Arula, ae, f. aldareska ; zuhain ondoko lur
Arum, i, n. errebeler
Arundifer, era, erum, kanaberatsu
Arundinaceus, a, um, kanabera iduri
Arundinetum, i, n. kanaberadi, ihidoi
Arundineus, a, um, kanaberako
Arundinosus, a, um, kanaberatsu
Arundo, onis, f. kanabera, ihi ; gezi, hari (arantza) ; makila ; erkatz, erratz
Aruspe, etab. ik. har...
Arvalis, e, arloretako ; Fratres Arvales, Arvales Anaiak, Zeresen apaizak
Arverni, orum, mpl. arberniarrak
Arvernus, a, um, arberniaren
Arvina, ae, f. urde gurin
Arva, orum, npl. luhabili, arloak ; zelai ; uzta, larre ; arva Neptunia, itsasoa
Arvum, i, ik. arva
Arvus, a, um, itzulgarri (lurra)
Arx, arcis, f. garaiera, gorune ; gaztelu, gotorgune, harresi
As, assis, m. asa, kobre diru ; ad asem, osorik
Asarota, orum, npl. mosaiko lanak
Asarum, i, n. akara
Asbestinum, i, n. amianto zuntz,
Asbeston, i, n. amianto oihal
Asbestos, i, m. f. amianto
Ascalabotes, ae, m. sugandila, sukandera
Ascalia, ae, f. alkatzoxfa
Ascalonia caepa, f. tipulatxa, txortatipula
Ascanius, ii, m. Askanius edo Iulo, Eneasen semea
Ascendo, is, ere, ascendi, ascensum, tr. intr. igan, igo ; altxatu, goratu (ahotsa)
Ascensio, onis, f. igoaldi, igokunde ; aitzinamendu, aurrerapen
Ascensus, us, m. igoaldi, igokunde ; aldapa, malda, patar ; grado, ozke
Ascia, ae, f. askolta, aitzur, palote, pailot
1. **Ascio**, as, are, tr. oratu (mortairua)

2. Ascio, is, ire, ivi edo ii, tr. deitu
Ascisco, is, ere, scivi, scitum, tr. deitu, ekarrarazi ; onetsi, asciscere aliquem in civitatem, norbait hiritar onartu ; asciscere sibi, beretu
1. Ascitus, a, um, ascisco pi.
2. Ascitus, us, m. bilaketa, ikerketa
Ascopa, ae, f. zorro, zarpa
Ascreaus, a, um, Askrarena, Hesiodorena
Ascribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. erantsi idatziz, sarrarazi ; adscribere civitati edo in civitatem, hiritargoa eman ; -en bizkar ipini
Ascripticius, a, um, idatzia, gainerako
Ascriptio, onis, f. gehiketa (idatziari)
Ascriptor, oris, m. izenpetzaile, onarle
Ascriptus, a, um, adscribo pi.
Asella, ae, f. astaina hume, astakila
Asellus, i, n. astakume
Asia, ae, f. zekale
Asia, ae, f. Asia ; Asia Minor, Asia ttikia ; Asia Major, Asia handia
Asiane, adb. asiatarren eran
Asiani, orum, mpl. asiatarra ; Asiako hizlariak
Asianus, a, um, Asiako, asiatarra
Asiatici, orum, mpl. asiatarra ; Asiako hizlariak
Asiaticus, a, um, Asiako, asiatar
Asilus, i, m. ezpara, mandeuli
Asina, ae, f. astaina, asteme
Asinalis, e, astoaren
1. Asinarius, a, um, astoaren
2. Asinarius, ii, m. astazain
Asininus, a, um, astoaren
Asinus, i, m. asto
Asinusca uva, f. mahats mota
Asio, onis, m. hontza
Asius, a, um, Asiako
Asotia, ae, f. nasaitasun ; okerkeria, likiskeria
Asoticos, os, on, eskuzabal ; barreiatzaile, likits
Asotus, a, um, eskuzabal ; barreiatzaile, likits
Aspalathus, i, m. gisats, ote, xirixtola
Asparagus, i, m. frantses porru, zainzuri
Aspectabilis, e, ageri ; ikusgarri
Aspecto, as, are, tr. arretaz behatu, sugin ; adi izan
1. Aspectus, a, um, aspicio pi.
2. Aspectus, us, m. ikusmen, iluspen ; itxura, itxurapen, planta, traza
Aspello, is, ere, puli, pulsum, tr. haizatu, atzerriratu, erbesteratu
Asper, era, erum, latz ; zail, sarkor ; gogor, zorrotz ; gaizkikasia
Aspere, adb. gogorki, zorrozki
1. Aspergo, inis, f. ihinzaldi, urtatzet, ureztapen
2. Aspergo, is, ere, spersi, spersum, tr. ihinzatu, urtatu ; gozatu (gustua eman)
Asperitas, atis, f. laztaquin, hortz, ozke
Aspernandus, a, um, gutiesgarri, ezdeus
Aspernatio, onis, f. gutiespen
Asperno, as, are, eta aspernor, aris, ari, dep. tr. baztertu, sailhestu, urrundu ; gaiztotu, iraindu
Aspero, as, are, tr. ikaratu, izutu ; gogortu, zorroztu ; narritatu, gaiztu, kexarazi
Aspersio, onis, f. ihinzaldi, hurtatze, ureztapen
1. Aspersus, a, um, aspergo pi.
2. Aspersus, us, m. ureztapen, isurtze, ihaurpen
Aspxi, aspicio perf.
Asphaltung, ii, n. hirusta, txabotxa
Asphaltites, ae, edo **asphaltites lacus**, m. Asfaltites lakua edo Itsas Hila
Asphodelus, i, m. zapaporru, basaporru
Aspicio, is, ere, spexi, spectum, tr. sugin, ikusi, jarri : aspicere Italianam, Italiani aurres aurre jarria izan, Italiani buruz jarria izan
Aspiratio, onis, f. arnasartze, hatsartze
Aspiro, as, are, intr. putz egin, ufatu, buhatu ; lagundu ; hurbildu ; tr. putz eginarazi
Aspis, idis, f. sugegorri ; errredola
Asportatio, onis, f. garraiapen, eramaite
Asporto, as, are, tr. garraiatu, eraman, eroan
Aspretum, i, n. sasi, tarta

Assarius, a, um, as diruaren balioko
Assecla, ae, m. f. balakari, balakarisa, lausengari, losintxari
Assectatio, onis, f. jagolego, laguntza, zaingoa
Assectator, oris, m. jagolari, jagole, laguntzaile, zaintzaile
Assector, aris, ari, dep. tr. jagon, lagundu, zaindu
Assecutus, a, um, assequor pi.
Assentio, onis, f. baiezko, baieztapen, onespen,
Assensor, oris, m. onesle
1. **Assensus**, a, um, assentior pi. baizezkoa eman duena ; onartua, aitortua
2. **Assensus** us, m. baiezko, baieztapen, onespen
Assentatio, onis, f. balaku, lausengu, zurikeria
Assentatiuncula, ae, f. xera
Assentator, oris, m. balakari, alderkide, aldetar
Assentatorie, adb. balakatuz
Assentatrix, icis, f. balakarisa
Assento, is, ire, sensi ,sensum, intr. onetsi, onartu ; hitz bereko izan
Assentior, iris, iri, sensus sum, dep., ik. assentio
Assentor, aris, ari, dep. onetsi, onartu ; losintxatu, gogaltu
Assequor, eris, i, cutus edo quutus sum, dep. tr. jarraitu, jarraiki, iritsi, berdindu, lortu ; ulertu, entelegatu
Asser, eris, m. gapirio, habe
Asserculum, i, n. eta **asserculus**, i, m. suhila, haga
1. **Assero**, is, ere, serui, sertum, tr. lotu, josi, erantsi ; asserere aliquem in servitatem, norbait beretako esklabutzat hartu ; inoren gain jarri ; zaindu ; baieztatu
2. **Assero**, is, ere, sevi, situm, tr. erein, landatu
Assertor, oris, m. norbaiten esklabutzat beretako galdetzaile
Assertus, a, um, assero 1 pi.
Asserui, assero 1 perf.
Asservio, is, ire, intr. bere mendean ezarri
Asservo, as, are, arretaz gorde, begiratu, zaindu
Assessio, onis, f. presentzia, hor izate
Assessor, oris, m. aholkari, lagun, kide
1. **Assessus**, a, um, assideo pi. setiatu
2. **Assessus**, us, m. jarraikortasun
Asseveranter, **Asseverate**, adb. benetan, baiezka
Asseveratio, onis, f. baieztapen zindo
Assevero, as, are, intr. zentzuki mintzatu ; tr. zindoki baieztatu, frogatu
Assevi, assero 2 perf.
Assibili, as, are, tr. intr. txistuz erantzun, - ihardetsi
Assicco, as, are, tr. idortu, lehortu
Assideo, es, ere, sedi, sessum, intr. eseri, jarri ; artatu ; zerbaiti eman ; kanpatu
Assido, is, ere, sedi, tr. intr. eseri, jarri
Assidue, adb. etengabe, taigabe
Assiduitas, atis, f. jarraikortasun, iraunkortasun
Assiduo, adb. etengabe, taigabe
Assiduus, a, um, jarraikor, burkoi, setati ; betiereko, betiko ; zerga ordaintzaile
Assignatio, onis, f. banaketa, banakuntza, esleipen
Assigno, as, are, tr. banatu, utzi ; leporatu
Assilio, is, ire, silui, sultum, intr. jauzi, oldartu
Assimilatio, onis, f. antz, egite
Assimilatus, a, um, assimilo pi.
Assimilis, e, antzeko, iduriska
Assis, as gen.
Assis, is, m. ohol, taula
Assisto, is, ere, astiti, intr. ondoan izan, zutik egon ; auzian lagundu
Assitus, a, um, assero 2 pi. erein
Asso, as, are, erre, kiskali
Associo, as, are, bateratu
Assolet, assoleo 3. pers. ut assolet, ohi bezala
Assono, as, are, intr. erantzun, ihardetsi
Assudasco, is, ere, intr. izertzen, izerditzen hasi
Assudo, as, are, intr. izerditan jarri
Assuefacio, is, ere, feci, factum, intr. azturatu, ohitura izan
Assuefactus, a, um, assuefacio pi.
Assuesco, is, ere, suevi, suetum, tr. ohitarazi ; intr. ohitu
Assuetudo, inis, f. aztura, ohitura
Assuetus, a, um, azturatu, ohitu ; ohiko

Assuevi, assuesco perf.
Assula, ae, f. ezpal, txirbil
Assulatim, assulose, adb. ezpalka, puskaka
Assultim, adb. jauzika, jauzka
Assutto, as, are, tr. intr. jauzi, oldartu
Assultus, us, m. jauzi, oldar
Assum, i, n. erreki ; berogailu
Assumo, is, ere, sumpsi, sumptum, tr. hartu, beretu
Assumptio, onis, f. harrera
Assumptivus, a, um, hartu, mailegatu, jesan
Assumptus, a, um, assumo pi.
Assuo, is, ere, ui, sutum, intr. josi
Assurgo, is, ere, surrexi, surrectum, intr. jaiki, zutitu, handitu
Assurrexi, assurgo perf.
Assus, a, um, erre, kiskaldu
Assyria, ae, f. Asiria
Assyrius, a, um, asiriar, Asiriako
Ast, ik. At...
Astacus, i, m. itsas karramarro
Aster, eris, m. izar ; maiazlili, izarbelar heze
Asterias, ae, m. gartzza, koartzza
Asterno, is, ere, intr. hedatu, luzatu
Asthma, atis, n. asma, hasbahidura
Asthmaticus, a, um, asmadun, hasbahi
Astipulatio, onis, f. baieztapen ; konponketa
Astipulator, oris, m. erantzule ; aldetar, onesle
Astipulatus, us, m. onespren, baieztapen
Astipulor, aris, ari, atus sum, dep. intr. berme jarri ; baieztatua
Astiti, assisto eta asto perf.
Astituo, is, ere, ui, utum, tr. ondoan ipini
Asto, as, are, astiti, intr. aurrean edo ondoan egon ; zutik jarri ; parte hartu
Astrea, ae, f. Astrea, Zuzenbidearen jainkosa
Astragalus, i, m. habe ozke, horzkada
Astrepo, is, ere, ui, itum, intr. oihuz onartu
Astricte, adb. estuki, laburki
Astrictus, a, um, astringo pi.
Astridens, entis, ziztugile
Astrifer, Astriger, era, erum, izartsu ; Jainkotu
Astringo, is, ere, strinxi, strictum, tr. lotu, josi, esteki ; murritztu, ttipitu, hertu ; zimurtu : astringere frontem, bekokia zimurtu ; behartu, hertsatu
Astrologia, ae, f. astrologia
Astrologus, i, m. astrologo
Astronomia, ae, f. astronomia
Astructus, a, um, astruo pi.
Astrum, i, n. astro, izarbeltz, izarmoto, izarreri ; ad astra ferre, goraltxatu, goraipatu
Astruo, is, ere, struxi, structum, tr. eraiki ; erantsi, metatu, pilatu
Astu, deklinaezin. hiria ; Atenas
Astupo, es, ere, ui, intr. harritu, txunditurik gelditu
Astur, uris, m. asturiar, Asturiako
Asturia, ae, f. Asturia
Astus, us, m. maltzurkeria, zurikeria
Astute, adb. maltzurki
Astutia, ae, f. antze, zolitasun ; maltzurkeria
Astutus, a, um, antzetzu, trebe ; maltzur
Astyianax, actis, m. Astianax, Hektoren semea
Astyitis, is, f. uraza
Asylum, i, n. aterbe, geriza, ihesleku
Asymbolus, a, um, berea ordaintzen ez duena
At, lokailu. haatik, hala ere, baina, bestalde ; at contra, at vero, at e contrario, alderantziz, aitzitik ; at etiam, baina agian ; at, at certe, at saltem, bederen, behintzat ; at videte audaciam, hori haren mutirikeria !
Atat, harridura. ai ! ai ene ! ala ! oi !
Atavus, i, m. okilasoaren aita ; aurreko, abasa
Atellana, ae, f. atelane, antzerki komiko
Atellanicus, Atellanius, a, um, atelaneen
Atellanus, i, m. atelaneko jokalari
Ater, atra, atrum, beltz (jantzi), ilun (ortzi, gau) ; itsusi ; galgarri, zorigaiztoko

Athenae, arum, fpl. Atenas
Athenaeus, a, um, atenastar, Atenaseko
Athenienses, ium,, mpl. atenastarrak
Atheniensis, e, atenastar, Atenaseko
Atheos, Atheus, i, m. Jainkogabe
Athesis, is, m. Atesis ibaia
Athleta, ae, m. atleta
Athletica, ae, f. atletika
Athletice, adb. atleta gisa
Athleticus, a, um, atleten
Athon, onis, m. Atos mENDIA
Athos, o, m. Atos mENDIA
Atlanteus, a, um, Atlaseren, Atlaseko ; atlantiar
Atlantiades, ae, m. Atlaseren semea, Merkurio
Atlanticus, a, um, atlantiar, Atlantiko ; Atlanticum mare, itsas Atlantiko
Atlantides, um, fpl. atlantiarsak, Atlasen alabak
Atlas, antis, m. Atlas (erraldoia, gizandia) ; Mauritiako erregea ; Atlas, mendi katea
Atlantis, idis, f. Atlasen alaba ; Atlantida, alegiazko uhartea
Atomus, i, f. atoma
Atque, lokailu. eta ; batez ere, batik bat, gainera ; atque adeo, are gehiago ; baina, horrela ; atque idem ego, neu (nihaur) naizen horrek ; idem atque, talis atque, juxta atque, bezala ; aliter atque, ez bezala
Atqui, lokailu. baina, bestalde, bai noski
Atramentum, i, n. tinta ; bernis ; **a tramentum sutorium**, zapatarien tinta beltza
Atratus, a, um, belzu ; hileta jantzi
Arebates, um, mpl. atrebatarrak
Atreus, ei edo eos, m. Atreus, Pelopseren semea
Atricolor, oris, f. m. beltz
Atrides, ae, m. atridetiar ; pl. atridetiarak (Agamemnon eta Menelas)
Atriensis, is, m. atriumaren zaintzale ; atezaIn
Atrolum, i, m. atrium txiki
Atrium, ii, n. atrium ; atari, ezkaratz
Atrocitas, atis, f. basakeria, ankerkeria, gogorkeria
Atrociter, adb. basaki, gogorki
Atrophus, a, um, mehats, argal
Atropos, i, f. Atropos, hiru parketatik bat
Atrox, ocis, abre, basa, gogor
Atrum, i, n. beltz (margo)
 1. **Attactus**, a, um, attingo pi.
 2. **Attactus**, us, m. ukipen, ukizte, hunkitze
Attagen, enis, m. eta **Attagena**, ae, f. eperzuri
Attalicus, a, um, AtalorenA ; oso aberats
Attalus, i, m. Atalo, Pergameko hiru erregeren deitura
Attamen, lokailu. hala ere
Attat, Attatae, ik. atat...
Attemperate, adb. behar orduan, mugonez
Attempero, as, are, tr. josi, lotu
Attendo, is, ere, tendi, tentum, tr. luzatu, zuzendu, bideratu ; attendere animum, adi izan, erne izan ; tr. eta intr. artoski begiratu, ekin, hausnartu
Attente, adb. ohartuki
Attentio, onis, f. jaramon, oharmen, arreta
Attento, as, are, tr. frogatu, saiatu ; oldartu
Attentus, a, um, attendo eta attineo pi. ; adi, erne, arretatsu ; attentus rerum, zuhur ; nimis attentus, zeken, zikoitz
Attenuate, adb. arrunki, lainoki, soilkI
Attenuo, as, are, tr. mehatu, higatu ; ahuldu, indargetu, nekatu ; arindu, eztitu
Attero, is, ere, trivi, tritum, tr. perekatu, torratu ; oinperatu, xehatu, lehertu ; ezdeustu, ezereztu
Attestatus, a, um, attestor pi. egiaztatu
Attestor, aris, ari dep. tr. lekukotasuna eman
Attexo, is, ere, texui, textum, tr. erantsi ; ehunduz josi
Attica, ae, Atika, Greziako lurraldea
Attice, adb. Atikaren gisa, dotore
Attici, orum, mpl. atikarrak, atenastarrak ; hiszari atikarrak
Atticus, a, um, Atikako, Atenaseko ; atikar, atenastar
Attigi, attingo perf.
Attineo, es, ere, tinui, tentum, tr. eduki, eutsi, zaindu, bermatu ; tr. intr. etxekara izan, alboan izan ; garrantzitsu izan, baliagarri izan, balio izan : quod ad me attinet, eni doakionez ; quid attinet ? zer balio du ?
Attingo, is, ere, tigi, tactum, tr. ukitu, heldu ; auzoko izan ; ari izan, ekin, aipatu ; harremanak izan

Attollo, is, ere, tr. goititu, altxatu, jaso ; attolere vocem, ahotsa goratu ; goraipatu
Attondeo, es, ere, tondi, tonsum, tr. ebaki, moztu ; inausi, kimatu, xardekatu ; iruzurtu
Attonitus, a, um, attondo pi. harritu, zurtu, zoratu
Attono, as, are, tonui, tonitum, harritu, zurtu
Attonus, a, um, attondeo pi.
Attonui, attono perf.
Attorqueo, es, ere, tr. aurtiki, jaurtiki
Attractus, a, um, attraho pi.
Attraho, is, ere, axi, actum, tr. ekarri, erakarri, bildu ; tinkatu ; attrahere ad se benevolentian, onginahia bildu ; attrahere frontem, bekokia izurtu, urduritu
Attrectatio, onis, f. hunkitze, ukitze,
Attrectatus, us, m. hunkitze, ukitze
Attrecto, as, are, tr. erabili, jaso, beretu
Attremo, is, ere, intr. dardaratu, ikaratu
Attrepido, as, are, intr. pauso txikiz heldu
Attribuo, is, ere, ui, utum, tr. banatu, eman ; leporatu, norbaiten gain eman
Attributio, onis, f. gordailu ; atributo (gram.)
Attributum, i, n. laguntza (diru)
Attrita, orum, npl. larrudura, sakil, tzaramika
 1. **Attritus**, a, um, attero pi.
 2. **Attritus**, us, m. xehatzte, xehekatzte, oinperatze ; larrudura
Attrivi, attero perf.
Attuli, affero perf.
Atur, uris ; **Aturus**, **Aturus**, i, m. Atur ibaia
Auceps, cupis, m. txorizain
Auctarium, ii, n. soberakin, gainerako
Auctificus, a, um, garatzen, hedatzen duena,
Auctio, onis, f. enkante ; auctiones hastae, enkantean saltzepen
Auctionarius, a, um, enkateari doakion
Auctionor, aris, ari, dep. intr. enkantean saldu
Auctito, as, are, tr. gero eta areagotu
Aucto, as, are, tr. areagotu, gehiagotu, lagundu, urgatz
Auctor, oris, m. sortzaile, asmatzaile ; bermatzaile : auctores sumus, berme gira ; aholkari, eragile ; me auctore, nere iritziaren arabera ; zaintzaile
Auctoramentum, i, n. sari, salneuri, balio
Auctoritas, atis, f. erabaki, baimen, iritzi : in auctoratem senatus esse, Senatuaren erabakiaren menpean jarri ; agintaritza, aginte, zuzen, esku, epaiketa ; balio, garrantzi : auctoratem habere, omen on izan ; agintari, buruzagi ; fidantza
Auctor, as, are, tr. lanerako hartu, saldu
Auctoror, aris, ari, dep. tr. akuratu, alokatu
Auctum, i, n. emendio, gehikuntza
 1. **Auctus**, a, um, augeo pi.
 2. **Auctus**, us, m. gehikuntza, ugalketa, aurrerapen
Acupatio, onis, f. txori ehizi
Acupium, ii, n. txori ehizaketa ; barranda, goaita, zelatan egote
Acupo, as, are, tr. barrandatu, goaitatu, zelatu
Acupor, aris, ari, dep. txorie bidez ehizatu ; barrandatu, goaitatu
Audacia, ae, f. ausardia, eskudantza, nabastarria, mutirikeria
Audaciter, adb. ausarki, mutiriki, bipilki
Audacter, adb. ik. audaciter
Audax, acis, ausart, mutiri, bipil
Audens, entis, audeo po., ausart, mutiri
Audenter, adb. mutiriki
Audentia, ae, f. ausardia, eskudantza, mutirikeria
Audeo, es, ere, ausus sum, ausum, tr. saiatu, ahala egin, ausartu
Audiens, entis, audio po.
Audientes, ium, mpl. entzuleak
Audientia, ae, f. entzupen ; entzulegoa, entzuleria
Audin = audisne ? entzuten duzu ?
Audio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. entzun : audire ab aliquo, ex aliquo, de aliquo, norbaitenganik entzun ; audire de... norbaitez, zerbaitez mintzo entzun ; aditu ; ikasle izan : Platonem audiverat, Platonen ikasgaiei jarraiki zen ; epaitu : audire de ambitu, azpikeriazko, satorkeriazko auzia epaitu
Audisse, **Audissem**, audivisse eta audivissem orde
Auditio, onis, f. entzupen ; zurrumurru, aipu ; ikasketa, ikastaldi
Auditiuscula, ae, f. ikastaldi labur
Auditor, oris, m. entzule, ikasle
Auditorium, ii, n. ikasgela

Auditus, us, m. entzumen, entzupen
Aufero, fers, ferre, abstuli, ablatum, tr. eraman ; kendu, elki : aufer te, ken hadi ; auferre iter fugientibus, iheslariei bidea moztu ; baztertu, ezabatu, gelditu, geratu : cavillam aufer, txantxa egitetik geldi ; lortu
Aufugio, is, ere, fugi, intr. ihes egin, itzuri
Augeo, es, ere, auxi, auctum, tr. emendatu, gehiagotu, gehitu, ugaldu : augere rem, aberastu ; passibua eta intr. handitu, hazi
Augesco, is, ere, intr. garatu, handitu, hazi
Augias, ae, m. Augias, Elideko errege, Herkulok hilarazia : Cloacas Augiae purgare, Augiaseren ukuiluak garbitu (lan tzarra abiatu)
Augmen, inis, n. emendio, gehikuntza, gehipen
Augmentum, i, n. emendio, gehikuntza, gehipen
Augur, uris, m. augur, etorkizunaren iragarle apaiza, txoriei begiratuz
Augurale, e, n. generalaren oihal etxola
Auguralis, e, augurari dagokion
Auguratio, onis, fr. augurapen
Augurato, adb. augurak hartu eta
1. **Auguratus**, a, um, norentzat augurak hartu baitira
2. **Auguratus**, us, m. augur duintasuna
Augurium, ii, n. augur, iragarpenean : augurium agere, capere, augurak hartu ; asmakeria, susmo
Augurius, a, um, auguraren
Auguro, as, are, intr. augurak hartu, iragarri ; eskubi ezker begiratu
Auguror, aris, ari, dep. auguratu, igarri
Augusta, ae, f. Augusto, Errroman enperadore familiako printzesen izena
Augusta Gaditana, Kadiz ; **Augusta Taurinorum**, Turino
Augustalianus, a, um, Augustoren
Augustalis, e, Augustoren
Augustales (sacerdotes), mpl. Augustoren apaizak
Augustales (ludi) mpl. edo **Augustalia**, ium, iorum, npl. Augustoren omenetan jokoak
Augustanus, a, um, Augustoren
Auguste, adb. erlijioski
Augusteus, **Augustianus**, a, um, Augustoren
Augustinus, i, n. santu Augustin
Augustus, a, um, sakratu, santu, agurgarri ; Augustoren, errromatar enperadoren; Augustus mensis, abuztu hilabetea
Augustus, i, m. Augusto, Oktaboren izengoitia ; errromatar enperadoreen izena : abuztu
1. **Aula**, ae, f. etxarte, etxaintzine ; korte
2. **Aula**, ae, f. eltze
Aulaeum, i, eta **Aulea**, orum, npl. tapiz, oinoihal ; oheoihal ; ohestalki ; oihal (antzoki) : aulaeum mittere, premere, oihala apaldu (agerraldia hasi) ; aulaeum tollere, oihala jaso (agerraldia bukatu)
Auletes, ae, m. txistulari, xirulari
Auletica, ae, f. kamamila, idibegi
Aulicus, a, um, jauregiko ; iz. mpl. jauregiko morroiak ; gortelariak
Aulis, idis, f. Aulis, Beoziako portua (Grezia)
Auloedus, i, m. txistulari, xirulari
Aulula, ae, f. eltze txiki ; etxarte txiki
Aulularia, ae, f. Aulularia, Plautoren komedia
Aulus, i, m. xafla itxurazko itsasbarraskilo
Aura, ae, f. haize eztzi, haixetxo ; eguneko argia, arnasa, bizia : communen auram haurire, arnasa hartu, bizi ; omnia ferre sub auras, dena agertu ; usain, zarata ; pl. ortzi, egurats
Auraria, ae, f. urremeatoki
Aurarius, a, um, urrezko, ure-
Auratus, a, um, urezatu, urezko
Aurelius, a, um, Aurelia via, Aurelia Bidea
Aureolus, a, um, urrezko, urezatu, urre kolore, baliodun
Aureolus, i, m. urepeza, urrediru
Aureum, i, n. urrezko ontzi
1. **Aureus**, a, um, urrezko, urestatu, urre kolore ; balios, baliotsu
2. **Aureus**, i, m. Aureus, urepeza
Aurichalcum, i, n. letoi
Auricilla, ae, f. beharri txiki, belarri- ; belarri punta, - mutur
Auricomus, a, um, urrezko bilodun, - iledun ; urrezko hostaia, -hostaila
Auricula, ae, f. belarri mutur beheko
Auricularius, a, um, belarriei doakien
Aurifer, era, erum, urredun
Aurifex, icis, m. urregile
Aurifodina, ae, f. ure meatoki
Auriga, ae, m. karrosazain

Aurigarius, ii, m. zirku karrosazain
Aurigatio, onis, f. karrosagidatze, karrotsaeroate
Auriger, era, erum, urekarle, ureztatu
 1. **Aurigo**, as, are, intr. gurdia gidatu, karrosazain izan ; tr. gidatu, gobernatu
 2. **Aurigo**, inis, f. larumin, horimin
Aurigor, aris, ari, dep. gurdia gidatu
Auriplgmentum, i, n. urretindu
Auris, is, f. balarri, beharri : aures erigere, beharriak zutitu, entzun ; ad aurem, in aurem, belarrira ; aure bibere, arretaz entzun, behatu ; alicujus auribus servire, norbait balakatu ; dormire in utramvis aurem, lo egin bi belarrien gainean (grinagabe izan) ; teneo lupum auribus, otsoa belarrietatik atxiki (ezbaia handian egon)
Auritulus, i, m. asto
Auritus, a, um, belarri handitsu ; erne dagona ; entzule, lekuko, jakile
Aurora, ae, f. argitze, egunsenti ; ekialde
Aurum, i, n. urre ; urezko gauza ; urezko diru ; aberastasun
Auscultatio, onis, f. entzupen, goaiata ; obedientzia, menperatasun
Auscultator, oris, m. entzule ; esaneko
Auscultatus, us, m. arta, jaramon, menperatasun
Ausculto, as, are, tr. adi, entzun ; goaitatu, sinetsi, sinistu
Ausim, is, it, int, audeo ausus sim ...orde
Ausones, um, mpl. ausoniarrak, italiarrak, erromatarak
Ausonia, ae, Ausonia, Italia
Ausonidae, arum edo um, ik. ausones
Ausonius, a, um, ausoniar, italiar, erromatar
Auspex, icis, m. augurio, auspicio, txoriei soginez etorkizunaren iragarle ; aitzindari
Auspicato, adb. auspicio egin eta ; behar bezala, zuzen
Auspicatus, a, um, auspicio hartu duena ; -tzat auspicioa hartua ; zorioneko
Auspicium, ii, eta **Auspicia**, orum, npl. augurio, iragarpentz ; asmakeria ; ahalmen, gogo goien ; era
Auspico, as, are, tr. auguratu
Auspicor, aris, ari, dep. tr. auguratu, txorien jokabidea begiratu ; hasi, zabaldu
Auster, tri, m. austera, hegoa ; hegoalde
Austere, adb. gogorki, zorrozkia
Austeritas, atis, f. garraztasun ; larritasun, zorroztasun
Austerus, a, um, garrattz, azkar (usain) ; beltzaran (margo) ; larri, zorrotz
Australis, e, **Austrinus**, a, um, hegoaldeko
Asum, i, n. lanbide azarri ; gaiztakeria
Aut, lokailu. edo
Autem, lokailu. alderantziz, baina, bestalde ; aldiz, berriz ; alta, hasteko
Authepsa, ae, f. eltze, lapiko
Autographus, a, um, autografo
Automatum, i, n. automata
Automedon, i, n. Automedon, Akilesen gurdiaren gidari
Autor, ...ik. Auctor...
Autumnalis, e, udazkeneko
Autumnitas, atis, f. udazken ; udazkeneko ekoizpen
Autumno, as, are, intr. udazkenean izan
Autumnus, a, um, udazkeneko
Autumnus, i, m. udazkena
Autumo, as, are, tr. baiezttatu ; esan
Auxi, augeo perf.
Auxiliabundus, a, um, sorosgarri, urgaizgarri
Auxiliares, ium, mpl. gudalozte laguntzaileak
Auxiliaris, e, laguntzaile ; eragile
Auxiliarius, a, um, laguntzaile (gudalozte)
Auxiliator, oris, m. laguntzaile, urgaizle
Auxiliatus, us, m. laguntza, urgaizgoa ; sendagailu ; gudalozte aliatuak ; gogorgarri
Auxilior, aris, ari, dep. intr. lagundu ; osatu, sendatu
Auxilium, ii, n. ik. auxiliatus
Auxim, arkaismo = augeam
Avare, adb. gutizioski, dirugosez, zikoiizki
Avaricum, i, n. Abaricum, Galiako hiria
Avariter, ik. avare
Avaritia, ae, f. aberatzasun gutizia, irritsa
Avarities, ei, f. ik. avaritia
Avarus, a, um, gutizios, zeken
Ave, avis abl. ; avus bokatibo ; aveo agintaldia ; agur, kaixo
Avectus, a, um, aveho pi.

Aveho, is, ere, vexi, vectum , tr. eraman ; garraiatu ; pasiboan : joan, abiatu
Avellana (nux), f. hur
Avelli, avello perf. eta infinitibo pasiboa
Avello, is, ere, velli eta vulsi, vulsum, tr. elki, kendu ; lokabetu, bortizki berezi ; osatu, sendatu
Avena, ae, f. olo ; avena sterilis, iraka, zalge
Avenaceus, Avenarius, a, um, olo-, oloaren
Avens, entis, aveo po.
 1. **Aventinus**, a, um, Abentinoko
 2. **Aventinus**, i, m. eta **Aventinum**, i, n. Abentino, Erromako zazpi mendisketarik bat
Aveo, es, ere, tr. irriki(tu) ; intr. ondo izan ; ave, avete, egun on, agur
Averna, orum, npl. Aberno lakua, Aberno, Infernuko lakua ; Infernuak
 1. **Avernus**, a, um, Aberno lakuko, Infernuetako
 2. **Avernus**, i, m. ik. Averna
Averrunco, as, are, tr. baztertu, urrundu ; Di averruncen, Jainkoek guganik zorigaitz hori urrun bitate
Averruncus, i, m. zorigaitza bazterzen duen Jainkoaren izena
Aversabilis, e, gorrotagarrí, likits
Aversatio, onis, f. aiherkunde, gorroto
Aversatus, a, um, aversor 1 pi.
Aversio, onis, ikusiezin, narda, nazka
 1. **Aversor**, aris, ari, dep. baztertu, gutietsi, urrundu
 2. **Aversor**, oris, m. bereganatu, beretu
Aversum, i, eta **Aversa**, orum, npl. atze, gibel, atzealde, gibelalde
Aversus, a, um, avertio pi. ; Adj. bizkarrez dena ; bestaldean dena ; atzeka, gibelka ; aurkako, arerio, etsai ; aversus animus, jarrera kontrakoak
Averto, is, ere, verti, versum, tr. saihestu, zehartu ; adverteo iter, bidez aldatu ; baztertu, urrundu ; uxatu ; avertire in fugam, uxatu ; bereganatu, beretu ; publicam pecunian avertire, Estatuaren ontasunak ebatsi, lapurtu ; avertire se, averti pasiboa, baztertu, ihes egin
Avete, Aveto, ik. aveo
Avexi, aveho perf.
 1. **Avia**, ae, f. amaso, amaxi, amona
 2. **Avia**, orum, npl. bide igaranezin
Aviarium, ii, n. oilategi
 1. **Aviarius**, a, um, txori-, txoriena
 2. **Aviarius**, ii, hegaztizain
Avicula, ae, f. txori txiki
Avide, adb. gosez
Aviditas, atis, f. irrika, gutizia, gose ; zikoiztasun ; asezintasun
Avidus, a, um, gose, dirugose ; zeken ; litxar, gozozale
Avis, is, f. txori, susmo ; avibus secundis, asmakeria zoriontsuetan
Avitus, a, um, asaben ; aintzinako
Avius, a, um, bazter, ohil, huts, bidegabe ; bidez galtzen dena
Avocamentum, i, n. olgeta, jolasa
Avocatio, onis, f. jolasketa, olgeta
Avoco, as, are, tr. baztertu, urrundu ; olgatu
Avolo, as, are, intr. hegaldatu , hegaz egin
Avulsi, avello perf.
Avulsio, onis, f. erauzketa, erauzpen
Avulsor, oris, m. erauzle
Avulsus, a, um, avello pi.
Avunculus, i, m. osaba (amaganik)
Avus, i, m. aitaso, aitatxi, aitona, arboso
Axenus, Axenus Pontus, i, m. Puntu Axenus (Itsas Beltza)
Axiculus, i, m. oholto ; hagatto
Axila, ae, f. besape, galtzarbe
Axinus, i, m. ik. Axenus
Axio, onis, f. hontz, huntz
Axis, is, m. ardatz ; gurdi ; ortzi, klima ; lurburu ; axis septentrionis, iparburu
Axona, ae, f. aisne, Frantziako ibai
Axungia, ae, f. gantz

B

Baal edo **Bahal**, alis edo ezindeklina, m. Baal
Babae, interjekzio. oi ! ai ! oso ondo !
Babylon, onis, f. Babilon
Babylonia, ae, f. Babilonia
Babylonica, orum, npl. Babiloniako tapiz
Babylonius, a, um, Babiloniako, babiloniar
Baca...eta beste ikus **Bacca**... eta beste,
Bacca, ae, f. fruitu txiki ; perla
Baccalia, ae, f. ereinotz, erramu
Baccalis, e, fruitu txiki ekarle
Baccar, aris, n. eta **Baccaris**, is, f. akara basa
Baccatus, a, um, perlatsu
1. **Baccha**, ae, f. bakanta, Bakusen apaizsa
2. **Baccha**, ae, f. Espainiako ardo
Bacchabundus, a, um, bakanta legez oihuz eta jauziz ari dena ; besta egile, likits
Bacchaeus, a, um, bakanten, Bakusen
Bacchanal, alis, n. Bakusi sakratu toki ; aseka, asekeria
Bacchanalia, ium, edo ere iorum, npl. bakanalak ; asekeriak
Bacchans, f. bakanta
Bacchatio, onis, f. asekeria ; asekerialdi
Baccheius eta **Baccheus**, a, um, Bakusen, asekeriako ; bakanten
Bacchicus, a, um, Bakusen ; asekeriako
Bacchis, idis, f. bakanta
Bacchius, a, um, Bakusen
Bacchor, aris, ari, dep. tr. intr. Bakus ospatu ; bakantek bezala oihu eta jauzi egin ; boztarioaldiak, haserraldiak izan ; iradoki (olerkari)
Bacchus, i, m. Bakus, ardoaren Jainkoa ; ardo, mahasti
Baccifer, era, erum, fruitu txiki ekarle
Baccina, ae, f. belar mota bat
Baccula, ae, f. fruitu txiki
Bacillum, i, n. garrote ; Liktorearen makila
Bactra, orum, npl. Baktra, Baktriako hirinausia
Bactri, orum, mpl. baktriarak
Bactria, ae, f. eta **Bactriana**, ae, Baktria (Turkestan)
Bactrianus, a, um, Baktriako
Bactrius, a, um, Baktriako
Baculum, i, n. makila, erregemakila
Baculus, i, m. ik. baculum
Badius, a, um, gorrai
Baetica, ae, f. Betika (Andalusia)
Baeticus, a, um, Betiseko
Baetis, is, m. Betis ibaia (Guadalkivir)
Baiae, arum, fpl. Baia, Kanpaniako hiria
Baianus, eta **Baius**, a, um, Baiako
Bajulo, as, are, tr. besoetan edo bizkarrean ekarri
Bajulus, i, m. bizkarkari, haxekari,
Balaena, ae, f. balea
Balanites, ae, m. ezkur itxurako harri baliosa
Balans, antis, f. ardi
Balanus, i, f. ezkur, zi, datil, gaztaina
Balatro, onis, m. zanpanzar ; ezdeus, kiskil
Balatrus, us, m. marraka
Balbe, adb. motelduz, totelduz
Balbus, a, um, motel, totel
Balbutio, is, ire, tr. intr. moteldu, toteldu, zezeldu, txorrotxio egin
Balearicus, a, um, Balearetako, balearetarrak
Balearis, e, Balearetako ; Baleares insulae edo Baleares, ium, pl. Balear Irlak
Balineum, **Balineae**, etb. ik. balneum, balneae, etb.

Balista, ae, f. balezta, jaurtikigai botagailu
Ballista, ik. balezta
Ballistarium, ii, n. balezta
Ballux, ucis, f. urrezko area
Balneae, arum, fpl. bainuak
Balnearia, orum, nppl. bainugela
Balnearis, e, eta **Balnearius**, a, um, bainuetako
Balneator, oris, m. bainulari
Balneolum, i, n. bainugelatto
Balneum, i, n. etxeko bainugela, pl. bainuak
Balo, as, are, intr. marraka egin
Balsamarius, a, um, baltsamoko
Balsaminus, a, um, baltsamoko
Balsamum, i, n. baltsamo ; baltsamondo
Balteus, i, m. hede, gerriko ; zingla, sabelede
Barathrum, ii, n. leze ; Infernuak
Barathrus, i, m. aseezin
Barba, ae, f.izar ; barbam promittere, bizarra utz handitzera ; - tondere, bizarra egin ; aresta, galbizar
Barbare, adb. atzerritarren eran (mintzo) ; gisagabe, baldres ; basaki
Barbari, orum, mpl. barbaroak, arrotzak (errromatarrez eta grekatarrez besteak)
Barbaria, ae, f. barbaria ; basakeria, baldreskeria, zakarkeria ; abrekeria
Barbaries, ei, f. ik. barbaria
Barbaricus, a, um, barbaro, barbaroen
Barbarismus, i, m. barbarismo (mintzairako oker)
Barbarus, a, um, barbaro, arrotz ; basa ; ezjakin
Barbatulus, i, m.izar jaioberri
Barbatus, a, um, bizardun ; zahar, gehitu, heldu (adina)
Barbiger, era, erum, bizardun
Barbitium, ii, n.izar
Barbitos, i, f. lira (doinugailu)
Barbula, ae, f.izar motz
Barbus, i, m. zarbo (arrain)
Barcas, ae, m. Barcas, Amilkarren, Anibalen arbasoa
Barcinus, a, um, Barka familiako ; mpl. Barka familiako aldekoak
Barditus, us, m. bardita, Germaniako gerla abestia
Bardocucullus, i, m. soingaineko txanodun
1. **Bardus**, a, um, ergel, trakets
2. **Bardus**, i, Barde, olerkari germaniarra
Baro, onis, m. ergel, zozo
Barrinus, a, um, elefante-, elefanteren
Barrio, is, ire, intr. marruma egin (elefanteak)
Barritus, us, m. marruma, orro
Barris, i, m. elefante
Basaltes, ae, m. basalto
Bascauda, ae, f. aska, ontzi
Basiatio, onis, f. musu emate, pot emate
Basilica, ae, f. basilika, Forumen auzi eta azoka etxea
Basilice, adb. erregekiro
Basilicus, a, um, erregezko, bikain
Basilisca, ae, f. basiliska (landare)
Basiliscus, i, m. basilisko (suge)
Basio, as, are, intr. musu eman, pot eman,
Basiolum, i, f. potta
Basis, is, f. oin, oinarri, egarzola
Basium, ii, n. musu handi
Bassareus, ei, eos, m. Basareo edo Bakus
Bassaris, idis, f. Bakanta
Basterna, ae, f. kamaaina, angaila, anda, arkutx, eskuohe
Batavi, orum, mpl. batabiarak
Batavia, ae, f. Batabia (Holanda)
Batavus, a, um, Batabiako, batabiar
Batillum, i, n. pailot
Batis, idis, f. zerra (arrain)
Battuo, edo **Batuo**, is, ere, i, tr. jo, astindu, zurratu ; intr. iskiluz jokatu, esgrimatu
Baubor, aris, ari, dep. saingatu, zaunkatu, ohulguz ari izan
Bdellium, ii, n. erresina, gerle, goma

Beate, adb. zorionez, ezin hobeki
Beatitudo, inis, f. zorion, zoriontasun
Beatulus, a, um, zoriontsutto
Beatum, i, n. zorion, zoriontasun
Beatus, a, um, dohatsu, zoriontsu, alagera, boztariotsu, pozik ; atsegigarri ; mpl. dohatsuak, zoriontsuak
Bebo, as, are, intr. bee oihu egin
Bechion, ii, n. suharrosto
Bedriacum, i, n. Bedriako (hiri)
Belgae, arum, mpl. belgikarrak
Belgicus, a, um, Belgikaren ; belgikar
Belgica, ae, f. Belgika
Belgium, ii, n. Belgio, Galia-Belgika
Belides, um, fpl. Belusen neska bilobak ; Danaidesak
Bellaria, orum, npl. gozokiak, litxarrieriak
Bellator, oris, m. gerlari ,gudari, soldado ; adj. gerla gose, liskarti, gerlako
Bellatorius, a, um, gerlako, guduko
Bellatrix, icis, f. gerlarisa, gudarisa ; adj. gerlako, liskarti
Bellatulus, a, um, maitagarri, kaan
Bellax, acis, m. f. gerla gose, liskarti
Belle, adb. ondo, behar bezala, atseginez
Bellerophon, ontis, m. Belerofon, Ximeraren garaile
Bellicosus, a, um, gerla gose, liskartsu
Bellicum, i, n. gudurako deiadarra ; bellicum canere, gudurako deiadarra jo
Bellicus, a, um, gerlako, guduko ; gerla gose
Bellifer, era, erum, gerla pizle, gerratzaile
Belliger, era, erum, ik. bellifer
Belligero, as, are, intr. gerla egin ; gudukatu
Bellio, onis, f. aingerulore, hilerrilili
Bellipotens, entis, m. Marso, gerlako jainkoa
Bellis, idis, f. bitxilore, txibirita, eguerdilili, izarlili
Bello, as, are, intr. gerla egin, gudukatu
Bellona, ae, f. Belona, gerrako jainkosa
Bellor, aris, ari, dep. gerla egin, gudukatu
Bellovací, orum, mpl. bellobakiarak
Bellua... ik. belua...
Bellule, adb. amultsuki, lainoki
Bellulus, a, um, maitagarri, kaan, amultsu, laino
Bellum, i, n. gerla, gerra ; bellum indicere, gerla piztu ; bellum decernere, gerere cum aliquo, norbaiti gerla egin ; bellum conficere, gerla bukatu (guduan) ; bellum componere, gerla bukatu (algar hitzarmenez) ; belli domique, bello domique, bakean eta gerlan
Bellus, a, um, on, egoki ; osasundun, osasuntsu, laino, maitagarri ; bellus homo, gizon adeitsu, gisako
Belone, es, f. orratz, singnato (arrain)
Belua, ae, f. abere ; burugogor, tematsu
Beluinus, a, um, abel-, abere-, abereren
Beluosus, a, um, abeldun, aberetsu ; mamutsu
Bene, adb. ondo, osasun onean, zuzenki, adiskidantzaz, gogara, gozoki ; bene vivere, gozoki bizi ; bene mane, bene ante, goizean goizik ; bene vendere, emere, ondo saldu, ondo eros
Benedico edo **bene dico**, is, ere, dixi, dictum, intr. -z ondo mintzatu, onerran
Benedictum edo **bene dictum**, i, n. ele on, solas on
Benedixi, benedico perf.
Benefacio edo **bene facio**, is, ere, feci, factum, ondo ari izan, ongiegin ; zuzenean izan ; bene factum te venisse, ondo egin duzu heldu baitzira ; balentria egin ; laguntza ekarri ; bene facis, bene fecisti, eskerrik asko
Benefactum, i, n. ongi, balentria ; laguntza
Benefice, adb. ongiegitez
Beneficentia, ae, f. ongiegite, onginahia ; ontasun
Beneficentior, us, beneficus konp.
Beneficentissimus, a, um, beneficus superl.
Beneficarius, a, um, mesedeari esker ; onuradun, zordun
Beneficium, ii, n. ongiegin ; beneficium in aliquem conferre, norbaiti ongi egin ; beneficium reddere, laguntza itzuli ; beneficii causa, pro beneficio, laguntza bezala, zerbitzu bezala ; mesede, gomendio ; ordines consequi beneficio, gomendioz gradua izan
Beneficus, a, um, ongiegile, ongile
Benefio, is, fieri, benefacio pasiboa
Beneolens, entis, usain, urrin oneko
Benesuadus, a, um, aholku emaile zuhur
Beneventum, i, n. Benebento, Samniumeko hiria

Benevole, adb. onginahiz ; benevolentius, benevolentissime
Benevolens, entis, ongurako, onginahiko
Benevolentia, ae, f. onginahi, ontzapan, maitasun
Benevolentior, us, benevolus edo benevolens konparitiboa
Benevolentissimus, a, um, benevolus edo benevolens superlatiboa
Benevolus, Benivolus, a, um, ongigurako, onginahiko ; beretik emale
Benigne, adb. onginahiz, adiskidetsuki, amultsuki ; nasaiki, ugariki
Benignitas, atis, f. ongigura, ontzapan, eztasun ; eskuzabalatasun
Benignus, a, um, on , ongigile ; amulstu, maitagarri, aldeko, egoki, emankor, oparo
Beo, as, are, tr. boztariatu, poztu ; aberastu
Berecyntius, a, um, Berezinto mendiko, Zibelaren ; Berecyntia mater, Zibela
Beryllus, i, m. berilo, harri baliotsu
Bes, bessis, m. asaren hirutarik bat ; zortzi untza ; heres ex besse, hirutarik baten oinorde
Bestia, ac, f. abere, basabere ; damnare ad bestias, basaberetara kondenatu
 1. **Bestiarius**, a, um, basabereen
 2. **Bestiarius**, ii, m. bestiario, gladiadore, ezpatari,
Bestiola, ae, f. barbalot, momorro
Beta, ae, f. zerba
Betaceus, Betacius, a, um, zerba -, zerbaren
Betulla, ae, f. urki
Bibaculus, i, m. edale handi
Bibax, acis, m. edale handi
Bibliopola, ae, f. liburu saltzaile
Bibliotheca, ae, f. liburutegi
Biblos, Biblus, i, f. papiro
Bibo, is, ere, bibi, bibitum, tr. edan, xurgatu, zurrupatu ; letatu , blaitu ; bibere colorem, tindatu ; bibere aure, artoski aditu
Bibracte, is, n. Bibrakte, Galiako hiria
Bibulus, a, um, edale ; bustierraz, hezeerraz
Biceps, ipitis, bi burudun, bi aurpegidun, bi gailurdun
Biclinium, ii, n. bi jarguneko mahai ohe
Bicolor, oris, bi koloreko, bi margoko
Bicorniger, era, erum eta **Bicornis**, e, bi adarreko, bi muturreko, bi ibaiahoko, bi uhobidun
Bicorpor, bi gorputzeko
Bicubitalis, e, **Bicubitus**, a, um, bi besoko (neurria)
 1. **Bidens**, entis, bi hortzetako, bi urtetako, bi adarretako
 2. **Bidens**, entis, f. bi urtetako ardi
 3. **Bidens**, entis, m. bi hortzetako aitzur
Bidental, alis, n. Bidental, onaztarriak jo tokian eraiki tenplua
Biduum, i, n. bi egun arte
Biennium, ii, n. bi urte arte
Bifariam, adb. bi albotarik, bi zatitan
Bifer, era, erum, urtean bi ekoizpenaldi ematen duena ; bikoitza
Bifidatus, a, um, erdibitu, erdiratu ; bi zatiko
Biforis, e, bi irekidurako, bi aterdiko
Biformatus, a, um, eta **biformis**, e, bi itxurako (Minotorea, etb.)
Bifrons, ontis, bi aurpegiko (Janus)
Bifurcus, a, um, sardedun, aldaratzten dena
Biga, ae, f. eta **bigae**, arum, fpl. bi zaldik eraman gurdia
Bijugi, orum, mpl. bi zaldik eraman orga
Bijugis, e, beste bateki uztartua, bi zaldiz uztartua, gurdien, organ
Bijugum, i, n. bi zaldi uztarri
Bijugus, a, um, ik. bijugis
Bilbra, ae, f. bi liberako astun
Bilibris, e, bi libera pisu duena
Bilinguis, e, elebidun
Bilirosus, a, um, eskergaizto
Bilis, is, f. behazun ; bilem pellere, extrahere, purgatu ; purgari bilem, bere burua purgatu ; haserre, mutirialdi, kexu ; bilem movere, haserratu ; bilem habere, grinatu, kexatu, ulundu
Bilix, icis, bi saremailako
Bilistris, e, bi lustretako (hamar urte)
Bimaris, e, bi itsason artean
Bimarritus, i, m. bi emaztedun
Bimater, atris, bi amadun
Bimatus, us, m. bi urteko adina
Bimembres, ium, mpl. Zentauroak (erdi gizon erdi zaldi)
Bimenstris, is, e, bi hilabeteko

Bimestris, e, bi hilabeteko
Bimulus, a, um, ia bi urtetako
Bimus, a, um, bi urtetako
Bini, ae, a, bina, binaka, binako ; unicuique bina jugera assignare, bakoitzari bi itandi lur egokitu ; bi (bat eginez, ezin berez) bini oculi, bi begi ; bini boves, idi pare bat
Binoculum, ii, n. bi gau arte
Binominis, e, bi izendun
Bipalmis, e, bi eskunabadun
Bipalmus, a, um, bi eskunabadun
Bipartio, **Bipertio**, is, ire, ivi, itum, bietan zatitu
Bipartito, **Bipertito**, adb. bi zatitan, zati bi eginez
Bipatens, entis, oso idekirik, zabal zabala
Bipedalis, e, bi oin luze
Bipedaneus, **Bipedanus**, , a, um, bi oin luze
Bipennifer, era, erum, bi ahoko aizkora
 1 **Bipennis**, e, bi hegaldun, bi ahoko
 2. **Bipennis**, is, f. bi ahoko aizkora
Bipes, edis, bi zangodun
 1. **Biremis**, e, bi arrauneko, bi errenkada arrauneko
 2. **Biremis**, is, f. bi arrauneko untzi, bi errenkada arrauneko untzi
Bis, adb. birritan, bi aldiz
Bisaccium, ii, n. biesak, sakuta
Bison, ontis, m. bisonte
Bis quini, ae, a, hamar
Bis seni, ae, a, hamabi
Bisulca, orum, npl. bi hatzparreko, bi erpedun
Bisulcilingua, ae, m. bi eleko gizona ; maltzur
Bisulcus, a, um, erdibitu, sardedun
Bithynia, ae, Bitinia
Bithynicus, **Bithynius**, **Bithynus**, a, um, Bitiniako, bitiniar
Bithynii, **Bithyni**, orum, mpl. bitiniarrak
Bitumen, inis, n. betum, mudrun
Bituminatus, a, um, mudrunztatu
Bitumineus, a, um, mudruneko
Bituminosus, a, um, mudruntsu
Bituricum, i, n. Bituriko, hiria
Bituriges, um, mpl. biturikarrak ; **Bituriges Ubisci**, mpl. bordelestarrak
Bivertex, icis, bi gailurreko
Bivium, ii, n. gurutzagune
Bivius, a, um, bi bideko
Blaesus, a, um, motel
Blande, adb. eztiki, balakuz
Blandicule, adb. eztitsuki
Blandidicus, a, um, elestari eder, elezuri
Blandiloquentulus, a, um, ele eztitsudun
Blandiloquus, a, um, balakari, elezuri
Blandimentum, i, n. n. balaku ; lilura, xoramen
Blandior, iris, iri, itus sum, dep. intr. eskuaz balakatu ; losentxatu, xoratu, urgatz
Blanditia, ae, f. balaku, losentxa, zurikeria ; lilura
Blandum, adb. eztiki
Blandus, a, um, balakari, liluragarri, eztitsu, lausengarri, tentagarri
 1. **Blatero**, as, are, intr. zentzugabekeria esan, zorakeria esan
 2. **Blatero**, onis, m. kalakari, ergelkeria esla
Blatio, is, ire, intr. huskeria herronkatu
Blatta, ae, f. labezomorro, marmalo
Blattarius, a, um, marmaloren
Blennus, a, um, ergel, zozo
Bliteus, a, um, gutiesgarri
Blitum, i, n. beta
Boa, ae, f. boa (suge) ; elgorri
Boarius, a, um, idi-, idien
Boatus, us, m. marruma, marraka
Bobus, bos dat. eta abl.
Boeoti, orum, mpl. beoziarrak
Boeotia, ae, f. Beozia
Boeotus, a, um, beoziar ; Beoziako

Boii, orum, mpl. boiarak, Galia eta Italiako herritarrak
Bolbiton, i, n. bekorotz, behi gorotz
Boletus, i, m. gorintxa, onddobeltz
Bolus, i, m. dadoka ; harrapaketa ; irabazi, isun
Bombio, is, ire, intr. burrunbatu, burrunba egin
Bombus, i, m. erle burrunba ; hots, zarrata ; xuxurla
Bombycina, orum, npl. seda jantzi
Bombycinus, a, um, sedazko
Bombyx, ycis, m. f. sedar, seda, seda jantzi ; landare lumatxa
Bona, orum, npl. onbideak ; ona, ongia, zoriona ; ontasunak, atseginak
Bona dea, f. Jainkosa Ona
Boni, orum, mpl. zuzenak, zintzoak, aitoren semeak
Bonitas, atis, f. onginahi, ontasun ; zuzentasun, samurtasun, bihozberatasun
Bononia, ae, f. Bolonia
Bonum, i, n. ongia, zuzena, eginbidea ; sumnum bonum, goiongia, ongi gorena ; bonum publicum, herriaren ona ; in bonum vertere, ondo bihurtu
Bonus, a, um, on, ondo ; ongarri, zorioneko, egoki, ugaro ; bonis conditionibus, baldintza onetan ; bonis avibus, auspicioak alde ; gai ; zuzen ; vir bonus, gizon ongile ; bonis prognatus, aitoren seme jaio ; otzan ; ongiegile ; bono animo esse in aliquem, norbaitentzat onginahi izan, norbait begi onez ikusi . Melior, optimus
Boo, as, are, intr. oihu egin, ozendu, aranatu
Bootes, ae, m. Itzaina (konstelazioa)
Borea, ae, f. turkesa, harriurdin
Boreas, ae, m. Borea ; iparraize, iparra
Boreus, a, um, Boreako, iparreko
Bos, bovis, gen.pl. boum, bovum, dat. bobus, bubus, m. idi ; f. behi
Bosphoranus, **Bosphorus**, a, um, Bosforoko
Bosphorus edo **Bosforos**, i, m. Bosforo
Botularius, ii, m. odolki saltzaile, odoloste saltzaile
Botulus, i, m. odolki, ziztor
Bovile, is, n. behitegi
Bovillus, a, um, idi-, behi-
Braca, ae, edo **bracae**, arum, fpl. galtza, zaragoilak
Bracati, orum, mpl. Galiarrak
Bracatus, a, um, galtzadun ; Bragata Gallia, Galia Transalpinoa, Narbonako herrialdea
Bracca... ik. braca...
Brachiale, is, n. eskumuturreko
Brachialis, e, beso-, besoari dagokiona
Brachiatus, a, um, abartsu, adardun
Brachiolum, i, n. besoto
Brachium, ii, beso ; kako ; abar, adar ; itsasadar, ibaiadar ; mendikate
Bractes, ae, f. metalosto, urerost
Bracteatus, a, um, metalostoz, urerostoz estalia
Bracteola, ae, f. urerost
Branchiae, arum, fpl. zakatz
Brassica, ae, f. aza
Brennus, i, m. Brenus, aitzindari galiarra
Brevi, adb. apur batez, pixka batez ; berehala, sarri ; hitz laburrez ; brevi postea, geroxeago
Brevia, ium, npl. apalgune
Breviarium, ii, n. laburpen, ohar, estatistika
Breviculus, a, um, laburska
Breviloquens, entis, labur, motz,
Breviloquentia, ae, f, laburtasun, moztasun, hitzurritasun
Brevio, as, are, tr. laburtu, moztu, uzkurtu
Brevis, e, hersi, tinko, txiki, labur ; gutxi gora, gutxi sakon ; motz
Brevitas, atis, f. hedadura txiki ; iraupen labur, laburtasun ; brevitatis causa, laburtzeko
Breviter, adb. toki txikian ; laburki, hitz gutitan
Brisa, ae, f. mahaslapa
Britannia, ae, f. Britania (Inglaterra)
Britanni, orum, mpl. britaniar, ingeles
1. **Britanicus**, a, um, Britaniako, britaniar
2. **Britanicus**, i, m. Britanikus
Britannus, a, um, Britaniako, britaniar
Britones, um, mpl. britaniarrak
Brochus, **Brocchus**, **Bronchus**, a, um, masaila handidun,
Bromius, ii, m. Bakus
Bruma, ae, f. neguko solstizioa, neguburua ; negua

Brumalis, e, neguko ; hotz
Brundisium, Brundusium, ii, n. Brindisio, Italiako hiria
Brundisinus, Brundinus, a, um, Brindisioko
Bruttianus, a, um, Brutioko
Brutii, orum, mpl. brutiorrak
Bruttium, ii, n. Brutio herrialdea (Grezia Handia)
Bruttius, a, um, Brutioko
Brutus, i, m. Brutus (izena) ; Zizeronen erretorika idazlana
Bryona, ae, **Bryonias**, adis, f. mahasti zuri
Bubalus, i, m. gazela; bufalo
Bibile, is, n. iditegi
Bubo, onis, m. f. hontza, mozolo
Bubula, ae, f. idiki
Bubulcito, as, are, intr. idiak zaindu ; itzain gisa mintzatu ; marraka egin
Bubulcitor, aris, ari, dep. intr. ik. bubulcito
Bubulcus, i, m. itzain
Bubulus, a, um, idi-, idiaren
Bubus, bos dat. eta ablat. pluralak
Buca... ik. bucca...
Bucca, ae, f. masaila, aho, ahamen, ahata ; abokatu ganoregabedun
Bucella, ae, f. ahamento
Buccelaris, e, aho-, ahoko
Buccina... ik. bukina...
Bucco, onis, m. kalakari, eleketari ; ergel
Buccula, ae, f. masailasko, aphoto ; kaskohede
Bucculentus, a, um, ahoandidun, masailatsu, masaila guri
Bucephalas, ae, eta **Bucephalus**, i, m. Bukefalo, Alexandrok hezi zaldia
Buceriae, arum, fpl. idi talde, idi saldo
Bucerius, Bucerus, a, um, idi-, idiaren ; idi adardun
Bucetum, i, n. idialagia, idibazkagia
Bucina, ae, f. itzain deiadar ; turuta militar ; turuta doinuak iragarritako beila
Bucinator, oris, m. turutari
Bucino, as, ari, intr. turutatu
Bucinum, i, n. turuta doinu ; moluzko
Bucolica, orum, npl. bukolikoak, artzain olerkiak
Bucolicus, a, um, artzain-, artzainen
Bucula, ae, f. biga
Bucus, i, m. ergi, idi gazte
Bufo, onis, m. apo, zapo
Bulapathum, i, n. matxingarratz, mineta
Bulbaceus, a, um, erreboiltsu
Bulbine, es, f. erreboil
Bulbosus, a, um, erreboiltsu
Bulbus, i, m. erreboil
Bulla, ae, f. bolizko edo metal baliozko iltze (edergailu) ; andrahaundiek, patriziar gazteek lepoan zuten kanika hutsa (17 urteraino) ; burbuila, globulu
Bullatus, a, um, botoiez apaindua ; handua (mintzaira)
Bullio, is, ire, ivi, itum, intr. irakin (zentzu propioan eta itxurazkoan)
Bullo, as, are, intr. irakin, burbuilak egin
Bustuarius, a, um, suko, ehorzketakoa
Bustum, i, n. su, hilobi, hilotz
Buteo, onis, m. zapelaitz, apobelatz
Butyrum, i, n. gurin
Buxetum, i, n. ezpeldi, ezpeldoi
Buxeus, a, um, ezpel-, ezpelaren ; ezpelkolore
Buxosus, a, um, ezpela iduri
Buxum, i, n. ezpel, ezpelki
Buxus, i, m. ezpelondo, ezpeltze
Byrsa, ae, f. Birsa, Kartagoko goihiria
Byssinus, a, um, liho-, lihoaren
Byssus, i, f. liho
Byzantiacus, a, um, Bizantziako, bizantziar
Byzantium, Bysantion, ii, n. Bizantzia
Byzantius, a, um, ik. bizantiacus ; iz.mpl. Bizantziarrak

C

Caballius, a, um, zaldi-, zaldiaren ; caballinus fons, Hipokrenen iturria, ik. Hipokrene
Caballus, i, m. zalditxar
Caccabus, i, m. pazi, pertz
Cachectes, ae, m. ahul, kuzkur, makal
Cachexia, ae, f. ahulezia, makaldura, esmeria
Cachinabilis, e, irrikoi, irritzaile
Cachinnatio, onis, f. algara, karkaila
1. **Cachinno**, as, are, intr. irriz zapartatu, irriz lehertu ; ozendu (uhinak)
2. **Cachinno**, onis, f. irrikoi
Cachinnus, i, m. algara, karkaila, irri ezinegona
Caco, as, are, tr. intr. kaka egin, libratu
1. **Cacoethes**, es, galgarrí, kaltegarri
2. **Cacoethes**, is, n. gaisotasun, eritasun ; mania, enauki ; scribendi cacothes, idatzezinegona
Cacophaton, i, n. kakofonia
Cacozelia, ae, f. ihakin
Cacula, ae, m. armadako mutil, - zerbitzari
Cacumen, inis, n. mutur, gailur ; gorenak
Cacumino, as, are, tr. zorroztu
Cacus, i, m. Kakus, Herkulok hil gizandia
Cadaver, eris, n. hilotz
1. **Cadmea**, ae, f. kalamina, inkazki
2. **Cadmea**, ae, f. Kadmea, Tebako goihiria
Cadmeius, **Cadmeus**, a, um, Kadmusen, Tebako
Cadmia, ae, f. ik. Cadmea 1
Cadmus, i, m. Kadmus, Tebaren eraikitzaile
Cado, is, ere, cecidi, casum, intr. erori, jaitsi, jauzi ; etzan (argizagi, izarbeltz), iluntu (eguna) ; ahuldu, hil, gelditu, ezlortu ; pugnantes ceciderunt, borrokatz hil ziren ; mendetu, amor eman ; cadere sub oculos, ageri izan ; cadere in legem, legearen menpean izan ; ondo joan, on izan, lotu ; non cadit in bonum virum mentiri, gizon zuzenak gezurrik esan ez dezake ; gertatu ; mihi cecidit ut... gertatu zautan...(aditz izena) ; amaitu, bukatu ; quo promissa cadunt ? agintzak zer bilakatzen dira ?
Caduceator, oris, m. mezulari
Caduceus, i, m. eta **Caduceum**, i, n. mezulariaren, Merkuroren zotz, zaharo, azote
Caducifer, era, erum, batuta ekarle
Caducus, a, um, erorten dena , erori dena, erorkor, erortzekomindun ; ahul, galkor
Cadurci, orum, mpl. kadurkoarrak
Cadus, i, m. pitxer ; dupa
Caecigenus, a, um, jaioz itsu
Caecitas, atis, f. itsutasun ; itsukeria
Caecko, as, are, tr. itsutu
Caecubum, i, n. Kekubo, Latiumeko aldaera ; Kekuboko arno
Caecus, a, um, itsu (ez ikusten) ; itsu (kimugabe) ; itsu (gogoa) ; adurrez, txiripaz doana ; caeci ictus, adurrez eman zartakoak ; ezkutatu, gorde, ilun, funtsgabe ; caecum crimen, argibidegabeko salaketa
Caecutio, is, ire, intr. ikusmena nahasi
Caedes, is, f. mozketa, eragozketa ; eraite, hilketa
Caedo, is, ere, cecidi, caesum, intr. moztu ; ziselatu (marmol ...) ; ero, hil ; porroki
Caeduus, a, um, mozgarri ; caedua silva, txara, tarta
Caelamen, inis, n. zizeladura
Caelator, oris, m. zizelkari
Caelatura, ae, f. zizeladura ; zizelketa
Caelebs, ibis, ezkongabe ; caelebs vita, ezkongabetasun
Caeles, itis, ortziko, zeruko ; iz. zerutar
1. **Caelestis**, e, ortziko, zeruko ; Jainkozko
2. **Caelestis**, is, m. f. Jainko, Jainkosa
Caelibatus, us, m. ezkongabetasun
Caelicola, ae, m. zerutar
Caelicus, a, um, ortziko, zeruko
Caelifer, era, erum, zeruekarle
Caelites, ik. caelicola

Caelitus, adb. zerutik
Caelius, ii, m. Coelio mendia, Erroman
Caelo, as, are, tr. zizelatu, grabatu
 1. **Caelum**, i, n. zizel, zulakaitz
 2. **Caelum**, i, n. ortzi, zeru ; de caelo tactus, oinaztarriak jota ; egorats, klima ; zeruko bizitza ; betikotasuna ; digito caelum attingere, zorion gorenean izan
Caementicius, a, um, zatarriz egina
Caementum, i, n. zatarri
Caena... ik. cena
Caenosus, a, um, lohitstu
Caenum, i, n. lohi (proprioan eta itxurazkoan)
Caepa, ae, f. tipula
Caeve, is, n. tipula
Caerefolium, ii, n. perraitz (landare)
Caeremonia, **Caerimonia**, ae, f. zeremonia, elizkizun, ohikune
Caerula, orum, npl. zeru urdinalde, itsas urdinalde
Caeruleum, i, n. ortzi, itsaso
Caeruleus, a, um, urdin ; itsasoko
Caerulus, a, um, urdin, itsasoko
Caesar, aris, m. Julio Zesar ; Zesar, erromatar enperadoreen titulua
Caesareus, a, um, Julio Zesaren, zesareen ; enperadoree-
Caesariani, orum, mpl. zesariarrak
Caesarianus, a, um, Julio Zesaren, zesaree-, zesarreen
Caesariatus, a, um, bilotsu, iletsu, adatsu
Caesaries, ei, f. adats
Caesicius, a, um, motz, motzarrot (biloa)
Caesim, adb. moztuz
Caesio, onis, f. mozketa
Caesius, a, um, urdinzu ; nabar (begia)
Caespes, itis, m. soropil ; belar sokil, -mokor
Caestus, us, m. Zesto, borrokako eskularruska
Caesura, ae, f. mozketa ; ebakidura, moztura
Caesus, a, um, caedo pi.
Caetera, **Caeteri**, ik. cet...
Caieta, ae, f. Kaieta, hiria ; Eneasen unide
Caius, ii, m. Kaius, izena
Calaber, ra, rum , Kalabriako
Calabria, ae, f. Kalabria
Calamarius, a, um, kanabera- (idazteko)
Calamister, tri, m. kizkurtzeko burdin ; pl. edergailukeria (estiloan)
Calamistratus, a, um, burdinez kizkurtu
Calamistrum, i, n. ik. calamister
Calamitas, atis, f. kazkabar, kalte ; uzten hondamen ; suntsipen
Calamites, ae, m. igel musker
Calamitose, adb. zoritzarrez
Calamitosus, a, um, uzta hondatzaile ; kaltegarri, zoritzarreko
Calamus, i, m. agotz, zurtoin ; kanabera ; idazteko kanabera ; txistu ; arrantzako hari
Calathiscus, i, m. zareto
Calathus, i, m. zare ; eduntzi, gopor ; kokots (lore)
Calatio, onis, f. herriaren deitze
Calator, oris, m. aldarrikari
Calcar, aris, n. oilar atzazal ; ezproi ; akuilu
Calcarius, a, um, gisu- , gisuaren ; iz. m. gisulabekari
Calceamen, inis, **Calceamentum**, i, n. oinetako
Calcearium, ii, n. oinetakoak kalte ordain
Calceatus, us, m. oinetako
Calceo, as, are, tr. oinetakoak jantzi, - eman
Calceolarius, ii, m. zapatari
Calceolus, i, m. hoinetakogora
Calceus, i, m. oski ; calceos poscere,(oskiak galdetu), hau da mahaietik jaiki
Calchas, antis, m. Kalkas, azti grekatarra
Calciamen..., ik. calceamen...
Calcitratus, us, m. ostiko
 1. **Calcitro**, as, are, intr. ostikoak eman, ostiko egin
 2. **Calcitro**, onis, m. ostikalari, ostikari
Calcitrosus, a, um, ostikatzale, ostiko emaile

Calco, as, are, tr. oinperatu ; zapatu, gutietsi
Calculosus, a, um, harritsu, legartsu ; harrieri
Calculus, i, m. harrito ; peoi, tanto ; bozketa harri (zuri barkatzeko, beltz gutiesteko) ; dies notandus candido calculo, harri zuriaz ozkatzeko eguna, hau da, egun zorihontsua ; bixikako harri
Calda, ae, f. ur bero
Caldarium, ii, n. bertz, berogailu
Caldarius, a, um, beroari doakiona, berogailuko
Caldicerebrius, ii, m. buruarin, txoriburu, burubero,
Caldor, oris, m. berotasun
Caldus, a, um, bero ; haserre
Caledones, um, mpl. caledoniarrak (eskoziarrak)
Caledonia, ae, f. Caledonia (Eskozia)
Calfacio ... ik. calefacio...
Calefacio is, ere, feci, factum, tr. berotu, beroarazi ; hunkitu, sustatu
Calefacto, as, are, tr. bero beroa ezarri
Calefactus, a, um, calefio pi.
Calefio, is, fieri, factus sum, berotu
Calendae, arum, fpl. kalendak, erromatar hilabetearen lehen eguna ; ad calendas graecas, grekatar kalendetara (nehoiz)
Calendalis, e, Kalendetan gertatzen dena
Calendarium, ii, n. kontu liburua
Caleo, es ere, ui, intr. bero izan ; calere febre, sukarra izan ; berotu, irrikatu ; sutsu izan ; lehiatuki eragin
Calenum, i, n. Kaleseko arno
Cales, ium, fpl. Kales, Kanpaniako hiria
Calesco, is, ere, intr. berotu
Calfacio, Calfactus ..., ik. kalefacio...
Caliculus, i, m. edalontziska
Calidarium, Calidarius... ik. caldarium...
Calide, adb. gartsuki, beroki
Calidus, a, um, bero, gori ; gartsu ; buruarin, xoxoburu
Caliedrum, i, n. adats apaingailu
Caliga, ae, f. soldado oski ; soldadutza
Caligarius, a, um, oski-, oskiren ; militar zapatari
Caligatio, onis, f. ikusmen ahuldura
Caligatus, i, m. soldadu
Caliginosus, a, um, ilun
1. **Caligo**, as, are, intr. ilun izan ; lainotsu, lanbrotsu izan
2. **Caligo**, inis, f. laino, iluntasun ; ilunpe ; ikusmen ahuldura ; erru, oker, itsukeria
Calix, icis, m. edalontzi
Callens, entis, calleo po. aditu, jakintsu
Calleo, es, ere, intr. katxoak izan, gogortu, gogor izan ; tr. intr. aditu izan , jakintsu - ; callere rem, re, in re, ad rem, zerbaitetan jakintsu izan
Calliblepharum, i, n. betazal apaingailu
Callide, adb. abilki, trebeki, maltzurki
Calliditas, atis, f. abilezia, trebetasun, atun ; axerikeria, maltzurkeria
Callidus, a, um, abil, atuneko, trebatu, maltzur
Calliope, es, **Calliopea**, ae, f. Kaliopa, alosia, musa
Callis, is, m. bidezidor, bideska
Callisto, us, f. Kalisto, Likaonen alaba Junonek hartz eme aldaturik ; Hartz Nagusia
Callistruthia, ae, f. piko mota bat
Callithrix, icis, f. odolbelar
Callositas, atis, f. katxo, maskur
Callosus, a, um, maskurtsu, gogor
Callum, i, n. maskur, katxo ; soraiotasun, sortasun
1. **Calo**, as, are, tr. deitu, aldarrikatu, oihustatu
2. **Calo**, onis, m. armadako zerbitzari ; tzirtzil
Calor, oris, m. berotasun ; sukar ; adore, lehia, irrika
Calorificus, a, um, berogarri
Calpar, aris, n. arno pitxer
Caltha, ae, f. aingerulili, hilerrilili
Calthula, ae, f. jantzi hori
Calumnia, ae, f. kabala, iruzur, azpijoko, jukutria ; kalumnia, mardaila ; irainauzi
Calumniator, oris, m. iraintzaile, beltzaile, jorrataile
Calumnior, aris, ari, atus sum, dep. tr. belztu, bortizki jorratu, larderiatu, zimardikatu ; gogorregi izan
Calumniouse, adb. bidegabeki, zuzengabe, zuzen kontra
Calva, ae, f. burezur
Calvaria, ae, f. burezur

Calveo, es, ere, intr. karsoil izan, burusoil -
Calvesco, is, ere, intr. karsoildu
Calvities, ei, f. burusoileri ; tipil (lurra)
Calvitium, ii, n. burusoileri ; tipil (lurra)
Calvor, eris, i passiboa. engainatu, iruzurtu, oker egin
Calvus, a, um, burusoil, karsoil, kaskamotz, bilomotz
 1. **Calx**, calcis, f edo m. orpo, aztal
 2. **Calx**, calcis, f. gisuharri, gisu ; calx extincta, gisu hila ; calx viva, gisu beroa ; gisubian, gisuharobian, ozkatutako lerroa, (zabalduz) muga, helburu ; a calce ad carceres revocari, berrastera hertsatuta izan
Calypso, us, f. Kalipso, ninfa
Calyculus, i, m. kokotx txikia (lore)
Calyx, ycis, m. kokotx (lore) ; barakuilu, maskor ; arraultze kusku ; ostra ezkata
Cambyses, is, edo ae, m. Kanbises, Persiako errege
Camelinus, a, um, gamelu-, gameluren
Camelopardalis, is, f. jirafa
Camelus, i, m. f. gamelu
Camena, ae, f. Kamena, ninfa, Alosia ; olerki
Camera, ae, f. ganga ; untzizubi ; untzizubidun
Camerarius, a, um, gangadun
Camero, as, are, tr. gangatu
Camino, as, are, tr. labe gisa eraiki ; tximinia eran zulatu
Caminus, i, m. tximinia, kebidea ; supazter ; sutegi, ola ; camino oleum addere, sura oliao jaurti
Cammaron, i, n. alarguntzabelar
Cammarus, i, m. karramarro, izkira
Camoena, ik. camena
Camomilla, ae, f. kamamila, bixelet, idibegi
Campania, ae, f. Kanpania, Italiako lurraldea
Campanus, a, um, Kanpaniako, kanpaniar
Campe, es, f. beldar, har
Campester, **Campestris**, tris, tre, zelaiko, Marseren zelaiko ; kiroletako ; bozketako
Campestre, is, n. guduko galtzoin
Campestria, ium, npl. zelaiaik, arloetako ekoizpenak
Campus, i, m. zelai, baserri landu ; arlo ; enparantza nagusia ; Marseren Zelaia ; harrobi ; pl. Zelai-Eliseoak
Camur, ura, urum, makur, konkortu
Canaliculatus, a, um, ildokatu
Canaliculus, i, m. odiska, isaka ; ildo
Canalis, is, m. erreten, ubide, odi
Canaria herba, ae, f. arrestelubar
Canarius, a, um, txakur-, txakurraren
Cancellatim, adb. burdinsare gisa
Cancello, as, are, tr. burdinsare gisa landu
Cancelli, orum, mpl. burdinsare, burdin hesi ; mugarri
Cancer, cri, m. karramarro, izkira ; minbizi ; Kanzer (zodiakoa)
Cancerasco, as, are, eta **cancero**, as, are, intr. minbizi bilakatu, pasmatu
Candefacio, is, ere, feci, factum, tr. zuritu ; goritu
Candefactus, a, um, candefio pi.
Candefio, fis, fieri, xuritu, goritu
Candela, ae, f. kandela, tortxa
Candelabrum, i, n. argimutil
Candens, entis, candeo po.
Candeo, es ere, ui, intr. zuri distiratsu izan ; gori
Candesco, is, ere, candui, intr. zuritu
Candico, as, are, zuriratu, zuri izan, zuri bilakatu
Candidatorius, a, um, hautagai-, hautagaiaren
Candidatus, i, m. hautagai
Candidate, adb. zuriz
Candidulus, a, um, zuriska
Candidum, i, n. arraultze zuringo
Candidus, a, um, zuri distiratsu, zuriz jantzi, distirant ; zorioneko, aldeko, behar bezalako (aroa) ; sinesbera, arrunt
Candor, oris, m. zuri distirant, zuritasun ; eguneko distira ; berotasun ; zintzotasun, xumetasun, lainotasun
Canens, entis, caneo edo cano po.
Caneo, es, ere, ui, intr. zuri izan (zahar ...)
Canephora, ae, f. Kanefora, kultuko zare ekarle neska
Canephoros, i, f. Kanefora
Canesco, is, ere, canui, intr. zuritu, urdindu (ilea) ; zahartu
Cani, orum, mpl. ile zuriak, bilo -

Canicula, ae, f. zakur emeto ; katuarain ; Sirius izarra ; Kanikula (izarmoto)
Canicularis, e, Kanikula-, Kanikularen
Canina, ae, f. zakurki
Caninus, a, um, zakur-, zakurraren ; ausikilari ; lotsagabe, ziniko
Canis, is, m. txakur, or, oilaka (txakur eme) ; Izarror (izarmultzo) ; Infernae canes, Furiak ; Tartareus canis, Zerbero ; Satelite, egile, ertzain
Canistra, orum, npl. ogizare, lili-, fruitu-
Canitia, ae, **Canities**, ei, f. ile zuritasuna, ile zuriak,izar zuria, zahartasun
Canna, ae, f. makila, ihi, kanabera, txistu, xirula
Cannabis, is, f. kalamu
Cannae, arum, fpl. Kannes, Apuliako hiria
Cannensis, e, Kannesekotz
Canneus, a, um, kanabera-, kanaberaren
Cano, is, ere, cecini, tr. intr. abestu, kantatu ; jo (musika) ; canere ad tibicinem, txistuaz lagunturik abestu ; olerkitan ospatu, iragarri ; canere bellicum, oldarra jo ; xarmatu
Canopus, Canopos, i, m. Kanopo, Egiptiako hiria
Canor, oris, m. kantu, azali, doinu
Canorus, a, um, ozen, azalidun
Cantabri, orum, mpl. kantabriarrak (bizkaitarrak)
Cantabria, ae, Kantabria (Bizkaia)
Cantabricus, a, um, kantabriarren
Cantamen, inis, n. zoramendu, xarma ; aztikeria
Cantatio, onis, f. kantu, abesti
Cantator, oris, m. kantari, abeslari
Cantatrix, icis, f. kantarisa ; azti
Cantatus, a, um, canto pi. ; azti-, liluragarri
Canteriatus, a, um, hesoladun, koltedun, zurkaizdun
Canterinus, a, um, zaldi-, zaldiren
Canteriolus, i, m. kolteska
Canterius, ii, m. zalditxar, zaldi irendu ; zurkaitz ; gapirio
Cantharis, idis, f. kakarraldo ; koko
Cantharus, i, m. edalontzi girtendun
Cantheriatus... ik. canteriatus...
Canthus, i, m. gurpil zinta, -aün
Canticum, i, n. ipuin kantatu, abesti, kantika, ; aztikeria
Cantilena, ae, f. kantu, abesti, olerki labur, lelo
Cantilo, as, are, intr. ahapeka kantatu, gorgoixtu
Cantium, ii, n. Kentio (Inglaterra)
Cantiuncula, ae, f. kantuska
Canto, as, are, tr. abestu ; kantua idatzi, antzeztu ; cantare tragediam, tragedia antzeztu ; liluratu ; intr. abestu, kantatu, jo (musika)
Cantor, oris, m. abeslari, kantari, soinulari, olerkari
Cantrix, icis, f. abeslarisa, kantarisa
Cantus, us, m. kantu (jente edo txori) ; soinu (tresna) ; olerki ; aztikeria, xarma
Canui, caneo eta canesco perf.
Canus, a, um, zuri (bizar, bilo) ; bilo zuridun ; agurgarri, aintzinako
Capacitas, atis, f. eduki ; ontzi, edukiera
Capax, acis, edukitzaire, zabala, eroso ; gai, gauza
Capedo, inis, f. pitxer, txarro
Capeduncula, ae, f. txarroska
Capella, ae, f. Ahuntz
Caper, pri, m. aker ; usain azkar, kino ; Kaprikornus (zodiakoan)
Capero, as, are, intr. izurtu, zimurtu, mukertu, zapuztu, belzuri egin
Capesis, (cape, si vis), har, arren
Capessivi, capesso perf.
Capesso, is, ere, ivi, itum, tr. hartzera saiatu ; hartu nahi ; hartu ; -ra jo, -rantz joan ; capessere Romam, Errromara jo ; beregain hartu ; -i ekin, abiatu
Capillaceus, a, um, biloz egina ; biloa bezala mehats
Capillamentum, i, n. adats ; ileorde ; sustrai iletsu
Capillare, is, n. ilegantzuki
Capillatus, a, um, bilotsu, bilo luzedun
Capillor, ari, ari, dep. bilotsu izan
Capillus, i, m. bilo, ile, bizar ; abere larru ; landare piru
Capio, is, ere, cepi, captum, hartu, beretu, -z jabetu ; capere urbem, hiriaz nagusitu ; eduki ; gai izan, ukan ; ulertu, atxilotu ; okerrean atzman ; liluratu ; -ra jo ; lortu ; hautatu ; bildu, lapurtu, ostu ; xurgatu ; pasiboan. gaixo izan ; ezindu, herbaldu ; capi altero oculo, begi bat galdu ; lilurautua izan

Capisterium, ii, n. bahe
Capistro, as, are, muturrekoa ezarri ; kabestrua ipini ; lotu, josi
Capistrum, i, n. muturreko, kabestru ; lokarri, lotura, bilur (mahatsa)
Capital, alis, n. hilketa, eraite ; apezsen lokarri
Capitalis, e, hiltzera ekar dezakena ; galgarri, amorratu ; capitalis inimicus, etsai amorratua
Capitaliter, adb. heriotzako mehatxu, -zemai
Capitatus, a, um, buruhandi ; adartsu
Capitecensi, Capite censi, orum, mpl.langile
Capito, onis, m. buruhandi ; talamazoka (arrain)
Capitolinus, a, um, Kapitolioko ; capitolini ludi, Kapitolioko jokoak, Jupiteren omenetan ; capitolinus clivus edo collis, Kapitolio
Capitolium, ii, Kapitolio, Jupiteren tenplua ; Erromako mendiska
Capitulatim, adb. laburki, mozki
Capitulum, i, n. buru txiki ; harrabte txapel, harrabegain ; gizabanako
Capnos, i, f. fumaria
Capo, onis, m. gapoin
Cappadocia, ae, f. Kapadozia
Cappadoces, um, mpl. Kapadoziarrak
Cappara, ae, f. berdulaga (landare)
Cappari, n. ezindeklinatu. alkaparra bihi
Capparis, is, f. alkaparra
Capra, ae, f. ahuntz
Caprago, inis, f. uraza, letxuga
Caprarius, ii, m. ahuntzain
Caprea, ae, f. basahuntz
Capreae, arum, fpl. Kaprea, irla
Capr(a)ensis, e, Kapreako
Capreolus, i, m. orkatz ; jorrai ; gapiro ; mariartazi (mahatsa)
Capricornus, i, m. Kaprikornus (zodiakoan)
Caprificus, i, m. basapiko
Caprigenus, a, um, ahuntzetik jaioa ; mpl. Satiroak
Caprile, is, n. ahunztegi
Caprilis, e, ahuntz-, ahuntzaren
Caprimulgus, i, m. ahuntzain eraisiailea, jeitzalea
Caprina, ae, f. ahunzki
Caprineus, i, m. Kapreako biztanlea, Tiberio
Caprinus, a, um, ahuntz-, ahuntzaren
Capriolus, ii, m. ik. capreolus
Capripes, edis, m. f. ahuntz oindun (Satiroak...)
Capruginus, **Caprulinus**, a, um, orkatz-, orkatzaren
Capsa, ae, f. kutxa, kutxatila
Capsarius, ii, m. capsula ekarle esklabu
Capsula, ae, f. kutxatila ; totus de capsula, kriket, dotore, pinpirin
Captatio, onis, f. goaitaketa ; ezustean harrapaketa
Captator, oris, m. goaitatzaire ; ezustean harrapatzaire
Captatrix, icis, f. goiatatzaire emakumea...
Captio, onis, f. harrapaketa ; segada, zepo, iruzur, jukutria
Captiose, adb. liluragarri
Captiosus, a, um, liluragarri, amarrukor
Captito, as, are, tr. capto frekuentibua
Captiuncula, ae, f. zimardika, zolitasun
Captiva, ae, f. atxilotu (emakumea) ; gatibu
Captivitas, atis, f. gatibaldi
Captivus, a, um, atxilotu, gatibu, preso
Capto, as, are, tr. harrapatu, gutiziatu, tirriatu ; goaitatu ; bilatu ; captare honores, omenak bilatu ; captare occasionem, aukeraren zain egon ; engainatu, iruzurtu ; liluratu ; lortu, iritsi, captare testamentum, ordenua bildu
Captura, ae, f. harrapaketa (ehizi), harrapakin, bilkin ; irabazi , lansari
1. **Captus**, a, um, capio pi.
2. **Captus**, us, m. harrapaketa, eritara , erputara ; ahala, helmen
Capua, ae, f. Kapua, hiria
Capulo, as, are, tr. ontzizaldatu
Capulus, i, m. hilkutxa, zerraldo ; gider, kirten
Caput, itis, n. mutur, buru, gailur, gain, tini ; caput arboris, zuhaitz tini, - gain ; capita fluminis, ibaieren ahoak ; gizaki ; abelburu ; bizitza, izate ; capitis anquirere aliquem, norbaiten burua eskatu ; capite puniri, hiltzera zigortu ; zuzenbide zibilak ; capitis deminutio, zuzenbide zibilen galtzea ; ulermen (olerkieta) ; aitzindari, buzuzagi ; hirinagus ; iturri, jatorri ; atal ; laburpen ; kapital

Carabus, i, m. karramarro
Carbaseus, a, um, liho xehezko ; oihal xehezko
Carbasina, orum, npl. liho jantzi, oihal xehe jantzi
Carbasineus, Carbasinus, a, um, liho xehezko ; oihal xehezko
1. **Carbasus**, a, um, lihozko
2. **Carbasus**, i, m. f. ; **Carbasa**, orum, npl. Espainiako liho xeheinia ; lihozko jantzi ; untzi bela ; antzoki oihal
Carbo, onis, m. ikatz ; ikatziri ; carbone notare, gaitzetsi, jorratu (ikatzez markatu)
Carbonarius, i, m. ikazkin
Carbunculatio, onis, f. ilinti, laino, erdoila, sugilar (gari) ; lainadura (landarebegi, muskil)
Carbunculo, as, are, intr. eta **Carbuncular**, aris, ari, dep. beroak edo izotzak erre (landare) ; ilintitu, sugilartu
Carbunculus, i, m. ikazbizi, ikazgorri ; sugilar, erradura (landare)
Carcer, eris, m. espetxe, giltzape ; esdeus, kiskil ; pl. langa, gurdi lasterketan
Carcerarius, a, um, espetxe zordun, -hartzedun
Carchedonius, a, um, kartagotar
Carchesium, ii, n. pitxer ; debileta
Carcinoma, atis, n. minbia
Carcinos, i, m. Kanzer (zodiakoan)
Cardamina, ae, f. iturri belar
Cardiacus, a, um, urdail-, urdaileko
Cardinalis, e, erroko (lokarría), bartaderako, kokako
Cardo, inis, m. ardatz, bartadera, erro, koka ; lurburu, klima ; erdi, muga ; puntu nagusia
Carduus, i, m. kardu, alkatzofa
Care, adb. garesti
Careo, es ere, ui, intr. eskas izan, gabe izan, eskastu, gabetu ; gabe egon, ez egin, ez parte hartu ; carere senatu, senatuan ez agertu
Cares, um, mpl. Kariarrak
Carex, icis, f. ipular, lezka (landare)
Caria, ae, f. Karia
Carica, ae, f. piko lehor, - marlatu
Caricus, a, um , Kariako ; kariarrak
Caries, ei, f. txantxar ; usteldura ; kino, gardinga
Carina, ae, f. gila, untzipe ; untzi
Carinae, arum, fpl. Karinak, Errromako auzo
Carinatus, a, um, untzipe erako
Cariosus, a, um, usteldu ; txantxartu, harjo
Caris, idis, f. izkira mota
Caritas, atis, f. garestitasun, kariotasun ; caritas edo caritas annonae, hazkurri kariotasun ; atxikimendu, maitasun
1. **Carmen**, imis, n. abesti ; olerki ; olerki zati ; iragarpen, aztihitza ; formula ; idazki, zatixko (lege) ; esaera, esakune
2. **Carmen**, imis, n. txarrantxa
Carminatio, onis, f. txarrantxaketa
Carminator, oris, m. ile txarrantxari
Carmino, as, are, tr. txarrantxatu
Carnarium, ii, n. jangordailu, janaritegi
Carnifex, icis, m. urkatzaile
Carnificina, ae, f. oinazegune, oinazetoki ; urkatzaile lanbide ; oinaze
Carnifico, as, are, tr. eraite, oinazetu
Carnis, caro 2. gen.
Carnivorus, a, um, haragijale
Carnosus, a, um, haragitsu
Carnufex, ik. karnifex
Carnutes, um, mpl. Karnutarra
1 **Caro**, is, ere, tr. txarrantxatu
2. **Caro**, carnis, f. haragi ; mami ; gorputza
Carpentarius, a, um, gurdi-, gurdiko ; carpentarius (faber), orgari, orgazain
Carpentum, i, n. gurdi ; karrosa (emakumeentzat)
Carpineus, a, um, hegigarratzko, suberosazko
Carpinus, i, f. hegigarra, suberosa (zuhaitz)
Carpo, is, ere, carpsi, carpum, tr. kendu , bildu, carpere flores, loreak bildu ; alatu, ala izan, bazkatu ; ahogozatu, jakitu ; carpere auras, arnasa hartu ; carpere escam, hazkurri hartu ; txarrantxatu, irun ; hartu (bidea) ; carpere iter, abiatu ; zatitu, moztu ; oldartu, gaitzetsi, erasiatu ; zirikatu
Carpsi, carpo perf.
Captim, adb. zatika, berez
Capitor, oris, m. eskalbu haragi mozlea
Capitura, ae, f. bilketa
Capitus, a, um, carpo pi.

Carruca, ae, f. gurdi, karrosa
Carrus, i, m. orga
Carthaginiensis, e, kartagotar, Kartagoko
Carthago, inis, f. Kartago ; Kartago Nova, Kartagena
Cartilagineus, a, um, kartilagotsu
Cartilaginosus, a, um, kartilagotsu
Cartilago, inis, f. kartilago, hezurlokarri ; mami (fruitu)
Carui, careo perf.
Caruncula, ae, f. haragiki
Carus, a, um, garesti, bikain ; kutun, maite
Caryatides, um, fpl. Kariatidesak
Caryon, yi, n. intxaur
Caryopillon, i, n. aingerulore, jirofleia
Caryota, ae, f. datil
Caryotis, idis, f. datil
Casa, ae, f. etxola, txabola
Caseolus, i, m. gazta txiki, gasna txiki
Caseum, i, n. gazta, gasna
Caseus, i, m. gazta, gasna
Casia, ae, f. basakanela
Casmena, ik. camena
Caspium mare, n. Kaspio itsasoa
Caspius, a, um, Kaspio itsasoko
Cassander, dri, m. Kasandro, Mazedoniako errege
Cassandra, ae, f. Kasandra, Priam eta Hekubaren alaba
Casse, adb. debaldetan, alferrik
Cassida, ae, f. kasko
 1. **Cassis**, idis, f. kasko
 2. **Cassis**, is, m. eta **Casses**, ium, mpl. ehiza sare ; segada, trarpa, zelata
Cassita, ae, f. gandor, galgar
Cassus, a, um, huts, gabe, eskas ; ezdeus, hutsal ; in cassum, alferrik
Castalia, ae, f. Kastalia, Alosien iturria
Castalides, um, fpl. Alosiak, Musak
Castalius, a, um, Kastalia iturriko
Castanea, ae, f. gaztaina, gaztainondo, gaztainatzet
Castanetum, i, n. gaztainadi, gaztainastoi
Castaneus, a, um, gaztaina-, gaztainaren
Caste, adb. kastitatez, garbiki, kartsuki, suharki ; behar bezala, zuzenki
Castellanus, a, um, gotorlekuko ; mpl. gotorlekukoak
Castellatim, adb. multzoka, pilaka
Castellum, i, n. gotorleku, goihiri, harresi, ihesleku ; urtegi
Castigate, adb. garbiki
Castigatio, onis, f. gaitzespen, zigor ; zuhaitz mozketa
Castigator, oris, m. zentsuratzaire
Castigatorius, a, um, gogor, zorrotz
Castigo, as, are, tr. gaitzetsi, zigortu ; zuzendu, landu (olerki)
Castimonia, ae, f. kastitate, bizitza garbitasun
Castitas, atis, f. kastitate ; prestutasun, zuzentasun
 1. **Castor**, oris, m. kastore (ehiza)
 2. **Castor**, oris, m. Kastor, Poluxen anai bikia
Castorea, orum, npl. edo **castoreum**, i, n. castoreo, castoretik bildu narkotikoa
Castra, orum, npl. kanpamentu, txabolategi ; castra estiva, castra hiberna, udako gudaltegi, neguko gudaltegi ; castra ponere, locare, constituere, metari, kampatu, txabolategia jarri ; castra movere, txabolategia utzi ; egun baten bidea ; alteris castris, bi egunen ibilaldia egin eta ; isaka ; militar bizitza
Castrametor, aris, ari, dep. intr. kampatu
Castratio, onis, f. zikirapen ; xedarrapen
Castrensis, e, armada-, armadako ; txabolategi-, txabolategiko
Castro, as, are, tr. zikiratu ; xedarratu, sardekatu ; garbitu
Castrum, i, n. gaztelu
Castus, a, um, garbi, jainkotiar, santu ; hitzeko, zuzen ; husgabe (idazki)
Casula, ae, f. txabola
Casus, us, m. amaia, bukaren, hondamen ; abagune, aukera ; galbide, canus adversus, zorigaitz ; casu, ustekabean ; gaixotasun, hilkeka, ezbehar ; (deklinabide) atzizkia
Catalecta, orum, npl. bilduma
Cataphracta, ae, f. soin burdina
Cataplasma, atis, n. kataplasma, pizma

Catapulta, ae, f. katapulta
Cataracta, ae, f. turrusta, pixta, urjauzi ; burdin hesi (gotorlekuan)
Cataractes, ae, m. ik. cataracta
Catascopus, i, m. behatoki untzi, abiso
Cate, adb. argiki, zintzoki
Catella, ae, f. txakur eme txiki, oilaka txiki ; katentxu ; iduneko, lepoko, eskumuturreko
Catellus, i, m. txakur txiki ; katentxu
Catena, ae, f. katea, lokarri ; galga, peia ; neke
Catenarius, a, um, kateako
Caterva, ae, f. oste, talde ; gudutalde
Catervatim, adb. taldeka, saldoka
Cathedra, ae, f. aulkia, jarleku
Catillus, i, m. plater ; azpilto
Catina, ae, f. Katina, hiria
Catinenses, ium, mpl. katinarrak
Catinum, i, n. eta **Catinus**, i, m. erretilu
Cato, onis, m. Katon zaharra ; Katon Utikakoa ; gizon zorrotza
Catula, ae, f. txakur eme txiki
Catulina, ae, f. txakurki
Catulus, i, m. txakur txiki ; abereska
1. **Catus**, a, um, zorrotz, sarkor ; argal, argi, amarruti
2. **Catus**, i, m. katu
Caucaseus, **Caucasius**, a, um, Kaukasiako
Caucasus, i, m. Kaukasua
Cauda, ae, f. buztan
Caudex, icis, m. enbor, zuntoi ; gizon ergel
Caudicarius, a, um, zur puskaz egina (untzia)
Caudinus, a, um, Kaudioko ; Caudinae Furculae, Furcae, Fauces, Kaudinako sardeak, mehaka, mendate
Caudium, ii, n. Kaudio, hiria
Caulae, arum, fpl. artegi ; kortxela, korrale, barruti
Cauliculus, i, m. azantxu ; txurten
Caulis, is, m. zurtoin ; aza ; mariartazi ; kaina (lumen zorroa)
Caupo, onis, m. ostalari, ostaler
Caupona, ae, f. ostattu ; ostalersa
Cauponius, a, um, ostattuko
Cauponula, ae, f. ostattu txiki
Caurus, i, m. Kaurus, ipar mendebaleko haizea
Causa, ae, f. kausa, zergatik, jatorri ; aitzakia, estakuru ; genitiboareki : -gatik ; ... bitartez ; morbi causa, eritasunarengatik ; auzi ; causam agere, orare, dicere, alde mintzatu ; causa cedere, auzia galdu ; causa capitis, hiltzerako auzia ; politika alderdi : causam sequi, alderdi batii josi ; gertaera, aukera, baldintza ; incident causae, cum... gerta daiteke...
Causarius, a, um, eri, gaixo
Causatio, onis, f. aitzakia, estakuru
Causidicus, i, m. abokatu
Causor, aris, ari, dep. aitzakia eman, eragotzi, argudiatu ; auziratu
Causticum, i, n. erretzaile ; sarkor, ausikitziale
Causula, ae, f. auziska
Caute, adb. arretaz, kontuz, zuhurki
Cautela, ae, f. ardura, arreta, sinesgaiatzasun
Cauter, eris, m. eta **Cauterium**, ii, xiragailu, kauterizagailu
Cautes, is, f. harkaitz, uharreria
Cautim, adb. begirunez, zuhurki
Cautio, onis, f. aldenketa, ekidinketa, -ri itzurpen ; arreta, bahitura, agintza, oharpen
Cautor, oris, m. adi dagoena, erne dagoena
Catum, i, n. arreta ; cauto opus est, erne egon behar da
Cautus, a, um, caveo pi. ; adj. seguratu ; bermatu ; ziur ; fidagaitz, atzar, oharkor, zuhur
Cavatio, onis, f. barrunbe, sakontasun
Cavatus, a, um, cavo pi. ; induskatu, barna, sakon
Cave, caveo agintaldia
Cavea, ae, f. barrunbe, zulo ; kaiola, basabere ohatze, - bizitegi, erlauntza, erletegi ; ikusleen antzoki gunea, ikusleak
Caveatus, a, um, itxi ; antzoki eran eraikia
Cavendus, a, um, caveo aditz adj. saihestutzeko
Caveo, es, ere, cavi, cautum, tr. intr. erne izan ; begiratu, zaindu, oharteman ; cave ne putes, ez uste izan... ; erabaki ; sociis nihil caustum est, aliatuez ez zen erabakirik hartu ; cavere capite pro re, bere bizkar hartu
Caverna, ae, f. barrunbe, zulo, harpe, harzulo, ehizegordagia
Cavernosus, a, um, zulodun ; sakon
Cavernula, ae, f. zulaska

Cavi, caveo perf. ; cavum, cavus gen.
Cavilla, ae, f. txantxa
Cavillatio, onis, f. iseka ; nausa ; sofismo, dritxo
Cavillator, oris, m. irrigile, burlari, isekari ; sofista
Cavillatrix, icis, f. sofista ; sofistika, nahasdura
Cavillor, aris, ari, dep.intr. txantxa egin, isekatu, sofistikatu ; nahasi
Cavillum, i, n. eta **Cavillus**, i, m. iseka, txantxa
Cavo, as, are, tr. zulatu, induskatu
Cavum, i, n. barrunbe, zulo
Cavus, a, um, sakon ; ergel, ezdeus
-Ce, erakusleen atzizki : hisce
Cecidi, cado eta cadeo perf.
Cecini, cano perf.
Cecropia, ae, f. Atenas, Atenaseko goihiria
Cecropides, ae, m. Atenastar
Cecropis, idis, f. Atenastarsa
Cecropius, a, um, Kekrops-, Kekropseren ; Atenaseko
Cecrops, opis, m. Kekrops, Atenaseko lehen erregea
 1. **Cedo**, is, ere, cessi, cessum, intr. ibili, joan, heldu ; ex transverso cedere, zeharka ibili ; ondorio izan ; si male, si bene cesserit, zoritzarrean, zorionean ; oinordetu ; bihurtu, bilakatu, cedere in proverbium, atsotitz bilakatu ; aldegin, utzi ; cedere patria, atzerrirako ; cedere loco, ex loco edo cedere (soilkia), atzera egin, gibeldu ; cedere foro, porrot egin, kluk egin ; cedere vita, hil ; utzi, amor eman, mendekotu ; causa cedere, auzia galdu ; cedere oneri, zamapean konkortu ; onartu ,aitortu
 2. **Cedo, cette**, agintaldi arkaikoa. emak, errak, ikus
Cedodum, Cedosis ikus cedo 2
Cedrelate, es, f. zedro
Cedrinus, a, um, zedrozko
Cedris, idis, f. zedris (zuhaitz)
Cedrus, i, f. zedro ; zedro olio
Celeber, bris, bre, naharo, ardurako, ohidurazko ; jendatsu, biztanletsu ; ospatu, sakratu ; celeber dies caeremoniis, zeremo-niez ospatu eguna ; aipatu, ospetsu
Celeberrime, adb ; multzoka, osteka, saldoka
Celeberrimus, a, um, celeber superlatiboa
Celebratio, onis, f. jendetza, saldo ; ospakizun ; omen, ospe
Celebritas, atis, f. jendetza, oste ; ospakizun, ospe ; omen, fama
Celebro, as, are, tr. maiz joan, saldoan sartu ; saldoan egin, maiz egin, jardun, ari izan, erauntsi ; celebrare comitia, bozketa partea hartu ; celebrare artes, artetan ari izan ; otsez bete, oihu egin ; ospatu, celebrare obsequias, ehorzketak ospatu ; zabaldu, goretzi ; celebrare facta alicujus, norbaiten aripenak goraipatu
Celer, eris, ere, azkar, laster, zalu
Celere, adb. azkar, laster
Celeres, um, mpl. Zeleroak, Romulosen zalduria
Celeripes, edis, arin, zalu
Celeritas, atis, f. azkartasun, zalutasun, lastertasun
Celeriter, adb. azkar, zalu
Celero, as, are, tr. lastertu, zalu ; intr. lehiatu
Celeusma, atis, n. zeleusma, arraunlarien abestia
Celia, ae, f. garagardo
Cella, ae, f. ardotegi, zeder(a) ; biltegi ; gelatxo ; mainugela, tenplu
Cellarius, ii, m. ardozain
Cellula, ae, f. gelatxo, gelaska
Celo, as, are, tr. ezkutatu, gorde, isildu ; non te celavi sermonem Titi, ez dizut ezkutatu Titoreki izan dutan elkarrizketa
Celox, ocis, arin, zalu ; iz.f. untzi arin
Celsitudo, inis, f. handitasun, larritasun
Celsus, a, um, gora ; goren, bikain, harro
Celtae, arum, mpl. keltar
Celtiber, era, erum, Keltiberiako
Celtiberi, orum, mpl. keltiberiar
Celtiberia, ae, f. Keltiberia
Celticus, a, um, keltar, keltar-, keltarren
Cena, ae, f. afari ; jantoki, jangela ; promittere ad cenam, hitz eman afaritako ; cena prima, secunda, tertia, lehen, bigarren, hirugarren zerbitzua
Cenaculum, i, n. jangela, gela gora, goitegi, hegazpe
Cenatio, onis, f. jantoki
Cenatiuncula, ae, f. jantokitxo
Cenaturio, is, ire, intr. afarigura
Cenatus, a, um, afaldua, mahaiaren iragana
Cenito, as, are, intr. askotan afaldu

Ceno, as, are, intr. afaldu ; cenare fores, kanpoan (hirian) afaldu
Censeo, es, ere, censui, censum, tr. erroldatu ; zentsuratzailie ondasuna agertu ; balioztatu, preziatu, uste izan ; censeo, haud aliter censeo, ita prorsus censeo, nik uste, ene ustez ; proposatu ; erabaki ; bellum censuerunt, gerra erabaki zuten
Censio, onis, f. errolda, zentsurapen
Censor, oris, m ; zentsuratzale ; gaitzesle, jorratzale
Censorius, a, um, zentsuratzale- ; homo censorius, zentzuratzale ohi
Censiui, censeo, perf. ; census 2. dat. s.
Censura, ae, f. zentsuragoa
1. **Census**, a, um, censeo pi., zentsatu
2. **Census**, us, m. errolda ; errolda ageriak ; censem habere, agere, erroldatu ; aberastasun
Centaureum, i, n. buru beltz (landare)
Centaureus, a, um, Zentauro-, Zentauroaren
Centaurus, i, m. Zentauro
Cetenarius, a, um, ehuneko, ehunkoitza
Centeni, ae, a, norberak ehun ; ehun betan ; ehun ; centeni ex singulis pagis sunt, eskualde bakoitzak ehun soldado ematen du
Centenus, a, um, ehun
Centesima, ae, f. ehunen bat zerga
Centesimae, arum, fpl. hilabetean ehunen bat korritu
Centesimus, a, um, ehunen, ehunkoitza
Centiceps, ipitis, ehun burudun
Centiens, centies, adb. ehun aldiz
Centimanus, a, um, ehun eskudun
Centipeda, ae, f. ehun oindun ; ehunzango (abere)
Cento, onis, m. oihal zati, jantzi adabatu ; estalki ; astakeria, gezur, olerki nahasteka
Centralis, e, erdiko, erdiuneko
Centrosus, a, um, erdiko, erdiuneko
Centrum, i, n. erdi, erdiune ; adabegi ; marmolbegi, marmolzain
Centumgeminus, a, um, ehunkoitza ; gauza bat ehun aldiz duena ; centumgeminæ Thebae, Teba ehun ateduna
Centumvir, viri, m. zentumbir
Centumviralis, e, zentumbir-, zentumbiren
Centunculus, i, m. estalki ; jantzi margo nabardun ; piltzar
Centuplex, icis, ehunkoitza
Centuplicato, adb. ehunkoizko salneurrian
Centupondium, ii, n. ehun liberako astuntasun
Centuria, ae, f. zenturia (soldado konpainia ; erromatar herriaren 193 zatietatik bat)
Centuriatim, adb. zenturiaka
1. **Centuriatus**, a, um, centurio pi., zenturiako ; zenturiata, herriak ehunaka bozkatua , comitia centuriata, hautezkunde bilerak
2. **Centuriatus**, us, m. zenturiaka zatiketa ; ehuntari maila
1. **Centurio**, as, are, tr. zenturiaka banatu ; arrolatu (gudutaldeak)
2. **Centurio**, onis, m. ehuntari
Centurionatus, us, m. ehuntari maila ; ehuntarien izendapen
Centussis, is, m. ehun as
Cepa... ik. caepa
Cephalargia, ae, f. burukomin luzakor
Cephalea, ae, f. burukomin
Cephalus, i, m. Zefalo, Tesaliako errege
Cephisiás, ados, **Cephisius**, a, um, Zefisioko
Cephisius, ii, m. Zefisioko seme Narziso
Cephissos, Cephissus, i, m. Zefisio, Greziako ibaia
Cephisus, ii, m. Zefisio, Greziako ibaia
Cepi, capio perf.
Cera, ae, f. argizari, ezko, idazteko baliatzen zen ohol argizariduna ; mandare aliquid ceris, zerbait idatzi ; zigilu ezkozko ; iduripen ezkozko ; larrutinta
Ceramicus, i, m. Zeramiko, Atenaseko enparantza
Cerarium, ii, n. zigiluaren zuzena
Ceras, atis, n. pastinaga (landare)
Cerastes, ae, m. zerastes, Egiptoko sugegorri adarduna
Cerasum, i, n. gerezi
Cerasus, i, m. gereziondo, gerezitze, gerezi
Ceratura, ae, f. ezkoazal
Ceraunia, orum, npl. Zeraunia mendiak
Cerbereus, a, um, Zerbero- Zerberoren
Cerberos, Cerberus, i, m. Zerbero, hiru buruko txakurra, Infernuen zaintzailea
Cercopithecus, i, um, buztan luze tzimino

Cercurus, i, m. garraio untzi
Cerdo, onis, m. langile tzar
Cerealia, ium, npl. Zerealiak, Zeresen jaialdiak
Cerealis, e, Zereseren ; nekazaritzako ; jateko gai
Cerebellum, i, n. garuntxo ; muinki
Cerebrosus, a, um, ero, buru nahasi ; bihurri (abere)
Cerebrum, i, n. garun, burmuin ; gogo, adimen
Ceremonia, ik. caerimonia
Ceres, eris, f. Zeres, uztaren jainkosa ; uzta, gari, ogi
1. **Cereus**, a, um, ezkozko, ezkoa iduri ; hori, zuri ; malgu, xaflakor, amoltsu, men
2. **Cereus**, i, m. kandela, tortxa, xirio
Ceria, ae, f. garagardo
Cerinum, i, n. oihal hori
Cerinus, a, um, ezko kolore, hori
Cerium, ii, n. ezkabia, zeden
Cerno, is, ere, crevi, cretum, tr. ikusi, nabarmendu ; ondo ikusi ; cernere acutum, ikusmen zorrotza izan ; jakile izan, lekuko izan ; epaitu, erabaki, borrokatu ; bahetu
Cernulo, as, are, intr. buruz piko erori, buruz behera erori
Cernuo, as, are, intr. buruz piko erori
Cernuus, a, um, buruz piko eroria ; makurtua
Cero, as, are, tr. argizaritu, ezkoztatu
Ceroma, atis, n. zeroma, atleten ukendu ; borrokatoki
Ceromaticus, a, um, zeromaz gantzutua
Ceronia, ae, f. algarrobaondo
Cerosus, a, um, argizaridun, ezkodun
Cerreus, **Cerrinus**, a, um, harizko, artezko
Cerritus, a, um, amorratu, hasarre, bitxi
Cerrus, i, m. haritz, arte
Certamen, inis, n. borroka ; certamen pedum, lasterka : borrokaldi, gudu ; su, lehia, zoingehiagoka
Certatim, adb. zoingehiago
Certatio, onis, f. borroka (kiroletan) ; lehia ; eztabaida
Certator, oris, m. txapeldun
Certatus, us, m. borroka
Certe, adb. bai noski, noski, eiki
1. **Certo**, adb. segurik, segurki
2. **Certo**, as, are, intr. borrokatu (kiroletan) ; gudukatu ; certare de imperio, imperioarengatik gudukatu ; auzian iharduki, auzitan sartu, eztabaidatu ; ahalegindu, eginalhalak egin
Certum, i, n. ziura ; certum habere, pro certo habere, ziurtzat izan ; adb. ziurki ; hitzarta bezala
Certus, a, um, bipil, muger, gogor, xedatu ; certa merces, lansari erabakia ; certa die, egun xedatuuan ; erabaki duena ; hitzezo, leial, konfidantzako ; hominen certum mittere, konfidantzako gizona bidali ; ziur ; argi, ageri ; argitu, aliquem certiorem facere rei, de re, edonor gauzaz argitu
Cerula, ae, f. ezko puska ; cerula miniatula, arkatz gorri
Cerussa, ae, f. zerusa, zilar zuri (margo)
Cerussatus, a, um, zuriz tindatu
Cerva, ae, f. orein eme
Cervarius, a, um, orein-, oreinaren ; cervarius lupus, katamotz
Cervical, alis, n. burundi
Cervicula, ae, f. lepo labur
Cevinus, a, um, orein-, oreinaren
Cervisia, ae, f. sagardo
Cervix, icis, f. eta **Cervices**, ium, fpl. garondo, lepo, buru ; tutu (botila)
Cervus, i, m. orein ; zaldiko-maldiko
Cespes, ik. caespites
Cessatio, onis, f. berant, gelditasun ; atseden, aisia, asti
Cessator, oris, m. alfer
Cessatus, a, um, cesso pi. alfer, nagi ; alfer (arlolabakitura)
Cessi, cedo perf.
Cessim, adb. zeiharka, zeiharki ; gibel, gibelka
Cessio, onis, f. utziera, uzketa
Cesso, as, are, intr. berandu, luzatu, zalantzatu ; gelditu, atseden hartu ; auher (arlo itzulia) ; huts izan ; hutz egin
1. **Cestus**, i, m. saski, otarre
2. **Cestus**, us, ik. caestus
Cetaria, ium, npl. haztegi
1. **Cetarius**, a, um, balea-, balearen
2. **Cetarius**, ii, m. arrainsaltzaile
Cete, npl. immania cete, baleak

Cetera, adb. bestalde, gainera
Cetero, adb. haatik, hala ere, alabaina, hala eta gutiz ere
Ceteroqui, Ceteroquin, Ceterum, adb. haatik, hala ere, alabaina, hala eta gutiz ere
Ceterus (ez erabilia) , a, um, eta ceteri, ae, a, beste, gelditzen dena ; cetera classis, beste untziak, gelditzen den untzidia,
Cetra, ae, f. larruzko erredola
Cetratus, a, um, larruzko erredoladun
Cette, cedo 2. pl.
Cetus, i, m. zetazeo
Ceu, lokailu., bezala
Chalcaspides, um, mpl. bronzezko erredolak zituzten soldado mazedoniarrak
Chalcis, idis, f. sardina ; suge zitaltsu
Chalcitis, idis, f. kobremea
Chaldaea, ae, f. Kaldea ; Babilonia
Chaldaeus, a, um, Kaldeako, kaldear ; astrologo, azti
Chalybeus, a, um, altzairuko
Chalyps, ydis, m. altzairu
Chamaecissos, i, f. erle belar
Chamaeleon, onis edo ontis, m. kameleoi
Chamaemelon, i, n. kamamila, idibegi, bixelet
Chamaestrotus, a, um, ahozpezu
Chamaeplatus, i, f. albo (zuhaitz)
Chamaerops, opis, f. axario, bakaizmin (landare)
Chaos, ez gen., acc. chaos, abl. chao, n. kaos, nahaste-borraste
Character, eris, m. aztarna, herexa, izaera, jite
Charites, um, fpl. hiru Graziak
Charta, ae, f. orri, orri argal, idazpaper ; liburu, gutun, olerki
Chartarius, Chartes, a, um, idazpaperek
Chartula, ae, f. idazlantxo
Charus... ik. carus...
Charybdis, is, f. Karibda, Ziziliako osin
Chasma, atis, n. leize
Chelae, arum, fpl. edo **Chele**, es, f. Harrulea edo Libra (zodiakoan)
Chelidonia, ae, f. enarabelar, sarandoi
Chelidonus, a, um, enarabelar-, enarabelarraren ; enara-, enararen
Chelydrus, i, m. uretako suge
Chelys, yos, yis, f. apoarmatu ; Lira (izarmultzo)
Cherronensis, Chersonensis, e, Keronesoko
Cherronesus, Chersonesus, i, f. Keroneso, eskualdea
Chimaera, ae, f. Kimera, alegiazko mamua
Chiragra, ae, f. hezueri
Chiragricus, a, um, hezueri
Chirographum, i, n. idazki, eskuskribu
Chirurgia, ae, f. kirurgia, ebaketa
Chirurgus, i, m. barber, ebaketari
Chium, ii, n. Kiosek ardo
Chius, a, um, Kiosek ; kiostar
Chlamydatus, a, um, klamidaz jantzia
Chlamys, ydis, f. klamida, zoigaineko labur
Chlorion, onis, m. durdura, karrastarro (txoria)
Cholera, ae, f. kolera, izurrite ; behazun okada, - goitika
Cholericus, a, um, koleraadun
Choragium, ii, n. apaindura, jantzi ... (antzerki) ; edergarri, ospe
Choragus, i, m. korego, Atenasen antzerki sustatzalea ; anfitrioi
Chorda, ae, f. musika tresna korda
Chorea, ae, f. eta **Choreae**, arum, fpl. dantza (saldoan)
Choreus, i, m. koreo (metriko)
Chors, Cors, tis, f. ukuilu, behitegi ; korale, ardi barrutti
Chorus, i, m. dantza (multzoan edo inguruka) ; abeslariak, dantzariak, musikariak ; koro (antzerkian) ; multzo, talde
Christus, i, m. Kristo
Chronica, orum, npl. kronika
Chronicus, a, um, aldiko
Chrysallis, idis, f. kusku (barbalot eltxar)
Chrysantemon, i, n. krisantemo, urelili, domesantorelili
Chrysocome, es, f. arxipot, barantola (landare)
Chrysolithus, i, f. topazio
Chrysophrys, yos, f. bixigu

Cibaria, orum, npl. janarri, hazkurri, jateko ; bideko gastu
Cibarius, a, um, janarriko ; arrunt, cibarius panis,ogi arrunta, bianda ; cibarium vinum, minat, ardotzar, ardoska
Ciboria, orum, npl. nahasketak (ardo)
Cibulla, ae, f. tipula
Cibo, as, are, tr. hazi
Cibus, i, m. jateko, hazkurri, otordu, otoruntz, apairu
Cicada, ae, f. txitxar, girgita, txitxitera
Cicatricosus, a, um, orbaintsu
Cicatrix, cis, f. orbain
Ciccus, i, m. mintz (ale, bihi) ; ciccum non interduim, den gutiena ez nezake eman
Cicer, eris, n. barbantzu, txitxirio
Cicera, ae, f. axkol, dilista (landare)
Cicerulum, i, n. lurgorri (margolariek baliatzen dutena)
Cichoreum, i, eta **Cichorium**, ii, n. txikoria
Cicis, idos, f. kukumaila, kukusagar, kukubala, kuskuliu
Ciconia, ae, f. amiamoko
Cicur, uris, hezi
Cicuta, ae, f. basaperrexil ; lasto, txirula
Cidaris, is, f. tiara (Persiako erregeek)
Cieo, es, ere, civi, citum, tr. aurrerarazi, aintzinarazi, higitu ; jaso, goititu, ekoiztu, sortarazi ; ciere lacrimas, negarregin ; ciere verba, mintzatu ; ekarrarazi, zirikatu, deitu, ciere ad armas, gerrara deitu
Cilicia, ae, f. Zilia
Cilicum, ii, n. ahuntz bilozko oihal
Cilicius, a, um, Ziliziako ; ahuntz bilozko
Cilium, ii, n. betazal, betezpal
Cimbri, orum, mpl. Zinbroarrak
Cimbricus, a, um, Zinbro-, zinbroen
Cimex, icis, m. zimitz, purnasa
Cimmerii, orum, mpl. Zimeriarra
Cinaedicus, a, um, dantza-, dantzako
Cinaeus, a, um, likits, lizun ; iz.m. dantzari emalditu
Cinara, ae, f. alkatxofa, orburu
Cincinnatus, a, um, bilo kizkurdun, - kirikolatudun
Cincinnus, i, m. bilo kizkur ; bilo kizkurtu ; apaingarri (idazkera)
Cincticulus, i, m. tunika, soinpeko labur
Cinctura, ae, f. gerriko, paxa
1. **Cinctus**, a, um, cingo pi.
2. **Cinctus**, us, m. gerrikaera ; gerriko
Cinctutus, a, um, gerrikoa jaisten zaiona
Cineraceus, a, um, errautsa bezalako, - antzeko
Cinerarius, ii, m. ile apaintzaile
Cinereus, a, um, errautsa bezalako
Cinericius, **Cineritius**, a, um, errautsa bezala arin
Cinerosus, a, um, errautsez beterik ; erraustua
Cingo, is, cingere, cinxi, cinctum, tr. gerrikatu ; ense cingi, ense latus cingere, ezpata gerrikatu ; inguratu, hesitu ; cingitur oppidum quadraginta milibus passum, hiriak berrogei mila pauso inguru ditu ; koroatu ; cinixerunt tempora floribus, burua lorez koratu zuten
Cingula, ae, f. zingila, petral
Cingulum, i, n. gerriko ; soldado gerriko ; soldadogoa
Ciniflo, onis, m. ile apaintzaile
Cinis, eris, m. errauts ; hil errauts
Cinnabaris, is, f. zinabrio (mea) ; gorri bizi
Cinnamominus, a, um, kanel-a-, kanelako
Cinnamomum, **Cinnamum**, **Cinnamon**, i, n. kanelando ; kanela ; (itxuraz) ene pottolo
Cinnus, i, m. nahasdura, nahastura
Cixi, cingo perf.
Cio, cis, cire, civi edo cii, citum, ik. cieo
Cippus, i, m. zipa (zuhaitz ebakizko harresi) ; zipa (zutabe apurtu)
Circa, aurretitz. noiz, circa eamdem horam, ber orduxean, ber tenorexezan ; zertzaz, circa hoc opiniones, horretaz iritziak, horretaz aburuak ; adb. inguruan
Circaeus, a, um, Kirke-, Zirkeren ; liluragarri
Circe, es edo ae, f. Kirke aztisa
Circenses, ium, mpl. zirkuko jokoak
Circensis, e, zirkuko
Circino, as, are, tr. biribildu ; konpasarekin marratu
Circinus, i, m. konpas

Circiter, adb. inguruan ; nonbait han ; gorabehera
Circius, ii, m. mistral (ipar mendebaleko haize)
Circueo, is, ire, ik. circumeo
Circuitio, onis, itzulinguru (izar) ; patruila, itzuli ; perifrasi, ingurumari
 1. **Circuitus**, a, um, circueo pi.
 2. **Circuitus**, us, m. inguru, itzuli ; itzulbira (izar) ; esparru ; ingurumari ; inguru-minguru ; itzuli-minguri
Circulatim, adb. inguruka, aldiak
Circulator, oris, m. feriako saltzaile
Circulatorius, a, um, saltzaile-, saltzailearen
Circulor, aris, ari, dep. intr. inguruan jarri, taldeka eseri
Circulus, i, m. ingurapen, inguru, itzulbira (izar) ; biltzarre
Circum, aurretitz. inguruan, alboan, auzoan ; urbes quae circum Roman sunt, Erroma auzoko hiriak ; adb. inguruan
Circumactio, ik. circumactus 2.
 1. **Circumactus**, a, um, circumago pi. biribildu ; bukatu ;bihurtu
 2. **Circumactus**, us, m. inguru, inguruka ariketa, biraketa ; itzulbira (izar)
Circumaggero, as, are, tr. inguruan bildu
Circumago, is, ere, egi, actum, tr. inguratutu ; itzuli ; igaro (denbora) ; atzeratu, gibeleratu ;bihurtu, baztertu, zeihartu
Circumampleror, eris, i, plexus sum, dep.tr. inguratutu
Circumaro, as, are, tr. inguruko ildoa goldez egin
Circumrido, is, ere, cidi, cisum, tr. inguruan moztu ; moztu ; karrakatu, kendu
Circumcirca, adb. inguruan
Circumcise, adb. laburki, mozki
Circumcisura, ae, f. biribilki moztu
Circumcisus, a, um, circumcido pi. ; labur, motz ; malkar, zut
Circumcludo, is, ere, clusi, clusum, tr. hesitu, oso inguratutu
Circumcolo, is, ere, tr. inguruan bizi
Circumcurro, is, ere, tr. intr. -en itzulia egin
Circumcurso, as, are, tr. intr. inguruan lasterkatu, - laster egin ; han hor laster egin
Circumdedi, circumdo perf.
Circumdo, as, are, dedi, datum, tr. inguratutu
Circumdolo, as, are, tr. inguruan mehatu, mehastu
Circumduco, is, ere, duxi, ductum, tr. inguruan eraman, inguratutu, saihestu ; engainatu ; ezereztau, saihestu ; engainatu ; ezereztau
Circumductio, onis, f. iruzur ; esaldi
Circumductum, i, n. esaldi
 1. **Circumductus**, a, um, circumduco pi.
 2. **Circumductus**, us, m. ingurumen ; itzulbira (izar)
Circumegi, circumago perf.
Circumeo, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. intr. inguruan ibili, -en itzulia egin ; zeihartu, - gaindi ibili, ikustatu, harat honerat joan ; inguratutu ; eskatu ; engainatu
Circumequito, as, are, tr. zaldiz ingurua egin
Circumerro, as, are, tr. intr. inguruan ibili, - ibilkatu
Circumfero, fers, ferre, tuli, latum, inguruan ekarri, alde batetik bestelaino ekarri ; berria barreiatu ; entzuna zabaldu
Circumflecto, is, ere, flexi, flectum, tr. inguruka xehetasunak eman
Circumflexus, us, m. zirkunflexu
Circumflo, as, are, tr. intr. bazter guztietara ufatu, - buhatu
Circumfluo, is, edre, fluxi, tr. inguruan isuri ; intr. urgaindu, gaindika izan, oparo izan ; circumfluere (pecunia), abarastasunak oparo izan
Circumfluus, a, um, inguruan jarioa, inguruan doana ; inguruan urtattua ; ugari dena
Circumfodio, is, ere, fodi, fossum, tr. arroilaz inguratutu
Circumforaneus, a, um, forumean bizi ; azokari
Circumforatus, a, um, inguruan zulatua
Circumfossus, a, um, cicumfodio pi.
Circumfremo, is, ere, tr. intr. inguruan zarata egin
Circumfulgeo, es, ere, intr. bazter guztietatik distiratu
Circumfundo, is, ere, fudi, fusum, tr. inguruan isuri ; hedatu (gudataldeak) ; setiatu
Circumfusus, a, um, circumfundo pi.
Circumgemo, is, ere, intr. inguruan orro egin
Circumgesto, as, are, tr. salkatu, etxez etxe saldu
Circumgredior, eris, i, gressus sum, dep. tr. inguratutu, setiatu, itzuri
Circumiens, entis, circumeo po.
Circuminjicio, is, ere, jeci , jectum, tr. inguruan eraiki
Circumitio, ik. circuitio
Circumjaceo, es ,ere, intr. inguruan jarria, hedatua
Circumjecta, orum, npl. auzoko herriak
Circumjectus, us, m. inguruketa ; harresi

Circumjicio, is, ere, jeci, jectum, tr. inguruan ipini, inguratu
Circumlampo, is, ere, tr. inguruan miaztu, - milikatu
Circumlatro, as, are, tr. inguruan zaunkatu
Circumlatus, a, um, circumfero pi.
Circumlavo, as, are, tr. inguruan miaztu, miaztu, milikatu
Circumligo, as, are, tr. inguruan lotu, inguratu
Circumlinio, is, ire, ii edo ivi, itum, tr. gantzutu, olloztatu, inguruan tintatu
Circumlino, is, ere, livi, lini edo levi, litum, ik. circumlinio
Circumlitio, onis, f. gantzupen, gantzuketa, tintaketa
Circumlitus, a, um, circumlino pi.
Circumlocutio, onis, f. ingurumari
Circumlucens, entis, inguruan distiratsu
Circumluo, is, ere, tr. hurtatu
Circumlustro, as, are, tr. igaro, - gaindi ibili
Circumluvio, onis, f. uharlo, mala
Circummissus, a, um, circummitto pi.
Circummitto, is, ere, misi, missum, tr. ingurura igorri
Circummugio, is, ire, tr. inguruam marruma egin
Circummunio, is, ire, ivi, itum, tr. hesitu, setiatu
Circummunitio, onis, f. ingurabide, ingurapen
Circumnavigo, as, are, tr. itsasibili, itsastatu
Circumnecto, is, ere, nexum, tr. inguratu
Circumobruo, is, ere, tr., lurrez inguratu
Cicumpadanus, a, um, Poko auzo (Italiako ibai)
Circumplando, is, ere, tr. ingurua, eskuzartatu, txalotu
Circumplecto, **Cicumplexor**, eris, i, plexus sum, dep. tr. besarkatu ; gerrikatu, setiatu, inguratu
1. **Cicumplexus**, a, um, circumplecto(r) pi.
2. **Cicumplexus**, us, m. ingruketa, besarkada
Circumplico, as, are, tr. besarkatu, tinkatu ; kiribildu
Circumpono, is, ere, posui, positum, tr. inguruan ipini ; zerbitzatu
Circumrapthus, a, um, arrastaka eramana, herrestatua
Circumrasus, a, um, inguruan karraskatua, karrakatua
Circumretio, is, ire, itum, tr. sarez inguratu ; lotu
Circumrodo, is, ere, rosi, rosum, tr. inguruan jankatu, higatu ; gaitzetsi
Circumsaepio, is, ire, psi, ptum, tr. inguratu, setiatu
Circumsaepius, a, um, circumsaepio pi.
Circumscindo is, ere, tr. inguruan urratu, zarratatu
Circumscribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. inguruka marratu, mugatu, urritu, bahitu, engainatu
Circumscripte, adb. xeheki, zeharo, zehazki-mehazki
Circumscription, onis, f. inguruan marratu, zirkunferentzia ; inguru, muga ; maltzurkeria ; etsipen
Circumscriptor, oris, m. engainatzale, doilor
Circumscriptus, a, um, circumscribo pi.
Circumseco, as, are, sectum, tr. inguruan moztu
Circumsedeo, es, ere, sedi, sessum, tr. inguruan eseri ; setiatu, inguratu
Circumsepio, ik. circumsaepio
Circumsero, is, ere, tr. inguruan erein
Circumsessio, onis, f. ingurapen, setio (hiri)
Circumsessus, a, um, circumsedeo pi.
Circumsido, is, ere, tr. inguruan jarri, inguratu, setiatu
Circumsilio, is, ire, intr. jauzi, ezker eskubi jauzi ; tr. alde guztietatik jazarri
Circumsisto, is, ere, steti edo stiti, intr. inguruan gelditu ; tr. inguratu, setiatu
Circumsono, as, are, tr. intr. inguruan ozendu
Circumsonus, a, um, inguruan ozentsu, zaratatsu
Circumspectatrix, icis, f. emakume zelatari, zelatarisa
Cicumspecte, adb. artoski, ohartuki, zuhurki
Circumspectio, onis, f. ingururako begiraldi ; arreta, oharmen
Circumspecto, as, are, tr. intr. inguruan begiratu, goaitatu, barrandan egon, zelatatu
1. **Circumspectus**, a, um, circumspicio pi. ; adj. adi, erne, zuhur, zogi
2. **Circumspectus**, us, m. ingururako begiraldi
Circumspergo, is, ere, tr. ihinztatu
Circumspicio, is, ere, spexi, spectum, tr. intr. ingurura begiratu, - sugin, begietsi, aztertu ; gogoan hartu, oldoztu
Circumstantia, ae, f. inguruan jarrera ; egoera
Circumstipo, as, are, tr. inguratu, zaindu
Circumsto, as, are, steti, intr. inguruan jarri ; inguruan zutik egon ; tr. inguratu, setiatu
Circumstrepo, is, ere, ui, intr. inguruan zarata egin, inguruan oihu egin ; tr. oihuekin ongi etorria egin, oihuekin batzarri egin

Circumstructus, circumstruo, pi.
Circumstruo, is, ere, struxi, structum, tr. inguruan eraiki
Circumsurgens, entis, inguruan eraikia
Circumtextus, a, um, inguratua
Circumtono, as, are, ui, tr. inguruan burrunba egin, hots egin ; eroarazi
Circumtonsus, a, um, inguruan moztu ; landuegi (idazkera)
Circumvado, is, ere, vasi, tr. alde guztietatik oldartu
Circumvagus, a, um, inguruan harahonakatzen
Circumvallo, as, are, tr. lur ebakiz inguratua, pezuz inguratua, hesitu, setiatu
Circumvectio, onis, f. garraio ; itzulbira (izar)
Circumvector, aris, ari, dep. hegiz hegi ibili ; burutikburu kontatua
Circumvectus, a, um, circumvehor pi.
Circumvehens, entis, circumvehor po.
Circumvehor, eris, i, vectus sum, dep. hegiz hegi ibili, ingurua egin
Circumvenio, is, ire, veni, ventum, tr. ingurura heldu, inguratua, hesitu, setiatu ; engainatu, liluratu
Circumventus, a, um, circumvenio pi.
Circumverto, is, ere, tr. ingurarazi, birarazi, bihurtu ; engainatu, iruzurtu
Circumvestio, is, ire, tr. inguruan jantzi, estali
Circumviso, is, ere, tr. inguruan ikuskatu
Circumvolito, as, are, tr. inguruan hegaldakatu
Circumvolo, as, are, tr. inguruan hegaldatu
Circumvolutar, aris, ari, dep. inguruan biribilkatu
Circumvolutus, a, um, circumvolo pi.
Circumvovo, is, ere, i, volutum, tr. inguruan biribilkatu
Circus, i, m. biribil, zirku ; zirkuko ikusleak
Ciris, s, f. garzota (txori)
Cirrus, i, m. biloxerra kizkurtu ; oihal zerrenda
Cis, aurretitz. honaintian, alde honetan ; lehen : cis paucos dies, egun batzu laster
Cisalpinus, a, um, Alpeak honaintian, Erramatik ikusiz
Cisium, ii, n. bi gurpileko aulkia
Cisrhenanus, a, um, Rhin ibaietik honaintian
Cissos, i, f. huntz, zuzkei
Cista, ae, f. zare, otarre
Cistella, **Cistellula**, ae, f. zareska, saskitxo
Cisterna, ae, f. patin, uraska
Cisterninus, a, um, patineko
Cisthos, i, m. txara (landare)
Cistula, ae, f. zareska, saskitxo
Citatim, adb. laster, lehiatuki
Citatius, **Citatissime**, citatim konp. eta super..
Citatus, a, um, cito pi. ; adj. bizi, lehiati, azkar, laster
Cterior, us, citer konp. alde honetakoa ; honaintikoa, hurbilagoa (tokia) ; aurrekoa, hurbilagoa (denbora) ; gutxien
Cithaeron, onis, m. Ziteron, Beoziako menda
Cithara, ae, f. zitara, laut
Citharista, ae, m. zitarajoile
Citharistica, ae, f. emakume zitarajoile
Citharizo, as, are, intr. zitara jo
Citharoedus, i, m. zitaraz lagundurik dagon abesle
Citharus, i, m. erreboilu (arrain)
Citimus, a, um, citer sup. hurbil hurbila
1. **Cito**, adb. azkar, laster
2. **Cito**, as, are, tr. bortizki higitu, inarrosi ; zirikatu, ekoiztu ; auzira deitu ; lekuko jarri ; citare nominatim juniores, gazteagoak armadan hartu ; citare senatum, senatua bildu ; abestu
1. **Citra**, aurretitz. akusatiboarekin ; alde honetan, aurrean ; aitzin, lehen ; citra calendas novembres, azaroko kalendak aitzin ; azpian ; kanpoan, gabe ; citra aemulum, lehiakidegabegabe
2. **Citra**, adb. aurretitk
Citreia, ae, f. limoiondo
Citreum, i, n. limoi
Citreus, a, um, limoiondoko, limoiondozko
Citro, adb. hemen ; ultro citroque, harahonatekoan, alde batetik eta bestetik ; han hor
Citrum, i, n. limoiondoko zur
Citrus, i, f. limoiondo
Citus, a, um, cieo, pi. bultzatua ; adj. azkar, laster ; lasai
Civi, cieo eta cio perf.
Civica, ae, f. hiriko koroa
Civicus, a, um, hiritar-, hiritarraren, hiriko

Civilis, e, hiritar-, hiritarren artean, zibil (gerra) ; hiriko, herriko, politiko ; harrokeriagabe, herrikoi, arrunt, xehe
Civilitas, atis, f. politika ; adeitasun, eztitasun, onginahi
Civiliter, adb. hiritar era, hiritar gisa ; lainoki, eztiki, goxoki
Civis, is, f. m. hiritar, hiritarsa
Civitas, atis, f. hiritasun, hiritargoa ; hiri ; civitas regia, erregegoa ; - popularis, demokrazia ; hiritarrak
Clades, is, f. ekaitza egin ; hondamen ; kalte ; itses, suntsipen
Clam, adb. ezkutuan, gordeka ; aurretitz. isilean, clam patre edo patrem, aitaren isilean
Clamator, oris, m. oihukari, orroegile
Clamatorius, a, um, nabarmen, zoritzar iragarle
Clamatatio, onis, f. arramantza, iskanbila, oihuteria
Clamito, as, are, tr. intr. oihukatu, oihuz ari izan, oihu deitu, oihu egin
Clamo, as, are, tr. intr. oihu egin, oihu bat egin ; oihukatu
Clamor, oris, m. oihu, arrama ; hots, zarata ; huhuka
Clamose, adb. oihuka
Clamosus, a, um, oihulari ; herosti
Clanculo, adb. ebaska, gordeka, isilka ; aurretitz. isilean
Clanculum, ik. clanculo
Clandestino, adb. ezkuturo, ezkutuka
Clandestinus, a, um, ezkutuko, isilpeko
Clango, is, ere, intr. turutatu ; tr. agindu (turutaz)
Clangor, oris, m. adarsoinu ; txio, txorrotxio
Clare, adb. argiki
Clareo, es, ere, intr. argi izan, distiratu, argitu ; nabari izan
Claresco, is, ere, clarui, intr. argi bilakatu ; sumagarri ; aipu izan, bere burua agerarazi
Clarigatio, onis, f. galde, iharduera ; dei egite
Clarigo, as, are, intr. ihardun
Clarisonus, a, um, argi, ozen
Claritas, atis, f. argitasun, distira ; aipu, ospe
Claritudo, inis, f. argitasun, distira ; aipu
Clarius, a, um, klarostar ; iz.m. Apolon
Claro, as, are, tr. argiarazi, argitu ; ospatsu egin
Claror, oris, m. distira
Claros, i, f. Klaros, Apolonen tenploarekiko hiria
Clarus, a, um, ozen, zoli ; ageri, argi, distiratsu ; ospetsu
Classiarii, orum, mpl. marinel soldado ; itsasturi
Classiarius, a, um, untzidi-, untzidiko
Classici, orum, mpl. marinel soldado ; itsasturi
Classicula, ae, f. untzidiska
Classicum, i, n. turuta militar, turutots
1. **Classicus**, a, um, hoberen, hautuaren, klasiko ; untzi-, itsasoko
2. **Classicus**, i, m. itsasturi ; marinel soldado, lehen mailako hiritar
Classis, is, f. maila , mota, herri erramatarraren sailketa ; untzidi
Clatra, orum, npl. burdin sare, ataga
Clatri, orum, mpl. burdin sare, ataga
Clatro, as, are, tr. burdin sareztatu
Claudeo, es, ere, intr. maingu egin, txainku izan
Claudianus, a, um, Klaudia familiakoa
Claudicatio, onis, f. maingutasun
Claudico, as, are, intr. maingu egin ; makurtu, ukurtu
Clauditas, atis, f. maingutasun
Claudia via, Klaudio bidea (Apia)
Claudius, a, um, Klaudio-, Klaudioren, Klaudio familiako
1. **Claudo**, is, ere, clausi, clausum, tr. itxi, hetsi ; setiatu
2. **Claudo**, is, ere, clausum, intr. maingu egin
Claudus, a, um, maingu, kordoka ; ezberdin ; akastun
Clausi, claudio 1. perf.
Claustra, orum, npl. itxigailu ; espetxe, giltzape, kaiola, esparru
Clausula, ae, f. mutur, buru, bukaera, bururapen, amaiera
Clausum, i, n. esparru
Clausus, a, um, claudio 1 pi.
Clava, ae, f. mailu, zurmailu, burdinmailu
Clavator, oris, m. mailudun
Clavicula, ae, f. mariartazi (mahatsa)
Claviger, era, erum, mailadun, gakodun, giltzain, giltzari
Clavis, is, f. giltz ; claves uxori adimere, H.h. giltzak emazteari eman, hau da : emaztea igorri
Clavo, as, are, tr. iltzez edo ziriz bete, iltzatu

Clavola, Clavula, ae, f. kimu, morron, taxa
Clavulus, i, m. iltzeska
Clavus, i, m. iltze, endaitz, lema ; kailu ; purpura lotailu ; latus clavus edo laticlavius, senadoren mailako ; angustus clavus edo angusticlavius, zaldunen mailako
Clematis, idis, f. zerulore, aihenxuri, exkerraihen, berenga
Clemens, entis, eztii, otzan, bihozpera, errukior ; epel (klima) ; aldeko, egoki ; bare, jabal ; clementior ventus, haizea bare bare
Clementer, adb. onginahiz, neurriz, urrikariz ; eztiki
Clementia, ae, f. eztitasun, ontasun, erruki, barkabera ; eztitasun (denbora) ; Klementia, jinkosa
Cleopatra, ae, f. Kleopatra
Clepo, is, ere, psi, ptum, tr. ebatsi, lapurtu, ostu ; ezkutatu, gorde
Clepsydra, ae, f. klepsidra, hurezko ordularia hizlarien mintzaldiaren mugatzeko ; une mugatu hori
Clibanus, i, m. labe ; turbategi, zohinkaztegi
Cliens, entis, m. klienta, nausiaren babeseko erromatar hiritarra
Clienta, e, f. emakume klienta
Clientela, ae, f. klientaren izaera, babespe
Clientulus, i, m. babestu arrunta
Climacter, eris, m. urte klimaterikoa (txar)
Climactericus, a, um, klimateriko
Clinamen, inis, n. makurdura, zeharbide
Clino, as, are, tr. makurtu, kupustu
Clio, us, f. Klio, musa
Clipeatus, a, um, clipeus-az duntua ; iz.m. soldado astunki armatua
Clipeum, i, n. erredola biribil ; babes, geriza
Clipeus, i, m. ik.clipeum
Clitellae, arum, fpl. kakoleta, txalma, astokakola, arbalda
Clitellarius, a, um, kakoletradun
Clitumnus, i, m. Klitumno, iturria
Clitus, i, m. Klito, deitura
Clivia avis, f. zoritzarreko txori
Clivosus, a, um, maldatsu, patartsu, zut
Clivulus, i, m. maldatxo, patarto
Clivus, i, m. malda, patar, mendixka, muino
Cloaca, ae, f. estolda, karkaba ; sabel
Clodicare... ik. claud...
Clotho, (nom. eta akus. baizik), f. Kloto, hiru Parketatik bat
Cludo... ik. Claudio...
Clueo, es, ere, intr. izan, hartu izan
Clueor, eris, eri, dep. ik. clueo
Clunis, is, f. m. ipurmasail, ipurkonkor, uzkorno
Cluo, is, ere, ik. clueo
Clusi, cludo perf.
Clypeatus... ik. clipeatus...
Clyster, eris, m. aiuta
Clystaemnestra, ae, f. Klitemnestra
Cnemis, idis, f. militar oinetako, oski
Coa, orum, npl. Koseko ardo, oihal
Coaceo, es, ere, ui, intr. andeatu, karmindu, ozpindu
Coacervatim, adb. pilaka, metaka
Coacervatio, onis, f. metadura, pilaketa
Coacervo, as, are, tr. metatu, pilatu, mukurrutu
Coacesco, is, ere, acui, intr. garraztu, mindu ; endekatu
Coacta, orum, npl. ile tinkatu, fletro
Coacte, adb. azkar, zalu, desara laburrez ; gertutik jarraiki (itzulpena)
Coactio, onis, f. berreskuraketa, zerga bilketa
Coacto, as, are, tr. behartu, hertsatu
Coactor, oris, m. zerga biltzaile ; behartziale, hertsatzaile, eragile
Coactura, ae, f. bilketa
 1. **Coactus**, a, um, cogo pi.
 2. **Coactus**, us, m. bultzada, eragin
Coaedifico, as, are, tr. eraikinez bete
Coaequalis, e, adj. eta izen, adin bereko
Coaequo, as, are, tr. berdindu, berdin egin
Coaequus, a, um, berdin
Coactaneus, a, um, garaikide
Coagmentatio, onis, f. bateratze, josketa ; bilketa ; harroin ; ahokadura, gardainatze

Coagmento, as, are, tr. ahokatu, gardainatu ; (itxuraz) indartu, azkartu
Coagmentum, i, n. ahokadura, gardainu ; lotura
Coagulatio, onis, f. gatzapen
Coagulo, as, are, tr. gatzatu ; gogortu
Coagulum, i, n. gatzanbera, gatzagi
Coalesco, is, ere, alui, alitum, intr. hazi, handitu, sustraitu, zainak egin ; orbaindu, zakartu (zauria) ; bateratu ; bat egin
Coarctatio, onis, f. estuketa, mehardura
Coarceto, as, are, tr. tinkatu, mehartu, estutu, laburtu
Coarguo, is, ere, tr. hobendun ekarri ; erakutsi
Coassamentum, i, n. **Coassatio**, onis, f. zoladura, ohol
Coaxatio, onis, f. zoladura, ohol, taulada
 1. **Coaxo**, as, are, tr. oholeztatu, zurtatu
 2. **Coaxo**, as, are, intr. korroka egin
Coccina, orum, npl. jantzi gorribizi
Coccinatus, a, um, gorribiziz jantzi
Coccineus, **Coccinus**, a, um, gorribiz-, gorribizizko
Coccum, i, n. kokus, mamorro, barbalot tindu gorribizia ematen duena ; gorribizizko jantzia
Coccyx, ygis, m. kuku
Cochlea, ae, f. barakuilu, karakoil ; cochlea nuda, bare ; barakuilu kusku
Cochlear, **Cochleare**, is, n. koilara ; koilarakada
Cocionor, aris, ari, dep. intr. artekari
 1. **Cocles**, is, m. jaiotzaz begibakar, - oker
 2. **Cocles**, itis, m. Okerra, Horazioren izengoitia
Coctilis, e, erre ; coctiles murri, adreilu errezko harresi
Cocтивus, a, um, erre erraza umatu, zohitu erraza
Coctor, oris, m. hondatzaile, xahututziale
Coctura, ae, f. egosketa, erretze ; umataro
Coctus, a, um, coquo pi.
Cocus, i, m. ik. coquus, sukaldari
Codex, icis, m. idatzohol, errolda, legedi
Codicillus, i, m. zurtoinska ; idatzohol ; gutun, txosten ; ordeinuondo
Cocytus, **Cocytos**, i, m. Kozito, infernuko ibaia
Codrus, i, m. Kodro, Atenaseko azken erregea
Coegi, cogo perf.
Coeles... ik. cael...
Coemo, is, ere, emi, emptum, tr. batera edo betan erosи
Coemptio, onis, f. Koempzio, Erroman ezkontza molde bat
Coemtor, oris, m. erosle
Coemptus, a, um, coemo pi.
Coena... ik. cena...
Coenosus... ik. cae...
Coeo, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. batera ibili, bateratu, elkarrekin izan ; coire in unum, elkarrekin bildu (gudataldeak) ; gudukatu ; elkartu ; coire in societatem, elkartu ; hurbildu, gatzatu ; coit sanguis, odola gatzatzen da
Coepi, isse, tr. intr. hasi, abiatu
Coepito, as, are, tr. intr. hasi
Coeptum, i, n. asmo, egitasmo
 1. **Coeptus**, a, um, coepi pi.
 2. **Coeptus**, us, m. abio, saiaketa, saialdi
Coerceo, es, ere, ercui, ercitum, tr. eutsi, zapatu, eztitu, geratu, zigortu ; bultzatu
Coercitio, onis, f. zigor, errieta
Coerulus... ik. caerul...
Coetus, us, m. bateraketa, ahokadura ; batzar, talde
Cogitabilis, e, asmagarri
Cogitabundus, a, um, gogoetatsu
Cogitate, adb. nahita, nahiz
Cogitatio, onis, f. gogaldi, gogamen, gogo, gogoeta ; helburu, egitasmo ; zuhurtasun
Cogitato, adb. nahita, nahiz
Cogitatum, i, n. gogoeta, egitasmo
Cogitatus, us, m. gogo
Cogito, as, are, tr. intr. gogartu, gogoetatu, hausnartu
Cognatio, onis, f. ahaidego, ahaidetasun ; harreman, lotura
Cognatus, a, um, senitarteko ; iz. senide
Cognitio, onis, f. ezaguera ; ezagupide, ezaguntza ; argibide ; auziketa
Cognitor, oris, m. laguntzaile, bahi,
Cognitus, a, um, cognosco pi.
Cognomen, inis, n. izengoitia

Cognomentum, i, n. izengoiti : Cicero, Nasica, Africanus...

Cognominis, e, deitura bereko, deiturakide

Cognomino, as, are, tr. deitu, izendatu

Cognosco, is, ere, gnovi, gnitum, tr. ezagutu ; ikusi, ikasi, jakin ; cognoscere per exploratores, aurkitzaileenganik jakin ; - de aliquo, norbaiten berri jakin ; zelatatu ; auzipetu, epaitu

Cogo, is, ere, coegi, coactum, tr. otseman, sarrarazi ; cogere oves, ardiak otseman ; bildu ; cogere senatum, senatua bildu ; (itxuraz) amaitu ; loditu, gatzatu ; cogere lac, esnea gatzatu ; tinkatu, laburtu, hertu ; cogere in angustum, hurbiltik jarraiki ; hertsatu ; mori me cuges, hilaraziko nauk

Cohaerenter, adb. taigabe, gelditu gabe

Cohaerentia, ae, f. batasun, elkar lotura

Cohaereo, es, ere, haesi, haesum, intr. itsatsi, lotu ; bat egin, iraun

Cohaeres, ik. cogeret

Coharesco, is, ere, intr. lotu, zaletu

Coheres, idis, f.m. ondorekide

Cohibeo, es, ere, hibui, hibitum, tr. eden, eduki, eutsi

Cohibesco, is, ere, tr. eden, eduki, eutsi

Cohonesto, as, are, tr. apaindu, edertu

Cohorresco, is, ere, horrui, intr. dardaratu, ikaratu

Cohors, tis, f. eskorta ; korrale, artegi ; zaintza (legioaren hamarrena) ; cohors praetoria, enperadoreen zaintza ; talde, lagunarte

Cohortatio, onis, f. aholku, adore

Cohortor, aris, ari, dep.tr. aholkatu, adore eman

Coiens, euntis, coeo po.

Coinquino, as, are, tr. zikindu, beltzatu

Coitio, onis, f. baku, batzarre

Coitus, us, m. hurbilketa, elkarganatze ; estaldura

Colaphus, i, m. ukabilkada, zartako, beharrondoko ; colaphum ducere, zartako bat eman

Colatus, a, um, bahetua, zetabatua

Colchi, orum, mpl. Kolkidiarrak

Colchicun, i, n. basazafran, basatrai (landare)

Colchis, idis, f. Kolkidia, Medearen herria ; Medea

Colchus, a, um, Kolkidiako ; Medea-, Medearen ; liluragarri

Colens, entis, colo po. biztanle ; ohoratziale ; egile

Coles, m. ik. caules

Colias, ae, m. atun

Coliculus, i, m. txurten ; talika

Collabefacto, as, are, tr. inarrosi, kordokatu

Collabefactus, a, um, collabefio pi.

Collabefio, is, ieri, factus sum, kordokatu ; hondatu, aurritu

Collabor, eris, i, lapsus sum, dep.intr. erori, bat batean lurreratu

Collaceratus, a, um, apurtu, xehakatu

Collacrimatio, onis, f. negarreria

Collacrimo, as, are, intr. betan negar egin ; tr. deitoratu

Collaeko, as, are, tr. osoki leundu

Collapsus, a, um, collabor pi.

Collare, is, n. garranga, iduneko

Collaticius, a, um, nahasia, zenbaitzuk emana

Collatinus mons, m. Kolatino mendia, Erroman

Collatio, onis, f. lotura ; kaska, talka ; eztabaida, konparaketa ; zerga ordainketa ; harpidetza

Collator, oris, m. zerga ordaintzaile ; harpidedun

Collatro, as, are, tr. zaunkatu, kontra oihu egin

Collatus, a, um, confero pi. collato pede, collato dextra, besalegean ; collatis signis, behar bezalako guduan

Collaudatio, onis, f. goraipamen

Collaudo, as, are, tr. goraipatu

Collecta, ae, f. eske ; diharu parte

Collectanea, orum, npl. idazki nahasketa

Collectaneus, a, um, alde guztietatik bildua

Collecticius, a, um, alde guztietatik bildua ; lehiatuki bildurik (soldado)

Collectio, onis, f. bilketa ; hanpuilotx, handitsu, tokor

Collectivus, a, um, bildua (ebi ura) ; bukagarri (idazki)

 1. **Collectus**, a, um, colligo pi.

 2. **Collectus**, us, m. meta, pila

Collega, ae, m. kide

Collegi, colligo perf.

Collegium, ii, n. kidetasun ; lagunarte, anaiarte, elkartea

Collevi, collino perf.

Collibeo, es, ere, ui, intr. laket izan, atsegin izan
Collibet, ere, libuit ou libitum est, laket da, atsegin da
Collibro, as, are, tr. haztatu
Colliciae, arum, fpl. erreten, arroila
Colliculus, i, m. ezponda
Collido, is, ere, lisi, lisum, tr. jo, apurtu, hautsi ; aharran ezarri, borrokan ezarri
Colligatio, onis, f. lokailu, bilur ; lotune, lotura
 1. **Colligo**, as, are, tr. lotu, kateatu ; orbaindu
 2. **Colligo**, is, ere, legi, lectum, tr. bildu ; jaso (gudariak) ; colligere milites, gudariak jaso ; geldiarazi ; colligere gressum, gelditu ; gogartu, aztertu ; ulertu ; colligere sensum testamenti, ordeinuaren erranahia ulertu ; nor bere beitaratu ; seneratu, eskuratu, pilatu ; colligere vires, indartu ; ekoiztu
Collina porta, f. Kolina atea, Erroman
Collina tribus, f. Kolina gizelia, Erroman
Collineo, as, are, tr. apuntatu ; jo
Collino, is, ere levi, litum, tr. gantzatu ; zikindu
Collinus, a, um, mendiskako ; aldapako, Kolina ateko
Colliquefactus, a, um, urtua
Colliquesco, is, ere liqui, intr. urtzen abiatu, urtzeratu
Colliquo, s, ere, qui edo cui, intr. urtu
Collis, is, m. mendiska, aldapa
Collisi, collido perf.
Collisio, onis, f. talka, kaska
 1. **Collisus**, a, um, collido pi.
 2. **Collisus**, us, m. talka ; igurtzi, marruskaldi
Collocatio, onis, f. antoladura, konponketa ; alaba ezkontza ; irabazian emate
Colloco, as, are, ipini, ezaurre ; collocare se totum in re, osoki zerbaiti eman ; alaba ezkondu ; irabazian eman ; antolatu, konpondu
Collocupleteo, as, are, tr. aberastu
Collocutio, onis, f. elkarritzeta
Colloquium, ii, n. elkarritzeta, mintzaldi
Colloquor, eris, i, locutus sum, dep. intr. mintzatu
Colluceo, es, ere, xi, intr. distiratu
Colluco, as, are, tr. moztu, xardekatu, xedarratu
Collectatio, onis, f. borroka
Collector, aris, ari, dep.intr. borrokatu
Colludo, is, ere, lusi, lusum, intr. elkarrekin jostatu ; norbaiten engainatzeko hitzartu
Collum, i, n. idun, lepo ; collum oblidere, ito, urkatu ; tutotx, sama (botila)
Colluo, is, ere, lui, utum, tr. osoki garbitu ; busti
Collus, i, m. ik. collum
Collusi, colludo perf.
Collusio, onis, f. elkar aditze, kidetasun
Collusor, oris, m. joko kide
Collustro, as, are, tr. denetatik argitu ; begistatu
Collutus, a, um, colluo, pi.
Colluvies, ei, f. ur zikin ; zikinkeria
Colluvio, onis, f. ur zikin, zikinkeria
Collybus, i, m. trukaketa
Collyrium, ii, n. kolirio ; supositorio ; uzkailu
 1. **Colo**, as, are, tr. tantaka isuri ; iragazi, irazi
 2. **Colo**, is, ere, colui, cultum, tr. landu (lurra) ; apaindu ; ari izan, erauntsi ; colere artes, artetan erauntsi ; men egin, ohoratu ; colere deos, jinkoak gurtu ; bizi, egon
Colocasia, ae, f. **Colocasium**, ii, n.; errebelar, inurriosto
Colocynthis, idis, f. kuiakarats
Colon, i, n. hestelodi
Colona, ae, f. etxekandere
Colonia, ae, f. etxalde, landa ; kolonia
Colonicus, a, um, etxaldeko ; koloniako
Colonus, i, m. baserritar, etxetiar ; etxezain
Color, oris, m. margo, tinta ; color albus, margo zuri ; color niger, margo beltz ; larlatz, larrantza (aurpegia) ; nabardura (idazkera) ; mota ; egoera : aitziki, estakuru ; antz
Colorate, adb. liluraz
Coloro, as, are, tr. margotu, belztu ; mozorrotu, txatxotu
Colossaeus, **Colosseus**, a, um, gaitzeko
Colossus, i, m. erraldoi ; koloso, gaitzeko itxura ; Rodeseko itxura
Colotes, ae, m. sugandila
Coluber, bri, m. suge ar

Colubra, ae, f. suge eme
Colubrifer, era, erum, sugedun
Colui, colo 2. perf. ; colus 2. dat. sing.
 1. **Colum**, i, n. gopor, bahe, zetabe ; iragazki, irazki, irazkei ; harrapagailu, perttol
 2. **Colum**, ik. colon
Columba, ae, f. uso
Columbarium, ii, n. usategi ; hiletako ontzi
Columbinus, a, um, uso-, usoaren
Columbulus, i, m. uso txiki
Culumbus, i, m. uso ar ; maitalari
Columella, ae, f. harrabe, zutabe
Columen, inis, n. euskarri ; bizkar, gain, tini ; (itxuraz) sustengu, berme
Columna, ae, f. harrabe, zutabe ; berme, sustengu
Columnus, a, um, urritz-, urritzeko
 1. **Colus**, i, m. goru, kilo ; goruko ile
 2. **Colus**, us, f. goru, kilo ; goruko ile
Coma, ae, f. adats ; kima, txima ; hostaila
Comans, antis, bilotsu, iletsu, adatsu ; orritsu, ostodun ; adartsu
Comaron, i, n. garangorri, uki, gurbitzaren fruitua
Comatus, a, um, adatsu ; adartsu ; Gallia comata, Galia osoa, Narbonesa eskas
 1. **Combibo**, is, ere, bibi, tr. elkarrekin edan ; blaitu, gogoetatu
 2. **Combibo**, onis, m. edalekide
Comburo, is, ere, ussi, ustum, tr. osoki erre, suntsitu
Combussi, comburo perf.
Combustus, a, um, comburo pi.
Comedo, edis, edo es, edit edo est, edere edo esse, edi, esum edo estum, tr. osoki jan, irentsi ; hondatu, aurritu
 1. **Comes**, comedo ind. 2. pers. ; como 1. subj. oraialdia ; como 2. etorkizuna ; comis pl.
 2. **Comes**, itis, f.m. kide, lagun ; aldeko, aldetiar ; gobernari, ugazabandre
Comesse, **Comessem**, ik. comedo
Comestus, **Comesus**, a, um, comedo pi.
Cometes, ae, m. kometa
Comice, adb. barregarriki
 1. **Comicus**, a, um, komediako ; barregarri
 2. **Comicus**, i, m. komedia arizale
Cominus ik. comminus
Comis, e, adeitsu, ezti, otzan, goxo, matagarri
Comissabundus, a, um, bazkaldu eta ustelkeriari emana
Comissatio, onis, f. asekaria, asekaldi
Comissator, oris, m. asekari
Comissor, aris, ari, dep.intr. asekan ari, asekatu
Comitas, atis, f. eztitasun, adeitasun
 1. **Comitatus**, a, um, lagundua ; laguntzaile
 2. **Comitatus**, us, m. laguntza ; jarraigoa, karabana
Comiter, adb. eztiki, pozik, gogo onez, gogotik
Comitia, orum, npl. komizioak, erromatarren bilerak ; comitia habere, bilera buru izan ; comitias facere, bilerak bildu
 1. **Comitialis**, e, bilera-, bilerako ; comitialis morbum, comitale vitium, lurmin, erortzekomin
 2. **Comitialis**, is, m. lurmin
Comitiatus, us, m. biltzar
Comitium, ii, n. Komizio, bileratoki
Comitor, aris, ari, dep. tr. lagundu, jarraigoa izan
Commaculo, as, are, tr. zikindu, zimeldu
Commandeo, es, ere, intr. blai izan, busti izan
Commanduco, as, are, tr. jan ; murtxikatu, xurgatu
Commanipularis, is, m. adiskide, lagun
Commeatus, us, m. joan-etorri, iragapen ; opor militarrak ; garraio ; bizigarriak, anoa, hornidura
Commemini, isti, isse, tr. berroroitu, bergogoratu
Commemorabilis, e, oroitgarri
Commemoratio, onis, f. gogorapen ; aipamen
Commemoro, as, are, tr. oroitu, aipatu
Commendabilis, e, gomendagarri
Commendaticius, a, um, gomendioko ; aholkuko
Commendatio, onis, f. aholku ; gomendio zergatia ; balio ; begiramen, onerizpen
Commendator, oris, m. aholkari ; gomendari
Commendatrix, icis, f. emakume gomendari
Commendo, as, are, tr. esku utzi ; gomendatu ; goraipatu, goretsi
Commentariolum, i, n. txostenska

Commentarium, ii, n. **Commentarius**, ii, m. ohar liburu, arrola ; txosten ; pl. txosten historikoak ; oharrak
Commentatio, onis, f. gogoeta, hausmarketa ; lan zientifikoa
Commenticius, a, um, asmatua, ustezko, alegiazko
1. **Commentor**, aris, ari dep. tr. gogotak egin, hausnartu, asmatu ; idatzi, eztabaидatu, adierazi
2. **Commentor**, oris, m. asmatzaile, aurkitzaile
Commentum, i, n. asmaketa, aurkitze, egitasmo ; itxurapen,
Commentus, a, um, comminiscor pi. asmatzaile ; aurkitua, asmatua
Commeo, as, are, intr. joan-jin, joan-etorri, iragan, askotan joan
Commercium, ii, n. merkataritza, salerostegi ; salerospen harremanak, adiskidantza - ; lotune, lotura
Commercor, aris, ari, dep. larrian eros
Commereo, es, ere, ui, itum, tr. -i zor izan, gai izan
Commereor, eris, eri, itus sum, dep. ik. commereo
Commetior, iris, iri, mensus sum, dep. neurritu, izartu
Comm(i)ctus, a, um, commingo pi.
Commigratio, onis, f. iragapen (gune batetik bestera)
Commigro, as, are, tr. iragan (toki batetik bestera), -n jarri (bizitzeko)
Commilitium, ii, n. elkarrekiko soldadukuntza
1. **Commilito**, as, are, intr. norbaiten soldadu lagun izan
2. **Commilito**, onis, m. soldadu lagun
Comminatio, onis, f. mehatxu, zemai
Commingo, is, ere, inxi, inctum edo ictum, tr. gernu eginez zikindu
Comminiscor, eris, i, commentus sum, tr. asmatu, aurkitu
Comminor, aris, ari, dep. tr. gogorki mehatxatu, - zemaitu
Comminuo, is, ere, minui, minutum, tr. apurtu, xehatu, eho, irindu ; ahuldu
Comminus = cum manu, hurbiletik, helmenean ; zuzenean, berehala, ondoren
Commis, is, f. goma
Commisceo, es, ere, miscui, mixtum edo mistum, tr. nahasi, nahastekatu
Commiseratio, onis, f. erruki, urrikalmendu
Commisereor, eris, eri, eritus sum edo ertus sum, dep. deitoratu
Commiserescit, imperts. urriki ukana
Commiseret, ere, eritum edo ertum est, imperts. urrikaldu, urrikal izan
Commiseror, aris, ari, dep. tr. urrikaldu, deitoratu
Commisi, committo perf.
Commissio, onis, f. agerraldi (antzerki) ; antzerki lan, joko lan ; hasiera, hastapen (joko, gudu)
Commissum, i, n. huts, oker ; krimen ; bahitura ; gordailu ; kuxelu, ixilitz
Commissura, ae, f. lotura, ahokatze, korapilo, adabaki,
Commissus, a, um, committo pi.
Commistus, commisceo pi.
Committo, is, ere, misi, missum, tr. josi, lotu, bateratu ; borrokan sarrarazi ; erkatu, berdindu ; abiatu, hasi ; priusquan commiteretur, borrokan hasi aitzin ; egin (hutsa), hobendun izan ; ez egin, batzertu ; norbaiten gain utzi ; arriskatu, atrebitu ; senatus ei commisit ut, senatuak haren gain utzi zuen...
Commixtus, a, um, commisceo pi.
Commodatum, i, n. gauza prestatua
Commode, adb. ondo ; commode valere, ondo izan ; gaintika, erosoki ; ontasunez, ontzapenez ; hain zuzen, izan ere
Commoditas, atis, f. arau, doitasun ; egokiera ; erosotasun, hobari ; otzantasun
Commodo, as, are, tr. egokitu, doitu, prestatu, hornitu, ongiegin
1. **Commodum**, adb. behar ordutan, orduhonean ; izan ere, hain zuzen
2. **Commodum**, i, n. egokitasun, erosotasun ; tuo commodo, zure gustuan ; commodo, ex commodo, gustuan, aisiara ; aizinara ; irabazi, hobari, baliogarritasun ; alicujus commodis inservire, norbaiten interesak lagundu
Commodus, a, um, egoki, aldeko ; commoda terra Baccho, mahastiarentzat lur ona ; ongarri, atsegigarri, gogoko ; on, onginahi, eginbidetsu ; sibi uni commodus, berekoi
Commolior, iris, iri, itus sum, dep. tr. higitu ; asmatu
Commolitus, a, um, commolior eta commolo pi.
Commolo, is, ere, ui, itum, tr. eho, irindu, xehatu, puzkatu
Commonefacio, is, ere, feci, factum, tr. orroitarazi, gogoratu, oharrarazi
Commonefio, is, fieri, pasiboa. aholkatua izan, orroitarazia izan
Commoneo, es, ere, ui, itum, tr. orroitarazi, gogoratu
Commonitio, onis, f. aholku, oharpen, salaketa
Commonstro, as, are, tr. erakutsi
Commoratio, onis, f. egonaldi ; atzerapen
Comordeo, es, ere, morsum, tr. ausiki ; urratu
Commorior, eris, i, mortuus sum, dep. intr. norbaitekin hil
Commoror, aris, ari, atus sum, dep. intr. egon, bizi izan, gelditu ; tr. atzeratu, geratu
Commotio, onis, f. bihotz hunkidura, farrasta
Commotiuncula, ae, f. sukar arin
Commotus, a, um, commoveo pi.

Commoveo, es, ere, movi motum, tr. tokiz aldatu ; commovere castra, ihes egin ; inarrosi, higitu ; hunkitu, nahasi, piztu ; commovere odium, gorrotoa, herra piztu

Commulceo, es, ere, ulsi, ulsum, tr. bailakatu

Commune, is, n. ororen ; herri

Communicatio, onis, f. berri emate, argibide ; batasun, esku hartze

Communico, as, are, tr. intr. baltzuan ipini ; ordaitu ; harremanak ukana ; communicare cum aliquo civitatem, norbaiti hiritaratasuna eman ; -kin banatu, elkartu

1. **Communio**, is, ire, ivi edi ii, itum, tr. gotortu, harresitu
2. **Communio** onis, f. elkartasun, erdikotasun, elkarte ; gizarte harremanak

Communis, e, askoena, ororena, erdiko, orokor, arrunt ; adeitsu, laino, nabasi

Communitas, atis, f. elkartasun, harremanak ; adeitasun, nabasitasun

Communiter, adb. elkarrekin, elkarren artean ; orokorki

Communitio, onis, f. gotordura ; gotorgune

Commurmuratio, onis, f. marmar orokor

Commurmuro, as, are, intr. eta **Commurmuror**, aris, ari, dep. marmarka ari

Commutabilis, e, aldakor

Commutatio, onis, f. aldaketa, aldakuntza ; commutationes civiles, iraultzak

Commutatus, us, m. aldaketa

Commuto, as, are, tr. aldatu ; commutare rempublicam, iraultza egin

1. **Como**, as, are, intr. adatsu izan
2. **Como**, iis, ere, compsi, comptum, tr. orraztu ; apaindu

Comedia, ae, f. Komedia, komedia

Comedicus, a, um, komedia-, komediako

1. **Comoedus**, a, um, komedia-, komediako
2. **Comoedus**, i, m. aktore, jokalari

Comosus, a, um, iletzu, biltso, adatsu ; ostotsu, ostodun

Compaciscor, eris, i, pectus edo pactus sum, dep.intr. itundu, hitzarmendu

Compactilis, e, josi, tinko ; motzor

Compactio, onis, f. lotura, ahokadura ; giltzadura

Compactum, i, n. itun

1. **Compactus**, a, im, compaciscor pi.
2. **Compactus**, a, um, compingo pi. lotu, josi, motzor

Compages, is, f. lotura, ahokadura

Compago, inis, f. lotura, ahokadura

Compar, aris, berdin, kideko ; iz.m. kide

Comparabilis, e, berdingarri ; zerikusiko

Comparandus, a, um, berdintzeko, berdingarri

Comparate, adb. berdinkatuz

1. **Comparatio**, onis, f. zerikusi, berdinketa ; itun
2. **Comparatio**, onis, f. antolaketa, antoladura ; erospen

Comparativus, a, um, berdintzaile, berdintzeko on

Comparco, is, ere, parsi, intr. aurreratu

Compareo, es, ere, ui, intr. agertu, ageri izan ; izan, gertatu

1. **Comparo**, as, are, tr. elkartu, josi ; berdindu, erkatu ; Hannibalem Caesari comparare, Hanibal Zesarrekin erkatu ; itundu, hitzartu
2. **Comparo**, as, are, antolatu, apailatu, konpondu, erabaki ; comparare cenam, afaria apailatu ; erozi, irabazi ; comparare pictas tabulas, laukiak erozi

Comparsi, comparco perf.

Compasco, is, ere, pastum, tr. alatu, bazkatu

Compascuus, a, um, ororen bazkagia-, ororen alagia-

Compectus, ik. compactus 1.

Compedes, um, fpl. tarabelak, behaztopo ; oztopo

Compedio, is, ire, ivi, itum, tr. behaztopatu

Compegi, compingo 1. perf.

Compellatio, onis, f. dei, deimotz

1. **Compello**, as, are, tr. mintzatu, hertsatu, deitu, salatu, auziratu
2. **Compello**, is, ere, puli, pulsum, tr. bultzatu, bortxatu, behartu

Compendiaria, ae, f. bide laburrena

Compendiario, adb. bide laburrenetik, heinkaz

Compendiarius, a, um, laburtua, laburrago

Compendiosus, a, um, merke

Compendium, ii, n. irabazi ; llaburdura, bide laburrago ; per compedium, bide laburrez

Compensatio, onis, f. ordain ; oreka

Compenso, as, are, tr. ordandu ; berdindu, orekatu : laburtu

Comperendinatio, onis, f. auziaren etzi arteko luzamena

Comperendino, as, are, tr. auzia etzi arte atzeratu ; intr. etzi arte luzamena eskatu

Comperio, is, ire, peri, pertum, tr. aurkitu, ikasi, jakin
Comperior, iris, iri, pertus sum dep. antzeman, ohartu
Comperete, adb. trebeki ; leku onetik
Compertus, a, um, comperio pi. ; aurkitua, ezagutua ; segur ; non satis compertum est... , ez jakin..., ez da segur...
Compes ik. compedes
Compesco, is, ere uि, tr. hertsatu, zapatu
Competenter, adb. behar orduan
Competentia, ae, f. arau, doitasun ; itxura, kokaera (izar)
Competitor, oris, m. lehiakide
Competitrix, icis, f. emakume lehiakide
Competo, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. elkarrekin eskatu ; intr. heldu ; batera etorri, zerbaiti lotu, zerbaiteki loturak izan ; gai izan, nahi izan, baimena eman
Compilatio, onis, f. lapurreta ; plagio
Compilo, as, are, tr. lapurtu ; plagiatu
 1. **Compingo**, is, ere, pegin, pactum, tr. bateratu, josi, eraiki, egin ; tinkatu, gakotu
 2. **Compingo**, is, ere, inxi, tr. margotu, irudikatu
Compita, orum, npl. bidarte, bidekurutze
Compitalia, ium edo iorum, npl. Konpitaliak, bidartetako Lareen jaiak
Compitalis, e, bidarteko ; compitales Lares, bidartetako Lareak
Compitum, i, n. bidarte
Complaceo, es, ere, ui edo itus sum, intr. askori atsegirizan, asko atsegirizan
Complanatio, onis, f. lauketa
Complano, as, are, tr. lautu, ordokitu, moztu ; eztitu
Complector, eris, i, exus sum, dep. tr. inguratu, besarkatu ; ulertu, adierazi, agertu, azaldu
Complementum, i, n. betatzeko egoki
Compleo, es, ere evi, etum, tr. bete, osatu (legioa) ; bukatu, gauzatu
Complexio, onis, f. lotura, eransketa, eranspen ; amaiera (argudio), ezbai, dilema
 1. **Complexus**, a, um, complector pi. besarkatzaile ; besarkatua, laztandua
 2. **Complexus**, us, m. laztan, besarkada ; maitasun ; lotura, kateamendu (esaldi eta ideiak)
Complicatus, **Complicitus**, complico pi. ; adj. ilun, nahasi
Complico, as, are, avi edo ui, atum edo itum, biribilkatu, tolestu, tolestatu
Complodo, is, ere, osi, osum, tr. bata besteari jo, kaskatu
Comploratio, onis, f. deitore, intziri, zinkurin
Comploratus, us, m. deitore, intziri, zinkurin
Comploro, as, are, intr. elkarrekin negar egin ; deitoratu, auhendatu
Compluit, ere, imperts. euria ari da
Complures, es, a, anitz, asko, hainbat ; batzuk, zenbait
Compluries, adb. askotan, ardura, maiz, bigabostetan, hanitxetan
Complusculi, ae, a, anizko
Compluvium, ii, n. atriumeko ur aska
Compono, is, ere, posui, positum, tr. elkarrekin ezarri, taldekatu, bildu, elkartu ; componere copias, gudu taldeak bildu ; birazkatu, parekatu ; borrokan jarri ; alicui componi, bere burua norbaitekin parekatu ; antolatu, egin ; apailatu, eratu, piztu, asmatu, irudikatu ; componere vultum, aurpegia itxuraldatu ; componere togam, jantziaren izurdura apailatu ; erabaki ; compositum est inter eos ut, beren artean hitzartu zuten ; baketu, ematu ; componere Galliam, Galia baketu ; landu, ondu (mintzaldi) ; eraiki (hiria) ; componere commentarios, oroipenak idatzi
Comportatio, onis, f. garraiaketa
Comporto, as, are, tr. elkarrekin, betan edo toki berera garraiatu ; bildu, hornitu
Compos, otis, jabedun, eskuratua, lortua ; compos sui edo compos, bere buruaz jabe izan, zentzudun ; compos voti, bota gauzatu duena
Composite, adb. artoski
Compositio, onis, f. antoladura, antolaketa, gertaketa ; hitzarmen, itun, bakerazpen
Composito, adb. elkar adituz
Composer, oris, m. antolatzale
Compositus, **Compostus**, a, um, compono pi. ; composita hora, hitzartu ordutan ; composita aetas, adin helduan ; compositus vir, gizon astikor, gizon eramankor ; compositum crimen, salaketa gezurrezkoa
Compotatio, onis, f. elkarrekiko hordikeria
Compotior, iris, iri, itus sum, dep. gozatu
Compotor, oris, m. edalekide
Compransor, oris, m. mahaikide
Comprecatio, onis, f. herriaren, herriotoitz
Comprecior, aris, ari, dep. tr. otoiztu, otoitz egin, arren egin
Comprehendo, is, ere, endi, ensum, tr. eskuratu, harrapatu, hartu ; atzeman ; giltzapetu, atxiki ; ulertu, sumatu, asmatu, adierazi
Comprehensibilis, e, sumagarri, ulergarri, enteleguzko, buruzko
Comprehensio, onis, f. harrapaketa ; edukiera ; ulerpen ; esaldi

Comprehensus, a, um, comprehendō pi.
Comprendo, **Comprehensus**... ik. comprehendō...
Compresse, adb. laburki ; bizirotz
Compressi, comprimo perf.
Compressio, onis, f. estura, estusun, estutasun
1. **Compressus**, a, um, comprimo pi.
2. **Compressus**, us, m. zapaltsze, zapaldura, tinkatze
Comprimo, is, ere, pressi, pressum, tr. tinkatu, zapaldu, estutu, comprimere pugnum, eskua tinkatu ; gelditu, geratu, kabitu, eden ; comprimere laetitiam, bozkarioa kabitu, eden ; ezkutatu, gorde ; comprimere fama, berria, albistea ezkutatu
Comprobatio, onis, f. baiespen, onespen
Comprobator, oris, m. baiesle, onesle
Comprobo, as, are, tr. baietsi, onetsi, oniritzi ; erakutsi, egiaztatu, zuzenetsi
Compromissum, i, n. arartekoari dei, hitz hartze
Compromitto, is, ere, misi, missum, intr. arartekoari uste on izan, fidatu
Compsi, como 2. perf.
Compte, adb. apainki, ederki
1. **Comptus**, a, um, como 2. pi.
2. **Comptus**, us, m. mihiatzadura, mihiatzapen ; bilo izurdura
Compugno, as, are, tr. elkar borrokatu
Compuli, compello 2. perf.
Compulsus, a, um, compello 2. pi.
Compunctus, compungo pi.
Compungo, is, ere, unxi, unctum, tr. har hor eztenkatu, ziztatu ; tatuatu
Compurgo, as, are, tr. argitu (ikusmena)
Computabilis, e, balioztagarri
Computatio, onis, f. zenbaketa
Computator, oris, m. kalkulagailu, zenbakailu
Computo, as, are, tr. kalkulatu, kopuratu
Computresco, is, ere, trui, intr. osoki usteldu, hirotu
Comsi... ik. compsi...
Conamen, inis, n. ahalegin, eginahal
Conamentum, i, n. laguntza
Conata, orum, npl. lan gaitza, ahaleginak, saialdi, ekinaldi
Conatio, onis, f. ahalegin, neke
Conatus, us, m. ahalegin, saialdi, ekinaldi
Concaedes, ium, fpl. zuhaitz egotziak, moztuak
Concalefacio, is, ere, feci, factum, tr. osoki berotu
Concalefio, is, fieri, factus sum, berotu (belar, bihi)
Concaleo, es, ere, ui, intr. bero beroa izan
Concalesco, is, ere, alui, intr. osoki berotua izan
Concalleo, is, ere, ui, intr. eta **Concalesco**, is, ere, callui, gogortu, maskurtu ; soraiotu
Concameratio, onis, f. arkupe, ganga
Concamero, as, are, tr. gangatu
Concavus, a, um, sakon, biribil
Concedo, is, ere, cessi, cessum, intr. joan, abiatu, urrundu ; -gana jo ; concedere citra Rhenum, Reno ibaiaren alde honetara jo ; egoera batetik bestera igaro ; alde jarri ; concedere in aliquem, norbaiten ikusmoldearen alde jarri ; utzi, menpeko, txikiago izan ; concedere naturae, naturari zordun izan, hil ; tr. baimena eman, haizu utzi, utzi ; concedere odium reipublicae, herra utzi herriaren onagatik ; concedo, ondo, onesten dut
Concelebro, as, are, tr. usu joan ; ospatu ; zabaldu
Concelo, as, are, tr. artoski ezkutatu
Concenatio, onis, f. elkarrekiko orrits, otoruntz
Concentio, onis, f. ahozko kontzertu
Concentus, us, m. ahots edo musikagailu elkar konponketa, kontzertu ; oihu, elkartasun
Concepi, concipio perf.
Conceptaculum, i, n. jatorrizko toki, jaioterri ; ontzi, biltoki
Conceptio, onis, f. ernalketa, sorkunde ; ikusmolde ; edukiera
1. **Conceptus**, a, um, concipio pi.
2. **Conceptus**, us, m. lotura, eduki, pila ; sorkunde, ernera, ernamaintze ; loraldi, loratze, fruitu
Concerpo, is, ere, psi, ptum, tr. urratu (propioan eta itxurakoan)
Concerptus, a, um, concerpo pi.
Concertatio, onis, f. aharra, eztabaida
Concertator, oris, m. lehiakide
Concertatorius, a, um, aharra-, aharrako ; eztabaida-, eztabaidako
Concerto, as, are, intr. borrokatu, lehiatu ; eztabaidatu
Concessi, concedo perf.
Concessio, onis, f. utziera, uzte, aitorpen (hobendun)

Concesso, as, are, intr. gelditu, geratu
Concessum, i, n. haizu (orokorki), zilegi (legez), sori (eliza)
1. **Concessus**, a, um, concedo pi.
2. **Concessus**, us, m. baimen, onarpen, onespen
Concha, ae, f. maskor, oskol ; perla ; purpura ; ontzi (maskor iduriko) ; turuta (maskor iduriko)
Conchatus, a, um, maskorrera
Concheus, a, um, maskor-, maskorrako
Conchita, ae, m. maskor arrantziale
Concyliatus, a, um, purpuraz tindatua ; purpuraz jantzia
Concylium, ii, n. maskor ; ostra ; purpura (margo) ; purpurazko jantzi
1. **Concido**, is, ee, cidi, intr. elkarrekin, batera erori ; hil erori ; adore gabetu, bihotz -, etsi ; lurjo ; auzia galdu
2. **Concido**, is, ere, cidi, cisum, tr. apurtu, moztu ; jo, astindu, zafratu ; xehatu (idazkera)
Conciens, entis, izorra, haurdun egon
Concieo, es, ere, civi, citum, tr. bildu, jazarrarazi, zirikatu, berotu
Conciliabulum, i, n. biltoki, batzarleku ; batzar, biltzar, baku
Conciliatio, onis, f. elkartu, batasun ; onginahi, jaidura, joera, enjogidura ; lorpen, jabetze
Conciliator, oris, m. antolatziale, artekari, arartekari, ararteko
Conciliatrix, icis, f. emakume baketziale, emakume artekari
Conciliatura, ae, f. ararteko lanbidea
Conciliatus, us, m. mihiztadura, lotze
Concilio, as, are, tr. bildu, lotu ; baketu, bakeratu ; eskuratu, lortu ; conciliare regnum filio, alkia semeari ziurtatu
Concilium, ii, n. mihiztadura ; elkartu, biltzarre ; concilium habere, batzarra bildu ; concilium dare, entzun
Concinnatio, onis, f. apailu ; lan, lantze (idazki)
Concinnator, oris, m. antolatziale ; concinnator capitum, ile apaintzaile
Concinne, adb. dotore, ederki
Concinnitas, atis, f. antoladura, neurrikidegoa, elkarketa eder
Concinnitudo, inis, f. ik. concinnitas
Concokino, as, are, tr. antolatu, doitu, konpondu ; eragin, ekarri
Concinnus, a, um, egokitua, eratua ; eder, apain, dotore, ximent, usakineko
Concino, is, ere, cinui, intr. abestu, kantatu ; bat izan, elkar aditu ; tr. ospatu
1. **Concio**, is, ire, ivi, itum, ik. concieo
2. **Concio**, onis... ik. contio...
Concipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. hartu, eduki ; concipere flamman, piztu, berotu ; sortu ; eritu, nokuztu ; asmatu ; concipere vitia, bizioz bete ; concipere scelus, ehaitea erabaki ; ohartu, sumatu, ulertu, uste izan ; esan , errepikatu, idatzi ; concipere verba jurisjurandi, zin egin
Concise, adb. zehazki
Concisio, onis, f. arteko hitz
Concisia, ae, f. ebakidura, koska, zarrasta
Concitus, a, um, concido 2. pi.
Concitamentum, i, n. akuilagarri, pizgarri
Concitate, adb. azkar, zalu, mutiriki, sutsuki
Concitatio, onis, f. su, gar, beroaldi, goritasun ; irauzte, oldar
Concitor, oris, m. berotzaile, irauzle, akuilatziale
Concito, as, are, tr. indarka higitu, bultzatu ; sortu, eragin, piztu, eman ; concitare odium, herra piztu
Concitor, oris, m. zirikatziale, buru, sustatziale
Concitus, a, um, concieo pi.
Conclamatio, onis, f. heiagara, oihu, deiadar
Conclamito, as, are, intr. orro egin
Conclamo, as, are, tr. intr. oihu egin, orro egin ; oihukatu, oihuz deitu, otoiitzu ; conclamare edo conclamare vasa, abiaduren dei eman ; conclamare ad arma, armen hartzera deitu ; hilari azken agurra egin
Conclave, is, n. gela giltzatu, giltzape, kaiola
Concludo, is, ere, clusi, clusum, tr. itxi, hetsi, estali, tapatu ; barnean eduki ; amaitu, bukatu
Conclude, adb. perpaus askoz lotutako esaldiz
Conclusio, onis, f. amaiera, setiapen, itxitura, itxiera ; amaiera (mintzaldi), burutzapen (argudio)
Conclusiuncula, ae, f. argudio gainerakoa
Conclusus, a, um, concludo pi.
Concoctio, onis, f. lixiriketa
Concoctus, a, um, concoquo pi.
Concolor, oris, margo bereko
Concoquo, is, ere, coxi, coctum, tr. erre, egosi, lixitru ; zoritu (zalda) ; luzaro gogoetatu, hausnartu ; eutsi, jasan, pairatu
Concordia, ae, f. konponbide, elkar entzute, kidetasun, arrolatze ; azalia, alozia (armonia)
Concorditer, adb. kideki, elkar entzunez, goxoki
Concordo, as, are, intr. arrolatu, kidetu ; elkarrekin goxoki bizi
Concors, cordis, kide ; azaliadun
Concoxi, concoquo perf.
Concrebesco, is, ere, brui, intr. bortizkiago, mutirikiago ari izan

Concredo, is, ere, credidi, creditum, tr. -n esku utzi, -n gomendioan utzi ; fida izan, bermatu, sinetsi
Concremo, as, are, tr. osoki erre
Concrepo, as, are, crepui, crepitum, intr. hots egin, zarata egin, kraskatu, zartatu, ozendu
Concresco, is, ere, crevi, cretum, intr. gogortu, trinkatu, gatzatu, metatu
Concretio, onis, f. mihiadura, trinkotasun
1. **Concretus**, a, um, concresco, pi.
2. **Concretus**, us, m. kondentsazio, trinkotasun, biltze, hertze, loditze
Concrevi, concresco perf.
Concriminor, aris, ari, dep. tr. salatu
Concubia nox, f. gau beranta
Concubina, ae, f. emakume ohaide
Concubinatus, us, m. ohaidetasun, ohaidegoa
Concubinus, i, m. ohaide
Concubitus, us, m. ohaidetasun ; estalpen
Concubium, ii, n. gaualdi beranta
Concubui, concumbo perf.
Conculatio, onis, f. oinperatze
Conculco, as, are, tr. oinperatu, oinetaz apurtu ; gutietsi
Concumbo, is, ere, cubui, cubitum, intr. alboan etzan
Concupio, is, ere, tr. nahi izan, gutiziatu, nahius izan
Concupiscentia, ae, f. ongiaren gura ; gaizkiaren gura
Concupisco, is, ere, pivi edo pii, pitum, tr. ik. concupio
Concurro, is, ere, curri, cursum, intr. laster egin, lasterka joan ; saldoka heldu, topo egin, elkar kaskatu ; borrokatu, lehiatu
Concursatio, onis, f. lasterketa ; joan- etorriak, dosteta ; guduska
Concursator, oris, azkar ibiltzaile ; concursator pedes, infanteria arineko soldado
Concursio, onis, f. topaketa ; errepikapen
Concurso, as, are, intr. hemen eta han lasterka egin
Concursus, us, m. elkarreki lasterka joan ; topaketa, borroka ; biltze, mihiadura ; oste
Concussi, concutio perf.
Concussio, onis, f. inarrosketa ; inarrosaldi
1. **Concussus**, a, um, concutio pi.
2. **Concussus**, us, m. inarrosaldi
Concutio, is, ere, cussi, cussum, tr. inarrosi, astindu, uzkaili ; nahasi
Condecet, ere, imperts. egoki da
Condemnatio, onis, f. gaitzespen, kondena
Condemnator, oris, m. gaitzesle
Condemno, as, are, tr. gaitzetsi, kondenatu
Condenseo, es, ik :
Condenso, as, are, loditu, bildu
Condensus, a, um, lodi, trinko,
Condicio, onis, f. izaera, sozial maila ; erabaki, hitzarmen ; ezkontza
Condico, is, ere, dixi, dictum, tr. erabaki, hitz eman ; condicere tempus et locum, epeaz eta tokiaz erabaki ; bere burua gonbidatu
Condictum, i, n. hitzarmen, itun
Condictus, a, um, condico pi.
Condidi, condo perf.
Condigne, adb. oso egokiro, duinki
Condignus, a, um, oso duin, oso egoki
Condimentum, i, n. gozagarri
Condio, is, ure, ivi edo ii, itum, tr. merlatu ; gozatu, apailatu (jateko) ; gantzutu, baltsamatu
Condiscipula, ae, f. emakume ikaslekide
Condiscipulatus, us, m. ikaslekidegoa
Condiscipulus, i, m. ikaslekide
Condisco, is, ere, didici, intr. ikasi ; intr. barnatik ikasi
Conditicius, a, um, merlatu, kontserbatu
1. **Conditio**, onis, f. ik. condicio
2. **Conditio**, onis, f. marlatze ; apailu ; gozagailu
Conditivus, a, um, kontserbagarri
1. **Conditor**, oris, m. eraikitzaile, egile, sortzaile ; conditor historiae, historialari
2. **Conditor**, oris, m. apailatzaile
Conditorium, ii, n. biltegi ; zerraldo, hilkutxa
Conditura, ae, f. merlatze, apailu
Conditus, a, um, condo eta condio pi.
Condo, is, ere, didi, ditum, tr. sortu, eraiki, egin ; idatzi, ondu ; condere urbem, hiria eraiki ; condere leges, legeak eman ; kontserbatu, gorde ; ehortzi ; giltzapetu ; condere in carcerem, preso ezarri ; igaran (denbora) ; ezkutatu, gorde ; sartu, murgildu ; condere ensem in pectus, bularrean epata sartu

Condocefacio, is, ere, feci, factum, tr. zutitu, eraiki, eratu, antolatu
Condoceo, es, ere, docui, doctum, tr. zutitu, eratu, antolatu
Condoleo, es, ere, intr. pairatu, nekaldu
Condolesco, is, ere, dolui, intr. pairatu, nekaldu
Condonatio, onis, f. osokiko emaitza
Condono, as, are, tr. eman, oparitzat eman oso jabe bezala ; utzi, -i uko egin ; condonare agros alicui, lurrak norbaiti eman ; condonare pecunias debitori, zordunari zorrak kendu ; condonare juvenem patri, gazteari barkatu haren atagatik
Condormio, is, ire, intr. lo zurrunkan izan
Condormisco, is, ere, intr. loak hartu, lokartu
Conducibilis, e, mesedegarri, baliagarri
Conduco, is, ere, duxi, ductum, tr. eraman, bildu, elkartu ; kizkurtu, uzkurtu (gihar) ; orbaindu ; gatzatu (odola) ; conducere dispersas copias, saldo barreiatuak bildu ; akuratu, alokatu ; soldatan hartu (mutil, soldado) ; mailegatu, jesan ; abasberuan, honenbestetan harta (lana) ; conducere domum eta agros ab aliquo, norbaitenganik etxea eta alorrik akuran, alokairuan ukan ; balio izan, on izan ; behar izan
Conducticius, Conductitius, a, um, akuratu, soldatan hartu
Conductio, onis, f. elkartasun , bilera, bilduma ; akura, alokairu
Conductor, oris, m. akuratzaile, etxetiar ; enpresari, tratulari
Conductum, i, n. bizitegi akuratu
Conductus, a, um, conduco pi. ; conducti, mpl. soldado saripekoak
Conduplico, as, are, tr. bikundu
Conduro, as, are, tr. gogortu
Condus, i, m. etxezain
Conecto...conubium... ik. connecto ...
Confabulor, aris, ari, dep. intr. solastatu, elestatu, elestan ari, mintzatu
Confarreatio, onis, f. konfarreazioa, ezkontza ospakizuna , Jupiteri ogi eskentuz
Confarreo, as, are, tr. konfarreazioz ezkondu
Confatalis, e, patu, zori berako
Confectio, onis, f. egintza, egitate, lan, amaiera, bukaera, bururapen ; zerga eskuratz
Confector, oris, m. egile, bukatzaile, ezereztazaile
Confectura, ae, f. egite, antoladura
Confectus, a, um, conficio pi.
Conferbui, confervesco perf.
Confercio, is, ire, fersi, fertum, tr. pilatu, metatu, tinkatu
Confero, fers, ferre, tuli, collatum, tr. elkartu, bildu ; conferre impedimenta in unum locum, hatuak toki berean bildu ; hornitu (soldadoak) ; ordaindu (zerga) ; eman, jarri ; conferre honores in aliquem, norbaiten omena egin ; conferre tributum, zerga ordaindu ; elkarren arteko ezarri, eraktxeki, bildu ; conferre sermonen cum aliquo, norbaiteki solasean izan ; kontrajarri, erkatu ; conferre pacem cum bello ; pakea gerrarekin erkatu ; aldatu, bestelakotu, itxuraldatu ; conferre aliquem in avem, edonor txorira itxuraldatu ; atzeratu, gibelatu, luzatu ; conterit iter in posterum diem, bihamanera joanaldia luzatu zuten ; norbaiten bizkar jarri ; conferre crimen in aliquem, ehaitea norbaiten bizkar ezarri ; eraman, zuzendu ; collatis signis in dextrum cornu, ikurriin eskuin alderat eraman ; conferre se, baztertu, sartu, joan ; conferre se Romam, Errromarat joan ; conferre se in fugam, ihes joan
Conferrumino, as, are, tr. soldatu
Confersi, confercio perf.
Confertim, adb. gertutik, hurbiletik
Confertus, a, um, confercio pi. ; tinko, estutu, lodi ; bete
Confervaa, ae, f. laminamantar
Confervefacio, is, ere, tr. urtu
Confervesco, is, ere, bui, intr ; goritu, irakin ; berotu (haserre)
Confessio, onis, f. aitor, aitormen, onarpen
Confessum, i, n. gauza onartua, aitortua, ageriko onartua ; ex confessio, ezin uka
Confessus, a, um, confiteor pi. aitorle ; pasiboa. aitortu, egiazko
Confestim, adb. ondoren, lehiatuki, luzatugabe
Conficiens, entis, conficio po. egile ; eragile, eraginkor
Conficio, is, ere, feci, fectum, tr. landu, idatzi ; amaitu, bukatu, burutu, bete ; conficere mandata, aginduak bete ; iritsi, conficere annos sexaginta ; hirurogei urtetara iritsi ; bildu (gudariak), lortu ; conficere exercitum, armada bildu ; heldu, unde conficitur ut, hortik heldu da... ; liixeritu, txikitu (janaria) ; ezereztu, eho, hil ; xahutu ; ahuldu ; fame confici, goseak eho, gosez hil
Conflictio, onis, f. gezurrezko asmaketa ; conflictio criminis, gezurrezko salaketa
Confictus, a, um, configo pi.
Confidens, entis, confido po. ; adj. ausarti, muger ; bipil, mutiri
Confidenter, adb. ausarki ; mutiriki, lotsagabe
Confidentia, ae, f. itxaropen ; ziurtamen, adore, bipiltasun ; mitirikeria
Confidi, confido perf. bekana
Confido, is, ere, fisus sum edo fidi, intr. bermatu, fidatu, fida izan, itxaron, iguruki
Configo, is, ere, fixi, fixum, tr. elkarrekin iltzatu ; zulatu
Configuro, as, are, tr. moldatu, eratu

Confine, is, n. auzoko alde ; hegi, muga
Configo, is, ere, finxi, fictum tr. moldatu, eratu ; asmatu, ; -dena egin, alegia egin
Confinis, e, auzoko ; antzeko, iduriko
Confinium, ii, n. auzo, inguru ; muga
Confinxi, configo perf.
Confio, ieri, (inf. oraialdia eta 3. pers.), bete
Confirmatio, onis, f. bermatze, indartze, azkartze ; sustapen ; baieztapen
Confirmator, oris, m. berme, bahi
Confirmo, as, are, tr. indartu ; bermatu ; baiezttatu
Confiscatio, onis, f. bahidura
Confisco, as, are, tr. bahitu ; kutxan gorde
Confisio, onis, f. konfidantza
Confisus, a, um, confido pi. ; fida dena
Confiteor, eris, eri, fessus sum, dep. tr. aitortu, lekuko, jakile izan, erakutsi, aldarrikatu
Configxi, configo perf.
Configxus, a, um, configo pi.
Conflaccesco, is, ere, intr. baretu
Conflagratio, onis, f. kiskalpen, sute
Conflagro, as, are, intr. erre, kiskaltu
Conflexus, a, um,bihur, makur
Conflictatio, onis, f. talka, kaska, gatazka
Conflictio, onis, f. talka, borroka ; gatazka, eztabaida
Conflictio, as, are, intr. borrokatu, gudukatu ; tr. jo, gaizki erabili
Conflictor, aris, ari, dep. intr. borrokatu
1. **Conflictus**, a, um, confligo pi.
2. **Conflictus**, us, m. joaldi, talka, kunka, kuzka
Confligo, is, ere, flixi, flictum, tr. jo, topatu ; erkatu, buruz buru ezarri ; intr. borrokatu, gudukatu
Confluxi, configo perf.
Conflo, as, are, tr. putz egin, usatu, piztu ; goritu, burdina landu; egin, eragin ; conflare enses, ezpatak egin ; conflare pecunian, aberastu
Confluens, entis, m. ibaiadar
Confluo, is, ere, fluxi, intr. isuri, bateratu ; saldoan edo saldoka heldu
Confluxi, confluo perf.
Confodio, is, ere, fodi, fossum, tr. zulatu, indusku ; jorratu , kritikatu
Conformatio, onis, f. moldura, itxura, itxurapen, antoladura ; argibide, burutapen
Conformo, as, are, tr. eratu, tankeratu, itxuratu
Confornicatio, onis, f. ganga
Confossus, a, um, confodio pi.
Confoveo, ik. foveo
Confractus, a, um, confringo pi.
Confragosus, a, um, ezleun, latz
Confragus, a, um, ezleun, latz
Confregi, confringo perf.
Confremo, is, ere, ui, intr. dardaratu, ikaratu
Confrico, as, are, tr. igurtzi, marruskatu
Confringo, is, ere, fregi, fractum, tr. hautsi, apurtu, puskatu
Confrio, as, are, tr. txikitu, xehatu, xeheki
Confudi, confundo perf.
Configlio, is, ere, fugi, intr. ihes egin ; hertsatu, deitu
Configium, ii, n. ihesleku, aterbe, geriza
Confulgere, eo, ik. fulgere
Confundo, is, ere, fudi, fusum, tr. nahasi ; asaldatu, irauli
Confuse, adb. nahas-mahas
Confusim, adb. nahas-mahas
Confusio, onis, f. nahasketu ; iraulketa, nahaspila
Confusus, a, um, confundo pi.
Confuto, as, are, tr. zapatu, zanpatu ; apaldu, gezurtatu
Congelasco, is, ere, intr. hormatu, izoztu, karroindatu
Congelatio, onis, f. izozketa, izozte
Congelo, as, are, tr. intr. izoztu ; gogortu, zihatu
Congemino, as, are, tr. bikoitzu
Congemo, is, ere, ui, intr. auhendatu, zinkurin egin ; tr. deitoratu
Congener, eris, mota bereko,
Congenitus, a, um, -kin jaioa
Conger, gri, m. itsas aingira
Congeries, ei, f. pila, meta, mukuru ; Kaosa

Congermino, as, are, intr. ernamuindu, hozitu
Congero, is, ere, gessi, gestum, tr. pilatu, metatu ; ohatzea, habia egin ; bizitzen jarri
Congerro, onis, m. atseginkide
Congessi, congero perf.
Congesticius, **Congestitius**, a, um, pilatu ; congesticia humus, lupilatu
 1. **Congestus**, a, um, congero pi.
 2. **Congestus**, us, m. pilaketa, metaketa
Congialis, e, konga bateko
Congiarium, ii, n. herriari janari emaitza ; emaitza
Congiarius, a, um, konga bateko
Congius, ii, m. konga (3 l. 28 neurri)
Conglacio, as, are, intr. izoztu, hormatu, karroindu
Conglisco, is, ere, intr. berretu, gehitu, ugaldu
Conglobatio, onis, f. metadura ; bilera (gudutaldeak)
Conglobo, as, are, tr. metatu, bateratu, bildu ; biribilkatu
Conglomero, as, are, tr. bildu, taldekatu
Conglutinatio, onis, f. eransketa, lotura
Conglutino, as, are, tr. erantsi, lotu, zimendatu ; asmatu (jokaldi, jukutria)
Congratulatio, onis, f. zorionak, goresmen
Congratulor, aris, ari, dep. intr. zoriodu, goretsi ; zoriontsu izan
Congredior, eris, i, gressus sum, dep. aurkitu, kausitu, elkarritzetatu; borrokatu
Congregabilis, e, lagunkin, elkarkoi
Congregatio, onis, f. bilera, biltze, biltzar, batzar ; bilduma
Congrego, as, are, tr. taldekatu, bildu
Congressio, onis, f. topaketa ; aurkipen ; elkarritzeta ; guduka, gatazka
 1. **Congressus**, a, um, congredior pi.
 2. **Congressus**, us, m. aurkipen, elkarritzeta ; borroka
Congruens, entis, congruo po. elkar aditzale, araberako ; erako, egoki
Congruenter, adb, egoki, arabera
Congruentia, ae, f. egokitasun, nahiera ; adostasun, konponbide ; doitasun
Congruo, is, ere, grui, intr. (3.pers. bakarrik) bildu, iduritu, hitzartu
Congruus, a, um, araberako, egoki
Conicio, ik conjicio
Conifer, **Coniger**, era, erum, kono iduriko fruituak dituena
Conisco, as, are, intr. talka egin ; burataka ari izan, buratatu
Conisso, ik. conisco
Coniveo, ik. conniveo
Conjeci, conjicio perf.
Conjectatio, onis, f. aieruketa, usnaketa ; aieru, usna, argipen
Conjectio, onis, f. jaurtiketa ; erkaketa, argipen
Conjecto, as, are, tr. aurtiki, jaurtiki ; antzeman, aieretu, iragarri ; hipotesia egin
Conjector, oris, m. azti, asmagin
Conjectrix, icis, f. emakume azti
Conjectura, ae, f. aieru, usna, amets argizale, iragarpen ; hipotesi
Conjecturalis, e, aieruko
 1. **Conjectus**, a, um, conjicio pi.
 2. **Conjectus**, us, m. metaketa, jaurtiketa ; conjectu lapidum, harri kalduz, harrikatuz
Conjicio, is, ere, jeci, jectum, tr. jaurtiki edo metatu elkarrekin, leku berean ; jaurtiki, bulkatu ; conjicere tela in, -n aurka
geziak jaurtiki ; conjicere culpam in aliquem, hobena norbaiten bizkar ezarri ; aieretu, usnatu, antzeman
Conjugalis, e, ezkontzako, senarremazteen
Conjugatio, onis, f. nahaste ; ahaidoresun (hitzak)
Conjugialis, e, ezkontzako
Conjugium, ii, n. ezkontza ; senar, emazte, ezkontide ; estalketa, bikote (abereak)
Conjugo, as, are, tr. ezkontdu, elkartu
Conjunchte, adb. batera, betan
Conjunctim, adb. batera, elkarrekin
Conjunctio, onis, f. mihiztadura, mihiztapen, elkartasun ; ezkontza ahaidoresun, adiskide harremanak
Conjunctus, conjungo pi.
Conjungo, is, ere, junxi, junctum, tr. lotu, batu, bildu ; conjungere dextras, eskuak eman ; elkartu (ezkontzaz, ahaidegoaz,
adiskidantzaz) ; conjungere aliquam matrimonio, emaztea hartu ; elkarrekin egin edo hartu
Conjuratio, onis, f. azpijoko, azpilan, satorlan ; azpijoko bilera
Conjuratus, a, um, conjuro pi. elkarrekin zin egile ; zinak batua ; sator, azpilan egile
Conjuro, as, are, intr. batera zin egin ; azpilan egin ; satorlan egin
Conjux, jugis, m. senar ; f. emazte, emaztegai
Conl... ik. coll...
Connecto, is, ere, nexui, nexum, tr. elkarlotu, kateatu

Connexio, onis, f. josketa, eranspen
Connexui, connecto perf. ; connexus 2., dat. s.
1. **Connexus**, a, um, connecto pi.
2. **Connexus**, us, m. lotune, lotura
Connisus, a, um, connitor pi.
Connitor, eris, i, isus edo ixus sum, dep. eginahalak oro egin ; indarrak bildu
Conniveo, es, ere, nivi edo nixi, intr. begi keinu egin ; begi kliskatu ; ezikusia egin, jasan, utzi
Connivi, conniveo perf.
Connixa, ae, f. erditu, ematu eme, - , - urrixo
Connixi, conniveo perf.
Connixus, a, um, connitor pi.
Connubialis, e, ezkont-, ezkontzazko
Connubium, ii, n. ezkontza ; txerto
Conor, aris, ari, dep. tr. eginahal egin, hasi, abiatur, -i lotu
Conquadro, as, are, tr. aizkoratu, karratu ; intr. arabera izan
Conquassatio, onis, f. inarrosi, inarrosaldi ; aldaketa (osasuna)
Conquasso, as, are, tr. inarrosi ; xehatu, puskatu
Conqueror, eris, i, questus sum, dep. tr. kexatu, intziri egin
Conquestio, onis, f. zinkurin egite ; erosta, auhen ; errukirako dei
Conquestus, us, m. erosta, intziri
Conquexi, conquinisco perf.
Conquiesco, is, ere, queivi, intr. atseden hartu, bakean izan ; baketu, ematu
Conquinisco, is, ere, quexi, intr. kuzkurtu, makurtu
Conquiero, is, ere, quisivi, quisitum, tr. batera bilatu alde guztietan ; bateratu, bildu (gudari taldeak)
Conquisite, adb. arretaz, artoski
Conquisitio, onis, f. baterako bilaketa ; bilketa (gudariak)
Conquistor, oris, m. biltzaile ; zelatari
Conquisitus, a, um, conquiero pi.
Conquisivi, conquiero perf.
Conr... ik. corr...
Consaepio, is, ire, psi, ptum, tr. oso inguratu, mugatu
Consaepum, i, n. esparru, hesi, barrutu
Consaepus, a, um, consaepio pi.
Consalutatio, onis, f. baterako, elkarko agur
Consaluto, as, are, tr. batera agur egin ; intr. agurtu
Consanesco, is, ere, sanui, intr. bizkortu, indarberritu
Consanguinea, ae, f. ahizpa, arreba
Consanguineus, a, um, odol bereko ; anai-, neba- , ahaideko ; iz. ahaide, anai, neba
Consanguinitas, atis, f. odol lokarri, ahaidetasun
Consano, as, are, tr. osoki sendatu, osoki osatu
Consanui, consanesco perf.
Conscelero, as, are, tr. ehaiteaz zikindu
Conscendo, is, ere, scendi, scensum, tr. igan, igo ; concendere edo concendere navem, untziratu
Conscensio, onis, f. igoera ; untzirapen
Conscensus, a, um, concendo pi. igo dena ; untziratua
Conscidi, concindo perf.
Conscientia, ae, f. guztien den ezagutza, sekretu, kidetasun ; konorte ; baitako dei
Conscindo, is, ere, scidi, scissum, tr. urratu, puskatu, zatitu
Conscisco, is, ere, scivi, scitum, tr. erabaki, egin, gauzatu ; conciscere sibi mortem, bere buruaz beste egin ; intr. ados egon, ber hitzeko izan
Conscissus, a, um, conscindo pi.
Conscitus, a, um, concisco pi.
Conscious, a, um, batzuekin dakiana, kide, lekuko, jakile ; errudun, hobendun
Conscivi, concisco perf.
Conscribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. idatzi ; bildu (soldadoak) ; landu, oharrak idatzi
Conscriptio, onis, f. bilketa ; idazketa, idazki
Conscriptor, oris, m. idazle
Conscriptus, a, um, conscribo pi. ; Patres conscripti, Aita konskruitak (senadoreak)
Conseco, as, are, secui, sectum, tr. puskatu, zatitu, zatikatu, urratu
Consecratio, onis, f. sagaratze, apoteosi
Consecro, as, are, tr. sagaratu, jainkoei gomendatu ; jainkotu, betierekotu
Consectarium, ii, n. amaiera, bururapen
Consectarius, a, um, ondorioko, logiko, zuzen
Consectatio, onis, f. lasterkaldi, jarraipen
Consectatrix, icis, f. emakume jarraitzaile
Consectio, onis, f. ebaketa (zuhainak)

Consector, aris, ari, dep. tr. lasterkatu, jarrai, bilatu, lortu gura izan ; jazarri
Consecutus, a, um, consecuo pi.
Consecui, consecuo perf.
Consecutio, onis, f. ondorio, jarraipen ; amaiera, bururapen
Consecutus, a, um, consequor pi.
Consedi, consido perf.
Consedo, as, are, tr. osoki eztitu
Consenesco, is, ere, senui, intr. zahartu ; ahuldu ; zerbatu luzaro lotu ; hil, indargetu ; zaharkitu
Consensio, onis, f. adostasun, onarpen ; elkartasun, azpijoko
1. **Consensus**, a, um, consentio pi.
2. **Consensus**, us, m. adostasun, onespen, batasun ; consensus omnium, ahobatez
Consentaneus, a, um, ados, araberako, egoki ; consentaneum est, egoki da
Consentiens, entis, consentio po.
Consentio, is, ire, si, sum, intr. iritzi bereko izan ; ados izan ; consentire cum aliquo, alicui, norbaiten iritziko izan, gogaide izan ; kidetu, konpondu ; antequam consentirent, kidetu aitzin ; tr. erabaki, onetsi ; consentiunt omnes decertare, guztiak gudukatzea erabaki zuten
Consenui, consenesco perf.
Consepelio, is, ire, ivi edo ii, ultum, tr. -kin ehortzi
Consepio... ik. consaepio...
Consepultus, a, um, consepelio pi.
Consequens, entis, consequor po.
Consequentia, ae, f. jarraikuntza, jarraipen
Consequor, eris, qui, cutus sum, dep. tr. jarrai, jarraiki, jazarri ; consequi hostem, arerioari jazarri ; onartu, consequi morem, ohitura onartu ; iritsi, heldu, tanta eum est prosperitas consecuta, haren atsegina handi izan zen ; lortu, erdietsi, consequi honores, aintzak lortu ; consequi nomen, ezagutua izan ; ulertu, adierazi, consequi aliquiid memoria, zerbait ondo gogoratu ; atzetik, ondotik heldu, etorri, annus qui consequitur, heldu den urtean ; quod consequitur, ondorioa
1. **Consero**, is, ere, erui, ertum, tr. lotu, josi ; hasi, ekin, lotu, conserere manum, borrokari ekin, lotu
2. **Consero**, is, ere, sevi, situm, tr. erein, landatu
Conserte, adb. herrokan
Conserthus, a, um, consero 1. pi.
Conserui, consero 1. perf.
Conserva, ae, f. esklabusakide
Conservatio, onis, f. kontserbatze ; zaintze, gordatze, conservatio decoris, jentetasunaren gordatzea, begiratzea
Conservator, oris, m. zaintzaile, salbatzaile
Conservatrix, icis, f. emakume gordetzailea
Conservitum, ii, n. ororen esklabugoa
Conservo, as, are, tr. gorde, salbatu, ez hilarazi, ez ezereztu, ez suntsitu ; begiratu, atxiki, conservare jusjurandum, zina gorde, atxiki
1. **Conservus**, a, um, esklabulagun
2. **Conservus**, i, m. esklabukide
Consessor, oris, m. alboan eseria ; mahailagun ; -kide
Consessus, us, m. alboan eserteko zuzena ; biltzar ; biltegi
Consevi, consero 2. perf.
Consideranter, adb. arretaz, zuhurki
Considerate, adb. artoski, gogoatuki
Consideratio, onis, f. arreta, ardura
Consideratus, a, um, considero pi. ; gogoetatsu, zuhur
Considero, as, are, tr. gogoetatu, gogoetak egin
Consido, is, ere, sedi, sessum, intr. eseri, jarri ; gelditu, geratu ; ahuldu ; baretu
Consignate, adb. zehazki
Consignatio, onis, f. agiri
Consigno, as, are, tr. zigilatu, izenpetu ; oharteman, oharrak ezarri
Consilesco, is, ere, intr. isildu
Consiliarius, a, um, aholkatzaile on ; iz. aholkulari, ulertarazle
Consiliator, oris, m. aholkulari
Consilior, aris, ari, dep. intr. aholkatu ; batzarrean bildu
Consilium, ii, n. aholku, iritzi, rem de alicujus consilio agere, norbaiten aholku彦 arabera ari izan ; erabaki, egitasmo ; eo consilio ut, asmotan, xedetan, -kotan, egitekotan ; sine consilio, ustegabea, gogogabe ; zuhurtasun, zentzutasun, vir magni consilii, zentzutasun handiko gizona ; batzar, biltzar, senatu, auzimaih ; erabaki, consilium castrense edo militare, gerra biltzar ; est publici consilii particeps Catilina, Katilinak senatuko erabakietan parte hartzen du.
Consimilis, e, oso iduri, oso berdin
Consimiliter, adb. era oso berean
Consipio, is, ere, intr. bere buruaz jabe izan, odol hotzean izan
Consisto, is, ere, stiti, intr. gelditu, geratu ; jarri (gudataldeak), gatzatu, gogortu ; zutik egon, geldi egon, iraun ; gertatu ; baliagarri izan (agiri) ; -tan izan ; tematu
Consitio, onis, f. ereite, landatze ; landa, alor

Consitor, oris, m. ereile, landatzaile
Consitura, ik. consitio
Consitus, a, um, consero 2. pi.
Consobrina, ae, f. lehengusin
Consobrinus, i, m. lehengusu
Consociatio, onis, f. elkartze, itun
Consocio, as, are, tr. elkartu, josi, batera ezarri
Consolabilis, e, kontsolerra
Consolatio, onis, f. kontsolamendu, eztasun, dolumenak
Consolator, oris, m. pozemaile
Consolatorius, a, um, kontsolagari
Consolida, ae, f. laminamantar (landare)
Consolido, as, are, tr. azkartu, indartu
Consolor, aris, ari, dep. tr. kontsolatu, eztitu, ordaindu
Consonantia, ae, f. soinu zuzentze
Consone, adb. ahots batez
Consono, as, are, sonui, intr. betan ozendu ; soinu bera izan ; atzizki bera izan ; seneko, koburuko izan
Consonus, a, um, soinu bereko ; soinu gozoko, egoki
Consopio, is, ire, ivi, itum, tr. loarazi, lokarrazi
Corsors, ortis, m. ondorekide, jabekide ; aurride, ahaide, -kide ; ororen, amankomun
Consortio, onis, f. elkartze, erkidegoa
Consortium, ii, n. erkidegoa, elkartze, esku hartze
 1. **Conspectus**, a, um, conspicio pi. ; adj. nabarmen, ohargarri
 2. **Conspectus**, us, m. ikusmen, so, in conspectu, irian, ikusmenean ; begirada, ikuspegi orokor, laburpen
Conspergo, is, ere, spersi, spersum, tr. hurtatu, ihiztatu, isuri
Conspersus, a, um, conspergo pi.
Conspexi, conspicio perf.
Conspiciendus, a, um, conspicio aditz-adj., ikusgarri, nabarmen, ohargarri
Conspicio, is, ere, spexi, spectum, tr. sugin, behatu, begiratu, begiztatu, ikusi ; aurrean izan
Conspicor, aris, ari, dep. tr. ikusi, begiztatu
Conspicuus, a, um, ageri, nabarmen, aipatua, ospetsu
Conspirati, orum, mpl. gaizkideak
Conspiratio, onis, f. adostasun, batasun, elkartasun, egokitasun ; azpijoko, azpikeria
Conspiratus, us, m. konponketa, batasun
Conspiro, as, are, intr. konpondu, hitzartzu ; azpikerian ari izan ; batera jo (soinua)
Conspissatus, a, um, lodi, trinko, trinkatua
Consponsor, oris, m. -kin bahi, berme
Conspuo, is, ere, spui, sputum, tr. norbaiti txu egin ; laidotzatu, nardatu
Conspurco, as, are, tr. zikindu ; gaiztatu, usteldu, galbideratu
Consputo, as, are, tr. txuz bete
Constans, antis, gogor ; burkoi, tematsu ; iraunkor, constanti vultu, aurpegia aldatugabe ; konpon, gogoetatsu
Constanter, adb. iraunkiro, finki, sendoki ; zuhurki ; ahots batez
Constantia, ae, f. sendotasun, finkotasun, tinkotasun ; zintzotasun ; iraunkortasun (jokaera) ; adostasun
Constantinopolis, is, f. Konstantinopolis edo Bizantzio
Constantinopolitanus, a, um, Konstantinopoliko ; Konstantinopolitar
Constantinus, i, m. Konstantino enperadorea
Consternatio, onis, f. kezka, larri, estualdi, estutasuna ; jazaraldi, bihurrialdi
 1. **Consterno**, as, are, tr. jo, larritu, estutu ; jazarri,bihurtu
 2. **Consterno**, is, ere, stravi, stratum, tr. estali ; irauli, lurreratu, uzkaili
Constipo, as, are, tr. bildu ; tinkatu
Constiti, consto eta consisto perf.
Constituo, is, ere, tui, tutum, tr. ipini, ezaurre, geratu, bildu (gudataldeak), constituere legiones in acie, gudurako legioiak bildu ; eraiki, sortu, constituere urbem, hiria eraiki ; antolatu ; erabaki, zehaztu, erakutsi, constituere tempus in posterum diem, biharamuneko hitzartzu ; hitzman, hitzartzu
Constitutio, onis, f. izaera, tankera ; antolaketa ; konstituzio ; lege, araudi
Constitutor, oris, m. eraikitzaire, sortzaile, iratzaire
Constitutum, i, n. lege, arau, itun ; epe
Consto, are, stiti, intr. ondo izan, iraun ; izan, bizi izan ; menpeko izan ; osatu, egin ; tematu, constare in sententia, bere iritzean iraun ; ados izan ; ziur izan, argi izan (impers), constat inter omnes, guztientzat nabari dago ; balio izan, parvo constat, guti balio du ; pluris constat, gehiago balio du
Constratum, i, n. zurezko zoladura ; Zubizoladura ; untzigain
Constratus, a, um, consterno 2 pi. ; estalia, zubidun (untzi) ; irailia, aurtikia
Constravi, consterno 2. perf.
Constrepo, is, ere, ui, itum, intr. zarata egin, zalaparta egin
Constrictus, a, um, constringo pi. ; uzkurtua, zimurtua ; garratz, zorrotz ; laburtua, murriztua
Constringo, is, ere, strinxii, strictum, tr. lotu, kateatu, tinkatu, estutu ; sabelidortu, idorreritu

Constructio, onis, f. eraikidura, egitura ; apainketa (hitzak)
Constructus, a, um, construo pi.
Construo, is, ere, struxi, structum, tr. eraiki, jaso ; metatu
Constuprator, oris, m. usteltzaile, liluratzzaile, gogatzzaile
Construpo, as, are, tr. usteldu, galbideratzzaile, zikindu
Consuadeo, es, ere, tr. biziki aholkatu ; aldeko izan (auguroa)
Consuasor, oris, m. aholkari
Consuavio, as, are, edo **Consuavior**, aris, dep. musu eman, pot eman
Consudo, as, are, intr. izerdi hur izan, izerdilapa izan, izerdi patsetan izan
Consuefacio, is, ere, feci, tr. ohitura izan
Consuesco, is, ere, suevi, suetum, tr. ohitura izan ; ohitu
Consuetudo, inis, f. ohitura, aztura ; pro edo ex consuetudine, consuetudine, ohituraren arabera ; erabilera (mintzaera), hizkera, mintzaera ; nabasitasun
Consuetus, a, um, consuesco pi. ; ohiko
Consuevi, consuesco perf.
Consul, ulis, m. kontsul ; Mario eta Cinna coss. (consulibus), Mario eta Kinna kontsul zeudela
Consularis, e, kontsul-, kontsularen ; kontsularis aetas, kontsul izateko adina ; iz. kontsul ohi
Consulariter, adb. kontzul legez
Consulatus, us, m. kontsulegoa ; consulatum inire, kontsul izendatu
Consulo, is, ere, sului, sultum, intr. erabaki ; artatu, axolatu, arreta izan ; consulere alicui, norbaiten begira ukan ; consulere in aliquem, norbait zigortu ; tr. eztabaidatu, aztertu ; aholkua eskatu, galdetu
Consultatio, onis, f. erabaki, azterketa ; galde, galdekizun
Consulte, adb. gogoetak eginik
 1. **Consulta**, adb. berariaz, nahitara
 2. **Consulta**, as, are, intr. erabaki, ekin, ari izan, zaindu ; tr. aholku galdegia
Consultor, oris, m. aholku eskale ; aholkulari
Consultrix, icis, f. emakume zaintzaile
Consultum, i, n. erabaki, senatus consultum, Senatugoaren erabakia ; egitasmo, xede ; orakulu galdeketa
 1. **Consultus**, a, um, consulu pi. erabakia, arretaz egina, zuhur ; trebe, antzetsu
 2. **Consultus**, i, m. legegizon
Consului, consulu perf.
Consummatio, onis, f. metaketa, gehiketa ; amaiera, bukaera
Consummo, as, are, tr. gehitu ; bukatu
Consumo, is, ere, sumpsi, sumptum, tr. suntsitu, ezereztu, irentsi, xahutu ; agortu ; baliatu (denbora)
Consumptio, onis, f. suntsipen
Consumptor, oris, m. suntsitzale, xahutzale, gastatzale
Consumptus, a, um, consumo pi.
Consuo, is, ere, sui, sutum, tr. batera josi
Consурgo, is, ere, surrexi, surrectum, intr. batera zutitu ; consurgere ad armas, armen hartzera lehiatu
Consurrectio, onis, f. batera zutitze
Consurrexi, consurgo perf.
Consutus, a, um, consuo pi.
Contabefacio, is, ere, tr. meharazi, esmeriatu
Contabesco, is, ere, tabui, intr. endurtu, esmeriatu
Contabulatio, onis, f. zoladura, solairu
Contabulo, as, are, tr. oholez eraiki, oholeztatu
 1. **Contactus**, a, um, contingo pi.
 2. **Contactus**, us, m. ukopen ; zikindura, kutsapen
Contages, is, f. ukopen
Contagio, onis, f. ukopen ; izurri ; gogokutsapen : kidetasun ; harreman
Contagium, ii, n. ukopen ; gaixotasun kutsakor ; gogokutsapen
Contamino, as, are, tr. nahasi ; zikindu, kutsatu
Contectus, a, um, contego pi.
Contego, is, ere texi tectum, tr. estali ; ezkutatu ; gorde, txurizkatu
Contemero, as, are, tr. zikindu
Contemnendus, a, um, contemno aditz-adj. gutiesgarri
Contemno, is, ere, temsi, temptum, tr. gutietsi, arbuiatu, baztertu
Contemplatio, onis, f. ondo behaketa, begiztatzetze ; errotik azterketa
 1. **Contemplator**, contemplor agintaldi etorkizuna
 2. **Contemplator**, oris, m. begiztatzzaile, behatzzaile
Contemplor, aris, ari, dep. tr. arretaz behatu, aintzat hartu
Contemplatrix, icis, f. emakume behatzzaile
Contemplatus, a, um, contemptor pi. ; begiztatua, behatua
Contemplatus, us, m. haintzat hartze ; behaketa
Contemporaneus, a, um, (dat.). garaikide
Contempsi, contemno perf.

Contemtim, adb. gutxietsiz
Contemptio, onis, f. gutxiespen
Contemptor, oris, m. gutxiesle, arbuiatzale
 1. **Contemptus**, a, um, contemno pi. gutiesgarri, zital, ezdeus
 2. **Contemptus**, us, m. guttiespen, arbuiio, destaina
Contendo, is, ere, tendi, tentum, tr. hedatu, aurtiki ; ekin ; contendere animum in aliquid, zerbaiti lehiatu ; eginahalak egin, jo ; eskatu, contendebat ut (edo inf.) ahalegiten zuen ; aurka jarri, kontrajarri, contendere vetera et praesentia, iraganaldia eta orainaldia kontrajarri ; baieztago, baietsi ; intr. -ra jo, abiato, joan, contendere in Britaniam, Britaniarantz jo ; lehiatu, borrokatu, contendere contra leonen, lehoiaren aurka borrokatu
Contente, adb. indarka ; zikoizki
Contentio, onis, f. ardura, lehia, contentio animi, gogolehia ; indar, ahalegin, eztabaida, contentio honorum, ohorebilaketa ; konparaketa
Contentiose, adb. lehiatuki, tematsuki
Contentiosus, a, um, buhurri, burkoi, lehiati, temati
 1. **Contentus**, a, um, contendo pi. teinko, zurrun ; contentis corporibus, giharriak bildurik ; mens contenta in aliqua re, gogoa zerbaiti lotuta ; soikika, begiak landatuta
 2. **Contentus**, a, um, contineo pi. ; pozik
Conterminus, a, um, mugakide
Contero, is, ere, trivi, tritum, tr. xehatu, zapaldu, higatu, andeatu ; galdu (denbora), auzepaiten ari izan ; xahutu, garaitu
Conterraneus, i, m. herrikide
Conterreo, es, ere, ui, itum, tr. izutu, larritu
Conterritis, a, um, conterreo pi.
Contestatio, onis, f. lekukotasun, jakilegoa, otoi sutsu
Contestatus, a, um, contestor pi. otoigile ; deitzale ; baietsia, onartua ; auziratua
Contestor, aris, ari dep. tr. lekuko hartu, otoi, dei egin, auziratu, jakileak hartuz
Contexti, contego perf. edo contexto inf. pasiboa
Contexto, is, ere, texui, tectum, tr. korapilatu, bildu, echo (oihal), bilbatu ; egin, ondu ; contextere librum, liburua idatzi
Contexte, adb. kateatuz
Contextim, adb. ehun, oihal eran
 1. **Contextus**, a, um, contexto pi. echo, tinko, lodi ; egoki, jarraikia
 2. **Contextus**, us, m. ehun, oihal, elkartaratze, bildura ; lotura, antolamendu, egitura
Contextui, contexto perf.
Conticesco, **Conticisco**, is, ere, ticui, intr. isildu, mututu, geratu (zarata)
Contigi, contingo perf.
Contignatio, onis, f. solairu
Contigno, as, are, tr. tauladuraz estali
Contiguus, a, um, mugakide, ondoko, auzoko
Continens, entis, contineo po. ; adj. mugakide, ondoko, auzoko, lerroka ibiltzailea ; continente spiritu, taigabe, etengabe ; bere buruaren jabe
Continens (terra), f. lehor
Continenter, adb. alboz albo, etengabe, taigebe ; melengeki, jangartsuki
Continentia, ae, f. neurri, neurritasun
Contineo, es, ere, tinui, tentum, tr. eduki, eutsi, ito, menderatu ; continere risum, irria, barrea ito ; hertsi, gorde, zaindu ; continere decem pedes, hamar oin luze izan ; lotu, josi ; contineri edo continere se, bere buruaz jabe egon, ez egin, baztertu ; mugatua izan ; izan, mendeko izan ; contineri Oceano, Ozeanoak mugatua izan
 1. **Contingo**, is, ere, tigi, tactum, tr. uki, hartu ; auzoko izan ; -i lotua izan ; imperts. agitu, gertatu ; mihi contigit, gertatu zait
 2. **Contingo**, **Continguo**, is, ere, tr. tindatu, igurtzi
Continuatio, onis, f. jarraipen, iraupen, andana, zerrenda ; perpaus askok lotu esaldia
Continuatus, a, um, continuo pi. ; eratxikia, josia ; taigebeko
Continui, contineo perf.
Continuitas, atis, f. iraupen
 1. **Continuo**, adb. berehala, ondoren ; taigabe ; beraz, ondorioz ; non continuo, hortik ez da heldu
 2. **Continuo**, as, are, tr. jarraitu ; etengabeko, taigabeko bihurtu ; itsatsi, eratxiki, josi ; etengabe, taigabe egin, jarraiki ; continuare agros, lurruk gehitu
 1. **Continuus**, a, um, atxikia ; etengabeko, ondorioko
 2. **Continuus**, i, m. adiskide mina
Contio, onis, f. mintzaldi batzar, biltzar ; mintzaldi ; mintzag, mintzaleku
Contionabundus, a, um, mintzatzale, mintzalari
Contionalis, e, biltzar-, biltzarren ; mintzalari
Contionarius, a, um, biltzarrenen
Contionator, oris, m. erausle
Contionor, aris, ari, dep.intr. biltzarrean bildu izan ; herriari mintzatu, aldarrikatu, oihukatu
Contionat..., imperts. tromoia joten du, ostots egiten du
Contiuncula, ae, f. biltzar txiki, miintzaldi labur
Contorqueo, es, ere, torsi, tortum, tr. inguruminguru erabili, ingurikatu, indarka aurtiki

Contorsi, contorqueo perf.
Contorte, adb. kiribilki, tinkoki, estuki
Contortio, onis, f. ilun, iluntasun (idazki)
Contortulus, a, um, nahasixe, koropilatsuxe
Contortus, a, um, contorqueo pi. ; adj. nahasi, koropilatsu, ilun, suhar (idazki)
 1. **Contra**, aurretitz. -en aurrean ; aurka, aitzi ; contra vim fluminis, ibaiaren indarraren aurka
 2. **Contra**, adb. aurrez aurre, bekoz beko ; contra tueri, begis begi sugin ; bestalde, bere aldian, bere txandan ; truke, ordari, ordaritako ; alderantziz, aitzitik
Contractio, onis, f. uzkurdura ; contractio frontis, bekoki izurdura, - tolesdura ; contractio animi, herstura, bihotz tximiko
Contractiuncula, ae, f. tinkaldiska
Contracto, ik. contrecto
 1. **Contractus**, a, um, contraho pi. ; adj. estu, tinko ; bare, berartara bildua, zikoitz, zuhur
 2. **Contractus**, us, m. uzkurdura, tinkaldi
Contradico, is, ere, dixi, dictum, intr. ezeztatu, gezurtatu ; erantzun
Contradiccio, onis, f. kontraesan, erantzun, eragozpen
Contraho, is, ere, traxi, tractum, tr. elkarto, bildu ; contrahere copias, gudutaldeak bildu ; ekoitzu, jaio, gauzatu ; contrahere res alienum, diharua mailegatu, jesan ; contrahere pestem, izurria sortu ; laburtu, hertsitu, gatzatu, gogortu ; geldiarazi (beherakoa, zirina), zapatu ; salerosi, tratu egin
Contrapono, is, ere, posui, positum, tr. kontrajarri, ihardetsi
Contrapositum, i, n. antitesi
Contrarie, adb. beste aldera ; contrarie dicere, hizbiko izan
Contrarium, ii, n. beste aldea, aurkako aldea, aitzikoa ; e, ex contrario, alderantziz ; in contrarium, in contraria, beste aldean
Contrarius, a, um, beste aldeko ; aurkako, aitziko ; arerio, etsai, kaltegarri, galgarri, iragarpentxarreko
Contrascribo, is, ere, intr. berrikusi, egiaztatu
Contrectatio, onis, f. ukitze, ukiera
Contrecto, as, are, tr. uki, hunki, erabili ; garbitu, hersi, sendotu (zauria)
Contremisco, is, ere, tremui, intr. dardaratzan hasi, kordokatu ; zeharo beldurtu
Contremo, is, ere, tremui, intr. ik. contremisco
Contribuo, is, ere, bui, butum, tr. erantsi, bateratu, hartzaile izan, lagundu
Contristo, as, are, tr. goibeldu, ilundu (gogoa)
Contritus, a, um, contero pi. ; adj. arrunt, ohiko
Contrivi, contero perf.
Controversia, ae, f. auzi, eztabaidea ; venire in controversiam, eztabaidatu
Controversiosus, a, um, eztabaidagarri, liskarti
Controversor, aris, ari, dep. intr. eztabaidatu, liskartu
Controversus, a, um, eztabaidatua, zalantzakor
Contrucido, as, are, tr. sarraskitu, lepoa moztu ; sastakatu, txistakatu
Contrudo, is, ere, trusi, trusum, tr. bultzatu, bulkatu, metatu
Contrunco, as, are, tr. batera lepoa moztu ; hasi (azpila)
Contrusi, contrudo perf.
Contrusus, a, um, contrudo pi.
Contubernialis, is, m. txabola kide ; -kide
Contubernium, ii, n. kidetasun (soldado) ; adiskidemintasun ; ororen txabola, ororen bizitegi
Contudi, contundo perf.
Contueor, eris, eri, tuitus sum, dep.tr. begiak zabal zabala sugin, ikusi
 1. **Contuitus**, a, um, contueor pi.
 2. **Contuitus**, us, m. sogite ; so, ikusmen
Contuli, confero perf.
Contumacia, ae, f. harrokeria, harrotasun ; seta, tema, oldar
Contumaciter, adb. harroki ; setatsuki, burkoiki
Contumax, acis, burgoi, handikari, harro, temati, setatsu, burkoi ; iheskari
Contumelia, ae, irain, laido ; hondamen, kalte
Contumeliose, adb. iraingarriki, laidogarriki
Contumeliosus, a, um, iraingarri, laidogarri, kaltegarri
Contumulo, as, are, tr. lurmetea egin ; lurmetaz estali, ehortzi
Contundo, is, ere, tudi, tusum, tr. xehatu, lehertu, ezereztu, jo, garaitu
Contuo, Contuor, ik contueor
Conturbatio, onis, f. nahasdura, aztorapen
Conturbator, oris, m. nahasle, nahastari, aztoratzale
Conturbo, as, are, tr. nahasi, aztoratu, izutu ; intr. molokot egin, porrot egin
Contus, i, m. kako, haha
Contusio, onis, f. leherketa, zanpaketa
Contusus, a, um, contundo pi.
Conubium, ik. connubium
Conus, i, m. kono, kaskogain

Convalesco, is, ere, valui, intr. hazi, handitu, indartu, bizkortu, ontsatu, hobekitu
Convallis, is, f. ibar sakon, - luto, haran
Convallo, as, are, tr. pezoiz inguratu ; luebakiz inguratu
Convario, as, are, tr. zipristindu
Convaso, as, are, tr. paketatu, sortatu
Convecto, as, are, tr. garraiatu, eraman
Convector, oris, m. bidekide, bidelagun
Convexus, a, um, conveho pi.
Conveho, is, ere, vlexi, vectum, tr. garaiatu ; sartu (uztak)
Convello, is, ere, velli, vulsum, tr. bortizki tokiz aldatu, bortizki aldaratu ; zainartu, amurratu, iharrosi, uzkaili ; ezereztatu ; apurtu, hautsi
Convena, ae, f.m. biltzen dena ; arrotz, atzerritar, menturatzale
Conveniens, entis, convenio po. ; adj. elkar aditzale, araberako ; egoki
Conveniente, adb. arabera
Convenientia, ae, f. egokitasun, simetria, adostasun, elkar aditze ; convenientia partium, zatiengarau, zatieng neurria
Convenio, is, ire, veni, ventum, intr. elkarto, elkarretaratu, toki berean bildu ; -en esku izan, norberana izan ; arabera izan ; convenit, egoki da ; convenit inter omnes edo convenit (inf.), guztiek hitzartu zuten, - ados jarri ziren ; ikustera joan, ikustatu
Conventicum, ii, n. txotx (hiritar grekatarrak zuena herri biltzarrean sartzeko)
Conventiculum, i, n. biltzar txiki ; biltzartoki
Conventio, onis, f. herri batzar ; itun
Conventum, i, n. hitzarmen, itun
Conventus, us, m. batzar, biltzar ; auzitegi ; akadoiak (auzi kriminalak) ; arrolatze, elkartze ; etxemeta
Converbero, as, are, tr. gogorki jo
Converro, is, ere, verri, versum, tr. erraztatu, isastatu, garbitu ; uhinak jaso, -metatu ; astindu, zafratu
Conversatio, onis, f. ardurako erabilera ; salerospen, harremanak, sarkura
Conversio, onis, f. biribilka ibilera ; biraketa (astroak) ; aldaketa (iritzia) ; perpaus askok osatu esaldia ; itzulpen (idazkia)
Converso, as, are, tr. bihurtu, itzuli, inguratu
Conversor, aris, ari, dep. intr. toki batean ardura egon, maiz izan (dat. edo abl. eta cum)
Conversus, a, um, converro eta converto pi.
Convertio, is, ere, verti, versum, tr. bihurtu, gidatu, zuzendu ; convertere terga, ihes egin, kabarra hustu ; convertere signa, bizkarrez jarri ; convertere se ad, -rantz jo ; itzuli (idazki), convertere de (abl.) in (akus.), -tik -ra itzuli ; itzuli, bizitzez aldatu ; convertere in bonum, onera itzuli
Convestio, is, ire, ivi, itum, tr. jantzi
Convexi, conveho perf.
Convexo, onis, f. konbexutasun, konkortasun
Convexitas, atis, f. konbexutasun, konkortasun
Convexum, i, n. konkor dena, biribil dena ; convexa caeli, zeru sabai
Convexus, a, um, konbexu, biribil, konkor
Convici, convinco perf.
Conviciator, oris, m. iraintzaile
Conviciar, aris, ari, dep.intr. iraindu, laidostatu
Convicium, ii. n. ahots, oihu, huhukak, harrabots, zarata ; txio ; irainak, erasiak, gaizkiak
Convictio, onis, f. sarkura
Convictor, oris, m. mahaikide
1. **Convictus**, a, um, convinco pi. azaldua, egiaztatua, argitaratua
2. **Convictus**, us, m. elkarbizitza, harremanak, oturuntz, xanfart
Convinco, is, ere, vici, victum, tr. bildu, sinetserazi ; argiratu, erakutsi, egiaztatua
Conviso, is, ere, tr. ikuskatu ; soaz aztertu
Convitiator... ik. conviciator...
Conviva, ae, m. mahaikide
Convivalis, e, otorduko, mahaiko
Convivator, oris, m. gonbidatzale, etxekojaun
Convivium, ii, n. otordu, oturuntz
Convivo, is, ere, vixi, victum intr. -kin bizi, -kin jan
Convivor, aris, ari, dep. intr. otoruntzatu ; bazkaldu
Convocatio, onis, f. dei, deialdi
Convoco, as, are, intr. dei egin, bildu
Convolo, as, are, intr. hegaldatu, hegan egin ; laster etorri
Convolutor, aris, ari, pasibo. zurrunbildu, ingurukatu
Convolutus, convolvo pi.
Convolvo, is, ere, volvi, volvum, tr. biribilkatu, kurubilkatu, inguratu
Convolvulus, i, m. mahatsar ; lurrunz, lehuntz, ziurda
Convomo, is, ere, tr. oka egin, okatu, goiti egin, goitikatu
Convulnero, as, are, tr. zauritu

Convulsus, a, um, convello pi.
Cooperatio, onis, f. elkarlaguntza, lankidetza
Cooperculum, i, n. estalki
Cooperimentum, i, n. oso estaltzen duena
Cooperio, is, ire perui, pertum, tr. oso estali
Cooptetus, a, um, cooperio pi.
Cooperui, cooperio perf.
Cooptatio, onis, f. hautu, hautuketa, izendapen
Coopto, as, are, tr. hautatu, izendatu ; elkartu
Coorior, eris, eri, ortus sum, dep. intr. jaio, sortu, igo, jalgi, azaldu, lehertu
1. **Coortus**, coorior pi.
2. **Coortus**, us, m. jaiotza, sorrera
Coos, ik. cos
Copa, ae, f. ostalersa
Coperculum... ik. cooperculum...
Cophinus, i, m. otarre, saski
Copia, ae, f. oparotasun, ugaritasun, aberastasun, ontasunak ; oste, saldo ; copia frumenti, gari oparotasun ; ahal, eskubide, baimen, askatasun ; dare alicui copiam fandi, mintzatzeko baimena norbaiti eman ; pl. gudutaldeak
Copiose, adb. ugari, nasai ; oparo
Copiosus, a, um, aberats ; ugari, oparo ; mintzale, elestari
1. **Copis**, e, aberats
2. **Copis**, idis, f. aho zabal ezpata labur
Coprea, ae, m. bufoi, zanpantzat
Copula, ae, f. lokailu, lotura, bilur ; kako ; hizlotura
Copulatio, onis, f. mihiztadura ; metaketa ; batuketa
Copulo, as, are, tr. lotu, elkartu
Copulor, aris, ari, dep. tr. lotu, elkartu
Coqua, ae, f. sukaldarisa
Coquibilis, e, lixerigarri
Coquinaris, e ; **Coquinarius**, a, um, sukaldeko
Coquinus, a, um, sukaldari-, sukaldariren ; sukaldeko
Coquo, is, ere, coxi, coctum, tr. erre ; jatekoa egin ; lehortu, idortu ; ondurazi, zoritu ; liixeritu ; gogoetatu, hausnartu, coquere consilia, xedea izan ; oinaztatu
Coquus, i, m. sukaltari
Cor, cordis, n. bihotz ; ulermen, sen, zuhurtasun
Corallium edo Coralium, ii, n. koral
Coram, adb. bekoz beko, begiz begi, ahomihiz ; aurretitz (abl.). aitzinean, aurrean
Corbis, is, m. otarre, saski
Corbita, ae, f. garraio untzi
Corbula, ae, f. zareska
Corchorum, i, n. sapelar, txoribazka
Corchorus, i, m. sapelar, txoribazka
Corculum, i, n. maite, maitemin
Corculus, a, um, zuhur, zentzudun
Coreyra, ae, f. Korzira, uhartea
Coreyraeus, Korzirako ; korziratar
Cordatus, a, um, zuhur, argi, adimentsu ; bihoztoi
Corduba, ae, f. Korduba
Cordolium, ii, n. herstura, ustegabe
1. **Coriarius**, a, um, larru-, laruaren
2. **Coriarius**, ii, m. larrukin
Corinthiacus, **Corinthius**, a, um, Korintoko ; Corinthia edo Corinthia vasa, npl. Korintoko ontziak
Corinthus, i, f. Korinto
Coriolanus, i, m. Koriolano, erromatar general
Corium, ii, n. azal, larru ; larru (aberena) ; ezkata ; azote, garrote, zaharo ; hede
Cornelia, ae, f. Kornelia, iz.
Cornelius, ii, m. Kornelio
Corneolus, a, um, adar-, adarraren ; adardun
1. **Corneus**, a, um, adar-, adarrezko
2. **Corneus**, a, um, zuhandor- ; zuhandorraren
Cornicen, inis, m. turutajoile
Cornicor, aris, ari, dep. intr. karrankatu
Cornicula, ae, f. belatxinga, belextega gazte
Corniculum, i, n. adar txiki, adarska ; kukula, kukulin
Cornifer, **Corniger**, era, erum, adardun
Cornigera, orum, npl. abere adardunak

Cornipes, edis, f. m. aztapardun, hatzapardun ; pl. Satirak
Cornix, icis, f. belatxinga, belexega
Cornu, us, n. adar, letagin (elefanta), apatx, aztapar, hatzpar ; turuta ; argizagizerra ; itsasadar ; gailur, tini ; buru ; armadahegal
Cornucopia, ae, f. kornukopia
1. **Cornum**, i, n. ik. cornu
2. **Cornum**, i, n. zuhandor
Cornus, i, f. zuhandor ; azkon
Cornutus, a, um, adardun
Corolla, ae, f. koroatxo ; txirikorda, nahar
Corollarium, ii, n. koroatxo ; opari
Corona, ae, f. koroa ; sub corona emere, vendere ; gerrako atxilotuak erosи, saldu (lore koroak zituzten) ; batzar, entzulegoa ; hiri setiatzaileak ; erlaitz
Coronalis, e, koroa-, koroako
Coronaria, ae, f. loresaltaile, lilisaltaile
Coronarius, a, um, koroa gai ; iz. loresaltaile, koroagile
Corono, as, are, tr. koroatu ; birundatu, inguratu
Corporalis, e, gorputz-, gorputzeko
Corporatus, a, um, gorpuzdun, gorputzeko ; material, ekai-
Corporeus, a, um, gorputz, gorputzeko ; gorpuzdun
Corporo, as, are, tr. gorputza eman
Corpulentia, ae, f. gizentasun, loditasun, torroiltasun
Corpulentus, a, um, gizen, lodi
Corpus, oris, n. gorputz, ekai ; individua corpora, atomoak, pikorkiak ; soin ; gorputz (hila) ; enbor ; aragi, loditasun ; corpus facere, gizendu ; banako, gizaki ; meta, saldo, elkargoa ; kidegoa, herridi
Corpusculum, i, n. gorputz ahul ; pikor, atomo ; txikia, maitea
Corrado, is, ere, raxi, rasum, tr. karrakatu, kendu, erauzi ; harrapatu
Corrasus, a, um, corrodo pi.
Correctio, onis, f. zuzenketa, jorraketa ; jorraldi, zentzaldi
Corrector, oris, m. zuzentzaile ; orraztari, jorratzaire
Correctus, a, um, corrigo pi.
Correpo, is, ere, repsi, intr. herrestatu, narrastu ; ezkutuan, isilka sartu ; nahasi (da)
Correptio, onis, f. harrapaketa
Correptor, oris, m. jorratzaire, zuzentzaile
Correptus, a, um, corripiro pi.
Correxi, corrigo perf.
Corrigia, ae, f. oski lokarri
Corrigo, is, ere, rexii, rectum, tr. zuzendu ; hobetu, ondu
Corripio, is, ere, ripui, reptum, tr. bortizki harrapatu ; bortizki inarrosi, azkar ibili ; corripere viam, pausoa azkartu, lehiatu ; harrapatu, beretu ; auziratu ; jorratu, larderiatu, gaizkiak esan ; laburtu, estutu
Corrivalis, is, m. lehiakide
Corrivo, as, are, tr. hurak toki beraruntz bildu
Corrobоро, as, are, tr. indartu, gotortu
Corrodo, is, ere, rosi, rosum, tr. higatu, jankatu, kuruskatu
Corrogo, as, are, tr. eske ibili
Corrosi, corrodo perf.
Corrosus, a, um, corrodo pi.
Corrotundo, as, are, tr. biribildu
Corrujo, as, are, tr. tolestatu, izurtu, zimurtu ; corrugare nares, sudurra zimurtu
Corrumbo, is, ere, rupi, ruptum, tr. apurtu, puskatu ; birrindu, suntsitu, aldatu, andeatu ; corrumpere tabulas, herri agiriak aldatu ; usteldu, lizundu ; liluratu, gogatu, erosi, irabazi (diru askoz), corrumpere aliquem pecunia, norbait diru askoz erosi
Corruo, is, ere, i, intr. batbatean aurritu, suntsitu ; erori ; amildu ; corruit domus, etxea aurritu zen, amildu zen ; bildu, metatu
Corrupi, corrumpo perf.
Corrupte, ustelki
Corruptela, ae, f. usteltzaile ; ustelketa, liluraketa ; ustelkeria, lilurakeria
Corruptio, onis, f. aldaketa, ustelketa
Corruptor, oris, m. usteltzaile, liluratzaire
Corruptrix, icis, f. emakume usteltzaile, - liluratzaire
Corruptus, a, um, corrumpo pi.
Corsi, orum, mpl. korsiak
Corsica, ae, f. Korsika, uhartea
Corsus, a, um, corsu ; Korsikako
Cortex, icis, m. azal ; ezkata ; arraultzoskol, arraultzekusku ; kortxo ; nare sine cortice, (kortxogabe igeri egin), hau da laguntzagabe ari izan, norberak esku hartu
Corticeus, a, um, azale-, azaleko

Corticous, a, um, azal lodidun
Corticulus, i, n. larru mehe
Cortina, ae, f. ontzi biribil, galdera, pertz ; pertzata ; dupa ; Pitiaren, Apoloren orakuluaren tipinaskoa ; entzulegoa
Corus, i, m. iparmendebaleko haize
Corusco, as, are, tr. higitu, airean erabili : intr. tokatu, tomatu, buhurdukatu ; ikaratu ; distiratu
Coruscus, a, um, higikor, ikara, dardara, distiratsu
Corvinus, a, um, bele-, belearen
Corvus, i, m. bele (txori eta tresna) ; kako
Corybantes, um, mpl. Koribanteak, Zibelaren apaizak
Corybantius, a, um, Koribanteen
Coryletum, i, n. urrizti
Corylus, i, m. urritz
Corymbifer, era, erum, huntz, uzkei, mordoz koroatua
Corymbus, i, m. lore mordo, huntz mordo, uzkei mordo
Corypheus, i, m. korifeo, antzerki abesbatz buru
Corytos, Corytus, i, m. gezi, geziontzi
1. **Cos, cotis**, f. harri gogor ; geztera, sokarro ; pl. harkaitzak, uharriak
2. **Cos**, Coi, f. Kos, uhartea
Cossis, is edo **Cossus**, i, m. bipi, zizka
Costa, ae, f. alde, bazter ; horma, patar
Cothurnatus, a, um, koturnodun ; tragiko ; derrigor
Cothurnus, i, m. oski gora ; tragedia ; idazkera tragiko
Coticula, ae, f. zur fosildu, zurarri,urre lanetarako baliatua
Cotidianus, a, um, eguneroko ; ohiko
Cotidie, adb. egunero
Cotoneum, i, n. irasagar
Cotoneus, Cotonius, a, um, irasagar- ; irasagarraren ; cotoneus malus, irasagartze, irasagarrondo ; cotoneum (malum), irasagar
Cottabus, i, m. kaska, zartada
Cotula, ae, f. **kotula** (isurkarien neurria)
Coturnix, icis, f. galeper ; itxuraz. ene maitagarria, ene maiteto
Cotyla, ae, f. ik. cotula
Coum, i, n. Koseko ardo ; npl. Koseko ardoak edo oihalak
Cous, a, um, Koseko
Covinnarius, ii, m. gurdiko soldado
Covinnus, Covinus, i, m. gundi
Coxa, ae, f. hanka, hanka ezur ; izter
Coxi, coquo perf.
Crabro, onis, m. kurubio, lozer
Crapula, ae, f. burukomin, mozkorrondo ; mozkorraldi, lohordi
Cras, adb. eta iz. n. bihar
Crassamen, inis, n. hondar, hondakin
Crassamentum, i, n. geruza, hondakin ; kondar
Crasse, adb. geruza lodiz, azal lodiz, trauskilki, arrunki
Crassesco, is, ere, intr. gizendu ; gogortu
Crassitas, atis, f. loditasun, trinkotasun
Crassitudo, inis, f. loditasun, trinkotasun
Crassus, a, um, lodi, gizen ; zarpail, ergel
Crastinum, i, n. biharamen ; in crastinum, bihar arte, biharamen arte
Crastinus, a, um, biharameneko ; etorkizuneko, geroko
Crater, eris, m. ontzi, hur eta arduekin ; olio ontzi ; uraska ; sumendi aho ; leze ; Ontzia (izar)
Cratera, ae, f. ik. crater
Craticula, ae, f. barrila, matxarro, nabardera
Cratio, is, ire, tr. aratu, ildausti
Cratis, is, f. burdin sare ; gereta ; zare ; mihimenezko erredola ; pl. abar sortak (gotorleku)
Creatio, onis, f. izendatzte, hautezkunde
Creator, oris, m. egile, sortzaile, aita
Creatrix, icis, f. emakume egile, ama
Creber, bra, brum, tinko, estutu, lodi ; ardura ; arnasestuka, hatsalbo ; bete, ugari
Creberrime, crebro sup.
Creberimus, a, um, creber sup.
Crebesco, is, ere, brui edo bui, intr. ohi bilakatu, ugaritu, aniztu
Crebrior, us, creber konp.
Crebrius, adb. crebro konp.
Crebritas, atis, f. loditasun, tinkotasun, aniztasun, arduratasun
Crebro, adb. maiz, ardura

Crebrui, crebui, crebresco perf.
Credibilis, e, sinisgarri, kanorezko, kanoretsu, egiantzeko
Credibiliter, adb. sinisgarriki
Credidi, credo perf.
Creditor, oris, m. hartzekodun
Creditum, i, n. mailegu ; zor
Credo, is, ere, credidi, creditum, tr. maileguz eman, prestatu ; gogartu, oldoztu, uste izan, iruditu ; credas, crederes, uste izan zuten ; fidatu, sinetsi
Credulitas, atis, f. sinesberatasun
Credulus, a, um, sinesbera, sineskor
Crematio, onis, f. erretze (gorputzak)
Crementum, i, n. hazkunde, ugalketa ; ekintze, handitze
Cremia, orum, npl. abar, sarga
Cremo, as, are, tr. erre
Creo, as, are, tr. egin, sortu ; hautatu, izenadatu ; gauzatu
Crepida, ae, f. espartin, abarketa ; ne sutor supra crepidan, zapatariak ez dezala sogn abarketa baino gorago, hau da bakoitzak bere lanbidea
Crepidarius, a, um, abarketa-, abarketaren ; zapatari-, zapatariaren
Crepidatus, a, um, espartindun, abarketadun
Crepidido, inis, f. oinarri, zimentarri ; egarzola ; kai, nasa ; bazter, hegiz ; espaloi, oinbide ; harkaitz, mutur
Crepidula, ae, f. abarketaska
Crepitacillum, i, n. kalakaska ; sistra (Egiptoako musikailu)
Crepitaculum, i, n. kalaka, karraka, sistra
Crepito, as, are, intr. kraskatu, zartatu ; pindarkatu, zirtatu, txinkakatu
Crepitus, us, m. ots, zarata, doinu ; krakada, zarta, kuzka
Crepo, as, are, intr. zaratatu, kraskatu, zartatu
Crepundia, orum, npl. txintxirrin, jostailu ; sistra, ik. crepitacillum
Crepusculum, i, n. ilunabar, egun goibel
Cresco, is, ere, crevi, cretum, intr. jaio, sortu, gehitu, handitu, jaso ; crescere ex aliquo edo de aliquo, norbaiten kaltetan gorendu ; crescit luna, ilargi gora dago
Cresius, a, um, Kretako
Cressa, ae, adj. f. Kretako ; Cressa nota, egun zorihonekoaren klarionaz ozkatu ezagugarria ; iz.f. kretarrasa ; Ariana
Cressius, a, um, Kretako
1. **Creta**, ae, f. Kreta
2. **Creta**, ae, f. klarion, klera, Kretako buztin zuria ; klerazko ezagugarria (egun zorihonekoa) ; buztin ; buztinezko zigilu ; apaingailu ; zuritzeko
Cretaceus, a, um, kleradun
Cretaeus, a, um, Kretako
Cretatus, a, um, kleraz zuritu, apaindu
Cretensis, e, Kretako ; iz.pl. Kretarrak
Cretes, um, mpl. Kretarrak
Creticus, a, um, Kretako
Cretio, onis, f. Kretioa, oinordea hartu aitzin erabakitzeko zuzena ; oinorde
Cretosus, a, um, klariontsu, kleratsu
Cretula, ae, f. buztinezko zigilu
Cretus, a, um, cerno pi. baheztatua ; cresco pi. jaio, sortu
1. **Creusa**, ae, f. Kreusa, Jasonen emaztea ; Kreusa, Eneasen emaztea
2. **Creusa**, ae, f. eta **Creusis**, idis, f. Kreusa, Bosniako hiria
Crevi, cresco eta cerno perf.
Cribarius, a, um, bahetua ; xehe
Cribro, as, are, tr. baheztatu ; bahetu, ; zetabatu
Cribrum, i, n. bahe, zetabe
Crimen, inis, n. salakuntza ; erasi, aitzaki ; crimen alicui inferre, norbait salatu ; in crimen vocari, salatu, leporatu izan ; crimen propulsare, salakuntza baztertu ; erru, huts, hoben
Criminatio, onis, f. salaketa, gezurrezko salakuntza
Criminator, oris, m. beltzaile, salatzaire
Crimino, as, are, tr. gezurrez salatu ; gaitzetsi ; pasiboa. salatu izan
Criminor, aris, ari, dep.tr. ik. crimino
Criminose, adb. su eta gar
Criminosus, a, um, gezurrezko ; eztenkari, kitzikari ; gaitzesgarri
Crinale, is, n. bilo orratz edo orrazi
Crinalis, e, bilo-, biloko
Criniger, era, erum, bilo luzedun ; adatsu
Crinis, is, m. bilo, adatsu ; buztan (izar)
Crinitus, a, um, adatsu ; stella crinita, adasizar
Crisis, is, f. kinka (gaxotasun)

Criso, as, are, tr. indartu
Crispans, antis, kizkur, zimur
Crispio, is, ire, intr. kolokan ari
Crispo, as, are, tr. kizkurtu ; airean erabili (azkona)
Crispulus, a, um, txit kizkur ; apaindua
Crispus, a, um, kizkur, zimur ; apaindua (idazkera)
Crista, ae, f. kukula, motots ; moto (lore, osto)
Cristatus, a, um, motosdun, kukuladun
Cristula, ae, f. motots txiki
Criticus, i, m. jorratzale
Crito, onis, m. Krito, Sokratesen ikaslea
Croceus, **Crocinus**, a, um, azafrai-, azafraiaaren ; hori
Crocio, is, ire, intr. karrankatu
Crocito, as, are, intr. karrankatu
Crocodilus, i, m. Krokodilo
Crocota, ae, f. azafrai koloreko jantzi, - zaia
Crocodarius, a, um, azafraiko
Crocotula, ae, f. azafrai margoko jantzi txiki
Crocum, i, n. azafrai, azafrai margo
Crocus, i, m. azafrai, azafrai margo
Croesus, i, m. Kresus, Lidiako errege
Crotalia, orum, npl. belarritako
Crotalistria, ae, f. kriskitin emakume joile
Crotalum, i, n. kriskitin
Croto, **Croton**, onis, **Crotona**, ae, f. Krotona, Greziako hiria
Crotonistes, ae, m. krotonar
Crotoniensis, e, Krotonako ; krotonar
Cruciabilis, e, kezkagarri, oinaztagarri
Cruciabiliter, adb. ankerki, gogorki
Cruciamentum, i, n. oinaze, pairamen
Cruciatus, us, m. oinaze ; min ; oinazegailu
Crucifigo, **Cruci figo**, is, ere, fixi, fixum, tr. gurutziltzatu
Crucifixus, **Cruci fixus**, a, um, crucifigo pi.
Crucio, as, are, tr. oinazetu, oinazeztatu
Crudelis, e, anker, gogor, basati
Crudeliitas, atis, f. ankerkeria, basakeria, gogorkeria
Crudeliter, e, basaki, gogorki
Crudesco, is, ere, crudui, tr. gaizkitu, larritu
Cruditas, atis, f. oka, betekada ; janari gehikeria ; gordinkiai
Crudus, a, um, gordin, heze ; garrratz ; ez lixitua ; landugabe ; gazte, berri, adinagabeko ; gogor, abre
Cruente, adb. odola isuriz, gogorki
Cruento, as, are, tr. odoleztatu ; gorriz tindatu
Cruentus, a, um, odoltsu ; odol margo
Crumena, ae, f. burtsa ; burtsako diru
Cruor, oris, m. odolisuri ; bizi ; ehoka, sarraski
Cruralis, e, hanka-, hankako
Crus, uriz, n. hanka, zango, atzapar (abere)
Crusta, ae, f. azal, ezkata ; gantzukari ; tarteketa ; ozketxiki, zizeladura ; edergailu zizelatu
Crustata, orum, npl. oskoldunak
Crusto, as, are, tr. jantzi, gantzutu, olloztatu, urinztatu
Crustula, ae, f. azal txiki
Crustularius, ii, m. gozogile
Crustulum, i, n. gozopil, arroskila ; gozoki, ontu
Crustum, i, n. gozopil, ogi
Crux, crucis, f. gurutze, urkabe ; in malam crucem, habil kaka egitera, kaka hire ; oinaze, izurrite
Crypta, ae, f. kripta, heipe, aldamu estali
Cryptoporticus, us, f. aldamu estali
Crystalla, **Crystallina**, orun, npl. kristal ontzi
Crystallinus, a, um, kristaleko
Crystallus, i, f. m. kristal ; kristal ontzi
Cubatio, onis, f. etzaldi
Cubicularis, e, etzateko ; etzalekuko
Cubicularius, a, um, etzalekuko ; gelari
Cubiculum, i, n. etzaleku
Cubilo, is, n. ohe, etzagela ; ezkontohet ; zulo, etzungu, habia ; bizileku
Cubital, alis, n. bururdi

Cubitalis, e, beso bat luze
Cubito, as, are, intr. maiz etzana izan
Cubitor, oris, m. etzatera doana
1. **Cubitum**, cubito supino
2. **Cubitum**, i, n. ukondo ; bihurgune ; beso (45 zent.neurri)
Cubitura, ae, f. etzate
1. **Cubitus**, i, m. besohezur ; beso (45 zent.) ; ukondo ; bihurgune
2. **Cubitus**, us, m. etzate ; ohe
Cubo, as, are, cubui, cubitum, intr. etzana izan, lo ; cubitum ire, etzatera joan ; mahaian izan ; eri izan , bare izan (itsasoa)
Cubus, i, m. kubo
Cucullio, **Cuculio**, onis, m. soingaineko ; txano ; tutailo, tuta ; paperazal
Cucullus, i, m. ik. cucullio...
Cucus, i, m. kuku ; auher ; ergel
Cucumis, is eta eris, m. luzoker
Cucurbita, ae, f. kuiato
Cucurri, curro perf.
Cudo, is, ere, tr. mailuz landu, mailukatu ; dirua egin ; jo (idaburrez)
Cui, qui eta quis dat. s.
Cujas, atis, zoin herriko
1. **Cujus**, qui eta quis gen. s.
2. **Cujus**, a, um, noren ; cujus pecus, norena abere taldea ?; is cujus uxor erat, zoinen eta emaztea zen
Cujuscemodi, **Cujuscumquemodi**, nola nahi ere
Cujusdammodi, horrela
Cujusnam, norena beraz ?
Cujusquemodi, gisa oroz
Cujusvis, nornahiren
Culcita, ae, f. koltxoi, bururdi, burnegi
Culcitella, ae, f. koltxoiska
Culcitra, ae, f. koltxoi, bururdi
Culcitula, ae, f. koltxoiska
Culeus, i, m. larruzko zaku, - zorro ; culeum mereri, aitehaile (zorroan josten zuten) ; neurri, izari
Culex, icis, m. eltxo
Culina, ae, f. sukalde ; errekaitsu toki, goitegi
Culleus, i, m. ik. culeus
Culmen, inis, n. gailur, tini, eraikin, tenplu
Culmus, i, m. mukur, zurtoin ; agotz, lasto, lastoteilatu
Culpa, ae, f. erru, huts, hoben, oker ; akats, narrio, likiskeria
Culpandus, a, um, gaitzesgarri
Culpatio, onis, f. gaitzespen, salaketa, hobendun ekarte
Culpito, as, are, tr. gogorki gaitzetsi
Culpo, as, are, tr. gaitzetsi, larderiatu ; jorratu, leporatu
Culta, orum, npl. arloak, landak
Culte, adb. artoski, arretaz, dotore
Cultellus, i, m. aiztoska, labanaska ; **Cultellus tonsorius**,izar nabala
Culter, tri, m. goldenabar ; aizto ; ganibet
Cultio, onis, f. landaketa ; lur lan
Cultor, oris, m. nekazari ; biztanle ; aldetar ; gurtzaile
Cultrarius, ii, opari eskaintzailearen lagun
Cultratus, a, um, aiztoerako, aiztogiak ; zorrotz
Cultrix, icis, f. ikus cultor
Cultura, ae, f. lurlan, nekazaritza ; kultura, jakitate ; balaku
1. **Cultus**, a, um, colo pi.
2. **Cultus**, us, m. lurlan, jakitate ; hezkuntza ; kultu ; arreta, begirune ; zibilizazio, bizimolde ; aetatem agere agresti cultu, basa gisa bizi; jantzi, apaingailu ; cultus militaris, militar jantzi
Culillus, i, m. edontzi
1. **Cum**, aurretitz (abl.). jabetasuna, qui cum imperio sunt, magistratuak ; laguntza, exire cum aliquo, norbaitekin atera ; aurkako oldarka, bellum gerere cum aliquo, norbaiten aurka gerra egin ; zernola, era, cum cura, arretaz, secum, berangan, isilik. ; ondorioa, zertarako, cum malo tuo venisti, zure zorigaitzarendako heldu zira
2. **Cum**, lokailu (ind. edo subj.) noiz, -ean, noiztik ; (subj.) -az ezkerro, gero, -ez gero ; nahiz eta ; artean, bitartean, -larik
Cumae, arum ; fpl. Kuma, hiria
Cumaeus, a, um, Kumako ; Kumako azti-, aziaren
Cumanus, a, um, Kumako
Cumera, ae, f. ihizko saski ; buztinezko ontzi
Cumerus, i, m. ihizko saski ; buztinezko ontzi
Cuminum, i, n. kumino, txarpot
Cummi, n. ez deklinatzen, goma

Cumminosus, a, um, gomatsu
Cummis, is, f. m. goma
Cumprimis, **Cum primis**, adb. lehenik, lehen lehenik
Cumulate, adb. ugariki, oparo ; osoki
Cumulatim, adb. metaka, mukuruka
Cumulo, as, are, metatu, pilatu ; bete, osatu
Cumulus, i, m. meta, multzo ; gehitzte ; goren, goien
Cunabula, orum, npl. sehaska, habia, egonleku, ohantza ; haurtzaro ; a primis cunabulis, jaiotzetik
Cunae, arum, npl. sehaska, habia
Cunctabundus, a, um, zalantzakor, ezbaikor, ezbaiti
Cunctans, antis, cuncotor, po. ; adj. ezbaikor, geldi, luzakor, nagi, patxadatsu
Cunctanter, adb. geldiro, nagiki
Cunctatio, onis, f. ezbaia, zalantza, geldotasun, atzerapen, luzamendu
Cunctator, oris, m. luzatzaile, zalantzataile, ezbaikor, ordudun ; Cunctator, L. Fabius Maximus-en izengoitia
Cuncti, ae, a, adj. mugagabea. guztiak, denak, oro ; izenorde. guztiak, denak, oro, gauza guztiak
Cuncotor, aris, ari, dep. ezbaikor izan, luzatu, berandu
Cunctus, a, um, adj. mugagabea. guzti, oro, oso
Cuneatim, adb. ziriantzera
Cuneo, as, are, tr. ziriz erdibitu, ziria ezarri ; pasiboa. ziriantzeko izan
Cuneolus, i, m. zirito
Cuneus, i, m. ziri ; ziriantzeko gudu antolamendu ; mailak (antzokian)
Cuniculosus, a, um, untxidun
Cuniculus, i, m. untxi ; lurpe, barrunbe ; lupeko bide (milit.) ; aterabide, ihesbide
Cunila, ae, f. azarri (landare)
Cupa, ae, f. dupa, upel
Cupedia, ae, f. gozoki, litxarreria
Cupedium, ii, n. gozoki, litxarreria
Cupedo, inis, ik. cupido
Cupide, adb. gosez ; aseazinez ; suharki, lehiatuki
Cupidineus, a, um, Kupidon-, Kupidonen
Cupiditas, atis, f. nahi, gutizia ; irabazkoikeria ; alderdikeria
1. **Cupido**, inis, f. asper, tirria ; dirugose ; irrits, aihogaitz ; maitasun bortitz
2. **Cupido**, inis, m. Kupidon, maitasunaren jainkoa, Venusen semea ; Cupidines, Maitasunak
Cupidus, a, um, maitatzale ; gutiziatsu ; alderdikari
Cupiendus, a, um, gutiziagarri
Cupiens, entis, cupio po.
Cupio, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. nahi izan, gutiziatu, bekaiztitu ; arduratu, axolatu
Cuppa ... ik. cupa...
Cupressetum, i, n. nekostadi
Cupresseus, a, um, nekosta-, nekostazko
Cupressifer, era, erum, nekostaz landatua
Cupressinus, a, um, nekosta-, nekostazko
Cupressus, i, f. nekosta ; nekostakutxatila
Cur, galde adb. zerentako ; zeharkako galdeetan ; aditzekin : -tzezo, -teko ; - delakoz, beita ; quid est cur, nolaz... ?; non est cur, ez da zertzaz...edo...
Cura, ae, f. axola, arreta, grina, kezka ; maitasun ; habere aliquem curae, norbait gogoan izan ; zaintza, gidaritza, geriza ; biderapen, kudeaketa ; sendabide ; irrits ; gutiziagarria
Curate, adb. artoski, arretaz
Curatio, onis, f. artaketa ; administralgoa ; sendaketa, sendabide
Curator, oris, m. kudeatzaile ; komisario (hurbide, bide...)
Curatura, ae, f. arta, arreta, jaramon
Curculio, onis, m. zeden, koko
Curculiunculus, i, m. zedento, kokoska
Curetes, um, mpl. kuresetarrak, sabintarrak ; haurtzaroan Jupiter zaindu zuten apaiz kretarrak
Curia, ae, f. kuria, errromatar herriaren hogeitahamar zatietatik bat ; Senatuaren biltokia ; tenplu, elixa
Curialis, e, kuria bereko
Curiatii, orum, mpl. kuriazioak, Albako gudukariak
Curiatim, adb. kuriaka
Curiatus, a, um, kuria-, kuriako ; curiata comitia, kuria batzar
Curio, onis, m. kurio, kuria apaiza ; pertsona eihartu
Curose, adb. arretaz, jakinahiz
Curiositas, atis, f. arreta, ikasgose, jakingose... ; ikusmira
Curiosus, a, um, arretatsu, jakingose ; kuzkuzero
Curo, as, are, tr. artatu, zaindu, arduratu ; cura ut valeas, izan ondo ; curare mandata, aginduak bete ; curare naves faciendas, ontziak eginarazi ; gobernatu, kudeatu ; sendotu ; curare legiones, legioiak agindu ; curare jumentum, zaldiarri jatera eman, zaldia artatu ; antolatu ; garbitu ; ordaitu ; intr. erne egon, eginbidea bete

Curriculum, i, n. lasterketa ; lasterketa lehia ; hipodromo ; gurdi ; bizipide, bizitza ; bizitza gertakariak
Curro, is, ere, cucurri, cursum, intr. lasterkatu ; heldu
Currus, us, m. gurdi ; garaien gurdi, garaien, uztarri
Cursim, adb. lasterka ; lehiatuki
Cursio, onis, f. lasterketa
Cursito, as, are, intr. maiz lasterkatu
Curso, as, are, intr. maiz lasterkatu
Cursor, oris, m. lasterkari ; mandatari ; posta ; gurdi gidari
Cursura, ae, f. lasterketa
Cursus, us, m. lasterketa, ibilaldi ; itsasaldi ; itzulinguru (izar) ; bizipide, bizitza
Curto, as, are, tr. laburtu ; gutitu ; akastu, haskilatu (ontasuna)
Curtus, a, um, laburtua, labur, hersi, urri ; erdaindua ; akastua, haskilatua
Curulis, e, gurdiko ; curulis triumphus, garaien handia ; (sellu) curulis, alkia (kurula da ohorezko alkia)
Curvamen, imis, n. makurdura ; ganga, uztai
Curvatio, onis, f. bihurketa, makurketa
Curvatura, ae, f. makurdura ; ganga
Curvo, as, are, tr. makurtu, kakotu, tolestatu, biribildu ; hunkitu
Curvus, a, um, bihur, makur, kako, sakon, ingurutsu
Cuspido, as, are, tr. zorrotzu
Cuspis, idis, f. mutur ; azkon ; lantza ; haga ; gerren ; ezten, gezi ; (Neptunoren) hiruortzeko
Custodia, ae, f. zaintza ; pl. zelatari ; espetxe, atxilo
Custodio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. zaindu, babestu, ; custodire urbem, hiria zaindu ; atxilotu ; jaramon egin ; bete, jarraiki
Custodite, adb. doi, heinean
Custos, odis, f. m. zain, zaintzaile, jagole ; zelatari ; custos corporis, norbaiten zain, jagole
Cuticula, ae, f. azal, larru, larruazal
Cutis, is, f. azal, larru ; mintz ; antz, itxura
Cyaneus, a, um, urdin ilun
Cyatissos, as, are, intr. edatera eman
Cyathus, i, m. burduntzali (ardoaren zerbitzatzeko) ; edontzi ; ziatoa (neurri, 01. 045)
Cybaea, ae, f. garraio untzi
Cybele, ae, f. Zibela, Jainkoen ama ; Zibela mendia
Cybeleius, a, um, Zibela-, Zibelaren ; Zibela mendiko
Cybelus, i, m. Zibela mendia
Cyclades, um, ; fpl. Zikladak, Egeo itsasoko uhartea
Cyclaminos, i, f. **Cyclaminum**, i, n. ziklamen
Cyclicus, a, um, zikliko, ziklo epikoko (Homeren ondoko olerkariak)
Cyclopes, um, mpl. Ziklopeak, erraldoiak
Cyclopeus, **Cyclopius**, a, um, Ziklope-, Ziklopeen
Cycneus, a, um, beltxarga-, beltxargaren
Cycnus, i, m. beltxarga
Cydnus, **Cyndos**, i, m. Zidnos, ibaia
Cygneus... ik. Cygnus...
Cylindratus, a, um, zilindroko
Cylindrus, i, m. zilindro ; zapalgailu, (zurez) unku
Cyllenius, ii, m. Zilena mendian jaio Jainko, Hermes
Cymba, ae, f. potin, untziska
Cymbalista, ae, m. zinbalojotzaile
Cymbalum, i, n. zinbalo (mus.)
Cymbium, ii, n. untziantzeko argointzi ; untziantzeko edontzi
Cymbula, ae, f. potin
Cymodoce, es, f., **cymodocea**, ae, Zimodozea, itsas ninfa, maiteder
Cymosus, a, um, muskiltsu, kimutsu
Cymula, ae, f. muskilo, kimuto
Cyna, ae, f. kotoiondo
Cynice, adb. zinikoki, ahalkegabe
Cynicus, a, um, txakur-, txakurraren, ziniko ; iz. filosofo ziniko, ziniko erakundeko
Cynocephalus, i, m. zinozefalo, txakur burudun tximino
Cyparissus, i, f. alzifre
Cyperos, **Cyperum edo Cyperon**, i, ihi
Cyprius, a, um, Xipreko ; Xiprear
1. **Cypros**, i, f. zuhandor
2. **Cypros**, **Cyprus**, i, f. Xipre
Cypselus, i, m. enara, txirrin, sorbeltz
Cyrenae, arum, fpl. eta **Cyrene**, s, f. Zirena, hiria
Cyrenaeus, a, um, Zirenako ; zirenatar

Cyrenaica, ae, f. Zirenaika, Afrika Libiako lurraldea

Cyrenaicus, a, um, Zirenaikako ; Zirenaikoak (filosofoak)

Cyrenensis, e, Zirenaikako ; zirenaikar

Cyrnos, Cyrus, i, f. Korsika

Cyrus, i, m. Sirus (Persiako errege batzuen deitura)

Cythera, orum, npl. Zitera, Venusi sakratu uhartea

Cytherea, Cythereia, ae, f. Ziterea, Venus

Cythereius, Cytheriacus, a, um, Ziterea-, Ziterearen, Venus-, Venusen

Cytisus, i, f. m. eta **Cytisum**, i, n. eratz (zuhaitz)

Cyzicenus, a, um, Zisikako ; zisikar

Cyzicum, i, n. eta **Cysicus**, i, f. Zisika, hiria

D

- Da**, do agintaldi 2. pers. s.
- Dacia**, ae, f. Dazia, Errumania
- Dacus**, a, um, Daziako ; daziar
- Dactylicus**, a, um, daktilo-, daktiloren
- Dactylus**, i, daktilo (neurria olerkian, - < <) ; datil ; mahats mordo
- Daedaleus**, **Daedalius**, **Daedalicus**, a, um, Dedalo-, Dedaloren, Dedaloren araberako, ederki egina
1. **Daedalus**, a, um, ederki egina, asmotsu
 2. **Daedalus**, i, m. Dedalo ; leiendaren arabera, Cretako Labirintoa eraiki zuen
- Daemon**, onis, m. Gogo ; maider, brutxa (on ala gaitzo), deabru
- Dalmatae**, arum, mpl. dalmaziarak
- Dalmatia**, ae, f. Dalmazia
- Dama**, **Damma**, ae, f.m. orkaznabar
- Damascus**, i, f. Damase, hiria
- Damnandus**, a, um, gaitzesgarri
- Damnatio**, onis, f. gaitzespen
- Damnatorius**, a, um, gaitzespen-, gaitzespenaren
- Damnatus**, a, um, damno pi., damnatus voti, bota betea duena ; damnata causa, alferrik
- Damnificus**, a, um, kaltegarri, galgarri
- Damno**, as, are, tr. gaitzetsi, hobendun ekarri ; damnare capititis, hiltzera kondenatu, damnare ambitus, jukutriagatik gaitzetsi ; damnare caedis, ehaiteagatik gaitzetsi ; esonartu, ezonetsi
- Damnose**, adb. hondagarriki
- Damnosus**, a, um, kaltegarri, hondagarri ; zorigaitzoko ; iriole,igorle
- Damnum**, i, n. hondamen, kalte, hoben ; damnum facere, kalte egin ; damnum ferre, kalte izan ; isun, sisa
- Damula**, **Dammula**, ae, f. orkaznabar txiki
- Danae**, es, f. Danae, Perseoren ama
- Danai**, orum edo um, mpl. greziarrak
- Danaidae**, arum, mpl. greziarrak
- Danaides**, um, mpl. Danaidak, Danausen alabak ; Infernuetan dupa zulatua taigabe behar zuten bete
1. **Danaus**, i, m. Danaus, Argoseko erregea, Danaidesen aita
 2. **Danaus**, a, um, greko, greziarren
- Danubius**, **Danuvius**, ii, m. Danubio, ibaia
- Dapes**, (ez du nominatibo singularik), dapis, f. otoruntz sakratu, otoruntz ; janari arrakastatsu
- Dapsile**, adb. apainki, aberaski
- Dapsilis**, e, ugari, oparo, apain (otoruntz)
- Dardania**, ae, f. Dardania ; Troia
- Dardanidae**, arum, mpl. troiarak ; inoiz errromatarak
- Dardanius**, a, um, Dardanus-, Dardanusen ; Troiako, troiar ; Dardanus dux, Eneas
- Dardanus**, i, m. Dardanus, Troairen sortzailea ; Eneas ; bai eta erromatar
- Darius**, ii, m. Persiako errege askoren deitura
- Datatim**, adb. truke, ordain
- Datio**, onis, f. emaita ; emateko zuzena
- Dator**, oris, m. emaile ; zerbitzu egile (pilotan)
- Datum**, i, n. emaitza, emari
- De**, aurretitz. jatorria, hastapena, nondik ; -dik ; -ganik. dictator de plebe, diktadore plebeiano, behemailako magistratu ; de caelo tactus, zerutik joa, hau da oinaztariak joa ; baztertze, berezte. de civitate ejicere, hiritik erbesteratu ; de vita decedere, bizitik atera, hil ; ordua, denbora, noiz. de mense novembri, azaroan ; de nocte, gauaz ; dormire de prandia, bazkal eta lo egin ; ekaia, zerez. vas de auro , urrezko ontzi ; zergatik, zendako. hac de causa, horrengatik ; zeri buruz, arabera. fundis de quo agitur, delako arlora ; legati de pace, bakearen antolatzaire ordariak ; aurka, kostuz, bidez, arartez. de publico, herriaren kostuz
- Dea**, ae, f. Jainkosa
- Dealbo**, as, are, tr. zuritu, prebokatu, zartatu
- Deambulatio**, onis, f. ibilaldi
- Deambulo**, as, are, intr. ibili

Deamo, as, are, tr. maite maite izan, suharki maite izan
Dearmo, as, are, tr. armak, iskiluak kendu
Debacchor, aris, ari, dep.intr. furfuriareki higitu
Debellator, oris, m. garraile
Debello, as, are, tr. armak emanarazi ; intr. behin betiko garaipena izan
Debeo, es, ere, ui, itum, tr. zor izan, zordun izan ; hertsatua izan
Debilis, e, herbal, ezindu, ahul , elbarri
Debilitas, atis, f. ahulezia, ezintasun, elbarritasun
Debilitatio, onis, f ahuldura ; etsipen
Debilito, as, are, tr. ahuldu ; urduritu, ehelegatu ; ebaki, moztu
Debitio, onis, f. ordaitzeko betebehar ; zor
Debitor, oris, m. zordun
Debitum, i, n. zor ; naturae debitum reddere, izaerari zorra ordaitu, hau da hil.
Debitus, a, um, debeo pi. zor dena ; zordun dena ; -dako dena
Deblatero, as, are, intr. erausi ; elakan ari
Debui, debeo perf.
Decacumino, as, are, tr. gaina moztu (zuhaitz), tinikatu
Decanto, as, are, tr. kantuz esan, goretsia, esan eta esan, errepikatu ; liluratu
Decedo, is, ere, cessi, cessum, intr. urrundu, baztertu, ihes egin ; utzi (kargua) ; decidere de vita edo decedere, bizia utzi, hil ; gelditu, geratu, eten ; etzan (izar) ; decedens sol, iguzkiaren itzaltzean, etzatean : uko egin, huts egin ; decedere ab oficio, eginbideari uko egin ; beheko izan ; amaitu, bukatu
Decem, deklinaezin. hamar
December, bris, m. abendu
December, bris, e, abenduko
Decemjugis, e, hamar zaldiz uztarriko
Decemmodius, a, um, hamar gaitzeruko
Decempeda, ae, f. neurritzeko hamar oineko haga
Decempedator, oris, m. lur neurritziale
Decomplex, icis, hamarkoitza
Decemplicatus, a, um, hamarkoitza
Decemprimi, orum, mpl. udal bateko lehen hamar dekurionak
Decemremis, e, hamar lerroko arraunduna
Decemscalmus, a, um, hamar arraundun
Decemvir, iri, m. dezembir (magistratu)
Decemviralis, e, dezembir- ; dezembiren
Decemviratus, us, m. dezembiratz
Decennis, e, hamar urtetako ; hamar urteko
Decennium, ii, n. hamar urteren epe
Decens, entis, egoki, gisako ; eder, izaera ederreko, jator, sotil
Decenter, adb. egoki, behar bezala
Decentia, ae, f. egokitasun, planta, gisa, jentetasun
Decepi, decipio perf.
Deceptor, oris, m. enganatzaire, maltzur
Deceptus, a, um, decipio pi.
Decerno, is, ere, crevi, cretum, tr. intr. agindu, erabaki, aurkeztu, eskaini ; uste izan, aintzat hartu, jaramon egin ; gudukatu ; decernere acies, gudukan sartu
Decerpo, is, ere, cerpsi, cerptum, tr. bildu, hartu ; mahats mordotatik bihia kendu ; ezereztu, suntsitu
Decerptus, a, um, decerpo pi.
Decertatio, onis, f. gudu
Decerto, as, are, intr. gudukatu, borrokan ari izan ; guduaz amaitu ; lehiatu
Decessi, decedo perf.
Decessio, onis, f. ateraldi, abio ; kargu uzte ; murrizketa
Decessor, oris, m. magistratu ohi
Decessus, us, m. ateraldi, abio ; kargu uzte ; herio, heriotza
Decet, ere, cuit, imperts. egoki da, behar da
1. **Decido**, is, ere, cidi, intr. erori ; equo decidere, zalditik erori, zaldiaren gainetik erori ; hil erori ; apaldu
2. **Decido**, is, ere, cidi, cisum, tr. moztu ; ebaki ; kendu ; erabaki, konpondu ; intr. etsi
Deciduus, a, um, eroria ; bildu, moztu
Deciens, **Decies**, adb. hamar aldiz ; decies centena milia sestertium edo decies sestertium, milioi bat sesterzio, askotan, anitz aldiz ; hamaika aldiz
Decima, **Decuma**, ae, eta **Decimae**, arum, fpl. hamarren (jainkoer eskainia eta zerga)
1. **Decimanus**, **Decumanus**, a, um, hamarren-, hamarren zordun ; hamargarren legioiko ; decumana porta, decumana atea, erromano etxolategiaren sarrera nagusia
2. **Decimanus**, **Decumanus**, i, m. hamarren zergari ; hamargarren legioiarene soldado
Decimates, **Decumates**, um, mpl. hamarrenaren zordun arlorrak
Decimo, as, are, tr. hamarrena eho

1. **Decimum**, adb. hamargarren aldikoz
 2. **Decimum**, i. n. hamarkoitz
- Decimus, Decumus**, a, um, hamargerrena ; handi
- Decipio**, is, ere, cepi, ceptum, tr. enganatu, iruzurtu
- Decisio**, onis, f. murrizketa ; antolaketa, konponketa, konponbide, azalpen
- Decisus**, decido 2. pi.
- Declamatio**, onis, f. deklamazio, hitzantura
- Declamator**, oris, m. hitzantziale
- Declamatorius**, a, um, hitzantu-
- Declamito**, as, are, intr. hitzantu ; suharki mintzatu ; iraindu ; tr. hitzantu ; alde mintzatu
- Declamo**, as, are, ik. declamito
- Declaratio**, onis, f. agerpen, aitorpen, aldarrikapen
- Declarator**, oris, m. aitorle ; aldarrikatziale
- Declaro**, as, are, tr. agertu, aitortu, egiaztatu, erakutsi ; izendatu ; adierazi
- Declinatio**, onis, f. bazterketa, zeharketa ; exigua corporis declinatione, itzaliz ; ihesta ; gorroto, higuin ; deklinabidea, eratorpen (gr.)
- Declinatus**, us, m. eratorpen
- Declinis**, e, atzera doana (uhinak)
- Declino**, as, are, tr. saihestu, bazter utzi, ihes egin ; declinare vitia, bizioari ihes egin ; deklinare, jokatu (aditza), eratorri (gr.) ; baztertu, urrundu, aldendu ; zahartu, ahuldu
- Declive**, is, n. aldapa, malda, patar
- Declivis**, e, aldapatsu, koneska, zeiharka
- Declivitas**, atis, f. aldapa ; jaidura, joera, enjogidura
- Declivus**, a, um, aldapatsu
- Decoctor**, oris, m. xahutzaile, kluk egile
- Decoctum**, i, n. egoste, egoskin
1. **Decoctus**, a, um, decoquo pi.
 2. **Decoctus**, us, m. egoste, egoskin
- Decollo**, as, are, tr. lepoa moztu
- Decolo**, as, are, intr. huts egin, asto muin janarazi
- Decolor**, oris, histua, marguldua
- Decoloratio**, onis, f. zurbildura
- Decoloro**, as, are, tr. histu, zurbildu
- Decoquo**, is, ere, coxi, coctum, tr. egosi, irakin ; liixeritu ; ondu ; zoritu ; xahutu, hondatu ; intr. kluk egin
- Decor**, oris, m. egokia, gisakoa ; edertasuna, txairotasun, xuguntasun ; apaingarri ; adj. eder
- Decore**, adb. egoki, beharbezala, duinki ; artez
- Decorticatio**, onis, f. tipilketa, zuriketa (janariak)
- Decortico**, as, are, tr. tipiltu, zuritu, azala kendu
- Decorum**, i, n. jentetasun, duintasun
- Decorus**, a, um, egoki, duin ; eder, apain, aberats
- Decoxi**, decoquo perf.
- Decrementum**, i, n. murrizketa, gutximen ; beherapen (ilargia)
- Decrepitus**, a, um, zaharkitua, okitura
- Decrescentia**, ae, f. beherapen (ilargia)
- Decresco**, is, ere, crvi, cretum, intr. murriztu, txikitu
- Decretorius**, a, um, behin betiko, erabateko, ezinbesteko
- Decretum**, i, n. agindu, erabaki ; esaera, abiagune
- Decretus**, a, um, decerno pi.
- Decrevi**, decerno eta decresco perf.
- Decubui**, decumbo perf.
- Deculco**, as, are, tr. oinperatu
- Deculpo**, as, are, tr. gaitzetsi
- Decumbo**, is, ere, cubui, cubitum, intr. etzan, mahaian jarri ; hil (guduau)
- Decuma, Decumus...ik. decima...**
- Decuria**, ae, f. decuria, hamarnaka bilketa, hamarren ; batzar, biltzar
- Decuriatio**, onis, f. hamarnaka zatiketa
- Decuriatus**, us, m. hamarnaka zatiketa
- Decurio**, as, are, tr. hamarnakatu ; aldetu, kidetu
- Decurro**, is, ere, curri edo cucurri, cursum, intr. laster jaitsi ; laster egin ; isuri (ibaia) ; bide egin, zeharkatu ; biziidea izan ; ibili (gudutaldeak), martxatu ; bildu, heldu, baliatu ; decurrere ad opinionem alicujus, norbaiten iritziai bildu ; tr. ibili, lasterka iragan ; amaitu, bukatu ; bertsotan abestu
- Decursio**, onis, f. jaiste, isurte ; militar ibilaldi, -martxa
1. **Decursus**, a, um, decurro pi.
 2. **Decursus**, us, m. jaiste lasterka edo isurka ; lasterraldi, lasterkaldi ; erorketa ; militar ibilaldi, - martxa ; denboraldi ; erritmo, piko (bertsutan)
- Decurtatus**, a, um, laburtua, moztsua, ebakia

Decus, oris, n. apaingailu, edergarri ; edertasun ; zuzentasun, omen, aintza ; betebehar, eginbide
Decussi, decutio perf.
Decussis, is, m. hamarren, hamar zenbakia, X antzeko jauzkagia ; hamar aseko diru peza
Decusso, as, are, tr. X-eko jauzkagiako antzeko egin
Decussus, a, um, decutio pi.
Decutio, is, ere, cussi, cussum, tr. aurtiki, egotzi iharrosiz edo joz
Dedecet, ere, cuit, imperts. ez da egoki
Dedecor, oris, adj. gisagabeko, itsusi, lotsagarri, ahalkegarri
Dedecoro, as, are, tr. laidoztatu, zikindu
Dedecorus, a, um, laidogarri, lotsagarri
Dedecus, oris, n. ahalke, lotsa, laido, belzetasun, itsuskeria, tzarkeria, ehaite
1. **Dedi**, do perf.
2. **Dedi**, dedo inf. pasiboa
Dedicatio, onis, f. sagaratze, eskaintza, zabaltze
Dedico, as, are, tr. sagaratu, eskaini (jaimko bati) ; zabaldu ; agertu (ontasuna)
Dedidi, dedo perf.
Dedidici, dedisco perf.
Dedignatio, onis, f. erdeinu, gutxiespen
Dedignor, aris, ari, dep. tr. baztertu, gutxietsi
Dedisco, is, ere, dedidici, tr. ahantzi, ahaztu, ikasia ahantzi
Dediticius, a, um, amore emana, ukoegina, mendetua
Deditio, onis, f. ukoegite ; in ditionen accipere, ukoegin, nahi bezain bat ukana ; ditionem facere alicui edo ad aliquem, norbaiti mendetu
Dedititius, a, um, ik. dediticius
Deditus, a, um, dedo pi.. adj. ekarria, emana ; dedita opera, berariaz, nahitara
Dedo, is, ere, dedidi, deditum, tr. eman ; sagaratu, eskaini ; dedere se, amore eman, menpetu ; beretik eman, -i lotu, -i eman
Dedoceo, es, ere, cui, doctum, tr. ahantziarazi, ohigabetu
Dedoleo, es, ere, ui, tr. geratu, gelditu, utzi ; atsekabetu, nahigabetu
Dedolo, as, are, tr. leundu ; marruskatu (zurra) ; arrastelatu
Deduc, deduco agintaldia
Deduco, is, ere, duxi, ductum, tr. beheratu, apaldu, erorarazi, kendu, hedatu (belak) ; deducere legiones, legioiak kendu ; baztertu, saihestu ; irabazi, liluratu, gogatu ; deducere aliquem ad sententiam, norbait bere iritzia erakarri ; itsasoratu (untzia) ; lagundi, eraman, esku utzi ; ad rhetorem deductus erat, hizlari baten eskuetan ezarri zuten ; jabegoa kendu ; deduci de fundo, luraren jabegoa kendu ; kendu ; irun ; eho, ehundu ; bordatu, orraztatu ; marraztu ; landu, idatzi ; deducere versus, bertsuak landu ; apaldu (ahotsa)
Deductio, onis, f. kenketa, lagunketa ; jarpen (kolonia) ; ubideketa ; jabegoa kenketa
Deductor, oris, m. hautagaiaaren laguntzaile
1. **Deductus**, a, um, deduco pi.
2. **Deductus**, us, m. eroraldi
Deduxi, deduco perf.
Deerat, **Deerit**, ik. desum
Deerro, as, are, intr. saihestu, baztertu, bidea galdu, harahonakatu
Deesse, deest... ik. desum
Defaeco, as, are tr. argitu ; turrustatu, intsuldatu (ardo ...)
Defamatus, a, um ; **Defamis**, e, gutxietsia ; arbuiagarri, doilor, zital
Defatigatio, onis, f. nekadura, unadura
Defatigo, as, are, tr. nekatu, unatu
Defatiscor, eris, i, fessus sum, dep.intr. ezindu, indargabetu
Defeci, deficio perf.
Defectio, onis, f. utzikeria, itzurpen ; itzal, huts, zorabio, ezindura ; defectio lunae, ilargiaren itzaltze
Defector, oris, m. ihes egile, saltzaile
1. **Defectus**, a, um, deficio pi., gabe, peitu ; ahuldua, unatua
2. **Defectus**, us, m. gabezia, peitu, galtzapen, galtze ; defectus solis, iguzkiaren itzaltze ; huts, hutsaldi
Defendo, is, ere, fendi, fensum, tr. baztertu, zaputztu ; zaindu, gerizatu, babestu ; argudiatu, baieztago
Defenero, as, are, tr. kukurreriaz porrot egin
Defensio, onis, f. erantzun, ihardespen, gorespen
Defensito, as, are, tr. maiz aldeztu
Defenso, as, are, tr. baztertu, arretaz, gogorki aldeztu
Defensor, oris, m. aldezle, aldeztzaile, ihardesle
Deferbui, defervesco perf.
Defero, fers, ferre, tuli, latum, tr. eraman, garraiatu, egotzi ; baztertu, urrundu (untzi), lectica deferri, bere burua eskuohean garraiari ; deferri in littus, itsas ertzerantz bultzatua izan (untzi) ; agertu, azaldu, saldu ; eskaini, eman ; deferre imperium, agindua eman ; ezagutarazi, aipatu ; salatu
Defervefacio, is, ere, feci, factum , tr. egosi, irakin
Deferveo, es ere, eta **Defervesco**, is, ere, ferbui, intr. egostetik, irakitzetik geratu, hoztu ; baretu, ematu

Defessus, a, um, defetiscor pi.
Defetiscor, eris, i, fessus sum, dep.intr. ezindu, indargabetu, ezinbestean izan
Deficio, is, ere, feci, fectum, intr. alderdia utzi ; deficere a patribus, Senatuko alderdia utzi ; galdu, itzali ; hil ; geratu, gelditu ; sol deficit, eguzkia itzaltzen da ; deficere animo edo deficit, bihotza galdu, etsitu, bihozterritu ; gabetu, eskastu ; vires me deficiunt, indar gabetzen naiz, indarrak galtzen ditut
Defigo, is, ere, fixi, fixum, tr. sartu, iltzatu ; itzuli, lotu ; deficere in terram oculos, begiak lurrera lotuak, landatuak izan ; hoztu, geldiarazi, harritu ; gogorki jorratu, kitzikatu ; sorgindu
Defingo, is, ere, tr. eratu, tankeratu, itxuratu
Definio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. mugatu, inguratu ; argitu, azaldu, erabaki, antolatu, amaitu, bukatu
Definite, adb. zehazki, berariaz, zink
Definitio, onis, f. mugapen, erabaki, argibide, azalpen
Definitivus, a, um, argibideko, azalpeneko, mugapeneko
Defit, imperts. eskas da
Defixi, defigo perf.
Defixus, a, um, defigo pi.
Deflagratio, onis, f. sute
Deflagro, as, are, osoki erre ; itzali ; tr. ezeztatu, suntsitu
Deflecto, is, ere, flexi, flexum, tr. uzkurtu, makurtu ; baztertarazi, okertu (du) ; intr. okertu (da), deflectere de recta via, bide zuzenetik baztertu, galdu
Defleo, es, ere, evi, etum, tr. nigar egin
Defletus, a, um, defleo pi.
Deflevi, defleo perf.
Deflexi, deflecto perf.
Deflexus, a, um, defecto pi.
Deflo, as, are, tr. ufatuz kendu
Defloccatus, a, um, zahar, bipildu, burusoil, karsoil
Defloreo, es, ere, florui, intr. histu, zimeldu ; egontatu
Defloresco, is, ere, florui, intr. histu, zimeldu ; egontatu
Defluo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. ixuri ; erori, eztiki jaitsi ; defluere ex equo, zalditik jaitsi ; jariatu, jalgi ; gelditu, itzali
Defluvium, ii, n. jario, isurpen ; bilo erorte, galtze
Defluxi, defluo perf.
Defluxus, us, m. jario, isurpen
Defodio, is, ere, fodi, fossum, tr. induskatu, industu, zulatu ; lurperatu, ehortzi
Defore, desum, inf. etorkizuna
Deformatio, onis, f. zirriborro ; bestelakotu, andeatu
Deformis, e, maker, itxuragabe ; andeatua, itsusi
Deformitas, atis, f. itxuragabe ; aje, akats ; itsustasun ; belzkeria, laido
Deformiter, adb. itsuski, lotsaki
Deformo, as, are, tr. eratu, tankeratu ; marraztu, xeheki eman ; markestu, itxuragabetu ; laidostatu, zikindu
1. **Defossus**, a, um, defodio pi.
2. **Defossus**, us, m. indusketa, zulaketa
Defractus, a, um, defringo pi.
Defraudo, **Defrudo**, as, are, tr. enganatu ; gabetu, iruzurkeriaz gabetu
Defregi, defringo perf.
Defremo, is, ere, intr. lazdura baztertu ; baretu, ematu
Defrenatus, a, um, galgagabe, peiagabe
Defrico, as, are, cui, catum edo ctum, tr. igurtzi, leundu
Defrictus, a, um, defrico pi.
Defrigesco, is, ere, frixi, intr. hoztu
Defringo, is, ere, fregi, fractum, tr. apurtu, hautsi
Defrusto, as, are, tr. tr. puskatu, zatitu
Defrustor, aris, ari, dep. tr. enganatu, iruzurtu
Defrufo, as, are, tr. ardoa egosi
Defrutum, i, n. ardo berotu ; erreximeta
Defudi, defundo perf.
Defugio, is, ere, fugi, tr. baztertu, bazter utzi ; intr. ihes egin
Defui, desum perf.
Defunctione, adb. arretagabe, nagiki
Defunctus, a, um, defungor pi.
Defundo, is, ere, fudi, fusum, tr. isuri, iraurri, irten (ardoa)
Defungor, eris, i, defunctus sum, dep. intr. ordaindu ; bete (kargu) ; amaitu, burutu ; hil
Defusus, a, um, defundo pi.
Degener, eris, endekatua, pirtzil ; ezduin
Degeneratum, i, n. ezduintasun
Degenero, as, are, intr. endekatu ; laidostatu, zikindu
Degi, dego perf. eta inf. pasiboa

Deglubo, is, ere, gluptum, tr. azalakendu, lardaskatu, larrutu
Deglutino, as, are, tr. lotura kendu
Dego, is, ere, degi, tr. denbora iragan ; intr. bizi
Degrandinat, perts. bakoitza. gogorki harria egiten du
Degravio, as, are, tr. zamatu, gainzamatu, akitu, makurrarazi ; -en gain izan, -en bizkar izan
Degredior... ik. digred...
Degrunnio, is, ire, intr. kurrinkaz ari
Degusto, as, are, tr. dastatu ; saiatu, entseatu
Dehinc, adb. hemendik ; oraindanik ; rurrerantzean ; gero ; beraz, horretatik
Dehisco, is, ere, intr. ireki, erdibitu
Dehonestamentum, i, n. markestasun ; lotsa, ahalke, laido
Dehonesto, as, are, tr. laidoztatu, zikindu
Dehonestus, a, um, ezegoki
Dehortor, aris, ari, dep. tr. baztertu, atzerarazi, gibelarazi
Dein, adb. gero, ondoren
Deinceps, adb. etengabe, taigabe ; aldika, gero, ondoren
Deinde, adb. bigarrenik, gero
Dejeci, dejicio perf.
Dejectio, onis, f. zirin ; uzkaitze (itzurak) ; egozketa ; uzkurdura, adoregabezia
Dejecto, as, are, tr. uzkaili, irauli
 1. **Dejectus**, a, um, dejicio pi.
 2. **Dejectus**, us, m. iraulketa ; isurketa ; ebaketa (zuhaitza) ; aldapa, hegi, mazela
Dejero, as, are, ik. dejuro
Dejicio, is, ere, jeci, jectum, intr ; ebaki, egotzi, erorarazi, suntsitu ; dejicere turrim, statuam, dorrea, itxura irauli ; uxatu, aizatu ; dejici de gradu, atzeratu ; baztertu, egotzi ; huts eginarazi ; dejicere aliquem petentem, norbaiten hautapenari oztopo egin ; eho ; opari eskaini ; lasaitu (sabela) ; apaldu (begiak)
Dejuro, as, are, intr. zin egir
Delabor, eris, i, lapsus sum, dep. erori ; apaldu
Delacrimatio, onis, f. negar, negar malko
Delaevo, ik. delevo
Delambo, is, ere, tr. miazkatu
Delamentor, aris, ari, dep. tr. deitoratu
Delapido, ik. dilapido
 1. **Delapsus**, a, um, ik. delabor
 2. **Delapsus**, us, m. aldapa,
Delasso, as, are, tr. nekatu, unatu
Delatio, onis, f. salaketa
Delator, oris, m. salatari, salatzaire
Delatus, a, um, defero pi.
Delebilis, e, suntsikor
Delectabilis, e, atsegigarri, xoragarri
Delectamentum, i, n. lilura, josteta
Delectatio, onis, f. atsegina, josteta ; liluradura
Delecto, as, are, tr. erakarri, eutsi ; atsegina izan, laket izan, liluratu
 1. **Delectus**, a, um, deligo 2. pi.
 2. **Delectus**, us, m. aukera, hautu ; bildu (soldadoak) ; delectum habere, gudutaldeak bildu
Delegatio, onis, f. ordezkaritza
Delegi, deligo 2. perf.
Delego, as, are, tr. bidali, ordezkatu, utzi ; leporatu
Delenificus, a, um, otzan ; balakari
Delenimentum, i, n. lilura, erakarmendu
Delenio, is, ire, ivi, itum, tr. eztitu, baketu, liluratu
Delenitor, oris, m. liluratzaire
Deleo, es, ere, evi, etum, tr. ezabatu ; suntsitu, ezereztu
Deletrix, icis, f. emakume suntsitzaire
Deletus, a, um, deleo pi.
Delevi, deleo perf.
Delevo, as, are, tr. leundu
Delia, ae, f. Delia, emakume izena ; Diana, Delosen jaioa
Deliacus, a, um, Deloseko
Delibamentum, i, n. isur opari
Deliberabundus, a, um, erabakitzaire ; gogoetatsu
Deliberatio, onis, f. erabaki ; galdekizun
Deliberator, oris, m. erabakitzaire
Delibero, as, are, tr. erabaki, aztertu, gogoetatu, hausnartu ; galdetu (orakulua) ; mihi deliberatum est, erabaki dut
Delibo, as, are, tr. hunkixe ; hasi ; kendu ; bildu (erleek)

Delibro, as, are, tr. azala kendu, zuritu
Delibuo, is, ire, bui, utum, tr. gantzutu ; kutsatu, letatu
Delicata, ae, f. neskatxa mainatua
Delicate, adb. eztiki, leunki
1. **Delicatus**, a, um, ezti, xotil, erakargarri, limuri ; gaitz, antzakagaitz ; mainatua
2. **Delicatus**, i, m. hautuzko, maiten
Deliciae, orum, fpl. atseginak, jokoak, handikeria ; txantxak ; maitagarri ; maitasun
Deliciolae, arum, fpl. atseginak
Deliciolum, i, n. ; **Delicium**, ii, n. atseginak
Delictum, i, n. hoben, oker, lege hauste
Delicui, deliqueo eta deliquesco perf.
1. **Deligo**, as, are, tr. lotu
2. **Deligo**, is, ere, legi, lectum, tr. hautatu ; bildu (gudutaldeak) ; sahestu
Delineo, as, are, tr. zirriborratu, marratu
Delingo, is, ere, tr. miazkatu, milikatu
1. **Delinio**, as, are, tr. zirriborratu, marratu
2. **Delinio**, is, ire, tr. eztitu, baketu ; liluratu
Delinitio, onis, f. leunketa
Delinquo, is, ere, liqui, lictum, intr. oker bat egin, bekatu egin, huts egin
Deliqueo, es, ere, intr. hurtu ; beratu
Delinquesco, is, ere, licui, intr. hurtu, beratu
Deliquio, onis, f. gabezia
Deliquium, ii, n. gabezia
Deliquo, as, are, tr. ontziz aldatu ; garbitu ; argitu, bipildu
Deliquus, a, um, eskas
Deliramentum, i, n. zentzugabekeria
Deliratio, onis, f. eldarnio, zoraldi, eromen
Delirium, ii, n. zoraldi
Deliro, as, are, intr. eldarniatu ; zentzugabetu
Delirus, a, um, ero, zoro, zentzugabe
Delitesco, is, ere, litui, intr. ezkutatu, gorde
Delitigo, as, are, intr. aharran ibili, liskarrean ibili ; aharratu
Delitus, a, um, gantzutua
Delius, a, um, Deloseko, delosoar ; Delia dea, Latona ; Delia vates, Apolo
Delos, **Delus**, i, f. Delos, Egea itsasoko uhartea
Delphi, orum, mpl. Delfo, Grezia Fozideko hiria
1. **Delphicus**, a, um, Delfoko
2. **Delphicus**, i, m. Delfoko Jainkoa, Apolo
Delphin, inis, m. gizurde (itsasoko arraina)
Delphinus, i, m. gizurde
Delta, n. deklinaezin. Delta (Nilo)
Delubrum, i, n. tenplu, otoizgu
Delucto, as, are, intr. **Deluctor**, aris, ari, dep. intr. argitu, leundu
Deludifico, as, are, tr. engainatu, iruzurtu
Deludo, is, ere, lusi, lusum, tr. engainatu, iruzurtu
Delumbis, e, akitua, leher egina
Delumbo, as, are, tr. ahuldu, akitu ; artegatu, urduritu, erreustu, ehelegatu
Deluo, is, ere, tr. argitu, zuritu
Delusi, deludo perf.
Delusus, a, um, deludo pi.
Deluto, as, are, tr. zartatu, zuritu
Demadesco, is, ere, dui, intr. hezetu, bustitu
Demando, as, are, tr. eman, -en eskuetan utzi
Demarchus, i, m. demarko (Grezian, demoko buruzagi)
Demens, entis, burua galdua, ero ; zentzugabeko (xede...)
Demensio... ik. dimensio
Dementer, adb. eroki, zoroki
Dementia, ae, f. erotasun, zorotasun
Demereo, es, ere, ui, itum, tr. irabazi ; kausitu ; -en eskerronak izan
Demereor, eris, eri, mersi, mersum, tr. irabazi ; kausitu ; -en eskerronak izan
Demergo, is, ere, mersi, mersum, tr. murgildu, pulunpatu, urperatu
Demeritus, a, um, demereo edo demereor pi.
Demersi, demergo perf.
Demersus, a, um, demergo pi.
Demesui, demeto 2. perf.
Demessus, a, um, demeto 2. pi.

Demetatus, a, um, mugarriitua, zedarritua
Demetior, ik. dimitior
1. **Demeto**, as, are, tr, mugarritu, zedarritu
2. **Demeto**, is, ere, messui, messum, tr. moztu, ebaki, uzta bildu
Demetor, aris, ari, dep. tr. mugarritu, zedarritu
Demigratio, onis, f. abiamen, herbestetze
Demigro, as, are, intr. herbestetu ; bizilekuz aldatu, atera ; joan
Deminuo, is, ere, ui, utum, tr. txikitu, gutxitu, ahuldu
Deminutio, onis, f. txikipen, gutximen ; deminutio capitis, hiri eskubideen galtzaren, galera
Deminutus, a, um, deminuo pi.
Demirandus, a, um, zoragarri, miresgarri
Demiror, aris, ari dep. tr. ederretsi, miretsi ; jakin gura izan
Demisi, demitto perf.
Demisse, adb. apalki, apalik
Demissio, onis, f. beherapen, beheratasun ; eroraldi, etsipen
Demissus, a, um, demitto pi. ; sakon, apal ; demissa voce, apalik ; apaldua, etsitua
Demitigo, as, are, tr. eztitu, ematu
Demitto, is, ere, misi, missum, tr. bidali, igorri, erorarazi ; aurtiki ; makurtarazi, beheratu, ebaki, sakondu, irentsi ; demittere vultum, begiak apaldu ; demittere animum, etsitu, adoregabetu
Demiurgus, i, m. demiurgo, Greziako magistratu
Demo, is, ere, dempsi edo demsi, demptum edo demtum, tr. kendu, moztu, ebaki ; demere barbam, bizarra egin, moztu
Demolior, iris, iri, itus sum, dep. tr. ebaki, egotzi, suntsitu ; ezerezatua
Demolitio, onis, f. ezereztapen, suntsipen, hondamen
Demolitus, a, um, demolior pi. ; suntsitzale
Demonstratio, onis, f. erakusmen, erakuspen
Demonstrativus, a, um, erakusle (gr.)
Demonstrator, oris, m. erakusle, adierazle
Demonstro, as, are, tr. erakutsi, begien aurrean ezarri, adierazi ; xeheki aipatu ; de quibus supra demonstratum est, gorago aipatuak izan direnetzaz
Demordeo, es, ere, tr. hortzekin kendu
Demorior, eris, i, mortuus sum, dep.intr. hil ; tr. hiltzeraino maitatu, maitemin izan
Demoror, aris, ari, dep. intr. egon, gelditu, geratu ; tr. atxiki, eutsi, begiratu
Demortuus, a, um, demorior pi.
Demosthenes, is edo i, m. Demostenes, greziar mintzaile ezaguna
Demotus, a, um, demoveo pi.
Demoveo, es, ere, movi, motum, tr. saihestu, baztertu, okertu
Dempsi, **Densi**, demo perf.
Demptio, onis, f. mozketa, kenketa
Demptus, **Demtus**, a, um, demo pi.
Demugitus, a, um, marrumaz, orroaz betea
Demulceo, es, ere, mulsi, mulsum, tr. bailakatu, liluratu, irabazi
Demun, adb. bakarrik, hain zuzen, izan ere, batez ere, batik bat ; tum demum, orduan bakarrik; bai noski, segurik ; azkenean
Demurmuro, as, are, tr. ahapetik esan
Demutatio, onis, f. aldaketa (gaiztora)
Demutilo, as, are, tr. inausi, kimatu
Demuto, as, are, tr. aldatu ; intr. berandu, luzatu
Denarius, a, um, hamarreko ; iz. denario, zilar dirua
Denarro, as, are, tr. burutikburu kontatu
Denascor, eris, i, dep. intr. hil
Denato, as, are, intr. beherarantz igeri egin
Denego, as, are, tr. gogorki ukatu, - baztertu
Deni, ae, a, hamarnan, hamarnaka ; hamar
Denicales feriae, fpl. hil baten etxearen garbitzeko ospakizunak
Denigro, as, are, tr. beltzez tindatu ; (itxuran) belztu
Denique, adb. ondoren, azkenean ; hitz batez, hots ; tum denique, orduan bakarrik
Denomino, as, are, tr. bere izenaz deitu
Denormo, as, are, tr. araugabe bilakarazi
Denotatio, onis, f. ezaupide, ohar
Denoto, as, are, tr. ezagutarazi, erakutsi ; belztu ; lohitu, plapatu, zikindu
Dens, entis, m. hortz, letagin (elefante, basurde...) ; hortz erako gauza ; dens serra, zerra hortza ; dens ancorae, aingura kako ; usuki (bekaitz)
Densatio, onis, f. tinkadura, tinkatze
Dense, adb. tinki, tinkoki ; maiz, askotan
Denseo, es, ere, etum, tr. trinkatu ; loditu, gatzatu
Densitas, atis, f. loditasun, trinkotasun ; oparotasun, joritasun

Denso, as, are, tr. trinkatu ; loditu, gatzatu
Densus, a, um, trinko, lodi ; nasai, oparo, ardura, handi, sakon
Dentalia, ium, npl. eskuare hortzak ; goldezur
Dentatus, a, um, horzduen ; leun (paper) ; bizi (hotz)
Denticulatus, a, um, ozkatu
 1. **Dentio**, is, ire, intr. gose izan ; hortzak egin
 2. **Dentio**, onis, f. hortzagertze ; hortz-haginak
Dentiscalpium, ii, ahokozotz
Dentitio, onis, f. hortzagertze ; hortz-haginak
Denubo, is, ere, psi, ptum, intr. ezkondu (emakumea)
Denudo, as, are, tr. biluzik ezarri, agerian ezarri ; denudari a pectore, bularras izan ; gabetu, kendu ; bipildu
Denuntiatio, onis, f. iragarki, oharpen, adierazpen ; declaratio belli, gerra hasieraren azalpen
Denuntio, as, are, tr. iragarri, aipatu, esan, jakinarazi, oharrarazi ; denuntiare rem alicui, norbaiti zerbait jakinarazi ; agindu, adierazi ; denuntiaverunt ut exiret, agindu zioten ateratzea ; lekuko, jakile hartu ; denuntiare testimonium alicui, norbait lekuko deitu
Denuo, adb. berriz, berriro, are, oraino
Deocco, as, are, tr. arrastelu, area
Deois, idis, f. Proserpina, Deo edo Zeresen alaba
Deonero, as, are, tr. arindu, hustu
Deorsum, **Deorsus**, adb. azpian, zolan, behean
Deosculatus, a, um, deosculor pi.
Deosculor, aris, ari, dep. tr. muin eman, musu eman, pot eman ; goretsi
Depaciscor, eris, i, pactus sum, dep. tr. hitzarmena egin, itundu ; amore eman
Depactus, a, um, depaciscor eta depango pi.
Depango, is, ere, pegin, pactum, tr. sartu, landatu
Deparcus, a, um, txit zikoitz
Depasco, is, ere, pavi, pastum, tr. alarazi, larrarazi ; bazkatu, alatu
Depascor, eris, i, pastus sum, dep. tr. alatu, jan, hazi, bazkatu
Depastio, onis, f. ala
Depastus, a, um, depasco eta depascor pi.
Depavi, depasco perf.
Depeciscor, eris, i, pactus sum, dep. tr. hitzarmena egin, itundu ; amore eman
Depecto, is, ere, pexi, pexum, tr. orraztu, orraztatu ; astindu, zafratu, zurratu
Depeculator, oris, m, lapur, ohoi
Depeculatus, a, um, bilutzale, erantzitzalea ; biluzia, erantzia
Depeculator, aris, ari, dep. tr. erantzi ; ebatsi, lapurtu, ostu
Depello, is, ere, puli, pulsum, tr. haizatu, ohildu, baztertu, urrundu ; depellere aliquem Roma, norbait Erromatik urrundu ; depellere metum bonis, zuzenei beldurra kendu ; atzerarazi, gibelarazi, eragotzi
Dependeo, es, ere, intr. zintzilikatu, txilintxautu
Dependo, is, ere, pendi, pensum, tr. ordaindu ; dependere poenas, zigorrak jasan, egari ; beretik eman, lan egin
Depensus, a, um, dependo pi.
Deperditus, a, um, deperdo pi. ; inopia deperditus, behar gorrian jarririk ; amore deperditus, txit maitati
Depredo, is, ere, didi, ditum, tr. galdu
Depereo, is, ere, ii edo ivi, intr. hil, zendu ; galdu ; txit maite izan
Depexus, a, um, depecko pi.
Depictus, a, um, depingo pi.
Depilis, e, bizargabe
Depilo, as, are, tr. tipildu, bipildu ; ebatsi, lapurtu
Depingo, is, ere, pinxi, pictum, tr. pintatu, margotu ; borderiaz apaindu ; edertu (idazkera) ; asmatu, idurikatu
Deplango, is, ere, anxi, anctum, tr. zinkurin egin, auhendatu
Deplanto, as, are, tr. kendu, erauzi ; berriz landatu
Depleo, es, ere, evi, etum, tr. hustu
Deplexus, a, um, besarkatzzaile
Deplorabundus, a, um, negarretan dagona
Deploratio, onis, f. auhen, deitore, intziri
Deploratus, a, um, deploro, pi. ; deploratus a medicis, sendagileek utzia, lagatua
Deploro, as, are, intr. negar turrusta egin ; intziri egin ; tr. deitoratu, auhendatu ; etsitu ; deplorata spes est, galdua da itxaropena
Depluit, imperts. euria ari da
Deplumis, e, lumagabe, bipildua
Depolio, is, ire, ivi, itum, tr. leundai
Depono, is, ere, posui, positum, tr. lurrean ipini, ezarri ; kendu, eraman ; lehorreratu, lurreratu ; haur egin, sortu, umekatu (abereak) ; utzi, urrundu ; baztertu, segurtatu, -en eskuetan ezarri ; deponere consilium, egitasmoari uko egin ; deponere inimicitias, aerriotasuna isildu
Depoposci, deposco perf.
Depopulatio, onis, f. hondaketa, suntsidura, itxes

Depopulator, oris, m. suntsitzale, hondatzaile
Depopulatus, a, um, depopulor pi. ; hondatzaile ; hondatua, ostua, lapurtua
Depopulor, aris, ari, dep. tr. hondatu, xehatu, lapurtu, itxestu
Deportatio, onis, f. gurdiz garraio
Deporto, as, are, tr. eraman, garraiatu ; berrekarri, itzuli, berreraman, lortu, erdietsi ; deportare se Romam, Erromara joan
Deposco, is, ere, poposci, tr. lehiaz galdetu, eskatu ; jabeagertu, berea eskatu ; deponere aliquem ad supplicium, norbaiten zehaldia eskatu ; eskatu (kargua) ; aupadatu, zirikatu
Depositor, oris, m. aulkikit kentzaile (erregea)
Depositum, i, n. tegi, biltegi
Depositus, a, um, depono pi.
Deposui, depono perf.
Depraedatio, onis, f. ebasketa, lapurketa, lapurreta
Depraedor, aris, ari, atus sum, dep. tr. lapurtu, hondatu
Depravate, adb. oker, bidegabe, zuzengabe
Depravatio, onis, f. iseka, ihakin ; aldaketa (hitz esanahia) ; usteldura, doilorkeria, zitalkeria
Depravo, as, are, tr. bihurtu, itxuragabetu ; doilortu, zitaldu
Deprecabundus, a, um, otoiez, otoiak, arrenka
Deprecatio, onis, f. otoiez bazterketa, zerbaaten ez egiteko aitzakia ; uko eratsu, - gisako ; aroa, birao
Deprecator, oris, m. otoiak, ararteko ; eo deprecatore, hori ararteko
Deprecatus, a, um, deprecor pi. ; arrenka izana dena, biraotzailea ; baztertua, urrundua (otoien bidez)
Deprecor, aris, ari, dep. tr. sahestu, urrundu (otoien bidez) ; baztertu, eza eman ; mortem deprecari , beraganik hiltzea baztertu ; otoitz egin, arrendu, eskatu, urrikalmendu eskatu ; birao egin ; agiantzatu, opatu (gaitztoa, mina) ; deprecatus est pro amico, adiskidearentzat urrikalmendu eskatu ; deprecari pacem, bakea eskatu
Deprehendo, is, ere, i, sum, tr. hartu, lotu, bidea moztu ; deprehendere naves, untziak bahitu ; ezustean harrapatu ; -n atzman ; deprehensus est in manifesto scelere, hutsean harrapatu zuten ; aurkitu, ulertu, ikusi, ezagutu ; rem oculis reprehendere, zerbait ikusi ; pasiboa. aspertua izan ; engainatua izan
Deprehensio, onis, f. hobanean, hutsean harrapaketa ; aurkipen
Deprehensus, a, um, deprehendo pi.
Deprendo, is, ere, ... ik. deprehendo...
Depressi, deprimi perf.
Depressio, onis, f. beherapen, sakontasun, sakonera
Depressus, a, um, deprimi pi. ; apal (ahotsa) ; ahuldua, hondatua
Deprimo, is, ere, pressi, pressum, tr. apaldu, beheratu, sartu ; urperatu, murgildu ; deprimere naves, untziak urperatu ; gutxietsi, beheratu ; alfer egin ; deprimere preces, otoitzak alfer egin
Deproelians, antis, gudulari
Depromo, is, ere, psi, ptum, tr. irten, atera, kendu ; deprompsit sagittam pharetra, zorrotik gezia atera zuen
Depromtus, a, um, depromo pi.
Depropero, as, are, tr. bultzatu ; intr. lehiatu
Depso, is, ere, ui, ptum, tr. xeheki, puskatu, txikitu ; oratu
Depudet, ere, duit, imprints. ez areago lotsatu ; (bekan) gorritu, lotsatu
Depugno, as, are, tr. borrokatu, gudukatu
Depuli, depello perf.
Depulsio, onis, f. bazterketa, gibelarazte, iraizketa ; gezurtapen
Depulso, as, are, tr. baztertu
Depulsor, oris, m. bazterzaile
Depulsorius, a, um, susmo txarren baztergarri
Depulsum, i, n. susmo txarren bazterzoko ospakizuna
Depulsus, a, um, depello pi.
Depурго, as, are, tr. garbitu, ikuzi
Deputo, as, are, tr. moztu, kimatu, xedarratu ; -tzat hartu, bezala ikusi, ezarri ; esleitu
Derado, is, ere, rasi, rasum, tr. arrastelatu, karraskatu, karrakatu ; osoki moztu
Derasus, a, um, derado pi.
Derelictio, onis, f. uzketa, ezaxolakeria, axolagabekeria
Derelictus, a, um, derelinquo pi.
Derelinquo, is, ere, liqui, lictum, tr. utzi, bazter utzi
Derepente, **Derepentino**, adb. batbatean, tupustean
Derepo, is, ere, repsi, intr. narrastuz jaitsi ; jaitsi
Dereptus, a, um, deripio pi.
Derideo, es, ere, risi, risum, tr. burla egin, isekatu
Deridiculum, i, n. burla, iseka, trufa ; burlagarri
Derediculus, a, um, barregarri, burlagarri
Derigesco, is, ere, rigui, intr. gogortu ; higiezindu ; zartatu, zartada egin, azkarki hunki
Deripio, is, ere, ripui, reptum, tr. kendu ; gutxitu, moztu
Derisor, oris, m. burlari, isekari
1. **Derisus**, a, um, derideo pi.
2. **Derisus**, us, m. burla, trufa, iseka

Derivatio, onis, f. uraren aldarapen ; eratorpen
Derivo, as, are, tr. ura aldaratu ; baztertu, saihestu (salaketa) ; eratorri
Derogatio, onis, f. legaldaketa ; mugapen
Derogo, as, are, tr. legaldatu ; kendu ; kalte egin
Derosus, a, um, jankatua
Deruncino, as, are, tr. marrusketatu ; iruzurtu
Deruo, is, ere, rui, rutum, tr. erorarazi, irauli, uzkaili ; intr. erori
Derupta, orum, npl. zut tokiak, zutunek
Deruptus, a, um, maldatsu, malkar, zut
Desaevio, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. bortizki jo ; ufatu ; baretu
Desalto, as, are, tr. dantzatu
Descendo, is, ere, di, sum, intr. jaitsi ; descendere ad comitia, batzarretara joan ; descendere in aciem, gudua hasi ; sartu ; igaro, iragan, apaldu, erakarri, onartu, -ratu, baliatu ; descendere ad vim, indarra baliatu ; descendere in causam alicujus, norbaiten alde jarri ; baztertu, urrundu
Descensio, onis, f. beherapen, jaitsiera
Descensus, us, m. jaitsiera ; malda, bide aldapatsu
Descisco, is, ere, civi edo cii, citum, tr. aldegain, utzi ; descidere a Romanis, erromatar alderdia utzi ; descidere ad Romanos, erromatar alderdiam sartu ; baztertu, urrundu, saihestu ; endekatu ; desciscere a se, hitza jan, hitza hautsi ; desciscere a vita, bere buruaz beste egin, burua hil
Descobino, as, are, tr. lardaskatu, larrutu ; leundi
Describo, is, ere, psi, ptum, tr. antzeratu ; marratu, marraztu, itxuratu ; kondatu ; jorratu, maiseatu ; describere Germanorum mores, germatarren ohiturak xeheki eman ; banatu ; zergapetu, zergaz jo ; adierazi, azaldu
Descripte, adb. argiki, zehazki
Descriptio, onis, f. idatzizko agerbide ; marrazki, zirriborro ; kondaera, kondaketa, agerbide, azalpen ; descriptio regionis, herrialdearen azalpena ; zatiketa, banaketa, sailkapen ; descriptio centuriarum, zenturiazk sailkapena ; antolaketa, antolamendu
Descriptus, a, um, describo pi.
Deseoco, as, are, secui, sectum, tr. moztuz berezi, moztu, ekaki ; kimatu ; kendu
Deselectio, onis, f. mozketa, kimaketa
Deselectus, a, um, deseco pi.
Desedi, desideo perf.
Desenesco, is, ere, senui, intr. luzara, luzean baretu, otzandu
1. **Desero**, is, ere, serui, sertum, tr. utzi, baztertu ; huts egin ; ihes joan
2. **Desero**, is, ere, sevi, situm, tr. erein
Deserpo, is, ere, intr. narraz, herresta jaitsi
Deserta, orum, npl. basamortu, eremu
Desertio, onis, f. ihes egite, uzketa
Desertor, oris, m. ihes egile, iheskari, aldegile
Desertus, a, um, deseru 1. pi. ; utzia, huts, bazter, saihets
Deservio, is, ire, intr. arretaz zerbitzatu ; atxikia, emana izan ; corpori deservientes, beren gorputzen esklabu
Deses, idis, alfer, lanik gabe, astitsu
Desicco, as, are, tr. lehortu, idortu
Desideo, es, ere, sedi, sessum, intr. eseri, jarri ; nonbait egon, bizi ; lanik gabe izan, asti izan
Desiderabilis, e, gutiziagarri, guragarri, damugarri
Desideratio, onis, f. gutizia, gura, tirria
Desiderium, ii, n. gutizia, irrits, bekaizkeria ; atsekabe, damu ; behar, eginbehar ; arren, otoitz
Desidero, as, are, tr. nahi izan, gutiziati, gura izan ; opatu ; behar izan, eskatu ; galdu (heriotzaz) ; pasiboan. hil, erori ; in eo proelio CCC milites desiderati sunt, gudu horretan hiru ehun soldado hil ziren
Desidia, ae, f. aizina, alferkeria, geldikeria ; labaki
Desidies, ei, f. alferkeria, geldikeria ; labaki
Desidiose, adb. alferrik
Desidiosus, a, um, aizinant, astitsu, alfer, axolagabe ; alfergarri
Desido, is, ere, sedi, intr. erori, hondaratu, sartu ; andeatu, usteldu, doilortu
Designatio, onis, f. azalpen, agerbide, marrazki, egitasmo ; hauteskunde (magistratu)
Designator, oris, m. ehorzketa antolatzaile, borroka ebazle ; alkizain (antzerki)
Designo, as, are, tr. oharrak idatzi, hozkatu, marraztu, itxuratu ; adierazi, erakutsi, hautatu, izendatu (kargu) ; antolatu, apailatu
Desii, desino perf.
Desilio, is, ire, silui edo sili, sultum, intr. jauzi, amildu
Desino, is, ere, sivi edo sii, situm, tr. utzi, gelditu ; intr. geratu, amaitu, hil
Desipientia, ae, f. buru galtze, erotasun
Desipio, is, ere, ui, intr. burua galdu, erotu
Desisto, is, ere, destiti, substitut, gelditu, geratu, baztertu ; utzi
Desitus, a, um, desino edo deseru2. pi.
Desivi, desino perf.
Desolo, as, are, tr. hondatu, suntsitu, porrokatu ; sakaidatu, jentez gabetu

Despectio, onis, f. gutxiespen
Despecto, as, are, tr. gorago izan, gainbehera behatu ; gutxietsi, nardatu
 1. **Despectus**, a, um, despicio pi.
 2. **Despectus**, us, m. goragoko toki , gainbehera ikusmen ; gutxiespen, narda, erdeinu
Desperandus, a, um, etsigarri ; galdua
Desperanter, adb. itxaropengabe, etsituz
Desperatio, onis, f. etsipen, etsimendu
Despero, as, are, tr. intr. etsitu ; desperare saluti, salbamenaren itxaropena galdu
Despexi, despicio perf.
Despicatio, onis, f. erdeinu, gutxiespen
 1. **Despicatus**, a, um, gutxiesle ; gutxietsia, laidoztatua, arbuiatua
 2. **Despicatus**, us, gutxiespen, arbui
Despiciendus, a, um, arbuiagarri, gutxiesgarri
Despiciencia, ae, f. arbui, gutxiespen
Despicio, is, ere, spexi, spectum, tr. goragoko tokitik behatu ; arbuiatu, gutxietsi ; intr. bestetara sugin, arretagabe izan
Despoliator, oris, m. lapur, ohoin
Despolio, as, are, tr. biluzi, gabetu, larrutu, ebasti
Despondeo, es, ere, spondi, sponsum, tr. agindu, hitzman, segurtatu ; ezkongaietan izan, ezkontzeko xedeetan izan ; uko egin
Desponsata, ae, f. emaztegai, andregai
Desponso, as, are, tr. ezkontzeko xedeetan izan, ezkongaietan izan
Desponsor, oris, m. ezkontitza eman
Desponsus, a, um, despondeo pi.
Despumo, as, are, tr. apparra kendu, habuina kendu ; intr. gainditu, gainezkatu
Despuo, is, ere, intr. listu egin, tu egin ; tr. arbuioz bastertu
Desquamo, as, are, tr. azala kendu, larrutu, ezkata kendu ; orraztatu
Destillatio, onis, f. mafrundi, marranta
Destillo, as, are, intr. xortatu, tantatu ; tantaka jario ; lurrundu, pafatu
Destinatio, onis, f. erabaki, xede ; izendapen (magistratu) ; egitasmo
Destinatum, i, n. egitasmo, erabaki, gogo ; destinato, ex destinato, berainik, berariaz, nahitara
Destino, as, are, tr. lotu, meneratu, menpetu ; finkatu (epea) ; erabaki ; gorde, begiratu ; hautatu, izendatu (magistratu)
Destituo, is, ere, ui, utum, tr. jarri, ezarri, ipini ; utzi, geratu ; engainatu, saldu
Destitutio, onis, f. uzketa, utziera ; engainu, jukutria, iruzur, salakeria
Destitutus, a, um, destituo pi.
Destrictus, a, um, destringo pi.
Destringo, is, ere, inxi, ictum, tr. bildu (fruituak) ; kendu (ostoak), ebaki ; igurtzi ; garbitu ; purgatu ; zorrotik kendu (ezpata) ; ukituxe, hunkixe ; jorratu, usuki
Destructio, onis, f. suntsipen, hondamen ; gezurtapen, ukapen
Destructus, a, um, destruo pi.
Destruo, is, ere, struxi, structum, tr. ezereztu, porrokatu, egotzi, uzkaili ; gezurtatu (lekukotasuna)
Desubito, adb. batbatean, ezustean
Desubulo, as, are, tr. bidea zulatu
Desudasco, is, ere, tr. izerdilapa izan ; txit akitu
Desudo, as, are, intr. izerdilapa izan ; akitu, lehertu ; tr. iragazi
Desuefactus, desufio pi.
Desuefio, is, fieri, factus sum, intr. ohigabetu
Desuesco, is, ere, suevi, suetum, tr. intr. ohigabetu
Desuetudo, inis, f. ohigabeketa
Desuetus, a, um, desuesco pi.
Desuevi, desuesco perf.
Desultor, oris, m. zaldiera arineko zamaltzain, zamaltzain jauzkari ; aldakor, arin, burumehe, txoriburu
Desultorius, a, um, zaldiz jauzik
Desum, dees, deesse, defui, intr. (nonbait) ez izan, ments izan, ez parte hartu
Desumo, is, ere, sumpsi, sumptum, tr. beretu, jabetu, hautatu
Desuo, is, ere, tr. lotu
Desuper, adb. gainetik, gainean ; aldegainean, aldegainetik
Desurgo, is, ere, surrexi, surrectum, intr. zutitu, jaiki
Detectus, a, um, detego pi.
Detego, is, ere, taxi, tectum, tr. estalkia kendu, agertu ; azaldu
Detendo, is, ere, i, tensum, tr. laxatu, lagatu ; tolestu (oihal txabola)
Detensus, a, um, detendo pi.
Detentus, a, um, detineo pi.
Detergeo, es, ere, tersi, tersum, tr. garbitu, ikuzi, xahatu ; hautsi, apurtu, porrokatu, xeheki
Deterior, us, txarrago, okerrago, sordeis
Deterius, adb. konp. gaizkiago, okerrago
Determinatio, onis, f. mugia, zedarri

Determino, as, are, tr. zedarritu, mugatu ; antolatu, arautu
Detero, is, ere, trivi, tritum, tr. higatu, lehertu, zapaldu, porrokatu ; ahuldu, txikitu
Deterreo, es, ere, ui, itum, tr. baztertu, trabatu, atzerarazi, gibelarazi (beldurrez) ; aliquem deterrere ne, norbait atzerarazi -tik (egitetik) edo ez dezan + inf. (ez dezan egin)
Deterrimus, a, um, tzarrena, okerrena, sordeisena
Deterritus, a, um, deterreo pi.
Detersus, a, um, dertego pi.
Detestabilis, e, higuingarri, gorrotagarri, hastiagarri ; asturugaitzko
Detestatio, onis, f. birao, opagaixto, higuin
Detestatus, a, um, detestor pi. higuintzaile ; higuintua, gorrotatua
Destor, aris, ari, dep. tr. jainkoak lekuko hartu ; maradikatu, opagaixtotu, higuintu, gorrotatu, hastiatiu
Detexi, detego perf. eta detexo inf. pas.
Detexo, is, ere, xui, xtum, tr. oihala bukatu, eho, ehundu ; amaitu, burutu ; norbaiten xehetasunak eman
Detextus, a, um, detexto pi.
Detineo, es, ere, ui, tentum, tr. baztertu, urrundu, atxiki ; liluratu, xoratu
Detondeo, es, ere, tondi, tonsum, tr. moztu
Detono, as, are, ui, intr. trumoi egin ; oinaztarria, tximista bezala zartatu ; baretu
Detonsus, a, um, detondeo pi.
Detorno, as, are, tr. torneatu, tornuan landu
Detorqueo, es, ere, torsi, torsum, tr. itzuli beste aldera, baztertu ; itsustu, aldatu, ihakinstatu ; intr. saihestu
Detorsi, detorqueo perf.
Detortus, a, um, detorqueo pi.
Detractatio... ik. detrect...
Detractio, onis, kenketa, mozketa ; ezabaketa
Detractor, oris, m. gutxiesle, iraintzaile
Detractus, a, um, detraho pi.
Detraho, is, ere, traxi, tractum, tr. kendu, ilki, elki, gutxitu ; detrahene frenos equis, kabasturuak, tokariak zaldieie kendu ; gutxiexti ; gaizkiak esan, kalte egin ; detrahene senatus, senatuaz gaizkiak esan ; intr. gutxiesle izan
Detraxi, detraho perf.
Detectatio, onis, f. ez, ukapen, uko
Detectator, oris, m. gutxiesle, laidotzaile
Detecto, as, are, tr. baztertu ; gutxietsi, belztu, gaizkiak esan
Detrimentosus, a, um, kaltegarri
Detrimentum, i, n. kalte, gaitz ; gudugaltze
 1. **Detritus**, a, um, dero pi.
 2. **Detritus**, us, m. igurtzizko higadura
Detrivi, dero perf.
Detrudo, is, ere, trusi, trusum, tr. bulkatu, bultzatu ; kendu, haizatu, lasterkatu, ohildu ; jabegoa kendu, behartu, tinkatu ; atzeratu, luzatu
Detruncatio, onis, f. egozketa, mozketa
Detrunco, as, are, tr. ebaki, egotzi, moztu ; irauli, uzkaili ; burua moztu
Detrusus, a, um, detrudo pi.
Detuli, defero perf.
Detumesco, is, ere, mui, intr. desantu, ibitu, hertu, hustu ; baretu, ematu, eztitu
Deturbo, as, are, tr. lurreratu, aurtiki, irauli ; uxatu, haizatu, ohildu
Deturpo, as, are, tr. itsustu, zikindu
Deucalion, onis, m. Deukalion, Tesaliako errege ; Deucalioneus, Deukalion-, Deukalionen
Deunx, uncis, m. hamabietatik hameka
Deuro, is, ere, ussi, ustum, tr. osoki erre, kiskali ; eho, hilarazi
Deus, i, voc. deus ; nom.pl. dii edo di edo dei ; gen.pl. deorum, deum ; dat. eta abl. diis, dis edo deis ; jainko ; di boni, jainkoaren ! ala jainko ! dii melioara, di melius, jainkoek hobe ! jainkook, zuek barka ! jainkoek begira ! ; deus ille noster
 Plato, Palton, gure jainko
Deustus, a, um, deuro pi.
Deutor, eris, uti, usus sum, dep.intr. engainatu, liluratu, norbaitez baliatu
Devasto, as, are, tr. lapurtu, ezereztu, suntsitu, itxestu
Devectus, a, um, deveho pi.
Deveho, is, ere, vexi, vectum, garraiatu
Devello, is, ere, elli edo ulsi, ulsum, kendu ; porrokatu ; tipildu
Develo, as, are, tr. estalkia kendu, agertu
Deveneror, aris, ari, dep. tr. ohoratu ; baztertu (gurtuz)
Devenio, is, ire, veni, ventum, intr. heldu, joan, iragan
Devenusto, as, are, tr. itsustu, maskarotu
Deverbero, as, are, tr. astindu, jipondu, jo, zafratu
Devergentia, ae, f. makurdura, alda, malda
Deverro, is, ere, tr. erraztatu
 1. **Deversor**, aris, ari, dep. intr. bizi izan, egon, ostattu hartu

2. Deversor, oris, m. egoiliar
Deversoriolum, i, n. ostatu txiki
Deversorium, ii, n. ostatu, aterbe ; saltoki
Deversorius, a, um, egongarri
Deversus, a, um, deverto pi.
Deverticulum, i, n. bazterbide ; ostatu, aterbe, babesleku
Deverto, is, ere, verti, versum, tr. baztertu, sahestu ; intr. urrundu, baztertu, -rantz joan ; devertere via, bidea utzi ; ostatu hartz, bizi izan, egotera joan ; devertere ad aliquem, norbaiten etxera egotera joan
Devescor, eris, esci, dep. tr. irentsi, gaintitu
Devestio, is, ire, tr. biluzi, erantzi, hastu
Devexi, deveho perf.
Devexus, a, um, aldapatsu, maldatsu, patar ; devexa aetas, bzi azkenta, itzaltze
Devici, devinco perf.
Devictus, a, um, devinco pi.
Devincio, is, ire, vinxi, vinctum, tr. lotu, josi ; irabazi, senbertu ; devincere aliquem beneficiis, norbait hongiez irabazi
Devinco, is, ere, vici, victum, tr. garaitu, goitu, menpetu
Devinctus, a, um, devincio pi.
Devinxo, devinco perf.
Devio, as, are, intr. baztertu, sahestu, urrundu, galdu
Devitatio, onis, f. baztertze
Devito, as, are, tr. itzuri, sahestu, norbaiti bidea hautsi
Devius, a, um, galdua, sahestua, baztertua ; gaietik urrundu ; zentzugabe
Devoco, as, are, tr. deitu, ekarrarazi, erakarri ; gonbidatu (jatera) ; devocare copias ex praesidiis, gudutaldeak beren egontokietarik kendu ; ekarri
Devolo, as, are, intr. erori, jauzi
Devolutus, a, um, devolvo pi.
Devolvo, is, ere, volvi, volvum, tr. amildu
Devoro, as, are tr. irentsi, klikatu ; itoteka irakurri ; xahutu ; isilik jasan, pairatu, egari ; devorare stultitias hominum, gizonen zorakeriak, astakeriak isilik jasan ; ezereztu, porrokatu
Devortium, ii, n. bihurgune
Devotio, onis, f. beretik emate, uko ; birao, opagaixto ; begizko, sorginkeria
Devoto, as, are, tr. eskaini, eman ; enkantatu, liluratu
Devotus, a, um, devoveo pi.
Devoveo, es, ere, vovi, votum, tr. eskaini, eman, sakratu ; maradikatu, opagaixtotu ; liluratu, sorgindu
Dextans, atis, m. hamabietatik hamar
Dextella, ae, f. eskubito ; eragileburu
Dexter, tera, terum, edo tra, trum, eskuin, eskuineko ; dextra, eskuin, eskuinaldean ; aldeko, egoki, zorioneko ; antzettsu, trebe
Dextera, Dextra, ae, f. eskubi ; esku luzatua ; laguntza, urgazgoa, babes ; a dextra edo dextra, ekuinaldean
Dextere, Dextre, adb. artez, trebeki
Dexterior, ius, dexter konp. eskuinagoa
Dexteritas, atis, f. antze, ganore, trebetasun
Dextimus, a, um, dexter sup. eskuinen
Dextrorum, Dextrorsus, adb. eskuinaldean, eskuinalderantz
Dextroversum, Dextrovorum, adb. eskuinaldean, eskuinalderantz
Di, ik. dii
Diabetes, ae, m. sifoi
Diadema, atis, n. diadema, buraztun
Diadematus, a, um, buraztundun
Diaeta, ae, f. dieta, janeurri, janizari ; logela
Dialectica, ae, f. dialektika, logika, argudio, eztabaidea, gogoeta
1. **Dialectice**, adb. logikoki, txestuki, koburuz,
2. **Dialectice**, es, f. dialektika, logika, argudio, eztabaidea, gogoeta
1. **Dialecticus**, a, um, argudioko, eztabaidako
2. **Dialecticus**, i, m. arguidiatzaile, eztabadatzaire
Dialectos, i, f. dialekto, mintzadar
Dialectus, i, f. mintzadar
Dialis, e, Jupiter-, Jupiteren ; dialis eta flamen dialis, Jupiteren apaiz ; egun bateko
Dialogus, i, m. elkarritzeta
Diana, ae, f. Diana, ihizako jainkosa ; ihiza ; Diana nocturna, ilargi, argizagi
Dianium, ii, n. Errroman Dianaren templo
Dianius, a, um, Diana-, Dianaren
Diapasma, atis, n. lurrin hauts
Diapason, n. deklinaezin. zortziko
Diarria, orum, npl. eguneroako anoa, janaria
Diatriba, ae, f. erakunde, sekta ; elkarritzeta

- Dibaphus**, a, um, birritan tindatua
- Dibaphus**, i, f. gorribizi soineko, zaia ; kontsulego
- Dic**, dico 2. agintaldia
- Dica**, ae, f. auzi
- Dicacitas**, atis, f. iseka, nausa, trufa
- Dicax**, acis, isekari, trufatzale
- Dicimonium**, ii, n. kalaka, berriketa, hizkirimiri
- Dicis causa edo gracia**, halabehar
- Dico**, as, are, tr. eskaini, sakratu ; dicare se in servitudinem alicui, norbaiti osoki emana izan
- Dico**, is, ere, dixi, dictum, tr. esan, erran, baietzatu, esan nahi ; dices, dicet aliquis, esan dezakete ; ut sic dicam, esan dezaket, egiaz esateko ; izendatu, hautatu ; dicere dictatorem, diktadorea izendatu ; azaldu, erakutsi, adierazi, antolatu, eman ; dicere diem colloquio, elkarritzketaren epea eman ; mintzatu ; alde mintzatu ; dicere causam, auzian mintzatu (abokatua) ; abestu, ospatu, kondatu ; erabaki, agindu, aholkatu ; dixi ut ad me siberet, aholkatu diot neri idaztea ; oharrarazi
- Dicrotum**, i, n. bi arraun errenkadadun untzi
- Dictata**, orum, npl. dictatua (erakasleak emana) ; ikasgai
- Dictignum**, i, n. ; **Dictamus**, i, f. diktamo (landare)
- Dictator**, oris, m. diktadore, Erromako goimagistratu
- Dictatorius**, a, um, diktadore-
- Dictatura**, ae, f. diktadura
- Dicterium**, ii, n. irrizuri, piko, erkaitz, txantxa
- Dictio**, onis, f. esate, esaera, ahozkatze, ahozkera ; erantzun ; dictionem dare, orakulua eman ; hitz, adierazpen, esamolde ; elkarrizketa
- Dictito**, as, are, tr. esan eta esan, errepikatu, egiaztatu ; dictitare solent, ohi dute esatea
- Dicto**, as, are, tr. esan eta esan, errepikatu, diktatu ; aholkatu, agindu
- Dictum**, i, n. esan, hitz, mintzo ; agindu ; esakune, atsotitz ; txantxa, ihikista ; iragarpen
- Dicturio**, is, ire, intr. esateko gura izan
- Dictus**, a, um, dico 2. pi.
- Didici**, disco perf.
- Dididi**, dido 1. perf.
- Dido**, is, ere, dididi, diditum, tr. banatu, bederazkatu, hedatu
- Dido**, us eta onis, f. Didon, Kartagoren sortzailea
- Diduco**, is, ere, xi, ctum, tr. harahonarantz eraman ; luzatu, hedatu ; berezi, zatitu, puskatu ; diducere copias, gudutaldeak banandu ; konpondu ; diducere litum, eztabaidea konpondu
- Diductio**, onis, f. zatiketa, berezketa, banaketa ; hedaketa
- Diductus**, a, um, diduco pi.
- Diecula**, ae, f. atsedenska, tai, artexko
- Diepristino**, **Diepristini**, adb. aurregun, bezpera
- Diequarte**, **Diequarti**, adb. badu lau egun ; lau egun barna
- Diequinte**, **Diequinti**, adb. badu bost egun ; bost egun barna
- Dierectus**, a, um, urkabean urkatua
- Dies**, ei, (sing.) m. f. ; (pl.) m. egun, eguneko lan ; eguargi ; dies est, argia da ; in diem vivere, egun egungo gisa bizi, gaur gaurko gisa bizi ; in dies, egunero, egun oroz, egun batetik bestera ; diem ex die ducere, egün batetik bestera luzatu, atzeratu, gibeldu ; epe ; diem dicere alicui, norbaiti auzitara eraman ; ibilaldi (gudutaldeak) ; egun aipagarri ; gudua ; dies cannensis, Kaneseko gudua ; epe, aldi, mende ; zeru, egurats, aro ; die tranquillo, zohardiz, jabalaldiz
- Diespiter**, tris, m. Jupiter, egunaren Jainkoa
- Diffamo**, as, are, tr. belztu, gutxietsi
- Differentia**, ae, f. ezberdintasun
- Differitas**, atis, f. ezberdintasun
- Differo**, fers, ferre, distuli, dilatum, tr. barreiatus, berezi, puskatu, urratu ; hedatu, iraurri, zabaldu ; luzatu, berandu, atzeratu, differre abitum in posterum diem, abiada biharamenera luzatu ; eman, ipini (titulu) ; intr. berezi (da), bestelako izan
- Differtus**, a, um, bete
- Diffibulo**, as, are tr. andeatu, porrokatu
- Difficile**, adb. nekez
- Difficilis**, e, gaitz, gogor, galgarri, nekagarri ; difficili tempore, kinka txarrean ; zorrotz, arikaitoko, tzar
- Difficiliter**, adb. nekez
- Difficultas**, atis, f. neke, poxulu, oztopo, kinka txar ; gabezia ; difficultas rei frumentariae, gari gabezia ; izaeragaitz, odolgaitz
- Difficulter**, adb. nekez, indarka ; difficilius, difficillime
- Diffidens**, entis, diffido po.
- Diffidenter**, adb. herabez, uzkurki
- Diffidentia**, ae, f. herabe, uzkurtasun
- Diffidi**, diffindo perf.
- Diffido**, is, ere, fisus sum, intr. uzkurtu, etsitu
- Diffindo**, is, ere, fidi, fissum, tr. erdibitu, berezi, zatitu ; bulkakatu (ate) ; luzatu (epea)

Diffingo, is, ere, tr. berregin, aldatu, bestelakotu, itxuraldatu
Diffissio, onis, f. luzapen
Diffissus, a, um, diffindo pi.
Diffisus, a, um, diffido pi. ; uzkur, beldur
Diffiteor, eris, eri, dep.tr. ukatu
Difflo, as, are, tr. ufatuz barreiatu
Diffloo, is, ere, uxi, uxum, intr. jario ; zatitu (ibaiadar) ; ugaritu, oparo izan ; igeri egin ; sudore diffluere, izerdi ur izan, izerdi lapa izan
Diffractus, a, um, diffringo pi.
Diffringo, is, ere, fregi, fractum, tr. porrokatu, apurtu, puskatu
Diffudi, diffundo perf.
Diffugio, is, ere, fugi, intr. ihes joan ; sakabanatu
Diffugium, ii, n. ihes, sakabanapen
Diffundito, as, are, tr. hedatu (berria)
Diffundo, is, ere, fudi, fusum, tr. isuri, hedatu ; handu, harrotu ; bozkariatu
Diffuse, adb. luzaz, xehe xehea
Diffusilis, e, hedagarri, zabalgarri
Diffusus, a, um, diffundo pi.
Digero, is, ere, gessi, gestum, tr. eraman, banatu, barreiatu ; digerere nimbos, odeiak barreiatu ; sailkatu, konpondu ; xehe xehea azaldu (gaia) ; liixeritu
Digestio, onis, sailkapena, antolaketa, konponketa, banaketa ; lixeriketa
 1. **Digestus**, a, um, digero pi.
 2. **Digestus**, us, m. zatiketa
Digitabulum, i, n. eskularru
Digitalis, e, eriko, erietako ; eriheineko
Digitatus, a, um, bi edo lau azkazaleko
Digitellum, i, n. ditare lili, kukupraka, kukulore, joanebelhar
Digitulus, i, m. hatz txiki, eri txinker
Digitus, i, m. eri ; attingere caelum digito, gaintika, mukuruka nahia izan ; digitorum percutione, eriak klaskatuz ; ne digitum quidem porrígere, den gutxien indarrik ez egin ; digitum tollere, enkantean hartu ; pl. zenbaketa ; abar, aldaska ; erromano hazbetea (oinaren 1/16. 0m.018)
Digladior, aris, ari, dep.intr. borrokatu ; eztabaiddatu, argudiatu
Dignatio, onis, f. duintasun ; axol, begirune, onerizpen ; itzal, omen ; dignatio vestra, zure egoera
Dignatus, a, um, dignor pi. ; onarle, axoladun ; duin
Digne, adb. zuzenki, egoki
Dignitas, atis, f. duintasun, tasun, izaera, prestutasun ; herrikargu ; ogibide ; esse cum dignitate, karguan izendatua ; begirune, itzal, omen
Digno, as, are, tr. duin hartu, onetsi
Dignor, aris, ari, dep. tr. duin hartu, onetsi, onartu
Dignosco, is, ere, tr. berezi
Dignus, a, um, duin, gai ; zuzen, egoki, erako
Digredior, eris, i, gressus sum, dep.intr. berezi, urrundu, joan, abiatu ; baztertu (solasa)
Digressio, onis, f. abiamen, berezketa ; eginbideari uko egitea ; baztersolas
 1. **Digressus**, a, um, digredior pi.
 2. **Digressus**, us, m. abiamen, berezketa, bazterketa ; baztersolas
Dii, deorum, deus pl.
Dijudicatio, onis, f. erabaki, epaiketa
Dijudico, as, are, tr. erabaki, konpondu ; berezi ; dijedicare vera a falsis, egia faltsutik berezi
Dijuncta, **Dijunctio**... ik. disjuncta...
Dilabor, eris, i, lapsus sum, dep. intr. isuri, jario ; erori, lurreratu, aurritu ; barreiatu ; dilabi ab insignis, ikurrinak utzi ; galdu, lekutu ; dilabitur res familiaris, hontasunak xahutu ; ihes joan
Dilacero, as, are, tr. urratu, puskatu
Dilanio, as, are, tr. urratu ; puskatu, zatikatu ; moztu (harakinak)
Dilapido, as, are, tr. xahutu
Dilapsus, a, um, dilabor pi. ; isuria ; suntsitua ; barreiatua ; puskatua, galdua, porrokatua
Dilargior, iris, iri, itus sum, dep. tr. nasaiki eman, baude izan
Dilarginus, a, um, dilargior pi. emaile, baude ; emana
Dilatio, onis, f. epe, luzapen, luzamendu
Dilato, as, are, tr. hedatu ; hantu, harrotu
Dilator, oris, m. luzakor, ordun, astidun
Dilatus, a, um, differo pi.
Dilaudo, as, are, tr. goraipatu, goretsi
Dilectio, onis, f. maitasun
Dilectus, a, um, diligo pi.
Dlexi, diligo perf.
Dilido, is, ere, tr.apurtu, porrokatu

Diligens, entis, diligo po. maitatzaile ; -i lotua, emana ; omnis officii diligentissimus, eginbide guztiei emana ; artatsu, axolati, arrahein ; zuzen, tenoreko ; txukun, ximen
Diligenter, adb. artoski, lehiatuki, ximenki
Diligentia, ae ,f. arta, lehia, zehaztasun, arreta ; txukuntasun, ximentasun ; hautu
Diligo, is, ere, lexi, lectum, tr. maitatu, maite izan ; laket izan, atsegin izan, gogoko izan
Dilitorio, as, are, tr. zabaldu, ideki ; urratu
Diluceo, es, ere, luxi, intr. argi izan ; nabari izan
Dilucesco, is, ere, luxi, intr. argitu (eguna) ; imperts. dilucescit, argitzen du, eguntzen du ; azaldu
Dilucide, adb. argiki, argi eta garbi, zehazki
Dilucidus, a, um, argi, distiratsu
Diluculat, imperts. argia hasten da, argitzen du
Diluculum, i, n. argitze, egunsenti, argiurratze, argibegi, artaste
Diludium, ii, n. atseden, arma geldialdi
Diluo, is, ere, lui, lutum, tr. garbitu, ikuzi, urtarazi ; ezabatu, ezereztu, ahuldu ; diluere crimen, salaketa gezurtatu
Dilute, adb. hurtatuz
Dilutum, i, n. urtze ; infusio, nutena
Dilutus, a, um, diluo pi.
Diluvies, ei, f. uholde, uraldi
Diluvio, as, are, tr. urgaineztatu, urpetu
Diluvium, ii, n. uholde, urgainezte
Dimano, as, are, intr. isuri, jario, hedatu
Dimensio, onis, f. neurri, izari
Dimensus, a, um, dimetior, pi. neurtaile, izartzaile ; neurritua, izartua
Dimetior, iris, iri, dep. tr. neurritu, izartu
Dimicatio, onis, f. borroka, gudu, guduka
Dimico, as, are, avi edo ui, atum, intr. gudukatu, borrokatu
Dimidiatus, a, um, erdibitua, erdi, -erdi (erdihuts, erdilo) ; gorputzerdi
Dimidium, ii, n. erdi
Dimidius, a, um, erdi, erdibitua ; dimidio pars, erdi
Diminuo... ik. deminuo...
Dimisi, dimitto perf.
Dismissio, onis, f. bidalpen ; kanporaketa
Dismissus, a, um, dimitto pi.
Dimitto, is, ere, misi, missum, tr. barreiatu, urrundu, bidali, igorri, kanporatu ; dimittere senatum, senatuaren batzarra gerarazi ; utzi, uko egin, galdu ; barkatu, barkamena eman
Dimotus, a, um, dimoveo pi.
Dimoveo, es, ere, movi, motum, tr. berezi, zatitu, erdibitu, erdiratu ; urrundu, baztertu, saihestu
Dinumeratio, onis, f. kontaketa, zenbaketa
Dinumero, as, are, tr. kontatu, zenbatu, kopuratu, ordaindu
Diocletianus, i, m. Diokleziano, erromatar enperadorea
Diogenes, is, m. Diogenes, filosofo zinikoa
Diomedes, is, m. Diomedes, Etoliako erregea
Dionaeus, a, um, Benus-, Benusen
Dione, es, f. Diana, Benusen ama ; Benus
Dyonisia, orum, npl. Dionisiak, Bakuseren jaiak
Dionysius, ii, m. Dionisio, gizaizen
Dionysus, i, m. Bakus
Dioscuri, orum, mpl. Dioskuroak, Kastor eta Polux
Diota, ae, f. bi kirteneko ontzi
Diploma, atis, n. pasaporte ; diploma, eskubide ageri
Dirae, arum, fpl. Furiak (jainkosak) ; biraoak, opagaixtoak, maradikapenak ; iragarpene txarreko txoriak
Dirceaus, a, um, Dirkeseko iturriko ; Tebeseko ; tebestar, Pindaro
Dirce, es, f. Dirkes, Tebako errege baten alaba, iturri itxuraldatua
Dire, adb. ankerki, gogorki, errukigabe
Directe, adb. zuzenean, xuxenka
Directio, onis, f. lerroan ezarrera ; norabide
Directo, adb. zuzenean, xuxenka
Directus, a, um, dirigo pi.
Diremi, dirimo perf.
1. **Diremptus**, a, um, dirimo pi.
2. **Diremptus**, us, m. bereizkuntza, bereizketa
Direptio, onis, f. lapurreta, lapurketa, ebasketa
Direptor, oris, m. ebasle, lapur
Direptus, a, um, diripio pi.
Direxi, dirigo perf.
Diribeo, es, ere, tr. sailkatu, zenbatu (bozketa) ; banatu

Diribitio, onis, f. zenbaketa, kontaketa ; zerranda (bozketa)

Diribitor, oris, m. zenbatzaile (bozketa)

Dirigesco, ik. derigesco

Dirigo, is, ere, rexi, rectum, tr. lerrotu, lerrokatu, zuzenean jarri ; dirigere aciem, armada lerrokatu ; bulkatu, aurtiki, -antz zuzendu ; dirigere vela ad, itsasoz -antz joan ; dirigere telum in, norbaiten aurka azkona aurtiki ; kudeatu ; arautu ; dirigere vitam ad, -en arabera biziera arautu

Dirimo, is, ere, emi, emptum edo emtum, tr. berezi, banatu, moztu, hautsi, ezereztu ; dirimere proelium, gudua geratu ; dirigere comitia, batzarra geldiarazi ; dirigere nuptias, ezkontza barreiatu ; baliagabetu, indargabetu

Diripio, is, ere, ripui, reptum, tr. bedera alde tiratu, urratu, irauli ; lapurtu, liskartu

Diritas, atis, f. ezbehar, ustegabe, itxes, hondamen, hondamendi ; gogorkeria, basakeria, abrekeria

Dirumpo, is, ere, rupi, ruptum, tr. hautsi, porrok atu, leherrarazi, eten ; pasibo. leher egin ; dirumpi risu, irriz lehertu

Diruo, ie, ere, ui, utum, tr. uzkaili, aurtiki ; erorarazi, ezereztu, ezdeustu, suntsitu

Dirupi, dirumpo perf.

Diruptio, onis, f. apurketa, eten, haustura

Diruptus, a, um, dirumpo pi.

Dirus, a, um, zoritzarreko, izugarri, lazgarri, beldurgarri ; basati, anker

Dirutus, a, um, diruo pi.

1. **Dis (di)**, honen erranahiak ; 1) zatiketa, bereizketa : disto ; 2) eza : difficilis ; 3) indar : dilargior
2. **Dis**, ditis, aberats, ik. dives
3. **Dis**, Dilis, m. Pluton, infernuko Jainkoa

Discalceatus, a, um, ortutsik, oinuts, oinutsik

Discedo, is, ere, cessi, cessum, intr. erdibito, erdizkatu, zatitu ; baztertu, urrundu, saihestu, joan, lekua utzi ; ihes joan ; discedere domo, etxetik atera ; discedere domum, etxera itzuli ; berezi, gaizki jan ; ezkontza barreiatu (emazteak) ; atera, nahia egin ; discessit victor, garaile atera zen ; alde jarri, onartu, onetsi ; discedere in alicujus sententiam, norbaiten iritzia onartu ; salbuetsi ; si a vobis discessero, zuengatik salbuespen egin baneza ; uko egin, utzi ; discedere a se, hitza jan ; iragan, galdu

Discens, entis, ikasle

Disceptatio, onis, f. eztabaida, liskar, aharra ; erabaki, epaiketa

Disceptator, oris, m. epaile ; ebazle

Disceptatrix, icis, f. emakume epaile, ebazle

Discepto, as, are, tr. intr. epaitu, erabaki, eztabaidatu, ukatu

Discerniculum, i, n. urkila, matxarde ; ezberdintasun

Discerno, is, ere, crevi, cretum, tr. berezi, zatitu

Discerpo, is, ere, cerpsi, cerptum, tr. urratu, puskatu, zatikatu ; barreiatu (haizeak)

Discerptus, a, um, discerpo pi.

Discessi, discedo perf.

Discessio, onis, f. urrunketa ; bozketa ; factum est discessio in ejus sententiam, haren iritzia bozketa eazarri zuten ; bereizketa, bihurikeria

Discessus, us, m. bereizketa, herbestetze, urrunte, abiamen ; atzera egite (gudataldeak)

Discidi, dicindo perf.

Discidium, ii, n. bereizketa, urradura ; zatiketa

Discinctus, a, um, discingo pi. ; gerrikogabe ; gradutik kendua ; jantzi zabaldun ; ezaxolati ; alfer ; emakoi, marimotiko

Discindo, is, ere, scidi, scissum, tr. erdibito, urratu, bereizi

Discingo, is, ere, cinxi, cinctum, tr. gerrikoak kendu, biluzi, armagabetu, gradua kendu

Disciplina, ae, f. ikasketa, ikaskuntza ; hezkuntza, heziera ; disciplina puerilis, haurren hezkuntza ; disciplina militiae, heziketa militarra ; irakaspen, zientzia, jakintza ; disciplina juris, zuzenbide jakintza ; disciplina militaris, guduerabilka ; jokaera ; biziarrak, ohiturak

Disciplinosus, a, um, ondo hezia

Discipula, ae, f. neska ikasle

Discipulus, i, ikasle

Discissus, a, um, discindo pi.

Discludo, is, ere, usi, usum, tr. baztertu, saihestu ; zabaldu, bereizi, erdibitu

Disclusus, a, um, discludo pi.

Disco, is, ere, didici, tr. ikasi, jakin ; argitua izan

Discolor, oris, kolor, margo ezberdineko ; ezberdin

Disconducit, imperts. ez dago ongarri

Disconvenio, is, ire, intr. ez ados jarri, ez elkar aditu

Discordia, ae, f. ezadostasun, konponezin ; Diskorda (jainkoasa)

Discordiosus, a, um, konponezin

Discordo, as, are, intr. ezados izan, liskarrean bizi ; bereizi, eragabe izan

Discors, cordis, liskarrean ibili, ezberdin, bestelako

Discrepanzia, ae, f. ezadostasun, liskar

Discrepacio, onis, f. eztabaida, samurraldi

Discrepito, as, are, intr. ezberdin izan

Discrepo, as, are, avi, intr. ez ados izan ; iritzi ezberdineko izan ; eztabaidatua izan ; discrepat inter auctores, idazleak ez daude hitz bereko, ez daude ados

Discretus, a, um, discerno pi.

Discrevi, discerno perf.

Discibo, ik. describo

Discrimen, inis, n. tarte, jauzi ; aequo discriminé, tarte berdinean ; bereiztasun, ezberdintasun ; ezadostasun ; omni discriminé remodo, batere berezkeriarik gabe ; ateka gaixto, kinka txar ; in discriminé summo res erat, kinka txarrenean ziren, ginauden...

Discriminatim, adb. bereiz

Discrimino, as, are, tr. bereizi ; aldatu

Discrucio, as, are, tr. oinazetu, oinazeztatu

Discubitus, us, m. mahaian jarte

Discumbo, is, ere, cubui, cubitum, tr. etzan, ohean etzan ; mahaian etzan, mahaian jarri

Discupio, is, ere, tr. irrikitu, gutiziatu

Discurro, is, ere, curri edo cucurri, cursum, intr. harahona lasterkatu

Discursatio, onis, f. lasterketak, joan-etorriak

Discurso, as, are, intr. joan-etorri, han hor lasterkatu

Discursus, us, m. lasterketa, joan-etorriak ; urratsak, azpijoko, jukutria

Discus, i, m. diskia, harrixabal, burdinxabal ; azpil ; neurriohol, ekiorrattz

Discussio, onis, f. inarrosaldi, zirrara

Discussus, a, um, discutio pi.

Discutio, is, ere, cussi, cussum, tr. egotzi, erdibitu, kraskatu, karraskatu, hautsi ; discutere tempora, burua kraskatu ; baztertu, urrundu, huts eginarazi ; ikasi, argitu (auzia)

Diserte, adb. argi eta garbi ; ele ederez

Disertus, a, um, antzetsu ; mintzaile, aho eder

Disjeci, disjicio, perf.

Disjecto, as, are, tr. barreiatu

1. **Disjectus**, a, um, disjicio pi.

2. **Disjectus**, us, m. barreiadura

Disjicio, is, ere, jeci, jectum, tr. barreiatu, uzkaili, moztu, suntsitu, ezereztu, sakailatu ; discedere statuam, itxura aurtiki ; hutseginarazi

Disjunctio, onis, f. bereizketa, zatiketa ; izenidegoa

Disjunctus, a, um, disjungo pi.

Disjungo, is, ere, junxi, junctum, tr. bereizi, lokabetu ; uztarria kendu ; nahasi, banatu

Dispalatus, a, um, barreiatua, hedatua

Dispalesco, is, ere, intr. hedatu (albistea)

Dispando, is, ere, i, ansum, tr. alde guztira luzatu

Dispansus, a, um, dispando pi.

Dispar, aris, ezberdin, bestelako

Disparatum, i, n. kontraesan

Dispargo, ik. dispergo

Disparilis, e, ezberdin, bestelako

Disparilitas, atis, f. ezberdintasun

Dispariliter, adb. bestela

Disparo, as, are, tr. banatu, bereizi, zatitu

Dispartio, **Dispartior...** ik. dispertio

Dispectus, us, m. azterketa, bereizketa

Dispello, is, ere, puli, pulsum, barreiatu ; erdiratu (hurak)

Dispendum, ii, n. gastu, xahutze

Dispendo, is, ere, i, sum, haztatu, pisatu

Dispensatio, onis, f. administralgoa ; banaketa ; etxezaintza

Dispensator, oris, m. etxegizon, diruzain ; etxezain, tratralari

Dispengo, as, are, tr. kudeatu ; banatu, bederazkatu, zatitu

Disperditio, onis, f. hondamen, aurridura, suntsipen

Disperdo, is, ere, didi, ditum, tr. galdu, suntsitu, ezereztu, ezdeustu

Dispereo, is, ire, ii, intr. galdu, osoki suntsitua izan

Dispergo, is, ere, persi, persum, tr. barreiatu, sakabanatu, banatu ; dispergere fimum, ongarritu, simaurtu, goroztatu

Disperse, **Dispersim**, adb. han heben, han hor

Dispersus, a, um, dispergo pi.

Dispertio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. zatitu, banatu

Dispertior, iris, iri, dep. tr. zatitu, banatu

Dispicio, is, ere, spexi, spectum, tr. ikusi, behatu, begiratu, begiztatu, bereizi ; dispicere verum, egia argitu ; arakatu, aztertu

Displano, as, are, tr. ordokitu, lautu, zelaitu

Displacentia, ae, f. gogait, higuin, narda ; atsekabe, kexu

Displiceo, es, ere, cui, citum, intr. gogaitu, nahigabetu

Displodo, is, ere, osi, osum, tr. briubrau ideki ; luzatu
Displosus, a, um, displodo pi.
Dispoliator, Dispolio... ik. despoliator
Dispono, is, ere, posui, positum, tr. antolatu, adelatu, apailatu, eratu, ezarri, ipini, jarri ; disponere exercitum in aciem, armada gudurako eratu ; disponere stationes, gelditokiak jarri ; disponere coemodiam, komedia antolatu, eratu
Disposite, adb. behar bezala, erdoski
Dispositio, onis, f. antolamendu, konponketa, apainketa (lauki)
Dispositor, oris, m. antolatzale (jokoak)
Dispositura, ae, f. antolamendi, konponketa
1. **Dispositus**, a, um, dispono pi.
2. **Dispositus**, us, m. ablatibo : -u, antolamendu
Disposui, dispono perf.
Dispudet (me), uit, ere, imperts. lotsa handia badut, lotsatua naiz
Dispuli, dispello perf.
Dispulsus, a, um, dispello pi.
Dispunctus, a, um, dispungo pi.
Dispungo, is, ere, punxi, punctum, tr. berrikusi, egiaztatu ; balantza egin
Disputabilis, e, eztabaiddagarri, ezbaienko
Disputatio, onis, f. kontu, balioztapen, neurketa ; eztabaida
Disputatiuncula, ae, f. eztabaidato
Disputator, oris, m. eztabaidatzale ; dialektikatzale
Disputatrix, icis, f. emakume eztabaidatzale ; dialektika
Disputo, as, are, tr. kopuratu, balioztatu ; tr. eta intr. eztabaidatu, egiaztatu ; disputare in utramque partem, ongaitzak aipatu ; disputare de aliqua re, zerbaitze eztabaidatu
Disquiro, is, ere, tr. artoski aztertu
Disquisitio, onis, f. azterketa, ikerketa
Disrumpo ik. dirumpo
Dissaepio, Dissaeptio... ik. dissepio...
Dissavior, aris, ari, dep.tr. mateki muin eman, pot eman
Disseco, as, are, secui, sectum, tr. erdibitu, erditik egin, urratu, puskatu
Dissectio, ik. desectio
Dissectus, a, um, disseco pi.
Dissedi, dissideo eta dissido perf.
Dissemino, as, are, tr. barreiatu, hedatu, zabaldu
Dissensio, onis, f. ezadostasun, liskar, bereizkeria
Dissensus, us, m. ezadostasun, liskar, bereizkeria
Dissentaneus, a, um, ezberdin, aurkako
Dissentio, is, ire, sensi, sensum, intr. eztabaidatu, ez ados izan, gaizki jin ; dissentire secum, aldakor izan ; ezberdin izan, bestelako izan
Dissepio, is, ire, psi, ptum, tr. bereizi, zatitu, irauli
Disseptio, onis, f. tarte, mugarri, hesi
Disseptum, i, n. tarte, mugarri, hesi
Disseptus, a, um, dissepio pi.
Disserenat, Disserenascit, imperts. argitzen du (aroa) ; zohartzen du ; zohardi da, eder da (aroa)
1. **Dissero**, is, ere, serui, sertum, tr. aipatu, azaldu, idatzi, argitu
2. **Dissero**, is, ere, sevi, situm, tr. erein, han hor landatu
Disserpo, is, ere, intr. barreiatu (da)
Dissertatio, onis, f. txosten ; eztabaida, idazlan, lansail
Disserto, onis, f. barreiatze, bereizte ; eztabaida, txosten
Dissertus, a, um, dissero 1. pi.
Disserui, dissero 1. perf.
Dissevi, dissero 2. perf.
Dissidentia, ae, f. ezberdintasun, jarkiera, jarkipen
Dissideo, es, ere, sedi, sessum, intr. bereiz izan, urrun izan, ezberdin izan ; ez hitzartu, ez ados izan, gerran izan
Dissidium, ii, n. ez elkar entzute, esgaraje
Dissido, is, ere, sedi, intr. elkarretatik bereizi, bereiz kanpatu
Dissignator, oris, m. ik. design...
Dissigno, as, are, indarrez ideki, zabaldu, apurtu, hautsi ; intr. gaizki ari izan
Dissilio, is, ire, silui edo silii, sultum, intr. lehertu, zapartatu, erdibitu
Dissimilis, e, bereiz, ezberdin, bestelako
Dissimiliter, adb. bestela, era bereiziz
Dissimilitudo, inis, f. ezberdintasun, bereiztasun
Dissimulanter, adb. isilik, isilka, ezkutuan, ezkutuki
Dissimulantia, ae, f. ezkutatze
Dissimulatio, onis, f. itxurakeria ; eztenkada, iseka
Dissimulator, oris, m. ezkutatzale, itxuratzaile

Dissimulo, as, are, tr. ezkutatu, gorde, isildu, utzi
Dissipabilis, e, hedakor, galkor, lurrinkor
Dissipatio, onis, f. barreriadura, hedadura ; xahutze ; ezeztapen, hondamen
Dissipo, as, are, tr. uxatu, haizatu, oihildu ; barreiatu, hedatu ; hondatu, suntsitu (gudataldeak) ; (berria, albistea) hedatu, zabaldu
Dissitus, a, um, dissero 2. pi.
Dissociabilis, e, barreiatzaile, elkargaitz, elkartezin
Dissociatio, onis, f. bereizkuntza, gorroto, ezinikusi
Dissocio, as, are, tr. banatu, bereizi, deslotu
Dissolubilis, e, bereizgarri, zatigarri, urgarri
Dissolute, adb. loturagabe (esadiak) ; axolagabe
Dissolutio, onis, f. bereizkuntza ; loturagabe (idazkera) ; ezereztatze, hondamen, suntsipen ; gezurtatze ; ahuldura, ganoragabe, adoregabeh
Dissolutus, a, um, dissolvo pi. ; ahul ; loturagabe (idazkera) ; ahul, bihotzonegi ; ezaxol ; zital
Dissolvo, is, ere, solvi, solutum, tr. urtu ; lokabetu, bereizi, barreiatu ; dissolvere capillum, biloak barreiatu ; ordaindu, antolatu ; jasan, egari ; dissolvere legem, legea ezerezatu, ezabatu ; konpondu (nekea), gezurtatu (salaketa) ; askatu
Dissono, as, are, ui, intr. doinu okerra eman ; beste izan, bestelako izan
Dissonus, a, um, ots okerreko ; ilun, nahasi ; ezberdin, bestelako
Dissors, ortis, banaketatik bazter
Dissuadeo, es, ere, suasi, suasun, tr. atzerarazi, saihestu, baztertu ; dissuadere bellum, gerratik gibellarazi
Dissuasio, onis, f. bazterketa, saihesketa
Dissuasor, oris, m. atzerarazole, bazterzaile
Dissuavior, ik. dissavior
Dissulto, as, are, intr. zapartatu, zapart egin, lehertu, puskatu
Dissuo, is, ere, utum, tr. bereizi ; jostura kendu
Dissutus, a, um, dissuo pi.
Distaedet, aescum est, imperts. nekeak ehorik izan
Distantia, ae, f. arte, tarte, urruntasun ; ezberdintasun
Distemperantia, ae, f. urtze,urrean nahasketa
Distendo, is, ere, tendi, tentum edo tensum, tr. hedatu, zabaldu ; hantu ; oinazetu ; zatitu
Distensus, a, um, distendo pi.
1. **Distentus**, a, um, distendo edo distineo pi.
2. **Distentus**, us, m. luzatze (giharriak)
Distermino, as, are, tr. bereizi, mugatu
Disterno, is, ere, tr. egin (ohea)
Distero, is, ere, trivi, tritum, tr. porrokatu ; eho, irindu, zapatu
Distichon, i, n. bibertsutako
Distillo... ik. destillo...
Distimulo, as, are, tr. ezenkatu, ziztakatu ; ontarzuna xahutu
Distincte, adb. bereiz, argi eta garbi, apainki, sotilki, arraheinki
Distinctio, onis, f. zatiketa, bereizketa, ezberdintasun, adierazpen, azalpen ; titladura (puntuazio) ; edergailu, apaingarri ; distira
1. **Distinctus**, a, um, distinguo, pi. ; adj. bereizia, apailatua, antolatua, arrahein ; esmaltetua, pikailatua
2. **Distinctus**, us, m. bereiztasun, ezberdintasun
Distineo, es, ere, tinui, tentum, tr. bi aldeetatik baztertu ; urrun atxiki ; bereizi, berandu, oztopatu ; distinere pacem, bakea berandu ; ari izan, gogoeman, erakarri (gogoa)
Distinguo, is, ere, tinxi, tinctum, tr. bereizi, barreiatu, argitu, ez nahasi ; aldatu ; distinguere orationem, idazkera edo esaera nabartu ; irakurtean geldiune bat egin, titilatu
Disto, as, are, intr. urrun izan ; ezberdin izan, bestelako izan
Distorqueo, es, ere, torsi, tortum, tr. bihurtu, bihurkatu ; distorquere os, ihakin egin, ihakinztatu ; oinazetu
Distorsio, onis, f. bihurdura, bihurkada
Distortus, a, um, distorqueo pi.
Distractio, onis, f. tiraketa ; barreiadura, berezkeria
Distractus, a, um, distraho pi.
Distraho, is, ere, traxi, tractum, tr. tiratu, bereizi, kendu, eten, urratu, ezereztu ; suntsitu, porrot eginarazi ; distrahere aciem, gudulerroa eten ; senatus in contrarias partes distrahitur, senatua bi iritzekoa egin zen ; erabaki, epaitu ; baztertu, urrundu, xehean saldu ; kaskaildu (lurra saldu etxe egiteko)
Distribuo, is, ere, bui, butum, tr. banatu
Distribute, adb. arraheinki, erdozki
Distributio, onis, f. zatiketa, banaketa
Districte, adb. gogorki, zorrozki
Districtus, a, um, distringo pi. ; adj. zorrotz, gogor, gorgots
Dtringo, is, ere, inxi, ictum, tr. hedatu ; baztertza alegia egin, itxura egin (gudua) ; geratu, akitu ; distringere Jovem votis, opez Jupiter akitu
Distrivi, distero perf.
Distrunco, as, are, tr. erdibitu, erditik egin

Distuli, differo perf.
Disturbatio, onis, f. eraisketa, erauzpen
Disturbo, as, are, tr. barreiatu ; eraitsi, erautzi, suntsitu, ezeztatu, hautsi ; disturbare legem, legea hautsi
Disyllabus, a, um, silaba biko
Ditesco, is, ere, intr. aberastu
Dithyrambicus, a, um, gorgerenazko
Dithyrambus, i, m. gorgerena
Ditio (nominatiboan ez erabilia), onis, f. ahalmen, aginpide, eskupe ; esse in ditione alicujus, norbaiten eskupeko izan
Ditior, us, dis eta dives konp.
Ditissimus, a, um, dis eta dives superl.
Dito, as, are, tr. aberastu
Diu, adb. egunaz ; nocte diuque, gau eta egun ; luzaro, luzaz, aspaldidanik, aspalditik
Dium, ii, n. aire, zero, ortze ; sub diu, zabalean, kanpoan
Diurnum, i, n. eguneko anoa edo saria ; egunkari
Diurnus, a, um, egüneko, eguneroko, egunazko
Dius, a, um, Jupiteren ; jainkozko, bikain
Diutine, adb. aspaldi, luzaz, luzaro
Diutino, adb. aspaldii, luzaz, luzaro
Diutinus, a, um, luze
Diutissime, diu superl.
Diutius, diu konp..
Diuturne, adb. aspaldi, luzaz, luzaro
Diuturnitas, atis, f. epe, epealdi ; iraupen
Dieturnus, a, um, iraunkor, luze, luzerako ; iraunkor, luzakor (gaixotasuna)
Diva, ae, f. jainkosa
Divarico, as, are, tr. zabaldu (zangoak) ; baztertu, saihestu
Divello, is, ere, velli edo vulsi, vulsum, tr. jauzarazi, urratu, puskatu ; bereizi, urrundu
Divendo, is, ere, didi, ditum, tr. xehean saldu
Diverbero, as, are, tr. bortizki jo ; zartatu (airea)
Diverbium, ii, ekarrizketa (antzerkia) ; txikitoka
Diverse, adb. han hemen, han hor, harahona ; era askotara
Diversitas, atis, f. ezberdintasun ; bereiztasun
Diversor... ik. dev...
Diversus, a, um, diverto pi. ; bide zuzenetik baztertua ; diversi discedunt, badoatzi batak eta besteak beren aldeetara ; aurean, aurkako ; baztertua, urrundua ; arerio, etsai, ixterbegi ; ezberdin, bestelako ; ezbaikor, zalantzati, uztoka
Diverticulum... ik. dev...
Diverto, is, ere, verti, versum, intr. saihestu, bereizi
Dives, itis, aberats ; duntua ; baliotsu
Divexo, as, are, tr. andeatu, suntsitu, itxestu ; oinazetu
Dividia, ae, f. unadura, narda, kezka
Divido, is, ere, visi, visum, tr. zatitu, banatu, bereizi ; agros civibus divisit, lurrak hiritarrei banatu zituen
Dividuus, a, um, banagarri, zatigarri ; banatua, zatitua
Divina, ae, f. aztisa ; sorgina
Divinatio, onis, f. iragarketa ; aztigoa ; salatzalea jarteko auzi azterketa
Divine, adb. ederki, ezin hobeki ; aztigoaz, asmatuz
Divinitas, atis, f. Jainkotasun ; gorespen, Jainkotze ; aztigoa ; bikaintasun, nagusitasun
Divinitus, adb. Jainkoei esker, goiargiz, ezin hobeki, zoragarriki
Divino, as, are, tr. asmatu, igarri, sumatu
 1. **Divinus**, a, um, Jainko-, Jainkozko ; res divina, ospakizun, opari, eskaintza
 2. **Divinus**, i, m. azti
Divisi, divido perf.
Divisio, onis, f. banapen, zatiketa
Divisor, oris, m. bereizle, banatzaile ; bozerosle
Divisura, ae, f. ebakidura, urradura
 1. **Divisus**, a, um, divido pi.
 2. **Divisus**, us, m. banaketa, zatiketa
Divitiae, arum, fpl. aberastasunak, ontasunak
Divitior, dives konp.
Divitissimus, a, um, dives superl.
Divorsium, ii, n. bereizgune, zatigune ; divortium itinerum, bidegurutze ; ezkontze barreiatze, haustura
Divulgo, as, are, tr. argitaratu, barreiatu, zabaldu
Divulsio, onis, f. urradura, eten
Divulsi, divello perf.
Divulsus, a, um, divello pi.
 1. **Divum**, i, n. aire zabala, ortze
 2. **Divum**, divus 2. genit.pl.

1. **Divus**, a, um, Jainkozko, Jainko berdineko, goien ; divus Augustus, Augusto goiena

2. **Divus**, i, m. Jainko ; divi, orum edo um, mpl. Jainkoak

Dixi, dico 2. perf.

Do, das, dare, dedi, datum, intr. eman, eskaini ; dare obsides, bahuak utzi ; dare mandata, agindu ; baimena eman, onartu ; dare iter alicui per Provinciam, norbait erromatar Probintzian iragaiteko baimena eman ; dare senatum alicui, norbait senatuko entzulegoan onartu ; datur, imperts. emana da, haizu dago ; gauzatu, lortu, egin ; dare laetitiam, bozkariatu, boztu ; auritiki, ezarri, igorri, haizatu ; dare hostes in fugam, etsaia ihes igorri, haizatu ; dare se, lotu, josi ; dare se historiae, historiari lotu ; esan, izendatu, epaitu ; dare diem alicui, norbait auziratu ; antzeztu ; dare fabulam, lana antzeztu ; gain ezarri, gain utzi, zor izan ; iis non laudi, sed vitio dandum puto, uste dut zor zaiela ez goraipatuak izaitea, baina gaitzetsiak ; agertu ; dare nomina, izena eman ; dare manus, pekatu, menperatu ; dare vela, ihes joan ; dare verba alicui, norbait engainatu ; dare poenas, zigortua izan ; dare animan, azken hatsa eman ; dare operam (dat.), -i lotu

Doceo, es, ere, docui, doctum, tr. irakatsi ; docere pueros litteras, haurrei irakurten erakatsi ; argitu, jakinarazi, jakinean ezarri ; docere aliquem de, -z norbait argitu ; antzeztu

Docilis, e, hezgarri ; ikasle on, ikaskor, ikastun ; otzan, irakaskoi, sotil

Docilitas, atis, f. ikaskortasun,

Docte, adb. jakintsuro ; sotilki, arretaz, zuhurki

Doctor, oris, m ; irakasle

Doctrina, ae, f. irakasketa ; irakaskunta ; ikasiak ; zientzia, jakitate ; filosofia gaiak ; jokaera arau

Doctus, a, um, doceo pi. ; ikasia, jakintsu, jakitus ; maltzur ; zoli ; docti, orum, mpl. jakintsunak, filosofoak

Documentum, i, n. irakaspen, eredu, argibide, ikasbide ; esse documento alicui, norbaitentzat ikasbide izan

Dodona, ae, **Dodone**, es, f. Dodona, Epirako hiria ; Jupiteren orakulu

Dodonaeus, a, um, Dodonako

Dodrans, antis, m. hamabietatik bederatzirena ; heres ex dodrante, lauetatik hiruren oinorde

Dodrantilis, e, bederatzti ontzako

Dogma, atis, n. dogma, esaera ; filosofia gai

Dolabra, ae, f. zeide (erreminta)

Dolabratus, a, um, zeideaz landua, mehatua

Dolendus, a, um, doleo aditz adj. ; negargarri, tamalgarri

Dolens, entis, doleo po. ; atsekabetu, nahigabetu ; minbera, mingarri

Dolenter, adb. nekez

Doleo, es, ere, ui, intr. pairatu, min izan ; atsekabetu ; tr. intr. negar egin, deitoratu, urrikaldu ; dolere vicem alicujus, norbaiten zoritzarraz urrikaldu ; min egin, atsekabetu, nahigabetu

Doliaris, e, upa-, upako ; upa antzeko

Doliolum, i, n. upa, upela

Dolium, ii, n. upa, pitxer

1. **Dolo**, as, are, tr. zeideaz landu, mehatua

2. **Dolo**, **Dolon**, onis, m. makila ; ezten (euli) ; bela (untzi)

Dolor, oris, m. min, oinaze, gaitz ; samin, atsekabe, nahigabe ; haserre ; dolorem capere, haurire ex aliqua re, zerbaitek atsekabetua izan ; dolorem alicui facere, aferre, norbait nahigabetu, samindu ; hunkigarri, su (mintzaldi)

Dolose, adb. azpitik

Dolosus, a, um, engainatzaile, xabelzuri ; maltzur

Dolus, i, m. azpikeria, malarikeria, jukutria ; dolus edo dolus malus, iruzur

Domabilis, e, antzakagarri, antzakaehi, hezgarri

Domator, oris, m. garaile

Domesticatim, adb. etxean

Domestici, orum, mpl. etxeakoak, etxeko biztanleak ; esklabuak, morroiak, bezeroak, libratuak

Domesticus, a, um, etxeko ; domestica vestis, barruko jantzi ; berezko, herritar, norberaren ; res domestica, norberaren ontasun

Domi, ik. domus, etxean

Domicinium, ii, n. etxeako bazkaria

Domicilium, ii, n. etxe, bizitegi, egongia, egontoki

Domina, ae, f. etxekandre ; erregina ; maitale

Dominatio, onis, f. nagusigoa, inperio ; nagusikeria

Dominator, oris, m. nagusi goien

Dominatrix, icis, f. andre goien

Dominatus, us, m. nagusigoa, inperio, nagusikeria

Dominicus, a, um, nagusi-, nagusiaren ; Jainkoaren, Jaunaren

Dominium, ii, n. etxalde, ogasun, ondasun ; jabegoa ; jabe

Dominor, aris, ari, dep. nagusi izan, errege izan

1. **Dominus**, a, um nagusiaren, jabearen

2. **Dominus**, i, m. etxekonagusi, jabe, buruzagi ; Jauna

Domitia, Domitiana via, f. Domiziana bide

Domito, as, are, tr. hezi, antzakatu

Domitor, oris, m. hezle ; garaile

Domitrix, icis, f. emakume hezle

Domitura, ae, f. hezketa
 1. **Domitus**, a, um, domo pi.
 2. **Domitus**, us, hezketa
Domo, as, are, ui, itum, tr. hezi , garaitu
Domui, domo perf. eta domus dat. sing.
Domus, us edo i, etxe, eraikin ; egoitza, bizitegi ; domi, etxean ; domum, etxerantz ; domo, etxetik ; herri, aberri ; familia ; domi militiaeque, gerran eta bakean ; domo emigrare, atzerriratu, herbestetu ; aria, arraza ; filosofia talde ; domus platonica, Platonen filosofiako taldea
Donarium, ii, n. tenpluko dirutegi ; emaitza, emari, opari ; sari militar
Donatio, onis, f. emaitza ; oparotasun
Donativum, i, n. donatibuma, enperadoreak soldadoei eman oparia
Donator, oris, m. emaile
Donec, lokailu. ...arren (kontsesiboa) ; ... arte, ni jin arte, geldi hemen
Donicum, arkaiko. ik. donec
Dono, as, are, tr. eman, eskaini, opari egin, utzi, uko egin ; donare munus militibus, soldadoei opari bat egin ; zorgabe utzi ; donare alicui aes alienum, norbaiti zorrak kendu ; saristatu ; donare aliquem civitate, norbaiti hiritargoa eman
Donum, i, n. emaitza, emari, opari ; ultima dona, azken eginbideak
Dores, um, mpl. doridarrak
Doricus, a, um, doridar, doriko, greko
Dorienses, ium, mpl. doridarrak
 1. **Doris**, idis, adj. doridarsa ; grekosa ; Siziliako
 2. **Doris**, idis, f. Dorida (Grezia eta Asia Txikia) ; Dorida, Nereoren emaztea, Nereiden ama
Dormio, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. lotu, lo egin ; alfer izan, lanihesi izan, eskuak burustan izan
Dormito, as, are, intr. logale izan , loak hartu, lokartu ; kuluska egin ; lanihesi izan
Dormitor, oris, m. logose, loti, lozaku, ohezulo
Dormitorius, a, um, lo-, loaren ; loko ; dormitorium edo dormitorium cubiculum, logela, etzantoki
Dorsualis, e, bizkarreko, soineko
Dorsuarius, a, um, zamaketari
Dorsum, i, n. bizkar ; gibellalde, uzkorno ; hareameta ; hegi, mutur, gailur ; dorsum montis, mendi gailur
Dos, dotis, f. dote, ezkonsari ; tasun, hobari
Dotalis, e, ezkonsar-, ezkonsariko
Dotes, dos pl. ; doto subj. or.
Doto, as, are, tr. eskonsaria eman
Drachma, ae, f. drakma, diru greko ; drakma, pisu
Draco, onis, f. Drako, Atenaseko legegile
Draconigena, ae, m. f. herensuge ume
Drapeta, ae, m. esklabu iheslari
Dromas, adis, m. dromedario
Druentia, ae, m. Druentzia, Galiako ibai
Druidae, arum, eta **Druides**, um, mpl. Druidak, Galiako apaizak
Dryas, adis, f. Drias, basoetako ninfea
Drys, dryos, f. haitz-mihura
Dualis, is, m. duelu (gr.)
Duapondo, n. deklinaezin. liberako bi
Dubie, adb. zalantzaz, ezbai
Dubis, is, m. Dubis, ibaia
Dubiosus, a, um, zalantzako, zalantzakor, ezbaikor
Dubitabilis, e, zalantzako, zalantzakor, ezbaikor
Dubitanter, adb. zalantzaz, ezbai
Dubitatio, onis, f. zalantzaketa ; zalantza, ezbai, dilinda ; res dubitationem non habet, ez da dudarik, argi eta garbi dago ; azterketa, gogoeta ; geldotasun ; sine dubitatione, deblauki, dudagabe, berehala
Dubitatus, a, um, zalantzako
Dubito, as, are, tr. intr. zalantzatu, zalantzan egon, ezbaien egon ; gogoetatu, ikusi ; dubitare utrum ...an..., gogoetatu ea... -n, ala... ; dubitare num..., ikusi ea ...-n ; quid dubitas quin ?... zergatik zalantzatu ... (inf.) ; erabaki, hausnartu, aztertu ; intr. zalantzan izan ; ezbaien izan, zalantzati izan
Dubium, ii, n. zalantza, ezbai ; vocari in dubium, zalantzakortu ; sine dubio, dudagabe, ukaezin ; galbide, gaizbide, galzori ; esse in dubio, galzorian izan
Dubius, a, um, alde batetik bestera doana ; zalantzati, ezbaikor ; dubius consilii, ejakin zoin alderdi har ; zalantzako, halaholako, ezbaieko, zehazgabe ; dubia victoria, garaipen zalantzako ; dubii socii, lagun leialtasun zalantzakoak ; gaitz, txar ; res dubiae, kinka txarrak
Duc, duco agintaldia
Ducatus, us, m. aginte militar
Ducenarius, a, um, berrehuneko
Duceni, ae, a, berrehunka ; berrehun bana ; berrehuneko kopuru
Ducentesima, ae, f. (pars), berrehunen biga, ehuneko erdia
Ducenti, ae, a, berrehun ; asko

Ducentiens, Ducenties, adb. berrehun bider ; askotan

Ducis, dux gen. ; duco ind. or. 2. perts.

Duco, is, ere, duxi, ductum, tr. eraman, eroan, garraiatu ; ducere equum, zaldia eroan ; ducere ad mortem, hiltzera eraman ; agindu, aurrean ibili ; ducere copias, gudutaldeak agindu ; antolatu, lagundu ; ducere funus, ehorzketak egin ; landu, moldatu, marratu ; ducere orbem, biribil bat marratu ; ducere fossam, induskatu ; ducere aliquem ex aere, norbaiten itxura brontzez egin ; kendu, elkarazi, atera, edan ; ducere sortem, zotz egin, zozkatu ; ducere spiritum, arnasa hartu, hatsa hartu, hatsarta, bizi ; hartu, izan ; ducere originen a, -nganik jaio ; luzatu, berandu ; iragan (denbora) ; ducere bellum, gerra luzatu ; ducere diem ex die, egunetik egunera luzatu ; begiratu, ikusi, erabaki, ebatzi ; ducere aliquid magno, zerbaitez axola handia izan ; ducere aliquem in numero hostium, norbait etsai bezala ikusi ; kontatu, kopuratu

Ductilis, e, malgu ; saihetserraz (ura)

Ductim, adb. aldi bakoitz ; zurrut, itziki bakoitz (edan)

Ductio, onis, f. gidaketa

Ductito, Ducto, as, are, tr. agindu ; atzipetu, iruzurtu ; ezkontzez hartu (emaztea) ; ezkondu (emaztearekin)

Ductor, oris, m. eramaile, aitzindari, general

1. **Ductus**, a, um, duco pi.

2. **Ductus**, us, m. gidaketa ; aginte ; eraiketa, marraketa ; ductus parietes, horma ; ductus parietes, horma eraiketa ; biribilkapen (sugea) ; esaera ; kudeaketa (antzezpen)

Dudum, adb. orain berri, ez du aspaldi, orauntsu, oraintxe ; dagoeneko, arrestian ; sarri, laster, ondoren

Duellator, oris, m. gerlari, gudulari

Duellicus, a, um, gerlati, gerlari

Duellum, i, n. gerra, borroka

Dulce, adb. eztiki, emeki, astiro ; pozik, gogara

Dulcedo, inis, f. eztitasun, emetasun, gozotasun ; erakarmendu, gozaldi

Dulcesco, is, ere, intr. eztitu, emetu, baretu

Dulciculus, a, um, eztiska

Dulcifer, era, erum, eztii

Dulcis, e, ehti, gozo ; gogarako, gogaragarri, maitagarri, kutun

Dulciter, adb. eztiki, gogara, gozaro, gozoki

Dulcitulo, inis, f. gozamen, gozotasun

1. **Dum**, lokailu. – ean, -larik ; -n artean, bitartean, -aino ; inf. + arte ; oderint me, dum metuant, gorrotatu nezaten, nitaz beldur diren ber

2. **Dum**, indar-atzizki ; agedum, agitedum, hots ! gora !

Dumetum, i, n. sasiarte, laharrarte, elorriarte, tarta, berro

Dummudo, Dum...modo, lokailu. –n ber

Dumosus, a, um, tartatsu, lahartsu

Dumtaxat, adb. doi ; baizik, baino ; bederen, behintzat, gutxienean, gutxienez ; hots, har dezagun, hala ere, batik bat

Dumus, i, n. sasi, sasiarte, lahar, tarta, berro,

Duntaxat, ik. dumtaxat

Duo, ae, o, bi, biga

Duodeciens, Duodecies, adb. hamabi bider, hamabi aldiz

Duodecim, deklinaezin. hamabi ; Hamabi Ohol legea

Duodecimus, a, um, hamabigarren

Duodeni, ae, a, hamabina, hamabi bana ; hamabi (kopurua)

Duodenonaginta, deklinaezin. laurogeita hamazortzi

Duodeoctoginta, deklinaezin. hiruhogeita hamazortzi

Duodequadragesimi, ae, a, hogeita hamazortzi bana ; hogeita hamazortzika ; hogeita hamazortzi (kopurua)

Duodequadragesimus, a, um, hogeita hamazortzigarren

Duodequadraginta, deklinaezin. hogeita hamazortzi

Duodequinquageni, ae, a, berrogeita zortzi bana ; berrogeita zortzika ; berrogeita zortzi (kopurua)

Duodequinquagesimus, a, um, berrogeita zortzigarren

Duodequinquaginta, deklinaezin. berrogeita zortzi

Duodesexagesimus, a, um, berrogeita hamazortzigarren

Duodesexaginta, deklinaezin. berrogeita hamazortzi

Duodetriciens, Duodetricies, adb. hogeita zortzi bider, - aldiz

Duodetriginta, deklinaezin, hogeita zortzi

Duodeviceni, ae, a, hamazortzi bana ; hamazortzika ; hamazortzi (kopurua)

Duodevicesimus, Duodevigesimus, a, um, hamazortzigarren

Duodeviginti, deklinaezin. hamazortzi

Duoetvicesimani, orum, mpl. hogeita biggeren legioieko soldadoak

Duoetvicesimus, a, um, hogeita biggeren

Duovir, viri, m. duumviro

Dupla, ae, f. bikoitz, bikun

Duplex, icis, erdibitua ; zati biko ; duplices oculi, begi biak ; duplices palmae, bi eskuak ; arrunt, trauskil ; duplex pannus, oihal arrunta, trauskila ; belzuri, elezuri, itxurati,

Duplicarius, ii, m. sari bikoitzeko soldado

Duplicato, adb. bikoitzuan, beste hainbeste, beste hanbat

Dupliciter, adb. berretuz, birritan, bi eraz, bi gisaz
Duplico, as, are, bikoiztu, bikundu ; erdiz gehitu, handitu ; makurtu
Duplum, i, n. bikoitz
Duplus, a, um, bi bider handiago
Dupondarius, a, um, bi aseko (dirua) ; gutxiesgarri
Dupondius, ii, m. eta **Dupondium**, ii, n. dupondius, bi aseko dirua ; bi oineko neurria
Durabilis, e, iraunkor
Duramentum, i, n. gogortasun, zaitasun
Dure, adb. gogorki, zorrozki
Duresco, is, ere, durui, intr. gogortu, bihozgabetu
Duria, ae, m. Durio, ibaia
Duritas, atis, f. gogortasun, garraztasun
Duriter, adb. gogorki, zorrozki
Duritia, ae, f. gogortasun, bizitza gogorra, neketsua ; gustu garrattz ; zorroztasun, bihozgabe ; soraiotasun
Durities, ei, f. ik. duritia
Durius, ii, m. Durio ibaia
Duriusculus, a, um, gogorska
Duro, as, are, tr. gogortu, zaildu ; indartu, adoretu ; bihozgabetu, zaildu ; durare se, gorputza zaildu ; egari, jasan, pairatu ; indar izan, agoinu izan ; itxaron, iraun, bizirik iraun ; bihoz gogor izan
Durui, duresco perf.
Durus, a, um, latz, gogor, zail ; oihukari, ozen, zorrotz (hotsa) ; gotor, indartsu, tinko ; gisagabe, trauskil, trakets, baldres ; zorrotz, neketsu
Duumvir, viri, m. duumbiro
Duumviratus, us, m. duumbiragoa
Duumviri, orum edo um, duumvir pl.
Dux, ducis, m. gidari ; atzindari, agintari, general ; errege, subirano
Duxi, duco perf.
Dynasta, ae, m. printze, subirano
Dynastes, ae, m. printze, subirano
Dysentericus, a, um, zirineriko, zirineri
Dyspepsia, ae, f. liixeriketa gaisto, idordura

E

E, Ex, aurreitz. Erranahi bereziak baditu. 1)Irteera, bereizkuntza, abiamen (tokitik) ; exire e patria, herria utzi ; exire e navi, lehorreatu ; dissilire ex equo, zalditik jaitsi. 2) Abiamen (denboran) ; ex consulatu, kontsulegoa gero, kontsulegoatik landa ; ex eo die quo, egun hora ondoren, egun hartarik harat, landa. 3) Etorkia ; negotiator ex Aegypto, Egiptotiko tratarria ; litteraz accipere e edo ex, -ganik gutun bat izan. 4) Zergatia ; quibus ex causis, horregatik ; dormire ex lassitudine, akiduragatik loak hartztu. 5) Gaia ; pocula ex argento, zilarrezko edontziak. 6) Zatia ; unus e servis, esklabuetatik bat. 7) Arabera ; ex omnium sententia, guztien iritziaren arabera ; ex lege, ex consuetudine, legearen, ohituraren arabera. // Osagai bezala. a) Bereizketa, kenduketa : extrahere. b) Eza : enervatus. d) Bururapen : exaedificare

Ea, nom., bok., abl. f. sing. ; is : nom., bok., akus. n.pl. ; adb. handik

Eadem, nom. bok., abl. sing. f. ; idem : nom., bok., akus. n.pl. ; adb. bide beretik

Eam, is akus., f.s. ; eo subj. or.

Eatenus, adb. horraino, hortaraino ; artean, deno

Ebenum, i, n. ebano (zura)

Ebenus, i, m. ebano (zura) ; ebano (zuhaitza)

Ebibo, is, ere, i, itum, tr. ustiro edan ; hustu ; agortu ; busti, hezatu, letatu

Eblandior, iris, iri, itus sum, dep.tr. lausenguz, balakuz lortu ; liluratu

Eblanditus, a, um, eblandior pi., aktibo eta pasiboa

Eboreus, a, um, bolizko

Ebrietas, atis, f. mozkor, ordikeria

Ebriolus, a, um, bero (edariak), edanxea

Ebriositas, atis, f. mozkordura, ordidura

Ebriosus, a, um, ardanoi, edale, orditzaile

Ebrius, a, um, morkor, ordi ; asea ; betea, hezatua

Ebullio, is, ire, intr. irakin ; irriz zapartatu, lehertu ; tr. hitz harroz esan ; ebullire animam, azken arnasa, hatsa eman

Ebulum, i, n. akamailu, urrutxista (zuhaitza)

Ebur, oris, n. boli ; bolizko gauza

Eburneolus, a, um, bolizko

Eburneus, a, um, bolizko ; bolia bezain zuri ; elefanta- elefantaren

Eburnus, a, um, bolizko ; bolia bezain zuri ; elefanta-, elefantaren

Ecastor, harridura. ala Kastor ! (emakumeek egin zina)

Ecce, adb. hona, horra, hara ; batbatean

Ecf... ik. eff...

Ecclesia ae, f. batzar, bilkura,

Echidna, ae, f. sugegorri

Echidnaeus, a, um, Ekidnaren (Zerberoren amaren) ; Ekidnaeus canis, m. Zerbero

Echinatus, a, um, ziztaz, ziztakorrez muinoratura

Echinometra, ae, f. itsas triku

Echinus, i, m. kirikino, sagarroi, itsaskirikino, itsasagarroi

Echo, us, f. oihartzun, aran ; Eko ninfea

Eclipsis, is, f. eklipse, itzaltze

Ecloga, ae, f. bilduma, laburpen

Eclogarii, orum, mpl. bildumak, laburpenak

Ecuador, **Ecuador**, adb. inoiz ote ; zehar galde

Equi, ecqua edo ecquae, ecquod, galdezko adj. zerbait...ote ?; zehar galde

Equid, adb. ote ?; zehar galde

Equis, ecqua edo ecquae, ecquid, galdezko izenordea. nor, zer...ote ?; zehar galde

Equinam, ecquanam edo ecquaenam, ecquodnam ik. ecqui

Equisnam, ecquanam edo ecquaenam, ecquidnam ik. equis

Ecquo, adb. norantz ote ?

Ectypus, a, um, mailatunedun

Edacitas, atis, f. janbehar, zorrohandi, gosegorrri, sabelkoitasun

Edax, acis, asezin, sabelkoi

Edento, as, are, hautsi, puskatu, txikitu ; kendu (hortza)

Edentulus, a, um, horzgabe ; adoregabe

Edepol, harridura. ala Polux !

Edera... ik. hedera...

Edi, edo 1. perf. eta edo 2. inf.

Edico, is, ere, dixi, dictum, tr. jakinarazi, oihustatu, aldarrikatu ; erabaki, zehaztu ; agindu ; edicere comitia, batzarra bildu ; edico diem, epea eman

Editio, onis, f. aginte

Editio, as, are, tr. ik. edico

Editum, i, m. agindu ; lege ; aldarrikapen, dei

Edictus, a, um, edico pi.

Edidi, edo 2. perf.

Edidici, edisco perf.

Edisco, is, ere, edidici, tr. buruz, gogoz ikasi ; jakin

Edissero, is, ere, serui, sertum, tr. kondatu, adierazi, argitu, azaldu

Edisserto, as, are, tr. ik. edissero

Edita, orum, npl. gailurrak, goruneak ; aginduak

Editio, onis, f. argitarapen, argitaraldi ; izendapen, hautapen (magistratu) ; antzezpen ; auzipetze

Editor, oris, m. egile, sortzaile, eraikitzaile

Editus, a, um, edo 2. pi. ; adj. gora, goien

1. **Edo**, edis edo es, edit edo est, edere edo esse, edi, esum, tr. jan ; jankatu, suntsitu, xahutu,
2. **Edo**, is, ere, edidi, editum, tr. kanporatu, baztertu, ohildu ; edere spiritum, azken arnasa, hatsa eman ; sortu ; argitaratu ; edere frutum, ekoiztu ; erakutsi, agerrarazi ; edere gladiatorium munus, gladiatoren borroka antolatu ; gauzatu, sorrarazi, entzunarazi ; edere clamores, oihu egin ; edere scelus, krimo bat egin ; iragarri ; adierazi, aipatu, azaldu ; izendatu, hautatu ; edere judiices, epaileak hautatu ; edere testes, lekuokoak, jakileak agertu (du)
3. **Edo**, onis, f. sabelkoi, asezin, zorrohandi

Edoceo, es, ere, ui, ctum, tr. barnatik irakatsi

Edoctus, a, um, edoceo pi.

Edomitus, a, um, edomo pi.

Edomo, as, are, ui, itum, tr. oso hezi, antzakatu, eskupetu

Edormio, is, ire, ivi edo ii, intr. loz ase ; lotik gelditu ; atzarri

Edormisco, is, ere, intr. loz ase ; lotik gelditu, atzarri

Educ, educo 2. agintaldia

Educatio, onis, f. hazkuntha ; hazkurri, janari ; hezkuntha

Educator, oris, m. hazle ; hezitzale, hezle

Educatrix, icis, f. emakume hazle ; hazama, unide

1. **Educo**, as, are, tr. sorrarazi, ekoiztu ; hazi, hezi
2. **Educo**, is, ere, duxi, ductum, tr. kendu, jaiki, jalgiarazi, kanporatu, eraman ; educere copias e castris, gudataldeak oihaletxolategitik jalgiarazi ; educere tribus, gizeliez, leinuez zotzak egin ; educere gladium e vagina, ezpata zorrotik kendu ; educere in jus, auziratu ; eraiki, goratu, jaso ; iragan (denbora) (du)

Eductio, onis, f. kenketa, irteera

Eductus, a, um, educo 2. pi.

Edulia, ium, npl. hazkurriak, janariak, jatekoak

Edulis, e, jangarri

Edulum, ii, n. hazkurri, janari

Eduro, as, are, tr. zaildu

Edurus, a, um, gogor gogorra

Eduxi, educo 2. perf.

Effarcio, ik. effercio

Effascinatio, onis, f. lilura, lilurapen

Effascino, as, are, tr. liluratu

Effatum, i, n. hizketa, mintzo ; esaera, esakune ; zuhurtitz ; iragarpent

1. **Effatus**, a, um, effor pi.
2. **Effatus**, us, m. kontaera ; iragarpent

Effeci, efficio perf.

Effectio, onis, f. egintza, egitate

Effecto, oris, m. egile, zergati, zio

Effectrix, icis, emakume egile, zergati

1. **Effectus**, a, um, efficio pi.
2. **Effectus**, us, m. amaiera, bururapen, egitate ; indar, adore, eraginkortasun ; emaitza, ondorio

Effeminate, adb. emakume eran, gisa ; beldurrez, llitxarki

Effemino, as, are, tr. indargabetu, ahuldu, beldurti egin

Efferatus, a, um, effero 1. pi.

Efferbui, effervesco perf.

Effercio, is, ire, fersi, fertum, tr. bete, mukurutu

Efferitas, atis, f. basakeria

1. **Effero**, as, are, tr. basatu, amorratu, berdatu ; aberetu, soraiotu
2. **Effero**, fers, ferre, extuli, elatum, tr. kanporatu, irten ; eraman, kendu ; garraiatu ; efferre saucios ex acie, gudu tokitik zaurituak eraman ; efferre pedem porta, irten ; ehortzi : unde efferretur vix reliquit, ehorzketak ordaintzeko doia utzi zuen ; ekoiztu, emanarazi (lurrari), esan, barreiatu, hedatu, zabaldu ; efferre aliquid in vulgus, albistea hedatu ; goraipatu, goretsi, ospatu, omendu ; efferre aliquem ad caelum, norbait goraltxatu ; efferri edo efferre se, liluratu, galdu ; harrotu, harroputztu, putzantu ; efferri dolore, minak ezindu, zapatu ; efferri laetitia, bozkarioz xoratu, ezineden izan

Effertus, a, um, effercio pi.

Efferus, a, um, basati, ohil, hasarre, anker

Efferveo, es, ere, intr. irakin ; anitz izan, burrustan izan ; sutan, sutu izan (irrikaz)

Effervesco, is, ere, ferbui edo fervi, intr. irakitzten hasi ; oparo izan ; berotu (hizlari)

Effervi, effervesco perf.
Effetus, a, um, erditua, umatua, ume egina ; erruna ; akitua, higatua
Efficacia, ae, f. eraginkortasun, indar, berezitasun
Efficacitas, atis, f. eraginkortasun, adore, albidat, indar
Efficaciter, adb. eraginez, kausitzez
Efficax, acis, eragile, egile, adoretsu, bizitoi
Efficiens, entis, efficio po.
Efficienter, adb. eraginez, ondorioz, ondorioreki
Efficientia, ae, f. eraginkortasun, adore, indar, ondorio
Efficio, is, ere, feci, fectum, tr. egin, amaitu, bukatu, burutu ; efficere mandata, agintear bete, egin ; izendatu, jarri, ezarri, ipini ; efficere aliquem consulem, norbait kontsul jarri ; ekoitzu, eman (lurrak) ; erakutsi ; ex quo efficitur (inf. edo ut eta subj.) hortarik heldu da ...-la ; rurreratu, aitzinatu, erdietsi, lortu
Effectus, a, um, effingo pi.
Effigies, ei, f. itxura, iduri, antz, egite ; eredu ; ad effigiens, itxurara, -n arabera
Effingo, is, ere, finxi, fictum, tr. itxuratu ; argitu, xeheki eman ; animo effingere aliquid, zerbait gogoan erabili ; lehortu, xukatu
Efflagitatio, onis, f. arren, lehia, eska, otoi
Efflagitus, us, m. arren, lehia, eska otoi
Efflagito, as, are, tr. lehiatuki galdetu, arrendu, eskatu, otoitu
Eflatus, us, m. irteera, aho (airearendako)
Effleo, es, ere, intr. negar turrustaz ari izan, negar hipaka ari izan
Effligo, is, ere, flixi, flictum, tr. jo, kaskatu, zafratu, zanpatu ; porrokatu
Efflo, as, are, tr. intr. bafatu, arnasaz hustu, aurtiki ; efflare animam, azken arnasa, hatsa eman
Effloresco, is, ere, florui, intr. loretu, lilita ; distiratu ; gazte izan
Effluo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. ixuri, izertu (horma heze) ; eskuetatik erori ; iragan, igaro (denbora) (da) ; galdu, ahantzi ; hedatu, nabaritu
Effluvium, ii, n. isurpen, jario ; isurbide, zabortegi
Efluxi, effluo perf.
Effoco, as, are, tr. ito
Effodio, is, ere, fodi, fossum, tr. atera, erauzi ; induskatu, zulatu, aztertu, ikertu ; effodere oculos, begiak lehertu
Effeomino, ik. effemino
Effoetus, ik. effetus
Effor (ez erabilia), aris, ari, atus sum, dep. esan, mintzatu ; tenploaren tokia hautatu eta sakratu
Efforo, as, are, tr. eztenkatu, ziztatu, zulatu
Effossus, a, um, effodio pi.
Effotus, a, um, lokatu, sortu (arraultze)
Effractus, a, um, effringo pi.
Effregi, effringo perf.
Effrenate, adb. neurrigabe, ezinedenez, eragabe
Effrenatio, onis, f. nahasmendu, nahaspila
Effrenatus, a, um, effreno pi. ; balaztagabe, galgagabe, peiagabe, lokarrigabe ; neurrigabe, eragabe, nahasi
Effrenis, e, balaztagabe, peiagabe
Effreno, as, are, tr. balazta ideki, tokaria ideki
Effrenus, a, um, galgagabe, lokarrigabe, tokarigabe
Effrico, as, are, tr. igurtzi
Effringo, is, ere, fregi, fractum, tr. hautsi, moztu, puskatu, sarraila, giltzarrapoa bortxatu
Effudi, effundo perf.
Effugio, is, ere, fugi, intr. ihes joan ; tr. ihes egin ; effugere periculum, galbideari ihes egin
Effugium, ii, n. ihesta, itzurbide
Effulgeo, es, ere, fulsi, intr. distiratu, dirdaitu
Effultus, a, um, bermatua, sakatua, etzana
Effundo, is, ere, fudi, fusum, tr. hedatu, irauri, isuri, lurrera aurtiki ; erein ; effundere equitem, zaldizkoa aurtiki ; utzi, joatera utzi ; effundere habenas, hedea, tokaria ideki ; oparo ekoitzu ; xahutu, barreiatu ; effundere pecuniam, ontasuna xahutu ; entzunarazi, helarazi (hotsa) ; esan, agertu ; effundere iram, haserretu ; effundi edo effundere se, jauzi, builtatu, lehiatu ; effundi in cachinnos, irriz zapartatu, irri karkazaz ari izan, karkabilotsez ari zan
Effuse, adb. itsumustuan, tarrapataka, nahasmahas ; gehiegi, sobera ; baldeki, mukurruka, aberaski
Effusio, onis, f. isurpen, hedapen ; gar, su (bozkario) ; nasaitasun, oparatotasun
Effusus, a, um, effundo pi. ; adj. zabal ; effusissimis habenis, lauka, lauhazka, brinkoz ; laster, zalu ; neurrigabe, gehiegi ; effusa licentia, lasaikeria, okerkeria ; eskuzabal, bihozbera, maitagarri
Effuticius, a, um, bere kabuzko ,berezk
Effutio, is, ire, ii edo ivi, itum, tr. intr. erasi, kalakan ari izan, elakan ari, nolanahi mintzatu
Effutitus, a, um, effutio pi.
Egelidus, a, um, epel, hotz
Egens, entis, egeo po. ; ezergabe, behardun, behartsu
Egenus, a, um, ezergabe, jatekogabe ; ...-gabe
Egeo, es, ere, ui, intr. guzietatik eskastu, eskas izan, gabezian izan ; behargorrian izan

Egeria, ae, f. Egeria, ninfea

Egermino, as, are, intr. hozitu, ninikatu

Egero, is, ere, gessi, gestum, tr. ekarri, eraman, kendu ; egerere nivem, elurra kendu ; liixeritu ; goitikatu, oka egin, okatu, goiti aurtiki ; hustu ; zabaldu, hedatu, bafatu

Egestas, atis, f. eskas, gabezia, gabe ; behargorría

Egestio, onis, f. kenketa ; hondaketa, xahuketa

1. **Egestus**, a, um, egero pi.
2. **Egestus**, us, m. kenketa ; hondaketa, xahuketa

Egi, ago perf.

Ego, mei, m.f. ni, nik ; ego vero, ni, nik (ja, aldi, berri, hasteko), niketz

Egomet, meimet, nerau, nihaur

Egone, Egon, nor ? ni ?

Egreder, eris, i, gressus sum, dep. intr. atera, lehorreratu, lurreratu ; gudura joan, egredi ad proelium, gudura joan ; igan, igo, egredi in moenia, harresitara igan ; saihestu, baztertu ; egredi a proposito, gaietik urrundu ; tr. atera, gainditu, traukatu ; egredi fines, mugak gainditu, traukatu

Egregie, adb. bereziki, batez ere, batik bat, oso ondo

Egregius, a, um, bikain, hautuzko, duin ; ezaguna, dotore, aipatu, ospetsu ; aldeko, on, egoki

Egressio, onis, f. irteera, ateraldi ; bazter solas

1. **Egressus**, a, um, egredior, pi.
2. **Egressus**, us, m. jalgitze, ateratze, ateraldi, lehorreratze ; irteera, jalgibide ; builtada, oldar ; bazter solas

Egui, egeo perf.

Ehe, Ehem, harridura. oi ! to !

Eheu, harridura. ai ! damurik ! ene gain ! ondikoz !

Eho, harridura. oi ! hou !; bai ote !

Eia, Eja, harridura. ea ! eia ! hots ! gora !

Eicio...ik, ejicio

Ejaculor, aris, ari, dep. tr. aurtiki, igorri

Ejeci, ejicio perf.

Ejectio, onis, f. kanporaketa, kaleraketa ; egozketa, atzerrirapen

Ejecto, as, are, tr. kanporatu, baztertu ; goitikatu, okatu, oka egin

1. **Ejectus**, a, um, ejicio pi.
2. **Ejectus**, us, m. kanporakeka ; arnasbotaketa

Ejero, as, are, tr. baztertu (epailea)

Ejicio, is, ere, jeci, jectum, tr. kanporatu, baztertu, atzerriratu ; goitikatu, okatu ; zainartatu, amurratu ; hondarra jo ; gutxietsi, erdeinatu ; pasiboan : hondaratu, urperatu

Ejulatio, onis, f. deitore, auhen, intziri, zinkurin

Ejulatus, us, m. deitore, auhen, intziri, zinkurin

Ejulo, as, are, intr. deitoratu, auhendu, zinkurin egin

Ejuratio, onis, f. uko, uzte ; bazterketa

Ejuro, as, are, tr. zin eginez baztertu, zapuztu ; ihardoki, bihurtu ; uko egin, kargua utzi ; bonam copiam ejurare, porroketa, molokota agertu

Ejus, is, gen. s.

Ejusdemodi, gen. era, gisa berean

Ejusmodi, gen. hola, holako, mota, kente horretako

Elabor, eris, i, lapsus sum, dep. intr. kanpora lerratu, itzuri, irten, ihes joan ; galdu, geratu ; tr. ihes egin, itzuri, barkatua izan

Elaboro, az, are, intr. arretaz lanegin, ekin ; arretaz landu, leundu, hobetu, osatu

Elamentabilis, e, nagargarri

Elanguesco, is, ere, gui, intr. ahuldu, adoregabetu ; urduritu

Elapsus, a, um, elabor pi.

Elargior, iris, iri, dep. tr. eskuzabal izan ; oparo, ugari eman

Elate, adb. sotilki, burgoiki, duinki, handizki, harroki ; goratik, ozenki

Elatio, onis, f. jasoaldi ; bihozkada, bozkarioaldi ; gehiegikeria, neurrigabekeria

Elatro, as, are, intr. azkarki zaunkatu, zaunka egin ; ulu, txilio, garris egin

Elatus, a, um, effero eta extollo pi. ; adj. duin, harro, harroputz, burgoi

Elautsus, ik. elotus

Elaver, eris, n. Alier ibaia, Galian

Elavo, as, are, lavi, lautumlotum, tr. garbitu, ikuzi ; bainatu

Eleaticus, a, um, eleate, eleatiko, filosofia erakunde greko, Kolofoneko Xenofanok eraikia (946 K.a.)

Electe, adb. hautuz

Electio, onis, f. aukera, aukeraketa, hautu

Electo, as, are, tr. aukeratu, hautatu ; liluratu, gogatu

Electra, ae, f. edo **Electre**, es, f. Elektra, Atlasen alaba, Dardanoren ama

Electrum, i, n. anbar horia ; elektrumo,urre eta zilar nahasdura

1. **Electus**, a, um, eligo pi. ; adj. bikain
2. **Electus**, us, m. aukera, hautu

Elegans, antis, dotore, eratsu, gisako ; bikain, sotil, xugun ; apain (idazkera)
Eleganter, adb. sotilki, dotore, apainki
Elegantia, ae, f. dotoretasun, sotiltasun, apaindura
Elegi, orum, mpl. eresi
Elegia, Elegea, ae, f. eresi
Elei, orum, mpl. elistarrak, elidearrak
Elementa, orum, npl. gaiak, ekaiaiak ; lau ekaiaiak (su, aire, ur, lur) ; ezaguera oinarrizkoak, lehengaiak ; kartila, alfabeto hizkiak
Elenchus, i, m. aurkibide, edirengu
Elephans, antis, m. elefante ; elefantiasis
Elephantiasis, is, f. elefantiasis
Elephantinus, a, um, elefante-, elefantearen ; boli-, boliaren
Elephantus, i, m. f. elefante ; m. boli
Elephas, antis, m. elefante ; elefantiasis
Eleus, a, um, elideko ; elidear ; joko olinpikoetako
Eleusin, inis, f. Eleusis, Atikako hiria (Zeresen tenplua)
Eleusinia, orum, npl. Eleusiniak, Zeresen jaiak
Eleusinius, a, um, eta **Eleusinus**, a, um, Eleusisen ; Eleusina mater, Zeres
Eleusis, inis, f. Eleusis
Eleutheria, orum, npl. Eleuteriak, Jupiter Liberadorearen jaia
Elevatio, onis, f. eztenkada, ihikista, irkaitz
Elevo, as, are, tr. jaso, goratu, goititu ; bildu (uztak) ; suntsitu ; apaldu, beheratu, ahuldu ; baretu, eztitu
Elicio, is, ere, cui, citum, tr. aterarazi, erakarri, eratorri ; elicere ad pugnam, gudukatzera zirikatu ; emanarazi (doinua) ; kitzikatu, ekarri, sorrarazi ; deitu (arima herratuak)
Elicitus, a, um, elicio pi.
Elido, is, ere, si, sum, tr. lehertu, zapaldu, puskatu, porrokatu ; tinkatu, urriskitu, ito ; naves tempestate elisae sunt, ekaitzak untziak suntsitu zituen ; jalgiarazi (pindarrak) ; entzunarazi (doinua) ; islatu ; garaitu, lehertu, zanpatu, ahuldu ; sendatu, osatu
Eligo, is, ere, legi, lectum, tr. hartu, kendu, bildu ; hautatu, bereizi, sailkatu
Elimino, as, are, tr. hedatu, zabaldu
Elimo, as, are, tr. karrakatu ; apaindu, hobetu (idazkera)
Elinguis, e, isila, mintza beldur, mintza ez haizu ; ez hizlari
Eliquo, as, are, tr. garbitu, argitu ; urtarazi, destilatu
Elis, idis, f. Elide, Peloponeseko eskualdea
Elisa, Elissa, ae, f. Elisa, Didon erreginaren deitura
Elisi, elido perf.
Elisio, onis, f. ateraldi, erauzketa
Elisus, a, um, elido pi.
Elius, a, um, Elideako
Elixus, a, um, irakina
Elleborosus, a, um, ero, otso belarrez artatua
Elleborum, i, n. otso belar, pika baba
Elleborus, i, m. otso belar, pika baba
Ellipsis, is, f. elipsis, hizkenketa
Eloco, as, are, tr. akuratu, alokatu
Elocutio, onis, f. mintzaera ; hitz, esaera, esaldi
Elocutus, a, um, eloquor pi.
Elogium, ii, n. ordenu, hilartitz
Eloquens, entis, mntzatzale, elestari ; mintzale, aho eder
Eloquentia, ae, f. mintzo eder
Eloquium, ii, n. hitz, ele, mintzaera, mintzo eder
Eloquor, eris, i, cutus edo quutus sum, dep. tr. esan, aipatu ; intr. mintzatu, elestatu
Eloquutus, ik. eloquor
Elotus, a, um, elavo pi.
Eluceo, es, ere, luxi, intr. argitu, distiratu, dirdiratu ; gailendu, nabarmendu
Elucesco, is, ere, luxi, intr. argitzen hasi, distiratzen hasi
Eluctabilis, e, garaigarri, gaindigarri
Eluctor, ariis, ari, dep. intr. atera, jalgi, itzuri, zabaldu (bidea) ; tr. gaindikatu
Elucubro, as, are, tr. arretaz lanegin ; gauak lanean iragan
Elucubror, ik. elucubro
Eludo, is, ere, luxi, lusum, intr. jostatu, jolastu ; trufa egin, ihakin egin ; tr. trufatu, ihikistatu ; engainatu, iruzurtu ; baztertu, saihestu, ihes egin
Elugeo, es, ere, luxi, tr. dolua jantzi ; intr. doluan izan
Elumbis, e, adoregabe, albidatikgabe ; zainil (hizlaria)
Eluo, is, ere, i, utum, tr. garbitu, ikuzi ; ezabatu ; xahutu
Elusi, eludo perf.

Elusus, a, um, eludo pi.
Elutus, a, um, eluo pi.
Eluvies, ei, f. uholde ; urtoki ; kinta, zuloka ; uhate, turrusta ; lotsa, ahalke ; higuingarri (jentea)
Eluvio, onis, f. uholde
Eluxi, eluceo, elucesco, elugeo perf..
Elysium, ii, n. Elisio, hil eta zuzenen bizitegia
Elysius, a, um, Elisioko ; Elysi campi, mpl. Elilio Zelaiak, zuzenen egongia
Emacero, Emacio, as, are, tr. meharazi
Emacitas, atis, f. erosteko ezinegon, - ehelega
Emacresco, is, ere, macrui, intr. mehatu
Emaculo, as, are, tr. garbitu, nabarmendu, plapak kendu
Emancipatio, onis, f. askapen ; uzketa (ontasuna)
Emancipo, as, are, tr. askatu ; utzi (ontasunak), besteganatu
Emaneo, es, ere, intr. luzaro kanpoan egon
Emano, as, are, intr. isuri, atera ; -tik heldu, etorri, jario, sortu ; zabaldu, hedatu (albiste)
Emarcresco, is, ere, cui, intr. histu, zimeldu
Emathia, ae, f. Ematia, Mazedoniako lurraldea ; Mazedonia
Emathius, a, um, Ematiako, Mazedoniako
Ematuresco, is, ere, rui, intr. zohitu ; baretu, eztitu
Emax, acis, f. erosteko irrika
Emblema, atis, n. apaindura horzduen ; zurrosto
Embolium, ii, n. bazter idatz ; arte (antzerkian)
Emendabilis, e, zuzengarri, antolagarri, konpongarri
Emendate, adb. zuzenki
Emendatio, onis, f. zuzentze (idazki) ; zentzaldi, kexaldi, gaitzespen
Emendantor, oris, m. zuzentzaile, berritzaire
Emendatrix, icis, f. emakume zuzentzaile, berritzaire
Emendatus, a, um, emendo pi. ; adj. zuzendua ; apain, garbi, zuzen (idazkera)
Emendico, as, are, tr. eskatu, eske ibili
Emendo, as, are, tr. zuzendu, apaindu, hobetu (idazkera) ; berritu ; sendatu, osatu
Emensus, a, um, emetior pi. neurtua, izartua
Ementior, iris, iri, itus sum, dep. tr. beltzatu, gezurra esan ; itxura egin, alegia egin, kukutu
Ementitus, a, um, ementior pi ; gezur esale ; alegia egile ; asmatua ; itxurazko, alegiazko, gezurrezko
Emercor, aris, ari, dep. tr. erosu
Emereo, es, ere, rui, ritum, tr. irabazi ; merezi izan, hartze izan, zor izan
Emereor, eris, eri, dep. tr. ik. emereo
Emergo, is, ere, mersi, mersum, intr. uretik jalgi, atera ; agertu ; azalera, gainera igo, goihera heldu ; argi, nabari izan ; emergere se, agertu
Emeritus, a, um, emereor eta emereo pi. lana utzirik, erretiratu
1. **Emersus**, a, um, emerge pi.
2. **Emersus**, us, m. ateraldi ; sortze (iguzki...)
Emetior, iris, iri, mensus sum, dep. tr. neurtu, izartu ; -n gaindi ibili, han hor ibili, igaro, iragan, zeharkatu
Emeto, is, ere, tr. uzta bildu
Emi, emo perf. edo inf. pas.
Emico, as, are, intr. bortizki atera ; jalgi, jauzi ; distiratu, gailendu
Emigro, as, are, intr. herriz aldatu, herbestetu ; tokiz aldatu ; emigrare e vita, zendu, hil
Eminens, entis, mutur, gora ; gailendu, ospetsu
Eminentia, ae, f. gaindegia, mutur, bizkar, gain, gorune
Emineo, es, ere, ui, intr. gain izan, gora izan ; atera, agertu ; gailendu, nagusitu
Eminus, adb. urrundik
Emiror, aris, ari, dep. tr. harritu
Emisi, emitto perf.
Emissarium, ii, n. isurbide, zabortegi
Emissarius, ii, m. mezulari, mandatari, goiatatzaile, zelatari
Emissicius, a, um, kukuzkari, zokolari, zelatari
Emissio, onis, f. aurtikitze ; lagatu, largatu (abereak)
1. **Emissus**, a, um, emitto pi.
2. **Emissus**, us, ik. emissio
Emitesco, is, ere, intr. eztitu, ondu, zohitu
Emittou, is, ere, misi, missum, tr. aterarazi, kanporatu ; emittere equitatun, zalduntza, zaldielia aterarazi ; igorri, aurtiki, entzunarazi, aipatu ; emittere sagittas, geziak aurtiki ; emittere vocem, mintzatu, elestatu ; askatu, lagatu, ideki (hede, tokari) ; emisit eum de carcere, espetxetik, giltzapetik elkarazi zuen ; sortu, ekoiztu ; arnasa hustu, errun ; argitaratu
Emo, is, ere, emi, emptum, tr. erosi, eskuratu ; emere bene, merke erosi ; emere magno, garesti, kario erosi
Emoderandus, a, um, baregarri, eztigarri, neurrigarri
Emodulor, aris, ari, dep. tr. abestu, kantatu, xaramelatu
Emolimentum, i, n. nekezia, oztopo

Emolior, iris, iri, itus sum, dep. tr. eraiki, jaso (zama) ; bete, egin (lana)
Emollio, is, ire, ivi, itum, tr. beratu, bigundu, belaxkatu ; baretu, eztitu, emalditu
Emolumentum, i, n. irabazi ; lansari
Emorior, eris, i, mortuus sum, dep. intr. zendu, hil ; suntsitu, galdu, geratu
Emortuus, a, um, emorior pi.
Emotus, a, um, emoveo pi.
Emoveo, es, ere, movi, motum, tr. kendu ; saihestu, baztertu, aldaratu, tokiz aldatu ; hunkitu, inarrosi
Emphasis, is, f. enfasi, hanpadura
Empiricus, i, m. atuneko sendagile
Emplastro, as, are, tr. eskantzu (azalean xertatu)
Emplastrum, i, n. eskantzu ; xertatzeko ezko edo lur ; txapalta, herskailu
Emporetica charta, f. paper kanabaski, estalki
Emporium, ii, n. saltoki, biltegi, -tegi, erakusmehai
Empticius, a, um, erosgai
Emptio, onis, f. erospen, erdiespen, lorpen
Emptito, as, are, tr. erosi
Emptor, oris, m. erosle
Emptus, a, um, emo pi.
Emugio, is, ire, intr. marruma, marraka, orro egin
Emulgeo, es, ere, si, sum, tr. jetzi
Emunctio, onis, f. zintz egite
Emunctus, a, um, emungo pi, adj. antzetsu, usnari
Emundo, as, are, tr. garbitu, ikuzi
Emungo, is, ere, unxi, unctum, tr. zintz egin ; ohostu, ebatsi ; iruzurtu
Emunio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. harresitu ; apailatu, antolatu ; gorde, zaindu
Emutatio, onis, f. aldaketa
Emutilo, as, are, tr. ebaki, moztu
En, harridura. hona, horra, hara ; ba, ea, hots
Enarrabilis, e, kondagarri
Enarratio, onis, f. argibide, azalpen, argitasun ; zerrendaketa
Enarro, as, are, tr. azaldu, argitu ; zerrendakatu ; herrokatu
Enascor, oris, i, natus sum, dep. intr. etorri, heldu, sortu
Enato, as, are, intr. igerika salbatu ; erdietsi ; kinka txarretik atera
Enatus, a, um, enascor pi.
Enavigo, as, are, intr. itsasoan ibili ; erdietsi ; kinka txarretik atera
Encaustica, ae, f. ezkoztadura
Encausticus, a, um, ezko-, ezkozko
Encaustum, i, n. garbitzeko ezko
Eneco, as, are, cui, ctum, tr.erahil, eho ; atsekabetu, nazkatu, nardatu
Enectus, a, um, eneco pi.
Enervis, e, adoregabe, zainil
Enervo, as, are, tr. zainak moztu edo kendu ; ahuldu, akitu, ezindu
Enim, lokailu. ezen ; egiaz, noski, segurik ; zalantzagabe ; alta, bada ; at enim, baina esan dezakete
Enimvero, lokailu. ezen ; egiazki, zinez ; alta, bada
Enisus, a, um, enitor, pi.
Eniteo, es, ere, ui, intr. argi izan, distiratu ; gailendu, buragertu
Enitesco, is, ere, tui, intr. distiratzen hasi, distiratu
Enitor, eris, i, nitus edo nixus sum, dep. intr. bermatu ; ateratzeko ahalegindu ; igan, igo ; enisus est ad consulatum, kontsulagoa lortu zuen ; saiatu, ahalegindu ; sortu, erditu ; haur egin
Enixa, ae, f. emerditua, erditua
Enixe, adb. amorrutz, errabiaz, su eta gar
1. **Enixus**, a, um, enitor pi.
2. **Enixus**, us, m. haurgintza ; erditzapen
Eno, as, are, intr. igerika lehorreratu ; hegaz, hegaldaka ihes egin ; kinka txarretik atera
Enodate, adb. argiki, argi eta garbi
Enodatio, onis, f. argibide, azalpen
Enodis, e, koropilogabe, adargabe, leun ; malgu ; argi, erraz
Enodo, as, are, tr. lokabetu, adarbegiak kendu ; azaldatu, argitu
Enormis, e, araugabe, ezberdin, egundoko, itzel
Enormitas, atis, f. ezberdintasun, gehiegikeria
Enormiter, adb. araugabe, izugarri
Enotesco, is, ere, tui, intr. ezagutua izan, ezaguna izan ; bere burua agertu, buragertu ; zabaldu, hedatu
Enoto, as, are, tr. ohartarazi, oharrak ezarri
Ensiculus, i, m. sastakai
Ensifer, era, erum, ezpatadun
Ensiger, era, erum, ezpatadun

Ensis, is, m. ezpata ; aginte, esku ; gudu, borroka
Enthymena, atis, n. ikusmen, gogoeta, iritzi ; entimena (bi esaldiko silogismoa)
Enubo, is, ere, nupsi, nuptum, intr. familia apaleko gizon batekin ezkondu ; bere hiritik kanpo ezkondu
Enucleate, adb. argiki ; neurrian, behar bezala , zuzenki
Enucleatus, a, um, enucleo pi. garbi, argi ; zohar
Enucleo, as, are, tr. argitu, garbitu ; nabari ukан ; zohartu ; azaldu
Enumeratio, onis, f. zerrendaketa ; laburpen, bilduma
Numero, as, are, tr. zerrendatu, kopuratu, zenbatu ; bildu, bilduma egin, ikustatu
Enunciatio, onis, f. adierazpen, agerpen
Enunciatum, i, n. iritzi, aburupen
Enuncio, as, are, tr. agertu, jakinarazi, zabaldu, hadatu, iragarri ; esan, ahozkatu
Enuntiatio... ik. enunciatio...
Enuptio, onis, f. ezkontzetxar (emaztea)
Enutrio, is, ire, ii edo ivi, itum, tr. hazi ; hezi, eraiki
1. **Eo**, is, id abl. s.
2. **Eo**, adb. han, hara ; eo loci, toki hartan ; eo se recipere, hara bildu, joan ; hala, hain...non ; eo desperatione processit ut... , hain etsitu zen non... ; helburua. eo tibi scripsi ut intellegeres, idati dizut ulertaratzeko, uler dezazun ; horrengatik, zeren (eta) ; eo maxime quod, batez ere, zeren...bait- ; konparatiboarekin : hainbat, are ; eo magis quod, hainbat gehiago, hainbat ...go ; eo minus quod, are gutxiago, are gutxienik ; eo gravior est culpa, hanbat, are handiago da hutsa
3. **Eo**, is, ire, ii edo ivi, itum, intr. joan, ibili, aurreratu ; ire pedibus, oinez ibili ; -rantz joan ; oldartu ; atera, -tik heldu, joan ; ire subsidio alicui, norbait laguntzera joan, norbaiti heltura egin ; ire contra hostem, ad hostem, etsaiari jazarri, eraso, oldartu ; igaro, galdu, itzali ; eunt anni, urteak iragaiten dira ; abiatur, gura izan, nahi izan ; ire ultum scelera, gaixtakeria zigortzeko abiatu ; alde jarri, onartu ; in sententiam alicujus ire edo pedibus ire, norbaiten iritziaren alde jarri ; aldatu ; ondorio izan ; jokatu ; egoeran izan ; joan, itzuli ; res melius ire incipit, gauza hobekitzet abiatzen da ; agintaldian eta subj.-n. i, eat... abil, abil bada ; doala !; inf. pas. abiatur, behar ; dixerunt se prius occisos iri quam, beren buruak echoaraziko zituztela esan zuten, ...baino lehen
1. **Eodem**, idem abl. m. eta n.
2. **Eodem**, adb. harantz ; eodem pertinere, helburu berarantz jo
Eos, is, akus. mpl.
Eos (nom. bakarrik), f. Aurora, Titonen emaztea, egunsentiare Jainkosa ; ekialde
Eous, a, um, Auroraren, sortaldeko, ekialdeko ; iz.m. artizar
Epaminondas, ae, m. Epaminondas, Tebako generala
Ephebus, idis, f. gazte, nerabe, potiko
Ephemeris, idis, f. eguneroko, kontu liburu
Ephesti, orum, mpl. efesotarrak
Ephesus, i, f. efeso
Ephippiatus, a, um, zelan, zaldi oihalean eseria
Epphipium, ii, n. zaltoki, zela, zaldi manta
Ephori, orum, mpl. Eforoak, Espartako magistratuak
Ephyra, ae ; **Ephyre**, es, f. Efira (Korinto)
Epicherema, atis, n. epikerema, argudio
Epicopus, a, um, arraunez betea
Epiictetus, i, m. Epikteto, filisofo
Epicureus, a, um, Epikuro-, Epikuroren ; atseginkoi ; mpl. epikurotarrak
Epicurius, a, um, ik. epicureus
Epicurus, i, m. Epikuro, filosofo greziar
Epicus, a, um, gaitzeko
Epidaurius, ii, m. Eskulapo, sendagintza Jainko
Epidaurum, i, n. **Epidaurus**, i, f. Epidauro, Greziako hiria
Epidicticus, a, um, ospetsu, jai handitako
Epigoni, orum, mpl. Epigonoak, Teba setiatu zuten zazpi atzindarien semeak
Epigramma, atis, n. idazkun, irridazki
Epilogus, i, m. hitzatze, gibelsolas
Epimenides, is, m. Epimenides, olerkari eta filosofo
Epirotes, ae, Epiroko ; epiroar
Epiroticus, a, um, Epiroko
Epirus, Epiros, i, Epiro, Greziako eskualde
Epistola, ae, f. gutun, eskutitz ; epistolam solvere, gutuna ideki
Epithaphius, ii, m. hil mintzaldi
Epithalamium, ii, n. ezkontabesti
Epitogium, ii, n. epitogio, soingainekoa
Epitoma, ae, **Epitome**, es, f. bilduma, atal
Epopos, opis, m. gal dor, gandor, kukula,
Epos, n. aripenetako eresi
Epoto, as, are, avi, potum, tr. gainditu, irentsi
Epotus, a, um, epoto pi.

Epulae, arum, janariak, jatekoak ; orrits, oturuntz, xanfart
Epularis, e, oturuntz-, oturuntzaren
Epulatio, onis, f. oturuntz, orrits
Epulo, onis, m. Epulon, oparietako oturuntzen apez lehendakaria
Epulor, aris, ari, dep. intr. jan, bazkaltiar izan ; oturuntz egin ; tr. jan
Epulum, i, n. janariak, jateko ; oturuntz sakratu
Equa, ae, f. behor
Equarius, a, um, zaldi-, zaldiren
Eques, itis, m. zaldizko, zaldun ; eques, edo eques romanun, erromatar zaldun ; pl. zaldunen erakunde, zalduneria
Equester, tris, tre, zaldi-, zaldun-, zalduntza- ; equestre proelium, zalduntza gudua ; zaldunen, equestri loco ortus, zaldun filialian jaioa
Equestres, trium, mpl. zaldunak, zaldun erakunde, zalduneria
Equestria, um, npl. zaldunen alkiak antzokian
Equidem, adb. baietz, segurik ; bai, zalantzagabe
Equile, is, n. zalditegi, zamaldegi
Equinus, a, um, zaldi-, zaldiaren
Equisetum, i, n. **Equisetis**, s, f. azeribelar, eztainubelar
Equiso, onis, m. ezkutari
Equitatio, onis, f. zaldiketa
Equitatus, us, m. zaldiketa ; zalduntza, zaldieli, zaldieri ; zaldunen erakunde, zalduneria
Equito, as, are, intr. zaldiz ibili ; gaitzu (aizea)
Equula, aen f. behoka, moxal
Equuleus, i, m. moxal, potro ; asto (oinaze tresna)
Equulus, i, m. moxal, potro, samalko
Equus, i, m. zaldi ; equo merere, zalduntzan lan egin ; pl. zaldizkoak ; zaldiak
Era, ae, f. ik. hera
Eradicitus, adb. erotik, sustraiz
Eradico, as, are, tr. errozgainditu, zainitzuli ; ezereztu, ezdeustu, erauzi, suntsitu
Erado, is, ere, rasi, rasum, tr. karrakatu, ezabatu, marratu (lerroan) ; kendu, erauzi, ezereztu, suntsitu
Eram, sum iragana
Erasi, erado perf.
Erasus, a, um, erado pi.
Erato, us, f. Erato, bihozeko eresi Musa
Erebeus, a, um, Erebeko, infernuetako
Erebus, i, m. Erebe, Kaosen semea ; Erebea, Infernuak
Erechteus, ei, eos, m. Erekteo, Atenaseko errege
Erechtiidae, arum, mpl. atenastarrak
Erectus, a, um, erigo pi. ; adj. jator ; burgoi, harro ; adi, erne ; ematu, lasai ; adoretsu, bipil, suhar
Erepo, is, ere, repsi, intr. kanpora lerratu, labaindu, nekez igo
Ereptio, onis, f. bipilketa, ebasket, lapurketa
Ereptor, oris, m. bipiltzaile, ebasle, lapur, ohoin
Ereptus, a, um, eripio pi.
Eres, edis, ik. heres
Eretria, ae, f. Eretria, hiria
Eretienses, ium, mpl. eretriarrak
Eretrius, a, um, **Eretiensis**, e, Eritriako
Erexo, erigo perf.
Erga, aurretitz. (akus.) -tzat, -dako ; dela eta ; buruz, dagokionez
Ergastulum, i, n. esklabo espetxe, lantoki ; galerak ; pl. atxilotuak, esklabuak
 1. **Ergo**, aurretitz (gen.). -gatik, ondorioz, -tzat ; illius ergo, harentzat
 2. **Ergo**, lokailu. hala, horrela, beraz, bada ; orduan
Erice, es, f. ginarra, txilar, ilarre
Eridanus, i, m, Eridano (Po ibaia)
Erigo, is, ere, erexi, erectum, tr. jaso, altxatu, goititu, zutitu ; erigere malum, tantaia, haga zutitu ; eraiki ; iratzarri, akulatu, sustatu ; erigere aures, behariak luzatu, - paratu ; aditu, entzun ; berpiztu, bizkortu ; jazarrarazi, oldartu, irautzi
Erinnyes, yum, fpl. Furiak
Erinnys, yos, f. Erinis, Furia bat
Eripio, is, ere, ripui, reptum, tr. kendu, hartu, erauzi, jauzarazi ; eripere aliquem a morte, norbait hiltzetik kendu ; askatu ; eripere se, ihes egin, itzuri ; eripi, hil
Ero, sum geroaldia
Erodo, is, ere, rosi, rosun, tr. jan, jankatu, marraskatu ; alatu ; higatu, jan (herdoila)
Erogatio, onis, f. gastu, xahutze
Erogito, as, are, tr. otoiez eskatu
Ergo, as, are, tr. eman, banatu ; xahutu ; jarauntsi, ordenuz utzi
Erosus, a, um, erodo pi.
Errabundus, a, um, iragaile ; arlote, ibildaun

Errans, antis, erro po. ; iragaile ; arloe, ibildaun ; errantia sidera, - astra, izarbelak
Erraticus, a, um, bidez bide doana ; herresta, narraz, tatarrez ibilten dena ; igoten dena (landarea) ; basa (landare)
Erratio, onis, f. bidez bide ibilketa ; inguru luze
Erratum, i, n. erru, huts, oker
Erratus, us, m. bidez bide ibilketa, bide galtze ; huts egite, gaindi egite
1. **Erro**, as, are, intr. bidea galdu ; erezka, mutsuka ibili ; bidetik saihestu, baztertu ; huts egin, oker ari, bekatu egin ; ezbaian egon, zalantzatu ; erro quid faciam, ez dakit zer egin
2. **Erro**, onis, m. arloe
Error, oris, m. bidez bide ibilketa ; errores finire, zalantzazko joan etorriei amaiera jarri ; bidetik bazterketa, okerbide ; zalantza ; oker ; ezjakin ; okerrera hartz, huts ; errorem deponere, begiak zabaldzu, okerretik baztertu ; erokeria, zorakeria ; erru, hoben ; tranpa, zepo
Erubescendus, a, um, erubesco aditz adj. lotsagarri, ahalkegarri
Erubesco, is, ere, bui, intr. tr. gorritu, lotsatu, ahalketu
Eruga, ae, f. beldar
Eructo, as, are, intr. poker egin, opets egin ; tr. oka egin, okatu, goiti egin goitikatu ; hats egin, ahozkatu, mingatu
Erudero, as, are, tr. garbitu, zaborrak kendu
Erudio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. mehatu, hertu, eratu ; irakatsi, hezi ; argitu, jakinean jarri
Erudite, adb. jakintsuki, jakintsu
Eruditio, onis, f. irakasketa, argitze ; jakintza, jakinduria, ikasia
Erugo, as, are, tr. zimurdurak kendu
Erumpo, is, ere, rupi, ruptum, tr. aterarazi, kanpora bultzatu ; aurtiki ; zulatu ; intr. lasterka joan, bultzatu ; agertu, estalkia kendu ; lehertu, zartatu, zapartatu ; sortu ; heldu ; erumpere castris, oihal txabolatik tarrapatan atera
Erundo, as, are, tr. jorratu
Eruo, is, ere, rui, rutum, tr. lurretik atera, erautzi ; begia iratzi, lehertu ; agerrarazi ; aurkitu, ediren ; ekoiztu, irauli, uzkaili ; eruere conjuronem, zimarkua usnatu
Erupi, erumpo perf.
Eruptio, onis, f. bultzaldi ; oldar, erasoaldi ; zapartadura
Eruptus, a, um, erumpo pi.
Erus, i, ik. herus
Erutus, a, um, eruo pi.
Ervum, i, n. dilista
Erycinus, a, um, Erix mendiko
Erycina, ae, f. Erixeko Jainkosa, Benus
Erymanthus, i, m. Erimento, Arkadiako mendi eta ibai
Erytinus, i, m. barbarin
Erythraeum mare, n. Eritreo itsasoa (itsasgorria)
Eryx, ycis, m. Erix, Benusen semea ; Erix, mendi
Es, sum, ind. or. eta againtaldi 2. perts. eta edo 1. ind. or. 2. perts.
Esca, ae, f. hazkurri, janari, jateko, bazka ; beita, peita, amuzki
Escarius, a, um, hazkurri-, oturuntz- ; bazka-
Escendo, is, ere, i, scensum, intr. tr. igo, igan ; escendere in rostra, mintzagira igo ;
1. **Escensus**, a, um, escendo pi.
2. **Escensus**, us, m. oldar, eraso ; igoardi
Esculenta, orum, npl. hazkurriak, janariak
Esculentus, a, um, jangarri, jateko on ; hazgarri ; gozo, guri, mamitsu
Esito, as, are, tr. zerbait askotan jan
Esquiliae, arum, fpl. Eskiliak, Errromako auzoa
Esquolina, ae, f. Eskiliako atea
Esquelinus, **Esquilius**, a, um, Eskilino mendi, eskilinoko
Esse, sum eta edo 1.inf. or.
Esseda, ae, f. gurdi
Esseedarius, ii, m. gurdiko soldado edo gladiadore
Esseedum, i, n. gudu gurdi
Essem, sum eta edo 1. subj. iragana
Essentia, ae, f. izaera
Est, estis, sum eta edo 1. ind. or.
Esto, sum againtaldi s. izan zaite, izan bedi ; ondo, hala dadila, hala biz, ados
Esurio, is, ire, ii, itum, intr. gose izan ; goсаio izan ; egarri izan, irrikatu, gutiziatu
Et, lokailu. eta ; bai eta, gehiago dena ; bai eta ere ; bestalde ; baina, alabaina, alta, bada ; haatik, hala ere, hala eta guztiz ere ; et...et...gaindi bat...beste bat..., alde batetik...bestetik... ; adb. baita, baita ere, orobat
Etenim, Et enim, lokailu. ezen, egiaz erraitera, egiaren erraitera ; bestalde ikus dezagun...
Eteocles, is, edo eos, m. Eteokles, Ediperen semea, Polinizeren anai etsaia ; borrokaldi batean elgar ero zuten
Etesiae, arum, fpl. etesia haizeak, ipar sortaldekoak
Ethice, es, f. etika, zuzenbide, zuzenlege
Ethologus, i, m. ihakingile, antzezlari

Etiām, adb. gehiago dena, are, bestalde ; quin etiam, are gehiago ; berriz, bigarrenekorik, bigarren aldikoz ; etiam atque etiam, askotam, , gero eta gehiago ; bai, bai noski ; zer ! hori haatik ! ea !

Etiāmdum, adb. orduan oraino

Etiānum, Etiāmnunc, adb. orai are, oraindik ; bestalde, gainera

Etiāmsi, Etiām si, lokailu. nahiz eta, ... bada, badu ere, -gatik

Etruria, ae, f. Etruria, Italiako eskualde, Toskana

Etrusci, orum, mpl. etruiarrak

Etruscus, a, um, etruriar ; Etruriako

Etsi, lokailu. nahiz eta, -gatik ; hala ere, hala eta guztiz ere, gainera, haatik, alabaina

Etymologia, ae, f. etimologia ; hitz etorki

Etymologicus, a, um, etimologiko

Eu ! harridura. ondo ! oso ondo ! gora !

Euax, harridura. gora !

Euboea, ae, f. Euboea, Egea itsasoko uhartea

Euboeus, Euboicus, a, um, Euboeako

Euclides, is, m. Megareko filosofoa ; Alexandriako matematikaria

Euge, harridura. ondo ! oso ondo ! ontsa ! ederki ! gora !

Euhan, Bakus

Euhans, antis, euhan oihulari ; Eboe ! (Bakanteen oihua)

Euhias, adis, f. Bakante

Euhius, a, um, Bakus-, Bakusen ; iz.m. Bakus

Eum, is akus. s. m.

Eumdem, idem akus. s. m.

Eumenes, is, m. Eumeno, Alejandro Handiaren generala ; Pergameko errege batzuen deitura

Eumenides, um, fpl. Eumenidestarsak, Furiak

Eunuchus, i, m. zikiratu, irendu, osatu

Euphrates, ae edo is, i, m. Eufrates, Asiriako ibai

Euphrosyne, es, f. Eufrosine, hiru Grazietatik bat

Euripides, is, m. Eurípides, Greziako olerkari tragikoa

Euripus, i, m. Euripo, Euboe eta Greziaren arteko itsasarte

Europa, ae, f. Europa Agenoren alaba ; Europa

Europaeus, a, um, Europa-, Europaren ; Europako, europear

Erotas, ae, m. Eurotas ibaia

Eurus, i, m. Eurus, haizea ; hego sortaldeko haizea

Eurydice, es, f. Euridike, Orfeoren emaztea

Euxinus pontus, i, m. Ponto Euxino, Itsas Beltza

Euterpe, es, f. Euterpe, musikaren Musa

Evado, is, ere, vasi, vasum, intr. atera, irten, itzuri, ihes egin ; heldu, iritsi ; bihurtu, bilakatu, egin, gauzatu ; somnium verum evasit, ametsa egiaz gertatu zen ; evasit orator, mintzale bilakatu zen ; tr. igaro, iragan, baztertu, saihestu, ihes egin ; evadere poenam, zigorra baztertu, zigorrari ihes egin

Evagino, as, are, tr. zorrotik kendu, ilki

Evagor, aris, ari, dep. intr. bidez bide ibili, zabaldu ; gainditu, gainezkatu (ibaia) ; tr. hautsi, huts egin

Evalesen, is, ere, lui, intr. indartu, azkartu, bizkortu ; ahal izan, gai izan

Evalui, evalesco perf.

Evander, i, m. Ebander, Arkadiako errege

Evandrius, a, um, Ebander-, Ebanderen

Evanesco, is, ere, nui, intr. galdu, lekutu, ezabatu

Evangelium, ii, n. ebangelio, berri ona

Evanidus, a, um, galkor ; indargabe, adoregabee

Evanno, is, ere, tr. haizatu, iraitzi, baheztatu

Evans, antis, euhan, evohe oilulari

Evaporatio, onis, f. lurunketa, lurruntzapen

Evasto, as, are, tr. honditu, suntsitu, sakailatu, itxestu

1. **Evectus**, a, um, eveho pi.

2. **Evectus**, us, m. merkatalgoen, hatuen garraio

Eveho, is, ere, vexi, vectum, tr. garraiatu, eraman, jaso ; goratu, jarri ; evehere ad consulatum, kontsulegora goratu, izendatu ; pasiboa. igo, igan

Evello, is, ere, velli edo vulsi, vulsum, tr. kendu, erauzi, ezereztu, ezdeustu

Evenio, is, ire, veni, ventum, intr. atera, irten ; gertatu, agitu ; bene evenire, lortu, erdietsi, kausitu ; male evenire, huts egin, porrot egin ; evenit ut, gertatzent da..., agitzen da...-la ; zotzak alde atera

Eventilo, as, are, tr. haizatu, iraitzi

Eventum, i, n. gertakari, ondorio, amaiera, bukaera, bururapen

Eventura, orum, npl. geroa, etorkizun

Eventus, us, m. gertakari, amaiera ; ad eventum festinet, bururapenarantz laster doala ; lorpen ; huts, porrot

Everbero, as, are, tr. binbaka jo, kaska jo ; gogaitu, zirikatu, nardatu, ehelegatu

Everriculum, i, n. arrantzako sare ; erratz, isats

Everro, is, ere, verri, versum, tr. erraztu, erraztatu ; karrakatu (urpean) ; lapurtu, ebatsi, ostu ; aztertu, bipildu (idazki)

Eversio, onis, f. hondamen, suntsipen, iraulpen ; bazterketa, saihestaketa, egozpen

Eversor, oris, m. hondatzaile, suntsitzale

Eversus, a, um, everro eta eerto pi.

Everta, is, ere, i, versum, tr. itzuli, inguratu, irauli, uzkaili, egotzi, ebaki, suntsitu ; baztertu, saihestu

Evestigio, adb. ezustean, ustegaberik, ustegabeen, taigabetarik

Evexi, eveho perf.

Evici, evinco perf.

Evictus, a, um, evinco pi.

Evidens, entis, ageri, argi, nabari

Evidenter, adb. argiki, agerian, alabaina, ezin uka, erran gabea

Evidentia, ae, f. ageri, argi, argitasun, nabaritasun

Evigilo, as, are, intr. iratzarri, iratzarririk egon ; taigabe lan egin ; tr. arretaz egin, luzaro ausnartu

Evilesco, is, ere, lui, intr. balioa galdu, urritu, merkatu

Evincio, is, ire, xi, ctum, tr. inguratu ; ezarri, afaitatu (burua) ; lotu, josi

Evinco, is, ere, vici, victum, tr. garraitu ; porrokatu ; nagusitu, lortu (arrenez) ; sinetsarazi ; jabegoa kendu, gabetu ; baztertu ; -n leku hartu

Evinctus, a, um, evincio pi.

Eviscero, as, are, tr. erzeak kendu, sabela urratu

Evitabilis, e, baztergarri, itzurgarri

Evitatio, onis, f. itzurbide, ihes, ihesbide

Evito, as, are, tr. baztertu, bazter utzi, itzuri, ihes egin

Evocatio, onis, f. oroipen (hilak) ; auzitarapen ; lehiazko gudularika, lehiazko mobilizazio

Evocator, oris, m. gudulari behartziale

Evocatus, i, m. gudulari zahar, beterano

Evoco, as, are, tr. deitu, hots egin ; ekarrarazi ; agerrarazi ; soldado zaharrak behartu ; auziratu ; zirikatu, kitzikatu ; piztu ; evocare iram alicujus, norbaiten haserea piztu

Evoe, Evohe, harridura, evohe, bakanten oihua

Evolito, as, are, intr. hegaltakatu

Evolo, as, are, intr. hegaldatu, hegaz atera ; itsumustuan atera ; heldu ; itzuri, galdu

Evolutio, onis, f. irakurketa, zabalketa

Evolutus, a, um, evolvo pi.

Evollo, is, ere, volvi, volutum, tr. amildu ; eraman, jalgiaza ; itzilikatuz aurtiki ; evolvere se edo evolvi in, jauzi, sartu (ibaia) ; zabaldu (eskuidazki) ; gogoan iragan (jinbeharra) ; askamatu, berezi ; argitu, kondatu

Evomo, is, ere, ui, mitum, intr. tr. okatu, oka egin, goiti egin, goitikatu, goiti aurtiki

Evulgo, as, are, tr. argitaratu, zabaldu

Evulsi, evello perf.

Evulsio, onis, f. erauzketa, idokitzte

Evulsus, a, um, evello pi

Ex, ik. e

Exacerbo, as, are, tr. aztoratu, narritatu

Exacte, adb. arretaz

Exactio, onis, f. kanporaketa, egozpen, herbestetze, eskapen ; zegar ordaiketa ; amaiera, bukaera

Executor, oris, m. kanporatzaile, eskatzaile ; zegar biltzaile ; urkatzaile

1. **Exactus**, a, um, exigo pi. ; adj. doi, zehatz, zuzen ; artatsu

2. **Exactus**, us, m. salketa, saltzapen

Exacui, exacuo perf. edo inf. pasiboa

Exacuo, is, ere, i, utum, tr. zorroztu ; berotu, piztu, zirikatu

Exacutus, a, um, exacuo pi.

Exadversum, Exadversus, adb. aurrean, aurrez aurre, buruz buru ; aurretitz. aurrean, aitzinean

Exaedificatio, onis, f. joskera (esaldi)

Exaedifico, as, are, tr. osoki eraiki ; eraiketa amaitu

Exaequatio, onis, f. ordoki ; toki lau ; berdinketa, berdintasun

Exaequo, as, are, tr. berdindu, berdinkatu, zelaitu, ordokitu ; parekatu, baldekatu ; balde, berdin izan

Exaestuo, as, are, intr. irakin ; hantuz aurreratu, tzalapastatu ; egonezin izan, sudun izan

Exaggeratio, onis, f. metaketa, multzoketa ; lur meta, naza ; bikaintasun, gorentasun (sendimendua)

Exaggeratus, exagerto pi. ; adj. gora, goren, bikain ; handitua, gehiegitunga

Exaggero, as, are, tr. bildu, metatu, multzotu ; handitu, gehiegitunga

Exagitator, oris, m. oldartzaile

Exagito, as, are, tr. kanpora bultzatu ; jarraitu, jazarri, oldartu ; abiarazi (basihizia) ; higitu, nahasi ; oinaztatu, narriatu, zirikatu ; hazi, sustatu (irrika) ; kitzikatu ; eztabaideatu, argudiatu ; jorratu, gaitzetsi

Exalbesco, is, ere, bui, intr. zurbildu, zurpail

Exalbidus, a, um, zurikail, zuriska, zurpail

Exalto, as, are, tr. goratu, jaso ; zulatu

Examen, inis, n. erlakume ; oste, saldo, talde ; balantza orrattz ; azterketa

Examino, as, are, intr. erle berritu, erlabatu ; tr. haztatu ; neurtu, izartu

Exanimatio, onis, f. itodura ; itoaldi, itomen, itotasun ; larridura, izidura, lotseria
Exanimis, e, hil, zendua ; harritua, izitua, ikara, dardara
Exanimo, as, are, tr. arnasestutu, hasbahitu, hatsalbotu ; ero ; izitu, laztu ; urduritu, erreustu
Exanimus, a, um, hila ; izitua
Exantio, as, are, tr. agortu, ustiratu ; pairatu, jasan, egari
Exardesco, is, ere, arsi, arsum, intr. berotu, piztu ; gaiztu, berdatu, haserretu
Exaresco, is, ere, arui, intr. agortu, lehortu, idortu, txukatu ; galdu
Exarmo, as, are, tr. armak kendu ; kaltegabetu, gezurtatu
Exaro, as, are, tr. lurretik atera,, goldatu, lur landu ; zimurtu ; marratu (ezkoan) ; idatzi
Exarsi, exardesco perf.
Exarui, exaresco perf.
Exascio, as, are, tr. aizkoraz mehatu ; zirriborro
Exaspero, as, are, tr. zakar, latz bilakarazi ; garraztu, mingostu, samindu
Exauctor, as, are, tr. kanporatu, kargutik kendu, igorri ; hautsi ; eraberritu
Exaudio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. urrundik entzun ; entzun, onartu (galdea)
Exaugeo, es, ere, intr. asko gehitu
Exauguratio, onis, f. sakratu zikintze
Exauguro, as, are, tr. saindu, sakratu zikindu
Excaeco, as, are, tr. itsatu ; eragotzi, trabatu
Excalceatus, i, m. aktore komiko
Excalceo, as, are, tr. oinustu, oinetakoak kendu
Excal(e)facio, is, ere, tr. berotu
Excalfactio, onis, f. berogintza, berokuntza
Excandescientia, ae, f. haserraldi
Excandesco, is, ere, dui, intr. kiskaili ; piztu (zauria) ; samurtu, gaiztu, haserretu
Excanto, as, are, tr. liluraz, aztikeriaz deitu (hilak)
Excarnifico, as, are, tr. urratu
Excavatio, onis, f. barrunbe, zulo
Excavo, as, are, tr. zulatu
Excedo, is, ere, cessi, cessum, intr. atera, irten, jalgi, joan ; excedere pueris, haartzotik atera ; excedere e vita, zendu, hil ; heldu ; ad summum imperium excessit, potere goienera heldu zen ; tr. gainditu ; excedere ceteros, besteak beno gorago izan
Excellens, entis, excello po. , nagusi, menderataile ; goiti doana ; bikain, goren
Excellentier, adb. handizki, ezinobeki
Excellentia, ae, f. nagusitasun, gorapen, bikaintasun
Excello, is, ere, intr. goratu, gailendu ; nagusitu ; excellere aliis edo inter alias edo super alias, bestei nagusitu
Excelse, adb. gora, gainean, goian ; sotilki, zintzoki
Excelsitas, atis, f. gorune, goitasun ; gorapen ; quintasun, zintzotasun
Excelsus, a, um, goien, goren ; handi, ahaltsu, duin, bikain
Excepi, excipio perf.
Exceptio, onis, f. salbuespen, mugapen, ezonarpen ; baldintza
Exceptus, a, um, excipio pi.
Excerno, is, ere, crevi, cretum, tr. berezi, aukeratu ; bahetu
Excerpto, is, ere, psi, ptum, tr. kendu ; aukeratu, saihestu ; salbuetsi
Excerpta, orum, npl. laburpenak, bildumak
Excerptus, a, um, excerpto pi.
Excessi, excedo perf.
Excessus, us, m. ateraldi, irteera, ihes ; excessus edo excessus e vita, zendu, hil ; bazter solas
Excidi, excido 1 perf. ; excido 2. perf. eta inf. pasiboa
Excetra, ae, f. suge ; suge gorri ; mihigaisto, sugemihhi, mizto
Excidium, ik. excidium
1. **Excido**, is, ere, i, intr. atera, erori ; ahantzi, ahaztu ; suntsitu ; galdu, jabegoa kendu ; ez entzun gura ; bururatu, jokatu
2. **Excido**, is, ere, i, sum, tr. errotik moztu, zulatu ; kendu, ezereztu, ezdeustu, suntsitu, ebaki ; excidere domum, etxea suntsitu
Excio, es, ere, ii edo ivi, itum, tr. aterarazi, deitu, jaso (gudutaldeak) ; jaioarazi, sorrarazi, zirikatu, eman ; exciere lacrimas, negar eginarazi
Excio, is, ire, ii edo ivi, itum, tr. ik. excio
Excipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. kendu ; moztu, salbuetsi ; excipere e sevitute, esklabugoatik askatu ; aditu, entzun, ikasi ; excipere extremun spiritum, azken arnasa bildu, hau da hiltzera doanaren ondoan izan ; bildu, hartu, aterbetu, babestu ; jasan, egari ; excipere hostium impetum, etsaien oladarra jasan ; zelatatu, usnatu ; nagusitu ; ordezkatu, ondotik etorri, joan ; diem nox excipit, gaua egunaren ondotik dabil ; argudiatu
Excisio, onis, f. hondamen, suntsipen
Excisus, a, um, excido pi.
Excitatius, adb. konp. ; azkarkiago, gogorkiago
Excitatus, a, um, excito pi. ; adj. adoresu ; bizi, atzarri

Excito, a, are, tr. aterarazi, agerrarazi ; eraiki (ehizia) ; excitare edo excitare somno, atzarrarazi ; piztu, zirikatu ; ekoiztu, sortu, eman ; excitare ignem, sua piztu ; excitare risum, irri eginarazi, irria sortu ; excitare plausus, eskuzartak sortu ; eraiki ; excitare torrez, dorreak eraiki

Excitus, a, um, excio eta excio pi.

Excivi, excio eta excio perf.

Exclamatio, onis, f. deiadar, oihu

Exclamo, as, are, intr. deiadar egin, oihu egin, hots egin ; oihuz onartu ; tr. botzandu, goratik esan, goratik, oihuz deitu

Excludo, is, ere, usi, usum, tr. ez sartzera utzi, baztertu, saihestu, aterarazi, kanporatu, aizatu ; eragotzi, oztopatu, trabatu

Exclusus, a, um, excludo pi.

Excoctus, a, um, excoquo pi.

Ex cogitatio, onis, f. askmaketa, asmapen ; asmo

Ex cogitator, oris, m. asmatzaile

Ex cogito, as, are, tr. asmatu

Excolo, is, ere, lui, cultum, tr. arretaz lan egin ; landu, apaindu, edertu ; hezi, amontu, antzakatu

Excoquo, is, ere, coxi, coctum, tr. errarazi, egosarazi, urtarazi, lixitru ; suaz garbitu

Excors, cordis, burugabe, zentzugabe

Excrementum, i, n. gorotz, kaka, mokordo ; huskin, zirin ; bahakin

Excreo, ik. exscreo

Excresco, is, ere, evi, etum, intr. handitu, hazi, larritu, ekindu ; hanpilotxa egin

Excretus, a, um, excresco eta excerno pi.

Excrevi, excresco eta excerno perf.

Excrucio, as, are, tr. oinazetu, min egin

Excubatio, onis, f. iratzarri egote ; ernetasun

Excubiae, arum, fpl. zaingoa, zaintza ; excubiae agere, jagon ; zaintzaileak

Excubitor, oris, m. zaintzaile, jagole

Excubo, as, are, bui, bitum, tr. etxetik kanpo lo egin ; zaindu, zelatatu ; adi izan, erne izan

Excucurri, excurro perf.

Excudo, is, ere, cudi, cusum, tr. jalgiarazi, joz aterarazi, sortarazi ; excudere ignem, pindarra sorrarazi (harritik) ; egin, burdina landu ; landu (idazkeria) ; excudere aera, brunzezko itxurak egin

Exculco, as, are, tr. lauskitu, marruskatu, uriskitu, zapatu

Excultus, excolo pi.

Excurro, is, ere, curri eta cucurri, cursum, intr. laster atera, irten ; itzulia egin, ateraldia egin ; gailendu ; gainerako, soberakin izan ; hedatu, zabaldu (bere burua)

Excursio, onis, f. ibilaldi, itzuli, txango ; eraso, erasoaldi ; bazter solas

Excusor, oris, m. lasterkari ; zelatari

Excursus, us, m. ibilaldi, eraso, oldar ; bazter solas ; okerkeria

Excusabilis, e, barkagarrir

Excusate, adb. barkatuz

Excusatio, onis, f. aitzaki, estakuru, zuribide

Excuso, as, are, tr. zuritu, barkatu ; aitzaki, estakuru eman ; salbuetsi ; excusare se, ezgai agertu

Excusor, oris, m. olagizon, ziselari

Excusse, adb. indarka aurtikiz

Excussi, excutio perf.

Excussus, a, um, excutio pi.

Excusus, a, um, excudo pi..

Excutio, is, ere, cussi, cussum, tr. inarrosiz aurtiki, erauzi, iraili, egotzi ; jalgiarazi, atera ; kitzikatu, piztu ; excutere equitem, zalduna aurtiki ; excutere ignem, sua piztu ; bultzatu, baztertu, urrundu, galarazi ; excudere sitim, egarria hautsi, egarria ito ; arretaz aztertu , miatu ; adierazi, azaldu

Exdorsuo, as, are, tr. hezurra kendu (arraina)

Execror... ik. exse...

Exedo, edis edo es, edit edo est, edere edo esse, edi, essum, tr. jan, jankatu, zulatu ; hondatu, suntsitu

Exedra, ae, f. areto

Exedrium, ii, n. aretoska

Exegi, exigo perf.

Exemi, eximo perf.

Exemplar, aris, n. eredu, jatorrizko ; aldaki ; lagin, bilima ; gauza berdina

Exemplare, is, ik. exemplar

Exemplum, i, n. eredu, ale, lagin, molde ; aliquem in exemplum assumere, norbait eredu hartu ; exempli causa edo gratia, adibidez ; zigor ; ohitura ; antz, era, gisa ; exemplo populi romani, erromatar herriaren antzera ; eduki, mami (idazki) ; aldaki

Exemptio, onis, f. kenketa

Exemptus, a, um, eximo pi.

Exentero, as, are, tr. hestake kendu, sabela hustu

Exeo, is, ire, ii edo ivi, itum, intr. atera, irten, joan ; atzerriratu ; exire domo, etxetik atera ; exire a patria, sorterria utzi ; -antz ibili, ihes joan ; hedatu, zabaldu, sartu ; gainditu (ibaia) ; exire in aciem, guduan sartu ; exire in iram, haserretu ; exiit fama, berria zabaldu da ; amaitu, heldu ; iragan (denbora) ; isuri ; exire in mare, itsasora isuri (ibaia) ; sortu, hazi

(landarea) ; jaio, familia patriciotik sortu, aitoren seme izan ; tr. gainditu, goratu ; baztertu (ukaldia) ; exire modum, doia, heina gainditu

Exequiae, Exequor... ik. exseq...

Exerceo, es, ere, ui, itum, tr. landu, baliostatu ; ihardun, ari izan ; exercere memoriam, oritmena erabili, ariarazi ; exercere tauros, idiak lanean ariarazi ; bete ; exercere medicinam, sendagintzan lanean ari izan ; oinazetu, jazarri, goitzarrendu

Exercitatio, onis, f. ariketa, ekitaldi ; ohitura, erabilera ; exercitio dicendi, hitzaren erabilera

Exercitator, oris, f. irakasle, gimnasta

Exercitatus, a, um, exercito pi. ; adj. hezia, ikasia, trebatua, trebe ; exercitatus in re militari, militar sailean trebatua, ikasia

Exercitium, ii, n. militar ariketa, egitate, eginkari

Exercito, as, are, tr. maiz ari izan

1. **Exercitus**, a, um, exerceo pi.

2. **Exercitus**, us, m. armada, gudoste ; exercitum conscribere, comparare, cogere, armada bildu ; oste, talde, saldo ; ariketa, oinaze

Exero, ik. exsero

Exerro, as, are, intr. bide zuzenetik saihestu

Exerto, Exertus... ik. exserto...

Exesor, oris, m. marraskatzale

Exesus, a, um, exedo pi.

Exhaeredatio..., ik. exheredatio

Exhalatio, onis, f. bafada, lurrunketa

Exhalo, as, are, tr. lurrunstau ; exhalarre vitam, azken hatsa eman ; tr. hil, hedatu

Exhaurio, is, ire, hausi, haustum, tr. kendu ; idoki, hartu, bildu ; exhaustire praedam ex, -i harrapakinak eskatu ; exhaustire manu sibi vitam, bere buruaz beste egin, bere burua hil ; edan, ustio hustu ; agortu ; biztanlez gabetu, hustu ; exhaustire poculum, edontzia hustu ; exhaustire vires, akitu ; jasan, egari, pairatu, amaitu, bukatu, bururatu,urrendu ; exhaustire aes alienum, zor guztia ordaindu

Exhaustus, a, um, exhaustire pi.

Exherbo, as, are, tr. saratu, belarra kendu

Exhedra, ik. exedra

Exheredatio, onis, f. oinordeaz gabetze

Exheredo, as, are, tr. oindoreaz gabetu

Exheres, edis, m. f. oindoregabek

Exhibeo, es, ere, bui, bitum, tr. erakutsi, auziratu ; lekuko, jakile izan ; exhibere benevolentiam, ongura, onginahia erakutsi ; dundu, eman ; egin, gauzatu, eragin ; exhibere molestiam alicui, norbait atsekabetu, nahigabetu ; itxuratu, idurikatu, gogoratu, oroitu ; faciem patris exhibere, aitaren iduri izan

Exhibitius, a, um, exhibeo pi.

Exhilario, as, are, tr. alaitu, bozkariatu

Exhorreo, es, ere, eta **Exhorresco**, is, ere, rui, intr. dardaratu, ikaratu ; tr. -n beldur izan

Exhortativus, a, um, sustatzaile, akuilatzaile, bihotz emaile

Exhortor, aris, ari, dep. tr. sustatu, akuilatu, bihotz eman

Exi, exeo agintaldia

Exiens, euntis, exeo po.

Exigo, is, ere, egi, actum, tr. kanpora bultzatu, aterarazi, aizatu, igorri ; exigere uxorem, emaztea kanporatu, ezkontza hautsi ; sarrarazi, sartu ; zulatu ; aurtiki ; exigere tela, geziak aurtiki ; amaitu, bururatu ; iragan ; exegi monumentum, lana bukatu dut ; aztertu, miatu ; bildu (zerga) ; galdegia, eskatu ; sarrarazi (maileguz emana) ; exigere tributum, zerga bildu ; exigere poenas ab aliquo, norbait zigortu ; eztabaидatu ; saldu

Exigue, a db. xumeki, apalik, laburki ; xuhurki, zikoizki

Exiguitas, atis, f. txikitasun, gutxitasun, laburtasun, eskas, gabezia

Exiguo, adb. gutxi ; exiguo post, gutxi gero

Exiguum, i, n. gutxi, pixka, apur ; adb. gutxi

Exiguus, a, um, txiki ; labur ; estu, hersi ; gutxi, apur, xehe

Exii, exeo perf.

Exilio, ik. exsilio

Exilis, e, mehar, mehats, mehe, meheini ; ahul ; behartsu ; idor (idazkera)

Exilitas, atis, f. txikitasun ; mehastasun, argaltasun ; idortasun (idazkera)

Exiliter, adb. txikiki ; ahulki ; laburki ; idorki (idazkera)

Exilium, ik. exsilium

Eximie, adb. nagusiro, goratik, bikainki ; asko, hainbat

Eximius, a, um, bikain, nagusi, ezinobe ; bakan ; berezi, bestea ez iduri, ezbezalako ; ezohiko

Eximo, is, ere, exempti, exemptum, tr. kendu ; eximere unum mensem in anno, urtean hilabete bat kendu ; askatu ; eximere (ex) obsidione ; setiapena hautsi ; iragan (denbora)

Exin, adb. handik ; gero, orduan ; gerotzik

Exinanio, is, ire, ivi, itum, tr. hustu, ezereztu, ezereztatu, hondatu, suntsitu, porrokatu

Exinanitio, onis, f. husketa ; galtze, agordura ; suntsipen

Exinde, adb. handik ; gero, orduan ; gerotzik

Existimatio, onis, f. iritzi, aburu ; begirune, omen ona ; ohore

Existimator, oris, m. aditu, jakitun

Existimo, as, are, tr. uste izan, erabaki ; existimari non poterat an, ez zezaketen erabaki ea...

Existo, ik. exsisto

Exitibilis, e, galgarri, zorigaixtoko, ezinbesteko ; larri, latz

Exitialis, e, galgarri, zorigaixtoko, ezinbesteko ; larri, latz

Exitiosus, a, um, kaltegarri, galgarri, ezinbesteko

Exitium, ii, n. hondamen, suntsipen, herio ; exitio esse alicui, norbaiten galmenaren obendun izan ; eraile

Exitus, us, m. irteera (egintza eta tokia), abiaren ; amaiera, bukapen ; herio, hilketa, bururapen, ondorio, helburu

Exlex, egis, ez legearen menpeko ; likits, linbur

Exobsecro, as, are, tr. arrendu, otoiutu

Exoculo, as, are, tr. begiak iratzi, lehertu

Exolesco, is, ere, evi, etum, intr. handitzetik gelditu ; ahuldu, endurtu ; iragan, zaharkitu ; ahantzi

1. **Exoletus**, a, um, exolesco pi.
2. **Exoletus**, i, m. galdu, likits

Exonero, as, are, tr. askatu ; exonerare fidem, hitza berriz hartu

Exopto, as, are, tr. hautatu, hobetsi, nahiago izan ; gutiziatu, nahi izan, irrikatu

Exorabilis, e, erosgarri, irabazgarri

Exoratio, onis, f. erospen

Exorator, oris, m. erosle, gogatzale, gogorazle, sinetserazle

Exordior, iris, iri, orsus sum, dep. tr. abiatu, hasi, hausnartu, gogoetatu ; bilbatu

Exordium, ii, n. bilbapen ; hasiera, hastapen, hatsarre, etorki ; iturri sorgia ; hitzaurre, sarrera, aitzinsolas

Exoriens, entis, m. ekialde, sortalde

Exrior, eris, iri, ortus sum, dep. intr. sortu, jaiki, agertu (iguzki...) ; jaio, etorri, heldu ; bilakatu

Exornatio, onis, f. edergailu, apaingarri ; mintzaldi edergailuak, eleder, farfana

Exornator, oris, m. apaintzaile

Exorno, as, are, tr. antolatu, apailatu ; dundu, hornitu, tresnatu ; exornare classem, untzia hornitu ; exornare aciem, armada gudurako bildu ; apaindu, edertu

Exoro, as, are, tr. otoiutu, arrendu ; armak kendu ; arrenez lortu

Exorsa, orum, npl. sarrera ; antolaketak ; iharduketa, lanketa

1. **Exorsus**, a, um, exordior pi.
2. **Exorsus**, us, m. hitzaurre, sarrera ; hasiera
1. **Exortus**, a, um, exorior pi.
2. **Exortus**, us, m. (eguzki) sortze ; hasiera, hatsarre

Exos, ossis, hezurgabe

Exosculatio, onis, f. musu, laztan, pot

Exoscular, aris, ari, dep.tr. musu eman, laztandu, pot eman

Exossis, e, hezurgabe ; malgu, zalu

Exosso, as, are, tr. hezurrak kendu ; jo, tunkatu, jipoitu, zurratu

Exosus, a, um, higuintzaile, gorrotatzaile, hastiatzaile

Expallesco, is, ere, lui, intr. zurkaildu, zurpaildu ; tr. izutu, beldur izan

Expando, is, ere, i, ansum edo assum, tr. hedatu, zabaldu ; argitu, azaldu

Expansus, **Expassus**, a, um, expando pi.

Expavefacio, is, ere, factum , tr. izitu

Expavefactus, a, um, expavefacio pi.

Expaveo, es, ere eta **Expavesco**, is, ere, vi, intr. tr. izitu

Expecto, ik. exspecto

Expedio, is, ire, ii edo ivi, itum, tr. trabak kendu ; hustu, kendu ; expedire iter, bidea hartu, sartu ; aterarazi, atera, hedatu, agertu ; expedire merces, hatuak erakutsi ; argitu, azaldu ; kompondu ; expedire nodum, nekeea ebatz ; antolatu, apailatu, bildu ; expedire copias, gudutaldeak gudurako bildu ; expedite, imperts. gai da, on da, balio du ; behar da

Expedite, adb. erraz, errazki, nekegabe ; azkar, luzatugabe, berehalia

Expeditio, onis, f. gerra antolaketak, gudaldia

Expeditus, a, um, expedio pi. ; aske, azkar, arin, eskulaster, lehiatua, bipil ; sex milia expedita, sei mila oinezko arin ; eramangarri ; eskupeko ; zalu ; erraz (idazkera) ; in expedito habere, aurkinean izan

Expello, is, ere, puli, pulsum, tr. kanpora bultzatu, igorri ; kanporatu

Expendo, is, ere, i, sum, tr. aztertu , miatu ; xahutu, ordaindu, aurreratu (dirua) ; expendere poenas capite, ordaindu

Expensa, ae, f. gastu, xahutze

Expensum, i, n. gastu, xahutze

Expensus, a, um, expendo pi.

Expergefacio, is, ere, feci, factum, tr. iratzarri

Expergefactus, a, um, expergefacio pi.

Exergiscor, eris, i, perrectus sum, dep. intr. iratzarri ; mintzatzen hasi, mintzatu

Exergor, eris, i, perrectus sum, dep. intr. esnatu, iratzarri

Experiens, entis, experior po. probatzaile, entseatazaile ; eraginkor, egile, bizitio

Experientia, ae, f. saialdi, saio ; ikaspen ; antze, trebetasun ; ganore, undulgu ; eragin, ondorio

Experimentum, i, n. saio, saialdi ; proba, ezagugarri ; experimenta edere, probak eman

Exerior, iris, iri, pertus sum, dep. tr. saiatu, entseatu ; probatu ; ekin, ahalak egin ; experiri venenum, edena, pozoina probatu ; jasan, pairatu ; experiri magnas dolores, neke handiak egari, jasan ; borrokatu ; experiri jure edo jus, auziei dei egin

Exerrectus, a, um, expergiscor eta expergor pi. ; adi, erne, eraginkor

Expers, tis, gabe, gabetua

Expertus, a, um, exerior pi. ; probatzaile, saiatzaile ; probatua ; egiaztatua ; ezagutua

Expetens, entis, grinatsu, gutiziatsu

Expetitus, a, um, expeto pi.

Expeto, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. irrikitu, gutiziatiu ; erabat lortu gura ; berreskatu ; expetere jus, zuzena eskatu ; joan, jo (tokia), heldu ; intr. heldu, gertatu

Expiatio, onis, f. ordainketa, ordari

Expictus, a, um, expingo pi.

Expilatio, onis, f. ebasketxa, lapurreta

Expilator, oris, m. lapur, ohoin

Expilo, as, are, tr. ebatsi, lapurtu, ostu ; harrapatu

Expingo, is, ere, inxi, ictum, tr. tindatu, margotu ; hitzez argitu, xeheki eman

Expio, s, are, tr. baretu, eztitu, ematu ; expiare numen Cereris, Zeres eztitu ; ordaindu

Expiro, ik. expiro

Expiscor, aris, ari, atus sum, dep. tr. azerttu, bilatu ; kitzikatu, zirikatu

Explanabilis, e, argi ; ageri, nabari

Explanate, adb. argiki, zehazki

Explanatio, onis, f. argitasun, azalpen, zehaztasun ; adierazpen, iruzkin

Explanator, oris, m. adierazle ; argitzaire

Explano, as, are, tr. hedatu, zabaldu ; azaldu, argitu, adierazi ; ahoskatu, oguzi

Explanto, as, are, tr. erauzi, kendu, bihikatu

Explaudo, ik. explodo

Explleo, es, ere, evi, etum, tr. bete ; explere fossam, areka, arroila bete ; explere sitim, egarria hautsi, ito ; amaitu, bukatu, osatu ; egin, burutu ; explere legiones, legioiak osatu ; explere imperium, agindua egin ; bete (saila) ; explere cupiditates, asperra egotzi ; ordaindu, ordezkatu, antolatu, konpondu ; explere damna, kalteak ordaindu

Expletio, onis, f. atsegin, pozaldi

Expletus, a, um, expleo pi. ; adj. bikain, akasgabe, nokugabe

Explicabilis, e, hedagarri, zabalgarri

Explicate, adb. argiki, argi eta garbi

Explicatio, onis, f. hedadura, zabalketa ; azalpen, adierazpen

Explicator, oris, m. adierazle

Explicatrix, icis, f. emakume adierazle

1. **Explicatus**, a, um, explico pi.

2. **Explicatus**, us, m. hedadura ; adierazpen

Explicitus, a, um, explico pi.

Explico, as, are, cavi edo cui, catum edo citum, tr. hedatu, zabaldu ; ideki (gutuna) ; alaitu ; explicare volumen, eskuidatza zabaldu ; argitu, azaldu ; amaitu ; konpondu ; egin, gauzatu ; bildu

Explicui, explico perf.

Explodo, is, ere, osi, osum, tr ; kanporatu, aizatu, ohildu ; kanpora bultzatu ; txistukatu, ezetsi, gaitzetsi

Explorate, adb. jakina, noski, ziurki

Exploratio, onis, f. azterketa, miaketa ; barranda

Explorator, oris, m. azterzaile, ikertzaile ; aurkitzaile, barrandari

Exploratus, a, um, explorlo pi. ; adj. ziur, segur ; pro explorato habere, ziurtzat hartu

Exploro, as, are, tr. azerttu, ikertu ; egiaztatu ; probatu ; explorare gustu, dastatu, txeste ; zelatatu, barrandan egon, goaitatu

Explosus, a, um, explodo pi.

1. **Expolio**, as... ik. exspolio

2. **Expolio**, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. argitu, ezkoztatu ; leundu ; berdindu, lautu, ordokitu, zelaitu ; edertu, apaindu, osatu ; irakatsi

Expolitio, onis, f. apainketa, edergintza ; apaindura, ederdura

Expolitus, a, um, expolio 2. pi.

Expono, is, ere, posui, positum, tr. atera, irten, baztertu ; lehorreratu ; exponere pueros, haurrak zapuztu ; erukutsi, exponere picturam, laukia erakutsi ; ezagutarazi, azaldu ; esan, errepikatu, berresan

Exporrectus, a, um, exporrigo pi.

Exporrido, is, ere, rexi, rectum, tr. hedatu, luzatu

Exportatio, onis, f. atzerrirako salpen ; erbesteketa ; atzerrirapen

Exporto, a, are, tr. eraman, garraiatu ; atzerrira saldu ; atzerriratu, erbestetu

Exposco, is, ere, poposci, tr. arren eskatu, otoiitzu, otoiitu ; - erbestetzea eskatu

Expose, adb. argiki, argi eta garbi

Expositius, a, um, zaputzua (haurra)

Expositio, onis, f. zapuzketa ; erakusketa ; azalpen ; kontaera

Expositus, a, um, expono pi.

Expostulatio, onis, f. arren eskaera ; galde, salaketa
Expostulo, as, are, tr. arren eskatu ; salatu ; erbestetzea eskatu
Exposui, expono perf.
Expresse, adb. argiki, zehazki, biziki
Expressi, exprimo perf.
Expressio, onis, f. ateraldi, tinkaldi, uriskitze, zapaldi, zapaldura
Expressus, a, um, exprimo pi.
Exprimo, iis, ere, pressi, pressum, tr. atera, tinkatu, zapaldu, uriskitu ; hertsatu, behartu ; exprimere succum e nucibus, intzaurretatik oliao atera ; exprimo risum, irri eginarazi ; itxuratu, jarraitu ; esan, ahoskatu, oguzi ; itzuli (idazkia)
Exprobratio, onis, f. gaizkiak, gaitzespen
Exprobrator, oris, m. gaizki esale
Exproatrix, icis, f. emakume gaizki esala
Exprobro, as, are, tr. -n bizkar, gain ezarri ; gaitzetsi ; exprobrare alicui perjurium, norbait bere gezurzinagatik, bere zin hausteagatik larderiatu
Expromo, is, ere, ompsi edo omsi, omptum edo omtum, tr. aterarazi ; erakutsi ; irten (ardoa) ; agertu, adierazi, esan ; expromere sententiam, bere iritzia, aburupena, ikusmoldea eman
Exprompsi, expromo perf.
Expromptus, a, um, expromo pi.
Expugnabilis, e, oldargarri, burratagarri ; garaigarri
Expugnatio, onis, f. oldarketa ; oldar, eraso, erasoalди
Expugnator, oris, m. oldartzale, erasotzaile
Expugno, as, are, tr. oldartu ; eraso ; garaitu, nausitu ; expugnare oppidum, gotorguneaz nausitu ; kendu, ostu, apurtu ; expugnare nummos, dirua bortxaz kendu, lapurtu
Expuli, expello perf.
Expulsio, onis, f. kanporaketa, atzera bidalketa
Expulsor, oris, m. kanporatzale
Expulsus, a, um, expello pi.
Expultrix, icis, f. emakume kanporatzale
Expunctus, a, um, expungo pi.
Expundo, is, ere, xi, ctum, tr. marratu, ezabatu
Expurgatio, onis, f. aitzaki, estakuru
Expурго, as, are, tr. garbitu, ikuzi, xahatu ; purgatu ; zuzendu (idazkera) ; errugabetu, zuritu
Exputo, as, are, tr. moztu, kimatu, ixerdekatu, xardekatu ; aztertu
Exquiero, is, ere, sivi, situm, tr. arretaz bilatu ; lortu gura izan, ikasi gura izan ; galdegu, galdegin ; eskatu
Exquisite, adb. arretaz, artoski, bereziki
Exquisitus, a, um, exquiero pi. ; adj. hautatua, berezia ; leun, sotil ; bikain ; eratsu, gisako
Exsaevio, is, ire, intr. baretu, eztitu
Exsanguis, e, odolgabe ; zentzorditura, hil ; adoregabe ; idor, lehor, utsal ; zurkail, zurpail ; zurkailgarri
Exsarcio, is, ire, tr. antolatu
Exsatio, as, are, tr. ase
Exsaturo, as, are, tr. ase
Exscalpo, ik. exsculpo
Exscendo, ik. escendo
Exscidi, exscindo perf.
Exscidium, ii, n. hondamen, hondamendi, suntsipen
Exscindo, is, ere, cidi, cisum, tr. erdibitu, porrokatu ; erauzi, kendu ; hondatu, suntsitu, ezereztu, ezereztau
Exscissus, a, um, exscindo pi.
Excreatio, onis, f. karkaixa
Excreo, as, are, tr. tu egin, txu egin
Exscribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. antzeratu, kopiatu, berridatzi ; irudi izan ; antzera izan
Exscriptus, a, um, exscripto pi.
Exsculpo, is, ere, psi, ptum, tr. moztu, grabatu, ziselatu ; ezabatu ; apurtu, ostu
Exsculptus, a, um, exsculpo pi.
Exseco, as, are, secui, sectum, tr. moztu, karrakatu
Exsecabilis, e, gorrotagarri, higuingarri, hastiagarri
Exsecrandus, a, um, gorrotagarri, higuingarri, hastiagarri
Exsecratio, onis, f. birao, madarikazio, opagaixto ; aroa
Exsecratus, a, um, exsecror pi. araoakataile, arao egile, opagaixtotzaile ; araoakatua, opagaixtotua, higuindua
Exsecror, aris, ari dep. tr. madarikatu, biraokatu, araoakatu, higuindu
Exsectio, onis, f. moztura, motzaldi ; ebakipen
Exsector, oris, m. mozle, motzaile
Exsectus, a, um, exseco pi.
Exsecutio, onis, f. auzitarapen ; amaiera, bururapen ; kudeaketa, biderapen ; azalpen
Exsecutor, oris, m. auzitaratztaile
Exsecutus, a, um, exsequor pi. ; jarraitzaile ; egile
Exsequiae, arum, fpl. ehorzketak

Exsequor, eris, i, cutus edo quutus sum, dep. intr. jarraitu, lagundu ; zigortu, apendu ; auzitaratu ; lotu, lehiatu ; bete, amaitu, bukatu ; exsequi officia regis, errege eginbideak bete ; azaldu, erakutsi ; exsequi laudes, (norbaite) goretsi, goraipatu ; aztertu, ikertu ; galdetu
Exsequutus, a, um, ik. exsecutus
Exsero, is, ere, erui, ertum, tr. atera ; erakutsi, agertu
Exserto, as, are, atera, irten ; erakutsi
Exsbertus, a, um, exsero pi.
Exsibilo, as, are, intr. txistu egin ; txistukatu
Exsicco, as, are, tr. idortu, lehortu, txukatu ; hustu, agortu
Exsilio, is, ire, silii edo silui, intr. jauzi, jauzi egin, builtatu
Exsilium, ii, n. herbestaldi, herbesterapen, atzerrirapen ; atzerri ; exsilium ejicere, herbestetu
Exsisto, is, ere, exstiti, intr. atera ; jaio, sortu ; agertu ; -tik heldu ; crudelis exstitit in, -tzat anker, basati agertu zen ; bilakatu, izan
Exsolui = exsolfi, exsolvo perf.
Exsolutio, onis, f. askapen
Exsolutus, a, um, exsolvo pi.
Exsolvo, is, ere, solvi, solutum, tr. askatu ; uztarria kendu ; berezi, urtu ; exsolvere glaciem, horma urtu ; ordaindu ; hitza atxiki ; exsolvere aes alienum, zorrak ordaindu
Exsognis, e, ezlo, lo ihitzik egingabe
Exsorbeo, es, ere, ui, tr. ustio edan, irentsi
Exsordesco, is, ere, intr. zikindu, ohorea galdu
Exsors, tis, ez zozkatua ; gabe
Exspatior, aris, ari, atus sum, dep. intr. hedatu, zabaldu, gainditu ; baztertu, saihestu, urrundu
Exspectatio, onis, f. itxaropen ; ikusmin, jakingura ; exspectationem movere, ikusmina piztu ; praeter omnium exspectationem, guztien ustegaberik
Exspecto, as, are, tr. iguriki ; exspectare responsum, erantzuna iguriki ; itxaron, opatu, nahi izan ; sumatu, beldur izan ; exspectare motum Galliae, Galiako oldarraldiaren beldur izan ; eskatu, behar izan ; gorde izan
Exspersgo, is, ere, persum, tr. barreiatus, hedatu, zabaldu
Exspersus, exspersgo pi.
Exspes, (nom. bakarrik) itxaropengabe
Exspiratio, onis, f. hats huste
Exspiro, as, are, tr. hatsa hustu ; oka egin, okatu, goiti egin ; intr. hil ; bafatu
Exsplendesco, is, ere, dui, intr. dirdiratu, distiratu ; gailendu
Exspolio, as, are, tr. bipildu, gabetu, ostu
Exspuo, is, ere, i, utum, intr. tu egin, txu egin ; okatu
Exstantia, ae, f. mutur ; hantura, hanpulotx
Exstillesco, is, ere, intr. tantaka, txortaka isuri, txortolatu
Exstillo, as, are, intr. tantaka, txortaka isuri, txortolatu
Exstimulator, oris, m. akuilatzaile, pizle
Exstimulo, as, are, tr. ezenkatu, ziztatutu ; akuilatu, piztu, sustatu
Exstinctio, onis, f. iraungipen ; herio, hilketa, hiltze
Exstinctor, oris, m. iraungitztaile, eraile ; hondatztaile, suntsitztaile
Exstinctus, a, um, exstinguo, pi.
Exstinguo, is, ere, stinxi, stinctum, tr. iraungi, amatatu ; echo (sua...) ; agortu, idortu ; galarazi, ezereztu, sakailatu ; hilarazi ; baretu, eztitu
Exstirpatio, onis, f. erauzpen
Exstirpo, as, are, tr. f. erauzti, errozgainditu, zainitzuli ; kendu
Exstitti, exsisto eta exsto perf.
Exsto, as, are, stiti, statum, intr. mailadun izan, horzdun izan (harrortz), mutur izan ; azaldu, agertu, ageri izan ; egon, iraun
Exstructio, onis, f. eraikintza, etxeginntza
Exstructus, a, um, exstruo pi.
Exstruo, is, ere, struxi, structum, tr. metatu, mukurutu ; eraiki
Exsuccus, a, um, ihartua, idortua
Exsodo, as, are, intr. lurrindu ; ahalegindu, ahalak oro egin
Exsugo, is, ere, suxi, suctum, tr. edoski, surgatu
Exsul, ulis, m. atzerritua, herbestetua
Exsulo, as, are, intr. atzerritua, herbesteratu ; atzerrian bizi
Exsultabundus, a, um, alaitzu, bozkariatsu (bozkarioz jauzkari)
Exsultatio, onis, f. jauzi ; alaialdi, alaibuita
Exsulto, as, are, intr. jauzi ; punpatu ; tzalapastatu (uhinak) ; alaitu, bozkariatu ; harrotu
Exsuperabilis, e, garaigarri, gaingarri
Exsuperantia, ae, f. nagusitasun
Exsupero, as, are, intr. nagusitu, nausi izan, igan, igo, gainditu, iragan, traukatu ; iraun ; gailendu, garaitu
Exsurdo, as, are, tr. gortu, elkortu ; zoratu, zorabiatu ; kexatu, ehelegatu ; ahuldu (zentzumena)
Exsurgo, is, ere, surrexi, resurrectum, intr. zutitu ; handitu, hazi ; bizkortu, zuzpertu

Exuscito, as, are, tr. iratzarri ; zirikatu, berotu, hunkitu
Exta, orum, npl. erraiak ; aragi
Extabesco, is, ere, bui, intr. idortu ; endurtu, kaxkartu ; itzali, galdu, lekutu
Extemplo, adb. berehala, laster, ondoren
Extemporalis, e, batbateko, ustekabeko
Extemporalitas, atis, f. batbateko asmaketa
Extendo, is, ere, tendi, tensum edo tentum, tr. zabaldu, handitu, gehitu ; hedatu ; extendere praeda, etxaltea handitu ; extendere pennas, hegala Luzatu ; Luzatu (epea) ; extendere proelium, gudua Luzatu ; uzkaili, irauli, lurreratu
Extensus, a, um, extendeo pi.
Extento, as, are, tr. etzan, hedatu ; probatu, saiatu
Extentus, a, um, extendeo pi.
Extenuatio, onis, f. mehetasun ; gutximen, urripen, eskastasun ; arindura, eztidura
Extenuo, as, are, tr. mehatu, ahuldu ; gutxitu ; urritu ; arindu, eztitu
Exter, era, erum, kanpoko, arrotz, atzerritar
Exterebro, as, are, tr. zulatuz atera ; erauzi ; behartu
Extergeo, es, ere, tersi, tersum, tr. lehortu, xukatu
Exterior, us, exter komp.
Exterius, adb. at, kanpoan
Extermino, as, are, tr. kanporatu ; herbesteratu ; baztertu
Externus, a, um, kanpoko ; arrotz, atzerritar ; arerio, etsai
Extero, is, ere, trivi, tritum, intr. aterarazi ; igurtzi, karrakatu, hoinperatu ; porrokatu, suntsitu, lehertu
Exterus, a, um, kanpoko, arrotz, atzerritar
Exterreo, es, ere, ui, itum, tr. izitu
Exteritus, a, um, exterreo pi.
Extersus, a, um, exerceo pi.
Extimesco, is, ere, mui, intr. izitu ; beldur izan ; tr. beldurtu
Extimus, a, um, exter sup. muturreko, buruko ; azkena, urrunena, urrutiena
Extirpatio... ik. extirpatio
Extispex, icis, m. azti, erraiak begiratuz, aruspizio
Exispicium, ii, n. oparien erraien miaketa
Extollo, is, ere, extuli, elatum, tr. goratu, goitiu, jaso ; extollere caput, burua altxatu ; eraiki ; sorrarazi ; goretsi, handietsi ; adore eman ; harrotu ; extollere aliquem ad caelum, norbait goraipatu
Extorqueo, es, ere, torsi, tortum, tr. erauzi ; atera, alderatu ; zainartatu, amurratu ; urrutira bultzatu ; kendu, ostu, lapurtu ; behartu, hertsatu, derrigortu ; extorsit ut fateretur, aitortzera derrigortu zuen ; oinazetu
Extorreο, es, ere, tr. kiskali
Extorris, e, herritik kanporatua ; herbestetua, herbesteratua
Extorsi, extorqueo perf.
Extortor, oris, m. iruzurtzaile
Extortus, a, um, extorqueo pi.
1. **Extra**, aurretitz, akusatibuaerekin. ; kanpo, haraindi ; bestalde, gabe ; extra periculum, gaizbidetik urrun ; extra consuetudinem, ohituraren aurka ; ezik ; extra mulieres senesque, emakumeak eta zaharrak ezik
2. **Extra**, adb. kanpoan, kanpotik ; bestalde, gainera
Extractus, a, um, extraho pi.
Extraho, is, ere, traxi, tractum, tr. atera, erauzi, kendu ; extrahere telum, gezia zauritik atera ; Luzatu ; extrahere somnum, loa Luzatu ; iragan (denbora)
Extraneus, a, um, kanpoko, arrotz, atzerriko ; iz.m. arrotza, atzeritarra
Extraordinarius, a, um, ohi ez bezalako, bekaino ; gainerako, osagarri (gudataldea)
Extra quam, **Extra quam si**, -z beste, baizik eta, baizik ere
Extrarius, a, um, arrotz, kanpoko
Extraxi, extraho perf.
Extremitas, atis, f. buru, mutur ; inguru, hedadura, zabaldura
Extremo, adb. azkenean, azkenekoz,
1. **Extremum**, adb. azkenean, azken aldiko, bider
2. **Extremum**, i, n. bukaera ; buru, mutur ; epe, muga ; kinka, kinkatxar
Extremus, a, um, muturreko, buruko ; azkena ; extrema aestas, uda bukaeran ; extremus anni mensis, urteko azken hilabetea ; apal apaleko ; zola zolako, beheko, txar, ezdeus ; extremus sortis juvenis, izaera apaleneko gaztea ; gorena
Extrico, as, are, tr. askatu, askamatu, berezi ; nekez bildu (norbaiteganik dirua)
Extrinsecus, adb. kanpoan, kanpotik
Extritus, a, um, extero pi.
Extrivi, extero perf.
Extrudo, is, ere, trusi, trusum, tr. kanporatu, ohildu, atzerarazi, baztertu, urrundu ; bidali,igorri
Extruο, ik. exstruo
Extrusi, extrudo perf.
Extrusus, a, um, extrudo pi.
Extudi, extundo perf.
Extuli, effero eta extullo perf.

Extumeo, es, ere, ui, intr. hantu, hanpatu, puztu
Extumesco, is, ere, intr. hantu, hanpatu, puztu
Extumidus, a, um, hantua
Extundo, is, ere, udi, tr. kanporatu, aterarazi, ohildu ; egin, landu, tankeratu
Exturbo, as, are, tr. kanporatu, ohildu, herbesteratu ; nahasi, kezkatu
Exuberantia, ae, f. oparotasuna, ugaritasuna, nasaitasuna
Exubero, as, are, tr. anitz izan, oparo izan, ugari izan
Exul, Exulo... ik. exsul, exsulo...
Exulceratio, onis, f. zauri, zauridura
Exulcero, as, are, tr. zauritu ; gaitzandu, suhartu ; gaiztotu, mingostu
Exulto..., ik. exsulto
Exululo, as, are, intr. oihu egin, orro egin
Exundatio, onis, f. uraldi
Exundo, as, are, intr. gainezkatu ; jalgi ; saldoan atera, itoteka atera
Exuo, is, ere, i, utum, tr. biluzi, erantzi ; kendu, jabegoa kendu ; uko egin
Exuro, is, ere, ussi, ustum, tr. kiskali, erre, sueman ; idortu
Exustio, onis, f. kiskalketa, sute ; bero mingar
Exustus, exuro pi.
Exutus, a, um, exuo pi
Exuviae, arum, fpl. jantzi baztertuak ; hondakin, larru ; gerra harrapakin, bilkin
Exuvium, ii, n. ik. **Exuviae**

F

- Faba**, ae, f. baba
- Fabaceus, Fabacius**, a, um, baba-, baben
- Fabalis**, e, baba-, baben
- Fabata**, ae, f. babaahi
- Fabella**, ae, f. ipuin, historioto ; antzerki
1. **Faber**, bra, brum, langile-, langilearen ; arotz-, errementari-
 2. **Faber**, bri, m. langile, ofiziale ; faber lignarius, zurgin, maiasturu ; egile, sortzaile
- Faberrime**, fabre sup.
- Fubre**, adb. ederki, artez, trebeki
- Fabrefactus**, a, um, artez landua
- Fabrica**, ae, f. lantegi, ola ; egite, -gintza ; eraikuntza, eraikidura ; lan, langileria ; langintza
- Fabricatio**, onis, f. langintza, eraikuntza ; lan
- Fabricator**, oris, m. eraikitzaile, langile
- Fabrico**, as, are, tr. egin, landu, eraiki ; burdina landu ; zizelatu ; sortu ; fabricare verba, hitz berriak sortu ; asmatu, apailatu
- Fabricor**, aris, ari dep. tr. ik. fabrico
- Fabrilia**, ium, npl. errementari-tresnak, erremintak ; eskulanak
- Fabrilis**, e, ola-, olako ; burdinola- ; errementari- ; langile-
1. **Fabula**, ae, f. baba txiki
 2. **Fabula**, ae, f. ipuin, solas, eleketa ; elapide ; fieri fabula, nausa, elapide bilakatu ; alegiazko ipuin ; antzerki, olerki ; gezurrak ; fabulam dare, antzeztu ; ezerez, itzal, mamu
- Fabularis**, e, alegiazko
- Fabulator**, oris, m. kondalari ; alegilarri
- Fabulor**, aris, ari, dep. solastatu, hitz egin, mintzatu, elestatu ; gezurra esan
- Fabulose**, adb. alegiaz, gezurrez
- Fabulosus**, a, um, alegiazko, alabadereko, sinetsezin
- Fabulus**, i, m. baba txiki
- Fac**, facio agintaldia
- Face**, fax abl. ; facio agintaldi arkaikoa
- Facessitus**, a, um, facesto pi.
- Facesso**, is, ivi edo ii, itum, tr. egin, bete ; sortu, eragin, piztu ; intr. joan, urrundu, urrutiratu
- Facete**, adb. alaiki, gozoki, irriz, pozik ; ondo, oso ondo
- Facetiae**, arum, fpl. alaitasun, gozotasun, sotiltasun, zorroztasun ; txantxa, txaskoini
- Facetus**, a, um, dotore, sotil, txairio, leun ; alai, gozo, antzetzu ; adeitsu
- Facies**, ei, f. era, itxura, antz, egite ; urbis facies, hiriaren itxura ; aurpegi, begitarte ; planta, karantza ; irudi ; noscere de facie, ikustez ezagutu ; mota, kente, ika
- Facile**, adb. errazki, bere kabuz, bere oguz, nahitara ; alabaina, ezin uka, ziur, prefosta ; omnium facile pessimus, ororen txarrena alabaina ; gozoki, igeiki
- Facilior**, us, facilis konp.
- Facilis**, e, erraz, samur ; landuerraz, landuehi ; malgu, bihurkor ; iter facilius, bide hobe ; cibus facilis ad concoquendum, hazkurri liixerigarri ; oparo, ugari ; baliogabe, txiki, garrantzigabe ; facilis factura, kalte txiki ; egoki, on, gai, -dun, -tsu, -kor ; facilis ad irascendum, haserrakor ; jori, zoriontsu, zorioneko ; onginahiko, elkarkoi, lagunko, otzan ; egoki, aldeko ; facilem aurem praebere, gozoki aditu
- Facilitas**, atis, f. erraztasun, gaitasun, egokitasun ; adoregabe, jite-, aiurri-ahulezia ; onginahi, ontasun, ontzapen
- Facilius**, facile konp. eta facilior neutroa
- Facillime**, facile sup.
- Facillimus**, a, um, facilis sup.
- Facinorosus**, a, um, kriminal, gaixtagin
- Facinus**, oris, n. ekintza, egintza ; krimen, gaixtakeria
- Facio**, is, ere, feci, factum, tr. egin, bete, facere iter, bide egin, ibili ; sorrarazi ; ekoiztu, ekarri ; eraiki, landu ; facere statuam, itxura egin, zizelatu ; bilakarazi, hautatu, izenadatu ; eum consulem facere, hura kontsul hautatu ; aliquem disertum facere, norbait mintzale bilakarazi ; facere aliquem certiorem, norbait argitu, norbaiti berri eman ; ari izan, bete ; facere mercaturas, salerospenetan ari izan ; facere medicinam, sendagile izan ; gauzatu, zitzikatu, piztu ; ekarri, eman, hornitu ; facere risum, irri eginarazi ; facere stomachum, haserretu, samurtu ; facere animum, adore eman, bihotz eman ; facere negotium, nekeak sortu ; pairatu, jasan, egari ; facere jacturam, galera jasan ; uste izan, onetsi, aintzat hartu, jaramon egin ; facere magni, pluris, asko jaramon egin, gehiago jaramon egin ; alegia egin, onartu ; fac animum interire, eman dezagun, ezar dezagun arima betiereko dela ; intr. ari izan ; facere amice, adiskide bezala ari izan, adiskide agertu ; iragan ; aldeko edo ezaldeko izan ; egoki izan ; balios, gai, on izan ; -i ongi egin ; oparia eskaini (apezak) ; Jovi facere, Jupiteri oparia eskaini
- Facis**, facio ind. or. 2. perts. edo fax gen.
- Facticius**, a, um, aizun ; gezurrezko

Factio, onis, f. egitate, egiteko, eginkizun ; alderdi, elkarte ; lagundi ; zimarku
Factiosus, a, um, egile, arizale, eraginkor, esku laster ; handius, handi nahi ; azpikari ; oldarkor, erauzle
Factito, as, are, tr. askotan egin, egiainkatu ; lanbidea izan
Facto, as, are, tr. askotan egin ; ogidea izan
Factum, i, n. egintza, lan, sail ; facta edo facta egregia, balentria, aripen
Factura, ae, f. -gintza, fabrikazio, egite, egintza ; langileria
Factus, a, um, facio pi.
Facula, ae, f. argimutilto, zuziska
Facultas, atis, f. ahal, ahalmen, erraztasun ; facultatem dare, -ko ahalbidea eman ; ontasun, gaitasun, ganore, undulgu ; facultas dicendi, eleedertasun, mintzamen ; ugaritasun, oparotasun, ontasunak ; pro facultate quisque, norbera (k) bere ahalarren arabera
Facunde, adb. aho ederreze
Facundia, ae, f. eleeder ; mintzaera, mintzamen
Facundus, a, um, ahoeder, eleeder
Faecarius, Faecatus, a, um, mahaslapa-, mahaslapako
Faecis, faex gen.
Faecosus, a, um, lohitsu, lapatsu
Faecula, ae, f. hondakin ; fardillo zakar ; gesal
Faeculentus, a, um, lapatsu, lohitsu
Faesula, ae, f. eta **Faesulae**, arum, fpl., Fesula hiria
Faex, faecis, f. lapa, ondar, zabor ; gesal ; larrutinta, azaltinta ; faes populi, jente baztertua, jente ezdeusa
Fageus, Fagineus, Faginus, a, um, bago-, bagoko
Fagum, i, n. ezkur
Fagus, i, f. eta **fagus**, us, f. bago
Falarika, ae, f. falarika, jabalina luze
Falcarius, ii, m. errementari, segagile
Falcatus, a, um, segaerako, makur ; segadun
Falcifer, era, erum, segadun
Falcula, ae, f. igitai ; atzapar, aztapar
Falerii, orum, mpl. Falerio, Etruriako hiria
Falernum, i, n. Falernako ardo, (Kanpaniako lurraldean)
Falernus, a, um, Falernako
Faliscae, arum, fpl. janaska, janteia
Falisci, orum, mpl. faliskatarrak, Etruriako biztanleak
Faliscus, a, um, Faliskako, faliskatar-
Fallacia, ae, f. amarrukeria, maltzurkeria ; erru, huts
Fallaciter, adb. amarruki, maltzurki ; erruz
Fallax, acis, engainatzaire ; sabelzuri, gezurti ; falsutua ; maltzur
Fallens, entis, fallo po.
Fallo, is, ere, fefelli, falsum, tr. engainatu, huts egin ; ager fefellit dominum, arloak nagusiari uste baino gutxiago eman zion ; saldu, hitza jan ; hitzeko ez izan ; fallere fidem datam, hitza jan ; ez ageri izan, ikusezin, ezkutatua izan, saihestu ; non me fallit, badakit ; ezkutatu, gorde ; fallere furtum, lapurreta gorde ; liluratu ; ekin, ari izan
Falsarius, ii, m. gezurrezko egile
Falsidicus, a, um, sabelzuri, gezurti, gezurter
Falsiloquus, a, um, gezurti
Falsimonia, ae, f. gezur
Falso, adb. bidegabe, ezerezengatik, ezdeuserengatik
Falsum, i, n. erru, huts, gezur ; adb. gezurrez
1. **Falsus**, a, um, fallo pi. ; engainatu, errudun ; alegiazko, irudikatua ; engainatzaire, gezurti, amarrukor, funsgabe, makur, ametsezko
2. **Falsus**, i, m. gezurti, engainatzaire, iruzurti
Falx, falcis, f. sega, igitai, aihotz ; ezpata makur
Fama, ae, f. fama, ospe, omen ; fama est, omen ; sineste orokorra ; ohitura ; omen txar ; Fama, jainkosa
Famelicus, a, um, gose, goseti
Fames, is, f. gose ; famem sustentare, ase ; gosete ; irrika, irrits, gutizia ; auri sacra fames, deabruko urre gosea
Famigerator, oris, m. albistari, berriketari
Familia, ae, f. familia, etxe, aria, sendi ; senitarteko ; mutil, sehi, morroi ; antzerlari talde ; filosofo erakunde
1. **Familiaris**, e, etxeko, senitarteko ; adiskide, maite ; vir mihi familiarissimus, nere adiskide maitemina ; ezagutua, ohizkoa ; arrunta
2. **Familiaris**, is, m. mutil, morroi ; adiskide
Familiaritas, atis, f. adiskidetasun ; harreman, lotura
Familiariter, adb. adiskidetsuki, nabasiki ; osoki, txit
Familias, familia gen. arkaikoa ; paterfamilias, pater familias, etxeko jauna, etxeko nagusi ; mater familias, ama ; etxekandere
Famosus, a, um, elapide emaile ; ezaguna, ospedun, famatua ; fama txarreko ; iraingarri
Famula, ae, f. sehi, mirabe, neskato, miskandi ; esklabo

Famularis, e, esklabo- esklaboaren, mutil-, mutilaren
Famulatio, onis, f. esklabo talde
Famulatus, us, m. mendekotza, morrontza
Famulor, aris, ari, dep. intr. mutil izan, esklabo izan, zerbitzatu
 1. **Famulus**, a, um, etorkor, manakor, manaerraz
 2. **Famulus**, i, m. mutil, sehi, miskandi, morroi ; esklabo ; apaiz ; maide, brutxa
Fanaticus, a, um, haserre, berdatua, bitxi, eragabe ; amorratua, burubero ; pagano
Fandus, a, um, for aditz adj. haizu ; zuzen
Fanum, i, n. tenplo
Far, farris, n. gari, ogi, bishi tipil
Farcimen, inis, n. odolki, buzkantz ; (lodi) urdain
Farcio, is, ire, farsi, fartum, tr. bete, mukurutu ; sartu ; gizendu (hegaztiak)
Fari, for inf.
Farina, ae, f. irin ; izaera, mota
Farinarius, a, um, irin-, irineko
Farinulentus, a, um, irintsu
Farnus, i, f. lizar
Farra, far pl.
Farraceus, **Farracius**, a, um, gari-, garizko
Farrago, inis, f. bihi bazka (aberenatzat) ; nahasdura ; ezerezkeria, huskeria, kujuberia, pegesa
Farratus, a, um, irin-, irinezko
Farreum, i, n. ogi gozopil, ogi arroskila
Farreus, a, um, gari- ogi-
Farsi, farcio perf.
Fartilis, e, gizentua, gizentzeko
Fartor, oris, m. urdaisaltzaile ; hegazti gizentzaile
Fartura, ae, f. hegazti gizenketa
 1. **Fartus**, a, um, farcio pi.
 2. **Fartus**, us, m. eduki ; barruko ; aragi xehakin ; aragi ore
Fas, deklinaezin. n. Jainko legea ; zuzenbidea ; fas jusque, Jainko eta giza legeak ; fas atque nefas, ongia eta gaizkia ; fas est, haizu da (orokorki), zilegi da (giza legea), sori da (erlijio legea)
Fascea, ae, f. lotailu, lotura, xarpa ; ohe-uhal ; buraztun ; buru-uztai
Fascia, ae, f. ik. fascea
Fasciculus, i, n. azaoska ; sorta, floka
Fascinatio, onis, f. lilura, zoradura
Fascino, as, are, tr. liluratu, zoratu
Fascinum, i, n. lilura ; begizko, sorginkeria
Fasciola, ae, f. xingola, zinta
Fascis, is, m. azao ; pakete ; liktoreen zigor azaoak ; submittere fasces, zigor azaoak makurtu ; utzi
Faselus, i, m. gabarra, txalupa ; babarrun
Faseclus, i, m. babarrun, ilar
Fassus, a, um, fateor pi. ; agertzaile, erakusle, aitortzaile ; pasiboa. agertua, aitortua, erakutsia
Fasti, orum, mpl. fastoak, egutegi errromatarra ; urtekariak
Fastidio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. gogaitu, nardatu, higuin izan ; gutietxi, nazkaz baztertu
Fastidiose, adb. erdeinuz, nazkaz, laidoz
Fastidiosus, a, um, erdeintua, nazkatua, gutiesle ; erdeingarri, nardagarri
Fastidium, ii, n. milika, ahozuri, muturzuri ; gorroto, higuin, erdeinu ; gutiespen ; harrokeria
Fastigate, adb. malda, aldats, behetigora
Fastigatio, onis, f. mutur, punta, gain
Fastigatus, a, um, tontor, konkorr, puntots
Fastigium, ii, n. aurrekalde, etxeberu, ateburu ; bizkar, gailur, gain, kasko, tini ; in summo fastigio esse, omen goreanean izan ; aldapa, malda, patar ; barrunbe, zulo, sakontasun ; angustiore ad infimum fastigio, beheraino astiro estutuz
Fastigo, as, are, tr. muturreran eraiki, zorrotz bilakarazi
Fastosus, a, um, gutiesle, nardatzaile ; aldeko, on, zorihoneko
 1. **Fastus**, a, um, egoki, aldeko (auzietarako aldeko eguna)
 2. **Fastus**, us, m. harrokeria ; ospe, handikeria
Fatalis, e, adur-, adurreko, patu-, patuko ; iragarpeneko ; arrunta (hiltzea) ; halabeharrezkoa ; zorigaiztoko
Fataliter, adb. halabeharrez, jinbeharrez, tamalez
Fateor, eris, eri, fassus sum, dep. tr. agertu, aitortu ; erakutsi
Faticanus, **Faticinus**, a, um, halabeharraren iragarle, etorkizunaren iragarle ; ezinbesteko
Fatidica, ae, f. emakume azti
 1. **Fatidicus**, a, um, ik. faticanus...
 2. **Fatidicus**, i, m. iragarle
Fatifer, fera, ferum, zorigaiztoko ; galgarri, heriozko
Fatigatio, onis, f. akidura
Fatigo, as, are, tr. akitu, nekatu, unatu ; zirikatu, zitzikatu, ehelegatu ; akiulatu, berotu

Fatiloquus, a, um, etorkizun iragarle
Fatisco, is, ere, intr. erdibitu, zabaldu, zabalzabala izan ; berezi ; urtu ; akitu, ahuldu ; baretu, eztitu
Fatiscor, eris, i, dep. intr. ik. fatisco
Fatua, ae, f. ero (emakumea)
Fatue, adb. zozoki, ergelki
Fatuitas, atis, f. mutirikeria, nabaskeria, zentzugabekeria, ergelkeria
Fatum, i. n. orakulu ; fata implere, orakulua bete ; adur, patu, halabehar, jinbehar ; fato, halabeharrez, tamalez ; bizitza ; hiltze arrunta, berezko hiltze ; cedere fato, hiltze arrunta izan ; istripu, adur, zorigaitz ; Adurra (jainkoa)
Fatuor, aris, ari, dep. intr. eragabekoa izan, bitxi izan ; burugabe izan ; gogargitua izan (olerkaria)
Fatus, a, um, mintzatzaila
1. **Fatuus**, a, um, geza ; burugabe, zentzugabe, ero, ertzo
2. **Fatuus**, i, m. ero, ertzo
Fauce, abl. s. ik. fauces
Fauces, ium, fpl. eztarri, zintzur ; haitxarte, arroila, ateka ; bokale, ibaiaho ; iturburu ; luro (krater) ; aho, zulo
Fauni, orum, mpl. Faunoak, baserrietako Jainkoak
Faunus, i, m. Fauno, artzainen Jainkoak
Fauste, adb. zorionez
Fautus, a, um, zoriontsu, aldeko, egoki
Fautor, oris, m. aldekor, laguntzaile ; aldetiar ; zaintzaile, babestaile
Fautrix, icis, f. emakume babestaile, laguntzaile
Faux, faucis, ik. fauces
Faveo, es, ere, i, fautum, intr. lagundu, axola izan ; onetsi ; favere sententiae, onartu, onetsi ; egoki izan ; favere linguis, isil egon, eraspeneko isiltasuna ezkutatu
Favilla, ae, f. errauts ; ke ; pindar, su
Favonius, ii, m. sartaldeko haize, mendebal
Favor, oris, m. mesede, onginahi, begikotasun, babespen, geriza ; favorem captare, -n mesedea bilatu ; oihu, eskuzarta, txalo, gora
Favorabilis, e, ongietorri, herri-, herrikoi
Favorabiliter, adb. -n onetan, alde, txalotu izateko eran
Favus, i, m. abaraska, eztiorraz
Fax, facis, f. lastargi, zuzi ; izarbeltz ; ezkontza ; kar, su, lehia, irrika ; haserre, sumin
Faxim, Faxon, fecerim eta fecero itxura arkaikoak
Febriticito, a, are, intr. sukarra izan
Febricula, ae, f. sukar arin
Febriculosus, a, um, sukardun ; sukar emale
Febrío, is, ire, intr. sukarra izan
Febris, is, f. sukar
Februarius, ii, m. otsaila, garbiketako hilabetea
Februatio, onis, f. garbiketa
Februo, as, are, tr. garbitu
Facialis, ik. fetialis
Fecunditas, atis, f. aberastasun, emankortasun, oparotasun, ugaritasun
Fecundius, Fecundissime, adb. oparoago, txit oparo
Fecundo, as, are, tr. ernaldu ; ondu, gizendu (lurra)
Fecundus, a, um, emankor, ekarkor, oparo, jori ; irabazpideko
Fefelli, fallo perf.
Fel, fellis, n. ugormin, behazun ; eden, pozoi, zital ; haserre, garraztasun, mingostasun
Feles, Felis, is, f. katu ; ipurtats, katupitox ; lepahori, lepagorri
Felicitas, atis, f. ugarotasun, emankortasun ; zorion
Feliciter, adb. zorihonez ; gora !
felix, icis, emankor, ekarkor, aberats ; aldeko, zorioneko ; zoriontsu, zoriongarri ; aberats, antzedun, trebe
Felleus, a, um, ugormin-, ugorminezko
Fello, as, are, tr. bularra hartu, edoski
Femen, inis, n. izter
Femina, ae, f. emakume, emazte ; eme, urrixa
Femineus, a, um, emakume-, emakumezko ; emalditu, maritxu
Femininus, a, um, emakume-, emakumezko
Femur, oris, n. izter
Fenebris, e, lekurreria-, lukurreriazko
Feneratio, onis, f. lukurreria ; lukurreriatasa
Fenerato, adb. lukurreriaz
Fenerator, oris, m. lukur
Feneratrix, icis, f. emakume lukur
Fenero, as, are, tr. maileguz eman, lekurreria egin, lukurreriaz hondatu ; jokatu (diharu)
Feneror, aris, ari, dep. ik. fenero
Fenestra, ae, f. leihoa, armazulo

Fenestro, as, are, tr. leihostatu
Fenestrula, ae, f. argiarte, lehoska
Feneus, a, um, belar-, belarraren ; ergel, zozo ; homo feneus, gizon ezereza
Feniculum, i, n. aneta, mihilu
Fenile, is, m. belartegi, sabai
Feniseca, ae, f. segalari, epaile
Fenisecia, ae, f. belar ; belarketa, bedaka
Fenisecium, ii, n. belarketa
Fenisector, oris, m. segalari, epaile
Fenisex, eciis, m. segalari, epaile
Fenisicum, ii, n. belarketa
Fenum, i, n. belar
Fenus, oris, n. hobari, irabazi (diharu mailegatuak) ; zorrak ; pecunias fenori dari, mailegatu, maileguz eman, fenore obrui, zorez itotu, ito izan
Fer, fero agintaldia
Fera, ae, f. ehiza, basabere
Feracitas, atis, f. emankortasun, ekarkortasun
Feraciter, adb. aberaski, emankorki
Feralia, ium edo orum, npl. Feraliak, manoen jaiak (hilen arimen)
Feralis, e, mano-, manoen ; ehorzketatoko ; goibel, zorigaiztoko ; galgarri, ezinbesteko
Ferax, acis, emankor, ekarkor, jori
Ferbui, ferveo perf.
Ferculum, i, n. andak, angaila, Jainkoen itxuren garraiatzeko ; azpil, erretelu ; janarri, otoruntz
Fere, adb. ia, nonbait han, ardura, gehienetan
Ferendus, a, um, fero aditz adj. ; jasangarri, egargarri
Ferens, entis, fero po. ; adj. jasaile ; aldeko
Ferentarius, ii, m. arma arindun soldado
Feretrius, ii, m. Feretrio, Jupiteren izengoitia
Feretrum, i, n. anda, arkutx
Feriae, arum, fpl. jaiegunak ; oporrak ; langabezia ; hutsarte ; geldiune; feriae belli, gudarte, meni
Feriatus, a, um, jaiegunekeo ; astitsu
Ferinus, a, um, basabere- ; ferina caro edo ferina, ehiziki, basabereki
Ferio, is, ire, tr. jo, kaskatu, zanpatu ; echo, hil, oparitan hil ; heldu ; txanpondu ; ferire securi, burua moztu ; ferire foedus, itundu ; ferire oculos, ageri izan
Ferior, aris, ari, atus sum, dep. intr. besta egin
Feritas, atis, f. izaera, jite basa, basakeria, abrekeria ; tankera basa
Ferne, adb. ia, nonbait han, ohi bezala
Fermemodum, adb. ia
Fermentesco, is, ere, intr. irakin, jaiki, handu
Femento, as, are, tr. irakinarazi, jaikiarazi
Fermentum, i, n. legami, orantxa ; edari irakitu
Fero, fers, ferre, tuli, latum, tr. ekarri ; ferre coronam, buruestuna ekarri ; ferre prae se, agertu, erakutsi ; eraman, eskaini, aurkeztu, azaldu ; eman ; aurrerarazi ; tokiz aldatu, aldaratu ; ferre signa, gudutaldea aurreratu ; ferre se obviam, -n bidera joan ; ferre dona, ekaintzak egin ; ferre sacra, opariak eskaini ; ferre opem, urgatzi, heltura, sokorri egin ; lapurtu, ostu ; echo, hil ; hondatu, suntsitu ; jasan, pairatu, egari ; onartu ; ferre aequo animo, isilik jasan, etsitugabe jasan ; ferre aegre, graviter, moleste, nekez jasan ; haserretu ; ferre repulsum, eza izan ; ferre impetum, oldarra jasan, gogor egin ; lortu, erdietsi, bildu ; bozketaezarri ; ferre victoriaram, garaitu ; ferre legem, legea bozketaezarri ; ferre sententiam, iritzia eman ; ferre judicium, erabaki, epaitu ; eman, ekarri, ekoiztu, sortu ; ferre fructum, ekoiztu edo ekoizpen bildu ; zabaldu (albiste), esan, goraiapatu ; ferunt, fertur, omen, dioe ; ferre aliquem in caelum, ad astra, norbait goraiapatu ; tr. eta intr. nahi izan, gura izan, eskatu, utzi ; si occasio tulerit, gertuz ; mihi fert animus (inf.), gogo, gura, nahi dut ; joan, jo (bidea) ; haec via fert ad Roman, bide hau Erromara badoa, bide honek Erromara joten du ; bultzatu, bulkatu
Ferocia, ae, f. harrotasun, harrokeria ; bortizkeria ; izaera bizi, bortitz ; adore, bihotz
Ferocio, is, ire, intr. basati izan
Ferocitas, atis, f. ik. ferocia
Ferociter, adb. harroki, adorez
Ferox, ocis, suhar, sutsu, oldartsu ; harro, basati
Ferramentum, i, n. burdin lanabes, tresna ; armak, iskiluak
Ferraria, ae, f. burdin meatoki
Ferrarius, a, um, burdin-, burdinezko ; ferraria officina, burdinola
Ferratus, a, um, burdindun
Ferrea, ae, f. aitzur, laia
Ferreus, a, um, burdin-, burdinezko, burdingisako ; gogor, zorrotz, errukigabe ; os ferreum, bruntzezko belarri
Ferriterus, a, um, burdinetan maiz dagona (esklabua)
Ferritribax, acis, burdinetan maiz dagona
Ferrugineus, a, um, burdin margoko, beltzaran ilun ; gorrail ; beltz, ilun ; burdin kutsu
Ferrugo, inis, f. burdin herdoil ; herdoil margoko ; urdin ilun

Ferrum, i, n. burdin (metala) ; burdin lanabes ; labaina, aizto ; aizkora ; kateak ; ezten, ezpata...

Ferrumen, inis, n. soldaketa

Ferrumino, as, are, tr. soldatu

Fers, fero ind. or. 2. pers.

Fertilis, e, ekarkor, emankor ; ekarrarazle, emanarazle

Ferula, ae, f. ferula (landarea) ; azote, zaharo, makilatxo

1. **Ferus**, a, um, basa, antzakagabe, hezigabe ; landugabe ; ezikasia, baldres, zorrotz, bortitz

2. **Ferus**, i, m. basabere ; abere menderagaitz

Fervefacio, is, ere, feci, factum, tr. berotu, irakinarazi

Ferventer, adb. kartsuki, suharki

Ferveo, es, ere, ferbui, intr. irakin, barbar ari izan ; higitu, gaiztu ; mare fervet, itsasoa gaitzen da ; fervet opus, lana bere betean dago, lanaren erdian izan ; oparo, bete, ugari izan ; sutan, sutsu, kartsu izan

Fervesco, is, ere, intr. berotu, irakiten hasi

Fervidus, a, um, bero, irakin, gori ; gaiztua (itsasoa) ; bizi, suhar, mutiri

Fervor, oris, m. goritasun ; irakidura ; ezinegon, inarrosaldi ; su, gar, irrika, lehia

Fessus, a, um, akitua, eri, zahartua ; fessae res, kinka txar

Festinabundus, a, um, lehiatzale

Festinanter, adb. lehiatuki, itsumustuan, laster

Festinatio, onis, f. lehia, itsumustu, tarrapata, itoteka

Festinato, adb. tarrapataz, lasterka, hatsapasaka

Festine, adb. goizik, laster, azkar

Festino, as, are, intr. lehiatu, lastertu ; urduri izan ; tr. bultzatu, bulkatu ; lasterka, fixtifaxta egin ; festinare abitum, goizikago abiatu

Festinus, a, um, zakar, zalu, erne ; goiztar ; festinae cohortes, arma arindun gudutaldeak

Festive, adb. sotilki, xugunki ; oso ondo ! ezinobe ! ederki !

Festivitas, atis, f. bozkario, alaitasun, ; sotiltasun, xuguntasun, otzantasun

Festivus, a, um, alai, atseginingarri, pozgarri ; sotil, xoragarri

Festuca, ae, f. lasto, lasto izpi, makilatxo (esklaboen askatzeko)

Festum, i, n. jai, jaiegun

Festus, a, um, jai-, jaiko ; alai, poz, zorihoneko

Feteo... ik. foeteo...

Fetiales, ium, mpl. feziolak, gerra hasteko saila zuten apaizak

Fetialis, e, feziola-, feziolen

Fetifeer, era, erum, ekarrarazle ; emanarazle

Fetificus, a, um, ekarrarazle, emanarazle

Fetura, ae, f. ernaldi, umedunaldi ; erditze, umaldi ; errunaldi, errutaldi ; ekoizpen ; sortze, arpatze (landareak)

1. **Fetus**, a, um, ekarle (fruitua) ; ernari ; haudun, izorra ; emankor, ekarkor, ekoizle ; erditua ; umatua

2. **Fetus**, us, m. umaldi ; erditze ; errutaldi ; haur ; sabelaldi ; uzta ; ekoizpen

Fex, ik. faex

Fiber, bri, m. kastore (abere)

Fibra, ae, f. izpi, piru ; (gibel edo birika) gilgil ; odol hodi ; beta, zain (meatoki)

Fibrinus, a, um, kastor- ; kastoraren

Fibula, ae, f. gako, mako, grapa ; balazta, galga

Ficarius, a, um, piko-, pikoen

Ficedula, ae, f. moko mehe txori

Ficetum, i, n. pikotze, pikondo

Ficte, adb. amarruz, alegiaz

Ficticius, **Fictitius**, a, um, alegiazko, itxurazko ; aizun, gezurrezko

Fictile, is, n. eta **Fictilia**, ium, npl. ontzi, pitxer, txarro ; lurrontzi

Fictilis, e, buztin-, buztinezko

Fictio, onis, f. lan, eraketa, egintza ; alegia egite ; aiheru, hipotesi

Fictor, oris, m. ziselari ; itxura egile ; ofiziale

Fictrix, icis, f. emakume eratzaile

1. **Fictum**, adb. gezurrez

2. **Fictum**, i, n. gezur ; itxurapen, alegia

Fictura, ae, f. eraketa

Fictus, a, um, fingo pi. ; adj. aizun, gezurrezko

Ficula, ae, f. piko txiki

Ficulneus, **Ficulnus**, a, um, pikondo-, pikondoaren

Ficus, us eta i, f. pikondo, pikotze, piko

Fidele, adb. leialki, zintzoki, hitza hitz

Fidelia, ae, f. pitxer, txarro

Fidelis, e, hitzeko, iraunkor ; zintzo ; emana, atxikia ; ziur, fidagarri ; adiskide, mami

Fidelitas, atis, f. zintzotasun, iraunkortasun

Fideliter, adb. zintzoki, ziurki, iraunez ; adiskidetsuki ; beretik emanez

Fidens, entis, fidakor ; ausart, bipil, adoretsu, mutiri

Fidenter, adb. atrebituki, mutiriki, nabasiki
Fidentia, ae, f. nabasitasun, ziurtasun, adore
1. **Fides**, ei, f. sineste, uste on, omen on ; fidem facere, sinetsarazi ; fidem habere, sinetsi ; hitzemana ; zin ; kaudimen; fidem dare, obligare, hitza eman ; fidem liberare, solvere, conservare, hitza atxiki, hitzemana bete ; fidem fallere, mutare, frangere, hitza jan ; fidem dare de aliquo, norbaiten berme jarri ; arreta, konorte ; zintzotasun, leialtasun, egiatitasun ; atxikimendu ; vivere cum fide, zintzo bizi ; bona fide, egiaz, egiazki ; ut meam erga te fidem experireris, zuretako dutan atxikimendua erakusteko ; uste on, fidantza, zorgabe ; mercator sine fide, salerosle zorrek jana ; zaintza, geriza, urgaizgoa, heltura, laguntza, euskarri ; implorare fidem alicujus, norbaiten euskarria eskatu ; aginte, aginpide, lekukotasun, azalpen, agerpen, betepen, burrapen ; ad fidem criminum, salaketen argibide bezala ; manifesta fides est, argi, nabari dago ; Fides Jainkosa
2. **Fides**, is, f. heste soka
3. **Fides**, ium, fpl. lira
Fidi, findo perf.
Fidicen, inis, n. lirajole
Fidicina, ae, f. emakume lirajole
Fidicula, ae, f. liratxo ; gorpuziak aldaratzeko soka
Fido, is, ere, fisus sum, intr. fida izan, fidatu ; uste izan ; ausartu, haizu izan
Fiducia, ae, f. fidantza, ziurtasun ; harrokeria, adore, mutirikeria ; bahi
Fiduciarius, a, um, behin behineko
Fidus, a, um, zintzo, hitzeko ; iraunkor, funtsezko
Figlina, ae, f. lurrontzi ; eltze
Figlinum, i, n. lurrontzi ; eltze
Figlinus, a, um, lur-, lurrezko ; eltzegile-
Figmentum, i, n. itxura
Figo, is, ere, xi, xum, tr. sartu, iltzatu, lotu, josi ; eseki, zintzilikatu, txilintxautu ; figere cuneos, iltzeak sartu ; figere arma, iskiluak zintzilikatu ; figere legem, legea aldarrikatu, kobrezko laukian murrutik zintzilikatzen zen ; zulatu, zauritu ; figere damam, orkatza geziz zauritu
Figularis, e, lur-, lurrezko ; eltzegile-
Figulinus, a, um, lur-, lurrezko ; eltzegile-
Figulus, i, m. eltzegile, adreibugile
Figura, ae, f. era, itxura, aurpegi, iduri, antz ; itzal, mamu ; mota ; figura dicendi, mintzabide mota
Figuratio, onis, f. era, antz
Figuro, as, are, tr. eratu, itxuratu, landu ; metaforaz aipatu
Filex, icis, f. ira, iratze
Filia, ae, f. alaba, neska, neskatila
Filicatus, a, um, iradun, iratzedun, iraz apaindua
Filiotum, i, n. iraleku, iraztor, iraztoi
Filiola, ae, f. alabatxi
Filiolus, i, m. semetxo
Filius, ii, m. seme, haur ; filius familias, adingabeko seme
Filix, icis, f. ira, iratze
Filum, i, n. hari, oihal ; amaraun, armiarma sare ; lira korda ; inguru ; itxura, era ; mota
Fimbriae, arum, fpl. lits, zerrenda
Fimetum, i, n. simaurtegi, goroztopo
Fimum, i, n. eta **Fimus**, i, m. simaur ; lohi, idoi
Findo, is, ere, fidi, fissum, tr. erdibitu, ireki, zabaldu, zatitutu ; findere terram, lurra itzuli, landu ; iragan, zeharkatu, traukatu
Fingo, is, ere, finxi, fictum, tr. egin, landu ; itxuratu, eratu ; ondu ; oratu ; fingi a Lysippo, Lisipporeneganik itxura bildu ; leundu, antolatu, apailatu, doitu ; fingere comas, adatsa apaindu ; irakatsi, hezi ; fingere equum, zaldia hezi ; fingere aliquem bonum, norbait ondo eraiki, hezi ; asmatu ; itxurak egin, idurikatu, alegia egin, aizundu, ihakistatu ; fingere vultum, irudi izan
Finio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. mugatu, amaitu, bukatu, bururatu ; erabaki, ebatzi ; finire locum, tokia ebatzi ; finire tempus, epea ebatzi ; finire bellum, gerra bukatu ; finire laborem, lana utzi ; intr. geratu, gelditu ; hil, zendu
Finis, is, s. m.f. ; pl. m. muga, mugarri, bantzter ; pl. herri, herrialde, eskualde ; iter in Biturigum fines facere, Biturigotarren eskualderantz joan ; neurri ; hilketa ; amaiera, bukaera ; finem facere, constituere, amaitu, bukatu ; finem habere, bururatu, utzi ; helburu, xede ; quem ad finem, zer xedetarat ? ; goren, gain ; finis bonorum, on gorena
Finite, adb. doi, heinean, neurrian, zuhurki
Finitimi, orum, mpl. auzokoak, herri auzoak
Finitimus, a, um, auzoko, mugako, ondoko, hurbileko ; irudiko
Finitio, onis, f. mugapen, mugaketa
Finitor, oris, m. neurtzaile
Finxi, fingo perf.
Fio, fis, fieri, factus sum, facio pasiboa ; egina izan ; gertatu, agitu ; fit saepe ut... , askotan gertatzen da... ; fieri potest ut... , izan daiteke... ; ut fieri solet, ut fit, ohi bezala ; ex quo fit ut, ita fit ut... horren ondorioz, ondorez, hori dela eta ; bilakatu ; izendatu (da), hautatu (da) ; consul factus est, kontsul izendatua izan zen, izendatu zuten ; onetsi izan ; fieri magni, txit goreszia izan ; handizki aintzat hartua izan ; sortu, izan, bilatu ; fit, oparia eskaintzen dute
Firmamen, inis, n. euskarri, sostengu, berme ; zurkaitz ; baieztapen, berrespen

Firmamentum, i, n. euskarri, sostengu ; zurkaitz ; baieztapen, berrespen
Firmator, oris, m. laguntzaile, euskarritzaiile, sostengatzaiile
Firme, Firmite, adb. azkarki, gotorki, sendoki
Firmitas, atis, f. sendotasun, azkartasun, gotortasun, irmotasun, adore, iraunkortasum
Firmitudo, inis, f. ik. firmitas
Firmo, as, are, tr. azkartu, sendotu, indartu, indarberritu ; harresitu ; firmare locum munimentis, gunea gotortu ; firmare pacem, bakea sendotu ; adoretu, sustatu, bihotz eman, adventu nostros firmavit ; haren etortzeak guretarrei indar eman zioten ; baiezta, baietsi, erakutsi ; ziurtatu ; redditum se firmavit, ziurtatu zuen berribit etorriko zegoela
Firmus, a, um, tinko, sendo, gogor, indartsu ; tinko, iraunkor ; hitzeko, zintzo, fidagarri
fiscella, ae, f. saskitxo
Fiscellus, i, m. saskitxo
Fiscina, ae, f. ihi- edo zume-zaretxo
Fiscus, i, m. zume-zare ; enperadore-altxor ; herritar-zerrenda
Fissilis, e, erdibitueraz, erdibigarri
Fissio, onis, f. erdibiketa
Fissum, i, n. arraildura, zirritu, arraila
Fissura, ae, f. arraildura, zirritu, arraila
Fissus, a, um, findo pi.
Fistuca, ae, f. tinkai (lurraen tinkelako lanabesa) ; mailumutu, gabiko
Fistuco, as, are, intr. tinkatu ; sartu (mailumutuz)
Fistula, ae, f. hodi ; ubide, erreten ; txirula, txistu, txaranbel
Fistulator, oris, m. txistulari, txirulari, txaranbelari
Fistulosus, a, um, hoditsu, begitsu (ogia)
Fitus, a, um, fido pi.
Fixus, a, um, figo pi. ; sartua ; jos, lotu, geldi
Flabellum, i, n. abaniko, haizemaile
Flabilis, e, arnas-, aire-, aireko
Flabra, orum, npl. haizeen buhada, ufako
Flacceo, es, ere, intr. adoregabe izan, adoregabetu
Flacesco, is, ere, flaccui, intr. adoregabetu ; zimeldu, lehortu
Flaccidus, a, um, bigun, guri, malgu, bera ; luze (belarri)
Flaccus, a, um, malgu, guri, belarri luzedun
Flagello, as, are, tr. zehatu, zigorkatu, zaharoztatu ; oinazetu ; bildu, metatu
Flagellum, i, n. zaharo, azote (karrosazain) ; zigor, zartailu (esklabo zigortzeko)
Flagitatio, onis, f. eskari, otoi
Flagitator, oris, m. eskale, otoi
Falgitiose, adb. lotsagarriri, ahalkerrari
Flagitious, a, um, galdu, likits, zikin ; lotsagari, ahalkegarri
Flagitium, ii, n. lotsagabekeria ; likiskeria ; lotsa, ahalke ; gaizkorri, haserre
Flagito, as, are, tr. irrikitu, gutiziatu ; eskatu, otoitu ; auziratu
Flagrans, antis, flagro po. ; adj. bero ; sutsu, kartsu, bizi
Flagrantia, ae, f. kiskalpen, erretze, sute ; distira
Flagro, as, are, intr. erre, utan izan ; pindartu, distiratu ; irrikak janik, errerik, -n eragipenean izan ; jorik izan
Flagrum, i, n. zaharo, azote ; hede, uhal
1. **Flamen**, inis, m. flamino, erromako apaiza
2. **Flamen**, inis, n. putz, haize
Flamina via, Flamina, f. Flaminia bidea, Errroma eta Ariminoen artean
Flaminica, ae, f. flaminika, flamoaren emaztea ; emakume apaiza
Flaminium, ii, n flaminogoa
Flamma, ae, gar, su ; flammam concipere, su hartu ; gutizia, irrika, irrits, maitemin
Flammans, antis, utan, distiratsu, pindartsu
Flammatus, a, um, utan, suntu
Flammeolum, Flammeum, i, n. bela
Flameus, a, um, gar-, garreko, distiratsu, su kolore
Flammifer, era, erum, utan, gori, kiskalgarri
Flammiger, era, erum, utan, gori ; trumoaren, ostotsaren ekarle
Flammo, as, are, tr. sueman ; piztu, berotu, zirikatu ; su hartu, erre, zipildu
Flammula, ae, f. gartxo
Flatus, us, m. arnas, hats, putz, haize ; harrotasun, nahikeria
Flaveo, es, ere, intr. hori, horail, urre kolore izan
Flavesco, is, ere, intr. hori, horail, urre kolore bilakatu
Flavus, a, um, hori, horail, urre kolore
Flebile, adb. gogoilun, goibel
Flebilis, e, deitoragarri, samingarri, negargarri ; ilun, goibel, zinkurin
Flebiliter, adb. negarrez

Flecto, is, ere, flexi, flectum, tr. makurtu, konkortu ; tinkatu, tirandu (arkua) ; flectere ramos, adarrak makurtu ;bihurtu, birarazi ; flectere equum, zaldia birarazi ; hunkitu, baretu, irabazi ; flectere aliquem oratione ; norbait mintzabidez hunkitu ; flecti, flectere se, flectere (iter) ; jo, -antz joan,bihurtu

Flendus, a, um, fleo aditz adj. deitoragarri, negargarri

Fleo, es, ere, flevi, fletum, intr. negar egin, intziri egin ; tr. deitoratu, damutu ; erre (destilatu)

1. **Fletus**, a, um, fleo pi.
2. **Fletus**, us, m. negar, negar malko, deitora, auhen

Flexi, flecto perf.

Flexibilis, e, malgu ; amoltsu, men ; aldakor

Flexilis, e, malgu, toleskor, kizkur, kiribilatua

Flexiloquus, a, um, ezbaiezko, zalantzagarri, bitarako

Flexio, onis, f. makurketa, konkorketa ; bihurgune, itzulinguru ; hotsaldadura

Flexipes, etis, igokari

Flexuosus, a, um, makur, malkartsu, oker

Flexura, ae, f. bihurketa, makurketa ; bihurgune, okerrune

1. **Flexus**, a, um, flecto pi.
2. **Flexus**, us, m. bihurketa, makurketa ; okerrune ; kizkur ; hotsaldaketa

Flictus, us, m. dandaba, kaska, zanpa

Fligo, is, ere, is, ere, xi, ctum, intr. elkar jo, kaskatu

Flo, as, are, tr. intr. putz egin, ufatu

Floccus, i, m. ile kanu, ile maluta ; oihal bilo ; harizpi, harizuntz ; huskeria, ezteuskeria ; non flocci facere, gutxietsi

Flora, ae, f. Flora, Jainkosa

Floralia, ium, edo iorum, npl. Floraren jaiak

Floralis, e, Flora-, Floraren ; lore-, loreen, lorenzko

Florens, entis, floreo po.

Florentia, ae, f. Florentzia, hiria

Floreo, es, ere, ui, intr. loretu, loretan izan ; nerabezaro ; indartsu izan, zorioneko izan ; oparo izan ; menta izan, arrakasta izan ; florere gratia, omen handi izan

Floresco, is, ere, intr. loretzen hasi, lilitzen hasi ; nerabe izan ; ospetsu bilakatu

Floreus, a, um, lore-, lorenzko ; loratua, lorenztatua

Floridus, a, um, loretua, lorenztatua, lilitua, liliztatua ; eder ederra

Florifer, era, erum, loredun, lorenztatua

Florilegus, a, um, hurrupatzaila, xurgatzaila

Flos, floris, m. lore, lili ; ilaun, ile barban ; hauta, hoberena, bikain ; nerabezaro ; ahal, indar, distira, edertasun ; oparotasun, goraldi

Flosculus, i, m. loretxo, lore ; hauta

Fluctifragus, a, um, uhin apurtzaile

Fluctivagus, a, um, uhinetan alderrai

Fluctuatio, onis, f. uhin-inarrosaldi ; ezbai, zalantza

Fluctuo, as, are, intr. inarrosi (uhinak) ; igeri egon ; ezbaikor izan, zalantzakor izan

Fluctuor, aris, ari dep. intr. igeri egon ; inarrosia izan (uhinek) ; ezbaikor izan

Fluctus, us, m. olatu, uhin, itsaso ; asaldura, aztorraldi, jazarraldi ; fluctus civiles, iraultza

Fluens, entis, fluo po. isurkor, jariakor ; zintzilik ; narraz ; igeri ; erorkor ; koloka, kordoka ; adoregabe, zainil ; elejario, elatsu ; erraz

Fluenta, orum, npl. erreka, ibai

Fluenter, adb. isuriz ; airean (biloa)

Fluidus, a, um, isurkor, isurkari, jariakor ; adoregabe, zainil ; galkor, iragankor

Fluinto, as, are, intr. igeri egon ; uhindu, kizkurtu ; aldakor

Flumen, inis, erreka, ibai ; adverso, secundo flumine, ibaia goiti, ibaia beheiti ; kopuru, aniztasuna (negar, odol...) ; flumen verborum, ele turrusta

Flumineus, a, um, ibai-, ibaiko

Fluo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. isuri, jariatu ; lerratu, erori (eskutik) ; narrazu ; toga fluens, jantzi narraz ; erraz izan, elatsu izan ; oparo, nasai, ugari izan ; fluere luxuria, xtit aberats izan ; iragan (denbora) ; hedatu, zabaldu ; adoregabe izan, ahuldu, erori ; heldu, etorri

Fluvialis, e, erreka-, ibai,

Fluviatilis, e, erreketako, ibaietako

Fluvius, ii, m. ibai ; hur bizi

Fluxi, fluo perf.

Fluxio, onis, f. jario, isurpen

1. **Fluxus**, a, um, fluo pi. ; adj. isurkor, jariakor ; narraz, erorkor ; adoregabe, zainil ; beldurti, uzkur ; ahul, koloka, aldakor
2. **Fluxus**, us, jario, isurpen, urlaster

Focale, is, n. lepoko

Focilo, as, are, tr. lotailu, lokailu, lotura ipini ; bizkortu, ontsatu, hobekitu

Focula, orum, npl. berogailu

Focus, i, m. sutegitxo ; aldare

Focus, i, m. su, sutegi, sutondo, supazter ; ketoki ; etxe ; aldare, egurtoki
Fodico, as, are, tr. zulatu, akuilatu, eztenkatu ; oinazetu
Fodina, ae, f. meatoki, meatze
Fodio, is, ere, fodi, fossum, tr. aitzurtu ; induskatu, zulatu ; eztenkatu ; lehertu, iratzi (begiak) ; fodere fossam, induskatu ; kendu, erauzi, atera ; samurtu, haserretu ; kitzikatu
Foecundus, ik. fecundus
Foede, adb. itsuski, iziki, lotsagarriki
Foederatus, a, um, aliatu, elkartu, kide ; civitates foederatae, hiri kideak
Foeditas, atis, f. itsustasun ; zikintasun ; likiskeria, zatarkeria
Foedo, as, are, tr. itsustu, zikindu, zatartu, ebaki ; laidoztatu
 1. **Foedus**, a, um, itsusi, itxuragabe, zikin, kirats, zital ; lotsagarri
 2. **Foedus**, eris, n. hitzarmen, itun ; foedus facere, icere, itundu ; foedus rumpere, frangere, hitza jan, ituna urratu ; lokarriak, harremanak ; izadiaren legeak
Foenum... ik. fen...
Foenus... ik. fen...
Foeteo, es, ere, intr. kirastu
Foetidus, a, um, kirasdun, kiratsu
Foetor, oris, m. kirats, sunda, keru
Foetura, Fœtus... ik. fetura...
Foliaceus, a, um, ostoera
Foliatum, i, n. akara (landare) ; usain gozo
Foliatus, a, um, orridun, ostodun, ostotsu
Foliosus, a, um, orridun, ostodun
Folium, ii, n. orri, osto
Folliculus, i, zorrotxo ; zahagi ; baloi, pilota ; azal, leka
Follis, is, m. moltsa ; baloi ; hauspo
Fomenta, orum, npl. lotailu, lokailu (sendagailu) ; eztigarri, sorgarri ; eztidura, arindura
Fomentum, i, n. ik. fomenta
Fomes, itis, m. egur idor, suhai, sukoi, su
Fons, fontis, m. iturri, iturburu ; jaiotza, sorrera, etorki, jatorri ; zergati
Fontanus, a, um, iturri-, iturrik
Fonticulus, i, m. iturritxo
For (ez erabilia), faris, fari, fatus sum, dep. tr. mintzatu, esan ; iragarri ; fando, mintzatzuz, diotenez, omen
Forabilis, e, zulagarri
Foramen, inis, n. zulo ; irekigune, arte ; haizezulo, begi, poro
Foras, adb. at, kanpo ; kanpoan ; kanpora
Forceps, ipis, f. aliketak, orrikak ; suhatzak, porrikak ; emagin burdinak
Fore, sum inf. geroaldia ; foris abl. s.
Forem, sum subj. iragana ; foris akus. s.
Forensis, e, kanpoko ; enparantzako ; vestitus forensis, hirirako jantzi ; auziko ; herriko
Fores, ium, fpl. ate ; ate orri, aterdi ; sarbide, sarrera
Forfex, icis, f. m. aliketak ; aizturak, artaziak, guraizeak
Forticula, ae, f. aizturtxoak
Fori, orum, mpl. musul ; arraunlari alkia ; antzeztoki alkia ; erlezuloak
Forinsecus, adb. at, kanpo ; kanpoko
 1. **Foris**, is, f. ik. fores
 2. **Foris**, adb. at, kanpo, kanpoan ; foris cenare, hirian afaldu
Forma, ae, f. itxura, irudi ; marrazki ; egitasmo ; marko ; diru lorrazt ; eredu ; molde, ohe ; orkoi (zapatariarena) ; gaztanazal ; edertasun ; gogoeta ; mota ; antolaketa (idazkera)
Formalis, e, eredugarri
Formamentum, i, n. itxura, irudi
Formatio, onis, f. formakuntza, heziketa ; eraketa, itxura ; araberaketa, tankera
Formatter, oris, m. itxuratzaile, eratzaire
Formatura, ae, f. itxura, tankera
Formiae, arum, fpl. Formia, Laziomeko hiria
Formica, ae, f. xinaurri, txindurri
Formicatio, onis, f. hazkura, hazmin, hazkordina
Formico, as, are, intr. hazkuratu, hatz eman
Formicosus, a, um, txindurritsu
Formicula, ae, f. txindurritxo
Formidabilis, e, beldugarri, izugarri
 1. **Formido**, as, are, tr. beldurtu, izutu, larritu
 2. **Formido**, inis, f. izudura, beldur ; malo, zomorro
Formidolose, adb. izugarriri ; herabeki, uzkurki
Formidolosus, a, um, beldurti, herabe, uzkur ; izugarri

Formo, as, are, tr. eratu, itxuratu, egin ; landu ; ondu, idatzi ; formare regnum, imperioa sortu ; formare orationem, idazkera
 landu ; argitu, hezi, irakatsi, eraiki ; formare animus, gogoa edo bihotza hezi, eraiki
Formose, adb. sotilki, txairoki
Formositas, atis, f. edertasun
Formosus, a, um, eder
Formula, ae, f. formula ; egitura, itxura ; lege, eredu ; ikasbide filosofiko ; auzi ; formula excidere, auzia galdu
Fornacula, ae, f. labetxo
Fornax, acis, f. labe ; ola, aroztegi, sutegi
Fornicatus, a, um, uztaidun ; kakotua
Fornix, icis, m. arranbela, uztai ; kako ; arku ; lasaikeria etxe
Foro, as, are, tr. zulatu
 1. **Fors**, adb. agian, beharbada, heldubada, ustekabean, ustegabetarik
 2. **Fors**, fortis, f. adur, txiripa, ustekabe ; ut fors tulerit, harahona, mutsuka ; zorihona ; Fortuna, Jainkosa
Forsan, Forsit, Forsitan, adb. agian, beharbada
Fortasse, Fortassis, adb. agian ; gorabehera, inguru, gutxigora
Forte, adb. ustegabeen, ustegabetarik
Forticulus, a, um, nahiko adoretsu
Fortis, e, azkar, indartsu, gotor, sendo, nekagaitz ; garrantzitsu ; bortitz, oldartsu ; ausart, bipil, suhar, adoretsu ; zuzen, zintzo
Fortiter, adb. erneki, biziki, gotorki, gogorki, bortizki, suharki
Fortitudo, inis, f. indar, ahalmen, sendotasun, gotortasun ; irmotasun, adore
Fortuito, adb. ustegabe, ustegabeen, ustegabetarik
Fortuitus, a, um, ustegabeko, batbateko
Fortuna, ae, f. zori, asturu, adur, patu ; fortuna Priami, Priamen zoria ; gertakari, zorion, zorigaitz ; kausitze, lorpen ; fortunam a deo petere, lorpena jainkoari eskatu ; izaera, bizibide ; bizibide apaleneko jendeak ; Fortuna, Jainkosa ; pl. ontarsunak, aberastasunak ; fortunis expers, ontarsungabe
Fortunate, adb. zorionez
Fortunatus, a, um, zorioneko ; aberats
Fortuno, as, are, tr. zoriontsutu ; aurrera, gora eragin
Foruli, orum, mpl. apal, sail (liburutegi)
Forum, i, n. foruma, enparantza ; forum agere, zuzena, auzia eragin ; foro decidere, jendeen aurrean oraindanik ez agertu ; foro cedere, kluk egin ; azoka, merkatu ; forum boarium, idiazaka ; forum olitorium, barazkiazaka
Forus, i, ik. fori
Fossa, ae, f. zulo, hobi ; arroila, orgaerreka, inta ; luebaki, meategi ; erreten, ubide ; fossam ducere, zuloa egin
Fossicius, Fossitus, a, um, eta **Fossilis**, e, lurretikoa
Fossio, onis, f. zulaketa, indusketa ; lurlan
Fosfor, oris, m. nekazari ; zulatzaire ; trauskil, saskar
Fossula, ae, f. zulotxo
Fossura, ae, zulaketa, induspen, induskadura
Fossus, a, um, fodio pi.
Fotus, a, um, foveo pi.
Fovea, ae, f. zulo ; segada, zelata
Foveo, es, ere, fovi, fotum, tr. berotu ; besakatu, mainakatu ; artoski gorde ; artatu ; zaindu, babestu ; adoretu, lagundu, urgatzu ; lausengatu, balakatu
Fractura, ae, f. apurketa, haustura ; puska, zati ; ezpal
Fractus, a, um, frango pi.
Fraenum... ik. fren...
Fraga, orum, npl. arraga, marrubi
Fragilis, e, hauskor ; ahul, iragankor
Fragilitas, atis, f. hauskortasun, ahultasun, epe labur
Fragmen, inis, n. puska, zati, ezpal, hondarkin
Fragmentum, i, n. puska, zati, ezpal, hondarkin
Fragor, oris, m. abarrots, karraska, zarta
Fragosus, a, um, ozen, zaratatsu ; latz ; zut, maldatsu
Fragrans, antis, fragro po.
Fragrantia, ae, f. kirats
Fragro, as, are, intr. usaindu
Framea, ae, f. framea, germanitarren azkona
Frango, is, ere, fregi, fractum, tr. puskatu, porrokatu, lehertu ; xehatu, echo, irindu ; frangere brachium, besoa hautsi, amurratu ; frangere navem ad saxum, harkaitz batean untzia apurtu ; eten, moztu, hitza jan ; frangere foedus, ituna eten ; baretu, ematu, hezi, garaitu, honditu, ahuldu ; frangere audaciem, lotsagabekeria zapatu
Frater, tris, m. anai, aurride, neba (arrebarena) ; frater germanus, aurride (aita eta amaganik) ; frater consanguineus, aurride aitaganik ; frater uterinus, aurride amaganik, sabelkide ; lehengusu ; anai, lekaide, fraide ; kide ; herrikide
Fraterculus, i, m. aurride maitemina ; aurride gaztea
Fraterne, adb. anai bezala, anaiak legez
Fraternitas, atis, f. aurridetasun

Fraternus, a, um, anai-, anaien, aurride-, aurrideen, senide-, senideen
Fraticida, ae, m. aurride-eraile, -hiltzaile
Fraudatio, onis, f. iruzur, zipotz, marrokeria
Fraudator, oris, m. iruzurti, gezurti ; oker, kaltegile
Fraudo, as, are, tr. atzipetu, iruzurtu, iruzur egin, kalte egin ; gabetu, lapurtu, ebatsi
Fraudulenter, adb. gezurrez, iruzurrez, azpikeriz
Fraudulentia, ae, f. amarru, doilorkeria, zimarku, iruzur, zipotz,
Fraudulentus, a, um, iruzur egile
Fraus, fraudis, f. amarru, doilorkeria, zimarku ; iruzur, zimarkunkeria, segada, zelata ; oker, huts, ustegabe ; in fraudem incidere, huts egin, okertu, ustegabean hartu ; baztertu (legea) ; kalte, gaitz ; id mihi fraudem tulit, horrek kalte egin dit ; krimen ; fraus capitalis, hiltzea zor zaion gaiztakeria
Fraxineus, a, um, lizar-, lizarrezko
1. **Fraxinus**, a, um, lizar-, lizarrezko
2. **Fraxinus**, i, f. lizar ; jabalina
Fregi, frango perf.
Fremebundus, a, um, haserre gorri
Fremitus, us, m. zarata, zaratots ; - maris, itsasoaren orroa ; - equorum, zaldien irrintzia ; dardara, ikara ; oihu ; marmar ; - contionum, batzarreen iskanbila, tarrapata
Fremo, is, ere, ui, itum, intr. zarata egin ; oihu egin ,orro egin, irrintzi egin ; marmar ari izan ; txalotu ; txistukatu ; ozendu ; tr. esan, oihukatu ; ikara deitu
fremor, oris, m. zarata ; marmar ; dardara
Frenator, oris, m. galgatzale ; neurritzaile
Frendo, is, ere, fressum edo fresum, intr. haserretu, amorratu ; tr. porrokatu, zanpatu, lehertu ; ero, irindu
Freni, orum, mpl. ik. frenum
Freno, as, are, tr. ahokoa, galga ezarri ; eden, eutsi, jabaldu ; zigortu ; hezi
Frenum, i, n. pl. frena, orum, n. eta freni, orum, m. galga, balazta, ahoko ; lokarri
Frequens, entis, atxikia, jarraitzaile ; erat Romae frequens ; maiz Erroman zagon ; arrunt, naharo ; ugari, oparo ; frequens auditorium, asko entzule ; jendeztatua, betea ; frequens via, iraganbide, iragangune
Frequentatio, onis, f. naharotasun, oparotasun
Frequenter, adb. maiz, askotan; anitz, saldoka
Frequentia, ae, f. aniztasun, oste, jendetza
Frequento, as, are, tr. maitzu, arduratu ; maiz ibili ; berritu, berriz egin, maiz erabili ; bildu, jendeztatu ; frequentare urbem, hiria jendez bete ; ospatu ; frequentare sacra, oparia eskaini
Fressus, Fresus, a, um, frendo pi.
Fretensis, e, itsasarteko ; Sizialiako
Fretum, i, n. itsasarte, itsaso ; fretum, fretum Sicilense, Sizialiako itsasartea ; gar, su, oldar
Fretus, a, um, fidakor, ziur, harro
Friabilis, Fricabilis, e, apurgarri, iringarri, uxter
Fricatio, onis, f. igurtzi ; leunketa
Frico, as, are, cui, catum edo ctum, tr. igurtzi, marruskatu ; leundu
Frictio, onis, f. igurtzi
Frictus, a, um, frico eta frigo pi.
Fricui, frico perf.
Frigens, frigeo po.
Frigeo, es, ere, gui, intr. hoztu, hotz izan ; gogoko ez izan ; ez nahi izan
Frigerio, as, are, tr. hoztuxa
Frigesco, is, ere, frixi, intr. hoztu ; auher, geldi izan
Frigida, ae, f. ur hotz
Frigidarius, a, um, hozkailu
Frigide, adb. hozki, idorki ; adoregabe
Frigidiusculus, Frigidulus, a, um, hozkara, pixka bat hotz
Frigidus, a, um, hotz, hozkara ; izitua, herioak iziturik ; sor, sorgor ; ahul, adoregabe ; ergel, ezdeus, hutsal
Frigo, is, ere, frixi, frictum edo frixum, tr. erre, kiskali, txigortu
Frigus, oris, n. hotz, hoztasun ; herioaren izidura ; beldur ; (itxuran) ezaxolkeria, axolagabekeria, hoztasun, idortasun
Fringillus, i, m. txonta, elurtxori, negutxori
Frio, as, are, tr. porrokatu ; puskatu, puskakatu, apurtu
Frisii, orum, mpl. frisontarrak, germaniako biztanleak
Frisius, a, um, frisontarren
Fritillus, i, m. dadotutu
Fritinnio, is, ire, intr. txorrotxio egin, gurguriatu
Frivola, orum, npl. arinkeria, ergelkeria ; ezerezkeria
Frivolus, a, um, arin, ezerezko, hutsal
Frixo, frigesco eta frigo perf.
Fixus, a, um, frigo pi.
Frondator, oris, m. kimatzale, modorratzaile
Fondeo, es, ere, intr. hostodun, hostotsu izan

Frondesco, is, ere, dui, intr. hostatu
Frondeus, a, um, hostotsu ; hostaia-, hostaiaren
Frondifer, era, erum, hostodun
Frondosus, a, um, txit, erabat hostatsu
 1. **Frons**, dis, f. hostaia ; hosto-txirikorda
 2. **Frons**, tis, f. bekoki, belar ; aurpegia, aurpegiera, itxura ; frontem contrahere, bekokia zimurtu ; frons ferrea, gorritzen ez dakian bekokia, lotsagabekeria ; aurrealde ; aurrea (armada) ; in fronte, aurrean ; recta fronte, batean ; dextra fronte, eskuinean
Frontalia, ium, npl. buruko ; burupeko
Fronto, onis, m. bekoki zabaldun
Fructifer, fera, ferum, fruitudun, ekoizle
Fructuarius, a, um, fruitutsu, fruitukor, ekoizle
Fructuosus, a, um, fruitukor, emankor, ekoizle
Fructus, us, m. fruituak, ekoizpen, lurremaitzta, uzta ; humeak (abereak) ; vites fructu graves, mahatsez bete mahastiak ; irabazi, mozkin, emaitza ; fructus pecuniae, diruaren irabazkina, gozamena ; fructum ex re percipere, gauza baten mozkinak bildu ; gozamen ; gozaldiak, atseginak ; fructus vitae, bizitzako atseginak
Fruendus, a, um, fruor aditz adj. gozatu behar dena, gozatzeko
Frugalior, us, frugalis (ezerabilia) konp. ; zuhurrago, urriago
Frugalitas, atis, f. zuhurtasun, urritisun ; neurritisun
Frugaliter, adb. urriki, zuhurki ; zuzenki, zintzoki
Fruge, frux abl.
Fruges, um, ik. frux
Frugi, deklinaezin adj. zuhur, axolati ; zintzo, kastu
Frugifer, fera, ferum, ekarkor, emankor, ekoizle, fruitukor
Frugiferens, entis, ik. frugifer
Frugilegus, a, um, bihibiltzaile, alebiltzaile
Frugiparus, a, um, ekoizle
Frugis, frux gen.
Fruitus, a, um, fruor pi.
 1. **Frumentarius**, a, um, gari-, ogi- ; frumentaria res, gari hornidura ; gari
 2. **Frumentarius**, ii, m. gari-salerosle, gari-tratulari
Frumentatio, onis, f. gari-hornialdi, gari-horniketa ; gari-banaketa
Frumentator, oris, m. gari-salerosle, gari-tratulari ; soldado gari-ebakitzale
Frumentor, aris, ari, dep.intr. gari-hornialdira bildu
Frumentum, i, n. zitu, bihi ; garizko zerga
Fruor, eris, i, fruitus eta fructus sum, dep. intr. baliatu, erabili ; gozamena izan ; ekoizpen bildu ; bozkariatu ; frui voto, opa, agiantza, betea, gauzatua ikusi
Frustatim, adb. zatika, puskaka
Frustillatim, adb. zatiska
Frustra, adb. alferretan, debaldetan, irabazigabe, galtzetan, bidegabe, behargabe
Frustramen, inis, n. iruzur
Frustatio, onis, f. iruzur, jukutria, segada, aitzaki, estakuru ; etsipen
Frustratus, a, um, frusto eta frustror pi. ; atsekabe, ergel, hutsal, ondoriogabe
Frustro, as, are, tr. iruzurtu, atzipetu, atsekabetu, huts egin, gabetu ; ezereztu, ezerezztatu
Frustror, aris, ari, dep. ik. frastro
Frustum, i, n. zatitxo, puskato
Frustum, i, n. puska, zati ; ahamen, otamen
Fructecosus, a, um, zuhaiskaz beterik ; muskiltsu, kimutsu
Fructectum, i, n. lahar, lahardi, sasiarte, tarta
Frutetosus, **Frutetum...** ik. frutect...
Frutex, icis, m. zuhaiska ; zurtoin, muskil, aldaka ; adakera
Fruticesco, is, ere, intr. kimatu, muskildu
Fruticetum, i, n. lahardi, sasiarte
Frutico, as, are, intr. eta fruticor, aris, ari dep.intr. kimatu, muskildu
Fruticosus, a, um, kimadun, muskildun ; lahartsu
Frux, frugis eta maiz fruges, um, fpl. ekoizpenak, lurremaitzak ; betetasun, bikaintasun ; on ; baliagarritasun ; ad frugem bonam se recipere, bide zuzenean sartu
Fuam, arkaiko = sim
Fucatus, a, um, fuco pi. ; tindatua, apaindua ; aizun, alegiazko ; azaluts, ixurati, elezuri
Fuco, as, are, tr. tindatu, margotu ; apaindu
Fucus, a, um, apaindua ; aizun, alegiazko, itxurati
 1. **Fucus**, i, m. itsas-orbel, gorbel ; azalapain ; gorri ; txantxo, mozorro ; fucum facere alicui, norbaiti iruzur egin
 2. **Fucus**, i, m. mandeuli, uli berde ; liztor
Fudi, fundo perf.

Fuga, ae, f. ihes ; atzerri, herbeste ; in fugam se conferre, se dare, fugam capere, ihes egin ; hostes in fugam dare, impellere, etsaia ihes igorri, uxatu ; facere fugam, ihes joan, uxatu ; ezabapen, kenketa ; ikusezin, aiherkunde ; izu, beldur ; fuga bellandi, gerra-beldur
Fugacius, adb., fugaciter (ez erabilia) konp. azkarrago, lasterrago
Fugax, acis, iheskori, ihesi ; isurle ; iragankor, labur ; aldakor
Fugiendus, a, um, fugio aditz adj. baztergarri, itzurgarri
Fugiens, entis, fugio po. ihesle, iheskari, beldurti, gorrototsu ; fugiens laboris, alfer
Fugio, is, ere, fugi, intr. ihes egin, atzerritu ; lasterkatu, lasterka joan ; itzali ; utzi ; gaitzetsi ; sahestu ; fugere aliquem judicem, norbait epaile bezala baztertu ; ez ohartu, ezezaguna izan ; id te non fugit, ez zaude ezjakinean
Fugitivus, a, um, ihesle, ihesi ; esklabu iheslari, iheskari
Fugito, as, are, tr. sahestu, baztertu ; ukatu, beldur izan ; ihes egin, joan
Fugo, as, are, tr. ihes igorri, uxatu, iraitzi ; herbestetu, sahestu, baztertu, zapuztu
Fulcimen, inis, n. euskarri, zurkaitz, euspen
Fulcimentum, i, n. euskarri, zurkaitz, euspen
Fulcio, is, ire, fulsi, fultum, tr. euskarritu, zurkaitzu, eutsi
Fulcrum, i, n. euskarri, zurkaitz ; mahai-, ohe-, etab., zango ; ohe ; ohe-zur
Fulgentius, adb. konp. distiratsukiago
Fulgeo, es, ere, fulsi, intr. oinaztargi, tximista egin ; argitu, distiratu ; ospetsu, ezaguna izan
Fulgetra, ae, f. oinaztargi, tximista
Fulgetrum, i, n. oinaztargi, tximista
Fulgidus, a, um, argi, argitsu
Fulgo, is, ere, intr. ik fulgeo
Fulgor, oris, m. oinaztargi, tximista ; distira, dirdai, argidura
Fulgor, uris, n. oinaztargi ; oinaztarri
Fulguralis, e, oinaztargi-, oinaztarri-
Fulgoratio, onis, f. oinaztargiak
Fulgorator, oris, m. oinaztargi-azti
Fulguro, as, are, eta **Fulgurat** inverts. argitu ; oinaztarriak egin ; distiratu, dirdaitu, pindartu
Fulica, ae, f. uhoilo
Fuligo, inis, f. kedar ; bekainetarako tinda beltz
Fulix, icis, f. uhoilo
Fullo, onis, m. ilagin, bolatzaile
Fullonicus edo **Fullonius**, a, um, ilagin-, ilaginaren
 1. **Fulmen**, inis, n. oinaztarri, habarrots, trumoi, ostots ; oinaztargi ; distira ; hondamendi ; bortizkeria, oldar
 2. **Fulmen**, inis, n. euskarri, zurkaitz, ohe-zango
Fulmentum, i, n. euskarri, zurkaitz, ohe-zango
Fulminatio, onis, f. oinaztarri-jaurtiketa
Fulminator, oris, m. oinaztarri-jaurtikitzaire
Fulmineus, a, um, oinaztarri- ; bortitz, oldartsu
Fulmino, as, are, intr. trumoi, ostots egin ; tr. tximistaz jo ; fulminat, inverts. oinaztarria erorten da
Fulsi, fulcio eta fulgeo perf.
Fultura, ae, f. euskarri, zurkaitz
Fultus, a, um, fulgio pi.
Fulvia, ae, f. Fulbia, Klaudioren eta gero Marko Aurelioren emaztea
Fulvius, ii, Fulbio, deitura
Fulvus, a, um, beltzaran, gorrika ; hori, horiska,urrezko
Fumarium, ii, n. keatzeko toki (urdazpi, ardo...)
Fumeus, a, um, keatua, ketatua ; ilun (itxurazkoa)
Fumidus, a, um, ke egile ; ketatua ; keusaintsu ; beltzaran
Fumifer, fera, ferum, ketsu
Fumificus, a, um, kedun ; ketatu
Fumigo, as, are, tr. keatu, ketatu ; intr. ketan izan
Fumo, as, are, intr. ketatu ; lurrundu
Fumosus, a, um, ketatua ; keusaintsu
Fumus, i, m. ke ; funsgabekeria, ameskeria
Funale, is, n. soka ; argimutil, zuzi
Finalis, e, soka- ; sokazko ; gurtardatzetik kanpo lotua (zaldia)
Funambulus, i, m. sokagainkari, sokadantzari ; akrobata
Functio, onis, f. bururapen, bukaera, betepen
Functus, a, um, fungor pi.
Funda, ae, f. habaila ; birla (habailarekin igorria) ; sare (arrantza)
Fundamen, inis, n. eta **Fundamentum**, i, n. oinarri, zimentarri, egarzola ; zolu ; fundamenta agere, ponere, oinarriak jarri
Fundator, oris, m. sortzaile, eraikitzaire
Funditor, oris, m. habailari
Funditus, adb. zola zolaraino, zolatik gain ; oso, sakonki

1. **Fundo**, as, are, tr. jarri, eraiki, sortu
 2. **Fundo**, is, ere, fudi, fusum, tr. isuri ; erein ; auritiki, iraitzi ; galldatu (metala) ; hedatu, zabaldu ; utzi ; eman ; fundere animan, zendu, hil ; fundere vocem, hitzak erantzun, entzunarazi ; fundere habenas, hedeak ideki ; ekoitzu, sortu ; fundere flores, loreak sortu, loretu ; garaitu, ihes igorri, uzkaili
- Fundula**, ae, f. karrika hetsi
- Fundulus**, i, m. txinbo, enbolo, pistoi
- Fundus**, i, m. zola, zolu, hondo ; etxalde ; berme, bermatzaile, fundus fiebat, berme jarri zen, onartzen zuen
- Funebris**, e, ehorzketa-, ehorzketako ; hil- ; funebria edo justa funeberia, ehorzketak, azken egitekoak ; hilkor
- Funereus**, a, um, ehorzketa-, hil- ; dolu-jantzidun ; kaltekor, zorigaitzezko
- Funero**, as, are, tr. azken eginbideak bete
- Funesto**, as, are, tr. hilketa zikindu
- Funestus**, a, um, ehorzketa-, hil-, doluan ; hilgarri, hilkor ; kaltekor, zorigaitzezko
- Fungendus**, a, um, fungor aditz adj. betagarri, egitekoa
- Fungor**, eris, i, functus sum, dep. intr. bete, burutu ; fungi voto, bota bete ; fungi edo fungi morte, hil
- Fungosus**, a, um, harro, mardo, fardo
- Fungus**, i, m. onddo, perretxiko ; kozkor, trunbil
- Funiculus**, i, m. soka, zingulu, lokarri
- Funis**, i, m. soka lodi, unama ; dantzakorda
- Funus**, eris, n. ehorzketa ; ehorzketaliarak ; funus facere, ehorzketak egin ; hilketa ; hondamen ; hilotz, gorpu
- Fur**, furis, f. m. lapur, ohoin ; litxarrero
- Furacitas**, atis, f. lapurkortasun
- Furacissime**, adb. sup.osoki lapurrera ; osoki ohoingisa
- Furatim**, adb. lapurrera ; ohoingisa
- Furax**, acis, lapurkor
- Furca**, ae, f. sarde, urka, zurkaitz ; urkabe
- Furciter**, feri, m. eskugako, urkagai
- Furcifera**, ae, f. emakume urkagai
- Furcilla**, ae, f. sardeska
- Furcillatus**, a, um, sardedun
- Furcosus**, a, um, sardedun
- Furcula**, ae, f. zurkaitz, ateka, mendate
- Furens**, entis, furo po. amorratua, haserratua ; ero ; iradokia, zoratua
- Furenter**, adb. haserrakorki, suminki
- Furfur**, uris, m. zahi (ale) ; zolda, zahi (bilo)
- Furfureus**, a, um, zahi-, zahizko
- Furfurosus**, a, um, zahi-, zahizko
- Furia**, ae, f. haserre, irrits, irrika ; izurrite
- Furiae**, arum, fpl. Furiak, infernuko Jainkoak
- Furialis**, e, Furia-, Furien ; haserrati, sumin, haserragarri
- Furialiter**, adb. haserrakorki
- Furiatus**, a, um, furio pi. ; zoro, sumindua
- Furibundus**, a, um, sumin
- Furinus**, a, um, lapur-, ohoin-
- Furio**, as, are, tr. sumindu, haserratu
- Furiouse**, adb. suminki
- Furious**, a, um, ero, zoro, burugabe ; haserragarri, sumingarri
- Furnaceus**, a, um, labean errea
- Furnaria**, ae, f. okintza
- Furnus**, i, m. labe ; labe garaia
- Furo**, is, ere, intr. haserre izan ; galdu izan ; iradokia izan ; gaiztu (itsaso) ; gura izan
1. **Furor**, aris, ari, dep. tr. lapurtu, ebatsi, ostu
 2. **Furor**, oris, m. zoraldi ; iradokimen ; irrika, maitasun ; sumindura, amorru, hasarraldi, jazarraldi
- Furtim**, adb. ezkutuan, gordeka, isilik, ustekabean
- Furtive**, adb. ebaska
- Furtivus**, a, um, lapurtua, ebatsia ; isil, ezkutuko, isilpeko
- Furto**, adb. iruzurrez, ezkutuan, legez kontra
- Furtum**, i, lapurketa, lapurreria ; segada, zelata
- Furunculus**, i, m. lapur txiki ; zaldar
- Furvus**, a, um, beltz, ilun
- Fuscina**, ae, f. sarde ; hiruhortzeko
- Fusco**, as, are, tr. belztu, beltzatu
- Fuscus**, a, um, beltz, beltzaran
- Fuse**, adb. hedatuz, zabalduz, isuriz
- Fusilis**, e, galdatua
- Fusio**, onis, f. hedaketa, zabalketa, hedakunde, zabalkunde
- Fustis**, is, egur, subil, enbor ; makila

Fustuarium, ii, n. makilakada
Fusura, ae, f. galda, urtze
 1. **Fusus**, a, um, fundo 2. pi.
 2. **Fusus**, i, m. ardatz, txaratila
Futile, adb. alferretan, debaldetan
Futilis, e, isurkor ; ezdeus, hutsal, arin
Futilitas, atis, f. arinkeria, zirtzilkeria
Futurus, a, um, sum partizipu geroaldia, izanen dena, dateana ; gerokoa ; futurae res, futurum, etorkizuna

G

Gabii, orum, mpl. Gabio, Laziomeko hiria
Gabinus, a, um, Gabio, Gabioko ; gabiotar
Gades, ium, fpl. Kadiz
Gaditanus, a, um, Kadiz-, Kadizeko ; Gaditanum fretum, Gibraltarreko Itsasartea ; kadiztar
Gaesum, i, n. geso, Galiako jabalina
Gaetulia, ae, f. Getulia, Afrika ipar-sartaldeko eskualdea
Gaetulus, a, um, Getulia-, Getuliako ; getuliar
Galatae, arum, mpl. galatarrak
Galatia, ae, f. Galazia, Asia Txikiko eskualdea
Galbanum, i, n. galbano (errexina, gerle)
Galea, ae, f. kasko ; motots (hegazti)
Galeatus, a, um, kaskodun
Galena, ae, f. galena
Galenus, i, m. Galeno, Pergamako sendagile ezaguna
Galeolus, i, m. txamilotx, burubeltz
Galerus, i, m. larruzko txano
Gallaecia, ae, f. Galitzia
Galli, orum, mpl. galiarrak ; galoak, Zibelesen apaizak
Gallia, ae, f. Galia ; Gallia citerior edo togata, Galia Alpes-honaindikoa ; Galia ulterior, Galia Alpes-handikoa ; Galia bracata edo comata, Galia Zeltikoa ; Galia Belgica, Galia-Belgika
Gallicae, arum, fpl. oski galiakoak
Gallice, adb. galiarren era, gisa ; Galiako mintzairan
Gallicus, a, um, Galia-, Galiako ; galiar
Gallina, ae, f. oilo
Gallinaceus, a, um, oilo-, oilar- ; gallinaceus gallus, oilar ; iz. oilar
Gallinarium, ii, n. oilategi
Gallinarius, a, um, oilo-, oilategi-, oilategiko ; hegaztizain
Gallinula, ae, f. oilanda
Gallograeci, orum, mpl. galatarrak
Gallograecia, ae, f. Galazia
 1. **Gallus**, i, m. oilar
 2. **Gallus**, i, m. galiar ; Galo, izen propio ; Zibelesen apaiz ; ibai-izen
Ganea, ae, f. ostatu, edaritegi ; asekaria
Ganearius, a, um, edaritegi-, edaritegiko
Ganeo, onis, m. asekari, ezdeus, zirtzil
Ganeum, i, n. ostatu, edaritegi ; asekaria
Ganges, is, edo ae, m. Ganges, Indiako ibai
Gangeticus, a, um, Ganges-, Gangeseko
Gangraena, ae, f. pasmo, satar, ugar
Gannio, is, ire, intr. marmar ari izan ; elestan, kalakan ari izan ; iskanbila, arramantza, kalapita egin
Gannitus, us, m. marmar, eskanbila, kalapita, orro
Ganymedes, is, m. Ganimedes, Jupiteren ardozain
Garamantes, um, mpl. garamantarrak, Afrika Libia hegoaldeko biztanleak
Gargarizatio, onis, f. xafariku
Garrio, is, ire, evi edo ii, itum, tr. intr. erasi, kalakan ari izan ; txio egin ; karakatu (igela)
Garrulitas, atis, f. kalaka, eleketa, berriketa ; karaka, txio ; kalaka (haurra)
Garrulus, a, um, kalakari, berriketari, ; txiokari
Garumna, ae, m. Garuna, ibaia
Garumni, orum, mpl. garunarrak
Gaudeo, es, ere, gavisus sum, intr. tr. alaitu, bozkariatu, poz hartu, poztu ; laket izan
Gaudium, ii, n. bozkario, alaitasun, gozamen ; gaudio exultare, bozkarioz jauzi
Gausapa, ae, f. ; **Gausape**, is, n. gausape, oihal iletzu ; beroki, soingaineko ; estalki ; eskuzapi, xukadera
Gausapum, i, n. ik. gausapa

Gavia, ae, f. antxeta, kaio
Gavisus, a, um, gaudeo pi.
Gaza, ae, f. Persiako erregeen altxora ; altxorak, aberastasunak
Gelasco, is, ere, intr. izoztu
Gelatio, onis, f. izotz
Gelicidium, ii, n. izotz ; izotzaldi
Gelida, ae, f. ur hotz
Gelide, adb. hozki
Gelidus, a, um, izotzua, hormatua
Gelo, as, are, tr. intr. izoztu, hormatu, karroindu
Gelu, n. (deklinaezin), **Gelum**, i, n. izotz, horma, karroin
Gemellipara, ae, f. biritxiren, bikiren ama
Gemellus, a, um, biritxi, biki ; bikoitz, bikun ; biko, bikote ; irudikoak
Geminatio, onis, f. errepikapen ; bikoizketa (hitz, hizki)
Geminatus, a, um, gemino pi. bikoitz, bikun, bikoiztua, errepikatua, irudiko
Gemine, adb. binaka, pareka
Gemini, orum, mpl. biritxiak, bikiak ; gemines (zodiakoan)
Gemino, as, are, tr. bikoitzu, bikundu ; josi, elkartu, bateratu ; estali ; intr. bikoitzu
Geminus, a, um, biritxi, biki ; bikoitz, bikun, binako ; gemini pedes, bi oinak ; irudi
Gemitus, us, m. hasperen, intziri, zinkurin, negar ; zarata
Gemma, ae, f. ernamin, hozi, ninika, begi (landare) ; harri-bitxi, perla ; edergailu, apaingarri
Gemmans, antis, gemmo po. ernaberritzen dena ; distiratsu, harri-bitxidun
Gemmasco, is, ere, intr. ernaberritzen ari, hozitzen ari
Gemmesco, is, ere, intr. ernaberritzen ari, hozitzen ari
Gemmeus, a, um, harri-bitxi-, harri-bitxidun ; distiratsu
Gemmifer, era, erum, harri-bitxidun
Gemmo, as, are, intr. ernaberritu, hozitu
Gemmosus, a, um, harribitxitsu
Gemmula, ae, f. gemula (landarea)
Gemo, is, ire, ui, itum, tr. intr. deitoratu, intziri egin
Gemoniae, arum, fpl. Gemoniak (oinazetuen gorpuak erakusten zituzten Kapitolino mendiko mailak)
Gemonius, a, um, Gemoniakoak
Gemui, gemo perf.
Genae, arum, fpl. masaila, betazal
Genabensis, e, Genaboko
Genabum, n. Genabo (Orleans, Galiako hiria)
Genava, ae, f. Geneba
Gener, eri, m. suhi ; koinat
Generalis, e, motako, arrazako, endako, ariako
Generaliter, adb. orokorki
Generasco, is, ere, intr. ekoiztu
Generatim, adb. motaka, arrazaka, endaka ; batiz ere, batik bat ; larrian, handizki ; gehienetan ; txikika, xehean
Generatio, onis, f. sortzapen, gizaldi, belaunaldi
Generator, oris, m. sortzaile, ekoizle ; aita
Genero, as, are, tr. sortu, bizia eman, ekoiztu ; sorrarazi
Generositas, atis, f. tasun on ; aria oneko
Generosius, adb. konp. gizonkiago, gogorkiago, duinkiago
Generosus, a, um, aitoren seme ; bikain ; sotil, eskuzabal
Genesis, is, f. jaiotza, sorrera ; horoskopo ; Hasiera, Moisesen liburua
Genialis, e, ezkontza-, ezkontzako ; jai-, jaiko ; alai
Genialiter, adb. alaiki, pozik
Geniculatus, a, um, begi, giltz (landare)
Geniculum, i, n. belaun ; giltz, begi (landare)
Geniculus, i, m. biragune, bihurdura
Genista, ae, f. ote
Genitabilis, e, ernerazle, ernerazgarri
Genitalis, e, emankor, ekoizle, jaiotza-, jaiotzako : genitalis dies, sortzeko eguna
Genitivus, a, um, jaiotza-, jaiotzako, sortzaile ; sendi-, sendiko
Genitor, oris, m. aita, eraikizaile, sortzaile
Genitrix, icis, f. ama
Genitura, ae, f. sortzapen, ekoizpen
Genitus, a, um, gigno pi.
Genius, ii, m. maide, brutxa (norberaren zaintzeko jainkoa) ; gonbidatzaire ; sabel, asekeria, atsegina ; indulgere genio suo, asekeriari emana izan
Gens, entis, f. arraza, enda ; etorki, jatorri ; umeak ; jente ; herri, herridi ; jus gentium, jenteen zuzena ; nusquam gentium, inon ez ; aria (abere) ; pl. barbaroak

Gentiana, ae, f. errosta (landare)

Genticus, a, um, herri-, herriaren, herriko

Gentilicius, a, um, enda-, endaren, endako ; nomen gentilicum, senitartearen izena ; deitura

Gentilis, e, herri-, herriaren, herriko ; senitarteko, ahaide ; herritar

Gentilitas, atis, f. ahaidetasun ; ahaideria

Gentilitius, ik. gentilicius

Geno, us, n. belaun

Genua, ae, f. Genua, Italiako hiria

Genuale, is, n. belaunetako, belaunoihal

Genui, gigno perf.

Genuine, adb. zinez, egiazki, benetan

1. **Genuinus**, a, um, berezko, jaiotzetiko, jitezko
2. **Genuinus**, i, **Genuinus dens**, m. hagin

Genus, eris, n. jaiotza, sorerra, etorri, jatorri ; enda, aria, herridi, sendi ; genus humanum, gizadi ; genus militaris, gudaroste ; era, gisa, jite, mota ; genus vivendi, bizitza-mota, zekuru ; homines ejus generis, mota horretako gizonak

Geografia, ae, f. geografia

Geometres, ae, m. geometro

Geometria, ae, f. geometria

Geometrica, orum, npl. geometria

Geometrica, es, f. geometria

Geometricus, a, um, geometriko

Georgica, orum, npl. Georgikak, Birgilioren liburua

Geogicus, a, um, nekazaritza-, nekazaritzako

Gergovia, ae, f. Gergobia, arbernetarren hirinagusia

Germana, ae, f. arreba, ahizpa, aita eta ama beretik

Germane, adb. aurride bezala ; egiazki

Germani, orum, mpl. germaniarak

Germania, ae, f. Germania (Alemania)

1. **Germanicus**, a, um, Germaniako, germaniar
2. **Germanicus**, i, m. germaniko (izengoitikoa)

Germanitas, atis, f. aurridetasun ; antz, egite

1. **Germanus**, a, um, aita eta ama beretik, aurride- ; egiazko, zinezko, jator
2. **Germanus**, a, um, germaniar
3. **Germanus**, i, m. anai

Germen, inis, n. ernamuin, hozi ; begi, muskil, minika ; zergati, zio

Germinatio, onis, f. **Germinatus**, us, m. sorerra, hozidura, ernaldi, hozialdi

Germino, a, are, intr. hozitu, buztandu, ernaberritu, ninikatu ; ekoiztu, eman

Gero, is, ere, gessi, gestum, tr. ekarri, eduki, jantzi ; eraman ; gerere flores, lorez jantzi ; eskaini, erakutsi ; gerere amicitiam cum, norbaiten adiskide izan ; egin, bete (kargu), kudeatu ; gerere comitia, batzarraren buru izan ; gerere rempublicam, herriaren eginbideak kudeatu ; rem male gerere, bere egitekoak gaizki kudeatu, huts egin ; rem bene gerere, lortu ; iragan (denbora) ; gerere se edo gerere, ihardun, jokatu

Gerrae, arum, fpl. ezerezkeria, huskeria, pegeseria, kujuberia

Gerulus, i, m. ekarle, zamaketari

Geryon, onis, m. Gerion, hiru buruko herensugea

Gessi, gero perf.

Gesta, orum, npl. balentriak, egitandiak, aripenak

Gestamen, inis, n. ekarten den gauza guztia : jantzi, edergailu... ; garraiagailu

Gestatio, onis, f. ibilaldi edozoin garraiagailuz ; ibilbide

Gestator, oris, m. zamaketari

Gestatoria sella, ae, f. arkuts, anda, eskuohe

Gestatus, us, m. garraio

Gesticularia, ae, f. dantzaris, sinularisa

Gesticularius, ii, m. ihakingile, dantzari

Gesticulatio, onis, f. keinu, keinuketa, igidura

Gesticulator, oris, m. ihakingile

Gesticulor, aris, ari, atus sum, dep. keinulatu, ihakinztatu, dantzatu

1. **Gestio**, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. bozkarioz jauzi ; tr. gura izan, irritu, irrikatu
2. **Gestio**, onis, f. kudeaketa

Gestito, as, are, tr. ekarri, eraman, garraiatu

Gesto, as, are, tr. ekarri, eraman, garraiatu ; zabaldu (albiste) ; beregan izan

Gestuosus, a, um, keinutsu

1. **Gestus**, a, um, gero pi. ; res gestae, fpl. ; gesta gestorum, npl. gertakariak, gertaldiak, egitandiak ; garaipenak
2. **Gestus**, us, m. keinu ; egoera, jarrera

Gesum, ik. gaesum

Getae, arum, mpl. getarrak, Traziako biztanleak

Getice, adb. getarren era, gisa

Geticus, a, um, getarren-
Getulus, ik. Gaetus
Gibba, ae, f. konkordura, kozkor
 1. **Gibber**, era, erum, konkor, konkordun, tontor, muturdun
 2. **Gibber**, eris, n. konkor, konkordura
Gibberosus, a, um, konkor, konkordun
 1. **Gibbus**, a, um, konkor, korkoitz ; zubitua, handua
 2. **Gibbus**, i, m. konkor, konkordura
Giganteus, a, um, erraldoi-, erraldoien
Gigas, antis, m. erraldoi ; mpl. Erraldoiak, Lurraren semeak ; Jupiter bere Olinpiako alkitik auriki nahi zuten, baina oinaztarriak jo zituen
Gignentia, ium, npl. landareak
Gift, is, ere, genui, genitum, tr. jaio, sortu, bizia eman, egir ; Aeneas, quem Anchises genuit, Eneas, Ankisesen semea ; eman, eragin, piztu ; amicitiam gignere, adiskidantza piztu
Gilvus, a, um, hori argi, urdinabar
Gingiva, ae, f. oi, hagin-hobi
Ginnus, i, m. epotxa, nano
Glaber, bra, brum, bilogabe, tipildua ; burusoil, garbal, karsoil ; gazte bizargabea
Glabresco, is, ere, intr. bilogabetu
Glabro, as, are, tr. bilogabetu, tipildu, bipildu
Glacialis, e, izotz-, horma-, hozbizi
Glacies, ei, f. izotz, horma ; izozki, hormaki
Glaciesco, is, ere, intr. izoztu, hormatu, karroindu
Glacio, as, are, tr. izoztu, hormatu, karroindu ; intr. gogortu, lotu, gatzatu
Gladiator, oris, m. gladiatore ; gladiatores dare, gladiatoren borroka eman
Gladiatorium, ii, n. gladiatore-saria
Gladiatorius, a, um, gladiatore- ; gladiatore familia, gladiatore-talde
Gladiatura, ae, f. gladiatoregoa
Gladiolus, i, m. ezpata ; sastakai ; ezpata, keheila, oilarbuztan (landare)
Gladius, ii, m. ezpata, marraza ; gladium educere, zorrotik ezpata atera ; gladio stricto, ezpata agerian ; gladius plumbeus, zurrezko ezpata, hau da kaltezinezkoa ; goldemutur ; ezpatarrain, esparroi
Glaeba... ik. gleba
Glaesarius, a, um, anbar horiko ; anbar horidun
Glaesum, i, n. anbar hori
Glandarius, a, um, ezkur-, ezkurdun
Glandifer, fera, ferum, ezkurdun
Glandionida, ae, f. urde mihiki eta golaki ketatu
Glandium, i, n. urde mihiki eta golaki ketatu
Glandula, ae, f. guruin ; gangaila
Glans, andis, f. ezkur ; berun edo buztin pilota
glarea, ae, f. legar
Glareosus, a, um, legartsu
Glaucus, a, um, orlegi urdin
Gleba, ae, f. mokil, mokor ; alor, soro ; puzka
Glebosus, a, um, biribil
Glebula, ae, f. mokorska, alortxo
Glessum, **Glesum**, i, n. anbar hori
Glis, iris, m. muxar, basaku, gatubixar
Glisco, is, ere, intr. handitu, ekindu, bilbatu ; tr. gutiziatu
Globo, as, are, tr. biribildu ; pasiboan, taldekatu
Globosus, a, um, biribil
Globulus, i, m. globulu ; biribilko
Globus, i, m. kanika, esfera ; mordo, meta ; andana, talde, oste
Glocio, is, ire, intr. lokatu, kolkatu, korokatu
Glomeramen, inis, n. kanikak, esferak ; atomoak
Glomero, as, are, tr. biribilkatu, metatu ; harilkatu ; taldekatu
Glomerosus, a, um, erlakumetan
Glomus, eris, n. talde, saldo
Gloria, ae, f. ospe, fama, omen ; lehiaketa ; harrokeria
Gloriatio, onis, f. arrandi, burgoikeria
Gloriola, ae, f. handiuskeria, hoila
Glorior, aris, ari, dep. intr. bere burua goratu, goretsi ; gloriari re, de re, in re, zerbaitz harro izan
Gloriose, adb. ospetsuki ; harroki ; handiuski
Gloriosus, a, um, aintzagari, ospetsu, ezaguna, entzutetsu ; harro, arranditsu, harroputz
Glossarium, ii, n. hiztegi
Glubo, is, ere, psi, ptum, intr. azal kendu

Gluma, ae, f. mintz ; azal (ale, fruitu)
Gluten, inis, n. lekeda, lika
Glutino, as, are, tr. erantsi, likatu ; orbandu
Glutinosus, a, um, lekedatsu, likatsu, limuri
Glutinum, i, n. lekeda, lika
Glutio, **Glutto**, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. irentsi, gainditu
Gluto, **Glutto**, onis, m. sabelkoi, tripazain
Gnaritas, atis, f. ezaguera, ezagutza
Gnaruris, e, jakile, jakitun, ezagutziale ; ezagutua
Gnarus, a, um, jakile, jakitun, ezagutziale ; ezagutua
Gnata, ae, f. -n alaba
Gnatho, onis, m. Gnato, bizkarkoi-izena
1. **Gnatus**, a, um, -tik jaiot
2. **Gnatus**, i, m. -n seme
Gnave... ik. nave...
Gobius, ii, eta **Gobio**, onis, m. zarbo, talamazoka
Gordium, ii, n. Gordio, Frijiako hiri
Gorgones, um, fpl. Gorgonak (Medusa, Stenio eta Eurialea, Forkusen alabak) ; Gorgon edo Gorgo, hiru alabetatik bat
Gorgoneus, a, um, Gorgonen, Medusaren
Gortyn, ynos, **Gortyna**, ae, f. Gortina, Kretako hiria, Labirintoaren ondoan, Lete ibaia aldean
Gortyniacus, -ius, a, um ; **Gortiniacys**, idis, f. Gortina-, Gortinako
Grabatulus, **Grabatus**, i, m. ohe apal, kamain
Gracchanus, a, um, Grako-, Grakotarren
Gracchus, i, m. Grako, deitura ; mpl. grakotarrak, Tiberio eta Kaio
Gracilis, e, mehe, mehar ; ahul, hersi ; erraz (idazkera)
Graciliter, adb. errazki (idazkera)
Gracilitas, atis, f. mehetasun, lerdentasun ; dotoretasun ; erraztasun (idazkera)
Graculus, i, m. eskilaso, belatxinga, belexega
Gradatim, adb. maila maila, mailaka, gero eta gehiago, astiro, geldiro
Gradatio, onis, f. zurubi, eskailera, maila ; hitz mailaka
Gradatus, a, um, mailakatua
Gradior, eris, gradi, gressus sum, dep. intr. ibili, aurreratu, urbildu
Gradivus, Mars **Gradivus**, Marzo, Jainko
Gradus, us, m. pauso, urrats ; gradu pleno, ingenti, pauso handiz, lehiaz ; gradu presso, astiro, geldiro ; leku, toki, gune ; jarrera ; gradu depulsus est, amor eman zuen, atzera egin zuen, gibeldu zen ; (itxuran), burutik joan zen ; mail, zurubi, eskailera ; mail (adin, ahaide, gizarte) ; indar (doinu, sendimendu) ; gradus senatorius, senatoregoa ; per gradus, maila maila
Graecanice, adb. grekoz
Graecanicus, a, um, greko ; grekotikoa
Graece, adb. grekoz ; graece loqui ; grekoa mintzatu
Graeci, orum, mpl. greziarrak
Graecia, ae, f. Grezia
Graeciensis, e, Greziako ; greko, greziar
Graecor, aris, ari, atus sum, dep. intr. greziarren antzera bizi (motelki)
Graeculio, onis, m. greziar (erdeinuz)
Graeculus, a, um, greziar (arbuiatuz)
Graecus, a, um, Greziako, greziar
Graii, **Gai**, **Graji**, orum, mpl. greziarrak
Graius, **Grajus**, a, um, Greziako, greziar
Grajugena, ae, m. greziar
Grallae, arum, fpl. trikimako
Grallator, oris, m. trikimakolari
Gramen, inis, n. belar, soropil
Gramineus, a, um, soropil-, soropiltsu
Graminosus, a, um, belartsu
Grammatica, ae, eta **Grammatice**, s, f. gramatika
Grammatice, adb. gramatikaz
1. **Grammaticus**, a, um, gramatika-, gramatikako
2. **Grammaticus**, i, m. gramatikari, jakitun ; elejakitun, hizkuntzalari
Grammatista, ae, m. irakasle
Granaria, orum, npl. bihittegiak, sabaiak
Granatim, adb. alez ale, bihiz bihi, bihika
Granatum, i, n. punisagar, migruela, mingrana
Granatus, a, um, bihitsu, aletsu
Grandaevus, a, um, zahar, zahar okitua
Grandesco, is, ere, intr. handitu, hazitu, sortu
Grandiculus, a, um, handitto

Grandifer, era, erum, emankor, aberats
Grandiloquus, a, um, mintzaera arranditsu ; iz. elestari eder
Grandinat, are, inperts. harria ari da
Grandinosus, a, um, harria maiz ari den tokia
Grandio, is, ire, tr. haziarazi, luzarazi (pausoia) ; handitu, hazi
Grandis, e, handi, gora ; zabal, luze, lodi ; adintsu ; bikain, goren, ospetsu
Granditas, atis, f. duintasun ; edertasun (idazkeria)
Granditer, adb. handizki
Grando, inis, f. tzitzer, txingor, kazkabar
Granicus, i, m. Graniko, Frigia Txikiko ibaia
Granifer, era, erum, aledun, bihidun
Granosus, a, um, ale-, bihi-, aletsu, bihitsu
Granum, i, n. ale, bihi, hazi
Graphiarium, ii, n. idazpunttako-ontzi
 1. **Graphic**, adb. ezinobeki, osoki
 2. **Graphic**, es, f. marrazkintza
Graphicus, a, um, bikain, margotzeko ; margoztatzeko
Graphis, idis, f. marrazki, egitasmo, zirriborro
Graphium, ii, n. idazpunttako, xixel, sasta
Grassatio, onis, f. bidelapurketa ; armarekiko erasoaldi
Grassator, oris, m. bidelapur
Grassatura, ae, f. bidelapurketa ; iskiluekiko erasoaldi
Grassor, aris, ari dep. lasterka ibili ; eraso ; lapurtu, ostu ; ari izan, erauntsi ; grassari dolo, azerikeriaz ari izan, maltzur izan ; artetik sartu, lortu, kausitu
Grate, adb. pozik, gogotik, atseginez ; eskerronez
Grates, (ez genitiborik) fpl. eskerrak, eskerron ; grates agere alicui, norbaiti eskerrak eman ; grates habere, ikuspidetsu, eskerti izan
Gratia, ae, f. edertasun, gozaldi ; emaitza, emari ; onginahi ; laguntza, urgazgoa ; esker, eskerron ; gratiam edo gratias habere, eskerti izan ; gratiam referre, reddere, ordainez eman ; mesede, eragin ; gratia valere, ahaldun izan, itzal izan, mahankadun izan ; konponbide, adostasun ; gratia genitiboarekin edo posesiboarekin : -gatik, bezala, gisa ; mea gratia, enegatik, nigatik, ni nizala medio ; exempli gratia, adibide gisa
Gratiae, arum, fpl. hiru Graziak (Aglae, Talia, Eufrosina)
Gratificatio, onis, f. ongi, mesede
Gratificor, aris, ari, dep. intr. tr. lagundu, urgatzari, sariztatu, eman
Gratiosus, a, um, gogarako, gogoko ; itzaldun, ahaldun ,ahaltsu ; laguntzaz emana
Gratis, adb. urririk , dohainik
Grator, aris, ari, dep.intr. zoriondu, lausengatu, goretsi ; bozkariatu, poz hartu
Gratuito, adb. arrazoigabe, funsgabe
Gratuitus, a, um, arrazoigabeko, funsgabe (ko) ; alferrikako, haborokin ; berezko, berekabuzko
Gratulabundus, a, um, zorionzaile, goresle
Gratulatio, onis, f. goresmen ; esker, eskerron
Gratulator, oris, m. goresle
Gratulor, aris, ari, dep. goretsi, atsegina erakutsi, zorionak eman ; gratulari alicui in re, de re, pro re, norbait zerbaitetz goretsi ; bozkariatu, poz hartu ; jainkoei eskerrak eman
Gratus, a, um, gogarako, gogolo, atsegigarri ; mihi gratissimum feceris, si ..., atsegina egin zenezaket ...bazintez, bazeneza ; eskergarri ; eskerroneko ; gratum se praebuit, eskerroneko, eskerti agertu zen
Gravanter, adb. atsekabez, nahigabez, ezinbestez, gogozgainti, gogotxarrez
Gravate, nekez, atsekabez, nahigabez, gogotxarrez
Gravatim, adb. geldiro, astiro ; gogoz beste, gogogaiztoz
Gravatus, a, um, gravo pi. ; nekatua, lehertua ; ezinjasan, ezinegar
Grave, adb. ik. graviter
Gravedinosus, a, um, marranta, marfundu
Gravedo, inis, f. marfundu, marranta
Graveolens, entis, kirasdun, kiratsu, urrintzatu
Graveolentia, ae, f. kirats, sunda
Gravesco, is, ere, intr. zamatuergi ; ernaritu ; gaizkitu
Graviditas, atis, f. haurbide, haurdunaldi
Gravidus, a, um, zamautua, astun, betea ; gravida, haurdun, izorra, ernari
Gravis, e, astun, zamautua, kargatua ; haurdun, izorra ; ernari ; lehergarri, akigarri, nekagarri ; sargori, sapa, gohain ; gravis aestas, sargori, gorin ; gravis somnus, lomin ; azkar, sarkor ; kiratsu ; apal, luto (doinua) ; ilun, kaltegarri ; grave Martis opus, armadako lanbide gogorra ; garrantzitsu ; itzaldun, funtsezko, zuhur, lasai ; bortitz, zorrotz ; gora (balioa)
Gravitas, atis, f. astuntasun, hazta ; haurdunaldi ; gravitas armorum, iskiluen hazta ; osasungaitz, osoagungaiztasun ; gravitas klima, arogaitz ; keru, kino, sunda ; ozentasun ; aginpide, aginte ; zorroztasun ; iraupen, duintasun
Graviter, adb. astunki ; bortizki ; ozenki ; nekez ; graviter aliquid ferre, zerbait nekez jasan ; sakonki, barnatik ; graviter dolere, sakonki hunkitua izan ; zorrozki, duinki, larriki
Gravo, as, are, tr. zamatu ; astundu ; gaizkitu, gaiztotu

Gravor, aris, ari, dep.tr. nekez jasan

Gregalis, e, talde bereko ; taldeko, saldoko ; arrunt, xehe, oies, nolanahiko ; mpl. kideak, lagunak

Gregarius, a, um, taldeetako ; arrunt, xehe ; gregarius miles, soldado arrunta

Gregatim, adb. taldeka, saldoka, saldoan, ostean

Gregis, grex gen.

Gremium, ii, n. altzo, bular, beso, belaun ; erdigune, barne, barru ; zaintza, geriza, babes, urgazgo

1. **Gressus**, a, um, gradior pi.
2. **Gressus**, us, m. ibilera, pauso, urrats

Grex, gregis, m. talde, saldo, oste

Grillus, i, m. kilker, ttiritta ; zirrimarra, patux

Gruis, is, f. lertxun, kurlo, kurrilo ; bele (gerrako tresna)

Grunditus, us, m. kurrinka, erre muskada

Grunnio, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. kurrinkatu, kurrinka egin

Grus, gruis, f. lertxun, kurlo, kurrilo ; bele (gerrako tresna)

Gryps, grypis, m. grifo (mitol.)

Grypus, i, m. sudurkonkor, sudurmako

Gubernaculum, i, eta **gubernaculum**, i, n. endaitz, lema ; zuzendaritza, jaurekintza

Gubernatio, onis, f. untzi-gidaritzia ; gidaritzia, zuzendaritza, jaurekintza

Gubernator, oris, m. lemazain ; zuzendaria

Gubernatrix, icis, f. zuzendarisa

Gobierno, as, are, tr. lematu, zuzendu, zaindu, kudeatu

Gula, ae, f. eztarri, zintzur

Gulo, onis, m. sabelkoi, iresle, sabelandiko

Gulosus, a, um, sabelkoi, ahoxuri

Gummi, deklinaezin, n. eta **Gummis**, is, f. goma

Gummosus, a, um, gomatsu, likatsu

Gurges, itis, m. leze ; zurrubilo

Gurgulio, onis, m. eztarri, zintzur, hasbide, garrangila

Gurgustum, ii, n. ostatu, ardandegi

Gustatio, onis, f. dastaketa ; zizkamizkak

Gustatorium, ii, n. zizkamizkak, jaki xehe ; krakada

Gustatus, us, m. dastamen ; ahosabai ; gustu

Gusto, as, are, tr. dastatu ; gutxi jan edo edan ; askaldu ; arrastiriaskaldu

Gustum, i, n. zizkamizkak ; aitzinurratsak, lehenbideak

Gustus, us, m. dastamen ; txastapen ; gustu, gozo

Gutta, ae, f. xorta, tanta

Guttatim, adb. tantaka, xortaka

Guttatus, a, um, titakatua, pikartua

Guttula, ae, f. xortaini, tantaska

Guttur, uris, n. eztarri, zintzur ; jatunkeria, jalekeria

Guttus, i, n. pitxer, txarro

Gyges, ae edo is, m. Gyges, Lidiako errege

Gymnasiarchus, i, m. gimnasiarko, gimnasileku zaintzaile

Gymnasium, ii, n. gimnasia, kirol ikastetxea ; filosofi erakundea

Gymnasticus, a, um, gimnastiko, soinketako

Gymnicus, a, um, gimnastiko, soinketako

Gymnosophistiae, arum, mpl. gimnosofistiarrak, Indiako sekta

Gynaeceum, i, n. ginezeo, emakumeen tokia Greziako etxeen

Gynaecium, ii, n. ginezeo, emakumeen tokia Greziako etxeen

Gynaeconitis, idis, f. ginezeo, emakumeen tokia Greziako etxeen

Gypso, as, are, tr. igeltsu, zartatu (horma)

Gypsum, i, n. gisu, igeltsu

Gyrus, i, m. **inguru**, **biribil** ; **bira (zaldiak)** ; **zaldiheztegi** ; **harrobi** ; **kirolzelai** ; **mpl. zorroztasun, zolitasun**

H

Ha, (hasperen hitz), ai!, ai ene!

Habena, ae, f. **Habenae**, arum, fpl. hede, ugal, ahougal

Habeo, es, ere, ui, itum, tr. izan, ukar, eduki; habere villam, baseria ukar; amor habendi, aberastasun gosea; ekarri, eraman; atxiki, eden; bete, egon, bizi; habere frondes, hostailaz beterik; jasan, nozitu, pairatu; sortu, sorrarazi, eragin, piztu; habere febrem, sukarra izan; habere admirationem, mirespna sortu, piztu; habere invidiam, higuindua izan; habere facile egestatem, gabezia errazki jasan; zaindu, gorde, jagon, eusi; habere in vinculis, kateetan atxiki; ikusi, haintzat hartu;; habere aliquem pro hoste, norbait areriotzat hartu; habere aliquid magni, zerbaitez axolatu; hartu; habere aliquem male, norbait gaizki hartu; habere dilectum, gadutaldeak bildu;

habere comitia, batzarrea bildu ; habere iter ad, -rantz jokatu, joan. Intr. : aberats izan. Pasiboa : -tzat hartua izan ; jarri izan, ikusia izan ; haberi in magnis oratoribus, hizlari handien artean ikusia izan ; habere edo habere se, holakoa edo halakoa izan ; habere se bene, ondo izan ; sic se res habet, hola dago ; bene habet, ondo dago, aski dago ; habere pro certo, ziurtzat hartu ; habere religione, kezkati izan ; habere impune, zigortu gabe utzi ; habere satis, nahikoa izan

Habilis, e, erraz ; azkar, zalu ; habiles brevitate enses, ezpata labur eta erabil errazak ; egoki, doi, ongi etorri ; bizkor, sendo osasundun

Habilitas, atis, f. gaitasun, egokitasun, antze, ganore

Habitabilis, e, bizigarri, bizitzeko

Habitaculum, i, n. bizileku, bizitoki, bizigia, egoitza, egongia

Habitatio, onis, f. bizitoki, egoitza ; annua habitatio, urteko akura

Habitator, oris, m. biztanle, bizitzale

Habitatrix, icis, f. emakume biztanle

Habito, as, are, tr. intr. egon, bizi, bizi izan ; habitare in rostris, hiztokian egon

Habitudo, inis, f. jarrera

1. **Habitus,** a, um, habeo pi. ; holakoa edo halakoa izan

2. **Habitus,** us, m. izaera, jarrera ; egoera ; itxura ; habitus oris, arpegi, karantz ; jantzi ; gaitasun, antze, ganore

Habui, habeo perf.

1. **Hac,** hic abl. s.

2. **Hac,** adb. hemendik ; hac atque illac, hac illac, han hemenka, batean bestean, tokika

Hactenus, adb. orain arte ; toki honetara, hona arte ; aski, nahikoa, bakarrik

Hadriacus, Hadriaticus, a, um, Hadriatiko

Haec, hic nom. eta bokatibo f. s. ; hic nom., bok. eta akus. n. pl.

Haedinus, a, um, ahume-, antxume-, aker-

Haedulus, i, m. ahume, antxume

Haedus, i, m. ahume ; aketo

Haematites, ae, m. hematites, burdin mea

Haemorraghia, ae, f. odol jario

Haemus, i, m. Hemos, Boreoren eta Oritiaren semea, mendi bilakatua

Haerediolum... ik. herediolum...

Haereo, es, ere, haesi, haesum, intr. atxikia izan, josia izan, lotua izan ; haeret in libris, liburueta sartua dago ; haerere in sua sententia, bere iritzian iraun, bere harten iraun ; gelditua izan, harrapatua izan ; ezbaian, zalantzian izan

Haeres, ik. heres

Haeresco, is, ere, intr. ik. haereo

Haeresis, is, f. sekta ; iritzi, aburu ; irakaspen ; heresia

Haereticus, a, um, heresia-, heresiako ; iz.m. heretiko

Haesitabundus, a, um, zalantzakor, dudakor, herabe

Haesitantia, ae, f. duda, ezbai, zalantza

Haesitatio, onis, f. moteltasun, toteltasun ; ezbai, zalantza

Haesitator, oris, m. zalantzakor

Haesito, as, are, intr. gelditu, geratu ; haesitare lingua, moteldu, zezeldu ; ezbaian izan, zalantzatu ; haesitabat quid responderet, ez zakien zei ihardetsi

Halcyone, es, f. Halziona, Eolen alaba ; Halziona, Atlanter alaba

Halec, Halex, icis, ik. alec

Halicarnasseus, Halicarnassius, a, um, Halikarnasoko

Halicarnassus, i, f. Halikarnaso, Asia Txikiko hiria

Halitus, us, m. putz, lurrin, alfor, ke ; arnasa, hats

Hallec, Hallex, icis, n. ik. alec

Hallucinor... ik. aluc...

Halo, as, are, intr. ufatu, buhatu, hats eman ; kirastu, usaindu, kinatu

Halos, o, f. zisku, arginguru, bazter argi

Hama, ae, f. ontzi, pertz

Hamadryas, adis, f. Hamadrias, basoko ninfea

Hamatilis, e, amu-, amuko
Hamatus, a, um, amudun ; makodun, kakodun
Hamilcar, aris, m. Hamilkar, Kartagoko generala, Hanibalen aita
Hamiota, ae, f. hariz arrantzari
Hammon, Hammoniacus... ik. Amm.
Hamula, ae, f. ontziska
Hamulus, i, m. hamuto
Hamus, i, m. kako, mako ; bularroskol ; hamu ; piscari hama, hariz arrantzatu ; hamum vorare, hamua usuki
Hannibal, alis, m. Hanibal
Hanno, onis, m. Hano, Kartagoko itsasgizon ezagutua
Hara, ae, f. oilategi ; xerritegi ; izu, lazkeria, zabor, zikinkeria
Hariola, ae, f. azti (emakumea)
Hariolor, aris, ari, dep. intr. aztiatu, iragarri, igarri, asmatu ; pitxikeriaz mintzatu, oker mintzatu
Hariolus, i, m. azti
Harmonia, ae, f. soinu goxo; neurri, doi
1. **Harpago**, as, are, tr. apurtu, ostu, ebatsi
2. **Harpago**, onis, m. kako, mako, arpoi; lapur, ebasle, ohoin
Harpe, es, ezpata kakotsu
Harpocrates, is, m. Hapokrates, isiltasunaren jainkoa
Harpyiae, arum, Harpiaiak, erdi emakume, erdi hegazti
Haruspex, icis, m. erraiazti, esteazti
Haruspica, ae, f. azti
Haruspicinus, a, um, erraiazti;- haruspicina (ars), erraiazti jakintza
Haruspicum, ii, erraiazti jakintza
Hasdrubal, alis, m. Hasdrubal, Kartagoko guduatzinadari batzuen deitura
Hasta, ae, f. azkon, gezi, ezten ; hastam torquere, jactare, vibrare, azkona aurtiki ; hasta edo hasta publica, zotza, lurrean sartua enkanteak bazirela ezagutarazteko ; hasta edo hasta pampinea, tirsa, Bakusen makila, honen jaietan Bakanteek zaukena
Hastatus, a, um, azkondun ; iz. mpl. hastatuak, astunki armatu soldadoak
Hastile, is, n. azkon-gider ; azkon, gezi ; makila, hesola, kolte
Haud, adb. ez
Hauddum, adb. ez are, ez oraino
Haudquaquam, adb. iholaz ez, batere ez, ezetz
Haurio, is, ire, hausi, haustum, tr. atera, irautzi, kendu, idoki ; haurire aquam e fonte, iturritik hura atera, jalgi ; lehortu, hustu, agortu ; edan, irentsi, zurgatu ; zulatu ; haurire ventrem ictu, saihetsa zulatu ; ulertu, ikusi, entzun ; ase, bete ; haurire oculis, zorrotz begiratu, begiak zorroztu ; haurire auribus, jaramon, aditu ; haurire dolorem, min izan
1. **Haustus**, a, um, haurio pi.
2. **Haustus**, us, m. ateraketa, edaketa, irensketa
Hebdomada, ae, f. aste
Hebdomas, adis, f. aste
Hebe, es, f. Hebes, gazteriaren jainkosa
Hebeo, es, ere, intr. kamustu, lanpustu ; ahuldu, adoregabetu
Hebes, etis, kamust, lanputs ; distiragabe, gozogabe ; gor ; sor, sorgor, adoregabe ; ergel, zozo, tentel
Hebesco, is, ere, intr. kamustu, indargabetu ; hebescunt sidera, izarrak zurpaitzen dira
Hebetatio, onis, f. ahuldura, ahulketa
Hebetesco, is, ere, intr. lanpustu ; ahuldu
Hebeto, as, are, tr. lanpustu ; ahuldu
Hebraei, orum, mpl. hebertarrak
Hebraeus, a, um, hebertar-, hebertarren
Hebraice, adb. hebraiera
Hebraicus, a, um, hebertar-, hebertarren
Hebrus, i, m. Hebro, Traziako ibaia
Hecate, es, f. Hekates, aztizkerien jainkosa
Hecateis, idos, f. eta **Hecateius**, a, um, Hekates-, Hekatesen ; aztizkerizko
Hecatombe, es, f. hilketa (ehun idi, ehun hilgaien oparia)
Hector, oris, m. Hektor Priamen semea
Hectoreus, a, um, Hektor-, Hektoren ; troastar
Hecuba, ae, f. eta Hecube, es, f. Hekuba, Priamen emaztea
Hedera, ae, f. huntz, xira
Hederaceus, a, um, huntz-, huntzeko
Hederosus, a, um, unztatua
Hei, hasperenitz. damurik, ai ! ai ene ! hei mihi misero ! hei mihi ! zorigaitz eni !
Helena, ae, f. Elena, Leda eta Jupiteren alaba, Kastor, Polux eta Klitemnestreren arreba, Menelasen emaztea ; Troaseko gerra sortu zuen
Heliades, um, f.pl. heliadersak, Iguzkiaren eta Klimenen alabak, Faetonen arrebak
Helice, es, f. Orga Handi, Sei Izarrak ; iparralde

Helicon, onis, m. Helikon mendia, Beozian, Musei sakratua
Heliciniades, Heliconides, um, f.pl. Musak
Heliotropion, Heliotropium, ii, n. iguzkilore, ekilili
Hellas, adis, f. Hellada, barruko Grezia
Helleborus ...ik. elle...
Hellenes, um, mpl. greziarrak
Hellespontiacus, -ticus, -tius, a, um, Helespontoko
Hellespontus, i, m. Helesponto, Europaren eta Asiaren arteko itsasartea eta herrialdea
Helluatio... ik. Heluatio...
Helotes, um, mpl. ilotak, Espartako esklaboa
Heluatio, onis, f. tripazainkeria, sabelkeria
Heluo, onis, m. jale, iresle, sabelkoi ; ahoxuri, gozozale
Heluor, aris, ari, dep. intr. iretsi, iretsi, klikatu
Helvetii, orum, mpl. helbetiarrak (suitzarrak)
Helvii, orum, mpl. helbiarrak, Galiako herritar
Hem, asperenitz. oi ! to ! no ! gora !
Hemerodromi, Hemerodromioe, orum, mpl. lasterkariak, bidariak
Hemicyclium, ii, n. oboerdj, biribilerdi ; aulkia, jargune, jarleku
Hemina, ae, f. hemina (neurria : o l. 27)
Hapatarius, Hepaticus, a, um, gibel-, gibelexo
Hera, ae, f. etzekandere ; ohaide ; maitale, maitatziale
Heraclidae, arum, mpl. heraklidarrak, Herkuloren ondokoak
Herba, ae, f. belar, sorobil ; landare
Herbaceus, a, um, belarmargoko ; musker, orlegi
Herbaria, ae, f. belarjakintza
Herbarius, ii, m. belarkari ; belarbiltzaile, belarsaltzaile
Herbesco, is, ere, intr. belarra sortu
Herbidus, a, um, belardun, belartsu
Herbifer, fera, ferum, belardun, belartsu
Herbosus, a, um, belardun, belartsu
Herbula, ae, f. belarto, belarrizpi
Herculanus, Herculaneus, a, um, Herkulo-, Herkuloren ; indartsu, indardun
Herculanum, i, m. Herkulano, Kanpaniako hiria
Hercule, Hercle ! asperenitz. ala Herkulo ! noski, segurki ; ene fedea !
Hercules, is edo i, m. Herkulo, Jupiteren eta Alemaren semea ; Herkules ! ala Herkulo! Bai noski!
Herculeus, a, um, Herkulo-, Herkuloren; indartsu, indardun
Hercyna silva, f. **Hercynii saltus**, Hertzinia basoa, Germaniako Baso Beltza
Herediolum, i, n. **Herediolus**, i, m. etxalde txiki
Hereditarius, a, um, odoreko, oinerdeko, jarauspeneko
Hereditas, atis, f. ondore, oinorde; jatorri
Heredium, ii, n. etxalde, ondasun, primutza
Heres, edis, f. n. ondoko, ondorengo, ondoreko; heredem aliquem facere, scribere, norbait ondoko egin
Heri, adb. atzo
Herifuga, ae, m. esklabo ihesle
Herilis, e, nagusi-, nagusiaren ; andere- anderearen
Hermae, arum, mpl. hermesak, Hermesen iduria zuten habeak
Hermes, Herma, ae, m. Hermes edo Merkuro
Hermione, es, eta **Hermiona**, ae, f. Hermione, Menelas eta Helenaren alaba ; Argolidako portua
Herodotus, i, m. Herodoto, greziar historialari
Heroicus, a, um, mitozko, mitozko aldisko ; heroici, orum, mpl. ipuin olerkariak ; heroica, orum, ipuin olerkiak
Heroine, es, eta **herois**, idis, f. erdijainkosa
Heros, ois, m. erdijainko
Herous, a, um, ipuin-, ipuineko
Herus, i, m. etxekonagusi, etxejokoau
Hesiodus, i, m. Hesiodo, greziar olerkari
Hesperia, ae, f. Hesperia (España ?)
Hesperides, um, fpl. Hesperidarsak, Erebo eta Ilunaren alabak
Hesperius, a, um, Hesperiako, sartaldeko ; hesperium fretum, Atlant-itsaso
Hesperus, Hesperos, i, m. Hespero, Zefalo eta Egunsentiraren semea ; arratseko izarra, arratsalde ; mendebal, sartalde
Hesternus, a, um, atzoko
Heu, asperenitz. Ai ! zorigaitz ! oi !
Heus, asperenitz deitzeko. hou !
Hi, hic nom. pl.
Hians, antis, hio po. zabal, ideki ; ahoa zabal ; harritu, geldi, alfer ; asezin, gose, egarri
Hiatus, us, m. zabalketa, erdiune, irekidura, tarte ; ahoa zabalik ; leze ; hantura, hantuste ; hiatu (hizkera)
Hiber, Hiberia, ik. Iber

Hiberna, orum, npl. neguko gudaltegiak
Hibernacula, orum, npl. neguko gudaltegiak, oihaltxabolak
Hibernia, ae, f. Hibernia, Irlanda
Hiberno, as, are, intr. negua iragan, negukatu ; negu-gudaltegietan izan
Hibernus, a, um, neguko ; ekaitzko
1. **Hic**, haec, hoc, erakusle adj. eta izenordea. ADJ. hau ; super hac re scribam, honestaz idatziko dut ; addidit haec verba, hitz hauek erantsi zituen ; hi milites, soldado hauek ; Pergama hac dextra defensa fuissent, esku honek Troas babestuko zuen ; hunc te aspicio, egoera honetan ikusten haut ; IZENORDE. Hos cognovit, (hauek) ezagutzen ditut ; hoc te oro, hau eskatzen diat ; affirmat hic...negat ille, honek baietz dio, harek ezetz ; hic...hic..., honek, harek ; hic queritur, stupet hic, hau intziriz dago, hori harrituta dago ; neutroan eta genitiboarekin : hoc incommodi, makur hori
2. **Hic**, adb. hemen ; orai, orduan
Hicce, haecce, hocce, adj. eta izenorde, ik. hic, haec, hoc
1. **Hiccine**, haeccline, hoccine, galdezko adj. eta izenorde. hau...ote ?
2. **Hiccine, galdezko adb. hemen ote ?**
Hice... ik. hicce
Hiemalis, e, neguko, hotz ; euritsu, aizetsu, ortzitsu
Hiemo, as, are, intr. negua iragan, negukatu ; negu-gudatelgietan izan ; hotz izan ; ekaitzak jo
Hiems, hiemis, f. negu, hotz ; ekaitz, galerna
Hiero, onis, m. koartza, amiamoko
Hierosolyma, orum, npl. eta **Hierosolyma**, ae, f. Jerusaleme
Hilaratus, a, um, hilaro pi. alai, bozkariatsu
Hilare, adb. alaiki, pozik
Hilaresco, is, ere, intr. alaitu, bozkariatu
Hilaris, e, alai, bozkariatsu, poztun
Hilaritas, atis, f. alaitasun, bozkario, poztasun, barregarritasun
Hilaro, as, are, tr. alaitu, poztu
Hilarulus, a, um, nahiko alai, doi bat alai
Hilarus, a, um, alai, bozkariatsu, poztun
Hilla, ae, f. **Hilae**, arum, fpl. erraiak, barrunbeak ; ziztor, andoila
Hillum, i, n. ezerez, gutxi, apur
Himera, ae, f. eta **Himera**, orum, npl. Himera, Siziliako hiria
Hinc, adb. hemendik ; hinc...hinc eta hinc...illinc, alde batetik...bestetik ; orain, oraintxe, gaurgero, gaurgoitik ; gero, jagoiti
Hinnio, is, ire, ivi edo ii, intr. irrintzi egin
Hinnitus, us, m. irrintzi
Hinnuleus, i, m. oreinkume
Hinnulus, i, m. mando gazte
Hio, as, are, intr. irekia izan, zabaldu, erdibitu ; ahoa zabalik izan ; harritua izan ; nahi izan, gutiziatu, irrikatu ; barriatu izan (idazkera)
Hippias, adis, f. zaldi itxura
Hippocentaurus, i, m. zentauro
Hippocrates, is, m. Hipokrates, Ka. 5. mendeko greziar sendagilea
Hippocrene, es, f. Hipokrene, Musei sakratu Beoziako iturria
Hippodromus, i, m. zaldilastertoki
Hippolytus, i, m. Hipolito, Teseo eta Hipolita Amazonaren semea
Hippopera, ae, f. jantzikako
Hippopotamus, i, m. ibaizaldi
Hippotoxotae, arum, mpl. zaldizko arkulari
Hircinus, a, um, aker-, ahuntz-
Hircosus, a, um, akerrera, akerrusaindun ; bilotsu
Hirculus, i, m. akerko, ahume, ahuiñe
Hircus, i, m. aker ; akerrusain ; hircos mulgere, egin ahalak egin (akerrak jeztea saiatu)
Hirnea, ae, f. ardontzi
Hirpex, icis, m. are, itaila
Hirpini, orum, mpl. hirpinarrak, Samnioko herritarrak
Hirsutus, a, um, arantzadun ; latz, zakar, bilotsu ; saskar, trauskil
Hirtus, a, um, latz, elorritsu, harritsu, zakar ; bilotsu, iletsu ; saskar, trauskil
Hirudo, inis, f. izain, zizain
Hirundo, inis, f. ainera
Hisco, is, ere, intr. zabaldu, erdibitu, arraildu ; ahoa zabaldu (mintzatzeko) ; tr. kontatu, esan
Hispani, orum, mpl. espainiarrek
Hispania, ae, f. Spainia ; Hispania ulterior, Hegoa Spainia ; Hispania citerior, Ipar Spainia, Ebro Ibaiak bereziak
Hispanicus, a, um, Espainiako, espainiar
Hispaniensis, e, Espainiako, espainiar, Spainian dagona
Hispanus, a, um, Espainiako, espainiar
Hispidus, a, um, latz, zakar ; saskar, trauskil

Hister, tri, m. antzezlari, komedilari
Historia, ae, f. historia ; ipuin, kontaera
Historice, adb. historiakoki ; historialari gisa
 1. **Historicus**, a, um, historia-, historiako, kondaira- kondairako
 2. **Historicus**, i, m. historialari, historia-idazle ; kondailari
Histrion, onis, m. antzezlari, komedilari
Histrionalis, e, antzezlari- ; komedilar- ; historialari-
Histrionia, ae, f. antzezlaritza
Hulce, adb. hiatuka
Hulco, as, are, tr. zabaldu, ireki ; arrailatu, erdiratu, zartatu
Hulcus, a, um, zabaldua, arrailatua, erdiratua ; gogor (hiatuz betea) ; gutiziatsu, irritsu
Ho, hasperenitz. oi ! ai !
Hoc, hic abl.m. n. s. ; hic nom., bok., ak. n. s.
Hodie, adb. gaur, egun, orain
Hodiernus, a, um, gaurko, egungo, oraingo
Hoedus... ik. haed
Homericus, a, um, Homero-, Homeroren ; homeriko
Homerus, i, m. Homero, Iliades eta Odiseoren idazlea
Homicida, ae, m. eraile, hiltzaile, gizeraile, gizahiltzaile
Homicidium, ii, n. eraite, hilketa, gizaerahiltza
Homo, inis, m. gizaki, lagun, gizabanako ; homines, hominum genus, gizadi ; gizon ; pl. oinezkoak
Homoeomeria, ae, f. homogeneo, endakide
Homullus, i, m. gixon, gizaxo
Homuncio, onis, eta homunculus, i, m. gixon, gizaxo
Honestamentum, i, n. apaingailu, edergailu
Honestas, atis, f. begiramen, onerizpen ; pl. handikiak, handimandiak : zintasun, zuzentasun, zintzotasun, edertasun, jatortasun
Honeste, adb. zuzenki, zintzoki, duinki, ohorezki ; ospetsuki ; ederki, apainki
Honesto, as, are, tr. aintzat hartu, handietsi, onetsi ; edertu, apaindu
Honestum, i, n. zuzentasun, zintzotasun, onbide
Honestus, a, um, zuzen, zintzo, gisako, bikain, ospetsu ; honesto loco natus, familia ospetsutik jaioa ; egoki, eder, goragarri
Honor, Honos, oris, m. begirune, zuzentasun, adeitasun ; aliquem praecipio honore habere, norbait hainbat aintzat hartu ; kargu, sail, eginbide, nagusitasun ; honor regni, erregetza ; opari, emaitza ; horzketak ; sari (irabazleari) ; honor pugnae, gudusaria ; edergailu, apaingailu, edertasun
Honorabilis, e, agurgarri, aintzagarri, omengarri, onesgarri
Honorarius, a, um, omen-, ospe- ; ospetsu
Honorate, adb. omenez, ospez
Honorifice, adb. omenez, ohorezki, begirunez
Honorificentior, us, honorificus konp.
Honorificentissime, honorifice sup.
Honorificentissimus, honorificus sup.
Honorificentius, honorifice konp.
Honorificus, a, um, ohoragarri, agurgarri, omengarri, ospetsu
Honoro, as, are, tr. aintzat hartu, ospatu, goratu, goraipatu ; edertu, apaindu, parpinatu
Honoros, a, um, ospetsu, omentsu, eskuzabal
Honos, ik. honor
Hoplites, ae, m. hoplites, arma astundun soldadoa
Hora, ae, f. ordu, oren, tenore ; epe, garai, aldi ; quinta hora, bost ordutan ; composita hora, hitzartu ordutan, tenorean ; vivere in horam, egun eguneko gisa, gaur gaurko gisa bizi ; hora matutina, goiza ; hora vespera, arratsa, arratsalde ; pl. eguzki ordu, eguzki orratz ; Orduak, Jainkoak
Horaeus, a, um, urtaroko ; berri
Horatii, orum, pl. Horazioak : hiru Horazioek hiru Kuriazioak garaitu zituzten
Horatius, ii, m. Horazio, deitura
Hordeaceus, Hordeacius, a, um, garagar-, garagardun
Hordearius, a, um, garagar-, garagartsu
Hordeum, i, n. garagar
Horia, ae, f. ontziska
Horizon, antis, m. hodeiertz, zeruertz, ikusmuga
Hornotinus, Hornus, a, um, urteko
Horologium, ii, n. ordulari
Horoscopus, i, m. izarraihetu, aztikeria
Horrendum, adb. izugarriki, lazagarriri
Horrendus, a, um, horreo aditz adj. ; izugarri, lazgarri, larrigarri, beldurgarri
Horrens, entis, horreo pi. zut, latz (bilo, ile) ; hotz ikara
Horreo, es, ere, ui, intr. laztu (bilo, ile) ; itsusi izan ; ikaratu, dardaratu ; beldur izan ; izuarazi

Horreolum, i, n. bihitegitxo
Horresco, is, ere, horrui, intr. tr. ik. horreo
Horreum, i, n. bihitegi, hazitegi ; upategi, soto ; saltegi
Horribilis, e, izugarri, harrigarri, ikaragarri
Horride, adb. gogorki, zorrozki
Horridulus, a, um, baldar, narraz, tzirdila ; ikara
Horridus, a, um, bilotsu, iletzu ; narraz, saskar, trauskil ; basa ; gogor, zorrotz, beldurgarri, harrigarri
Horrifer, fera, ferum, izugarri
Horrifice, adb. ikaragarriro, izugarriro
Horrifico, as, are, tr. laztu, metatu (uhinak) ; izutu
Horrificus, a, um, lazgarri, lazkor, izugarri
Horrisonus, a, um, burrunbatsu, herosti
Horror, oris, m. lazdura ; ikara, dardara ; hotz, laztura, izialdura ; izukizun ; burrunba ; perfusus horrore, beldur santu batek hartuta
Horsum, adb. hemendik
Hortamen, inis, n. eta **Hortamentum**, i, n. aholku, sustapen
Hortatio, onis, f. aholku, sustapen
Hortativus, a, um, erabaki-
Hortator, oris, m. aholkulari
Hortatrix, icis, f ; aholkulari (emakumea)
Hortatus, us, m. aholku
Hortensia, orum, npl. baratzeko ekoizpenak, adeluak, korrodiak
Hortensis, e, baratzeko
Hortensius, a, um, baratzeko
Hortor, aris, ari, dep. tr. aholkatu, sustatu, eragin, zuzpertu ; lehiarazi ; mintzatu (soldadoei)
Hortulanus, i, m. baratzain, baratzezain
Hortulus, i, m. barattzetto ; pl. parke, zugazti, lorebaratze, okolu, laketetxe
Hortus, i, m. baratze ; baratze-ekoizpenak, baratze-adeluak
Horunc = horum
Hospes, itis, m. arrotz ; ostaler, ostatsu-emale ; ostatsu-hartziale
Hospita, ae, f. arrotza (emakumea) ; ostalersa
Hospitalia, ium, npl. arrozgela
Hospitalis, e, arrotz- ; ostatsu- ; arrotzale, ostatszale ; iz.pl. arrotzak
Hospitalitas, atis, f. arrotzaletasun
Hospitaliter, adb. begi argiz, ongi-etorriz, eskerronez
Hospitium, ii, n. arroztetxe, ostatsu, bizileku, egontoki ; ostatsulokarri
Hospitor, aris, ari, dep. intr. ostatsu hartu, egon
Hospitus, a, um, arrotz, ibilkari ; ostatsu-emale
Hostia, ae, f. opari
Hosticum, i, n. etsaien lur
Hosticus, a, um, etsai-, arerio ; aurkako
Hostilis, e, arrotz-, etsai- ; aurkako
Hostiliter, adb. etsaiki, etsai bezala
Hostis, is, f. m. gerrako etsai ; arerio ; aurkako ; lehiakide ; arrotz
Huc, adb. honetarantz ; huc ades, etor hadi honetarantz ; hemen ; huc illuc, huc et illuc, han hor ; hainbat, hainbeste, nahi bezala, horrengatik, bestalde ; huc impudentiae, hainbeste lotsagabekieran ; adde huc, horrez beste, bestalde
Hucine, Huccine, adb. hor dago ?
Hucusque, adb. honaraino, hortaraino
Hui, hasperenitz. oi ! ai ! ene ! epa !
Huic, Hujus, hic dat. eta gen. s.
Hujuscemodi, Hujusmodi, halako, iduriko,
Humane, adb. gizabidez, gizonki, onginahiz, begi onez
Humanitas, atis, f. gizatasun, gizontasun ; gizadi, gizarte ; bihozberatasun, onginahi, erruki ; pro tua humanitate, zure bihozberatsunarekin ; gizabide, jentetasun
Humaniter, adb. gizabidez, gizonki, onginahiz, begi onez
Humanitus, adb. gizon bezala ; eztiki
Humanus, a, um, giza-, gizon- ; gizaki- ; humanun genus, gizadi, gizarte ; bihozbera, errukior, errukitsu ; hezi, eskolatu, eratsu ; iz.pl. gizonak, gizakia
Humatio, onis, f. ehorzketa, ehorzte, lurperapen
Humator, oris, m. ehorzle
Humecto, as, are, tr. intr. busti, hezatu, letatu ; urtatu, ureztatu
Humefactus, a, um, humefacio pi.
Humefacio, is, ere, tr. busti, hezatu, lekatu, letatu
Humens, entis, heze, busti
Humeo, es, ere, intr. bustitu
Humerus, i, m. besondo, besezur, besagain

Humesco, is, ere, intr. hezatu
Humi, lurrean
Humidulus, a, um, hezeska
Humidus, a, um, heze, izerdi, busti, urtsu
Humifer, fera, ferum, heze
Humificus, a, um, heze
Humilis, e, apal, txiki, txar, koxkor ; xume, arrunt ; humiles edo humiliores, apalak, jente arrunta, xumeak ; ixil, meneko, menpeko ; adoregabe ; doilor, ezdeus, zital, nolanahiko
Humilitas, atis, f. apaltasun, txikitasun ; xumetasun, menpetasun ; doilorkeria, zatarkeria, zirtzilkeria, kaxkarkeria
Humiliter, adb. apalki, apalik, apalkiro
Humillime, humiliter sup.
Humillimus, humiliis sup.
Humo, as, are, tr. lurrez estali ; ehortzi, lurperatu
Humor, oris, m. edozein isurki : ur, esne, negar, ebi, zorne... ; hezetasun, hats, laino, bafada, lurrin ; gerli, izerdi, sapa
Humus, i, f. lur ; humi, lurrean ; lur landu, landa, alor, arlo ; herri, herrialde
Hunc, hic akus. m. s.
Hyacinthus, (**os**), i, Hiazinto, Apolok lore itxuraldatu zuena ; jazintu
Hyades, um, akus. as, fpl. Hiades, izarmoltzo
Hyaena, ae, f. hiena
Hyalus, i, m. musker, orlegi
Hybla, ae, f. Hibla, Siziliako mendia (ezti aipatua)
Hyblaeus, a, um, Hiblako
Hybrida, **Hibrida**, f. m. mando
Hydaspes, is, m. Hidaspes, Eneasen laguna ; ibai
Hydra, ae, f. ursuge ; Lerneko ursugea
Hydraulicus, a, um, ur-
Hydraulus, i, m. urorgano (musika)
Hydria, ae, f. bonbil, urontzi
Hydromel, ellis, n. eztium
Hydrophobus, a, um, uriguin ; amorru
Hydropicus, i, m. urmindun, ureria, urandu
Hydrops, opis, m. urmin, ureri, urantura
Hydrus (**os**), m. ursuge ; pl. Furien sugeak
Hymen, inis, **Hymeneus**, (-**os**), i, Himen, ezkontzako Jainko ; ezkontza
Hymettius, a, um, Himetoko
Hymettus, **Hymettos**, i, m. Himeto, Atikako mendia, eztiaz aipatua
Hymnus, i, m. eresi
Hyperborei, orum, mpl. iparreko biztanleak, iparretarrak
Hyperboreus, a, um, iparreko
Hypocaustum, i, n. lurpez berotu egoitza
Hypocrita, **Hypocrites**, ae, m. komedilari, antzezlari
Hypodidascalus, i, m. irakasle lagun
Hyrcania, ae, f. Hirkania, Asia Txikiko eskualdea
Hyrcanius, **Hyrcanus**, a, um, Hirkanako; Hyrcanum mare, Hirkanako itsasoa, Kaspiar itsasoa

I

I, eo agintaldia
Iacchus, i, m. Iakus, Bakusen izengoitia
Iambeus, a, um, ianbiko
Iambus, i, m. ianbo (u -) ; ianbo bertsutako olerkia ; iseka, zirto
Ianthinus, a, um, more, ubel
Ianthum, i, n. lili-ubel, sagubelar
Iapetus, i, m. Iapeto, Prometeoren aita
Iapyx, ygis, m. Iapix, Adriatikoko haizea
Iason, onis, m. Jason
Iaspideus, a, um, harrinabar-, harrinabarreko
Iaspis, idis, f. harrinabar
Iaxartes, ae, Iaxartes, ibaia
Ibam, eo iragana
Iber, eris, m. ibertar
Iberi, orum, mpl. ibertarrak
Iberia, ae, f. Iberia
Ibericus, a, um, Iberiako
1. **Iberus**, a, um, Iberiako
2. **Iberus**, i, m. Ebro Ibaia
Ibex, icis, m. basahuntza
Ibi, adb. hor ; aldi horretan
Ibidem, adb. horxe, bertan, hor berean ; aldi berean
Ibis, is edo idis, f. ibis txoria ; eo etorkizuna
Ibo, eo etorkizuna
Icarius, a, um, Ikaro-, ikaroren
Icarus, i, m. Ikaro, Dedaloren semea, ezkoz lotu hegalez iguzkiari hurbildu beitzen, bere aitareki itsasora erori ziren ; hau da geroztik Ikaro-itsaso deitua
Ichneumon, onis, m. ikneumon, Egiptoko arratoi, mangosta
Ico, is, ere, ivi, ictum, tr. jo ; egin (ituna)
Ictericus, a, um, min hori-
Ictis, idis, f. erbinude
1. **Ictus**, a, um, ico pi.
2. **Ictus**, us, m. zartako, ukaldi; kalte, makur; helmen; extra ictum, kalte lekora; hegaldaka; hegaldaka; musika taupada; pulsu
Id, is nom., bok., akus. n. s.
Ida, ae, edo **Ida**, is, f. Ida mENDIA, Kretako Frigian
Idaeus, a, um, Idako, troiatar; Idaea Mater, Zibela
Idalie, es, f. eredu, jatorrizko
Idalium, ii, n. Idalio, Xipreko hiri edo mendia, Benusi eskeinia
Idalius, a, um, Idalie-, Idalieren, Benus-
Idcirco, adb. honegatik, beraz ; lokailu. idcirco quod, quia, ut, ne... -tarako
Idea, ae, f. eredu, jatorrizko
Idem, eadem, idem, bera, gauza bera ; idem et, atque, ac, ut..., -en bera
Identidem, adb. askotan, maiz
Ideo, adb. hortakoz, horregatik ; lokailu. ideo quod edo quia, zeren ...beit-, ...delakoz
Idota, Idiotes, ae, m. ezjakina
Idolum, Idolon, i, n. mamu, kuso, aujame ; itxura
Idonee, adb. behar bezala, egoki, trebeki
Idoneus, a, um, trebe, artatsu, antzetzu, egoki, gai, gauza ; lagun, lagungarri ; behar bezalako ; sendo, gotor, ahaldun ; tempus idoneum, aldarte
Idus, uum, fpl. idoak, erromatar hilaren 13. edo 15. eguna
Idyllium, ii, n. artzain-olerki, artzain-eresi
Ions, euntis, eo po.
Iesus, u, akus. um, m. Jesukristo
Igitur, lokailu. bada, beraz ; diot
Ignarus, a, um, ezjakina, arrotza ; me ignaro, nik jakingabe ; ezezaguna
Ignave, adb. adoregabe, nagiki ; indargabe, bizitasungabe (idazkera)
Ignavia, ae, f. alferkeria, nagikeria, zabarkeria

Ignavus, a, um, alfer, nagi, adoregabe, zabar ; beldurti, bihozgabe, soraio ; sorgorgarri, zurrungarri
Ignesco, is, ere, intr ; piztu, su lotu, su hartu
Igneus, a, um, suko, suzko, piztu, gori, sudun, sutsu, suhar
Igniculus, i, m. sutto, pindar
Ignifer, fera, ferum, sudun, gardun, sutsu, gartsu
Ignipes, edis, azkar, arin, laster
Ignipotens, entis, Bulkano, suaren Jainko
Ignis, is, m. su ; gar, sute ; supazter, sutegi ; oinazterri, tximista, oinaztargi ; zuzi ; ignem comprehendere, concipere, su
 lotu, su piztu, suak hartu ; (zerbaiten) berotasun, distira, argi ; maitasun, irrika ; tuus ignis, hire maitemina
Ignitus, a, um, sutsu, sudun, gori
Ignobilis, e, ezezaguna ; doilor, arbuiagarri, gutxiesgarri, zital ; jatorri apaleko
Ignobilitas, tis, f. jatorri apal ; sorterro apal ; izen txar
Ignominia, ae, f. lotsa, alhalke, itsuskeria ; laido
Ignominiosus, a, um, aipu txarreko, lotsagari, laidogarri, likits, lizun
Ignorabilis, e, ezjakina, ezezaguna
Ignorantia, ae, f. ezjakintza, jakineza, jakingabetasun
Ignoratio, onis, f. ezjakintza, jakineza, jakingabetasun
Ignoro, as, are, tr. ezjakin, ezezagutu
Ignoscentia, ae, f. barkamen, barkapen
Ignoscibilis, e, parkagari
Ignosco, is, ere, ignovi, ignotum, intr. tr. barkatu
Ignotus, a, um, ezezaguna, ezjakina, ezazertua ; berri, ezohikoa, bakan ; ezezagutziale ; barkatua
Ii, is nom., bok. mpl. ; eo perf.
Ilex, icis, f. arte (haritz mota bat)
Ilia, ium, npl. saihets, alpe ; este, errai, barrunbe
Iliacus, a, um, Ilioneko, Troiako, troiatarrek eraikia
Iliades, um, fpl. troiatarsak
Ilias, adis, f. Iliadis, Homeroren olerkia ; troiatarsa
Ilicet, adb. berehala, luzatugabe ; horrek egin du, galdua da
Ilico, adb. berehala, luzatugabe, arrunt
Ilienses, ium, mpl. troiatarrak
Iligneus, Ilignus, a, um, arte-, artezko
Ilion, Ilium, ii, n. Ilion, Troia
Ilius, a, um, Troiako
Illa, adb. hor gaindi, hor zehar ; ille nom., bok., abl. f. s. ; ille nom., bok., akus. pl. n.
Illabefactus, a, um, ezinarrosia, iraunkor
Illabor, eris, i, lapsus sum, dep. intr. erori, sartu, isuri
Illaboratus, a, um, ezlandua ; berjina, bere gisa sortua ; indargabe egina
Illaboro, as, are, intr. egin, ari izan
Illac, adb. han, han zehar
Illacessitus, a, um, ez oldartua
Illacrimabilis, e, ez deitoratua, ez negarztatua ; urrikalgaitz, bihozgabe
Illacrimo, as, are, intr. eta Illacrimor, aris, ari, dep. intr. negar egin, negarztatu, deitoratu ; izerditu, zurrutatu, zirriztatu, xortakatu
Illaec, adb. ark.= illa
Illaeus, a, um, ez zauritua, ez andeautua
Illastabilis, e, goibel, ilun, mingarri
Illanc = illam
 1. **Illapsus**, a, um, illabor pi.
 2. **Illapsus**, us, m. erorketa ; oldar, eraso, sarraldi
Ilisqueo, as, are, tr. liluratu, gogatu, irabazi, bildu
Illatro, as, are, intr. zaunkatu
Illatus, a, um, infero pi.
Illaudabilis, e, goraipagaitz, goresgaitz
Illaudatus, e, um, ez goraipatua, ez goretsia ; ospegabe ; higuigarri, nardagarri
Illautus, a, um, ez ikuzia, zikin
Ille, illa, illum, adj. eta izenorde. hora ; in illa urbe, hiri hartan ; aipatua, handius, Alcibiades ille, Altzibiades
aipatua ; ille...ille, bata...bestea
Illecebra, ae, f., eta Illecebrae, arum, fpl. beita, mazi ; lilura, enjogidura
 1. **Illectus**, a, um, illicio pi.
 2. **Illectus**, a, um, ezirakurria
Illepide, adb. dotoregabe, baldreski
Illepidus, a, um, dotoregabe, baldres, trakets
Illevi, illino perf.
Illex, icis, m. beita, mazi
Illexi, illicio perf.

Illi, ille dat., f.m.n. s. ; ille nom. bok. pl. m.
Illibatus, a, um, ezasia, oso
Illiberalis, e, apal, arrunt, doilor, zital
Illiberalitas, atis, f. zekenkeria, zikoizkeria
Illiberaliter, adb. zikoizki, zekenki ; doilorki, zatarki
Illic, adb. han
Illicet, adb. berehala, luzatugabe ; horrek egin du, galdua da
Illicio, is, ere, lexi, lectum, tr. lotu, bildu, liluratu, gogatu
Illicitator, oris, m. eskainle, gehiagokari, goratzaire
Illicite, adb. bidegabe, okerbidez, ezbidez
Illicitus, a, um, lege-kontrako, ez zilegi, ez haizu, ez sori
Illicium, ii, n. lilura, enjojidura ; dei, deialdi
Illico, adb. berehala, ezustean
Illido, is, ere, lisi, lisum, tr. jo, kaskatu, aurtiki, porrokatu
Illigo, as, are, tr. josi, lotu ; oztopatu, eragotzi
Illimis, e, garbi
Illimo, as, are, tr. lohiztatu
Illinc, adb. hantik
Illinio, is, ire, itum, tr. gantzutu, koipeztatu, igurtzi
Illino, is, ere, levi, litum, tr. gantzutu, koipeztatu, igurtzi
Illiquefactus, a, um, hurtu, hurtsutu
Illisi, illido perf.
1. **Illisus**, a, um, illido pi.
2. **Illisus**, us, m. kaska, koska, topo ; igurzketa
Illitteratus, a, um, eskolagabe, ezikasia
1. **Illitus**, a, um, illino pi.
2. **Illitus**, us, m. gantzuketa, gantzupen, ezarpen
Illius, ille gen. s.
Illiusmodi, halakoa
Illix, icis, m. beita, mazi
Illo, adb. han, harantz
Illocabilis, e, ezkontezin
Illotus, a, um, ez ikuzia, zikin
Illuc, adb. han, harantz
Illuceo, es, ere, intr. argitu, dirdiratu
Illucesco, is, ere, luxi, intr. argitzen ari (eguna), egundu ; dirdiratu ; inverts. ubi illuxit, argihastean, egunsentian
Illud, ille n. s.
Illudo, is, ere, lusi, lusum, tr. intr. jostatu, jolastu, jokatu ; isekatu, irri egin, trufa egin ; illudere aliquem, in aliquem, norbait isekatu, norbaiti iseka egin ; andeatu, hondatu ; iraindu, samindu
Illuminate, adb. dirdiraz
Illumino, as, are, tr. argitu ; dirdirarazi, agertu
Illunis, e, ilargigabe
Illunius, a, um, ilargigabe
Illusio, onis, f. iseka, trufa ; zirto, irri-mirri
Illustratio, onis, f. argiketa, argipen
Illustris, e, argi, argitua ; argidun, argitsu ; ageriko, nabari ; aipatu, ospatsu, aipagarri, omen handiko
Illustramentum, i, n. edergailu, apaingailu
Illustrius, illustris konp. n.
Illustrius, Illustrissime, adb. konp. eta sup., argikiago, oso argiro
Illustro, as, are, tr. argitu ; tipildu, azaldu, adierazi ; goratu, goretsi, ospatu
Illusus, a, um, illudo pi.
Illutus, a, um, ez ikuzia, zikin
Illuvies,iei, f. zikinkeria, zabor
Illuxi, illucesco perf.
Illyria, ae, f. Iliria
Illyricum, i, n. Iliria
Illyricus, a, um, Iliriako
Illyrii, orum, mpl. iliriarrak
Ilotaе, arum, mpl. ilotoak, Spartako esklaboa
Imaginarius, a, um, aizun, alegiazko, ustezko, idurizko
Imaginatio, onis, f. iduripen, itxurapen
Imaginor, aris, ari, atus sum, dep. tr. itxuratu, iduritu
Imago, inis, f. itxura, iduri, irudi ; zehazketa ; era, antz ; arrima herratua, mamu, iratxo ; gogoeta, oroipen ; concipere animo imaginem rei, zerbaite itxuratu ; sub imagine amicitiae, adiskidantzaren itxuran ; oihartzun, arana
Imbecillis, e, ahul, indargabe, agor (lurra) ; oilo, oilo-busti, uzkur, lotsor
Imbecillitas, atis, f. ahulezia, indargabe, sendotasungabe ; uzkurtasun, izitasun

Imbecillius, adb. konp. ahulkiago
Imbecillus, a, um, ahal, indargabe, agor (lurra) ; oilo, oilo-busti, uzkur, lotsor
Imbellis, e, baketiar, gerrari-ihesi, babesgabe ; kaltegabeko ; uzkur, lotsor
Imber, bris, m. euriketa, erauntsi, isola, uharre ; hodei ; negar ; odol zione, odoltza
Imberbis, e, bizargabe ; ume-moko, ume-gorri
Imberbus, a, um, bizargabe ; ume-moko, ume-gorri
Imbibo, is, ere, bibi, tr. blaitu, lekatu, letatu ; zurgatu, zurrupatu, hurrupatu ; erabaki, gogohartu
Imbrex, icis, f. bizkar teila
Imbricatus, a, um, teilakatua ; teila eran ezarria
Imbrifer, fera, ferum, euri ekarle
Imbrius, a, um, Inbroseko
Imbrus, i, f. Inbros, Trazia ondoko uhartea
Imbuo, is, ere, bui, butum, tr. hurtatu, hureztatu, busti ; bete, hezi, eskolatu ; saiatu, entseatu
Imbutus, a, um, imbuo pi.
Imitabilis, e, jarraigarri, antzeragarri
Imitamen, inis, n. itxurapen, iduripen, aldaki
Imitamentum, i, n. aldaki, biridazki ; antzeraketa, antzarpen ; maltzurkeria, sabelzurikeria
Imitatio, onis, f. aldaki, biridazki ; antzeraketa, antzarpen ; maltzurkeria, sabelzurikeria
Imitator, oris, m. jarraitiale, jarraikitzaile, antzegile
Imitatrix, icis, f. jarraitzaile, antzegile (emakumea)
Imitatus, a, um, imitor pi. ; -ri jarrai, -ren antzera ; jarraitua, antzeratua
Imitor, aris, ari, dep.tr. antzeratu, itxuratutu, antzekotu; jarraitu, jarraiki
Immaculatus, a, um, orbangabe, notagabe, nokugabe
Immadesco, is, ere, madui, intr. busti
Immane, adb. neurrigabe, gehiegi, biziki; izugarriki
Immanis, e, neurrigabe, gaitz, harrigarri, izugarri; basa, basati, gogor
Immanitas, atis, f. gehiegikeria, gaiztasun, okerkeria; gaiztakeria; immanitas sceleris, izugarriko gaiztakeria; zakarkeria, mokorkeria; basakeria, abrekeria
Immaniter, adb. neurrigabe, gehiegi, biziki; izugarriki
Immansuetus, a, um, basa, hezgaitz
Immature, adb. goizik
Immaturitas, atis, f. heldugabetasun, ondugabetasun ; adingabe (neskatilaren ezkontzeko) ; urdurikeria
Immaturus, a, um, ondugabe ; goiz-, heldugabe, mugagabe, adinagabe
Immedicabilis, e, sendaezin, sendagaitz, osaezin ; hilkor
Immediata, adb. gogarpengabe, ohartugabe
Immemor, oris, ohartugabe, oroitgaitz, ahanzkor ; eskergabe, eskergaizto
Immemorabilis, e, ezoroitgarri, esanezin
Immemoratus, a, um, berri, argitaragabe
Immensitas, atis, f. mugabetasun, baztergabetasun, amaigabetasun
Immensum, adb. neurrigabe, mugagabe, harrigarriro, izugarriki
Immensus, a, um, mugagabe, amaigabe, harrigarri, izugarri
Immeo, as, are, intr. sartu
Immerens, entis, merezigabe(ko), obengabe
Immerenter, adb. merezigabe, zuzenkontra
Immergo, is, ere, mersi, mersum, tr. sartu, ito, murgildu, urperatu ; immergere se studiis, irakasten jarri
Immerito, adb. zuzenkontra, bidegabe ; haud immerito, zuzen, zuzenki, ederki
Immeritus, a, um, merezigabe ; obengabe ; zuzenkontrako
Immersabilis, e, hurperatuezin, hurperagaitz ; murgilduezin
Immersi, immergo perf.
Immersus, a, um, immergo pi.
Immigro, as, are, intr. sartu
Imminens, entis, immineo po.
Immineo, es ere, intr. goi izan, garai izan, pikatu ; hurbildu, bulkatu, bultzatu, jarraitu ; imminere hosti fugaci, etsai ihesiari jarraitu ; mehatxatu, zemaitu, hurbildu, alboratu ; imminent bellun, gerra hurbil dago ; zelatatu ; gutiziatu
Imminuo, is, ere, i, utum, tr. gutxitu, txikitu, ahuldu ; arindu, ematu ; honditu, porrokatu
Imminutio, onis, f. gutxipen, murrizpen, ahuldura
Immisceo, es, ere, miscui, mixtum edo mistum, tr. nahasi
Immisericibilis, e, ezurrikarri, ezerrukari
Immisericors, ordis, bihozgabe, bihozgogor
Immisi, immitto perf.
Immissio, onis, f. -n kontra gudataldeen ipinketa
Immissus, a, um, immitto pi.
Immistus, a, um, immisceo pi.
Immitis, e, ondugabeko, ezondua ; basa, gogor, bihozgabe ; immite caelum, egutaro gogorra ; zorrotz, basati
Immitto, is, ere, misi, missum, tr. bidali, igorri, sartu ; utzi, askatu, handitzera utzi ; immettere habenas, tokariak, hedeak askatu

Immixtus, a, um, immisceo pi.
Immo, adb. alderantziz, hortik ez urrun, bai ; eta ere, zer diot ?; quin immo, erranahi bera ; goazen, beraz
Immobilis, e, higiezin, higigaitz ; aldagaitz, iraunkor ; geldi, otzan ; soraio, urrikalgaitz
Immobilitas, atis, f. gelditasun, higiezina
Immoderate, adb. neurrigabe, eragabe ; araugabe
Immoderatio, onis, f. eragabekeria, neurrigabekeria
Immoderatus, a, um, neurrigabe, mugagabe, amaigabe, gehiegizko
Immodeste, adb. araugabe, neurrigabe, izarigabe
Immodestia, ae, f. eragabeko, nabarmenkeria, gehiegikeria
Immodestus, a, um, eragabe, nabarmen, zentzugabeko
Immodice, adb. gehiegiki, gainezka, neurrizgain, -egi
Immodicus, a, um, mugagabe, amaigabe, neurrigabe, egundoko, egundanoko ; neurrizgorako, bortitz, zakar, mutiri
Immodulatus, a, um, doinuaraugabe, doinuneurrigabe
Immolatio, onis, f. opari, heriotze
Immolator, oris, m. opariegile
Immolo, as, are, tr. heriotzerako eskaini, opari egin ; hil, ero
Immrior, eris, i, mortuo sum, dep. intr. hil
Immror, aris, ari, dep. intr. geratu, gelditu, egon ; egondatu (urak) ; -n bermatu, jarri, tink egon
Immorsus, a, um, ausikia
Immortalis, e, hilezina, hilezkor, Jainkozko ; Immortales edo Dii immortales, Jainkoak, Hilezinak ; galdugaitz, ezingaldua
Immortalitas, atis, f. ezilkortasun, ezinila
Immortaliter, adb. Jainkoen era, Jainkoen gisa
Immortuus, a, um, immorior pi.
Immotus, a, um, immoveo pi. ; geldi, igigabeko ; sor, soraio, bihozgabe, tinko, izugaitz, beldurgabe, kordokaezin
Immugio, is, ire, ivi edo ii, intr. orro egin, marruma egin, ozendu
Immulgeo, es, ere, tr. jetzi
Immunditia, ae, f. zikinkeria ; zakarrera
Immundus, a, um, zikin, lohitsu ; lizun
Immunis, e, zergagabe, aske ; ogibidegabe, alfer ; gabe, arrotz
Immunitas, atis, f. zergaeza, zergagabe ; eskubide, askatasun
Immunitus, a, um, harresigabe, ez azkartua, idekia ; ibilgaitz, iragangaitz (bidea), zuloz betea
Immurmuro, as, are, intr. tr. marmar egin, marmaraka ari, marmaratu
Immutabilis, e, aldaezina, aldagaitz
Immutabilitas, atis, f. aldaezina, aldaezintasun
Immutatio, onis, f. aldaketa, aldakuntza, aldapen ; immutatio verborum, aldakuntza, hitzordain
Immutatus, a, um, aldaezina, aldagaitz ; asaldatua, estutura, larritua
Immutesco, is, ere, mutui, intr. isil egon, isildu
Immuo, as, are, tr. aldatu, bestelatu ; hitzordaindu
Immutui, immutesco perf.
Imo, ik. immo
Impacatus, a, um, ezbaketua, ezematua, durduri, ezinegona
Impactio, onis, f. koska, topo
Impactus, a, um, impingo pi.
Impallesco, is, ere, pallui, intr. zurbildu, zurpaildu
Impar, aris, antzgabe, ezberdin, bereiziko ; zenbaki bakoitz ; impar certamen, borroka ezberdina ; impar dolori, minak garaitua
Imparatus, a, um, ustekabean hartua, atzemana, gaineratua
Impariter, adb. ezberdin, ez era berean
Impartio, Impartior... ik. impert...
Impastus, a, um, baraurik
Impatibilis, e, jasanezina, jasangaitz
Impatiens, entis, jasangaitz, menperaezin ; impatiens frigorium, hotza jasanezin
Impatienter, adb. urduriki, jasanezinez ; biziro
Impatientia, ae, f. urduritasun, ezinegona ; pairugabe(tasun)
Impavide, adb., beldurgabe
Impavidus, a, um, beldurgabe, izugaitz, bihoztu, bulartsu
Impedatio, onis, f. zurkaizketa, zurkaizpen
Impedimentum, i, n. eragozpen, oztopo ; eragozpide, lokarriak ; matratsu, tresneria ; zamariak
Impedio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. eragotzi, debekatu, poxelu egin, ez utzi ; inguratutu, lotu, tinkatu ; estutu ; impedire caput corona, koroitu, koroia ezarri
Impeditio, onis, f. eragozpen, oztopu
Impeditus, a, um, impedio pi. ; eragotzia, trabatua ; impediti milites, tresneriaz zamatu soldadoak ; ilun, korapilatsu ; neketsu ; ibilgaitz, igarogaitz
Impedo, as, are, tr. zurkaiztatu
Impegi, impingo perf.

Impello, is, ere, puli, pulsum, tr. jo, koskatu ; kordokatu, inarrosi ; sakatu, bulkatu, bultzatu ; eragin, zirikatu, lehiarazi ; impellere aliquem ad scelus, norbait okerrera bulkatu ; impellere aliquem in fraudem, norbait iruzurtu

Impendo, es, ere, intr. gorago izan ; berehalakoa izan ; alderatu, hurbildu ; zemaitu

Impendio, adb. asko, ainitz, ausarki

Impendum, ii, n. igorpen, diruxahutze ; irabazi, mozkin

Impendo, is, ere, pendi, pensum, tr. igorri, xahutu, erabili, lan egin, -ri lotu ; impendere operam in, -z arta hartu

Impenetrabilis, e, sargaitz, zulagaitz ; ulertezin, ulergaitz

Impensa, ae, f. igorpen, diruxahutze ; numma impensa, ordaingabe

Impense, adb. garesti, aberaski, handizki

Impensus, a, um, impendo pi. ; adj. handi, ugari, oparo ; impenso pretio, garesti ; impensus amor, maitemin ; impensae preces, otoitz suharrak

Imperator, oris, m. agintari, nausi ; aitzindari militar ; imperator, general garaitzailearen izena ; enperadore

Imperatorius, a, um, agintari-, aitzindari-, enperadore-

Imperatrix, icis, f. agintarisa ; andere, andre

Imperatum, i, n. aginte

Imperceptus, a, um, ohargaitz, sumagaitz, ulergaitz, ulertezin

Impercussus, a, um, ezjoa, ezkaskatua

Imperditus, a, um, ezilarazia, ezerana ; ezcereztatua

Imperfecte, adb. gaizki

Imperfectus, a, um, akastun, itzaldun, markets ; ezoso, amaitugabe

Imperfossus, a, um, ezulatua

Imperiose, adb. larderiaz, harrokeriaz, zorrozki

Imperiosus, a, um, aginkor, agintari; larderiatsu, zorrotz

Imperite, adb. antzegabe, moldegabe, maldarki, trabeski

Imperitia, ae, f. ezjakina, moldegabekeria, trakeskeria

Imperito, as, are, tr. intr. agindu

Imperitus, a, um, ezjakina, antzegabe, maldar, trakets

Imperium, ii, n. aginte, ahalmen; nagusigoa, agintaritza; Erromatik kanpoko agintaritza zibila, militarra, auzikoa; esse cum imperio, agintea izan; imperia, nagusiak, buruzagiak; enperadoregoa;

Impermisssus, a, um, ezaizu, ezsori, ez zilegi, debekatua

Impero, as, are, intr. tr. nagusi izan, menpeko izan, agintaritza izan ; imperare sibi, bere buruaz jabe izan ; agindu, erabaki, leporatu, eragin, behartu, galdu, eskatu ; imperare civitate obsides, bahituak hiriari eskatu

Imperspicuus, a, um, sargaitz ; ulergaitz, adigaitz

Imperterritus, a, um, izugaitz, beldurgabe

Impertio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. adierazi, jakinarazi, esan ; banatu ; eman

Impertior, iris, iri, dep. tr. adierazi, jakinarazi, esan ; banatu ; eman

Imperturbatus, a, um, izugabe, izuezin, izugaitz

Impervius, a, um, ibilgaitz, igarogaitz

Impes, impetus, ik. impetus

Impetibilis, e, jasanezin, jasangaitz

Impetigo, inis, f. azalmin, negal

Impetitus, a, um, impeto pi.

Impeto, is, ere, ivi, itum, tr. oldartu, eraso, jazarri

Impetrabilis, e, lortugarri, erdiesgarri ; erdiesle

Impetratio, onis, f. erdiespen, lorpen

Impetro, as, are, tr. lortu, erdietsi, eskuratu ; amaitu, bukatu, bururatu

Impetus, us, m. oldar, olde ; impetum sustinere hostium,, etsaiaren oldarra jasan ; su, gar, beroaldi, mutiritasun, suhartasun; divinus impetus, goiargi jainkozko; impetus libidinum, irriken oldarra; usna, sen; egitasmu

Impexus, a, um, ezorraztua, baldar, zabar; ezikasia, basati

Impie, adb. erlijiogabe; gaizto; donausle

Impietas, atis, f. dongakeria, fedegabekeria; sendiko eginbideen ahanztea

Impiger, gra, grum, bizi, bizkor, erne

Impigre, adb. laster, zalantzagabe

Impingo, is, ere, pegin, pactum, tr. bulkatu, bultzatu; aurtiki; jo, kaskatu; impingere pugnum in os, muturreko bat ema, muturrean, ukabilkada eman

Impius, a, um, erlijiogabe, gaizto ; bihozgogor, bihozgabe

Implacabilis, e, bihozgabe, errukigabe, anker

Implacabilius, adb. konp, gogorkiago, zorroziago

Implacatus, a, um, jabaldezin, bihozgogor

Implacidus, a, um, urduri, ezinegon ; basati, oldarkor

Implecto, is, ere, plexi, plexum, tr. korapilatu, nahastu

Impleo, es, ere, evi, etum, tr. bete ; implere aliquem muneribus ; norbait emaitzez mukurutu ; gizendu, ase ; impleri ferinae, ehizikiz ase ; bukatu, amaitu, gauzatu, implere spem, itxaropenei erantzun ; implere promissa, hitza atxiki

Implerunt, Implesti... ik. impleverunt, implevisti...

Impletus, a, um, impleo pi.

1. **Impexus**, a, um, implecto pi.

2. Implexus, us, m. lotura, tinkaldi, besarkada

Implicatio, onis, lotura, nahasketa ; korapilo, nahaspil, nahaskeria

Implicitus, **Implicitus**, a, um, impliko pi.

Implicita, adb. isilbidez, zeharbidez ; ilunki

Implico, as, are, plicui, catum edo citum, tr. korapilatu, inguratu, nahasi, azaldu ; josi, bateratu ; implicare manus, eskutik hartztu ; implicare tempora lauro, ereinotzez koroatu ; oztopatu, trabatu ; implicari aliqua re, zerbaite bere gain hartztu

Imploratio, onis, f. eske, eskaera, otoi

Imploro, as, are, tr. eskatu, otoitu

Implumis, e, lumagabe, hegogabe

Impluo, is, ere, ui, utum, imperts. intr. euri egin ; tr. busti, ureztatu

Impluvium, ii, n. inplubioa, etxe sarguan dagon euriurtegia

Impolite, adb. arrunki, oieski, nabarmenki

Impolitus, a, um, latz, landugabe ; arrunt, ikasigabe, oies, nabarmen

Impollutus, a, um, ez-zikina, garbi, oso

Impono, is, ere, posui, positum, tr. ezarri, ipini, jarri, lotu ; imponere dona aris, aldareetan emaitzak ipini ; imponere milites in naves, gudutaldeak untzietara igoarazi ; buruzagi jarri ; imponere aliquem regem, norbait errege jarri ; behartu, eragin, hertsatu ; imponere tributum, zerga ezarri ; imponere poenas, gaztigatu ; -n gain ezarri, agindu ; larderiatu, iruzurtu

Importo, as, are, tr. ekarri, sartu, barruratu, herriratu ; eragin, piztu, sortu

Importune, adb. behargabe, bidegabe, zuzengabe ; eskergabe, ezgaraiz, orduzkanpo

Importunitas, atis, f. jarrera kaltegarri ; mutirikeria, isikeria

Importunus, a, um, nekagarri, nardagarri, lortuezin ; ezgaraizko, ezorduko ; gogor, zorrotz, jasanezin, egarezin ; neurrigabe ; eragabe, ordugabe ; tzirtzil

Importuosus, a, um, portugabe, helgaitz, hurbilgaitz (itsasbazter)

Impos, otis, ejabé

Impositio, onis, f. ezarketa, ezarpen

Impositus, a, um, impono pi.

Imposui, impono perf.

Impotens, entis, ezindua, ahalgabe, ahul ; ejabé ; impotens laetitia, bere bozkarioa eutsiezina ; impotens sui, bere buruaren ejabé ; neurrigabe, gogor, basati

Impotenter, adb. gehiegi ; haserrakorki, gogorki, ankerki

Impotentia, ae, f. ezina, ezintasun, ahalgabetasun ; gogorkeria, haserraldi

Imprae*sentiarum*, adb. orain

Impransus, a, um, baraurik

Imprecatio, onis, f. birao, maradikazio, opagaixto

Imprecor, aris, ari, dep. tr. aroa egin, biraokatu, opagaixtotu

Impressi, imprimo perf.

Impressio, onis, f. talka, kaska, oldar ; zauzkada, zirrara ; oharpen ; azkardura (azentu)

Impressus, a, um, imprimi pi.

Imprimis, adb. lehenik, lehengoz, lehenbizi ; batez ere, batik bat

Imprimo, is, ere, pressi, pressum, tr. tinkatu, zapaldu ; ezarri ; bihotzean tinko sartu ; eragin, bultzatu

Improbabilis, e, jasanezin
Improbatio, onis, f. gaitzespen, ezonarpene

Improbe, adb. gaizki, oker ; bidegabe, zuzengabe, ez-zuzen

Improbitas, atis, f. gaiztotasun ; gaiztakeria, okerkeria, zatarkeria

Improbo, as, are, tr. gaitzetsi, ezonartu, baztertu, ezereztu

Improbulus, a, um, zitalsko, gizatzartto

Improbus, a, um, gaijto ; bihurri, zital, makur ; handi, neurrigabe, gose ; improbus labor, lan idorra ; lizun, likits

Improcerus, a, um, txiki

Improdictus, a, um, epegabe

Improfessus, a, um, aitorgabe, ezagertu

Impromptus, a, um, ahul, adoregabe ; impromptus linguae, nekez mintzatziale

Improperatus, a, um, astitsu, geldi, makal

Improperus, a, um, astitsu, geldi, makal

Impropri, adb. ezegoki, ezgisaki

Improprius, a, um, ezegoki, ezgisaki

Improsper, era, erum, zorigaiztoko, kaltekor, kaltegarri

Improspere, adb. zoritzarrez, lorpengabe

Improvide, adb. itsuka, arinki, burugabe

Improvvidus, a, um, axolagabe, somagabe, aurrez ez ikusia

Improvviso, adb. ustegabe, ustekabean, batbatean

Improvvisor, a, um, ustegabeko, ezusteko ; batbateko, tupusteko ; ex edo de improviso, ustekabean

Imprudens, entis, ejjakina, jakingabe ; me imprudente, nik jakingabe, ene isilean ; imprudente hoc feci, hori egin dut ustegabetarik ; atzemana, ustekabean hartua, ; imprudentes milites , soldado ustekabean hartuak ; arin, buruarin, txoriburu, zentzugabe

Imprudenter, adb. jakingabe, ejjakinean, ustegabe ; arinki, sengabe

Imprudentia, ae, f. jakingabe(tasun) ; arintasun, zentzugabetasun ; arinkeria, txoraldi

Impubes, is, eta **Impubis**, is edo eris, f. m. helgabe, heldugabe
Impudens, entis, lotsagabe, mutiri, tzirtzil
Impudenter, adb. oker, lotsagabe
Impudentia, ae, f. lotsagabe, ahalkegabe ; lizunkeria, likiskeria, zikinkeria
Impudicitia, ae, f. lizunkeria, likiskeria, mutirikeria
Impudicus, a, um, lizun, likits, lotsagabe
Impugnantes, ium, mpl. jazarleak, aurkatzaileak
Impugnatio, onis, f. oldar, eraso, jazarketa
Impugno, as, are, tr. eraso, jazarri
Impuli, impello perf.
Impulsio, onis, f. bultzada, talka, topo; olde, oldar, jokada ; eragin
Impulsor, oris, m. eragile, bultzagile
1. **Impulsus**, a, um, impello pi.
2. **Impulsus**, us, m. bultzada, talka, topo ; olde, oldar, jokada ; eragin
Impune, adb. zigorgabe, apengabe, kaltegabe ; impune ferre, zigorgabe izan, ez-zigortu
Impunitas, atis, f. zigorgabe(tasun), apengabe
Impunitus, a, um, zigorgabe, apengabe ; neurrigabe
Impure, adb. lizunki, lohiki, zikinki
Impuritas, atis, f. eta Impuritia, ae, f. lotsakeria, zikinkeria, likiskeria
Impurus, a, um, lohitsu, likits, zikin, satsu
Imputatus, a, um, motzgabekoa
Imputo, as, are, tr. kontuan ezarri, konturatutu ; agertu, baliarazi, -n gain ezarri ; egotzi, ezarri, leporatu ; imputere culpam alicui, norbaiti okerra leporatu ; eman
Imulus, a, um, imula oricilla, belarri-punta
Imum, i, n. oinarri, zola, pekalde, mutur ; ab imo, muturrean ; ad imum, azkenean, bururaino, bukaeraraino
Imus, a, um, inferus sup. ; apalena, sakonena, muturreko ; ima arbor, zuhaitzondoa
In, abl. tokia : non, sedere in solio, aulkian eseri ; ambulare in horto, baratzean ibili ; zuzen noiz edo epea, in senectute, zahartzaroan ; in dicendo, mintza zagolarik ; in sex mensibus, sei hilabete gero ; nola, era, esse in armis, armatu izan ; esse in cothurnis, koturnoak jantzi ; nor, zer, zergatia, pietas in parentibus, gurasoentzat maitasuna ; esse in spe, itxaroan izan, itxaro ; artean, erdian, in clarissimis ducibus haberit, agintari handien artean jarria izan. Akus. norantz, proficisci in Germanos, germanotarren ganantz joan ; iter in Santonum fines facere, Santontarren herrirantz jo ; non ote, zer tokitan, proximum iter in Galliam, Galiarako bide hurbilena ; Belgae spectant in septentrionem et orientem solem, Belgika ipar sortaldean dago ; noiz, noizko, in proximum annum, heldu den urtean ; in perpetuum, betiko, betiereko ; jarrera, pietas in parentes, gurasoentzat maitasuna ; peccare in aliquem, norbaiti kalte egin ; bono animo esse in populum Romanum, erramatarraren onartzera ekarria, erramatarrak onartu ; helburua, xedea, in consilium consurgere, boztatzeko jaso ; banaketa, Gallia est omnis divisa in tres partes, Galia osoa hiru zatitan banatua dago ; in singulos homines, gizonkal ; in capita, jentekal ; era, muga, zenbat, milia passuum tria in longitudinem patere, luzetasunean hiru mila oin neurtu
Inaccessus, a, um, helgaitz, hurbilgaitz, hurbilezin
Inacesco, is, ere, acui, intr. garraztu, mingostu ; nahigabetu, gogaitu
Inadustus, a, um, ez erreia
Inaedifico, as, are, tr. gainean, barruan eraiki ; harresitu, itxi
Inaequabilis, e, ezberdin, ezleun
Inaequabiliter, adb. ezberdin
Inaequalis, e, ezleun, ezberdin ; antzgabekoa, bestelako ; aldakor
Inaequalitas, atis, ezberdintasun, ezleuntasun ; antzgabetasun
Inaequaliter, adb. ezberdin
Inaequo, as, are, tr. berdindu, leundu
Inaestimabilis, e, baliozgainekeo, neurrizgainekeo, ezinberdinduzko
Inaestuo, as, are, intr. berotu, haserratu
Inaffectatus, a, um, arrunt, soil, lau
Inagibilis, e, geldi, higiezin
Inalbeo, es, ere, intr. zuritu
Inamobilis, e, higuin, nardagarri, ezatsegin
Inamaresco, is, ere, intr. garraztu, mingostu
Inambitiosus, a, um, hotsandigabe, ospegabe
Inambulatio, onis, f. ibiltoki ; ibilaldi
Inambulo, as, are, intr. ibili
Inamoenus, a, um, goibel, ilun, itsusi, ezatsegin
Inane, is, n. hutsune; per inania, airez, hutsunean
Inaniloquus, a, um, astakeria esale
Inanimis, e, **Inanimus**, a, um, bizigabe, hatsgabe, arnascgabe
Inanio, is, ire, ivi, itum, tr. hustu
Inanis, e, huts, jendegabe ; barurik, urdailuts; inanis domus, etxe biztanlegabe; ezikugai, bizigabe; inanis umbra, gorutzgabeko itzal; ezdeus, baliogabe, alfer, alferreko; inania verba, hitz zoro, ele zoro; harro, harroputz
Inanitas, atis, hutsune, zulo; ezerezkeria, ezdeuskeria
Inaniter, adb. debaldetan, alferrik

Inardesco, is, ere, arsi, intr. suhartu, sutu; erre, piztu (irrika)
Inarefactus, a, um, legortua, idortua
Inaresco, is, ere, arui, intr. legortu, idortu
Inargentatus, a, um, dirudun
Inargute,
Inaro, as, ari, tr. lurperatu goldatuz
Inarsi, inardesco perf.
Inartificialis, e, soil, lau
Inartificialiteer, adb. soilki, lauki
Inarui, inaresco perf.
Inascensus, a, um, ezigoa
Inassatus, a, um, errea, kiskalia
Inassuetus, a, um, ezohitua, ohigabeko ; ezohiko, ezohizkoa
Inaudax, acis, beldurkor, beldurti
Inaudio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. entzun, ikasi
Inauditus, a, um, inaudio pi. ; adj. entzungabe, ezentzun, adigabe ; gorde, isil
Inauguratio, onis, f. hastapen, zabalaldi
Inauguro, as, are, intr. iragarri, auguroak galdetu ; hasi, zabaldu
Inaures, ium, fpl. belarritakoak
Inauro, as, are, tr. ureztatu ; aberastu
Inauspicato, adb. auguroak galdetugabe
Inauspicatus, a, um, auguroko galdetugabeko, zorigaiztoko, kaltegarri, galgarri
Inausus, a, um, ezausarti, ezmutiri, eznabasi
Incaeduus, a, um, ezmoztua, ezebakia (egurra)
Incalesco, is, ere, calui, intr. berotu ; erre (irrika)
Incalfacio, is, ere, tr. berotu
Incallide, adb. moldegaizki, baldarki
Incallidus, a, um, baldar, trakets, moldegaitz, ejjakina
Incandesco, is, ere, candui, intr. su piztu, suak hartu, goritu
Incantamentum, i, n. lilura, aztikeria, zoramendu, xoradura
Incanto, as, are, tr. intr. liluratu, zoratu, zorabiatu, xaramalatu
Incanui, incanesco perf.
Incanus, a, um, zuri (bilaoak) ; aitzinako, aspaldiko, lehengo
Incassum, adb. alferrik, debaldetan
Incastigatus, a, um, zigortugabe
Incaute, adb. arretagabe, ohargabe
Incautus, a, um, arretagabe, burugabe, ohargabe, sengabeko ; ustegabean hartua ; ustegabeko, ezusteko
Incavillor, aris, ari, dep. tr. barregarritu, parragarritu, irrigarritu
Incedo, is, ere, cessi, intr. ibili, aurreratu, heldu, geratu, gertatu ; sartu ; hartu, nagusitu
Inceleber, **Incelebris**, is, ezaipatua, ezezaguna, ospe txikiko
Incelebratus, a, um, ezaipatua, ezesana
Incenatus, a, um, bazkaldugabe
Incendiarius, a, um, sute-, suteko ; suemaile, supizle
Incendium, ii, n. errete, sute ; goritasun ; grina bizi
Incendo, is, ere, cendi, censum, tr. piztu, erre, kiskaili ; kitzikatu, nahasi
Inceno, as, are, intr. ezbazkaldu ; -n bazkaldlu
Incensio, onis, f. errete, sute
1. **Incensus**, a, um, incendo pi.
2. **Incensus**, a, um, ez-zentsatua, ezzeroldatu
Incepi, incipio perf.
Inceptio, onis, f. hasiera, hastapen, abiamen
Incepto, as, are, tr. hasi, abiato ; mokoka ari, hizka-mizka egin, liskar egin, aharratu
Inceptum, i, n. hasiera, hastapen ; abiamen, egitasmo
1. **Inceptus**, a, um, incipio pi.
2. **Inceptus**, us, m. hasiera, hastapen ; abiamen, egitasmo
Incerniculum, i, n. bahe, zetabe
Incerno, is, ere, crevi, cretum, tr. bahetu, eralki
Incerto, adb. ziurgabe, zalantzian, ezaibane, jakingabe
Incertum, i, n. zalantza, ezbai, koloka ; in incerto esse, ezaibako izan
Incertus, a, um, ezaibako, zalantzazko, ez-ziur ; aldakor, galgarri, kaltegarri ; res incerta, ateka gaixto, kinka txar ; ejjakina, incertus quid ageret, ez-zakian zer egin
Incessi, incedo eta incesso perf.
Incesso, is, ere, ivi edo ii, tr. oldartu, jauzi, jazarri ; salatu ; hartu
Incessus, us, m. ibilera ; oldar, olde ; sarrera, sarbide, igarobide
Incesto, adb. lizunki, likiski
Incesto, as, are, tr. zikindu, likistu, lizundu ; itsusitu, laidoztu

Incestum, i. n. lizunkeria, likiskeria ; adulterio, ezkontzahauste ; ahaidekeria
1. **Incestus**, a, um, zikin, likits ; adulteriogile ; ahaidekeriagile ; erlijiogabe
2. **Incestus**, us, m. ahaidekeria
Inchoo, as, are, tr. hasi, abiatu, zirriborratu
1. **Incido**, is, ere, cidi, intr. erori, jauzi ; aurkitu, topatu ; inciderein hostem, etsaiarengaina jauzi ; incidere in mentem, gogoratu ; gertatu, geratu, buruz buru egin, forte incidunt ut..., gertatu zen...
2. **Incido**, is, ere, cidi, cisum, tr. moztu, erdiratu, arraildu ; kimatu, xedarratu ; incidere vites, mahatsa moztu ; incidere in aes, brontzea zizelatu ; gelditu, kendu
Incinctus, a, um, incingo pi.
Incingo, is, ere, ui, cinxí, cinctum, tr. inguratu, itxi
Incino, is, ere, ui, centum, intr. jo (musika) ; tr. abestu (tresnareki laguntua)
Incipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. hasi, abiatu, lotu ; intr. abiatu
Incise, adb. eraskinez, arteko hitzez
Incisim, adb. eraskinez, arteko hitzez
Incisio, onis, f. eraskin, arteko hitz
Incisum, i, n. eraskin, arteko hitz
Incisura, ae, f. mozketa (soka, hari) ; ebaketa, ziristada, arraildura ; kimaketa ; marra
1. **Incisus**, a, um, incido 2. pi.
2. **Incisus**, us, m. ebaketa, mozketa (zuhaitzak)
Incitamentum, i, n. zirika, ziztada, kiña, sustapen
Incitatio, onis, f. kiña, zirikaldi ; oldar, eragin, ekinaldi, aruntasun
Incitatus, adb. lasterrago
Incitatus, a, um, incito pi. ; adj. azkar, arin, bizi, mutiri, oldartsu, lehiatsu, suhar
Incito, as, are, tr. aurtiki, bulkatu, bultzatu, lehiatu ; eragin, berotu ; incitare ad bellum, gerrara bultzatu
1. **Incitus**, a, um, azkar, arin, lehiatsu, oldartsu
2. **Incitus**, us, m. higidura azkar
Incivilis, e, oies, basati, gaizkikazi, gaizkihazi
Inciviliter, adb. oieski, arrunki, basaki
Inclamito, as, are, tr. intr. oihuka ari
Inclamo, as, are, intr. oihu egin ; tr. deitu, otoitu, eskatu ; gaitzu, erasiatu, iraindu, laidoztatu
InclareSCO, is, ere, clarui, intr. ospatua, goratua, aipatua izan
Inclemens, entis, gogor, gaitz, zorrotz, basati
Inclementer, adb. gogorki, zorrozk, basaki, garrazki
Inclemencia, ae, f. gogorkeria, basakeria ; gogortasun, gaiztasun, garraztasun ; inclemencia caeli, aro gogorra
Inclinatio, onis, f. makurdura, okertasun ; zaletasun, griñia, tirria, aiher, lixter ; aldaketa, gorabehera ; mintzorra
Inclino, as, are, tr. makurtu, kupuxtu, okertu ; inclinare caput, burua makurtu, kupuxtu ; inclinare, inclinare se, inclinari, makurtu, okertu ; saihestu, ihes egin (gudataldeak) ; ahuldu, beheratu, utzi ; acies inclinatur, armadak atzera egiten du ; inclinat mihi animus ut... uste dut
Inclitus, ik. inclytus
Includo, is, ere, clusi, clusum, tr. hetsi, sartu ; moztu (bidea) ; mugatu, zedarritu, bukatu, gelditu, tinkatu ; includere vocem, ahotsa ito
Inclusio, onis, f. atxiloketa
Inclusus, a, um, includo pi.
Inclytus, a, um, omendun, ospatsu, aipatua, aipagarri
Incoactus, a, um, ezbehartua, oldezko, gogozko ; gatzatua
Incoactilia, ium, npl. estainuzko ontziak
1. **Incoctus**, a, um, incoquo pi.
2. **Incoctus**, a, um, ezerrea, ezegosia, gordin
Incoenatus, ik. incenatus
Incoepio ... ik. incepto...
Incogitans, antis, gogoetagabe, gogarpengabe, burugabe
Incogitantia, ae, f. burugabe(tasun), buruarindura
Incogitatus, a, um, gogarpengabe, gogapengabe
Incogito, as, are, tr. gogoetatu, gogartu, hausnartu, gogoan erabili
Incognitus, a, um, ezezaguna, aztergabe, ikusigabe ; ezgaldetua, jabegabe
Incola, ae, m.f.. biztanle ; herritar
Incolo, is, ere, colui, intr. tr. bizi, egon
Incolumnis, e, oso, ondo, kaltegabe, zaurigabe
Incolumentas, atis, f. sendotasun, salbamen, zaintza
Incomis, e, gaizkikasi, gaizkihazi, oies, baldres, arrunt
Incomitatus, a, um, jarraigoagabe
Incomitio, as, are, tr. guztien aurrean iraindu, laidoztatu
Incommendatus, a, um, adeigabe, begiramengabe
Incommode, adb. ezegoki, behar ezbezala
Incommoditas, atis, f. ezegokitasun ; neke, nekaldi, ezerosotasun ; mutirikeria, isi
Incommodo, as, are, intr. hasarretu, asaldatu, mindu, kalte egin

Incommodum, i, n. gaixotasun, eritasun ; nahigabe, neke, kalte, oben ; incommodum afferre, kalte egin
Incommodus, a, um, gaixo, eri ; ordugaitz, ezorduko, nekagarri ; ezeroso, ezegoki, eragabe, esker gaixto
Incomparabilis, e, berdingabeko, kidegabeko, ezinberdin
Incompetus, a, um, ezezaguna, apal, xume
Incomposite, adb. antolagabe, antzegabe, eragabe
Incompositeus, a, um, araugabe(ko), neurrizgabe(ko)
Incompte, adb. antzegabe
Incomptus, a, um, eragabe(ko), axolagabe, arretagabe, orrartzugabe ; trakets, moldegaitz
Inconcessus, a, um, eragotzia, debekatua
Inconcinnitas, atis, f. apintargabe, simetriagabe, ezedertasun, dotoregabetasun
Inconcinnus, a, um, ezsimetriko, ezeder, ezdotore, baldar, trakets, trauskil
Inconcussus, a, um, ez higikor, ezerabilkor, ezaldakor, gotor, tinko
Incondeite, adb. nahas, nahas-mahas, araugabe
Inconditus, a, um, ilun, nahasi, eragabe, araugabeko, eragabeko
Inconfusus, a, um, eznahasgarri, nahasigabe, bare, jabal, otzan
Incongruens, entis, ezegoki, eragabeko, gisagabeko, behar ezbezialako
Inconsequentialia, ae, f. jarraigabe
Inconsiderantia, ae, f. arinkeria, txolinkeria
Inconsiderate, adb. arinki, ohartugabe
Inconsideratus, a, um, ohartugabe, txoriburu, arin, hausnartugabe
Inconsolabilis, e, arintezin, pozgaitz, ezinpotz
Inconstans, antis, aldabera, aldakor, arin, iraupengabe ;
Inconstanter, adb. iraupengabe, arinki, tenkadaka, arteka, builtaka
Inconstantia, ae, f. aldakortasun, aldaberatasun, arintasun
Inconsulte, adb. arinki, jarraigabe, zentzugabe
Inconsulto, inconsulto meo, neri galdetu gabe, neri aholku galdetu gabe
Inconsultus, a, um, ohartugabe, hausnartugabe, sengabeko, buruarin ; aholkugabe ; aholkatugabe
Inconsumptus, a, um, higatugabe, endurtugabe; oso
Incontaminatus, a, um, zikindugabe, garbi
Incontentus, a, um, ez hedatua, ez-zabaldua; lasai, manu
Incontinens, entis, lizun, lizunkoi, zakar, neurrigabeko; irritsez ez jabe, haserratu
Incontinenter, adb. zuhurtasungabe, gehiegi, neurrigabe
Incontinentia, ae, f. aldakortasun, aldaberatsun, arintasun
Inconveniens, entis, ezegoki, moldegabeko, behar ez bezalako
Incoquo, is, ere, coxi, coctum, tr. erre, errarazi, egosi, egosiarazi, tindatu
Incorporalis, e, gorpuzgabe, soingabeko
Incorrectus, a, um, ez-zuzendua
Incorrupte, adb. zuzenki, garbiro ; osoki, zeharo
Incorruptus, a, um, ustelgabe, andeagabe, oso, osasundun ; akasgabeko, ustelezin, ustelgaitz, oso, zintzo ; incorrupti mores, ohitura akasgabekoak ; incorrupti judices, epaile akasgabekoak
Incoxi, incoquo perf.
Increbresco, is, ere, eta Increbesco, bui, intr. maizagotu ; handitu, anitzu ; loditu ; hedatu, zabaldu
Incredibilis, e, sinitsezin, sinisgaitz ; ezinsasma
Incredibiliter, adb. ezinsinistuz
Incredulus, a, um, sinisgogor, sinisgaitz
Incrematus, a, um, errea, kiskail
Incrementum, i, n. gehigarri, gehikuntza, emendio, berrapen ; gorapen (hilargia) ; osagarri, betegarri, eraskin ; goraldi, jasoaldi ; haurrak, ondokoak, ondorengo
Increpito, as, are, tr. intr. iraindu ; gaiztu, erasiatu, larderiatu ; zirikatu, piztu, aholkatu
Increpitus, a, um, increpo pi.
Increpo, as, are, ui, itum, intr. zarata egin, zartatu, ozendu ; tr. entzunarazi ; salatu, larderiatu, liskar egin, erasiatu ; zirikatu, eragin, zuzpertu
Incresco, is, ere, crevi, intr. hazi, sortu, handitu, larritu, bilbatu
Incretus, a, um, nahasia ; bahatugabe
Incruentatus, a, um, odolgabe(ko)
Incruentus, a, um, odolgabe(ko) ; incruenta victoria, garaipen odolgabea ; ez zauritua
Incrusto, as, are, tr. azaldu, gantzutu, igurtzi ; zartatu, zuritu
Incubatio, onis, f. txitaldi, txitaketa ; lo (gaixotasuna)
Incubito, as, are, atum, intr. etzan ; kokatu, berotu
1. **Incubitus**, a, um, incubo pi.
2. **Incubitus**, us, m. etzaketa ; txitaldi, txitaketa
Incubo, as, are, ui edo avi, itum edo atum, tr. intr. etzan , makurtu, okertu, kupuxtu ; jauzi, jazarri ; kokatu, arraultzak berotu
Incubui, incubo eta incumbo perf.
Inculco, as, are, tr. estutu, tinkatu, zapaldu (oinez) ; sarrarazi, bete ; gogoan sarrarazi, sartu
Inculpatus, a, um, errugabe, hobengabe

Inculte, adb. oieski, trakeski, moldegaizki
 1. **Incultus**, a, um, ezlandua, landugabe ; basa, basati, oies, ez-hezia, ezikasia
 2. Incultus, us, m. ezjakina, ezjakintasun ; zakarkeria, baldreskeria
Incumbo, is, ere, cubui, cubitum, intr. etzan, sakatu, bermatu, ipini, jarri ; incumbere remis, indarka arraun egin ; eraso, jauzi, jazarri, oldartu ; incumbere in hostem, etsaiari jazarri ; ekin, ari izan, lehiatu, -ra jo ; incumbere animo in bellum, gerra gogoan izan
Incunabula, orum, npl. sehaska, ohako ; ab incunabulis, sehaskatik haste ; jatorri, etorki, sorterro
Incuratus, a, um, artagabe
Incuria, ae, f. artagabe ; lazokeria, zabarkeria, axolagabekeria, ezaxolkeria ; arduragabe
Incuriose, adb. arduragabe, axolagabe, arretagabe
Incuriosus, a, um, arduragabe(ko), axolagabe(ko), ezaxol ; ezartatua, utzia
Incurro, is, ere, curri edo cucurri, cursum, intr. tr. jauzi, oldartu, eraso ; incedere (in) hostes a tergo, etsaiak atzetik jo ; heldu, hedatu, zabaldu, erori, irabazi, eskuratu, merezi ; gertatu
Incurcio, onis, f. joaldi, talka, kaska ; eraso, erasoaldi ; sarraldi, napurkeria
Incurrito, as, ari, intr. jauzi, eraso, sartu
Incurso, as, are, tr. intr. jauzi, oldartu, eraso, sartu ; heldu, gertatu, jazo
Incursus, us, m. eraso, oldar
Incurvatio, onis, f. makurketa, okerketa, kakoketa ; makurdura, makurtasun
Incurve, as, are, tr. makurtu, konkortu, bihurtu, uzkurtu
Incurvus, a, um, makurtua, okertua, bihurtua, biribildua
Incus, udis, f. ingude
Incusatio, onis, f. erasi, gaitzespen
Incuso, as, are, tr. salatu, gaitzetsi ; kexatu ; incusare aliquem inertiae, norbaiti nagikeria gaitzetsi
 1. **Incussus**, a, um, incutio pi.
 2. **Incussus**, us, m. talka, kaska, topo
Incustoditus, a, um, ez zaindua, zaindugabe, utzia ; ez zuhur, ez-zentzuko, zentzugabe
Incusus, a, um, mailuz landua
Incutio, is, ere, cussi, cussum, tr. bultzatu, bulkatu, igorri, jo, kaskatu, incutere telum, gezia igorri ; piztu, sortu, eragin, erago ; incudere terrorem, lazkeria, izukeria sortu
Indagatio, onis, f. azterketa, bilaketa
Indagator, oris, m. azterle, azterlari
Indagatrix, icis, f. azterle, azterlari (emakumea)
 1. **Indago**, as, are, tr. aztertu, , bilatu, barnatu, somatu ; aztarnak hartu, aztarnatu, herexatu, usnatu
 2. **Indago**, inis, f. aztarnaketa ; ehizasare, ehiztari herrenkada
Inde, adb. bertatik ; hinc...inde edo inde...inde, alde batetik... bestetik... ; horrengandik, horiengandik, hortik ; gero, geroztik, ondoren
Indebitus, a, um, ez-zor
Indecens, entis, itsusi, lohi, lotsagarri, lizun
Indecenter, adb. itsuski, lotsagabe, lotsagarriki
Indecentia, ae, f. eragabekeria, lotsagabekeria, itsuskeria, lizunkeria
Indegeo, es, ere, intr. ez-egoki izan, lotsagabe izan
Indeclinabilis, e, gotor, iraunkor, aldagaitz, aldaezin
Indeclinatus, a, um, aldagaitz, aldaezin, iraunkor
Indecore, adb. itsuski, lotsagabe
Indecoris, e, itsusi, tzirtzil, lotsagarri
Indecorus, a, um, itsusi, laidotsu, lotsagarri, ezegoki, moldegabe
Indefatigabilis, e, Indefatigatus, a, um, nekaezin, nekagaitz
Indefensus, a, um, babesgabe, laguntzagabe
Indefinite, adb. mugagabe, taigabe
Indefletus, a, um, eznegarztatua
Indeflexus, a, um, ezmakurtua (adinaz)
Indejectus, a, um, eziraulia, ezuzkailia
Indelebilis, e, ezabaezin, ezabagaitz, kenduezin, suntsiezin
Indelibatus, a, um, ezasia, oso, ukigabe
Indemnatus, a, um, ezkondenatua, ezgaitzetsia ; epaiketagabe gaitzetsia
Indemnis, e, kaltegabe, zaurigabe
Indenunciatus, a, um, ezagertua, ezaldarrikatua
Indeploratus, a, um, eznegarztatua, negarztatugabe
Indepravatus, a, um, ezaldatua, aldatugabe
Indeprecabilis, e, otoiitez batertezin, ezinbesteko, nahitaez
Indeprensus, a, um, sumagaitz, sumaezin
Indeptus, a, um, indipiscor pi. lortzaile, eskuratzaire ; lortu, eskuratu, ardietsi
Indesertus, a, um, ezutzia, bizi, egon
Indestrictus, a, um, zaurigabe, makurgabe, kaltegabe
Indetonus, a, um, ezmotzua (biloa), biloluzedun, ileluzedun
Indevitatus, a, um, izana, jasana

Index, icis, m. f. erakusle, iragarle, ezaungarri, ezaupide, zantzu ; erihandi, atzerakusle ; m. lekuko, jakile, salatzaile, zelatari ; ab indice Flavio, Flabioren salaketari esker ; aurkibide, lerro, izendegi, errolda ; ikerarri, azternarri

Indi, orum, mpl. indiarak

India, ae, f. India ; India citerior, ulterior, Ganges alde honetako, alde besteko India

Indicatio, onis, f. ohar, oharpide, oharpene, adierazpen ; salneurri, zerga, petxa

Indicatura, ae, f. ik indicatio

Indicens, entis, esangabe ; me indicente, nik esangabe

Indicum, ii, n. salaketa, salakuntza, salapen, aitorza, aitorpen ; conspirationis indicium facere, satorkeria salatu ; zantzu, aztarna, ezaupiude ; indicio esse, ezaupen hartu, eman ; aztermarriz aztertu ; salaketasari

1. **Indico**, as, are, tr. adierazi, ezagutarazi, agertu, salatu ; salneurria ezarri
2. **Indico**, is, ere, dixi, dictum, tr. adierazi, erabaki, behartu, eragin ; indicere comitia, biltzarraren eguna erabaki, biltzarra epetu ; indicere tributum, zerga leporatu

Indictio, onis, f. zerga, petxa

Indictivus, a, um, (aldarrikariak) zabaldua, azaldua

Indictus, a, um, esangabe ; auzigabe ; indicta causa aliquem damnare, norbait auzigabe gaitzetsi

Indicus, a, um, India-, Indiako

Indidem, adb. toki beretik, gauza beretik

Indidi, indo perf.

Indifferens, entis, axolagabe, griñagabe

Indifferenter, adb. nahasmahas ; axolagabe

Indigena, ae, m. f. n. biztanle, herritar, bertako

Indigens, entis, indigo po. behartsu, behardun, ezergabe ; izmpl. behartsuak

Indigentia, ae, f. behar, behartasun, eskastasun, txirotasun

Indigeo, es, ere, ui, intr. beharrean, -gabe izan ; behar izan

Indiges, etis, m. Indigetes, aberriaren Jainko

Indigeste, adb. nahas

Indigestus, a, um, nahasi, nahastu, nahaspilatu

Indigetes, um, mpl. Indigetesak, aberriaren Jainkoak

Indignabundus, a, um, haserratsu

Indignatio, onis, f. haserre, suminaldi, sumindura

Indignatiuncula, ae, f. haserratto

Indigne, adb. zuzengabe, ezegoki, moldegabe, okerki ; suminki ; indigne ferre, haserratu, sumindu, samurtu

Indignitas, atis, f. gaieza, oieskeria, arrunkeria, irain, laido ; haserre, sumindura

Indignor, aris, ari, dep. tr. haserratu, sumindu, samurtu ; irain, laidostatu, baztertu

Indignus, a, um, gaiez, ezzgai, ezzduin ; indignus ut edo qui impetraret, ez zaio zor lortzea, ardiestea ; ezegoki, ez behar bezalako ; non indignum mihi videtur, uste dut ; zuzengabe, doilor, zital ; indignum ! edo facinus indignum ! hori itsuskeria ! zer tzarkeria !

Indigus, a, um, eskasdun, behardun ; aiher, gose ; -gura, -zale, -koi

Indilicens, entis, ezaxol, arduragabe, nagi

Indiligenter, adb. arduragabe, arretagabe, axolagabe

Indiligentia, ae, f. ezaxolkeria, alferkeria, utzikeria, zehaztasungabe

Indipiscor, eris, i, indeptus sum, dep. tr. lortu, hartu, atzman, aurkitu

Indirectus, a, um, zeharreko, saihestua, baztertua

Indireptus, a, um, ezsakaildua, sarraskitugabe

Indiscrete, adb. nahasmahas, nahasgarriki

Indiscretus, a, um, bereizgabe, bereizezin, zatiezin

Indiserte, adb. mintzoedergabe

Indisertus, a, um, eziztun

Indisposite, adb. nahas, nahasmahas

Indispositus, a, um, zehazgabe, eragabe, antolagabe, sailkatugabe

Indissimilis, e, antzeko, irudiko

Indissolubilis, e, askatuezin, hautsezin, etenezin; galdeuzin, ezingaldua, suntsiezin

Indistincte, adb. nahasmahas

Indistinctus, a, um, nahas, nahasi, zehazgabe, goibel

Inditus, a, um, indo pi.

Individuus, a, um, zatiezin, zatigaitz, atalgaitz, bereizezin; individua corpora, apu, iski, pixkin, atomo

Indivisus, a, um, zatigabe, zatigaitz

Indo, is, ere, indidi, inditum, tr. ipini, eazarri, jarri, izendatu, sartu

Indocilis, e, eskolaezin, hezigaitz ; bihurri, mutiri ; ejjakin ; ikaezin, ezikasia

Indoete, adb. ejjakinez, ikasgabe, moldegaizki, eragabe

Indoctus, a, um, eskolagabe, ejjakin, ikasgabe ; moldegaitz, ez behar bezalakoa

Indolentia, ae, f. soraiotasun, sortasun, sorgortasun

Indoles, is, f. izakera, jite

Indolesco, is, ere, lui, intr. pairatu, min izan ; nahigabetu, atsekabetu ; zinkurinatu, intziri egin

Indomabilis, e, hezigaitz, hezgaitz, menderagaitz, otzanduezin

Indomitus, a, um, hezigabe, garaitezin ; haserre, gaitz, neurrigabe, mutiri, oldartsu

Indormio, is, ire, ivi edo ii, itum, lo izan, adoregabe izan ; ezaxol izan, ezaxolatu, arduragabetu
Indotatus, a, um, dotegabe
Indubitabilis, e, ezbaigabeko
Indubitate, adb. inolaz ere, ihondik ere
Indubitus, a, um, dudaezin, ziur, ukaezin
Indubito, as, are, intr. zalantzatu, ezbaian egon
Indubius, a, um, ukaezin, dudagabe
Induc, induco agintaldia
Induciae, arum, fpl. suetena, indicias pacisci, facere, suetena jarri ; indicias tollere, suetena hautsi ; epe, amaiera ; atseden, atsedenaldi
Induco, is, ere, duxi, ductum, tr. eraman, sartu, ekarri, antzeztu, aurkezti, erakutsi ; inducere animum, in animum, buruan hartztu ; inducere gladiatores, gladiatoreak borrokan ariarazi, borrokatzera eragin ; erabaki, bultzatu, liluratu ; inducere in errorem, iruzurtu ; lotu, jarri, erantsi, igurtzi, estali, jantzi ; inducere calceos, oinekoak jantzi ; ezabatu, marratu, kendu
Inductio, onis, f. eragipen, sarrera ; erabaki, asmo
1. **Inductus**, a, um, induco pi.
2. **Inductus**, us, m. eragin, zirikaldi, aholku
Indulgens, entis, indulgo po. ; adj. on, barkatzaile, bihozbera, onginahi, laztan ; ahul ; ekarria, emana
Indulgenter, adb. atseginki, goxoki, maitagarriki
Indulgentia, ae, barkamen, eztitasun, ontzapen ; laguntza, ongi, mesede ; indulgentia filiarun, alabenganako bihozberatasuna
Indulgeo, es, ere, dulsi, dultum, intr. on izan, aldeko izan ; atsegin izan, ederretsi ; indulgere sibi, bere buruari ederretsi ; utzi ; eman, ekin, ari izan ; indulgere irae, haserratu ; indulgere somno, lo egin, lokartu ; tr. eman, onartu ; zainkatu
Indumentum, i, n. jantzi, janzkera, soineko
Induo, is, ere, i, utum, tr. jantzi ; induere alcui tunicam, norbaiti soineko jantzi ; hartu, hautatu, asmatu ; induere Graecorum mores, grekatarron ohiturak hartu ; induere metum, beldur izan ; estali, inguratu ; aldatu ; induere pueru paetextam, aitonem semeari jantzi pretexta harrarazi ; induere se, jantzi, estali ; sastatu (ezpataz) ; nahasi, lotu, jauzi, sartu ; induere se in laqueos, lakiotan erori
Induresco, is, ere, rui, intr. gogortu ; soraiotu, sorgortu ; tematu
Induro, as, are, tr. gogortu, hormatu, harri bihurtu ; azkartu, soraiotu ; indurare frontem, lotsa galdu
1. **Indus**, a, um, India-, Indiako ; indiar
2. **Indus**, i, m. indiar ; Indus, Indiako ibaia
Indusiarius, ii, m. atorragile
Industria, ae, f. trebetasun, eskuantze ; lehia, arta, lan ; de industria, ex industria, industria, berariaz, nahitara, nahirik, asmoz
Industrie, adb. artoski, antzez, lehiatuki
Industriosus, a, um, artatsu, antzedun ; egile, ekile ; langile, lehiati
Industrius, a, um, egile, ekile, langile
Indutiae, arum, fpl. ik. induciae
1. **Indutus**, a, um, induo pi.
2. **Indutus**, us, m. jantziketa ; jantzi, soineko
Induviae, arum, fpl. jantzi, soineko
Inebrio, as, are, tr. mozkortu ; ase, bete, hautsi ; ineibriare aures, belarriak hautsi
Inedia, ae, f. janurri, jangabe ; inedia vitam finire, bere burua utzi hiltzera
Ineditus, a, um, agertugabe, argitaratugabe
Ineffabilis, e, ezinesandako
Inefficax, acis, indargabe, ondoriogabe
Inelaboratus, a, um, landugabe, arrunta, apaingabe
Inelegans, antis, moldegaitz, apaingabe, itsusi
Ineleganter, adb. apaingabe, itsuski
Ineluctabilis, e, ezinbesteko, ihesezina, halabeharreko
Inemendabilis, e, zuzentezin, heziezin
Inemrior, eris, i, dep. intr. hil
Inemptus, **Inemtus**, a, um, ezerosia, dohako
Inenarrabilis, e, ezinesandako
Ineo, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. -rantz joan, sartu, hasi, abiatu, egin, erabaki ; inire iter, bidean abiatu ; inire proelium, gudua hasi ; inire (in) urbem, hirian sartu ; inire societatem cum aliquo, norbaitekin elkartu, baltzatu ; intr. hasi, abiatu ; ineunte anno, urte hasieran
Inepte, adb. ergelki, tentelki, leloki
Ineptiae, arum, fpl. ergelkeria, tentelkeria, lelokeria, inozokeria
Ineptus, a, um, tentel, ergel, lelo, inozo
Inequitabilis, a, zaldunerian eginezina
Inequito, as, are, intr. tr. zaldiz ibili
Inermis, e, eta, **Inermus**, a, um, armagabe, izkilugabe ; laguntzagabe, kaltegabeko ; ahul
Inerrabilis, e, aldaezin ; sendo, tinko ; hutsezin, okerrezin
Inerrans, antis, geldi (izarrak)
Inerro, as, are, intr. tr. ibili, bidean joan

Iners, ertis, moldegaitz, ezbai ; alfer, nagi ; zabar, axolagabe ; geldi, geldo, adoregabe ; alferreko ; iners bellum, adoregabeko gerra ; eragozgarri, geldiarazle ; iners senectus, zahartzaro eragozgarria
Inertia, ae, f. ezerezkeria, ezbai, trakeskeria, moldegaizkeria ; zeharo ezbakina ; geldokeria, zabarkeria, soraikokeria
Inerudite, adb. jakingabe, ezbakitez
Ineruditus, a, um, jakingabe, ezbakina, eskolagabe, ezikasia
Inesco, as, are, tr. enganatu, atzipetu, iruzurtu
Inesse, inest... ik. insum
Inevitabilis, e, ezinbestelako, halabeharreko, bazterezin
Inexcitabilis, e, sorgor-, lozorro-, sorgorko, lozorroko ; atzariezin, iratzariezin
Inexcitus, a, um, bare, otzan
Inexcogitatus, a, um, ezasmatua, asmatugabe
Inexcultus, a, um, utzia, landugabe
Inexcusabilis, e, barkaezin, barkagaitz ; ezbarkatzaile
Inexcercitatus, a, um, hasberri, jakin gutxiko
Inexhaustus, a, um, agortezin, hustuezin ; asezin
Inexorabilis, e, bihozgabe, errukigabe, bihozgogor
Inexpectatus, ik. inesp...
Inexperrectus, a, um, ezatarri, lo
Inexpertus, a, um, hasberri ; ezezaguna, dudazko, ; fidez inexperta, leialtasun zalantzakorra
Inexpiabilis, e, ordaineza, ezinordaindua ; gogor, bihozgogor, errukigabe
Inexplibilis, e, asezin
Inexpletus, a, um, asezin, asegabe
Inexplicabilis, e, askaezin, lokabetezin ; iraganezin (bidea) ; adigaitz, azalgaitz
Inexplicitus, a, um, ilun, asmagaitz ; beltzuri, kizkin
Inexplorate, Inexplorato, adb. aztertugabe, ikertugabe
Inexploratus, a, um, aztertugabe, ikertugabe, miatugabe
Inexpugnabilis, e, garaituezin, goitezin ; menderaezin
Inexspectatus, a, um, ezusteko, ustegabe(ko)
Inextinctus, a, um, itzaliezin ; asezin, galezin, suntsituezin
Inexsuperabilis, e, igaroezin, iragangaitz, traukaezin ; garaituezin, ezingaraitua
Inextricabilis, e, ateraezin ; askaezin, nahaspilatu, nahaspildu
Infabre, adb. moldegabe, zatarki, itsuski
Infabricatus, a, um, landugabe, ezlandua ; eragabe, itxuragabe
Infacundus, a, um, eziztun, ezmintzari
Infamatus, a, um, omengabe, ospegabe, aiputxarreko
Infamia, ae, omentxar, laido, lotsa, belzkeria ; infamia notari, omentxarra izan ; infamias subire, zigor laidogarriak pairatu
Infamis, e, omentxarreko, iraindua, laidoztua
Infamo, as, are, tr. laidoztatu, belztu ; salatu
Infandus, a, um, isilgarri, esanezin, esateko ez haizu ; izugarri, harrigarri
Infans, antis, hizgabe, mutu ; haurtxo, haurri ; gazte ; berri ; haur-, haurren ; infans puer, haur gaztetxo, txikitxiki ; eziztun
Infantia, ae, f. hizgabetasun ; haurtzaro ; haurrak, gazteak, gazteria
Infarcio, ik. infercio
Infatigabilis, e, aspergabe, nekagabe, nekagaitz
Infatuo, as, are, intr. erotu, zoratu
Infaustus, a, um, zorigaiztoko, zorigaitzeko, zorigabeko
Infeci, inficio perf.
Infector, oris, m. tindalari, tindatzaire
1. **Infectus**, a, um, ezezina, amaitugabe ; pace infecta, bakea egingabe ; landugabe ; ezin, ezinezko
2. **Infectus**, inficio pi.
3. **Infectus**, us, m. tindu, margo
Infecunde, adb. alferki
Infecunditas, atis, f. agortasun, antzutasun
Infecundus, a, um, agor, elkor, antzu
Infelicitas, atis, f. agortasun, antzutasun, elkortasun ; zorigaitz, ezbehar, dohakabe
Infeliciter, adb. zorigaitzez, zoritzarrez, zorigaiztoz ; hutsean
Inflex, icis, ezemankor, agor, elkor, mantxor
Infense, adb. etsai gisa, etsai bezala, amorrutz, su eta gar
Infenso, as, are, itsai gisa hartu ; erraustu, porrokatu, sunsitu
Infensus, a, um, arerio, aurkako, etsai ; haserre, amorratua
Infer, infero agintaldia
Inferbui, infervesco perf.
Infercio, is, ire, fersi, fertum, tr. sartu, bete
Inferi, orum, mpl. Infernuak, hilien egongiak
Inferiae, arum, fpl. arrima herratuei eskaini opariak
Inferior, us, inferus konp. azpiko, behereko, apalago (tokia) ; geroko, ondoko ; txikiago, gutxiago, txarrago
Inferius, adb. infra konp. apalago, beherago, azpian, behe, behealdean ; gero, berantago ; ez hain ondo

Inferna, arum, npl. Infernuak
Inferne, adb. behean, azpian
Infernus, a, um, beheko, azpiko ; infernuko, Infernuetako
Infero, fers, ferre, tuli, illatum, ekarri ; sartu ; aurreratu, aurkeztu, eskaini, eman; inferre signa in hostem edo hostibus, etsaiari oldartu; eragin, bide eman, sortu, piztu; inferre vulnus alicui, norbait zaauritu; inferre moram alicui, norbait berantarázzi; inferre se, inferre pedem, aurreratu
Infersi, infercio perf.
Inferus, a, um, beheko, azpiko; inferi dii, behealdeko Jainkoak; Inferum mare, Tirraniar Itsasoa
Infervefacio, is, ere, feci, factum, tr. beroarazi, irakinarazi
Inferveo, es, ere, intr. irakin
Infervesco, is, ere, bui, intr. irakin, berotu
Infestator, oris, m. zirikatzaile, ehelegatzaila
Infeste, adb. etsaiki
Infestivus, a, um, kankail, antzagaitz, trakets
Infesto, as, are, tr. kutsatu, izurritu ; oldartu ; zirikatu ; erraustu, porrokatu ; sunsitu, lapurtu ; usteldu
Infestus, a, um, arerio, etsai, kontrako, infesto exercitu edo infestis signis, etsaiki, etsai bezala ; ziurtasungabe
Inficete, adb. moldegabe
Inficetiae, arum, fpl. zentzugabekeriai, eragabekeriai
Inficetus, a, um, moldegaitz, moldegabe, trakets, zabar, burugabe
Inficias, ik. infitias
Inficio, is, ere, feci, factum, tr. hezatu, busti ; tindatu, margotu ; gaiztotu, galdu, okerreratu
Inficiar, ik. infitior
Infidelis, e, maltzur, hizgabe, hizjale, azpijke ; ziurtasungabe, eziraunkor, funsgabe
Infidelitas, atis, f. salkeria, saldukeria ; azpikeria, malturkeria
Infideliter, adb. maltzurki, zitalki, azpikeriz
Infidus, a, um, ziurtasungabe ; ezleial ; azpijke, hizjale, hizgabe ; kaltegarri, galgarri
Infigo, is, ere, fixi, fixum, sartu, sarrarazi ; infigere aliquid memoriae, gogoan zerbaite tink eazarri,
Infimus, a, um, inferus superl. apalena, sakonena; azkena, txikienna
Infido, is, ere, fidi, fissum, tr. erdibitu, erdizkatu, moztu, bereizi; zulatu (ildoa), ildoztatu
Infinitas, atis, f. amaigabetasun, mugagabetasun
Infinite, adb. amaigabe, mugagabe
Infinitio, onis, f. amaigabetasun, mugagabetasun
Infinito, adb. amaigabe, mugagabe
Infinitus, a, um, amaigabe, mugagabe, zedarrigabe; asko, ainitz, zenbakaitz; mugagabe (gram.); orokor
Infirmatio, onis, f. indargabeketa, ezereztapen; guzurtapen
Infirme, adb. gutxi, lotsorrez, beldurrez
Infirmitas, atis, f. ahultasun, ahulezia; jite, izate, zozko, sortitz; gaitz, eritasun
Infirmo, as, are, tr. ahuldu, adoregabetu; indargabetu, ezereztu
Infirmus, a, um, ahal; gaixo, eri; eziraunkor, adoregabe; ezgotor, ezsendo
Infit, infio 3. p. hasi, abiatu; elestan hasi
Infitias ire, tr. ukatu, bihurtu, ezeztatu
Infitiatio, onis, f. ukapen; zorren ukapen
Initiator, oris, m. zorren ukatziale
Initior, aris, ari, dep. tr. ukatu, ezeztatu, zorrak ukatu; ezonartu, gaitzetsi, gezurtatu
Infixa, infigo perf.
Infixus, a, um, infigo pi.
Inflammatio, onis, f. suemate, suhartze ; gar, su, bizitasun
Inflammo, as, are, tr. suhartu, supiztu, sulotu, erre ; kitzzikatu, haserratu, gaiztu ; piztu, suztatu
Inflatio, onis, f. hanpadura, hantura ; hasbahidura ; hantura (urdaila)
Inflatius, adb. konp. hitzarroz
1. **Inflatus**, a, um, inflo pi. adj. harrotsu, hanpatua ; handua
2. **Inflatus**, us, m. hats, putz ; hatsemate ; soinu ; hatsartze
Inflecto, is, ere, flexi, flexum, tr. makurtu, bihurtu ; saihestu, baztertu ; inflectere in se oculos, soginarazi, bere burua erakutsi ; hunkitu
Infletus, a, um, negargabe
Inflexibilis, e, bihurrezin, zail ; bihogogor, errukigabe
Inflexio, onis, f. makurdura, makurrera, okertasun
1. **Inflexus**, a, um, inflecto pi.
2. **Inflexus**, us, m. makurgune, okergune ; bihurgune ; mintzorra, gorabehera
Inflictus, a, um, infligo pi.
Infligo, is, ere, flixi, flictum, tr. jo, kaskatu ; hondarra jo ; navis inficta vadis, ontzia hondarrean sartua ; eman, ezadzi
Inflo, as, are, tr. ufatu, putz egin ; handu ; inflare calamos, txirula jo ; putzandu
Influo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. isuri ; Arar in Rhodanum influit, Arara Errodanora isurten da ; sartu, jazarri, eraso ; Gallorum copiae influxerunt in Italianam, Galiarren gudutaldeak Italian sartu ziren ; heldu, gertatu ; artezki sartu ; influere in animos, bihotzeten artezki sartu
Infodio, is, ere, fodi, fossum, tr. lurperatu, ehortzi, landatu

Infoecundus, ik. infecundus

Informatio, onis, f. bilaketa, bilakuntza, abiamen ; argibide, argitasun ; eraketa (hitza)

Informis, e, eragabe, itxuragabe ; itsusi, moldegabe

Informo, as, are, tr. eratu, itxuratu, antzatu ; erakutsi, hezi ; zirriborroa egin

Infortunatus, a, um, zoritzarreko, zorigaiztoko

Infortunium, ii, n. zorigaitz ; zigor, zigorraldi

Infossus, a, um, infodio pi.

1. **Infra**, aurretitz. (akus.) azpian, behean
2. **Infra**, adb. azpian, behean, beherago ; leges infra, irakur beherago

Infractio, onis, f. hausketa, haustura, zatiketa ; infractio animi, ahulezia, bihozgabesia

Infractus, a, um, infringio pi.

Infraenatus... ik. infren...

Infragilis, e, hautsiezin, hausgaitz, urratuezin

Infregi, infringio perf.

Infremo, is, ere, ui, intr. dardaratu, ikaratu ; burrunbatu

1. **Infrenatus**, a, um, ahokogabe, muturrekogabe
2. **Infrenatus**, a, um, infreno pi. ahokodun, muturrekodun, txarrantxadun

Infrendens, entis, infringendo po. hortz karraska ; haserre, sumindu

Infrendo, is, ere, intr. karrazkatu (hortzak)

Infrenis, e, ahokogabe, txarrantxagabe ; menderaezin

Infreno, as, are, tr. ahokoa ezarri ; lotu, eutsi

Infrenus, a, um, ahokogabe, txarrantxagabe ; menderaezin

Infrequens, entis, bakan, urri, gutxi erabilia ; senatus infrequens, senatua kopuru txikian

Infrequentia, ae, f. kopuru txikia, bakantasun ; biztanlegabetasun

Infrico, as, are, cui edo cavi, ctum edo catum, tr. igurtzi, torrato

Inflictus, a, um, infrico pi.

Infrigesco, is, ere, frixi, intr. hoztu

Infringo, is, ere, fregi, fractum, tr. hautsi, porrokatu ; xehatu ; infringere colaphos alicui, norbaiti zartakoak eman ; ezeztatu, ezereztu, suntsitu, honditu, ahuldu

Infrixi, infrigesco perf.

Infructuosus, a, um, agor, antzu, elkor, alfer

Infucatus, a, um, apaindua

Infudi, infundo perf.

Infui, insum perf.

Infula, ae, eta **Infulae**, arum, fpl. xingola, zerrenda

Infulatus, a, um, xingoladun (oparigaia)

Infulcio, is, ire, fulsi, fultum, tr. sartu

Infumatus, a, um, ketatu, keztatu

Infundibulum, i, n. onil

Infundo, is, ere, fudi, fusum, tr. isuri, iraurri ; infundere alicui venenum, norbaiti edena isuri ; hedatu, zabaldu, sarrarazi ; infundere in aures, belarriara lerratu, esan

Infusco, as, are, tr. belztu, ilundu ; galdu (ahotsa), hondatu

Infuscus, a, um, beltzaran

Infusio, onis, f. isurketa ; garbiketa

Infusus, a, um, infundo pi.

Ingemino, as, are, tr. bikoiztu, berriz egin, berritu ; intr. handitu, bikoiztu, gogortu, mutiritu

Ingemisco, is, ere, mui, intr. zinkurinatu, intziri egin ; tr. deitoratu, auhendu

Ingemo, is, ere, ui, intr. zarata egin ; deitoratu

Ingemui, ingemo eta ingemisco perf.

Ingeneratus, a, um, ingenero pi. adj. sotzarozko, sortzezko, berezko

Ingenero, as, are, tr. sortu, ernaldu, ernatu ; sartu, ezarri, gogoan sarrarazi

Ingeniose, adb. antzez, buruz, buru argiz

Ingeniosus, a, um, asmari,asmakor, burudun ; antzedun, susper

Ingenitus, a, um, ingigno pi. sortzezko, jaiotzetiko, berezko

Ingenium, ii, n. asmargi,asmamen, buruargitasun ; antze, trebetasun, ganore ; bereiztasun, izaera (gauza) ; ingenium loci, tokiarena izaera ; eraspen, joera ; ingenio suo vivere, bizi bere nahitara

Ingens, entis, neurrigabe, handi, gaitz, larri, izugarri ; ingentia facta, egundoko egintzak, balentriak

Ingenuo, adb. zinez, benetan, berejabe

Ingenui, ingigno perf.

Ingenuitas, atis, f. askatasuna, beregaingoa, berejabetesuna ; jende asketasuna ; leialtasun, zuzentasun, zintzotasun

Ingenuus, a, um, guraso asketarik jaio ; garbi, zuzen, zintzo, benetako ; ingenuae artes, jende askeen ederlanak

Ingero, is, ere, gessi, gestum, tr. ezarri, ipini, ekarri, aurtiki ; metatu, multzotu ; ingerere saxa, harriak aurtiki ; ingerere scelus sceleri, gaiztakeriak metatu ; errepikatu, esan ; ingerere contumelias, irainak aurtiki

Ingestus, a, um, ingero pi.

Ingigno, is, ere, genui, genitum, tr. sortzaroz sarrarazi

Inglomero, as, are, tr. metatu, multzotu

Ingloriosus, a, um, ospegabe ; omengabe ; distiragabe
Inglorius, a, um, ospegabe ; omengabe ; distiragabe
Ingluvies, ei, f. birapo, gorgoil, paparo, papo ; urdail ; asekeria, sabelkeria, zintzurkeria
Ingrandesco, is, ere, dui, intr. hazi, sortu
Ingrate, adb. eskergaiztoz, eskergabe
Ingratias, ingratia abl.pl. eskergaiztoz, derrigor
Ingratus, a, um, eskergaiztoko, eskergabe ; atsekabe, atsekaitz ; agor, antzu, alfer
Ingravesco, is, ere, intr. astundu ; haurdundu ; handitu, gaizkitu, larritu ; mingostu, samindu
Ingravo, as, are, tr. zamatu, sortatu ; astundu ; annis ingravantibus, adinen pisuaren azpian, adin okitua
Ingredior, eris, i, gressus sum, dep. tr. intr. aurreratu ; ibili ; barruratu, sartu ; ingredi vestigia, aztarnei jarraiki, herexatu ; ingredi tenplum, tenpluan sartu ; ingredi magistratum, kargua hartu ; hasi, abiatu ; ingredi in sermonem, elestan, solasean hasi
Ingressio, onis, f. sarrera, sarraldi, ibilera ; hitzaurre, aitzinsolas
1. **Ingressus**, a, um, **ingredior** pi.
2. **Ingressus**, us, m. ibilera, tankera ; sarrera, sarbide ; hasiera, abiamen
Ingruo, is, ere, ui, intr. oldartu, eraso, jazarri ; gertatu ; urbil izan,urren izan, -ra izan
Inguen, inis, n. iztai, azpigiltz
Ingurgito, as, are, tr. irentsi, gurkatu, klikatu ; ingurgitare se, sartu ; ase, hurrupatu
Ingustatus, a, um, ezdastatua
Inhabilis, e, kankail, trakets, moldegaitz, ezgai, ezgauza, ezerez; ezindu, ahalgabe; ezegoki;
Inhabitabilis, e, ezinbizitzeko, ezbizigarri
Inhabito, as, are, tr. bizi izan, egon
Inhaero, es, ere, haesi, haesum, intr. lotua izan, atxikia izan, erantsi, -i eman, ekin; inhaerere ad scopulos, harkaitzei lotua izan; inhaerere in mentem, googoan sartua izan; inhaerere philosophiae, filosofiari ekin
Inhaeresco, is, ere, intr. lotu
Inhalatus, us, m. arnasa, hatsa
Inhalo, as, are, usaindu, urrindu, usai eman
Inhibeo, es, ere, ui, itum, tr. erabili, baliatu; inhibere imperium, agindu ; inhibere preces, otoiitzez baliatu ; atxiki, geldiarazi, geratu, eragotzi ; inhibere frenos, galga tinkatu ; inhibere remos, arraunketa utzi
Inhibitio, onis, f. kontrako arraunketa
Inhibitus, a, um, inhibeo pi.
Inhio, as, are, avi, intr. ahoa zabal izan ; harritu ; begira egon, azterkatu ; gogo izan, gura izan ; irrikatu ; aditu, adi egon
Inhoneste, adb. itsuski, lizunki, likiski
Inhonesto, as, are, tr. zikindu, lohistatu
Inhonestus, a, um, lizun, zikin, likits ; itsusi
Inhonoratus, a, um, sarigabe, omengabe, ospegabe
Inhonorus, a, um, ezospagarri, ezomenezko ; itsusi
Inhorreo, es, ere, ui, intr. laztu
Inhorresco, is, ere, horru, intr. laztu (biloa) ; ikaratu, dildiratu ; beldurtu ; beldurgarri, izugarri izan, ilun izan
Inhospitalis, e, abegitxarreko ; arrotzetsai
Inhospitalitas, atis, f. abegitxar
Inhospitus, a, um, abegitxarreko
Inhumane, adb. gogorki, bihozagabe
Inhumanitas, atis, f. bihozgogorkeria, gogorkeria, basakeria ; baldreskeria, zakarkeria
Inhumaniter, adb. gisagabe, oieski
Inhumanus, a, um, basa, bihozgogor, gogor; gaizkikasia, baldres
Inhumatus, a, um, ehortzigabe
Inhumo, as, are, tr. landatu, lurperatu (landarea)
Ini, ineo agintaldia
Inihi, adb. hor, hor berean; sarri, berehala
Iniens, euntis, ineo po.
Ini, ineo perf.
Inimica, ae, f. etsai (emakumea)
Inimice, adb. etsaiki
Inimicitia, ae, f. eta **Inimicitiae**, arum, fpl. etsaigoa, etsaikeria, areriotasun; gorroto; inimicitias gerere, habere, gorrotu, higuindu; inimicitias ponere, adiskidetu
Inimico, as, are, tr. etsaitu, etsai egin
1. **Inimicus**, a, um, etsai, aurkako, aurkari
2. **Inimicus**, i, m. interbegi, etsai
Inintellegens, entis, adigogor, ergel, inozo, lelo, tentel
Inique, adb. oker, bidegabe, zuzenkontra
Iniquitas, atis, f. maldatsutasun, aldapatsutasun ; zorigaitz, neke ; rerum iniquitas, ateka gaizto, kinka txar ; zuzengabekeria
Iniquus, a, um, latz, maldatsu ; iniquus locus, toki maldatsua ; neurrigabe, itzel ; iniquum pondus, zama astuna ; aurkako, kaltegarri, nekagarri ; ilun ; locus iniquus, jarrera kaltegarria ; oker, zuzengabeko ; arerio, aurkako ; aldakor (izaera) ; iniquo animo ferre, nekez jasan

Initiamenta, orum, npl. eta **Initiatio**, onis, hastapen, lehenirakaspen
Initio, as, are, tr. argitu, jakinarazi (misterioak) ; eskolatu, irakatsi
Initium, ii, n. hastapen ; hasiera ; initium facere, capere, hasi, abiatu, aurrea hartu ; initio, ab initio, primis initiis, hasieran ; pl. aztikeriak, lehenirakaspen, opariak ; lehengaiaik (zientzia)

1. **Initus**, a, um, ineo pi. sartua ; hasia, abiatura, erabakia ; itundua ; bukatua, burutua
2. **Initus**, us, m. hasiera ; etorrera, helduera
Inivi, ineo perf.
Injecti, injicio perf.
Injectio, onis, f. jaurtiketa ; ezarrera
Injecto, as, are, tr. jaurtiki
1. **Injectus**, a, um, injicio pi.
2. **Injectus**, us, m. jaurtiketa, estalpen
Injicio, is, ere, jeci, jectum, tr. jaurtiki, ezzarri ; injicere se in medios hostes, etsaien erditara jauzi ; injicere manum alicui, norbait atxilotu ; piztu, sorrarazi, sortu, eragin ; injicere admirationem sui, bere burua erakutsi ; esan
Injucundius, adb. konp. higuingarrikiago
Injucunditas, atis, f. atsekabe, nahigabe
Injucundus, a, um, nardagarri, higuingarri ; gogor, zorrotz
Injudicatus, a, um, epaitugabe
Injunctus, a, um, injungo pi.
Injunto, is, ere, junxi, junctum, tr. josi, lotu, elkartu, egokitu ; behartu, derrigortu, eman ; injungere leges, legeak eman
Injuratus, a, um, zinik ez egina
Inuria, ae, f. bidegabekeria, zuzengabekeria ; per injuriam edo injuria, bidegabe ; injuriam inferre edo facere alicui, norbait kalte egin ; injurian accipere, kalte izan ; injuria vestra, zuk egin edo zuri egin kaltea; irain, laido, goitzarren; kalte; gogorkeria, zorrozerria
Injuriose, adb. bidegabe, zuzengabe
Injuriosus, a, um, kaltegarri, zuzengabe(ko)
Injurius, a, um, bidegabe(ko), zuzengabe(ko)
Injussu, injussu abl. ; injussu alicujus, norbaiten aginduaren kontra
Injussus, a, um, agindugabe, bere kabuz ari den, bere oguz ari den; aske, bere kabuzko, berezko
Injuste, adb. bidegabe, zuzengabe, oker; gehiegi
Injustitia, ae, f. zuzengabekeria, okerkeria
Injustus, a, um, bidegabe, zuzengabe; gogor, zorrotz; neurrigabe; injustun onus, zama astunegi
Inl... ik. ill...
Innabilis, e, ezuntzirako
Innascor, eris, i, natus sum, intr. sortu, jaio
Innato, as, are, tr. intr. igerikatu, igeri egin; ur gainean egon, urazaleratu; untziz ibili, zalantzatu
Innatus, a, um, innascor pi. jaioa, sortua; jaiotzetiko, sortzeko, berezko
Innavigabilis, e, ezuntzirako
Innecto, is, ere, nexui, nexus, intr. lotu, josi, elkartu; bilbatu
Innexui, innecto perf.
Innexus, a, um, innecto pi.
Innisus, a, um, innitor pi.
Innitor, eris, i, nixus edo nisus sum, dep. intr. bermatu, finkatu ; inniti baculo, makilari bermatu ; mende egon, mendeko izan
Inniuxus, a, um, innitor pi.
Inno, as, are, intr. igerikatu ; igeri egon
Innocens, entis, gaizgabeko, kaltegabeko ; hobengabe, errugabe
Innocenter, adb. kaltegabe, hobengabe ; amarrrugabe, lainoki
Innocentia, ae, f. tr. kaltegabetasun ; errugabetasun, hobengabetasun ; zuzentasun ; eskuzabalatasun
Innocue, adb. kaltegabe, hobengabe
Innocuus, a, um, kaltegabeko, ezkaltekor ; hobengabe, errugabe, bertutedun ; oso, sendo
Innotesco, is, ere, tui, intr. bere burua ezagutarazi ; ospetsu, omendun bilakatu
Innoxie, adb. kaltegabe, hobengabe
Innoxius, a, um, kaltegabeko, ezkaltekor ; hobengabe ; zuzen ; bertutedun
Innuba, ae, f. ezezkondua (emakumea)
Innubilus, a, um, hodeigabe
Innubis, e, hodeigabe
Innubo, is, ere, nupsi, nuptum, intr. ezkondu (emakumea)
Innumerabilis, e, zenbatuezin, kontaezin, zenbagaitz
Innumerabilitas, atis, f. zenbatuezina, kontaezina
Innumeralis, e, zenbatuezin, asko, anitz
Innumerous, a, um, zenbatuezin, asko, anitz
Innuo, is, re, ui, utum, intr. burukeinuz jakinarazi
Innupsi, innubo perf.
Innupta, ae, f. ezezkondua (emakumea)
Innutrio, is, ire, ivi, itum, tr. bazkatu ; hazi

Inoblitus, a, um, ezahanzkor ; ezeskergabeko
Inobrutas, a, um, ezlurperatua, ezsperatua
Inobsequens, entis, mendegabe, biurri
Inobservabilis, e, betezin, betegaitz
Inobservantia, ae, f. ezegite, ezbetetze ; legehauste, arauhauste
Inobservatus, a, um, ezbetea, ezegina, ezohartua
Inocciduus, a, um, etzangabe
Inocco, as, are, tr. aratu
Inoculatio, onis, f. txertaketa
Inoculator, oris, m. txertatzale
Inoculo, as, are, tr. txertatu
Inodorus, a, um, usaingabeko, usaingabedun
Inoffensus, a, um, oztopogabe
Inofficiosus, a, um, ezlaguntzaile, ezeginbidetsu
Inolesco, is, ere, levi, litum, intr. handitu, hazi, larritu, sortu ; errotu, zuztartu
Inominalis, e, **Inominatus**, a, um, kaltekor, aztikeriako
Inopertus, a, um, zabal, ageri
Inopia, ae, f. behar, gabezia, txirotasun, urritasun, eskastasun ; behar gorri ; idortasun (idazkera)
Inopinans, antis, ustegabeean hartua
Inopinanter, **Inopinato**, adb. ustegabe, batbatean
Inopinatus, a, um, ustegabe(ko), ohargabezko
Inopinus, a, um, ustegabe(ko), ohargabezko
Inops, opis, gabe, eskasduen, inops amicorum edo ab amicis, adiskidegabe ; inops consilii, xedegabe, adoregabe ; behardun, behartsu, txiro ; iz.pl. ahulak, txikiak, xumeak
Inoratus, a, um, alde mintzatugabe, azaldugabe
Inordinatum, i, n. eragabe, antolagabe, nahasdura, nahaspil
Inordinatus, a, um, araugabe(ko), eragabe(ko), nahasia
Inrior, reris, riri, dep. ind. sortu, gertatu, jazo
Inornatus, a, um, apaingabe ; txiki, arin
inp...ik. imp...
Inquam, is, it, diot, diok, dio...
Inque, eta -n
1. **Inquies**, inquam geroldia 2. perts. s.
2. **Inquies**, etis, f. kezka, kexadura, larrialdi, urduritasun
3. **Inquies**, etis, atsedengabe, urduri, odolbizi, zaintsu, ezinegona
Inquietatio, onis, f. kezka, larrialdi, ezinegon, kexaldi
Inquieto, as, are, tr. kezkarazi, kexarazi, urduritu
Inquietus, a, um, kexu, urduri, ezinegona
Inquinala, ae, f. biztanle (emakumea) ; etxetiarra
Inquelinus, i, m. biztanle, etxetiar
Inquinamentum, i, n. zikinkaeria, zaborkeria
Inquinate, adb. garbitasungabe
Inquinatus, a, um, inquino pi. zikin, usteldua, doilortua ; tindatua, bustia
Inquino, as, are, tr. zikindu, usteldu
Inquiero, is, ere, sivi edo sii, situm, tr. intr. aztertu, ikertu, bilatu, barnatu ; inquirere sedes, bilatu non bizi ; galdetu, galdekatu
Inquisite, adb. artoski, errotik, osoki
Inquisitio, onis, f. azterketa, ikerketa, bilaketa ; inquisitio militum, soldadoen bilera ; galdeketa
Inquisitor, oris, m. azterzaile, bilakari, galdekari ; galdeketari (auzi) ; zelatari
Inquisitus, a, um, inquiero pi.
Insaluberrimus, a, um, insalubris sup.
Insalubris, e, kaltegarri, osasungaitz
Insalutatus, a, um, agurtugabe
Inasanabilis, e, sendaezin, sendagaitz ; konponezin
Insane, adb. zoroki, biziro, biziki
Insania, ae, f. zorotasun, erotasun ; irrika, amorru ; zorokeria, gehiegikeria ; insania vestium, jantziako gehiegikeria
Insanio, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. zoro izan, burutik joana izan ; burua galdu ; haserre izan
Insanitas, atis, f. gaixotasun
Insanum, adb. zoroki, biziro, biziki
Insanus, a, um, zoro, ero ; haserre ; zentzugabe ; goiargitua ; itsu, neurrigabeko, ergel, zozo
Insatiabilis, e, asezina, aspergaitz
Insatiabiliter adb. asezinik
Insaturabilis, e, asezina, aseginaitz
Insaturabiliter, adb. ; asezinik
Inscalpo, is, ere, psi, ptum, tr. grabatu, zizelatu
Inscendo, is, ere, di, sum, intr. igo, igan ; untziratu

Inscensio, onis, f. igoera
Inscensus, a, um, incendo pi. igoa, igana
Insciens, entis, ezjakina
Insciente, adb. ezjakinez
Inscientia, ae, f. ezjakintasun ; antzegabe
Inscindo, is, ere, tr. urratu, puskatu, zarratatu
Inscite, adb. ergelki, moldegabe, moldegaizki, gaizki
Inscitia, ae, f. ezjakintasun ; antzegabe ; ergelkeria, zentzugabekeria
Inscitus, a, um, ezjakina ; moldegaitz ; ergel, eragabe
Inscius, a, um, ezjakina ; ezikasia, hasiberri ; omnibus insciis, guztien isilean ; ustegabean
Inscribo, is, ere, psi, ptum, tr. idatzi, marratu ; grabatu ; izendatu, izenburua ezarri ; liber qui Orator inscribitur, Orator (Hizlaria) izenburua duen liburua ; eman, ekarri, ezarri ; inscribere aliquem sceleri, norbait gaiztakeriaren hobendum ekarri ; salgai ezarri ; izenpuruaz markatu, ozkatu ; gaiztakeria aipatu
Inscriptio, onis, f. idazpuru, idazkun
1. **Inscriptus**, a, um, idatzigabe ; ustegabe, ezagertua
2. **Inscriptus**, a, um, inscribo pi.
Insculpo, is, ere, psi, ptum, tr. grabatu
Insculptus, a, um, insculpo pi.
Insecabilis, e, zatiezin
Inseco, as, are, cui, ctum tr. moztu, ebaki
Insecta, orum, npl. intsektuak
Insectatio, onis, f. oldar, jazarpen ; ahapaldiak
Insectator, oris, m. oldartzale, jazarle ; gaizkiesale, jorratzale, larderiatzaile
Insecto, a, are, tr. oldartu, jazarri ; jorratu, larderiatu
Insector, aris, ari, dep. tr. oldartu, jazarri, jorratu, larderiatu
Insectura, ae, f. ebaki, sarrastada
Insectus, a, um, inseco pi.
Insecutus, a, um, insequor pi
Insedabiliter, adb. asezinez
Insedici, insideo eta insido perf.
Insenesco, is, ere, nui, intr. zahartu ; zuritu
Insensilis, e, ohargaitz, ohartuezin
Inseparabilis, e, bereizezin, zatigaitz
Inseptus, a, um, hetsia, inguratua
Insepultus, a, um, ezechortzia, ehortzigabe
Insequor, eris, i, cutus edo quutus sum, dep. tr. jarrai, jarraitu ; oldartu, jazarri ; erasiatu ; langaia bukatu
Insequutus, a, um, insequor pi
1. **Insero**, is, ere, serui, sertum, tr. sartu, sarrarazi, tarteratu, tartean ipni
2. **Insero**, is, ere, sevi, situm, tr. erein, landatu, txertatu ; ekin, sarrarazi
Inserpo, is, ere, serpsi, serpentum, intr. narrastu, herrestatu
Insertio, onis, f. txertaketa
Inserto, as, are, tr. sartu, tartean sartu
Insertus, a, um, insero 1. pi.
Inserui, insero 1. perf.
Inservio, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. zerbitzatu ; menpeko izan, atsegin izan ; meneratu ; ekin, ari izan ; insere commodis suis, beraea bilatu
Inservo, as, are, tr. artoski begiratu, zaindu, atxiki
Insessus, a, um, insideo eta insido pi.
Insevi, insero 2. perf.
Insibilo, as, are, intr. txistua jo
Insideo, es, ere, sedi, sessum, intr. eseri ; egon ; grabatua izan, lotua izan ; insidere in memoria, gogoan sartu ; tr. jarri
Insidiae, arum, fpl. sare, zelata ; salamen ; insidias facere, struere, moliri, sarea hedatu, goaitan egon ; es insidiis, per insidias, ustegabean, ezustean, azpikeriz
Insidiator, oris, m. azpikari, zelatari, goaitari
Insidior, aris, ari, dep. sarea hedatu ; lakioak ipini ; ustegabean hartu ; zelatatu, goaitatu
Insidiose, adb. azpikeriz
Insidiosus, a, um, maltzur, atzipeti ; maltzurkerizko, gezurrezko, kaltegarri
Insido, is, ere, sedi, sessum, intr. tr. eseri, jarri ; jabetu, nagusitu ; sartu ; insidere in memoria, gogoan sartu
Insigne, is, edo **Insignia**, ium, npl. ezaupide, ezaugarri ; apaingailuak ; ezaugarri oihalak ; insignia regia, erregetza oihalak
Insignio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. ezagutarazi, agerian ezarri, erakutsi ; apaindu ; pasiboan. bere burua erakutsi ; gailendu, aurrendu, bere burua aiparazi
Insignis, e, ezaugarridun ; eder ; itsusi ; itxuragabe ; ospetsu, aipatua ; harrigarri
Insignite, adb. harrigarriki, ospetsuki
Insigniter, adb. harrigarriki, ospetsuki
Instigator, oris, m. bultzatzale, zirikari, eragile

Instigo, as, are, tr. bultzatu, bulkatu, eragin, zirikatu ; piztu
Instillo, as, are, tr. tantaka isuri, xortatu ; adierazi, gogorazi
Instimulator, oris, m. zirkatzaile, eragile
Instimulo, as, are, tr. bultzatu, eragin
Instinctor, oris, m. bultztaile, zirkari, eragile
 1. **Instinctus**, a, um, instinguo pi.
 2. **Instinctus**, us, m. zirkaldi, eragin
Instinguo, is, ere, stinxia, stinctum, tr. zirkatu, bultzatu, eragin
Instipulor, ik. stipulor
Instita, ae, f. jantzi apaingarri
Institi, insisto eta insto perf.
Institio, onis, f. atseden
Institor, oris, m. saltzaile, bizkarkari
Instituo, is, ere, ui, utum, tr. ezaiki, lotu ; eraiki, jarri, sortu, antolatu ; instituere naves, untziak egin, untziak tresnatu ; hasi, abiaturi, erabaki ; instituere sermonem, eleketan hasi ; instituere iter, bidean abiaturi, bideari lotu ; instituit docere, irakasten hasi zen ; hezi, eratu, irakatsi, instituere ad dicendum, mintzo ederra irakatsi
Institutio, onis, f. antolameto, egitasmo ; ezarpen, hastapen ; ikaspen, irakaspen ; hezkuntza ; era, araudi
Institutor, oris, m. eraikitzaile, sortzaile
Institutum, i, n. egitasmo, asmo, xede ; ohidurak, gizalege, jarduera, jokaera ; irakaspenak, arauak ; instituta majorum, arbasoen erakundeak ; itun
Institutus, a, um, instituo pi.
Insto, as, are, stiti, statum, intr. tr. ; egon, izan, jarri ; gorago izan ; hurbildu ; jarraitu, oldartu, jazarri ; hostes instare, etsaiari hurbiletik jarraitu ; iraun, lehiatu ; institutu dicere, mintzatzen jarraitu zuen ; eskatu ; bultzatu, eragin
Instratus, a, um, insterno pi.
Instravi, insterno perf.
Instrenue, adb. adoregabe, indargabe
Instrenuus, a, um, beldurti, izukor
Instrepo, is, ere, ui, itum, intr. zaratatu, zarata egin, oihu egin
Instrictus, a, um, instringo pi.
Instringo, is, ere, strictum, tr. josi, lotu
Instructio, onis, f. antolabide, erabide
Instructius, adb. konp. ospetsukiago, ederkiago
Instructor, oris, m. apaintzaile, antolatziaile
 1. **Instructus**, a, um, instruo pi.
 2. **Instructus**, us, m. antolabide, erabide
Instrumentum, i, n. tresna, tresneria, ontziak, hatuak ; bide, baliabideak, ahalmenak, jakinduri ; agiriak, argibideak
Instruo, is, ere, xi, ctum, tr. eraiki, jarri, zutitu, antolatu ; instruere insidias, sareak hedatu ; instruere torres, dorreak eraiki ; hornitu, tresnatu, dundu ; instruere clsessem, untziak hornitu ; instruere accusationem, auzipetu, auzitan sartu ; instruere se ad..., se, jabetu, ikasi ; irakatsi, eratu
Insuavis, e, moldegaitz, eragabe
Insudo, as, are, intr. izerditu ; izerdi izan
Insuefactus, a, um, hezia, ohitura
Insuerit, edo insueverit ..., ik. insuesco
Insuesco, is, ere, evi, etum, intr. ohitura ; tr. hortaratu, hartaratu ; hezi
 1. **Insuetus**, a, um, ezohitua, eztrebautua ; ohi ez bezalako, berri
 2. **Insuetus**, a, um, insuesco pi. ohitura, azturatua, hezia
Insula, ae, f. uharte ; etxe bakana, etxe multzo
Insulanus, i, uhartetar
Insularis, e, uharte-, uharteko ; iz. tenplo zaintzaile
Insulse, adb. ergelki, leloki, tentelki
Insulsitas, atis, f. leletasun, gezatasun, lelekeria, zozokeria
Insulsus, a, um, gazgabe, gatzil ; lele, motel, ergel, zozo
Insultatio, onis, f. irain ; harrokeria, balentria
Insulto, as, are, intr. tr. jauzi ; iraindu, irain egin, laidotu, oldartu ; insultare alicui, norbait irandu
Insum, ines, inesse, infui, intr. izan, bizi, egon
Insumo, is, ere, sumpsi, sumptum, tr. eman, baliatu, erabili, lana eman ; insumere operam rei, in re, ad rem, zerbaitz arta izan
Insuo, is, ere, i, utum, tr. josi ; lotu, eratxeki, erantsi
Insuper, adb. gainean, gainetik ; bestalde, gainera, orobat ; aurretitz. gainean, bestalde
Insuperabilis, e, iragangaitz, igaroezin ; garaitezin, ezingaraitua ; baztertezin ; sendagaitz
Insурго, is, ere, surrexi, resurrectum, intr. eraiki, zutitu ; oldartu, jazarri ; handitu, larritu
Insusurro, as, are, intr. tr. xuxurlatu, txutxumutxu egin, marmarratu ; murmur egin
Insutus, a, um, insuo pi.
Intabesco, is, ere, tabui, intr. urtu ; usteldu ; lehortu, idortu ; honditu, suntsitu
Intactilis, e, ezukigarri
 1. **Intactus**, a, um, ezukitua, ukiezin (ezko) ; ez-zauritua, sendo ; oso ; garbi, huts ; argitugabe (idazkia) ; bos intactus, idi

uztartugabea ; exercitus intactus, gudaloste berriak

2. Intactus, us, m. ukituezintasun

Intaminatus, a, um, garbi, zikintugabe

Intectus, a, um, ezestalia, ezjantzia, biluzi

Integer, gra, grum, ezukitua, ezasia, suntsitugabe, oso ; berri ; sano ; garbi ; integra loca, toki sartugabeak ; integrae copiae, gudaloste berriak ; in integrum restituere, berritu, berriztatutu ; zuzen, zintzo, garbi, ezinustel ; integer testis, lekuko zintzo ; mentis integer homo, gizon zentzuduna ; integrum est, haizu da ; integrum dare, libertate osoa utzi ; ab integro, ex integro, de integro, berriz, ostera, atzera

Intego, is, ere, texi, tectum, tr. estali ; zaindu

Integre, adb. zuzenki ; garbiki, husgabe (idazkera)

Integritas, atis, f. osotasun ; zuzentasun, zintzotasun ; garbitasun ; husgabe, bikain (idazkera)

Integro, as, are, tr. osatu, jarri ; berritu ; integrare novam pugnam, gudu berri bat egin ; gozatu, ha tsartu

Integumentum, i, n. estalki ; jantzi ; mozorro, buruestalki ; geritzale, babesgarri (armak, zaintzaileak)

1. Intellectus, a, um, intellego pi.

2. Intellectus, us, m. adipen, ulerpen ; oharpen, sentipen ; adimen, ulermen, adiera, ulerpide ; esanahi (hitza)

Intellegens, entis, adimendun, ulermendun ; jakintsu, jakitun ; argi, burudun

Intellegenter, adb. argiki, adigarriki

Intellegentia, ae, f. adiera, adimen, ulermen ; ezagutza ; antze ; ezaguera, argibide ; gogarpene, oharpen

Intellegibilis, e, adigarri, ulergarri

Intellego, is, ere, lexi, lectum, tr. aditu, ulertu ; ezagutu, jakin ; sumatu ; ikusi ; intr. onartu, onetsi

Intelligens... ik. intellegens

Intemeratus, a, um, ez-zikindua, zikindugabe ; garbi ; oso

Intemperans, antis, neurrigabeko, zakar

Intemperanter, adb. neurrigabe, gehiegi, gainezka

Intemperantia, ae, f. bisusti, arotxar ; neurrigabekeria, gehiegikeria ; araugabea, bihurrikeria ; intemperantia linguae, mingainluzea

Intemperate, adb. araugabe, neurrigabe

Intemperatus, a, um, neurrigabe(ko) ; arotxarreko ; araugabeko, gehiegizko

Intemperiae, arum, fpl. arotxar ; haserrealdi ; Furiak

Intemperies, ei, f. arotxar ; zorigaitz ; neurrigabekeria, zuhurgabekeria, gehiegikeria ; aldarte, gogaldi

Intempestive, adb. ordugabe ; orduzkanpo, ezorduan

Intempestivitas, atis, f. orduzgabea, orduzkanpoa

Intempenstivus, a, um, orduzgabeko, orduzkanpoko

Intempestus, a, um, ordutxarreko ; orduzkanpoko, orduzgabeko

Intendo, is, ere, tendi, tentum, tr. luzatu (soka) ; lotu, hedatu, luzatu ; intendere arcum, arkua hedatu ; ezarri, jarri, eraman ; aurtiki ; zuzendu ; intendere bellum, gerra eraman, zuzendu ; intendere litem, auzia egin ; indartu, gehitu, loditu, goratu (ahotsa) ; intendere pretia cibi, janarriak garestitu ; esan, baiezatu ; intendere iter, intendere se, intendere (intr.), jo, -rantz joan ; intendere animum, intendere se, intendere ad rem, alicui, rei, erabaki, gogo izan, lehiatu

Intentatio, onis, f. hurbilketa

1. Intentatus, a, um, ukigabe, oso ; saiatugabe

2. Intentatus, a, um, intento pi.

Intente, adb. indarka, lehiaz ; artoski, ohartuki

Intentio, onis, f. lehia, indar ; adiera, oharpen

Intento, as, are, tr. jo, -rantz joan ; zematu ; intendere manus in aliquem, norbait ezkuaz zematu ; auzipetu

1. Intentus, a, um, intendo pi. ; adj. lehiati, gura izan ; bizi, bizkor ; indartsu, gogor

2. Intentus, us, m. indar, oldar ; bizitasun, bizkortasun, lehiaketa

Intepeo, es, ere, tepui, intr. epel izan

Intepesco, is, ere, tepui, intr. epeldu

Inter, arretitz (akus.), non : -n, -kin, erditan, inter stationes hostium, etsaien erditan ; noiz : inter haec, orduan ; antze, aurkatasun, elkartasun, hurrenkera : inter se, haien artean, elkar ; hautua, zatiketa : inter patres electus, senadoreen erditan hautatua

Interamenta, orum, npl. tresneria (untzia)

Interaneum, i, n. errai, barrunbe, heste

Interaptus, a, um, elkartua, lotua

Interaresco, is, ere, intr. lehortu, agortu

Intercalaris, e, eta **Intercalarius**, a, um, arteko, tarteko, bitarteko ; intercalaris annus, bisisturte, busurte

Intercalatio, onis, f. tarteketa, tartekapen

Intercalo, as, are, tr. artekatu, tartekatu, artean sartu (egun bat edo hilabete bat) ; intercalatum est, tartekapena izan da ; luzatu, epea ezarri

Intercapedo, inis, f. mozte, epe, luzapen, beranduketa

Intercedo, is, ere, cessi, cessum, intr. erditan jarri, erditara heldu, bitartetu, bitarteko izan ; moztu, eten, geldiarazi ; palus quae perpetua intercedebat, tarteko tokia estaltzen zuen zingira ; bihurtu, aurka egin ; intercessit praetori quominus, pretoreari oztopo egin zuen ez ... ; gertatu ; igaro ; nullus dies intervenit quin, ez zen egun bakarrik igaro ... gabe ; artekari izan ; berme jarri ; eskatu

Intercepi, intercipio perf.

Interceptio, onis, f. lapurketa, ebasketa

Interceptor, oris, m. lapur, ebasle
Interceptus, a, um, intercipio pi.
Intercessi, intercedo perf.
Intercessio, onis, f. eragozpen ; bitarte, bitartetza ; eskari, eskabide
Intercessor, oris, m. eragozle ; berme, bere gain hartzaile
Intercessus, us, m. tarteketa, tartekapen ; tarteau sartu
1. **Intercido**, is, ere, cidi, intr. erditan erori ; batbatean heldu ; galdu, suntsitu, zaharkitu
2. **Intercido**, is, ere, cidi, cisum, tr. erdibitu ; bereizi
Intercino, is, ere, tr. -n erditan abestu
Intercipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. bidean hartu ; geldiarazi, gerarazi ; bidea itxi ; intercipere telum, beste batu buruz zagon gezia hartu ; intercipere commeatus, janarriketa hartu ; lapurtu, ebatsi, ostu ; intercipere aliquid ab aliquo edo alicui, norbaiti zerbaite ostu ; gazterik hilarazi ; eraman
Intercise, adb. moztuz, txikituz, xehakatuz
Intercisus, a, um, interciso 2. pi.
Intercludo, is, ere, clusi, clusum, tr. moztu (igarobidea) ; itxi (sarrera) ; hetsi, eragotzi ; intercludere iter, ihesbidea moztu ; bereizi, baztertu ; intercludere exercitum re frumentaria, hatuak armadari moztu ; inguratu, oztopatu
Interclusio, onis, f. eragozpen, oztopo ; interclusio animae, itoaldi, itodura, arnastesu
Interclusus, a, um, intercludo pi.
Intercolumnium, ii, n. habearte
Intercorro, is, ere, curri edo cucurri, cursum, intr. lasterkatu, laster ibili ; -n artean (toki edo denbora) hedatu ; arartekatu, erditan jarri, gertatu
Intercuso, as, are, intr. erditan azkar ibili
Intercursus, us, m. ararteketa ; artean jarpen ; arteka agerpen
Intercus, utis, larrupeko, larrauzpiko
Interdico, is, ere, dixi, dictum, intr. tr. debekatu, eragotzi ; kendu ; interdicere aqua et igni alicui, norbaiti hura eta sua debekatu, atzerriratu
Interdictio, onis, f. debeku, eragozpen ; interdictio aquae eta ignis, atzerrirapen
Interdictum, i, n. debeku, eragozpen ; aurre-erabaki ; agindu, lege
Interdictus, a, um, iinterdico pi.
Interdiu, adb. egunaz
Interdixi, interdico perf.
Interdo, as, are, tr. banatu, eman
Interductus, us, m. geraldi, geldiune, tiletzarketa
Interdum, adb. noizean behin, noizbehinka, zenbait aldiz, zenbaitetan ; interdum...interdum, nahiz...nahiz ; bai...bai ; dela...dela ; haatik, halaere
Interea, adb. orduan ; artean, bitartean
Interemi, interimo perf.
Interemtor, oris, m. hiltzaile, eraile
Interemptus, a, um, interimo pi.
Interemtus, a, um, interimo pi.
Intereo, is, ire, ii, itum, intr. galdu ; ohigabetu, zaharkitu ; hilarazi, suntsitu ; interire ab aliquo, norbaitek hilarazi
Interequito, as, are, intr. erditan zaldiz ibili ; tr. zaldiz igaro
Intererro, as, are, intr. erditan alderrai ibili
Interest, ik. intersum
Interfatio, onis, f. arte (mintzoa)
Interfectio, onis, f. hilketa, eraiketa
Interfector, oris, m. hiltzaile, eraile
Interfectrix, icis, f. hiltzaile, eraile (emakumea)
Interfectus, a, um, interficio pi.
Interficio, is, ere, feci, factum, tr. galarazi, suntsitu, hondatu ; hilarazi, eran
Interfluo, is, ere, fluxi, intr. tr. artean isuri, jario
Interfluus, a, um, erditan isurkor
Interfor, aris, ari, dep.tr. solasa hautsi, mintzoa moztu
Interfringo, is, ere, fregi, fractum, tr. eten, moztu, porrokatu
Interfugio, is, ere, intr. erditan ihes egin
Interfui, intersum perf.
Interfulgens, entis, erditan distiratsu
Interfundo, is, ere, fudi, fusum, tr. erditan isuri, jario
Interfusus, a, um, interfundere pi. erditan hedatu ; erditan isurkor
Interim, adb. orduan, artean, bitartean, halaere, hala eta guztiz ere ; noizeanbehin, noizbehinka, zenbait aldiz, zenbaitetan ; interim...interim, nahiz...nahiz, bai...bai, dela...dela ; haatik
Interimo, is, ere, emi, emptum edo emtum, tr. galarazi, suntsitu, hondatu ; hilarazi
Interior, us, interus konp. barneko, barruko, erdiko ; sakon, gorde ; hurbil ; kanpo, urrun ; interior ictibus, zartakoetatik urrun, bazter
Interitio, onis, f. galera, hondamen ; hilketa
Interitus, us, m. galera, hondamen ; hilketa

Interius, adb. konp. barruan
Interjaceo, es, ere, ui, intr. tr. artean izan, egon
Interjacio, is, ere, jeci, jectum, tr. artean ipini, ezzari
Interjectio, onis, f. sartze, ezartze
1. **Interjectus**, a, um, interjicio pi.
2. **Interjectus**, us, m. artean jaurtiketa ; artean jarpen ; arte (denbora)
Interjicio, is, ere, jeci, jectum, tr. artean ipini, ezzari
Interjunctus, a, um, interjungo pi.
Interjungo, is, ere, junxi, junctum, tr. batu, josi, lotu
Interlabor, eris, i, lapsus sum, dep. intr. isuri ; -n irrist egin, -n laban egin
Interlateo, es, ere, intr. artean ezkutatu
Interlego, is, ere, egi, ectum, tr. artean bildu
Interlino, is, ere, levi, litum, tr. igurtzi ; nahasi ; marratu
Interlitus, a, um, interlino pi.
Interlocutio, onis, f. hizketa mozdura ; galde
Interloquor, eris, i, cutus sum, dep. moztu (mintzaldia) ; kontra jarri
Interlocutio, onis, f. kimaketa
Interluceo, es, ere, luxi, intr. argiztatu ; artean distiratu ; bakan izan
Interluco, as, are, tr. kimatu
Interlunium, ii, n. ilargi arte, ilargi berria
Interluo, is, ere, tr. artean isuri, busti, ureztatu
Intermaneo, es, ere, intr. erdian egon
Intermeo, as, are, intr. igaro, iragan, zeharkatu
1. **Interminatus**, a, um, zedarrigabe
2. **Interminatus**, a, um, debekatua, eragotzia
Interminor, aris, ari, dep. intr. debekatu, galarazi, eragotzi
Intermisceo, es, ere, ui, mixtum edo mistum, nahasi
Intermissio, onis, f. arte, hutsarte, etenaldi, tai ; zatiketa (esanaldia)
1. **Intermissus**, a, um, intermitto pi. ; intermisso triduo, hiru egun buru, hiru egun buruan, hiru egunen buruan
2. **Intermissus**, us, m. arte, etenaldi
Intermistus, a, um, intermisceo pi.
Intermitto, is, ere, misi, missum, tr. eten, hautsi, galarazi ; eragotzi, urratu ; intermittere proelium, gudua eten ; igarotzera utzi ; astitsu utzi ; ne quod tempus intermitteretur, geralderik ez zedin izan ; gelditu, geratu ; atsedenaldi bat hartu
Intermixtus, a, um, intermisceo pi.
Intermorior, eris, i, mortuus sum, dep. intr. astiro hil ; galdu (ohidura)
Intermortuus, a, um, intermorior pi.
Intermundium, ii, n. munduen arte
Intermuralis, e, hormen arteko
Internascor, eris, i, natus sum, dep. intr. artean, erdian jaio
Internatus, a, um, internascor pi.
Internecio, onis, f. suntsipen oso ; hondamen erabateko ; hilketa, sakaila, sarraski
Internecivus, a, um, heriozko ; sarraskiko
Internecto, is, ere, tr. korapilatu
Interniteo, es, ere, intr. arteka distiratu ; han hor distiratu
Internodium, ii, n. bi ezurgiltzen arte ; bi koropiloen arte
Internosco, is, ere, novi, intr. bereizi, ikusi, ezagutu
Internuncia, ae, f. mandatari (emakumea)
Internuncio, as, are, tr. mandatuz tratatu
Internuncius, ii, m. mandatari, artekari, tarteko ; legarbiltzarkide
Internuntia... ik. internuncia...
Internus, a, um, barruko ; iz.npl. barru, barne
Interro, is, ere, trivi, tritum, tr. -n txikitu, xehatu
Interpellatio, onis, f. arte, hutsarte, etenaldi ; oztopo, eragozpen
Interpellator, oris, m. geldiarazle, mozle : nardagarri
Interpello, as, are, tr. moztu, eten (mintzaldia) ; nahasi, oztopatu ; deitu, galdetu
Interpolatio, onis, f. tarterapen, tartean sartzapen ; berritzapen
Interpolo, as, are, tr. aldartu, antolatu, berritu ; tartean sartu
Interpono, is, ere, posui, positum, intr. artean ezzari, tartean sartu ; nahasi, lotu ; interponere verbum, hitz bat lerratu ; bitarteko jarri ; interponere se, erdian jarri ; interponere se quominus... gogor egin ez dadin... ; argudiatu, agertu, azaldu ; interponere judicium, bere iritzia jakinarazi ; interponere causam, aitzakia eman
Interpositio, onis, f. arte, bitarte ; arterapen ; tartean sarrera ; marra, gainean ezarpen
1. **Interpositus**, a, um, interpono pi.
2. **Interpositus**, us, m. tartean sartzapen
Interpres, etis, f. m. tarteko, ararteko, arartekari, eragile, lagun ; itzultzaire
Interpretamentum, i, n. argitasun, adierazpen, azalpen
Interpretatio, onis, f. azalpen, adierazpen, itzulera ; itzulpen

Interpretatus, a, um, azaldua ; adierazia, itzulia
Interpreter, aris, ari, dep.tr. azaldu, itzuli (testua) ; ulertu, susmatu, uste izan
Interpunctio, onis, f. tilet
Interpunctum, i, n. arte, bitarte, atseden
Interpunctus, a, um, interpungo pi. , bereizia, zatitua
Interpungo, is, ere, punxi, punctum, tr. irakurtzean gelditu, tiletak egin
Interputo, as, are, tr. bakandu, moztu
Interquiesco, is, ere, quievi, quietum, intr. arteka gelditu, solasa hautsi
Interrado, is, ere, rasi, rasum, tr. zizelatu ; kimatu
Interregnum, i, n. erregearte, erregegabe ; kontsulgo arte, kontsulgabe
Interrex, egis, m. erregearte magistratu
Interritus, a, um, izugabe, izugaitz
Interrogatio, onis, f. galde, galdera
Interrogatiuncula, ae, f. galdetxo
Interrogo, as, are, tr. galdetu, galdekatu ; interrogare aliquem aliquid edo de aliqua re ; norbait zerbaitez galdetu ; auzitaratu, salatu
Interrumpo, is, ere, rupi, ruptum, tr. erditik moztu, xehatu, moztu ; bidea eragotzi ; puzkatzu (solasak), tartetik mintzatu ; nahasi, geldiarazi
Interrupte, adb. etenka, harrutzika, harruzka
Interruptio, onis, f. ixilgune (idazkeria)
Interruptus, a, um, interrumpo pi.
Intersaepio, is, ire, psi, ptum, tr. itxi, hertsu, zarratu
Intersaepus, a, um, intersaepio pi.
Interscindo, is, ere, scidi, scissum, tr. erditik zatitu, erdibitu ; moztu ; erdian sartu (solasa) ; nahasi, geldiarazi, gerarazi
Interscribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. lerroen artean idatzi
Intersepio... ik. intersaepio...
 1. **Intersero**, is, ere, ui, tr. nahasi
 2. **Intersero**, is, ere, sevi, situm, tr. erdian erein edo landatu ; tartean sartu ; intersetere se, artean sartu, sudurra sartu
Intersisto, is, ere, stiti, intr. erditan geratu ; batbatean, ezustean gelditu
Intersistus, a, um, intersero 2. pi.
Interspiratio, onis, f. arnasaldi (irakurtzean), geldiarte
Interstringo, is, ere, tr. gogorki estutu
Intersum, es, esse, fui, intr. izan, tartean egon ; intererat inter eos Tiberis, Tibroa beren artean zuten ; ezberdin izan ; hurbil izan, ondoan izan, parte hartu ; interesse proelio ; guduan izan ; interesse rebus divinis, oparian parte hartu ; inpers. interest, egoki da ; interest patris, aitari doakio ; interest mea, neri doakit ; interest ad salutem rei publicae, Errepublikaren salbamenari doakio ; artean ezberdintasun dago ; interest inter beluam et hominem, aberearen eta gizakiaren artean ezberdintasuna dago
Intertexo, is, ere, texui, textum, tr. echo, ehundu ; nahasi, koropilatu
Intertextus, a, um, intertexo pi.
Intertrigo, inis, f. zarrasta, urradura, larrudura
Intertrimentum, i, n. higadura, hondakin, zabor ; hondamendi, kalte
Interturbo, as, are, tr. nahasi
Intervallum, i, n. arte, tarte, bitarte ; arte (denbora) ; geldialde, lanarte, epe ; ezberdintasun
Intervello, is, ere, velli edo vulsi, vulsum, tr. bakandu
Intervenio, is, ire, veni, ventum, intr. tr. artean izan ; ezustean heldu ; bitarteko izan, eskua hartu ; aurka egin, behaztopatu ; intervenerat foedus, itun bat gertatu zen
Interventor, oris, m. artekari
Interventus, us, m. gertakari ; interventu noctis, naves...gauak ezustean harrapatuak, untziak... ; bitartekotasun ; berme, gaudimen
Interversus, a, um, interverto pi.
Interverto, is, ere, verti, versum, tr. irauli, itzuli ; norabidea aldatu ; lapurtu, ebatsi, ostu
Interviso, is, ere, visi, visum, tr. ikustera joan, itzuli bat egin
Intervolito, as, are, intr. hegabirak egin, hegaldakatu
Intervolo, as, are, intr. hegatu, hegaztu ; hegaldaka igaro
Intervomo, is, ere, ui, itum, tr. erdian goitikatu, oka egin , okatu
Intestabilis, e, gorrotagarri, higuengarri
Intestato, adb. ordenugabe
Intestatus, a, um, ordenugabe(ko)
Intestinum, i, eta **Intestina**, orum, npl. erraiak, esteak
Intestinus, a, um, barneko, barreneko ; etxeko, herriko ; intestina bella, gudu anaiarteko
Intexo, is, ere, texui, textum, tr. echo, ehundu, bordatu ; nahasi ; txirikordatu ; -n sartu, -n sarrarazi ; intexere aurum vestibus, jantziaz urrez bordatu
 1. **Intextus**, a, um, intexo pi.
 2. **Intextus**, us, m. elkar lotura, elkar josketa
Intibum, **Intibus...** ik.intu...
Intime, adb. minki, kutunki, barrenki

Intimus, a, um, interus sup. barruko, barrengoa, barreneko, isilpeko

1. **Intinctus**, a, um, intingo pi.
2. **Intinctus**, us, m. saltsa

Intingo, Intinguo, is, ere, tinxi, tinctum, tr. -n busti ; tindatu

Intolerabilis, e, jasanezin, jasangaitz

Intolerandus, a, um, jasanezin, jasangaitz

Intolerans, antis, jasangaitz, barkagaitz, amoregaitz

Intoleranter, adb. tinkotasungabe ; jasaneinez

Intolerantia, ae, f. ezinjasaite, jasanezina ; basakeria, nausikeria

Intonatus, a, um, intono pi. trumoiots antzeko

Intondeo, es, ere, tr. inguruan moztu, ebaki

Intono, as, are, ui, atum, tr. trumoi izan ; burrunba egin, orro egin ; tr. trumoi eginarazi, ozendarazi, tximistak jaurti

Intonsus, a, um, ebakigabea, moztugabea, kimatugabea ; basa, eragabe, baldres

Intorqueo, es, ere, torsi, tortum, tr. bihurtu, itzuli, biribilkatu ; jaurti, aurtiki, eztendu, ziztatu ; lardaskatu (idazkera)

Intortus, a, um, intorqueo pi.

1. **Intra**, adb. barruan, barnen
2. **Intra**, aurreitz akus. barnen, barruan, artean, erditan : intra moenia, hiriaren barruan ; fines suos recipere, bere herrialdean jaso ; intra Alpes, Alpesen onaindian ; intra centum, ehun baino apalago ; intra modum, neurria baino gutxiago ; artean, bitartean (denbora) ; intra viginti dies, hogei egun gabe, hogei egun baino lehen

Inrabilis, e, bidedun, sarbidedun

Intractabilis, e, erabilgaitz ; garaitezin, hezgaitz

Intractatus, a, um, erabiligabe ; hezigabe ; sendo, ezineden (abere)

Intraro = intravero

Intratus, a, um, intro 2. pi. sartua, jabetua

Intremisco, is, ere, ui, intr. ikaratu, dardaratu

Intremo, is, ere, ui, intr. ikara izan, dardara izan

Intrepide, adb. ikaragabe, bipilki, suharki

Intrepidus, a, um, bipil, bulartsu, suhar

Intribuo, is, ere, i, tum, tr. zerga ordaindu

Intrico, as, are, tr. trabatu, oztopatu, eragotzi

Intrimentum, i, n. ongailu, gozagarri

Intrinsecus, adb. barnean, barruan

Intrita, ae, f. eltzekari, salda

1. **Intritus**, a, um, higatugabea, oso ; berri (gudosteak)
2. **Intritus**, a, um, intero, pi.

Intrivi, inero perf.

1. **Intro**, adb. barnean, barruan
2. **Intro**, as, are, tr. intr. sartu ; asmatu, aurkitu

Introduco, is, ere, duxi, ductum, tr. sartu, barnean sartu, sarrarazi ; gogo izan, -ra lehiatu

Introductio, onis, f. sarrera, sarkuntza

Introductus, a, um, introduco pi.

Introeo, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. tr. sartu

Introfero, fers, ferre, tuli, latum, tr. barnera ekarri

Introgressus, a, um, barnean sartua

Introitus, us, m. sarrera, sarkura ; hitzaurre, solasaurre

Intromissus, a, um, intromitto pi.

Intromitto, is, ere, misi, missum, tr. sarrarazi, sartu, barruratu ; onartu ; bidali, igorri

Intrepo, is, ere, epsi, eptum, intr. narraz, herresta sartu

Introrsum, Introrsus, adb. ; aurreitz. barnean, barruan

Introrumpo, is, ere, rupi, ruptum, intr. barnera lehiatu

Introspecto, as, are, tr. aztertu, ikertu, barnera begiratu

Intropcio, is, ere, spexi, spectum, tr. intr. barnera begiratu, aztertu, begiratu

Introvoco, as, are, tr. barrura deitu, sarrarazi

Intubum, i, n. eta Intibus, i, f.m. ostertxuri, hiltzebelar

Intueor, eris, eri, itus sum, dep. tr. artoski begiratu, azterkatu ; gogoeman, begieman, soegin

Intuitus, us, m. ikusmen, so

Intuli, infero perf.

Intumesco, is, ere, mui, intr. handu, hanpatu ; putzandu ; haserratu, samurtu

Intumulatus, a, um, ehortzigabe

Inturbatus, Inturbidus, a, um, bare, baketsu

Intus, adb. aurreitz. barnean, barruan

Intutus, a, um, ziurtasungabe

Inula, ae, f. haltza

Inultus, a, um, zigorgabe ; aspertugabe ; kaltegabe, arriskugabe, galbidegabe

Inumbo, as, are, tr. itzalpetu ; goibeldu, ilundu

Inunco, as, are, tr. atzaparretan hartu

Inunctio, onis, f. igurzketa ; igurzpen
Inunctus, a, um, inungo pi.
Inundatio, onis, f. uraldi, uholde
Inundo, as, are, tr. intr. hurpetu, urez bete, urgaindu
Inungo, is, ere, unxi, unctum, tr. igurtzi, gantzatu, marruskatu
Inunguo, is, ere, tr. igurtzi, gantzatu, marruskatu
Inurbane, adb. oieski, eragabe, moldegaizki
Inurbanus, a, um, baldar, trakets, eragabe, moldegaitz
Inuro, is, ere, ussi, ustum, tr. erre, kiskaili ; burdin gorriaz markatu ; burdin gorriz kizkurtu ; zimaldu
Inusitate, Inusitato, adb. ohigabe, ohi ez bezalako
Inusitatus, a, um, ohigabe(ko), bekan, egundoko
Inustus, a, um, inuro pi. ; erreia, kiskailia ; burdin gorriaz markatua ; aspaldiko, zahar
Inutilis, e, baliogabe, alferreko, haborokin ; kaltegarri
Inutilitas, atis, f. ezdeuskeria, ezerezkeria ; kaltegarritasun
Inutiliter, adb. alferrik
Invado, is, ere, vasi, vasum, tr. intr. barruan ibili, igaro, iragan, traukatu ; hasi, abiatu ; jauzi, oldartu, jazarri ; jabetu, nagusitu ; invadere in Asiam, Asian indarka sartu, Asia eraso ; galdetu, galde egin, erasiatu
Invaesco, is, ere, lui, intr. azkartu, hazi, ekindu, indartu
Invalidus, a, um, ahal, indargabe ; ondoriogabe ; adoregabe
Invasi, invado perf.
Investio, onis, f. herriratze
Investitus, a, um, herriratua, herrira ekaria
 1. **Investus**, a, um, inveho pi.
 2. **Investus**, us, m. garraio
Inveho, is, ere, vexi, vectum, tr. ekarri, garraiatu ; herriratu ; pas. oldartu, eraso ; erasiatu
Invendibilis, e, salgaitz
Invenio, is, ire, veni, ventum, tr. aurkitu, ediren, ezagutu ; lortu, bildu ; ikasi, jakin
Inventio, onis, f. asmaketa, sumaketa ; aurkikunde
Inventiuncula, ae, f. asmaketatxo
Inventor, oris, m. asmatzaile, asmalari, sortzaile, aurkitzaile
Inventrix, icis, f. asmatzaile, asmalari, sortzaile (rmakumea)
Inventum, i, n. asmakari, asmaketa, aurkipen, aurkikuntza
 1. **Inventus**, a, um, invenio pi.
 2. **Inventus**, us, m. asmaketa, aurkipen
Invenuste, adb. itsuski, moldegaizki, eragabe, baldarki
Invenustus, a, um, moldegaitz, baldres, baldar, trakets
Inverecunde, adb. lotsagabe, lizunki, likiski
Inverecundus, a, um, lotsagabe(ko), lizun, likits, zikin
Invergo, is, ere, tr. uzkaili, irauli ; gainera isuri
Inversio, onis, f. alderantzizko joera (idazkera) ; irri, irri-mirri, alegia
Inversus, a, um, invertu pi.
Inverto, is, ere, i, sum, tr. irauli, itzuli, uzkaili ; gainbeheratu, aldatu, bestelakotu ; invertere se cito, lehengoaz besteratu
Invesperascit, ere, inperts. arratsa heldu da
Investigatio, onis, f. bilaketa, azterketa
Investigator, oris, m. bilakari, azterzaile
Investigo, as, are, tr. bilatu, aztertu, ikertu ; aztarnak hartu, zantzua hartu
Inveterasco, is, ere, ravi, intr. zahartu ; indartu, gogortu ; erroak egin ; gaiztotu ; ahuldu
Inveteratio, onis, f. gaixotasun zahar
Inveteratus, a, um, invetero pi. ; aspaldiko, zahar ; ezabatua, ezerezta
Invetero, as, are, tr. zahartzera utzi ; erroztatu, suztraiatu ; ezereztu, ezabatu ; jarri, lotu, zahartu
Invexi, inveho perf.
Invicem, adb. aldzka, txandaka ; elkar, batak bestea ; invicem salutare, elkar agurtu ; aldz, bestainez
Invictus, a, um, ezgaraitua, garaile ; hezgaitz ; higigaitz, ezingaraitua, ustelezin
Invidentia, ae, f. bekaizkeria
Invideo, es, ere, vidi, visum, intr. tr. bekaizti izan, gorrotatu, higuindu ; ukatu edo kendu (bekaizkeriaz) ; oztopatu ; non invidere alicui laude sua, norbaiti ez kendu zor zaion ospea
Invidia, ae, f. bekaizkeria, gorroto ; invidia in aliquem edo alicujus, norbaiten bekaizti izate ; herrigorroto ; in invidia esse, haserrea sortu ; gorrotagarri, higuingarri ; invidia facti, egitate higuingarria
Invidiose, adb. bekaizkeriaz, gorrotoz
Invidiosus, a, um, bekaizti ; gorrotagarri, higuingarri, nardagarri ; gaitzesgarri
Invidus, a, um, bekaitz ; etsai, aurkako
Invigilo, as, are, intr. atzarri izan, ez loegin ; erne egon ; ekin, ari izan
Inviolabilis, e, ukiezin, zauriezin
Inviolate, adb. ukigabe
Inviolatus, a, um, ukigabe, zaurigabe ; garbi, kutsugabe
Invisitatus, a, um, ezikusia, ezezaguna

Inviso, is, ere, visi, visum, tr. ikuskatu, agertu ; ikusi
 1. **Invisus**, a, um, inviso pi. ; ezikusia, uzkutua, ezezaguna
 2. **Invisus**, a, um, invideo pi. ; gorrotagarri, gorrotatua ; nardagarri ; gorrotatzale
Invitamentum, i, n. dei, gonbidapen ; erakarmendu, lilura
Invitatio, onis, f. gonbidapen, dei ; zirikaldi
Invitatus, us, m. gonbidapen, dei ; zirikaldi
Invite, adb. hala eta gutiz ere ; gogozgaindi
Invito, as, are, tr. gonbidatu, dei egin, deitu ; eragin, zirikatu
Invitus, a, um, atsekabeki, gogozgaindi ; invita Minerva, gaitasungabe
Invius, a, um, erabiliezin, erabilgaitz ; igaroezin, igarogaitz ; iz.pl. herri bidegabek
Invocatio, onis, f. dei, ots
Invocatus, a, um, ezdeitua, deitugabe ; eskatua
Invoco, as, are, tr. deitu, arrenka eskatu ; laguntza eskatu
Involutus, us, m. hegada, hegaldi
Involito, as, are, intr. gainean hegaldatu, igeri egon
Involo, as, are, intr. tr. –rantz hegaldatu ; lapurtu, hartu
Involucr, cris, cre, hegaldaezin
Involucr, is, n. orrazoihal
Involucrum, i, n. azal ; lepaoihal, estalki ; mozorro, txantxo
Involutus, a, um, involvo pi. ilun, nahasi ; ezkutatu
Involvo, is, ere, i, volutum, tr. eraman ; inguratu, estali ; nahasi
Invulgo, as, are, tr. zabaldu, hedatu, jakinarazi
Invulnerabilis, e, zaurtuezin
Invulneratus, a, um, zaurigabe
 1. **Io**, interj. iupi ! aufa ! berarrik ! ; oi ! ai ! ene !; haizu ! horra ! begira !
 2. **Io**, Ius eta Ionis, f. Io, Jupiterek migatudatua
Iocasta, ae, f. Iokasta, Ediporen ama eta emaztea
Iones, um, mpl. Ioniarrak
Ionia, ae, f. Ionia, Asia txikiko lurralte
Ionice, adb. ionieraz
Ionicus, **Ionius**, a, um, Ioniako, ioniar
Ionis, idis, f. ioniarra
Iphigenia, ae, f. Ifigenia, Agamemnonen alaba
Ipse, a, um, erakusle. ego ipse, neu ; hoc ipso quod, horrexengatik... ; eo ipso die quo, hainzuzen egun hartan non ... ; berbera ; ipse Hannibal, Hanibal berbera ; ipse dixit, berak esan du ; berez ; ipsa fundit tellus, lurrik berez ematen du
Ipsi, ipse, a, um dat. s. ; ipse nom. eta bok. mpl.
Ipsius, ipse, a, um gen. s.
Ipus, = ipse
Ira, ae, f. haserre, sumin ; haserraldi, amorraldi ; indar (haizeak, uhinak)
Iracunde, adb. suminki, amorru
Iracundia, ae, f. haserrekortasun, suminkortasun ; haserre, suminaldi ; amorru
Iracundus, a, um, suminkor, samurkor, haserrekor ; haserre, odolbero
Irascor, eris, i, iratus sum, dep. intr. haserretu, amorratu, gaiztu
Irate, adb. suminki, haserrez
Iratus, a, um, irascor pi. haserre, sumin ; iratum aliquem habere, norbaiten haserrea jasan
 1. **Iris**, is edo idis, f. ostadar ; opalarri ; atsolili
 2. **Iris**, is edo idis, f. Iris, Junonen mandataria
Ironia, ae, f. irrimirri, zirto
Irrado, is, ere, tr. karrakatu, karraskatu
Irrasus, a, um, irrado pi. ; karrakatugabe, leundugabe ; moztagabe
Irrationnalis, e, adimengabe
Irraucesco, is, ere, ausi, intr. erlastu
Irraucio, is, ire, intr. erlastu
Irreligatus, a, um, josigabe, lotugabe
Irreligiose, adb. erlijiogabe
Irreligiosus, a, um, erlijiogabeko, erlijoaurkako
Irremeabilis, e, itzuliezin
Irremediabilis, e, ezinbesteko, osagaitz
Irreparabilis, e, osagaitz, osatuezin
Irrepertus, a, um, aurkitugabe, kausitugabe
Irrepo, is, ere, repsi, intr. tr. –rantz narratzu ; sartu, barruratu
Irreprehensus, a, um, akasgabeko
Irrepto, as, are, tr. intr. –rantz narratzu ; sartu, barruratu
Irrequietus, a, um, atsedengabe, etengabe, taigabe
Irresectus, a, um, moztagabe
Irresolutus, a, um, askatugabe, bereizgabe

Irretio, is, ire, ivi, itum, tr. sarean hartu ; lotu, tinkatu ; estali, inguratu ; liluratu
Irretortus, a, um, baztertugabeko, sahestugabeko
Irreverens, entis, lotsagabeko, adeigabeko
Irreverenter, adb. lotsagabe, adeigabe
Irreverentia, ae, f. begirunegabe, lotsagabekeria, adeigabekeria
Irrevocabilis, e, atzeraezin, kenezin
Irrevocatus, a, um, ez berriz deitua ; atzeraezin
Irrideo, es, ere, risi, risum, intr. trufatu, isekatu ; irridere aliquem, norbait nausatu
Irridicule, adb. irrigabe, ihikistagabe
Irrigatio, onis, f. urtatzte, urtaldi, ureztaldi
Irrigo, as, are, tr. urtatu, ureztatu
Irriguus, a, um, busti, ureztatua ; buztitzale, urtatzale
Irrisi, irrideo perf.
Irrisio, onis, f. trufa, iseka, ihakin
Irrisor, oris, m. trufatzaile, ihakingile
 1. **Irrisus**, a, um, irrideo pi. ; trufatua, parragarri, irrigarri
 2. **Irrisus**, us, m. trufa, ihakin, iseka
Irritabilis, e, haserrekor, suminkor, minberati, gaitzikor
Irritamen, inis, n. haserregarri, jasangaitz, kitzika, akuilu, sustapen
Irritamentum, i, n. haserregarri, jasangaitz, kitzika, akuilu, sustapen
Irritatio, onis, f. sumindura, kitzika, haserre, sustapen, narritatadura
Irritasso, = irritavero
Irritator, oris, m. kitzikatzale, narritatzaile
Irrito, as, are, tr. kitzikatu, narritatu, haserretu ; piztu, sortu, akuilatu, sustatu
Irritus, a, um, hautsia, urratua, ezeztatua ; ondoriogabe, indargabe, antzu, ergel ; ad irritum cadere, indargabe bilakatu (egitasmoa) ; lortuezin
Irrogatio, onis, f. kalte egite, gaitzespen
Irrogo, as, are, tr. kalte egin, gaitz egin, gaitzetsi, zergapetu
Irroro, as, are, tr. ihinztatu, bustixe ; tantaka isuri ; intr. txortatu, txortolatu
Irrubesco, is, ere, bui, intr. gorritu
Irructo, as, are, intr. poker egin
Irrugo, as, are, tr. izurtu, zimurtu
Irrumpo, is, ere, rupi, ruptum, intr. indarrez, indarka sartu ; hartu (kokaera) , eraso
Irruo, is, ere, i, intr. tr. jauzi, oldartu, jazarri ; indarka sartu, indarrez kendu, napurtu
Irrupi, irrumbo perf.
Irruptio, onis, f. sarraldi, sarrera, napurkeria
Irruptus, a, um, irrumbo pi. ; hautsigabe, hautsiezin ;
 Is, ea, id, izenorde. eum adiit, haren ikustera joan zen ; erakusle : hau ; ea pugna, gudu hau ; esaera batzu ut, qui, etab... hitzekin : hau bera ; is sum, quem tu me esse vis, zuk ikusi gura nauzuna bera naiz ; in eo res est ut, gertatuko da ; id aetatis esse ut ... , halako adinean izan non...
Isara, ae, m. Isara, Galiako ibaia
Ischias, adis, f. ankamin, iztamin
Iseum, i, n. Isisen tenploa
Isiacus, a, um, Isis-, Isisen
Isis, is edi idis, Isis, Egiptoko Jainko
Isocrates, is, m. Isokrato, Atenaseko mintzaile
Isocrateus, **Isocratius**, a, um, Isokrato-, Isokraten
Israel, elis, m. Israel, Jakobe
Israelita, ae, m. israeltar
Isse, = ivisse
Istac, adb. hor, hor gaindi
Iste, a, ud, erakusle. hori (gutiesgarri) : iste homo, maltzur hori ; handi, goresgarri : iste rex, errege handi hori ; iste, sabelzuri hori
Ister, tri, m. Ister, Danubuko alde azpia
Isthmia, orum, npl. jai istmikoak
Isthmiacus, **Isthmicus**, **Isthmius**, a, um, istmiko, jai istmikoen
Isthmos, **Isthmus**, i, m. Istmo, Korintoko lurbesoa
Isti, iste, a, ud dat. s. ; iste nom. eta bok. mpl.
 1. **Istic**, istaec, istoc eta istuc, ik. iste
 2. **Istic**, adb. hor
Intinc, adb. hortik, hor gainditik
Istius, iste... gen. s.
Istiusmodi, adb. holatan
Isto, adb. harantz ; horregatik
Istri, orum, mpl. istriarrak
Istria, ae, f. Istria, Iliriako lurralte auzokoa

Istriani, orum, mpl. istriarrak

1. **Istuc**, istic nom., bok., akus. n. s.

2. **Istuc**, adb. horrantz

Ita, adb. era : hola, holatan, honela ; ita sit, hola izan bedi ; ita sentio, honela uste dut ; ut ita dicam, egiaren esatera ; baieztatzea : bai, noski, dudagabe, horrelaxe ; ita vero, ita plane, horrelaxe ; konparaketa : quemadmodum edo ut...ita ; nola...hala... ; neurria : bezain, bezainbat ; ita ut, hala non, gisabatez non ; non ita diu, ez luzaro ; -kotan ; orduan, ondoren ; beraz ; ita me dii juvent ; ala Jainkoak !

Itali, orum, mpl. Italiarrak

Italia, ae, f. Italia

Italicus, Italus, a, um, Italia-, Italiako

1. **Itaque**, lokailu. beraz, bada, horregatik

2. **Itaque**, = et ita

Item, adb. berdin, ere, are, halaber, gainera ; item uti edo quemadmodum, bezala

Iter, itineris, n. bide, ibilaldi ; iter ingredi, abiatu, bidean abiatu ; iter facere, ibili ; in itinere, ex itinere, bidean zehar, bideñabar ; magnis edo extensis itineribus, azkar eta luzazko ibilaldiz ; iragangia, igarobide, ibilera ; iter ferro aperire, ezpatareki bidea zabaldu

Iteratio, onis, f. berrizkunde, errepiamen ; bigarren goldaketa

Iterato, adb. berriro, berriz

Itero, as, are, tr. berriz hasi, berritu ; bigarrenez goldatu, bere aldetik

Iterum, adb. berriz, berriro, bigarren aldiko ; iterum atque iterum, askotan, maiz, sarritan

Ithaca, ae, **Ithace**, es, f. Itaka, uhartea

Ithacensis, e, Itaka

Ithacus, a, um, Itakako ; iz.m. Itakako erregea , Ulises

Itidem, adb. berdin

Itio, onis, f. ibilera, joaite

Ito, as, are, intr. maiz joan

Itum, eo supinoa

Iturus, a, um, eo part. geroaldia

Itus, us, m. joaite, abio

Iuleus, a, um, Iulo- ; errromatar ; enperadore- ; uztailako

Iulus, i, m. Iulo, Eneasen semea

Ivi, eo perf.

Ixion, onis, m. Ixio, lapitoarren errege

J

Jaceo, es, ere, ui, intr. etzan, etzana izan, ehortzia izan, ohean izan ; jacere humi, lurrean etzana izan ; graviter jacet, gaizki doa ; hic jacet ..., hemen datza... ; apal, lau izan, hedatu ; jacentia Romae loca, Erromako auzo apalak ; manu, lasai ; jacens vestis, jantzi manua ; auher, adoregabe, indargabe, etsitua izan ; gutietsia izan ; jacere in moerore, atsekabetua izan ; jacent pretia, balioa galdu ; erabiligabe, baliogabe, huts ; jact pecunia, diharua lo dago

Jacio, is, ere, jeci, jactum, tr. aurtiki, igorri, bidali ; eraiki, jarri ; jacere aggerem, larranda eraiki, galtzada eraiki ; entzunarazi, esan ; jacere quoedam de, -z eleak esan

Jactans, antis, jacto po. ; adj. harroputz, handinahi, burgoi

Jactanter, adb. burgoikeriaz, harrokeriaz

Jactantia, ae, f. harrokeria, harropuzkeria

Jactatio, onis, f. erabilera, ezinegon, larritasun ; harrokeria, burgoikeria ; arrakasta, ospe ; jactationem habere, arrakasta iizan

Jactator, oris, m. harro, harroputz

Jactatus, us, m. ezinegon, larritasun ; igidura, eragin

Jactito, as, are, tr. goratik esan ; goretsi

Jacto, as, are, tr. maiz aurtiki, erein, igorri ; eribili, higitu, inarrosi ; jactare pennas, hegoak, hegak inarrosi ; jactare se, ari izan ; jactari fluctibus, uhinek inarrosia ; darduzatu, oinaztatu ; eztabadatu ; esan, entzunarazi ; jactare querimonias, intziriz ari zan ; goretsi, handietsi, hedatu ; jactare se, harropuztu, burgoitu

Jactura, ae, f. itsasora jaurtiketa ; galera, kalte, hondamen, uko ; magnis jacturis, uko handien kostuz ; facturam facere, kalteak izan

1. **Jactus**, a, um, jacio pi.

2. **Jactus**, us, m. jaurtiketa ; jactus retis edo jactus, sarekada

Jacui, jaceo perf.

Jaculabilis, e, aurtikigarri

Jaculatio, onis, f. aurtikiketa

Jaculator, oris, m. aurtikitzaile ; soldado azkondun

Jaculatrix, icis, f. ehiztarisa (Dianaren izengoitikoa)

Jaculatus, a, um, igorria ; igorri duena

Jaculor, aris, ari, dep. tr. igorri, jaurtiki ; jaculari in aliquem tela, norbaiten aurka geziak aurtiki ; jo, ukitu

Jaculum, i, n. azkon, gezi, ezten ; sare

Jaculus, a, um, aurtikitzeakoa

Jam, adb. dagoeneko, jada, orain ; jam nunc, oraindanik ; jam...jam..., ala...ala...edo...edo... ; non jam edo jam non, ez ; oraino ez ; laster, sarri ; jam jamque iterus, abioan, abiatzekotan ; jam nemo, hemendik aurrera inor ; orduan ; are, ere, bestalde ; jam vero, gehiago dena, bestalde

Jamdudum, adb. oraintxe ; aspalditik, aspaldidanik

Jamjam, adb. ordutik, ordudanik

Jampridem, adb. aspalditik, aspaldidanik

Jamtum, adb. orduan ; ordutik, ordudanik

Janiculum, i, n. Janikulo, Erromako mendiska bat

Janitor, oris, m. atezaín

Janitrix, icis, f. atezaíntsia

Jantaculum... ik. jentaculum

Janua, ae, f. ate ; sargu, sarrera, arte

1. **Januarius**, a, um, urtarrilako

2. **Januarius**, (mensis), ii, m. urtarril

1. **Janus**, i, m. Janus, bi aurpegiko Jainkoa ; urtarril ; dirularien ataria forumean

2. **Janus**, i, m. arku, arkupe

Jason, ik. Iason

Jeci, jacio perf.

Jecur, oris, jecinoris, jocinoris, n. gibel

Jecusculum, i, n. gibeltxo

Jejune, adb. idorki (idazkera), apaingabe

Jejunitas, atis, f. gosegorri ; eskas, gabetasun ; idortasun, moztasun (idazkera)

Jejunium, ii, n. jangabe, janurri ; barur ; gose ; mehetasun ; agortasun (lurra)

Jejunus, a, um, jangabe, edangabe, barur ; gose, egarri ; jejunius imperii, agintearen gosea ; argal, mehe, idor (lurra) ;

bakan, urri ; idor, motz (idazkera) ; gogohertsi, asmuluz

Jentaculum, i, n. gosari

Jento, as, are, intr. gosaldu

Jesus, ik. Iesus

Joca, orum, npl. ik. jocus

Jocabundus, a, um, jolasti, jostari

Jocatio, onis, f. txantxa, jalasketa, irri, txaskoini

Jocor, aris, ari, dep.intr. jolastu, jostatu, txantxa egin

Jocese, adb. txantxaka, irriz

Jocosus, a, um, jostari ; alai, zirtolari ; atseginingarri

Jocularans, antis, txantxa egile

Jocularis, e, barregarri, zirtolari, irrikor

Joculariter, adb. zirtoz, barrez, barregarriro

Jocularius, a, um, barregarri, zirtolari

Joculariorius, a, um, jostari, zirtolari

Joculator, aris, ari, dep. jolastu, jostatu, txantxa egin

Joculus, i, m. txantxa, irrisolas, hitz gozo

Jocus, i, m. pl. joci, m. eta Joca, n. orum, jostaketa, irrisolas, zirto ; per jocum edo joco, zirtoz, barrez ; remoto joco, barreaz beste ; iz. mpl. Jokoak, Venusen ondoko Jainkottoak

Jordanes, is, m. Jordanes ibaia

Jovis, Jupiter gen.

Juba, ae, f. txima, kima (abere) ; galdu, gandor, kurkur ; buru, gain, gailur ; izar-buztan

Jubar, aris, n. iparrizar, artizar ; distira, leinuru, izpi ; dirdira, argitasun (aurpegia)

Jubatus, a, um, tximadun, kurkurdun

Jubedum, =jubeo, jube

Jubeo, es, ere, jussi, jussum, tr. agindu, erabaki ; jubere aliquid aliquem, norbaiti zerbait agindu ; eskaini, aurreratu, eman, onartu ; jubere legem, legea erabaki ; jubere foedus, ituna baietsi ; adoretu, sustatu, aholkatu ; jubere valere, agur egin

Jucunde, adb. gogara, atseginez

Jucunditas, atis, f. bozkario, poz, poztasun, atsegin, alaialdi

Jucundus, a, um, alai, atseginingarri, pozgarri ; in rebus jucundis, zorionaldian

Judea, ae, f. Judea

Judeaus, a, um, Judeako, judu ; iz. mpl. juduak

Judaicus, a, um, Judeako, judu

Judex, icis, m. f. ebazole, epaile ; judicem dicere, epailea hautatu, auzitan sartu ; judex ferre alicui, auzipetu, auzitara eraman, epailea eskaini ; me judge, ene ustez

Judicatio, onis, f. epaiketa, auzi ; erabaki ; iritzi, uste

Judicato, adb. gogoetak egunik, gogartuz, oro har

Judicatrix, icis, f. epaile (emakumea)

Judicatum, i, n. epaiketa, erabaki

Judicatus, us, m. epaikaritza, epaikintza

Judicialis, e, epai-, auzi-

Judiciarius, a, um, epai-, auzi-

Judicium, ii, n. epaiketa ; epaikintza ; judicium exercere, epaikari izan ; auzi, epaikuntza ; judicio aliquem arcessere, norbait auzitara eraman ; judicium capititis, gaizkin auzi ; auzitegi, epaitalde ; in judicium vocare, auzitara deitu ; judicium sortiri, epailea zotz egin ; iritzi, irizpide, uste ; judicio meo, ene ustez ; judicium facere de ..., -z iritzia eman; zuhurtasun, zintzotasun; judicio, zuhurki; sari, ordenu; judicia suprema, azken ordenuak

Judico, as, are, tr. epaitu, erabaki, ebatzi; gaitzetsi, hobendun jarri; judicare aliquem exulem, norbait atzerriratu; aizipetu; judicare alicui pecuniae, norbaiten aurka isun eskatu; uste izan, ederretsi, balioztatu; sic judico (inf.), uste dut, nik diot

Jugalis, e, uztarri-; equi jugales, gurdizaldiak, zaldiuztarri; ezkontza-, ezkontzako

Jugatio, onis, f. burdinsareari aihenaren lotzea

Jugerum, i, pl. jugera, um, ibus, n. Jugerum, neurria (25 a 18)

Jugis, is, isurkor, agorrezin ; jugis aqua, hur laster

Juglans, andis, f. intzaur, intzarrondo, intzaurtze

Jugo, as, are, lotu, josi ; batu ; ezkondu

Jugosus, a, um, menditsu

Jugulo, as, are, tr. lepoa moztu, hil, sarraskitu ; ahuldu

Jugulum, i, n. eztarri, zintzur

Jugulus, i, m. eztarri, zintzur

Jugum, i, n. uztarri ; idiuztarri ; mendekotza, morrontza ; jugum accipere, mendekotu ; jugum exuere, jazarri, oldartu ; etsaintzako uztarria : sub jugum mittere, uztarripetu ; tolda, tosta ; hegi, gailur (mendi), mendikatea, zelai

Jugurtha, ae, m. Jugurta

Jugurthinus, a, um, Jugurta-

1. **Julianus**, a, um, Julio Zezarren ; iz. pl. zezarrettarrak
2. **Julianus**, i, m. Julio, enperadore errromatarra
1. **Julius**, a, um, Julio-, Julio-sendiko ; uztailako
2. **Julius**, ii, Julio, Zezarren sendiaren deitura

3. Julius (mensis), ii, m. uztaila
Jumentum, i, n. uztarri-abere
Junceus, a, um, ihi- ; mehe (ihia bezala)
Juncetum, i, n. ihidoi, ihitoki
Juncinus, a, um, ihi-
Juncosus, a, um, ihitsu
Junctio, onis, f. elkar josketa ; eransketa
Juncta, ae, f. eransketa, giltzadura, lotura ; uztarri ; hizlotura
Junctus, a, um, jungs pi.
Juncus, i, m. ihi
Jungo, is, ere, junxi, juctum, tr. uztarri berean lotu ; birazkatu, uztartu ; bildu, elkartu, batu, elkarganatu ; jungere tigna inter se, habeak urbildu, alboratu ; jungere amicitiam cum aliquo, norbaitekin elkartu, adiskidetu ; ezkondu ; jarraiarazi, jarraitu, ezgeratu ; juncitis quinque diebus, bost egun jarraian
Junior, juvenis konp. bitarik gazteena ; gudoste bizkor
Juniores, um, mpl. gazteak ; gudoste bizkorrekoak (17-tatik 45 urteetara)
Juniperus, i, f. orre, epuru
1. **Junius**, a, um, ekainako
2. **Junius** (mensis), ii, m. ekaina
Juno, onis, f. Juno, Jupiteren emaztea eta arreba ; Juno Inferna edo Averna, Proserpina
Junonicola, ae, m. Junonen gurtzaile
Junonigena, ae, m. Junonganik jaioa (Bulkano)
Junonius, a, um, Junon-, Junonius custos, Argus ; Junonius mensis, ekaina ; Junonius ales, indioilar
Junxi, jungs perf.
Jupiter, Juppiter, Jovis, m. Jupiter, Jainkoen erregea ; Jupiter aequoreus, Neptuno ; Jupiter Niger, Stygius, Tratareus, Pluton ; Jovis dies, osteguna ; Jupiter, izarbela ; egurats, ortzi, arotxar ; sub Jove, sub Jove frigido, izarpean ; Jupiter metuendus, euria ; Jovem loci ferre, arogaitza jasan
Jurandum, i, n. ik. jusjurandum
Juratus, a, um, juro, juror pi. , zin-, zinezko ; zineztatua ; hitzeko, zintzo, egiati
1. **Jure**, abl.adb. zuzenki, zinez
2. **Jure**, jus 1 eta 2 abl. s.
Jurejuro, ik. juro
Jureus, a, um, salda-, saldatsu
Jurgium, ii, n. jazarraldi, auzi ; liskar, eztabaidea ; prorumpere ad jurgia, gaizkiak esan ; jurgia facere, liskarrean ibili
Jурго, as, are, intr. auzitan izan, liskarrean ibili ; tr. erasiatu, larderiatu
Jurgor, aris, ari, dep. auzitan izan, liskarrean ibili ; erasiatu, larderiatu
Juridicus, a, um, lege-, legezko, legebidezko
Jurisconsultus, i, m. lege-gizon, legejakintsu
Jurisdictio, onis, f. esku, eskubide, eskuera ; eremu, sail
Jurisperitus, i, m. legejakitun
Juro, as, are, intr. zin egin, zin egotzi ; tr. baietsi, zinez hitzeman ; jurare falsum, gezurrezko zin egin ; jurare vere, baiezko zin egin ; jurare in legem, legearen mende izatea hitzeman ; lekuko hartu
Juror, (juratus sum bakarrik), ik. juro
1. **Jus**, juris, n. saltsa ; ur, zumo
2. **Jus**, juris, pl. jurium, n. zuzen, zuzenbide ; araudi, legedi ; jus humanum, jus naturae, sortezko legea ; jus gentium, herriarteko legea ; jus civile, herrilegea ; auzi, auzitegi, magistratuak, in jus vocare, auziratu ; jus dicere, zuzenbidea eragin ; eskatasun, baimen, burujabetza ; civis optimo jure, oso hiritar ; jus suffagii, bozketa zuzenbidea ; jus honorum, hautagarritasun zuzenbidea ; jus provocationis, herriari dei egiteko zuzena ; jus connubii, legez ezkontzeko zuzena ; jus mancipii, legez jabe izateko eskubidea ; jus commercii, salerospen-zuzenbidea
Jusjurandum, i, n. lekukoaren zina
Jussi, jubeo perf. ; jussum eta jussus 1 gen.
Jusso, = jussero ; jussum eta jussus 1 dat.
Jussum, i, n. eta **Jussa**, orum, npl. agindu, erabaki, legeak
1. **Jussus**, a, um, jubeo pi. agindua, erabakia, behartua
2. **Jussus**, us, m. agindu, erabaki
Justa, orum, npl. zor, eginbehar, sail ; justa reddere, bere saila bete ; ehorzketak ; ordenu ; ohizko izapideak ; justa facere, peragere, azken eginbideak bete
Juste, adb. zuzenki, bidez
Justitia, ae, zuzen, zuzenbide, zuzentasun
Justitium, ii, n. Justitium, auzitegien oporrak ; justitium edicere, auzitegiak hetsi
Justum, i, n. zuzen, zuzentasun ; egokidura : plus justo, gehiegi
Justus, a, um, bidezko, zuzen, zuzenbidezko, egoki ; justus in socios, aliatuen zuzen ; justa supplicia, zor zigorrak ; ezti, on ; justa servitus, menpekotasun neurriduna ; oso, nahiko ; justa altitudo, goratasun egokia ; justum iter, ibilaldi egokia ; justi dies, epe (zorren ordaintzeko 30 egunak)
Jutus, a, um, juvo pi.
Juvat, imperts. ik. juvo
Juvenalis, e, gazte-

Jovenca, ae, f. migia, migantxa ; neskatila

1. **Juvencus**, a, um, gazte (aberea)

2. **Juvencus**, i, m. zezen gazte, ergi, zekor ; potiko gazte

Jovenesco, is, ere, intr. handitu, hazi, azkartu ; gaztetu

Jovenilis, e, gazte-

Joveniliter, adb. gazte bezala

1. **Jovenis**, e, gazte

2. **Jovenis**, is, m. potiko gazte ; sodadogai hiritar ; nestatila

Jovenix, icis, f. migia, migantxa ; neskatila

Jovenor, aris, ari, dep. intr. gaztea bezala ari izan edo mintzatu

Juventa, ae, f. gazteria (17 urteetatik 45 etara) ; Gaztetasuna, jainkosa

Juventas, atis, f. Gaztetasuna, jainkosa ; gaztezaro, gaztarro

Juventus, utis, f. gaztzeria, gazteak, soldado izateko adinekoak ; gaztezaro, gaztarro

Juvi, juvo perf.

Juvo, as, are, juvi, jutum, tr. lagundu, urgatzi, arindu, eztitu, gai izan ; juvare aliquem cibo, norbaiti janari eman ; juvans medicina, sendagailu ematen duen sendagintza ; quid juvat ? zer balio du ?, zerengatik ?; atsegin izan, laket izan, liluratu ; imperts. balio du, maite dugu ; juvit me (inf.), pozik nago

1. **Juxta**, adb. ondoan, alboan, hurbil, hola, horrenbeste ; juxta ac edo atque edo quam, adina, bezain, bezainbat, bezainbeste ; juxta ac si, hala bezala bezala

2. **Juxta**, aurretitz, akus. -n ondoan, alboan, eretzean ; juxta viam, bide bazterrean ; -n ondoren –ena ; juxta Hippocratem doctissimus, Hipokratesen ondoren jakintsunena ; arabera ; -kin, erdian, artean

K

Kalendae, ik. calendae

Kanna, ik. canna

Kanus, ik. canus

Kaput, ik. caput

Karthago, ik. Carthago

Klepsydra, ik. clepsydra

L

- Labasco**, is, ere, intr. kolokatu, kordokatu ; makaldu, moteldu
- Labdacidae**, arum, mpl. labdakidarrak, tebatarrak
- Labecula**, ae, f. zikinduratto
- Labefacio**, is, ere, feci, factum, tr. inarrosi, kordokatu ; irauli, uzkaili
- Labefactatio**, onis, f. inarrosaldi, kordokaldi
- Labefacto**, as, are, tr. kordokarazi, irauli ; nahasi (iritzia), nahastekatu, aldrebestu
- Labefactus**, a, um, labefio pi.
- Labefio**, is, fieri, factus sum, kordokatua izan
1. **Labellum**, i, n. haur-ezpain
 2. **Labellum**, i, n. ontzitto
- Labens**, entis, labor po.
- Labeo**, onis, m. ezpainlodri
- Labeosus**, a, um, lodi (ezpaina)
- Labes**, is, f. eroriko, erorketa, eroraldi ; dare labem, erori ; hondamendi, suntsipen, ezeztapen, itxes, izurrite ; zikinkaeria, zimeldura ; labem inferre alicujus dignitati, norbaiten omena zikindu
- Labia**, orum, npl. ezpainak
- Labiosus**, a, um, ezpainloditsu
- Labo**, as, are, intr. kordokatu, ; zalantzan izan, ahuldu ; moteldu
1. **Labor**, eris, i, lapsus sum, dep. intr. lerratu, labaindu, erori, lurreratu ; ahuldu, endekatu ; labi mente, burua galdu ; huts egin ; labi consilio, alderdi gaixtoa hartu ; jarri izan, tokitu izan, okertu ; labi ad opinionem, iritzia alde jarri
 2. **Labor**, oris, m. indar, lan, neke, lanbide ; multo labore, lan handiz ; eginbehar ; oinaze, zorigaitz ; ahuldura
- Laborifer**, fera, ferum, nekaezin, nekagaitz, langile
- Laboriose**, adb. nekez, zailki
- Laboriosus**, a, um, neketzu, zail, nekegarri, gaitz ; jarraikia
- Laboro**, as, are, intr. lanegin, lanean ari ; jasan ; laborare podagra, itoia, ezueria jasan ; behargorrian izan ; laborare a re frumentaria, hautu beharrean izan ; laborare aere alieno, zorrez muinoaturik izan, zorpetua izan ; itzali (astroak) ; grinatu, urduritu ; de se nihil laborat, ez da bere buruaz urduritzen ; bete, landu
- Labos**, labor 2 arkaiko
- Labrum**, i, n. ezpainmutur ; hegiz (ontzi) ; ontsi, aska, bainuontzi
- Labrusca**, ae, f. basamahasti, sasimahasti
- Labruscum**, i, n. basamahats
- Labyrinthus**, i, m. galgunie, irtezin
- Lac**, lactis, n. esne, izerdi (landare) ; eztitasun
- Lacaenus**, a, um, lakedemoniar, Lakoniako
- Lacedaemon**, onis, f. Lakedemon edo Esparto
- Lacedaemonius**, a, um, Lakedemoneko, Espartoko, lakedemoniar, espartoar
- Lacer**, era, erum, urratua, puzkatua ; kendua (biloa), suntsitua (hiria)
- Laceratio**, onis, f. urradura, urraketa
- Lacerna**, ae, f. euritako
- Lacernatus**, a, um, euritakodun
- Lacero**, as, are, tr. urratu, puzkatu ; jorratu, orraztatu, gaitzetsi ; lacerare famam, omena zikindu ; gaizkierabili, kalte ekarri, kalte egin ; lacerare fame, gosean atxiki ; maeror me lacerat, atsekabeak jaten nau
- Lacerta**, ae, f. sugandila
- Lacertosus**, a, um, indartsu, gihartsu, zaintsu, zainart
1. **Lacertus**, i, m. besagain, beso ; indar, zain, adore
 2. **Lacertus**, i, m. sugandila
- Lacessitus**, a, um, lacesto pi.
- Lacesso**, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. kitzikatu, zirikatu ; oldartu, jazarri ; nekatu, aspertu ; lacessere aliquem jurgiis, norbait erasiz aspertu ; jo : lacessere pectora manibus, bularra jo ; hoben egin, kalte egin ; sortu, piztu, eragin ; lacessere pugnam, gudua hasi
- Lachesis**, is, f. Lakesis, hiru Parketarik bat
- Lacinia**, ae, f. lurpuzka, lursail ; hegiz, hegal (jantzi)
- Laciniosus**, a, um, farfaldun, puzkatua
- Laco**, **Lacon**, onis, m. lakoniar ; lakedemoniar

Laconia, ae, eta **Laconica**, ae, f. Lakonia
Laconicus, a, um, Lakoniako, lakoniar, lakedemoniar
Lacrima, **Lacrimae**, arum, fpl. negarrak ; negar (zuhaitz)
Lacrimabilis, e, negargarri
Lacrimabundus, a, um, negarti, negarruntzi
Lacrimatio, onis, f. negarjario, malkojario
Lacrimatus, a, um, malkoantzeko
Lacrimo, as, are, intr. negarregin ; isuri, izerditu (landare) ; tr. negarreztatu, deitoratu ; jario, xortaka isuri
Lacrimose, adb. negarrez
Lacrimosus, a, um, negartsu, negargile ; oculi lacrimosi, begi negartsuak ; negargarri, negarrarazle
Lacrimula, ae, f. malko bat, negar gutxi
Lactarius, a, um, esne-, esnezko, esnetsu
Lactens, entis, edoskitzaile, bularreko, ugatzaurre ; lactens annus, sortzen den urtea, udaberria, bedatsea
Lacteo, es, ere, intr. edoski, titihartu ; esneantzeko izan (landare ura)
Lactes, ium, fpl. hesteak ; arrainazi
Lactesco, is, ere, intr. esneantzeko egin, esneduntu
Lacteus, a, um, esne-, esnezko ; edoskitzaile ; esneantzeko ; lacteus orbis, esnebide, Errromakozubi
Lacto, as, are, tr. eradoski, bularra eman, titia eman ; liluratu, iruzurtu
Lactuca, ae, f. uraza, letxuga
Lacuna, ae, f. aintzira, urlanga ; hutsune, barrunbe, zulo, zulogune : huts ; zor
Lacunar, aris, n. selaurpe
Lacuno, as, are, tr. selaurantzeko apaindu
Lacunosus, a, um, sakon, zulotsu
Lacus, us, m. idoi, aintzira, urlanga ; aska, iturri
Laedo, is, ere, laesi, laesum, tr. jo, koskatu, hondatu, andeatu ; laedere naves ad saxa, untziak harkaitzen aurka andeatu ; zauritu, kalte egin ; aerugo laedit ferrum, herdoilak burdina jaten du ; laedere famam, omena zikindu ; laedere fidem, hitza jan ; iraindu, laidoztatu
Laena, ae, f. neguko soingaineko
Laerta, **Laertes**, ae, m. Laertes, Ulisesen aita
Laertiades, ae, m. Laertesen semea, Ulises
Laertius, a, um, Laertes-, Laertesen
Laesi, laedo perf.
Laesus, a, um, laedo pi.
Laetabilis, e, atseginingarri, pozgarri
Laetabundus, a, um, alai
Laetandus, a, um, pozgarri
Laetamen, inis, n. ongarri, simaur, gorotz
Laetans, antis, alai
Laetatio, onis, f. alaitasun, bozkario
Laete, adb. alaiki, pozik ; nasaiki, ugari
Laetifico, as, are, tr. alaitu, bozkariatu ; joritu ; ondu, gizendu (lurra)
Laeticus, a, um, alaigarri, alaitu, pozgarri
Laetitia, ae, f. alaitasun, bozkario ; laetitiam capere, accipere, alaitu, pztu, bozkario izan ; laetitia exsultare, bozkarioz jauzi egin ; edertasun, apaingailu (idazkera)
Laector, aris, ari, dep. intr. poztu, alaitu ; laetari re, de re, in re, -z poztu
Laetus, a, um, poztua, alai, pozik ; frunte laetus, bozkarioa aurpegian ; laetus animi quod, -z pozik ; pozgarri, pozemaile ; on, aldeko ; his omnia erant facta laetiiora, hauentzat guztia ondo zihoan ; eder, alaitsu ; laetus color, margo eder ; jori, aberats
Laeva, ae, f. (manus) esku ezkerra ; (pars) ezkarra ; a laeva, ad laevam, in laevam, ezkerrean
Laeve, adb. baldarki, trakeski, aldrebaski
Laevigo, **Laewis...** ik. levigo, levis...
Laevorum, **Laevorus**, adb ezkerrera
Laevum, adb. ezker, ezkerrean
Laevus, a, um, ezkerreko ; in laevum latus, ezkerreko aldean ; trakets, aldrebaski ; zorigaiztoko, kaltekor ; aldeko (auguroak) ; intonuit laevum, ezkerrean trumoi egin du (zorionta)
Laganum, i, n. kausera, kruspet
Lagoena, ae, f. xahako, zahato, bonbil, bonbiltxo
Laguncula, ae, f. pitxer, bonbiltxo
Laiades, ae, m. Laiusen semea, Edipo
Laius, ii, m. Laius, Tebako errege
Lama, ae, f. lohitegi, basatza, lokatz
Lambo, is, ere, i, tr. miazkatu, mihikatu ; ureztatu (ibai) ; bailakatu
Lamella, **Lamellula**, ae, f. plantxa, xafla
Lamenta, orum, npl. intziri, deitore ; garranga
Lamentabilis, e, deitoragarri, tamalgarri ; zinkurin, minbera
Lamentatio, onis, f. intziri, deitore

Lamentatus, a, um, lamentor pi. ; deitoratzaile, zinkurinkari ; deitoratu
Lamentor, aris, ari, dep. intr. tr. deitoratu, auhendatu, auhenka ari ; lamentari mortem alicujus, norbaiten hiltza deitoratu
Lamia, ae, f. mamu haurjale
Lamina, ae, f. burnixafla, zerra ; burdingorri (oinazetan) ; ohol mehe ; doliorum laminae, upelohol ; belarri gingil
Lamna, ae, f. ik. lamina
Lampas, adis, f. argiontzi, kriseilu, zuzi ; argi (izar) ; distira
Lampter, eris, m. argimutil
Lampyris, idis, f. ipurtargi
Lana, ae, f. ile ; artile ; lanam ducere, ilea irun ; de lana sua cogitare, norberak bere onaz grina izan ; bilo, lumatxa
Lanarius, ii, m. ilagin ; ile salerosle
Lanata, ae, f. ardi
Lanatus, a, um, iletsu ; bilotsu ; bixartsu, firfilzu, ilauntsu
Lancea, ae, f. azkon, lantza
Lances, lanx pl.
Lancino, as, are, tr. moztu, puzkatu, porrokatu
Laneus, a, um, ile- ilezko ; ileantzeko
Languefacio, is, ere, tr. ahuldu, makaldu ; intr. baretu, eztitu, jabaldu
Langueo, es, ere, ui, intr. gaixo, eri izan ; etsitu ; ahuldu, indargabetu, makaldu ; languet aequor, itsasoa baretu da ; languet mihi credito, eneomen ona apalduz doa
Languesco, is, ere, gui, intr. gaixotu, eritu ; ahuldu ; endurtu, ihartu (landare) ; baretu (arokaitz)
Languide, adb. ahulki, indargabe, adoregabek
Languidulus, a, um, ahul, argal, zainil
Languidus, a, um, ahul, argal, zainil ; gaixo, eri, bigundu, samurtu ; languidus vino, lohordi ; indargabe, geldi, makal ; languidus dies, egun zurpail ; languidi ignes, su hil hilak
Languor, oris, m. ahuldura, ahulezia, gaitzaldi, gaixotasun ; epeltasun, epelkeria ; barealdi (itsasoa)
Laniarium, ii, n. harategi
Laniarius, ii, m. harakin
Laniatio, onis, f. zatiketa, urraketa, ausiki ; atsekabe, bihozmin
Laniatus, us, m. ik. laniatio
Lanicium, ii, n. ilemozketa, bixkarratze ; artile
Lanienra, ae, f. harakingoa ; harategi ; hiltegi
Lanifer, era, erum, iledun, iletsu
Lanificum, ii, n. ilegintza ; ileki
Lanificus, a, um, ilagile ; Lanificae Sorores, Parkak
1. **Laniger**, era, erum, iledun, iletsu
2. **Laniger**, eri, m. ileduna, ahari
Lanigera, ae, f. ardi
Lanio, as, are, tr. urratu, puzkatu, zatitu, laurdenkatu ; laniare crinem manibus, biloak kendu
Lanionius, a, um, harakin-, harakinaren
Lanista, ae, m. lanista, gladiadoreen hezlea
Lanitium, ii, n. ilemozketa, bixkarratze ; artile
Lanius, ii, m. harakin ; oparigile, oparimutil
Lanosus, a, um, iledun, iletsu ; ileantzeko
Lanterna... ik. laterna...
Lanugineus, **Lanuginosus**, a, um, lumatxadun ; kotoiantzeko
Lanugo, inis, f. lumatxa, kotoi ; bixar, biloska ; a prima lanugine, gaztezarodanik
Lanx, lancis, f. erretilo, azpil ; opariantzi ; aztaontzi ; aequa lance, zuzenki
Laocooon, ontis, m. Laokoona, Apoloren apeza
Lapathum, i, n. **Lapathus**, i, f. lapatina, usobelar
Lapicida, ae, m. harlangile, harlantziale
Lapicidinae, arum, fpl. harrobi
Lapidarius, a, um, harri-, harrizko ; iz.m. harlangile
Lapidatio, onis, f. harrika, harrikaldi, harriurtika
Lapidator, oris, m. harriurtikatziale
Lapidesco, is, ere, intr. harriegin, harritu
Lapideus, a, um, harri-, harrizko ; harritsu, harrizu ; geldi ; harritu, izitu ; gogor, bihotzidor
Lapidicinae, arum, fpl. harrobi
Lapido, as, are, tr ; harrikaldikatu, harrikaldizkatu ; inperts. harri erauntsia ari da
Lapidosus, a, um, harritsu, harrizu ; harri gogor antze
Lapillus, i, m. harri, harriska ; harri baliotsu ; harrimin, hurmin
Lapis, idis, m. harri ; lapidem terere, errortarria itzulikatu ; hilarri ; mugarri ; ad vicesimum lapidem, hogeigarren mugarian ; nabarri, atxurdin, harbizi ; harrimin ; ergela, zozoa ; lapides loqui, hitz gogorrak esan
Lappa, ae, f. lapa, lapabelar ; apolili
Lapsana, ae, f. bazaza
Lapsio, onis, f. eroriko, erorketa
Lapso, as, are, intr. labaindu, kordokatu, erori

1. **Lapsus**, a, um, labor pi. eroria, iragana ; kordoka, etsitua ; lapsus spe, itxaropena galdua ; lapsis paucis diebus, egun gutxi ondoren ; huts egina ; sartua ; ihes egina
 2. **Lapsus**, us, m. eroraldi ; hegada ; ibaibide ; huts
Laqueare, aris, n. **Laquearia**, ium, npl. selaurpe
Laqueatus, a, um, apaindu, igeltsutua
Laqueus, i, m. bilur, lokarri ; soka ; sokalaster ; laqueo gulum alicui frangere, norbait urkatu ; sare ; segada, trampa, zelada ; laqueus legum, legeen irtezina
Lar, laris, Lares, um edo ium, m. etxeko Jainkoak ; sukalde, supazter ; etxe, bizitegi ; homo sine lare, gizon bizigagabe ; lar conductus, egongia akuratura
Lardum, i, n. urdai
Large, adb. ugari, nasaiki, oparo ; large donare, eskuzabal izan
Largificus, a, um, oparo, nasai, ugari, jori
Largifluus, a, um, oparo isurkor
Largiloquus, a, um, kalakari, eleketari, hitzontzi
Largior, iris, iri, itus sum, dep. nasaiki eman ; largiri agros, lurrik banatu ; erosi, eskua bete ; largiri civitatem, herritargoa eman ; barkatu, utzi, ardurarik ez hartu
Largitas, atis, f. eskuzabalatasun, oparotasun
Largiter, adb. oparo, nasaiki, joriki, handizki
Largitio, onis, f. emate, emaitza ; banaketa ; fagore, lausengukeria ; largitio civitatis, herritargoaren emaitza
Largitor, oris, m. banatzale, erosle (emaitzez), doilortu
Largitus, a, um, largior pi. emale, emana, oparo emana
Largus, a, um, oparo, ugari, nasai, aberats ; largissima praeda, harrapakin oparo ; largus sanguis, odol jori ; eskuzabal, emankor
Laridum, i, n. urdai
Larifuga, ae, m. arlotte, ibildaun
Larix, icis, f. alertze
Larva, ae, f. har ; mamu, iretxo ; larvarum plenus, haserre, amorratu
Larvalis, e, har-
Larvatus, a, um, haserre, amorratu
Lasanum, i, n. pixontzi
Lascive, adb. lizunki, likiski
Lascivia, ae, f. jostaritasun, jolastitasun ; per lasciviam, eroska ; gordinka, likiskeria, lizunkeria ; idazkera bilatua
Lascivio, is, ire, ii, itum, intr. jostatu, jostaka ari ; jauzi ; lizundu, likistu ; idazkera bilatua, apaindua
Lascivus, a, um, jostari, jolasti, jauzkor ; lizun, likits, gordin ; apaindu (idazkera)
Laser, eris, n. lasera, sifomak eman gozagarria
Lassesco, is, ere, intr. nekatu, unatu
Lassitude, inis, f. neke, ahuldura
Lasso, as, are, tr. nekatu, akitu
Lassus, a, um, nekatua, akitua, ahuldua
Late, adb. urrutian ; longe lateque, zabal zabalean ; oparo, nasaiki ; luzaro
Latebra, ae, eta Latebrae, arum f. ihestoki, ezkutatoki ; misterio, iluntasun, isileko ; aitzaki, estakuru, itzurbide
Latebricola, ae, m. etxegaldukari
Latebrosus, a, um, ezkutua, gorde, bazter ; ilun, estali, goibel
Latens, entis, ezkutua, gorde, misteriotsu
Latenter, adb. isilik, ezkutuan
Lateo, es, ere, ui, intr. ezkutatu, gorde, itzalean bizi, ilunpean bizi ; ezezaguna izan ; latet qua ratione..., ejakin nola...
Lateramen, inis, n. ontzimasaila
Later, eris, m. adriliu, buztinerre ; laterem lavare, debaldetan nekatu
Lateraria, ae, f. adreilugintza ; barra (urre...)
Laterarius, a, um, adreilu-, adreiluko ; iz. m. adreilugile
Laterculus, i, m. adreilutxo ; adreiluantzeko gozopil
Laticius, a, um, adreilu-, adreiluzko
Laticium, ii, n. adreiluluan
Laticulus, i, m. adreilutxo ; adreiluantzeko gozopil
Lateritius, a, um, adreilu-, adreiluko ; iz. m. adreilugile
Laterna, ae, f. eskuargi
Laternarius, ii, m. eskuargidun, esklabo maila apalekoa
 1. **Latesco**, is, ere, intr. ezkutatu, gorde
 2. **Latesco**, is, ere, intr. hedatu, zabaldu, loditu
Latex, icis, m. isurki
Latialis, e, Lazioko ; Jupiter Laziotarraren
Latiar, aris, n. Jupiter Laziotarraren jaia
Latiaris, e, **Latiarius**, a, um, Jupiter Laziotarraren
Latibulum, i, n. aterbe, tegi, zulo, gordeleku
Laticlavius, a, um, latiklabiodun, gorribizikzo zerrenda zabala duena (senadore...)
Latifolius, a, um, hostozabaldun

Latifundium, ii, n. funts zabal, lur zabal
Latine, adb. lateraz, latinez ; latine scire, lateraz jakin, hitzegin ; latine reddere, laterara itzuli ; latine loqui, lateraz ederki mintzatu ; latera onez, argi eta garbi
Latini, orum, mpl. laziotarrak, latindarrak
Latinitas, atis, f. latera, latin ; lazioherritARGOA
Latinus, a, um, Lazio-, Lazioko
Latio, onis, f. erabakikunza, aurrerapen (legea) ; latio suffragii, bozketazuzena, bozketa ; expensi latio, mailegu
Latito, as, are, intr. ezkutua egon, gorderik egon ; huts egin (auzian) ; ihes egin, baztertu
Latitudo, inis, f. zabalera, zabaldura ; verborum latitudo, zabaltasun (idazkera), ahozkeria ona
Latium, ii, n. Lazio ; lazioherritARGOA ; dare latium, lazioherritARGOA eman
Latius, a, um, Lazioko, latindar, laziotar
Lato, us, f. Lato (Apoloren aita)
Latoia, ae, f. Latoren alaba=Diana
Latois, idis, adj. f. Lato-, Latoren ; iz. f. Diana
1. **Latoius**, a, um, Lato-, Latoren
2. **Latoius**, ii, m. Latoren semea, Apolo
Latomiae, ik. lautumiae
Latona, ae, f. Latona, Apoloren eta Dianaren ama
Latonia, ae, f. Latonaren alaba, Diana
Latonigena, ae, mf. Latonaren seme alabak, Apolo eta Diana
Lator, oris, m. aurreratzaire (legea)
1. **Latous**, a, um, Latonaren
2. **Latous**, i, m. Apolo
Latrans, antis, latro, po. ; iz. m. txakur, tzakur, ora
Latrator, oris, m. txanpakari, ahausikari ; oihukari
Latratus, us, m. ahausi, zainga, zaunka
Latrina, ae, f. isurtegi, komun
1. **Latro**, as, are, intr. ahausiegin, txanpaegin ; oihuegin, orroegin ; latrans stomachus, urdail eskale, gose ; gaitzetsi
2. **Latro**, onis, m. lapur, ebasle, ohoiin ; itsaslapur
Latrocinatio, onis, f. lapurketa, ohointza
Latrocinium, ii, n. lapurketa, itsaslapurketa ; oldar ; lapurtalde
Latrocinor, aris, ari, dep. intr. lapurtu, ebatsi ; lapurketari, ohointzari emana izan
Latrunculus, i, m. lapur, ohoiin ; zott (jokuan)
1. **Latus**, a, um, fero pi.
2. **Latus**, a, um, hedatua, zabal ; latus tres pedes, pedum trium, tribus pedibus, hiru oinbete zabal ; handi ; oparo, nasai ; aberats (idazkera)
3. **Latus**, eris, n. alde, saihets, albo ; lateris dolor, saihesmin ; laterum inclinatio, gorputz malgudura ; alicujus lateri adstare, norbaiten alboan egon, norbait ez utzi ; latus praebere, handimendu eman ; birikak ; indar, ahots ; latera me deficiunt, indarrak ez dut ; latus montis, mendi masaila, mendi papatxa ; aggredi latere edo ex latere, saihetsetik oldartu ; adiskidemin
Laudabilis, e, goragari, goresgarri
Laudabiliter, adb. goretsiz
Laudandus, a, um, goragarri, goresteko, goresgarri ; iz. npl. balentriak, egitandiak
Laudatio, onis, f. goraipamen, gorespen, goraketa ; hilmintzaldi
Laudativus, a, um, erakusgarri (eleder)
Laudator, oris, m. hilmintzaile ; lekuko, jakile
Laudatrix, icis, f. goresle (emakumea)
Laudo, as, are, tr. goratu, goraipatu, goretzi ; laudare amplissime, effuse, handiki goraipatu ; hilmintzaldia egin ; lekuko hartu ; auctores laudare, agintariak aipatu ; Jovem testem laudo, Jupiter lekuko hartzen dut ; lekukoa egin (auzian)
Laurea, ae, f. ereinotz ; ereinotzadar, ereinozkoroi, garaipe, aintza
Laureatus, a, um, ereinoztatua
Laureola, ae, f. ereinotzosto ; garaipentxo
Laureus, a, um, ereinotz-, ereinozko
Lauricomus, a, um, ereinoztadun
Laurifer, fera, ferum, ereinoztun
Lauriger, gera, gerum, ereinoztun
Laurinus, a, um, ereinotz-, ereinozko
Laurus, i edo us ; ereinotz ; ereinozkoroi ; garaipen, garaitza
Laus, laudis, f. gorespen, goraipamen, handiespen ; laudibus aliquem cumulare, ornare, ad caelum efferre, norbait goraipatu ; supremae laudes, hilmintzaldi ; ospe, aintza, aipamen ; antze, gaitasun ; aliquid laudi ducere, zerbait ospetzat hartu ; in maxima laude esse, ospetsu izan ; laus eloquentiae edo dicendi, hizlari omen
Lute, adb. ospetsuki, handizki ; laude vivere, handizki bizi ; ederki (idazkera) ; osoki ; lautissime aliquem irridere, norbait ezin haboro isekatu ; ondo !
Lautia, orum, npl. ostatuemaitzak, Erroman enbaxadorei eginak
Lautitia, ae, f. gehiegikeria, handikeria, ospe
Lautumiae, arum, fpl. harrobietako espetaeak

Lautus, a, um, lavo pi, garbitua, ureztatua ; suo sanguine lautus, odolez beterik etzana ; adj. handi, eder, aberats, atsegigarri ; lauta convivia, sekulako otoruntz ; lauta civitas, hiri aberats ; apain, eder (idazkera)

Lavatio, onis, f. garbiketa, ikuzketa ; bainaldi ; ikuztoki, garbitegi

Lavi, lavo 1 eta 2 perf.

1. **Lavo**, as, are, lavi, lautum, intr. tr. ikuzi, garbitu, zuritu, lavare vestimenta, jantziak zuritu
2. **Lavo**, is, ere, lavi, lautum edo lotum, tr. ikuzi, garbitu ; busti, ureztatu

Laxamentum, i, n. zabalgune, zabaldura ; laxamentum habere, zabal izan ; lasaidura ; laxamentum ventris, elkite ; geldialdi

Laxe, adb. handizki, zabalki ; laxe habitare, bizitoki ederrean bizi ; lasaiki, urdurigabe ; oparo ; lizunki

Laxitas, atis, f. zabalgune, zabaldura

Laxo, as, are, tr. zabaldu, handitu ; atzeratu, luzatu, laxare tempus fugae, ihesaldia berandu ; deslotu, lasaitu ; laxare arcum, geziuztaia askatu ; gutxitu, eztitu, arindu, askatu ; laxare membra, atseden hartu ; laxare annonam, gari balioa apaldu

Lexus, a, um, zabal, hedatua ; laxa tunika, soinpeko zabala ; dies satis laxa, epe nahikoa ; laxiore agmine, nahasi ; laxa annona, janari merkeak

Lea, ae, f. lehoi urrixo

Leaena, ae, f. lehoi urrixo

Lebes, etis, m. eskugarbitzeko ontzi

Lecte, adb. hautuz ; lectissime dicere, hitz hautuekin mintzatu

Lectica, ae, f. andak, eskuohe

Lecticarius, ii, m. andaketari

Lecticula, ae, f. ohe, eskuohe, andak

Lectio, onis, f. bilketa, uztaketa ; lectio lapidum, harrikenketa ; hautu, bozketa ; irakurketa, irakurraldi, irakaskizun, irakasgai

Lectissimus, a, um, lectus sup. ; ezinobe, bikain, hoberen

Lectisternum, ii, n. otoruntz, jainkoei eskainia

Lectito, as, are, tr. irakurri eta irakurri

Lectiuncula, ae, f. irakurketa labur

Lecto, as, are, tr. irakurri eta irakurri

Lector, oris, m. irakurle, irakurlari

Lectulus, i, m. ohetxo

1. **Lectus**, a, um, lego 2. pi.
2. **Lectus**, i, m. atseden ohe ; in lecto esse, etzana izan ; in lecto jacere edo lecto teneri, oheztatu, ohean egon ; lecto surgere, ohetik jaiki, jaiki ; lecto desilere, descendere, ohetik jauzi ; hilohe

Leda, ae, f. Leda, Tindaroren emaztea, Polux, Helena, Kastor eta Klitemnestrenaren ama

Ledaeus, a, um, Leda-, Ledaren, Kastor eta Poluxen

Lede, es, f. Leda

Legalis, e, legezko, legeko, legearauzko

Legatio, onis, f. ordaritza, ordealdi ; legationem suscipere, sumere, ordaritu ; ordeztu ; legationem peragere, gerere, ordaritza bete ; legationem referre, ordaritzaren berri eman ; legatione fungi, ordari bezala heldu ; aldunak, enbasadoreak ; agintaritza

Legator, oris, m. ordeinuegile

Legatorius, a, um, enbasadore-, legatoria provincia, lurralte ordaridun, ordezko

Legatum, i, n. ondare ; ordeinu ; legatum capere, ondorez bildu ; legatum solvere, ordeinua bete

Legatus, i, m. igorria, bidalia, enbasadore ; orde, ordari

Lege, lex abl. s. ; lego 2. agintaldia

Legi, lex abl. s. ; lego 2. perf. eta infinitibo pasiboa

Legifer, fera, ferum, legegile

Legio, onis, f. legioi ; gudutalde

Legionarius, a, um, legioi-, legioiko ; izmpl. legioikoak

Legislator, **Legumlator**, oris, m. lege aurkeztaile

Legitima, orum, npl. tramiteak, izapideak

Legitime, adb. legez, legearauz, zuzenki, behar bezala, egoki

Legitimus, a, um, legezko, legeko ; legitima conficere, baitezpadako urratsak bete ; zuzen, zuzenezko, bidezko, egoki ; legitimus hostis, etsai amorratua ; legitimum est, egoki da, zuzen da ; oso, bikain

Legiuncula, ae, f. legioi ez osoa

1. **Lego**, as, are, tr. ordea bidali, izendatu ; -n eskuetan utzi, -n gain ezarri
2. **Lego**, is, ere, legi, lectum, tr. bildu, uztatu ; legere flores, loreak bildu ; biribilkatu, tolestu ; legere vela, zapiak bildu ; legere fila, haria biribilkatu, harilkatu ; aukeratu, bereizi, hautatu, izendatu ; sorte legi, zozkatua ; aztertu, ikertu, ezagutu, legere vestigia, hurbiletik jarraitu ; iragan, hegiz ibili, saihetsez ibili, goiharatu ; legere oram, itsasoaren hegiz ibili ; legere pontum, goihara ibili, goiharatu, itsaso igaro ; irakurri, argitu, azaldu ; pessime legere, gaizki irakurri ; legit poetas, olerkariak adierazten ditu

Legulejus, i, m. arauzale, auzilarri

Legumen, inis, n. barazki, lekadun ; bihi

Lema, ae, f. bekar, beteri

Lembus, i, m. untzi arin

Lemma, atis, n. idazpuru, atzialburu

Lemniacus, a, um, **Lemniensis**, e, Lemnoseko, Egeo itsasoko uhartea
Lemnicola, ae, m. Lemnoseko Jainko= Bulkano
Lemniscus, i, m. lemnisko, buruko zerrenda
Lemnius, a, um, Lemnoseko ; iz. m. Bulkano
Lemures, um, mpl. lemuroak, mamuak, arima herratuak ; hoien jaiak
Lemuria, orum edo ium, npl. lemuroen jaiak
Lena, ae, f. putazain (emakumea)
Lenaeus, a, um, Bakus-, Bakusen ; iz. m. Bakus
Lene, adb. goxoki, eztiki
Lenimen, inis, eta **Lenimentum**, i, n. eztitasun, legunketa ; eztigailu, aringarri
Lenio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. intr. arindu, eztitu, leundu ; lenire animum, izaera hezi ; lenire malum odorem, usain gaixtoa bigundu
Lenis, e, arin, eztzi ; lenis frictio, igurtzi arin ; lene vocis genus, ahots eztia ; ezgogor, legun, bigun ; ezmalkar, ezmalkartsu ; lenis somnus, lo goxoa ; lenis ventus, haize eztia ; lenis ignis, su goxoa ; bihozbera, onginahi, adeitsu ; lenis in hostem, etsaiei barkatzaile, errukior ; erraz (idazkera) ; lenis sermo, ele erraza, arrunta
Lenitas, atis, f. eztitasun ; guritasun, uxertetasun ; bihozberatasun, erruki ; isuri geldi (ibaia)
Leniter, adb. eztiki, geldiro, astiro ; folia leniter agitata, hosto eztiki astindua ; gozoki, errukiorki, neurri ; leniter traducere vitam, gozoki bizi izan ; axolgabe, adoregabe
Lenitudo, inis, f. eztitasun, onginahi ; ontasun
Leno, onis, m. putazain ; usteltzaile, doilortzaile, liluratzale
Lenocinium, ii, n. emagaldukeria, urdainerria, prostituzio ; lenocinia cupiditatum, irriken ekardura, enjogidura ; edergailu
Lenocinor, aris, ari, dep. intr. emakumea ondatu, urdaindu ; gordeatu, gordea egin, liluratu ; alicui lenocinari, norbait gordeatu ; lagundu, aldeko izan, urgatzi ; lenocinari gloriae alicujus, norbaiten aipamena urgatzi
1. **Lens**, lendis, f. (pl. m), bartz
2. **Lens**, lentis, f. dilista, ilarxabal
Lente, adb. makurtuz, zaluki, malguki ; lente ferre, pairatu, jasan ; astiro, geldiro ; idorki (mintzaldi)
Lentesco, is, ere, intr. malgutu, beratu, guritu, lingirdatu ; ahuldu, baretu
Lenticula, ae, f. dilista ; orezta, txintila, txinti (larruan)
Lenticulatus, a, um, dilistaerako, dilipliantzeko
Lentiginosus, a, um, txintiladun, oreztadun
Lentigo, inis, f. orezta, txintila, txinti
Lentiscus, i, f. **Lentiscum**, i, n. legeltxor, lurlastan
Lentitia, ae, f. malgutasun, beratasun ; guritasun, lingirda
Lentitudo, inis, f. malgutasun, zalutasun ; guritasun, lingirda ; soraiotasun, sortasun ; ahultasun (idazkera)
Lento, as, are, tr. makurtu, malgutu ; luzatu
Lentor, oris, m. ik. lentitudo
Lentus, a, um, malgu, zalu ; lentissima brachia, besoak zintzilik ; lingirdatsu ; lentum virus, hezabizi, odolgaldu lodi ; hotz, sor, sorgor ; at ille lensus, hora, aldiz, kordokatugabe ; geldi, astikor, bare, lensus amnis, ibai alper ; luze, iraunkor ; ahul, motel ; lentior color, margo beltzaran
Lenillus, i, m. ik. leno
Lenunculus, i, m. itsasuntzi
Leo, onis, m. lehoi ; gizon beldurgabe, ausarti, bihozdu
Lepide, adb. eztiki, leunki, luzakorki ; gogara, gogotik, atsegigarriki ; gora !
Lepidus, a, um, gogoko, atsegir ; lirain ; maitagarri, leun ; alai ; apain (idazkera)
Lepor, **Lepos**, oris, m. edertasun, xuguntasun, sotiltasun ; maitagarritasun ; dotoretasun
Leporinus, a, um, erbi-, erbiaren
Leprae, arum, fpl. legenbeltz
Lepus, oris, m. erbi
Lepusculus, i, m. erbikume
Lerna, ae, f. Lerna, Argolidako zingira ; han Herkulok Hidra ero zuen
Lernaeus, a, um, Lernako
Lesbis, idis, f. Safo, Lesbosko olerkarisa
Lesbius, a, um, Lesbosko ; iz. f. Safo
Lesbos, i, f. Lesbos, Egea itsasoko uhartea
Lesbous, a, um, Lesbosko ; liriko
Letalis, e, heriozko, herioemaile ; eraile
Letaliter, adb. hilbidean, hiltzekotan
Lethaeus, a, um, Leteseko, Infernuetako ; loeragile
Lethargicus, a, um, sorgor-, lozorro- ; sorgor, lozorro
Lethargus, i, m. sorgor, lokuma, lohasna
Lethe, es, f. Letes, Infernuko ibaia ; haren hurak iraganaldia ahantziarazten zuen
Letifer, fera, ferum, erioekarle ; heriozko ; eraile
Letum, i, m. heriotza ; letum ferre alicui, norbait echo
Leucacantha, ae, f. **Leucacanthos**, i, f. arantza, elorri xuri
Leuctra, orum, Leuktro, Beoziaiko baserri
Leuctricus, a, um, Leuktroko

Levamen, inis, n. arindura, eztitasun, lasaitasun
Levamentum, i, n. arindura, eztitasun, lasaitasun
Levatio, onis, f. lasaitasun, eztitasun ; jasoaldi ; askapen ; levatione periculi, gaizbidea baztertuz
1. **Levi**, lino perf. levis 2. dat eta abl. s.
2. **Levi**, levi 1. dat eta abl. s.
Leviculus, a, um, arin ; ergel ; xume
Levigo, as, are, tr. leundu, marrusketatu ; biloa kendu, tipildu
Levir, iri, m. koinat, koinatu
1. **Levis**, e, arin ; levis cibus, janari arin ; zalu ; ergel, kaxkar, funsgabe ; in levi habere, ez du ezertan hartu, ez dio eskerrik ematen ; aldakor
2. **Levis**, (laev.), e, leun, labain, labainkor, lerrakor ; argi, distiratsu ; levis coma, bilo leundaiak ; bizargabe, bipildua ; leve caput, burusoil, karsoil ; landu (idazkera)
Levisomnus, a, um, erdilo
1. **Levitas**, atis, f. arintasun ; arinkeria, ergelkeria ; levitates, apeta, kasketaldi, nahikeria
2. **Levitas**, (laev.) atis, f. leuntasun ; garbitasun (idazkera)
Leviter, adb. arinki, gutxi ; leviter aegrotans, eriska ; azaletik, ergelki ; nekegabe ; errazki ; leviter ferre, nekegabe jasan
1. **Levo**, as, are, tr. jaso, eraiki, goititu, zutitu ; levare se alis, hegan egin, hegaldatu ; kendu ; piztu, zuzpertz ; levare se aere alieno, zorrak ordaindu, bardindu ; arindu, ahludu, baretu, ematu
2. **Levo**, (laev.), as, are, tr. leundi, ; igurtziz bipildu ; landu (idazkera)
Levor, oris, m. leuntasun
Lex, legis, f. lege, arau ; legem rogare, legea aurkezu ; legem perferre, legea sarrarazi, iganarazi ; legem figere, legea iragari ; lege, legibus, legez, legebidez ; lege agere, legea bete ; itun, hitzarmen, baldintza ; legem parendi dicere, menperatzeko baldintzak eman ; ea lege ut..., his legibus ut... -kotan, -koz, itzean ; irakaspenak, legeak, arauak ; lex grammatica, gramatika arauak ; mota, izaera, tasun
Libamen, inis, n. opari ; hasikin, saio
Libamentum, i, n. opari ; hasikin, saio
Libanus, i, m. Libano, Siriako mendia
Libarius, ii, m. gozoegile
Libatio, onis, f. opakuntza, eskaintza ; opari
Libatus, a, um, libo pi. ; -tik jario ; ahuldua
Libella, ae, f. zilar pezatto ; urgain, urazal
Libellio, onis, m. liburusaltzaile
Libellus, i, m. liburuska, idazki ; libellus famosus, irainidazki ; oharliburu, oharidazki, iragarki, egitarau ; agiri, eskutitz ; salaketa, eskaera
Libens, entis, bere kabuz, bere oguz ; libente animo, pozik, gogotik, atseginez ; atsegin, alai ; libentissimis omnibus, guztiengatzen
Libenter, adb. pozik, gogotik, atseginez ; libenter cenare, gogoz baskaldo
Libentia, ae, f. atsegin
Libentina, ae, f. Atsegina, jainkosa
1. **Liber**, era, erum, burujabe, berejabe ; quid minus libero indignum ?, zer itsusiago gizon berejabe batenganik ?; aske, lokagabe ; oso, mugagabe ; libera mandata, aginte mugagabe ; libera fide, hitza eman gabe ; bihuri, hezigaitz, likits ; gabe, liber cura, grinagabe ; soil, huts, oztopogabe
2. **Liber**, eri, m. Liber, Bakusen deitura ; ardo
3. **Liber**, bri, m. beldor, pintz, idazteko baliatua ; idazki, liburu ; librum edere, emittere, liburua argitaratu ; oharliburu, errolda, bilduma ; antzerki ; atal
Liberalia, ium edo iorum, npl. Bakusen jaiak
Liberalis, e, askatasuneko ; berejabeko ; zuzen, zintzo, eskuzabaleko ; liberales artes edo doctrinae, ikaskizun aitorrak, liberalak ; ariaoneko, sendioneko ; emankor, ongiñahi, on ; oparo, nasai
Liberalitas, atis, f. eskuzabaltasun, emankortasun, oparotasun, ongiñahi
Liberaliter, adb. eskuzabalez, oparo, ugari
Liberatio, onis, f. askatze, askapen ; ordainagiri ; erruki
Liberator, oris, m. askatzalea; Liberator (Askatzailea), Jupiteren izengoitia
Libere, adb. zuhurki, zintzoki; lasaiki, oztopogabe, errazki; liberius loqui, harrokien mintzatu; oparo, ugari
Liberi, orum edo um, mpl. sendioneko haurrek
Liber, as, are, tr. askatu; kendu, zaindu; liberare aliquem ab errore, norbait okerretik zaindu; salbuetsi (zerga); xuritu, utzi; barkatu; liberare se ex aere alieno, zorrak ordaindu
Libertas, atis, askatasun, eskukotasun; libertatem servo dare, esklaboa beregain utzi; berejabetasun, beregaintasun ; aukera, hautesmen ; adore, ausardia ; Askatasuna, jainkosa
Libertina, ae, f. askatua (emakumea)
1. **Libertinus**, a, um, askatu-, askatuaren
2. **Libertinus**, i, m. askatua, askatuseme
Libertus, i, m. askatua
Libet, ere, uit edo itum est, imperts. atsegin da ; laket da ; ut libet, zuk nahi bezala, zure gogara
Libidinor, aris, ari, dep. intr. lizunkieran bizi
Libidinose, adb. gogara, nahierara, nahitara, bidegabe
Libidinosus, a, um, lizun, likits ; bidegabeko, apetatsu

Libido, inis, f. gutizia, irrits ; jaidura, enjogidura ; apeta, nahikeria ; ad libidinem suam, ex libidine, bere kabuz, bere nahitara ; lizunkeria, likiskeria
Libita, orum, npl. apetaldiak, koskaldiak
Libitina, ae, f. Libitina, ehorzketak Jainkosa ; zerraldo, andak, ehorzketakoa ; Herioa
Libitum est, libet perf.
Libo, as, are, jan, edan ; dastatu, gozatu ; ukitux, irristadan ukitu ; libare oscula, pota, musu eman ; irauri, isuri, oparia eskaini
Libra, ae, f. azta, libera (327 gr. 45) ; isurki neurria ; txonpela, pisu ; oreka ; goimail, gain, azal, hein ; ad librum, hein beraen ; Aztaga (izar)
Libralis, e, liberako
Libramentum, i, m. oreka, berdingarri ; hein ,gain, azal
Libraria, ae, f. liburutegi, liburudenda
Librariolus, i, m. berridazle
Librarium, ii, n. artxibo, agiritegi ; paperzorro
 1. **Librarius**, a, um, libera-, liberatako
 2. **Librarius**, a, um, liberako
 3. **Librarius**, ii, m. liburudun, berridazle ; basaidazle
Libratio, onis, f. berdiniketa
Librator, oris, m. berdintzaile ; gerratresnetako soldado
Librilis, e, habailaz aurtikia
Libro, as, are, tr. berdintu, ordokitu, lautu ; orekatu, hantzatu, zintzilikatu ; higitu, aurtiki ; ziztatu, eztenkatu ; gogoetatu
Libs, libis, m. hegomendebaleko haize
Libum, i, n. gozopil sakratu ; ardo eskaintza
Liburna, ae, f. (navis), gerrauntzi arin
Liburni, orum, mpl. liburniarak
Liburnia, ae, f. Liburnia (Iliria)
Liburnicus, a, um, Liburniako ; liburniar-
Liburnus, a, um, Liburniako ; liburniar-
Libya, ae, f. Libia, Afrika
Libycus, a, um, Libiako ; libiar ; Afrikako ; afrikar
Libye, es, f. Libia, Afrika
Libyes, um, mpl. libiarraak
Libyus, a, um, Libiako, libiar ; Afrikako, afrikar
Licens, entis, licet po. ; ausart, bipil ; lizun
Licenter, adb. ausarki, bipilki ; lizunki
Licentia, ae, f. baimen, baietz, esku ; ausarkeria, haizukeria, lasaikeria ; araugabe, neurrigabe ; licentia regni, nausikeria
Licentiosus, a, um, araugabeko, neurrigabeko, lizun
Liceo, es, ere, cui, citum, intr. enkantean saldu, gehiagoka saldu ; balioztatu
Liceor, eris, eri, itus sum, dep. tr. garestitu ; liceri hortos, parkea, okolua eros ; contra liceri, garestiagotu ; balioztatu, balioa ezarri
 1. **Licet**, ere, cuit edo citum est, imperts. haizu da, izan daiteke, eskujabe gira ; si per te licitum erit, zure baimenarekin
 2. **Licet**, lokailu. arren, nahiz eta
Lichen, enis, m. auka, liken ; larruko, azaleko min
Licitatio, onis, f. enkante
Licitator, oris, m. garestiagokari
Licitor, aris, ari, dep. tr. ik. liceor
Liciturus, a, um, licet p. geroaldia ; haizu, legezko
Licitus, a, um, licet eta liceor pi.
Licium, ii, m. bilbe, hari, soka, xarpa
Lictor, oris, m. liktore, magistratuen zerbitzuko
Lictorius, a, um, liktore-, liktorearen
Licui, liceo, liqueo eta liqueesco perf.
Lien, enis, m. bare
Lienis, is, m. bare
Ligamen, inis, eta **Ligamentum**, i, n. lokarri, soka, bihur, billur
Liger, eris, m. Ligera, Galiako ibai (Loire)
Lignatio, onis, f. egurketa, zurlor
Lignator, oris, m. soldado egurkari
Ligneolus, **Ligneus**, a, um, zur-, zurezko
Lignor, aris, ari, dep. intr. egurkara joan, egurketara joan
Lignosus, a, um, zurezko, zurantzeko
Lignum, i, n. egur, zur ; egurki ; frutuen zailgunea
 1. **Ligo**, as, are, tr. josi, lotu, estekatu, erantsi, lokarriztatu, koropilatu ; baietsi, itundu
 2. **Ligo**, onis, m. haitzurzabal ; nekazaritza
Ligula, ae, f. mingaintxo ; koilara, zali
Ligur, uris, m. f. liguriar, liguriarsa
Liguria, ae, f. Liguria, Alpesetako lurrualdea

Ligurio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. miazkatu, miaztu ; xurgatu, murtxatu
Liguritio, onis, f. gozoki
Ligurrio...ik. Ligurio...
Ligus, ik. Ligur
Ligustrum, i, m. zuhandor ; zuhandor lili
Lilium, ii, n. Jondoni Joani lili, zitor
Lima, ae, f. karraka, xafla, marrusketa ; zuzenketa, orraztaketa, berrikusketa
Limatus, a, um, karrakatua ; sotil, leun, ikasia, jakintsu
Limatus, a, um, limo pi. karrakatua, legundua ; landua, orraztua, zuzendua ; ikasia, jakintsu
Limax, acis, m. f. bare, barangia ; lapur, ohoin ; gortemakume, jauregiko emakume
Limbus, i, m. jantzi ertz, hegazti, bazter
Limen, inis, n. ate-sarrera, sargu ; etxe, bizitegi ; muga ; hasiera ; in primo limine vitae, bizitzaren hasieran
Limes, itis, m. bideska, bidezidor ; bide, ildo, lerro ; limite recto, zuzenean ; tarte, muga, mugarri
Limitatio, onis, f. mugakera, mugadura
Limito, as, are, tr. mugatu, mugarriztatu, bereizi
Limo, as, are, tr. karrakatu, igurtzi ; orraztu, berregin ; aztertu, ikertu, asmatu ; kendu, gutxitu, laburtu
Limosus, a, um, lohitsu, istiltsu
Limpidus, a, um, txukun, garbi, zeargin, garden
 1. **Limus**, a, um, zehar, saihetseko ; limis (oculis), saihetsetik, saiheska, begizehar
 2. **Limus**, i, m. lohi, mala, uharlo, buztin ; ondar (isurkin)
 3. **Limus**, i, m. zaia gorribizi hegaldun
Linamentum, i, n. lihoihal ; ilazki, herskailu, lotura
 1. **Linctus**, a, um, lingo pi.
 2. **Linctus**, us, m. xurgapen
Linea, ae, f. hari, soka, zurda ; plomu, berunari ; muga, mutur, bazter, buru ; mors ultima linea rerum, hiltzea ororen
bazterra; lerro, marra ; ad lineam, rectis lineis, marra zuzenean, lerro-lerro, zutik, elkarzutik ; lineam ducere, marratu, marra
egin
Lineamentum, i, n. marra, lerro, marradura ; pl. inguru, itxura ; lineamenta oris, aurpegia ; zirriborro, egitasmo ;
berregite, apainketa
Linearis, e, marra-, lerro- ; linearis ratio, geometria
Lineo, as, are, tr. lerrrotu, herronkatu
Lineola, ae, f. marratxo
Lineus, a, um, liho-, lihozko
Lingo, is, ere, linxi, linctum, tr. miazkatu, xurgatu
Lingua, ae, f. mingain, mihi ; ele, mintzo, solas, eleder ; mintzaera, hizkuntza, mintzadar ; lurmutur, lurbeso
Lingula, ae, f. mingaintxo ; koilara, zali
Lingulaca, ae, f. m. kalakari, eleketari, hitzontzi
Liniger, gera, gerum, lihodun, lihoz jantzia
Linio, is, ire, ivi, itum, tr. gantzatu, koipeztatu ; birjantzi
Linitus, us, m. igurzen, igurzketa ; ezarpen (sendagailu)
Lino, is, ere, livi edo levi, litum, tr. gantzatu, koipeztatu ; birjantzi ; hetsi ; zikindu
Linquo, is, ere, liqui, tr. utzi, baztertu, urrundu, uko egin ; linqui animo edo linqui, konortea galdu, alditxartu ; linquitur ut,
behar da ; gelditu, gutxitu
Linteatus, a, um, lihoz jantzia
Linteo, onis, m. ehule
Linteolum, i, n. oihal ; eskuzapi ; mukizapi
Linter, tris, f. m. untzi, untziska ; aska
Linteum, i, n. lihoihal ; bela ; mukizapi, eskuzapi ; errezel
Linteus, a, um, liho-, lihozko
Lintriculus, i, m. untziska
Linum, i, n. liho (landare) ; oihal ; sare ; bela, hari ; linum incidere, gutuna ideki

Lippio, is, ire, ivi, intr. makartsu izan
Lippitudo, inis, f. beteri, makar
Lippus, a, um, makartsu, makardun
Liquamen, inis, n. isurki, isurkari
Liquefacio, is, ere, feci, factum, tr. urtarazi, urtu, ; emalditu, indargabetu
Liquefactus, a, um, liquefacio eta liquefio pi.
Liquefio, fis, fieri, factus sum, urtu ; ahuldu, esmeriatu, higatu
Liquens, entis, liqueo eta liqueor po. ; isurgarri, isurkari, garbi ; egiati, zintzo
Liqueo, es, ere, licui edo liqui, intr. isurki izan ; argi izan ; nabari izan ; mihi non liquet, ez zait argi, zalantzan nago
Liquesco, is, ere, licui edo liqui, urtu ; usteldu ; ezereztu, suntsitu ; haserratu, urduritu
Liqui, linquo eta liqueo perf.
Liquido, adb. argi, argi eta garbi ; ezinuka
Liquidum, i, n. isurki ; argitasun, nabaritasun ; rem ad liquidem perducere, zerbait argitu

Liquidus, a, um, isurkor, isurgarri, urtu ; argi , garbi ; liquidus aer, zeru zohardi ; liquida vox, ahots ezti, goxo ; geldi, bare, otzan, aldeko ; ageriko, nabari ; liquida oratio, idazkera argi ; egiazi, leial, zintzo

Liquo, as, are, tr. urtu ; argitu, iragazi, irazi

1. **Liquor**, eris, i, dep. isurgarri izan, urtu, isuri, xortatu, xortakatu ; higatu, ahuldu, esmeriatu
2. **Liquor**, oris, m. isurkortasun, isurkitasun ; isurki

Lira, ae, f. ildoa

Liro, as, are, tr. ildokatu

Liroe, mpl. nukukeriaik, ergelkeriak

Lis, litis, abl. lite, gen. pl. litum, f. auzi ; litem intendere alicui edo inferre in aliquem, norbait auziratu, auzitan sartu ; litem obtainere, auzia irabazi ; litem dare, epaitu, erabaki ; litis aestimatio, auzi eralgi, auzi balio

Litamen, inis, n. opari

Liternus, **Literninus**, a, um, Liternoko

Liternum, i, n. Literno, Kanpaniako portua ; Skipionen landetxea

Litatio, onis, f. opari

Litera...ik littera

Lithostrotus, a, um, mosaiku- mosaikuko ; iz. m. mosaiku

Liticens, inis, m. tutujoile, turutajoile

Litigator, oris, m. auzilaria

Litigious, a, um, auzigai, auzibide ; liskarti, liskartsu

Litigium, ii, n. auzi, auzitaldi, epaiketa ; eztabaidea, liskar

Litigo, as, are, intr. auzitan ari ; liskarto, hizkatu, eztabaidadatu

Lito, as, are, intr. tr. oparia eskaini ; susmo onak eman

Litoralis...ik. littoralis...

Littera, ae, f. hizki ; ad litteram, hitzez hitz ; idazketa ; hilartitz ; gutun

Litterae, arum, fpl. hizkiak ; gutun, eskutitz ; litteras dare alicui, norbaiti gutun eman (bidatzeko), norbaiten gomendian gutuna utzi ; litteras mittere ad aliquem, norbaiti eskutitza bidali ; oharliburu, kontuliburu ; aldarrakapen ; idazki, idazlan ; elerti, eleder ; ikaskuntza, irakaskuntza, ikasketa ; litteras nescire, ikasgabe, ezjakina izan

Litterarius, a, um, irakaskuntza-, ikaskuntza- ; paedagogus litterarius, irakasle

Litterate, adb. elertiarauz, jakintsuki, dotore

Litteratio, onis, f. lehengaiak, hasigaiak

Litterator, oris, m. gramatikari ; sasijakintsu, sasijakitun

Litteratoria, ae, f. gramatika (zientzia)

Litteratura, ae, f. idazketa ; gramatika ; abeze, hizkitegi ; jakintza, jakitate, jakituria

1. **Litteratus**, a, um, ikasi, ikastun, jakitun ; burdin gorri markatua (esklabo iheslari)
2. **Litteratus**, i. m. liburuzain ; idazkari ; gramatikari ; adierazle, argitzale ; azterlari

Litterula, ae, f. hizki, idazketa ; gutun, eskutitz ; agiri ; ezjakintza

Littoralis, e, itsasaldeko

Littoreus, a, um, itsasondoko ; itsasondokari, itsasondoarduradun

Littus, oris, n. itsasbazter, itsasertz, itsasegi ; ibaiertz ; kai

Litura, ae, f. gantzugailu ; zuzenketa, marradura, zikin

1. **Litus**, a, um, lino pi. gantzutu, igurtzi, apaindu
2. **Litus**, oris, ik. itsasbazter, ibaiertz, kai
3. **Litus**, us, m. igurzketa, igurzpen

Lituus, i, m. auguro makila ; turuta

Livedo, inis, f. odolguri

Liveo, es, ere, intr. zurpail, hits, ubel izan ; gutiziatu, bekaiztu

Livesco, is, ere, intr. ubeldu, zurpaildu ; bekaiztzu

Lividus, a, um, zurpail, beltxaran, hits ; gutiziatu, bekaiztu

Livius, ii, m. Libio, deitura ; Tito-Libio, historialaria

Livor, oris, m. zurpaitasun, histasun, ubeltasun ; odolguri ; gutizia, irrits

Lixa, ae, m. armadamutil, salerosle ; zirtzil

Lixibia, ae, f. bokata, xuriketa

Lixivius, a, um, bokata-

Loca, orum, locus npl.

Locatio, onis, f. antolaketa, jarrera ; locatio verborum, hizjoskera ; akura ; enkantea (lanak) ; akurasari

Locator, oris, m. enkantetako irabazole, lan kudeatzaile

Locellus, i, m. kutxatila

Locito, as, are, tr. akuratu

Loco, as, are, tr. ezarri, ipini, jarri, antolatu, eman ; locare industriam in re, zerbaiti emana izan ; locare in matrimonio, alaba ezkontzaz eman ; akuratu ; maiztergoan eman, gozoalat eman ; irabazian eman (dirua) ; locare vectigalia, zergen bilketa maiztergoan eman ; locare nomen, hitza eman ; enkantean eman ; locare templum (exstruendum), temploaren eraikitzea enkantean eman

Locrensis, e, Lokroko ; lokroar ; iz.pl. lokroarrak

Locri, orum, mpl. Lokro, Britumeko hiria ; lokroarrak

Locris, idis, f. Lokrida, Greziako lurrualdea

Loculamentum, i, n. kutxa ; pl. liburutegi sailak ; zuloak, habiak ; hobiak, zulotxoak (erle)

Loculatus, Loculosus, a, um, xokotan sailkatua, banatua
Loculus, i, m. zerraldo ; kutxa, kutxatila ; zorro ; zulo, tegi, hutsune
Locuples, etis, gen. pl. etum edo etium, aberats ; oparo, emankor, jori ; locupletia munera, eskaintza aberatsak ; locuples annus, urte emankorra ; locuples oratio, idazkera aberatsa ; sinesgarri, ziur ; locupletes auctores, agintari zentudunak
Locupleteo, as, are, tr. aberastu
Locus, i, m. pl. loci edo loca orum, n ; toki, leku, gune, bazter, alde ; locum relinquere, tokia utzi ; locum tenere, tokia atxiki ; in hoc loco, hemen ; in eo loco, hor ; eskualde, lurralde, herri, tegi ; aukera, astia, arte, zergati, zio, egokiera, bide ; dare locum suspicioni, susmoari bide eman ; loco, in locu, behar orduan ; egoera, izaera, lanbide, sendi, etorki, jatorri, maila ; quo in loco res esset, gauzak zertan zauden ; dicere priore loco, lehenik mintzatu ; natus inferiore loco, jatorri apalekoa ; aldi, garai ; ad id locorum, orain arte ; pasarte, une, zati (liburu, zientzia) ; loco (gen.), orde, ordez, ordain ; praemii loco dare, saritako eman
Locusta, ae, f. larrapote ; otarrain
Locutio, onis, f. mintzaera, hizkera ; hitza, mintzo ; ahoskera ; adierazpenak, esakuneak
1. **Locutus**, a, um, loquor pi.
2. **Locutus**, us, m. hizketa
Lodicula, ae, f. estalki (ohe)
Lodix, icis, f. estalki (ohe)
Logicus, a, um, logiko, segidazko, jarraidun
Logos, Logus, m. ipuin ; kalaka, eleketa, berriketa ; hitz zorrotz, adoretsu
Loliaceus, Loliarius, a, um, iraka-, zalge-
Loligo, inis, f. txipiroi
Lolium, ii, n. iraka, zalge
Lolligo, inis, f. txipirio
Longaevis, a, um, zahar, adineko, zahar okitua
Longe, adb. urrun (denbora eta toki), aspaldi, luzaro ; res repetere longius, gauzak urrundik berrartu ; luzaro, zehazki ; luzaran ; anitz, asko, ondo ; longe dissentire, ez batere iritzi bereko izan
Longinque, adb. urrundik, aspaldidanik
Longinquitas, atis, f. urruntasun ; epe luze, iraupen luze
Longinquus, a, um, urrun, urruneko, urrutiko ; arrotz, atzerriko ; e edo ex longinquo, urrutik ; aspaldiko, luze (denbora) ; iraunkor ; aintzinako, lehenengo, zahar ; geldi, luzakor
Longipes, edis, zangaluze
Longitudo, inis, f. luze, luzera, luzetasun ; in longitudinem diffindere, luzean erdibitu ; CC passus in longitudinem, berrehun urrats luze ; epe luzea
Longule, adb. urruntxo
Longiusculus, a, um, luzexeago
Longulus, a, um, zabalxeago, luzexka
Longum, adb. luzaro, aspaldi, luzara
Longurius, ii, m. haga luze
Longus, a, um, luze, zabal ; in longum edo longo, luzan, urrun, urruti ; luze, aintzinako, aspaldiko, luzakor ; longum est (inf.) luzegi lizateke ; ne longum sit edo fiat, ez luzegi lizateko ; luzegi, elatsu
Loquacitas, atis, f. luzekeria, gehiegikeria, eleketa
Loquaciter, adb. elejarioz, zehazki
Loquax, acis, elestari, elatsu, solasturu ; fama loquax, anitz aipatua ; adierazgarri
Loquela, ae, f. hizkera, hizkuntza, mintzaera ; hitz, hizketa, esaera, errandura
Loquens, entis, loquor po. ; adierazgarri, adierazkor
Loquentia, ae, f. hizjario, hizkera goren, mintzo erraztasun
Loquitor, aris, ari, dep. intr. erasi, kalakatu
Loquor, eris, i, cutus edo quutus, dep. intr. mintzatu, elestatu, mintzo izan ; loqui cum aliquo, ad aliquem, norbatekin mintzatu ; loqui de aliquo, de aliqua re, zerbaitz mintzatu, loqui ad populum, herriari mintzatu ; esan, aipatu ; loqui proelia, guduak aipatu
Lora, ae, f. pitar, minat
Loramentum, i, n. hede
Lorarius, ii, m. zigorkari, azotekari, zaharoztatzaire
Loreus, a, um, larru-, larruzko
Lorica, ae, f. bularroskol, bularbabes ; hesi, babeski ; babestoki, pezoi, luebaki
Lorico, as, are, tr. bularbabestu ; zartatu, zuritu
Loripes, edis, m. f. ankaoker ; astiro ibiltzaile
Lorum, i, n. hede, uhal ; larruzigor ; ahosoka ; larruzko anpulu
Lotos, Lotus, i, f. lotus (landare) ; txirula, landare horretaz egina
Lotus, a, um, lavo 2 pi.
Lubens, lubet... ik. libens...
Lubrico, as, are, tr. labain bilakarazi
Lubricum, i, n. toki labainkor ; ateka gaixto, kinka txar, gaizbide, neke
Lubricus, a, um, labain, labaingarri, leun ; neketzu, gaitz ; lubricus locus, egoera gaitz ; iragankor, iragangarri, aldakor, halaholako ; lubrica spes, itxaropen galkor
Lucania, ae, f. Lukania, Italia hegoaldeko eskualdea

Lucanica, ae, f. lukainka, ziztor
Lucanus, a, um, Lukaniako ; lukaniar
Lucellum, i, n. irabazi gutxi
Luceo, es, ere, luxi, intr. argitu, distiratu, pindartu ; inverts. argitu du ; ageri izan ; nabari izan
Lucerna, ae, f. argimutil, argiontzi ; beilak
Lucesco, is, ere, luxi, intr. argitzen ari ; inverts. argitzen du
Luci, lux abl. ; adb. egunaz
Lucide, adb. argi, garbi ; buruargiz
Lucidus, a, um, argi, distiratsu, argal ; zuri zuria, eder ederra ; nabari
 1. **Lucifer**, fera, ferum, distiratsu, argi, argidun
 2. **Lucifer**, feri, m. Luzifer, goizizar, artizar
Lucifera, ae, f. Diana
Lucifuga, ae, m. eta Lucifugus, a, um, arginarda, ilunzale
Lucina, ae, f. Luzina (Juno edo Diana), jaioerako Jainkosa ; erditze
Lucrantes, ium, mpl. salerosleak
Lucrativus, a, um, irabazbide, irabazteko
Lucrifacio, **Lucri facio**, is, ere, feci, factum, tr. irabazi, baliatu
Lucrificio, **Lucri fio**, fis, fieri, irabazia izan, baliagarri izan
Lucrinus, (lacus), i, m. Lukrino, Kanpaniako aintzira
Lucror, aris, ari, dep. tr. irabazi, lortu
Lucrosus, a, um, aberasbide, irabazbide
Lucrum, i, n. irabazi, irabazkin ; bilkin, ospil ; baliagarritasun ; in lucro esse, baliagarri izan : ure, aberastasun ; hobari ; zekenerria, zikoizkeria
Luctamen, inis, n. borroka, gudu, ahalegin
Luctatio, onis, f. borrokaldi, guduka, indarka ; eztabaidea, liskar
Luctator, oris, m. borrokari, gudulari
 1. **Luctatus**, a, um, luctor pi.
 2. **Luctatus**, us, m. borroka, borrokaldi
Luctificus, a, um, negargarri, tamalgarri
Luctisonus, a, um, harrabots negargarri
Luctor, aris, ari, dep. intr. borrokatu, gudukatu ; borrokan ari ; ahaleginak egin, indar egin, lotu ; luctari in arido solo, lur idorrari aurka egin
Luctuose, adb. goibelki, ilunki
Luctuosus, a, um, mingarri, negargarri, tamalgarri ; hiletak joa, atsekabetua ; zorigaiztoko
Luctus, us, m. nahigabe (hiletak), atsekabe ; negar, intziri, deitore, auhen, oihu ; hileta jantzi ; senatus consulto diebus triginta luctus est finitus, senatu-erabakiaren bidez hogeita hamar egun ondoren hileta amaitu zen ; heriotza, galduketa, suntsipen, itxes ; hiletagarri
Lucubratio, onis, f. gaulan
Lucubro, as, are, intr. gauaz lan egin ; gauaz egin, indar handiz egin
Luculente, **Luculenter**, adb. argiki, argi eta garbi ; ondo, ezin hobeki
Luculentus, a, um, argi, garbi, distiratsu ; eder, apain, dotore ; handi, garrantzizko ; nagusi ; luculentus auctor, idazle zintzo
Lucus, i, m. baso sakratua, lukua ; baso, oihan
Ludibrium, ii, n. irri, iseka, laido, irain, joko ; ludibria Fortunae, Fortunaren jokoak ; eskumakil, isekagarri, jostailu, parragarri ; esse ludibrio alicui, norbaiten parragarri izan ; liluratziale ; ludibirum oculorum, begibazka
Ludibundus, a, um, jolasti, jostari ; argi (begia) ; nekegabe aritzale
Ludicer, **Ludicrus**, era, erum, jostagarri, jolasgarri ; ludicrae artes, atsegina egitekoak ; antzerki-, joko- ; ludicra praemia, jokosariak
Ludicre, adb. jostatuz, jolastuz
Ludicrum, i, n. josteta, jostaketa, atsegina ; ikuskizun
Ludificatio, onis, f. iseka, iruzur, trufa, irri
Ludificatus, a, um, ludifico pi. iruzurtu, ; ludificor pi. iruzurgile
Ludifico, as, are, tr. intr. isekatu, iruzurtu, trufatu
Ludificor, aris, ari, dep. isekatu, iruzurtu, trufatu ; huts eginarazi ; itzuri, saihestu, baztertu
Ludimagister, tri, m. eskola emaile
Ludio, onis, eta **Ludius**, ii, m. pantomimo, sokadantzari
Ludo, is, ere, lusi, lusum, intr. jolastu, jostatu ; ludere pila, pilotan ari ; ari izan ; jo (musika) ; ludere palaestra, lehia tokian ari izan ; irri egin, iseka egin, trufa egin ; tr. isekatu, trufatu, iruzurtu ; esku hartu, parte hartu ; aizundu, antzeratu
Ludus, i, m. jolasketa, jostaketa, atsegina ; dare ludum alicui, norbait jostarazi ; kirola, ariketa, ekitaldi ; agerraldi ; ludos facere, edere, antzerki agerraldiak eman ; iseka, irri, ihakin ; ludus est, jostaketa bat dago ; amoto ludo, irria bazter utzirik ; irakastetxe
Luela, luella, ae, f. zigor, zentzaldi
Lues, is, f. usteldura, izurrite, helde ; zorigaitz, gaitz, itxes
Lugdunensis, e, Lioneko
Lugdunum, i, n. Lion, Galiako hiri
Lugeo, es, ere, luxi, luctum, tr. intr. negar egin, deitoratu, auhendatu ; lugere aliquem, norbait negarztatu

Lugubre, adb. goibelki, ilunki
Lugubria, ium, npl. hileta jantziak
Lugubris, e, goibel, ilun ; mingarri, dolugarri ; negarretan, zinkurinkari
Lumbricus, i, m. zizare
Lumbulus, i, m. giltzurrin
Lumbus, i, eta **Lumbi**, orum, mpl. gerri, gerrunta, bizkar ; solomo, apizun, gerriki
Lumen, inis, n. argi, distira, argitasun ; argizuzi, gar, argiontzi, su ; ad lumina, zuziekin ; bizi ; cassus lumine, bizia
galdua ; ikuspegia ; argizulo, leihoa, leihoska, leihotila ; luminibus obstruere, ikuspegia ezkutatu ; begi, so, ikusmen ; amittere
lumina, ikusmena galdu, itsutu ; ospe, aintza ; lumina civitatis, hiriko ospea, hoberena ; argitasun (idazkera)
Luminosus, a, um, argi (idazkera)
Luna, ae, f. ilargi, argizagi ; luna minor, luna prima, ilberri ; luna tertia, ilargi hirugarren eguna ; luna crescens, gorapena ;
luna decrescens edo senescens, beherapena, estiapena ; per lunam, ilargitan, hilabete ; Ilargi, Jainkosa
Lunar, e, ilargi-
Luno, as, are, tr. kakotu, makotu, makurtu,
Luo, is, ere, ui, luitum edo lutum, tr. ikuzi, urtatu ; garbitu, ezabatu ; ordaindu, jasan ; luere poenam edo poenas, pairatu ;
luere poenas alicui, norbaiten ordez zigortua izan
Lupa, ae, f. otseme ; emagaldo
Lupanar, aris, n. galetxe, uxategi
Lupata, (frena), npl. ahoburdin
Lupercal, alis, n. Panen harpea, Erroman
Lupercalia, ium, iorum, npl. Luperkaliak, Pan Lizearraren jaiak, Erroman (otsaila 15)
Lupercus, i, m. Luperko, Panen deitura bat ; Luperko, Luperkoren apaiza
1. **Lupinus**, a, um, otso-, otsoaren
2. **Lupinus**, i, m. eskuzuri, baratzekafia ; xotx, antzokian sartzeko
Lupus, i, m. otso ; itsasotso ; kako, mako ; ahoburdin
Lurco, onis, m. sabelkoi
Luridus, a, um, zubil, zuhail, hits ; zurpailgarri
Luror, oris, m. margo horiska
Luscinia, ae, f. urretxindor
Lusciniola, ae, f. urretxindortxo
Luscinius, ii, m. urretxindor
Luscus, a, um, begibakar
Lusi, luso perf.
Lusio, onis, f. jokaldi, joko, jolasaldi
Lusitani, orum, mpl. lusitaniarrak (portugalarrik)
Lusitania, ae, f. Lusitania (Portugal)
Lusitanus, a, um, Lusitaniako
Lusor, oris, m. jokolari, ; liluratziale
Lusorius, a, um, joko-, jokozko ; jolasgarri, jostagarri ; ondoregabe, ergel, huts, debalde
Lustralis, e, garbitzeko, Jainkoen baregarri
Lustratio, onis, f. garbiketa ; opagarbitze ; joanetorriak ; lustratio solis, iguzkiaren itzulingurua
Lustricus, a, um, garbitzeko, Jainkoen baregarri
Lusto, as, are, tr. opagarbitu ; iragan, igaro, ikustatu, aztertu, ikertu ; argitu, distiratu (izar)
Lustra, orum, npl. basoak, ihizizulo ; lizunkeriaik
Lustrum, i, n. oparia, erroldatik ondoren ; lustrum condere, errolda bukatu ; lustrum agere, perficere, errolda egin, bukatu ;
bost urteren tartea
1. **Lusus**, a, um, ludo pi.
2. **Lusus**, us, m. jolasketa, jostaketa, atsegina ; lan arin ; iseka, trufa, ihakin ; dare de se lusus, bere burua isekarazi
Lutarius, a, um, eta **Lutensis**, e, lohian bizitzaire
Luteolus, a, um, horiska
Lutetia, ae, f. Lutezia, Galiako hiri (Paris) ; Lutetia Parisiorum, Lutezia
1. **Luteus**, a, um, lohizko, buztinezko ; lohitsu, zikin ; doilor, ezdeus, zital
2. **Luteus**, a, um, hori, urrekoloreko ; lutum, i, n. urremargo
Luto, as, are, tr. lohiztatua ; lohiz zikindua
Lutosus, a, um, lohitsu, malatsu
Lutra, ae, f. igaraba, ugadera
Lutulentus, a, um, lohidun, lohitsu, istiltsu ; zikin, lizun
1. **Lutum**, i, n. lur busti, lohi, istil, lokatz ; in medio luto esse edo haerere, bere egitekoa ezin burutu ; buztin, lur gizen
2. **Lutum**, i, n. hereze (landarea, horiz tintatzeko) ; margo hori, azafrain
Lux, lucis, f. argi, distira, egun, eguraldi, urtarro ; prima edo cum prima luce, egunsentian, argiurratzean ; bizia ; lucem
intueri edo adspicere, bizi izan ; in lucem edi edo suscipi, jaio, sortu ; ikusmen, begi ; ospe, omen, nabaritasun
Luxi, luceo, lucesco, lugeo perf.
Luxo, as, are, tr. bihurtu, zainartatu
Luxuria, ae, f. joritasun, oparotasun, gehiegikeria ; ospe, apaindura ; likiskeria, gurikeria, ustelkeria
Luxuries, ei, f. ik. luxuria
Luxurio, as, are, intr. oparo izan, ugari izan, larrituegi ; bizitoi izan, adoretsu izan ; lizunkerian bizi, gehiegikerian bizi

Luxurior, aris, ari, dep. intr. ik. luxurio

Luxuriose, adb. ospetsuki, apainkeriz, lizunki, oparo, nasaiki

Luxuriosus, a, um, oparo, nasaui, ugari, jori ; neurrigabe, -egi ; luxuriosa laetitia, bozkariotsuegi, bozkario zoroa ; ospatsu, handius ; limuri, lizun, atsegale

1. **Luxus**, a, um, bihurtua, zainartatua, amurratua (ezurra)

2. **Luxus**, us, m. aberastasun, gehikeria, handikeria ; auherkeria, nagikeria, gurikeria ; lizunkeria, likiskeria

1. **Lyaeus**, a, um, Bakus-, Bakusen

2. **Lyaeus**, i, m. Liaeо, Bakusen deitura ; ardo

1. **Lycaeus**, a, um, Lizeo-, Lizeoko ; Lycaeus deus edo Lycaeus, Pan, Lizeoko Jainkoa

2. **Lycaeus**, i, m. Lizeo, Arkadiako mendaia

Lycania, ae, f. Likaonia, Asiako lurraldea

Lycaonius, a, um, Likaonia-, Likaoniako

Lyceum, i, n. Lizeoa, Atenaseko kirolegia ; Aristotelesek han irakasten zuen

Lyceus, ik. Lycaeus

Lychnuchus, i, m. argiontzi, argimutil

Lychnus, i, m. argiontzi, argimutil

Lycia, ae, f. Lizia, Asia txikiko eskualdea

Lycium, ii, n. ik. Lyceum

Lycius, a, um, Liziako, liziari ; Lycius deus, Apolo

Lycurgeus, a, um, Likurgo- Likurgoren ; zorrotz, gogor, bihozgogor

Lycurgus, i, m. Likurgo, Spartako legegilea

Lydia, ae, f. Lidia, Asia txikiko eskualdea

Lydius, Lidus, a, um, lidiar, Lidiako ; mpl. lidiarrak

Lympha, ae, f. ur

Lymphaticus, a, um, ero, zorabioko, zoro

Lympho, as, are, tr. erotu, zorabiatu ; intr. edo lymphari, burutik joan, burua galdu

Lynceus, a, um, begizorrotz ; begizuhur

Lynx, lyncis, mf. katamotz

Lyra, ae, f. lira, laut ; bihotzolerki ; olerki

Lyricus, a, um, liriko, bihotz- ; iz.mpl. bihotzolerkariak

Lyristes, ae, m. lirajole, lautjole

M

- Macedo, Macedon**, onis, m. Mazedoniako, mazedoniar ; Filipo erregea
- Macedonia**, ae, f. Mazedonia
- Macedonicus, Macedonius**, a, um, Mazedoniensis, e, Mazedoniako, mazedoniar
- Macellarius**, a, um, haragiazokako, janariazokako ; macellaria taberna, harategi ; iz.m. harakin, janari-salerosle
- Macellum**, i, n. janariazoka ; janariak, bizitzekoak, anua
- Macellus**, i, m. janariazoka ; janariak, bizitzekoak, anua
- Maceo**, es, ere, intr. mehe izan, mehats izan
- Macer**, era, erum, argal, mehe
- Maceria**, ae, f. harbarat (harri idorrezko harresi)
- Macero**, as, are, tr. beratu, astindu ; macerare linum, lihoa zanporatu, urtatu ; ahuldu, akitu, galarazi ; macerare aliquem fame, norbait gosez hilarazi
- Macesco**, is, ere, intr. mehatu, endurtu, herbaldu, esmeriatu
- Machaera**, ae, f. ezpata, marraza
- Machaerium**, ii, n. ezpatatxo
- Machina**, ae, f. tresna, lanabes ; gerramakina ; azpijkeko, azpilan, azpikeria, jukutria ; omnes adhibere machinas, eginahalak egin
- Machinamentum**, i, n. tresna, lanabes, makina
- Machinatio**, onis, f. mekanikeria ; azpikeria, isiljoko, jukutria
- Machinator**, oris, m. mekanikari ; eraikile, etxegile ; asmatzaile, nahastaile, -gile, -kari ; machinator doli, isiljokari, azpikari
- Machinatus**, a, um, machinor pi. ; isiljokatzaile ; mekanikaz egina ; azpijkatua, zimarkatua
- Machinor**, aris, ari, dep. tr. asmatu, aurkitu, landu, egin ; azpijkatua, isiljokatu ; machinari perniciem alicui, norbaiten galtzea antolatu
- Macies**, ei, f. mehetasuna, argaltasuna ; idortasun, lehortasun (lurra) ; ahultasun (idazkera)
- Macilentus**, a, um, mehe, mehats
- Macresco**, is, ere, macrui, intr. mehatu ; idortu, ihartu, endurtu
- Macrocollum**, i, n. paper handi
- Mactabilis**, e, hilgarri, hilkor ; heriozko
- Macte, Macti**, ik. mactus bokatibo s. eta pl.
- Macto**, as, are, tr. bete, mukurutu, duntu ; oparitan eskaini, opari egin ; suntsitu, ezereztu
- Mactus**, a, um, opariz goretsia ; macte animo edo macte, ondo, aupa !; macte virtute esto edo macti virtute estote, aupa ! gora! aurerra !
- Macula**, ae, f. belxkura, tona ; zikindura, narrio, orbain, kutsu, laido ; saremaila
- Maculo**, as, are, tr. beltzatu, tonatu ; zikindu, orbandu, narratu ; andeatu, suntsitu, honditu
- Maculosus**, a, um, beltzatua, tonatua, zikindua, zimeldua, lokatzua,
- Madefacio**, is, ere, feci, factum, tr. busti, urtatu, hezeta, letatu ; beratu, zanporatu, talatu
- Madefactus**, a, um, madefacio eta madefio pi.
- Madefio**, fis, fieri, factus sum, bustitua izan, urtatua izan ; beratua izan, talatua izan, zanporatua izan
- Madens**, entis, madeo po.
- Madeo**, es, ere, ui, intr. busti izan, heze izan, letatua izan ; mozkor izan ; erreia izan, egosia izan ; betea izan ; nasai izan mukuru izan ; madet philosophorum doctrinis, filosofoeren irakaspenek hanturik dago
- Madesco**, is, ere, du, intr. busti, hezeta, letatu ; beratu, talatu, zanporatu
- Madidus**, a, um, bustia, heze, urtattua ; betea, asebetea ; mozkor ; egosia, erreia
- Mador**, oris, m. hezetasun, lekein, izerdilintxa
- Madui**, madeo eta madesco perf.
- Maeander, Maeandros, Maeandrus**, dri, m. Meandro, Frigiako ibaikakotsua ; ibaikako, bihurgune ; pl. itzulimitzuli
- Maeenas**, atis, m. Mezenas
- Maenas**, adis, f. bakanta, apaiz (emakumea)
- Maeonia**, ae, f. Meonia, Lidiako lurraldea
- Maeonides**, ae, m. meoniar ; Homero
- Maeonius**, a, um, Meoniako, Lidiako ; homeriko, epiko, aripenezko
- Maeoticus, Maeotius**, a, um, Palus-Meotiseko
- Maeotis**, idis, edo, idos, is, meotiseko ; Maeotis palus, Palus-Meotis, (Azof, itsasoia)
- Maerens**, entis, ilun, bihozgaldu, gogoilun, goibel ; goibeltsu
- Maereo**, es, ere, intr. atsekabetua izan, ilun izan ; deitoratu, intziri egin, zinkurin egin
- Maeror**, oris, m. atsekabe, ilunaldi
- Maestitia**, ae, f. atsekabe, ilundura
- Maestus**, a, um, ilun, goibel, bihozgaldu : kaltekor, galgarri
- Maga**, ae, m. sorgin, azti
- Magalia**, ium, npl. txabola, txosna, oihaletxola
- Mage** = magis, adb. gehiago

Magia, ae, f. aztikeria, sorginkeria
Magine, es, f. aztikeria, sorginkeria
Magicus, a, um, aztikeria- sorginkeria, aztikeriazko, sorginkeriazko

1. **Magis**, adb. gehiago, haboro ; quo magis... eo magis, -ago eta -ago ; quo magis...eo minus, -ago eta -ago ; eo magis edo hoc magis quo edo quod, zonbatenaz -ago, hanbat -ago ; magis et magis, gero eta gehiago ; non magis...quam, bezainbeste, bezain gutxi ; ahalaz, hobe, segurrago
2. **Magis**, idis, f. azpil

1. **Magister**, tra, trum, irakasle, kudeatzaile
2. **Magister**, tri, m, agintari, irakasle, zuzendari, aholkari ; buruzagi, gobernador, egile, akuilatzale

Magisterium, ii, n. irakaskuntza, aholkaritza, buruzagitzza ; irakaspen, aholkuak

Magistra, ae, f. irakasle (emakumea)

Magistratus, us, m. agintaritza, epaikaritza, magistergoa ; magistratum gerere, habere, kargu ukant, kargudun izan ; magistratum deponere, kargua utzi ; magistratum committere, kargu eman ; magistratum inire, karguan sartu ; magistratu

Magnanimitas, atis, f. bihotzandi, bihotzabal

Magnanimus, a, um, bihotzabaldun, bihotzandiko

Magnes, etis, m. (lapis) iman, otan

Magneticus, a, um, iman-, otan-

Magni, adb. ainitz, asko, hainbat ; magni interest, beharrezko dago

Magnidicus, a, um, ahoandi, ahobero ; hitzarro

Magnifacio, is, ere, feci, factum, tr. axol handi izan

Magnifice, adb. handiro ; magnifice donare aliquem, norbaiti emaitza handiak egin ; ospetsuki ; ederki, harroki (mintzaera), asko, hainbat

Magnificenter, ik. magnifice

Magnificentia, ae, f. eskuzabaltasun, emankortasun ; ospe ; distira (gauza) ; bikaintasun, gogohanditasun ; distira (idazkera)

Magnifico, as, are, tr. goratu, goretsi ; haintzat hartu, ederretsi

Magnificus, a, um, eskuzabal, emaire ; xahutzaile, ondatzaile ; ospetsu, aberats, ospagarri ; spolia magnifica, bilkin aberatsak; eder, bikain (idazkera) ; ahobero, hitzarro ; eragile, indartsu

Magniloquentia, a, e, f. ezinobe, bikaintasun (idazkera) ; espantu, burgoikeria, balentria, jergunantza

Magniloquus, a, um, burgoi, ahozabal

Magnitudo, inis, f. handitasun ; luze, luzetasun, zabaltasun, loditasun, oparotasun, askotasun ; indar, gogortasun (aroa) ; epe, iraupen ; noctium magnitudo, gauen luzetasun ; magnitudo animi, bihotzanditasun

Magno, adb. garesti

Magnopere, **Magno opere**, adb. asko, ainitz, hainbat ; magnopere desiderare, biziro gutuziatu ; magno opere petere, lehiatuki eskatu

Magnum, adb. ozenki, ainitz, asko ; luzaro, luzaz

1. **Magnus**, a, um, handi ; zabal ; hedatua ; asko, ainitz ; gaitz, harrigarri ; magna ex parte, magnam partem, gehienean ; ozen, azkar (ahotsa) ; larri, indartsu, ospetsu, aipatu ; magni amici, adiskeide aipatuak ; garrantzizko ; jacturam magnam facere, ainitz galdu ; harro, burgoi ; magna lingua, hizkera eder ; nekegarri ; magnum est efficere ut..., gaitz da...n egitea ; luze (denbora) ; magno tempore, luzaro, luzaz ; egoki, on ; major, maximus
2. **Magnus** = Handia (izengoitia)

1. **Magus**, a, um, sorginkerizko, aztikerizko
2. **Magus**, i, m. mago, Persiako jakintsu ; zoratzaile, liluratzale

Maia, **Maja**, ae, f. Maia, Merkuroren ama

1. **Maius**, a, um, maiatzeko
2. **Maius**, ii, m. (mensis) maiatz

Majestas, atis, f. handitasun, goitasun ; ahalmen, aginte, jauntasun ; laesa majestas edo majestas, erregekalte ; majestatis crimen, salaketa erregekalteko ; majestas reus, erregekaltez hobendun ; aipamen, ospe, garrantzi ; argitasun (idazkera)

Major, neut. majus, handiago, garrantzitsuago, zaharrago, gehien

Majores, um, mpl. zaharrak, agureak ; majores natu, agureak ; senadoreak ; arbasoak, aurrekoak, asabak

Majus, ik. major

Majusculus, a, um, handitxo

Mala, ae, f. Malae, arum, fpl. matrail, masail

Malacia, ae, f. baretasun (itsasoa) ; ahuldura, ahulezia ; gose

Malacisso, as, are, tr. hezi

Malagma, atis, n. gantzugailu, ukendu

Male, adb. gaizki, zeharka, gutxi, ez ; male firmus, indargabe ; animo male esse, alditxartu, konorteak galdu ; zuzengabeki, gaiztoki ; male loqui alicui, norbaiti gaizki mintzatu ; asko, ainitz ; male odisse, ainitz gorrotatu, higuindu ; zoritxarrez, zorigaiztoz ; txiroki, zuhurki ; male vivere, zorigaizki bizi ; pejus, pessime

Maledicax, acis, gaizkiesale, mardailari

Maledice, adb. gaizkiesaka, irainez

Maledicens, entis, gaizkiesale

Maledicentia, ae, f. gaitzespen, gaitzesate, irain

Maledico, is, ere, dixi, dictum, tr. gaitzetsi, gaizkiesaka ari izan ; iraindu

Maledictio, onis, f. gaitzespen, mardaileria ; irain

Maledictito, as, are, ik. maledico

Maledictum, i. n. irain, laido, belzkeria ; maledicta in aliquem dicere, norbait iraindu
Maledicus, a, um, gaizkiesale
Malefacio, is, ere, feci, factum, intr. hoben egin, kalte egin, min eman ; gaizki ari, okerrean izan
Malefactum, i. n. huts, hoben, oker, gaizki
Malefecundus, a, um, gutxiemankor
Malefice, adb. gaiztoki, oker
Maleficentia, ae, f. gaiztotasun
Maleficium, ii. n. gaiztakeria, okerkeria, hoben, kalte ; sine malefici, kaltegabe ; sorginkeria, aztikeriak
Maleficus, a, um, gaizkigile, hobendun ; homines malefici, gaiztaginak ; kaltegarri, kaltekor, galgarri ; malefica sidera, izar kaltekorrak ; maleficentior, -ius, maleficentissimus
Malefidus, a, um, ziurgabe
Malefirmus, a, um, ahal, ezgotor
Maleloquor, eris, i, locutus sum, dep. intr. norbaitez gaizki mintzatu
Malenotus, a, um, ezezaguna, gutxiezaguna
Maleodoratus, a, um, usaingaixtoko, kinozu
Malesanus, a, um, ero
Malesuadus, a, um, gaizkirakor
Malevolens, entis, gogotzarreko, bekaitz, bekaizti, gaizto
Malevolentia, ae, f. gaiztakeria, gorroto, bekaizkeria, bekaizteria
Malevolus, a, um, bekaitz, bekaizti, gogotzarreko ; iz. m. etsai, arerio
Malifer, fera, ferum, sagardun
Maligne, adb. gaiztoki, bekaiztiki ; neurri, xuhurki, urriro
Malignitas, atis, f. tasun gaizto (gauzak) ; maltzurkeria ; gaiztakeria, bekaizkeria ; xuhurtasun, urritasun
Malignus, a, um, gaizto, maltzur ; kaltegarri, kaltekor ; zikoitz, zeken ; agor, ezemankor, alfer ; txiki, ahal ; hersi
Malinus, a, um, sagarrondoko, sagartzeko
Malitia, ae, f. tzartasun, gaiztotasun, maltzurkeria ; usmo ; gaiztotasun (gauzak)
Malitiose, adb. gaitzustez, maltzurki
Malitiosus, a, um, maltzur, amarrutsu, gaizto
Malivolens, **Malivolus**...ik. malevolens...
Malleator, oris, m. mailukari
Malleatus, a, um, mailukatua
Malleolus, i, m. mailu ; suzko gezi
Malleus, i, m. mailu
Malo, mavis, malle, malui, tr. nahiago izan, hobetsi
Malobathrum, i, m. malobatro (zuhaitz)
Maltha, ae, f. pike, mudrun, erkista
1. **Malum**, adb. gaizki
2. **Malum**, i. n. min, gaixotasun ; atsegaitz, zorigaitz ; zigor, kaska, indarkeriak, joaldiak ; malum habere, zigortua izan ; kalte; alicui malo esse, norbaitentzat kategorri izan ; malo cum tuo, zure kaltetan ; huts, gaiztakeria, hoben, iruzur
3. **Malum**, i. n. sagar ; malum aureum, irasagar ; malum punicum, punisagar, migruela
1. **Malus**, a, um, tzar, gaitz, gaizto ; malus ager, arlo alfer, agor ; malus odor, usain gaizto, kino ; itsusi, kaskar ; bihurri, gaizkigile ; lizun ; mali mores, lizunkeriaik ; maltzur ; kaltegarri, kaltekor ; zorigaiztoko, atsekabe, nahigabezko ; mala res, behargorri, kinka txar ; pejor, pessimus
2. **Malus**, i, m. sagarrondo, sagartz
3. **Malus**, i, m. masta
Malva, ae, f. malba, ziguin
Malvaceus, a, um, malbakide, malbantze
Mamertinus, a, um, Mesinako ; mesinatar
Mamilla, ae, f. bular, titi, herrape ; ene maitea ! ene maitagarria ! ene arraroa !
Mamma, ae, f. titi, bular, herrape ; ama
Mammeatus, **Mammosus**, a, um, herrapehandi ; bularrandi ; bularrantze, herrapeantz
Mimmicula, ae, f. herrapetxo, bulartxo
Manceps, cipis, m. garestitzaire, enkantetako irabasle ; etxetiar, enpresari ; bermatzaile, beregain hartzaleMancipatio, onis, f. salerospen, salerosketa, tratularitza
1. **Mancipatus**, a, um, esklabotua
2. **Mancipatus**, us, m. salerospen, salerosketa, tratularitza
Mancipium, ii. n. salerosketa, tratularitza ; jabetesun ; lex mancipii, sal-hitzarmena ; mancipio dare, accipere, jabetu ; esse sui mancipii, nagusi izan ; esse mancipium alicujus, norbaiten jabetesunean izan ; esklabo
Mancipo, as, are, tr. utzi, saldu, baztertu
Mancupatio, **Mancupium**... ik. mancip...
Mancus, a, um, motz, eskumotz, besomotz ; ezoso, akasdun
Mandatum, i. n. kargu, aginte, agintza ; dare alicui mandata ad aliquem, norbait norbaitenganako gomendioa eman
Mandatus, us, m. mezu, aginte, gomendio
1. **Mando**, as, are, tr. norbaiten gomendioan ezarri ; gomendatu, aholkatu, agindu ; bidali, igorri, jakinarazi ; mandare ad aliquem, norbait jakinarazi ; eman, gomendiaren utzi ; mandare se fugae, biziaren salbatzeko ihes egin ; mandare scriptis, agirian idatzi

2. Mando, is, ere, mandi, mansum, tr. mastekatu, murtxikatu ; jan, erre
Mandragoras, ae, m. urrilobelar
1. Manduco, as, are, tr. mastekatu ; jan
2. Manduco, onis, m. jale handi
Manducus, i, m. hortz handizko zomorro
 1. **Mane**, deklinaezin. n. goiza, goizaldia ; mane erat, argia zen ; primo mane, artastean
 2. **Mane**, adb. goizean ; hodie mane, goiz honetan ; bene mane, goizean goizik
 3. **Mane**, maneo agintaldia
Maneo, es ,ere, manui, mansum, intr. tr. egon, bizi izan ; iraua, jarraiki ; manere in sententia, iritziz ez aldatu ; igurikatu, itxaron, zain egon ; mane, dum narro, esan dezadan itxaron ; manere hostium impetum ; etsaien oldarraren zain egon ; -tarako begiratu, gorde, zor izan ; fata quae manent culpas, hobendunei zor zaien erabakia
Manes, ium, mpl. arima herratuak, hilien itzalak ; Infernuak (hauen bizitokia) ; uzkinak
Mango, onis, m. esklabo salerosle ; errekarbar
Mangonicus, a, um, errekarbar, tratukari-
Mangonium, ii, n. errekarbaritzta, tratu
Manicae, arum, fpl. zaia mahukak ; eskuzorro ; eskuburdinak ; kako, mako
Manicatus, a, um, mahuka luzedun
Manicia, **Manicula**, ae, f. eskutxo (haurtxoa), mahunka, gider, irten
Manifeste, **Manifesto**, adb. argiki, garbiro, prefosta
Manifesto, as, are, tr. agertu, azaldu, erakutsi, jakinarazi
Manifestus, a, um, argi, nabari ; erakusle, agerrazale ; manifestus mendacii, gezurdun agerrarazia
Manipulus, i, m. ik manipulus
Manipretium... ik. manupretium
Manipularis, e, soldado- ; iz. m. soldado
Manipularius, a, um, soldado-
Manipulatim, adb. ahurretaka, ahurka ; ehuntzaz (mil.)
Manipulus, a, um, ahurreta, ahur, ahurkada ; ehuntza, legioiarenean 30. zatia
Manlianus, a, um, Manliusantzeko ; gogor, zorrotz
Mannulus, **Mannus**, i, m. pottok
Mano, as, are, isuri ; heldu, ibili ; hedatu, zabaldu ; manat rumor, omena hedatu da ; jaio, sortu, etorri ; jario, xortaka isuri
Mansi, maneo perf.
Mansio, onis, f. egonaldi, geldialdi ; egoitza, egongia, bizitoki ; ostatu ; gelditoki, baraleku
Mansito, as, are, intr. bizi izan, egon
Mansuefacio, is, ere, feci, factum, tr. hezi ; eztitu, baretu, ematu ; jendetu, amondu, antzakatu
Mansuefio, fis, fieri, factus sum, hezi ; eztitu
Mansuesco, is, ere, suevi, suetum, intr. eztitu, baretu, ematu ; jendetu, amondu, antzakatu ; hobetu, ondu
Mansuete, adb. eztiki, geldiro, lasai
Mansuetudo, inis, f. etxekotasun (abereak) ; eztitasun (jarrera)
Mansuetus, a, um, etxekeko, hezi ; eztii, onginahi, on ; baketsu
Mansuevi, mansuesco perf.
Mansum, maneo eta mando 2. aditzizen
Mansus, a, um, mando pi.
Mantele, is, n. eta Mantelium, ii, n. ik. manti...
Mantica, ae, f. alportxa, biesak, zakuto
Mantile, is, n. eskuzapi, xukadera ; mahaiestalki, mahaioihal
Mantilium, ii, n. eskuzapi, xukadera ; mahaizapi
Mantua, ae, fr. Mantua, hiria
Mantuanus, a, um, mantuatar ; Mantuako, Birgilio-
Manualis, e, erabilkor, eskuhargarri
Manubiae, arum, fpl. bilkin, harrapakin, ospil
Manubialis, e, bilkineko, harrapakineko
Manubrium, ii, n. eskutoki, kirten, gider, iguin
Manufactus, a, um, eskuz landua, egina ; ezetorritzko, ezberezko
Manullarius, ii, m. zaia besodun justun
Manuleatus, a, um, mahuka luzedun
Manumissio, onis, f. askapen (esklabo)
Manumitto, is, ere, misi, missum, tr. askatu
Manupretium, **Manus pretium**, ii, n. ordari, sari ; lansari
Manus, us, f. esku ; tendere manus alicui edo ad aliquem, norbaiti eskuak eskaini, luzatu, eman ; ...ad caelum, zerurantz eskuak luzatu ; de manu in manum, eskutik eskura, eskuak esku ; manus conserere, eskuetaratu, borrokatu ; manu gerere, tenere, gestare, eskuan izan ; per manus, eskuz esku, bidez ; indar, indarkeria, borroka ; manu edo per manus, armak eskutan, borrokatz ; manu aequa, hein berean, oro berdin ; manu fortis, gerran adoresu ; venire ad manus, in manus, eskuetaratu, borrokatu ; manus alicui injicere, atzmanan, harrapatu ; sibi manus afferre, manus sua cadere, bere buruaz beste egin ; ahal, aginte, aginpide ; haec non sunt in nostra manu, hauek ez daude gure esku ; lan, langileak ; manus extrema, ultima, amaiera, bukaera, burrapen ; idazki ; era, gisa (ederzale) ; kako, mako ; sudurbihur (elefanta) ; oin aurreko (aberea) ; adar (zuhaitze) ; gudatalde ; oste

Mapalia, ium, npl. txabolak, etxolak, olak, oihaltxabolak ; baserri ; ergelkeriak, zozokeriak
Mappa, ae, f. mahaizapi ; mittere mappam, jokoен ikurra eman (h.h. zirkura zapia aurtiki)
Marathrum, i, n. muhuilu, milu, aneta
Marcens, entis, marceo po.
Marceo, es, ere, ui, intr. zimeldua, igartua izan ; ahuldua, urduritua, gogortua izan ; corpus marcens annis, urteek higatu gorputza
Marcesco, is, ere, intr. zimeldu, ihartu, hondatu ; ahuldu, urduritu
Marcidus, a, um, zimeldua, igartua, ihartua, hondatua ; ahuldua ; mozkor, edana
Marcomani, Marcomanni, orum, mpl. markomanotarrak, germaniako herrialdekoak
Marcor, oris, m. idorte, lehorte, usteldura (landare) ; ahuldura, ahulezia, soraiotasun
Mare, is, n. itsaso ; Mare nostrum, Lurrarteko Itsaso ; terra marique, itsas lurrean ; mare ingredi, itsasoan ibili ; Magnum Mare, Ozeano Atlantiko ; itsasur ; musker, orlegi
Mareoticum, i, n. Egipto Mareotidiseko ardo
Mareotis, idis, idos, f. Mareotidiseko ; Mareotis palus, Mareotidis aintzira
Marga, ae, f. buztin, lapitz
Margarita, ae, f. eta **Margaritum**, i, n. perla
Margino, as, are, tr. inguratu
Margo, inis, m. f. bazter, hegiz, mutur ; muga ; sargu, sarrera
Marinus, a, um, itsasoko
Maris, mare eta mas gen.
Marisca, ae, f. piko (frutu) ; odolpiko
Marita, ae, f. emazte (ezkondua)
Maritalis, e, ezkon-
Maritimus, a, um, itsasoko ; maritimus cursus, itsasoz ibilketa ; maritimae res, itsaskuntza ; itsasaldeko biztanleak ; itsasertz
Marito, as, are, tr. ezkondu, ezkontzez eman ; batu, bateratu, elkartu
1. **Maritus**, a, um, ezkon-, eztai- ; batua, elkartua
2. **Maritus**, i, m. senar
Marmor, oris, n. nabarri, atxurdin ; irudi, antz, mahai ; itsasgain lau
Marmorarius, ii, m. harrigile ; nabarrizelari
Marmoreus, a, um, nabarri-, nabarrizko ; zuri, leun ; nabariantze gogor ; marmorea cervix, lepo zuriska
Marmorosus, a, um, nabariantzeko , nabariantzeko gogor
Maro, onis, m. Maro, Birgilioren izengoita
Maroneus, Maronianus, a, um, Birgilio-, Birgilioren
Mars, tis, m. Martitz, gerrako jainkoa ; Martitz, izarbela ; gerra, gudu, gudutaldeak, gudostea ; Marte nostro, gure gudutaldeekin bakarrik ; ondorio (gerraren) ; aequo, vario Marte, ondorio berdinekin, ezberdinekin ; Mars dubius, zalantzazko ondorio ; adore, bihotz
Marsi, orum, mpl. marsorrak, Laziumeko eta Germaniako herritarak
Marsupium, ii, n. sakel, zorro
Marsus, a, um, marsorren, aztikerizko
Martialis, e, Martitz-, Martitzen ; iz. pl. Martitzen apaizak ; Martitz legioiaren soldadoak
Marticola, ae, m. Martitzen gurtzaile
Martigena, ae, m. f. Martizganik jaioga
Martius, a, um, Martitz- ; Martia legio, Martizlegioia ; Martius campus, Martizlanda, Erroman ; gerlari, gerlagose ; Martitz izarbelaren ; martxoko ; Martius mensis edo Martius, martxoa
Mas, maris, adj. eta iz. ar, gizon ; azkar, bizkor, sendo
Masculinus, a, um, ar, ordots, orots, kotxo
Masculus, a, um, ar, ordots, orots, kotxo ; giza-, gizonaren
Masinissa, ae, m. Masinisa, Numidiako errege
Massa, ae, f. moltso, meta, mukuru, mokor ; nahasmahas
Massagetae, arum, mpl. masagetarrak, zitoarrak
1. **Massicus**, a, um, Masikoko ; Massicum (vinum), Masikoko ardo
2. **Massicus**, i, m. Masiko, Kanpaniako mendia
Massilia, ae, f. Masilia, Marseila
Massiliensis, e, masiliar, marseilar
Mastigia, ae, m. zigortua, zaharoztatua ; zigortukoa
Matara, ae, eta Mataris, is, f. matara, Galiako azkon
Matella, ae, f. oliontzi, pitxer ; pixontzi, ohapeko
Matellio, onis, f. pixontzi, ohapeko
Mater, tris, f. ama ; unide, inude ; ama, Jainkosen deitura ; Magna mater, Mater deum, Zibela ; Mater frugum, Zeres ; Terra mater, Lur hazle ; iturri, etorki, jatorri, sorrera ; luxuria, avaritia mater, gehiegikeria, diru gosearen iturria : pl. emakumeak
Matercula, ae, f. amatxo
Materfamiliae, matrisfamiliae, f. etxekandere
Materfamilias, matrisfamiliae, f. etxekandere
Materia, ae, f. gai, ekai ; zur ; ikaskizun, ikasgai, sail ; zio, zergati, aitzaki ; jite, tankera, izaera
Materiarius, a, um, zurezko

Materies, ei, ik. materia
Materio, as, are, tr. zurez eraiki
Materior, aris, ari, dep. intr. zura bildu
Materis, is, f. matara, Galiako azkon
Maternus, a, um, ama, amaren, amaldeko
Matertera, ae, f. amaldeko izeba
Mathematika, ae, f. matematika ; astrologia
 1. **Mathematicus**, a, um, matematiko
 2. **Mathematicus**, i, m. matematikari ; astrologo
Matricida, ae, m. f. amahiltzaile ; amaeraile ; amahilketa, amaeraite
Matricidium, ii, n. amahilketa, amaeraite
Matrimonium, ii, n. ezkontza, in matrimonium virginem ducere, neskatilareki ezkondu ; matrimonium alicujus tenere, norbaiten emazte izan ; pl. emazteak
Matrimus, a, um, ama bizi duena
Matrix, icis, f. eme, urrixo
 1. **Matrona**, ae, f. andere ; emazte
 2. **Matrona**, ae, m. Marna, Galiako ibai
Matronalia, ium, npl. matronalioak, anderejaiak Junonen ospetan
Matronalis, e, andere-
Mattea, Mattya, ae, f. gozokia, litxarreria
Matula, ae, f. pixontzi, ohapeko ; zozo, ergel
Maturate, adb. azkar, berehala
Mature, adb. behar orduz, garaiz ; doi, azkar, berehala, sarri ; ordugabe, goizegi ; maturissime eta maturrime
Maturesco, is, ere, rui, intr. heldu, ondu, zohitu ; hezi, tankeratu, larritu, ekindu
Maturitas, atis, f. heldutasun, zohitasun ; egokiera, une egokia
Maturo, as, are, tr. intr. ondu, zohitu (frutuak) ; amaitu, bururatu ; azkartu, lehiatu
Maturui, maturesco perf.
Maturus, a, um, ondua, zohitua ; adinonekoa, heldua ; matura virgo viro, neskatila ezkonadineko ; matus militiae, soldadoadineko, soldadogai ; zahar, zaharrokita ; maturi patres, senadore ospetsuak ; zuhur, zintzo ; goiztiar ; maturae hiemes, negu goiztiarrak ; maturissimus, maturrimus
Matuta, ae, f. Matuta jainkosa
Matutino, adb. goiz, goizean, egunsentian
Matutinum, i, n. goiz, goizaldi
Matutinus, a, um, goizeko, goizaldiko
Mauritania, ae, f. Mauritania (Maroko)
Maurus, a, um, mauritaniar ; mairutar ; iz. m. mairu
Mausoleum, i, n. jaunilarri, jaunobi
Mausolus, i, m. Mausolo, Kariako errege
Mavors, ortis, m. Martitz jainkoa ; gerra
Mavortius, a, um, Martitz-, Martitzen ; gerra-, gerrako ; gerlari
Maxilla, ae, f. matraila
Maxime, adb. txit, gehien, guztiz, biziki ; batez ere, batik bat, orozgain ; bereziki
Maximopere, ik. magnopere
Maximus, magnus sup.
Maxume, ik. maxime
Mazonomus, i, m. azpil handi ; urtegi, uraska
Meabilis, e, iragangarri, iragankor, traukagarri, isurkor
Meatus, us, m. iragaitza, iraganaldi ; bide, iraganbide, ubide, ireki, arte; meatus spirandi, hatsodi, tzintorkoskor
Mecastor! ala Kastor! (emakumeak egin zina)
Mechanicus, a, um, makina-, mekanika-, mekaniko; iz. m. mekanikari, burdinarotz
Meconium, ii, n. opio, lobelar
Medea, ae, f. Medea, azti ezaguna, sumurgile ezaguna
Medeis, idis, f. Medea-, aztikerizko
Medela, ae, f. sendabide, sendaketa; sendagai, sendagailu
Medens, entis, medeor po. iz. m. sendagile
Medeor, eris, eri, dep. intr. sendatu, artatu; ars medendi, sendagintza; eraginkor izan; antolatu, konpondu
Medi, orum, mpl. mediarrak
Media, ae, f. Media, Asiako lurralte
Mediastinus, i, m. esklabo ezdeus
Medica, ae, f. alpapa, luzerna ; sendagile (emakumea) ; gaixozain ; emagin
Medicabilis, e, sendagarri, sendakor
Medicamen, inis, n. sendagailu ; zital ; ongarri, ongailu ; aztikeria, begizko ; apaingailu
Medicamentaria, ae, f. (ars), sendakintza
Medicamentarius, ii, m. sendagaigile
Medicamentum, i, n. sendagai, sendagarri ; zital, pozoi ; liluraldi, sorginkeria ; margo, apaingailu, ukendu, usaingozo
Medicatio, onis, f. sendaketa, osabide

1. **Medicatus**, a, um, medico, medicor pi. ; sendagarri, sendatzeko, sendakor ; gantzua, igurtzia ; zitaldua, pozoitua
 2. **Medicatus**, us, m. aztisendagailu
Medicina, ae, f. sendakintza ; sendagailu ; arinketa ; kimaketa (mahatsa) ; apaingailu
Medicinalis, e, osa-, senda-, osasungarri, sendatzeko, osasunkor
Medicinus, a, um, osa-, osasungarri, sendatzeko, osasunkor
Medico, as, are, tr. intr. artatu, osatu, sendatu ; gantzutu, igurtzi ; margotu
Medicor, aris, ari, dep. artatu, osatu, sendatu ; medicari alicui edo aliquem, norbait sendotu
 1. **Medicus**, a, um, Mediako ; mediatar
 2. **Medicus**, a, um, osasungarri, sendagarri
 3. **Medicus**, i, m. sendagile ; ebakitzale
Medie, adb. halahola, halaxe, ahal bezala, doi bat
Medietas, atis, f. erdi, arte
Medimnum, i, n. **Medimnus**, i, m. medimno, hatu idorren neurria
Mediocris, e, erdiko, arteko ; nolabaiteko, halaholako ; neurridun, zuhur
Mediocritas, atis, f. eskastasun, urritasun ; mediocritas ingenii, adimen eskasa ; neurri, arte, erdi, hein, doi
Mediocriter, adb. zuhurki, doi ; halahola, zikoizki ; geldiro
Mediolanum, i, n. MEDIOLANO (Milano)
Meditabundus, a, um, gogoetatu, pentsakor
Meditamenta, orum, npl. lehenlan, antolaketa, lehen argibideak
Meditate, adb. nahitara
Meditatio, onis, f. hausnarketa, gogoeta ; antolaketa, ariketa, ikasketa
Mediterraneus, a, um, lurren erdiko ; mediterranea (loca), erdiko lurra
 Meditor, aris, ari, dep. tr. gogoetatu, gogoan erabili, hausnartu ; aztertu, barnatu ; ari izan, jardun ; erabaki, gogoan hartu, egingai izan
Medium, ii, n. erdi, arte, erdiune ; oste, argizabal, on orokorra ; in medio, guztien ikuemenean, helmenean ; hein, doi
Medius, a, um, erdiko, arteko, tarteko, -erdi, zatitua ; in medio foro, forumaren (enparantzaren erditan), in medio urbe, hiriaren erditan ; medius dies, eguerdi ; erdia ; arrunta, halaholako ; doiko, heineko ; media oratio, mintzaldi heineko ; zalantzako, bitarako, bi zentzuko ; aldegabeko ; ararteko, arartekari
Medius Fidius, (juvet), ene fedea !, balinba ! noski ! segurki !
Medulla, ae, f. ezurmuiñ ; bihotz (landare) ; mami (frutu) ; irin (ale) ; barrunbe
Medullitus, adb. pozik, gogotik
 1. **Medus**, a, um, Mediako
 2. **Medus**, i, m. mediar
Medusa, ae, f. Medusa, Gorgonetatik bat
Megalensis, e, Zibela, Zibelaren ; megalenses ludi, Zibelaren osperako jaiak
Megalesia, orum, npl. Zibelaren osperako jaiak
Megara, ae, f. Megara, orum, npl. Megara hiria
Megaricus, **Megarus**, a, um, Megarako
Mehercule, **Mehercle**, (juvante), Mehercules (juvet), ala Herkules ! bai noski, ene fedea !
Mel, mellis, n. ehti (erle) ; gauza gozo, on ; mintzaera ehti ; hoc mihi melli est, hori gozo zait
Melancholicus, a, um, goibel, ilun, gogoilun
Meles, **Melis**, is, f. azkonar, harzku ; lepagorri, martina
Melica, ae, f. oda (eresi)
 1. **Melicus**, a, um, musika-, eres- ; ehti, goxo ; liriko, bihotz-
 2. **Melicus**, m. bihotzolerkari, olekari liriko
Melilotos, i, f. itsabalki, usobelar, irusta
Melina, ae, f. larruzorro
Melinus, a, um, irasagar- ; irasagarra bezala hori
Melior, us, oris, bonus konp. hobe ; hobeki ; baliosago ; garrantzitsuago, adoretsuago, eztiaogo ; ik. bonus
Melisphyllum, i, n. garraiska, larain
Melita, ae, f. Melita (Malta) ; Dalmaziako uharte ; Ioniako hiri
Melitensis, e, Melitako
Melitinus, a, um, ehti-, eztizko
Melius, adb. bene konp. ; hobeki, hobeto, gehiago ; melius est, hobe da ; ik. bene
Meliuscule, adb. hobekito
Meliusculus, a, um, melior txikigarria, hobetxo
Mellarius, a, um, eztidun, eztitsu ; iz. m. erlezain, erlejabe, eztigile
Melleus, a, um, ehti-, eztizko
Mellifer, era, erum, eztidun, eztitsu
Mellilla, ae, f. nire kutuna ! nire maitea !
Mellitulus, a, um, ehti-, eztizko ; gozo ; nire kuttuna ! nire arraroa !
Mellitus, a, um, ehti-, eztizko ; gozo ; nire kuttuna ! nire arraroa !
Mellopepo, onis, m. meloi
Melos, i, n. eresi
Melpomene, es, f. Melpomenes, trageriako musa
Membrana, ae, f. mintz, azal ; larru ; pergamo, ohol

Membranaceus, a, um, azaldun, minzdun ; leun
Membranula, ae, f. minztxo ; pergamino, ohol
Membratim, adb. zatika, atalka, puskaka ; xehean, xeheka
Membrum, i, n., **Membra**, orum, npl. gorputz ; gorpuzki ; atal, zati, puska
Memini, isti, isse, tr. intr. oroitu, gogoratu, oroitarazi ; meminisse de aliquo, norbait aipatu
Memor, oris, m. oroiti ; jarraitzaile, eskerroneko, eskergaiztoko ; oroitarazle
Memorabilis, e, oroitgarri, gogoragarri, aipagari
Memorandus, a, um, memoro aditzadj. esateko, oroitzeko ; ospetsu, aipatua, oroitgarri
Memoratus, a, um, gogoratua, aipatua ; ospetsu, ezaguna
Memoria, ae, f. oroitmen, gogo, buru ; memoria vacillare, oroitmen eskas izan ; oroipen, oroitzapen ; memoriam rei conservare, zerbaiten oroitzapena gorde ; garai, garai historikoa ; usque ad memoriam nostram, guitaraino ; aipu, ospe, omen ; historia, ageri, agerbide, txosten, ohitura
Memorialis, e, oroitlagun
Memoriola, ae, f. oroitmen, oroitagiri
Memoriter, adb. gogoz, buruz
Memoro, as, are, tr. oroitu, gogoratu ; aipatu, esan, azaldu ; memorant (inf.), dioe
Memphis, is edo idis, Memfis, Egiptoko hiri
Menaechmus, i, m. Menekmo, deitura ; pl. Menekmoak, Plautoren komedia
Menda, ae, f. akats, noku, orezta ; huts (antzeko, kopia)
Mendacium, ii, n. gezur, iruzur, azpikeria ; antzeko
Mendaciunculum, i, n. gezurtxo
Mendax, acis, gezurti ; gezurrezko, alegiazko, izun, antzeratua
Mendicatio, onis, f. eskaletasun ; eske, eskean ibiltze
Mendice, adb. behartsuki, txiroki
Mendicitas, atis, f. eskaletasun ; behargorri
Mendico, as, are, tr. intr. ; Mendicor, aris, ari, dep. intr. eske ibili, eskean ibili
1. **Mendicus**, a, um, eskale-, behartsu
2. **Mendicus**, i, eskale
Mendose, adb. oker, eskaski, huts eginez
Mendosus, a, um, oker, okerreko, akastun, makur ; mendosus liber, idazki gezurrezko ; hutsegile
Mendum, i, n. akats, noku, orezta ; huts (antzeko, kopia)
Menelaus, **Menelaos**, i, m. Menelao, Spartako errege
Mennipus, i, m. Menipo, filosofo ziniko
Mens, tis, f. arima ; gogo, buru, adimen, adimendu ; mentis acies, gogo zorroztasun ; zuhurtasun, compos suae mentis, zuhur; jarrera, izaera, tankera ; bihotz, adore, indar ; mentes alicui dare, norbaiti bihotz eman ; asmo,xede, helburu, eginahi ; in mentem mihi venit, gogo dut, gura dut ; eodem mente esse, erabaki berean iraun ; erranahi
Mensa, ae, f. mahai, janari ; secunda mensa, secundae mensae, mahaiazken, onkeria ; erakusmahai, langela, diruetxe ; mensa publica, herrialtxor
1. **Mensarius**, a, um, dirutza-, finantza-
2. **Mensarius**, ii, m. dirulari
Mensio, onis, f. neurri, neurketa
Mensis, is, m. hil, hilabete ; singulis mensibus, in singulos menses, hilero
Mensor, oris, m. neurtzaile ; geometra
Menstruus, a, um, hileroko ; hileko, hilabeteko, menstrua cibaria, janari hilabetekoa
Mensula, ae, f. mahaitxo
Mensularius, ii, m. dirulari
Mensura, ae, f. neurketa ; neurgailu ; neurrera, kopuru ; majore mensura reddere, irabazitan itzuli ; hein, garrantzi
Mensus, a, um, metior pi. ; neurtzaile ; iragaile ; pasibo. neurtu, izartu, igaroa, iragan
Menta, **Mentha**, ae, f. menda, peldo
Mentio, onis, f. aipamen, aipu ; mentionem alicujus rei, de aliqua re, de aliquo facere, zerbait aipatu, gogorazi ; adierazpen, iritzi, aburu
Mentior, iris, iri, itus sum, dep. gezur egin, iruzurtu ; hitza jan ; alegia egin ; huts egin ; spem mentita seges, uztak uste baino gutxiago eman zuen ; ihakin egin, aizundu, okertu ; asmatu ; mailegatu, jesan, iduri egin ; bonum civem mentitur, hiritar onaren iduria egiten du ; mentiri varios colores, margo ezberdinez bere burua tindatu
Mentitus, a, um, mentior pi. ; gezurti ; hizjale, uduri egile, alegia egile ; gezurrezko, alegiazko, antzeratua, itxuratua
Mentor, oris, m. Mentor, Ulixesen adiskidea
Mentum, i, n. kokots ;izar
Meo, as, are, intr. joan, igaro, ibili
Mephitis, is, f. kirats gaixto, kirats ustel
Meracus, a, um, garbi, huts ; oso
Mercabilis, e, erosgarri
Mercatio, onis, f. salerospen, tratu, irabazpide
Mercator, oris, m. salerosle, tratulari ; saltzaile
Mercatorius, a, um, salerosle-, salerospen-
Mercatura, ae, f. salerospen, tratu, irabazpide
Mercatus, us, m. salerospen, tratu ; azoka, saltoki ; biltzarre

Mercedarius, ii, m. saristatzale
Mercedula, ae, f. sarito ; irabazitxo
 1. **Mercennarius**, a, um, sariko, saripeko
 2. **Mercennarius**, ii, m. langile, morroi, mutil
Merces, edis, f. sari, lansari ; mercede aliquem conducere, diharu orde norbait lanerako hartu ; zigor ; mercedem prodigionis habere, saldukeriagatik zigortua izan ; kalte ; irabazi, etekin, hobari
Mercimonium, ii, n. erospen, jabeleta ; salgaiak, erosgaiak
Mercor, aris, ari, dep. intr. salerosi ; tr. erozi
Mercurialis, e, Merkuario-, Merkurioaren
Mercurius, ii, m. Merkuario, eleder-, salerospen-, lapur- Jainko, Merkurioaren itxura ; Merkuri (izarbel)
Merda, ae, f. gorotz, kaka
Mere, adb. oso, osoki, txit
Merenda, ae, f. askari, arrastiriaskari
Merens, entis, mereo eta mereor po. ; gai, merezidun ; duin, laguntza ekarle
Mereo, es, ere, ui, itum, tr. intr. irabazi, gai izan, merezi ; sarigarri izan, ospegarri izan, ; bene mereri de re publica, herriaren ospegarri izan ; lortu, ardietsi, iritxi, eskatu, bildu, eskuratu ; mereri stipendia, gudari-saria eskuratu, sodado izan ; mereri immortalitem, hilezina lortu
Mereor, eris, eri, itus sum, ik. mereo
Meretricius, a, um, ematxar-
Mereticula, ae, f. ematxar
Meretrix, icis, f. ematxar
Mergae, arum, fpl. sardes ; matxarde
Merges, itis, f. azao, sorta
Mergo, is, ere, mersi, mersum, tr. murgildu, urperatu ; sartu, aurtiki, xurgatu ; mersus vino somnoque, lohordi, ordilapa ; ezkutatu, gorde
Mergus, i, m. itsasbele, uherroi ; aldaska (mahats)
Meridianus, a, um, eguerdiko ; hegoaldeko ; iguzkibegiko
Meridiatio, onis, f. bazkalondo, eguerdilo
Meridies, ei, m. eguerdi ; hegoalde
Meridio, as, are, intr. eguerdiloa egin
 1. **Merito**, adb. hain zuzen, hain zuzen ere
 2. **Merito**, as, are, tr. irabazi
Meritorius, a, um, sarigarri, duin, gai ; astekal akuratua ; saltzeko, salgarri
Meritum, i, n. irabazi, merezi ; sari, zigor ; merezimendu, ezmerezimendu ; esker, sarigai, ongi
 1. **Meritus**, a, um, mereo pi. merezitua, zor zaiona, zuzen ; lortua, erdietsia
 2. **Meritus**, a, um, mereor pi. irabazole ; sarigarri ; soldado mutil
Merops, opis, f. erlatxori, sagartxori
Mersi, mergo perf.
Merso, as, are, tr. murgildu, urperatu, ureztatu
Mersus, a, um, mergo pi.
Merula, ae, f. xoxo
Merum, i, n. ardo huts
Merus, a, um, huts, nahasgabe ; soil, bakar, egiazko ; merae nugae, huskeria egiazkoak
Merx, cis, f. salgaiak, erosgaiak ; hatuak
Mesopotamia, ae, f. Mesopotamia, Asiako lurralde
Mespilum, i, n. mizpira
Mespilus, i, f. mizpirondo, mizpiratz
Messana, ae, f. Mesina, Sizialako hiri ; Mesena, Meseniako hirinagus
Messena, ae, eta Mesene, es, f. Mesena, Meseniako hirinagus
Messenia, ae, f. Mesenia, Peloponeseko lurraldea
Messenius, a, um, Meseneko, Meseniako, mesenetar, meseniar
Messio, onis, f. uztaketa
Messis, is, f. uzta ; uztaketa ; uztaro
Messor, oris, m. uzta biltzaile
Messorius, a, um, uzta biltzaile-, uzta biltzailearen
Messus, a, um, meto 2. pi.
Met, meus eta suus izenorde, adjektiboei lotu hizkia : egomet, mihimet, memet, nosmet ...
Meta, ae, f. kono, txuntxur ; zirkuko mugari : horren ingurua egin behar zen ; muga, helburu
Metallicus, a, um, metal-, metalezko
Metallifer, era, erum, metaldun, metaltsu
Metallum, i, n. meatoki ; metalla exercere, meak baliatu ; mealan ; damnare in metallum, mealanetara kondenatu ; metal
Metamorphosis, eos eta is, f. itxuraldaketa, antzaldaketa
Metaphora, ae, f. metafora
Metatio, onis, f. neurketa, mugaketa
Metator, oris, m. neurtzaile ; mugatzaire
Meticulosus, a, um, beldurti, uzkur, izukor ; ximen

Metior, iris, iri, mensus sum, dep. tr. neurtu, igaro ; banatu ; metiri frumentum exercitui, soldadoei garia banatu ; onetsi, balioztatu

1. **Meto**, as, are, tr. neurtu

2. **Meto**, is, ere, messui, messum, intr. uzta egin ; tr. bildu, uzta bildu, moztu, ebaki ; hil, zendu, eho

Metor, aris, ari, dep. tr. neurtu, mugatu; mutari castra, kanpatu, oihaletxolategia jarri; igaro, iragan

Metricus, a, um, neurrizko, metriko

Metrum, i, n. neurri, hizneurria

Metuendus, a, um, metuo aditz adj.; beldurgarri, izugarri, lazgarri

Metuens, entis, metuo po.

Metuo, is, ere, ui, utum, tr. intr. beldurtu, izutu, dilindan izan, zalantzan egon; metuere ab aliquo, norbaitenganik beldur izan; metuere de vita sua, bere biziarengatik beldur izan; metuere de aliquo, norbaitenganik beldur izan; metuo ne, beldur naiz...; saihestu, baztertu

Metus, us, m. beldur ; grina, urduritasun, erreustasun ; metum afferre alicui, norbaiti beldurra sortu ; larderia

Meus, a, um, ene, enea, nere, nerea ; meum est illud facere, enea da hori egitea ; mea injuria, jasan dudan kaltea ; nere maitea: meus Nero, Nero nere adiskidea ; mintzo naizen hori : homo meus, ene gizon hori ; iz. meum edo mea, nere ontasunak ; mei, neretarrak, ene adiskideak, ene herritarrok

Mi, mihi laburra ; meus bok.

Mica, ae, f. paska, bihi, ale, apur

Micans, antis, mico po. ; argi, distiratsu

Mico, as, are, micui, intr. dardaratu, ikaratu, jauzi, pilpiratu ; distiratu, argitu ; micare (digitis), hatz jokoan ari izan

Micturio, is, ire, intr. pixagale izan ; maiz pixegin

Micui, mico perf.

Midas, ae, m. Midas, Frigiako errege

Migratio, onis, f. herrialdaketa ; esanahialdaketa

Migro, as, are, intr. herrialdatu, igaro, iragan ; atzerritu, herbestetu ; migrare e edo de vita, hil, zendu ; itxuraldatu ; tr. eraman tokiz aldatu ; hautsi (legea)

Miles, itis, m. soladado, gudutalde ; oinezko, oinezkotalde

Milesius, a, um, Miletoko, miletoar ; maitezko ; iz.mpl. miletoarrak

Miletus, i, f. Mileto, Ioniako hiri (ile, purpura, Talesen aberria ; lizunkeria)

Milia, mille pl.

Miliens, adb. milatan, mila aldiz

Milies, adb. milatan, mila aldiz

Militaris, e, gudulari-, gudu-, gudako ; militaris aetas, gudako adin ; gerla gose, gerlari

Militariter, adb. gudulari legez

Militia, ae, f. soldadotza, gudaritza ; gerra, gudaldi ; prima militia, lehen gudaldia ; militiae, gudaldian, gerran ; gudutalde ; militiam cogere, gudutaldeak jaso ; magister militiae, gudalitzindari

Milito, as, are, intr. gudulari izan ; gerra egin

1. **Milium**, mille gen.pl.

2. **Milium**, ii, n. artatziki, urria, hagana (landare)

1. **Mille**, zenbateko deklinaezina, mila

2. **Mille**, s. npl., Milia, milium, Millia, millium ; mila bat ; mille hominum, mila bat gizon ; multa milia, mila asko ; mille (passuum), milako (1478 m. 5) ; mille (modiorum), mila gaitzeru ; mille frumenti, mila gari gaitzeru ; mille (assuum edo sestertium) mila sesterzio

Millesimus, a, um, milagarren ; millesimo ante anno, mila urte lehen

Millia, ium, ik. mille

Milliarium, ii, n. milarri, mila urrats

Milliarius, a, um, milako, mila urratseko

Milliens, adb. milatan, mila aldiz

Millies, adb. milatan, mila aldiz

Miltiades, is, m. Miltiades, Atenaseko gudalitzindaria

Miluus, i, m. miru, ulain

Milvinus, a, um, miru-, ulain- ; miruantzeko

Milvus, i, m. miru, ulain ; gizon kako

Mima, ae, f. antzezlarisa

Mimallonides, um, f.pl. Bakantak

Mimice, adb. antzezlariera, antzezlari gisa

Mimicus, a, um, antzezlari-, irriantzezlari- ; izun, itxurati, nabar

Mimula, ae, f. antzezlarisa gazte

Mimus, i, m. irriantzezlari ; irriantzerki, jostagailu

Mina, ae, f. mina, ehun drakmako hazta, pisua ; zilarmeaztegi ; xehe (diru)

Minaciter, adb. zemaiz, mehatxuz

Minae, arum, f.pl. zemaiak, mehatxuak, galbideak ; mutur (lur, etxe...)

Minanter, adb. zemaiz, mehatxuz

Minatio, onis, f. zemaijeta, mehatxuketa

Minax, acis, zemaigarri, mehatxugarri ; muturdun

Minerva, ae, f. Minerba, zuhurtasunaren Jainkosa ; invita Minerva, Minerbagatik, hau da jarreragabe, adimena bortxatuz, bere burua eraginez ; adimen, adiera

Mingo, is, ere, minxi edo mixi, mi(n)ctum, intr. pixegin

Miniarius, a, um, berungorri-, berungorrizko ; gorribizi

Miniatulus, a, um, gorrai

Minime, parum sup. ; batere ez, ez ezeretan, ez deusetan ; gutxienik ; quam minime, den gutxiena, ahal gutxienik ; bederen, behintzat

1. **Minimum**, adb. gutxienik ; non minimum, ainitz, asko, batez ere, batik bat ; bederen, behintzat
2. **Minimum**, i, n. gutxien

Minimus, a, um, parvus sup. ; txikien ; gutxien ; minimus natu, gazteena (hirutatik harantz)

Minio, as, are, tr. hargorri igurtzi

1. **Minister**, tra, trum, lagungarri, laguntzaile ; ministro baculo, makilaren bidez, makilari esker
2. **Minister**, tri, m. morroi, mutil ; apaiz ; aholkari, egile, kide ; minister sceleris, gaizkiaren kide, eskumakila

Ministerium, ii, n. mutilgo, laguntza ; ministerium facere alicui, norbaiten sehi izan ; ministerium nauticum, marinego

Ministra, ae, f. mirabe, miskandi, neskato ; apaiz (emakumea) ; laguntzaile, egile

Ministrator, oris, m. morroi, mutil ; aholkari

Ministratrix, icis, f. mirabe, miskandi, neskato ; aholkarisa

Ministro, as, are, tr. intr. -n sehi, mutil, neskato, miskandi izan ; egin, ari izan, joanarazi ; ekarri, eman

Minitabundus, a, um, zimaigile

Minitor, aris, ari, dep. tr. zimaitu, mehatxatu ; minitari alicui aliquid edo aliqua re, norbait zerbaitez larderiatu

Minum, ii, n. hargorri ; gorribizi

Minius, a, um, hargorriko ; gorribizi

1. **Minor**, aris, ari, dep. mutur izan, gora izan ; zimaitu ; minari mortem alicui, norbait ehaiteaz mehatxatu ; aldarrikatu, oihustatu
2. **Minor**, us, gen. oris, parvus konp. gutxiago ; dimidio minus, erdiaz gutxiago ; apalago : minores facere, apaldu ; minores vendere, ez karioago saldu, merkeago saldu ; gazteago : minor natu, gazteena (bietatik) ; iz. pl. gazteak, ondokoak, ondorengoa

Minos, ois, m. Minos, Kretako errege, Infernuetan epaile

Minotaurus, i, m. Minotauroa, erdi gizon, erdi zezen

Minous, a, um, Minos-, Kretako

Minume, **Minumus...** ik. minime...

Minuo, is, ere, i, utum, tr. puskatu, xehatu, apurtu, hautsi, lehertu; gutxitu, txikitu; capite minuere se, hiritargoako zuzenak galdu; honditu, suntsitu, ezereztu

Minus, adb. parum konp. gutxiago, apurrago; minus triginta diebus, hogeita hamar egun gutxiago; minus atque minus, gero eta gutxiago; quo minus...eo minus, gutxiago ... eta gutxiago...; eo minus...quo edo quod, hainbat gutxiago...non...; non edo haud minus, hain, hainbat; ez, gutxi, batere ez; minus intellexi, ez dut batere ulertu; si edo sin minus, bestela, baizik

Minuscules, a, um, txikixeago

Minutatim, adb. puskaka, zatitzoka, txikika, xeheki ; astiro, geldiro, emeki emeki

Minute, adb. pusketan, hizki txikietan ; txikika, xehean ; zikoizki

Minutim, adb. pusketan, xehean

Minutio, onis, f. gutxipen, murriketa

Minutus, a, um, minuo pi. ; xehe ; reticulum minutis maculis, maila xehedun sare ; apal, arrunt, oihes ; minuta plebes, jende apala ; puskatua (idazki)

Minya, arum, mpl. Argonautak

Mirabilis, e, harrigarri, izugarri, egundoko

Mirabiliter, adb. izugarriki, harrigarriki, ezinobe

Mirabundus, a, um, harritua, izutua,

Miraculum, i, n. edertasun, mirari, harrigarri ; esse miraculi alicui, norbait harriarazi

Mirandus, a, um, miror aditzadj. harrigarri, izugarri, miragarri

Miratio, onis, f. harridura, mirespen

Mirator, oris, m. goresle, miresle

Miratrix, icis, f. goresle, miresle (emakumea)

Mire, adb. harrigarriki, izugarriki

Mirifice, adb. harrigarriki, izugarriki

Mirificus, a, um, egundoko, harrigarri, izugarri ; mirificantissimus

Miror, aris, ari, dep. tr. harritu ; mirari (inf. edo quod, si, cur), harritu...delakotz, beit- ; miror unde, qua causa, nahi nuke jakin zerengatik ; miretsi, goretsi ; maite izan, aztertu, bilatu, lehiatu

Mirus, a, um, harrigarri, miragarri, miresgarri, goresgarri

Miscellaneus, **Miscellus**, a, um, nahas, nahasmahas ; gaixto, kente gaixtoko

Misceo, es, ere, miscui, mixtum edo mistum, tr. nahasi, bateratu, elkartu ; edaria antolatu ; sartu, abiatu (borroka) ; miscere certamina, borrokatu, gudukatu ; irauli, nahasmahas ezarri ; miscere rempublicam, herria erautzi ; nahaspilatu

Misellus, a, um, txar, urrikalgarri, ahul ; misella spes, itxaropen ahula

Misenia, arum, nppl. Miseno, Kanpaniako hirinagus

Misenensis, e, Misenoko

Misenum, i, n. Miseno

Miser, era, erum, zorigaiztoko, zorigabeko ; txiro, behartsu, ahul, baliogabe : eri, gaixo

Miserabile, adb. zorigaitzoz, zoritzarrez, ondikoz, errukiz
Miserabilis, e, urrikarri, deitoragarri, ilun, gogogabe, bihozgabe
Miserabiliter, adb. zorigaitzoz, zoritzarrez, ondikoz, urrukiz
Miserandus, a, um, miseror aditz adj. ; urrikarri, urrikalgarri
Miseratio, onis, f. erruki, urrikalmendu, urrikaltasun
Miseratus, a, um, miseror pi. ; urrikarri, urrikalgarri
Misere, adb. zoritzarrez, zoritgaitzez ; urrikariz, urrikalduz ; itsutuki, zoroki, nahasiki
Misereo, es, ere, ui, eritum eta ertum, intr. errukitu, urrikaldu ; ik. misereor eta miseret
Misereor, eris, ereri, eritus eta ertus sum, dep. intr. errukitu, urrikaldu ; inverts. ; me eorum miseretur, urrikal diet
Miseresco, is, ere, intr. errukiz beterik izan, samurtu, bigundu
Miseret, ere, inverts. me miseret tui, hitaz urrikal naiz
Miseria, ae, f. zorigaitz, helgaitz, behargorri ; neke, nahigabe ; urduritasun, atsekabe, kezka
Misericordia, ae, f. urrikalmendu, erruki ; misericordiam habere, urrikaldua edo urrikalgarri izan
Misericors, cordis, errukior, urrikalkor
Miseror, aris, ari, dep. tr. deitoratu, urrikaldu
Misi, mitto perf.
Missicius, a, um, askatua (gudularia)
Missile, is, eta **Missilia**, ium, npl. aurtikigaiak : gezi, azkon, ezten ; herriari aurtiki emaitzak
Missilis, e, aurtikigarri ; missile telum, azkon
Missio, onis, f. aurtiketa, bidalketa ; opor, lanuzte, zaharsari, gudulari-askapen, askapen (atxilotu) ; barrejadura (biltzarre), barkamen : sine missione pugnare, heriotzeraino borrokatu
Missitus, a, um, askatua (gudularia)
Missito, as, are, tr. askotan, sarritan bidali
Missor, oris, m. oinaztarri igorlea
1. **Missus**, a, um, mitto pi. ; bidalia, igorria ; aurtikia ; vox nulla missa est, hitz bakarrik ez zuten esan ; kargua utzia, zaharsaridun, askatua (gudulari), kargutik kendua, amaitua ; missos facere honores, nagusitzak utzi ; isildua, kendua ; ut haec missa faciam, horietaz isil egon nadin
2. **Missus**, us, m. bidalketa ; aurtiketa ; missus sagittae, geziaren helmena
Mistio, **Mistus...ik.** mixt...
Mite, adb. eztiki, etsituz
Mitella, ae, f. buruzerrenda ; herskailu (sendatzeko)
Mitesco, is, ere, intr. eztitu, beratu, berotu ; hezi (abere) ; erraztu (malda)
Mithridates, is, m. Mitridates, Pontoko errege
Mithridateus, **Mithridaticus**, a, um, Mitridates-
Mitifico, as, are, tr. beratu, leundu, liseritu ; hezi, antzakatu ; samurtu, bigundu
Mitigatio, onis, f. samurketa, baketze, emaketa
Mitigo, as, are, tr. eztitu, ondu, zohitu, beratu, bigundu ; egosiari, errarazi ; hezi ; eztitu, ematu
Mitis, e, gozo, bera, guri, uxter, zohi ; bihozbera, errukior ; ezt, eme, bare, baketsu, hezia ; emankor
Mitra, ae, f. mitra, Frigiako txano
Mitratus, a, um, mitradun
Mitto, is, ere, misi, missum, tr. bidali, igorri, helarazi, idatzi ; mittore litteras alcui, norbaiti eskutitza bidali ; mittore legatos, ordezkoak bidali ; bultzatu, aurtiki, irauli ; mittore sub jugum, uztarpean iraganarazi ; mittore se in aquas, urrera jauzi ; entzunarazi, sortu (landare) ; mittore vocem, cantus, mintzatu, abestu ; mittore radices, erroak sortu ; utzi, gelditu, barkatu ; mittore milites, gudulariak askatu ; mittore senatum, senatua geldiarazi ; mittore reum, gaiztagina askatu
Mitulus, i, m. muskulu, xirla
Mityleneae, arum, fpl. Mitilene, Lebos uharteko hirinagusia
Mitylenaeus, a, um, **Mitylenensis**, e, Mitileneko, mitilinetar
Mitylene, es, f. Mitilene
Mixtim, adb. nahasmahas
Mixtio, onis, f. nahasdura
Mixtura, ae, f. nahasketa, nahasdura
Mixtus, a, um, misceo pi.
Mnemonides, um, akus. as, fpl. Musak, Mnemosineren alabak
Mnemosyne, es f. Mnemosine, Orroitmenaren jainkosa
Mobilis, e, higikor, higigarri ; res mobiles, altzarriak ; azkar, zalu, arin ; mobile agmen, gudutalde arinak ; alditsu, aldakor, harruzka
Mobilitas, atis, f. higikortasun, ibilkortasun, arintasun ; aldakortasun, fluxatasun ; bizitasun (gogoa)
Mobilito, as, are, tr. higikortu
Mobiliter, adb. biziki, arinki
Moderabilis, e, eztigarri, aringarri, hezigarri
Moderamen, inis, n. bideratzaire, zuzentzaile ; moderamen navis, endaitz, lema ; zuzendaritza, gobernu
Moderate, adb. neurriz, neurtuz, zuhurki ; moderate ferre, lasai, geldiro jasan
Moderatio, onis, f. gobernu, zuzendaritza, zuzenketa, eztidura ; neurri, hein, eredu, oreka, neurritasun
Moderator, oris, m. gobernatzaile, zuzendari ; moderator exercitus, gudosteko zuzendari ; moderator navis, untzizain ; eztitzaire, jabaltzaile
Moderatrix, icis, f. gobernatzaile, zuzendari ; eztitzaire, jabaltzaile (emakumea)

Moderatus, a, um, zuhur, zentzudun, burudun, urri ; neurridun, arautua, antolatua ; moderati mores, ohitura neurridunak ; moderata oratio, idazkera eratsu

Moderor, aris, ari, dep. tr. intr. lagundu, eraman, gidatu, zuzendu, antolatu, menderatu ; jabaldu, eztitu ; moderari currum, gurdia gidatu ; moderari linguae, zuhurki mintzatu

Modeste, adb. eraz, erabidez

Modestia, ae, f. neurri, neurritasun, eratasun ; apaltasun, begirune, menpetasun, sotiltasun ; lotsa

Modestus, a, um, txiki, xume ; eratsu, erakor, lotsakor, zintzo, zuhur ; apal, isil

Modice, adb. neurtuz, eraz, zuhurki, zintzoki ; modice aliqua re uti, zerbaite zuhurki baliatu ; isilki, apalki ; ahulki, xuhurki, eskaski

Modicum, i, n. gutxi bat, apur bat

Modicus, a, um, neurridun, neutructa ; doi, halaholako, biarteko ; modicus homo, gizon biarteko ; txiki, ahul, urri ; modicus pecuniae, diru gutxidun

Modificatus, a, um, neutructa, mugatua

Modiolus, i, m. orgardatz, gurpegi

Modium, ii, n. modio, eduki neurri, lakari (8 l. 75) ; modio pleno, ugari, oparo

Modius, ii, m. ik. modium

1. **Modo**, adb. bakarrik ; non modo...sed etiam, ...ez ezik...ere bai ; modo non, ia ; si modo, baldin ba- ; tu modo, hi, behintzat; orain ; sarri, laster ; arestian, berriki, orauntsu ; modo..modo ; modo...nunc ; modo...tum, eatb., noiz...noiz ; batean...batean
2. **Modo**, bakarrik edo modo dum, ut, si, lokailu., -n ber

Modulate, adb. eztiki, gozoki

Modulatio, onis, f. antolaketa, eraketa, neurriketa ; neurri, eztitasun, eresi, melodua ; doinualda

Modulator, oris, m. neurritzale, antolatzale ; soinujoile

Modulatus, a, um, modulor pi. ; abestu duena ; jokatu duena ; abestua, jokatua ; musika-, eres- ; neurridun

Modulor, aris, ari dep. tr. eresneurtu ; abestu ; jo (tresna)

Modulus, i, m. neurri, armonia, soinu goxo ; erregea

Modus, i, m. neurri, izari ; neurritasun, hedadura, luzetasun, kopuru ; modus agri, arlo hedadura ; melodua, eresi, doinu ; modi tibicinis, txirula doinu ; hein, doi, eratasun ; extra, supra, praeter modum, neurrigabe, gehiegi ; bono modo, doi, heinean; muga, mugarri, amaiera, bukaera ; modum facere sumptibus, gastuer hein bat ezarri ; erabaki, lege ; era, bide, jarduera ; in edo ad modum (gen.), eran, gisan

Moecha, ae, f. ohaide

Moechor, aris, ari, dep. adulteriogile

Moechus, a, um, lizun, likits

Moenia, ium, npl. harresiak, hiriesparru ; hiri

Moerens... ik. maerens...

Mola, ae, f. errortarri ; irin sakratu

Molaris, e, errota-, errotako ; iz.m. molaris (lapis), harrikozkor, harrimokor ; molaris (dens), hagin

Molarius, a, um, errota-, errotako

Moles, is, f. mukuru, zama, azta ; rудis indigestaque moles, meta itsusi eta itxuragabeko ; luebaki ; harginlan ; kai, etxe ; gerra tresna ; oste, sorta, handitasun, garrantzi, neke, oztopo ; totam belli molem sustinere, gerraren zama osoa jasan

Moleste, adb. nardagarriki, higuingarriki ; nekez, nahigabez, ezinbestez ; moleste ferre, nekez jasan ; urrikitu, damutu

Molestia, ae, f. atsegabe, nahigabe, neke, grina, kezka ; bilaketa (hizkera)

Molestus, a, um, nekagarri, aspergarri, unagarri, gogaikarri ; bilatua (hizkera)

Moletrina, ae, f. errota

Molimen, inis, n. indarka, handitasun, garrantzi ; jarduera, sino

Molimentum, i, n. indarka ; sine magno molimento, neke asko gabe, errazki, ehiki

Molior, iris, iri, itus sum, dep. tr. eraiki, metatu, mukurutu, harresitu ; moliri vallum, babestu ; inarrosi, irauli, aurtiki, jaso ; moliri navem, lematu ; moliri portam, atea jauzarazi ; moliri fundamenta ab imo, oinarriak zulatu ; egia, -ri lotu, abiatu ; gogartu, hausnartu ; isilik jokatu ; moliri defectionem, saldutzeko gogoa izan ; piztu, sortu, eragin ; moliri somnum, loarazi

Molitio, onis, f. higiketa, metaketa, pilaketa, eraikintza ; aldaraketa ; molitio agri, lurritzulera

Molitor, oris, m. eraikitzaile, egile ; pizle, eragile

Molitrix, icis, f. sorrarazle, pizle (emakumea)

Molitus, a, um, molo eta molior pi.

Mollesco, is, ere, intr. legundu, biguindu ; andregixondu ; hezi, otzandu

Mollicus, a, um, beraska

Mollimentum, i, m. eztidura

Mollio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. eztitu, txikitu, gutxitu, guritu, leundu ; mollire clivum, aldapa leundu, berdindu ; mollire vocem, ahotsa eztitu ; hezi, otzandu, baretu, ematu ; mollire mores, usantzak, ohiturak baretu ; mollire iras, haserreak eten ; etsitu, jo, bihozgabetu ; molliri : eztitu, baretu, guritu ; atzeratu, utzi

Mollis, e, malgu, zoli ; mollia brachia, beso malguak ; eztu, bigun, uxter ; egosia ; gazte, bihozbera, minbera ; molles anni, haurtzaro ; ahul, andereantzeko ; mollis philosophus, filosofo maritxu ; amultsu, maitagarri, maitale ; arrunt, berezko ; hunkigarri (hizkera) ; molles querelae, intziri amultsuak ; lau, zapal ; egoki

Molliter, adb. malguki, airoksi ; ahulki, indargabe ; molliter aegritudinem pati, nahigabearen kontra adoregabe ; atseginkoiki ; eztiki, emeki, bihozberaki, errukiorki ; isilka, isilik, arinki ; aldapaska, patarska

Mollitia, ae, f. malgutasun, aruntasun, guritasun, mardotasun ; ahuldura, ahulezia ; minberatasun ; animi est ista mollitia, hori izakeraren ahulezia dago ; lizunkeria, atseginkeria

Mollities, ei, f. ik. mollitia

Mollitudo, inis, f. malgutasun ; zolitasun (ahots) ; malgutasun, adoregabe

Moio, is, ere, ui, itum, tr. eho, irindu ; zehatu, apurtu

Molossus, a, um, molosiarat- ; molossus canis, alandor, horalano

Molui, molo perf.

Moly, yos, n. molios, baratzuri mota bat

Momentum, i, n. higidura, aldaketa ; momenta Fortunae, Gorabeheraren aldaketak ; garrantzi, eragin ; esse maximi momenti, garrantzi handikoa izan, eragin handia izan ; aliquid levi momento aestimare ; zerbaitetx axol gutxi izan ; gutxi bat, apur bat, zatitxo, arte, une, lipar ; parvo momento, arte laburrez, desara laburrez

Momordi, mordeo perf.

Monaulos, **Monaulus**, i, m. txirula

Monedula, ae, f. belatxinga, belexega

Moneo, es, ere, ui, itum, tr. oharrarazi, oroitarazi ; monere aliquem de re edo rem edo rei alicujus, norbait zerbabetaz oroitarazi ; aholkatu, piztu, bultzatu, berotu ; eos moneo, aholkatzen ditut ; adierazi, argitu, jakinarazi ; iragarri ; gaitzetsi zigortu

Moneris, is, f. arruan lerro bakoitzeko untzi

Moneta, ae, f. Moneta, Junonen izengoitia; Junonen tenplua (han zen dirutegia); diru, dirugintza; diru egteko molde, ohe

Monetalis, e, diru-

Monile, is, n. iduneko, lepoko, pl. bitxiak, joia

Monumentum...ik. monum...

Monitio, onis, f. gaztigu, iritzi, irizpide, aholku, oharpen, zentzaldi, gaitzespen

Monitor, oris, m. aholkari, gidari; irakurle; ohortarazle, isilesale (antzerkian); gaitzesle

Monitum, i, n. edo **Monita**, orum, npl. aholkuak, oharrak; iragarpenak, orakuluak

1. **Monitus**, a, um, moneo pi.
2. **Monitus**, us, m. aholku, ohar, oharpen ; iragarpen, orakulu

Monopolium, ii, n. monopolio, jabeoso

Mons, montis, m. mendi, muno ; harrimokor ; meta, pila

Monstrabilis, e, ohargarri, aipagarri

Monstrator, oris, m. erakusle, irakasle

Monstrifer, era, erum, mamuekoizle

Monstro, as, are, tr. erakutsi, ikusarazi, ezagutarazi, agertu ; probatu ; zirikatu, piztu, berotu

Monstrosoe, ik. monstruose

Monstrosus, ik. monstruosus

Monstrum, i, n. susmo (jainkoek bidali zantzu) ; bitxikeria ; mamu, mamutzar ; zorigaitz, izurrite, itxes, gaiztakeria ; mirari ; monstra dicere, liluragarriak esan

Monstruose, adb. izugarriki

Monstruosus, a, um, izugarri, gaitz, berezi, miragarri

Montanus, a, um, mendi-, mendiko, mendietako ; menditar, menditsu ; iz. mpl. herri menditsuak ; goikerriak

Monticola, ae, m. f. menditar

Montivagus, a, um, mendizale, bortuzale

Montosus, a, um, menditsu ; malkar, ikeltsu

Montuosus, a, um, menditsu ; malkar, ikeltsu

Monumentum, i, n. oroitgarri, oroitgai ; etxe bikain ; hilobi ; itxura ; pl. agiriak, argibideak, urtekariak

Mora, ae, f. epe, luzapen ; oztopo, eragozpen, traba ; arte ; mora temporis, epe, hutsarte

Moralis, e, ohitura-, ohiturazko

Morans, antis, moror po. ; adj. astitsu, geldi, baratz ; berantiar, luzakor

Moratius, adb. morate konp. astiroago, geldiago, baratxiago

Morator, oris, m. luzatzaire, trabatzaire, oztopo egile ; berantiar, luzakor ; sasiabokatu

1. **Moratus**, a, um, moror pi. luzakor, berantiar, egona
2. **Moratus**, a, um, bidezko, legezko ; egiazko, ohiturazko, berezko, jitezko

Morbidus, a, um, gaixo, eri ; kaltegarri

Morbosus, a, um, gaixo, eri ; ahul, erikor

Morbus, i, m. gaixotasun, gaitz, eritasun ; in morbum incidere, gaixotu ; grina, kezka

Mordacitas, atis, f. garraztasun, bizitasun (gustu) ; erregarri, erretzaile

Mordaciter, adb. karrakatuz, marruskatuz, jatez (lima) ; sarkorki, zorrozkia

Mordax, acis, ausikitzaire ; ziztari ; mingar, mingaitz, mingots ; zorrotz ; higagarri ; erregarri ; eztenkari, pikokari, kitzikari

Mordeo, es, ere, momordi, morsum, tr. ausiki, horzkatu ; mingar, mingots izan

Mordicus, adb. ausikiz, hortzekin ; tematsuki, isikorki, gogorki

1. **More**, mos abl. s.
2. **More**, adb. zozoki, ergelki

Moretum, i, n. jateko, janari (baratzuri, belar, gaztan, ardo...)

Moribundus, a, um, hiltzeko, hiltzer, hilurren ; hilgarri, hilkor

Morigero, as, are, intr. atsegin hartu, onartu, on izan, gogalgin izan

Morigeror, aris, ari, dep. intr. ik. morigero
Morio, onis, m. jostari, sokarrari
Morior, moreris, mori, mortuuus sum, dep. intr. hil, zenu, azken hatsa eman ; endurtu, herbaldu, makaldu ; amaitu, itzali ; zimeldu
Moriturus, a, um, morior p. etorkizuna ; zenduko, hiltzekoa
Moror, aris, ari, dep. intr. luzatu, berandu, geldiro ari izan ; morando, luzean ; ne multis morer, laburki, azkenean ; egon, bizi; akusatiboarekin. atxiki, gogor egin ; morari impetum hostium, etsaiaren oldarari gogor egin ; axolatu
Morose, adb. ubelki, gogoilunki
Morositas, atis, f. ubeldura, ilundura
Morosus, a, um, ubel, gogoilun, gogolarri
Morpheus, ei eta eos, m. Morfeo, loaren jainkoa
Mors, mortis, f. herio, heriotza ; mortem obire, hil, zenu ; mortem alicui inferre, afferre, norbait hil ; mors necessaria, heriotza berezko ; mors arcessita, bere buruaz beste egite ; mors memoriae, oroitmen galera ; gizon hiltzer, gorpu, hilotz
Morsico, as, are, tr. jankatu, haskilatu
Morsiuncula, ae, f. ausiki arin
1. **Morsus**, a, um, mordeo pi.
2. **Morsus**, us, m. ausiki, hozkada ; mingostasun ; zirika, bekaizteria, belzdura ; neke, buruhauste
1. **Mortalis**, e, hilkor, hilbehar ; iragankor, iragangarri ; gizaki-, gizakiaren, gizatiar
2. **Mortalis**, is, m. gizaki ; pl. gizonak, gizadi
Mortalitas, atis, f. hilkortasun ; ahulezia, laburpen, iragankortasun ; gizadi, gizakiak
Mortarium, ii, n. kareorre, saltsarri ; aska
Mortifer, **Mortiferus**, a, um, heriozko, herioemaile, hilgarri
Mortifere, adb. hilzorian, hilbidean
Mortuuus, a, um, morior pi. ; hila, zendua ; elbarritua, gelditua ; ahul, ezeptatua, adoregabe ; indargabetua (legea)
Morum, i, n. masusta, martzuka
Morus, i, m. martzukaondo
Mos, moris, m. ohi, ohitura ; mos est, ohi da ; de more, ohi bezala ; izaera, biziera, aztura ; Graecorum more, grekatarrak bezala ; jazkera ; bakoiztasun ; eredu, arau, lege ; morem sibi facere, bere eginbidea bezala hartu ; nahikeria, suo more vivere, bere kabuz egin
Mosa, ae, f. Mosa, Galiako ibai
Mosella, **Mosula**, m. Mosela, ibai
Motacilla, ae, f. urtxori, buztanikara
Motio, onis, f. higidura, hididura
Motiuncula, ae, f. sukartxo
Moto, as, are, tr. higitu, inarrosi
1. **Motus**, a, um, moveo pi.
2. **Motus**, us, m. higidura, inarrosaldi ; motus terrae edo motus, lurrikara ; pl. dantza, gorputz ariketak ; bizitasun (hizkera) ; joanetorriak ; keinu ; bihozsimiko, irrika, durdua ; bihozkada, zoramendu ; jazarraldi, oldar ; arrazoi, zergati
Movens, entis, moveo pi. garaiagarri, eramangarri ; ondasun xehe ; higikor, bizi
Moveo, es, ere, movi, motum, tr. higitu, inarrosi ; movere se, higitu ; movere alas, hegala higitu ; movere membra edo moveri, dantzatu ; abiarazi, aurrerarazi ; movere hostem in fugam, etsaiari ihes eginarazi ; moveri, movere edo movere se, abiatur, joan, ihes egin ; aldarazi, baztertu, saihestu, aterarazi ; movere aliquem ex possessione, norbaiti jabetesuna kendu ; movere aliquem ex edo de sententia, norbaiti iritzetze aldarazi ; ukitu, beldurtu, urduritu, uzkurtu ; bilem movere, haserratu ; kitzikatu, zirikatu, berotu, piztu ; movere risum, irri eginarazi ; kordokatu, durduzatu ; hautsi, urratu ; movere fidem foederis, ituna urratu ; hasi ; movere bellum, gerra hasi ; sortu, ekoiztu (landare)
Mox, adb. laster, sarri, berehala ; gero, ondoren
Mucesco, is, ere, intr. usteldu ; mindu, zurmindu
Mucidus, a, um, mindua, zurmindua ; mukitsu
Mucor, oris, m. mindura, minkura
Mucosus, a, um, ligatsu, ligardatsu
Mucro, onis, f. moko, mutur ; aho (tresna) ; ezpata
Mucronatus, a, um, mokodun
Mucus, i, m. lanburi, zintzehun
Mugil, ilis, m. murla
Muginor, aris, ari, dep. denbora iragan, auzepaitu ; zalantzatu ; hausnartu, gogoan erabili
Mugio, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. orro, marruma egin ; mugientes, abelarriak ; ozendu, aranatu, durunda egin
Mugitus, us, m. orro, marruma, marruka, azantz, arrabots, zarata
Mula, ae, f. mandoeme
Mularis, e, mandoeme-, mando-
Mulceo, es, ere, mulsi, mulsum, intr. laztandu, balakatu ; lausengatu, goretsi ; eztitu, ematu, baretu ; mulcere iram, haserrea eztitu ; jostatu, lilaratu ; mulcere aures, belarrietarako atsegina, entzutea laket izan
Mulciber, beri, m. Mulciber, Balkanoren deitura ; sua
Mulco, as, are, tr. jo, kaskatu ; gaizki erabili ; male mulcare, andeatu, hondatu
Mulcta, ae, f. isun, xixa ; mulctam dicere, isuna eman ; mulctam committere, isundua izan
Mulctaticius, a, um, isunaren ondoko, isunaretiko
Mulctatio, onis, f. isunketa

Mulcto, as, are, tr. isundu, zigortu ; multare mortis, hiltzera eman
Mulctra, ae, f. eraisketa ; esne ; esneontzi, kotxu
Mulctrarium, ii, n. eta **Mulctrum**, i, n. eraisketa, esne, kotxu
Mulctus, us, m. eraisketa
Mulgeo, es, ere, **mulsi**, **mulsum**, tr. eraitsi, jetsi ; mulgere hircos, eginahalak egin, zazpi ahalak egin (h. h. akerren eraistera saiatu)
Muliebris, e, emakume-, emakumeen, emakumeetako ; malgu, motel, maritxu
Muliebriter, adb. emakumeantze, emakume bezala ; adoregabe, axolgabe
Mulier, eris, f. emakume, andre ; emazte
Muliercula, ae, f. emaztetto, emaztekino
Mulierosus, a, um, andrezale, andrekoi
Mulinus, a, um, mando-, mandoeme-
Mulio, onis, m. mandozain ; eltxo
Mulionius, a, um, mandozain-
Mulleus (calceus), i, m. oski gorri (gurdimagistratuen)
Mullus, i, m. arraingorri, barbarin
Mulseus, a, um, eztidun, eztitsu
Mulsi, mulceo eta mulgeo perf.
Mulsum, i, n. (vinum), ardo eztidun
Mulsus, a, um, mulceo pi. eztidun, eztitsu ; otzan, maitagarri
Multa...ik. mulet...
Multesimus, a, um, askotarik bat ; txiki, nimino
Multi, ae, a, ik. multus
Multibibus, a, um, edatun, zurrutari
Multicavus, a, um, zuloaskodun
Multifacio, is, ere, tr. goretzi, goratu
Multifariam, adb. toki askotan
Multifer, fera, ferum, ekarkor, emankor
Multifidus, a, um, zatitua ; bereizia ; ibai ahoaskodun
Multiforis, e, sarrera askodun
Multiformis, e, askotariko, taiduaskodun ; aldakor
Multiforus, a, um, zuloaskodun (txirula)
Multigeneris, e, mota askotako
Multigenerus, **Multigenus**, a, um, mota askotako
Multijugis, e, **Multijugus**, a, um, beste askorekin uztartua ; asko, anitz ; korapilotsu
Multiloquium, ii, elaketa, kalaka, berriketa
Multiloquus, a, um, kalakari, elaketari, berriketari
Multimodis, adb. era askotan, gisa anitzetara
Multimodus, a, um, era askotako, askotariko, ezberdin
Multiplex, icis, izurtua, tolestatua; bihur ; nahasia ; anitz, asko, zenbakoitz ; askotariko, aldakor, ezberdin
Multiplicabilis, e, ugalarri ; anizgarri
Multiplicatio, onis, f. ugalketa ; anizketa
Multipliciter, adb. era askotan ; askotan, maiz, ardura
Multiplico, as, are, tr. ugaldu, aniztu, askotu
Multitudo, inis, f. multzotasun, oste, saldo, talde ; jente xehe, xeheria
Multivagus, a, um, alderrai, harahonakari, ibildaun
Multo, adb. asko, anitz ; multo magis, askoz gehiago ; multo alter, beste gisaz ; multo ante, ante multo, aspaldi ; haud multo post, post non multo, geroxeago ; ceteros antebant, anitez indartsuago zauden
1. **Multum**, adb. asko, anitz ; non multum, gutxi ; plus, plurimum
2. **Multum**, i, multus n. izen bezala ; kopuru
Multus, a, um, anitz, asko ; multi, gizon asko ; quid multa ?, zerengatik hainbeste ele ?; ne multa, laburzki ; unus a multis edo de multis, giza xehe bat, zoinahia ; luze, aurreratua ; multus sermo, elkarrizketa luzea ; multo mane, goizean goizik ; hedatua, zabaldua ; garrantzitsua, handi ; multo labore, lan handiren bidez ; nekagarri, barreiat ; ne multus sim, laburtuz ; multum est , luzegi lizate ; plus, plurimum
Mulus, i, m. mando
Mundanus, a, um, mundu-, munduko, lurreko ; iz. lurtar, mundutar
Munde, adb. garbiki, argiki ; antzez, ederki, txukunki
Munditer, adb. garbiki, argiki ; antzez, ederki, txukunki
Munditia, ae, f. garbitasun ; txukuntasun
Mundicies, ei, f. garbitasun, txukuntasun
Mundo, as, are, garbitu, ukuzi
Mundulus, a, um, garbitxo
1. **Mundus**, a, um, garbi, txukun, apain
2. **Mundus**, i, m. apaindura, edergailu ; ukuzgailuak ; izadi ; Lurra, herridiak
Munerarius, ii, m. gladiadore borroka antolatzaire
Munero, as, are, tr. eman, opari eman

Muneror, aris, ari, dep. tr. eman, opari eman
Munia, iorum, npl. egitekoak, eginbidea ; kargu, lansail, zeregin
Municeps, cipis, m. f. hiritar, hiritarsa, herrikide
Municipalis, e, herri-, herriko
Municipium, ii, n. udalerri
Munifice, adb. oparo, nasaiki
Munificantia, ae, f. oparotasun, nasaitasun, eskuzabaltasun
Munificus, a, um, eskuzabal, emankor, emaire ; munificantissimus
Munimen, inis, n. harresi, babespira, babestoki, geriza ; aterbe, laguntza, urgaizgoa
Mumentum, i, n. harresi, babesgarri, geriza ; aterbe, laguntza
Munio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. eraiki, gotortu, harresitu, babestu, gerizpetu ; munire montem, mendia gaztelutu ; zabaldu (bidea) ; munire viam, bidea zabaldu
Munitio, onis, f. eraikuntza, babeskuntza ; gotorleku
Munito, as, are, tr. zabaldu (bidea)
Monitor, oris, m. erakitzale, ingeniarri ; gudulari langile
Munitus, a, um, munio pi. ; gotortua, harresitua, babestua, gerizatua ; zabaldua (bide)
Munus, eris, n. eginbide, lansail, zeregin, ekintza ; munera civilia, herri lansailak ; munere suo fungi, bere lana burutu ; ongi; ehorzketa ; efferre amplio munere, ospe handitan ehortzi ; emaitza, opari ; mittere alicui munera, emaitzak norbaiti bidali ; ikuskizun, gladiadore borrokak ; munus dare, jokoak antolatu
Munuscum, i, n. oparitxo
Munychia, ae, f. Munikia, Atenaseko portua
Munychius, a, um, Munikiako
Muraena, ae, f. itsasuge
Muralis, e, orma-, ormako
Murex, icis, m. maskor ; gorribeltz ; mutur (arkaitz) ; atxemarte
Muria, ae, f. gesal
Muriaticus, a, um, gesaldua
Murinus, a, um, sagu-
Murmur, oris, n. gargara, gurguria (urak) ; murmur, burrunba, orro ; marmar, zurrumurru
Murmuratio, onis, f. marmar ; intziri, auhen, zinkurin
Murmurillum, i, n. gargara, gurguria ; murmur, burrunba, orro ; marmar ; zurrumurru
Murmuro, as, are, intr. gargara, gurguria egin ; ahapetik mintzatu
Murra, Murrha, ae, f. murra, ontzi baliozko egiteko mineral
Murreus, a, um, murrazko
Murrinus, a, um, murrazko ; murrina (vasa), ontzi murrazkoak
Murus, i, m. orma ; harresi ; aterbe, geriza
Mus, muris, gen.pl. murium, m. arratoi, sagu
Musa, ae, f. Musa ; olerki, eresi ; jakintza, jakinduri
Musae, arum, fpl. Musak, jakintza, eresi, olerki...jainkosak
Musca, ae, f. euli
Muscarium, ii, n. euliuxagailu
Musarius, a, um, euli-
Muscipula, ae, f. arratel, atsemarte, satarte
Muscipulum, i, n. arratel, atsemarte, satarte
Muscosus, a, um, goroldio-, goroldiozko, goroldiotsu
Musculus, i, m. arratoi, sagutxo ; gihar, giharre ; muskulo, gerra tresna
Muscus, i, m. goroldio
Museum, i, n. museo, Musen tenplo ; liburutegi, erakustoki, akademia ; egindako harpe
 1. **Musica**, ae, f. musika, soinu ; olerki
 2. **Musica**, orum, npl. musika, soinu
Musice, es, f. musika, soinu ; olerki
 1. **Musicus**, a, um, musika-, eresi- ; olerki-, jakintza-
 2. **Musicus**, i, m. soinulari, soinujoile
Mussito, a, are, intr. isildu, isil egon ; marmar egin ; ahapetik mintzatu
Musso, as, are, intr. ahapetik mintzatu, hitz egin, mamar egin ; burrunba egin (erle) ; isildu, ezkutatu
Mustela, Mustella, ae, f. satandere, andereder ; toila
Mustelinus, a, um, satandere-
Musteus, a, um, fardilo-, fardilotsu, muztio-
Mustum, i, n. fardilo, muztio
Mutabilis, e, aldaragarri, higikor ; aldagarri, aldakor
Mutabilitas, atis, f. higikortasun, aldakortasun
Mutatio, onis, f. aldaketa, aldakuntza ; gorabehera ; mutatio rerum edo mutatio, iraultza ; harreman, salerospen
Mutator, oris, m. aldatzaile
Mutilo, as, are, tr. ebaki, epaitu, moztu, murriztu
Mutilus, a, um, ebakia, moztsua, murriztua
Mutina, ae, f. Mutina, Modena, Galiako hiria

Mutinensis, e, Mutinako

Mutio, is, ire, ivi, itum, tr. intr. marmar ari izan, marmar egin, ahapetik esan ; kirrinkatu, kurrizkatu

Muto, as, are, tr. higitu, aldaratu ; aldatu, bestelakotu ; mutare sententiam, iritziz aldatu ; margotu, tindatu ; saldu ; intr. aldatu, bilakatu, luzatu

Muttio, is, ire, ik. mutio

Mutuatio, onis, f. mailegu,jesaite

Mutue, adb. elkar ; ordainez

Mutum, adb. isilik

Mutuo, adb. elkar

Mutuor, aris, ari, dep. tr. mailegatu ; atera, bildu, lortu ; mutuari nomen a, -tik deitura atera

Mutus, a, um, mutu, hizgabe ; muta, abereak ; isil, isilkor ; mutum forum, enparantza isil ; ezezaguna

Mutuum, i, n. elkartasun ; mailegu

Mutuus, a, um, elkar, elkarren arteko ; mailegatu

Mycale, es, f. Mikales, Ioniako itsasmutur

Mycenae, arum, fpl. Mikene, Argoseko hiri

Mycenenis, idis, f. Mikeneko ; Ifigenia

Myoparo, onis, m. untzi arin, itsaslapurrunzti

Myrica, ae eta **Myrice**, es, f. tamarisko; brana, txilar

Myropola, ae, m. lurringile

Myropolium, ii, n. usaingintza

Myrrha, ae, f. mirra ; mirraondo

Myrreus, a, um, mirraztua ; mirramargo, hori

Myrtetum, i, n. mirtogune

Myrteus, a, um, miro-, mirtozko ; mirtodun, mirtotsu ; mirtomargo, berdeilun

Myrtum, i, n. minto fruitu

Myrtus, i eta us, f. minto, Benusi sakratu zuhaitz ; azkon, minto zurezko

Mysi, orum, mpl. misiarrak

Mysia, ae, f. Misia, Asia txikiko lurralte

Mystagogus, i, m. tenploan altxor zaintzaile

Mysterium, ii, eta Myteria, orum, npl. misterioak, Jainkoen ospakizunak ; mysteria facere, misterioak ospatu ; asmakari, igarkizun, izkutu

Mystes, ae, m. misteriozale

Mysticus, a, um, misteriotsu, izkituzko, izkituko

Mythicus, a, um, mito, ipui-, mitozko ; ipuiezko

N

- Nactus**, a, um, nanciscor pi. ustekabean aurkitu duen ; lortzaile, eskuratzale ; biltzaile, harrapatzale (marfundi, marranta...)
- Nae**, adb. noski, segurki, ziurki, prefosta
- Naenia**, ae, f. eresi, hiletasoinu ; unideipuin ; aztikeria ; zozokeria
- Naevus**, i, m. orbain ; garatxa, hika
- Naias**, adis, eta **Nais**, idis edo idos, akus. ida, f. Naiada, iturrietako ninfea ; Nereida ; pl. Naiadak
- Nam**, **Namque**, lokaialu. ezen, -lako, beit- ; orduan, bada
- Nanciscor**, eris, i, nactus edo nanctus sum, dep. tr. aurkitu, kausitu ; hartu, lortu, harrapatu, bildu (gaixotasun) ; eskuratu
- Nanctus**, a, um, nanciscor pi.
- Nans**, antis, no po.
- Nanus**, i, m. ipotx, nano
- Napaeae**, arum, f.pl. Napeak, basoko ninfeak
- Naphta**, ae, f. nafta
- Napus**, i, m. arbi
- Narbo**, onis, m. f. Narbona, Galiako hiria
- Narbonensis**, e, Narbonako
- Narcissus**, i, m. lilipa (lore)
- Nardum**, i, n. akar, akarlore
- Nardus**, i, m. akar, akarlore
- Naris**, is, eta **Nares**, ium, fpl. sudur ; usaimen, usna ; corrugare nares, sumindu ; mutur (abere), muturzulo ; zorroztasun, gogobizitasun ; iseka, trufa ; emunctae naris senex, zahar zuhur, axolati (h. h. sudur zintz egina)
- Narrabilis**, e, esangarri, kontagarri
- Narratio**, onis, f. kontaketa ; kondaira
- Narratiuncula**, ae, f. ipuin
- Narrator**, oris, m. kontari, kontalari ; historidazle
- Narratus**, us, m. kontaera, ipuin
- Narro**, as, are, tr. jakinarazi, kondatu, esan ; narrant, narratur, omen, dioe
- Narthecium**, ii, n. sendagailu, usainon kutxatila
- Narthex**, ecis, f. futa, otzerribelar
- Nascor**, eris, i, natus sum, dep. intr. jaio, sortu, - urtetako izan ; certo padre nasci, legezko seme izan ; gorpuztu ; jaiki (izar, haize) ; ex palide nascitur amnis, zingiratik, urtokitik sortzen da ibaia ; atera, heldu, etorri
- Naso**, onis, Naso, Obidoren izengoitia = Obido
- Nassa**, ae, f. naza, perttol
- Nasturtium**, ii, n. buminka, baratzekresun
- Nasum**, i, n. sudur ; usaimen ; zolitasun, zorroztasun, usna ; iseka, ihakin
- Nasus**, i, m. sudur ; usaimen ; zolitasun, zorroztasun, usna ; iseka, ihakin
- Nasute**, adb. zoliki, isekatuz
- Nasutus**, a, um, sudurluze ; zoli, zuhur, isekari
- Nata**, ae, f. neskatila
- Natales**, ium, mpl. jaioera, sorrera ; hasiera, hastapen ; jatorri, etorki ; jaioturteurren, jaioturtemuga
- Natalicia**, orum, npl. jaioturtemuga, jaioturteurren
- Natalicius**, a, um, jaioturtemuga-, jaioturtemugako ; natalicia praedicta, aztikeria, horozkopo
- Natalis**, e, jaio-, sort- ; iz.m. jaiotegun ; sortegun ; sex mihi natales ierant, sei urte nuen, sei urteak nituen ; jaioaren jainkoa
- Natalitius**, ik. natalicius
- Natatio**, onis, f. igeriketa, igerialdi
- Natator**, oris, m. igerilari, igerizkari
- Natatus**, us, m. igeriketa, igerialdi
- Nates**, ium, fpl. ipurmasaiai ; uzkorno (hegazti)
- Natio**, onis, f. jendeki, jendaia, aria ; nazio, herridi
- Nativus**, a, um, jaioa ; berezko, sortzarozko
- Nato**, as, are, intr. igerikatu ; hegaldatu, hegan egin ; urgain egon ; kizkurtu ; natando, igerikan ; hedatu, gainditu ; ureztatua izan ; itxi (begiak) ; natantia lumina, ixten diren begiak ; tr. igerikan igaro
- Natryx**, icis, f. ursuge
- Natu**, ik. natu 3.
- Natura**, ae, f. izadi ; natura rerum, izadi ; izatasun, izate ; naturae cedere, zendu, hil ; nolente natura edo contra natura, izatearen aurka ; izakera ; zantzu ; mutsu, usna (abere) ; mota, aria ; bereizitasun ; setsu
- Naturalis**, e, berezko, etorrizko ; izadiko ; jatorrizko, ohiko
- Naturaliter**, adb. berez, jatorriz

- Natus**, a, um, nascor pi. ; jaioa, sortua ; libertino patre natus, aita librotik jaioa ; ante filium natum, semea jaio aintzin ; adineko, urteko ; natus viginti annos, hogei urte adineko, hogei urteko ; profectio nata ab..., abiatua –ngatik ; egina
- Natus**, i, m. seme
- Natus**, us, m. abl. s. bakarrik ; jaiotza ; natu major, lehena (bietatik) ; natus maximus, lehena (askotatik)
- Nauarchus**, i, m. untzinagusi
- Nauclericus**, a, um, untzijabe-, untzijabearen
- Nauclerus**, i, m. untzijabe
- Naucum**, i, n. intxauprintz ; ezer, baliogabe ; non nauci facere, -z axolik ez izan
- Naufragium**, ii, n. untzigalera, untzhondaketa ; hondakinak ; itsasoan galduak ; galera, hondamen, hondamendi
- Naufragus**, a, um, hondatuak, lurjoak, patrimonio naufragus, ondarejale ; galbidetsu
- Naumachia**, ae, f. untzigudu
- Naumachiarius**, a, um, untzigudu-, untziguduko ; iz.m. untzigudulari
- Nausea**, ae, f. itsasjo ; goitigale, goitinahi, okada ; higuin, narda
- Nauseabundus**, a, um, itsasjoa ; nazkagarri, higuingarri
- Nauseator**, oris, m. itsasjoa
- Nauseo**, as, are, intr. itsasjoa izan ; goitigale izan ; goitigaletu, goitinahi izan ; higuindu, nardatu, nazkatu
- Nauseola**, ae, f. goitigale, goitinahi
- Nauseosus**, a, um, okaztagarri
- Nauta**, ae, f. itsasgizon, itsasmutil ; itsasalerosle
- Nauticus**, a, um, itsasgizon- ; itsas-, itsasoko ; nauticae res, itsasketa, itsaskuntza ; nautici, untzigizonak
- Navale**, is edo **Navalia**, orum, npl. untzilangintza ; kai ; untzitresnak
- Navalis**, e, itsas-, untzi-
- Navarchus**, i, m. untzijabe, untzinagusi
- Nave**, adb. lehiatuki, biziki, arretaz
- Nave**, navis abl. s.
- Navicula**, ae, f. untziska, untzitxo
- Navicula ria**, ae, (res) f. itsasmerkataritza, untzijabegoa
- Navicularius**, ii, m. untzijabe
- Navifragus**, a, um, untzigaltzaile
- Navigabilis**, e, untzi-, untzirako
- Navigans**, antis, nавио po. untziz ibiltzaile ; itsasgizon, itsasmutil
- Navigatio**, onis, f. itsaskuntza
- Navigator**, oris, m. itsasgizon
- Naviger**, gera, gerum, untzigarraitzzaile
- Navigolum**, i, n. untziska, untzitxo
- Navigium**, ii, n. untzi, itsasuntzi, uruntzi
- Navigo**, as, are, intr. untziz ibili, itsasoa iragan ; plenissimis velis navigare, oihal beteaz, bizkarrez haizeari untziz ibili ; igerikatu
- Navis**, is, f. itsasuntzi ; navis oneraria, zamauntzi ; navis longa, guduntzi ; in eadem esse navi, elkarrakin –ti lotu, elkarrekin egin ; navibus eta quadrigis (atsotitz), ahal oroz, indar guztiz
- Navita**, ae, m. itsasgizon ; lemari, lemazain
- Navitas**, atis, f. lehia
- Naviter**, adb. lehiakorki, arretaz ; oso, txit
- Navo**, as, are, tr. lehiatu ; arretaz egin ; navare rempublicam, herria zerbitzatu ; navare benevolentiam alicui edo in aliquem, norbaiti onginahia erakutsi
- Navus**, a, um, arretatsu, arduratu, arduratsu, lehiakor, axolati
- Ne**, adb. ezezkoa, ez ; ne quidem..., ez eta... ; ne multa, ez asko, gutxi ; ne jura, ez birao egin
- Ne**, adb. baiezkoa, bai ; bai noski, segurki ; prefosta
- Ne** adb. galdezkoa, zuzenezkoa eta zeharrezkoa
- Ne**, lokailu. agindu, nahi, arren, eske. imperare ne, agindu ... (egin) ez (dezan) ; rogare ne, eskatu ... (egin) ez (dezan) ; oztopo, beldur ; impedire ne, ez utzi (egite) –ra ; timere ne, beldur izan (egin) ez (dezan) ; cavere ne, adi egon (egin) ez (dezan) ; periculum est ne non possit, beldur izaiteko da (egin) ez dezakela ; eman dezagun, ez -n ber ; ne sit malum, eman dezagun ez dela kalte bat, kalte bat ez den ber
- Ne**, neo agintaldi
- Neapolis**, is, f. Napoli, Kanpaniako hiri
- Neapolitanus**, a, um, Napoliko ; napolitar
- Nebula**, ae, f. hodei, laino ; ilunpe ; lanbro ; hauslaino, kelaino ; lurrinketa
- Nebulo**, onis, m. elezuri, maltzur
- Nebulosus**, a, um, lainotsu, lanbrotsu
- Nec**, ik. neque
- Necdum**, lokailu. ez oraino, ez oraindik, ez are
- Necessaria**, ae, f. ahaide, adiskide (emakume)
- Necessarie**, **Necessario**, adb. halabeharrez, ezinbestez, nahi eta ez
- Necessarius**, a, um, baitezpadako, ezinbesteko, beharrezko ; necessaria, beharrak ; lotua, elkar atxikia
- Necessarius**, ii, m. ahaide, askazi, adiskide, nagusi eta bezero
- Necesse**, n. deklinaezin ; behar, beharrezko ; necesse est ut, (subj.), beharrezko da (subj.)

Necessitas, atis, f. halabehar, ezinbeste ; per necessitatem, halabeharrez, ezinbestean, ezinbestez ; behargoria, beharrezkoak ; behar, beharraldi, kinkatxar ; lokarriak (ahaide, adiskide)

Necessitudo, inis, f. behar, betebehar, ezinbeste ; behartsun, txirotasun ; kinkatxar ; lokarri, lotura (odol, adiskikide) ; pl. ahaideak, adiskideak

Necessum est, ik. necesse

Necis, nex gen.

Necne, adb. edo ez, ala ez

Necnon, Neque non, lokailu. eta, bai eta, eta ere, are, hala ere

Neco, as, are, avi edo necui, necatum, tr. echo, hil ; gogaitu, zirikatu, nardatu, ehelegatu

Necopinans, antis, ustegabeen dagona

Necopinato, adb. ustegabeen, tupustean

Necopinatus, a, um, ustegabeko, ezusteko ; ex necopinato, ustegabeen, ezustean

Necopinus, a, um, ustegabeko, ezusteko ; ezustean harrapatua, hartua

Nectar, aris, n. nektare, Jainkoen edari gozo ; edari gozo

Nectareus, a, um, nektare- ; gozo, ezti

Necto, is, ere, nexui edo nesi, nemum, tr. koropilatu, lotu, josi, elkarto ; nectere flores, loreustaiak egin, naharrak egin ; atxilotu ; asmatu ; omnes virtutes inter se nectuntur, onbide guztiekin bat egiten dute

Necubi = ne alicubi, adb. inon ... ez dezan (egin)

Necui, neco perf.

Necunde = ne alicunde, adb. inondik...ez dezan (egin)

Nedum, lokailu. (egin) baino lehen ; adb. are gehiago ; ez ezik

Nefande, adb. lazgarriki, itsusgarriki, zitalki

Nefandum, i, n. oker, gaiztakeria

Nefandus, a, um, doilor, itsusgarri, lazgarri, zital

Nefarie, adb. lazgarriki, itsusgarriki, zitalki

Nefarium, ii, n. oker, gaiztakeria, gogorkeria

Nefarius, a, um, itsusi, oker, zital, izugarri, gorrotogarri

Nefas, deklinagabe, n. zitalkeria, izugarrikeria, gaiztakeria ; per fas et nefas, nolanahi, bide guztiez, indar guztiez ; magnum nefas contrahere, gaiztakeria handia egin ; nefas ! hau lotsa !; ikusgarri, mirari ; gaizkile, zital, gaizto

Nefastus, a, um, galgarri, ilun ; gaizto, zital, doilor, oker ; jainkolegez debekatua ; nefasti dies, egun debekatuak

Negans, antis, nego po.

Negantia, ae, f. eezko hitz

Negatio, onis, f. uko, ukapen

Negito, as, are, intr. uko egin, ukatu, ezeztatu

Neglectio, onis, f. axolagabekeria, uzkeria

1. **Neglectus**, a, um, negligo pi.
2. **Neglectus**, us, m. exaxolakeria

Neglegens... ik. negligens...

Neglexi, negligo perf.

Negligens, entis, negligo po. ; adj. axolagabe, arduragabe, exaxol, arretagabe ; negligens amicis eligendis, adiskideen hautatzeko exaxol ; zirtzel, herabezti

Negligenter, adb. arretagabe, axolagabe

Negligentia, ae, f. utzikeria, zabarkeria, gutxiespen ; exaxolkeria, axolagabekeria

Negligo, is, ere, lexi, lectum, tr. baztertu, sahestu, exaxolatu ; axolagabe izan, gutxietsi, arbuiatu ; auzian ez ezarri, zigorgabe utzi

Nego, as, are, intr. ez esan ; tr. ezeztatu, ukatu ; negabat se vidisse, ez zuela ikusi zion ; ezonartu, nardatu, ez nahi ; negare opem alicui, norbaiti laguntza emaitea gaitzetsi

Negotialis, e, salerospen-, salerospeneko ; egintza-, egintzazko, sail-

Negotians, antis, negotior po. ; iz.m. salerosle, azokari, merkatari

Negotiatio, onis, f. salerosketa, salerospen

Negotiator, oris, m. salerosle, azokari, merkatari

Negotiolum, i, n. salerosketatxto

Negotior, aris, ari, dep. intr. salerosi, salerosketan ari izan

Negotiosus, a, um, axoladun, lantsu, lehiatsu ; lan-, laneko (egun) ; gaitz, eragozgarri, trabagarri, zail

Negotium, ii, n. eginbehar, zeregin, lan, eginbide, sail, arlo ; negotia (publica), administralgoa, gobernu ; alicui dare negotium, norbaiten bizkar ezarri... ; salerospen ; hobariak, joanetorriak ; suum negotium gerere, bere aberastasuna zaindu ; neke, eragozpen, oztopo ; nihil est negotii, ez da gaitz... ; negotium alicui contrahere, norbaiti oztopo egin ; auzi, eztabaida

Nemea, ae, eta **Nemee**, es, f. Nemea, Argolidako hiri eta baso

Nemea, orum, npl. Nemeajokoak, Greziako jaiegunkak

Nemeaeus, a, um, Nemea-, Nemeako

Nemesis, is edo eos, f. Nemesis, gaiztakerien Jainkosa zigortzaile

Nemo, inis, m. nehor ; nemo unus, nemo omnium, nehor, bakotzik ere ez ; nemo alias, beste nehor ; non nemo, inor, norbait, nemo non, guztiak ; neminem novi poetam, olerkaririk ez dut ezagutzen ; baliogabe, ezerezko, is quem tu neminem putas, ezdeustako hartzen duzuna

Nemoralis, e, eta **Nemorensis**, e, baso-, basoko

Nemoricultrix, icis, f. basokobiztanle (emakumea)
Nemorosus, a, um, basotsu ; ostodun, zuhaitzez betea
Nempe, adb. ezen, esan nahi beitu, hau da, dudagabe, bada, beraz
Nemus, oris, n. baso, oihan ; okolu
Nenia, ik. naenia
Nens, neo po.
Neo, es, ere, evi, etum, tr. irun ; echo, ehundu, txirikordatu
Nepa, Nepas, ae, m. lupu, ha rrule ; zodiako : lpuizar
Nepos, otis, m. iloba ; biloba, ilobaso ; ondokoak, ondorengoa ; ondore ; ezdeus, kiskil
Neptis, is, f. biloba
Neptunus, i, m. Neptuno, itsasjainko ; itsaso
 1. **Nequa**, ik. nequis 1 eta 2.
 2. **Nequa**, lokailu. amorekatik eta ; beldurrez eta (egin) ez dezan
Nequam, adj. deklinaezin. gaixto, galgarri, tzar, lizun, oker ; quid hoc nequius ? zer da hori baino tzarragorik ? ; iz.m. kalte, makurkeria, zatarkeria, txaskoini
Nequando = nealiquando, lokailu. beldurrez egun batez (egin) ez dezan
Nequaquam, adb. inola, inolaz ere
Neque, lokailu= et non. eta ez, ez eta ; adb. ezezkoa. ez
Nequedum, lokailu. ez oraino, ez oraindik
Nequeo, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. ezindu ; ezin izan
Nequicquam, Nequidquam, adb. alferretan, alferrik, ondoriogabe ; bidegabe, ziogabe
Nequier, us, nequam komp.
 1. **Nequis**, nequa, nequid, izenorde. beldurrez eta norbait edo zerbait...
 2. **Nequis**, nequa, nequod, adj. beldurrez eta zerbait ...
Nequissimus, a, um, nequam sup.
Nequiter, adb. oker, gaizki, zuzengabe ; gaiztoki, iruzurki ; nequius, nequissime
Nequitia, ae, f. gaiztakeria, bihurrikeria, zuzengabekeria ; tasun gaisto ; aldaketa ; oparotasun ; lizunkeria ; alferkeria ; iruzurkeria, doilorkeria
Nequities, ei, f. ik. nequitia
Nequo = ne aliquo, lokailu. beldurrez eta norabait...
Nereis, idis, . Nereoren alaba, Nereida, itsaslamia. Nereides, um, fpl. Nereidak
Nereius, a, um, Nero-
Nereus, ei edo eos, m. Nero, itsasjainko
Nero, onis, m. Nero
Neroneus, Neronianus, Neronius, a, um, Nero-
Nerunt = neverunt laburpen
Nervii, orum, mpl. Nerbiarrak, Galiako biztanle
Nervose, adb. azkarki, indartsuki
Nervosus, a, um, zaintsu, giharretsu ; azkar, indartsu ; bizi (idazkera)
Nervulus, i, m. zain, indar, adore, kemen
Nervus, i, m. giharri, zain ; idizain, idizurda ; bizitasun (idazki) ; korda, hari (mus.) ; kateak (esklaboak lotzeko), espetxe ; buruzagi ; indar nagusi ; nervi belli pecunia, gerraren indarra dirua
Nesciens, entis, nescio po. ejzakin, ezdakien
Nescio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. intr. ejzakin ; nemo nescit, guztiek badakite ; nescio quis, ezdakit nor ; nescio quando, ezdakit noiz ; ezezagutu, ezulertu, ezohartu ; gaitasunik ez izan ; nescire Graece loqui, grekoeraz hitzegiten ejzakin
Nescius, a, um, ejzakin, ezdakien ; ustegabeko, ezohi ; ezezagun ; nescium habere aliquid, zerbait ez ezagutu
Neu, ik. neve
Neuter, tra, trum, bata ez bestea ; bietatik bakarri ere ez ; berdin, alderagabe ; neutro (gr.)
Neutiquam, adb. inola ez, inolaz ere ez
Neutro, adb. inora ez, inora ere ez
Neutrubi, adb. inon ez, inon ere ez
Neve, adb. ez, ezta
Nevi, neo perf.
Nex, ecis, f. heriotza gogor, hilketa, sakaila, sarraski ; necem alicui inferre, norbait echo
Nexilis, e, korapilagarri, lotgarri
Nexo, as, are, tr. ik. necto
Nexui, necto perf.
Nexus, i, n. uzketa (ontasun), salketa ; eskuratzeko zuzentasun ; zoragiri
 1. **Nexus**, a, um, necto pi.
 2. **Nexus**, us, m. koropilo, lokarri, lotura ; korapilketa, korapiltasun ; zorroztasun (lege) ; zoragiri ; betebehar, agintza
 1. **Ni**, ik. ne ; ez ezta
 2. **Ni**, lokailu. baldin...ez ; hainzuzen ere
Nictatio, onis, f. begikeinu
Nictor, aris, ari, dep. intr. begikeinuz, begikeinuka ari izan
Nictus, us, m. begikeinu
Nidifico, as, are, intr. habia, kabia egin ; ohantzea egin

Nidolor, aris, ari, dep. intr. kabia egin ; bizi, egon
Nidor, oris, m. erreusain
Nidulus, i, m. kabiatxo ; ihestoki
Nidus, i, m. habia, kabia, ohantze ; nidum facere, fingere, habia egin ; habialdi, arrautzaldi ; sail (liburutegi)
Nigellus, a, um, beltzaran
Niger, gra, grum, beltz, ilunpetsu ; hileta- ; kaltekor ; maltzur, gaizto, lapur
Nigrans, antis, nigro po. ; adj. beltz, ilun, ilungarri
Nigresco, is, ere, grui, intr. belztu, ilundu
Nigrico, as, are, intr. beltzaran izan
Nigritia, ae, f. beltz, belztasun
Nigritudo, inis, f. beltz, belztasun
Nigro, as, are, intr. beltz izan ; tr. beltzatu, ubeldu
Nigror, oris, m. beltz, ilunpe, iluntasun
Nigrum, i, n. beltz
Nihil, **Nil**, n. ezerez, baterez, deuserez, ezdeus ; nihil loqui, deus ez esan ; nihil non, guztia, oro ; non nihil, zerbait ; nihil praemii, saririk baterez ; si nihil alicui, besterikgabe, behintzat ; adb. batere, ezereean ; arrazoigabe, zergatigabe ; nihil ad nos, hori ez da gure egiteko ; nihil minus, nihil vero minus, inondik ere, inolaz ere
Nihildum, oraindik ezerez
Nihilominus, ik. nihilum
Nihilum, i, n. ezerez, deusez, huts ; ex nihilo oriri, de nihilo fieri, ezdeusganik sortu, etorri ; pro nihilo habere, baztertu, baxter utzi ; nihilominus, hala ere, hala eta guztiz ere, haatik ; nihilominus quam edo ac..., ...bezainbeste, bezainbat
Niliacus, a, um, Nilo-, Niloko
Niloticus, a, um, Niloko
Nilum, ik. nihilum
Nilus, i, m. Nilo, ibaia
Nimbifer, era, erum, euri ekarle
Nimbosus, a, um, euritsu, ortzitsu
Nimbus, i, m. erauntsi, isola ; hodei, laine ; lurrin, labio ; nimbus arenae, harea laine ; lazkeria, zorigaitz ; kopuru ; atzikia : -tza, -keta, -tze, jentetze, dirutza, euriketa
Nimio, adb. gehiegi ; plus nimio, nimio plus, behar baino, neurrigabe ; asko
Nimiopere, adb. gehiegi, neurrigain, -egi
Nimirum, adb. noski, bai noski, segurki ; iduriz
Nimis, adb. gehiegi, larregi, neurrigain, sobera, -egi ; non nimis, haud nimis, ez gehiegi ; gutxi, hanbat ez
1. **Nium**, adb. gehiegi, larregi, behar baino ; nimium multi, behar baino gehiegi jente ; nimis eta gen. ; -egi
2. **Nium**, ii, n. gaindi, gainerako, gehiegikeria, gehiegitasun
Nimius, a, um, gehiegi, lar, larregi, neurrigabe, handiegi ; gaitz, handi
Ningit, ere, intr. inverts. elurra ari da, elurra da
Nisi, lokailu. ba-, balin ba- -ezkero ; quod nisi esset, hori ez balitz, bestela ; nulla alia merces nisi, ez beste saririk...baino, spem, nisi in virtutem, habent, uste onik ez dute beren adorean baino ; haatik, hala ere, hala eta guztiz ere
1. **Nisus**, a, um, nitor pi. -n bermatzen dena, lehiatzaile, ahalegintzaile
2. **Nisus**, i, m. belatz, gabirai
3. **Nisus**, us, m. eginalah, ahalegin, indar ; bermaketa
Nitedula, **Nitela**, **Nitella**, ae, f. saturdin, sorosagu
1. **Nitens**, entis, nitor po.
2. **Nitens**, entis, niteo po.
Niteo, es, ere, ui, intr. argitu, distiratu ; distiratsu izan ; ondo izan, gizen izan, ondo sortu (landare) ; unde sic nites ? nondik duk itxura distirant hori ?; ospetsua, aipatua izan ; oparo izan
Nitesco, is, ere, nitui, intr. argitu, distiratu ; eder bilakatu, gizendu ; ondo sortu (landare) ; aipu bildu, bere burua ezagutarazi
Nitide, adb. distiratsuki
Nitudus, a, um, argi, distiratsu, garbi, leun ; eder, bizkor, osasundun, gizen eta lodi, emankor ; ospatsu, apain, dotore ; apain (idazkera)
1. **Nitor**, eris, i, nitus edo nixus sum, dep. intr. bermatu, zurkaiztu ; niti baculo, makilari bermatu ; lan egin, ahalegin, igan, jaso, -rantz jo ; niti ad gloriam, omenarantz lehiatu
2. **Nitor**, oris, m. distira, argi, leuntasun, margo ; edertasun ; itxura on ; gantza, loditasun ; apaindura (idazkera)
Nitrum, i, n. gatzun
Nivalis, e, elur-, elurtsu ; hotz, izoztua, hormatua ; zuri, elurra bezala
Nivatus, a, um, elurrez hoztua
Niveus, a, um, elur-, elurrezko ; elurtsu, hotz ; zuri, elurra bezala
Nivosus, a, um, elurtsu, elurdun
Nix, nivis, f. elur
Nixus, ik. nitus 1 eta 2
No, a, are, intr. igerikatu ; itsasuntziz ibili
Nobilis, e, ezagugarri, ikusgarri, ospetsu ; jaiotzaz, jatortasunez ospetsu ; bikain, nagusi, aria oneko (abere) ; duin
Nobilitas, atis, f. omen, aipu, aintza, ospe ; jaiotza, jatortasun ospetsu ; aitoren semeak, handizkiak ; bikaintasun ; aria, odol ona (abere) ; duintasun

Nobiliter, adb. sotilki, xugunki, bikainki
Nobilito, as, are, tr. ezagutarazi, aipatu ; goratu, handizkitu
Nobiscum, gurekin
Nocens, entis, noceo po. ; galgarri, kaltegarri, kaltekor ; hobendun, errudun, gaizkile
Nocenter, adb. kaltegarriki, kaltekorki
Noceo, es, ere, ui, itum, intr. kalte egin ; kaltegile izan
Nociturus, a, um, noceo p. etorkizuna ; kalte egingo duena
Nocivus, a, um, kaltegarri, galgarri
Noche, Noctu, abl. adberbio bezala, gauaz
Noctiluca, ae, f. ilargia, argizagia
Noctivagus, a, um, gauaz han hemenka ibiltzaile
Noctu, adb. gauaz
Noctua, ae, f. hontza, mozolo, kahaka
Noctuabundus, a, um, gauaz bidez ibiltzaile
Nocturnus, a, um, gau-, gauko, gautar ; iz.m. gauko izar
Nocui, noceo perf.
Nocuus, a, um, kaltegarri, kaltekor
Nodo, as, are, tr. lotu, koropilatu, elkartu, koropilatzatu
Nodosus, a, um, koropilatsu, latz ; nahasi, ilun, misteriozko ; lotzeko, tinkatzeko
Nodulus, i, m. adar, adarbegi ; bilo izurdura
Nodus, i, m. koropilo, lotura ; koropilo higikorra, oropilolaster ; kate, bilur ; giltz (ezur), orno, bizkarrezur ; adar, adarbegi ; begi (zuhaitz), kima, ernamuin, broka, burno ; lokarri, elkarratxikidura ; neke, zailtasun
Noli, Nolito, nolo agintaldia
Nolo, non vis, nolle, nolui, tr. eznahi, eza eman ; ezonartu, gaizto izan
Nomen, inis, n. deitura, izen ; nomen habere, capere ex, -tik deitura bildu ; nomen dare, profiteri, edere, soldado sartu, hautagai izan ; nomen accipere, izena hartu ; nomen rei accipere, salaketa (epailearena) eskuratu ; omena, aipu, ospe ; habere nomen, aipatua izan ; itxura, iduri ; rex nomine, non potestate, errege izenaz, ez izanaz ; bereiztasun, nolakotasun ; nomine amico, adiskide bezala ; zergati, arrazoi, aitzaki ; eo nomine, horregatik ; diru mailegu, zor ; nomina facere, diru maileguz eman ; nomina solvere, zorrak ordaindu ; hitz, izenorde
Nomenclatio, onis, f. biltzarrerako dei
Nomenclator, oris, m. (esklabo) izentegikari
Nomenclatura, ae, f. izendegi, izenzerrenda ; izendapen
Nomenculator...ik. nomencl...
Nominalis, e, izen-, izeneko, izenezko
Nominativus, adb. bere izenez, izendatuz ; beraizik, berariz
Nominatio, onis, f. deitura, izendapen, izeneztapen ; aukera, hautaketa
Nominatus, a, um, nomino pi. aipatua, ospetsu
Nominito, as, are, tr. deitu, izendatu, izena eman
Nomino, as, are, tr. deitu, izendatu, izena eman ; goraipatu ; nominari, aipatua izan, ezagutua izan ; bere izenaz deitu ; auziratu, salatu
Non, evezko adb. ez ; non minime, asko, anitz ; non est quod, ez da zerez... ; galdezko adb. non solebas ?, ohi ez huen ? ; non modum edo non solum..., sed..., ...ez ezik, ...ere bai ; non quod, non quo, non quia, ez ...nizala
Nonae, arum, fpl. nonak (errromatar hilabetearen 5. edo 7. eguna)
Nonagenarius, a, um, larrogeita hamar-
Nonageni, ae, a, larrogeita hamarna
Nonagesimus, a, um, larrogeita hamargarren
Nonagiens, Nonagies, adb. larrogeita hamar aldiz, bider
Nonaginta, deklinaezin. larrogeita hamar
Nondum, adb. oraindik ez
Nongenti, ae, a, bederatzti ehun
Nongentiens, Noningenties, adb. bederatzti ehun aldiz, bider
Nonne ?, galdezko adb.
Nonnihil, ik. nihil
Nonnullus, a, um, norbait, zerbait, batzuk
Nonnumquam, adb. batzutan, inoiz
Nonnusquam, adb. toki batzuetan
Nonus, a, um, bederatzigarren ; post nonam (horam), bederatzzi orduak ondoren ; nonae, (partes) praedae, harrapakinatarik bederatzigarrena
Nonusdecimus, nonadecima, nonumdecimum, himeretzigarren
Noram = neveram ik. nosco
Noricum, i, n. Noriko, Danubio hegoaldean Errezia eta Panonia arteko herria
Noricus, a, um, Noriko-, Norikoko
Norim = neverim, ik. nosco
Norma, ae, f. eskuadra ; lege, arau, eredu
Normalis, e, eskuadraz egina, zuzen
Normatus, a, um, eskuadraz neurritua edo egina

Norunt = neverunt, ik. nosco
Nos, nostri eta nostrum, dat. eta abl. nobis, gu, guk ; amor nostri, guretzat duten maitasuna
Noscito, as, are, tr. jakin nahi izan, ezagutu nahi izan ; behatu, begiratu ; jakin, ezagutu
Nosco, is, ere, novi, notum, tr. jakin, ezagutu ; aitortu ; aztertu ; noscere causam, auzia bideratu
Nosmet, guaur, nihaur
Nosse, Nossem = novisse, novissem, ik. nosco
Noster, tra, trum, gure, ene, gurea, enea ; non nostrum est, ... ez zait emana ; guretzat duten ; noster amor, ekarten diguten, guretzat duten maitasuna ; guretar ; nostri, guretarak ; geronen, geuren
Nosti = novisti ik. nosco
Nostras, atis, gure herritar ; iz. mpl. herrikideak
Nota, ae, f. ezaugarri, ezaubide, zantzu ; hizki ; argibide, ohar, oharpen ; idazki ; mota, tasun ; diru irudi ; larrantza (esklabo iheslari), lotsa, belzkeria, laido
Notabilis, e, ohargarri, ikusgarri, ezagugarri ; nabarmen, bikain, ospetsu
Notabiliter, adb. nabarmenki ; ohargarriki
Notarius, ii, m. arinidazle
Notatio, onis, f. zantzketa, zantzu, ezagugarri ; oharketa, azterketa (zentsuratzale) ; zuzenketa ; gaitzespen ; aiputxar, laido
Notesco, is, ere, tui, intr. ezagutua izan, aipu izan ; bere burua erakutsi, buragertu
Nothus, a, um, bort, sasiko ; aria kurutxatzko (abere) ; izun, oker, narriodun, akastun, nokudun
Notio, onis, f. ikasketa, ezagumendu, argibide ; erranahi ; zuzen ; azterketa (zentsuratzale)
Notitia, ae, f. jakintza, ezagutza, ezaguera ; aipamen, omen ; harremanak
Notities, ej, f. jakintza, ezaguera
Noto, as, are, tr. marratu, zantztu ; ohar xeheak ezarri ; esan, agertu, oharrak ipini ; oharteman, sognin ; larderiatu, zentsuratu
Notos, i, m. Notos, haize hegoa
Notui, notesco perf.
 1. **Notus**, a, um, nosco pi. ; ezagutua ; habere aliquem, aliquid notum, norbait, zerbait ezagutu ; iz. mpl. ezagunak ; aipatua, ospetsua ; ezagutzen duen, dakien ; notis est derisui, ezagutzen duenen trufagarri da
 2. **Notus**, i, m. Notos, haize hegoa
Novacula, ae, f.izar nabala
Novale, is, n. luberri ; labaki ; pl. landak, arloak
Novalis, e, alfer (lur) ; novalis (terra), labaki
Novator, oris, m. **Novatrix**, icis, f. berritzaire
Nove, adb. era berriz ; novissime, oraintsu, oraindik orain ; azkenean
Novellus, a, um, berri, ezohi, gazte
Novem, deklinaezin, bederatzi
November, Novembris, is, m. azaro, erromatar urteko 9. hilabetea
November, novembris, bris, bre, azaro-, azaroko
Novemdecim, adb. himeretzi
Novemdialis, Novendialis, e, bederatzi eguneko ; bederatzigarreneko
Novenus, a, um, eta **Noveni**, ae, a, bederatziko ; bederatzibana
Noverca, ae, f. amaizun, amaorde
Novercalis, e, amaizun-
Novi, nosco perf. b adakit
Novicius, a, um, berri ; erosi berria (esklaboa) ; hasiberri
Noviens, adb. bederatzi aldiz, bider
Novies, adb. bederatzi aldiz, bider
Novissimus, novus sup.
Novitas, atis, f. berritasun ; gauza berri ; handizki berriak ; bitxikeria, izugarritasun
Novitius, ik. novicius
Novo, as, are, tr. berritu, zaharberitu, berriztatu ; novare agrum, lehen itzulaldi bat eman ; aldatu ; irauli, jazarri ; asmatu
Novum, i, n. gauza berri
Novus, a, um, berri, hasiberri, gazte ; novae res, iraultza ; vere novo, udaberri hasieran ; beste, ezbeharrezko, ordeko ; ezohiko, ezezaguna ; ezjakina, antzegabe ; novissimus, azken ; novissimo tempore, azkenean ; novissimum agmen, novissimi, atzeko armada
Nox, noctis, f. gaua, ilun, ilunpe ; sub nocte, ilunabarrean ; nocte, de nocte, gauaz ; lo ; aments ; Ifernuak ; itsutasun, itsukeria ; okerbide ; Gaua, jainkosa
Noxa, ae, f. kalte, hoben, oker, hondamen ; huts, legehauste ; zigor
Noxia, ac, f. legehauste ; kalte, gaitz, oker ; kaltekortasun
Noxiosus, a, um, kaltegarri, kaltezkro ; obendun, errudun
Noxius, a, um, kaltegarri, galgarri, kaltezkro ; hobendun, errudun
Nubecula, ae, f. hodeitxo, lainotxo
Nubes, is, f. hodei, laino ; zeru, egurats ; oste, andana, talde ; nubes locustarum, larrapote saldo ; goibeldura, ilundura ; zorigaitz urren, atsekabe
Nubifer, fera, ferum, hodei, laino ekarle ; ekaiztun, ekaizkari
Nubigena, ae, f. hodeietatik jaio

Nubilis, e, ezkongai, ezkongarri
Nubilo, as, are, intr. hodeitsu, lainotsu izan
Nubilum, i, n. zeru lainotsu ; hodeiak, lainoak ; ilunpe, goibeltasun
Nubilus, a, um, hodeitsu, lainotsu ; ekaiztun ; ilun, goibel, beltz ; zorigaiztoko, galgarri
Nubo, is, ere, nupsi, nuptum, intr. ezkondu (emakumea) ; nubere alicui, norbaitekin ezkondu ; virginem nuptum dare alicui, norbaiti alaba ezkontzez eman ; elkartu, elkar lotu (landare)
Nucis, nux gen.
Nucleus, i, m. almendra ; ezur (landare), pipita ; zerbaiten barneko zati gogorra
Nucula, ae, f. intxaurtxo
Nudatio, onis, f. biluzketa
Nuditas, atis, f. apaingabe (idazkera)
Nudius, adb. gaur dago ...eguna ; nudius tertius, gaur hirugarren eguna, etzi
Nudo, as, are, tr. biluzi ; agertu, estalkia kendu, utzi ; lapurtu, ebatsi ; erakutsi, azaldu
Nudus, a, um, biluzia, jantzigabe ; buras ; nudis pedibus, oinuts, ortutsik ; zorrotik kendua (ezpata) ; ehortzigabe ; lapurtua, hustua, huts ; nudam domum reddere, etxea lapurtu ; agor, antzu ; soil, bakar, bakun ; nudum nomen uxoris afferre, emaztetasuna bakarrak ekarri (doterik gabe) ; berezko, apaingabe, arintxo (eleketa), egiati
Nugae, arum, fpl. ergelkeria, ezerezkeria, huskeria, kujuberia
Nugator, oris, m. txantxa egile, ergel, zozo ; ezdeus, petral ; maltzur
Nugatorius, a, um, arin, baliogabe ; zirtzil ; maltzur, gezurti
Nugor, aris, ari, dep. intr. ergelkeriak, huskeriak esan ; iruzurtu, gezur esan
Nullus, a, um, izenorde. inor, batere ez, bakoitzik ez ; non nullus, bitarik bat, asko ; nullus non, guztiak, guztieki ; adj. bakoitzik ez ; ezdene, ezereztuatua, hondatua, hila ; baliogabe, ezdeus, xume, txar
1. **Num**, galdeko adb. ote ?; num quis ? norbait, norbaitek... ote ? ; interrogare num, galdetu ea...
2. **Num**, adb. ik. nunc, orain, are
Numantia, ae, f. Numanzia, Espainiako hiria
Numantinus, a, um, Numanzia-, Numanziako
Numella, ae, f. txarrantxa ; lepoko, zigorgailu
Numen, inis, n. Jainkotasun, Jainko, Jainkoagindu
Numerabilis, e, zenbagarri ; gutxi
Numeratio, onis, f. zenbaketa ; ordainketa
Numeratum, i, n. dirua eskutan ordaindu
Numeratus, a, um, numero pi. ; zenbatua ; ordaindua
Numero, as, are, tr. kontatu, zenbatu ; ordaindu ; ...bezala ezarri, hartu
Numerose, adb. asko, ugari, anitz ; neurri ; apainki (idazkera)
Numerosus, a, um, asko, anitz, koporutsu ; askotarako, askotariko, nahastu ; emankor ; neurriko, neurrizko, arauzko, egoki
Numerus, i, m. zenbaki, kopuru ; pedites, decem milia numero, hamar mila kopuruko oinezkoak ; habere suum numerum, kopuru osoan gaude, ez dago tokirik ; numero, oro har ; super numerum, kopurutik gain ; ad numerum, zenbaki nahikoan, doian, nahiko, doi ; batzar, talde ; mota, mail ; esse in aliquo numero, mail onean izan ; privati militis numero, gudulari soil bezala ; aliquem in numero mitttere, norbait ...mailean sartu ; zati ; neurri, doinuneurri ; in numerum, neurrian ; extra numerum, araugabe, neurrigabe ; neurri, hitz neurkera ; hein (gr.) ; dado ; aritmetika
Numida, ae, a, eta izen, numidar, Numidiako
Numidia, ae, f. Numidia, Afrikako lurralte
Numidica, ae, f. Numidiako oilo
Numidicus, a, um, Numidiako ; numidiar
Nummarius, a, um, diru-, diruko ; sarigudari
Nummatus, a, um, aberats, dirudun
Nummularius, ii, m. dirulari, dirualdatzaile
Nummulus, i, m. diru xehe
Nummus, i, m. diru, diru xehe
Numnam, numne = num
Numquam, ik. nunquam
Numquando, ik. nunquando
Numquid, n. galdezko adb. eta zehargalde
1. **Numquis**, qua, quid, izenorde ; norbait ? edonor ? ; zerbait ? edozer ? ; zehar galdeetan ere
2. **Numquis**, qua, quod, ... batzu, ... bazuk ?
Numus, ik. nummus
Nunc, adb. orain ; ut nunc est, oraintxe, orain bertan ; orduan (iragana eta geroa) ; nunc ...nunc..., noiz...noiz... ; baina, alderantziz ; bada
Nuncine, Nuncine ? adb. orain da ?
Nuncio... ik. berri eman, jakinarazi, aldarrikatu, oihukatu
Nuncubi ? adb. nonbait ? noizbait ?
Nuncupatio, onis, f. izendapen ; ahozko ordeinu ; erabaki (boto) ; eskaintza (liburu)
Nuncupo, as, are, tr. izendatzet ; deitu ; otoiztu, arrendu ; ahozko ordeinua egin ; aldarrikatu, oihukatu, eskaini
Nundinae, arum, fpl. azoka eguna, Erroman bederatzi egunetarik ; merkatu, azoka ; salerosketa
Nundinalis, e, merkatu-, azoka-

Nundinatio, onis, f. salerosketa, azoka, merkatu
Nundinarius, a ,um, merkatutokiko
Nundinor, aris, ari, dep. intr. merkatu egin ; erosi, saldu ; tratu egin ; saldoka, trumilka bildu
Nundinum, i, n. merkatu egun
Nunquando ? adb. ... inoiz ?
Nunquam, adb. nehoiz, inoiz ez ; nunquam non, beti ; ez, batere ez
Nuntia, ae, f. mezulari, berriesale (emakume)
Nuntio, as, are,tr. berri eman, jakinarazi, esan, aldarrikatu
1. **Nuntius**, a, um, mezulari, azaltzaile
2. **Nuntius**, ii, m. mezulari, ordezkari, mandatari ; berri, mandatu ; agindu ; ezkontza hauste agiria ; nuntium uxori remisit, emazteari ezkontza hauste agiria bidali zion
Nuper, adb. orauntsu, berrikitau, berriki ; arrestian, oraindik orain
Nuperus, a, um, berri
Nupsi, nubo perf.
Nupta, ae, f. ezkondua, emazte, lagun
Nuptiae, arum, fpl. ezkontza, eztaiaik
Nuptialis, e, ezkontza-, eztai-, eztaietako
Nuptura, ae, f. ezkongai (emakumea)
Nupturio, is, ire, intr. ezkontirrikitu
1. **Nuptus**, a, um, nubo pi. ezkondua
2. **Nuptus**, us, m. ezkontza, eztai
Nurus, us, f. errain ; emakume gazte
Nusquam, adb. nehon, nehora, ezerezetan ; nehondik nehora
Nutatio, onis, f. burkeinuketa ; kordoketa
Nuto, as, are, intr. burkeinu egin ; zalantzatu, kordokatu ; makurtu
Nutricatio, onis, f. hazkuntza, lixeriketa
Nutricatus, us, m. hazkuntza, lixeriketa
Nutricium, ii, n. hazarretak, hazkezkak
Nutricius, ii, m. aitorde, ugazama
Nutrico, as, are, tr. eta **Nutricor**, aris, ari, dep. tr. hazi, eraiki (haurra) ; sorrarazi (landare)
Nutricula, ae, f. unide, hazama
Nutrimen, inis, n. hazkurri, janari, bazka
Nutrimentum, i, n. hazkurri, janari, jateko ; hazzai
Nutrio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. hazi, bazkatu, bularra eman, eraiki ; sorrarazi (landare) ; artatu, sendatu, osatu
Nutrior, iris, iri, dep. tr. ik. nutrio
Nutritor, oris, m. hazle, eraikitzaire
Nutrix, icis, f. unide, amaorde, ugazama
Nutus, us, m. burkeinu ; keinu ; agindu, gogo, nahi ; erakarrindar
Nux, nucis, f. intxaure ; azal gogor fruitu : ur, gaztaina, almendra ; intxaurtze, intxaurreondo, almendraondo
Nympha, ae, f. ninfa, urlamia,
Nymphaea, ae, f. igelbelar
Nymphe, es, f. ninfa, urlamia
Nysa, ae, f. Nisa, Indiako hiri eta mendi, Bakusi sakratua
Nysaeus, **Nyseius**, a, um, Nisa-, Nisako
Nysaeus, i, m. Niseo, Bakusen izengoitia

O

- O**, harridurazko. (min, boztario, nahi...) oi ! Ai ! O me miserum, oi, nizan dohakabea !
- Ob**, aurretitz, akus. aurrean, aurrez aurre, ertzean ; -gatik ; ob patriam servatam, aberria salbatzeagatik ; ordainez, ordainetan ; ob tacendum, isiltzeagatik, isiltasunaren ordainez
- Obaerarius**, ii, m. ordainduezin, esklabo egina
- Obaeratus**, a, um, zordun, zorратi ; iz. m. esklabo egin zordun
- Obambulo**, as, are, intr. aurrean, luzean, inguruan ibili ; iragan, igaro
- Obarmo**, as, are, tr. armatu
- Obaro**, as, are, tr. landu, itzuli (lurra)
- Obba**, ae, f. pitxer ; eskaintza txarro
- Obbrutesco**, is, ere, tui, intr. alditxartu, konortea galdu
- Obc...ik. occ.**
- Obdidi**, obdo perf.
- Obditus**, a, um, obdo pi.
- Obdo**, is, ere, didi, ditum, tr. aurrean ipini ; hertsia, itxi ; azaldu, aurkezta
- Obdormio**, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. loak egin
- Obdormisco**, is, ere, mivi, mitum, intr. loak hartu
- Obduco**, is, ee, duxi, ductum, tr. aurrera eraman, kontrajarri ; zulatu ; estali ; aurrean hedatu, gainera barreiatu, iraurri ; obducere ceram, ezkoa hedatu ; uzkurtu ; kendu ; zimurtu ; zurrupatu, irentsi
- Obductio**, onis, f. estalpen
- Obductus**, a, um, obduco pi. ; uzkurtua, zimurtua ; ilundua ; kezkati, urduri
- Obduresco**, is, ere, rui, intr. gogortu, zaildu ; soraiotu
- Obduro**, as, are, intr. iraun
- Obduxo**, obduco perf.
- Obediens**, entis, obedio po. men, menpeko ; manuerraz, etorkor, otzan
- Obedienter**, adb. menpez, obedituz
- Obedientia**, ae, f. menpe, menpetasun ; etorkortasun, manukortasun
- Obedio**, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. aditu, entzun ; menpetu, -ren menpean egon
- Obeliscus**, i, m. obelisku, harritzut
- Obeo**, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. intr. -rantz joan, aurrean edo aurka ibili ; tr. inguruan ibili ; iragan, igaro, ikuskatu ; bete, egin, burru ; aurre egin, jarki ; obire pericula, galbideari bihurtu ; intr. hil, zendu, amaitu ; itzali (izarak)
- Obequito**, as, are, intr. aurrean, ondoan, inguruan zaldiz ibili ; tr. zaldiz iragan
- Oberro**, as, are, tr. intr. aurrean, ondoan, inguruan alderrai ibili ; harahonaka ibili
- Obesitas**, atis, f. loditasun, gizentasun
- Obesus**, a, um, lodi, gizen, zorrohandi, hantu ; baldres, trauskil, zakar
- Obeundus**, a, um, obeo aditzadj.
- Obeuntis**, obiens gen. s.
- Obex**, obicis eta objicis, m. f. oztopo, traba ; hesi ; maratila, zarrapo ; naza ; eragozpen, neke, zailtasun
- Obf... ik. off.**
- Obfui**, obsum perf.
- Obhaereo**, es, ere, haesi, haesum, intr. itsasi, eratxeiki, lotu
- Obhaeresco**, is, ere, haesi, intr. itsasi, eratxeiki, lotu ; - in medio flumine, ibaian erdian gelditu ; - alicui, norbaiteki bat egin
- Obhaesi**, obhaereo eta obhaeresco perf.
- Obiens**, euntis, obeo po.
- Obiii**, obeo perf.
- Obirascor**, eris, i, iratus sum, dep. intr. aurka haserratu
- Obiratio**, onis, f. gaitzondo, haserre
- Obiter**, adb. bidean ; gertuz ; berehala, ondoren, sarri
1. **Obitus**, a, um, obeo pi.
2. **Obitus**, us, m. herio, heriotza ; amaiera, bukaera ; hondamen, suntsipen ; itzaltze (izar)
- Obivi**, obeo perf.
- Objaceo**, es, ere, ui, intr. aurrean, ondoan, alboan etzan ; agerian izan
- Objeci**, objicio perf.
- Objectatio**, onis, f. salaketa, -n bizkar ezarte, leporataze
- Objecto**, as, are, tr. aurrean ipini, aurrera aurtiki ; objectare caput fretis, itsasoan murgildu ; erasiatu, eragotzi, kontrajarri
1. **Objectus**, a, um, objicio pi. aurrean ipinia, eskainia ; aurrez aurre jarria ; insula urbi objecta, hiriaren aurrez aurre jarri uhartea ; -n bizkar ezarria, -n gain emana ; iz. pl. erasiak
2. **Objectus**, us, m. aurrean ipinketa ; oztopo ; gauza ikusia

Objicio, is, ere, jeci, jectum, tr. aurrean eazarri, eskaini, adierazi, jakinarazi ; objicere alicui terrorem, norbait izurrarazi ; bihurtu, aurka jarri ; objicere se civium furori, herritarren haserreari bihurtu ; leporatu, eragotzi

Objurgatio, onis, f. gaizkiak, gaitzespen, zentzaldi, erasia, larderia

Objurgator, oris, m. gaizki esale, gaitzesle ; zentzataile, larderiatzaile

Objurgatorius, a, um, zentzaldi-, erasia-, larderia-

Objurgo, a, are, tr. erasiatu, zentzatu, larderiatu, gaitzetsi

Oblanguesco, is, ere, gui, intr. ahuldu, makaldu

Oblatio, as, are, intr. zaunka egin, zaunkatu ; oblatrare alicui, norbaiten aurka gaiztū, oldartu

Oblatum, i, n. eskaintza

Oblatus, a, um, offero pi.

Oblectamen, inis, n. atsegin, josteta

Oblectamentum, i, n. atsegin, josteta

Oblectatio, onis, f. atsegin, josteta, jostaketa

Oblecto, as, are, tr. jostatu, jolastu ; lasaitu, xoratu, atsegin eman

Oblenio, is, ire, ivi, itum, tr. baretu, eztitu

Oblevi, oblino perf.

Oblido, is, ere, ivi, isum, tr. estetu, ito, lehertu

Obligatio, onis, f. eginbide, eginbehar ; hitzemana, lokarri

Obligo, as, are, tr. lotu, elkarto, josi, oztopatu, kateatu, zigilatu (gutun) ; behartu, estetu, bultzatu ; bahitu (ontasunak) ; itundu, gaistakide sarrarazi

Oblimo, as, are, tr. igurtzi ; hetsi, estali

Oblino, is, ere, levi, litum, tr. igurtzi, estali, istinkatu ; hetsi ; marratu ; ezabatu ; zikindu

Oblique, adb. saiheska, zeharka, makurka ; saihetsetik

Obliquitas, atis, f. zehartasun, okertasun

Obliquo, as, are, tr. zeartu, zeharkatu, saihestu

Obliquus, a, um, zehar, zeharreko, saihetseko ; ab edo ex obliquo, in edo per obliquum, zeharka, saiheska, koneska ; saihetseko ; ezkutu, gorde ; bekaizti, etsai, jeloskor ; obliquo oculo, begiohil, betohil

Oblisi, oblido perf.

Oblisus, a, um, oblido pi.

Oblitero...ik. oblit...

Oblitesco, is, ere, tui, intr. ezkutatu, gorde

Oblittero as, are, tr. ezabatu ; suntsitu, ezereztatua

Oblitui, oblitesco perf.

1. **Oblitus**, a, um, oblino pi.

2. **Oblitus**, a, um, obliviscor pi. ahantzi duen ; ahantzia

Oblivio, onis, f. ahanzpen, ahazte ; in oblivionem adduci, gogotik joan ; lex oblivionis, barkamendu lege

Obliviosus, a, um, ahanzkor ; ahantzazgarri

Obliviscor, eris, i. oblitus sum, dep. ahantzi, gogotik joan ; zerbait edo norbait utzi, bazter utzi

Oblivium, ii, eta **Oblivia**, orum, npl. ahanzpen

Obloco, as, are, tr. akuratu (jabeak)

Oblocutor, oris, m. geldiarazle, aurka egile

Oblongus, a, um, luzanga, luzebara, luzaska

Obloquor, eris, i, cutus edo quutus sum, dep.intr. norbaiti hitza moztu ; norbait isilarazi ; gezurtatu ; irain ; batera abestu

Obluctor, aris, ari, dep. intr. aurka borrokatu

Obludo, is, ere, lusi, lusum, intr. aurrean jostatu

Obmolior, iris, iri, itus sum, dep. tr. aurrean edo alboan eraiki ; obmoliri arborum truncos, zuhaitz enborrak eraiki

Obmurmuro, as, ari, intr. marmar ari izan

Obmutesco, is, ere, tui, intr. mututu, isildu ; gelditu, geratu ; dolor obmutuit, mina geratu da

Obnatus, a, um, - alboan jaioa, sortua

Obnise... ik. obnix...

Obnitor, eris, i, ixus sum, dep. intr. euskarritu, bermatu ; aurka borrokatu, jazarri ; ahaleginak, eginahalak egin

Obnixe, adb. indar guztiz, temaz, tinko

Obnixus, a, um, obnitor pi. -ti bermatua ; borrokari, eusle

Obnoxie, adb. mendeginaz, goxoki

Obnoxius, a, um, hobendun, errudun ; gai, -i ekarria ; menpeko, meneko ; ut obnoxios vidit, bere eskupeko ikusi zitueanean ; apal, doilor

Obnubilo, as, are ; **Obnubo**, is, ere, psii, ptum, tr. oihal batez estali

Obnuntiatio, onis, f. aztikeria kaltegarrien agerpen

Obnuntio, as, are, tr. aztikeria kaltegarri direla agertu ; herribatzarrari gogor egin, herribatzarra luzatu ; aurka egin

Obnupsi, obnubo perf.

Obnuptus, a, um, obnubo pi.

Oboediens...ik. obediens

Oboleo, es, ere, ui, tr. intr. ufatu, bafatu ; usnatu, sumatu

Obolus, i, m. obolo (diru greko) eta (hazta)

Oborior, eris, iri, ortus sum, dep. intr. jaio, sortu, hazi, gertatu

Obortus, a, um, oborior pi.

Obp... ik. opp...

Obrepo, is, ere, psi, ptum, intr. –rantz narraztu, herrestatu ; ezustean sartu

Obrepto, as, are, intr. sartu, ezustean sartu

Obrigeo, es, ere, ui, intr. hotzak malgortu

Obrigesco, is, ere, gui, intr. hoztu, gogortu ; soraiotu

Obrodo, is, ere, rosi, rosum, tr. inguruan jankatu, haskilatu

Obrogo, as, are, tr. (legea) kendu, aldatu

Obruo, is, ere, rui, rutum, tr. estali, ezkutu, lurperatu, ehortzi ; murgildu (untzia) ; obruere rei memoriam, zerbaiten oroitzapena ito ; lehertu, zapaldu ; obrui aere alieno, zorrez itoa, zorrez kunkuino izan

Obrussa, ae, f. urre arragoketa ; saiaketa

Obrutus, a, um obruo pi.

Obsaepio, ik. obsepio

Obscene, adb. lizunki, likiski

Obscenitas, atis, f. lizunkeria, likiskeria

Obscenus, a, um, ilun, kaltekor ; zikin, itsusi ; lizun, likits

Obscuratio, onis, f. ilun, ilunpe, ilunaldi, ilundura

Obscure, adb. ilunki, ezargiki ; ebaska, ezkutuan

Obscuritas, atis, f. ilundura, ilunpe, iluntasun ; sorrera apala

Obscuro, as, are, tr. ilundu, goibeldu ; ezkutu, gorde ; histu, ahuldu, txikitu, baztertu

Obscurum, i, n. iluntasun, goibeltasun ; adb. ilunpean

Obscurus, a, um, ilun, argigabe, beltz, goibel ; ezkutua, ezageri ; ezezaguna, apal, xume ; badezpadako, halaholako, ulertezin

Obsecratio, onis, f. eske, herriko otoitzak Jainkoen baretzeko ; gaitzespen (zin eginez)

Obsecro, as, are, tr. eskatu, arrendu, otoi

Obsecundo, as, are, tr. onartu, on izan, lagundu

Obsedi, obsideo eta obsido perf.

Obsepio, is, ire, psi, ptum, tr. hetsi, itsi, gerarazi

Obseptus, obsepio pi.

Obsequens, entis, obsequor po. ; adj. zalu, malgu ; adeitsu, gogalgin ; aldeko, egoki

Obsequenter, adb. gogalginki ; onartez

Obsequentia, ae, f. gogalgintasun, baimen, onarpen ; mendekotasun

Obsequiosus, a, um, gurkari, agurkari

Obsequium, ii, n. begirune ; uzte, jasaite, onarpen ; menpetasun

Obsequor, eris, i, cutus edo quutus sum, dep. intr. onartu, on izan, lagundu, utzi, menpetu, meneratu ; obsequi cordi et animo, bere nahitara egin

1. **Obsero**, as, are, tr. morroilatu, giltzarrapotu
2. **Obsero**, is, ere, sevi, situm, tr. han hor erein

Observabilis, e, ageri, ohargarri

Observans, antis, observo po. ; adj. arretatsu, adeitsu ; betetzaile (lege)

Observanter, adb. arretaz

Observantia, ae, f. azterketa, zelaketa ; legebetatze ; begirune

Observeate, adb. arretaz

Observatio, onis, f. oharpen, oharmen, soegite ; betatze (arau)

Observator, oris, m. oharkari, soegile ; betetzaile

Observito, as, are, tr. arretaz behatu, ohartu

Observeo, as, are, tr. ohartu, sugin, aztertu ; zelatu ; gogartu, gogoeman, oharteman, zaindu ; observandum est ut..., oharteman behar da... ; observandum est ne, oharteman behar da ez... ; bete, gorde, atxiki ; begiratu ; adeitsu izan, begirune izan

Obses, idis, m. gerrako bahitua ; bahi, bahitura, berme

Obsessio, onis, f. inguraketa, setio

Obsessor, oris, m. alboko ; setiatzaile

Obsessus, a, um, obsideo pi.

Obsevi, obsero 2. perf.

Obsideo, es, ere, sedi, sessum, tr. inguratu, setiatu ; jazarri ; zelatu, goaitatu ; intr. eseri

Obsidio, onis, f. inguruketa, setio ; obsidionem relinquere, setioa kendu ; atxiloketa, bahitura

Obsidionalis, e, inguruketa-, setio-

Obsidium, ii, setio, oldar ; segada, zelata ; bahikuntza

Obsido, is, ere, tr. jazarri ; inguratu, setiatu ; hartu

Obsignator, oris, m. zigilatzaire, alboan izenpetzaile

Obsigno, as, are, zigilatu, hetsi ; izenpetu ; obsignare testamentum, ordeinua egin

Obsipo, as, are, tr. aurrerantz aurtiki

Obsisto, is, ere, stiti, intr. aurrean jarri ; bihurtu, gogor egin, aurka egin

Obsitus, a, um, obsero 2. pi.

Obsolefactus, a, um, obsolefio pi.

Obsolefio, is, fieri, factus sum, zikindua izan, doilortua izan

Obsoleo, es, ere, intr. higatu, zakar okitu, zahartu, baliogabetu

Obsolesco, is, ere, levi, intr. higatu, zahar okitu, zahartu, baliogabetu
Obsolete, adb. moda zaharreko
Obsoletus, a, um, zahartua, higatua, moda zaharreko, zimeldua ; arrunt, trauskil ; obsoleta gaudia, atsegina arruntak
Obsolevi, obsolesco perf.
Obsonium, ii, n. ano, janari, jateko, jangai
 1. **Obsono**, as, are, intr. zarata eginez geldiarazi
 2. **Obsono**, as, are, tr. anoak erosi, janari erosi ; ase
Obsonor, aris, ari, dep. tr. anoak erosi, janari erosi ; ase
Obsorbeo, es, ere, ui, tr. irentsi, kurkatu
Obstetrix, icis, f. emagin
Obstinate, adb. iraupenez, temaz, tink
Obstinatio, onis, f. iraupen, irmotasun, tinkotasun ; burugogortasun, burkoitasun, burugogorkeria, burkoikeria, isi, obstinatio taciturno, isilkeria
Obstinatus, a, um, obstino pi. ; adj. irmo, tingo, iraunkor ; burkoi, setati, burugogor, isikor ; obstinatus ad mortem, hiltzea erabakia ; id obstinatum est, erabaki gogorra dago
Obstino, as ; are, tr. tingo egon, setatu, burkoi ; tingo egon
Obstipus, a, um, makurtua, ukurtua, okertua
Obstiti, obsto eta obsisto perf.
Obstitus, a, um, oinaztarriak joa
Obsto, as, are, stiti, intr. aurrean egon, aurrean jarri ; oztopatu, aurka egin, gogor egin ; kalte egin ; eragotzi ; obstare ne, eragotzi ez ... ; non obstare quin edo quominus, ez gogor egin ...
Obstrepoo, is, ere, ui, itum, intr. aurrean, alboan zarata egin, hots egin ; pluvia obstrepit, ebi erauntsia ari da ; zarataz moztu (mintzaria) ; tuba obstrepit clamoribus, turutak arrabotsak estaltzen ditu ; nahasi, nardatu ; obstrepens conscientia, ezagumenaren, kontzentziaren oihua
Obstrictus, a, um, obstringo pi.
Obstringo, is, ere, strinxi, strictum, tr. lokarriz lotu, estetu, tinkatu ; obstringere collum suum laqueo, bilurraz bere burua urkatu ; behartu, hersatu ; obstringi foedere, ituna egin ; hobendun, errudun egin ; obstringere aliquem scelere, norbait gaizkiaz errudun jarri
Obstructio, onis, f. ezkutaketa, gordeketa ; estalki, oihal ; txantxo, mozorro
Obstructus, a, um, obstruo pi.
Obstrudo... ik. obtr...
Obstruo, is, ere, struxi, structum, tr. aurrean edo ondoan eraiki ; hetsi, itxi ; intr. oztopatu, aurka egin
Obstupefacio, is, ere, feci, factum, tr. izutu, harritu, gerarazi
Obstupefactus, a, um, izutua, harritua, ergel
Obstupefio, fis, fieri, izutua izan, harritua izan
Obstupesco, is, ere, stupui, intr. gogortu, inurritu ; izutu, harritu
Obstupui, obstupeco perf.
Obsum, es, esse, obfui edo offui, intr. behaztopatu, kalte egin
Obsuo, is, ere, utum, tr. inguruan josi ; hetsi, itxi
Obsurdesco, is, ere, du, intr. gortu ; belarria hetsi
Obsutus, a, um, obsuo pi. josia ; hetsia, itxia ; obsuta lectica, eskuohea hetsia
Obtectus, a, um, obtego pi.
Obtego, is, ere, texi, tectum, tr. estali, inguratu, ezkutatu ; obtegere vitium, akatsa, nokua ezkutatu
Obtemperatio, onis, f. menperatasun, menekotasun
Obtempero, as, are, intr. menperatu, menpetu ; baiezatu, amor egin
Obtendo, is, ere, di, tum, tr. aurrera luzatu ; pasiboa : jarri, kokatua izan ; haec insula Galliae obtenditur, uharte hori Galia aurrean kokatua dago ; esan, aurreratu, argudiatu ; estali, gorde
Obtentoo, as, are, tr. ik. obtineo
 1. **Obtentus**, a, um, obtendo eta obtineo pi.
 2. **Obtentus**, us, m. hedaketa, luzapen ; oihal ; aitzakia, estakuru
Obtero, is, ere, trivi, tritum, tr. lehertu, apurtu, puskatu, xehatu ; ezereztu ; gutietsi, laidoztatu
Obtestatio, onis, f. hitzemaite, Jainkoak lekuko hartuz ; arren, eske
Obtestor, aris, ari, dep. tr. lekuko hartu, lekuko izan ; arrendu
Obtexi, obtego perf. ; obtexo inf. pas.
Obtexo, is, ere, texui, intr. aurrean edo inguruan eho, ehundu, estali, inguratu
Obticentia, ae, f. uzkurtasun, isiltasun
Obticeo, es, ere, cui, intr. isildu
Obtigi, obtingo perf.
Obtineo, es, ere, tinui, tentum, tr. eskuan atxiki ; izan, ukana, zaindu (toki, lan) ; obtinere provinciam, probintziako buruzagi izendatua izan ; eskuratu, erdietsi, lortu ; gorde ; egon ; nagusitu, jarri ; fama obtinuit, iritzia nagusitu zen
Obtingit, ere, obtigit, inpers. gertatu, heldu
Obtinui, obtineo perf.
Obtorpesco, is, ere, torpui, intr. gelditu, geratu ; harritu, izutu
Obtorqueo, es, ere, torsi, tortum, tr. tinkatu, bihurkatu, okertu
Obtorsi, obtorquere perf.
Obtortus, a, um, obtorqueo pi.

Obtrectatio, onis, f. bekaizkeria, belzkeria
Obtrectator, oris, m. gaizki esale, beltzaile, bekaizti
Obtrecto, as, are, intr. tr. gutietsi, apaldu, laidoztatu ; aurka egin ; obtrectare legi, legeari aurka egin
 1. **Obtritus**, a, um, obtero pi.
 2. **Obtritus**, us, m. oinperatze, zapalketa, leherketa
Obtrivi, obtero perf.
Obtrudo, is, ere, usi, usum, tr. aurka bultzatu ; irentsi, kurkatu ; sinetsarazi
Obtruncatio, onis, f. ebakidura, mozketa
Obtrunco, as, are, tr. inguruan moztu, kimatu ; puzkatu ; lepoa moztu
Obtrusus, a, um, obtrudo pi.
Obtudi, obtundo perf.
Obtueor, eris, eri, itus sum, dep. tr. aurrean sugin, begiratu
Obtuli, offero perf.
Obtundo, is, ere, tudi, tusum, tr. jo, puzkatu ; kamustu, lanpustu ; ahuldu, arindu ; obtundere telum, gezia kamustu ; akitu, gogaitu ; obtundere rogando, galdeketez nardatu, ehelegatu
Obturamentum, i, n. kortxo, tortotx, tapailu
Obturbo, as, are, tr. nahasi, uhertu ; aztoratu, kezkatu, moztu (hizlaria)
Obturo, as, are, tr. hetsi, itxi
Obtusus, a, um, obtundo pi. ; joa, zauritua ; zartatua, zurratua ; kamuts ; adigoggor, ulergaitz
Obtutus, us, m. zorrotz begiratu, so hikika
Obumbro, as, are, tr. itzali, ilundu ; obumbrare nomen alicujus, norbaiten omena zikindu ; estali, gorde ; babestu, gerizatu, zaindu
Obuncus, a, um, makodun
Obustus, a, um, oburo pi. erre, kiskali ; txigortu (hotzak)
Obvallo, as, are, tr. lubakitu, lubakiz itxi
Obvenio, is, ire, veni, ventum, intr. aurreratu, agertu ; banatu ; gertatu
Obversor, aris, ari, dep. intr. aurrean izan, agertu, heldu, etorri ; observari animo, gogora heldu
Obversus, a, um, obverto pi.
Obverto, is, ere, ti, sum, aurka, -rantz itzuli, bihurtu
Obviam, aurrefitz, aurrerantz ; alicui obviam esse, fieri, norbait aurkitu, kausitu
Obvius, a, um, aurrerantz doana, aurkitzen dena ; dare se obvium alicui, norbaitek aurkitua izan ; gogor egile, ihardukitzaila ; ageri, aurrean dagona ; erraz, eskuragarri, eginbidetsu
Obvolutus, a, um, obvolvo pi.
Obvolvo, is, ere, volvi, volutum, tr. estali, inguratu ; kiribildu
Occa, ae, f. are, landar
Occaeco, as, are, tr. itsutu ; bete ; estali (lurrez) ; ilundu
Occallatus, a, um, gogor, sor, sorgor, soraio
Occalesco, is, ere, callui, intr. maskurtu ; sorgortu
Occano, is, ere, ui, tr. jo (sonu), ozendu
Occanui, occano perf.
Occasio, onis, f. aldi, egokiera, aukera ; occasionem amittere edo praetermittere, aukera galdu ; occasione, noizik behinka, gertuz ; ex occasione, ex occasionibus, aldkoa aldian ; erraztasun, ahal, ahalmen ; une
Occasus, us, m. erorpen, eroraldi, suntsipen, heriotza ; itzaltze (eguna), sartze (izar) ; sartalde, sortalde ; ab ortu ad occasum, sortaldetik sartaldera
Occatio, onis, f. landarketa, araketa
Occator, oris, m. landartzaila, aratzaila
Occatoriis, a, um, landarketako
Occedo, is, ere, intr. aurrerantz joan
Occento, a, are, tr. aurrean arabots egin, abestu, jo (musika)
Occepi, occipio perf.
Occetus, a, um, occipio pi.
 1. **Occidens**, entis, occido 1. eta 2. po.
 2. **Occidens**, entis, m. mendebal, sartalde
Occidentalis, e, sartaldeko
Occidi, occido 1 eta 2. perf. ; occido 2. inf. pas.
Occidio, onis, f. erailta, odoleriotza ; sakaila, sarraski ; occidione caedere, sarraskitu
 1. **Occido**, is, ere, cidi, casum, intr. erori ; hil ; suntsitua izan, ezerezta izan ; ilundu (eguna) ; sartu (izar)
 2. **Occido**, is, ere, cidi, cisum, tr. gogorki jo ; ero, hil, suntsitu, galdu ; nardatu, higuindu
Occiduus, a, um, amaiatzera, hiltzera (doana) ; sartaldeko
Occillo, as, are, tr. landartu, aratu
Occino, is, ere, cinui, intr. zorigaiztoko oihu edo abesti bat entzunarazi
Occipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. intr. hasi, abiatu ; occipere sermonen, elkarritzeta hasi
Occiput, itis, n. lepondo, garondo
Occisio, onis, f. eraite, erahiltza, hilketra
Occisor, oris, m. eraile
Occisus, a, um, occido 2. pi.

Occludo, is, ere, clusi, clusum, tr. hetsi, itxi
Occlusus, a, um, occludo pi.
Occo, as, are, tr. landartu, aratu
Occubo, as, are, ui, intr. lurrean etzana izan, hila ; -n alboan etzana izan
Occubui, occumbo et occubo perf.
Occulco, as, are, tr. oinperatu
Occulo, is, ere, cului, cultum, tr. estali ; ezkutatu, gorde, isildu
Occultatio, onis, f. estalketa, ezkutaketa
Occultator, oris, m. estaltaile, ezkutatzale
Occulte, adb. isilik, isilka, ebaska
Occulto, as, are, tr. estali, ezkutu, isildu, gorde
Occultus, a, um, occulo pi. ; estalia, ezkutua, isilpeko, itzalpeko ; ex occulto, isilik, isilean, isil isila
Occului, occulo perf.
Occumbo, is, ere, cubui, cubitum, tr. intr. hil ; mortem occumbere, odioletan hil ; intr. sartu (izar)
Occupatio, onis, f. hartze, jabeleta, nagusiketa ; jarduera, lan, egiteko, bizipide, irabazpide
Occupatus, a, um, occupo pi. ; lantsu, lanpetua
Occupo, as, are, tr. harta ; jabetu, nagusitu, bete, atxiki ; occupare urbem, hiriaz nagusitu ; ari izan ; harta (gogoa) ; irabazian ezarri (dirua) ; ezustean harta ; iragarri ; aitzindu, aurea harta ; occupare ortum solis, iguzkiaren jeikitza aitzindu
Occurro, is, ere, curri, cursum, intr. aurreratu, -n aurrera joan ; heldu, jin ; occurere alicui, norbaitengana joan ; gogoratu, bururatu ; occurrit, gogora, burra jiten zait ; jazarri, oldartu ; buru eman, ihardetsi ; antolatu, konpondu
Occursatio, onis, f. arreta lehiatsu ; adei, adeitasun
Occurso, as, are, intr. aurreratu ; aurkitu, kausitu ; bururatu, gogoratu ; jazarri, oldartu, aurka egin ; oztopo izan
Occursus, us, m. aurreraketa, topaketa
Oceanitis, idis, f. Ozeanitis, itsaslamia
Oceanus, i, m. Atlantitsaso ; itsaso ; Ozeano, Zeru eta Lurraren semea
Ocellus, i, m. begi, begitxo ; begi (landare) ; altxor, perla ; kutun
Ocimum, i, n. brazilia (landare)
Ociar, Ocius, oris, azkarra, saluago
Ocissime, adb. sup. ahalik azkarrena
Ocissimus, a, um, azkar azkarra, oso azkar
Ocius, adb. konp. azkarkiago, gozikago ; serius ocius, goiz edo berant
Ocrea, ae, f. galtzamotz
Ocreatua, a, um, galtzamozdun
 1. **Octavianus**, a, um, Oktabio-, Oktabioren
 2. **Octavianus**, i, m. Oktabo, Augusto enperadorea izango dena
Octavius, a, um, Oktabio-, Oktabioren
Octavum, adb. zortzigarren aldiko
Octavus, a, um, zortzigarren
Octavusdecimus, octavadecima, octavumdecimum, hamazortzigarren
Octiens, Octies, adb. zortzi aldiz, bider
Octingentesimus, a, um, zortziehungarren
Octingenti, ae, a, zortziehun
Octo, deklinaezin, zortzi
October, bris, m. urril, urria ; errromatar urtearen zortzigarren hilabetea
Octobris, bris, bre, urriaren, urriako
Octodecim, deklinaezin, hamazortzi
Octogenarius, a, um, larogei urteko, larogei urtedun
Octogeni, ae, a, larogei bana edo betan ; larogei
Octogesimus, a, um, larogeita zortzigarren
Octogiens, Octogies, adb. larogei aldiz, bider
Octoginta, deklinaezin, larogei
Octonarius, a, um, zortzi banakodun
Octoni, ae, a, zortzi bana edo betan ; zortzi
Octuagiens, Octuagies, Octuaginta... ik. octogiens...
Octuplicatus, a, um, zortzi bider gehiago
Octuplus, a, um, zortzikoiartz
Oculatus, a, um, ikusle, ikustzaile ; oculatus spectator, ikusle ; argitu, ageri
Oculeus, a, um, begidun, begi argidun ; argi, ageri ; begidun (landare)
Oculus, i, m. begi, ikusmen, so ; in edo sub oculis, ante oculos alicujus, norbaiten aurrean ; begi (landare) ; izpil, begi itxurazko ; kutun, ospegarri ; alicui edo alicujus esse in oculis, norbaiten maite maitea izan
Oderam, odi iragana
Odeum, i, n. antzoki txiki (mus.), erestoki
Odi, isti, isse, tr. higuindu, gorrotatu ; jasanezin, beldurtu
Odiose, adb. gorrotoz, higuingarri
Odiosus, a, um, gorrotogarri, higuingarri, gaitzesgarri
Odisse, odi inf.

- 1. Odium**, ii, n. gorroto, higintasun ; habere aliquem edo aliquid odio, norbait edo zerbait gorroto izan ; esse in odio apud aliquem edo alicui, norbaiti gorrotogarri izan ; gogait, ezinikusi, aiherkunde ; hoc odio mihi est, hori ezinjasan dut
- 2. Odium**, ii, n. antzoki txiki (mus.), erezto
- Odor**, oris, m. usain, lurrin ; usainon
- Odoramentum**, i, n. usainon
- Odoratio**, onis, f. usnaketa, usainketa
- 1. Odoratus**, a, um, odoro pi. ; usaindun, usaintsu ; odoror pi. : usaintzaile, usnatziale
- 2. Odoratus**, us, m. usaimen, usna ; usainketa, usnaketa ; usain
- Odorifer**, fera, ferum, usaindun, lurrantsu
- Odoro**, as, are, tr. usainon hedatu, usainztatu, lurindu
- Odoror**, aris, ari dep. usaindu, lurrindu ; aztertu, ikertu ; lasterkatu
- Odorus**, a, um, usaindun, usaintsu ; usnadun (txakur)
- Odyssea**, ae, f. Odisea, Homeroren olerkia
- Oeagrius**, a, um, Orfeo-, Orfeoren ; Trazako
- Oebalidae**, arum ; **Oebalii fratres**, mpl. Kastor eta Polux, Lakoniako (Ebalako) erregina Ledaren semeak
- Oedipus**, i, edo odis, m. Edipo, Tebako errege
- Oenophorum**, i, n. ardu ontzi
- Oestrus**, i, m. euli, ezpara, mandaueuli
- Oeta**, ae, eta **Oete**, es, f. Eta, Greziako mendi
- Oetaeus**, a, um, Etaren, Etako ; iz. m. Herkulo
- Offa**, ae, f. ore, okel : olerkitxo
- Offatim**, adb. zatitxotan
- Offeci**, officio perf.
- Offendiculum**, i, n. oztopo
- Offendo**, is, ere, di, sum, tr. jo, heldu, ukitu, aurkitu ; zauritu, kalte egin, min eman, gogaitu, nahigabetu ; intr. aurka jo ; topatu ; ondarra jo ; offendere terra et mari, kalte izan lurrean eta itsasoan ; huts egin ; baztertua, gaizki ikusia izan ; offendere apud aliquem, norbaitek gaizki ikusia izan ; pasiboan : zauritua izan, harritua izan ; minberatua, gaitzitua izan ; offendti aliqua re edo in aliquo, zerbaitez kexatua izan
- Offensa**, ae, f. topaketa ; ezegokitasun, ondoez, txarraldi ; irain, laido ; haserre, nahigabe, atsekabe ; bazterketa
- Offensatio**, onis, f. topaketa ; huts, erru, oker
- Offensio**, onis, f. topaketa ; offensio pedis, behaztopaketa (zaldi) ; ondoez, gaitz, gaixotasun ; huts, galera, kalte, offensiones belli, gerrako kalteak ; irain, laido ; haserre, atsekabe, gorroto, nahigabe ; bazterketa ; offensionem alicujus subire, norbaitek haserratua izan
- Offensiuncula** ae, f. huts txiki ; hisitxo
- Offenso**, as, are, tr. jo, kozkatu ; behaztopatu ; zezeldu
- 1. Offensus**, a, um, offendio pi. ; joa, kozkatua, kaskatua ; topatua ; gaixo, nahasia ; zaurtua ; iraindua ; samurtua, gaitzitua ; offensa voluntas, bidegabekeria ; gorrotogarri, higuengarri
- 2. Offensus**, us, m. topo, elkarjo, koska
- Offero**, fers, ferre, obtuli, oblatum, tr. agertu, azaldu, erakutsi ; offerre se advenientibus, jileer bere burua agertu ; eskaini ; kontra jarri ; offerre se ad mortem, morti, hiltzeari gogor egin ; eman ; offerre operam suam alicui, norbaiti laguntza eman
- Offerumentae**, arum, fpl. eskainiak, opariak ; zafraldi
- Officina**, ae, f. lan, -gintza ; langela, lantoki
- Officio**, is, ere, feci, fectum, intr. tr. geratu, hetsi ; gogor egin, topo egin, kalte egin
- Officiose**, adb. agintegabe
- 1. Officiosus**, a, um, egoki, zuzen, bidezko ; eginbidetsu
- 2. Officiosus**, i, m. doilor, zital
- Officium**, ii, n. lan, bizipide, sail, kargu, langintza, ogibide ; officio praeesse, lan bati apailatua izan ; eginbide, eginbehar, betebehar ; officio fungi, bere eginbidea bete ; menpekotasun ; officio assuefactus, menpetasunari ohitura ; laguntza, ongi ; officia in aliquem conferre, norbaiti laguntza ekarri ; adiskidantza ; adeitasun, begiramen ; officia suprema, azken eginbideak ; adiskideak, euskarriak, jarraigo, zaintza
- Offirmate**, adb. gotorki
- Offirmatus**, a, um, iraunkor, indartsu
- Offirmo**, as, are, tr. indartu, gotortu
- Offoco**, as, are, tr. ito
- Offrenatus**, a, um, uhaleztatua, uhaldun
- Offudi**, offundo perf.
- Offula**, ae, f. zatitxo
- Offulgeo**, es, ere, fulsi, intr. argitu, distiratu, agertu
- Offulsi**, offulgeo perf.
- Offundo**, is, ere, fudi, fusum, tr. aurrean, inguruan hedatu, iraurri ; estali, gorde
- Offusus**, a, um, offundo pi.
- Oggannio**, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. intr. esan eta esan, errepikatu, arrakotxeratu
- Oggero**, is, ere, tr. oparo, nasaiki banatu, eman
- Oh**, hasperenitz. oi !
- Oi**, hasperenitz, ai !
- Olea**, ae, f. oliba ; olibondo, olibatze

Oleaceus, a, um, olibondo antzeko ; oliotsu, oliodun
Oleagineus, **Oleaginus**, a, um, olibondo- ; olibondo antzeko
Olearis, e, oliotsu, olioztatua
Olearius, a, um, olio-, oliazko
Oleaster, tri, m. basaolibondo
Oleitas, atis, f. olibaro
Olens, entis, oleo po. ; usaintsu, usainoneko, lurrantsu, usaingozodun ; kirastua, zaharmindua
Oleo, es, ere, ui, intr. tr. usaindu ; olere bene, usainon izan ; olere male, kirastu ; sumatu, asmatu ; olere nihil peregrinum, inolaz ere arrotza ez iruditu
Oleosus, a, um, oliotsu, olibodun
Oleraceus, a, um, lekadun, lekatsu
Oleum, i, n. oliba olio ; olio ; argontzi olio ; neke, gaulan ; operam et oleum perdere, bere neke eta gaulanak galdu ; borroka
Olfacio, is, ere, feci, factum, tr. usaindu, usnatu ; somatu, asmatu
Olfacto, as, are, tr. gogorki usnatu, usaindu
1. **Olfactus**, a, um, olfacio pi.
2. **Olfactus**, us, m. usain, lurrin, usaimon ; usna, usaimen
Olfeci, olfacio perf.
Olidus, a, um, usaintsu ; usaingaixtudun, kirasdun
Olim, adb. aintzina, lehenago, behiala, behinola ; aspaldidanik ; egun batez, ondoren ; inoiz, gehienetan
Olitor, oris, m. baratzain, barazki saltzaile
Olitorius, a, um, barazki- ; olitorium (forum) barazkiazoka
Oliva, ae, f. oliba, olibondo ; olibondo adar
Olivetum, i, n. oliotoki
Olivifer, fera, ferum, olibatzekarle
Olivitas, atis, f. olibaro
Olivum, i, n. oliba olio ; olio usainontsu, lurrin
Olla, ae, f. pitxer, txarro ; eltze, lapiko
Ollarius, a, um, txarro-, txarroko ; eltze-, eltzeko
Olli, Ollis, ark. olle=ille, dat. s. eta pl.
Ollula, ae, f. txarrotxo, lapikotxo
Olor, oris, m. usain, lurrin ; beltxarga
Olorinus, a, um, beltxarga-
Olui, oleo perf.
Olus, eris, n. barazki
Olusculum, i, n. barazkitxo ; aza
1. **Olympia**, ae, f. Olinpia, hiria
2. **Olympia**, orum, npl. Olinpijolasak, Olinpijaiak
Olympiacus, a, um, Olinpi-, Olinpiko
Olympias, adis, f. Olinpiada (lauurte) ; bosturte ; pl. Olinpiko Musak
Olympicus, a, um, Olinpi-, Olinpiko
Olympionica, ae, m. Olinpijaietako irabazole
Olympium, ii, n. Jupiter olinpiarren tenploa
Olympius, a, um, Olinpiko, olinpiar ; Jupiter olinpiar
Olympus, Olympos, i, m. Olinpo mendi ; Olinpo, jainkoen bizitokia
Omasum, i, n. id Isabelki
Omen, inis, n. Jainkoek bidali susmo, iragarri ; aztikeria, asmakeria ; secundo omne, asmakeriak lagun
Ominatus, a, um, ominor pi.
Ominor, aris, ari, dep. tr. igarri
Ominosus, a, um, susmodun, asmakeriadun
Omisi, omitto perf.
Omissus, a, um, omitto pi. ; adj. axolagabe, ezaxolatua, arretagabe
Omitto, is, ere, misi, missum, tr. utzi, baztertu ; uko egin ; ipini, ezarri ; isildu, ezaipatu
Omnifer, fera, ferum, guzi emankor
Omnigenus, a, um, mota guzikoa
Omnimodis, Omnimodo, adb. guzietarako, erabat
Omnino, adb. erabat, osoki ; omnino nihil, ererez, deusere ; omnino nusquam, inon ere ; gehienetan, orokorki ; bakarrik ; noski, segurik
Omniparens, entis, guzi emaire
Omnipotens, entis, guziahaldun, guziahaltsu ; iz.m. Guziahalduna
Omnis, e, izenorde eta adj. guzti, dena ; omnes, guztiak, gizon guztiak ; omnia, guztia, oro ; alia omnia sentire, beste iritzirik izan ; sine omni periculo, galbiderik bateregabe ; oso ; omnis Gallia, Galia osoa
Omnivagus, a, um, adj. alderrai, iragaile
Omnivorus, a, um, guzijale
Onager, gri edo **Onagrus**, i, m. basasto
Onerarius, a, um, zama-, zamadun ; oneraria navis edo oneraria, zamauntziak ; oneraria jumenta, zamariak

Onero, as, are, tr. zamatu, bete ; onerare naves, untziak zamatu ; gehitu, larritu, ugaldu, emendatu ; salatu
Onerosus, a, um, astun, sorta ; asegarri, aspergarri, higungarri
Onus, eris, n. astuntasun, zama ; haurbide ; jumentis onera deponere, zamariak zamatu ; neke ; zerga
Onustus, a, um, zamatua, bete ; ase
Onyx, ychis, m. onisarri ; onisontzi
Opacitas, atis, f. itzal ; gau, ilunpe
Opaco, as, are, tr. itzal egin
Opacus, a, um, lodi, iluneko, itzaleko ; itzaltsu, beltz, ilun, goibel
Opalus, i, m. opal, opalarri
Opella, ae, f. lantxo
Opera, ae, f. lan, egintza, neke, arreta, ardura ; operam in re consumere, zerbaitz arreta hartu ; operam dare ut, arduratu, axolatu ..., dedita opera, berariaz, nahitara ; operam perdere, alferretan ari izan ; operaes pretium facere, zerbait balios egin ; operaes pretium est, balio du ; zerbitzu, laguntza ; mea, tua opera, ni, nizala, hi hizala esker ; asti, aukera, abagune ; operaes mihi est audire, entzuteko gertu nago ; besalangile
Operaria, ae, f. langile (emakumea)
Operarius, a, um, lan-, laneko ; langile- ; operarius (homo), besalangile
Operatio, onis, f. lanketa, egintza
Operculo, as, are, tr. estali
Operculum, i, n. estalgarri, estalki
Operimentum, i, n. estalki
Operio, is, ire, perui, pertum, tr. estali, ehortzi, lurperatu ; ezkutatu, gorde ; hetsi, itxi
Operor, aris, ari, dep. intr. lan egin, ari izan, arduratu ; oparia eskaini
Operose, adb. nekez ; arretaz
Operositas, atis, f. nekezia ; ardurakeria
Operosus, a, um, eragile, erazle, eginkor ; nekegarri, nekezko
Operete, adb. besteen isilka
Opertorium, ii, n. estalki
Operitus, a, um, operio pi.
Operui, operio perf.
Opes, um, fpl. ik. ops, opis
Opifer, fera, ferum, osasungarri, lagungarri
Opifex, fics, m. f. langile, egile, ofiziale
Opilio, onis, m. artzain
Opime, adb. ugariki, joriki, oparo
Opimo, as, are, tr. gizendu, ondu, oparotu, ugaldu, aberastu
Opimus, a, um, emankor, ekarkor ; gizen, osasuntsu ; ugari, oparo, aberats ; opima edo opima spolia, harrapakin aberats ; apain (idazkera)
Opinabilis, e, irizgarri, uste izateko
Opinatio, onis, f. iritzi, irizpen, aburu, uste, ustekeria
Opinator, oris, m. iriztaile, iritzidun ; ustedun ; sinesgogor
1. **Opinatus**, a, um, opinor pi. iritzi emana ; antzemana, ustezko, asmatua
2. **Opinatus**, us, m. irizpen, uste
Opinio, onis, f. aburu, iritzi, uste ; opinio est... uste dute... ; venit mihi in opinionem, uste dut..., nere ustez... ; itxaropen ; contra edo praeter opinionem omnium, guztien ustekeriaren aurka ; opinione citius, uste baino lasterrago ; aipu, omen, ospe ; homo magnae opinionis, omen handiko gizona
Opinor, aris, ari, dep. iritzi, uste izan, aurirritzi, susmatu ; ut opinor, nere ustez, nere iduriz
Opipare, adb. oparo, ugari, aberaski
Opiparus, a, um, ugari, oparo, aberats
Opitulor, aris, ari, dep. intr. urgatzi, lagundu, heltura egin
Opium, Opion, ii, n. opium
Opobalsametum, i, n. balsamo, balsamondo
Opobalsamum, i, n. balsamo ; gantzugailu
Oportet, ere, uit, intr. inverts. behar da, beharrezko da... ; oportet exstent vestigia, aztarnak, zantzuak izan ditezen beharrezko da.
Oppecto, is, ere, tr. hexurrak kendu
Oppedo, is, ere, intr. tzarki irain
Opperior, iris, iri, peritus eta pertus sum, dep. tr. intr. itxaron, zain egon, igurikatu
Oppessulatus, a, um, zarrapoz itxia
Oppeto, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. aurreratu, aurka ibili ; jasan ; oppetere (mortem), heriotzari aurre egin, hil
Oppidanus, a, um, hiri-, hiriko, gotorgune- ; iz. mpl. hiritarrak
Oppidatim, adb. hiriz hiri
Oppido, adb. anitz, asko, oso, biziro, guztiz, txit ; bai, noski
Oppidulum, i, n. hiriska
Oppidum, i, n. hiri, gotorgune ; Erroma, Atenas, Teba
Oppignero, as, are, tr. bahitu, bahi eman
Oppilo, as, are, tr. hetsi, itxi

Oppleo, es, ere, evi, etum, tr. oso bete
Oppletus, a, um, oppleo pi.
Oppono, is, ere, posui, positum, tr. aurreratu, ezarri ; opponere manum ad oculos, eskuak begien aurrean ezarri ; aurka ipini, ezutzi ; opponere se alicui, ezutzi iragaitera ; esan, argudiatu, eragotzi ; berdinkatu, parekatu, erkatu ; bahi ezarri
Opportune, adb. toki onean ; garaiz, aldionez ; gainezka, oso ondo
Opportunitas, atis, f. egokiera, erraztasun ; era, une, aukera ; opportunitatem habere, aukera eskaini ; opportunitas animi, gogoaren baliabideak ; ondorio on
Opportunus, a, um, ongarri, on, aldeko, egoki, gai, behar bezalako, gertu ; eskuragarri
 1. **Oppositus**, a, um, oppono pi.
 2. **Oppositus**, us, m. bitarte, bitartekotasun ; oztopo
Opposui, oppono perf.
Oppressi, opprimo perf.
Oppressio, onis, f. tinkaldi, bortizkeria, suntsipen, hondamen
Oppressiuncula, ae, f. hersturatxo ; zapalditxo
Oppressor, oris, m. zapatzaire, suntsitzaire
Oppressus, a, um, opprimo pi.
Oprimo, is, ere, pressi, pressum, tr. tinkatu, zapaldu, ito ; hezi, garaitu, lehertu, oinperatu, menperatu ; opprimere seditionem, asaldura zapatu ; ustekabeen hartu, jazarri ; estali, ezkutatu, gorde ; opprimere infamiam, gauzaren belzkeria estali
Oprobrium, ii, n. belzkeria, laido, lotsabide, itsuskeria, irain
Oprobrio, as, are, tr. gaitzetsi, erasi
Oppugnatio, onis, f. jazarraldi, oldar
Oppugnator, oris, m. jazarle, oldartzale
 1. **Oppugno**, as, are, tr. jazarri, oldartu ; oppugnare aliquem pecunia, norbait diruz erosi ; salatu, auziratu
 2. **Oppugno**, as, are, tr. ukabilka jo
 1. **Ops**, opis, fs. indar, ahal ; omni ope, summa ope, ahal oroz ; geriza, babes, laguntza ; opem dare, lagundu, urgatzi ; pl. **opes**, opum, aginte, esku ; aberastasun, joritasun, oparotasun ; opes ingenii, izaeraren baliabideak ; militar ahalmen, gudataldeak
 2. **Ops**, Opis, f. Ops, Zibela, joritasunaren jainkosa
Opsonium, ik. obs...
Optabilis, e, gutiziagarri
Optabiliter, adb. lehiatuki, lehiaz
Optandus, a, um, opto aditz adj. ; gutiziagarri
Optatio, onis, f. agiantza, opa
Optato, adb. nahita, nahitara, gurata
Optatum, i, n. gura, agiantza, opa ; tibi in optatis sit (inf.), opa ezak..., nahi ukana ezak...
Optatus, a, um, opto pi. ; opatua, nahi izana ; maitea, kutun
Optimas, atis, hoberen, bikain, handikien ; iz.m. handizkiak, jaun handiak
Optimates, ium eta um, mpl. handizkiak, jaun handiak, aitonsemeak
Optime, adb. bene sup. ; oso ondo ; optime excipi, oso ondo onartua ; doi, behar orduan, bai, noski, bikainki, ezin hobeto
Optimum, i, n. ona, bikaintasuna, helburu, xede
Optimus, a, um, bonus sup. ; on ona, bikain, den hoherena ; optimo genere natus, jaiotza bikaineko ; optimum fuerat, hobe zatekeen ; oso ongile (Jupiter)
 1. **Optio**, onis, f. aukera, hautu ; optio eligendi, hautulibertatea ; optio tua est, hautua baduk, hire duk hautatzea
 2. **Optio**, onis, m. ordeko ; guduatzindari ordeko
Optivus, a, um, opatua, hautatua
Opto, as, are, tr. aukeratu, hautatu, hautua egin ; gura izan, opatu, galdetu ; optare aliquid ab aliquo, norbaiti zerbait galdetu
Opulens, entis, aberats, jori, ospetsu, eragindun, itzaldun
Opulente, Opulenter, adb. aberaski, oparo
Opulentia, ae, f. oparotasun, ugaritasun, aberastasun
Opulento, as, are, tr. aberastu
Opulentus, a, um, aberats, jori, ospetsu, eragindun, itzaldun
 1. **Opus**, eris, n. lan, egintza, ahalegin, langintza ; era guztiko lanak ; liburu, idazki, eskulan ; ondorio ; sensit opus hastae, ene azkonaren ondorioa sentitu zuen
 2. **Opus**, deklinaezin. n. behar, hobari, baliagarritasun ; opus est magistratibus, magistratu beharra da ; dux nobis opus est, buzuzagi bat behar dugu ; quid opus est tot verbis ? zerengatik hainbeste hitz ?
Opuscolum, i, n. lantxo
Ora, ae, f. mutur, hegira, muga, bazter ; ora maritima, itsasbazter ; lurralte, eskualde ; lokarri
Oraculum, i, ik. oraculum
Oraculum, i, n. orakulu, Jainkoen erantzun ; oracula dare, edere, canere, goiko erantzunak eman ; tenplu ; Jainko, apaiza ; iragarpentz ; atsotitz
Orarius, a, um, itsasbazterreko
Orata, orum, npl. otoitzak, arrenak

Oratio, onis, f. mintzaera, mintzaira, hizkera ; ratio eta oratio, gogoa eta mintzaera ; hitzaldi, mintzaldi ; orationem habere, mintzaldi bat eman, mintzatu ; ahozkeria, esaera, esaldi, idazkeria ; oratio ornata, idazkeria apaindua ; hizkuntza ; hitz lau ; gutun

Oratiuncula, ae, f. esalditxo

Orator, oris, m. ordezkari, ordezko ; oratores foederum, itun egile ordezkoak ; mintzalari, abokatu ; arartekari, bitarteko, bitartekari

Oratorie, adb. mintzalariak bezala

Oratorius, a, um, mintza-, mintzatzeko ; oratoria (arte), mintzaantze, hizlaritza

Oratrix, icis, f. arartekaritsa ; mintzaantze

Oratus, us, m. eske, arren, otoitz ; oratu tuo, hik eskatua

Orba, ae, f. alabazurtz

Orbatio, onis, f. gabezia

Orbator, oris, m. haur bahitzaire

Orbiculatus, a, um, biribil, borobil

Orbiculus, i, m. zirrindola ; pirringilatxo ; txirrika

Orbis, is, m. biribil, obo ; aztun ; inguru ; orbis genuum, belaunezur ; orbis finientes, zeruertz ; orbis crinis, bilo kuskula ; orbis trahit serpens, sugea herresta doa ; ludi, lurbira ; zerualde ; orbis terrarum, lurra ; herri, eskualde, herrialde ; izarbide ; itzulera ; in orbem, ondoz ondo, elkar ondozka ; in orbem pugnare, elkar ondozka borrokatu ; jarraia, jarraipen ; talde, saldo ; betinguru, begi ; gurdi ; haril ; eraztun ; ttuntun, danbolin

Orbita, ae, f. marra biribil ; orgaerreka ; ingurubira, itsulinguru

Orbitas, atis, f. ahaide hilketak ; ahaide galdu duten izaera ; gabezia, galera, galtzapen

Orbo, a, are, tr. burasoez, haurrez gabetu ; biluzi, kendu

Orbus, a, um, humetzurtz ; haurgabe, alargun, alarguntsa ; gabe

Orca, ae, f. pitxer, txarro ; mazopa, itsasurde

Orchestra, ae, f. orkesta, senadoreen antzoki zokoa ; senatua

Orcinianus, a, um, Infernu-, Infernuetako

Orcula, ae, f. pitxertxo

Orcus, i, m. Pluto ; Infernuak ; Herio

Ordeum,...ik. hord...

Ordinarius, a, um, antolatua ; eratua, zuzendua ; zuzenki izendatua ; ordeko ez eazarria

Ordinatim, adb. behar bezala ; erabidez

Ordinatio, onis, f. antola, antolabide, erabide ; administeritza, izendapen

Ordino, as, are, tr. antolatu, eratu ; ordinare aciem, gudarostea errunkatu ; ordinare suas res, bere gauzak sailkatu ; izendatu

Ordior, iris, iri, orsus sum, dep. tr. intr. eho, ehundu, bilbatu ; hasi, abiatu

Ordo, inis, m. antola, era, tankera ; arau, lege ; ordine, zuzenki, eraz ; nullo ordine, nahasmahas, tirripitarrapata ; extra ordinem, noizean behin ; jarrai, lerro, hurrenkera ; ordine, in ordine, aldika, aldizka ; per ordinem, jarraika, ondoz ondo ; errunka, mail ; ordo senatorius, senadoreak ; errunka (gudaroste) ; ehuntza, ehuneko ; ordinem ducere, ehuneko agindu ; pl. chuntariak

Oreades, um, fpl. Oreadesak, mendilamiak

Orestes, ae edo is, m. Oretes

Oresteus, a, um, Orestes-

Organicus, i, m. soinulari, soinujoile

Organum, i, n. soinugailu ; eragingailu ; eragingarri

Orgia, orum, mpl. orgiak, Bakusen misterioak

Orichalcum, i, n. orikalko, kobre zuri

Oriens, entis, orior po. ; iz.m. sortalde, ekialde ; egun senti

Orientalis, e, sortaldeko ; izmpl. sortaldetarrak

Origanon, Origanum, i, n. ainduri (landare)

Origo, inis, f. etorki, jaiotza, sorterro ; originem ab aliquo ducere, habere, norbaitetatik jaio ; askazi, enda, aria ; sortzaile, egile ; hasiera, hastapen, iturri

Orion, onis, m. Orion, deitura ; izarrak

Orior, eris, iri, ortus sum, dep. intr. -tik jaio, sortu, heldu ; hasi, abiatu, jalgi, agertu ; oriens sol, sortaldea ; clamor oritur, oihu bat erantzun zen

Oriturus, a, um, orior p. geroaldia

Oriundus, a, um, - tik,-an jaioa, sortua, heldua ; oriundus ex Achaia, Akaian jaioa, Akaiako seme

Ornamentum, i, n. hornidura, tresneria, armak ; zaltoki, zela ; edergailu, apaindura, apaingarri ; ornamenta consularia, kontsul jantziak ; duintasun, jauntasun

Ornate, adb. ederk, apainki

Ornatio, onis, f. ederketa, apainketa

Ornatrix, icis, f. barneneskato ; ile apaintzaile (emakumea)

1. **Ornatus**, a, um, orno pi. ; adj. dotore ; apain (idazkera)
2. **Ornatus**, us, m. hornidura, tresneria ; zaltoki, zela ; jantzi, apaindura, edergailu ; apaingailu (idazkera)

Orneus, a, um, lizar-, lizarrezko

Ornithon, onis, f. kaiola, txoritegi

Orno, as, are, tr. hornitu, dundu, bete, armatu ; ornare classem, untzidia hornitu ; ornare milites, gudulariak armatu ; edertu, apaindu, adelatu ; goratu, goraipatu, goretsi ; ornare honoribus, goretsi ; handietsi

Ornus, i, f. lizar

Oro, as, are, tr. intr. mintzatu, esan ; orare causam, litem, -n alde auzian mintzatu ; eskatu, otoiztu, arren egin ; illud te oro, ut... eskatzen diat

1. **Orpheus**, a, um, Orfeo-, Orfeoren
2. **Orpheus**, ei, m. Orfeo, Kaliopa musaren semea, lira joile aipatua, Euridizeren senarra

Orphicus, a, um, Orfeo- ; orphica sacra, Orfikoak, Bakusen jaiak

Orsa, arum, npl. xedeak, helburuak, egitarauak ; hitzak, mintzaldi

1. **Orsus**, a, um, ordior pi. hasia ; orsus edo orsus loqui, mintzatzen hasia
2. **Orsus**, us, m. saio, ekinaldi, abiamen, hastapen

Orthographia, ae, f. ortografia ; irudizut (ark.)

1. **Ortus**, a, um, orior pi. ; -tik jaoia ; -tik heldua, etorria ; orta luce, egun sentian, argitzean
2. **Ortus**, us, m. jaiotza, iturri, sorerra, jatorri, abiamen, hastapen ; ortus juris, eskubidearen iturria ; sortze (izar) ; sortalde

1. **Ortygia**, ae, f. Ortigia, Delos uhartea ; Sirakusa aurreko uhartea
2. **Ortygia**, ae, **dea**, ae, Diana

Ortygie, es, f. Ortigia

Ortygometra, ae, f. zurruburru, farrasta (ura)

Oryx, ygis, m. orein

Oryza, ae, f. arroz

1. **Os**, oris, n. aho, mutur, moko, mosko ; ele, mintzaira, mintzaera ; habere aliquid in ore, zerbait maiz aipatu ; volitare per ora, ahoz aho hedatu ; uno ore, aho batez ; aurpegi, buru ; alicui os percutere, norbaiti zartako bat eman ; ante ora alicujus, norbaiten aurrean ; itxura (begitarte), bekoki, mutirikeria ; os impudens, lizunkeria, lotsagabekeria ; ore duro est qui, ausartu behar du...ko ; zulo, begi, bokale ; os fluminis, ibaimuga, uhobi ; os portus, portu sarrera, kaisarrera
2. **Os**, ossis, gen.pl. ossium, n. hezur ; gorpu, hezurreria, hautsak, gorpuzkinak ; muin (hezur), bihotz (zuhaitz)

Oscen, inis, m. abesti iragarleko txori

Oscillum, i, n. itxura (zuhaitzetan ipini ordaintzeko oparia)

Oscitans, antis, oscito po. ; adj. logale, adoregabe, nagi

Oscitanter, adb. adoregabe, nagiki

Oscitatio, onis, f. aharrausi ; nagitasun, logaletasun

Oscito, as, are, intr. eta oscitor, aris, ari, dep. intr. aharrausiz ari ; ahoa zabaldu ; zabaldu (landare) ; nagi izan, geldi izan, soraio izan

Osculabundus, a, um, potkari, mastakari, musukari

Osculatio, onis, f. musu, pot

Oscular, aris, ari, dep. tr. musu eman, pot eman ; maitatu, maite izan

Osculum, i, n. ahotxo ; musu, pot

Oscus, a, um, Oska-, oskatar, Kanpania ondoko biztanle

Osiris, is edo idis, m. Osiris, Egiptoko Jainko

1. **Ossa**, ae, f. Osa, Tesaliako mendi
2. **Ossa**, os 2. pl.

Ossaeus, a, um, Osa-, Osako

Osseus, a, um, hezur-, hezurreko, hezurrezko, hezurdun ; gogor (ezurra bezala)

Ossiculum, i, n. hezurtxo

Ossifraga, ae, f. ; **Ossifragus**, i, m. itsasarrano

Ostendo, is, ere, tendi, tensum eta tentum, tr. erakutsi, ikusarazi, agertu, adierazi, esan, aipatu, iragarri ; ostendere se inimicum, bere burua etsai agertu

Ostensus, a, um, ostendo pi.

Otentatio, onis, f. agertu nahia, agerkeria, nabarkeria, itxurakeria ; ahoberokeria, jergunantza ; ad edo in ostentationem, erakustekotan, agertzekotan ; harrokeria, burkoikeria ; iruzur, amarru

Otentator, oris, m. agerzale, agertunahia, handius, harro

Ostento, as, are, tr. aurrean hedatu, agertu, erakutsi ; ezagutarazi, eskaini, aurkeztu, azaldu ; ostentare jugula gladio, ezpatari lepoa eman ; itxuratu, harro erakutsi

Otentum, i, n. agerkunde, agerraldi, agerpen ; izukari, mirari ; sinetsezin

1. **Otentus**, a, um, ostendo pi.
2. **Otentus**, us, m. agerketa, erakustaldi ; ezaugarri, argibide ; lilura, handikeria, huskeria

Ostia, ae, f. Ostia, Tiberio uhobiko kaia

Ostiarium, ii, n. ate zerga

Ostiarius, ii, m. atezain

Ostiatim, adb. atez ate

Ostiensis, e, Ostia-, Ostiako

Ostiolum, i, n. atetxo

Ostium, ii, n. sarrera, sarbide, sargu ; ostia portus, kai sarrera ; ostia fluminis, uhobia

Ostracismus, i, m. herbeste, atzerri

Ostracium, ii, n. onis, sardonize

Ostrea, ae, f. txirla, maskor, ostra

Ostrearium, ii, maskortegi, txirlatoki, ostratoki

Ostreatus, a, um, gogor, txirlantzeko
Ostreum, i, n. ostra, txirla, maskor
Ostrifer, fera, ferum, txirlahazle ; txirladun, txirlatsu
Ostrinus, a, um, gorribeltz-
Ostrum, i, n. gorribeltz ; gorribeljantzi, jantzigorri
Osurus, a, um, odi p. geroaldi, higuintzaile
Otior, aris, ari, dep. intr. lana utzi, oporregin, astidun izan ; atseden hartu, langabe izan
Otiose, adb. alfer, langabe ; gozoki, axolagabe, gustuan, lazoki
Otiosus, a, um, astidun, astitsu, langabe ; lo ; geratua, bare, axolagabe ; buruaren jabe ; ezaxol ; alferreko, huts
Otis, idis, f. basoilo, larroilo
Otium, ii, n. atseden, asti, hutsarte ; habere otium faciendi edo ad faciendum, zerbait egiteko astia izan ; gudu geraketa, bake, zorion, lasaitasun
Ovatio, onis, f. txaloaldi, txaloketa (ardi bat bakarrik eskaintzen zen))
Ovatus, a, um, arraultantz, burluz, luzaran
Oviarius, a, um, ardi-, ardiaren, ardién
Ovicula, ae, f. arditxo
Ovidius, ii, m. Obidio, olerkari latindar
Ovile, is, n. artegi ; Martitz zelaiko esparru
Ovillus, a, um, ardi-
Ovis, is, f. ardi
Oviparus, a, um, errule
Ovo, as, are, intr. goretsia izan ; harro izan, harrotu, alaide izan,
Ovum, i, n. arraultze ; ovum gignere, errun ; esse tam similem alicui quam ovum ovo ; norbaiten hain iduriko izan nola arraultzea arraultzearen, norbaiten irudiko izan arraultza arraultzearen bezainbat
Oxymeli, itis, n. eta **Oxymel**, mellis, n. ozpinezti

P

- Pabularis**, e, hazkurri-, hazkurriko, bazka-, bazkako
- Pabulatio**, onis, f. alaketa, larraketa ; bazkaketa, bedaketa
- Pabulator**, oris, m. bazkazain ; geinatzaire, hazle
- Pabulatorius**, a, um, bazka-
- Pabulor**, aris, ari, dep. intr. bazkatu, larratu ; bazkaketa egin
- Pabulum**, i, n. hazkurri, janari, bazka, belar ; jateko
- Pacalis**, e, bake-, bakezko, baketiar, baketsu, gozo, otzan
- Pacator**, oris, m. bakezale, bakegile
- Pacatus**, a, um, paco pi. ; adj. baketua ; bare, eme, otzan
- Pace**, pax abl. s.
- Pacifer**, fera, ferum, bakezale, bakegile
- Pacificatio**, onis, f. baketze, bakealdi, bakerazpen
- Pacificator**, oris, m. bakegile, bakerazle, arartekari
- Pacificatorius**, a, um, bakezko, baketiar
- Pacificatus**, a, um pacifico eta pacifcor pi. ; baketua, eme, otzan
- Pacifico**, as, are, intr. baketu, bakea egin ; bakeaz mintzatu ; ematu, eztitu
- Pacificor**, aris, ari, dep. intr. bakea egin
- Pacificus**, a, um, bakezale, baketiar, bakezko
- Pacis**, paz gen.
- Paciscor**, eris, i, pactus sum, dep. intr. tr. itundu, hitzartu ; pactum est ut...erabaki zuten ; pascisci de mercibus, topatu
- Paco**, as, are, tr. baketu, adiskidetu ; menperatu, nausitu
- Pacta**, ae, f. emaztegai, emazte
- Pactio**, onis, f. itun, hitzarmen, antolamendu ; pactionem facere, itundu ; zergaitun ; geldiune, menperatze
- Pactolus**, i, m. Paktolo, urre hareaz beterik zagon ibaia
- Pactor**, oris, m. itun egile, antolatziale
- Pactum**, i, n. itun, hitzarmen, antolamendu ; pactum infirmare, ituna hautsi, hitza jan ; era, bide (abl. bakarrik), quo pacto, nola ?
1. **Pactus**, a, um, paciscor pi. ; itun egina, hitzartua ; pactus nuptius filiae cum, -ti alaba ezkontzeko hitzemana ; itundua, erabakia, hitzartua, hitzemana, ezkongai ; Turnus, cui Lavinia pacta fuerat, Labinia ezkontzeko hitzemana zitzaison Turnus
 2. **Pactus**, a, um, pango pi.
 3. **Pactus**, i, m. ezkongai, senargai
- Padus**, i, m. Pado, Italiako ibai
- Paean**, anis, m. Paean, Apoloren izengoitia ; paean, jainkoen eta bereziki Apoloren ohoretato abesti
- Paedagogium**, ii, n. esklabo gazteen ikastegi ; ikasleak
- Paedagogus**, i, m. haurzain, emezain, aitzindari, zuzentzaile ; sasijakintsu
- Paedor**, oris, m. zikintasun, kirats, keru
- Paene**, adb. ia, nonbait hor
- Paeninsula**, ae, f. lurbeso, lurmutur
- Paenitendus**, a, um, paenitet aditzadj. damugarri, atsekabegarri, negargarri
- Paenitens**, entis, paenitet po.
- Paenitentia**, ae, f. damu, urriki, nahigabe
- Paenitet**, ere, uit, imperts. damutu, urrikitu ; paenituit eos prodigionis, ihes egin zutelakotz damutu ziren ; atsekabetu, nahigabetu ; kexatu ; paenitebat eos suscepti belli adversus ..., ...-n aurka gerra abiatu zelakoz atsekabetuak zauden
- Paenula**, ae, f. penula, soingaineko txanodun
- Paenulatus**, a, um, penulaz estalia
- Paeonia**, ae, f. Peonia, Mazedoniako eskualde
1. **Paeonius**, a, um, Peoniatar-
 2. **Paeonius**, a, um, Peon- (Apolo-) ; sendagarri ; osasungarri, sendatzeko
- Paetus**, a, um, betokertxo, ezkeltxo
1. **Paganus**, a, um, baserri-, baserriko ; baldres, trauskil, gisagabe
 2. **Paganus**, i, m. baserritar, nekazari
- Pagatim**, adb. baserriz baserri
- Pagella**, ae, f. orrialde
- Pagina**, ae, f. papirus orria, orrialde ; idazki, liburu, gutun
- Paginula**, ae, f. orrialdetxo
- Pagus**, i, m. herri, eskualde, herrialde
- Pala**, ae, f. haitzur, matraza ; eratzunbegi
- Palaestina**, ae, eta **Palaestine**, es, f. Palestina
- Palaestinus**, a, um, Palestina-, Palestinako ; izmpl. palestinatarrak

Palaestra, ae, f. borrokatoki, gimnasitoki ; borroka, gimnasia ; akademia, ikastegi ; ikasgaiak
Palaestrica, adb. gimnasia, soinketa
Palaestrice, adb. borrokariantzo
Palaesticus, a, um, gimnasi-, gimnastiko ; palaesticus (magister), gimnasirakasle
Palaestrita, ae, m. gimnasirakasle
Palam, adb. agerian, denen jakitean ; in forum palam, enparantzaren erditan ; argiki, argi eta garbi ; aurretitz (abl.), palam omnibus, denen aurrean
Palatinus, a, um, Palatino-, Palatinoko ; Zezaren jauregiko
Palatum, ii, n. Palatino, Erromako mendia ; Zezaren jauregia
Palatum, i, n. aho sabai ; gozo ; gose
1. **Palatus**, a, um, palo pi. ; zurkaizdun
2. **Palatus**, a, um, palor pi. barreiatua, alderrai
3. **Palatus**, i, m. aho sabai ; gozo ; gose
Palea, ae, f. lasto
Pearl, aris, n. gergilo, kokospe
Palearia, ium, npl. lasto sabai
Paleatus, a, um, lastotsu, lastodun ; paleatum ludum, lur eta lasto
Pales, is, f. Pales, artzainen jainkosa
Palilia, ium edo iorum, npl. Paliliak, Palesen jaiak (apirila 25.)
Palilis, e, Pales-, Palesen
Palimpsestus, i, m. pergamu, berridazteko ezabatua
Palitor, aris, ari, dep. alderrai ibili, noragabe ibili
Palurus, i, m. lapar, lahar, kapar, nahar
Palla, ae, f. soineko zabal, soingaineko, beroki ; kaputxina ; musikarien ... jantzi luze ; oihal, zurpetza
Pallacana, ae, f. porrutipula
Palladium, ii, n. Paladio, Palasen itxura, Troaseko zaintzailea
Palladius, a, um, Palas-, Palasen
Pallantias, adis, f. Aurora, Palas gizandiaren ondoko
Pallantis, idis, f. Aurora, Palas erraldoiaren ondoko
Pallantius, a, um, Palas-, Palasen ; Pallas heros, Ebandro
Pallas, adis eta ados, Palas edo Minerba, jainkosa ; Palladis ales, hontza ; Palladis arbor, olibondoa ; Paladio, Palasen itxura ; olio, oliba, olibondo
Pallens, entis, palleo po. ; zurbilgarri
Palleo, es, ere, ui, tr. intr. zurbildu, zurbil izan, histu ; pallet dies, eguna histen da
Pallesco, is, ere, pallui, intr. zurbildu, margogabetu ; histu
Palliatus, a, um, soingaineko grekoaz jantzia
Pallidus, a, um, zurbil, hits, horiska ; zurbilgarri
Palliolatus, a, um, txanodun
Palliolum, i, n. txano, berokitxo
Pallium, ii, n. soingaineko, beroki ; hiljantzi, hilmihise ; ohestalki
Pallor, oris, m. zurbiltasun, histasun ; margo zurbil, goibel
Pallula, ae, f. berokitxo
Palma, ae, f. esku ; eskupe, ahur ; atzapar palmantzeko ; arraun ; palmondo, datil ; garaileen abarra, garaipen ; palmam ferre, garaitu
Palmaris, e, palma- ; palmadun ; palmagarri
Palmarius, a, um, palma- ; palmadun ; palmagarri
Palmatus, a, um, palmantzeko ; abarrez apaindua
Palmes, itis, m. aihen ; adar, abar
Palmetum, i, n. palmadoi, palmadi
1. **Palmeus**, a, um, palma-, palmazko
2. **Palmeus**, a, um, zehe bat luze, arra bat luze
Palmifer, fera, ferum, palmadun, palmatsu
Palmiger, gera, gerum, palmadun
Palmipedalis, e, oinbete eta zehe bat luze edo gora
1. **Palmipes**, edis, oinpalmadun
2. **Palmipes**, edis, oinbete eta zehe bat luze edo gora
Palmo, a, are, tr. zurkaiztu
Palmosus, a, um, palmatsu
Palmula, ae, f. esku ; eskupe, ahur ; arraun ; datil
Palmus, i, m. arra, zehe ; eskuzabaltasun, eskuloditasun
Palmira, ae, f. Palmira, hiri
Palo, as, are, tr. zurkaiztu
Palor, aris, ari, dep. intr. alderrai ibili, noragabe ibili ; barreiatu
Palpatio, onis, f. hunkitze, laztan
Palpebrae, arum, fpl. betazalak
Palpitatio, onis, f. ; **Palpitatus**, us, m. pilpira

Palpito, as, are, intr. higitu, dardaratu ; pilpiratu
 1. **Palpo**, as, are, tr. unkitu, ukitu ; eskutatu ; bailakatu, ferekatu
 2. **Palpo**, onis, m. bailakari
Palpor, aris, ari, dep. ferekatu, bailakatu
Palpum, i, n. fereka, bailaka
Palpus, i, m. fereka, bailaka
Paludamentum, i, n. soldado beroki, general beroki
Paludatus, a, um, soldado berokidun
Paludis, palus 2. gen.
Paludosus, a, um, aintzira-, aintziratsu
Palumba, ae, f. uso
Palumbes, is, m. f. uso ; gazte maitati, maitalari ; musututs
Palumbulus, i, m. gazte maitati
 1. **Palumbus**, a, um, uso-
 2. **Palumbus**, i, m. uso ; gazte maitati ; musututs
 1. **Palus**, i, m. zurkaitz, kolte, habe, haga
 2. **Palus**, udis, f. aintzira, urtoki
Paluster, tris, tre, aintzira-, aintziratsu
Palustria, ium, npl. aintzirak
Pampinaceus, a, um, aihen-, aihentsu ; ardo-, mahasti-
Pampinarius, a, um, oso aihendun
Pampinatio, onis, f. aihengarbiketa
Pampinator, oris, m. aihengarbitzaile
Pampineus, a, um, aihen-, aihentsu ; ardo-, mahasti-
Pampino, as, are, tr. aihena garbitu
Pampinosus, a, um, oso aihentsu, hostodun
Pampinus, i, m. begi, kima, muskil ; aihen
Pan, Panos, m. Pan, artzainen Jainko
Panacea, ae, f. ; **Panaces**, is, n. orosendaki
Panaricum, ii, n. erpuruko, itzemin, zoldu
Panarium, ii, n. oraska ; zare, otarre
Panathenaica, npl. ; **Panathenaici**, mpl. orum, panatenaikoak, Atenaren jaiak
Panax, acis, f. orosendaki
Panchaeus, a, um, Pankaia-, Pankaiako, Arabia- Arabiako
Panchaia, ae, f. Pankaia, Arabiako eskualde, itsensuz aberats
Panchaicus, **Panchaius**, a, um, Pankaia-, Pankaiako, Arabia-, Arabiako
Panchrestus, a, um, orokor, orotako (sendagailu)
Pancratiastes, ae, m. Pancratiastes, borroka eta ukabilka atleta
Pancratium, **Pancration**, ii, n. pankrazio (borroka eta ukabilka)
Pandataria, **Pandateria**, ae, f. Pandataria, atzerri uhartea
 1. **Pando**, as, are, tr. makurtu, okertu ; intr. etzan
 2. **Pando**, is, ere, pandi, pansom eta passum, tr. hedatu, zabaldu ; pandere vela orationis, mintzatzeko indar bildu ; pandere viam, bidea zabaldu ; ezagutarazi, erakutsi, agertu, esan ; pandere fata, jinbeharrak ezagutarazi
Pandora, ae, f. Pandora, Bulkainek egin eta antze guztiak zituen emaztea
Pandus, a, um, makur, oker
Panegyricus, i, m. goratzarre, gorespen ; Panegirikoa, Isokratesen liburua
Panes, um, mpl. Panesak, baserriko Jainkoak
Pango, is, ere, pepigi, pactum, tr. sartu, pangere clavum, iltzea sartu ; ondu, idatzi, esan, abestu, ospatu ; pangere poemata, olerkiak ondu, idatzi ; itundu, hitzeman ; pacem pepigere, bakea egin zuten ; obsides dare pepigerunt, bahien ematea hitzeman zuten
Panhormos...ik. panormos
Panicum, i, n. urri, hagana (landare)
Panificium, ii, n. okintza, ogiketa ; ogi, arroskila, gozopil
Panis, is, m. ogi ; panis silagineus, pulcherrimus, ogi zuri ; panis secundus, secundarius, etxogi ; panis, cibarius, plebejus, sordidus, zanpor, bianda
Panniculus, i, m. tzarpa, piltzar, xirxika, tarratada, oihal puska
Pannonia, ae, f. Panonia (Hongria)
Pannonicus, **Pannonius**, a, um, Panoniako
Pannonis, idis, f. panoniarsa
Pannosus, **Pannuceus**, a, um, pildatsu, zarpail, zirtzil, zarpatsu, pedatxatua
Pannulus, i, m. **Pannus**, i, m. pedatxu, oihal puska, peza ; jantzi ; pilda, piltzar, zarpa ; herskailu, lokailu ; eskuzapi ; haur oihal, xatar, troxa
Panormitanus, a, um, Panormoko
Panormos, f. ; **Panormum**, n. ; **Panormus**, i, f. Panormo (Palermo, Sizilian ; beste hiri batzu)
Pansus, pando 2. pi.
Panthera, ae, f. lehoinabar

Pantherinus, a, um, lehoinabar- ; tantotua, ziprztindua ; maltzur

Pantices, um, mpl. sabel, gilbor, zorro

Pantomima, ae, f. keinularisa

Pantomimicus, a, um, keinuketa-

Pantomimus, i, m. keinuketa ; keinulari

Papae, harridura. ala ! oi ! ai ! ene !

Papaver, eris, n. lo belar

Papavereus, a, um, lo belar-

Paphiacus, **Paphius**, a, um, Pafoseko, Benus-, Benusen

Paphlago, **Paphlagon**, onis, m. paflagoniar

Paphlagonia, ae, f. Paflagonia, Asia txikiko lurraldea

Paphos, **Paphus**, i, f. Pafos, Xipreko hiria

Papilio, onis, m. pinpilinpausa, tximileta

Papilla, ae, f. bular, titi, ugatz

Pa(p)po, as, are, tr. jan

Papula, ae, f. pikorta

Papyraceus, a, um, papiro-, zume-

Papyrifer, fera, ferum, papirotsu, papirotdun

Papyrus, i, n. ; **Papyrus**, i, f. papiro, Egiptoko zume ; orri, orrialde, eskutitz

1. **Par**, paris, berdin, antzeko, kideko, erako ; paria facere cum aliquo, norbaiti ordaria eman ; par proelium, gudu ondoriogabe ; -kide ; aurkari, lehiakide ; par oneri tanto sustinendo, halako zamaren jasateko indartsu ; duo juvenes aetate pares, bi gazte adin bereko, adinkide ; biko, bikote, bikoitz ; paribus nitens alis, hego biko batez eutsia ; egoki ; par est, egoki da ; izenkide
2. **Par**, paris, n. bikote, pare ; iz.m.f. lagun ; senar, emazte ; ar, eme

Parabilis, e, eskuragarri

Paradoxon, i, n. ustegabekeria, gezurrantz

Parallelus, a, um, biki, elkarrezin

Paralysis, is, n. elbarritasun

Paralyticus, i, m. elbarri, elbarritu

Pararius, ii, m. bitarteko, arartekari

Parasanga, ae, m. parasanga, Persiako neurri (5 km)

Parasita, ae, f. bizkarroi (emakumea)

Parasitatio, onis, f. goresmen, goraipamen ; bizkarroikeria

Parasiticus, a, um, bizkarroi

Parasitor, aris, ari, dep. intr. -n bizkarroi izan

Parasitus, i, m. bizkarroi

Parastas, adis, f ; **Parastates**, ae, m. ; **Parastatica**, ae, f. habe, harrabe, zutabe

Parate, adb. landuz, arretaz ; jakitez

Paratio, onis, f. antolaketa, antolamendu ; eskurapen

1. **Paratus**, a, um, paro pi. adj. gertu, prest, eskutik eskura (dirua) ; habebat paratum quid responderet, bazakian zer erantzun ; aberats ; -dun, -tsu, dundu ; antzetsu ; erabaki ; ita natura paratum est ut... zuzen da..., egoki da... ; eskuratura, erosia
2. **Paratus**, us, m. antolaketak, aparailu, ospe, handikeria

Parca, ae, f. Parka, Adurra, Halabeharra ; Parkak, Infernuetako Jainkoak

Parce, adb. zikoizki, urriki ; neurri, gutxi, gutxitan

Parcimonia, ik. parsimonia

Parcitas, atis, f. eskasia, murritzasun

Parco, is, ere, peperci edo parsi, parsum, intr. tr. bazterrera eman, aurreratu, aurreztu ; parcere impensae, ez xahutu ; parcere tempori, astia hartu ; non parcere labori, beretik eman ; baztertu, saihestu, utzi ; parce jactare, ez dezala goraipa ; parce lamentis, intziriak geldi, isil ; antolatu, axolatu, neurritu ; parcere subjectis, menpekoentzat izan errukior

Parcus, a, um, zikoitz, urri, zintzo, zuhur ; parcus vini, ardo gutxi edale ; somni haud parcissimus, lozaku, ohezulo ; txiki, labur, ahul, gutxi ; parcum sal aspergere, gatz gutxi ezarri ; bihozbera, barkabera

Pardalis, is, f. lehoinabar

Pardus, i, m. lehoinabar

Pareas, ae, m. suge

1. **Parens**, entis, aita, ama, amaso, aitaso, ahaide ; pl. gurasoak ; arbasoak ; egile, sortzaile, eraikitzaire
2. **Parens**, entis, pareo po. ; iz. pl. menpekoak

Parentalia, ium, iorum, npl. Parentaliak, hilen jaiak

Parentalis, e, aita-, ama-, guraso-

Parento, as, are, intr. ehorzketak egin, hilak ospatu ; mendekatu

1. **Pareo**, es, ere, ui, itum, intr. agertu, ageri izan, nabaritu ; si paret, hala agertzen bada
2. **Pareo**, es, ere, ui, itum, intr. sinetsi, bete ; utzi, jarraitu ; parere tempori, egoeraren arabera ari izan

Paries, etis, m. horma, murru

Parietinae, arum, fpl. hondar, zabor, hondarkin

Parilia, ik. palilia

1. **Parilis**, e, ik. palilis

2. Parilis, e, berdin, bezalako, antzeko, iduriko
Parilitas, atis, f. berdintasun ; erkidetasun (gizaki)

Pario, is, ere, peperi, partum eta paritum, tr. intr. haur izan, humatu, humea izan, erditu, errun ; cum mula pepererit= behin ere ez, inoiz ez ; ekarri, eman, sorrarazi ; parere ficus, piko eman ; asmatu, somatu, egin ; parere verba, hitzak asmatu ; eragin, egin ; parere dolorem, min egin ; parere sibi, bildu, irabazi, izan, eskuratuz ; parere sibi gratiam, omen on izan ; parere victoriam ex hoste, etsaia garaitu

Parisii, orum, mpl. paristarrak

Pariter, adb. berdin, bezala, halaber ; pariter atque edo ac, bezala, bezainbat ; elkarrekin, betan

Parito, as, are, intr. abiatu, sartu

1. **Pariturus**, a, um, pareo 1. eta 2. p. geroaldia

2. **Pariturus**, a, um, pario p. geroaldia

Parius, a, um, Paroseko ; parostar

1. **Parma**, ae, f. parma, erredolatxo biribil

2. **Parma**, ae, f. Parma, hiria

Parmatus, a, um, parmadun

Parmula, ae, f. parma, erredolatxo biribil

Parnasius, **Parnassius**, a, um, Parnasoko ; Musa-, Musen

Parnasos, **Parnassos**, i, m. Parnaso mendia, Musen bizitokia

Parnasus, **Parnassus**, i, m. Parnaso mendia

1. **Paro**, as, are, tr. antolatu, adelatu, atondu, sailkatu ; parare navem, untzia hornitu ; intr. abiatu ; parare ad iter, bidian abiatu ; bildu, eskuratuz, jabetu, erosu ; parare sibi regnum, erregetzaz jabetu ; parare sibi divitias, aberastu

2. **Paro**, as, are, tr. berdinkatu ; -i alderatu, berdinean ipini, eman, ezarri ; banatu, erdibitu

3. **Paro**, onis, m. gudu untzitzo, untziska

Parochus, i, m. bidaian magistratuen hornitzale ; etxeko jaun, mahaijabe, afaltiar

Paonychia, ae, f. ertitz, itzemin

Paronychium, ii, n. ertitz, itzemin

Paropsis, idis, f. erretilu, azpil

Paros, i, f. Paros, Zikladoetako uharte

Parotis, idis, f. belarripeko, belarriondoko

Parra, ae, f. zorigaitzoko txori

Parrhasis, idis, f. Arkadiako ; arkadiatarsa, Kalisto

Parrhasis Arctos edo Ursa, Orgahandi, Seiizarrak

Parrhasius, a, um, Arkadiako

Parricida, ae, m. gurasohiltzaile ; ahaideraile ; Estatuburuhiltzaile ; aberrisaltzaile

Parricidalis, e, gurasohiltzaile-

Parricidium, ii, n. gurasoerahiltza ; ahaiderahiltza, Estatuburuerahiltza ; aberrisalketa

Pars, paris, f. zati, atal, puska, -ki ; pars tertia, quarta, heren, laurden ; maxima pars hominum, gizon gehienak ; in parte periculi esse, gaizbidean partaide izan ; pars... alii..., batzu...besteak ; pars fugiunt, pars...batzuk ihes egin zuten, besteak, besteek... ; alde, eskualde, toki ; partes caeli quattuor, zeruko lau hegalak ; partes Orientis, sortaldea ; iritzi, aburupen, arreta, oharmen ; omnibus partibus, omni ex parte, in omnes partes, era guztira, gisa guztira, gisa orotara ; aliquid in optimam partem accipere, zerbait pozik onartu ; pro mea parte, nere aldetik, niketz ; honenbestegarren ; alderdi ; adversa pars, aurkako, partes Syllae sequi, tenere, pro partibus Syllae stare, Silaren alderdia hartu ; agiri, paper (antzerki) ; kargu, sail, lan, laguntza ; partes accusatoris subire, zalatztaile saila hartu

Parsi, parco perf.

Parsimoia, ae, f. zuhurtasun, urritasun ; neurri (hizlari)

Parsurus, a, um, parco p. geroaldia

Parthenon, onis, m. Parrenona

Parthenope, es, f. Partenope (Napoli)

Parthenopeius, a, um, Partenopeko, Napoliko

Parthi, orum, mpl. partiatarrak

Parthia, ae, f. Partia, Asiako eskualde, Eufratatik beste aldean

Parthicus, **Parthus**, a, um, partiatar-

Particeps, cipis, partzuer, zatidun, erdikide, -kide ; particeps praemiorum, sarikide ; particeps sceleris, gaiztakeriakide

Participialis, e, aditzizen-, aditzizeneko

Participium, ii, n. aditzizen

Participo, as, are, tr. parte hartu, esku hartu, banatu ; erdibitu, erdizkatu ; zatitu ; adierazi, jakinarazi ; participare aliquid cum aliquo, zerbait norbaitekin algarri eman

Particula, ae, f. zatitxo, puska, pixka, pitzika

Partim, adb. batzu, batzuk ; partim ex illis negarunt, haietatik batzuk ukatu zuten ; partim ...partim..., batzu...besteak... ; batez ere, batik bat, berezik

Partio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. zatitutu, puskatu, erditik egin, bereizi, banatu

Partior, iris, iri, itus sum, dep. tr. zatitutu, zatikatu ; banatu ; partaide izan, barne izan ; zatitua izan

Partite, adb. zatituz, sailkatuz

Partitio, onis, f. zatiketa, erdibiketa ; banaketa, sailketa

Partitus, a, um, partio eta partior pi.

Parturio, is, ire, ivi edo ii, intr. erditu, haurkatu ; mons parturiebat, mendia haurminetan zagon ; jasan, urduritu, grinatu ; tr. ekoiztu, eman, ekarri, sortu, sorrarazi ; parturire periculum, galbidea sorrarazi

1. **Partus**, a, um pario pi. ; sortua, jaioa ; eskuratua, irabazia ; humatua ; parta (ovis) ardi humedun

2. **Partus**, us, m. haurgintza, erdialdi, erditze ; humealdi, humegintza ; fruituak

Parum, adb. izena genitiboan ; edo adj., aditz, adberbiorekin ; gutxi, apur, piska bat, eznahiko, ezaski ; parum sapientiae, zuhurtasun gutxi ; parum est, gutxiegi da, ez da aski

Parumper, adb. apur batez, garai gutxi batez ; aldi batetarako

Parunculus, i, m. untzitzxo

Parus, i, f. ik Paros, uhartea

Parvi, adb. gutxi, apur ; parvi pendere, aestimare, ducere, facere, gutxi balioztatu

Parvitas, atis, f. txikititasun, urritasun ; ezdeuskeria, garrantzigabe ; ahuldura

Parvo, adb. berdinketa esanahia ; gutxi, apur ; parvo altiores, goraxeagoak ; parvo praestare, ia nagusitu ; balioa : merke, gutxitan ; parvo post, parvo ante, geroxeago, lehentxeago

Parvulum, adb. gutxitxo

Parvulus, a, um, txiki, txikitxo, xume ; gaztetxo ; ab parvulis, haurtzarotik ; ahul, ezdeus, arin

Parvum, i, n. gutxitasun ; parvo contentus, aski duen

Parvus, a, um, txiki, ez heldua, gazte ; parvus Iulus, Iulo gaztea ; a parvis, haurtzarotik ; labur ; parva tempora, aldi laburak ; ezdeus, baliogabe, xume ; parva pecunia, diru xume ; parva manus, talde xume ; apal, txiro, ahalgabe ; zikoitz, ahul, beldurti ; minor, minimus

Pasco, is, ere, pavi, pastum, tr. intr. alarazi, bazkarazi, alatu, bazkatu, larrutu ; pascere boves, idiak alarazi ; hazi, hezi, eraiki, sorrarazi, handitzera utzi ; pascere barbam, bizarra utzi handitzera ; ase ; pascere hordeacea farina, garagar irinez hazi ; pascere oculos cruciatu ; oinazetaz begiak ase ; pascentes oves, ardiak alan

Pascor, eris, i, pastus sum, dep. tr. alatu, bazkatu, larrean ibili ; jan

Pascuum, i, edo **Pascua**, orum, npl. abelbazka, larre, pentze, zelai, soro

Pascuus, a, um, larre-, larreko

Passer, eris, m. txolarre, etxetxori ; xabaloi ; ene gaizoa

Passerculus, i, m. etxetxoritxo ; ene pottolo

Passim, adb. han hor, harat honat, bazter guztietatik ; nahasmahas, ezustean, nolanahi

Passum, i, n. mahats idor ardo

1. **Passus**, a, um, pando eta patior pi.

2. **Passus**, us, m ; urrats, oinkada, trunku, ibilketa ; oinarte (m. 1/ 4875)

Pastillus, i, m. pastila, hontto ; pilula, pildun ; zerra

Pastinatio, onis, f. aitzurketa

Pastinator, oris, m. aitzurtzaile

Pastinatum, (solum), lur aitzurtua

Pastinatus, us, m. aitzurketa

Pastino, as, are, tr. aitzurtu

Pastinum, i, n. aitzur

Pastio, onis, f. larrealdi, alaldi ; hazkuntza ; larre, bazkagia

Pastor, oris, m. artzai, artzain, -zai, -zain

Pastoralis, e, artzai-, artzain-

Pastoricus, **Pastorius**, a, um, artzai-, artzain-

Pastura, ae, f. alaketa, alaldi

1. **Pastus**, a, um, pasco pi. asea, bazkatua, hazia ; jana, alatua ; pascor. asea, jana

2. **Pastus**, us, m. bazka, janari, geinu ; larre, pentze ; hazkurri (gogoaren)

Patavinus, a, um, Patabioko

Patavium, ii, n. Patabio, hiri (Padu)

Patefacio, is, ere, feci, factum, tr. ideki, zabaldu (atea) ; patefacere iter in, -rantz bidea zabaldu ; estalgia kendu ; agertu, asmatu, aurkitu ; argitaratu

Patefactio, onis f. ezagutarazte

Patefactus, patefio pi.

Patefio, fis, fieri, factus sum, pas. zabaldua, idekia izan ; agertu

Patella, ae, f. aska, azpil zabal (oparentzat) ; plater

Patens, entis, pateo po. idekia, zabala, ageria ; hedatua ; ageriko

Patentius, adb. agerikiago

Pateo, es, ere, tui, intr. idekia izan, eskuragarri, egingarri, iragangarri ; patuit quibusdam fuga, zonbaitek ihes egin zitzakeen ; -n eragipenean izan, menpean izan ; patere morbis, gaixotasunen menpean izan ; zabaldua izan, hedatua izan ; fines in latitudinem decem milia passuum patent, herrialdeak hamar mila oinarte zabal egiten du ; argi izan, nabari izan ; patet (inf.), argi da

Pater, tris, m. aita ; nagusi ; pater divum edo pater, Jupiter, Jainkoen nagusia ; pater patriae, aberriaren aita ; asabak, arbasoak ; senadoreak

Patera, ae, f. edontzi ; ontzi (oparietako)

Paterfamilias, **Parefamiliae**, m. etxeko nausi

Paternus, a, um, aita- ; aitaren duin, arbasoen gai

Patesco, is, ere, patui, intr. ideki, zabaldu, hedatu ; estalgia kendu

Patibilis, e, jasangarri ; minbera

Patibulum, i, n. urkabe, gurutze
Patiens, entis, patior po. jasankor, iraunkor, zail ; patiens inediae, gose jasankor ; patiens laboris, gogor, iraunkor ; amnis patiens navibus, untzibai
Patienter, adb. eramankorki, onartuz, pairakorki
Patientia, ae, f. batí, jasaite, pairamen ; iraupen ; etsipen ; menpekotasun, mendetasun
Patina, ae, f. azpil, plater
Patior, eris, i, passus sum, dep. tr. pairatu ; iraun, jasan ; pati exsiliūm, atzerria jasan ; pati aequo animo, isilik jasan ; utzi, onartu, onetsi ; non possum pati ut...ez dezaket onar...
Patrator, oris, m. egile, betetzaile, burutziale
Patria, ae, f. aberri
Patriciatus, us, m. handikitasun
Patricida, ae, m. gurasohiltzaile
 1. **Patricius**, a, um, handi, duin
 2. **Patricius**, ii, m. handiki
Patrie, adb. aita gisa, aita bezala
Patrimonium, ii, n. ondare ; aberastasun
Patrimus, a, um, oraino aitadun
Patrisso, as, are, intr. aita gisa ari izan
Patritus, a, um ; aita-, aitaren
Patrius, a, um, aita-, aitaren ; guraso-, ondore-, aintzinako ; aberriko, sorterriko ; patrius sermo, ama hizkuntza
Patro, as, are, tr. egin, bete, bukatu, amaitu
Patrocinium, ii, n. babes, geriza ; auzi lagunza ; lagunza, urgazgo
Patrocinor, aris, ari, dep. intr. auzian alde jarri, zaindu, babestu
Patrona, ae, f. babestaile (emakumea)
Patronus, i, m. nagusi, buruzagi, zaindari ; abokatu ; begirale, euskarri
 1. **Patruelis**, e, lehengusu-
 2. **Patruelis**, is, m. f. lehengusu (aitaren aldetik)
 1. **Patruus**, a, um, osaba- ; murmuzikari, muturri
 2. **Patruus**, i, m. osaba ; erasiale, larderiatzaile
Patui, pateo eta patesco perf.
Patulus, a, um, idekia, zabalzabala
Pauci, ae, a, gutxi, apur ; iz.pl. jente gutxi ; pauca, gauza gutxi
Pauciloquium, ii, n. moztasun (hizkera)
Paucitas, atis, f. gutxi
Pauculi, ae, a, txit gutxi, oso apur
Paucus, a, um, gutxi, apur
Paulatim, adb. geldiro, astiro, emeki
Paulisper, adb. arteska bat, apur bat, piska bat
Paulatim, ik. paulatim...
Paulo, adb. apur bat, piska bat ; paulo post, geroxeago
 1. **Paululum**, adb. gutxitxo bat, apurtto bat
 2. **Paululum**, i, n. gutxitxo, apurtto
Paululus, a, um, ondo gutxi, oso txiki
 1. **Paulum**, adb. gutxi, apur ; arinki, azaletik
 2. **Paulum**, i, n. apur, gutxi, pilista
Paulus, a, um, txiki, gutxi
 1. **Pauper**, eris, behartsu, behardun, txiro ; zikoitz, txar ; pauperior, pauperrimus
 2. **Pauper**, eris, m.f. behardun, txiro
Pauperculus, a, um ; behartsu, behardun, urrikalgarri
Pauperies, ei, f. behartasun , gabezia
Paupero, as, are, tr. txirotu ; biluzi
Paupertas, atis, f. behartasun, eskasia, gabezia
Pausa, ae, f. geldialdi, geraldzi, atseden, tregoa, amaiera
Pausillatim...ik. pauxill...
Pauxillatim, adb. astiro, geldiro
Pauxillisper, adb. apur batez, arte laburrez, desara laburrez
Pauxillulus, a, um, gutxi, apur
 1. **Pauxillum**, adb. gutxi bat, gutxiñi bat
 2. **Pauxillum**, i, n. gutxi, gutxiñi
Pauxillus, a, um, gutxi, apur
Pavefactus, a, um, izitua, harritua
Pavens, entis, paveo po. ukitura ; harritua, izitua
Paveo, es, ere, pavi, intr. oso ukitura izan ; izitua izan, harritua izan ; beldurtu
Pavesco, is, ere, tr. intr. beldurtu, izitu, harritu
Pavi, pasco eta paveo perf.
Pavide, adb. ikara, lotsaz, ahalkez

Pavidum, adb. ikara, lotsaz, ahalkez

Pavidus, a, um, oso lotsati, oso ahalketi, txit beldurti,

Pavimentatus, a, um, harritzatua, lauzatua, zolatua

Pavimento, as, are, tr. tinkatu (lurra) ; berdindu, lautu ; harritzatu, lauzatu

Pavimentum, i, n. zoladura ; lauzadura ; larrain, zelai

Pavio, is, ire, ivi, itum, tr. tinkatu (lurra) ; lautu, zelaitu

Pavito, as, are, intr. izitua izan, harritua izan ; tr. beldurtu

Pavitus, a, um, pavio pi.

Pavo, onis, m. egazteren, paluin (hegazti)

Pavonaceus, a, um, nabar

Pavoninus, a, um, egazteren-

Pavor, oris, m. ezinegon, inarrosaldi, durduza ; larritasun, izidura

Pax, acis, f. bake, bakealdi ; itun ; pace uti, pacem agitare, pacem exercere, bakean bizi ; pacem configere, pangere, bakeak egin, baketu ; in pace, bakean ; bello ac pace, bakean gerran bezala ; atseden, lasaitasun ; onginahi, babes, baimen ; pace tua, zure baimenarekin ; sine pace tua, zure aitormena gabe ; (harridura) pax !, aski !, xo !

Paxillus, i, m. hagatxo, zurkaiztxo ; hesola, kolte ; ziri

Peccatum, i, n. abl. peccatu ; huts, oker, gaiztakeria, erru, hoben

Pecco, as, are, intr. hutsegin, bekatu egin, gaizki egin ; peccare in aliquem, norbaiti huts egin ; hobendun izan, akastun izan ; eskaz izan ; tr. hutsegin, gaintiegin ; multa alia peccat Empedocles, Enpedoklesek beste huts asko egin du

Pecoris, pecus 1. gen. s.

Pecten, inis, m. orrazi, txarrantxa orrazi ; eskuare, arrestelu ; sonuztai ; lira (musika)

Pectitus, a, um, pecto pi.

Pecto, is, ere, pexi edo pexui, pexum (pectitum), intr. orraztatu, eskuarez garbitu

Pectorale, is, n. bularreko, soinburdin

Pectoralis, e, bular-, bularreko

Pectus, oris, n. bular ; barne, bihotz, gogo ; amare toto pectore, bihotz oroz maitatu ; pectus consulis gerere, kontsularen gogoa izan ; indar, adore, kemen, oroitzta, oroitzapen

Pecua, uum, npl. abreak

1. **Pecuaria**, ae, f. (res), hazkuntza
2. **Pecuaria**, orum, npl. abreak ; -alde, saldo

Percarius, a, um, abere-, abereen

Pecuarius, ii, m. hazle, abere jabe ; herri larre etxetiar

Pecudes, um, pecus 2. pl.

Peculator, oris, m. kargudun ohoin

Peculatus, us, m. ohointza, bidegabekeria

Peculiaris, e, eskuarte-, eskuarteko ; norberaren, bakoitzaren

Peculiariter, adb. bereziki, berariz

Peculiatus, a, um, aurreztuz aberastua

Peculiolum, i, n. eskuartetxo

Peculiosus, a, um, eskuartedun

Peculium, ii, n. jabetasun, jabetza ; aurrezki, eskuarte ; diru, oparitxo

Peculor, aris, ari, dep. intr. ebatsi

Pecunia, ae, f. dirutza, aberastasun, ontasunak ; magnas pecunias facere, aberastu ; diru, txanpon, xehe ; pecunia publica, herrialtxor ; pecunia numerata, pecunia praesens, dirua eskutan ; dies pecuniae, ordainepe, ordainaldi

Pecuniarius, a, um, diru-

Pecuniosus, a, um, aberats ; irabazpideko

1. **Pecus**, oris, talde, saldo (abreak) ; abelxehe, abelarri ; talde, saldo (gizakiak)
2. **Pecus**, udis,f. abere ; ergel, zozo

Pedalis, e, oinekoko, beserdiko (neurri)

Pedamen, inis, n. zurkaitz

Pedamentum, i, n. zurkaitz

Pedarius, a, um, pedario, senadore bozketa zuzena bakarrik dutena

Pedatu, abl. m. -n oldarrean, alboratzean

1. **Pedes**, pedo 1. subj.oraialdia. ; pedo 2. geroaldia
2. **Pedes**, itis, m. oinezko ; gudutalde oinezkoak ; gizaki xumeak
3. **Pedes**, um, pes pl.

Pedester, tris, tre, oinezko, oinkari ; statua pedestris, itxura oinezko ; ordo pedester, gizaki xumeak ; oinezko- ; pedester exercitus, pedestres, mpl. gudulari oinezkoak ; lur-, lurreko ; pedestria itinera, bide lurrekoak ; pedestris pugna, borroka lurrekoak ; hitz lauko ; pedestris oratio, hitz lau

Pedetentim, adb. urratsez urrats, geldiro, astiro

Pedica, ae, f. oinlokarri, behaztopo, lakio, segada

Pedicularis, e, eta **Pedicularius**, a, um, zorri- ; morbus pedicularis, zorrieri

1. **Pediculus**, i, m. oin txiki ; kirten, kider
2. **Pediculus**, i, zorri

Pedis, pes gen. s. ; pedo 2. ind. or.

Pedisequa, ae, f. neskato esklabo

Pedisequus, i, m. morroi onezkoa, miskandi
Peditatus, us, m. gudutalde oinezko
Pedites, pedes 2, pl.
 1. **Pedo**, as, are, tr. zurkaiztu
 2. **Pedo**, is, ere, pepedi, peditum, intr. uzker egin, purrut egin
 1. **Pedum**, pes gen.pl.
 2. **Pedum**, i, n. makila
Pegaseius, Pegaseus, a, um, Pegaso- ; Musen
Pegasides, um, fpl. Musak
Pegasus, idis, adj. f. Pegaso-
Pegasus, Pegasos, i, m. Pegaso, alegiazko zaldi
Pegma, atis, n. oholtza ; antzokigailu ; liburutegi
Pejero, as, are, intr. gezur zina egin, birao egin
Pejor, us, gen. oris, malus konp. ; gaiztoago, zorigaiztokoago
Pejus, male konp. sordei ; gaizkiago ; pejus valere, gaizkiago izan ; gehiago, haboro ; oderam multo pejus hunc, oso higuingarriago nuen
Pelagicus, a, um, itsaso-, itsasoko
Pelagius, a, um, itsaso-, itsasoko ; itsasozko ; pelagio cursu , itsasoz
Pelagus, i, n. itsaso ; ur gainezkatuak
Pelasgi, orum, mpl. greziarrak
Pelasgicus, Pelasgus, a, um, greziar, greko
Peleius, a, um, Peleoren, Akileoren
Pelides, ae, m. Peleoren seme, Akileo
Pelion, ii, eta **Pelios**, ii, m. Pelioi, Tesaliako mendi
Pellacia, ae, f. azpikeria, saldukeria
Pellax, acis, gaizto, maltzur, doilor, makur
Pellecebra, ae, f. lilura, liluramendu
Pellectio, Pellego ik. perl...
 1. **Pellectus**, a, um, pellicio pi.
 2. **Pellectus**, ik. perl...
Pelle, icis, f. ohaide, ohekide, emaztorde
Pellexi, pellicio perf.
Pellicatus, us, m. ohaidekeria
Pellicio, is, ere, lexi, lectum, tr. erakarri, bildu, liluratu, gogatu ; amarruz lortu
Pellicis, pelle gen. s. ; pellicio ind. or.
Pellicula, ae, f. azaltxo, larruxeho ; (itxuraz) : pelliculam curare, bereaz axolatu
Pellio, onis, m. larrugin ; larrusaltzaile
Pellis, is, f. azal, larru ; larrujantzi, larruinekoak ; larrutxabola ; vivere sub pellibus, larruetxoletan bizi
Pellitus, a, um, larruz jantzia
Pello, is, ere, pepuli, pulsum, tr. jo, kaskatu ; pellere terram pedibus, oinaz lurra jo, dantzatu ; aurtiki ; bultzatu, bulkatu ; ihes ipini ; haizatu, ohildu, atzerritu, urrundu ; pellere aliquem foro edo ex foro, norbait enparantzatik haizatu, kanporatu ; pellere maestitiam, ilundura baztertu ; ukitu, bihotz erdiratu
Pelluceo, es, ere, luxi, intr. -tik agertu, distiratu, zulatu ; garden izan, argal izan ; txit dirdiratu
Pellucidus, a, um, garden, argal ; argi, distiratsu
Pelopidas, ae, m. Pelopidas, Tebako armada buruzagi
Peloponnenses, ium, mpl. peloponesoarrak
Peloponnesiacus, Peloponnesius, a, um, Peloponesoko ; peloponesoar
Peloponnesus, i, f. Peloponeso, grezia hegoaldian
Pelops, opis, m. Pelops, Tantaloren semea
Peloris, idis, f. xirla
Pelta, ae, f. pelta, erredolatxo
Peltastae, arum, mpl. Peltastak, soldado peltadunak
Peltatus, a, um, peltadun
Peltifer, era, erum, peltadun
Pelusiacus, a, um, Pelusioko ; pelusioar
Pelusium, ii, n. Pelusio, Egiptoko hiria
Pelusius, a, um, Pelusioko
Pelvis, is, f. aska ; pazia, pertz
Penarius, a, um, janari- ; cella penaria, upategi, soto
Penates, um edo ium, etxejainkoak ; bizitoki, egongia
Pendens, entis, pendo eta pendeo po.
Pendeo, es, ere, pependi, intr. dilindan egon, txilintxau izan, zintzilikatu ; lotua izan ; pharetra pendebat ab humero, azkon zorroa haren besagaintik dilindan zagon ; pendere de rupe, harkaitzetik zintzilikatu ; adi izan, aditu ; pendere ab ore narrantis, esalea arretaz entzun, esalea erpae aditu ; zemaitu ; moztu, luzatu, auziratu ; urduritu, ezbaikor izan, zalantzati pendere ab aliquo, norbaitez urduritu ; mendeko izan, pendere ex arbitrio alicujus, norbaiten mendeko izan

Pendo, is, ere, pependi, pensum, tr. haztatu ; aztertu, ikertu, neurtu ; pendere magni, axol handia izan, ordaindu ; pendere poenas, zigortua izan

Pendulus, a, um, zintzilik, zintzilika, dilindan, dilingo, aldapatsu, maldatsu, patar

Pene, adb. ik. paene

Penelopa, ae, eta **Penelope**, es, f. Penelopa, Ulisesen emaztea

Penes, aurretitz (akus.), -n etxeán, baitan, -n eskuetan, -n ménpean ; penes se esse, bere onean izan

Penetrabilis, e, sarkor, zulagarri ; sarkor, bizi (hotza), hozmin

Penetrale, is, eta **Penetralia**, ium, barru, barne, hondo, zola ; saintutegi ; ilunak, izkutuak

Penetralis, e, barru, urrun, urrutti ; penetrales dii, etxejainkoak ; sarkor, bizi

Penetro, as, are, intr. tr. sartu, zulatu, barrundu, barneratu ; in templo penetrare, tenpluan sartu

Penicillum, i, n. pintzel

Penicillus, i, m. pintzel

Peninsula, ik. paeninsula

Penis, is, m. buztan, isats

1. **Penitus**, adb. barna, urrun, urrutian ; oso, osoki
2. **Penitus**, a, um, sakon, barru, barna, bazter ; isil

Penna, ae, f. hegats ; hegal, hego ; gezi

Pennatus, a, um, hegaldun, hegodun

Penniger, gera, gerum, hegaldun, hegodun

Penninus, a, um, Penninæ Alpes ; Penninus mons, Alpes Peninoak

Pennipes, edis, zango hegadun ; galtzadun

Pennipotentes, um, fpl. hegaziak

Pensilis, e, zintzilik, zintzilika ; pensilis uva, mahats idor ; gangetan eraikia

Pensio, onis, f. pisualdi ; bizisari ; errentak, irabaziak, akura

Pensito, as, are, tr. pisatu, aztertu, hausnartu ; ordaindu

Pensiuncula, ae, f. ordaintxo

Penso, as, are, tr. pisatu ; aztertu, ikertu, erkatu, alderatu ; pensare malefactis beneficia, gaizkiak eta hongiak alderatu ; ordaindu, berrerosi, sariztatu ; pensare beneficiis beneficia, hongia hongiaren truku ordaindu ; laburtu

Pensum, i, n. esklabo emakumeak egunean egin behar zuen gerualdia ; eginbide, lan, sail

Pensus, a, um, pendo pi. adj. onesgarri, baliotsu, bikain ; illi nihil pensi est, ezerez ez du axolik

Penula, ik. paenul...

Penum, i, n. janari, ano, jateko

Penuria, ae, f. gabezia, eskas ; jateko eskas

1. **Penus**, i edo us, m. f. janari, ano, jateko
2. **Penus**, oris, n. janari, ano, jateko

Pependi, pendeo eta pendo perf.

Pepercí, parco perf.

Peperi, pario perf.

Pepigi, pango perf.

Peplum, i, n. jantzi arin ; Jainkoen itxuren oihal

Pepo, onis, m. meloi

Pepuli, pello perf.

Per, aurretitz (akus.) ; nondik : per forum, enparatzatik ; per domos, etxez etxe ; noiz : per haec, orduan ; per decem annos, hamar urtez ; nola : era, zergatia, tartekoa, bidea : per nuntios, mandatarien bidez ; per vim, ezinbestez, indarka ; per fraudem, iruzurtuz, maltzurkeriaz ; per me factum est ut..., ni nizala medio..., niri esker... ; aukera, aitzakia : per speciem, aitzakian ; -lakoan ; noren : per deos, Jainkoen izenean ; elkartua, adjektibo. edo adberbioekin., asko, oso, txit, per brevis, asko labur, labur laburra ; per bonus, bikain ; aditzarekin, osotasun, amaiera, iraupena, ik.peraequo, etb....

Pera, ae, f. alportxa, biesak, zakutto,

Perabsurdus, a, um, oso zentzugabe

Peraccommadatus, a, um, oso egokia

Peracer, crie, cre, oso mingots ; oso bizi, oso sarkor

Peracerbus, a, um, oso mingots, oso gozagaitz

Peracesco, is, ere, cui, intr. oso mingostu, oso garrastu, oso ozipindu

Peractio, onis, f. bukaera, amaiera, bururapen

Peractus, a, um, perago pi.

Peracute, adb. ahots zorrotzez ; oso antzetsuki

Peracutus, a, um, txit ozen ; oso antzetsu

Peradulescens, entis, gaztetxo

Peradulescentulus, i, m. gaztetxo

Peraedificatus, a, um, oso eraikia

Peraeque, adb. berdin berdina

Peraequo, as, are, tr. berdindu, lautu ; mailara heldu

Peragito, as, are, tr. gogor inarrosi ; bortizki zirikatu

Perago, is, ere, egi, actum, tr. biziго bulkatu ; auziratu, zirikatu ; igaro, iragan, zulatu ; peragere noctem, gaua iragan ; bukatu, burutu, amaitu, bete ; peragere mandata, aginduak bete ; peragere senatum, senatua bildu ; esan, idatzi, alde mintzatu ; res populi romani peragere, erromatar herriaren historia idatzi

Peragratio, onis, f. ibilaldi

Peragro, as, are, tr. intr. ibili, iragan, ikustatu ; sudurra sartu

Peralbus, a, um, zuri bizi, zuri zuria

Peraltus, a, um, txit goi, gora gora

Peramans, antis, oso maitale, oso maitari

Peramanter, adb. oso maiteki

Perambulo, as, are, tr. alderrai ibili, iragan, igaro ; txandaka, jarraika ikustatu

Peramoenus, a, um, oso gozo, oso atsegin

Peramplus, a, um, oso zabal

Peranguste, adb. oso laburki, oso tinki

Perangustus, a, um, oso hertsu, oso estu

Perantiquus, a, um, txit zahar

Perappositus, a, um, oso egokia

Perarduus, a, um, oso zail, oso gaitz

Peraresco, is, ere, arui, intr. osoki idortu, agortu, lehortu

Perargutus, a, um, txit ozen ; bizi, zorrotz

Peraridus, a, um, txit idor, lehor, xuku

Perarmatus, a, um, ondo armatua, hornitua

Peraro, as, are, tr. goldatu, irauli, itzuli ; itsasoz ibili ; marratu, idatzi

Perattente, adb. txit artoski, osoki ohartuki

Perattentus, a, um, oso atzarri, oso erne, oso arretatsu

Peracchor, aris, ari, dep. intr. asekeria egin, asekatu, xanfart egin

Perbeatus, a, um, oso zorioneko, oso zoriontsu

Perbelle, adb. oso ondo, oso ederki

Perbene, adb. oso ongi, gora !

Perbenevolus, a, um, oso onginahi, oso xedeoneko

Perbenigne, adb. bihozbera

Perbibo, is, ere, bibi, tr. hurrupatu ; blaitu, letatu ; ondo gogoratu

Perblandus, a, um, txit bera, oso samur, oso gozo ; oso sarkor

Perbonus, a, um, bikain

Perbrevi, adb. sarixe, lastertxo

Perbrevis, e, oso labur

Perbreviter, oso laburki

Perca, ae, f. lutxo, buztanbeltz (arrain)

Percalefacio, is, ere, feci, factum, tr. gogor berotu

Percalesco, is, ere, lui, intr. oso berotu

Percallesco, is, ere, callui, intr. oso gogortu ; barnatik ikasi, sakondu ; ondo jakin

Percarus, a, um, oso garesti ; maite maitea

Percautus, a, um, oso zuhur, oso ohartu

Percelebratus, a, um, guztiz aipatua

Percelebro, as, are, tr. hedatu, barreiatu, errepikatu

Perceler, eris, ere, txit azkar, txit zalu

Perceleriter, adb. azkar azkarra, arin arina

Percello, is, ere, culi, culsum, tr. bortizki jo, irauli, lurreratu ; ezereztu, hondatu, aurritu ; percellere hostes, arerioa bortizki atzeratu ; oso ukitu, oso inarrosi

Percenseo, es, ere, ui, tr. erroldatu, zenbatu ; aztertu ; igaro, iragan, -n gaindi ibili ; alde batetik bestera ikustatu

Percepi, percipio perf.

Perceptio, onis, f. bilketa, eskuraketa, uzta bilketa ; oharpen, gogarpen

Perceptus, a, um, percipio pi.

Percido, is, ere, idi, isum, tr. sakailatu ; porrokatu, egotzi

Percieo, es, ere, eta **Precio**, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. inarrosi, astindu

Precipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. bildu, eskuratu, jabetu, hartu ; percipere civitatem, hiriartasunaz jabetu ; somatu (zentzumenen bidez) : ikusi, entzun, uki... ; ulertu ; ikasi ; jakin ; percipere luctus, atsekabetu

Percisus, a, um, percido pi.

Percitus, a, um, percio eta percio pi. ; hukitua, inarrosia ; haserratua, haserrakor

Percivilis, e, oso adeitsu, oso laino

Percocetus, a, um, percoquo pi.

Percognosco, is, ere, gnovi, gnitum, tr. ondo ezagutu, ondo jakin

1. **Percolo**, as, are, tr. iragazi, irazi

2. **Percolo**, is, ere, colui, cultum, tr. bukatu, bururatu ; apaindu, edertu ; guztiz axolatu

Percomis, e, adeitsu adeitsua, laino lainoa

Percommode, adb. guztiz egoki ; behar orduan

Percommodus, a, um, behar orduko, doi ; oso baliotsu

Percontatio, onis, f. galde, galdeketa, galdera
Percontor, aris, ari, dep. tr. galdetu, galdegin ; bildu (berriak)
Peroquo, is, ere, coxi, coctum, tr. oso erre, oso egosi ; heldu, ondu, zoritu
Percrebesco, Percrebresco, is, ere, bui edo brui, intr. arrundu, naharotu, ohitu ; aniztu, askotu ; hedatu, arratu, berretu
Percrepo, as, are, ui, itum, intr. ozendu, aranatu
Percrucio, as, are, tr. asko nekarazi, oinaztatu
Percucurri, percurso perf.
Perculi, percello perf.
Perculus, a, um, percello pi.
Percunctatio...ik. percont...
Percupidus, a, um, oso emana, laguntzaile
Percupio, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. biziki gutiziatu, nahi izan
Percuriosus, a, um, txit atzar, txit erne
Percuro, as, are, tr. oso sendatu, oso osatu
Percurri, percurso perf. edo inf. pas.
Percurro, is, ere, curri eta cucurri, cursum, intr. geratugabe lasterka ibili ; tr. iragan, igaro ; Italianam percurrere, Italia iragan ; so bat egin, gogoratu ; zenbatu, doi doia ukitu ; libri paginas percurrere, orriak aldatu
Percursatio, onis, f. iragaitza, iraganaldi ; itzuli, bira
Percusio, onis, f. azkar ikusi, so bat egin
Percuso, as, are, tr. intr. han hor lasterka ibili ; maiz iragan
Percursus, a, um, percurso pi.
Percussi, percutio perf.
Percussio, onis, f. kaska, tanka, danbada, zarta ; digitorum percussio, eri kaska ; banba ; neurri
Percussor, oris, m. joile ; erahiltzaile
1. **Percussus**, a, um, percutio pi.
2. **Percussus**, us, m. joaldi, kaska, danbada, zarta ; venarum percussus, pultsu, pilpira
Percutio, is, ere, cussi, cussum, tr. joz zulatu ; jo, erahil ; percutere securi, lepoa moztu ; dirua kudeatu ; jo (musika) ; itundu ; gogor ukitu (zentzumen, gogo) ; iruzurtu, liluratu
Perdecorus, a, um, txit eder
Perdelirus, a, um, oso ero, oso zozo
Perdensus, a, um, oso lodi, oso tinko, oso laburbildua
Perdicis, perdix gen.
Perdidi, perdo perf.
Perdidici, perdisco perf.
Perdifficilis, e, oso nekagarri
Perdifficiliter, adb. oso nekagarriki, oso nekez
Perdiligens, entis, oso eraginkor, oso bizkor, oso artatsu
Perdiligenter, adb. osoki arduraz, osoki arretaz
Perdisco, is, ere, didici, tr. barnatik ikasi
Perdiserte, adb. elederrez, hitzederrez
Perdite, adb. arbuiagarriki, zitalki, doilorki ; biziki, guztiz, txit
Perditor, oris, m. hondatzaile, suntsitzale
Perditus, a, um, perdo pi. ; galdua, ezereztatua, suntsitua ; gaixo, zorigaiztoko, etsitua ; perditae res, inka txarrean izan ; lizun, doilor, zital
Perdiu, adb. luzaz, luzaro
Perdius, a, um, egun osoroko
Perdiuturnus, a, um, luzazko, luzaroko
Perdives, itis, guztiz aberrats
Perdix, icis, m. f. eper
Perdo, is, ere, didi, ditum, tr. galdu, galarazi, suntsitu, hondatu ; xahutu ; perdere oleum et operam, denbora galdu, galtzaile izan (H.h. oliao eta nekea galdu) ; usteldu, lizundu ; perdere liberos, haurrak galdu, hiltzen ikusi
Perdoceo, es, ere, cui, ctum, tr. osoki irakatsi
Perdoctus, a, um, perdoceo pi. guztiz jakintsu
Perdolesco, ere, lui, intr. min bortitzta izan
Perdolet, uit edo itum est, inperts. tandem perdoluit, azkenean min izan zuen
Perdomitus, a, um, perdomo pi.
Perdomo, as, are, ui, itum, tr. oso menperatu, oso nagusitu ; oratu ; arindu, harrotu (lurra)
Perdormisco, is, ere, intr. lozorroa egin, lo gogorra egin
Perduco, is, ere, duxi, ductum, tr. bazterrera eraman, lagundu ; perducere ad aliquem, norbaitengana eraman ; luzatu, helarazi ; perducere fossam ad montem, erretena mendiraino luzatu ; bildu, sinestarazi, erakarri ; perducere in sententiam, bere iritzira erakarri ; gantzutu, estali
Perducto, as, are, tr. iruzurtu, liluratu
Perductor, oris, m. iruzurtzaile, liluratzale, eginbidetik bazertzaile
Perductus, a, um, perduco pi.
Perdudum, adb. aspaldidanik, aspalditik
Perduellio, onis, f. aginpideariko jazarpen ; herri saldukeria

Perduellis, is, m. etsai
Perdulcis, e, oso ezti
Perduto, as, are, intr. iraun, luzatu, jarraitu
Perduxo, perduco perf.
Peredo, is, ere, edi, esum, tr. klukatu, irentsi, osorik jan ; higatu, endurtu
Peregi, perago perf.
Peregre, Peregri, adb. atzerrian ; kanpotik, atzerritik
Peregrinabundus, a, um, arrotzibilkor ; bidez bide ibiltzaile
Peregrinatio, onis, f. atzerialdi, arrotzaldi ; bidealdi, joanaldi
Peregrinator, oris, m. bidelari, ibilkari
Peregrinatus, a, um, peregrinor pi. ; bidaiaz joana ; bertan ez
Peregrinitas, atis, f. arroztasun ; mintzaera, itxura, usantxa ; arrozmintzo, arrozperdo
Peregrinor, aris, ari, dep. intr. atzerrian ibili ; atzerrian egon ; bidealdi luzea egin ; bidez bide ibili, haizepaiten ari izan ; arretagabe izan
 1. **Peregrinus**, a, um, arrotz-, atzerri- ; hasiberri
 2. **Peregrinus**, i, m. arrotz, ez erromatar hiritar
Perelegans, antis, dotore, apain, sotil, ximen
Pereleganter, adb. apainki, sotilki, ximenki
Peroquens, entis, txit hizlari, txit mintzalari
Peremi, perimo perf.
Peremptus, Peremtus, a, um, perimo pi.
Perendie, adb. etzi
Perendinus, a, um, bihamunagoko (iragana), etzidamuko (geroa) ; perendinus dies, bihamunago ;
Perennis, e, urteroko, iraungarri, betiko, taigabeko ; agorrezin ; geldi, higiezin, aldaezin, iraunkor
Perennitas, atis, f. epe, betitasun, betiera
Perenno, as, are, intr. urtea iraun ; iraun, betikotu
Pereo, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. iragan ; hil, zenu, galdu ; perire ab aliquo, norbaiten eskuz hil, norbaitegatik hil ; endurtu, ahuldu, esmeriatu ; erre ; bukatu, suntsitu, hondatu ; pereunt nives, elurra hurtzen da ; gaizki erabilia izan, ondoriozagabe izan ; opera nequidquam periit tua, alferretan nekatu haiz ; kendu ; tr. maitemin izan
Perequito, as, are, intr. han hor zaldiz ibili ; tr. zaldiz iragan
Pererro, as, are, tr. alderrai ibili, igaro ; iragan
Pereruditus, a, um, txit jakintsu, txit jakitun
Peresus, a, um, peredo pi.
Pereuntis, periens gen. s., pereo po.
Perexcelsus, a, um, gora gora
Perexcrucio, as, are, tr. oinazetu
Perexigue, adb. gutxitxo
Perexiguus, a, um, apurtxo, urritxo, gutxitxo ; txikitxo
Perexilis, e, mehatxo, txar txar, txarri
Perfabrico, as, are, tr. oso iruzurtu, oso liluratu
Perfacete, adb. oso bitxiki, jostaz
Perfacetus, a, um, bitxi, zirtolari, jostari
Perfacile, adb. oso errazki, ehiki ; oso gogotik, oso pozik
Perfacilis, e, txit erraz, txit ehi ; oso etorkor, oso amorregile
Perfacundus, a, um, txit hizlari, txit mintzalari
Perfamiliaris, e, -i zinez atxikia, lotua ; adiskidemin
Perfeci, perficio perf.
Perfecte, adb. osoro, osoki, ezinobeto, oso ederki, guztiz
Perfectio, onis, f. amaiera, burapen ; bikaintasun, zintzotasun
Perfector, oris, m. bururazale, betetzaile ; bikaintzaile
Perfectrix, icis, f. bururazale (emakumea)
Perfectus, a, um, perficio pi. ; adj. bikain, egina, onbete, bete, ezinobe
Perferens, entis, perfero po. ; adj. jasankor ; perferens injuriarum, irain jasankor
Perfero, fers, ferre, tuli, latum, tr. eraman, ekarri ; perferre litteras, gutuna eskura eman ; berri eman, jakinarazi ; perfertur ad me (inf.), jakiten dut ... ; amaitu, bukatu, igaranarazi, onararazi (legea) ; inceptum laborem perferre, hasi lana bururatu ; jasan, pairatu ; perferre famem, gosea eutsi
Perferus, a, um, oso basati
Perficio, is, ere, feci, fectum, tr. amaitu, bukatu, bururatu ; arretaz egin ; bikaindu ; vasa perficere, ontziak apaindu ; perficere opus, lana bukatu ; ut + subj. : ahaleginak egin, lortu ; norbaiten hezkuntza, ikaskuntza amaitu ; liixeritu ; eguna jarri, egunkina ezarri ; decem perficere annos, hamar urte egunkitu
Perfide, adb. maltzurki, azpikeriz
Perfidelis, e, txit hitzeko, txit ziur
Perfidia, ae, f. saldukeria, azpikeria, maltzurkeria
Perfidiose, adb. maltzurki, saldukeriz
Perfidiosus, a, um, saltzaile, maltzur, hizjale
Perfidum, adb. maltzurki

Perfidus, a, um, maltzur, hizjale, saltzaile
Perfinio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. amaitu, bukatu, bururatu
Perflabilis, e, haizemaile, aireztatua
Perflagitiosus, a, um, lotsagarri, ahalkegarri
Perflatus, us, m. haize
Perflo, as, are, tr. intr. taigabe haize egin, bortizki ufatu, bere haizeaz inarrosi
Perfluo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. jario, isuri ; galdu ; herrestatu
Perfodio, is, ere, fodi, fossum, tr. zulatu, induzkatu
Perforo, as, are, tr. zulatu
Perfossus, a, um, perfodio pi.
Perfractus, a, um, perfringo pi.
Perfregi, perfringo perf.
Perfrequens, entis, guztiz jendeztatua, txit asko ; mukuru, bete betea
Perfrico, as, are, cui, catum edo ctum, tr. luzaz igurtzi ; perficare os, lotsa oso galdu
Perfrictio, onis, f. karraka, zarrasta ; gorputz osoko dardara, ikara
Perfricui, perfrico perf.
Perfrigesco, is, ere, frixi, intr. hoztu ; hotz hartu
Perfrigidus, a, um, oso hotz, hotz hotza
Perfringo, is, ere, fregi, fractum, tr. hautsi, puskatu, irauli, garaitu, suntsitu
Perfrio, as, are, tr. puskatu, xeheki, marruskatu, irindu
Perfrixi, perfrigesco perf.
Perfructus, a, um, perfruor pi.
Perfruor, eris, i, fructus sum, dep. oso gozatu, atsegin oso hartu
Perfudi, perfundo perf.
Perfuga, ae, m. iheslari, arrentzaile ; iheskari, saltzaile
Perfugio, is, ere, fugi, intr. aterbetu, gerizatu ; ihes joan, etsaiarenaga bildu ; argudiatu, -rantz jo
Perfugium, ii, n, aterbe, babes, geriza
Perfunctio, onis, f. ariketa, ekitaldi
Perfunctus, a, um, perfungor pi. ; oso bete duen (egitekoa) ; gozatu duen ; pasiboan ; bete, jasan
Perfundio, is, ere, fudi, fusum, tr. -ra isuri ; busti, ureztatu, blai egin ; sudore perfundi, izerdi lapa izan ; estali ; margotu ; perfundere auro, ureztatu ; perfundere aliquem studiis, norbait azaletik irakatsi ; egin, bete, perfundere aliquem timore, norbait beldurrez bete
Perfungor, eris, i, functus sum, dep.intr. bete (eginbidea) ; jasan ; bukatu, perfungi rei publicae muneribus, herriko karguak bukatu ; gozatu
Perfuro, is, ere, intr. haserre izan
Perfusio, onis, f. bustialdi, ureztapen
Perfusus, a, um, perfundo pi.
Pergama, npl. Pergamo, Troiako goihiria
Pergameus, a, um, Pergamoko, Troaiko
Pergamum, i, n. Pergamo, Troia
Pergamus, i, m. Pergamo, Troia
Pergaudeo, es, ere, intr. guztiz alaitu, guztiz bozkariatu
Pergnarus, a, um, ondo jakile, ondo jakindun
Pergo, is, ere, perrexii, perrectum, tr. intr. aurrerantz joan, aurrerantz jo ; pergere in Galliam, Galiarantz jo ; jarraitu, jarraiki, heldu ; iraun (+ inf.)
Pergracilis, e, mehetxo, meheini, zehetxo, zeheini
Pergraecor, aris, ar, dep. intr. oturuntz egin, xanfarnt egin
Pergrandis, e, guztiz handi ; pergrandis natu, adin handiko
Pergratus, a, um, oso atsegigarri, oso atseginkor
Pergravis, e, txit astun, txit pisudun ; oso garrantzitsu
Pergraviter, adb. zorrotz zorrozki, oso itsuski
Pergula, ae, f. parra, mahatsare ; seaska ; balkoi, aldamio
Perhaurio, is, ire, hausi, haustum, tr. oso hustu ; perhaurire auribus, oso adi izan
Perhibeo, es, ere, ui, itum, tr. esan, aipatu ; eman, hornitu, dundu
Perhiemo, as, are, intr. negua iragan
Perhonorifice, adb. ohorezki, omenez
Perhonorificus, a, um, goragarri, omenezko, ospagarri ; arretatsu, begirunezko
Perhorreo, es, ere, tr. txit beldurto ; intr. harrotu ; laztu
Perhorresco, is, ere, horrui, intr. guztiz dardaratu ; jazarri ; laztu, izutu ; tr. gorrotatu, higuindu ; beldurto
Perhorridus, a, um, latz, itsusi, izugarri, lazgarri
Perhumaniter, adb. oso gizonki, oso gizabidez
Perhumanus, a, um, txit errukior, txit bihozbera
Pericles, is, edo i, m. Perikles, atenastar ezaguna
Periclitatio, onis, f. saio, entsegu, abiamen
Periclitatus, a, um, periclitor pi ; saiatua, atrebitua, ausartua

Periclitor, aris, ari, dep. tr. intr. saiatu, entseatu, abiatu, eginahalak egin ; periclitari omnia, eginahalak oro egin ; arriskatu, galbidean ezarri, galbidean jarri ; periclitari vita, hiltzeko menean izan, hiltzeko zorian izan
Periculum, i, n. ik. periculum
Periculose, adb. arriskuz, galbidean, galtzorian
Periculosus, a, um , galgarri, galbidetsu, galbidezko
Periculum, i, n. saio, gertakari, abiamen, ikertzapen ; sui periculum facere, bere indarrak ikertu ; galbide, gaizbide ; periculum adire edo suspicere, galbideari buru eman ; alicui periculum inferre, norbait galbidean jarri ; esse periculo edo in periculo, galbidean izan ; kinka txar ; auzi, salaketa, erabaki
Peridoneus, a, um, oso egoki
Periens, pereuntis, pereo po.
Perii, pereo perf.
Perillustris, e, oso ezaguna, oso aipatua
Perimbecillus, a, um, guztiz ahul
Perimo, is, ere, emi, emptum edo emtum, tr. suntsitu, hondatu, ezereztau, ezabatu ; hil, erahil
Perinanis, e, oso huts
Perincertus, a, um, oso zalantzazko
Perincommode, adb. desgarai, desordu, destenore
Perincommodus, a, um, txit eragabe, oso ezegokia
Perinde, adb. berdin, orobat ; perinde ac edo atque, hala, halaber ; perinde tanquam, perinde ac si edo quam si, hala balitz
Perindigne, adb. haserre handiz
Perindulgens, entis, oso urrikalkor, oso errukior, oso bihozbera
Perinfamis, e, aipu txarreko
Perinfirmus, a, um, guztiz ahul
Peringeniosus, a, um, oso burudun, oso asmakor
Peringratus, a, um, txit eskergabe(ko)
Periniquus, a, um, oso zuzengabe(ko) ; oso samur, oso eskergaixto
Perinsignis, e, ospatsu, aipatu, izendun, omen handiko ; harroputz, handius
Perinvisus, a, um, asegarri, gorrotagarri
Perinvitus, a, um, gogoz kontrako, gogoz gaindiko
Periodus, i, f. epe, aldi, garai ; esaldi, esaera
Peripatetici, orum, mpl. Peripatetikoak, Aristotelesen ikasleak
Peripetasma, atis, n. zurpetza, alfondra
Periphrasis, is, f. zeharritz, itzulinguru
Periratus, a, um, guztiz haserre
Periscelis, idis, f. aztun baliotsu emakumeen orkatila ondoan
Perisse, ik. periisse
Peristroma, atis, n. ohestalki
Peristylum, ii, **Peristylum**, i, n. lobio, lorio, estaupe
Perite, adb. arretaz, artoski, jakinez
Peritia, ae, f. antze, eskudantza, jakite
Periturus, a, um, pereo pf. galtzeako, galtzera doana
Peritus, a, um, antzetsu, jakintsu, ikasia, undulgutsu ; usu periti, zentzu borogatu, aditu, jakitun ; dux peritus belli, gudu buruzagi antzetsu
Perjero... ik. pejero
Perjucunde, adb. txit gozoki, oso atsegigarriki
Perjucundus, a, um, oso gozo, txit atsegigarri
Perjuratus, a, um, perjuro pi. gezur zinezko
Perjuriosus, a, um, gezur zin egile
Perjurium, ii, n. gezur zin, gezurrezko zin
Perjuro, as, are, intr. zina hautsi, hitza jan ; gezur zina egin
Perjurus, a, um, hizjale, gezurti, maltzur
Perlabor, eris, i, lapsus sum, dep. intr. lerratu, labaindu ; heldu ; tr. iragan
Perlaetus, a, um, txit alaide, txit bozkariotsu
Perlapsus, a, um, perlabor pi.
Perlate, adb. oso urrutia, oso urrun
Perlateo, es, ere, tui, intr. beti ezkutua egon, beti gorderik egon
Perlatus, a, um, perfero pi.
Perlavo, as, are, tr. osoki ikuzi
Perlectio, onis, f. irakurketa oso
Perlectus, a, um, perlego pi.
Perlego, is, ere, legi, lectum, tr. so bat egin ; osoki irakurtu ; hautatu
Perlepide, adb. oso gozoki, txit atsegigarriki
Perlevi, perlino perf. ; perlevis dat. eta abl. s.
Perlevis, e, arin arina, txiki txikia, txit ahul
Perliviter, adb. oso arinki, oso ahulki
Perlexi, perlicio perf.

Perlibens, entis, egile, onartzaile, pozik ; me perlibente, pozik naiz...

Perlibenter, adb. oso pozik

Perliberaliter, adb. oso eskuzabalaz, oso bihotzonez

Perlibet, ere, uit (+ inf.), guztiz gozo da... ; -i oso laket zaio ...

Perlibro, as, are, tr. oso lautu, zelaitu

Perlicio, ik. pellicio

Perlino, is, ire, ivi, itum, tr. oso osoa igurtzi, gantzatu

Perlino, is, ere, levi, litum, tr. oso osoa igurtzi, gantzatu

Perlito, as, are, tr. intr. opari gogokoakjainkoer ezkaini

Perlitus, a, um, perlino pi.

Perlunge, adb. guztiz urrutি

Perlongiquus, a, um, luzaro iraunkor

Perlongus, a, um, luze luzea (aldi eta toki)

Perlubens... ik. perlub...

Perluceo... ik. pelluceo...

Perluctuosus, a, um, txit ilun, txit etsigarri

Perluo, is, ere, lui, lutum, tr. ikuzi, garbitu, xafarratu ; perlui, bainatu ; ugaro ureztatu

Perlustro, as, are, tr. oparir garbitu ; igaro, iragan, herrunkan ikustatu ; so bat egin, oso aztertu

Perlutus, a, um, perluo pi.

Permacer, cra, crum, txit mehe

Permadesco, is, ere, dui, intr. busti, hezatu ; beratu, bigundu ; berotu, urduritu

Permagni, adb. oso garesti ; asko

Permagno, adb. txit garesti, oso garesti

Permagnus, a, um, handi handia, oso garrantzitsu, egundoko

Permale, adb. oso gaizki

Permananter, adb. hedatuz, zabalduz

Permanasco, is, ere, intr. -ra heldu (albistea)

Permaneo, es, ere, mansi, mansum, intr. taigabe egon, iraun, jarraitu ; permanere officio, bere eginbideari jarraitu

Permano, as, are, tr. intr. jario, isuri, biraka ibili, joanetorri ; joanjin ; intr. agertu, nabaritu (albistea)

Permansi, permaneo perf.

Permansio, onis, f. egonaldi luze ; iraupen

Permarini (lares edo dii), mpl. itsasjainkoak

Permaturesco, is, ere, rui, intr. oso heldu, ondu, zoritu

Permaturus, a, um, oso zoritua

Permeatus, us, m. irteera, sarera, igarobide, iragangia

Permediocris, e, oso ahul

Permensus, a, um, permetior pi. ; oso neurria, oso iragana

Permeo, as, are, tr. intr. bazterraren ibili, oso igaro

Permessus, i, m. Permeso, Beoziako ibai, Apoloni eta Musei sagaratua

Permetior, iris, iri, mensus sum, dep. tr. oso neurru, igaro, iragan

Permingo, is, ere, inxi, tr. gernuz zikindu

Perminutus, a, um, batere baliogabe

Permirus, a, um, oso harrigarri

Permisceo, es, ere, miscui, mixtum edo mistum, tr. nahasi , elkartu

Permisi, permitto perf.

Permissio, onis, f. uzketa, emate

Permissum, i, n. baimen

1. **Permissus**, a, um, permitto pi.

2. **Permissus**, us, m. baimen

Permiste... permixte...

Permitis, e, txit ezti, oso zoritua

Permitto, is, ere, misi, missum, tr. aurrerantz bultzatu, igorri, bidali, aurtiki, aurrerarazi ; permittere equum, zaldia bultzatu, utzi, -n esku utzi ; permittere duci summam belli, gerra aintzindariaren bizkar utzi ; permittere habenas, hedeak askatu ; baimena eman, eman ; permitto aliquid adulescentiae tuae, zure gaztetasunari zerbait barkatzen diot ; consuli permiserunt ut, kontsulari baimena eman zioten...

Permixte, adb. nahasmahas

Permixtio, onis, f. nahasketa, nahasdura

Permixtus, a, um, permisceo pi.

Permodestus, a, um, txit apal, txit xume ; txit neurridun

Permodice, adb. oso arinki, gutxitxo

Permodicus, a, um, gutxitxo

Permoestus... ik. permaestus

Permoeste, adb. guztiz atsekabeki

Permoestus, a, um, guztiz neketsu, oso gaitz

Permollis, e, ezti ezzia

Permotio, onis, f. larritasun gogor (gogoa) ; bihotz ikarra handi ; irrits, irrika

Permotus, a, um, permoveo pi.
Permoveo, eo, ere, movi, motum, tr. bortizki inarrosi ; gogor ukitu, nahasi ; permanere animo, etsitu ; zirikatu, berotu, piztu
Permulceo, es, ere, mulsi, mulsum edo mulctum, tr. ukitu, ferekatu, laztandu ; liluratu ; balakatu, lausengatu ; eztitu, baretu
Permulptus, a, um, eta **Permulsus**, a, um, permulceo pi.
Permultyo, adb. ezinago, guztiz
Permultum, adb. ezinago, asko
Permultzus, a, um, asko, anitz
Permundus, a, um, oso garbi
Permunio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. harresitzea bururatu
Permutatio, onis, f. aldaketa oso, iraultza, gorabehera
Permuto, as, are, tr. oso aldatu ; baztertu, inguratu, saihestu ; trukatu ; erosi, trukez jabetu, ordaindu ; duo milia sestertium permutare, bi mila sestertioren ordaintzeko gutuna bidali
Perna, ae, f. urdazpi
Pernavigatus, a, um, untziz igaro
Pernecessarius, a, um, behar beharrezko, derrigorrezko ; min (maite)
Pernecesse, deklinaezin, n. behar beharrezko
Pernego, as, are, tr. intr. bortizki ukatu ; eza eman
Perneo, es, ere, evi, etum, tr. bazterrarraino irun
Perniciabilis, e, eta **Pernicialis**, e, heriozko, galgarri, kaltegarri
Pernicies, ei, f. hondamen, hondamendi ; galgarri ; galera, gaitz, kalte, zorigaitz, gaixotasun ; gaitzespen
Perniciose, adb. kaltegarriro
Perniciosus, a, um, galgarri, kaltegarri
Pernicitas, atis, f. arintasun, malgutasun, lastertasun
Perniciter, adb. arinki, laster, azkarki
Pernix, icis, arin, laster, azkar
Pernobilis, e, oso aipatua, oso ezaguna
Pernocto, as, are, intr. gaua iragan
Pernosco, is, ere, novi, notum, tr. oso ikasi, oso jakin
Pernotesco, is, ere, tui, intr. guztiez ezagutua izan
Pernotus, a, um, pernosco pi. ondo ezagutua
Pernox, octis, gauko, gaezko, gautar
Pernumero, as, are, tr. zehazki zenbatu ; osoki ordaindu
Pero, onis, m. oihal edo larruzko azpantar
Perobscurus, a, um, txit ilun
Perodiosus, a, um, oso gorrotogarri, oso higuengarri
Perofficiose, adb. arreta handiz, ardura handiz
Peroleo, es, ere, ui, intr. kirastu, kiñatu
Peropportune, adb. mugonez, garaiz
Peropportunus, a, um, erazko, orduoneko, egoki
Peroptato, adb. oso nahibezala
Peropus est, nahi ala ez behar da
Peroratio, onis, f. azkenitz ; mintzaldi luze
Peroratus, a, um, peroro pi. ; causa perorata, -n alde mintzatu ondoren
Perorno, as, are, tr. osoki apaindu
Peroro, as, are, tr. amaitu (mintzaldi), -n alde mintzatu ; osoki landu (gaia) ; gaitzetsi
Perosus, a, um, guztiz gorrotatzale ; gorrotogarri
Perpacó, as, are, tr. oso baketu
Perparce, adb. zikoizki, zekenki
Perparvulus, a, um, ezinago txiki
Perparvus, a, um, oso txiki
Perpasco, is, ere, pastum, intr. larratu, alatu, bazkatu
Perpastus, a, um, perpasco pi. ondo hazia, lodi eta gizen
Perpauci, ae, a, oso gutxi
Perpauculi, ae, a, oso gutxi
Perpaululum, i, n. gutxi, apur,
Perpaulum, adb. oso gutxi, oso apur
Perpauper, eris, txit behardun, txit txiro
Perpauxilium, adb. gutxitxo
Perpavefacio, is, ere, feci, factum, tr. izatu
Perpello, is, ere, puli, pulsum, tr. bihotza ukitu, bultzatu, bulkatu, erakarri
Perpendiculum, i, n. berun, berunari ; ad perpendiculum, zuzen, elkar zutik
Perpendo, is, ere, pendi, pensum, tr. zuzen haztatu, pisatu ; arretaz aztertu, onetsi
Perpensatio, onis, f. azterketa arretatsu, onespen zuzen
Perpensus, perpendo pi.

Perperam, adb. oker, zeharka, saiheska ; ustegabe
Perpes, etis, etengabeko, taigabeko, betiko
Perpessio, onis, f. iraupen, etsipen
Perpessus, a, um, perpetior pi.
Perpetior, eris, i, pessus sum, dep. tr. taigabe jasan, iraun ; indar izan
Perpetro, as, are, tr. oso egin, amaitu, bukatu
Perpetualis, e, orokor
Perpetuitas, atis, f. iraupen, jarraipen, etengabetasun, taigabetasun ; betitasun, betikotasun
1. **Perpetuo**, adb. etengabe, taigabe ; beti, orozbakoz, betikoz
2. **Perpetuo**, as, are, tr. etengabe egin ; luzatu, lizarazi
Perpetuus, a, um, etengabeko, jarraitua, oso ; oratio perpetua, mintzaldi jarraitua ; betiko, betiereko, orozbako ; in perpetuum, betikoz, orozbako ; orokor
Perplaceo, es, ere, ui, intr. guztiz laket izan, guztiz atsegin izan
Perplexe, adb. ezbaian, zalantzan, dilindan
Perplexor, aris, ari, dep. intr. bihitzekeko izan ; ezbaian izan
Perplexus, a, um, nahasi, korapilatsu, zamar, makur, oker, ilun
Perpluo, is, ere, eta **Perpluit**, inperts. zeharka euria ari izan ; euria sartzena utzi
Perpolio, is, ire, ivi itum, tr. oso leundai, hobetu, osatu, arretaz zuzendu
Perpolitus, a, um, perpolio pi. ; oso leundai ; guztiz apaindua ; bikain, bukatua ; parpiñatua, osatua
Perpopulatus, a, um, perpopulor pi. osoki suntsitu duen, osoki hondatu duen ; osoki suntsitua, osoki hondatua
Perpopulor, aris, ari, dep. tr. osoki suntsitu, osoki hondatu
Perporto, as, are, tr. behar tokira eraman
Perpotatio, onis, intr. neurrigabeko edakera ; asekaria
Perpoto, as, are, intr. gaindika edan, ase
Perprimo, is, ere, pressi, pressum, tr. etengabe tinkatu, zanpatu, zapaldu ; zukutu, jalgiaza
Perpropinquus, i, n. ahaide hurbil hurbila
Perprosper, era, erum, guztiz emankor, guztiz ekarkor ; jori (osasuna)
Perprurisco, is, ere, intr. hatz handia izan ; hazkordiña handia eman
Perpugnax, acis, burkoi, setati, burugogor
Perpulcher, chra, chrum, txit eder
Perpuli, perpello perf.
Perpulsus, perpello pi.
Perpурго, as, are, tr. osoki ikuzi ; purgatu ; osoki argitu (gauza) ; egiaztatu (kontuak)
Perpusillum, adb. txit gutxi
Perpusillus, a, um, txiki txikia
Perquam, adb. asko, anitz, biziki, guztiz
Perquiro, is, ere, sivi, situm, tr. guztitan bilatu ; arretaz aztertu ; berri bildu
Perquisitus, adb. (ezerabilia den perquisite konp.) ; arreta handiagorekin
Perquisitor, oris, m. bilatzaile ; azterzaile
Perquisitus, a, um, perquiro pi.
Perraro, adb. oso bakan
Perrarus, a, um, oso bakan
Perreconditus, a, um, guztiz ezkutua
Perrecturus, a, um, pergo p. geroaldia
Perrepo, is, ere, psi, ptum, tr. intr. labaindu, herreztatu
Perrepto, as, are, intr. arrastaka ibili, herresta ibili ; arrastaka iragan, sartu
Perrexii, pergo perf.
Perridicule, adb. oso barregarriki, irrigarriki
Perridiculus, a, um, txit barregarri
Perrodo, is, ere, rosi, tr. osoki marraskatu, jankatu
Perrogo, as, are, tr. galdetu eta galdetu (iritzia) ; bozkarazi
Perrumpo, is, ere, rupi, ruptum, tr. intr. batbatean sartu, indarka sartu, hertsatu ; perrumpere in urbem, indarka hirian sartu ; tr. hautsi, puskatu ; bortizki ireki ; sakondu ; iragan ; garaitu, nagusitu ; itzuri, ihes egin ; urratu ; perrumpere leges, legeak hautsi ; perrumpere per medios hostes, etsaien erditik iragan, etsaiak uzkaili
Perruptus, a, um, perrumpo pi. oso hautsia, oso puskatua ; indarka sartua
Persa, **Perse**, ae, m. pertsiar
Persae, arum, mpl. pertsiarrak
Persaepe, adb. txit maiz, asko askotan
Persalse, adb. ziztakorki, biziro, zorrozk
Persalsus, a, um, bizi, zorrotz
Persalutatio, onis, f. agur eta agur
Persaluto, as, are, tr. guztiak agurtu
Persancte, adb. oso jainkozalez, oso erlijiozki
Persano, as, are, tr. errrotik sendatu, osatu
Persanus, a, um, oso osasundun
Persapiens, entis, oso zuhur

Persapienter, adb. oso zintzoki
Perscienter, adb. oso zuhurki
Perscindo, is, ere, scidi, scissum, tr. erdiratu, erdibitu, urratu, ireki, zabaldu
Perscissus, a, um, perscindo pi.
Perscitus, a, um, txit eder ; txit anzetsu
Perscribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. zeheki idatzi ; esan ; birridatzi ; erroldatu ; izenpetu
Perscriptio, onis, f. egintza publiko idazketa ; errolda ; kondu liburu ; ordain agiri ; txeke
Perscriptor, oris, m. idazkari
Perscriptus, a, um, perscribo pi.
Perscrutatio, onis, f. ikerketa, azterlan
Perscrutor, aris, ari, dep. tr. arretaz bilatu, aztertu, ikertu ; barnatu, sakondu
Perseco, as, are, secui, sectum, tr. erdibitu, erditik moztu ; ebaki ; zulatu (suhar, zorne) ; apaldu (balio, salneurri)
Persector, aris, ari, dep. tr. taigabe jarraitu ; bilatu
Persecutio, onis, f. jarraiketa, jarraialdi ; auziraketa
Persecutus, a, um, persequor pi. jarraitu dena ; oso landu duena ; jarraitua, oldartua
Persedeo, es, ere, sedi, sessum, intr. eseria egon ; jarraikia (ikaslea)
Persedi, persedeo, persido perf.
Persegnis, e, txit ahul, txit adoregabé
Persenex, senis, oso zahar ; zahar okitura
Persistent, is, ire, sensi, sensum, tr. guztiz nabari izan ; ohartu, sumatu
Persistentico, is, ere, intr. guztiz nabari izan ; ohartu, sumatu
Persenui, persenesco (ez erabilia) perf. zahar okitu
Persephonae, es, f. Proserpina ; Herioa
Persequor, eris, i, cutus edo quutus sum, dep. tr. noranahi, taigabe jarraitu ; zirikatu ; auziratu ; jazarri ; persequi hostes, etsiaik oldartu ; persequi vestigia alicujus, norbaiten aztarnei jarraitu ; persequi aliquem in judicium, norbait auziratu ; bilatu, bildu ; persequi hereditates, oinordea bildu ; eskatu ; mendekatu, apendu ; persequi jus suum, bere zuzena eskatu ; persequi mortem patris, aitaren hilketa mendekatu ; lanari jarraitu, lana amaitu, iraun ; bete (agindua) ; persequi artes, ikaskuntzari oso emana izan ; oso landu (gaia) ; zenbatu
Persequutio... ik. persec...
Perses, ae, m. Perseo, Mazedoniako errege ; pertsiar
Perseus, a, um, Perseo- ; pertsiar
Perseus, eos, ei edo i, m. Perseo, Jupiteren eta Danaeren semea ; Perseo, Mazedoniako errege
Perseverans, antis, persevero po. ; adj. iraunkor, jarraikor
Perseveranter, adb. jarraikorki, iraunkiro
Perseverantia, ae, f. iraupen, jarraipen ; epe luze, luzamen
Persevere, adb. zorrozkia
Persevero, as, are, intr. iraun, jarraitu ; tematu, hisitu ; tr. esan, egiaztatu, jarraiki
Perseverus, a, um, oso zorrotz
Persia, ae, f. Pertsia
Persice, adb. pertsieraz ; pertsiarren gisa
Persicum, i, n. (malum), mertxika, tuasa
 1. **Persicus**, a, um, Pertsia ; persicus sinus, Pertsia itsasadar ; persica arbor, mertxikatze, mertxikaondo ; persicum pomum, mertxika
 2. **Persicus**, i, f. mertxikaondo
Persideo, es, sedi, sessum, intr. geratu, gelditu ; eseri ; egon, bizi izan
Persido, is, ere, sedi, sessum, intr. geratu, gelditu ; eseri ; egon, bizi izan
Persigno, as, are, tr. erroldatu
Persimilis, e, oso antzeko, oso irudi, oso berdintsu
Persimplex, icis, arrunt, soil, lau ; arin, urri
Persis, idis, adj. f. Persia, pertsiar ; iz. f. Pertsia, Asiako lurralte
Persisto, is, ere, stiti, intr. iraun, jarraitu
Persolutus, a, um, persolvo pi.
Persolvo, is, ere, solvi, solutum, tr. osoki ordaindu ; gutunari erantzun ; jasan, pairatu, egari ; persolvere poenas, zigortua izan
Persona, ae, f. mozorro (antzerki) ; jokalari, aritzale ; joko ; itxura : personam exuere, den bezala agertu ; egitate, sail, egiteko, eginbehar ; personam gerere, tenere, egiteko egin ; gizaki
Personatus, a, um, mozorrotua ; itxurazko
Persono, as, are, nui, itum, intr. ozendu, aranatu ; tr. ozendarazi ; oihu egin ; aldarrikatu, oihukatu
Persorbeo, es, ere, ui, intr. osoki irentsi, xurgatu
Perspecte, adb. ondo aztertu ondoren
Perspecto, as, are, tr. arretaz sogin,
Perspectus, a, um, perspicio pi. ondo aztertua, hausnartua ; nabari, ezagutua
Perspecular, aris, ari, dep. tr. arretaz begiratu ; zelatatu
Perspergo, is, ere, tr. ugari ureztatu ; atondu, gozatu ; -ztatu
Perspexi, perspicio perf.
Perspicax, acis, zoli, zorrotz

Perspicientia, ae, f. zorroztasun, ezagutza bikain
Perspicio, is, ere, spexi, spectum, tr. barna, zehar begiratu, sakondu, aztertu ; hausnartu ; bereizi, ezagutu, argitu
Perspicue, adb. argi eta garbi, esangabe, ziurki
Perspicuitas, atis, f. gardentasun, argitasun ; nabaritasun
Perspicuous, a, um, garden, argal ; argi, nabari
Perspiro, as, are, intr. barna ufatu (haizeak)
Persterno, is, ere, stravi, stratum, tr. osoki harritzatu
Perstimulo, as, are, tr. biziro zirikatu ; sutan jarri, sumindu, ehelegatu
Perstitti, persisto eta persto perf.
Persto, as, are, stiti, statum, intr. geldi egon ; zutik egon ; tinko egon ; iraun, jarraitu
Perstratus, a, um, persterno pi.
Perstrepo, is, ere, ui, intr. azantz egin, ozendu
Perstrictus, a, um perstringo pi.
Perstringo, is, ere, strinxi, strictum, tr. tinko elkarto ; bihotzukitu, kordokatu ; perstringereanimos horrore, bihotzak laztu ; ik. praestringo
Perstudiose, adb. txit lehiatuki
Perstudiosus, a, um, txit lehiatu, txit arretatsu
Persuadeo, es, ere, suasi, suasum, intr. sinetsarazi ; mihi persuaseram, buruan sartu nuen ; habeo persuasum edo mihi persuasum est, ziur naiz, uste dut ; bildu, gogorazi ; huic persuadet ut veniat, gogorazi zion heldu ledin
Persuasio, onis, f. eragite, sinestarazpen ; iritzi ; uste, segurtamen
1. **Persuasus**, a, um, persuadeo pi. ziur, erabakia, buruan sartua ; habeo persuasum, ziur naiz
2. **Persuasus**, us, m. aholku ; eragin
Persuutilis, e, antzetsu
Persulto, as, are, intr. jauzi ; hara honarantz azkar ibili ; tr. oinpetu
Pertaedet, ere, taesum est, inperts. akitua, nazkatua, okaztattua
Pertaesus, a, um, pertaedet pi.
Pertego, is, ere, texi, tectum, tr. teilatu, hegatza ezarri
Pertendo, is, ere, di, tensum edo tentum, tr. heltzeko eginahalak egin, bazterrera heldu ; amaitu
Pertento, as, are, tr. saiatu, egiaztago ; sakondu, ikertu ; liluratu nahi ; jo ; ukitu (zentzu gogoak)
Pertenuis, e, oso xehe, oso koxkor ; guztiz ahul, guztiz arin, guztiz txiki
Perterebro, as, are, tr. zulatu ; agertu, jalgi
Pertergeo, es, ere, tersi, tersum, tr. arretaz lehortu, igurtzi, marruskatu
Pertergo, is, ere, tersi, tersum, tr. arretaz lehortu, igurtzi, marruskatu
Pertero, is, ere, trivi, tritum, tr. oso puskatu, irindu, erraustu, zapatu
Perterreo, es, ere, ui, itum, tr. izitu
Perterritus, perterreo pi.
Perterrui, perterreo perf.
Pertersi, pertergeo eta pertergo perf.
Pertexo, is, ere, texui, tectum, tr. osoki esan ; zeheki aipatu
Pertica, ae, f. haga, zurkaitz, kolte ; kana (neurri, 2m. 95) ; hagamutur
Perticalis, e, hagagai
Pertimesco, is, ere, mui, intr. guztiz beldurtu
Pertinacia, ae, f. isi, burkoikeria, burugogorkeria ; iraupen, jarraipen
Pertinaciter, adb. gogorki, tematsuki, burkoiki
Pertinax, acis, tinko, gogor, iraunkor ; tematsu, burkoi, burugogor ; kordokagaitz, iraungarri
Pertinens, entis, pertineo po.
Pertineo, es, ere ui, intr. hedatu, zabaldu ; bukatu ; isuri (ibaia), -rantz jo ; Belgika –raraino hedatzen da ; joan, gogoan izan, helburu izan ; quorsus haec pertinent ?, zertako hori ? ; -i egoki izan ; -i buruz izan ; arduratu ; hoc ad me pertinet, hori nire egiteko da, hori niri dagokit
Pertolero, as, are, tr. azken arte jasan
Pertorqueo, es, ere, tr. ihakin eginarazi
Pertractatio, onis, f. administraritza, gobernu ; irakurketa jarraitua ; ikerketa (zauri)
Pertracto, as, are, tr. askotan ukitu ; erabili ; eskutatu, haztatu ; arretaz ikertu, aztertu
Pertractus, a, um, pertraho pi.
Pertraho, is, ere, traxi, tractum, tr. bortxaz eraman, erakarri
Pertranseo, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. iragan, igaro
Pertraxi, pertraho perf.
Pertrectatio...ik. pertract...
Pertristis, e, guztiz ilun, guztiz kaltekor ; oso zorrotz
Pertritus, a, um, pertero pi. ; adj. arrunt, zikin, higatua
Pertrivi, pertero perf.
Pertudi, pertundo perf.
Pertuli, perfero perf.
Pertumultuose, adb. oso nahamahas
Pertundo, is, ere, tudi, tusum, tr. zulatu, sakondu, induskatu
Perturbate, adb. nahasmahas

Perturbatio, onis, f. nahasdura ; nahaskeria ; irrika, irrits, bihoztzarrasta bortitza
Perturbatrix, icis, f. nahasle (emakumea)
Perturbo, as, are, tr. nahasi, irauli, uzkaili ; moztu ; puskatu ; perturbare hostium aciem, etsaiak uzkaili ; ukitu ; harritu ; inarrosi
Perturpis, e, guztiz lotsagarri, ahalkegarri
Pertusus, a, um, pertundo pi.
Perula, ae, f. alportxa, zakutto
Peruncio, onis, f. gantzuketa, igurzketa
Perunctus, a, um, perungo pi.
Perungo, is, ere, unxi, unctum, tr. gantzutu, igurtzi ; zikindu ; busti (zauria)
Perurbanus, a, um, zoli, gogo bizi, xorrotx ; hiritar ; sotil
Perurgeo, es, ere, ursi, tr. hurbil jarraitu, zirikatu
Peruro, is, ere, ussi, ustum, tr. oso erre ; berotu ; piztu (irritsa) ; haserratu, gaiztu
Perusia, ae, f. Perusa, hiria
Perustus, a, um, peruro pi.
Perutilis, e, gutiz balios
Pervado, is, ere, vasi, vasum, tr. intr. -ra sartu, -ra isuri, iragan, -an gaindi ibili
Pervagatus, a, um, pervagor pi. han hor ibilia, alderrai ibilia ; arrunt ; higatua, errepikatua
Pervagor, aria, ari, dep. intr. han hor ibili, alderrai ibili ; arrunt bilakatu ; hedatu, iragan, igaro
Pervagus, a, um, alderrai, ibildaun
Pervarie, adb. oso ezberdin
Pervasi, pervado perf.
Pervasto, as, are, tr. osoki hondatu, suntsitu
Pervectus, a, um, perveho perf.
Perveho, is, ere, veki, vectum, tr. gurdiz eraman, garraiatu ; bere burua garraiarazi
Pervelim, Pervelle, Pervellem, ik. pervolo 2.
Pervello, is, ere, velli, vulsum, tr. beharria tximikatu ; bizarra erautzi ; berotu, piztu, inarrosi, iratzarri ; belztu
Pervenio, is, ire, veni, ventum, intr. heldu, iritsi ; pervenire in portum, lurreratu ; pervenire in senatum, senatuan sartu ; pervenire ad D. denarios, bost ehun denario kostatu
Pervenor, aris, ari, dep. tr. harahonakatu, iragan, -an gaindi ibili
Perverro, is, ere, tr. artoski, arraheinko erraztatu, isastu
Perverse, adb. oker, zeharka ; gaindi okerrera, gibelka
Perversitas, atis, f. zentzugabekeria, burugabekeria, itxuragabekeria ; galdukeria, gaiztakeria
Perversus, a, um, iraulia, uzkailia ; oker (begia) ; doilor, lizun, gaitzo ; zentzugabe, burugabe
Perto, is, ere, verti, versum, tr. okertu, oker eazarri, nahasi, bihurtu, irauli ; ezereztu, suntsitu ; gaiztotu
Pervesperi, adb. oso berant
Pervestigatio, onis, f. azterketa zehatz, azterraaldi zehatz
Pervestigo, as, are, intr. sasiartean gaindi ibili ; aztarnatu, herrextatu ; arretaz aztertu, ikertu
Pervetus, eris, asko zahar, zahar okitu
Pervetustus, a, um, oso zahar, zahar zaharra
Perviam, adb. perviam facere (viam), bidea zabaldu
Pervicacia, ae, f. tema, seta, hisi ; iraupen, amorr ; epe luze, sendotasun, gotortasun
Pervicaciter, adb. iraunkorki, tematsuki, gogorki
Pervicax, acis, tematsu, gogor, iraunkor, jarraitu ; burkoi ; sendo, gotor ; luzerako, luzakor
Pervici, pervinco perf.
Pervictus, a, um, pervinco pi.
Pervideo, es, ere, vidi, visum, tr. osoki ikusi ; ondo ulertu, hartu
Pervigeo, es, ere, gui, intr. ahaldun izan, oparo izan
Pervigil, ilis, gau xuritzale ; gauaz atzarririk egon ; logabe ; nox pervigil, gau xuri
Pervigilatio, onis, f. logabe
Pervigilium, ii, n. logabe luze ; gauko gurketa
Pervigilo, as, are, intr. gaua oso atzarririk egon
Pervilis, e, oso merke
Pervinco, is, ere, vici, victim, intr. oso garaitu, oso nagusitu ; tr. oso garaitu, oso menperatu ; eragin, erakarri ; erdietsi, lortu ; frogatu, erakutsi
Perviridis, e, txit musker, txit orlegi
Pervium, ii, n. iraganbide, iragangia
Pervius, a, um, zabaldua ; perviam facere (viam), (bidea) zabaldu
Pervolito, as, are, tr. intr. azkar, -an gaindi hegaldatu
 1. **Pervolo**, as, are, tr. intr. azkar, -an gaindi hegaldatu
 2. **Pervolo**, vis, velle, volui, tr. gogor nahi izan, gogor gura izan
Pervoluto, as, are, tr. jarraituki irakurri
Pervollo, is, ere, volvi, volutum, tr. anbilkatu, biribilkatu ; irakurri
Pervulga te, adb. arruntki ; jende arruntaren arabera
Pervulgatus, a, um, pervulgo pi. ; adj. arrunt, ohiko
Pervulgo, as, are, tr. zabaldu, hedatu, ezagutarazi ; barreiatu

Pervulsus, a, um, pervollo pi.

Pes, pedis, m. oin (gizaki) ; pedem ferre, ibili ; pedem aferre, atera, irten ; pedem inferre, sartu ; pedem referre, atzeratu, gibeldu ; pedibus ire, oinez ibili ; pedibus mereri, gudulari oinezko izan ; collato pede, buruzburu, besalegean ; pedibus subjicere ; oinperatu, gutxietsi ; sub pedibus jacere, oinpean lehertua izan ; hanka, zango, aztapar (abere, hegazti) ; erro, zain, ondo (landare) ; zango (ohe) ; neurri, piko ; pes porrectus, oin luzea (30 zent.) ; pes constrictus edo quadratus, oin karratua ($0 \text{ m}^2 0870$)

Pessime, male superl. guztiz gaizki, guztiz abreki, guztiz basaki ; guztiz zorigaitzki

Pessimus, a, um, malus superl. ; guztiz gaizto, guztiz basati ; txit gaixo, eri ; oso gaizki ; ik. malus

Pessulus, i, m. maratila, zarrapo

Pessum, adb. azpian, zolan, pean ; pessum ire edo abire, murgildu, urperatu, suntsiua izan

Pessumdo, as, are, dedi, datum, tr. murgildu ; ezereztatu, hondatu

Pessume... ik. pessime

Pessumus, a, um, ik. pessimus

Pessundo, ik. pessumdo

Pestifer, fera, ferum, izurridun, kutsudun, usteldu, karats ; kaltegarri, zorigaitze(z)ko

Pestifere, adb. zorigaitzki, kaltegarriki

Pestilens, entis, izurridun, kutsudun, usteldu, karats ; kaltegarri, zorigaitze(z)ko

Pestilentia, ae, f. izurri, kutsu, kozadura ; osasungaitz

Pestilitas, atis, f. izurri

Pestis, is, f. zorigaitz, hondamendi, suntsipen ; galgarri (gizaki edo gauza) ; izurri, izurrite

Petasatus, a, um, petasodun, kapeludun

Petasio, **Petaso**, onis, m. urdazpi

Petasunculus, i, m. kamota (urdazpi besoa)

Petasus, i, m. petaso, kapelu hegal zabaldun ; tini, uztai

Petaurista, **Petauristes**, ae, m. orekari

Petaurum, i, n. petauro, orekari jauztoki

Petesso, is, ere, tr. arretaz bilatu ; biziro gura izan, gutiziatiu

Petii, peto perf.

Petiolus, i, m. oin txiki ; txorten, gider

Petitio, onis, f. eraso, jazarraldi ; galde, eske, eskaera ; -gaitasun ; gutizia, azpikeria, jukutria ; auzirapen

Petitor, oris, m. -gai, -nahi ; ezkongai ; auzilarri

Petitrix, icis, f. -gai, -nahi (emakumea)

Petitum, i, n. eske, eskaera

Petituro, is, ire, intr. gutiziatiu (kargua)

Petitus, a, um, peto pi.

Petivi, peto perf.

Peto, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. begiztatu ; iritsi, heldu ; jazarri, oldartu ; petere pectus, bularra begiztatu ; -rantz jo, -ra joan ; petere Athenas, Atenasera joan ; petere in altum (mare), itsasoratu ; hartu, bildu, eskuratu ; petere fugam, ihes egin ; gutiziatiu, nahi izan ; petere consulatum, kontsulatua gutiziatiu ; petere veniam, erruki eskatu ; petere poenas ab aliquo, norbaiti mendekatu ; auziratu

Petorritum, **Petoritum**, i, n. lau gurpileko gurdi

Petra, ae, f. harkaitz, botxe, haitz, arroka, harpiña

Petraea, ae, f. Petraea, Arabia

Petrosus, a, um, harritsu ; iz. mpl. hartoki, harriaga

Petulans, antis, liskarti, oldarkor ; haserretua, suhar, gartsu, odolbero ; harro, burgoi, ahozabal ; lizun

Petulanter, adb. bortizki ; ahozabal, ozarki, lotsagabe ; lizunki

Petulantia, ae, f. liskartitasun, oldargura ; gaiztakeria ; gar, su, haserraldi ; lotsagabe, bekokia, ausarkeria

Petulcus, a, um, adarrez joile

Pexui, pecto perf.

Pexus, a, um, pecto pi. ; ondo orraztatua ; berri, ez higatua

Pezicae, arum, fpl. tripazuzi (onddo)

Phaeaces, um, mpl. faeazearrak

Phaeacasia, ae, f., **Phaecasium**, ii, n. faekasio (oinetakoa)

Phaedra, ae, f. Fedra, Minosen alaba

Phaeton, ontis, m. Faetoi, igazkiaren semea, Jupiterek oinaztarritua ; iguzkia

Phaethonius, **Phaethontius**, a, um, faetoi-

Phalangae, arum, fpl. hagak, palankak, garioak, unkuak ; garroteak

Phalangitae, arum, mpl. gudarisalekoak

Phalangium, ii, n. amiarma

Phalanx, angis, f. gudarisail ; phalangem facere, elkartu, taldekatu ; gudatalde

Phalarica, ik. falarica

Phalerae, arum, fpl. falerak (idunekoak)

Phaleratus, a, um, falerez apaindua

Phalereus, **Phalericus**, a, um, Falero

Phalerum, **Phaleron**, i, n. Falero, Atenaseko kaia

Phantasma, atis, n. mamu, iratxo

Pharetra, ae, f. gezizorro
Pharetratus, a, um, gezizorrodun
Pharius, a, um, Faroseko, Egiptoko
Pharmacopola, ae, m. botikari ; ahohandi, eleontzi, solasti
Pharos, Pharus, i, f. Faros, Egiptoko hiri, Alexandria ondoan
Pharsalicus, Pharsalius, a, um, Farsalosoko
Pharsalos, Pharsalus, i, f. Farsalos, Tesaliako hiri
Phaselos, Phaselus, i, m. f. baba ; untziska
Phaseolus, i, m. babatxo
1. **Phasianus**, a, um, Fasiseko ; phasiana (avis), faisai
2. **Phasianus**, i, m. faisai
Phasis, is, m. Fasis, ibai
Pherae, arum, fpl. Ferae, hiri
Phiala, ae, f. edontzi
Phidias, ae, m. Fidias, itxuragile greziar ezaguna
Philema, atis, n. musu, pot
Philippensis, e, Filipoko
Philippeus, a, um, Filipo-, Mazedoniako errege ; philippeus nummus, filipo,urrezko diru ; Filipoko
1. **Philippi**, orum, mpl. filipoak, urezko diruak
2. **Philippi**, orum, mpl. Filipo, Mazedoniako hiri
Philippicus, a, um, Filipo-, Filiporen ; Philippica oratio edo Philippica, filipiko, Demostenesen mintzaldia Filiporen aurka ; Zizeronen mintzaldia Antonioren aurka ; Filipoko, Farsaloseko
Philippus, i, m. Filipo, Mazedoniako errege ; Filipo, deitura
Philitia, orum, npl. Espartan, oturuntz publiko
Philologia, ae, f. elerti maitasuna ; jakite ; filologia, elejakintza
Philologus, i, um, jakitun, jakintsu ; filologo, elejakitun
Philomela, ae, f. Filomela, Pandionen alaba, uretxindor itxuraldatua ; uretxindor
Philosofa, ae, f. filosofo (emakumea)
Philosophe, adb. filosofikoki
Philosophia, ae, f. filosofia
Philosophice, adb. filosofikoki
Philosophor, aris, ari, dep. intr. filosofiaz mintzatu, aztertu
1. **Philosophus**, a, um, filosofo-, filosofiko
2. **Philosophus**, i, m. filisofo
Philtera, orum, npl. maite edari, zora edari
Philyra, Philura, ae, f. ezki zurgizena, ezkiaren bigarren azala, xerrenda eta koroa egiteko ; papiro orri
Phlegeton, ontis, m. Flegeton, Infernuetako ibai
Phlox, plogis, f. liliabel, sagubelar
Phoca, ae, f. , **Phoce**, es, f. itsasotso
Phocaea, ae, f. Fokea, hiri
Phocaeensis, e, Fokeako ; iz.mpl. fokearrak
Phocaei, orum, mpl. fokearrak
Phocaicus, a, um, Fokeako ; Fozidoseko
Phocenses, ium, mpl. fozidosarrak
Phocii, orum, mpl. fokearrak ; fozidosarrak
Phocis, idis, idos, f. Fozidos, Ipar Greziako lurralte ; Fokea
Phoebas, atis, f. Febusen edo Apoloren apaiz (emakumea)
Phoebe, es, f. Febes, Febusen arreba : Diana edo ilargia
Phoebeius, a, um, Febus-, Apolo-
Phoebeus, a, um, Febus-, Apolo- ; foeba ars, sendagintza ; foeba lampas, iguzkia
Phoebigena, ae, m. Apoloren semea = Eskulapio
Phoebus, i, m. Febus, Apoloren izengoitia ; iguzkia
Phoenica, ae, f. Fenizia, Siriako itsasbazter
Phoenice, es, f. Fenizia, Siriako itsasbazter
Phoenices, um, mpl. feniziarrak
1. **Phoeniceus**, a, um, gorribizi
2. **Phoeniceus, Phoenicius**, a, um, Feniziako ; feniziarr
Phoenicia, ae, f. Fenizia, Siriako itsasbazter
Phoenicobalanus, i, m. datil
Phoenicopterus, i, m. flamenko (hegazti)
Phoenissa, ae, f. Feniziarsa, Didon ; Kartago
Phoenix, icis, m. fenix, ipuin hegazti
Phrasis, is, f. mintzaera ; idazkera
Phrenesis, is, f. eroaldi, sukarraldi
Phreneticus, Phreniticus, a, um, eroamorratu
Phryges, um, mpl. frigiarrok, troiarrak

Phrygia, ae, f. Frigia, Asia txikiko lurraldea ; pl. frigiarsak, troiarsak
Phrygius, a, um, Frigiako, frigiar ; Troiako, troiar ; Phrygia mater, Zibela ; Phrygiae vestes, jantzi urrez bordatuak
Phryx, ygis, m. Frigiako, frigiar ; Zibelaren apaiz
Phtisicus, a, um, birikeri(dun), bularreri(dun)
Phtisis, is, f. bularreri, birikeri
Phui, Phy, harridura. utikan ! kaka zaharra !
Phylarchus, i, m. Filarko (Grezian, leinu, gizeli buruzagi)
Physeter, eris, m. izurde
Physica, ae, f., **Physica**, orum, npl. fisika, natur jakintzak
Physice, adb. fisikari legez
 1. **Physicus**, a, um, fisika- ; physica ratio, fisika, natur jakintzak
 2. **Physicus**, i, m. fisikari ; natur jakitun
Physiognomon, onis, m. ezagupegioneko
Physiologia, ae, f. fisika, natur jakintzak
Piabilis, e, ordaingarri, zurigarri
Piacularis, e, ordaintzeko
Piaculum, i, n. ordain opari ; apentza, ordain zigor ; sakrilegio ; krimen, gaitzakeria ; zorigaitz, itxes
Piamen, inis, n. ordari, espe ; espelekutan
Piamentum, i, n. ordari, espe ; espelekutan
Piatio, onis, f. ordain, ordaintze
Pica, ae, f. pika
Picatus, a, um, pico pi. bike gustuko eta usaineko
Pice, pix, abl. s.
Picea, ae, f. basa izai
Piceatus, a, um, bikedun, biketsu
Picientes, ium edo um, mpl. pizenoarrak
Picientinus, a, um, Pizenoko, pizenoar-
Picenum, i, n. Pizeno, Italiako lurralde
Picenus, a, um, Pizenoko, pizenoar-
Piceus, a, um, beltz, ilun
Pico, as, are, tr. bikeztatu
Pictor, oris, m. margolari
Pictura, ae, f. margoki ; margo, margokintza ; lauki
Picturatus, a, um, bereizgarri, nabar ; bordatua
Pictus, a, um, pingo pi. ; adj. nabar, zipritzindua ; bordatua ; apain (idazkera)
Picus, i, m. okil, berdantza ; llabrit
Pie, adb. gartsuki, suharki, erlijiosoki, zuzenki ; ahaide on gisa, hiritar on gisa ; zintzoki, leialki ; maiteki, maitagarriki, gizonki
Pierides, um, fpl. Pieridesak, Pierusen alabak ; Musak
Pieris, idis, f. Musa bat
Pierius, a, um, Pieruseko, Musa- ; iz. fpl. Musak
Pierus, i, m. Pierus, Muser sagaratu mendia
Pietas, atis, f. jaiera, Jainkozaletasun ; maitasun, beretik emate ; pietas in parentes edo pietas, gurasoen maitasun ; ontzapen, onginahi
Pigeo, es, ere, intr. ik. piget
Piger, gra, grum, nagi, geldi, alfer ; ezaikor ; bare (itsaso) ; bildu (ur) ; indargabe (sendagailu) ; agor ; luzakor ; pigrior, pigerrimus
Piget, ere, uit edo itum est, inverts. samurtu, atsekabe izan, nahigabe izan ; zalantzatu ; urrikitu, urrikitan sartu ; pigere eum facti coepit, bere egintzaz urrikiten hasi zen
Pigmentarius, ii, m. larruapain saltzaile, margo saltzaile
Pigmentum, i, **Pigmenta**, orum, npl. margo, margoki, larruapain ; apaindura (idazki)
Pignerator, oris, m. bahi hartzaile
Pigneratus, a, um, pignero pi. ; bahitua ; behartua, lotua ; pigneror pi. bahitzaire
Pignero, as, are, intr. lotu, behartu, bahitua
Pigneror, aris, ari, dep. tr. bahitua, egiaztatu
Pignus, oris, bahi, bahitura ; pignora capere, kaudimena eskatu ; pignori aliquid accipere, norbaitenganik bahidura izan ; bahituak ; sari, apustu, joku ; ponere pignus cum aliquo, norbaitekin apustu egin, -i jokatu ; ezagugarri, lekukotasun, jakilegoa ; pignus amoris, maitasun froga ; maitasun bermeak (haur, ahaide, adiskide)
Pigre, adb. alferki, geldiro ; pigrius, pigerrimus
Pigresco, is, ere, intr. urritu, gelditu
Pigritia, ae, f. alfertasun, nagikeria, alferkeria
Pigor, aris, ari, dep. intr. nagi izan, luzatu, berandu
Piguit, piget perf.
 1. **Pila**, ae, f. pilota ; biribil, esfera
 2. **Pila**, ae, f. almaitz ; harrabe, harroin ; pilae ponis, Zubibular ; naza
Pilanus, i, m. soldado azkondun

Piliarius, ii, m. eskudantzari, eskuketari
Pilatus, a, um, azkondun
Pileatus, a, um, azkondun ; askatua (esklaboa)
Pilentum, i, n. gurdi
Pileolus, i, m. txanotxo
Pileus, i, m. eta **pileum**, i, n. txano (askatasunaren ezagugarri) ; servi ad pileum vocati, askatasunera deitu esklabo
Pilo, as, are, tr. bipildu, tipildu
Pilosus, a, um, iletstu, bilotsu
Pilula, ae, f. pilotatxo ; aletxo, bihi
Pilum, i, n. chaitz, zaparri ; azkon ; garaitsari, gudakin
 1. **Pilus**, i, m. ile, bilo, zurda ; apur bat ; non pili facere, axolik ez izan
 2. **Pilus**, i, m. azkondun taldea ; centurio primi pili, hirugarren lerroko azkondun taldeko ehuntaria
Pinacotheca, ae eta **Pinacothece**, es, f. lauki galeria, erakustoki
Pinaster, tri, m. basa leher
Pindaricus, a, um, Pindaro-, pindariko, bihotzolerki-
Pindarus, i, m. Pindaro, bihotzolerkari greziar
Pindos, **Pindus**, i, m. Pindo, Tesaliako mendi, Apolori eta Musei sagaratua
Pinea, ae, (nux), f. lehersagar
Pinetum, i, n. leherdi
Pineus, a, um, leher-, leherrezko
Pingo, is, ere, pinxi, pinctum, tr. tindatu, margoztu ; margotu ; antzeratu, itxuratua ; bordatu ; pingi ab Apelle, Apelesek itxuratua ; pingere Britaniam, Britania zeazki azaldu, Britania tipildu ; apaindu (idazkia)
Pingue, is, n. gurin, koipe, gizen ; gizentasun
Pinguedo, inis, f. gurin, koipe, gizen ; gizentasun
Pinguefacio, is, ere, feci, factum, tr. gizentarazi
Pinguesco, is, ere, intr. gizendu, loditu ; goroztatu, simaurtu ; gurindu, oliotsutu
Pinguis, e, gizen, lodi, lodrot, zorrodun ; emankor, ekoizle, nasai ; urintsu, koipetsu ; tinko ; pingue caelum, aire pisu ; ozen ; guztiz tindatua ; trakets, moldegabe ; eme, bare
Pinguitudo, inis, f. urin ; gizentasun, loditasun ; ahozkera dorpe, geldo, motela
Pinifer, **Piniger**, era, erum, leherrez landatua ; leherrez koroatua
 1. **Pinna**, ae, f. azpitrola, marraskilo
 2. **Pinna**, ae... ik. penna...
Pinsito, as, are, tr. echo, irindu, txikitu
Pinso, is, ere, si edo sui, pinsum edo pistum, tr. echo, irindu, txikitu
Pinsus, a, um, pinso pi.
Pinus, i edo us, f. leher ; leher koroa ; untzi, arraun ; azkon ; leherzuzi, epeiteko, errotsa
Pinxi, pingo perf.
Pio, as, are, tr. garbitu, opariaren bidez eztitu ; atsegin eman ; ordaindu, apendu
Piper, eris, n. piper beltz
Piperatum, i, n. piperada
Piperatus, a, um, piperdun ; (itxurazko) sarkor, mingar
Piperitis, is edo idis, f. piper
Pipilo, as, are, intr. piokatu, txiokatu
Pipo, is, ire, intr. txioka ari izan
Pipo, as, are, intr. kolokan ari
Piraeeus, ei edo eos, m. Pireo, Atenaseko portua
 1. **Piraeus**, a, um, Pireoko
 2. **Piraeus**, i, m. Pireo, Atenaseko portua
Pirata, ae, m. itsaslapur
Piratica, ae, f. (ars), itsaslapurketa
Piraticus, a, um, itsaslapur-
Pirum, i, n. madari, udare
Pirus, i, f. madariondo
Pisa, ae, f. Pisa, Olinpia auzoko hiria
Pisaeus, a, um, Pisako ; Olinpiko
Piscaria, ae, f. arrandegi
 1. **Piscarius**, a, um, arrain-, arrantzaile-
 2. **Piscarius**, ii, m. arrantzaile, arrain saltzaile
Piscatorius, a, um, arrain-, arraintza-
Piscator, oris, m. arrantzaile, arrain saltzaile
Piscatrix, icis, f. arrantzaile, arrain saltzaile (emakumea)
Piscatus, us, m. arrantza, arrantzaketa ; arrain atzamanak
Pisciculus, i, m. arraintxo
Piscina, ae, f. arraintegi ; igerileku ; edaska ; uraska
Piscinarius, ii, m. arrain hazle
Piscinula, ae, f. arraintegitxo, uraskatxo

Piscis, is, m. arrain ; Arrainak (zodiako)
Piscor, aris, ari dep. arraintzan ari, arrainkatu
Piscosus, a, um, arraintsu
Pisculentus, a, um, arraintsu
Pisistratidae, arum, m. Pisistratoren semeak (Hiparko eta Hipias)
Pisistratus, i, m. Pisistrato, Atenaseko tirano
Piso, is, ere, tr. echo, irindu, txikitu
Pissinus, a, um, bike-
Pistacium, ii, n. piztata
Pistillus, i, m. almaiz, zaparri, motraliu
Pistor, oris, m. zaparrian kuzkatzale ; errotari, eiherazain ; okin, gozogile
Pistorius, a, um, okin-, gozogile-
Pistrina, ae, f. okindegi, gozotegi
Pistrinalis, e, okindegian hazia
Pistrinensis, e, errortarri itzultzaile
Pistrinum, i, m. gari errota ; okintza ; langintza gogor
Pistris, is, f. balea, marrazo
Pistrix, icis, f. balea ; Balea (zodiako) ; okintsa
Pistura, ae, f. zaparrian kuzkaketa, ehoaldi
Pistus, a, um, pinso pi.
Pisum, i, n. ilar
Pitheciun, ii, n. tximu, zimino
Pittacium, ii, n. txartel
Pituita, ae, f. mukai ; marranta, marfundi ; aholagar (hegaztien gaixotasun) ; izerdi (zuhaitz) ; zorne
Pituitosus, a, um, mukaidun
Pius, a, um, jainkozale ; on, bihotzon ; pius in parentes, seme bihotzon ; zuzen, zintzo, onbidetsu ; saindu, santu, deun ; haizu
Pix, icis, f. bike
Placabilis, e, baregarri, eztigarri, jabalgarri ; errukior, on
Placabilitas, atis, f. jabalgarritasun ; erruki
Placabiliter, adb. eztigarriki
Placamen, inis, eta **Placamentum**, i, n. eztitzeko ahalmen
Placate, adb. eztiki, otzanki
Placatio, onis, f. jabalketa, bareketa
Placatus, a, um, placo pi ; adj. egoki, gozo, on ; bare, otzan ; jabal
Placens, entis, placeo po. maite ; gogoko
Placenta, ae, f. opil, gozopil
Placeo, es, ere, cui, intr. atsegir eman, gogoko izan ; sibi placere, bere buruaz pozik izan, bere buruaz harrotu ; imperts. placet, placuit, onartu dute, uste dugu, erabaki dute ; senatu placuit (inf. edo ut eta subj.) senatuak erabaki zuen...
Placide, adb. eztiki, onginahiz ; geldiro, lasai ; parere placidius, pozikago sinetsi
Placiditas, atis f. otzantasun, eztitasun
Placidus, a, um, otzan, ezti ; on ; onginahi, aldeko ; baketsu, atsegirgarri, gozo ; placidissima pax, bake barrenena
Placito, as, are, ik. placeo
Placitum, i, n. atsegir, poz ; agindu, errekeitu (sendagile) ; pl. arauak (zientzia)
Placiturus, a, um, placeo p.geroaldia
Placitus, a, um, placeo pi. ; laket, atsegir, gogoko, atsegirgarri
Placo, as, are, tr. gogoko egin ; baketu, baretu, eztitu ; placare iram deorum, Jainkoen haserrea eztitu
Placui, **Placuit**, placeo perf.
Plaga, ae, f. herrialde, lurralte, eskualde ; ehizasare, segada, lakio ; amaraun ; makila kaska, ubeldura, odoluri
Plagiarius, ii, m. bestein idatzien beretzaile, esklaboen lapurtzaile
Plagiger, era, erum, askotan jipoitua, zafratua
Plagipatida, ae, m. asto, belarriluze, barraburu
Plagosus, a, um, joile, gaitzto, basa, abre
Plagula, ae, f. ohe oihal ; eskoil, hegala (jantzi) ; paper zerrenda, orrilaurdene
Planctus, us, m. kaska ; intziri, deitore, auhen
Plane, adb. zuzen ; argi, zintzoki, zinez ; dicere plane, argi eta garbi mintzatu ; oso, osoki, txit ; plane, eruditus, oso jakitun ; noski, bai noski
Plango, is, ere, planxi, planctum, tr. jo, kraskatu ; zauritu ; plangere se, bularra jo ; tr. intr. negar egin, deitoratu
1. **Plangor**, plango pas.
2. **Plangor**, oris, m. kaska, kraska, bular joite ; auhen, deitore
Languncula, ae, f. ezkopanpina
Planiloquus, a, um, argi mintzatzale, argi mintzo
Planitas, atis, f. lautasun (hizkera)
Planitia, ae, f. ordoki, zelai
Planities, ei, f. toki lau, zabalgune ; ordoki, zelai
Planta, ae, f. aldaka, kimu, muskil, landare ; zango zola, oinzola

Plantago, inis, f. zainbelar, behorzainbelar
Plantaria, ium, npl. -antxu (azantxu, porruantxu), kimu, muskil ; -ondo, barazki, lekadun
Plantarium, ii, n.mintegi
Plantatio, onis, f. landaketa, landare
Planto, as, are, tr. landatu
Planum, i, n. toki lau, ordoki, zelai ; in planum ducere, ordokitu, lautu ; sakailatu (hiri)
1. **Planus**, a, um, lau, zapal ; lautu, ordokitu ; oztopogabe, erraz ; planus aditus, sarrera erraz ; de plano, errazki, ehiki ; argi, nabari ; planum facere, erakutsi
2. **Planus**, i, m. ibilkor, txerpolari
Planxi, plango perf.
Plastes, ae, m. moldatzaire, eredugile
Plastice, es, f. plastika, moldegintza
Plataeae, arum, fpl. Platea, Beoziako hiri
Plataninus, a, um, albo-, albozko
Platanus, i edo us, f. albo (zuhaitz)
Platea, ac, f. karrika luze ; enparantza
Plato, **Platon**, onis, m. Platon, filosofo greziar
Platonicus, a, um, Platon- ; platoniko, ameslari
Plaudo, is, ere, plausi, plausum, tr. elkar jo, elkar kaskatu ; eskuzarta egin
Plausi, plaudo perf.
Plausibilis, e, onargarri, onesgarri
Plausor, oris, m. eskuzartakari
Plaustellum, i, n. orgatxo
Plastrum, i, n. gurdi, orga ; Zazpizarrak
1. **Plausus**, a, um, plaudo pi.
2. **Plausus**, us, m. kaska ; eskuzarta
Plautus, i, m. Plauto, olerkari komiko latin
Plebecula, ae, f. jente xehe, jente arrunt
Plebeius, **Plebejus**, a, um, jente xehe-, jente xeheko ; gisagabe, baldres, zakar
Plebes, plebis, f. jente xehe, jente arrunt
Plebicola, ae, m. herri bailakari
Plebis, plebes eta plebs gen.
Plebiscitum, i, n. ; **Plebiscitus**, us, m. plebiziitu, herri hautapen
Plebs, plebis, f. jente xehe, jente arrunt
1. **Plecto**, is, ere, tr. jo ; zigortu ; tergo plecti, oloak izan, gaizki hartua izan
2. **Plecto**, is, ere, plexi edo plexui, plexum, tr. tolestu ; txirikordatu
Plectrum, i, n. zotz, lira joteko ; lira ; bihotzolerki
Pleiades, **Pliades**, um, fpl. Pleiadak (izarrak)
Plias, **Plias**, f. Pleiada zazpi izarretarik bat
Plene, adb. oso, bete betea, xtit, guztiz, erabat, zeharo
Plenilunium, ii, n. ilbete
Plenitudo, inis, f. osotasun, betetasun
Plenus, a, um, bete, bete betea, mukuru ; ase ; ernari ; oso, bikain ; plenissimus legio, legio osoa ; plenum gaudium, alaitasun bikaina ; ozen ; plena voce, ozenki, goratik ; guri, gizen, lodi, gogor ; plenior caeli natura, aire tinkago ; oparo, ugari, aberats ; plena mensa, mahai oparo ; aberats (idazkera)
Pleraque, adb. gehienetan, haboroenetan ; askotan, zoin aldiz
Plerique, aequ, aque, adj. gehienak ; plerique equites, zaldizko gehienak
Plerumque, adb. gehienetan, haboroenetan ; askotan, zoin aldiz
Plerusque, raque, rumque, gehienak
Pleuritis, idis, f. saihetsmin
Plexi, plecto 2. perf.
Plexui, plecto 2. perf.
Plexus, a, um, plecto 2. pi.
Plico, as, are, tr. tolestu, biribildu, ezkurtu
Plinius, ii, m. Plinio zaharra edo gaztea, iloba, idazleak
Plodo, ik. plaudo
Ploratus, us, m. negar, zinkurin, intziri ; negar ; izerdi (zuhaitz)
Ploro, as, are, intr. zinkurin egin, negar hipaka ari izan ; tr. deitoratu
Pluit, pluo oraia eta perf.
Pluma, ae, f. luma ; lumatxa ; soinburdin ezkatak
Plumatus, a, um, plumo pi. lumadun ; burdin ezkatadun
Plumbago, inis, f. berun meatoki
Plumbarius, a, um, berun-, berunezko ; berungile-
Plumbatus, a, um, plumbo pi. ; berun-, berundun, beruneko, berunezko
Plumbeus, a, um, berun-, berunezko ; indargabe, gaizto ; plumbeus gladius, bira ; trakets, motel
Plumbo, as, are, tr. berunztu, berunzatu

Plumbosus, a, um, berundun, beruntsu
Plumbum, i, n. berun ; plumbum album edo candidum, eztainu ; berunodi ; berunpotor, berunpuluka
Plumesco, is, ere, intr. lumaztatu
Plumeus, a, um, luma-, lumazko ; lumatxa-
Plumiger, gera, gerum, lumadun, lumatsu
Plumo, as, are, tr. intr. lumaztatu
Plumosus, a, um, lumadun ; lumatsu
Plumula, ae, f. lumatxo, lumatxa
Pluo, it, ere, intr. imperts. euri egin, euria ari izan ; lapidibus pluit, kopuru erori
Pluralia, ium, npl. izen pluralak, askoren izenak
Pluralis, e, askoren ; plurala, aniztasun ; askoren izenak
Plures, plura, plurum, plus plurala ; gehiago ; ne plura (dicam), hots ; asko, anitz
Plurifariam, adb. era anitzetara, gisa anitzetara, era askotara
Plurimi, adb. anitz, asko ; plurimi facere, arreta handia izan
Plurimo, adb. asko, guztiz garesti
 1. **Plurimum**, adb. asko, anitz, ezingehiago, gehien ; hunc plurimum diligebam, hora maite maitea nuen ; gehienetik ; quam plurimum, ahalik gehienik
 2. **Plurimum**, i, n. anitz, gehien
Plurimus, a, um, plus sup. anitz, asko, plurima carmina, olerki asko ; oso oparo, oso lodi, oso handi ; oparoena, lodiena ; verba plurima, hitz txit ugari ; asko zabal, asko ardura
Pluris, adb. garestiago, maiteago ; pluris esse, garestiago izan ; pluris aestimare, facere, axol gehiago izan
 1. **Plus**, adb. gehiago, haboro ; plus plusque in dies, egunetik egunera gehiago ; plus minus, nonbait han, gorabehera
 2. **Plus**, uris, n. gehi, areago
 1. **Plusculum**, adb. gehiaxeago, gehiegixe
 2. **Plusculum**, i, n. gehiaxeagoa, gehiexeagoa
Plusculus, a, um, gehiaxeago
Plusquam, lokailu. gehiago, ... betterik, baino ; plusquam satis est, behar baino gehiago
Pluteus, i, m. **Pluteum**, i, babeskitxo (mil.) ; bizkar (alki, ohe) ; arasa, oholtto
Pluto, **Pluton**, onis, m. Pluton, infernuetako Jainko
Plutonius, a, um, Pluton-, Plutonen
Plutus, i, m. Plutus, aberastasunen Jainko
Pluvia, ae, f. euri ; euriura
Pluvialis, e, euritsu, , euri-, eurizko
Pluviatilis, e, euritsu
Pluviosus, a, um, euritsu, euri-, eurizko
Pluvius, a, um, euritsu, euri-, eurizko
Pocillum, i, n. edontzi, gopor
Poculum, i, n. edontzi, gopor ; edari ; edakera ; in poculis, edatean ; edari zitaldu, zoraedari
Podagra, ae, f. oinitoi, oinzainar
Podagricus, **Podagrosus**, a, um, oinitoidun
Podex, icis, m. ipurdi, uzkua
Podium, ii, n. balkoi (antzoki)
Poecile, es, f. Poekiles, itxuraz apaindu Atenaseko ataria
Poema, atis, n. olerki, antzerki
Poematium, ii, n. olerkitxo
Poena, ae, f. zigor, zigorraldi, erruordain ; poenas pendere, dare, persilvere, subire, zigortua izan, nekatu, nekeak jasan ; apentza ; isun, diruzigor ; oinaze, nahigabe, atsekabe ; post tam longam poenarum patientiam, horrenbeste oinaze jasan ondoren
Poenarius, a, um, zigor-
Poeni, orum, mpl. kartagoarrak
Poenice, adb. kartagoeraz
Poenitendus... ik. paenitendus...
Poenus, a, um, Kartago-, Kartagoko ; afrikar ; iz.m. kartagoar ; Hanibal
Poesis, is edo eos, f. olerti, poesia ; olerki, neuritz
Poeta, ae, m. olerkari, bertsolari, koblakari ; ofiziale
Poetica, ae, f. olerti, poesia ; olertilegeak
 1. **Poetice**, adb. olertilegez
 2. **Poetice**, es, f. olerti, poesia ; olertilegeak
Poeticus, a, um, olerkari- ; olerti-
Poetria, ae ; **Poetris**, idis, f. olerkarisa
Pol, harridura. egiaz ! zinez ! noski ! segurki !
Polenta, ae, f. polenta, suan lehortu garagar irin
Polio, is, ire, ivi, itum, tr. leundu, berdindu ; landu ; argitu ; zartatu, zuritu (horma), distirarazi
Polite, adb. arretaz, apainki, bikainki
Politicus, a, um, politiko
Politio, onis, f. garbitasun, leunketa ; zuriketa (horma) ; distira (oihal)

Politura, ae, f. leunketa, garbitasun ; zuriketa
Pollen, inis, n. irin ; loreirin
Pollens, entis, polleo po. ; indartsu, ahaltsu
Polleo, es, ere, intr. indartsu izan, ahaltsu izan ; eragin ; arrakasta izan (gauza)
Pollex, icis, m. erpuru, behatz ; pollicem premere, (erpurua atzerakusleari bermatu), onartu : pollicem vertere, gaitzetsi ; utroque pollice laudari, handizki goretsia izan ; eriak, atzak, eskua ; oinbehatz
Policeor, eris, eri, itus sum, dep. tr. eskaini ; hitzeman, agindu
Pollicitatio, onis, f. eskaintza, hitz, agintza
Pollicitor, oris, m. ehorzle
Pollicitum, i, n. agintza, hitzeman
Pollicitus, a, um, policeor pi.
Pollinctor, oris, m. ehorzle
Pollingo, is, ere, inxi, inctum, tr. ehortzi
Pollis, inis, m. f. irin ; loreirin
Polluceo, es, ere, uxi, uctum, tr. oparitan eskaini ; gozatu ; intr. oparia eskaini
Polluctum, i, n. opari ; oturuntz, xanfart
Polluctura, ae, f. orrits, oturuntz
Polluctus, a, um, polluceo pi.
Polluo, is, ere, ui, utum, tr. zikindu ; likistu, laidoztatu ; urratu, hautsi (legea)
Pollutus, a, um, polluo pi.
Pollux, ucis, m. Polux, Kastoren bikia
Polus, i, m. lurburu ; iparrizar ; zeru, ortzi
Polyhymnia, ae, f. Polihimnia, Musa bat
Polynices, is, m. Polinikes, Ediporen seme eta Eteoklesen anai etsai
Polypus, i, m. olagarro ; hanpuru
Pomarium, ii, n. igali zuhaizti
 1. **Pomarius**, a, um, igali zuhaizti-
 2. **Pomarius**, ii, m. igali saltzaile
Pomeridianus, a, um, arratsaldeko
Pomeridiem, ik. post meridiem, arrats, arratsalde
Pomerium, ii, n. Pomoerio, Erromako harresien ondoko tokia, landuagabe eta etxerik gabe
Pometum, i, n. igali zuhaizti
Pomifer, fera, ferum, igalidun
Pomoerium, ii, n. Pomoerio, Errromako harresien ondoko tokia, landuagabe eta etxerik gabe
Pomona, ae, f. Pomona, igalien Jainkosa
Pomosus, a, um, igalitsu
Pompa, ae, f. ospe, oste, jarraipen ; joanjin ; ehorzketak ; handikeria, itxurakeria ; harrabots, burrunba ; hitzantura
Pompeiani, orum, mpl. ponpeiottarrak, Ponpeioren aldekoak ; ponpeiarrak, Ponpeikoak
Pompeianus, a, um, Ponpeio- ; ponpeiotar ; Ponpeiko
Pompeii, orum, mpl. Ponpei, Kanpaniako hiri, K.o. 79-an Besubiok ihortzia
 1. **Pompeius**, a, um, Ponpeio-, Ponpeioren
 2. **Pompeius**, ii, m. Ponpeio, Zesaren etsaia ; beste jende batzu ere
Pompejani... ik. Ponpeiani
Pomptinus, a, um, Pontinoko ; Pomptina palus, Pontinoko zingirak
Pomum, i, n. igali, fruitu ; igali zuhaitz
Pomus, i, m. igali zuhaitz
Ponderatio, onis, f. haztaketa
Pontero, as, are, tr. haztatu, pisatu ; gogoratu, aztertu, goretsi
Ponderosus, a, um, astun, pisu ; itzaldun, itzal handiko, zuhur
Pondo, pondus, i. m. ez erabiliaren abl. astun, pisu ; libra pondo, pondo, libera bat astun ; auri pondo viginti milia, hogei mila libera urre astun
Pondus, eris, n. astuntasun, hazta ; astunindar ; emi pondere, pisura erosu ; haztakin, haztagailu ; sorta, zama, kopuru ; magnum auri pondus, urre kopuru ; adore, indar, eragin, zergati ; aginte, esku, larderia, itzal, balio ; pondus habere, aginte izan ; vir maximi ponderis, itzal handiko gizona ; iraupen, larritasun ; vultus pondus, itxura axolatzi ; nahigabe, neke ; pondere senectutis, adinaren zama, nekea
Ponduscolum, i, n. hazta arin
Pone, adb. atzean, atzetik ; aurretitz (akus.) -n atzean ; manibus pone tergum vincitis, eskuak bizkar atzean lotuak
Pono, is, ere, posui, positum, tr. ipini, ezarri, jarri ; ponere castra, oihaltxabolategia jarri ; ponere legiones suas, bere legioiak jarri ; eraiki, goititu, sortu, egin ; ponere statuas, itxurak eraiki ; eskaini ; bahi ezarri ; saristatu ; irabazian ezarri (dirua) ; haec pocula ponam, edontzi hau irabazlearentzat uzten dut ; ponere venenum cum vino, ardoari zital nahasi ; antolatu, apailatu ; ponere leges, legeak jarri ; ponere aciem, gudutaldea gudurako antolatu ; saihestu, utzi, kendu, ilki ; ponere vestem, jantziak kendu ; ponere arma, armak utzi ; eman ; ponere alicui custodes, norbaiti zaintzaileak eman ; hartu, ikusi ; ponere dolorem in malis, pairamena gaizto bezala ikusi ; aipatu, egiaztatutu, esan, baiezstatu ; ponere verba ipsa alicujus, norbaiten hitzak hitz eman ; ponere aliquid pro certo, zerbait egiaztatutu ; uste izan, onartu (agintaldian)
Pons, pontis, m. zubi ; zaldain ; zubi altxagarri ; untzigain
Ponticulus, i, m. Zubiska

Ponticum mare, n. Ponto Euxino, Itsasbeltza
Ponticus, a, um, Pontoko
Pontifex, ficsis, m. apaiz ; pontifex maximus, pontifex, apaiznagus
Pontificalis, e, apaiz-
Pontificatus, us, m. apaizgoa, apaiznagusigoa
Pontificius, a, um, apaiz-, apaiznagus-
Pontinus, a, um, Pontinoko ; Pontina palus, Pontinoko zingira
Pontis, pons gen. s. ; pontus dat. eta abl. pl.
Ponto, onis, m. garraiountzi ; untzizubi
 1. **Pontus**, i, m. itsaso ; olatu, uhin
 2. **Pontus**, i, m. Ponto, Asia txikiko lurralte
 3. **Pontus**, i, m. Ponto Euxino, Itsasbeltz
Pontus Euxinus, m. Ponto Euxino, Itsasbeltz
Popa, ae, m. oparigile
Popellus, i, m. jente xehe
Popina, ae, f. ostatu txar
Popinalis, e, ostatu txarreko
Popinator, oris, m. edale, edatun
Popino, onis, m. edale, edatun
Poples, itis, m. belaun ; belaunpe, iztazain
Poposci, posco perf.
Populabilis, e, suntsigarri, hondagarri
Populabundus, a, um, zuntsitzale, hondatziale
Popularia, ium, npl. aulkiaak, jarlekuak (antzokian)
 1. **Popularis**, e, herri-, herriko ; herritar, herritiar ; herrikoi, arrunt, zikin
 2. **Popularis**, i, m. herrikide, hirikide ; lagun, kide
Popularitas, atis, f. herrikidegoa ; herritiartasun, jente bailaka
Populariter, adb. herriaren antze, herriaren gisa ; arrunki, oieski ; herriaren atseginez ; irautziz, oldartuz
Populatio, onis, f. suntsipen, hondapen, hondamendi ; pl. harrapakin
Populator, oris, m. suntsitzale, hondatzale
 1. **Populatus**, a, um, populor pi. hondatzale ; populo eta populor pi. hondatua, suntsitua
 2. **Populatus**, us, m. hondamendi, sarraski, sakail, itxes
Populetum, i, n. lertxundi, burzuntzadi
Populeus, a, um, makal-, lertxun-
Populifer, fera, ferum, lertxundun, burzuntzadun
Populinus, a, um, lertxun-, zurzuri-
Populiscitum, i, n. herrierabaki
Populo, as, are, tr. hondatu, itxestu
Popular, aris, ari, dep. tr. hondatu, suntsitu
 1. **Populus**, i, m. herri, herridi ; herri, herrialde, lurralte ; biztanleak, herriterrak, hiritarrak ; populus urbanus, herriko, gudulari ezdana ; oste, jendetza, gizoste ; erlekume
 2. **Populus**, i, f. makal, lertxun, burzuntza, zurzuri
Porca, ae, f. urdeme, urdahardi, urdanga
Porcarius, a, um, urde-
Porcella, ae, f. urdeme gazte
Porcellus, i, m. serraska, bilaska, bargotxa ; basurdeume
Porcina, ae, f. urdeki, zerriki
Porcinarius, ii, m. urdekisaltzaile
Porcinus, a, um, urde-, zerri-
 1. **Porcius**, a, um, Porzio-, Porzioren ; Porcia lex, Porziolego
 2. **Porcius**, ii, m. Porzio Katon
Porcula, ae, f. urdangatxo
Porculator, oris, m. urdehazle, zerrihazle
Porculetum, i, n. txankal
Porculus, i, m. urde gazte, bargotxa ; porculus marinus, izurde
Porcus, i, m. urde, zerri ; porcus marinus, izurde
Porphyrites, ae, m. porfira
Porraceus, a, um, porru-
Porrectio, onis, f. hedadura, zabaltasun
 1. **Porrectus**, a, um, porrigo pi.
 2. **Porrectus**, a, um, porrigo pi. ; hedatua, zabal, luzatua ; etzana ; aurtikia, uzkailia, iraulia ; opari eskainia ; luze (bokal, dildilots)
Porrexii, porrigo perf.
Porrio, is, ere, rectum, tr. oparien barrunbeak jainkoer eskaini
 1. **Porrido**, inis, f. ezkabia, zeden
 2. **Porrido**, is, ere, rexii, rectum, tr. hedatu, etzan ; aurtiki, irauli ; luzatu, iraunarazi ; eskaini, aurkeztu, agerrarazi

Porro, adb. urrun, urruti, aurrerantz ; porro ire, aurreratu ; lehen, gero, gerokoan, oraidanik, bestalde ; lokailu. hala ere, haatik, aldziz, berriz, bada, beraz ; harridura. ea !, ikus bada !, kontuz !, aizu !, begira !

Porrum, i, n. ; **Porrus**, i, m. porru

Porta, ae, f. ate, irteera, sarrera ; ateka, mendaite, itsasarte

Portatio, onis, f. garraio

Portendo, is, ere, tendi, tentum, tr. erakutsi, jakinarazi, iragarri, igarri

Portentosus, a, um, zoragarri, miragarri, izugarri, harrigarri

Portentum, i, n. mirari, edertasun, susmo ; bidutzi, mamu ; izurrite ; ipuinak, itxurapenak

Portentus, a, um, portendo pi.

Porticula, ae, f. ataritxo

Porticus, us, f. atari, atondo, aturre, kalostra ; arkupe ; Portikoa (eztozismoa, Zenonen erakasprena)

Portio, onis, f. zati, puska, atal ; doitasun, neurri ; pro portione, arabera

Portitor, oris, m. mugazain ; untzizain ; Karon, Infernuetako untzijabe

Portiuncula, ae, f. zatitxo

Porto, as, are, tr. ekarri, eraman, garraiatu ; commeatum secum portare, anua eraman

Portorium, ii, n. bidesari

Portula, ae, f. atetxo ; ataka, atatila

Portuosus, a, um, kaidun

Portus, us, m. kai, portu ; itsasadar ; e portu exire, itsasoan abiatu ; babes, geriza, aterbe ; in portu navigare, ederretik elki

Posco, is, ere, poposci, tr. eskatu, galdetu, galdegia ; poscere aliquem judicem, norbait epaile eskatu ; poscere munera ab aliquo, norbaiti lagunza eskatu ; zirikatu ; garestitu ; bere burua argitu

Positio, onis, f. ezarpen, ezarrera, jarpen, ereintza ; egoera ; gai, baiezta pen

Positor, oris, m. sortzaile, eraikitzaile

Positura, ae, f. egoera, jarrera, antolamendu ; konponketa

1. **Positus**, a, um, pono pi.
2. **Positus**, us, m. egoera, jarrera, antolamendu ; konponketa

Possedi, possideo eta possido perf.

Possessio, onis, f. jabetasun, jabetza, gozamen ; de possessione demovere, deturbare, jabetza kendu ; ontasunak, etxaldeak, lurruk ; jabe keta

Possessiuncula, ae, f. ontasun txiki

Possessor, oris, m. jabe, nagusi, auzitako begirale

Possessus, a, um, possideo eta possido pi.

Possibilis, e, eginkor, izan daiteken

Possideo, es, ere, sedi, sessum, tr. izan, euki, eduki ; jabe izan ; hartu, jabetu

Possido, is, ere, sedi, sessum, tr. jabetu, hartu, bildu, eskuratu

Possum, potes, posse, potui, intr. ahal izan, gauza izan ; non possum non (inf.) edo quin (subj.), ez dezaket ez... , ezin dezaket ez...(egin) ; potest fieri ut..., izan daiteke ; itzal izan, esku izan, eragin izan ; largiter posse, ahal handia izan, itzal handikoa izan

1. **Post**, aurretitz. atzean, gibelean ; post terga, bizkar atzean, atzetik ; gero, gerotzik, ondoren ; post sex dies, sei egun ondoren ; post reges expulosos, erregeak haizatzu geroz ; post annum quartum quam edo quo, lau urte ...ondoren ; azpian
2. **Post**, adb. gero, orduan ; berantago, handik ; paulo post, handik berehala ; decem post annis, hamar urte gero

Postea, adb. gero, ondoren ; brevi postea, ordutik laster, harez gero laster ; bestalde, gainera ; quid postea ?, zer, bada, bestalde ?

Posteaquam, lokailu. geroz, gerotzik

Posteri, orum, mpl. semeak, ondokoak, ondorengoa

Posterior, us, posterus konp. atzeko, ondoko, gibeleko ; geroko, gerotzikako ; bigarren, apalago ; virtutem nummis posteriorem duxere, dirua zuzentasuna baino nahiago izan zuten

Posteritas, atis, f. ondore, ondorengo, etorkizun ; in posteritatem, gero, etorkizunean ; ondokoak, ondorengoa

Posterius, adb. gero, gerotzik, geroago

Posterus, a, um, (ez erabilia), geroko, ondoko ; postero die, biharamunean

Postfero, fers, ferre, tuli, latum, tr. atzeratu, baztertu, baztertutu, aintzat ez hartu, gutxietsi

Postfui, postsum perf. atzetik heldu

Postfuturus, a, um, postsum p. geroaldia ; geroko ; ondokoak, ondorengoa ; iz.n. etorkizun

Postgeniti, orum, mpl. ondokoak, ondorengoa

Posthabeo, es, ere, ui, itum, tr. geroko utzi, baztertu, aintzat ez hartu, gutxietsi

Postahabitus, a, um, posthabeo pi.

Posthac, adb. gero, ordutik, ordudanik, handik hara

Posthaec, adb. gero, ordutik, ordudanik, handik hara

Posthinc, adb. aurrerantzean, gerokoan, oraidanik

Posthumus, a, um, azkena, aita hilondoko

Posticum, i, n. atzeko ate, etxe atze

Posticus, a, um, atzeko, gibeleko

Postidea, adb. gero

Postilena, ae, f. buztanpeko, aztaluhal

Postis, is, m. ate ; aterdi, ate orri

Posliminium, ii, n. herrira itzulketa ; eskurapen

Postmeridianus, a, um, ik. pomeridianus
Postmodo, Postmodum, adb. laster, berehala, gero
Postpono, is, ere, posui, positum, tr. atzean ipini, aintzat ez hartu, gutxietsi
Postpositus, a, um, postpono pi.
Postputo, as, are, tr. atzean ipini, atzeratu
Postquam, lokailu. aurrezkerro, -ez gero ; ... ezkerro ; quartum post annum quam redierat, lau urte itzuli ezkerro : baita
Postremo, adb. azkenean, azkenekotz, azkenik
Postremum, adb. azkenez, azkenean ; azken aldiko
Postremus, a, um, posterus sup. azken ; atzeneko, amaierako, bukaerako, ondarreko ; in postremo libro, liburuaren bukaeran ; tzarrago, okerrago, sordeis
Postridie, adb. biharamunean ; postridie nonas, nonas biharamunean
Postriduo, adb. biharamunean
Postscaenium, Postscenium, ii, n. antzeptoki atzea
Postscribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. -en ondotik idatzi
Postulatio, onis, f. eske, galde ; Jainkoek eskatu ordain ; auzitan sarrera ; salaketa
Postulator, oris, m. salatziale, auziratziale
Postulatum, i, m. auzirapen ; gauza galdetua
Postulatus, us, m. auzirapen ; salaketa
Postulo, as, are, tr. eskatu, galdetu, galde egin ; nahi izan, opatu ; postulare de colloquio, elkarritzeta galdegin ; auziratu, azipetu, salatu ; postulare aliquem de ambitu, norbait jukutriarengatik salatu, norbait azpijokoarengatik salatu
Postumus, a, um, azkena ; aita hilondoko
Postus, a, um, = positus
Postveniens, entis, atzeko
Posui, pono perf.
Potatio, onis, f. edakera ; mozkorreria, hordikeria
Potator, oris, m. ardanoi, horditziale, edale
Potatus, us, m. edakera
Pote, deklinaezin. ahaldun, gai
Potens, entis, ahaldun, gai ; agintzaile, ahaltsu, indartsu ; eraginkor (sendagailu) ; garrantzitsu ; potentissima argumenta, argudio erabatekoak ; nagusi, jabe ; potens sui, bere buruaren jabe ; lortu duen, egile, gozatziale ; potens voti, opa gauzatua duena ; izmpl. handikiak, ahaltsuak
Potentatus, us, m. aginte (politiko), ahalmen, nagusitasun
Potenter, adb. handizki, eraginkorki, biziro, adorez ; bere indarren arabera
Potentia, ae, f. ahal, ahalmen, eragin, indar, aginte, nagusitasun, esku, menderapen, itzal ; potentia morbi, gaixotasunaren bortizkeria
Potes, potest, ik. possum
Potestas, atis, f. ahal, ahalmen, nagusitasun, esku, menderapen ; esse in potestate alicujus, norbaiten menpean izan ; esse in sua potestate, suae potestatis, bere egintzen jabe izan, burujabe izan ; aginte, aginpide, jauntasun, duintasun ; gerere potestatem, kargua bete ; askapen, baimen, eskubide ; est in mea potestate (inf.), ene ahalmenean dago ; potestatem facere (gerondiboa edo gen.), baimena eman, haizu utzi ; ondorio, balio, eragin ; magistratuak
Potendus, a, um, potior aditz. adj. nagusi izan behar den, gozatu behar den
Potio, onis, f. edakera ; edari ; edari zitaldun ; droga, errekeitu
1. **Potior**, iris, iri, itus sum, dep. eskuratu, jabetu, nagusitu, dundu, gozatu ; potiri rerun, jauntasuna izan ; potiri voluptatibus, atseginak gozatu
2. **Potior**, tius, potis konp. hobe, gorago ; nihil mihi potius fuit quam ut ..., ezer ez zen enetzat ...baino ; kutun, nahiago, maiteago
Potis, deklinaezin. ahaldun, ahaltsu, gai, gauza ; imperts ; potis est, izan daiteke
Potissimus, Potissimum, adb. bereziki, oroz gaindi, batez ere, batik bat
Potissimus, a, um, potis sup. hoberen, beharren, garrantzitsuen
Potito, as, are, tr. ardura edan ; edaten ohi izan
Potitus, a, um, potior 1. pi. ; jabetua, nagusitu, gozatziale
Potuncula, ae, f. edari urri
Potius, adb. potis konp. hobe, segurrago, gehienbat ; malle potius, nahiago izan
Poto, as, are, avi, potatum eta potum, tr. edan ; busti, hezatu, letatu ; mozkortu, horditu
Potor, oris, m. edale, horditziale
Potorium, (vas), ii, n. edontzi
Potorius, a, um, edateko
Potrix, icis, f. edale (emakumea)
Potui, possum perf. ; potus 2. dat. s.
Potulentus, a, um, edangarri ; mozkor ; iz.n.pl. edariak
Potum, poto supino ; mozkor, hordi
1. **Potus**, a, um, poto pi. edana ; mozkor
2. **Potus**, us, m. edakera ; edari ; mozkorraldi, hordikeria
1. **Prae**, aurretitz (abl.) ; aurrera (non), aitzin (noiz) : prae se ferre, bere aurrean eraman, igarri, agertu ; lehentasuna eta konparaketa : nahiago, maiteago, ikusiz ; hunc prae ceteris diligo, hau besteak baino maiteago dut ; zergatia : -gatik ; prae lacrimis non possum, negarrengatik ez dezaket... ; nagusitasuna : praepotens, guztizahaldun

2. Prae, adb. aurrean, aitzinean, lehen, aitzinetik

Praeacutus, a, um, zorrotz

Praealtus, a, um, guztiz gora ; guztiz sakon

Praebeo, es, ere, ui, itum, tr. eskaini, erakutsi ; praebere se clementem, errukior agertu ; eman, hornitu, utzi ; praebere egenis panem, behatsuer ogia eman ; eragin, sorrarazi ; praebere suspicionem, aierua sorrarazi

Praebibo, is, ere, bibi, intr. – n osagarriari edan

Praebita, orum, npl. zainketa, -sari, bizitzeko beharrezkoak

Praebitio, onis, f. aterbeketa, etxeian hartze ; emaitza

Praebitor, oris, m. hornitzaire, emaile

Praebitus, a, um, praebeo pi.

Praebui, praebeo perf.

Praecalidus, a, um, guztiz bero

Praecalvus, a, um, oso garsoil, gaztedanik burusoil

Praecanus, a, um, gozik zuri

Praecaveo, es, ere, cavi, cautum, intr. gaitzeari aurreratu ; gaitzetik burua zaindu, oharteman, bazter jarri ; praecavere a piratis, lapurretatik bere burua babestu ; tr. baztertu, saihestu

Praecedo, is, ere, cessi, cessum, tr. intr. aurrean ibili ; aurreratu, aitzindu ; gainditu, garaitu ; praecedere Gallos virtute, Galiarrak adorez gainditu

Praeceler, eris, ere, txit azkar, txit arin

Praecellens, entis, praecelleo eta praecello po.

Praecelleo, es, ere, tr. intr. gailendu, gainditu, garaitu ; agindu, buruzagi izan

Praecello, is, ere, tr. intr. gailendu, gainditu, garaitu ; agindu, buruzagi izan

Praecelsus, a, um, oso gora

Praecentio, onis, f. sarrera, abiamen

Praecento, as, are, intr. hitz zorakorrak esan

Praecepi, praecipio perf.

1. Praecepis, adb. zolan

2. Praecepis, cipitis, amildua, trumilkatua ; buruz piko eroria ; praecipitem dare aliquem, norbait amilduarazi ; aurrerantz bultzatua ; haizatua, azkar, lehiati ; hostem praecipitem agere, etsaia hurbiletik bultzatu ; praeceps Roma exit, lasterka, lehiatuki Erramatik joan zen ; -kor, -koi, ekarria ; praeceps in crudelitatem, basakeriara ekarria ; itzaltzen dena, galtzen dena ; praecipi die, ilun nabarrean ; tzut, maldatsu, aldapatsu ; praeceps saxum, arkaitz tzut ; galgarri ; iz. n. praeceps edo praecipitia, amil, amildegi, leize ; Rem publicam in praeceps dare, herria galbideetan jarri

Praeceptio, onis, f. diru kenketa ; diru kendua ; aurritzti, aurreasmo ; arau, irakaspen

Praeceptor, oris, m. irakasle

Praeceptrix, icis, f. irakasle (emakumea)

Praeceptum, i, n. agindu, iritzi, erabaki ; arau, irakaspen

Praeceptus, a, um, praecipio pi.

Praecerro, is, ere, psi, ptum, tr. heldu aitzin uztatu ; zuhatza bildu, sapa bildu ; eskuratu, jabetu ; zimeldu, hondatu

Praeceruptus, a, um praecerro pi.

Praecessi, praecedo perf.

Praecido, is, ere, cidi, cisum, tr. aurretik jo ; aurretik, muturretik moztu ; moztu, haskilatu ; praecidere ancoras, abiatu (aingurak moztu) ; kendu, laburtu, gelditu (hizkera) ; praecide ! aski, bego hor !

Praecinctus, a, um, praecingo pi. ; adj. arin, gonak bildua dituena

Praecingo, is, ere, cinxi, cinctum, tr. jantzi, koroatu ; ezpata gerriratu ; inguratu, giltzatu, giltzapetu ; kokatu

Praecino, is, ere, cinui edo cecini, centum, tr. intr. aurrean abestu edo jo ; kantan abiatu ; iragarri

Praecinxi, praecingo perf.

Praecipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. aurrez hartu edo bildu, besteak baino lehen hartu edo bildu ; kendu ; aurrerarazi (dirua) ; si me praeceperit fatum, adurrik hilarazten banau lehen ; aurreratu ; praecipere mortem veneno, hiltzea zitalaz lehiatu ; aurrean jakin, ulertu ; asmatu ; praecipere consilia coniurationis, azpikeriaren berri asmatu ; aholkatu, erabaki, agindu ; irakatsi

Praecipitanter, adb. azkarki, lasterka, tarrapataka

Praecipitatio, onis, f. eroriko, erorketa, jaitsiera, beherapen

Praecipitatus, a, um, praecipito pi. ; adj. garai aurreko, orduragabeko, goiztiar, itzaltzera doana, amaitua

Praecipitis, praeceps gen. s. ; praecipio ind. oraialdia

Praecipitum, ii, n. erorketa sakona ; haitzarte, amildegi, leize

Praecipito, as, are, tr. gain behera amildu, erorarazi, aurtiki, suntsitu ; praecipitare se in Tiberim, Tiberora jauzi ; bultzatu, eraman, baztertu, laburta, lasteru, lehiatu ; intr. erori (in eta akus. ; ex eta abl.) ; hondatu, aurritu, itzali, amaitu ; Rhodanus praecipitat ex montibus, Rodanoa mendietatik jaisten da ; hiems praecipitat, negua bukatzen da

Praecipue, adb. bereziki, batez ere, batik bat, oroz gaindi ; asko

Praecipiuus, a, um, berezi, berezko, norberaren ; nabarmen, ohargarri, nagusi ; osagarri

Praecise, adb. laburzki, hitz gutxiz ; hitz batez

Praecisus, a, um, praecido pi. laburtua ; kendua ; maldatsu, tzut ; labur

Praeclare, adb. argi eta garbi ; bikainki, nagusiki ; eraginkorki ; gora !, aupa !

Praeclarus, a, um, guztiz distiratsu, guztiz argi ; aberats, bikain, eragile, indartsu ; ospatasu, aipatu, ezaguna

Praecludo, is, ere, clusi, clusum, tr. hetsi, estali, eragotzi, debekatu ; praeccludere cavernam muris, saguaren zulua hetsi

Praeclusus, a, um, praeccludo pi.

Praeco, onis, m. aldarrikari, giltzain ; per praetonem venire, enkantean saldu ; goresle, goraipatzaile
Praecocis, praecox gen. s.
Praecocitus, a, um, praecoco pi. ; goiztiar, zohitua ; ondo erre, egosia
Praecogito, as, are, tr. lehen gogoetatu, lehen somatu
Praecognitus, a, um, lehen ezagutua,
Praecolo, is, ere, colui, cultum, tr. lehen landu
Praecommoveo, es, ere, movi, motum, tr. guztiz ukitu
Praecompositus, a, um, lehen antolatua, lehen apailatua
Praeconium, ii, n. aldarrikaritza ; azalpen, dei, aldarrikapen ; gorespen, handiespen
Praeconius, a, um, aldarrikari-
Praeconsumo, is, ere, sumpsi, sumptum, tr. aurretik suntsitu
Praecontracto, as, are, tr. aurretik ukitu
Praecoquo, is, ere, coxi, coctum, tr. gozik zohitu
Praecordia, orum, npl. sabel sabai, barrunbe, urdail ; bular ; bihotz
Praecorrumpo, is, ere, rupi, tum, tr. aurretik usteldu
Praecorruptus, a, um, praecorrumbo pi.
Praecox, ocis, goiztiar, gozik zohitu, zoritu ; garai aurreko ; praecox gaudium, bozkario garai aurreko
Praecoxi, praecoquo perf.
Praecrassus, a, um, guztiz lodi
Praecurri, praecurro perf.
Praecultus, a, um, praecolo pi. -bera, -kor, -ti ; guztiz apaindua (idazkera)
Praecupidus, a, um, txit lehiatsu, txit suhar
Praecurro, is, ere, curri eta cucurri, cursum, intr. aurrean ibili, aurrean lasterkatu ; tr. aurreratu, aitzindu ; garaitu, gailendu, nagusitu
Praecursio, onis, f. aurrerapen ; gudutxo ; bide, zergati, xede
Praecursor, oris, m. aurreko, aitzinbidari, lasterkari ; miatzale
Praecursorius, a, um, aurreko, aurren
Praecursus, us, m. aurrerapen
Praecutio, is, ere, cussi, cusumm, tr. aurrean astindu, inarrosi
Praeda, ae, f. harrapakin, bilkin ; lapurketa, ebasket ; bazka ; irabazi, mozkin
Praedabundus, a, um, lapur, honditzale
Praedamnatus, a, um, aurretik gaitzetsia, aurretik utzia
Praedamno, as, are, tr. aurrez gaitzetsi, kondenatu
Praedatio, onis, f. lapurketa, ohointza
Praedator, oris, m. lapur, itsaslapur, ohoin
Praedatorius, a, um, lapur-, itsaslapur-
Praedatus, a, um, praedor pi.
Praedelasso, as, are, tr. arindu, eztitu
Praedensus, a, um, oso tinko
Praedes, prae pl.
Praedestino, as, are, tr. aurretik berezi
Praediator, oris, m. jabetzaile, eskuratzale
Praediatorius, a, um, jabetzaile-, eskuratzale-
Praedicabilis, e, goresgarri, aipagarri
Praedicatio, onis, f. aldarriketa ; gorespen, handiespen
Praedicator, oris, m. aldarrikari ; goresle
1. **Praedico**, as, are, tr. aldarrikatu, goratik esan, ezagutarazi, agertu, azaldu, iragarri ; goretsi, aipatu, handietsi
2. **Praedico**, is, ere, dixi, dictum, tr. aurrez esan, iragarri ; erabaki, aholkatu ; praedicare ut, ...erabaki, aholkatu
Praedictio, onis, f. iragarpen, iragarketa
Praedictum, i, n. aurresana, iragarki ; hitzarmen, itun
Praedictus, a, um, praedico 2. pi.
Praediolum, i, n. etxalde txiki
Praedis, pres gen.
Praedisco, is, ere, didici, tr. ikasi, aurrez jakin
Praedispositus, a, um, aurretik ikasia, ondoikasia
Praeditus, a, um (abl.), hornitura, dundua, duena, jabe
Praedium, ii, n. etxalde, ontasun
Praedives, itis, oso aberats
Praedivinatio, onis, f. aurreikuspen, suma, susmo
Praedivino, as, are, tr. sumatu, usnatu, aurretik ikusi
Praedivinus, a, um, iragarpeneko, iragarle-
Praedixi, praedico 2. perf.
Praedo, onis, m. lapur, ohoin, itsaslapur ; maritimus praedo, itsaslapur
Praedoctus, a, um, aurrez jakina, aurrez entzuna
Praedomo, as, are, ui, itum, tr. aurretik hezi, aurretik nagusitu, aurretik gainditu

Praedor, aris, ari, dep. tr. gerran harrapatu ; lapurtu, eraman ; hondatu ; desjabetu ; ehizean, arrantzan hartu, ehizatu ; arrantzatu

Praeduco, is, ere, duxi, ductum, tr. aurrean eraman ; aurrez eraiki, aurrez zulatu

Praeductus, praeduco pi.

Praedulce, adb. oso eztiki, oso geldiro, oso astiro ; praedulcis nom., bok. eta akus. s. n.

Praedulcis, e, guztiz ezti, guztiz geldi ; guztiz gozo

Praeduratus, a, um, oso gogortua

Praedurus, a, um, guztiz gogor ; oso gaitz ; soraio

Praeduxi, praeduco perf.

Praeemineo, es, ere, ui, tr. intr. gora izan, jaso izan ; garaitu, nagusitu

Praeao, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. intr. aurrean ibili, aurreratu, aitzindu ; gidatu ; lehen esan ; diktatu ; erabaki ; agindu ; praeire preces alicui, norbaiti otoitza diktatu

Praeesse, praesum inf.

Praeeuntis, praeeo po. gen.

Praefandus, a, um, praefor aditz adj. likits, lizun, baldres

Praefari, praefor inf.

Praefatio, onis, f. aurrez mintzaera ; hitzaurre, solasurre, aitzinsolas (opari aitzin, mintzaldi aitzin, idazki atzin)

Praefeci, praeficio perf.

Praefectura, ae, f. aginte, administraritza, agintaritza, zuzendaritza ; buruzagiherrirri, Italiako hiria magistratu erramatarraren eskuan

1. **Praefectus**, a, um, praeficio pi.

2. **Praefectus**, i, m. buruzagi, agintari ; praefectus moribus edo morum, ohiduren begirale ; praefectus classis, untzidiaren jabe ; praefectus praetorii edo praetoris, pretoretxearen agintari ; praefectus annonae, uzta eta bizigailu buruzagi ; praefectus vigilum, gauzainen buruzagi ; aitzindari ordari

Praefecundus, a, um, guztiz emankor

Praefero, fers, ferre, tuli, latum, tr. aurrean eraman, aurrerantz eraman, ekarri ; fasces consulibus praeferebantur, kontsuluen aurretik ziren makila azauak ; erakutsi, agerrarazi, esan ; hedatu, iragarri ; praeferre vultu gaudium animi, bihotzeko bozkarioa aurpegian erakutsi ; nahiago izan, aurrean ipini ; praeferre Homerum Vergilio, Homero Bergilio baino nahiago izan

Praeferox, ocis, guztiz bortitz, basati, burgoi

Praeferratus, a, um, burdindun, ferratua, burdinztatua

Praefervidus, a, um, oso bero ; suhar, gartsu

Praefestinatus, a, um, perfestino pi. goiztiar

Praefestino, as, are, intr. lehiatu, ernatu

Praefica, ae, f. negargile (emakume saritua)

Praeficio, is, ere, feci, fectum, tr. buru jarri, buruzagi ezarri ; praeficere aliquem bello gerendo, gerra buruzagitzat norbaiti eman

Praefidens, entis, fidakorregi, burgoiegi

Praefigo, is, ere, fixi, fictum, tr. landatu, aurrean edo muturrean lotu ; trabatu (ikusmena) ; sorgindu

Praefinio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. antolatu, apailatu, aurrez erabaki

Praefiscine, adb. ez zaizula gaitxit ! ez haserra !

Praefixus, a, um, praefigo pi.

Praefloreo, es, ere, ui, intr. goizik loretu

Praefloro, as, are, tr. zimeldu

Praefluo, is, ere, tr. intr. aurrean jario, isuri ; urtatu

Praefluus, a, um, aurrean isurle

Praefodio, is, ere, fodi, fossum, tr. aurrean zulatu ; aurrez ehortzi

Praefocundus, ik. praefec.

Praefor, aris, ari, atus sum, dep. hasieran esan ; aurrez esan, aipatu ; lehen mintzatu, barkamena galdetu ; iragarri

Praeformido, as, are, aurrez beldurtu

Praeformo, as, are, tr. aurrez zirriborratu

Praefracte, adb. zorrozki, gogorki, tinko

Praefractus, a, um, praefringo pi. ; adj. gogor, zorrotz, tematsu ; idor (idazkera)

Praefrigidus, a, um, guztiz hotz

Praefringo, is, ere, fregi, fractum, muturrean moztu, lanpustu

Praefui, praesum perf.

Praefulcio, is, ere, fulsi, fultum, tr. zurkaiztu ; (norbait) berme hartu

Praefulgeo, es, ere, fulsi, intr. txit distiratu

Praefulti, praefulgeo eta praefulcio perf.

Praefultus, a, um, praefulcio pi.

Praefuro, is, ere, intr. amorratu, haserre izan

Praegelidus, a, um, oso hotz, izoztua, hormatua

Praegermino, as, are, intr. goizik ernamindu

Praegestio, is, ire, intr. biziro gutiziati ; urduritu, berantetsi

Praegnans, antis, ernari ; praegnans ovis, ardi ernari ; hantua, puztua, betea, emankor

Praegnas, atis, ernari ; hantua, puztua, betea, emankor

Praegnatio, onis, f. ernaldura, haurdunaldi
Praegracilis, e, txit mehe ; mehe mehea
Praegrandis, e, oso handi, handi handia, gaitzko, egundoko
Praegravis, e, oso astun ; higigaitz, toldotu ; garesti, eralkigarri ; gaitz, nekegarri
Praegravio, as, are, tr. intr. astundu, pisutu ; akitu, gainkargatu ; lehertu ; garaitu, nagusitu
Praegredior, eris, i, gressus sum, dep. aurrean ibili ; gainditu, aurreratu
Praegressio, onis, f. aurrerapen
Praegressus, a, um, praegredior pi.
Praegustator, oris, m. txestatzaile, dastatzaile (jan-edanak dastatzen zituen esklabua)
Praegusto, as, are, tr. aurrez dastatu, lehen dastatu
Praehibeo, es, ere, ui, itum, tr. eman, hornitu
Praejaceo, es, ere, ui, tr. intr. aurrean izan, aurrean etzana izan
Praejacio, is, ere, tr. aurrean eraiki
Praejudicatum, i, n. aurreko epaiketa ; aurritz, aurreasmo
Praejudicatus, a, um, praejudico pi. ; praejudicata opinio, aurritz, aurreasmo
Praejudicium, ii, n. aurreko epaiketa ; aurrerabaki ; sine praejudicio causam dicimus, auzitan jarten gira aurrez kondenatu izan gabe ; epai jarraibide ; kalte, oker
Praejudico, as, are, tr. intr. aurrepaitu, lehendik epaitu ; uste izan
Praejuvo, as, are, juvi, tr. aurretik lagundu
Praelabor, eris, i, lapsus sum, dep. tr. alboan jario, alboan isuri ; aurrerantz lerratu, aurrerantz herrestatu ; hegiz hegi ibili, iragan (denbora)
Praelambo, is, ere, tr. lehen dastatu
Praelapsus, a, um, praelabor pi.
Praelatio, onis, f. hautu, aukera, hobespen
Praelatus, a, um, praefero pi.
Praelautus, a, um, bikain, egundoko
Praelavo, is, ere, tr. aurrez ikuzi
Praelectio, onis, f. irakurketa adierazgarri
Praelector, oris, m. irakurketa adierazle
Praelego, is, ere, legi, lectum, tr. irakurtuz adierazi ; hegiz hegi ibili
Praeliator, ik. proeliator
Praelibo, as, are, tr. intr. edatera eman ; so bat egin ; azaletik landu (gaia)
Praeligo, as, are, tr. (aurretik, burutik, gainetik, ingurutik) lotu, elkartu ; hersi (zauria)
Praelino, is, ere, levi, litum, tr. aurrez gantzatu, igurtzi
Praelior, Praelium, ik. proelior, proelium.
Praelocutio, onis, f. lehendiko hitzaldi
Praelongo, as, are, luzatu, hedatu
Praelongus, a, um, guztiz luze
Praeloquor, eris, i, loquutus edo locutus sum, dep. lehen mintzatu ; hitzaurrea egin, sarrera egin
Praeluceo, es, ere, luxi, intr. aurrean distiratu, argitu (norbaite) ; guztiz distiratu
Praelucidus, a, um, oso distiratsu
Praeludo, is, ere, lusi, lusum, intr. abiatu, hasi
Praelum, ik. prelum
Praelusi, praeludo perf.
Praelusio, onis, f. abiamen, hasiera
Praelustris, e, oso argi, oso distiratsu
Praeluxi, praeluceo perf.
Praemandata, orum, npl. baiaginte
 1. **Praemando**, as, are, tr. aurrez agindu, aholkatu
 2. **Praemando**, is, ere, tr. aurrez mastekatu, murtxikatu ; lana oso antolatu
Praemature, adb. goizegi, goizik
Praematurus, a, um, goiztiar, heldugabe
Praemedicatus, a, um, begiragarri, begirabidezko
Praemeditatio, onis, f. gogoeta, gogaketa ; lehenohar
Praemeditatus, a, um, praemeditor pi. lehendik gogoetatua, aurrez ikusia ; aurrez ikusle, aurrez gogoetatzale
Praemeditor, aris, ari, dep. tr. aurrez gogoetatu ; gogartu ; lotu, abiatu ; lira aurrea jo
Praemercor, aris, ari, dep. aurretik erosi
Praemetuo, is, ere, intr. aurrez beldurtu, asko beldurtu
Praemineo, es, ik. preemineo
Praeminister, tri, m. zerbitzari, miskandi, mutil ; **Praeministra**, ae, f. Jainkosa mirabe, neskato
Praemior, aris, ari, dep. irabaziak egin
Praemisi, praemitto perf.
Praemissus, a, um, praemitto pi.
Praemitto, is, ere, misi, missum, tr. aurrerantz bidali, aurrez bidali ; aurrean ipini
Praemium, ii, n. irabazi, harrapakin ; hobari, ontasun ; praemia vitae, bizitzako ongiak ; sari, ordain, lansari, zigor ; dignum accipies praemium, zor zaian saria izanen duk

Praemodulatus, a, um, aurrez (bere egintza) gogoetatu zuena
Praemolestia, ae, f. aurretiko kezka, urduritasuna
Praemolior, iris, iri, dep. tr. aurrez antolatu
Praemollio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. aurrez eztitu, leundu
Praemollis, e, oso bigun
Praemoneo, es, ere, ui, itum, tr. aurrez jakinarazi, oharrarazi ; iragarri, igarri
 1. **Praemonitus**, a, um praemoneo pi.
 2. **Praemonitus**, us, m. aitzinohar, lehenoharpide
Praemonstro, as, are, tr. aurrez erakutsi, irakatsi ; iragarri, igarri
Praemonui, praemoneo perf.
Praemordeo, es, ere, mordi, morsum, tr. ausiki ; muturretik ausiki, jankatu, marraskatu
Praemorior, eris, i, mortuus sum, dep.intr. goizik, gazterik hil
Praemorsus, a, um, praemordeo pi.
Praemortuus, a, um, praemorior pi. ; dagoeneko hila, jada hila ; baldatua, elbarritua
Praemunio, is, ire, ivi, itum, tr. aurrez gotortu, aurrez harresitu ; indartu ; gaitu (hizlari)
Praemunitio, onis, f. hizneurri, antolaketa
Praenato, as, are, intr. aurrean igerikatu ; alboan jario, urtatu
Praenavigatio, onis, f. hegiz hegi itsasketa
Praenavigo, as, are, tr. intr. hegiz hegi itsasoan ibili ; aurrean itsasoan ibili
Praeniteo, es, ere, ui, intr. oso distirant izan ; distirantago izan, itzali (bere distiraz)
Praenomen, inis, n. izena, ots ; praenomine imperatoris, enperador otsez
Praenosco, is, ere, novi, notum, intr. aurrez ikasi, jakin ; asmatu, sumatu
Praenosse, praenovisse orde, praenosco inf. iragana
Praenotio, onis, f. aurrezko ezaguera
Praenubilus, a, um, oso ilun
Praenuncia, ae, f. mandatarisa
Praenuncio, as, are, tr. iragarri, azaldu
Praenuncius, a, um, iragarle, azaltzaile ; mandatari
Praenuntia... ik. praeununcia...
Praeoccido, is, ere, intr. lehen sartu (izar)
Praeoccopatio, onis, f. aurrezko kokadura
Praeoccupo, as, are, tr. lehen kokatu, lehen hartu ; praeoccupare collem, mendiska hartu ; kezkatu, urduritu ; arreta izan, axola izan ; aitzindu, aurrea hartu ; praeoccupare consilia alicujus, norbaiten xedeak aitzindu
Praeopto, as, are, tr. nahiago izan
Praepando, is, ere, tr. aurrean hedatu, luzatu ; ideki, iragarri, azaldu
Praeparatio, onis, f. antolaketa, apailaketa ; aitzinbideak, abiamenak
Praeparato, adb. gogoetaz, lehen ohartuz
 1. **Praeparatus**, a, um, praeparo pi. ; adj. gertu
 2. **Praeparatus**, us, m. aitzinbideak, abiamenak, adeluak
Praeparcus, a, um, oso zuhur, zikoitz
Praeparo, as, are, tr. aurrez antolatu, aurrez apailatu, aurrez egir ; praeparare se ad proelia, gudurako abiatu, gudurako gertutu ; aurrez jabetu, aurrez bildu ; praeparare cibos hiemi, neguko hatuak bildu
Praepedimentum, i, n. oztopo
Praepedio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. ibiltera ez utzi ; eragotzi, oztopatu
Praepeditus, praepedio pi.
Praependeo, es, ere, intr. dilindan jarri, zintzilikatu
 1. **Praepes**, itis, azkar, laster ; laster hegaldatzen dena ; zorihoneko
 2. **Praepes**, etis, f. m. hegaizti, txori
Praepilatus, a, um, mutur biribildun ; kamuts
Praepinguis, e, oso gizen ; lodi, torroil
Praepollens, entis, praepolleo po.
Praepolleo, es, ere, ui, intr. nagusi izan, nagusitu, gailendu ; guztizahaldun izan
Praeponero, as, are, intr. astunago izan, makurtu ; nagusitu, garaitu ; (pas.) utzi, amor eman
Praepono, is, ere, posui, positum, tr. aurrean ipini ; buru jarri ; praeponere bello, gerraren buru jarri
 1. **Praepositus**, a, um, praepono pi.
 2. **Praepositus**, i, m. buru, buruzagi, aitzindari
Praepostere, adb. atzerrerantz, gibelka, atzekoz aurre, ordutz kanpo, desgarai, saiheska, oker
Praeposterus, a, um, itzulia, uzkailia, iraulia ; ordutz kanpo, desgarai ; oker, nahasmahas ari dena
Praepostus = praepositus
Praeposui, praepono perf.
Praeproperanter, **Praepropera**, adb. azkar, lasterka, lehiatuki
Praepoperus, a, um, oso azkar, oso laster, oso lehiati ; azkarregi, lasterregi
Praequam, adb. konparatz ; ikusiz, soginik ; -n aldean
Praequestus, a, um, lehen kexatua
Praeradio, as, are, intr. guztiz distiratu ; tr. itzali (bere distiraz)
Praerapidus, a, um, guztiz laster, guztiz azkar, guztiz arin ; oldartsu, suhar

Praeceptus, a, um, praeripio pi.
Praerigeo, es, ere, ui. intr. hotz hotza izan
Praerigui, praerigeo perf.
Praeripio, is, ere, ripui, reptum, tr. kendu, eraman, urratu, erautzi ; orduz kanpo kendu ; lehen hartu ; aurreratu, aitzindu ; adierazi, jakinean jarri ; hatsapatsaka egin, lasterka egin
Praerodo, is, ere, rosi, rosum, tr. muturretik marraskatu, jankatu ; oso karraskatu ; marraskatuz suntsitu
1. **Praerogativa**, ae, f. ik. praerogativus ; aurrezko hautu, aukera ; ezagugarri, zantzu, lekukotasun, uste, asma
2. **Praerogativa**, orum, npl. lehen bozketak
Praerogativus, a, um, lehen bozkataile ; praerogativa edo praerogativa centuria, lehen bozketak
Praerosus, a, um, praerodo pi.
Praerumpo, is, ere, rupi, ruptum, tr. muturretik hautsi, laburtu, moztu
Praeruptus, a, um, praerumpo pi. ; adj. tzut, malkar ; praerupta edo praerupta loca, gune tzutak ; oso gora ; bizi, gartsu, sutsu
Praes, aedis, m. berme, bermatzale, bahi, bahitura ; praedem accipere, bahitako onartu
Praesaepes, is, n. ; **Praesaepium**, ii, n. ukuilu ; artegi ; behitegi ; zalditegi ; janaska ; bizitegi, egongia ; jatetxe ; erlategi ; galetxe, likitsetxe
Praesaepio, is, ire, saepui, saeptum, tr. hetsi, estali ; hesitu , maratilatu
Praesaepetus, a, um, praesaepio pi.
Praesagio, is, ire, ivi, tr. sumatu, usnatu, aurrez ikusi ; azaldu, iragarri, igarri
Praesagitio, onis, f. suma, susmo, usna
Praesagium, ii, n. susmaketa, usnaketa, azalketa ; iragarpen
Praesagus, a, um, sumatzale, usnatzale ; iragarle
Praescio, is, ire, ivi edo ii, itum, aurrez jakin
Praescisco, is, ere, ivi edo ii, tr. sumatu nahi izan, aurrez jakin nahi izan
Praescius, a, um, aurrez jakitun, aurrez sumatzale, iragarle
Praescribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. idazpurua ipini ; agindu, erabaki, jarri, ezarri ; praescribere jura civibus, hiritarrer legeak jarri ; aitzakia jarri, haizu izan, haiztzu
Praescriptio, onis, f. idazpuru ; erabaki, agindu, arau ; aitziki, estakuru
Praescriptum, i, n. idazkera eredu ; erabaki, agindu, arau ; ad praescriptum, aginduen arabera
Praescriptus, a, um, praescribo pi.
Praeseco, as, are, cui, ctum edo catum, tr. muturretik moztu, laburtu ; marraskatu, jankatu
Praesectus, a, um, praeseco pi.
Praesedi, praesideo perf.
Praesegmen, inis, n. marraskadura
Praesens, entis, praesum po., (hemen, hor, han) dagona, aurreko, bertako, alboko ; oraingo ; praesens sermo, elkarritzeta ; praesens tempus, orainaldi, oraina ; berehalako, batbateko, laster ; eskuan dagona (dirua) ; praesens pecunia, dirua eskuan ; praesens poena, zigor berehalakoa ; gertu, erne ; praesens animus, gogo, adore ; bizi, adoretsu, indartsu ; egoki, aldeko, lagungarri ; praesens deus, Jainko zaintzaile
Praesensio, onis, f. sortzarozko asmo ; susmo, usna
Praesensus, a, um, praesentio pi.
Praesentaneus, a, um, batbateko (sendagailu)
Praesentia, ae, f. aurre, arpegi ; oraina ; in praesentia, oraingoz ; praesentia animi, beregaintasun, burujabetasun ; eragin (sendagailu)
Praesentio, is, ire, sensi, sensum, tr. aurrez ikusi, lehen somatu
Praesepe... ik. praesaepes
Praesertim, adb. bereziki, oroz gaindi, batez ere, batik bat
Praeservio, is, ire, intr. esklabu gisa zerbitzatu
Praeses, idis, f.m. buru, buruzagi, lehendakari ; zaintzaile
Praesideo, es, ere, sedi, tr. intr. aurrean eseri ; buru izan ; agindu, zuzendu ; praesidere classi, untzidiaren buru izan ; zaindu, babestu, gerizatu ; praesidere Urbi, Erroma babestu
Praesidiarius, a, um, gudari talde-, gudaritza-
Praesidium, ii, n. gudaritza, gudari talde ; praesidium dare, gudaritza eman ; praesidium collocare, ponere, gudari taldea ipini ; gaztelu, gotortoki ; sogune ; guduari eman tokia ; praesidium relinquere, bere tokia utzi ; laguntza, laguntasun ; anoa, biziibideak, sendagailu
Praesignifico, as, are, aurrez ezagutarazi
Praesignis, e, ohargarri
Praesigno, as, are, tr. lehen markatu, ozkatu
Praesilio, is, ire, intr. jalgi
Praesono, as, are, ui, intr. lehen ozendu
Praestabilis, e, bikain, goien, ospetsu ; baliagarri, ongarri, mesedegarri
Praestans, antis, praesto po. garaile, nagusi, ahaltsu, eraginkor (sendagailu)
Praestantia, ae, f. bikaintasun, nagusitasun ; eraginkortasun (sendagailu)
Praestat, imperts. ik. praesto 2.
Praestatus, a, um, praesto 2. p.geroaldia
Praesterno, is, ere, tr. hedatu, estali
Praestes, itis, f. m. zaintzaile, babesle, buruzagi

Praestigia, ae, f. ; **Prestigiae**, arum, fpl. eskujoko, inkamina ; liluraldi, zoraldi ; gezurrezko (idazkera)
Praestigiator, oris, m. inkaminari, eskuketari ; maltzur, iruzurti
Praestigatrix, icis, f. inkaminari ; maltzur, zimarkun (emakumea)
Praestigiosus, a, um, itxurati (idazkera)
Praestinguo, is, ere, inxi, inctum, tr. ilundu, itzali
Praestino, as, are, tr. erosi
Praestiti, praesto 2. perf.
Praestitor, oris, m. emaile
Praestituo, is, ere, i, utum, tr. jarri, ezarri, erabaki, ebatzi
Praestitutus, a, um, praestituo pi.
 1. **Praesto**, adb. hemen, alde aldean ; praesto esse, (hemen, hor, han) izan, eskuko izan, gertu izan ; praesto esse alicui, norbait babestu, gerizatu
 2. **Praesto**, as, are, stiti, stitum edo statum (dat. edo akus.), nagusitu, gainditu, garaitu, gailendu, gorago izan ; homines bestiis praestant, gizakia aberea baino gorago dago ; praestat, praestitit, imperts. hobe da, egokiago da ; mori praestat quam, hobe hiltzea, eziez..., hobe hiltzea...baino ; tr. intr. berme izan, berme jarri, bermatu, bere gain hartu, bere bizkar hartu, itundu ; praestare de aliquo, norbaiten berme agertu ; egin, bete, gauzatu, bururatu ; praestare fidem, hitza atxiki ; praestare pacem, ituna bete ; hornitu, eman, eskaini, - esku utzi ; praestare copias, frumentum, gudutaldeak, garia hornitu ; erakutsi, agertu ; praestare benevolentiam, onginahia agertu ; praestare se superbum, harro agertu ; atxiki, gorde, gerizatu, zaindu, lagundu ; praestare ut... ne...hala egin non... bait- ; egin gisabatez non...beit-
Praestolor, aris, ari, dep. itxaron, iguriki, zain ego
Praestrictus, a, um, praestringo pi.
Praestringo, is, ere, strinxi, strictum, tr. gogor tinkatu ; ukitux, doidoia ukitu ; zauritu ; itsutu
Praestructus, a, um, praestruo pi
Praestruo, is, ere, struxi, structum, tr. aurrean eraiki, jaso ; antolatu, apailatu ; hertsu, itxi
Praesul, ulis, m. dantzari buruzagi ; iz. f. lehendakarisa
Praesulsus, a, um, oso gazi
Praesultator, oris, m. dantzari buruzagi
Praesulto, as, are, intr. aurrerantz jauzi, builtatu
Praesultor, oris, m. dantzari buruzagi
Praesum, es, esse, fui, int. lehen izan, buru izan, zuzendu, kudeatu, agindu ; praeesse classi, untzia agindu ; akuilatzale izan, gidari izan
Praesumo, is, ere, sumpsi, sumptum, tr. aurrez hartu, kendu ; bestenean sartu ; aitzindu ; aurrez somatu, usnatu ; aurrez sentitu ; praesume gaudium, aurrez alaitu
Praesumptio, onis, f. aurrezko alaitasun ; uste, itxarote, aurrikuspen ; contra praesumptionem omnium, guztien itxaroteaz bestela, besteek uste ez bezala
Praesumptus, a, um, praeumo pi.
Praesuo, is, ere, utum, tr. josiz estali
Praesutus, a, um, praesuo pi.
Praetego, is, ere, texi, tectum, tr. estali, babestu, gerizatu
Praetendo, iis, ere, tendi, tentum, tr. aurrean hedatu, aurrerantz zabaldu ; aurkezu ; praetendere togam oculis, togaz begiak estali ; praetendere se edo praetendi (pas.), hegiz hegi joan, hegitik joan, luzean ibili ; nahi izan, argudiatu, aitzakia eman ; praetendere ignorantiam, ez dakialakoan
Praetentatus, us, m. saio, aztamu
Praetento, as, are, tr. aurrean hedatu ; ikertu, aztertu, bilatu ; praetendere vires, bere indarrak aztertu
Praetentus, a, um, praetendo pi ;
Praetenuis, e, xehe xehea, mehe mehea
Praetepeo, es, ere, ui, intr. aurrez berotua
Praeter, aurretitz (akus.) aurrean, aintzinean, alboan, hurbil, luzean ; praeter oculos, begien aurrean ; bestela, aitzitik ; praeter naturam, izadiaz bestela ; haraindi, gainean, gainetik, gehiago, betalde ; praeter modum, gehiegi ; ezik, salbu ; gainera
Praeterea, adb. bestalde, gainera, orabat ; gero, geroztik
Praetereo, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. aurrean iragan ; saihestu, baztertu, itzuri ; praeterire Romam, Erroma irian iragan ; utzi, ixildu, jaramonik ez egin ; hoc praeteribo quod, ez dut aipatuko ; bazter utzi ; iragan (denbora) ; intr. haud praeterit me, badakit
Praeterequitans, antis, aurrean zaldiz iragaile
Praetereundus, a, um, praetereo adit adj. isiltzekoa, aipagabe(ko)
Praeterferor, feris, ferri, latus sum, pas. haraindira iragan
Praeterfluo, is, ere, tr. intr. luzean isuri, jario, ureztatu ; galdu
Praetergredior, eris, i, gressus sum, dep. intr. aurrean ibili, urrunago joan, aurreratu
Praeterhac, **Praeterhaec**, ik. praeterea
Praeteriens, euntis, praetereo po.
Praeteritus, a, um, praetereo pi. ; iz. n. praeteritum, i, eta praeterita orum, iragana ; venia in praeteritum donare, barkatu
Praeterlabor, eris, i, lapsus sum, dep. tr. hegiz hegi ibili, hegika joan ; ureztatu, hurbil jario ; itzuri, ihes egin
Praeterlatus, a, um, praeterferor pi.
Praetermeo, as, are, intr. aurrerantz joan ; tr. ureztatu, urtatu
Praetermissio, onis, f. bazterketa, saihesteka ; ukapen ; uzte ; huts (hautagai)

Praetermissus, a, um, praetermitto pi.

Praetermitto, is, ere, misi, missum, tr. utzi, ezegin, egingabe utzi ; ardurarik ez hartu ; isildu, ezaipatu ; praetermittere nullum officium, eginbide bakoitxi ez huts egin ; barkatu ; praetermisit poenam, zigorra barkatu zion

Praeternavigo, as, are, tr. intr. itsasoz ibili, hegiz hegi untziz ibili ; untziz aurreratu, aitzinatu

Praetero, is, ere, trivi, tritum, tr. puskatu, porrokatu, suntsitu

Praeter propter, adb. inguru, gutxi gorabehera, nonbait han, hor nonbait

Praeterquam, adb. bestalde, ezik ; praeterquam ut edo quod, -z beste ; praeterquam si ... balitz, baledi, ...badu, badeza

Praetervectio, onis, f. untzikoz bilbide

Praetervectus, a, um, praetervehor pi. ; aurreratu duena, iragan dena

Praetervehens, entis, praetervehor po.

Praetervehor, eris, i, vectus sum, dep. tr. aurrean untziz ibili, hegiz hegi itsasoz joan ; ukitux, didoia ukitu

Praeterverto, is, ere, tr. aurrerantz ibili, gaindi okerrean ibili ; buruz buru egin

Praetervolo, as, are, intr. hurbil hegaldatu ; iragan (abagunea) ; hegaldatu aurreratu, ezikusia izan, ohartugabe iragan

Praetexo, is, ere, texui, tectum, tr. aurrean tirikordatu ; aurrean ezari, ipini ; luzean bete ; mugatu ; estali, gorde ; argudiatu, aitzakia eman

Praetexta, ae, f. (toga), jantzi pretexta, 11 urtetatik 17-tarako handikiek zutena, magistratuek eta apaizek ere bai ; in praetexta, gatzaroan

Praetextatus, a, um, pretextadun

Praetextum, i, n. apaindura, apaingarri, edergailu ; aitzaki, estakuru

1. **Praetextus**, a, um, praetexo pi. aspildua, hegi (jantzi) ; toga praetexta, jantzi pretexta ; pretextadun ; apaindua, edertua, tapizatua

2. **Praetextus**, us, m. distira, agerraldi ; estalki, tapailu ; aitzaki

Praestimo, es, ere, ui, tr. intr. aurrez beldurtu

Praetor, oris, m. buru ; praetor maximus, pretore gorena (diktadore, kontsul) ; praetor aerarii, ogasun buru ; militar aitzindari ; praetor urbanus, hirliko pretore, Errromako hiritarren epaile ; praetor peregrinus, pretor peregrino, hiritarren eta arrotzen arteko epaile ; eskualdeko buruzagi

Praetorianus, a, um, pretore- ; auzitegiko

Praetorium, ii, n. pretoretegia, generalaren oihaltxabola ; auzitegi ; landetxe, jauregi ; pretorezaintza

1. **Praetorius**, a, um, pretore-, agintari- ; praetoria cohors, pretorezaintza ; praetore navis, untziagintari ; pretorgo- ; praetoria potestas, pretorgoa ; praetoria comitia, pretorebozketak ; pretore turba, auzilariaik

2. **Praetorius**, ii, m. pretor ohi

Praetorqueo, es, ere, torsi, tortum, tr. lehen bihurritu

Praetrepidus, a, um, ikare barrasta, oso bihotz erdiratua

Praetrivi, praetero perf.

Praetrunco, as, are, tr. muturrean moztu, marruskatu

Praetuli, praefero perf.

Praetura, ae, f. pretergoa

Praeumbrans, antis, ezabatzaile, estaltzaile, itzaltaile

Praeuro, is, ere, ussi, ustum, tr. aurretik edo muturretek erre, lehortu

Praeustus, a, um, praeuro pi. muturrean errea, oso errea, sustaltua ; izoztua, kiskalia

Praeut, lokailu. -n aldean, sognik

Praevalens, entis, praevaleo po. ; guztizahaldun ; guztiz indartsu

Praevaleo, es, ere, ui, intr. indartsuena izan, nagusitu ; bikaindu, gailendu ; viribus praevaluuit sapientia, antza indarrari nagusitu zen ; eragin izan ; eraginkor izan (sendagailu)

Praevalesco, is, ere, intr. guztiz indartsu izan

Praevalide, adb. oso gotorki

Praevalidus, a, um, oso indartsu, oso gotor ; oso harresitua ; oso eraginkor, guztiz handietsia

Praevericatio, onis, f. bihurrikeria, makurkeria

Praevericator, oris, m. obendari, gaiusto, bihurri, oker

Praevericor, aris, ari, dep. intr. makurtu, okertu, huts egin ; legea hautsi ; elkar aditu

Praevector, a, um, praevehor pi. harantz eramana

Praevehor, eris, i, vectus sum, dep. intr. aurrerantz zaldiz joan ; tr. hegiz hegi joan, aurrean igaro ; urtatu

Praevelox, ocis, guztiz arin, guztiz laster

Praevenio, is, ire, veni, ventum, intr. aurrez gertu ; tr. aurreratu, lehendu, aitzindu ; nagusitu, garaitu

Praeventus, a, um, praevenio pi. aurreratua ; oztopatua ; lehen hartua ; jakinean jarria

Praevernat, imperts. udaberria goizik dago

Praeverro, is, ere, tr. lehen edo aurrean erraztatu

Praeverto, is, ere, verti, versum, tr. intr. lehen, aurrez hartu, harrapatu, eskuratu ; aurreratu, lehendu ; nagusitu, garaitu ; cursu pra evertere equos, lasterketan zaldiak lehendu ; baztertu, saihestu ; nahiago izan ; praevertere uxorem rei publicae, emaztea estaduan grinari nahiago izan ; lehen ari izan, lehen ekin

Praevertor, eris, i, dep. tr. aurreratu, gailendu ; lehen ari izan, lehen ekin ; praeverti ad opprimendum equites, zalduntza lehen suntsitu

Praevideo, es, ere, vidi, visum, tr. aurrez ikusi, lehen ikusi

Praevisus, a, um, praevideo pi.

Praevitio, as, are, tr. aurrez a ndeatu, hondatu

Praevius, a, um, aurrez ibiltzaile, aurrez iragarle, biderakusle

Praevolo, as, are, intr. aurrerantz hegaldatu

Praevorto...ik. praeverto...

1. **Pragmaticus**, a, um, antzetsu, trebatua, aditua
2. **Pragmaticus**, i, m. egile ; legegizon, auzigizon ; abokatu aholkulari

Prandeo, es, ere, di, sum, intr. bazkaldu ; prandere sine mensa, laster lasterra jan ; tr. bazkaritako jan

Prandum, ii, n. bazkari, apairu, otordu ; bazka (abreak)

Pransito, as, are, ik. prandeo

Pransor, oris, m gonbit, bazkaltiar

Pransus, a, um, prandeo pi. bazkalondo ; pransus, ondo jana ; potus, ondo edana

Prasinus, a, um, orlegi, musker, berde ; Berdeak, gurdizainak, orlegiz jantziak

Pratensis, e, soroko, pentzeko

Pratulum, i, n. soropil

Pratum, i, n. pentze, soro ; soropil, belar, barazki ; arlo, zelai, lautada, ordoki

Prave, adb. saiheska, zeharka ; oker ; gaindi okerrera ; gaizki, gaiztoki

Pravitas, atis, f. tankera makur ; itxuragabetasun ; corporis pravitates, gorputz itxuragabetasunak ; akats, huts, narrio ; zentzugabetasun, eromen, erotasun ; gaiztakeria, bihurrikeria, galdukeria

Pravus, a, um, oker, makur ; itxuragabe, araugabe, zentzugabe(ko) ; bihurri, gaizto, galdua, zital

Praxiteles, is, m. Praxiteles, tailugile greziaz

Precario, adb. otoiak, arrenka ; kordoka ; bitartean, anartean, oraingoz, ziurtatugabe

Precarius, a, um, arrenez lortua ; zalantzazko, aldakor ; arrotz, ezberezko

Precatio, onis, f. arren, otoiak ; biraokak ; sorginleria

Prece, f. prex abl. s. ik. preces

Preces, um, fpl. arrenak, otoiak, agiantzak, opak, sorginleriak, opagaiztoak

Precor, aris, ari, dep. tr. otoiak, arrendu ; precari aliquid ab aliquo, norbaiti zerbait eskatu ; opatu ; alicui bene precari, norbaiti opondu ; alicui mala precari, norbaiti opagaiztotu

Prehendo, is, ere, endi, ensum, tr. hartu, atzeman, harrapatu ;prehendere aliquem manu, norbaiti eskutik hartu ; bereiz hartu, saihets bildu ; atxilotu ; ustegabeen hartu

Prehenso, as, are, tr. biziro harrapatu ; gogorki hartu, tinkatu, besarkatu ; bereiz hartu ; arrendu, eskatu, galdegin

Prehensus, a, um, prehendo pi.

Prelum, i, n. dolare ; prentsa (paper edo oihal), tinkailu

Premo, is, ere, pressi, pressum, tr. tinkatu, zanpatu, aurizki, urixki, oinperatu ; -i bermatu ; gainkargatu ; premere olivas, olibak urixki, aurizki ; herbiletiak jarraitu, zirikatu ; gertu iragan ; premere terga hostis fugientis, ihes doan etsaiari gertutik jarraitu ; premere vestigia alicujus, norbaiten aztal aztalean izan, norbaiti herbiletiak jarraiki ; garaitu, lehertu, menperatu, jasanarazi ; premi aere alieno, zorpetua izan, zorrek ito, zorrez muinoaturik izan ; ateratzena ez utzi, geldiarazi, eden, atxiki, estali, gorde, ezkutatu ; premere iram, haserrea eutsi ; premere vocem, isildu ; sartu, landatu, lurperatu, zulatu ; premere virgulta, landare gazteak lurperatu ; moztu, kimatu, inausi ; premere falce vitem, mahatsa inausi ; apaldu, beheratu, gutxietsi ; garaitu, gailendu ; facta alicujus premere, norbaiten balentriak gutxietsi ; bulkatu

Prendo, ik. prehendo

Presatio, onis, f. indarketa ; jukutria, zipozkeria

Prensio...ik. prehensio

Prenso, as, are, ik. preheno

Prensus, a, um, prendo pi.

Presse, adb. tinkatuz, zanpatuz ; ondo ahoskatuz ; presse loqui, ondo ahoskatu ; laburki, soilki, neurriz

Pressi, premo perf.

Pressio, onis, f. tinkaldi, zanpaldi, hazta, astuntasun ; katu (lanabes), gindax

Presso, as, are, tr. tinkatu, urixki, aurizki, oinperatu

Pressura, ae, f. tinkaldi, zanpaldi, urixkaldi

1. **Pressus**, a, um, premo pi. ; atj. adi, erne ; eratsu, neurridun, zuhur ; tink, soil ; labur, zehatz (idazkera) ; geldi ; presso gradu edo pede, geldiro, astiro, baratx ; apal (ahotsa)
2. **Pressus**, us, m. tinkaldi, zanpaldi ; ahosketa ; hazta

Preciose, adb. aberaski

Pretiosus, a, um, garesti, emankor ; baliotsu, bikain ; eskuzabal

Premium, ii, n. balio, sari ; permagno pretio, guztiz garesti ; parvo pretio, merke ; maximis pretiis, gorago emaileari ; infimis pretiis, apalago emaileari ; aipu, ospe, merezimendu, bikaintasun, garrantzi ; premium habere, balio izan ; homo magni pretii, balio handiko gizona, itzal handiko gizona ; diru, aberastasun

Prex, (ezerabilia), preci, prece, precem, ik. preces

Priapus, i, m. Priapo, baratzeen Jainkoia

Pridem, adb. aspaldi, luzaro ; non ita pridem, ez du aspaldi, orain berri, arrestian

Pridianus, a, um, bardako

Pridie, adb. barda, aurregunean ; pridie ejus die, barda

Prima, orum, npl. ik. primus

Primae, arum, fpl. ik. primus

Primaevus, a, um, gaztetxo, gazteini

Primani, orum, mpl. lehen legioieko soldadoak

Primarius, a, um, lehen mailako ; ohargarri, ospetsu, dotore ; hoben

Primatus, us, m. lehen maila, nagusitasun, gorentasun

Primipilaris, is, m. primipilo
Primipilarius, ii, m. primipilo
Primipilus, i, m. primipilo, ehuntarien agindari handiena
Primitiae, arum, fpl. lehen uzta ; hasiera, hastapen ; ezagutza azaleko
Primo, adb. lehen, lehenik, lehenbizian, hasieran
Primogenitus, a, um, lehen jaio, lehen sortu
Primordium, ii, eta **Primordia**, orum, npl. hasiera, hastapen, etorki, jatorri
Primoris, e, lehen, aurrerako, buruburuko ; primores cadebant, gudari aurrerakoak erorten ziren ; primores dentes, hortz aurrerakoak ; primores, um, mpl. nagusiak, jaunak, buruzagiak ; aitonan semeak
Primum, adb. lehen, lehenik, aurrenik ; primum omnium, lehengoz, lehendabizi ; lehen aldiko ; ut primum, ubi primum, cum primum, ...bezain laster ; quam primum, ahalik lasterrena, ahalik goizikena
Primus, a, um, lehen, lehengo, lehenbiziko ; ondoko lehen, datorren ; primo hostium impetu, etsaiaren geroko lehen oldarrean ; prima nocte, ilun nabarrean ; primo quoque die, ondoko lehen egunean, urren aldian ; a primo, lehenik, lehenengoz, aurreko, buruburuko ; prima tenere (loca), buruburuko leroan izan ; primi dentes, aurreko hortzak ; primis labiis, gogoz kontra, gogoz gaindi ; in primo, in primum, aurrean, aitzinean ; hoben, indartsuen, handien, nagusi, dotores, ezinobe ; vir magnus in primis, gizonetarik dotorena ; ik. imprimis, cumpromis ; primas agere edo primas partes agere, aurrean izan ; primas ferre, tenere, nagusi izan, garaitu ; primas dare, tribuere, lehenetan ezarri, lehen lehen ezarri
Princeps, cipis, f. m. lehen, lehena ; princeps fugiendi, lehena ihes egile ; bikain, handien, nagusi, nabarmenen, buru, aitzindari, agintari ; principes plebis, jente xeheko nabarmenenak ; princeps senatus, senatuko lehendakari ; principes edo principes cives edo civitatis, aitonan semeak, senadoreak, handikiak ; enperadore, lehendakari ; eragile, egile, aholkari, aukilatzaile ; princeps sceleris, gaizkigile ; princeps belli inferendi, gerra bultzatzaire ; zuzendarri, etxezain ; printzeak, gudulari oinezkoak
Principalis, e, hasiereko, hastapeneko, lehendabiziko ; lehen, aurren, buru, nagusi ; enperadore-, errege-, printze-
Principaliter, adb. printzegisa, handizki
Principatus, us, m. hasiera, haste, hastapen, hatsarre, etorburu, iturburu ; lehentasun, gailentasun, nagusitasun ; zuzendaritza, tenere principatum, lehen maila eutsi ; senatuko lehendakari, senadoregoa ; Herriko lehen maila, aginte goihena, jaurlaritza, inperio (Erroman)
Principes, ik. princeps
Principia, orum, npl. lehengaiaik, hasigaiak ; sortarauak, oinarriak ; gudutoki ; printzeak, ik. princeps ; gudaltegi
Principialis, e, jatorrizko, ha stapaneko, aitzinako
Principium, ii, n. sortarau, iturburu, etorburu, hasiera, hastapen ; principio, a principio, lehen, hasieran, lehenengoan, lehenbizian ; ducere principium a..., -tik etorri ; oinarri, harroin ; aurreko talde, aurrerakoak
Prior, neutr. prius, gehiena, aurreko, aitzineko, iragan (denbora) ; Dionysius prior, Dionisio Zaharra ; priores pedes, aurreko oinak ; lehen, hobe, nagusi, garrantzitsuago ; nullam curam habuit quam ut... parentat deus ez zen garrantzitsuagorik ... baino ; iz. mpl. aitzinakoak, asabak
Prisce, adb. gogorki
Priscus, a, um, aitzinako, lehenagoko, zakarkitua, zahar ; prisci viri, aitzinako gizonak ; gogor, garrratz, zorrotz
Pristinus, a, um, aurreko, aitzineko, lehengo, behinolako, zahar ; pristini mores, ohitura zaharrak ; dies pristinus, aurregun
Pristis, is, f. balea, marrazo
Prius, adb. lehen, lehenago, goizikago, lehen aldian (bietatik) ; aitzina, behinola ; nahiago, ahalaz, hobe
Priusquam, lokailu, ...baino lehen ; ...aitzin ; eziez, eziz eta
Privatum, adb. bere izenean, berbera ; publice privatimque gratiam petere, Estaduarentzat eta berarentzat eskatu ; bereiz, bakarka, bakarrik, etxen
Privatio, onis, f. ezizate, eztasun, eskas
Privatus, a, um, norberaren, bakoitzaren, bakar, etxeko ; privatus edo privatus vir, norbait, gizon arrunt ; in privato, etxen, bereiz ; ex privato, etxetik kanpo, bere kostuz
Privigna, ae, f. alabaizun, errain
Privignus, i, m. semeorde, suhi
Privilegium, ii, n. lege berezi, eskubide, zuzen ; salbuespen ; privilegium aetatis, lehenseme eskubidea
Privo, as, are, tr. kenda, bilaizi, gabetu ; askatu
Privus, a, um, soil, berbera, norberaren, bakoitzaren, norbaiten ; banako, eskas, gabe
1. **Pro**, aurretitz. aurrean, aitzinean, gainean, aldegainean ; pro castris, oihaltxabola aurrean ; pro tribunal, epaimahaiaren gain ; alde, -n (izenean, onez, -tzat) ; obsecrare pro aliquo, norbaitentzat eskatu ; orde ; pro aliquo mori, norbaiten orde hil ; solvere pro vectura, garraioa ordaindu ; gisa, bezala, -ako ; pro occiso relinqu, hiltako utzi ; esse pro premio, saritako baliatu ; arabera, sognik, ikusiz, -gatik ; pro viribus, bere indarren arabera ; pro tua prudentia, hire zuhurtzearengatik ; pro se quisque, bakoitzta bere aldetik, bakoitzaren ahalen arabera ; pro ut, bezala, arabera
2. **Pro**, harridura. noski ! beharrik ! ; oi ! ai ! bego hor !
Proavia, ae, f. birramon, herenama
Proavitus, i, m. birraiton, herenaita
Proavus, i, m. birraiton, herenaita ; arbaso
Probabilis, e, onesgarri, goresgarri, on, bikain, gogoko ; itxuradun, itxurazko, kanoretsu ; gerta daiteken ; probabilis causa, zio gerta daitekena
Probabilitas, atis, f. kanore, onargarritasun
Probabiliter, adb. beharbada, noski ; egiaz, iduriz
Probandus, a, um, proba aditz adj. goresgarri
Probatio, onis, f. saio, egiaztapen, baieztapen ; azterketa, azterraldi

Probator, oris, m. egiaztatzaile, baiezttatzaile
Probe, adb. ondo, oso ondo ; probe ! probissime !, ezinobe ! gora !; erabat, asko, txit ; duinki, gizonki
Probitas, atis, f. zuzentasun, zintzotasun, gizatasun
Problema, atis, n. auzi, galde, arazo
Probo, as, are, tr. aztertu, ikertu, egiaztatu ; probare virtutem alicujus, norbaiten adorea aztertu ; goretsi, goratu, onartu, onetsi ; onarrarazi, baieztarazi ; erakutsi, adierazi
Proboscis, idis, f. mutur ; muturbihur
Probrose, adb. irainez, laidozki
Probrosus, a, um, lotsagari, ahalkegarri, doilor ; iraintsu, iraingarri, laidotsu, laidogarri
Probrum, i, n. belzkeria, itsuskeria, dailorkeria, zitalkeria ; pl. irainak, laidoak
Probus, a, um, on, lege oneko, balio oneko ; probi nummi, diru balio oneko ; zuzen, zintzo, dontsu
Procacitas, atis, f. ausarkeria, lotsagabekeria, mutirikeria, bekoki
Procaciter, adb. lotsagabe, ausarki, mutiriki
Procax, acis, lotsagabe(ko), mutiri, ausart ; lizun, likits
Procedo, is, ere, cessi, cessum, intr. aurrerrantz joan, aurreratu, aitzinatu ; ibili ; mutur izan, ozketu ; lerroan ibili ; cum viam tridui processisset, hiru egun ibili ondoren ; procedere in aciem, gudurantz aurreratu ; procedere obviam alicui, norbaiti aurkez etorri, norbaiti aurreratu, norbaiten baratzera joan ; lortu, ardietsi, joritu ; annonam processit, uzta on izan zen ; cum venenum non processisset, edenak ondioriorik ez baitzuen ; iragan (denbora), processit dies, eguna aitzina badoa ; balio izan, on izan, baliagarri izan
Procella, ae, f. ekaitz, haize bolada, zirimola, zurrubilo ; suntsipen, hondamen, itxes ; oldar (zalduntza) ; jazarraldi, iskanbila, zalaparta ; asaldura
Procellosus, a, um, ekaitsu, ekaitzun
Proceres, um, mpl. lehen mailako hiritarrak, handikiak, aitonen semeak, buruzagiak, nagusiak ; proceres gulae, ahazuriak, litxarrak
Proceritas, atis, f. luzetasun, hedadura ; goratasun, goitasun ; handitasun
Procerius, procere adb. konp. aurregi, aitzinegi
Procerus, a, um, luze, hedatua ; gora, tzut
Processi, procedo perf.
Processio, onis, f. aurrerapen, ibilketa
Processus, us, m. aurrerakuntza ; aurrerabide (gaixotasun) ; aurrerapen, aurreraldi ; processus dicendi, mintzoederreko aurrerapen ; lorpen, arrakasta
Procido, is, ere, cidi, intr. erori ; ahozpezu, ahozpez eman
Prociduus, a, um, aurrerantz eroria, ahozpez emana
Procinctus, us, m. (akus. eta abl.). hornidura ; gudurako jantziak ; in procinctu habere, gudurako gertu izan ; gudu, gudualdi, ibilaldi
Proclamatio, onis, f. oihuak
Proclamator, oris, m. abokatu oihukari, abokatu txar, hizlari txar
Proclamo, as, are, intr. oihu egin, oihuz ari, oihukatu ; aurka agertu, egin ; goratik esan
Proclinatus, a, um, proclino pi. ; re jam proclinata, gauzak kinka txarrean daudenean
Proclino, as, are, tr. aurrerantz makurtu
1. **Proclive**, **Proclivi**, adb. patar ; azkar, laster
2. **Proclive**, is, n. malda, aldapa, patar ; erraztasun, chitasun
Proclivis, e, aurrerantz makur, oker, patar : -i ekarria, -bera, -kor, -tsu, -ti, -koi, -oi ; erraz, ehi ; proclivis misericordia, erruki berezko
Proclivitas, atis, f. malda, aldapa, makurdura, jaitsiera ; enjoigidura, joera, ekardura, zaletasun
Procliviter, adb. maldatsu ; errazki, ehiki
Procne, es, f. Prokne, Pandionen alaba, enara bilakatua
Proco, as, are, tr. eskatu, galdu
Proconsul, ulis, eta pro consule (deklinaezin), m. kontsulorde, erromatar eskualdeetan buru
Proconsularis, e, kontsulorde- ; proconsularis (vir), kontsulorde ohi
Proconsulatus, us, m. kontsulordegoa
Procor, aris, ari, dep. tr. eskatu, galdu
Procrastinatio, onis, f. epea emaite, luzapen
Procrastino, as, are, tr. biharamunera luzatu, luzatu, epea eman
Procreatio, onis, f. humeketa, ernealdi
Procreator, oris, m. aita, sortzaile, humetarako
Procreatrix, icis, f. ama
Procreo, as, are, tr. ernaldu, sortu, bizia eman ; sortarazi
Proresco, is, ere, intr. hazi, handitu
Procubo, as, are, bui, intr. aurrerantz etzan ; luzatu (itzala)
Procubui, procubo eta procumbo perf.
Procucurri, procurro perf.
Procudo, is, ere, udi, usum, tr. burdina landu ; dirua egin ; asmatu, sumatu ; edertu, apaindu, apailatu, landu
Procul, adb. urrutia, urrundanik ; aurretitz (abl. ab edo ab gabe), urrun, babespean ; procul dubio, ziurki, zalantzagabe ; procul a terra, lurretik urrun
Proculatio, onis, f. oinperaketa ; gutxiespen

Proculco, as, are, tr. oinperatu, lehertu, zapaldu ; gutxietsi

Procumbo, iis, ere, cubui, cubitum, intr. aurrerantz makurtu, kupustu ; procumbere remis, gotorki arraun egir ; secundum naturam fluminis tigna procumbunt, habeak ibai lasterraren arabera makur daude ; etzan, erori (hil edo zauritua), amilkatu, auritu, suntsitu ; procumbere alicui ad pedes, norbaiten oinetara ahozpekatu edo erori ; apaldu

Procuratio, onis, f. ardura, arta, axola, arreta ; eskubide, ordaritza, lan, kargu ; eskualdeko aginte ; opariordain

Procuratiuncula, ae, f. azpiko, eskupeko lan

Procurator, oris, m. arduradun, kudeatzaile, zuzendari, hornitzaire ; ahaldun, ordeko, eskudun ; eskualdeko buruzagi ; procurator regni, erregeorde ; mandatari

Procuratrix, icis, f. zaintzaile, zaindari, begirale (emakume)

Proculo, as, are, tr. artatu, ahalegina egir, ari izan ; procurare se, bere buruaz arduratutu ; kudeatu, zain izan, ordezkarizan ; procurare sacrificia, opariez arduratutu ; oparien bidez baztertu ; procurare monstrum, mirarien ondorioa saihestu

Procurro, is, ere, curri eta cucurri, cursum, intr. lasterketa aurreratu ; (ozke, mutur) izan (lurra) ; aurrera hedatu, luzatu

Procursatio, onis, f. eraso, erasoaldi ; lerro aurreko gudu

Procursatores, um, mpl. lerro aurreko gudariak

Procursio, onis, f. aurrerantz ibilketa ; bazter solas

Procurso, as, are, intr. aurrerantz ibili ; harahonakatu, harahona ibili

Procursus, us, m. lasterketa ; eraso, oldar ; mutur (lurra) ; aurrerapen, hobekuntza, oldar, bulta

Procurvo, as, are, tr. aurrerantz makurtu

Procurvus, a, um, aurrerantz makurtua ; makur (bide)

Procus, i, m. maitati, maitemindu

Prodegi, prodigo perf.

Prodeo, is, ire, ii, itum, intr. aurreratu, aurrerantz joan ; agertu ; prodire edo prodire in publicum, jenteen aurrean agertu ; prodire ex portu, kaiatik atera ; prodire in hostem, etsaiaren aurka gogor egir ; lurretik jalgi, sortu ; luzatu, mutur izan

Prodesse, **Prodest**, ik. prosum

Prodico, is, ere, dixi, dictum, tr. aurrez finkatu, iragarri ; atzeratu, luzatu

Prodictator, oris, eta **Pro dictatore**, deklinaezin, m. diktadoreorde

Prodictus, a, um, prodigo pi.

Prodidi, prodo perf.

Prodiens, euntis, prodeo po.

Prodige, adb. parrastaka, burrustaka, nahiaina

Prodigentia, ae, f. nasaikeria, oparotasun

Prodigialis, e, asmakeria baztergarri, amakeria saihesgarri

Prodigialiter, adb. miresgarriki

Prodigiose, adb. izugarriki, harrigarriki

Prodigious, a, um, miragarri, miresgarri ; izugarri, harrigarri ; egundoko, ohi ez bezalako

Prodigium, ii, n. harrigarri, mirari ; bidutzi, mamu ; izurrite, gaitz, itxes

Prodigo, is, ere, egi, actum, tr. aurrerantz bultzatu ; parrastan eman, oparo eman ; xahutu

Prodigus, a, um, hondatzaile, etxejale, ontasunjale ; emankor, eskuzabal

Prodii, prodeo perf.

Proditio, onis, f. salaketa, maltzurkeria

Proditor, oris, m. salatziale, barreiatzaile (berriak)

Proditus, a, um, prodo pi.

Prodo, is, ere, didi, ditum, tr. agertu, ezagutarazi, salatu, iragarri, igarri ; prodere se, den bezala agertu ; prodere secretum uxori, emazteari segretua agertu ; zabaldu, hedatu, askotu ; egin, oihuztatu, aldarrikatu, izendatu ; prodere flaminem, flaminoa izendatu ; esan ; iraganarazi, helarazi ; ordeinuz utzi, oinordekotzan eman ; prodere memoriae, kontatu ; prodere memoriam rei, -n oroitzapena betikotu ; utzi, baztertu, iruzurtu ; galdu, suntsitu ; prodere causam populi, herriaren gauza ukatu ; prodere naves praedonibus, itsaslapurrei untziak eman ; berandu, atzeratu, luzatu

Prodoceo, es, ere, tr. publikoki erakatsi

Prodromus, i, m. bideaurreko, aitzinbidari, mandatari

Produco, is, ere, duxi, ductum, tr. aurrerarazi, aurrerantz bulkatu ; aterarazi ; agertarazi, erakutsi, aurkezu ; gomendatu, ezagutarazi ; producere testes in aliquem, norbaiten aurka jakileak agertarazi ; producere legiones, legioiak aurrerarazi ; producere aliquem ad honores, norbait jauntasunera ekarri ; lagundu, zaindu ; sortu, egin, ernaldu, ekarri (fruitu) ; hezi ; erakutsi, saldu ; producere servos, esklabuak saldu ; luzatu, hedatu, zabaldu, gehitu ; vitam produxit ad, -raino bizi izan zen ; producere sermonem longius, elkarrizketa luzatu ; producere syllabas, silabak luzatu ; atzeratu, gibelatu, berandu, geroratu

Producte, adb. luzatuz (silaba)

Productio, onis, f. luzakizun (denbora), luzapen (denbora, silaba)

Productus, a, um, produco pi. ; iz. mpl. lekuoak, jakileak

Produxo, produco perf.

Proeliaris, e, gudu-, guduko, borroka-

Proeliator, oris, m. gudulari, borrokari

Proelior, aris, ari, dep. intr. gudukatu, borrokatu ; liskartu, aharran ari

Poelium, ii, n. borroka, gudu, gudualdi ; proelium committere, inire, gudua, borroka hasi ; proelia decertare, gudukatu, borrokatu ; gerra

Profano, as, are, tr. zikindu, lohitu ; Jainkoer eskaini (gutxi erabilia) ; laidoztatu, likistu

Profanus, a, um, erlijioezeko, ezsagaratu ; likits, lizun, zikin, donausle ; zorigaiztoko

Profatum, i. n. esaera, irakaspen

1. **Profatus**, a, um, profor pi. hitz egile, mintzatua ; esana

2. **Profatus**, us, m. hitz, hitzaldi, mintzaldi ; mintzaira

Profeci, proficio perf.

Profectio, onis, f. abiamen, alderaketa, alde egintza

Profecto, adb. noski, bai noski, egiazki, zinez, ziurki,

Profecturus, a, um, proficio p. geroaldia

1. **Profectus**, a, um, proficio pi.

2. **Profectus**, a, um, proficiscor pi.

3. **Profectus**, us, m. aurrerapen, gehipen ; arrakasta, irabazi

Profero, fers, ferre, tuli, latum, tr. aurrerantz ekarri ; aurrerarazi, higitarazi ; eskaini ; proferre signa, abiatu, aurrerantz joan ; proferre brachium, besoa luzatu ; aterarazi, kanpora ezarri, kendu ; agertarazi, erakutsi, ezagutarazi , argitu ; proferre nummos ex arca, dirua kutxatik kendu ; esan, aipatu, adierazi, aitortu ; proferre sententiam, erabakia hartu ; agertu, aurkeztu, sorrarazi ; luzatu, atzeratu, gibeldu, iraunarazi ; proferre auctionis diem, salpena gibeltu ; proferre imperii fines ad..., -raino imperioaren mugak hedatu ; proferre diem de die, egunetik egunera luzatu

Professio, omis, f. adierazpen, agerpen, aitormen ; zergaerrola ; ederlan irakaspen ; bizipide, lanbide, sail ; -goa, -gintza, -zaintza

Professor, oris, m. irakasle

Professus, a, um, profiteor pi. ; aitortaile ; harrotzaile ; pasiboan. ezagutua, aitortua, ageriko ; ex professo, agerian

Profestus, a, um, ezsagaratua, ezjaietako ; profesti dies, astegun, lanegun

Proficio, is, ere, feci, factum, intr. aurreratu, aitzinatu ; kausitu, lortu, ardietsi ; proficere in philosophia, filosofian kausitu ; baliatu, balio izan, eraginkor izan, indartsu izan

Proficiscor, eris, i, fectus sum, dep. intr. joan, abiatu ; urrundu, -ra jo ; proficisci ad aliquem, norbaitengana jo ; proficisci ab aliquo, norbaitenganik joan ; iragan ; atera, etorri, heldu ; eratorri (gram.) ; qui a Platone profecti sunt, Platonen ikasleak

Profiteur, eris, eri, fessus sum, dep. tr. bere kabuz agertu, goraki aitortu ; profiteri frumentum, gari uzta agertu ; profiteri edo profiteri nomen, izena eman ; hautagai agertu ; harrotu ; profiteri se oratorem, hizlari izateaz harrotu

1. **Proflatus**, a, um, proflo pi.

2. **Proflatus**, us, (abl. s. bakarrik) putz, haize

Profligator, oris, m. xahutzaile, igorle, barreiatzaile

Profligatus, a, um, profligo pi. ; adj. galdua, zimeldua, usteldua

Profligo, as, are, tr. lurrera aurtiki, uzkaili ; oso garaitu ; ezereztago, hondatu ; profligare hostes, etsaia garaitu ; bukatu, amaitu, gogorki jo ; profligare bellum, gerra bukatu

Proflo, as, are, tr. goitikatu, okatu, oka egin ; urtu (metaleta)

1. **Profluens**, entis, profluo po. jariakor, isurkor ; profluens aqua, ur laster ; erraz (idazkera)

2. **Profluens**, entis, m. erreka, ibai

Profluenter, adb. errazki, ehiki ; oztopogabe

Profluentia, ae, f. hitzjario

Profluo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. isuri, jario ; bildu, oparo atera ; erraz izan (idazkera), heldu

Profluos, a, um, isurkor, jariakor

Profluvium, ii, n. jario, jarioaldi, isurpen

Profluxi, profluo perf.

Profor, aris, ari, atus sum, dep.tr. goratik esan, iragarri

Profore, prosum inf. geroaldia

Profudi, profundo perf.

Profugio, is, ere, fugi, tr. intr. ihes egin, itzuri ; profugere ad aliquem, norbaitengana ihes joan ; utzi, saihestu ; profugere dominum, nagusiaren etxea utzi

Profugus, a, um, iheslari ; atzerritua, herrizbestetua ; alderrai, arlotte

Profui, prosum perf.

Profundo, is, ere, fudi, fusum, tr. hedatu, isuri ; igorri, bafatu, hats egin ; esan ; zabaldu, luzatu ; profundere vim lacrimarum, negar turrustaz ari, negar hipaka ari ; profundere se in questus, intziriz ari, deitoratu ; nasai eman, xahutu ; profundere rem suam, bere ontasuna xahutu ; ekarri, ekoiztu, eman

Profundum, i, n. sakonera, hondo, zola ; leize, amildegia ; goratasun, goitasun ; hedadura, zabaltasun, mukuru

Profundus, a, um, sakon, barna, luto ; barrengo, barneko, gangadun ; profundum maris, itsasoia ; goi, gora ; bizi, zorrotz, isol, ulerghaitz ; mugagabe, neurrigabe ; profunda libido, lizunkeria neurrigabea

Profuse, adb. nahasmahas, tirripitarrapata ; oparo, parrastaka ; barbar, luzazegi (idazkera)

Profusio, onis, f. isurpen, jario ; nasaitasun, eskuzabalatasun, oparatolasun ; xahuketa neurrigabea

Profusus, a, um, profundo pi. ; adj. luze ; eskuzabal ; xahutzaile ; xahutua ; garesti, galgarri ; bikain, ospagarri, ospetsu, eder ederra ; profusae epulae, otoruntz ospetsu ; neurrigabe

Profuturus, a, um, p. geroaldia

Progener, eri, m. bilobaren senar

Progeneratio, onis, f. humeketa

Progenero, as, are, tr. sortu, sortarazi, ernaldu, bizia eman

Progenies, ei, f. etorki, jatorri, leinu, aria ; humeak, haurrak, ondorengo, sendi ; humeak (abreak) ; kimuak, muskilak

Progenitor, oris, m. asaba, arbaso

Progenitus, a, um, progigno pi.

Progenui, progigno perf.

Progermino, as, are, intr. aldaskatu, muskildu ; sortu (landare)

Progero, is, ere, gessi, gestum, tr. aurrerantz ekarri, eraman

Progigno, is, ere, genui, genitum, tr. sortu, bizia eman

Prognatus, a, um, jaoia, sortua ; ekoiztua

Progne, es, f. Prokne, Pandionen alaba, enara bilakatua

Progedior, eris, i, gressus sum, dep. aurreratu, aitzinatu, aurrera joan ; progredi in concionem, biltzarrera joan ; progredi ex domo, etxetik atera ; hazi, handitu, azkartu

Progressio, onis, f. aurrerapen, aurrerapide, hobekuntza, aitzinamendu, garapen

1. **Progressus**, a, um, progredior pi.
2. **Progressus**, us, m. aurrerapen, aurreraldi, aurrerapide ; ibilbide, itzuli (izarrok) ; progressus aetatis, gehikuntza

Proh, Pro, harridura. noski ! beharrik !; oi ! ai ! bego hor !

Prohibeo, es, ere, ui, itum, tr. sahestu, baztertu, urrundu ; oztopatu, eduki ; prohibere hostem aditu urbis, etsaia hirian sartzera ez utzi ; prohibere haedos matribus, antxumeak titistik kendu ; debekatu, eragotzi, galarazi ; prohibere ne edo quominus, -ra ez utzi ; gorde, begiratu, gerizatu, zaindu, bermatu ; prohibere aliquem ab impetu, norbait oldarraren aurka gerizatu ; prohibere aliquem a periculo, norbait galbidetik zaindu

Prohibita, orum, npl. debekatua, gaizkia

Prohibitio, onis, f. debeku, eragozpen

Prohibitus, a, um, prohibeo pi.

Prohibui, prohibeo perf.

Proin, Proinde, adb. bada, beraz ; era berean, berdin ; proinde ac, bezala ; proinde quasi edo ac si, hala balitz, hala beainbat

Projeci, projicio perf.

Projecticius, a, um, utzia

Projectio, onis, f. luzapen, hedaketa, hedadura

1. **Projectus**, a, um, projicio pi. ; adj. tzar, doilor, zital
2. **Projectus**, us, m. egozpen, aurtikitze

Projicio, is, ere, jeci, jectum, tr. aurtiki, egotzi ; proficere se in muliebres fletus, emazteak bezala negar egitera apaldu ; baztertu, sahestu, utzi ; proficere arma, armak utzi, gudukatzea baztertu ; projicere militum corpora inhumata, gudarien gorputzak ehortzi gabe utzi ; atzeratu, gibeltu, luzatu

Prolabor, eris, i, lapsus sum, dep. intr. aurrera, behera labaindu, jaitsi, erori ; prolabi ex equo, zalditik erori ; amor eman, utzi, etsi ; prolabi in misericordiam, erruki izan, errukitu ; apaldu, endakatu, eskastu, kaxkartu ; prolapsa est disciplina, larderia eskastu da ; huts egin

Prolapsio, onis, f. hondapen, suntsipen ; erorketa, eroriko

Prolapsus, a, um, prolabor pi.

Prolatio, onis, f. aipamen, ahozkera ; hedadura, zabaldura ; atzerapen, luzapen, epe

Prolato, as, are, tr. aurrera ekarri, eraman ; atzeratu, luzatu ; hedatu, handitu

Prolatus, a, um, profero pi. ; prolatae res, auzi geldialdi

Prolecto, as, are, tr. zoratu, liluratu, gogatu

Proles, is, f. etorki, jatorri, sendi, leinua, aria ; ondorengoak ; haur, haurrak ; hume, mota (abere); kimu, muskil, fruituak, igaliak

Proletarius, ii, m. jente xehe, jente xume

Prolexi, prolicio perf.

Prolibo, as, are, tr. intr. isuropariak eskaini

Policio, is, ere, lexi, tr. bildu, gogatu, liluratu ; akuilatu, kitzikatu

Prolike, adb. nasaiki, oparo, ugari ; lehiatuki, onginahiz

Prolixus, a, um, luze, hedatua, zabaldua ; barreiat, luzeegi

Prolocutus, a, um, proloquor pi.

Prologus, i, m. sarrera, aitzinsolas, hitzaurre ; aurrehizlari

Proloquor, eris, i, cutus edo quutus sum, dep. hitz egin, mintzatu, elestatu, esan ; breviter proloquor, laburki mintzatuko naiz

Proludo, is, ere, lusi, lusum, intr. entseatu, saiatu ; abiatu, hasi

Proluo, is, ere, i, utum, tr. urak eraman ; ukuzi, garbitu ; ureztatu, urtatu ; xahutu (dirua)

Prolusi, proludo perf.

Prolusio, onis, f. sarrera, hitzaurre, lan abiamen

Prolutus, a, um, proluo pi.

Proluvies, ei, f. urte, uholde ; elkite, beherako, zirin

Pro magistro, deklinaezin. m. buruorde, zuzendariorde

Promereo, es, ere, ui, itum, tr. intr. merezitu, zor izan, gai izan ; bene promereri de aliquo, laguntza egin, norbaitek norbaiti zor izan ; norbait irabazi, bildu, norbait aldeko egin

Promereor, eris, eri, itus sum, dep. ik. promereo

Promeritum, i, n. merezimendu, irabazi, eskerron ; gaitzespen, ezmerezimendu, eskergaizto

Promeritus, a, um, promereo eta promereor pi. irabazi, merezitu duena, laguntza egile ; pas. merezitua

Prometheus, ei edo eos, m. Prometeo, Japeten semea

Promethiades, Promethides, ae, m. Prometeoren semea, Deukalion

Prominen, entis, promineo po. muturdun, tontordun, mendi gailur

Prominentia, ae, f. mutur, tontor, gain, tini, gailur

Promineo, es, ere, ui, intr. mutur izan, tontor izan, hedatu, luzatu ; gorendu, gora izan

Promiscue, adb. nahamahas, ilun, elkarrekin, botin

Promiscuus, a, um, nahas, ororen, elkarren, orokor ; in promiscuo esse, ororena izan ; arrunt, ohiko, nolanahiko

Promisi, promitto perf.

Promissio, onis, f. hitzemaite, hitzemana, agintza

Promissor, oris, m. hitzemaile

Promissum, i, n. agintza, hitzemana ; promissum servare, facere, hitza atxiki ; promissis stare, hitza atxiki

Promissus, a, um, promitto piu.

Promitto, is, ere, misi, missum, tr. handitzera utzi, luzatu, hedatu ; promittere barbam, bizarra utzi handitzera ; iragarri ; hitzeman, agintza egin, egiaztatu, ziurtatu ; promittere ad cenam, afaritako deia onartu ; opatu, boto egin ; eskaini

Promo, is, ere, prompsi, promptum, tr. aterarazi ; irten ; promere vina dolio, dupan ardoa irten ; agertu, azaldu, adierazi, erakutsi

Promontorium, ii, n. lurmutur, tontor**Promotus**, a, um, promoveo pi.

Promoveo, es, ere, movi, motum, tr. aurrerarazi, aterarazi ; promovere castra ad Romam, Erroma ondoan oihaltxabolak jarri ; bultzatu, lehiarazi, eragin, goratu ; hedatu, zabaldu ; tr. aurreratu, kausitu, lortu, ardietsi

Prompsi, promo perf.

Promptarius, a, um, gordatzeko, umoegiteko, goititzeko

Prompte, adb. pozik, lehiatuki ; laster ; errazki, ehiki

1. **Promptus**, a, um, promo pi. ; ageri, erakutsia ; gladius vagina promptus, ezpata zorrogabe ; oso gertu ; erraz, ehi, eroso, laster ; promptum est, eroso dago ; gertu, bizkor, eraginkor ; promptus edo promptus manu, gizon bizkor
2. **Promptus, (abl) in Promptu**, agerian, nabari ; in promptu est, nabari dago ; eskueran ; in promptu habere, eskueran izan ; in promptu esse, erabilgarri izan ; in promptu est (inf.), eroso dago...

Promptuarius, a, um, gordatzeko, umoegiteko, goititzeko

Promsi, Promtus... ik. prompsi, promptus...

Promulgatio, onis, f. aldarriketa, oihuketa

Promulgo, as, are, tr. intr. argitaratu, jakinarazi, zabaldu, atera (legea) ; promulgare de, -z legea atera

Promulsis, idis, f. zizkamizka, jaki xehe

Promunturium... ik. promuntorium...

Promus, i, m. ardozain ; mahaizain

Promutuus, a, um, aurrez ordaindua

Prone, adb. malda, patar ; burua makur

Pronecto, is, ere, tr. irun, eho, ehundu

Pronepos, otis, m. birbiloa, arrailoba

Proneptis, is, f. birbiloa, arraalbaso

Pronis, e, makur

Pronoea, ae, f. Ardura

Pronomen, inis, n. izen

Pronuba, ae, f. emazte ezkonberriaren lagun ; Juno pronuba, Junon, ezkontzako buru

Pronunciatio, Pronuntiatio, onis, f. aldarriketa, aterapen (legea) ; epai, epaiketa, erabaki ; esaldi, hitz ; testu, testuinguru ; oguzkera

Pronuntiator, oris, m. kontalari

Pronuntiatum, i, n. baieztapen

Pronuntio, as, are, tr. intr. aldarrikatu, oihuzaatu, azaldu, esan, goraki hitzeman ; pronuntiavit jam oppidum captum, hiria jada harturik zagola azaldu zuen ; pronuntiavit praemia militibus, sariak gudulariei hitzeman zieten ; jakinarazi, oihukatu ; pronuntiare aliquem aedilem, norbait edilo izendatua dela jakinarazi ; epaitu, erabaki ; pronuntiare de pecuniis repetundis, ohointza auzia epaitu ; jardun, agerian esan ; ahoskatu, oguzi, mintzatu

Pronurus, us, f. ilobaren emaztea

Pronus, a, um, makur, aurrera erorkor, maldatsu, patar ; belauniko ; prona via, bide maldatsu ; pronus cecidit, buruzpiko erori zen ; itzaltzen ; pronus dies, ilunabar ; bihurtua, itzulia ; pronus ad solem, iguzkira itzulia ; eraso ; -ra ekarria, -ra emana, enjogi ; pronus ad iram, haserrera ekarria ; onginahi, aldeko, on ; pronis auribus audire, onez aditu, entzun

Prooemium, ii, n. hitzaurre, solasaitzin, aitzinsolas

Propagatio, onis, f. ugalketa (landare), aldaskaketa, probenaketa ; hedamen, zabalkunde, luzapen

Propagator, oris, m. luzatzaile

1. **Propago**, as, are, tr. aldaskatu, probenatu, ugaldu ; hedatu, handitu, zabaldu ; propagare fines imperii, imperioaren mugak hedatu ; luzatu, iraunarazi ; propagare imperium consuli, kontsuloren agintea luzatu
2. **Propago**, inis, f. aldaka, aldaska, muskil ; haurrak, ondorengo

Propalam, adb. agerian, agertuki

Propatulus, a, um, ideki, ageri ; in propatulo, agerian, ageriki

Prope, adb. hurbil, gertu ; sarri, berehalia ; prope adest ut, hurbiltzen ari da noiz... ; prope est factum ut, doi doia... ; ia ; aurretitz. hurbil, ondoan, alboan ; prope castra, oihaltxabolatik hurbil ; prope ab domo, etxe ondoan ; propius, proxime

Propediem, adb. lehen egunean, laster, ondoren

Propello, is, ere, puli, pulsum, tr. aurrera bultzatu, aurrerarazi ; eroan (abereak) ; atzerarazi, gibellarazi ; auriki, amildu

Propemodo, Propemodum, adb. ia, nonbait han, hor nonbait

Propendeo, es, ere, pendi, pensum, intr. aurrera makurtu ; apaldu (haztaontzi) ; jaidura, joera, injogidura izan

Propendo, is, ere, intr. haztatu, pisatu

Propense, adb. bere kabuz ; onginahiz

Propensio, onis, f. jaidura, joera, enjogidura, zaletasun
Propensus, a, um, propendo pi. ; adj. makur, ekarria, emana, enjogi ; aldeko, on
Properans, antis, propero po. arin, azkar, laster, lehiatsu
Properanter, adb. lehiatuki, lasterka
Properantia, ae, f. arintasun, lehia ; itsumustu, tarrapata
Properatio, onis, f. ardura, axola, lehia
Properato, adb. arinki, lasterka, lehiatuki
Properatus, a, um, propero pi. laster egina, tarrapata egina, azkar, zalu
Propere, adb. arinki, azkarki, lehiatuki
Propero, as, are, tr. intr. ernatu, lehiatu ; properare in patriam, aberrira laster jo
Properus, a, um, lehiakor, lehiatsu, arin, azkar
Propexus, a, um, propecto pi. luze, dilindan, zintzilik ; aurrera orraztua
Propheta, Prophetes, ae, m. igarle, igarlarri
Propinatio, onis, f. edanarazte, eradapen ; edaleaupada
Propino, as, are, tr. intr. lehen edan ; -n grazira edan, -n osagarrira edan ; aupadatu ; propinare alicui, norbaiten grazira, osagarrira edan ; eskaini
Propinque, adb. hurbil, gertu
Propinquitas, atis, f. hurbiltasun, urretasun ; ahaidetasun ; elkartasun ; adiskidantz, harreman
Propinquo, as, are, tr. intr. hurbildu,urrendu, aurreratu ; arindu, azkartu, lehiatu
Propinquus, a, um, hurbil, auzoko, inguruko, ondoko ; harreman-, harremaneko, antzeko, berdintsu ; senitarteko ; iz. m. f. ahaide, askazi
Propior, ius, konp. hurbilago, gertuago ; antzkoago ; proprius fidem est, kanoreago da, sinesgarriago da ; senitartekoago ; egokiago
Propitio, as, are, tr. aldekatu, egokitu ; eztitu, baretu
Propitius, a, um, aldeko, egoki
Propius, prope konp. adb. eta aurretitz. hurbilago, gertuago, hurbilagotik ; zuzenkiago, tinkago ; proprius Roman, Erromatik hurbilago ; proprius occasum solis, iguzkiaren sartzeko zorian, itzaltzeko zorian
Propola, ae, m. saltzaile
Propono, is, ere, posui, positum, tr. aurrean ipini, aurreratu ; erakutsi, agertu, jakinarazi ; proponere signum, ikurrina agertu ; eskaini, adierazi ; proponere animo, proponere sibi, asmoa hartu, erabaki ; aurrean jarri, esan ; proponere de Germanorum moribus, Germanoen ohiturak azaldu ; proponere victis voluntatem senatus, senatuaren baldintzak jakinarazi ; hitzeman, eman ; proponere praemia, emaitzak egin
Propontis, idis, f. Propontis (Marmarako itsasoa)
Proportio, onis, f. neurri, neurketa, lotura, antz, iduri
Propositio, onis, f. aurrean ezarrera ; adierazpen, asmo agertze, asmo, xede, galde, galdekizun
Propositum, i, n. gogo, hizbide, nahi, helburu, xede, gai ; a proposito declinare, egredi, hizbidetik baztertu ; propositum tenere, helburua atxiki ; jokabide arau
Propositus, a, um, propono pi.
Proposui, propono perf.
Propraetor, oris, m. edo **Pro praetore**, dekinaezin, m. pretoreorde
Proprie, adb. banaka, bakoizka, bakoixka ; egoki, egokiro ; iraunkorki, luzaz
Proprietas, atis, f. bakoiztasun ; jabetza, jabetesun ; egokitasun
Proprium, ii, n. ontasuna ; bakoiztasun, bereiztasun, egokitasun
Proprius, a, um, -ren, norberaren, bakoitzaren, berezko, banako, bere gisako ; esse proprium alicujus, norberarena izan ; egoki ; iraunkor
Propter, adb. auzoan, ondoan, hurbil ; aurretitz (akus.). ondoan, hurbil, luzean ; -gatik ; propter metum, beldurrarengatik, beldurrez
Propterea, adb. horrentatik, hargatik, hortakoz, beraz ; lokailu. propterea quia edo quod, zeren ...beita, beitu
Propudosus, a, um, gaizto, mutiri, doilor, zital
Propodium, ii, n. zitalkeria, mutirikeria, lizunkeria ; izaki zitala
Propugnaculum, i, n. harresi, gaztelu ; babespile
Propugnatio, onis, f. zaintza, geriza
Propugnator, oris, m. zaintzaile, borrokari, gudulari ; geritzale, babesle ; propugnator sceleris, gaiztakeriaren babesle
Propugno, as, are,intr. borrokatu, gudukatu ; tr. zaindu, gerizatu
Propuli, propello...perf.
Propulsatio, onis, f. bazterketa, zapuzketa, egozketa
Propulsator, oris, m. eragile, bazterzaile, zaintzaile, babesle
Propulso, as, are, tr. aurrera eragin, bultzatu, urrundu, baztertu
Propulsus, a, um, propello pi.
Propylaeon, i, eta **Propilaea**, orum, npl. Propileoak, Atenasen, Akropolako ataria
Proquaestor, oris, m. eta **Pro quaestore**, deklinaezin. m. kuestoreorde
Proquam, lokailu. arabera
Prora, ae, f. untziaitzin, branka, untzi
Prorepo, is, ere, repui, intr. herrestan ibili, narrastan ibili ; astiro hedatu
Proreta, ae, **Proreus**, ei edo eos, m. gabizain
Proripio, is, ere, ripui, reptum, tr. aurrera eragin, bultzatu, eraman ; proripere se, aurrera laster joan, oldartu, jauzi, itzuri

Prorito, as, are, tr. aterarazi ; piztu, sustatu
Prorogatio, onis, f. atzerapen, luzapen, epe
Prorogo, as, are, tr. luzatu ; berandu, geroratu ; prorogare consuli imperium, -n konsulgoa luzatu
Prorsum, Prorsus, adb. aurrera ; zuzenean ; oso, erabat ; laburki
Prorumpo, is, ere, rupi, ruptum, tr. intr. jauzi, oldartu, bultzatu ; indarka jalgi (isurkari) ; lehertu, zapart egin ; hedatu (albiste)
Proruo, is, ere, rui, rutum, intr. jauzi, oldartu, lehiatu, lastertu ; erori, lurreratu ; tr. bultzatu, irauli, aurtiki ; sakailatu
Prorupi, prorumpo perf.
Proruptus, prorumpo pi.
Prorutus, proru pi.
Prosa, ae, f. hitz lau
Prosapia, ae, f. jatorri, sorterro
Proscenium, ii, n. aurretaulada, aurreantzeztoki
Proscindo, is, ere, scidi, scissum, tr. aurrean erdibitu, ideki, zabaldu, lurra itzuli, landu ; iraindu, belztu
Proscissio, onis, f. baite (lurraren lehen itzultzea)
Proscissum, i, n. ildo
Proscissus, proscindo pi.
Proscribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. idatziz azaldu, aldarrikatu ; salgai ezarri, bahitu ; proscribere aliquem, proscribere bona alicujus, norbaiten ontasunak kendu ; herbesteratu, herbestetu ; norbaiten aurka saria eman
Proscriptio, onis, f. salpen idatzizko aldarrikapen ; norgehiagoka saldu ; ontasun kenketa ; atzerriratze
Proscriptor, oris, m. eragozle, debekatzaire
Proscriptorio, is, ire, intr. atzerritu nahi
1. **Proscriptus**, a, um, proscribo pi.
2. **Proscriptus**, i, m. atzerritua
Proseco, as, are, secui, sectum, tr. ebaki, moztu ; lurra itzuli, lurra landu ; puskatu (oparien barrunbeak)
Prosectum, i, eta **Prosecta**, orum, npl. oparien barrunbe zatikatuak, haskinak
Prosectus, a, um, proseco pi.
Prosecui, proseco perf.
Prosecutus, prosequor pi.
Prosemino, as, are, tr. erein ; sortu, bizia eman
Prosequor, eris, i, secutus edo sequutus sum, dep. tr. lagundu, zaindu ; jarraitu ; prosequi aliquem, norbait zaindu ; aztertu, ikertu ; aurrera eman (hitzaldi, idazki), azaldu, erakutsi, landu ; prosequi aliquid verbis, scripto, zerbaitez mintzatu edo idatzi ; eman, bete, dohainstatu ; prosequi aliquem laudibus, norbait goresmenez bete
Prosequutus, prosequor pi.
Proserpina, ae, f. Proserpina, Platonen emaztea
Prosilio, is, ire, ui edo ivi edo ii, intr. aurrera jauzi, lasterkatu, lasterre heldu ; prosilire edo ab loco, tokitik lasterkatu abiatu ; ugari jalgi, isuri ; sortu, arpatu, handitu ; luzatu, hedatu ; argitu
Prosocer, eri, m. aitaginarrebaren aita
Prosopopoeia, ae, f. prosopopeia
Prospecto, as, re, tr. aurrera sugin, urrunera begiratu ; arretaz begiratu, begietsi ; barrandan egon, zelatatu
1. **Prospectus**, a, um, prospicio pi.
2. **Prospectus**, us, m. urrunerako ikusketa ; ikusmen ; esse in prospectu, ikusteko heinean izan ; ikuspegia ; prospectum impide, ikusmena oztopatu ; gorune, mendi bizkar
Prospecular, aris, ari, dep. tr. urrunetik begiratu ; ikuskatu, ikertu (mil.) ; zelatatu
Prosper, era, erum, zorioneko, zoriontsu, jori, oparo ; aldeko, on, egoki
Prospera, orum, npl. joritasun, oparotasun, lorpen
Prospere, adb. beharrak, nahi bezala ; egoki, onez, zorionez
Prosperitas, atis, f. goraldi, zorion, joritasun ; sanotasun, bizkortasun
Prospero, as, are, tr. zoriona ekarri, hobetu ; aldeko egin ; intr. alde izan, urgatzi ; zoriontsu izan
Prosperus, a, um, zorioneko, zoriontsu, jori, oparo ; aldeko, on, egoki
Prospexi, prospicio perf.
Prospicenter, adb. arretaz, zuhurki
Prospicientia, ae, f. zuhurtzia, aurreikuspen
Prospicio, is, ere, spexi, spectum, tr. aurrera sugin, ikusi ; goratik sugin, ikusi ; prospicere Italiam, urrunetik Italia ikusi ; prospicere lacum, -tik aintzira ageri dago ; aztertu, behatu, zelatatu, zaindari izan ; prospexit tota nocte, gau guztian zaindari izan zen ; sumatu, aurrez ikusi ; eskuratu nahi, zaindu ; prospicere rei publicae, errepublika zaindu
Prospicuus, a, um, urrunetik ageri, gora
Prosterno, is, ere, stravi, stratum, tr. aurrera aurtiki, irauli, lurreratu ; prosternere corpus humi, lurrean etzan ; prosternere hostem, etsaia uzkaili ; prosternere se, ahozpezu, ahozpezkatu ; belaunikatu
Prostiti, prosto perf.
Prostituta, ae, f. emagaldo
Prostituo, is, ere, ui, utum, tr. saldu ; lizundu
Protitutus, a, um, prostituo pi.
Prosto, as, are, stiti, intr. erukutsi, saltzekotan ezarri ; aurreratu ; lizundu
Prostratus, a, um, prosterno, pi.
Prostravi, prosterno perf.

Prostypa, orum, npl. apaindura, zizeladura (ark.)

Prosubigo, is, ere, tr. jo, burdina landu ; oinperatu, lehertu ; lurra karrakatu (urreko oinez)

Prosum, prodes, prodesse, profui, intr. baliatu, gai izan ; quid prodest ? zertarako ? ; on izan, eraginkor izan

Prosus, a, um, hitz lauz

Protectum, i, n. teilatu, hegatz

Protectus, a, um, protego pi.

Protego, is, ere, texi, tectum, tr. estali, estalpetu ; zaindu, babestu, gerizatu

Protelum, i, n. uztarri ; egintza jarraikia

Protendo, is, ere, tendi, tentum edo tensum, tr. aurrera hedatu, luzatu

Protentus, a, um, protendo pi.

Protenus, adb. ik. protinus

Protero, is, ere, trivi, tritum, tr. oinperatu, lehertu, puskatu ; ezereztu, suntsitu

Poterreo, es, ere, ui, itum, tr. ohildu, beldurtuz uxatu

Proterritus, a, um, perterreo pi.

Proterve, adb. lotsagabe

Protervitas, atis, f. lotsagabekeria, mutirikeria ; lizunkeria

Protervus, a, um, bortitz, gaitz, basati, abre, mutiri ; lizun, lotsagabe, ahalkegabe

Protector, aris, ari, dep. tr. asmoa agertu, gogoa adierazi ; aurka egin,bihurtu

Proteus, ei eta eos, m. Proteo, itsasjainko, etorkizunaren iragarle

Protexi, protego perf.

Protinus, adb. aurrera, urrunago, urrutti, urrunera, urrundik ; capellas protinus agere, ahuntzak aurrean eroan ; etengabe, taigabe, aldi bakoitza, gelditugabe ; berehala, ezustean, sarri, laster ; ondorioz, beraz

Protractus, a, um, protraho pi.

Protraho, is, ere, traxi, tractum, tr. aurrera eraman, ateratu ; agertu, agerrarazi, salatu ; luzatu, berandu ; hedatu, gehitu

Protritus, a, um, protero pi. ; oinperatua, lehertua, lurreratua, ezerezta ; errepikatua, higatua, arrunt

Protrivi, protero perf.

Protrudo, is, ere, truxi, trusum, tr. aurrerantz bultzatu ; luzatu, berandu

Protuli, profero perf.

Proturbo, as, are, tr. bortizki bultzatu, uxatu, aizatu, ohildu ; aurtiki, erorarazi, lurreratu

Prout, lokailu. arabera

Provectus, a, um, proveho pi. aurreratua ; luzatua ; jam provecta nox erat, gaua jada ondo aurreratua zagon ; aetate provectus, adineko, adindun, zahar ; izendatua

Proveho, is, ere, vixi, vectum, tr. aurrerarazi, garraiatu ; aurreratu ; provehi in portum, portura heldu, portuan sartu ; jaso, goratu, helarazi, izendatu ; pas. heldu, iritsi ; abiatu ; provehere aliquem in consulatum, norbait kontsul izendatu ; ad censuram provehi, zentsore izendatua izan ; eraman, erakarri ; provehi in convicia, iraintzera lerratu, irainetaratu

Provenio, is, ire, veni, ventum, intr. jao, sortu, -tik etorri, -ganik heldu, izan ; frumentum angustias provenerat, gari uzta urri izan zen ; gertatu, jazo ; lortu, ardietsi ; agertu

Proventus, us, m. jaiotze, sortze ; humeak (abere) ; ekoizpen ; uzta ; oparotasun, joritasun, nasaitasun, kopuru ; ondorio, emaitza, lorpen

Proverbium, ii, n. atsotitz, zuhurtitz, erran zahar ; cedere in proverbium, atsotitz bilakatu

Provexi, proveho perf.

Provide, adb. zuhurki

Providens, entis, provideo po. zuhur, arretatsu ; ziur

Providenter, adb. zuhurki, arretaz

Providentia, ae, f. aurrikuspen, lehen jakintza, etorkizunaren jakintza ; ardura, arreta, axola, zuhurtzia ; Ardura

Provideo, es, ere, vidi, visum, tr. intr. aurrera ikusi ; aurrez ikusi, sumatu, igarri ; hausnartu, gogoetatu ; provisa res, gaua hausnartua ; axolatu, arduratu, erne egon, gogoeman, begiratu, hornitu ; providere rem frumentarium, rei frumentarii edo de re frumentaria, gari hornialdia egin

Providus, a, um, aurrez ikusle, etorkizunaren ikusle ; zuhur, axolati ; hornitzale, zaintzaile

Provincia, ae, f. probintzia, eskualde, lurralte ; eskualde administraritza ; provinciam obtainere, probintziaren administraritza lortu ; provinciam deponere, probintziaren administraritza utzi ; kargu, sail

Provincialis, e, probintzia-, probintziaren, probintziako

Provinciatim, adb. eskualdekal

Provisio, onis, f. aurrez ikuspen ; zuhurtzia, horniketa, hornialdi, ardura, arreta

1. **Proviso**, adb. aurrez gogartuz, odol hotzean
2. **Proviso**, is, ere, tr. intr. aurrez ikusi, arduratu, axolatu

Provisor, oris, m. aurrez ikusle ; hornitzale ; arduradun

1. **Provisus**, a, um, provideo pi.
2. **Provisus**, us, m. aurrera ikuspen ; aurrikuspen, susmo, suma ; arreta, ardura

Provivo, is, ere, vixi, intr. bizitzen jarraitu

Provocatio, onis, f. zirkaldi ; aupada ; auzirapen, dei ; provocatio ad populum, herriari dei

Provocator, oris, m. kitzikari, aupari ; gladiadore

Provoco, as, are, tr. aterarazi, deitu, hots egin ; gonbidatu, aupakatu ; lehiatu, norgehiagokoan ari izan ; sorrarazi, eragin, zirkatu ; intr. auziratu, dei egin ; provocare ad populum, herriari dei egin ; provocare a duumviris, duumbiren erabakiari aurka egin

Provolo, as, are, intr. hegaldatuz ihes egin ; jauzi, heldu ; aurrera lehiatu ; hedatu, zabaldu (hotsa)

Provolutus, a, um, provolvo pi.

Provolve, is, ere, volvi, volutum, tr. aurrera itzilikatu, anbilkatu ; irauli, uzkaili, lurreratu ; prosolvere se edo prosolvi ad pedes, oinetara itzilikatu

Provomo, is, ere, tr. goitika, oka egin

Proxime, prope sup. ; adj. ondo gertu ; orduan berean, azkenean ; arestian, berriki, sarri ; ia, gutxi gora behera, nonbait hor ; ia bezala, berdin ; proxime atque ille, hora bezalaska, haren bezain beste ; aurretitz (akus. eta dat.), hurbil ; gero, ondoren ; proxime hostem, etsaitik hurbil ; proxime castris hostium, etsaiaren oihaltxabolaren ondo ondoan

Proximitas, atis, f. auzo, auzotegi, inguru ; ahaidetasun, askazgoa ; antze, iduripen

Proximo, adb. arestian, berrikitan

Proximus, a, um, propis sup. hurbil, auzoko, aldeko ; hurbilena ; proxima urbis, hiri hurbilena ; proxime iter in galliam, Galiarako bide laburrena ; proxima nocte, barda edo biharko gaua ; tuae proximae litterae, hire azken gutuna ; erraz, ehi, helmenean ; ahaide ; lotua (adiskide, zerbitzari...) ; proximus alicui amore, norbaiten maitemin izan ; antzekoena

Prudens, entis, jakitun, antzettsu, aditu ; prudens locorum, tokien ezagutzaile ; prudens belli, gerran hezia ; berariaz, nahitara ; prudens ac sciens, jakinez ; zuhur, zentzudun, zentzuko, burutsu

Prudenter, adb. zentzuz, zuhurki, zintzoki

Prudentia, ae, f. aurrikuspen, zuhurtzia, jakintza, gaitasun, trebetasun, antze ; prudentia juris, zuzenbide jakintza ; buru, ernetasun

Pruina, ae, f. izotz, elur ; negu

Pruinosus, a, um, izoztua, hormatua ; hozbizi

Pruna, ae, f. txingar, ikatz bizi, murra

Pruniceus, a, um, aranondo-, aranondozko

Prunum, i, n. aran

Prunus, i, m. arantze, aranondo

Purigo, inis, f. hazmin, hazkurdina

Prurio, is, ire, tr. hatz izan

Pruritivus, a, um, hatzeragile, hatzerazole

Pruritus, us, m. hazkura

Prytaneum, i, n. pritanoen egoitza

Prytanis, is, m. pritano, greziar magistratu

Psallo, is, ere, psalli, tr. intr. kitara, lauta jo ; abestu

Psalterium, ii, n. salteri, nebel

Psaltes, ae, m. kitara joile, abeslari

Psaltria, ae, f. kitara joile, abeslari (emakumea)

Pseudothyrum, i, n. aterabide, itzurbide

Psilocitharista, ae, m. kitara joile

Psithia, Psithium... ik. psyt...

Psittacus, i, m. loro, papagai

Psora, ae, f. hazteri

Psoricus, a, um, hazteri sendagarri

Psythia vitis, edo **Psythia**, ae, f. ardo egosi egiteko mahasti

Psythium, ii, n. ardu egosi

Pte, adjektibo eta izenordei josi hizki ezinberezia, bereziki ablatiboan, indar emaiteko : meapte, tuopte, mepte...

Ptisana, ae, f. garagar garbitua ; garagar ur, garagar nutena

Ptisanarium, ii, n. garagar nutena

Ptolemaeus, a, um, Ptolemeo-

Ptolemaeus, i, m. Ptolemeo, Alexandriako general eta Egiptoko errege

Ptolemais, idis, f. Kleopatra, Ptolemeo Auletesen alaba ; Ptolemais, hiri askoen izena

Pubens, entis, pubeo po. ; nerabe adineko ; ilaindun, lumaxadun, gazte

Puber, eris, gehitu, larritu, ekindu ; berri, gazte

Pubertas, atis, f. nerabetasun ; gehituak, helduak ; gazteria

1. **Pubes**, eris, gehitu, larritu, ekindu ; berri, gazte
2. **Pubes**, is, f.izar, bilo, ile ; iztarte, istape ; pube tenus, gerriraino ; helduak, gehituak ; gazteak, gazteria, oste, talde, herri, herridi

Pubesco, is, ere, bui, intr. bizardundu ; heldu, gehitu ; lumaxaz estali (landare) ; lorez, igaliz bete ; hazi, azkartu, ekindu

Pubis, eris, gehitu, larritu, ekindu ; berri, gazte

Publicana, ae, f. zerga biltzailearen emaztea

Publicanus, i, m. zerga biltzaile

Publicatio, onis, f. bahikuntza ; norgehiagoka

Publice, adb. Herriaren izenean ; ogasunaren kostuz ; publice efferri, gobernuaren kostuz ; ororentzat ; agirian, nabarian, ostean, saldoan

Publico, as, are, tr. bahitu ; ogasunari eman ; zabaldu, azaldu ; argitaratu

Publicum, i, n. Herria ; herri hobaria, herri gauza ; ogasuna ; de publico, ogasunaren kostuz ; zerga ; toki agiri, herri enparantza

1. **Publicus**, a, um, Herri-, Herriko, guztien ; publica sacrificia, herri opariak ; si quis aut privatus aut publicus, gizon arrunt bat edo magistratu bat ; publica via, herri karrika ; orokor
2. **Publicus**, i, m. herri gizon, magistratu

Pudendus, a, um, pudet aditz adj. ; lotsagarri, ahalkegarri, lizun, likits, doilor
Pudens, entis, pudet po. lotsor, lotsati, lotsadun, ahalketsu ; garbi, eratsu, erako, xume, apal
Pudenter, adb. neurri, zuhurki
Pudet, ere, puduit edo puditum est, imperts. lotsa izan, ahalke izan ; pudet me dicere, lotsa naiz esatera
Pudibundus, a, um, lotsati, lotsakor, ahalketsu, txukun, apain ; xume, apal, uzkur
Pudice, adb. garbiki, txukunki
Pudicitia, ae, f. garbitasun, txukuntasun, txahutasun
Pudicus, a, um, garbi, txukun, apain ; apal, xume, uzkur
Puditum est, pudet perf.
Pudor, oris, m. lotsa, begirune, ahalke ; xumetasun, apaltasun ; garbitasun, txukuntasun ; omen on, aipu on ; laido, belzkeria, itsuskeria ; gauza lotsagarria
Puduit, pudet perf.
Puella, ae, f. neskatila ; emakume gaztea
Puellaris, e, neskatila- ; sinesbera, xalo
Puellariter, adb. neskatila gisa ; xaloki
Puellula, ae, f. neskatxuna, neskatxi, neskato
Puellus, i, m. haurtxo, mutikoxe
Puer, eri, m. haur, mutiko ; a pueris, a puer, haurtzarotik ; nerabe, gazte ; esklabu
Puerasco, is, ere, intr. haurtzaroan sartu
Puerilis, e, haur-, haurren, humeen ; puerilis aetas, haurtzaroa ; funsgabe, huts, ezerez, esdeus, buruarin
Puerilitas, atis, f. haurtzaro, haurtasun, umetasun ; haurkeria
Pueriliter, adb. haurren antzera, haurrak bezala ; xaloki
Pueritia, ae, f. haurtzaro (zazpi urtetatik hamazazpitara) ; a pueritia, haurtzarotik
Puerpera, ae, f. emerdi, erdiberri, haurdun
Puerperium, ii, n. erditze, haurgintza ; haurrak
Puerulus, i, m. esklabu gazte
Pugil, ilis, m. ukabilkari, borrokari
Pugilatorius, a, um, ukabil- ; ukabilaz aurtikia
Pugilatus, us, m. ukabilketa, ukabilka
Pugillares, ium, mpl. oharliburu, idaztoholtxo
Pugillus, i, m. ukabil ; eskutara, eskukada, ahurkada, ahurretara
Pugio, onis, m. sastakai
Pugiunculus, is, m. sastakaitxo
Pugna, ae, f. ukabilketa ; borroka, borrokaldi ; bakoitz borroka ; pugna gallorum, oilar joku ; gudu, gudaldi ; pugna equestris, pedestris, zaldizkoen, oinezkoen gudua ; gudutalde lerrokatuak ; media pugna, gadutaldearen erditokia ; eztabaida
Pugnaciter, adb. su eta gar, tematsuki
Pugnacitas, atis, f. gudatirria, gudagrina
Pugnans, antis, pugno po. borrokari, gudulari ; aurkako ; pugnantia loqui, bihitzeko izan ; iz. mpl. borrokariak, gudulariak
Pugnator, oris, m. borrokari, gudulari
Pugnatorius, a, um, borroka-, borrokako, gudu-, guduko
Pugnatus, a, um, pugno pi. borrokatu, gudukatua ; pugnata pugna, gudua hasia
Pugnax, acis, borrokari, gudukari ; aurkako ; tematsu, setati, burkoi ; gaitz, gogor (idazkera)
Pugno, as, are, tr. intr. ukabilka ari izan, buruz buru borrokatu ; gudukatu ; pugnare cum hoste, in hostem, etsaiarekin gudukatu ; kontrajarri, ezinkonpondu ; pugnare secum, bihitzeko izan ; eztabaidatu ; eginahalak egin, ahalegindu, lehiatu
Pugnus, i, m. ukabil ; pugnum facere, ukabila tinkatu ; ukabilkada ; ukabilketa, ukabilka
Pulchellus, a, um, sotil, poxpolin, txukun, apain, xugun
Pulcher, chra, chrum, eder ; ospetsu, goresgarri, aipagarri ; pulchrum est (inf.), ... eder da ; adoretsu, bihozdun, suhar ; oparo, ugari, jori ; pulchrior, pulcherrimus
Pulchre, adb. ederk, ondo, ezinobeki, bikainki ; pulchre negare, indar oroz ukatu ; pulchre ! ondo ! gora !; zorionez ; mihi pulchre est, enetzat guztia oso ondo dago ; osoki, erabat ; pulchrius, pulcherrime
Pulchritudo, dinis, f. edertasun, apaindura, bikaintasun
Pulejum, i, eta **Puleium**, ii, n. bitxingurai (landare) ; usain gozo, apaindura, gozoaldi
Pulex, icis, m. arkakuso, kukuso ; zorri
Pulicosus, a, um, arkakusotsu
Pullarius, ii, m. oilasko sakratuen zaintzaile auguro
Pullatio, onis, f. lokaldi, korokaldi
Pullatus, a, um, jantzi ilundun ; dolu jantzidun ; pullati, mpl. edo pullata turba, zirziluak, gizatzarrak
Pulligo, inis, f. margo ilun
Pullinus, a, um, moxal-, potro-
Pullities, ei, f. habialdi, habiata, lokada
Pullulo, as, are, intr. sortu, hoxitu, gehitu, ugaldo ; hedatu, zabaldu
1. **Pullulus**, a, um, ilun, belxka
2. **Pullulus**, i, m. ene maitetto, ene pottolo, ene urea
Pullum, i, n. margo beltz, jantzi ilun
1. **Pullus**, a, um, ilun, nabar, beltzaran, nabarxka ; pulla vestis, jantzi ilun

- 2. Pullus**, i, m. ume (abere) ; pullus gallinaceus, oilasko, xito, txitxa, oilasko sakratua ; moxal, potro ; haurtxo ; ene maitetto, ene urrea, ene arraroa
Pulmentaris cibus, ogiarekiko janari : haragi saltsa, haragi xehakin, konpota... ; jatekoak ; hegaztientako ore
Pulmentarium, ii, n. ik. pulmentaris cibus
Pulmentum, i, n. ik. pulmentaris cibus
Pulmo, onis, m. biri, biraka, biriki
Pulmonarius, a, um, birikeri-, berieri-
Pulmoneus, a, um, birika-, biriko, birietako
Pulpa, ae, f. haragi, haragimami
Pulpamen, inis, n. haragi, -ki (xeriki), arrainki ; erregosi
Pulpamentum, i, n. ik. pulpamen
Pulpitum, i, n. oholtza, taulada ; mintza aulkia ; antzoki aurre
Puls, pultis, f. ahi, ogale, zihain ; ore
Pulsatio, onis, f. joaldi, jote (atea) ; kaskak
Pulso, as, are, tr. jo, kaskatu, dardarazi (kordak) ; inarrosi, bihotz ukitu ; saihestu, baztertu
1. **Pulsus**, a, um, pello pi.
2. **Pulsus**, us, m. kaska, talka, panpa, joaldi ; inarrosaldi, astinketa ; pulsus venarun, pilpil, pilpira, taupada ; dardara (mus.) ; zirrara
Pultarius, ii, m. ore egosarazteko ontzi
Pultatio, onis, f. kaska, talka ; banba (atean)
Pulticula, ae, f. ahi, ogale, ore
Pultis, puls gen.
Puluto, as, are, tr. jo (atean)
Pulvereus, a, um, hautsezatatu, errautsu
Pulveris, pulvis gen.
Pulvero, as, are, tr. hautsez bete ; intr. hautsez bete izan
Pulverulentus, a, um, errautsu, hautsez betea
Pulvillus, i, m. bururditxo
Pulvinar, aris, n. bururdi, lumardi ; ezkonohe ; mahaiohe ; kala idor
Pulvinarium, ii, n. bururdi, lumardi ; ezkonohe ; mahaiohe ; kala idor
Pulvinatus, a, um, bururdierako, betea, -statua
Pulvinus, i, m. bururdi ; ipurpeko, aulkia, jarleku ; baratzesail, baratzesenda
Pulvis, eris, m. hauts, errauts ; glebas in pulverem resolvere, lur sokilak porrokatu, aratu, ildautsi ; ondar ; harrobi ; lansail ; akidura ; borroka ; forensis pulvis, forumeko liskarrak ; palma sine pulvere, borrokagabe palma irabazia ; homo a pulvere, geometro ; hilien hautsak
Pumex, icis, m. toba, harrigeldo ; aquam a pumice postulare, (tobatik hora atera nahi), ezinezkoa eskatu, ametsetako lukainka, antsoat joan ; harkaitz, botxu
Pumicatus, a, um, tobatzatatu, legundu
Pumiceus, a, um, toba-
Pumicosus, a, um, tobatsu, harro, fardo
Pumilio, onis, f. m. epotx, ñaino
1. **Pumilus**, a, um, txiki
2. **Pumilus**, i, m. epotx
Punctim, adb. puntzetaz
Punctum, i, n. zizta, ziztada ; xaki, piko ; tita, tilet ; tanto ; botz, hautu ; omne tulit punctum, botz guztiak bildu ditu ; zati (hitzaldi) ; lursail, puska ; arte, une, menuto ; puncto temporis, batbatean ; esalditxo
1. **Punctus**, a, um, pungo pi. ; labur
2. **Punctus**, us, m. zizta ; tanto, ttitta, tilet
Pungo, is, ere, pupugi, punctum, tr. ziztatua, zulatu ; kitzikatu, zitzikatu, oinaztatu
Punicanus, a, um, kartagoar
Punice, adb. kartagoeraz
Puniceus, a, um, gorribizi
Punicum, i, n. mingrana
Punicus, a, um, Kartago-, Kartagoko ; punica fides, Kartago fede (maltzurkeria) ; punica malus edo arbor, mingranaondo ; punicum pomum, mingrana ; gorribizi
Punio, is, ire, ivi, itum, tr. zigortu ; apendu
Punior, iris, iri, itus sum, dep. tr. zigortu ; apendu
Punitio, onis, f. zigorketa, zigorraldi
Punitor, oris, m. zigortzaile ; apentzaile
Pupa, ae, f. panpina
Pupilla, ae, f. zurtz, humezurtz, jaurriapeko (neskatila) ; betsein, beginini
Pupillaris, e, jaurriapeko-, jaurriapekoaren ; betsein-, beginini-, begininiko
Pupillus, i, m. zurtz, haurzurtz, jaurriapeko
Puppis, is, f. txopa, untzigibel ; untzi
Pupugi, pungo perf.
Pupula, ae, f. betsein, beginini

Pupus, i, m. puttiko, multitxo
Pure, adb. garbiki ; argiki ; apainki (idazkera) ; txit, erabat, oso
Purgamen, inis, n. zikinkeria, zaborreria ; hobenordain, espe
Purgamentum, i, n. zikinkeria, zaborreria ; purgamenta urbis, hiriko zikinkeriak ; doilor, gizatxar, ezerez
Purgatio, onis, f. garbiketa, garbikuntza ; aringarri (sendagailu) ; hobenordain, espe ; zuribide
Purgo, as, are, tr. garbitu, txahutu ; purgare domum muribus, etxetik arratoiak ohildu ; kendu, baztertu ; purgare rudera, zaborrak kendu ; purgare metum, beldurra baztertu ; ordaindu, zuritu, errugabetu ; purgare suspicionem, bere burua zuritu ; purgare innocentiam, bere errugabetasuna agerarazi
Purificatio, onis, f. garbikuntza
Puriflico, as, are, tr. garbitu, zuritu, txahutu
Purpura, ae, f. purpura (maskor) ; gorribizi ; oihalgorri (handikiena) ; magistratuak, kontsulgoa, enperadoretza
Purpurasco, is, ere, intr. gorritu
1. **Purpuratus**, a, um, gorribiziz jantzia
2. **Purpuratus**, i, m. handiki
Purpleus, a, um, gorribizi, gorribeltz, gorri, ilun, belzkaran ; purpureum pallium, soingaineko gorribizi ; gorribizidun, jantzigorridun ; distiratsu
Purpurtissatus, a, um, gorribeltz, larruapaindua
Purpurissum, i, n. gorribizi ; larruapain
Purulente, adb. zornatsuki
Purulentus, a, um, zornatsu, gerletsu, hirotu
Purum, i, n. aire, egurats
Purus, a, um, garbi, argi, zohardi, zuri, xahu, husgabe, notagabe, nokugabe ; purae manus, eskuak garbi ; purum caelum, zero zohardi ; huts, soil, apainduragabe ; pura toga, toga (gorribizigabe) ; purissima mella, eztii garbi garbiena ; sakratua ; jator, zuzen (idazkera) ; baldintzagabe
Pus, uris, n. zorne, zorna, hiro
Pusillum, adb. gutxi
Pusillus, a, um, oso txiki ; ahul, baliogabe ; pusillus animus, gogo txar
Pusio, onis, m. puttiko, multitxo
Pustula, ae, f. zakar, pikorta, printz, maskurio ; punpuila
Pusula, ae, f. zakar, maskurio ; isapel, suazal
Pusulatus, a, um, zakardun, pikordun ; urtu (metal)
Pusulosus, a, um, zakartsu, pikortsu
Puta, puto againtaldi ; adb. ezar dezagun, hau da, hots, adibidez
Putamen, inis, n. kusku, koskor, maskor
Putatio, onis, f. kimaketa, mozketa
Putator, oris, m. motzaile, kimatziale
Puteal, alis, n. putzu hegi ; puteal, diruzainen forumeko tokia
Putealis, e, putzu-, putzuaren, putzuko
Puteanus, a, um, putzu-, putzuaren, putzuko
Putearius, ii, m. putzuegile
Puteo, es, ere, ui, intr. kirastu
Puteoli, orum, mpl. Puteolo, Kanpaniako hiri
Puter, tris, tre, ustel, usteldua ; hardun, harjoa ; bera, guri, uxter, xehegarri
Putesco, Putisco, is, ere, iui, intr. usteldu
Puteus, i, m. putzu, uhaska
Putide, adb. itxurakeriaz (idazki)
Putidiusculus, a, um, itxurati, harro, burgoi
Putidulus, a, um, itxurati, harro, burgoi
Putidus, a, um, kirasdun, kiratsu, ustel ; itxurati, harro, burgoi
1. **Puto**, as, are, tr. hausnartu, gogoetatu ; aztertu ; multa secum putans, gogoeta asko eginez ; balioztatu, preziatu, goratu, goretzi ; putare denariis quadringtonitis, lau ehun denario preziatu ; putare magni, pluris, asko goretzi, gehiago goretzi ; putare pro nihilo, gutxietsi, pustatu ; uste izan, iduritu ; puta te dicere causam, ezar ezazu zure auzia zuritzen duzula ; putat videsse, uste du ikusi duela ; puto, ut puto, iduri zait ; putes, putares, iduri luke
2. **Puto**, as, are, tr. kimatu, moztu ; zuritu (barazkiak) ; zuzendu (kontuak) ; kopuratu, zenbatu
Putredo, inis, f. usteldura
Putrefacio, is, ere, feci, factum, tr. usteldu ; andeatu, galdu
Putrefio, is, fieri, factus sum, putrefacio pas. usteldu, andeatu, galdu, ezereztu
Putresco, is, ere, trui, intr. usteldu, tzustatu, hirotu ; bigundu (lurra)
Putridus, a, um, ustel, andeatau ; harjoa ; bera, guri, zimel
Putris, e, ik. puter
Putus, a, um, garbi, garbitua, nahasgabe, huts ; putissimae orationes, hitzaldi ondo landuak, orraztuak
Pucta, Pyctes, ae, m. ukabilkari ; oilarrauzka, oilargudu
Pygmasi, orum, mpl. pigmeoak, ipotx herri alegiazko
Pygmasus, a, um pigmeo-
Pylades, is eta ae, m. Pilades, Oresteren adiskidea ; Pilades (adiskide ona)
Pyladeus, a, um, (adiskide) leial, on, atxikia, zuhur

Pylae, arum, fpl. ateak, ateka, mendaitea ; Termopilak, Etako mendaitea
Pyra, ae, f. sendor, txondar
Pyramidatus, a, um, piramidal
Pyramis, idis, f. piramida
Pyrenaei montes, mpl. **Pyrenaeus**, i, m. Ahuinamendi
Pyrene, es, f. Ahuinamendi
Pyrites, ae, m. piritia, xalur
Pyropus, i, m. sardigorri
Pyrrha, ae, eta **Phyrre**, es, f. Pirra, Deukalionen ama
Pyrricha, ae, eta **Pyrriche**, es, f. Pirrika, espatarren gudu dantza
Pyrrho, onis, m. Pirron, filosofo, talde septikoaren buru
Pyrrhonii, orum, mpl. pirronarrak, Pirronen ikasleak, septikoak
Pyrrhus, i, m. Pirrus edo Neoptolemo, Akilesen semea ; Pirrus, Epirako errege
Pythagoras, ae, m. Pitagoras, Samoseko, greziar filosofo
Pythagoreus, Pythagoricus, a, um, Pitagoras-, Pitagorasen ; iz. mpl. pitagorastarrak
1. **Pythia**, ae, f. Pitia edo Pitonisa, Delfon Apolonen apaizsa
2. **Pythia**, orum, npl. jai pitiaokoak, Apolonen omenetan
Pythicus, a, um, Pitia-, Pitia
Pythius, a, um, Pitia-, Pitia ; Pythius Apollo, Apolon Pitia
Pytho, us, f. Pito, haraintzine Delfo
Python, onis, m. Piton, Apolonek ero sugea
Pyxis, idis, f. ikuzigailu kutxatila

Q

1. **Qua**, qui eta quis abl.f.s. ; quis = aliquis nom. eta abl. f. s.
 2. **Qua**, (via), lokailu eta adb. nondik, non ; eadem, qua ceteri, fugit, besteen alde beretik ihes egin zuen ; bezala, arabera, adina, bezain, bezainbat ; qua ...qua..., gainti bat... beste bat..., alde bat...beste bat... ; qua consules, qua exercitus, kontsuluak gudutaldeak bezala, kontsuluak gudutaldea bezainbeste ; galdezka. nondik ? nola ? zer moduz ?
- Quacumque**, **Quacunque**, lokailu eta adb. non eta, nondik eta, zoin nahi bidez
- Quadamtenus**, adb. hein batean, apur bat, pixka bat
- Quadra**, ae, f. mahai karratu, lauki
- Quadrabenarius**, a, um, berrogei-, berrogeiko ; berrogei urtetako
- Quadrabenii**, ae, a, berrogei ; berrogei batean edo bana
- Quadragesima**, ae, f. (pars), berrogeigarren (zerga)
- Quadragesimus**, a, um, berrogeigarren
- Quadragiens**, **Quadragies**, adb. berrogei aldiz, bider
- Quadranginta**, deklinaezin, berrogei
- Quadrangulus**, a, um, lauzokodun, laukantoiko
- Quadrans**, antis, m. laurden ; heres ex quadrante, laurden batez oinordeko ; asaren laudenaren dirua ; baliogabeko dirua ; liberaren laurdena (82 gr.) ; lur neurri (6 are)
- Quadrantal**, alis, n. kubu ; eduki neurri (26 l.)
- Quadrantalis**, e, laurden bateko
- Quadrantarius**, a, um, laurden, laurdeneko ; lau aseko balio
- Quadratio**, onis, f. lauki
- Quadratum**, i, n. lauki
- Quadratus**, a, um, quadro pi. laukatua, lauzkatua ; quadratus lapis, harri laukatua ; lauki berdin, lauki luze ; quadratum agmen, batailoi lauki ; pes quadratum, oin lauki ; neurkideko, ondo eratua ; landua (idazkera)
- Quadriduum**, i, n. lau egun arte, epe
- Quadiennium**, ii, n. lau urte arte, epe
- Quadrifarium**, adb. lau zatitan
- Quadrifidus**, a, um, lau zatitan erdibitua ; lau muturdun , lau puzkatan zatitua
- Quadriforis**, e, lau irekiduradun
- Quadriga**, ae, eta **Quadrigae**, arum, fpl. lau abereen uztarri ; quadriga, kuadriga, lau zaldizko gurdi ; quadrigis, laster, lauoinka, lauhazka ; navibus atque quadrigis, ahal oroz, ahalbide guztiz
- Quadrigarius**, a, um, gurdi- ; iz. m kuadriga gidari
- Quadrigatus**, i, m. diru kuadriga itxuradun
- Quadrigeminus**, a, um, lau kopuruko
- Quadrigula**, ae, eta **Quadrigulae**, arum, fpl. kuadrigatxo
- Quadrifugis**, e ; **Quadrijugus**, a, um, lau zaldizko gurdi-, kuadriga- ; quadrijugi eta quadrijuges equi, lau zaldizko gurdi, kuadriga
- Quadrilibris**, e, lau liberako (hazta)
- Quadrimitas**, us, m. lau urte
- Quadrimestris**, e, lau hilabeteko
- Quadrimulus**, **Quadrimus**, a, um, lau urtetako
- Quadringenarius**, a, um, lau ehuneko
- Quadrigeni**, ae, a, lau ehun batean, lau ehun bana
- Quadringtonesimus**, a, um, ehuneko laurden
- Quadringtoni**, ae, a, lau ehun
- Quadringtoniens**, **Quadringtonties**, adb. lau ehun bider, aldiz
- Quadrini**, a, um, lauko
- Quadripartito**, adb. lau puzketan
- Quadripartitus**, a, um, lau zatiko
- Quadriremis**, is, f. lau mailako arraun
- Quadrivium**, ii, n. bidarte, bidegurutze
- Quadro**, as, are, tr. laukitu ; egokitu, landu, bikaindu ; lauki berdin izan, neurkideko izan ; egoki izan, erara izan, doi izan ; quadrare in aliquem, norbaiti ongi bazoakio
- Quadrum**, i, n. lauki berdin ; neurkidetasun, arauen araberatasun
- Quadrupedans**, antis, lauoindun ; lauoinka, lauzaka doana ; zaldi
- Quadrupedia**, ium, npl. lauoineko, lauzangodun
- Quadrupes**, edis, lauoindun ; lauoinka, lahapoka doana ; iz. f.m. lauoindun
- Quadruplator**, oris, m. salatzaire (leporatuaren ontasun laurdena lortzen zuen)
- Quadruplex**, icis, laukote, laukoitz

Quadruplicato, adb. lau aldiz honenbeste
Quadruplico, as, are, tr. laukoitzu
Quadruplum, i, n. laukote, laukoitz ; quadruplo minor, lau bider txikiago
Quadruplus, a, um, laukoitz
Quae, ik. qui eta quis
Quaerito, as, are, tr. etengabe, taigabe bilatu ; eskatu, galdetu, galde egin
Quaero, is, ere, sivi edo sii, situm, tr. bilatu, aztertu, aurkitu ; quaerere locum in quo ..., toki bat lilatu non... ; ardietsi, lortu ; quaerere sibi edo alicui honores, beretzat edo besteentzat omen bila ibili ; eskatu, galdetu, galdekatu, itaundu ; quaerere ex, edo ab, edo de aliquo, norbaiti galde egin ; quaerere num, cur, quare, galdetu ea, zergatik ; azterketa, galdeketa egin ; oinazetu ; quaerere de pecunias repetundis, ohointzagatik jaukitu, auziratu ; quaerere de servo in dominum, esklabua oinazetu nausiare salatzeko ; behar izan ; vitis quaerit putare, mahastiak kimatu behar du
Quaesisse, Quaesisset, ik. quaevisse...
Quaesitio, onis, f. oinaze
Quaesitor, oris, m. bilatzaire, sinesgogor ; epaile argitzaire
Quaesitum, i, n. irabazia, metatua, bildua ; quae sita, hornidurak, anoa ; itaun, eske
1. **Quaesitus**, a, um, quaero pi. ; adj. bakan, dotide, itxurati, bikain
2. **Quaesitus**, us, m. -keria ; handikeria
Quaesivi, quaero eta quaeoso perf.
Quaeso, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. eskatu, arrendu, otoitzu, otoi ; a vobis quae so, ut... otoi, zuek... ; quae so, otoi
Quaesticulus, i, m. irabazitxo
Quaestio, onis, f. bilaketa, azterketa ; arazo, eztaibada, azalkizun ; quaestio est an..., jakin behar da ea... ; quaestionem habere de aliqua re, gai bat eztabajadu ; galdeketa, jaukimene ; quaestionem instituere de, ... argitu, -z aztertu ; judex quaestionis, epaile argitzaire ; oinaze ; quaestionem habere de servo, esklabua oinazetu ; quaestiones perpetuae, epaimahai betikoa ; quaestiones extraordinariae, epaimahai ezohizkoia
Quaestiuncula, ae, f. arazotxo, korapilotxo
Quaestor, oris, m. kuestore
Quaestorium, ii, n. kuestoretegi
1. **Quaestorius**, a, um, kuestore-, kuestoregoa ; aetate quaestorius, kuestoregoako adineko
2. **Questorius**, ii, m. kuestore ohi
Quaestuosius, adb. balioskiago
Quaestuosus, a, um, mesedegarri, onuragarri, emankor, ekarkor ; aberastua, aberats ; zeken, zikoitz
Quaestura, ae, f. kuestorgoa
Quaestus, us, m. irabazi, hobari ; mediocri quaestu contentum esse, irabazi neurridunaz aski izan ; illi omnia quaestui erant, gauza guztiez baliatzen zen, gauza guztietan irabazle izan ; irabazpide, bizibide
Qualibet, adb. nolabait
Qualis, e, den bezala, den bezalako, zertan ; cernis quales sint, ikusten duk zertan diren ; talis edo beste holako hitz baten ondoren ; talis erat qualem te esse cernimus, hi ikusten haugun bezala zen ; qualis... talis..., nola... hala... ; qualis pater, talis filius, nola aita, hala semea ; iduri ; quales fugiunt columbae, ihes doatzan usoak iduri ; harridura, hei mihi ! qualis erat, oi ! zer kinka txarrean zagon !
Qualicumque, qualecumque, **Qualicunque**, edozer, edonolako
Qualislibet, qualelibet, nolanahiko
Qualitas, atis, f. tasun, zeintasun ; bereitzasun, berezko
Qualiter, adb. bezala ; galde ; nola ?
Qualitercumque, Qualitercunque, adb. nolanahi, zer nahi den, dena dela
Qualubet, adb. nolabait
Qualus, i, m. zare, saski, otarre
Quam, adb. baino, bezain ; tam molestus quam peritus, antzetsu bezain apal ; tam doctus quam qui maxime, ahalik jakutunena ; (superlatiboarekin) quam celerrime edo quam celerrime potest, ahalik azkarrena ; quam maximas potest copias legit, ahalik gehien gudulari biltzen du ; quam magnis itineribus, ahalik lasterrera ; (konparatiboarekin) fortius quam felicius, lorpenez baino adore gehiagoz ; lautius quam pro opibus, bere ahalak baino ospetsukiago, gravius vulneratus est quam ut viveret, bizirik egoteko zauritrikegi izan zen ; (ezberdina eta denbora) nihil aliud quam, ezer besterik... baino ; die quinto quam, bost egun... ondoren ; (galde edo harridura) zein ; quam pulcher est, zein eder den ! ; quam lepide dicit, zein ederki hitz egiten duen ! ; scis quam piger sit, badekik zein alferrra den !
Quamdui, lokailu eta adb. deno, noiznahi, edonoiz ; quamdui regnavit, errege izan zeno ; zenbat denbora ? noizdanik ?
Quamdudum, adb. noizdanik ?
Quamlibet, adb. nahi bezainbeste ; lokailu. ba-, baldin ba-, -z kero
Quamobrem, adb. eta lokailu. bada, beraz, horrentatik ; galde. Zertan ? Zergatik ?
Quamplures, a, txit asko
Quamplurimus, a, um, ahalik anitzena, arraz asko
Quampridem, adb. aspaldi, aspaldidanik
Quamprimum, adb. ahalik goizikienik
Quamquam, lokailu. ... arren, -gatik ; ... ere ; nahizta..., nahiz... ; quamquam excellebat abstinentia, esku zabal agertzen zen arren, esku zabal agertzen bazen ere ; nahiz esku zabal agertzen zen ; haatik, hala ere, hala eta guztiz ere
Quamvis, adb. ahalaz, adina, bezain, bezainbeste ; lokailu. ... arren, -gatik ; ... ere ; nahiz... ; quamquam vis careret dixitiis, behartsu izanagatik, izan arren, izan ere
Quanam, adb. zein aldetik ? nondik ? Nola ?

Quandiu, ik. quamdiu
Quando, lokailu. -nean ; -duenean ; -la, -larik ; adb. galde. noiz ? ; si, ne, num...ostean : noiztenka, batzuetan, noiz eta behin, ustekabean
Quandocumque, **Quandocunque**, lokailu. -n aldi oroz, -n bakoitzean ; adb. edonoiz, noiznahi, behin, behin edo beste
 1. **Quandoque** = et quando
 2. **Quandoque**, lokailu. -nean, -duenean, -n aldi oroz, -n bakoitzean ; adb. edonoiz, noiznahi, behin edo beste
Quandoquidem, lokailu. bait-, - gero
Quanquam, lokailu. ik. quamquam
Quanti, adb. tanti ondoren ; emit tanti quanti Pythius voluit, ematen du Pitius nahi duena ; zenbatetan : quanti quanti, nahi ala ez, baitezpada, edo mandoak adar ; galde. zenbatean ? ; vide quanti apud me sis, ikus zer axola dudan hitzaz
Quantillus, a, um, hain txikia, oso txikia
Quantitas, atis, f. askotasun
Quanto, adb. tanto-rekin ; tanto modestior quanto doctior erat, jakitunago eta apalago zegoen ; hanbatez apalago zen zonbatez jakitunago ; quanto diutius exspecto, tanto spes fit minor, igurikitza luzeago eta itxaropena ahulago ; galde. zenbat ; quanto praestat, zenbat ez da hobe ! zenbat ez du balio handiagoa !
Quantopere, tantopere ondoren, adb. (zenbat) ... hanbat ; galde. zenbat
Quantulum, i, n. (eta tantulum) bezain gutxi ; galde. zein gutxi
Quantulus, a, um, zein txiki ; (eta tantulus) bezain txiki
Quantuluscumque, **Quantuluscunque**, acumque, umcumque, hain txiki non, hain txiki izanagatik ; mea quantulacumque est facultas, nere ahalmena hain txiki izanagatik
Quantulusquisque, aquaeque, umquodque, zenbat ere txiki baita
 1. **Quantum**, i, n. kopuru bera, bezain beste ; quantum pecuniae erat ei, bere diru guztia
 2. **Quantum**, adb. zenbat ; bezain beste
Quantumcumque, **Quantumcunque**, adb. bezain beste
Quantumlibet, adb. gorenear
 1. **Quantumvis**, n. ik. quantusvis
 2. **Quantumvis**, adb. eta lokailu. nahia oro, nahi bezain beste ; arren, nahiz eta
Quantus, a, um, (tantis...) ; non ; tanta maestitia quantam, histura hain sakona non... ; bezain handi, bezain beste ; pecunia, quantam vellent, diru, nahi zuketen bezain beste ; galde. eta harridura. zein ?, zein !; zein handi ? zein handi ! quantae clades ! zein hondamendiak ! zein hondamendi handiak !
Quantuscumque, **Quantuscunque**, acumque, umcumque, zein handi ; edozein ; quanticumque (pretii), edozein baliotan
Quantuslibet, alibet, umlibet, edozein, zein handi ere dela
Quantusvis, avis, umvis, den handiena, zein handi izanagatik
Quapropter, adb. horregatik ; galde. zergatik ?
Quaqua, adb. nonahi ere
Quaquam, adb. baitezpada, zernahi den, nontik nahi den
Quaquaversus, adb. alde guztietatik
Quare, adb. horregatik, beraz, bada ; lokailu. -gatik, nahiz eta, -ko ; galde. zergatik ?
Quarta, ae, ik. quartus
Quartana, ae edo **Quartana febris**, helgaitz laurden
Quartani, orum, mpl. legioi laugarreneko gudulariak
Quartarius, ii, m. laurdenea
Quarto, adb. laugarrenez, laugarrenekoz
 1. **Quartum**, adb. laugarren aldiko
 2. **Quartum**, i, n. laurdenea
Quartus, a, um, laugarren ; quarta pars, laurdenea
Quartusdecimus, tadecima, tumdecimum, hamalaugarren
Quasi, lokailu. ba-, baldin ba- ; proinde quasi, ba-, baldin ba- ; quasi vero, bada bezala (barrez) ; quasi vero me pudeat, lotza banu bezala ; hala ; adb. hor nonbait, egiaz esatera ; ia,
Quasillus, i, n. eta **Quasillus**, i, m. otarre
Quassabilis, e, kordokagarri, astingarri
Quassans, antis, quasso po. ; adj. kordoka, dardar, ikara
Quassatio, onis, f. inarrosaldi, astinketa
Quasso, as, are, tr. inarrosi, astindu
Quassus, a, um, quatio pi.
Quatefacio, is, ere, feci, factum, tr. kordokatu, inarrosi
Quatenus, adb. galde. noraino, zer heinetaraino ; noizartino, zenbatez ; lokailu. bezala, bait
Quater, adb. lau aldiz, lau bider
Quaterdeciens, **Quaterdecies**, adb. hamalau aldiz, hamalau bider
Quaterni, ae, a, launazka ; lau batean ; lau bana ; quaterni versus, lau bertsutako ; lau
Quatinus, ik. quatenus
Quatio, is, ere, quasi, quassum, tr. inarrosi ; jaso (azkona) ; irauli, uzkaili, kordokarazi ; ukitu, aztoratu, kezkatu
Quatriuum, i, n. lau egun arte
Quattuor, deklinaezin. lau
Quattuordeciens, **Quattuordecies**, adb. hamalau aldiz, hamalau bider

Quattuordecim, deklinaezin. hamalau ; antzokian, zaldunen hamalau alkiak

Quatuor...ik. quattuor

Quavis, adb. dena dela, nola nahi ere, ahal oroz

Que, lokailu hitzaren ondoren. eta ; regesque ducesque, eta erregeak eta aitzindariak ; edo ; bestalde, ere ; baina, alderantziz ; beraz, bada

Quies = quibus

Quemadmodum, adb. eta lokailu. bezala, arabera, gisa bera ; quemadmodum spero, uste dutan bezala ; sic, ita, item lagunekin : bezala ; galde. nola ?

Queo, is, ire, ivi eta ii, itum, tr. ahal izan, gai izan

Quercetum, i, n. hariztoi, harizti, artadi

Querceus, a, um, haritz-, arte- ; haritezko

Quercinus, a, um, haritz-, arte- ; haritezko, artezko

Quercus, us, f. haritz, arte ; aberri korona

Querela, ae, f. zinkurin, kexa, salaketa ; kanka, oihumin ; kantu (hegazti) ; soinu ; gaitz, min

Queribundus, a, um, kurrinkari, zinkurinkari

Querimonia, ae, f. zinkurin, salaketa ; querimoniam habere de...-z kexu izan ; urriki, nahigabe ; eztabaida, liskar, gataska

Querneus, Quernus, a, um, haritz, haritezko

Queror, eris, i, questus sum, dep. zinkurin egin, kexu izan, kexatu ; queri fatum suum, bere zoria deitoratu, auhendatu ; queri cum aliquo, norbaitentzat kexu izan ; queri de re, zerbaitez kexu izan ; auziratu ; zinkurin egin, hasperen egin ; urrumatu ; txio egin

Querquedula, ae, f. ahatetxiki, zarzeta

Querquetulanus mons, m. Kuerketulano mendia edo Zelio mendia, Errroman ; Querquetulana porta, Kuerketulano atea

Querulus, a, um, zinkurinkari, atsekabeztatu ; herosti

1. **Questus**, a, um, queror pi.
2. **Questus**, us, m. zinkurin, kurrrinka, mindurika ; salaketa, erasia

1. **Qui**, quae, quod, izenorde. -n, -na, -la, -lako ; bait- ; -teko ; ratio, qua nihil est divinius, gogoa, ezer besterik ez baita jainkozkoagorik ; quod cum animadvertisset Caesar, Zesarek hauteman beitzuen ; lokailu bezala. eta, ezen, baina ; valida vox conscientiae, quam qui neglegent, kontzentziaren ahotsa azkar dago, baina entzungo ez dutenak (ek)... ; hospes, qui nihil suspicaretur, arrotza(k), ezer ez baitzen somatzen ; regem petiere qui compesceret, erregea eskatu zuten zanpatzeko ; non is es qui nescias, ez zare jakingabe ; eadem utilitatis, quae honestatis est, regula, onaren eta zuzenaren araua bera dago ; quae tua natura est, zure izaera ikusi ta

2. **Qui**, quae, quod, adj. -n, -na ; hau, hori, hora ; quibus de rebus Caesar certior factus, gertakari horietzaz argiturik, Zesar... ; galde eta harridura. quod negotium geris ? zer ari hiz ? ; qui clamor ! zer oihua !

3. **Qui edo Quis**, quae edo qua, quod, mugagabea. nor edo nor, norbait ; zer edo zer, zerbait

4. **Qui**, galde adb. ; zeharrezkoa. zerekint, zertan, zertaz, -ko ; qui efferretur, vix reliquit, bere ehorzketen ordaitzekoa doi doia utzi zuen ; zuzenezkaoa. nola ? zergatik ? zenbat ? ; qui fit ut... ? nondik da... ? ; harridura adb. qui tibi di irati (sint) ! Jainkoek lotsaraz hazaten !

Quia, lokailu. -lako, zeren, bait-

Quianam, adb. zergatik bada ?

Quiane, adb. -lako da ? bait- da ?

Quibo, queo geroaldia

Quicquam, Quicquid, ik. quidquam, quidquid

Quicum = quocum, quacum, quibuscum

Quicumque, Quicunque, quaecumque, quodcumque ; izenorde eta adj. edonor, nornahi ; edozer, zernahi ; quacumque ratione, zernahi gisaz

Quid, quis akus. s. n. galde zuzenezko izenorde. zer ? quid istud ad nos ? zertarako hori guretzat ? zer zaigu hori ? ; quid tibi ego aetatis videor ? zer adin dutan uste duk ? ; quid huic cum ...? zer ikustekorik du horrek ...-kin ? ; quid tum, quid inde ? zer esan ? ; quid vero, quid ergo, quid enim ? zer ? zer bada ? ; galde zeharrezko. zer ; nescivit quid responderet, ez zakien zer esan ; mugagabea. zerbait ; si quid habes novi, zerbait berri balin badakik ; adb. zergatik ?

1. **Quidam**, quaedam, quiddam, izenorde mugagabe. norbait, zerbait
2. **Quidam**, quaedam, quoddam, adj. mugagabe. bat, batzuek, batzu

Quidem, adb. noski, bai noski, segurik, segurki, prefosta ; te quidem est scelerior nemo, segur hi baino gaiztoagorik ez da ; bada, beraz, alabaina, hala ere, bederen ; fidelis quidem certe, bai noski hitzekoa ; bai eta, ere, oraino, izan ere, hain zuzen ; et quidem uno die, bai eta hori egun bakar batez ; ne...quidem, ez eta ; cum quidem, hain zuzen ...-la

Quidni, adb. zergatik ez ?

Quidpiam, ik. quispiam

Quidquam, ik. quisquam

Quidque, ik. quisque

Quidquid, quisquis n. guztia, dena, oro ; quidquid deorum, jainko guztiak ; quiqid caedis erit, izan ziren sakaila guztiak, izan ziren sakailak oro

Quidvis, ik. quivis

Quies, etis, f. atseden, jabalaldi, lasaitasun, baretasun ; nulla quies ab armis dabatur, taigabe gudukatzen ziren ; lo, amets ; quieti se dare, quietem capere, loak hartu, loari eman ; herio, atseden betiko

Quiesco, is, ere, quievi, quietum, intr. atseden hartu, geldi egon, baretu ; quiescere in pugna, guduan ez parte hartu ; lo egin, hil izan ; ez urduritu, ez uzkurtu ; utzi ; isildu

Quiesse, Quiessem, ik. quievisse, quievissim

Quiete, adb. geldiro, astiro, eztiki, lasaiki, haserregabe
Quietus, a, um, bare, baketsu, geldi ; qujeta Gallia, Galia baketua ; lo ; axolagabe ; ezti, otzan, isil
Quii, ik. qui vi
 1. **Quilibet**, quaelibet, quidlibet, izenorde mugagabea. edonor, zeinahi ; edozer, zernahi ; quilibet unus, edonor, zeinahi
 2. **Quilibet**, quaelibet, quodlibet, adj. mugagabea. edonor, edozer ; guztia
Quin, adb. nola ez ? zergatik ez ? ; quin tu loqueris ? zergatik ez haiz mintzatzen ; oi, mintza hadi ! agintaldiarekin : oi !, bada ! quin sic attendite, beha zakitzadate, entzun apur bat ; quin edo quin imo, bai eta, ere, bestalde, gehiago ; quin contra, baina, ordea, berriz ; esanaldi ezezko edo galdezkoaren ondoren : gabe, orde ; neminem aspiciebat quin eum compelleret, inor ez zuen ikusten hari dei egin gabe, hari hertsatu gabe ; non possum quin dicam, ez naiteke egon mintzatu gabe ; dudazko aditzarekin : dubitabant quin vindicarent, apentzera ez ziren haizu ; quin= ut ille non, nor(k) ez, zer(k)) ez ; non multum abest quin, doidoa ... -n (gutxiz egin du nor (zer) ... ez -n)
Quinam, ik. quisnam 1. eta 2.
Quinarius, ii, m. bost aseko diru paska
Quincuncialis, e, hiruzuloan, lukana
Quincunx, uncis, m. oso baten hamarrena ; bost ontza ; lukana, hiruzulo
Quindeciens, Quindecies, adb. hamabost aldiz, bider
Quindecim, deklinaezin, hamabost
Quindecimprimi, orum, mpl. herriko hamabost magistratu lehenak
Quindecimviri, orum eta um,mpl. kuindezinbiroak, batzordeko hamabost lagunak
Quindeni, ae, a, bakoitzak hamabost, hamabosna ; hamabost
Quine, quaene, quodne, -na da ?
Quinetiam, ik. quin
Quingenarius, a, um, bostehuneko
Quingeni, ae, a, bakoitzak bostehun, bostehuna, bostehun batera ; bostehun
Quingentesimus, a, um, bostehungarren
Quingenti, ae, a, bostehun
Quingentiens, Quingenties, adb. bostehun aldiz, bider ; quigentiens sestertium, berrogeita hamar milioi sestertzio
Quini, ae, a, bost batera ; bosnaka, bakoitzak bost, bosna; bost
Quinideni, ae, a, bakoitzak hamabost, hamabosna ; hamabost
Quinimo, k. quin eta nimo
Quinivicieni, ae, a, bakoitzak hogeita bost, hogeita bosna ; hogeita bost
Quinquagenarius, a, um, berrogei- ; quinquegenarius homo, berrogeita hamar urtetako gizona
Quinquageni, ae, a, berrogeita hamar batera, berrogeitamar bakoitzari ; berrogeitahamar
Quinquagiens, Quinquagies, adb. berrogeita hamar aldiz, bider
Quinquaginta, deklinaezin. berrogeita hamar
Quinquatria, iorum, npl. edo **Quinquatus**, uum, fpl. Kuinkuartoak, Minebaren omenetako jaiak, martxoko idesetarik bost egunen ondoren ; Quinquatus minores, Kuinkuarto txikiak, ekainako idesetan
Quinque, deklinaezin. bost
Quinquefolius, a, um, bost hostodun
Quinquennalis, e, bost urteroko ; bost urteko
Quinquennis, e, bost urtetako ; bost urteroko
Quinquennium, ii, n. bost urte
Quinquepartito, adb. bost zatiko
Quinqueprimi, orum, mpl. herriko bost lehen handikiak
Quiqueremis, is, f. edo **Quinqueremis navis**, bost arraun mailako untzia
Quinquevir, viri, m. kuinkuebir ; pl. kuinkuebirak, bost magistratu kudeatzailen batzordea
Quinqueviratus, us, m. kuinkuebirgoa
Quinquiens, Quinquies, adb. bost aldiz, bider
Quinquiplico, as, are, tr. boskoitzu
Quinquadecimani, orum, mpl. legioi bosgarrenaren gudulariak
Quintanus, a, um, bosnaka ; bosgarren- ; iz. mpl. legioi bosgarrenaren gudulariak
Quintilis, is m. edo **Quintilis mensis**, uztaila (urte erramatarraren bosgarren hilabetea)
Quinto, adb. bosgarrenez
Quintum, adb. bosgarren aldkoz
Quintus, a, um, bosgarren ; quinta pars, bosten
Quintusdecimus, adecima, umdecimum, hamabosgarren
Quippe, adb. egiaz, zinez, bai noski ; bezala, esan nahi baita ; zeren, bait- ; quippe reputans, zeren gogartzen zuen ; quippe ut... zeren... ; quippe qui, -z gero
Quippiam, quispiam
 1. **Quique**, quisque pl.
 2. **Quique** = et qui
Quirina, ae, f. Kuirina gizelia, leinua
Quirinalis, e, Kuirino- (Romulo-) ; Quirinalis collis, Kuirinala ; iz. npl. Quirinalia, ium edo iorum, Kuirinalak, Kuirinoren omenetako jaiak (otsailaren 17)
 1. **Quirinus**, a, um, ik. kuirinalis
 2. **Quirinus**, i, m. Kuirino, Romuloren hil ondoko deitura

- Quiris**, is, f. azkon, gezi
- Quiris**, itis, m. erromatar hiritar ; erromatar, herriko ; ik. quirites
- Quiritatio**, onis, f. eta **Quiritatus**, us, m. izudura oihu
- Quirites**, um eta ium, mpl. kiritoarrak, erromatarra ; jus Quiritium, herrilege ; herrikoak
- Quirito**, as, are, intr. eta **Quiritor**, aris, ari, dep. intr. oihu egin
- Quis**, quae, quid ? galde izenorde. nor, zein ?
- Quis**, quae, quod, galde adj. zer, zein ; quis senator, zein senadore(k)
- Quis**, quae edo qua, quid, quod, mugagabea. norbait, zerbait, inor, ezer, batzu, batzuk ; si quis dixerit, norbaitek esan baleza
- Quis, Queis** = quibus
- Quisnam**, quaaenam, quidnam, quodnam, galde. nor(k) ; zer(k) ; zein(ek)
- Quispiam**, quaepiam, quidpiam, quodpiam, mugagabea. norbait, zerbait, bat, batzu ; adb. apur, gutxi
- Quisquam**, quaequam, quidquam edo quicquam, norbait, zerbait ; adb. zerbaitetan
- Quisque**, quaeque, quidque, quodque, mugagabea. bakoitz, norbera, bana ; pro se quisque, bakoitzak bere aldetik ; bat, bata eta bestea ; edozein, edonor ; edozer ; -ro, -ero, -kal ; decimo quoque anno, hamar urtero, hamar urtekal, hamar urtetarik
- Quisquiliae**, arum, fpl. jente ezdeusak, kiskillak
- Quisquis**, quidquid, quicquid, mugagabea. edonor, edozer, zeinahi den, zernahi den
- Quisse, Quissem** = quivisse, quivissem
- Quivi**, queo perf.
- Quivis**, quaevis, quidvis, quodvis, mugagabea. nornahi, zernahi, guztia, oro
- Quo**, adb. non, norabait ; zenbatenaz... (hanbat), konparatiboarekin ; quo difficilius, eo praecarius ; zenbatenaz gaitzago hanbat ospetsuago ; galde. nora(ntz), noraraino, -raino ; quo tendis, nora zoaz ? quo amentiae ? zein zoramend mailara ? ; lokailu. -lakotz ; non eo dico quo... hola hitz egiten badut, ez da... -lakotz ; non quo..., sed quia, ez... -lakotz, baina ... -lakotz ; horrengatik, bada ; quo factum est ut, horrengatik, gertatu da... ; helburua. quo sint certiores, hobeki jakin dezaten
- Quoad**, lokailu, -deno, arte, artean
- Quocirca**, adb. horrengatik, hortakotz
- Quocum** = cum quo
- Quocumque, Quocunque**, adb. alde guzietatik, nontiknahi ; alde guzietara ; lokailu. non eta ere ; norat eta ere ; quicumque abl. s. m. n.
- Quod**, qui eta quis nom. eta akus. s. n.
- Quod**, lokailu. zeren, bait-, -lako ; gaudeo quod tibi profuerim, pozik naiz gai izan natzaizulako ; illud me sollicitat, quod aegrotas, horrek urduritzen nau, gaixo baitzira ; -z bezainbatean, -ri buruz ; zergatik ; nihil est quod, ez da zertaz... ; adina, bezain, bezainbeste ; quod sciam, dakidanez, dakidan bezainbeste ; betegarri. quod si, beraz ; quod ubi, quod cum, -nean ; quod utinam, gerta dadila...
- Quodammodo**, adb. nolanahi, nolanahi ere, nolabait, dena dela
- Quodnam, Quodvis**, quisnam, quivis n.
- Quolibet**, adb. nonahi, edonon ; noranahi, edonora
- Quom**, ik. cum
- Quo minus** = eo minus ; helburua= (ut eo) minus
- Quominus**, lokailu. eragozpen aditzekin ; impedire quominus, trabare ez ... (subj.)
- Quomodo**, adb. bezala ; quomodo nunc est, gauzak orai diren bezala ; quomodo..., sic..., nola...hala ; hala...non ; galde. nola (?)
- Quomodocumque**, adb. nolanahi, nolanahi ere
- Quomodonam**, adb. nola bada ? zergatik ?
- Quonam**, adb. galde. nora (?), noraino (?), zertarako (?)
- Quondam**, adb. aintzina, behiala ; itorkizunean ; noizean behin, zenbait aldiz ; behin batez, aldi batean
- Quoniam**, lokailu. zeren ; bait-, -lako
- Quopiam**, adb. norabait ; quispiam abl. s. m. n.
- Quoquam**, adb. norabait ; quisquam abl. s. m. n.
- Quoque**, adb. baina, ere, halaber ; non modo, sed... quoque, ez ezik, baita...ere ; quisque abl. s. m. n. ; = et quo
- Quoquo**, lokailu. non eta ere, edonon ; nora eta ere, edonora ; quisquis abl. s. m. n.
- Quoquomodo**, adb. nolanahi ere, edonola, zernahi ere
- Quoquooversus**, adb. alde guzietatik, alde guzietara
- Quorsum, Quorsus**, adb. galde. zertako (?), zertarako (?), zerenganako (?) ; quorsum haec (spectant), zertako horiek ?
- Quot**, deklinezin. tot aurrean ; adina, bezain, bezainbeste, bezainbat ; tot capita ... tot sensus, buru bezain iritzi ; quot mensibus, hilabetero; quotannis, quot annos, urtero
- Quotannis**, adb. urtero
- Quotcumque**, deklinezin. bezain, bezainbat, bezainbeste
- Quoten**, ae, a, zenbat ?
- Quotidianus, Quotidie**... ik. cotidianus, cotidie
- Quotiens, Quotiencumque, Quoties**, adb. noiz eta noiz, noiz eta ere ; galde eta harridura. zenbat aldiz ? zenbatetan !
- Quotiescumque**, adb. noiz eta noiz, noiz eta ere
- Quotquot**, deklinezin. guztiak, oro, denak
- Quotus**, a, um, galde adj. zenbat (?), zer (?) ; hora quota est ? zer ordu da ? zer tenore da ?; zein gutxi !

Quotusquisque, aquaque, umquodque, zein gutxi !

Quousque, adb. zertaraino ? noiztaraino ?

Quovis, adb. noranahi

Quum, ik. Cum

R

- Rabide**, adb. amorruz, haserrez
- Rabidus**, a, um, amorratu ; haserre, basati, ohil ; gaitz ; gehiegi, neurrigabe ; rabide sitis, egarsu, egari bizi ; argitua (olerkari...)
- Rabies**, ei, f. amorru, haserre ; oldarraldi (uhinak) ; argi, argialdi (gogoa)
- Rabiose**, adb. amorru bizian
- Rabiosulus**, a, um, haserrekortxo
- Rabiosus**, a, um, amorratu, haserrekor ; bizi, oldartsu, gogor
- Rabula**, ae, m. sasi abokatu ; asegarri, hastial
- Racemifer**, fera, ferum, mahats mordodun ; mordotsu, moltkotsu
- Racemosus**, a, um, mordo handidun ; mordo itxurako
- Racemus**, i, m. mahats ; mahats bihi, mahats muhuri ; ardo
- Radians**, antis, radio po.
- Radiatio**, onis, f. dirdira, dirdai
- Radiatus**, a, um, besodun, ainadun (gurpil) ; dirdiradun, dirdiratsu
- Radicatus**, a, um, radicor pi. ; errodun, sustraidun
- Radicesco**, is, ere, intr. erroak egin, zainak egin, arpatu
- Radicitus**, adb. errotik, ondotik ; erabat, arrunt
- Radicor**, aris, ari, dep. intr. erroak egin, zainak egin, arpatu
- Radicosus**, a, um, errotsu, zaintsu
- Radicula**, ae, f. erroino, hozi ; lutxarbi
- Radio**, as, are, intr. edo **Radior**, aris, ari, dep. intr. distiratu, dirdiratu, argitu
- Radius**, ii, m. zotz ; konpas, bipunttako ; aina, beso (gurpil) ; martzoka ; izpi, zirrinta
- Radix**, icis, gen.pl. icum, f. erro, ondo, zain ; azpi, oin ; etorburu, etorki, jatorri
- Rado**, is, ere, rasi, rasum, tr. karrakatu ; moztu, ilea moztu ; radi, bizarre egin ; garbitu, leundu ; doi doia ukitu, irristatu ; kendu, ezabatu, hondatu ; (behariak) hautsi
- Radula**, ae, f. marruzkagailu
- Raeda**... ik. rheda
- Raia**, ae, f. arraimarra, tramana
- Rallum**, i, n. marruzkagailu, apurtailu
- Ramale**, i, eta **Ramalia**, ium, npl. abar lehorrok, abar sorta, abar haxe
- Ramenta**, ae, f. egur idor, karrakin, ezpal, txirbil
- Ramentum**, i, eta **Ramenta**, orum, npl. egur idor, karrakin, ezpal, txirbil
- Rameus**, a, um, adar-, abar-
- Ramex**, icis, m. zurkaitz, kolte, makila
- Ramnes, Ramnenses**, ium, mpl. ramnestarrak, lehen hiru gizeli latindarretatik bat
- Ramosus**, a, um, abartsu, adartsu ; (bide)gurutzedun ; asko, anitz, korapilatsu ; ramosa hydra, buru askodun ursuge
- Ramulosus**, a, um, adarskadun, adaskadun
- Ramulus**, i, m. abar, adaska, adarxko
- Ramus**, i, m. adar ; zuhaitz ekoizpen ; hostaila ; adarta, adantzu (orein) ; bide gurutzune ; beso (ibai) ; ahaidegoa
- Rana**, ae, f. igel
- Rancens**, entis, gardanga, mingots
- Randidulus**, a, um, gardanga, mingots
- Randidus**, a, um, gardanga, ustel ; gozakaitz, nardagarri, higuingarri
- Ranula**, ae, f. igeltxo
- Ranunculus**, i, m. igeltxo
- Rapacida, Rapacides**, ae, m. lapur seme
- Rapacitas**, atis, f. lapurreria, litxarkeria
- Rapax**, acis, zikoitz, zeken, gose ; rapacia scientiae ingenia, jakintza gose gogoak ; eramaile, lapur, hondatzale ; arrapari, aztaparkari ; rapaces aves, hegazti arrapari
- Raphanus**, i, m. arbana, lutxarbi beltz
- Rapide**, adb. azkar, laster, lasterka
- Rapiditas**, atis, f. (ur) laster
- Rapidus**, a, um, gose, egarri, (su, itsas) irensle, arrapari, lapur (hegazti) ; arin, laster, azkar, bizkor, bizi
- Rapina**, ae, f. lapurkeria, ohoinkeria, ebaskeria ; bahiketa ; ebasket, harrapakin
- Rapio**, is, ere, rapui, raptum, tr. hartu, jabetu ; rapere regionem, lurraldeaz jabetu ; eraman, indarrez eraman, garraiatu, erauzi ; rapere ad supplicium, hiltzera eraman ; rapi in errorem, okerrera erakarri ; ebasti, lapurtu, harrapatu, ostu, kendu ; iragan, igaro, -an gaindi ibili, lehiatu, bultzatu ; rapere gressus, lehiatu, azkartu ; rapere fugam, laster ihes egin
- Raptim**, adb. hartuz, eramanez ; azkar, batbatean, lehiaz, lehiatuki
- Raptio**, onis, f. ebasket, bahiketa

Rapto, as, are, tr. indarrez eraman ; lapurtu, ebatsi, ostu, suntsitu
Raptor, oris, m. bahitzaire, harrapatzaire
Raptum, i, n. ebasketxa, lapurketa, ohoinkeria
 1. **Raptus**, a, um, rapio pi.
 2. **Raptus**, us, m. bahiketa, harrapaketa ; ebasketxa, lapurketa, harrapakin
Rapui, rapio perf.
Rapulum, i, n. lutxarbitxo
Rapum, i, n. lutxarbi, arbi
Rare, adb. gutxitan, bakanka, batzutan ; han hor, argalki, bakanduz
Rarefacio, is, ere, feci, factum, tr. bakandu
Raresco, is, ere, intr. bakandu, , handu, zabaldu
Raritas, atis, f. f. arintasun, aroltasun , fardotasun ; arte, tarte, zulo, huts ; bakantasun, pixka, apur ; bitxikeria, ikusgarri
Raritudo, inis, f. arintasun, aroltasun, bakandura
Raro, adb. bakanka, han hor, batzutan, gutxitan
Rarus, a, um, bakan, barreiat ; rarus aer, aire bakandua ; urri, gutxi, nabari ; nagi
Rasi, rado perf.
Rasilis, e, leungarri ; karrakatua, marruzkatua
Rasito, a, are, tr. maiz bizarra egin
Rastellus, i, eta **Rastelli**, orum, mpl. eskaretxo, jorraitxo
Rastri, orum, mpl. eskuare, jorrail
Rastral, orum, npl. eskuare, jorrail
Rasura, ae, f. marruzketa, jorraldi, hazkaldi, karrakaldi
Rasus, a, um, rado pi. karrakatua, leundua ; labur (ile) ; zuritua, larrutua ; moztua ; irristatua, azaletik ukitua ; urratua, pikatua
Ratio, onis, f. antolaketa, egitasmo ; arauak, legeak, era ; teoria, jakintza ; vitae ratio, bizitza arauak ; ratio rei militaris, gudu jakintza ; nec usu nec ratione, ez egintzaz ez teoriaz ; ratio Epicureorum, epikureoren erkaspena ; jokabide, jokaera, ondatz ; nulla ratione, inolaz ere ; rationem inire, aterabidea hartu, erabaki ; uste, zenbaketa, kontaketa ; rationem reddere, kontuak eman ; rationem confidere, kontuak zuzendu ; ratio carceris, espetsko arrola ; adimen, ezagumen, zuhurtasun ; rationis expers, ero, zentzugabe ; argudio, zio, zergati, azalpen, argibide ; ratione fecisti quod, ederki egin duzu... ondo egin duzu... ; iritzi, aburupen ; ejus ratio non valuit, haren iritzia ez zen onartua izan ; harreman ; habere cum aliquo aliquid rationis, norbaitekin harremanak izan ; auzi, dirubide, hobari ; ratio nummaria, diru auziak ; ratio popularis, herri alderdia
Ratiocinatio, onis, f. argudio, arrazoiketa
Ratiocinatus, a, um, argudiagarri, azalgai
Ratiocinator, oris, m. kontu eramaile, kopuratzaire
Ratiocinium, ii, n. kontaketa, zenbaketa
Ratiocinor, aris, ari, zenbatu, kontatu ; uste izan, iduritu
Rationabilis, e, zentzudun, burudun, zuhur
Rationalis, e, bidezko, zuzenbidezko ; zuzen ; pars rationalis philosophiae, logika ; zentzudun, burudun
Rationaliter, adb. artez, zentzuz, zuhurki
Rationarium, ii, n. zenbaketa
Ratis, is, f. almadia, baltsa ; untzi ; untzizubi
Ratiuncula, ae, f. argudio ahul ; zenbaketatxo
Ratus, a, um, reor pi. ; ziur ; finkatua, erabakia, ezinaldakor ; bukatua, amaitua, ratum aliquid facere, habere, ducere, zerbait baliagarri, egoki onetsi ; zenbatua, kopuratua ; pro rata parte edo portione, behar den neurrian, behar den heinean
Rauca, **Raucum**, adb. erlaski
Raucisonus, a, um, erlats, arkoil, karranka, marrailo
Raucitas, atis, f. erlastura, marrailodura
Raucus, a, um, karranka, arkoil, erlats, marrailo
Raudus, **Rauduscolum**, ik. rudus...
Ravenna, ae, f. Rabena, Italiako hiri
Ravennas, atis, Rabenako
Ravidus, a, um, nabar, ilun
Ravio, is, ire, intr. erlastu, marrailotu
Ravis, is, f. erlastura, marrailodura
Ravus, a, um, nabar horiska
 1. **Re**, res, abl. s.
 2. **Re**, hitz osatuetan ; atzera : reducere ; berriro, erantzun : recidere, rescribere, rebellare
Rea, ae, f. leporatua (emakumea)
Reapse, adb. ezen, egiaz, egiazki
Reatus, us, m. leporaketa ; bada ezpadako bahitura
Rebellatio, onis, f. oldarraldi, jazarraldi, bihurrialdi
Rebellatrix, icis, f. jazarle, bihurri (emakumea)
Rebellio, onis, f. gerra berraspent, asaldu, bihurrialdi, jazarraldi
Rebellis, e, oldartu, asaldari, bihurri ; hezigaitz, mutiri
Rebello, as, are, intr. gerra berrasi, jazarri, oldartu
Reboo, as, are, intr. marrumaz erantzun ; errepikatu ; tr. intr. ozendu

Recalcitro, as, are, intr. -i gogor egin, buru eman, aurka egon, oldartu ; piztu, zuzpertz
Recaleo, es, ere, ui, intr. berotua izan
Recalesco, is, ere, calui, intr. berotu
Recalfacio, is, ere, feci, tr. berotu ; piztu, zuzpertz
Recandesco, is, ere, dui, intr. zurpaildu, zuritu ; berotu, goritu
Recano, is, ere, intr. abestuz erantzun ; xarmadura kendu
Recantatus, a, um, ukatua, sorginkeriez sendotua ; xarmadura kendu
Recanto, as, are, tr. berriz egin, errepikatu
Recedo, is, ere, cessi, cessum, intr. atzeratu, gibeldu ; urrundu, saihestu, baztertu ; utzi, uko egin ; recedere loco, atzeratu ; recedere ab armis, amore eman ; recedere ab oppugnatione, setioa utzi ; bihurtu, aurka egin ; recedere ab officio, bere egitekotik baztertu ; gibelean izan; indartu ; bazter bizi
Recello, is, ere, intr. atzeratu, gibeldu ; atzera erori
1. **Recens**, entis, berri, oraiko, azken ; sortu berri, gazte ; recentissimae tuae litterae, hire azken gutuna ; recenti re, gero, ondoren ; recentiores, oraikoak, egunkoa ; ondo, sendo, heinean, hokian, ongi izan, recentes milites, gudulari berriak
2. **Recens**, adb. orauntsu, orain borean, arestian
Recenseo, es, ere, ui, sum, tr. zenbatu, erroldatu ; aipatu
Recensio, onis, f. zenbaketa, errolda
Recensus, us, m. zenbaketa, errolda
Recepi, recipio perf.
Receptaculum, i, n. biltegi, saltegi, bilgune ; ihestoki, zulo
Receptio, onis, f. ezkutaketa
Recepto, as, are, tr. kendu, hartu ; gorde, ezkutatu
Receptor, oris, m. ezkutatzale, gordatzaile
Receptrix, icis, f. ezkutatzale, gordatzaile (emakumea)
Receptum, i, n. hitz, hitzeman
1. **Receptus**, recipio pi.
2. **Receptus**, us, m. kenketa, hitz jate, ukapen, gezurtapen ; atzerapen ; receptui canere, atzerapena jo ; aterbe, geriza
Recessi, recedo perf.
Recessim, adb. gibelka, atzeraka
Recessus, us, m. atzeraketa, ; recessui cani jubere, atzeraketa joarazi ; itsasgora, itsasgoraldi ; zulo, zoko, sakonune, aterbe
Recidivus, a, um, berpitztaile
1. **Recido**, is, ere, recidi edo recidi, intr. berriz eritu; in morbum recidere, berriz gaixotu; betan gertatu; bukatu, amaitu; recidere ad nihilum, ezer amaitu
2. **Recido**, is, ere, cidi, cissum, tr. karrakatu, kendu, laburtu, jankatu; txikitu, gutxitu, murriztu
Recinctus, a, um, recingo pi. ideki, zabaldu, bildu (jantzi)
Recingo, is, ere, cinxi, cinctum, tr. askatu, lokabetu; pasiboa: utzi, kendu
Recino, is, ere, tr. errepikatu; intr. oendu, oihu gaixto egin
Recipero... ik. Recup...
Recipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. berriz hartu, berjabetu; recipere oppidum ex hostibus, etsaiari hiria berriz hartu; recipere se, bere baitaratu; atzera eraman, atzerarazi, berriz helarazi; recipere se, baztertu, aterbetu, bildu; se recipere ad aliquem, norbaitengana bildu, jo; se recipere ad signa, ikurrinen inguruan bildu; hartu, ongi etorria egin, batzarri egin; recipere aliquem tecto, ad epulas, norbait etxearen hartu, jatera gonbitatu; recipere in fidem, babestu, gerizatu; recipere in matrimonium, emaztea ezkontzez hartu; onartu, onetsi; recipere aliquem reum, norbaiten aurka salaketa onartu; bere gain hartu, erabaki, hitzeman; recipere mandatum, egitekoa bere gain hartu; berezi, salbuetsi
Reciprocatio, onis, f. hara honaka; bide beretik berriz etorri; reciprocatio aestus, itsas behera; itsasaldi, itsasgorabeherak; joan etorria; aukera
Reciproco, as, are, tr. atzerarazi, atzera erakarri, atzera eragin; atzeratu, gibeldu
Reciprocus, a, um, atzeratzaile, hara honakari, elkarren, aldizkako; reciprocus aestus, reciprocum mare, itsasbehera; itzulia (soinu), oihartzundu; norberekiko (gr.)
Recisamentum, i, n. karrakakin
Recisio, onis, f. mozketa
Recisus, a, um, recido 2 pi.
Recitatio, onis, f. irakurketa, oguzketa
Recitator, oris, m. irakurtzaile
Recito, as, are, goratik irakurri, oguzi, ahozkatu; izendatu, aipatu
Reclamatio, onis, f. baiespen, onespen; gaitzespen
Reclamito, as, are, intr. aurka egin, oihu egin
Reclamo, as, are, intr. aurka egin, ukatu, gezurtatu; ozendu, arrapikatu (soinu)
Reclinis, e, makurtua, okertua, bermatua
Reclino, as, are, tr. makurtu, okertu, bermatu, etzan; reclinare se, bermatu; reclinari, itzuli, bihurtu
Recludo, is, ere, clusi, clusum, tr. ideki, zabaldu; zorrotik kendu, atera; agertu, aurkitu, ediren; recludere thesaurum, altxora aurkitu; recludere fata, berbiziarazi
Reclusus, a, um, recludo pi.
Recoctus, a, um, recoquo pi.
Recogito, as, are, intr. gogoetatu; berriz gogartu
Recognitio, onis, f. ikuskaritza, azterketa, birikusketa

Recognitus, a, um, recognosco pi.

Recognosco, is, ere, gnovi, gnitum, tr. aztertu, ikertu, egiaztatu, kontatu, zenbatu; berrikusi; oroitu, ezagutu

Recollectus, a, um, recolligo pi.

Recolligo, is, ere, legi, lectum, tr. elkartu, bildu, berriz hartu; recolligere parvulum, haurra berriz hartu (utzi ondoan); recolligere se, bere baitaratu; bildu, eragotzi (idazki); oroitu, gogoratu; adiskidetu, baketu

Recolo, is, ere, colui, cultum, tr. lurra birlandu; lanbidea berriz hartu; berriz bizi izan (tokian); berriz ospatu (jaia); gogoetatu, gogoratu, hausnartu

Recompositus, a, um, birantolatua, berritua

Reconciliatio, onis, f. adiskidantz, adiskideketa ; berriz ezarte

Reconciliator, oris, m. adiskidarazle, baketzaile

Reconcilio, as, are, tr. birekarri; antolatu, berjarri; batu, adiskidetu, baketu; reconciliare aliquem inimico, norbait bere etsaiarekin adiskidetu

Reconcinno, as, are, tr. adabatu, sareztatu, lotu, eratxiki, birantolatu

Recondidi, recondo perf.

Reconditus, a, um, recondo pi.; adj. sakon, bazertua, misteriotsu

Recondo, is, ere, didi, ditum, tr. begietatik kendu, ehortzi, lurperatu, sakonki ezkutatu; estali; bere tokian berriz ezarri; recondere ensem in vaginam, ezpata bere zorroan sartu; bildu, biltegiratu

Reconfio, as, are, tr. birantolatu, burdina berlandu

Recoquo, is, ere, coxi, coctum, tr. biregosi, birerre, bergaldatu; indarberritu, berbizkortu (gogoa); gaztetu, eraberritu

Recordatio, onis, f. oroitzapen, gogorapen; oroiuen, gogo

Recordatus, a, um, recordor pi. oroitzaire, oroidun

Recordor, aris, ari, dep. tr. intr. oroitu, gogoa (izan,erabili), gogoratu; recordari aliquid edo aliqua re, zerbaitz oroitu

Recorrido, is, ere, rexi, rectum, tr. zuzendu, eraberritu, birantolatu

Recoxi, recoquo perf.

Recreatio, onis, f. bizkorpen, indarberriketa

Recreo, as, are, tr. berriz egin, biregin; bizkortu, sendatu, osatu, birantolatu; atsegin eman; piztu (gogoa), indarberritu; alaitu

Recrepo, as, are, tr. intr. ozendu

Recresco, is, ere, crevi, intr. gehitu, bersortu, berriz hazi

Recrudesco, is, ere, crudui, intr. amorratu, gorbitzu, larritu, gaiztotu

Recta, adb. zuzenean, zuzen zuzena

Recte, adb. zuzenki, zuzenean; egoki, ondo, artez, zintzoki; duinki, ederki, handizki; osasun onean, mesedegarriki, ondere onez; ados, bai noski, eskerrik asko

Rectio, onis, f. administraritza, nausigoa

Rector, oris, m. zuzendari, gidari, untzizain, artzain; gudaitzindari; jaurlari, nagusi, buruzagi, agintari

Rectrix, icis, f. gidatzaire, kudeatzaile, zuzendari (emakumea)

Rectum, i. n. marra zuzen, lerro zuzen; ona, zuzena

Rectus, a, um, rego pi.; adj. zuzen, zut; recta via, bide zuzena; rectis oculis intueri, begiz begi soegin; bidezko, legezko, zuzenbidezko; garbi (idazkera); recta edo recta cena, arauzko otoruntz; doi, zintzo, zentzudun, leial, hitzeko

Recubo, as, are, bui, bitum, etzana izan, etzan, biretzan

Recubui, recubo eta recumbo perf.

Recultus, a, um, recolo pi.

Recumbo, is, ere, cubui, cubitum, intr. etzan, atsegin hartu , etzana izan; mahaian jarri; hil; erori, birerori

Recuperatio, onis, f. berriz bilketa, birjabetze

Recuperator, oris, m. berbiltzaile, birjabetzaile; jabetza epaile

Recuperatorius, a, um, berbiltzaile-, birjabetzaile-

Recupero, as, are, tr. berbildu, birartu, birjabetu; recuperare pecuniam, dirua berbildu

Recurso, as, are, tr. artatu, bizkortu

Recurro, is, ere, curri, cursum, intr. (-ra, -gana) jo, itzuli, joan, berriz etorri; berriz gogoratu, gogoetaratu; baliatu

Recurso, as, are, intr. atzeria jo, lasterka itzuli; maiz gogoratu

Recursus, us, m. atzerako lasterketa, itzulera, bihurpen

Recurvatus, a, um, recurvo pi.

Recurvo, as, are, tr. biribildu, bihurtu, makotu

Recurvus, a, um, biribil, mako, bihur; makur, malkartsu

Recusatio, onis, f. ukapen, ezeztapen; eska, galde, erantzun, ihardespen

Recuso, as, are, tr. aintzat ez hartu, ezonartu, baztertu; aurka egin, bihurtu, ukatu; nullo recusante, kontrakogabe; eskatu, galdu, salaketari erantzun

1. **Recussus**, a, um, inarrrosia, kordokatua, dardarakor

2. **Recussus**, us, m. ondoko gorabehera

Redactus, a, um, redigo pi.

Redamo, as, are, tr. adiskide agertu

Redarguo, is, ere, ui, utum, tr. ukatu, gaitzetsi, gezurtatu

Reddidi, reddo perf.

Redditio, onis, f. itzultze

Redditus, a, um, reddo pi.

Reddo, is, ere, didi, ditum, tr. itzuli; eman; berriz eman; ekarri, ordaindu; reddere epistulam, gutuna eman, gutunari erantzun; reddere unicuique suum, bakoitzari berea eman; reddere vota, bota bete; reddere poenas, zigortua izan; reddere gratiam, eskerrak eman; goitikatu; entzunarazi, ozendu; islatu; errepikatu (ikasgaia); esan, kontatua, aipatu; itxuratu, iduritu, antzeratu; reddere vultum alicujus, norbaiten aurpegia itxuratu; bilakarazi, bihurtarazi

Redegi, redigo perf.

Redemi, redimo perf.

Redemptio, onis, f. birerospen, erosketa; azoka, salerospen, legez emate

Redemptor, oris, m. lankudeatzaire, tratugile; legar biltzaile, enkantetako irabazle, hornitzaire

Redemptura, ae, f. enpresa, enkantetako emaitza; legar bilketa

Redemptus, a, um, redimo pi.

Redemtio ... ik. redemptio...

Redeo, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. biritzuli, berriz etorri; redire domum, etxera berriz etorri; redire Romam, Erromara berriz etorri; redire in gratiam, adiskidetu; redire ad se, baitaratu; redire ad rem, beharrezkora heldu; berriz hasi, berriz geratu; dei egin, -ra, -ngana jo, bilakatu; redire ad gladios, armetara jo; itzuli, -ratu; ekoiztua izan

Redeuntis, rediens gen. redeo po.

Redhalo, as, are, tr. bafatu, hats egin

Redhibeo, es, ere, ui, itum, tr. itzuli (gauza erosia); berriz hartu (gauza saldua)

Redhibitio, onis, f. itzultze (erosia edo saldua)

Redhibitus, a, um, redhibeo pi.

Rediens, euntis, redeo po.

Redigo, is, ere, egi, actum, tr. birekarri, berriz helduarazi, sarrarazi; redigere aves, ardiak sarrarazi; redigere in memoriam, bironoitu; menderatu, bilakarazi, bihurtu; redigere in ditionem, menderatu; redigere aliquid facilius, errazago bihurtu; mugatu, murriztu, urritu; redigere ad quingentos nummos, bostehun sesterziotara murriztu

Redii, redeo perf.

Redimiculum, i, n. zerrenda, xarpa, xingola, zinta, herskailu

Redimio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. inguratua, koroatu

Redimo, is, ere, emi, emptum edo emtum, tr. berriz erosi, birerosi; redimere captivos ab hoste, atxilotuak etsaiari birerosi; atera, askatu; lortu, erosi, eskuratu; redimere pacem, bakea erosi; baztertu, saihestu, urrundu; ordaindu; gozora hartu, alokairatu

Redintegratio, onis, f. berritzapen, berriz ezarte

Redintegro, as, are, tr. berritu, berriz hasi, antolatu; berpiztu, birosotu; errepikatu

Redipiscor, eris, i, dep. bireskuratu

Reditio, onis, f. itzulera, bihurrera

Reditus, us, m. itzulera, atzeraldi (armada); ingurubira, itzulinguru (izar); irabazi

Rediviae, ik. reduviae

Redivivus, a, um, bizkortua, zuzpertua; berriz erabilia; iz.npl. ekai zaharrak

Redoleo, es, ere, ui edo evi, tr. intr. usaindu; reddere antiquitatem, zaharkitua izan

Redono, as, are, tr. berriz eman, bihurtu, itzuli; utzi, eman

Redordior, iris, iri, dep. tr. harilkatu, matazatu

Redormio, is, ire, intr. berriz lo egin, berriz loak hartu

Redormitatio, onis, f. berriz lo egite

Reducis, redux gen. s.; reduco ind. or. 2. pers.

Reduco, is, ere, duxi, ductum, tr. erakarri, itzularazi; reducere copias, gudataldeak itzularazi; reducere aliquem domum, norbait bere etxera berriz lagundu; reducere aliquem de exilio, norbait atzerritik itzularazi; reducere ad officium, onera bildu; atzerarazi; reducere munitiones a fossa CCC pedes, babestokiak isakatik 300 urratsetan jarri; antolatu, berriz eraiki, berriz biziari; mugatu, murriztu, urritu, murriztu

Reductio, onis, f. atzzerapen, birezarrera

Reductor, oris, m. ekarle, birezarle, bizkortzaile, zuzpertzaile

Reductus, a, um, reduco pi; adj. saihets, bazter, urruti, bakarti

Reduncus, a, um, oker, makur, kakodun, makodun

Redundans, antis, redundo po.

Redundanter, adb. eleharroz, hitzjarioz, gaindika

Redundantia, ae, f. gehiegi, gehiegikeria; hitzjario, harrotasun (idazkera)

Redundatio, onis, f. gehiegi, gehiegikeria

Redundo, as, are, intr. gainditu, gaindi egin, gainez isuri; redundare sanguine, odolez gainditu; ugari, oparo, nasai izan; ilun izan (idazkera); neurrigabe izan, gainezko izan; itzuli, bihurtu, - gain izan

Reduvia, ae, edo **Reduviae**, arum, fpl. gutizia; huskeria, ezdeuskeria

Redux, ucis, m. f. berriz ekarria, berriz heldua

Reduxi, reduco perf.

Refeci, reficio perf;

Refectio, onis, f. bireraiketa, antolaketa, berritzapen; bizkorketa, gaixondo, ongialdi; atseden

Refector, oris, m. antolatzaire

1. **Refectus**, a, um, reficio pi.

2. **Refectus**, us, m. zuzperketa, bizkorketa

Refello, is, ere, felli, tr. gezurtatua, ukatu, baztertu

Refercio, is, ire, fersi, fertum, tr. osoki bete, mukurutu, ase; refercire aures, belarriak hautsi; metatu

Referio, is, ire, tr. ukaldia itzuli; islatu

Refero, fers, ferre, retuli eta rettuli, relatum, tr. eraman, lortu, erdietsi; referre victoriam ex hoste, de hoste, etsaiari nagusitu; atzera eraman, berriz ezarri; referre pedem, referre se, referri, atzeratu, gibeldu; referre se iterum Romam, Errromara berriz itzuli; ordaindu; referre gratiam, ordaina eman; goitikatu, okatu; berriz oritarazi, berriz pitzarazi; antzeko izan, iduriko izan; referre os patris, aitaren antzeko izan, aitaren egite izan; referre veteres mores, ohidura zaharrak pitzarazi; itxuratu, esan, kontatua, aipatu, idatzia; referre legationem, bere ordaritzaz berri eman; agertu, ekarri; referre ad populum, herriari dei egin; eman, leporatu, egotzi; referre omnia ad voluptatem, guztia atseginean sartu, bildu

Refersi, refercio perf.

Refert, ferre, rettulit, intr. imperts. axola izan, egoki izan; mea refert, eni doakit; mea permagni refert, enetzat beharrezkoa da

Refertus, a, um, refercio pi; adj. oparo, ugari, aberats

Refervens, entis, gori, iraki, heraki; betea (abl.); suhar, sutsu

Refervesco, is, ere, fervi, intr. iraki gainditu; irakitu, goritu; hoztu

Refibulo, as, are, tr. kortxoa kendu, ireki

Reficio, is, ere, feci, factum, tr. berregin, berriz hasi; reficere templa avulsa, templo hondatuak berriz eraiki; antolatu, berritu, osotu, edertu; reficere copias ex delectibus, gudulari berriz gudutaldeak osotu; bizkortu, zuzpertu, indarberritu; reficere vires cibo, janez indarberritu; reficere se ex labore, bere akiduretatik bizkortu; berriz izendatu (magistratu)

Refigo, is, ere, fixi, fixum, tr. kendu, askatu, lokabetu; refigere leges, legeak ezereztau

Refingo, is, ere, tr. berregin, berriz moldatu; adobatu

Refixus, a, um, refigo pi.

Reflatus, us, m. haize aurkako; hats hartze (itsasabere)

Reflecto, is, ere, flexi, flexum, tr. makurtu, okertu; bihurtu; atzera itzuli, baztertu; reflectere oculos, atzera sugin; baretu, eztitu, ematu

Reflexus, a, um, reflecto pi.

Reflo, as, are, intr. alde aurka ufatu; aurkako izan (haizea)

Refloresco, is, ere, rui, intr. birloratu

Refluo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. atzera egin, atzeratu (isurki); gainditu

Refluus, a, um, atzerakari, atzeragile

Refodio, is, ere, fodi, fossum, tr. zulatu, sakondu; lurretik atera

Reformatio, onis, f. berrikuntza

Reformator, oris, m. berriztari, zahar berritziale

Reformidatio, onis, f. beldur, laztura, larritasun

Reformido, as, are, tr. biziki berldurtu, izutu

Reformo, as, are, tr. berritu, berritztu, zahar berritu; zuzendu

Refossus, refodio pi.

Refotus, a, um, refoveo pi.

Refoveo, es, ere, fovi, fotum, tr. berotu, birberotu; bizkortu, zuzpertu, indarberritu; adore eman

Refractariolus, a, um, liskarti, nahastaile

Refractarius, a, um, zail, gogor, hezigaitz, menperagaitz

Refractus, a, um, refringo pi.

Refragor, aris, ari, dep. intr; bihurtu, aurka jo; gogor egin, eutsi

Refregi, refringo perf.

Refrenatio, onis, f. zapaketa, zanpaketa

Refreno, as, are, tr. peiarekin geldiarazi, geratu; zapatu, zanpatu; menderatu, nagusitu

Refrico, as, are, fricui, tr. berriz igurtzi; berriz ireki (zauria); iratzarri, berriz piztu, berritu

Refrigeratio, onis, f. hoztura, hozketa; hozkara

Refrigeratorius, a, um, hozgarri

Refrigeratrix, icis, adj. f. hozgarri

Refrigero, as, are, tr. hoztu, hozberritu; refrigerari, hoztu; intr. hozgarri izan

Refrigesco, is, ere, intr. hoztu; omena galdu

Refringo, is, ere, fregi, fractum, tr. indarka iredi, okertu, hautsi (atea); aurtiki, suntsitu, hondatu, irauli; islatu

Refudi, refundo perf.

Refugio, is, ere, fugi, tr. intr. atzeratu, ihes egin; refugere ex acie, atzera egin; baztertu, saihestu, urrundu; ezonartu (epailea)

Refugium, ii, n. ihes egite, aterbe bilaketa; aterbe, geriza, ihestoki

Refugus, a, um, ihesi, ihesle, atzeratzaile, itzultzaile

Refulgeo, es, ere, fulsi, intr. argi eman, distiratu, dirdiratu

Refundo, is, ere, fudi, fusum, tr. isuri, iraurri, berriz isuri; urtu, birgaldatu; atzerarazi, haizatu, zapuztu

Refusus, a, um, refundo pi.

Refutatio, onis, f. gezurtapen

Refuto, as, are, tr. gezurtatu, ezeztatu; erantzun, ukatu

Regalis, e, errege-, erregeren; eder, bikain

Regaliter, adb. ezin ederkiaigo, errege bezala, erregeantzera

Regelo, as, are, tr. urtarazi; berotu

Regenero, as, are, tr. berritu, berritztu; berriz sorrarazi; antza izan, iduri izan

Regerminatio, onis, f. muskilketa, aldaxeta, ernaberriztapen; kimu, muskil, aldaxka

Regermino, as, are, intr. birozitu, berriz ernatu, buztandu

Regero, is, ere, gessi, gestum, tr. berrezzarri, berriz ekarri, erakanri; eraman, kendu; erantzun, ihardetsi; berriz igorri, birislatu; biridatzi

Regestus, a, um, regero pi.

Regia, ae, f. jauregi; errege oihaltxabola; erregetxe; erregegoa, erregetasun;

Regie, adb. errege bezala, erregeantzera; ezin ederkiago, aberaski

Regifice, adb. errege bezala, erregeantzera; ederki, aberaski

Regificus, a, um, errege-, ezin ederrago, bikain

Regigno, is, ere, tr. ugaritu, ernaberritu, kopuratu

Regimen, inis, n. kudeaketa, zuzendaritza, gidaritzta; jaupide, gobernu, administraritza, aginte

Regina, ae, f. erregina; Jainkosa

Regio, onis, f. marra, lerro, norabide; recta regione, zuzenean; mugak, mugarriak; eskualde, alde; regiones caeli quattuor, zeruko lau hegalak, lau haizeak; herri, lurralde, zoko, barruti; eskuera, lanbide, biziipide

Regionatim, adb. herrialdekal, auzokal

Regis, rex, gen. s.; rego ind. oraialdia 2; s.

Regius, a, um, errege-, erregeren; aberats, bikain, ezin ederrago; regius morbus, horitasun, minori; nausikerizko

Regnator, oris, m. errege

Regnatrix, icis, f. erregina

Regnatus, a, um, regno pi.; erregek agindua

Regno, as, are, intr. errege izan; agindu; regnante Tarquinio, Tarquinio errege zela; nagusitu, nagusi izan, menperatu; jauntzar izan, basanagusi izan, gogor izan; regnante Roma, Erroma nagusi zela; regnari, erregek agindua izan

Regnum, i, n. erregegoa; erregetza; regnum obtinere, errege izan; regno expellere, spoliare, erregetza kendu; menderapen, nagusitasun, eragin, aginte, ahal; erreinu; regnum Micipsa, Mizipzaren Estatuak; etxald e, lurrik, egontoki

Rego, is, ere, rexi, rectum, tr. agindu, zaindu, kudeatu; zuzendu; menperatu; regere navem, untziaren buru izan; regere juvenes, gazteak arteztu; regere aliquem errantem, oker doana zuzendu; regere se ad aliquem, norbait jarraibidetzat hartu; regere summann rerum, errege izan, nagusi oso izan

Regredior, eris, i, gressus sum, dep. intr. atzeratu, atzera egin, itzuli

1. **Regressus**, a, um, regredior pi.
2. **Regressus**, us, m. atzerakada; dei (auzi)

Regula, ae, f. erregela, eskuadra; haga; arau, lege

Regulus, i, m. erregetxo; errege seme

Regusto, as, are, tr. berriz dastatu; atseginez berriz irakurri

Reicio, ik. rejicio

Reipsa, adb. ezen, egiaz, hots

Rejeci, rejicio perf.

Rejectaneus, a, um, baztergarri, uzgarri

Rejectio, onis, f. bazterketa, uzketa; ukapen, gaitzespen, bazterreren

Rejecto, as, are, tr. oiharzundu, aranatu

Rejectus, a, um, rejcio pi.

Rejicio, is, ere, jeci, jectum, tr. berriz aurtiki, berbidali, egotzi, biregotzi, atzera aurtiki; rejicere tela in hostes, etsaiei geziak biraurtiki; atzean ezarri; reficere manus post terga, eskuak bizkar atzean ezarri; rejicere togam in humerum, jantzia besagainera bildu; baztertu, saihestu, urrundu, utzi; rejicere vestem de corpore, jantzia utzi; atzerarazi, gibelarazi; rejicere hostem in oppidum, etsaia hirira gibelarazi; rejicere hostem ab oppido, etsaia hiritik aizatu; zapuztu, ezonartu, kanpora eman; rejicere judicem, epailea ezonartu; -n gain ezarri, -n bizkar ezarri; rejicere aliquid ad senatum, erabakia senatuaren gain utzi; rejicere invidiam in Patres, senatua gorrotagarri egin; luzatu, berandu

Relabor, eris, i, lapsus sum, dep. intr. atzera jario, atzera jo; atzera erori; biritzuli

Relanguesco, is, ere, gui, intr. ahuldu, zorabiatu, alditxartu, adoregabetu; baretu, ematu, eztitu; ilundu, itzali (izar)

Relapsus, a, um, relabor pi.

Relatio, onis, f. ekarpent; -n gain ezarte; itzulketa; relatio gratiae, eskerketa; argibide, argitasun, txosten, erabaki; post relationem Claudii, Klaudioren txostenaren arabera

Relator, oris, m. berriemaile

1. **Relatus**, a, um, refero pi.; atzera eramana; itzulia, birekarria, ordaindua; irabazia, lortua; victoria e Cartaginiensibus relata, kartagoarrei aurka lortu garaipena; esana, aipatua, idatzia
2. **Relatus**, us, m. argitasun, argibide; oguzkera; adierazpen, aipamen

Relaxatio, onis, f. atseden, aisia, astia, oporketa

Relaxo, as, are, tr. askatu, lasaitu; luzatu, zabaldu; eztitu, baretu, otzandu; intr. atseden hartu, lana utzi

Relaxus, a, um, arindua, harrotua (lurra)

Selectus, a, um, relego pi.

Relegatio, onis, f. herbesteratez, atzerriraketa

1. **Relego**, as, are, tr. saihestu, baztertu, urrundu, bakandu; atzerriratu; -bizkar ezarri
2. **Relego**, is, ere, legi, lectum, tr. berbildu; biriragan, birigaro; gogoetatu, gogartu, hausnartu; irakurri, birirakurri

Relentesco, is, ere, intr. gutxitu, murritztu, urritu

Relevi, relino perf.

Relevo, as, are, tr. bireraiki, zutitu; arindu, hustu; zerga arindu; bizkortu, indarberritu

Relictio, onis, f. malartasun, babesgabetasun

Relictus, a, um, relinqu pi.

Religatio, onis, f. birlotura (mahatsa)

Religio, Rellgio, onis, f. erlijio; religio est..., erlijio eginbidea da...; gur, begirune; religio signi, itxuraren begirunea; tenpluak, itxurak, iduriak; sakrilegio, fedegabekeria; mendacii religione obstrictus, gezur hobendun; itsutasun, aztikera; sibi religiones fingere, aztikeriei eman; zin sakratu; leialtasun, eginbidezaletasun, zintzotasun; religio officii, egitekoaren betebeharra; homo sine ulla religione, gizon zintzotasungabea; kezka; religionem alcui injicere, aferre, incutere, norbaiti kezkak sorrarazi; aliquid religioni habere, zerbaitez kezka izan

Religiose, adb. zintzoki, leialki, zuzenki, zehazki; erlijioz, erlijiozki

Religiosus, a, um, erlijiozko; relijiosum est, betebeharrezko da; erlijiodun, jainkozale, Jainkotiar; sakratu; religiosus dies, egun zorigaiztoko; kezkat; sineskeriazko, sineskeriatsu; zintzo, zuzen, ezti, leun

Religo, as, are, tr. lotu, jos; askatu, kendu

Relino, is, ere, levi, tr. ideki, zabaldu

Relinquo, is, ere, liqui, lictum, tr. utzi, ezeraman; ordeinuz utzi; atzean utzi, aurreratu; saihestu, baztertu, jaramonik ez egin, isildu; reliquo expilaciones, lapurketak ez ditut aipatzen; baimena eman, haizu utzi

Reliqui, reliquo perf. ; reliquum, gen. s.

Reliquiae, arum, fpl. hondar, hondarkin; jankin; hautsak (hilak)

Reliquum, i, n. eta **Reliqua**, orum, npl. hondarkin, haborokin; de reliquo, bestalde; gainerako (zenbaketak)

Reliquus, a, um, gainerako, gaineratiko; in reliquo tempus, etorkizunean, ondoren; reliquo est ut, egin beharra da; quod reliquo est, gainera, bestalde; aliquid reliquo facere, zerbait utzi

Rellgio, ik. religio

Rellquiae... ik. reliquiae...

Reluceo, es, ere, luxi, intr. islatu, dirdiratu, distiratu

Relucesco, is, ere, luxi, intr. berriz distiratu, birargitu

Reluctor, aris, ari, dep. intr. bihurtu, eutsi, gogor egin

Reluxi, relucesco eta reluceo perf.

Remando, is, ere, intr. hausnartu

Remaneo, es, ere, mansi, mansum, intr. gelditu, geratu, egon; bizi izan, iraun; remanent vestigia, aztarnek iraunten dute

Remano, as, are, intr. atzera egin, atzera jo

Remansi, remaneo perf.

Remansio, onis, f. egonaldi

Remeabilis, e, atzera heldutzaile, itzultziale; atzera itzulgarri

Remedium, ii, n. sendagailu, sendagarri, gerizagarri; remedium timoris, beldurraren aurkako laguntza; bide, ihespide, baliabide

Remensus, a, um, remetior pi. ; pas. berriz iragan

Remeo, as, are, intr. itzuli; tr. berriz iragan; birsartu

Remetior, iris, iri, mensus sum, dep. intr. berneurritu; bidea berriz egin; iragan; gogoan erabili

Remex, igis, m. arraunlari; remige, arraunka

Remigatio, onis, f. arraunketa

Remigium, ii, n. arraun maila; arraunketa; arraunlariak; hegalarada

Remigo, as, are, intr. arraun egin

Remigro, as, are, intr. itzuli, bizitera itzuli

Reminiscor, eris, i, dep. tr. oroitu ; somatu, asmatu

Remisceo, es, ere, ui, mixtum edo mistum, tr. bernahasi

Remisi, remitto perf.

Remisse, adb. eztiki, begirunez, otzanki

Remissio, onis, f. igorpen, bidaltze; ahuldura, eztidura, atseden, lasaidura; remissio laboris, opor, lanuzte; remissio vocis, ahots apaltze; remissio animi, aisialdi; erruki, parkamendu; zergarindura; zerga salbuespen

Remissus, a, um, remitto pi.; adj. neurritua, eztitua; bare, baketsu; urri, geldi, adoregabe, ezaxol, axolagabe; apal, xume; haizu, onartua, emana

Remitto, is, ere, misi, missum, tr. igorri, bidali, bihurtu, joatera utzi; uko egin; emittere contionem, biltzarra geldiarazi; remittere provinciam, administraritzta utzi; atzera bidali, baztertu, zapuztu; remittere calces, ostikatu; islatu; oihartzundu; ihardetsi, buru eman, erantzun; remittere litteras alicui, norbaiten gutunari erantzun; askatu, eztitua, ematu, lasaitu; remittere animum, remittere se, remitti, atseden hartu; barkatu, eman, baimena eman, onartu; nihil remittere, ezer barkatu ez nahi; ahuldu, eztitua (haizea)

Remixtus, a, um, remisceo pi.

Remolior, iris, iri, itus sum, dep. tr. jaso, eraiki, indarrez tokiz aldatu; puskatu

Remolitus, a, um, remolior pi.

Remollesco, is, ere, intr. beratu, bigundu; samurtu, urduritu

Remollio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. haserretu; samurtu; amor eman

Remora, ae, f. oztopo, eragozpen; berant, atzerapen, luzamen

Remoramen, inis, n. oztopo, eragozpen; berant, atzerapen luzamen

Remoratus, a, um, remoror pi.; pas. berandua, luzatua, oztopatua, eragotzia

Remordeo, es, ere, mordi, morsum, tr. bere aldian ausiki; berriz ausiki; kezkatu, zirikatu

Remoror, aris, ari, dep. intr. gelditu, geratu, luzatu; dep. tr. luzarazi, beranduarazi, eragotzi; remorari aliquem quominus..., norbait ez utzi, eragotzi...-tera; luzatu, geldiarazi

Remotio, onis, f. bazterketa

Remotius, adb. urrunago

Remotus, a, um, removeo pi.; saihestua, baztertu; remotus e conspectu, urrundua; remoto joco, irria baztertu ta; remotus tribunus, kargutik kendutako tribuna; gabe, aske; remotus ab ira, haserregabe; urrun, urrutu, urrutiko, urrungo, ezkutua; ezohiko (hitza)

Removeo, es, ere, movi, motum, tr. saihestu, baztertu, urrundu; kendu

Remugio, is, ire, intr. marrumaz erantzun; ozendu

Remulceo, es, ere, si, sum, tr. atzera bildu, hedatu, zabaldu; baretu, eztitu, laztandu, liluratu, xoratu

Remulcum, i, n. zirga soka

Remuneratio, onis, f. sari, lansari

Remuneror, aris, ari, dep. intr. sariztatu, ordaindu

Remurmuro, as, are, tr. intr. marmaratu, berriz esan

Remus, i, m. arraun; velis remisque, lehiaz, lehiatuki, indar guztiz

Renarro, as, are, tr. berkontatu

Renascor, eris, i, natus sum, dep. intr. berriz jaio, birjaio; ernaberritu, emendatu

Renavigo, as, are, intr. untziz itzuli; tr. untziz igaro

Reneo, es, ere, tr. berriz irun

Renes, um edo ium, mpl. giltzurrinak

Renideo, es, ere, intr. argitu; alaitu, poztu, pozik izan

Renidesco, is, ere, intr. argitzen, distiratzen hasi

Renibus, a, um, renitor pi.

Renitor, eris, i, nisus edo nixus sum, dep. bihurtu, oldartu

Renixus, a, um, renitor pi.

1. **Reno**, as, are, intr. ur azalean egon, ur gainean egon
2. **Reno**, onis, m. ipar orein

Renodatus, a, um, lokabetua

Renodo, as, are, tr. lokabetu, atzetik korabilatu; asmakeria argitu

Renovamen, inis, n. eraldaketa, itxuraldaketa

Renovatio, onis, f. eraberritze, berritze, berrikuntza; irazbazi metaketa; errepikapen, bireshan, biregin

Renovo, as, are, tr. berritu, berritzu; berregin; berriz biziari; berriz hartu, berriz hasi; renovare cursum, lasterka berriz hasi; irabaziak metatu

Renumero, as, are, tr. zenbatu

Renunciatio, onis, f. iragarki, aldarrikapen, dei

Renuncio, as, are, tr. iragarri, jakinarazi, aldarrikatu; renunciare legationem, ordaritzaren emaitzaren berri eman; tr. intr. gonbita ezonartu, hitzajan, ukatu; renunciare amicitiam alicui, norbaitekin kexatu, norbaitetarik urrundu, norbaitekin artoak barreiatu

Renuntio... ik. renunc...

Renuo, is, ere, ui, intr. buru keinuz eza egin, ezonartu; tr. ukatu; debekatu

Renuto, as, are, intr. buru keinuz eza egin, ezonartu; tr. ukatu; debekatu

Renutus, us, m. ukapen

Reor, reris, rexi, ratus sum, dep. tr. uste izan . ik. ratus

Repagula, orum, npl. morroilo, zarrapo; hesi, kihilla

Repandus, a, um, bildua; garai, goren

Reparabilis, e, erosgarri, jabegarri; bizi berrigarri, antolagarri

Reparco, is, ere, intr. utzi, ezegin

Reparo, as, are, tr. antolatu, berritu, berriz hasi, berriz biziari; berjabetu, berbildu; reparare gratiam, berriz gogoko izan; birerosi, ordaindu, ordezkatu, aldizkatu

Repastinatio, onis, f. jorraldi, haitzurketa

Repastino, as, are, tr. jorratu, haitzurtu

Repecto, is, ere, pexum, tr. orraztu, orraztatu

Repello, is, ere, repuli edo reppuli, repulsum, tr. atzeratu, egotzi, baztertu, urrundu, zapuztu; bere burua babestu, zaindu; repellere hostes, etsaiak atzeratu; gaitzetsi

Rependo, is, ere, pendu, pensum, tr. birerosi, ordezkatu; haztatu; ordaindu; zorra berdindu; jasan, nozitu; bota bete

1. **Repens**, entis, batbateko, berehalako, tupusteko; berri
2. **Repens**, entis, repo po.

Repenso, as, are, tr. ordaindu, ordezkatu; ordaritako eman

Repensus, a, um, rependo pi.

Repente, adb. batbatean, tankez, tupustez, berehala, ustegabea

Repentino, adb. batbatean, tankez, tupustez, batbatean

Repentinus, a, um, batbateko, berehalako, tupusteko, ustegabeko; repentinus homo, gizon berri

Reperco, ik. reparco

Repercussio, onis, f. isladura, dirdiradura; oihartzun

1. **Repercussus**, a, um, repercutio pi.
2. **Repercussus**, us, m. atzerapen, tinkaldi, zapaldura; oihartzun, aran; isladura

Repercutio, is, ere, cussi, cussum, tr. atzerarazi; itsutu; zapuztu, baztertu; erantzun, ihardetsi; saihestu, urrundu (zorigaitza); ozendu

Reperi, reperio perf.

Reperio, is, ire, reperi edo repperi, repertum, tr. berbildu, bireskuratu; idoro, aurkitu, kausitu; reperias multos qui... -n jende asko aurkitzen duk; lortu, ardietsi, jabetu; reperire sibi salutem, salbamena lortu; biraunkitu, asmatu, sumatu

Repertor, oris, m. aurkitzaile, edireile, asmatzaile, egile

Repertum, i, n. aurkikuntza, asmapen, asmaketa

Repertus, a, um, reperio pi.

Repetenda, ik. repetundae

Repetitio, onis, f. berrizte, berriz esate

Repetitor, oris, m. berriz galdetzaile, berriz galdegile, bireskatzale

Repetitus, a, um, repeto pi.

Repeto, is, ere, ivi edo ii, itum, tr. erdietsi, lortu, -ra jo; berriz oldartu, ordaria eman, iharduki; berriz heldu, berriz sartu; berriz hartu, berriz hasi; berriz agertu; berriz lotu; repetere res paulo altius, gauzak goraxeago berriz hartu; bergaldetu, bere gain hartu; repetere poenas ab aliquo, norbait zigortu; repetere (memoria), biroroitu, gogoetatu, gogora ekarri

Repetundae, arum edo **Repetundae** pecuniae, fpl. bidegabekeria, kargudun ohointza; lex de pecuniis repetundis edo lex repetundarum, kargudun ohointzaren aurkako legea

Repexus, a, um, repecto pi.

Repleo, es, ere, evi, etum tr. bete, berriz bete; ase; ordezkatu, osatu

Repletus, repleo pi.

Replexus, a, um, makur, bildua, tolestua

Replicatio, onis, f. gogoetaketa; itzulinguru (izar)

Replico, as, are, tr. bildu, makurtu, tolestu; islatu; irakurri, aholkua eskatu, aztertu

Replumbo, as, are, tr. galda kendu

Repo, is, ere, repsi, reptum, intr. narrastu, herrestatu; erroak egin; astiro ibili; baldarki hegaldatu; geldiro isuri; apaingabe izan (idazkera)

Repolio is, ire, tr. garbitu, xahatu

Repono, is, ere, posui, positum, tr. ezarri, ipini; goititu, bildu, gorde, metatu, topatu (uztak); hedailo etzanik; burua atzera eman; utzi, uko egin, baztertu; reponere arma, armak bazter utzi ; biritzuli, berriz ezarri, berritu, antolatu; berriz mahaian ezarri; berriz emanarazi (antzerki); ordaindu, ordaria eman, ordezkatu; reponere equum pro bove, zaldia idiaren orde ezarri; berriz sartu, artean sartu; reponere in numerum, in numero, -n artean sartu; -n gain ezarri; reponere omnia in se, guztia bere gain hartu

Reporto, as, are, tr. atzera eraman; bere tokian ezarri; irabazi; garaitu, nagusitu; lortu, erdietsi; jakinarazi, berri eman; oiharzundi

Reposco, is, ere, tr. bergaldetu, berriz galdegin, bireskatu; reponere aliquid ab aliquo, reponere aliquid aliquem, norbaiti zerbait bireskatu

Repository, ii, n. mahaigaineko oihal

Repositus, **Repostus**, a, um, repono pi.

Pepperi, reperio perf.

Reppuli, repello perf.

Rapraesentatio, onis, f. itxura, iduri; eskutik eskura ordainketa

Rapraesento, as, are, tr. begien aurrean ipini; itxuratu, iruditu; agertu, azaldu, adierazi; rapraesentare cupiditatem suam, bere zekenkeria agertu; agerrarazi, gogorarazi, antzeratu; eskutik eskura ordaindu; aurrez ordaindu; lehiatu, laster eragin

Reprehendo, is, ere, endi, ensum, tr. berriz atzeman, berriz hartu, eutsi; larderiatu, zentzatu, gaitzetsi; ukatu, gezurtatu

Reprehensio, onis, f. ukapen, zuzenketa, jorraketa; gezurtapen; larderia, gaitzespen

Reprehenso, as, are, tr. eutsi, geldiarazi, gerarazi

Reprehensor, oris, m. zentzataile, jorrataile; eraberritzaire

Reprehensus, a, um, reprehendo pi.

Reprendo...ik. reprehendo...

Repressi, reprimio perf.

Repressius, adb. konp. zuhurkiago

Repressor, oris, m. eragozle, zebatzale

Repressus, a, um, represso pi.

Reprimo, is, ere, pressi, pressum, tr. eutsi, zebatu, eragotzi, atzerarazi, geldiarazi, hertsatu; reprimere fugam, ihes egiten eragotzi; reprimere se, bere buruaz jabe izan, bere burua eutsi

Reprobo, as, are, tr. ezonartu, gaitzetsi

Repromissio, onis, f. elkar hitzemate

Repromitto, is, ere, misi, missum, tr. berriz hitzman, batak besteari hitzman; hitza berritu

Repsi, repo perf.

Reptabundus, a, um, narratzaile, herrestatzale

Reptatio, onis, f. narra, narratze

Repto, as, are, intr. narratu, narra egin, herrestatu; nekez ibili, nekez aurreratu

Repubesco, is, ere, intr. bergaztetu

Repudiatio, onis, f. ukapen, gaitzespen, zapuzketa

Repudio, as, are, tr. saihestu, baztertu, zapuztu, utzi; emaztea utzi; eza eman (alderdia)

Repodium, ii, n. eza emate (alderdiari), ezkontze barreiatze, ezkontze hauste; berezte

Repuerasco, is, ere, intr. haurtu, gaztetu

Repugnanter, adb. gogoz gaindi, gogoz kontra; higuengarriki

1. **Repugnantia**, ae, f. arma, aurka egiteko; ; jazarketa, etsaitasun, ezinikusia; borroka (ekaiak); konpoezina, liskar, elkardezin
2. **Repugnantia**, ium, npl. aurkakoak
- Repugno**, as, are, intr. bihurtu, jazarri, oldartu; aurre egin, aurka egin; non repugnare quominus ..., (egit)-eari ez aurka egin; elkar ezin, aurkako izan, bekaitz izan, ezinikusia izan, higuin izan; haec inter se repugnant, horiek elkarezin daude
- Repuli**, repello perf.
- Repullesco**, is, ere, intr. bersortu, haniztu, ugaritu
- Repullulo**, as, are, intr. bersortu, haniztu, ugaritu
- Repulsa**, ae, f. turut, ezetta (izendapen); repulsum ferre edo referre, (bozketan) egotzi, turrut egin; irain, laido
1. **Repulsus**, a, um, repello pi.
2. **Repulsus**, us, m. oihartzun, isladura; kaska, talka
- Repungo**, is, ere, repupugi, tr. bere aldian ziztatu, eztenkatu
- Repurgo**, as, are, tr. garbitu, xahatu, ikuzi, aratzu; zuzendu
- Reputatio**, onis, f; azterketa, gogoeta, hausnarketa
- Reputo**, as, are, tr. gogartu, gogoetatu, aztertu, hausnartu
- Requie**, requies abl.
- Requiesco**, etis, f. atseden, lasaialdi, asialdi
- Requiesco**, is, ere, queivi, quietum, intr. atseden hartu; lo egin; hil izan; ematu, baretu, baketu
- Requietus**, a, um, hatsartua, gelditua
- Requirito**, as, are, tr. bilatu, aztertu, eskatu
- Requiero**, is, ere, sivi eta sii, situm, tr. aztertu, ikertu; bilatu, eskatu, galdetu; requirere aliquid ab edo ex aliquo, norbaiti zerbaite galdetu; res prudentiam requirit, gauzak zuhurtzea eskatzen du; gura izan, gogo izan, nahi izan, gutiziati; berriz bildu, berriz eskuratu
- Requisitio**, onis, f. azterketa, ikerketa
- Requisitus**, a, um, requiro pi.
- Rere**, reor ind. oraialdi eta againtaldi 2. p.
- Res**, rei, f. gauza, gorputz, izaki; rerum natura, izadia; izaera, izate; gertakari, gertaera, gertaldi; res secunda, joritasun, oparotasun, zorion; res adversa, zorigaitz; pro se, aldian aldian; quid hoc rei est, zer da hori?; ontasuna, aberastasuna; res familiaris, ondare; egintza, aripen, egitandi, balentria; res gesta, balentria; res multae operae, iharduketa gaitza; antze, zientzia; res militaris, gerralana; irabazi, dirubide, hobari; esse suarum rerum, bere gauzez kezkatu; tua res agitur, zure onetan da; suis rebus contentus, bere gauzez pozik izan; herri egiteko, inperio, nagusitasun; res publica, res civitatis, herri egitekoak; summa rerum, nagusitasuna; gai; rem agitare, gai bat landu; ad rem redeo, nere gaia berriz aipatzen dut; xede, zergati, zio; ad hanc rem, hori buruz, horregatik; auzi; res capitalis, gaiztakeria auzia
- Resacro**, as, ...ik. resecro
- Resaevio**, is, ire, intr. berriz amorratu, berriz haserratu
- Resalutatio**, onis, f. agur itzulia
- Resaluto**, as, are, tr. agurra itzuli
- Resanesco**, is, ere, sanui, intr. berzentzutu
- Resarcio**, is, ire, sarsi, sartum, tr. antolatu, betatxatu, adabatu; ordaindu; berdindu
- Rescindo**, is, ere, sidi, scissum, tr. berriz urratu, bortizti bereizi; uzkaili; moztu (bide, zubi); ezereztu, ezeztatu; hautsi; rescindere pactionem, ituna hautsi
- Rescio**, is, ire, ivi edo ii, tr. ikasi, jakin
- Rescisco**, is, ere, scivi edo scii, scitum, tr. ikasi, jakin
- Rescissus**, a, um, rescindo pi.
- Rescribo**, is, ere, scripsi, scriptum, tr. izena eman; beste gudataldean ezarri; rescribere ad equum, salduntzara iraganarazi; biregin, zuzendu, birantolatu; idatziz erantzun; rescribere alicui, ad aliquem; norbaiti erantzun; rescribere litteris, ad litteras, gutunari ihardetsi; bihurtu, itzuli (dirua)
- Rescriptum**, i, n. gutuneko erantzun; erabaki (enperadoreak)
- Rescriptus**, a, um, rescribo pi.
- Reseco**, as, are, secui, sectum, tr. moztu; kimatu, kendu, laburtu
- Resecro**, as, are, tr. arrendu, otoiitzu; debekutik askatu, debekua kendu
- Resectio**, onis, f. kimaketa (mahatsa)
- Resectus**, a, um, reseco pi.
- Resecutus**, a, um, resequor pi.
- Resedi**, resideo, resido perf.
- Resedo**, as, are, tr. eztitu, sendatu
- Resegmen**, inis, n. karrakakin, ondarkin
- Resemino**, as, are, tr. ernaberritu
- Resequor**, eris, i, sequutus edo secutus sum, dep. laster erantzun
1. **Resero**, as, are, tr. zabaldu, ideki (muga); agertu, jakinarazi
2. **Resero**, is, ere, sevi, tr. berriz erein, berlandatu
- Reservo**, as, are, tr. bazter ezarri, gorde, begiratu; sendatu, osatu
- Reses**, idis, geldi, astidun; alfer, nagi
- Resevi**, resedo 2. perf.
- Resideo**, es, ere, sedi, sessum, tr. intr. eseri izan, jarri; residens quercu, haritzaren gainean jarria; egon, bizi; iraun; opor egin, ospatu (jaia)

Residis, reses gen.; resido ind. oraialdi 2. p. s.

Resido, is, ere, sedi, sessum, intr. eseri, jarri; gelditu, bizi izan, egon; apaldu, erori; eztitu, baretu; hondar egin (kimika)

Residuum, i, n. –kin, hondar, hondarkin; gainezko, gaindizko, gainerako

Residuus, a, um, gainezko, gainerako; residuum odium, gorroto iturri; ordaintzeko

Resigno, as, are, tr. ideki, zabaldu; agertu, jakinarazi, azaldu; hautsi, ezeztatu; utzi (kargua)

Resilio, is, ire, ui edo ii, intr. atzera jauzi; berriz jauzi, berjalgi; bildu, uzkurtu; sartu (bare adarrak)

Resimus, a, um, bihur, makur, gakotua, oker

Resina, ae, f. erretxina, lerdamin

Resinaceus, a, um, errtxinatsu

Resinatus, a, um, errexinazko

Resinosus, a, um, errexina-, errexinatsu, errexinazko

Resipii, resipisco perf.

Resipio, is, ere, resipui edo ipivi edo ipui, tr. –n zaporea, gustua izan

Resipisco, is, ere, pui edo pivi edo pii, intr. bere beitaratu; bere beitan sartu, zentzatu; urrikatu, urrikitan sartu

Resipui, resipio eta resipisco perf.

Resisto, is, ere, restiti, intr. gelditu, geratu; bihurtu, buru eman, oldartu, jazarri; restitit, ne..., (sub.) aurka egin zuen

Resolutio, onis, f. lokabeketa

Resolutus, a, um, resolvó pi.

Resolvo, is, ere, solvi, solutum, tr. urtu, barreiatu, eragabetu; lokabetu, askatu, bereizi; resolvore litteras, gutuna zabaldu; erabaki, azaldu, adierazi; uzkurtu, baretu, eztitu; murriztu, geldiarazi, lasaitu; ordaindu

Resonabilis, e, oihartzuntsu, durundatsu, aranatsu

Resono, as, are, ui, tr. intr. durundatu, oihartzundu, aranatu, ozendu, biresan, errepikatu

Resonus, a, um, ozen, durundatsu

Resorbeo, es, ere, tr. birirentsi, xurgatu, zurrupatu; resorbere lacrimas, negarrak zurrupatu

Respecto, as, are, tr. intr. atzera soegin; norbaiti soegin; -z arreta, axola izan; itxaro, igurikatu

1. **Respectus**, a, um, respicio pi.

2. **Respectus**, us, m. atzera soegite; axola, begirune; respectum habere amicitiae, adiskidantzaren axola izan; ihestoki, babestoki; respectum habere ad..., -z baliatu

Respergo, is, ere, spersi, spersum, tr. busti, ureztatu, ihiztatu

Respersio, onis, f. isurketa, isurpen; ehorzisurketak

1. **Respersus**, a, um, respengo pi.; bustia, zipriztindua, zikindua, estalia, barreiatua

2. **Respersus**, us, m. bustialdi, zipriztin, xapasta

Respicio, is, ere, spexi, spectum, intr. atzera soegin, gibel soegin; tr. norbaiti soegin; babestu; gogartu, bermatu, fidatu; babestu, gerizatuz, zaindu; respicere commoda alicujus, norbaiten griña izan; egoki, joan; hoc ad me respicit, hori dagokit

Respiramen, inis, n. zintzur este; arnas

Respiratio, onis, f. arnas, arnasaldi, hats; lurrin; atseden, geldialdi

Respiratus, us, m. arnas; hats

Respiro, as, are, tr. bafatu, hats egin; respirare animam, azken hatsa eman; intr. hatsartu, atseden hartu

Resplendeo, es, ere, ui, intr. distiratu, dirdiratu; argitu, islatu

Respondeo, es, ere, spondi, sponsum, tr. intr. erantzun, ihardetsi; gezurtatu, ukatu; respondere epistolae edo ad epistolam, gutunari erantzun; respondere criminibus, salaketak ukatu; deiari ihardetsi, auzira agertu; soldado sartu; durundatu, islatu; aurrean izan; antzeko izan, iduriko izan; ber hitzeko izan; araberako izan; respondere opinioni, iritziaren arabera izan; ordaindu, itzuli; bete (egiteko); respondere amori amore, maitasuna maitasunaz ordaindu; respondere ad tempus, egun epatuau ordaindu; atsegin eman; kausitu, joritu; respondere ad spem, itxaroaren arabera izan; respondere votis, botoak bete

Responsio, onis, f. erantziera, ihardespen

Responsito, as, are, tr. intr. galdei erantzun (abokatu...)

Responso, as, are, intr. erantzun; marmarratu; ozendu; durundatu; bihurtu, aurka egin

Responsor, oris, m. erantzule; abokatu aholkari

Responsum, i, n. erantzun; orakulu, iragarpen; argipen, azalpen; erabaki

Res publica, reipublicae, f. herrigauzak; Republika, Estatua; gobernu, administraritza, herriaginte; herrialtxor; herriuzenak; rem publicam gerere, administrare, herriko gauzak kudeatu; rempublicam attingere, herriko karguetara izendatua izan; rempublicam evertere, Estatua irauli; rempublicam suscipere, Estatua bere bizkar harto

Respuo, is, ere, i, tr. okatu, goitikatu, goiti egin; kakaegin; atzerarazi, ihes egin, gaitzetsi; ezonartu, zapuztu, baztertu

Restagnatio, onis, f. gaindi egite (ibaia)

Restagno, as, are, intr. gaindi egin, ureztatu; ureztatua izan, urgaindu; urgaindua izan; urtokia egin

Restauro, as, are, tr. antolatu, berritu, berriztu; berriz eraiki

Restibilis, e, urtero landua eta ereina; ernaberrikor

Resticula, ae, f. lokarri

Restillo, as, are, tr. tantaka, txortaka isuri

Restinctio, onis, f. (egarri) hauste, itotze

Restinctus, a, um, restinguo pi.

Restinguo, is, ere, inxi, inctum, tr. itzali, echo (sua); eztitu, egarria hautsi; restinguere ardorem animi, adorea hoztu; ezereztu, hondatu, suntsitu, ito, ezabatu

Restio, onis, m, m. sofaegile, sokasaltaile

Restipulatio, onis, f. hitzarmen, itun

Restipulor, aris, ari, dep. tr. elkar hitzartu, elkar aditu

Restis, is, f. soka, lokarri; buztan (tipula)

Restiti, restiso eta resto perf.

Restito, as, are, intr. atzean egon, maiz gelditu; eutsi, gogor egin

Restituo, is, ere, ui, utum, tr. bere tokian berriz ezarri, bireraiki, antolatu; restituere aedes, etxea berriz eraiki; restituere aliquem in dignitatem, norbait bere karguan berriz jarri; restituere aciem, armadara berriz bildu; ordaindu, bihurtu, itzuli, berriz eman; berritu, berritztu, erakarri (atzerritua), zuritu (hobenetik); restituere aliquem in integrum, norbait bere zuzenbide osoan berriz jarri; eraberritu, zuzendu, indargabetu (erabakia)

Restitutio, onis, f. ordain, konponketa; berriz ezarpen, berriz ezarrera; erakarketa (atzerritua); zuriketa, zuribide (kondenatua)

Restitutor, oris, m. antolatzaile, birerakitzale, salbatzaile

Restitutus, restituo pi.

Resto, as, are, restiti, intr. jazarri, oldartu, eutsi; egon, geratu, gelditu; iraun, bizi; illud restabat ut... behar zen oraino...; quod restat, etorkizunean, egundanik, jagoiti, hemendik hara

Restricte, adb. zorrozk, hersiki, zehazki; begirunez, uzkurki

Restrictus, a, um, restringo pi.; adj. labur, hersi; zorrotz; zeken, zikoitz

Restringo, is, ere, strinxii, strictum, tr. lotu, kateatu, estutu, tinkatu; laburtu, urritu, murritztu; ideki, zabaldu; lasaitu (hortzak)

Resudo, as, are, intr. izerdi izan, izerditu; izerdixka izan, busti izan, heze izan

Resulto, as, are, intr. atzera jauzi, berriz jauzi, berriz jalgi; ozendu, durundatu; higuin izan, okaztatu

Resumo, is, ere, sumpsi, sumptum, tr. berriz hartu; berriz hasi

Resumptus, a, um, resumo pi.

Resupino, as, are, tr. makurrarazi, atzera bildu, irauli, uzkaili; hedailo ezarri, atzera erorarazi

Resupinus, a, um, atzera makurtua, uzkaili; hedailo etzana; burgoi, zutitua (harro); adoregabe

Resurgo, is, ere, surrexi, resurrectum, intr. zutitu; agertu (izar); sendotu, osatu

Resurrecturus, a, um, resurgo p. geroaldia

Resuscito, as, are, tr. pitzu, pitzarazi, zuzpertu

Resutus, a, um, josturak kendua, urratua

Retardatio, onis, f. berant, epe, luzamen, luzapen

Retardo, as, are, tr. berandu, luzatu, geratu, gelditu; zapatu, eduki, eutsi; saihestu, eragotzi, oztopatu; atzerarazi; intr. atzean egon, berandu arte egon

Retaxo, as, are, tr. ezetsi, iharduki, jazarri

Rete, is, n. sare; amaraun, armiarma sare

Retectus, a, um, retego pi.

Retegeo, is, ere, texi, tectum, tr. ideki, zabaldu, agertu; jakinarazi

Retendo, is, ere, tendi, tensum edo tentum, tr. askatu, lasaitu

Retensus, a, um, retendo pi.

Retentio, onis, f. atxikitze, geldialdi, geraldii; zuhurtasun; luzakeria

1. **Retento**, as, are, tr. eutsi, atxiki; gorde, eduki, zaindu

2. **Retento**, as, are, tr. jo; berriz saiatu, berriz abiatu, berriz hasi; gogoan erabili

Retentus, a, um, retineo eta retendo pi.

Retexi, retego perf.; retexo pasiboa

Retexo, is, ere, texui, textum, tr. ehuna barreiatu; ezereztu, ezabatu, suntsitu; berriz ehundi; berriz hasi; esan, kontatu

Retextus, a, um, retexo pi.

Retiarius, ii, m. gladiadore saredun

Reticentia, ae, f. isiltasun; isilkeria

Reticeo, es, ere, ui, tr. intr. isildu; isil egon; ezaipatu

Reticulatus, a, um, burdin sarezko; sare antzeko

Reticulum, i, n. sare, sarezko ehun; ehizazorro; usainon zorro; bilosare

Retinaculum, i, n. lotura, lokarri; soka; kabestru, tokari

Retinens, entis, retineo po.; adj. atxikikor; zaletua, gordatzale

Retineo, es, ere, ui, tentum, tr. gorde, atxiki, eutsi, iraun, zaindu, geldiarazi, bahitu; retinere aliquem obsidem, norbait bahitu; retinere aliquid memoria, zerbait gogoan hartu; retinere sententiam, bere iritzian iraun

Retinnio, is, ire, intr. durundatu, ozendu

Retinui, retineo perf.

Retonsus, a, um, moztua; alatua

Retorqueo, es, ere, torsu, tortum, tr. bihurtu, itzuli; atzera aurtiki; retorquere oculos ad, -ra begiak itzuli; berriz bihurtu; zeharrarazi (gudataldeak); -n gain ezarri, -n bizkar jarri

Retorresco, is, ere, intr. agortu, lehortu

Retorridus, a, um, agor, lehor; hazgaitz, txar; zimur, zimel

Retorsi, retorqueo perf.

Retortus, a, um, retorqueo pi.; adj. oker, makur

Retostus, a, um, berriz erreia, berriz egosia

Retractatio, onis, f. hizjate, uko, ukapen, ihardukitze; zuzenketa, hobetze, apainketa

Retracto, as, are,; tr. berriz ukitu; apaindu, hobetu; berriz landu, zuzendu; gogoratu; kendu, esana zuzendu; eza eman, baztertu; apaldu, gutxietsi

Retractus, a, um, retraho pi.; adj. bazter, saihets, atzera den

Retraho, is, ere, traxi, tractum, tr. atzera bildu, atzera ekarri, -rantz eraman; baztertu; retrahere pedem, atzeratu; kendu, moztu

Retrectatio... ik. retractatio...

Retribuo, is, ere, ui, utum, tr. ordaina eman; ordaindu

Retro, adb. atzetik, atzeraka, gibelka; aintzina, iraganaldietan; atzerakoan

Retroago, is, ere, egi, actum, tr. atzera bultzatu, atzerarazi; aldakatu

Retrocedo, is, ere, cessi, intr. atzeratu, atzera joan

Retroegi, retroago perf.

Retroeo, is, ire, ivi edo ii, intr. atzeratu, atzera joan

Retrofero, fers, ferre, tr. atzera ekarri

Retrogradior, eris, gressus sum i, dep.intr. atzeratu, atzera joan

Retrogradus, a, um, atzeratua, atzerakoi

Retrosum, Retrorsus, adb. atzeraka, gibelka; beste aldera, aldez beste; elkar, batak bestea

Retroversus, a, um, atzera itzulia

Retrudo, is, ere, truxi, trusum, tr. atzerarazi

Retrusus, a, um, retrudo pi. saihestua, baztertua; ezkutatua

Rettudi, retundo perf.

Retuli, refero perf.

Retulit, refert perf.

Retundo, is, ere, rettudi edo retudi, tusum, tr. kamustu, lanpustu; atzerarazi; zapatu, zanpatu; ahuldu, arindu, eztitu

Retusus, a, um, retundo pi.; adj. kamuts, lanputs; asmuluz, adigogor, ulergaitz, ergel; ahul, adoregabe

Reus, i, m. auziratua; auzilarri; hartzekodun, zordun; hobendun ekarria; hobendun; reum aliquem facere, agere, norbait auzian salatu; reus peculatu, ohointzaz hobendun ekarria; reus de vi, bortizkeriaz hobendun ekarria; hitzartzale; zin egile

Revalesco, is, ere, valui, intr. sendotu, hobekitu, osatu; indarberritu; bizkortu

Revectus, a, um, reveho pi.

Reveho, is, ere, vexi, vectum, tr. berriz garraiatu; revehi, (zaldiz, gurdiz, untziz) itzuli

Revello, is, ere, velli edo vulsi, vulsum, tr. kendu, erauzi; erdibitu; claustra portarum revellit, ateak uzkaili zituen; suntsitu, honditu

Revelo, as, are, tr. estalgia kendu, agerian ezarri; argitu, ezagutarazi, jakinarazi

Revenio, is, ire, veni, ventum, intr. berriz heldu, itzuli

Revento, as, aris, intr. itzuli

Revera, adb. benetan, zinez, egiatan, egiazki, egiaren esatera

Reverbero, as, are, tr. atzerarazi; atzera baztertu

Reverendus, a, um, revereor aditz adj. agurgarri

Reverens, entis, revereor po. lotsakor, lotsor, adeitsu, beldurti; agurgarri

Reverenter, adb. begirunez, larderiaz, adeitasunez

Reverentia, ae, f. beldur, lotseria; begirune, adeitasun

Revereor, eris, eri, veritus sum, dep. tr. beldur izan, beldurtu; agurtu; begirune izan, arreta izan, jaramon egin

Reveritus, a, um, revereor pi.

Reversio, onis, f. itzuli, itzulaldi, itzulera; itzulinguru (izar)

Reversus, a, um, revertor pi. itzulia

Reverti, revertor inf.; revertor eta revertor perf.

Revertio, is, ere, verti, versum, intr. atzeratu, itzuli

Revertor, eris, i, versus sum edo reverti, dep. intr. itzuli, berriz heldu; reverti ad propositum, gaiara itzuli

Revexi, revero perf.

Revictus, a, um, revingo pi.

Revideo, es, ere, intr. ikustera berriz itzuli

Revilesco, is, ere, intr. balioa galdu, balioa murritztu

Revincio, is, ire, vinxi, vinctum, tr. atzean lotu; kateatu; askatu, lokabetu

Revinco, is, ere, vici, victum, tr. bergarraitu; ukatzea kausitu, gezurtatzea kausitu

Revinctus, a, um, revincio pi.

Reviresco, is, ere, virui, intr. berriz berdatu; gaztetu, bergaztetu; berriz loratu, piztu, zuzpertu, berriz sortu

Revisito, as, are, tr. berriz ikustatu, maiz begiztatu

Reviso, is, ere, visi, visum, tr. intr. berriz ikusi, berriz ikustatu; atzera heldu, itzuli

Revivisco, is, ere, vixi, intr. piztu, berpiztu; muskildu, ernaberritu; berriz jaio, berloratu, bizkortu, indarberritu

Revocabilis, e, berriz deigarri; antolagarri

Revocamen, inis, n. berriz deitze; berbazterketa; dei

Revocatio, onis, f. berriz deitze, berriz ekarrazte; berriz hartze (hitz bat)

Revoco, as, are,; tr. berriz deitu, berriz gonbidatu; ekarrarazi; berriz atzerarazi; baztertu, urrundu; revocare equitatum, zalduntza atzerarazi; revocare edo revocare de exilio, atzerristik ekarrarazi; revocare aliquem a scelere, norbait gaizkitik urrundu; revocare se, askatu, bere buruaz jabetu; zuzenera itzuli, ukatu; berriz biziari, bizkortu, berritu, berriztu; revocare vires, indarberritu; revocare pristinos mores, ohitura zaharrak berpiztu; saioa egin, berriz egin; eskatu; ezereztatu; revocare verba, hitza jan, hitza ukatu; lotu, eratxiki; revocare omnia ad philosophiam, guztia filosofiari lotu

Revolo, as, are, intr. berriz hegaldatu, berriz hegan egin; lehiatuki itzuli

Revolubilis, e, atzera bihurgarri; ezeztagarri, hausgarri

Revolutus, a, um, revolvo pi.

Revollo, i, ere, volvi, volutum, tr. atzera anbilkatu, atzera itzulikatu; biregin; berriz iragan; gogoan erabili, gogoratu; oroitarazi; esan, berriz esan; berriz irakurri; itzulingurua egin (izar); iragan (denbora)

Revomo, is, ere, vomui, tr. goitikatu, okatu, oka egin

Revulsi, revello perf.

Revulsio, onis, f. erauzketa, erauzpen

Revulsus, a, um, revello pi.

Rex, regis, m. errege; herri nagusi; Alexander, Macedonum rex, Alexandro, Mazedoniarren errege; buruzagia, lehendakaria, bikainen; Rex deorum, Jainkoen erregea (Jupiter); Rex aequoreus, itsasoen erregea (Neptuno); rex ferarum, abereen erregea (leoa); rex avium, hegaztien erregea (arranoa); rex sacrorum, oparien erregea; rex convivii, otoruntzaren erregea; errege seme, printze; nagusi, handiki, babestaile; irakasle, maisu

Rexi, rego perf.

Rhadamanthus, edo –os, i, m. Radamanto, Jupiter eta Europaren semea, Infernuko epaile bat

Rhaeti, orum, mpl. retiarrak

Rhaetia, ae, f. Retia, Suizako eskualde

Rhamnenses, **Rhamnes**, ium, mpl. Ik. Ramn.

Rhapsodia, ae, f. rapsodia, Homeroren olerki abesti

Rhea, ae, f. Rea edo Zibela; Rhea silvia, Romulo eta Remoren ama

Rhedra, ae, f. gurdi, karrosa

Rhedarius, ii, m. gurdizain

Rheno, onis, m. ardi larruzko txaleko

Rhenum flumen, n. Reno ibaia

Rhenus, i, m. Reno, ibaia

Rhetor, oris, m. erretor

Rhetorica, ae, f. eta **Retorice**, es, f. erretorika, ele ederra

Rhetorice, adb. erretor gisa, erretor antzera

Rheticus, a, um, erretorika-; rhetorica, arum, iz. npl. erretorikarauak; rhetoriki, orum, mpl. Zizeronen erretorika liburuak

Rheumatismus, i, m. marfundi, marranta, erlastasun

Rhinoceros, otis, m. muturradar; muturradar adarrezko ontzi

Rhodanus, i, m. Errodano, ibaia

Rhodiacus, a, um; **Rodiensis**, e, Errodano-, Errodanoko; iz. mpl. errodanoarrak

Rhodii, orum, mpl. errodanoarrak

Rhodius, a, um, Errodas-, Errodaseko

Rhodope, es, f. Errodopa, Traziako mendi

Rhodopeius, **Rhodopeus**, a, um, Errodopa-, Errodopako; Rodopeius vales, Orfeo

Rhodos, **Rhodus**, i, f. Errodas, Egeo itsasoko uharte eta hiria

Rhoeteius, **Rhoeteus**, a, um, Retea lurmuturreko, Troadako

Rhombus, i, m. ardatz edo zartailu liluragarria; errebollo (arraina)

Rhonchus, i, m. karranka, kurunka; iseka, irain

Rhythmici, orum, mpl. neurrizale hizlariak

Rhythmus, i, m. neurri, eresneurri

Rhytium, ii, n. erritiumo, abere buruantzeko edontzi

Ricinium, ii, n. erriziniumo; hiletaoihaltxo

Ricinus, i, m. akain, lakasta; kormio (landare)

Rictum, i, n. eta **Rictus**, us, m. ahoinguru; irrigaisto; mutur

Ridendus, a, um, rideo aditz adj. irri egingarri; barregarri

Rideo, es, ere, risi, risum, intr. irri egin, barre egin; risisti in hoc edo de hoc, horrek irri eginarazi dik; non rideo, ez dut txantxa egiten, ez naiz irriz ari; ridere in stomacho, gogoz kontra irri egin; joritu; aldeko izan; gogoko izan; angulus ille mihi ridet, zokotxo hora gogoko zait; isekatu, trufatu; ridere aliquem, norbait isekatu, norbaitez trufatu

Ridibundus, a, um, karkazaz aritzale, karkailotsez irri egile

Ridicularia, orum, npl. txantxa, iseka, irribide, txaskoini

Ridicule, adb. barregarriki; nausatuz, ihikistaz

Ridiculum, i, n. txantxa, iseka, irribide, txaskoini

1. **Ridiculus**, a, um, barregarri, irrigarri; bitxi; barreragile; homo admodum ridiculus, gizon txit jolasgarri, gizon txit jostakin; eragabe, zentzugabe; ridiculus est (inf.), ... (egitea) zozokeria bat da

2. **Ridiculus**, i, m. isekari, trufari

Rigatio, onis, f. ureztaketa

Rigens, entis, riego po.

Rigeo, es, ere, ui, intr. gogor izan, gogortu, zurrundu, izoztu, hormatu; geldi izan, geratua izan; sohikika izan; laztu (biloak); sor, soraio izan

Rigesco, is, ere, rigui, intr. zurrundu, gogortu, hormatu, izoztu; laztu (biloak); sohikika izan

Rigide, adb. gogorki, zorrozk, garrazki

Rigiditas, atis, f. zurruntasun, gogortasun, zailtasun

Rigido, as, are, tr. gogortu, zaildu, zurrundu

Rigidus, a, um, gogor, zail, zurrun; hotzak argillaturik, izoztua, hormatua; geldi, higiezin; zorrotz, garratz, larderiatsu; sor, sorgor

Rigo, as, are, tr. ureztatu, urtatu, busti; isurarazi, jarioarazi

Rigor, oris, m. zurruntasun, gogortasun, zailtasun; hotz, izotz; idortasun (bihotza), soraiotasun, sorgortasun; zorroztasun, garraztasun

Rigui, rigesco et riego perf.

Riguus, a, um, ureztatzaile; ureztatua, urtatua, heze; iz. mpl. erretenak, arroilak; hurtokiak

Rima, ae, f. arrakala, pitzdura, artesi, erdio, erdiune; rimas agere, erdibitu; ihesbide, itzurbide

Rimor, aris, ari, dep. tr. arrakalatu, pitzatu, erdibitu, erdiratu; zulatu, aztertu, induzkatu; barnatu, sakondu

Rimosus, a, um, arrakaladun, pitzatua, arrailatua, zirriztatua

Ringor, eris, i, dep. amorratu, errabiatu, haserratu, sumindu

Ripa, ae, f. bazter, ertz, hegí

Risi, rideo perf.

Risio, onis, f. barre, irri

Risor, oris, m. barregile, jostakin, jostari

Risus, us, m. barre, irri; risus captare, irreragin; risu corrue, irriz zapartatu, irriz urratu; iseka, ihakin, trufa; barregarri, isekagarri; risum praebere, risui esse, isekagarri izan, trufagarri izan

Rite, adb. jaiarauz, jailegez, behar bezala, egoki, ondo, zuzenki; ohituren arabera

Ritus, us, m. ohitura, arau, lege; erlijioarau; era, bide, jardun; ritu pecudum, abereen gisa, abereen eran;

1. **Rivalis**, e, erreka-, errekako; iz. m. errekkondo
2. **Rivalis**, is, m. (maitasun) arerio, ixterbegi

Rivalitas, atis, f. bekaixkeria, etsaitasun

Rivulus, i, m. errekilá

Rivus, i, m. erreka; erreten, ubidea; ardanketa; odol errekkada; negarturrusta...

Rixa, ae, f. aharra, eztabaida, gataska, liskar, mokokaldi, kalapita; borroka

Rixator, oris, m. zimardikari, liskarti, mokokari

Rixor, aris, ari, dep. intr. aharratu, liskartu, eztabaidatu; gaitzetsi, jorratu; eutsi, iharduki

Robiginosus, a, um, erdoilatua

Robigo, inis, f. erdoila; lizun, berdet; ilinti, lano (gari); hortzusteldura; aisla, alferkeria, okerbide, galdukeria

Roboreus, a, um, haritz-, arte-, harizko, artezko

Roboro, as, are, tr. indartu, azkartu, gotortu; baietsi, egiaztatua

Robur, oris, n. arte; harizko gauza, artezko gauza; gogortasun, gotortasun; indar, adore, albidata, kemen; (gauzaren) bihotza, mamia, muina; robur senatus, senatuko hauta, hoherena; leotz, ziega

Robusteus, a, um, arte-, artezko

Robustus, a, um, arte- artezko; haritz- harizko; gogor, gotor, zail, indartsu; sendo, adoresu

Rodo, is, ere, rosi, rosun, tr. jankatu, haskilatu, higatu; belztu, gaitz esan, gaizki mintzatu, gutxietsi

Rogalis, e, sutegi-, sutegiko

Rogatio, onis, f. lege egitasmo, lege xede; rogationem ferre, lege bat aurreratu; rogationem perferre, legea erabaki; eske, arren, otoitz

Rogatiuncula, ae, f. galdetxo; lege xedetxo

Rogator, oris, m. botz biltzaile; eskale, galdegile; txartel zenbatzaile

Rogatum, i, n. eske, galde; arren, otoitz

Rogatus, us, m. eske, arren

Rogitatio, onis, f. lege aurrerapen

Rogito, as, are, tr. galdezkatu, itaundu; eskatu, arrendu

Rogo, as, are, tr. eskatu, galdetu, itaundu; rogare aliquem aliquid, zerbait norbaiti galdegin; (iritzia) galdetu, aholkuia eskatu; (lege, hautagai) aurreratu; rogare aliquem sententiam, norbaiti iritzia eskatu, norbaiten botza bildu; rogare legem, legea aurreratu; rogare milites sacramento, gudulariei zina eginarazi; arrendu, otoitztu; rogare ut, rogare ne..., ... (ez) (egitea, egiteko) eskatu; gonbidatu, ekarrarazi, deitu

Rogus, i, m. (hilketa) sutegi ; hilobi

Roma, ae, f. Errroma, hiria

Romane, adb. erromatar eran, gisa

Romanus, a, um, Erromako, erromatar; iz. mpl. erromatarra

Romuleus, a, um, Erromulo-, Erromuloren; Erroma-, Erromako; erromatar

Romulidae, arum edo um, mpl. erromatarra

1. **Romulus**, a, um, Erromulo-, Erromuloren; Erroma-, Erromako; erromatar
2. **Romulus**, i, m. Erromulo , Erromaren sortzaile

Roralis, e, ihintz-

Rorans, antis, roro po. ihinzatua, heze, busti; ihintza bezala erorten

Rorarii, orum, mpl. gudulari arma arindun

Roratio, onis, f. ihinzaldia, bustialdi

Roratus, a, um, roro pi. ihinz bezala erorten, ihinzatua

Rorifer, era, erum, ihinzatzaile

Roro, as, are, intr. ihintz egin; rorat (inperts.), ihintz egiten du; tantaka, txortaka isuri; busti izan; busti, ureztatu, urtatu

Rorulentus, a, um, ihinzdun, ihinztoki

Ros, roris, m. ihintz; ihintz gisa erorten den isurkia

Rosa, ae, f. arrosa; arrosaondo, arrosatze

Rosaceus, a, um, arrosa-

Rosarium, ii, n. arrosagune, arrosatoki
Rosarius, a, um, arrosa-
Roscidus, a, um, ihintz-; heze, busti; tantaka isurkor; ihinztatzaile
Rosetum, i, n. arrosatze
Roseus, a, um, arrosa-; gorrizuri; gorribizi
Rosi, rodo perf.
Rosio, onis, f. sabelmin, jelkite
Rosmarinus, rorismarini, m. erremule
Rostellum, i, n. mokotxo; mutur
Rostra, orum, ik. rostrum
Rostratus, a, um, mokodun, mokotsu; ezproidun; rostrata columnna, ezproi habea (Duiliusek Kartagoren aurkako lehen garaitzari esker harto ezproiekin eraikia)
Rostrum, i, n. moko, mutur; lurmutur, untzimutur: npl. errostroak, hiztoki; ad rostra ascendere, hiztokira igan; pro rostris, hiztokitik, hiztokian, batzarrean
Rosus, a, um, rodo pi.
Rota, ae, f. gurpil, gurdí; anbil, zanpagailu; aldakortasun; itzulinguru (izar)
Rotatio, onis, f. itzulika, biraketa, inguraketa
Rotatus, us, m. itzulika, biraketa, inguraketa
Roto, as, are, intr. birundarazi, birarazi, itzularazi, itzuli, bihurtu; buztana harrotu (indioilar)
Rotula, ae, f. gurpiltxo
Rotunde, adb. biribilka; ederki, apainki
Rotunditas, atis, f. biribil, biribiltasun
Rotundo, as, are, tr. biribiltu; gehitu (dirua)
Rotundus, a, um, biribil; apain, garbi (idazkera); ore rotundo loqui, garbiki mintzatu
Rubefacio, is, ere, feci, factum, tr. gorritu
Rubellio, onis, f. barbarin
Rubellus, a, um, gorrail, gorriska, gorraska
Rubens, entis, rubeo po.
Rubeo, es, ere, ui, intr. gorri izan, lotsa izan
Ruber, bra, brum, gorri; Rubrum Mare, Eritreako itsasoa, Itsasadar Persikoa, (batzutan) Itsas Gorria
Rubesco, is, ere, bui, intr. gorritu, lotsatu
1. **Rubeta**, ae, f. sasigel, apottoro
2. **Rubeta**, orum, npl. kaparztoi, lapardi
1. **Rubeus**, a, um, gorri, gorriska, gorkara
2. **Rubeus**, a, um, sasi-, lapar-
Rubico, **Rubicon**, onis, m. Errubiko, ibaia
Rubicundus, a, um, gorribizi
Rubidus, a, um, gorri
Rubiginosus...ik. robiginosus...
Rubor, oris, m. gorri; margo gorri, tinta gorri, apaindura; lotsa; esse rubori, lotsa sortu
Rubrica, ae, f. bützin hori; arkatz, lapitz gorri; idazburu, argitasun; arau, zuzenbide
Rubui, rubeo eta rubesco perf.
Rubus, i, m. sasi, lapar; rubus idaeus, masusta gorri
Ructo, as, are, intr. poker egin, opets egin; goitikatu, okatu, oka egin
Ructor, aris, ari, dep. tr. intr. poker egin, opets egin; goitikatu, okatu, oka egin; garrasi egin, orro egin
Ructus, us, m. poker, opets
1. **Rudens**, entis, rudo po. orro egile , burrunbatzaile, azantz egile; karraskatzaile
2. **Rudens**, entis, m. soka
Rudera, um, rudus pl.
Ruderatio, onis, f. betun lan
Rudero, as, are, tr. betundu
Rudimentum, i, n. hasigaiak, lehengaiak; hastapen, hasiera; rudimentum militare, hasigai militarrak
1. **Rudis**, e, landugabe, berezko; gazte, berri, baliatugabe; ezikasia, ezjakin, baldres, trakets; mulier non rudis, emazte bizitoi, bizkor
2. **Rudis**, is, f. gladiadoreen zotz, edo jarduntzeko edo borrokatik kentzeko emana; atsedenaldi, erretreta; accipere rudem, erretreta hartu
Ruditus, us, m. orro (astoa)
Rudo, is, ere, ivi, itum, intr. orro egin, marruma egin, marraka egin; kirrinka egin
Rudus, eris, n. hondar, zabor; betun; brunzazko diru
Rudusculum, i, n. diru kopurutxo, zortxo
Rufesco, is, ere, intr. gorriskatu
Rufius, ii, m. lakoin (abere)
Rufo, as, are, tr. gorriskarazi
Rufulus, a, um, gorrats, gorrailska
Rufus, a, um, gorri, gorraska
Ruga, ae, f. zimurdura; aurpegi beltzuri; izur, tolestura

Rugatus, a, um, zimur, lakatz
Rugosus, a, um, zimur, zimurdun, lakatz, latz, izurtua, tolestua
Rui, ruo perf.
Ruina, ae, f. erorpen, hondamen; ruinam dare, trahere, erori, hondatu, suntsitu; ezeztapen, suntsipen; edere ruinas, erraustu, porrokatu, itxestu; hondamendi, galtze, sakaila; pl. zaborrak, hondarrak
Ruinosus, a, um, hondagari, galgarri, erorkor; hondatua, eroria
Ruiturus, a, um, ruo p. geroaldia
Rumex, icis, m. f. mingots, mineta xehe, ustabelar
Ruminalis, e, hausnartzale, hausnarlar
Ruminatio, onis, f. hausnarketa
Rumino, as, are, tr. intr. hausnartu; gogoan hartu, gogoratu
Ruminor, aris, ari, dep. hausnartu, gogoan hartu, gogartu
Rumor, oris, m. zeresan; rumor perseverat (inf.), ...omen; rumorem spargere, differre, serere, zeresanak hedatu; omen, ospe, aipu; iritzi; rumorem popularem quaerere, jendeen aipua bilatu; rumore optimo esse, omen hoberena izan; Omena, jainkosa
Rumpo, is, ere, rupi, ruptum, tr. moztu, kraskatu, hautsi, urratu; zartatu; indarrez bereizi, ideki; zulatu, lehertu; rumpere ordines, etsaien mailak barreiatu, sakabanatu; rumpere vincula, kateak hautsi; rumpere pontem, zubia moztu; ezereztu; rumpere foedus, ituna urratu; akitu, kezkatu, nekatu, gainditu, jo; oztopatu, trabatu, nahasi; rumpere somnum, loa eten, entzunarazi (oihua), jalgiarazi (ura)
Rumusculus, i, m. zurumurru, kalaka, eleketa, traputzeria
Runcatio, onis, f. haizurketa, jorraldi; haitzurkinak
Runcator, oris, m. haitzurtzaile, jorrataile
Runcina, ae, f. arrabota, marrusketa
Runco, as, are, tr. haitzurtu, jorratu
Ruo, is, ere, i, intr. erori; huts egin, porrot egin, ahuldu; jauzi, oldartu; ruere in hostem, etsaiari oldartu, eraso; ruere in mortem, heriotzara laster ibili; tr. bultzatu, bulkatu, anbilkatu; erauzi; uzkaili, erorarazi, jaso (uhinak); suntsitu, iraili; ruere rempublicam, errepublika iraili
Rupes, is, f. harkaitz, arroka
Rupi, rumpo perf.
Rupicarpa, ae, f. basahuntz
Ruptor, oris, m. mozaile, hausle
Ruptus, a, um, rumpo pi.
Ruri, adb. baserrian; rus dat.
Ruricola, ae, m. nekazari, baserritar
Rurigena, ae, m. nekazari
Ruror, aris, ari, dep. baserrian bizi, arloak landu
Rursum, **Rursus**, adb. atzera; rursum se recepit, atzera joan zen; alderantziz, aitzitik, bestalde, elkar; berriz, beste behin, ostera
Rus, ruris, n. baseria, arloa; rure, baserrian; etxalde; oiestasun, ikasgabetasun, arruntasun
Rusculum, i, n. etxano
Ruscus, i, f. mitre
Russatus, a, um, gorraska, gorriska
Russeus, a, um, gorraska
Rustica, ae, f. nekazari emakume, nekazarisa, baserritarsa; emakume trauskila
1. **Rusticanus**, a, um, baserri-, baserriko; zakar, baldres
2. **Rusticanus**, i, m. baserritar
Rusticatio, onis, f. baserriko bizitza, landabizi
Rusticatus, us, m. landabizi
Rustice, adb. baseriaren gisa, baseriaren antzera, baldreski
Rusticitas, atis, f. landabizi, baserritarrak; baldrestasun, oiestasun, zakartasun
Rusticor, aris, ari, dep. baserrian bizi; arloak landu
Rusticula, ae, f. oilagor, azaia
1. **Rusticulus**, a, um, baldar, moldagaitz
2. **Rusticulus**, i, baserritar
1. **Rusticus**, a, um, baserri-, baserriko, landa-, landako; rustica res, nekazaritza; arrunt, apal, xume; baldres, baldar, oies, zozo
2. **Rusticus**, i, m. baserritar, nekazari; baldres, oies
Ruta, ae, f. bortusai, usabelar
Rutilans, antis, rutilo po. gorriargi, gorridiridiratsu
Rutilatus, a, um, rutilo pi tinta gorridun
Rutilesco, is, ere, intr. gorraildu
Rutilo, as, are, tr. intr. gorri izan, dirdiratu, distiratu; gorraildu
Rutilus, a, um, gorrai, gorraska, gorriska; dirdiratsu, distiratsu
Rutrum, i, n. haitzur, matraza, pala
Rutula, ae, f. bortusai, usabelar
Rutuli, orum edo um, mpl. rutuloarrak, Lazioko biztanleak

S

S, laburpen; S. = Sextus (iz.); Sp. = Spurius (iz.); S. = semissis; S. C. = senatus consultus; S. P. = sua pecunia; S. P. Q. R. = senatus populusque romanus; S. D. = salutem dicit; S.T.T.L. = sit tibi terra levis; S. V. B. E. E. Q. V. = si vales bene est, ego quoque valeo = ondo bahiz, hobe, ni ere ondo nuk
Sabaea, ae, f. Sabea, Arabia Zoriontsuaren eskualdea
Sabaeaus, a, um, Sabea-, Sabeako; intsentsu-; iz mpl. sabearrak
Sabbatum, i, n. **Sabbata**, orum, npl. sabato, judioren jaieguna
Sabellus, a, um, Sabino-; sabinoar; izmpl. sabinoarrak
Sabini, orum, mpl. sabinoarrak, Italia erdiko biztanleak
Sabis, is, m. Sabis, Belgiaiko ibaia
Sablum, i, n. legar, itsaslegar, garaila
Sabuleta, orum, npl. ondartzta
Sabulo, onis, m. legar, itsaslegar, garaila
Sabulosus, a, um, legartsu
Sabulum, i, n. legar, garaila
Saburra, ae, f. lasta, galia
Saburro, as, are, tr. lastatu, galiatu
Saccarius, a, um, zaku-, zorro-, zakudun, zorroz betea
Saccellus, i, m. zakuto, moltsa; oihal iragazki
Saccharon, **Saccharum**, i, n. azukre, banbu izerdi
Sacciperium, ii, n. moltxa handi
Sacco, as, are, tr. iragazi, irazi
Sacculus, i, m. zakuto, moltsa; oihal iragazki
Soccus, i, m. zaku, zorro; oihal iragazki; zare; moltsa, alportxa
Sacellum, i, n. saintutegitxo, otoizgitxo
Sacer, cra, crum, sakratua, agurgarri, ospatsu; Jainkoen eskuetako; madarikatu, opagaiztotua, gorrotagarri
Sacerdos, otis, m.f. apaiz, apaizsa
Sacerdotalis, e, apaiz-
Sacerdotium, ii, n. apaizgoa, apaiztasun
Sacra, ik. sacer, sacram
Sacramentum, i, n. gudulari zin; milites sacramento rogare, gudulariei zin eginarazi, gudulariak behartu; dicere sakramentum alicui, norbaiti gudulari zin egin; norbaiti gudulari antzera izena eman; zin; sakramento se obstringere; zin eginet lotu; arteskutan uzketa
Sacrarium, ii, n. saintutegi, otoizgi; ihestoki; babestoki
Sacricola, ae, m. apaiz
Sacrifer, fera, ferum, gauza sakratu ekarle
Sacrificatio, onis, f. eskeintza, opari
Sacrificatus, us, m. eskeintza, opari
Sacrificium, ii, n. eskeintza, opari
Sacrifico, as, are, tr. intr. eskaini, opari egin
Sacrificulus, i, m. oparigile, apaiz; rex sacrificulus, oparierrege
Sacrificus, a, um, opari-, oparen, eskeintza-, eskeintzen; sacrificus rex, oparierrege
Sacrilegium, ii, n. gauza sakratuen lapurketa; sakrilegio; sacrilegii damnatus, sakrilejiogatik kondenatua
1. **Sacrilegus**, a, um, sakrilejiogile; fedegabe; gaizkile
2. **Sacrilegus**, i, m. sakrilejiogile; gauza sakratuen lapur; gaiztagin
Sacro, as, are, tr. sagaratu, saindutu; betikotu; maradikatu, Jainko mendekazaileen eskutan jarri
Sacrosanctus, a, um, sakratu, saindu; hautsezin, ukiezin
Sacrum, i, n. gauza sakratua; tenplu; erlijiojai; opari, eskeintza; sakratasun; pl. misterioak
Saeculum, **Saeclum**, i, n. mende, ehun urte; epe luze; etorkizun; aldi; setsu
Saep, adb. maiz, ardura, askotan, bigabostetan, sarri; saepius, maizago; quam saepissimue, ahalik maizena
Saepenumero, adb. maiz, ardura, askotan, sarritan
Saepes, is, f. hesi; langa, lata, kihilla
Saepimen, inis, n. itxitura, lata, harresi
Saepimentum, i, n. itxitura, lata, harresi
Saepio, is, saepi, saeptum, tr. hesitu, hesiz inguratu; setiatu
Saeps, is, f. hesi; langa, lata, kihilla
Saepitio, onis, f. hesiketa
Saepitum, i, n. itxidura; lata; artegi, esparru, barruti
Saepitus, a, um, seapio pi.
Saeta, **Saetiger**... ik. set...
Saeve, adb. gogorki, zorrozki, garrazki

Saevio, is, ire, ii, itum, intr. haserre izan; haserratu, amorratu; gaitzu
Saevitia, ae, f. haserre, amorruru, bortizkeria, basakeria, zorrozkeria, ankerkeria; saevitia temporis, aroaren gogorkeria
Saevus, a, um, haserre, amorratu, basa, gogor, zorrotz, bihozgabe; guduan gaitz, beldurgarri
1. **Saga**, ae, f. azti, sorgin
2. **Saga**, orum, sagum pl.
Sagacitas, atis, f. usmo, sudur; zorroztasun, ernetasun, gogousna, begizorrotz
Sagaciter, adb. sudur onarekin; zuhurki, zorrozkki, solitki
Sagatus, a, um, jantzi arrundun
Sagax, acis, sudurdun; usnadun, sotil, erne, begizorrotz, zuhur
Sagina, ae, f. gizenketa; janari gizen; asealdi, asebete, xanfart; gizentasun, loditasun, gantz
Saginatio, onis, f. gizenketa, gizendura
Sagino, as, are, tr. gizendu, ase
Sagio, is, ire, intr. sudur izan, usnadun izan
Sagitta, ae, f. gezi; urpunttako (landare)
1. **Sagittarius**, a, um, gezi-, gezizko
2. **Sagittarius**, ii, m. gezilari; geziaga (izar)
Sagittifer, era, erum, gezidun
Sagittipotens, entis, m. geziaga (izar)
Sagitto, as, are, tr. gezikatu, geziz jo
Sagittula, ae, f. gezitxo
Sagmen, inis, n. belar sakratu
Sagulatus, a, um, jantzi arrundun
Sagulum, i, n. gudulari jantzi arrunt
Sagum, i, n. jantzi arrunt; gerrasoingaineko; saga sumere, soingainekoa ezarri, gerrarako gaitu, prestatu; estalki
Saguntinus, a, um, Sagunto-, Saguntoko
Saguntum, i, n. eta **Saguntus**, i, f. Sagunto, Tarrakonesako hiri
Sagus, a, um, igarle-, iragarle-
Sal, salis, m. n. pl. sales; gatz, ur gazi, itsaso; apaindura (idazkera); zorroztasun, sotiltasun, urguritasun
Salacitas, atis, f. likiskeria, lizunkoikeria
Salaco, onis, m. ahobero, aholandi
Salamandra, ae, f. arruli, arrubio
Salamina, ae, f. Salamina, Greziako uharte eta hiri
Salaminius, a, um, Salamina-, Salaminako
Salamis, inis edo inos, f. Salamina, Greziako uharte eta hiri
Salarium, ii, n. sari, lansari
Salarius, a, um, gatz-, gatzeko; iz. m. gatz saltzaile; arrain gazitu saltzaile
Salax, acis, likits, lizunkoi, lizunzale
Salebra, ae, f. lur ezberdin, bide ezbardin; laztasun; idortasun (idazkera)
Salebrosus, a, um, ezberdin, latz, idor
Sales, ik. sal
Saliaris, e, Salio-, Salioen, Marzoren edo Herkuloren apaizen; bikain (otoruntz); jauzkari
Saliatus, us, m. Saliogoa
Salicis, salix gen.
Salictum, i, n. sahatsaga; sahats
Saliens, entis, salio po. jauzkari, jauzkari, jalgikor; iz. mpl. ur zurrustak, xirrixtak
Saligneus, **Salignus**, a, um, sahats-, sahatsezko
Salii, orum, mpl. Salioak, Marzoren edo Herkuloren apaizak
Salinae, arum, fpl. gatzobi, gatzaga, itsasgatz; Salinae Romanae, Ostiako gatzobiak; gatz, zirto
Salinarius, a, um, gatzobiko, gatzagako
Salinum, i, n. gatzontzi
1. **Salio**, is, ire, ii, itum, tr. gazitu
2. **Salio**, is, ire, ui, saltum, intr. jauzi, dantzatu; jaio, sortu (landarea)
Salitor, oris, m. gatz zergalari
Salitura, ae, f. gaziketa, gazidura
Salunca, ae, f. basakara (landarea)
Salius, a, um, Salio-, Salioen
Saliva, ae, f. listu, ahogozo, tu; salivam movere, hortzak izerditu; izerdi, jario, habuin, hagun, elder; gustu, dastamen
Salivarius, a, um, listu antzeko; listu baldeko
Salivo, as, are, tr. likatsu egin, lindirgatsu egin
Salivosus, a, um, habuintsu; listu antzeko
Salix, icis, f. sahats, mihiben, zume
Sallitura, ae, f. gaziketa, gazidura
Sallustius, ii, m. Salustio
Salmo, onis, m. izokin
Salo, is, ere, salsum, tr. gazitu
Salpa, ae, f. legatz

Salsa, orum, npl. gazikiak; zirto, dritxo
Salsamentarius, a, um, gaziki-; iz. m. gaziki saltzaile
Salsamentum, i, n. gaziki; gesal
Salse, adb. xorroski
Salsipotens, entis, itsasoen erregea = Neptuno
Salsugo, inis, f. gazidura, ur gazi, itsasur
Salsura, ae, f. gaziketa, gazidura; gesal, gazikiak
Salsus, a, um, salo pi.; adj. gazi, garrratz; bizi, txistikor (gogo); sotil; gordin, lizun, barregarri
Saltabundus, a, um, jauzkari
Saltatio, onis, f. jauzketa, dantzaketa, dantza, dantzaldi
Saltator, oris, m. dantzari; jauzkari, saltari, inkaminari
Saltatorius, a, um, dantza-, dantzako; saltatorius orbis, biribilketa
Saltatricula, ae, f. dantzarisra
Saltatrix, icis, f. dantzarisra
 1. **Saltatus**, a, um, salto pi. dantzan abestua
 2. **Saltatus**, us, m. (abl. bakarrik) dantza
Saltem, adb. bederen, behintzat; vix saltim, doidoia ere
Salito, as, are, intr. jauzi, dantzatu; ihakindatu, ihakin egin; puskakatua (idazkera)
Salto, as, are, tr. intr jauzi, dantzatu; ihakindatu, ihakin egin; puskakatu (idazkera)
Saltuosus, a, um, oihandun, basodun
 1. **Saltus**, us, m. jauzi, oldar, dantza
 2. **Saltus**, us, m. mendiarte, haitzarte; baso, oihan; argiune; basotxo; larre, bazkagia, alagia; saltus hiberni, aestivi, neguko, udako bazkagia
Saluber, bris, bre, osasungarri, osasuntsu, sendogarri; on, behar bezalako, neurridun; indartsu, ondo, ososundun, azkar; salubrior, saluberrimus
Salubris, is, e, ik. saluber
Salubritas, atis, f. osasun, osagarri, sanotasun; argitasun (idazkera)
Salubriter, adb. sanoki, osasungarriki, osasuntsuki; behar bezala, ondo, merke, eraginkorki; salubrius, saluberrime
Salum, i. n. itsaso; itsandi; uhinak
Salus, utis, f. osasun, osagarri; zorion, hobari, pizkortasun; id saluti fuit Graeciae, hori Greziarentzat zoriontsu izan zen; bizi, bizibide, irabazbide; sendagailu; alicui salutem dare, norbaiti bizia utzi; agur, agurka, goraintziak; salute data redditaque, elkar agurtu eta...; dic a me illi salutem, ene partez agur ezak, nik exi agur ezak; Cicero Attico salutem, Zizeronek Atikori agur; salutem dicere foro, auzitegilana utzi
Salutantes, ium, mpl. ikusleak, babespekoak, eskaleak
Salutaris, e, osasungarri, osasunkor, pizkorgarri, sendakor
Salutariter, adb. osasungarriki, eraginkorki, osasunkorki
Salutatio, onis, f. agurketa, agurka, goraintziak; harrera, ikustaldi, gorazarreak, omenaldiak
Salutator, oris, m. ikusle, babespeko, lausengari, legunkari
Salutatorius, a, um, agurketako; salutatorium cubile, agurketako gela
Salutifer, fera, ferum, osasungarri, osasuntsu, osoasunerako
Saluto, as, are, tr. intr. agurtu, agur egin; egun on esan, omenaldiak eman, goraintziak bidali; aldarrikatu, oihustatu, ikustera joan; gurtu, arrendu (jainkoak)
 1. **Salve**, salveo agintaldea; agur, egun on, kaixo; izan ondo
 2. **Salve**, adb. ondo, osasun onean, kinka onean
Salveo, es, ere, intr. ondo izan, osasun izan, ososun onean izan; agurra hartu; salvebis a me, ene agurra emaiten diat
Salvia, ae, f. zauribelar, sobe
Salvus, a, um, ondo, osasundun; oso, kaltegabe, zaurigabe; salva fide, hitza jan gabe; ne salvus sim si, ez naizela bizi... ba-
Sambuca, ae, f. sanbuka, harpa mota bat; sanbuka jole (emakumea)
Sambuceus, a, um, intusa-, sabuka-, kukutze-
Sambucistria, ae, f. sanbuka jole (emakumea)
Sambucus, i, f. intusa, sabuka, kukutze
Samius, a, um, Samos-, Samoseko; iz. mpl. samosarrak; samnia, orum, npl. Samoseko ontziak
Samnis, itis, f. m. Samnioneko, samnionar; samnites, um edo ium, mpl. samnionarrak
Samnium, ii, n. Samnion, Italia erdiko lurraldea
Samos, i, f. Samos, Egeo itsasoko uharte
Samothraca, ae, eta **Samothrace**, es, f. Samotrazia, Egeo itsasoko uhartea
Samothraces, um, mpl. samotraziarrak
Samothracia, ae, f. Samotrazia, Egeo itsasoko uhartea
Samothracicus, **Samothracius**, **Samothracus**, a, um, Samotrazio-, Samotrazioko
Sampsuchum, i, n. mendaro, txoribelar, gatubelar, ainduri
Sampsuchus, i, f. m. mendaro, txoribelar, gatubelar, ainduri
Samus, i, f. Samos, Egeo itsasoko uhartea
Sanabilis, e, sendagarri
Sanatio, onis, f. sendamen, sendapen

Sancio, is, ire, sanxi, sanctum edo sancitum, tr. sakratu, jainkoei eskeini; eraiki, jarri, baietsi, onartu, onetsi; itundu; izendatu; erabaki, agindu; lex sanxit ne edo quominus... legeak debekatu zuen...; astindu, zehatu, zigortu; capite sanxit, si quis, hilzigorra agindu zuen, norbaitek ...ba-; indartu, bizkortu

Sanctus, a, um, sancio pi.

Sancte, adb. santuki, sainduki; arretaz, zintzoki, leialki; sanctissime se gerere, zintzoki jokatu, ari izan; begirunez, garbiki, xahuki; captivas sancte habuit, (emakume) atxilotuak zaindu zituen; garbiki (idazkera)

Sanctimonia, ae, f. santutasun, deuntasun; leialtasun, zintzotasun, zuzentasun, urguritasun; garbitasun, xahutasun

Sanctio, onis, f. baimen, (lege-, itun-) onespen; lege, arau; ordain, sari, zigor

Sanctitas, atis, f. santutasun, donetasun, deuntasun; hautsezintasun

Sanctitudo, inis, f. santutasun, donetasun, deuntasun

Sanctus, a, um, sancio pi.; adj. santu, done, saindu; sakratua; hautsezin; hospites santos habere, arrotzak sakratu antzeko hartzu; jainkozko, agurgarri; sanctus Hercules, Herkulo agurgarria; zintzo, garbi, xahu, zuzen

Sandapila, ae, f. hilkutxa, zerraldo

Sandix, Sandyx, icis edo ycis, f. m. minio, berungorri, gorribizi

Sane, adb. sanoki, sendoki, zintzoki, zuhurki; oso, txit, asko; sane quam, txit, asko, oso, ahal bezain, ahalik -na; sane quam cito, ahal bezain lasterrena; bai, noski, bai noski, egiaz, zinez; sit ita sane, sed ..., bai noski, baina...; beraz, bada

Sanesco, is, ere, intr. sendatu, hobekitu

Sanguinarius, a, um, odol-; basati, abre, odolzale, odolti

Sanguineus, a, um, odol-, odolezko, odoldun, odoltsu; odolmargoko, gorri; odolzale, odolti, basati, abre

Sanguino, as, are, intr. odoleztatu; odolagaldu, odolustu

Sanguinolentus, a, um, odoltsu, odolezko

Sanguis, inis, m. odol; sanguinem venis emittere, extrahere, odola atera, zaina ebaki; sanguinem cohibere, supprimere, odola geldiarazi; sanguinem fundere, odola isuri, odola jario; odol, ahaideatasun, jatorri, etorki, sorterro, ondoko, aria, leinu, gizeli; meus sanguis, ene semea; adore, indar, kemen, albidata; gozo, ur, izerdi (landare), sapa

Sanguisuga, ae, f. izain, xintximari

Sanies, ei, f. zorne, hiro; babuin, hagun; zital, eden; izerdi (landare), lingirda

Saniosus, a, um, zornatsu, hirodun

Sanitas, atis, f. osasun, osagarri; zentzutasun, sen; ad sanitatem revocare, senera erakarri; garbitasun, neurri (idazkera)

Sanna, ae, f. keinu, imentzio, ihakin

Sannio, onis, m. keinugile, imentziogile, ihakingile

Sano, as, are, tr. sendotu, eztitu; antolatu, ordaindu; histu, ahuldu

Sanqualis, is, f. itsasarrano

Sanus, a, um, ondo, osasundun; bizkor, sendo, azkar; oso, kaltegabe; zentzudun, zintzo, zuhur; garbi, neurridun (idazkera)

Sanxi, sancio perf.

Sapa, ae, f. ardo egosi

Saperda, ae, f. arraintxo gazitu

Sapidus, a, um, gozo, gozagarri

Sapiens, entis, sapio po. adj. ahazuri, litxar; aditu, jakitun, jakintsu; zentzudun, zentzuko, burudun, zuhur; iz. mpl. zuhurrak, filosofoak; septem sapientes, zazpi zuhurrak (Greziar)

Sapienter, adb. zintzoki, zuhurki ; jakinduriz, jakintsuki

Sapientia, ae, f. sen, zuhurtasun, zintzotasun, neurritasun; jakintza, jakinduri; filosofia

Sapineus, Sapinius, a, um, izai-, izaizko

Sapinus, i, f. izai, leher

Sapio, is, ere, ivi edo ii, intr. gozatu, gozo izan; usaindu; zuhur izan, zentzuko, zentzudun izan; tr. -n gozoa izan; jokatu, ari izan; sapere patruos, osaba antze jokatu, hau da, erasiatu, gaizkiak esan, inarrosi; jakin, ezagutu; baliatu; recte rem suam sapit, bere gauzak ondo badakitzta

Sapo, onis, m. jaboi

Sapor, oris, m. gozo; janari gozo; usain; gauza usaindu

Saporatus, a, um, gozagarri; gazitua, ondua

Sapphirus, i, f. zeruharri, sapirarri

Sappho, us, f. Safo, olerkarisa

Sarcimen, inis, n. adabaki

Sarcina, ae, f. haxe, sorta, zama, bideko hatuak; sarcinas colligere, hatuak tolestu, joan; eragozpen, oztopo

Sarcinaria jumenta, orum, npl. zamariak

Sarcinator, oris, m. jostun, petatxatzale, adabatzale

Sarcinula, ae, f. sortatxo, zamatxo, hatuska

Sarcio, is, ire, sarsi, sartum, tr. adabatu, petatxatu; antolatu, konpondu, hobetu, berriz ezarri; sarcire injuriam, zuzengabekeria konpondu

Sarcophagus, i, m. hilobi, harrihilobi

Sarculatio, onis, f. haitzurketa, jorraldi

Sarculo, as, are, tr. hatzurtu, jorratu

Sarculum, i, n. eta **Sarculus**, i, m. haitzur, jorraila

Sarda, ae, f. sardina

Sardes, ium, fpl. Sardes, Lidiako hiria

Sardi, orum, mpl. sardesarrak

Sardianus, a, um, Sardes-, Sardeseko; iz. pl. sardesarrak
Sardina, ae, f. sardina
Sardinia, ae, f. Sardinia, Erdiko itsasoko uhartea
Sardis, ium, fpl. Sardes, Lidiako hiria
Sardius, a, um, Sardes-, Sardeseko
Sardonyx, ycis, f. m. sardihaarri, odolmargoko harri
Sardous, Sardus, a, um, Sardinia-, Sardiniako
Sario, is, ire, sarivi edo sarii, sartum, tr. aitzurtu, jorratu; sarire saxum, harkaitza aitzurtu, hau da, alferretan nekatu, haizepaiten ari
Sarissa, ae, f. sarisa, mazedoniarren azkona
Sarissophorus, i, m. gudulari sarisadun
Sarmata, ae, m. sarmaziar
Sarmatia, ae, f. Sarmazia (Polonia)
Sarmatice, adb. sarmazieraz
Sarmaticus, a, um, Sarmazia-, Sarmaziako
Sarmaticius, a, um, aihen-, laia-
Sarmentosus, a, um, aihentsu, laiatsu
Sarmentum, i, n. aihen, laia, adar; abarsorta, abarraxe, abarkiak
Sarracum, i, n. gurdi, orga
Sarranus, a, um, tiriari, feniziari; gorribizi
Sarrio, is, ire, ivi edo ii, sarritum, tr. aitzurtu, jorratu; sarire saxum, harkaitza aitzurtu, hau da, alferretan nekatu, aizepaiten ari
Sarritio, onis, f. aitzurketa, jorraldi
Sarritor, oris, m. aitzurtzaile, jorratzaire
Sarritorius, a, um, aitzurketa-, jorraldi-; aitzurketako, jorraldiko
Sarritura, ae, f. aitzurketa, jorraldi
Sarsi, sarcio perf.
Sartago, inis, f. zartagina, zartai, padera
Sartor, oris, m. aitzurtzaile, jorratzaire
Sartura, ae, f. petatxadura, adabaketa; aitzurketa, jorraldi
Sartus, a, um, sarcio eta sario pi.
Sat, adb. ik. satis
Sata, orum, npl. landa ereinak, uztak
Satagito, as, are, intr. zer egin izan; ahaleginak egin; ezinegon; kezkatu
Satago, is, ere, egi, intr. zer egin izan; ahaleginak egin; ezinegon; kezkatu
Sategi, satago perf.
Satelles, itis, f. m. zaintzaile, morroi; jarraile, lagun; aldetar, gaizkide, babesle
Satias, atis, f. ase, asetasun; ad satiatem, asegoitian, oparo, nasaiki
Satietas, atis, f. asealdi, betekada, higuin, narda; satietatem afferre, akitu, nardatu
Satin, Satine, = satisne
 1. **Satio**, as, are, tr. ase, asebete; baretu, eztitu, poztu, atsegin eman; akitu, nazkatu; busti, blaitu, letatu
 2. **Satio**, onis, f. ereintza, landaketa; arlo, landa
Satira, ae, f. jorra eresi
Satis, Sat, adj. aski, asko, nahikoa; satis superque, aski eta gehiegi; satis de hoc, hortan aski; satisne ille nos ludibrio habuit? gutaz ote aski isekatu da?; satis est (inf.), satis est si..., ... aski da; satis habeo (inf.), ... nahikoa zait; adjektiboarekin: satis doctus, jakintsutxo; satis multi, hanixko; genitiboarekin: satis est praesidii in virtute ad...-tzat onbidea nahikoa da; arras, txit, ainitz, ondo; satis constat, ondo jakina dago; satis mihi persuasum est, niretzat ez da zalantzarik; vix satis, gutxi, halahola
Satisaccipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. kaudimena hartu
Satisago, is, ere, egi, intr. zer egin izan; ahaleginak egin; ezinegon; kezkatu
Satisdatio, onis, f. kaudimen; bermaketa
Satisdato, adb. bermegoarekin; berme, -n erantzuean
Satisdatum, i, n. ordaingai
Satisdo, as, are, dedi, datum, intr. berme jarri; kaudimen eman
Satisfacio, is, ere, feci, factum, intr. eginahalak egin; bete, egin; atsegin eman, poztu; ordaindu, kalteak ordaindu; satisfacere alicui pro suis injuriis, norbaiti kalteak ordaindu; satisfacere rei publicae, aberriari zorrak ordaindu; kausitu, ardietsi, lortu; aski izan
Satisfactio, onis, f. ordainketa, ordaintza; ordainsari; zigor
Satisfio, satisfacio pas. ordaina izan
Satius, konp. hobe, egokiago; satius est, hobe da
Sativus, a, um, ereina, ereindako, landatua
Sator, oris, m. ereile, landatzaire
Satrapes, ae, m. satrapes, Persiako lurralde gobernadore
Satrapia, ae, f. satrapia, lurraldea
Satraps, apis, m. satrapes
Satur, ura, urum, ase, asebete; bete; margoz bete, beltzaran; oparo, ugari, nasai

Satura, ae, f. nahasdura (hitz lau eta neurtitz); per saturam, nahasmahas
Satureia, Satureja, ae, f. azarri (landare)
Satureium, Saturejum, i, n. azarri (landare)
Saturitas, atis, f. mukuru (margo); joritasun, oparotasun, ugaritasun; betetasun, asealdi
Saturnalia, ium edo orum, npl. Saturnojaiaak (abendu 17 –an)
Saturnia, ae, f. Junon, Saturnoren alaba; Italia; Italiako hiri
I. Saturnius, a, um, Saturno-, Saturnoren; saturnio (bersu)
2. Saturnius, ii, m. Saturnoren semea: Herkulo edo Pluton
Saturnus, i, m. Saturno
Saturo, as, are, tr. ase, mozkortu, horditu, bete; hezatu, blaitu
 1. **Satus**, a, um, sero 3. pi. jaio, sortu; satus de..., ab..., ex..., -tik jaioa, -n seme
 2. **Satus**, us, m. ereintza; ekoizpen; gizaldi, belaunaldi; aitatasun; jaiotza, sorrrera
Satyra, ik. satira eta satura
Satyricus, a, um, eztenkari, isekari
Satyriscus, i, m. Akergizontxo
Satyrus, i, m. Akergizon; antzerki lizun
Sauciatio, onis, f. zauriketa, zauri
Saucio, as, are, tr. zauritu, kalte egin, hondatu; urratu (lurra), aitzurtu, landu (lurra)
Saucius, a, um, zauritua; ahuldua; gaixo, eri; hondatua, urratua; kezkatua
Saviatio, onis, f. musu samur
Saviolum, i, n. musu samur
Savior, aris, ari, dep. tr. musu samur eman
Savium, ii, n. musu samur
Saxatilis, e, harkaitzeko; harkaitzetako biztanle
Saxetum, i, m. hartoka, harrobi, hardoi
Saxeus, a, um, harkaitz-, harri-, harrizko, haitzezko; bihozgogor, bihozgabe
Saxifer, era, erum, harri aurtikitzaile; harriekarle
Saxificus, a, um, harritzatzala
Saxifragum, i, n. harrilandare, hostopegorri
Saxosus, a, um, harritsu, harridun, harrizko
Saxulum, i, n. harkaiztxo
Saxum, i, n. harkaitz, harroka, botxu; uharri; Harkaitz Tarpeio, Erroman; harri, harrimokor, harbizi, hatxurdin; hobi; klera; zozo, ergel, gogohertsu, asmuluz
Scabellum, i, n. aulkitxa, kaxeta; txistu joileen oinpeko dardaratsu
Scaber, bra, brum, latz, zakar, ezberdin; zikin, zoldatsu; zaragartsu
Scabies, ei, f. laztasun, zakartasun, herdoil; zaragar, legenbeltz; erakartasun bizi
Scabiosus, a, um, latz, zakar; zaragartsu, legenbelzdu
Scabo, is, ere, scabi, tr. intr. hazkatu, karrakatu
Scabratus, a, um, ezberdinki mozta
Scabritia, ae, f. laztasun, zakartasun; zaragar, legenbeltz
Scabrities ei, f. laztasun, zakartasun; zaragar, legenbeltz
Scaena ... ik. scena...
Scaeptrum ... ik. sceptrum...
Scaeava, ae, f. susmo, asmakeria
Scaevitae, atis, f. maldarkeria, traskeskeria
Scaevus, a, um, ezker, ezkerreko; baldar, trakets, trauskil; galgarri, zorigaiztoko
Scalae, arum, fpl. zurubi, eskailera; solairu
Scaldis, is, m. Eskaldis, ibaia
Scalmus, i, m. arraun, arraun ziri; untziska
Scalpellum, i, n. ziztailu, ziztagai
Scalpellus, i, eta **Scalper**, pri, m. ziztailu, ziztagai
Scalpo, is, ere, scalpi, sculptum, tr. hazkatu, igurtzi, karrakatu, zulatu; zizelatu
Scalpratus, a, um, zorrotz
Scalprum, i, n. ebakigailu, ebakitzeko, mozkailu; zisel; ziztailu, karrakailu; labana
Scalpsi, scalpo perf.
Scalptor, oris, m. zizelkari
Sculptura, ae, f. zizelketa, zizeladura
Sculpturio, is, ire, tr. gogor karrakatu, hazkatu
Scalptus, a, um, scalpo pi.
Scambus, a, um, ankoker, zangozabal
Scammonea, Scammonia, ae, f. eskamonia (landare)
Scamnum, i, n. aulkia, jarleku, aulkitxo
Scando, is, ere, scandi, scansum, tr. intr. igan, igo; iragan, traukatu
Scansilis, e, igangarri
Scapha, ae, f. untzixka
Scaphium, ii, n. edontzi

Scapulae, arum, fpl. sorbalda, besagain, soin; bizkar
Scapus, i, m. zurtoin; habe
Scarabaeus, i, m. kakalardo, kakamarlo
Scarificatio, onis, f. piko, tzarrasta, ebakiduratxo; karrakadura, lur azaleko lan
Scarifico, as, are, tr. pikatuxe, tzarraztatuxe
Scarus, i, m. artarraian
Scatebra, ae, f. ur turrusta
Scateo, es, ere, eta **Scato**, is, ere, intr. jalgi, sortu; asko izan, ugari izan, mukuru izan
Saturiginosus, a, um, iturri hanizdun
Saturex, igis, f. iturri
Saturigo, inis, f. iturri
Saturio, is, ire, ivi, intr. jalgi, sortu; asko izan, ugari izan, mukuru izan
Scaturrex, igis, f. iturri
Scaurus, a, um, oinoker
Scelerate, adb. gaizki, okerki, zitalki, tzarki
Sceleratus, a, um, krimoaz zikindua; Sceleratus vicus, bide Gaiztoa; gaizto, oker; galgarri, zorigaiztoko
Scelero, as, are, tr. krimoaz zikindu; gaizkigile bihurtu
Scelerosus, **Scelerus**, a, um, gaizkigile, gaizto, tzar
Scelleste, adb. okerki, zitalki, tzarki
Scelustus, a, um, gaizkigile, gaizto, tzar
Scelus, eris, n. gaiztakeria, tzarkeria; gaizkigile, tzar; hondamendi, zorigaitz, suntsipen
Scena, ae, f. antzoki; agerraldi, ikusgarri; zuhazti bide
Scenaticus, a, um edo **Scenatilis**, e, antzez-
Scenice, adb. antzerki gisa
 1. **Scenicus**, a, um; antzez-; scenicus rex, antzezerrege, errege irudimenezko
 2. **Scenicus**, i, m. antzelzagun, antzezaritzaire
Sceptrifer, fera, ferum, errege makiladun
Sceptriger, era, erum, errege makiladun
Sceptrum, i, n. errege makila; erregegoa, erreinu
Scheda, ae, f. orri, orrialde; liburu, eskuidatzi
Schedium, ii, n. batbateko
Schedula, ae, f. txartel
Schema, ae, f. edo **Schema**, atis, n. jantzi; itxura
Schoenobates, ae, m. sokadantzari
Schoenum, i, n. ihi; usainon merke
Schoenus, i, m. ihi; usainon merke
Schola, ae, f. ikaskuntza, irakaskuntza, irakaspen; ikastegi, ikastola, ikasgela; egonleku (bainuak)
 1. **Scholastica**, ae, f. hitzaldikaspen
 2. **Scholastica**, orum, npl. hitzaldikaspen
 1. **Scholasticus**, a, um, eskola-, eskolako
 2. **Scholasticus**, i, m. ikasle; irakasle; jakitun, gramatikari
Scida, ae, f. orri, orrialde; liburu, eskuidatzi
Scidi, scindo perf.
Scidola, ae, f. orri, orrialde; liburu, eskuidatzi
Sciens, entis, scio po. ; argitua, dakiena; adj. jakinean ari dena; scientibus omnibus, guztien agerian; ikasia, aditua, jakitun, gai, trebe; sciens juris, legejakintzan aditua; sciens lyrae, lira jole trebe
Scienter, adb. jakinez, jakinean; jakintsuki
Scientia, ae, f. jakintza, jakinduri; jakintasun; ezagutza, ezaguera; teoria, antze
Scilicet, adb. noski, bai noski, segurik, seguruki; ezen, -lako, bait-
Scilla, ae, f. itsasoko tipula; sorotipula
Scindo, is, ere, scidi, scissum, tr. erdibitu, arrailatu; ideki; urratu (lurra); moztu, puskatu, zatitu, bereizi; scindere aera, airea urratu; suntsitu, hondatu; scindere vallum, gerizalekua indarka hartu
Scintilla, ae, f. pindar; dirdira
Scintillatio, onis, f. itsumen, itsualdi; dirdira, distira, distiradura, distirapen
Scintillo, as, are, intr. dirdiratu, distiratu; nirniratu
Scintillula, ae, f. pindartxo
Scio, is, ire, scivi edo scii, scitum, tr. intr. jakin, entzun; scire velim cur, jakingo nahi nuke zergatik; hic de Marcello scire poteris, hori Marzelorenangik jakin zenezake; quod scio, quod sciam, dakidanez; antzedun izan, ahal izan, gauza izan, gai izan; scire loculenter Graece, grekoeraren jabe izan, grekoeraz mintzatu
Scipiada, ae, m. Sipio
Scipiadas, ae, m. Sipio
Scipiades, ae, m. Sipio; Scipiadae, arum, mpl. Sipiokoak
 1. **Scipio**, onis, m. Sipio; mpl. Sipiokoak
 2. **Scipio**, onis, m. makila; errege makila
Scirpea, ae, f. saski, zare, otzara; ihizko otarre
Scirpeus, a, um, ihi-, ihizko

- 1. Scirpiculus**, a, um, ihizko
2. Scirpiculus, i, m. ihizko perttol
Scirpo, as, are, tr. ihiz lotu, ihiz txirrikordatu
Scirpus, i, m. ihi
Scir(r)os, i, m. hantura, punpuilo
Sciscitatio, onis, f. galdeketa, azterketa
Sciscitor, aris, ari, dep. galdetu, aztertu, galdekatu, aholkua eskatu
Scisco, is, ere, scivi, scitum, tr. intr. onartu, baietsi, erabaki; ikasi, jakin, galdetu
Scissio, onis, f. zatiketa
Scissor, oris, m. zatikatzale (mahaian)
Scissura, ae, f. zirritu, arraila, arrakala, tarte, artesi; karramintx, tzarraka; zatiketa, ebaki, zatidura
Scissus, a, um, scindo pi.
Scite, adb. jakintsuki, antzez, gogobidez, zorrozki
Scitor, aris, ari, dep. tr. galdetu, eskatu, aztertu; scitari aliquid aliquem, norbaiti zerbait galdetu; scitari vatem, aziari galdegia
Scitule, adb. apainki, dotore, sotilki
Scitulus, a, um, apain, dotore, sotil, karan, maitagarri, gisako
Scitum, i, n. agindu, erabaki; populi scita, herrihautapen; egia argi
 1. **Scitus**, a, um, scio pi.; adj. jakintsu, ikasia, antzetzu, trebe; argi (gogoa); scitus pugnandi, borrokako trebe; scitum est, zuhurki ari izan behar da; apain, maitagarri, gisako
 2. **Scitus**, a, um, sciso pi.
 3. **Scitus**, us, m. herrihautapen
Sciurus, i, m. urtxintxa
Scivi, scio eta scisco perf.
Scobina, ae, f. karrakailu
Scobis, is, f. m. karrakakin, zerrazahi, hondar
Scola... ik. schola...
Scolex, ecis, m. gardinga
Scolopendra, ae, f. ehnunzango; itsaslamia
Scomber, bri, m. berdel (arrain)
Scopae, arum, fpl. abar, izpi, erkatz, erratz; scopas dissolvere, erkatza barreiatu, hau da, huskeria egin, aizepaiten ari izan
Scopula, ae, f. **scopulae**, arum, fpl. erkaztxo
Scopulosus, a, um, harkaizdun, arrokatsu, botxudun, uharritsu
Scopulus, i, m. harkaitz, arroka, botxu, uharri; allidi ad scopulos, harkaizetan apurtu; scopulos in corde gestare, harrizko bihotza izan, bihozgogor izan
Scopus, i, m. jomuga, terrel
Scordalia, ae, f. aharra, eztabaida, liskar
Scordalus, i, m. aharrari, liskarti
Scoria, ae, f. hondar, zepa
Scorpio, onis, m. lupu, harrule; (zodiako) lupuizar, karramarruaga; balezta
Scorpions, Scorpious, ii, m. ik. scorpio
Scortator, oris, m. galdua, likits, bestagile
Scortatus, us, m. okerkeria, arloteria
Scorteia, ae, f. soingaineko larruzko
Scorteus, a, um, larru-, larruzko; adoregabe
Scortinus, a, um, larru-, larruzko
Scortum, i, n. galdua, likits, bestagile; zikina! (iraina)
Screator, oris, m. listuegile, tuegile
Screatus, us, m. karkaixa, tu
Screo, as, are, tr. listuegin, tuegin
Scriba, ae, m. idazkari, biridazole, idazle
Scribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. intr. marratu, marraztu, ozkatu; scribere formam porticus, atariaren egitasmoa agertu; izkiribatu, idatzi; gutuna idatzi, aditzera eman, jakinarazi; scribere ad aliquem, norbaiti idatzi; scribitur mihi, idatzi dautate; ondu, kontatu, adierazi, agertu; scribere bellum, gerra kontatu; izenpetu; ordeinua egin; scribere leges, arauak idatzi; scribere aliquem heredem, norbait oinorde egin; arrolatu
Scrinium, ii, n. kutxatila
Scriptio, onis, f. idazketa; onduketa, idazlan; hizki
Scriptito, as, are, tr. intr. ardura idatzi
Scripto, as, are, tr. ardura idatzi
Scriptor, oris, m. biridazole, idazkari, idazle; idazlari, ontzaile; scriptor rerum, historialari
Scriptum, i, n. idazki, idazlan
Scriptura, ae, f. idazketa, idazpen; eskuizkiribu; idazkun, idazpuru; idazlan, idazki; agiri
 1. **Scriptus**, a, um, scribo pi.
 2. **Scriptus**, us, m. idaztari, idazkari
Scripulum, i, n. eskrupulo, untzaren 24. zatia; kopuru txit txikia; kezka, narda, neke
Scrobiculus, i, m. hobitxo, zulaska

Scrobis, is, m. hobí, zulo
Scrobs, is, f. m. hobí, zulo; hilobi**Scrota**, ae, f. ahardi, zerri eme
Scrupeus, a, um, harritsu, harkaizdun, uharritsu
Scroposus, a, um, harritsu, harkaizdun; gaitz, neketsu, zail; ximen, artatsu
Scrupulose, adb. arretaz, ximenki, zehatz mehatz
Scrupulosus, a, um, harritsu, harkaizdun; gaitz, neketsu, zail; ximen, artatsu
Scrupulum, i, n. eskrupulo, untzaren 24. zatia; kopuru txitxikia; kezka, narda, neke
Scrupulus, i, m. eskrupulo, untzaren 24. zatia; kopuru txitxikia; kezka, narda, neke
Scrupus, i, m. kezka, axola, arrangura, urduritasun
Scruta, orum, npl. zaharkeria, zaharkin, pilda, pulta, piltzar
Scrutaria, ae, f. pildasalketa, pildasalpen
Scrutarius, ii, m. pildasaltzaile
Scrutatio, onis, f. azterketa; aburupen, iritzipen
Scrutator, oris, m. azterlari, aztertziale
Scrutor, aris, ari, dep. tr. aztertu, ikertu, ikusmiratu
Sculpo, is, ere, scupsi, sculptum, tr. ziselatu; zura, harria landu
Sculponeae, arum, fpl. eskalapoi
Scupsi, sculpo perf.
Sculptilis, e, ziselatua
Sculptor, oris, m. ziselkari, irudigile
Sculptura, ae, f. ziseladura, irudi
Sculptus, a, um, sculpto pi.
Scurra, ae, m. apain, buru arin; bailakari, losentxari, bizkarroi, trufatzaile
Scurrilis, e, jolasgarri, jostakin, barregarri, zirtolari
Scurrilitas, atis, f. iseka, txantxa, zurikeria
Scurriliter, adb. irriz, isekaz
Scurror, aris, ari, dep. intr. bailakatu, lausengatu
Scutale, is, n. abaila zorro
Scutarius, ii, m. erredolaegile
Scutatus, a, um, erredoladun
Scutella, ae, f. erretilu, azpiltxo; gopor, katilu
Scutica, ae, f. hede; xingana, zartailu, azote
Scutigerulus, is, m. ezkutari, zamaltzain
Scutra, ae, f. erretilu, gopor
1. **Scutula**, ae, f. azpiltxo; erretilu, gopor; baldosa, lauza; txerto; trikota
2. **Scutula**, ae, f. iraulkin, zapailu, unku
Scutulatus, a, um, mailadun, begidun, galtzorraztatua
Scutulum, i, n. erredolatxo
Scutum, i, n. erredola
Scylla, ae, f. Zkila, Mesina itsasarteko uharria; Skila, itsasmamu
Scyllaeus, a, um, Zkila-, Zkilako
Scymnus, i, m. abere ume
Scyphus, i, m. edontzi; inter scyphos, edatean, edontzia eskuau
Scyreis, idis, **Scyreticus**, **Scyrius**, a, um, Skiros-, Skiroseko
Scyros, **Scyrus**, i, f. Skiros, Sporadeseko uhartea
Scytala, ae, f. makila; suge
Scytale, es, f. makila; suge
Scytha, **Scythes**, ae, Skitia-, Skitiako; skitiar
Scythia, ae, f. Skitia, Siberia aldeko lurralte
Scythicus, a, um, Skitia-, Skitiako; Scythicum fretum, Ponto Euxino, Itsasbeltza
Scytissa, ae, f. skitiarsa
1. **Se**, (lotua) bereiz, bazter, urrun esan nahi du: seducere, sejungere; eskas ere esan dezake: securitas
2. **Se**, sui akus. eta abl.
Sebo, as, are, tr. zihoztatu, bilgorztatu
Sebosus, a, um, zihozko, zihotsu, bilgorotsu
Sebum, i, n. zihor, bilgor
Secale, is, n. zekale, zikirio
Secedo, is, ere, cessi, cессум, intr. baztertu, urrundu; aterbetu, gerizatu; uko ein, bereizi; urruti izan
Secerno, is, ere, crevi, cretum, tr. bereizi, zatitu, bazter ezarri; gorde, goititu; sailkatu
Secessi, secedo perf.
Secessio, onis, f. bazterte; bereizketa, jazarketa, oldarraldi
Secessus, us, m. bazterketa, urruntasun; bereizketa, zatiketa; jazarketa; bakartasun; bazter, aterbe; bakartegi
Secius, secus konp. adb. nihil secius, haatik, hala ere, hala eta guztiz ere
Secludo, is, ere, usi, usum, tr. bereizi, banandu; igorri, ohildu, uxatu
Seclusus, a, um; secludo pi.; adj. bazter, saihets, urruti, bakarti

Seco, as, are, secui, sectum, tr. moztu, ebaki, puzkatu; secare collum, lepoa moztu; secare in frusta, puzkatu, puzkakatu, zatikatu; bereizi, erdibitu; iragan; jarraiki (bidea); urratu, zauritu, lardaskatu; secare aequora, uhinak urratu; erabaki

Secordia...ik. socordia...

Secretio, onis, f. bereizkuntza, barrejadura

Secreto, adb. bereiz; isilik, ebaska, ezkutuan

Secretum, i, n. eta **Secreta**, orum, npl. bazter ; in secretis, bazter; bakartasun; ixilitz, sekretu; misterio; babespeko paperak

Secretus, a, um, secerno pi.; adj. berezi; bazter, bakar; isil, ezkutua, ikusezin; bakan, okertua, saihestua

Secrevi, secerno perf.

Secta, ae, f. jokaera arauak, bizimolde; alderdi, sekta, irakaspen (filosofia)

Sectator, oris, m. lagun, kide; jarraitzaileak; ikasle, aldeko, -ar, -zale

Sectilis, e, hautsia, moztua, ebakia; moztugarri

Sectio, onis, f. mozketa, ekaketa; zatiketa, sailketa, enkanteko salketa

1. **Sector**, aris, ari, dep. tr. jarraitu, jarraiki, lagundu, gorde, zaindu; sectari capellas, ahuntzak zaindu; jazarri, lasterkatu; nahi izan, irrikatu; antzeratu, -n antzeko izan
2. **Sector**, oris, m. mozle, zatitzaile, ebakitzale; sector collorum, lepo mozle; erosle, garestizaile, gehiagokari; saldua (bere burua)

Sectrix, icis, f. enkantean erosle (emakumea)

Sectura, ae, f. ebaketa

Sectus, a, um, seco pi.

Secubo, as, are, ui, itum, intr. berak lo egin; etxetik kanpo lo egin; bakarti bizi

Secui, seco perf.

Secula, ae, f. igitai

Secularis ...ik. saecularis...

Secundani, orum, mpl. legioi biggerreneko gudulariak

Secundarius, a, um, bigarren mailako; panis secundarius, bigarren mailako ogi

1. **Secundo**, adb. bigarrenez, bigarrenik
2. **Secundo**, as, are, tr. alde izan, urgatzi, lagundu; zoriontsu bilakarazi, entzun, onartu

1. **Secundum**, aurretitz (akus.), atzean, atzetik, ondoren, gero; secundum haec tacuit, hortatik landa isildu zen; alboan, ondoan, luzean; secundum mare iter facere, itsasoaren luzean ibili; arabera; secundum naturam, izadiaren arabera; artean, bitartean; -lako, -rako, -entzat

2. **Secundum**, adb. bigarren aldiko, bigarrenekorik; atzetik

Secundus, a, um, bigarren, ondorengo, atzeko, menpeko; bigarren mailako (ogia); berri; mensa secunda, bigarren mahaia; uraren jarioaren arabera; zoriontsu, jori; egoki, alde; secunda plebe, jende xumea alde; secundae res, fpl. edo secunda, arum, npl. goraldi, joritasun, oparotasun

Secure, adb. gozoki, lasai, lainoki

Securicula, ae, f. aizkolta

Securifer, Securiger, era, erum, aizkoradun

Securis, is, f. aizkora; liktoraren aizkora; kontsulgoa; securi ferire, lepoa moztu; petere a populo secures, kontsulgoa bilatu; haitzur; suntsipen, hondapen

Securitas, atis, f. lasaitasun, bake, atseden; ezaxolkeria, nagikeria, utzikeria, nabarkeria; ziurtasun, segurtasun

Securus, a, um, beldurgabe; axolagabe; lasai, bare, baretsu; adoretsu, bipil; arretagabe, zabar; lasaikor, ziur

1. **Secus**, n. (nom. eta akus. bakarrik) sexu, armagi
2. **Secus**, aurretitz (akus.), luzean

3. **Secus**, adb. bestela, bestenaz; longe secus, guztiz bestela; recte an secus, ondo edo gaizki, oker edo zuzen; haud secus quam si, ac si, ac, bada, badu; non multo secus, hor nonbait, gorabehera, inguru; gaizki, oker, gaiztoki; secus loqui de...norbaitez gaizki mintzatu

Secutor, oris, m. ondoko, ondorengo

Secutus, a, um, sequor pi. jarraile, -i lotua; ondoko, ondorengo, geroko

Sed, lokailu, alderantziz, aldiz, baina, ordea; sed tamen, baina, bai baina; sed etiam, baina ere; agian; eta ere, bestalde

Sedamen, inis, n. arindura, eztidura, lasaitasun

Sedate, adb. bareki, isilki, lasaiki; astiro (mus.)

Sedatio, onis, f. lasaialdi, jabalaldi, arindura

Sedatus, a, um, sedo pi.; adj. bare, neurritsu, odolotzik; sedato gradu, astiro, geldiro; sedatus cantus, abesti astitsu

Sedeciens, Sedecies, adb. hamasei aldiz, hamasei bider

Sedecim, deklinaezin, hamasei

Sedecula, ae, f. aulkitxa

Sedenim, adb. baina, aldiz

Sedentarius, a, um, eseria lanean ari dena; eseria egiten dena

Sedeo, es, ere, sedi, sessum, intr. eseri, jarri; ezarri, ipini; egon; sartu, lotu; in scuto tela sedere, geziak haren erredolan sartu ziren; izan, bizi, gelditu, geldi egon; sedere totos dies, egun guztiak iragan; sedere ad Capuan, Kapuaren aitzinean jarri, Kapua inguratu; baretu, ematu, eztitu (aizea); erabakia izan, geratua izan; sententia sedit, erabakia izan zen

1. **Sedes**, sedeo ind. oraialdia; sedo subj. oraialdia
2. **Sedes**, is, gen.pl. ium, f. aulki, jarleku, jargia, kadira; sedes regia, errege aulki; egongia, egonleku, egoitza, bizigia, bizitoki, etxe; leku, gune, toki; antzoki, enparantza; egarzolak, oinarriak; a sedibus eruere, oso irauli, oso uzkaili; uzki, ipurtzulo

Sedile, is, n. aulkia, jarleku, zizeili, zuzulu; aulkia mailak, arraun mailak
Seditio, onis, f. eztabaida, aharra, bereizkeria, apurketa; asaldura, nahaskeria, nahasdura, iraulketa, iraultza
Seditiose, adb. bihurtuz, oldartuz, irauliz
Seditiosus, a, um, gaitz, herrinahasle, supizle, suemaile
Sedo, as, are, tr. baretu, ematu; (egarria) eztitu, ito; (sua) hil
Seduco, is, ere, duxi, ductum, tr. saihets eraman, bazter bildu; bereizi, sahestu, baztertu, urrundu; bergeanatu, irabazi
Seductio, onis, f. saihesketa, bazterketa; lekukogabeko elkarritzketa
Seductus, a, um, seduco pi.; adj. urrutii; bakar, bazter, Bakan; iz.n. ihesleku, bazterleku
Sedule, adb. artoski, arretaz, ximenki, lehiatuki; zuzenki
Sedulitas, atis, f. ardura, axola, arreta; lehia, neurrigabekeria, narda
Sedulo, adb. artoski, arretaz, ximenki, lehiatuki; zuzenki
Sedulus, a, um, adi, erne, arretatsu; nardagarri; onesgarri, axolati (idazole)
Seduxi, seduco perf.
Seges, etis, f. arlo, landa; hazi, ondo, landare; uzta; ekoizpen, emaitza, mozkin, irabazi; leher, mukuru, seges telorum, gezi leherra, gezi asko
Segesta, ae, f. Segesta, hiria
Segestre, is, n. lastaira; zarpail, zatar; oihal arrunteko soingaineko
Segmen, inis, n. zati, puzka, atal
Segmentum, i, n. piko, zarrasta, sakaila; arkamina, xingola
Segnipes, edis, astiro ibiltzaile, astitsu
Segnis, e, astitsu, geldi, makal; alfer; huts (lur); sor, soraio, beldurti
Segniter, adb. astiro, geldiro, arretagabe, ahulki
Segnitia, ae, f. astitasun, gelditasun, nagikeria, zabarkeria, alferkeria
Segnities, ei, f. astitasun, gelditasun, nagikeria, zakarkeria, alferkeria
Segredo, as, are, tr. bereizi, baztertu
Sejugatus, a, um, bereizia, baztertua,
Sejuges, um, mpl. sei zaldi buztarria
Sejunctim, adb. bereiz, berex
Sejunctio, onis, f. bereizketa, bereizkuntza; adiezin, liskar
Sejunctus, a, um, sejungo pi.
Sejungo, is, ere, junxi, junctum, tr. bereizi, baztertu, sahestu
Selectio, onis, f. aukera, hautespen, hautu, bereizketa
Selectus, a, um, seligo pi.
Selegi, seligo perf.
Selibra, ae, f. libera erdi
Seligo, is, ere, legi, lectum, tr. aukeratu, hautatu, bereizi
Selinon, i, n. peresil; api
Selinus, untis, f. Selinonte, hiri eta ibai
Sella, ae, f. aulkia, aulkitxa; katedra; auzitegi; erregeaulki; sella curulis, aulkia kurulo; arkutx, bidekohe, anda; jarleku (gurdi), gurdizain jarleku
Sellaria, ae, f. areto, gela
Sellisternium, ii, n. Selisternio, aulkian jarritako Jainko itxurari eskentu otordua
Sellula, ae, f. andatxo, eskuohetxo
Sellularius, a, um, etxetiar, etxekoi; eseria; sellutarius edo sellutarius artifex, eserita ari den langilea
Sema...ik. semia
Semel, adb. behin, behin batez, lehenik, lehenengoz; semel atque iterum, behin eta berriro, bi aldiz, bi bider; semel...iterum... tertio...lehenengoz... ondoren... hirugarren aldikoz; behin bakarrik; haud semen, behin baino gehiagotan; behin betiko, betiko, batbatean
Semele, es, f. Semeles, Bakusen ama
Semelaeus, **Semeleius**, **Semeleus**, Semeles-
Semen, inis, n. hazi, landare gazte, aldaka, zotz; etorki, jatorri, sorburu, aria, odol; ortus regio semine, errege odoleko; ekaia; zergati, zio, iturri; semen malorum, gazkien, gaitzen iturria
Sementis, is, f. ereintza, ereinketa, haziaro, hazialdi; uzta heldugabe
Sementivus, a, um, ereintza-
Semermis, e, erdiarmatua
Semestris, e, hamabosteko, hilabeterdiko; seihilabeteroko, urterdiroko
Semestrium, ii, n. hilabeterdi, hamabost
Semesus, a, um, erdijana, erdijankatua; semesa membra, gorpuzki moztuak
Semet, suimet akus. eta abl.
Semhomo inis, m. erdi gizon erdi abere
Semi, (loturetan), erdi; erditara
Semiadapertus, a, um, erdidekia, erdizabal
Semiambustus, a, um, erdierrea
Semianimis, e, eta **Semianimus**, a, um, erdihila, arnasagabe
Semiapertus, a, um, erdirekia, erdizabal
Semi barbarus, a, um, erdibasa

Semibos, bovis, m. erdidi; semibos vir, erdidi, gizidi
Semicaper, pri, m. erdiaker, gizaker
Semicirculus, a, um, erdibiribil, biribilerdi
Semicoctus, a, um, erdiegosia, erdierrea
Semicremus, a, um, erdi kizkailia
Semicrudus, a, um, erdigordin, erkordin
Semicubitalis, e, beserdi luze
Semidea, ae, f. erdijainkosa
Semideus, i, m. erdijainko
Semiductus, a, um, erdjakitun
Semiermis, e eta **Semermus**, a, um, erdiarmatua
Semiesus, a, um, erdijana, erdijankatua; semiesa membra, gorpuzki moztuak
Semifactus, a, um, erdiegina
Semifer, fera, ferum, gizabere; erdi basa; iz. m. Gizazezen; bidutzi, mamu
Semiformis, e, erdieratu
Semigermanus, a, um, erdigermano
Semigravis, e, erdimozkor, berotua
Semigro, as, are, intr. bereizi
Semihians, antis, erdirekia, izkintua
Semihomo, inis, m. gizabere; basaska
Semihora, ae, f. orduerdi
Semiananis, e, erdhuts
Semilacer, era, erum, erdiurratua
Semiliber, era, erum, erdiasko
Semilibra, ae, f. liberaerdi
Semilixa, ae, m. lotsagabe
Seminalis, e, hazi-, haziko
Seminarium, ii, n. mintegi; seminarium senatus, senatuko mintegi; jatorri, iturburu, zio, zergati
Seminarius, a, um, ereinteko gai
Seminator, oris, m. ereile; egile, aita; jatorri, iturburu, zergati
Seminex, icis, erdihila, azken hatsean dagona
Seminium, ii, n. hazi, bihi
Semino, as, are, tr. erein; sortu, bizia eman; eman, ekarri, ekoitzu
Seminudus, a, um, erdibiluzi, erdipikarrai
Semiorbis, is, m. biribilerdi, bolerdi
Semipedalis, e, eta **Semipedaneus**, a, um, oinekoerdi-
Semiperfectus, a, um, erdiamaitua, ezoso
Semipes, pedis, m. oinekoerdi (neurri)
Semiplenus, a, um, erdibete, ezoso
Semireductus, a, um, atzera erdimakurta
Semirefектus, a, um, erdieraikia, erdiberritua
Semirutus, a, um, erdisuntsitua, erdihondatua
Semis, deklinaezin. aserdi (diru); osoerdi
Semisenex, senis, m. zahartxo
Semisepultus, a, um, erdiehortzi
Semisomnis, e, eta **Semisomnus**, a, um, erdilo, lomokor
Semisopitus, a, um, erdilokartua, loska
Semissis, is, m. aserdi (diru); osoerdi; pl. iz. eta adj. % 6 hobari
Semisupinus, a, um, bizkarrez erdietzanik
Semita, ae, f. bideska, xendra, bidezidor
Semitalis, e, bidegurutzeko zain (jainkoa)
Semitectus, a, um, erdiestalia, erdibiluzia
Semitritus, a, um, erdipuskatua, erditxikitua
Semiustulandus, a, um, erdierregarri, erdierretzeko
Semiustulo, as, are, tr. erdierre
Semiustus, a, um, erdierrea
Semivir, viri, m. gizabere; iren, lizun
Semivivus, a, um, erdihila, azken hatsean dagona
Semodialis, e, gaitzeruerdi-, gaitzeruerdiko
Semodius, ii, m. gaitzeruerdi, lakarierdi
Semotus, a, um, semoveo pi.
Semoveo, es, ere, movi, motum, tr. urrundu, baztertu, saihestu, atzerritu
Semper, adb. beti, betidanik, betiko, behin betiko, taigabe, etengabe
Semperflorens, entis, hilezin
Semperfrondens, entis, beti berde (zuhaitz)
Sempiternum, adb. beti

Sempiternus, a, um, betiko, galdezin, suntsiezin
Semuncia, ae, f. ontzaerdi; kopuru txiki, balio gutxi
Semuncialis, e, eta **Semunciarus**, a, um, ontzaerdi-, ontzaerdiko; % ½ hobari
Semustus, ik. semiustus
Senaculum, i, n. senatugela
Senapi, n. deklinaezin, **senapis**, is, f. zerba
Senarioli, orum, mpl. seiko bertsu
Senarius, a, um, sei-, seiko; senarius versus, seiko bertsu
Senator, oris, m. senadore
Senatorius, a, um, senadore-
Senatus, us, m. senatu; senatum vocare, senatua bildu; legatis senatus datus est, senatuak ordezkarriak entzun zituen; senatum dimittere, senatubatzarra geldiarazi; senatugela; senadoreen antzokiko tokiak
Senatusconsultum, i, n. senatuerabaki, senatulege
Senecio, onis, m. zornabelar
Senecta, ae, f. zahartzaro, zahartasun
 1. **Senectus**, a, um, zahar, zahartua
 2. **Senectus**, utis, f. zahartasun, atsotasun (emakumea), aguretasun (gizona); zahartzaro, antzinatasun; zorroztasun, ahulezia, adoregabe
Seneo, es, ere, ui, intr. zahartu; galdu, zurmindu, lardaskatu
Senesco, is, ere, senui, intr. zahartu, aguretu; agortu (lurra); mehatu, ahuldu; apaldu (hilargia); zaharkitu
Senex, senis, adj. zahar, adintsu; iz.m. zahar, agure (65 urte gora)
Seni, ae, a, seinaka; senis horis, sei ordu guztiz, sei ordutarik; seina, seira; sei
Seniculus, i, m. zahartxo
Senideni, ae, a, hamaseina; hamasei
Senilis, e, agure-, zahar-, atso-
Seniliter, adb. zahar gisa
Senio, onis, m. seja dadoetan
Senior, oris, senex konp.; zaharrago ; zaharragoa; zahartxo, jada zahar; iz. m. agure; mpl. zaharrak, senadoreak; ordaingo gudari
Senis, senex gen. s.
Senium, ii, n. adina, zahartasun; indargabetasun, ahuldura; suntsipen, hondapen, beheraldi; gelditasun; atsekabe, nahigabe, kezka
Senones, um, mpl. senonarrak, Galiako biztanleak
Sensa, orum, npl. gogoetak, gogapenak, sentipenak
Sensi, sentio perf.
Sensilis, e, aztagarri, ukigarri
Sensim, adb. astiro, geldiro, emeki emeki; eztiki; neurri, halahola, gutxi
Sensus, us, m. oharmen, sentimen, sentiberatasun; sentipen; bost zentzumenak; zentzualderki, zentzuzati: esse sine sensu, edo carere sensu, sor izan, sentimengabe izan; sensus oculorum edo videndi, ikusmena; bihotzikara, irrika, iritzi; gogoeta, gogapen, ulerpen, iritzi, ezaguera; elephanti, non sine sensu captivitatis ..., elefantak, beren katigutasuna usnatuz...; sensus communis, sen, zentzutasun; adiera, esanahi; verba duo sensus significantia, esanahi biko hitzak; esaldi
Sententia, ae, f. aburu, iritzi, uste; descendere de sententia, iritziz aldatu; mea quidem sententia, ene ustez; helburu, egitasmo, nahi, agiantza, opa; ex sententia, nahibezala; ex tua sententia, hire nahitara; ikusmolde; bozketa, hautu; erabaki; in meam sententiam, ene ikusmoldearen arabera; sententias exquirere, rogare, botzak eskatu; sententiam ferre edo dicere, bere ikusmoldea eman; sententiam pronunciare, erabaki; adiera, esanahi; gogoeta, gogapen, esaera, esaldi
Sententiola, ae, f. zirto, tzizta, piko
Sententiose, adb. hots handiz, esaeraz
Sententiosus, a, um, hots handiko, ahots beteko; esaerako
Sentes, ium, mpl. lahar, sasi, elorri
Sentisetum, i, n. sasiarte, sasitza, lahardi,
Sentina, ae, f. untziondar, sastegi; hondakin, utzikin
Sentio, is, ire, sensi, sensum, tr. intr. sentitu, nabaritu, somatu; sentire suavitatem cibi, jatekoa gozatu; jasan, pairatu; ezagutu, ulertu, jakin; ohartu, sumatu; senserunt de proditione eorum ex... –gatik ezagutu zuten haien azpijkoka; gogoetatu, gogoratu, uste izan, iritzi izan; optime sentire de aliquo, norbait ondo ikusi
Sentisco, is, ere, intr. ohartzen hasi
Sentus, a, um, itsusi
Senui, senesco eta seneo perf.
Seorsum, **Seorsus**, adb. bereiz, banaka, bakarka, bakoizka, berderazka
Separabilis, e, bereizgarri, banagarri
Separate, **Separatim**, adb. bereiz, bereziki; nonahi eta beti
Separatio, onis, f. bereizkuntza, bereizketa
Separo, as, are, tr. bereizi, baztertu, saihestu; banandu, bakandu
Sepelio, is, ire, ivi edo ii, pultum, tr. ehortzi
 1. **Sepes**, edis, sei oineko gora
 2. **Sepes**, is, f. hesi; langa, lata, kihilla
Sepia, ae, f. potz, potxa, xibia (arrayn)

Sepimentum, i, n. itxitura, lata, harresi
Sepio, is, sepi, septum, tr. hesitu, hesiz inguratu; setiatu
Sepis, sepes edo seps gen. sepio ind. oraialdia
Sepono, is, ere, posui, positum, tr. bazterrean ezarri, baztertu, bereizi, sahestu, bakandu; uxatu, herbestetu, atzerritu; gorde, begiratu; ikusi, nabarmendu
Depositus, a, um, sepono pi.
 1. **Seps**, sepis, m. f. seps, suge zitaltsu; ehunzango
 2. **Seps**, is, f. hesi, langa, lata, kihilla
Sepsi, sepio perf.
Septem, deklinaezin. zazpi; septem edo septem Sapientes, (Greziako) zazpi Zuhurak
September, bris, m. iraila, buruila, erromatar urtearen zapigarren hilabetea; adj. iraila-, irailako
Septemdecim, deklinaezin, hamazazpi
Septemfluus, a, um, zazpi besodun (ibai)
Septemgeminus, a, um, zazpi aldiz edukitzen duena; zazpiko
Septempedalis, e, zazpi oinez gora
Septemplex, plicis, zazpi larruz estalia; zazpi aho duena (ibai)
Septemtrio...ik. septent...
Septemvir, viri, m. ik. septemviri
Septemvralis, e, septenbiri-, septenbiriago-; iz. pl. septenbiri ohiak
Septemviratus, us, m. septenbiriгоа
Septemviri, orum edo um, mpl. septenbiriak, jainkoer eskentutako otoruntzen antolatzaile zazpi apaizak; lurren zatikatzeko izendatu zazpi magistratu
 1. **Septenarius**, a, um, zazpiko
 2. **Septenarius**, ii, m. zazpiko bertsu
Septeni, ae, a, zazpina; zazpika, zazpinan
Septentrio, onis, eta **Sepentriones**, um, mpl. zazpi izarrak (izartalde txikia); zazpi ohoinak, orga handi (izartalde handia); ipar, iparralde; ipar haize
Septentrionalis, e, ipar-, iparreko; iz. mpl. iparralde
Septentriones, ik. septentrio
Septiens, **Septies**, adb. zazpi aldiz, zazpi bider
Septifluus, a, um, zazpi adardun (ibai)
Septimani, orum, mpl. legioi zapigarreneko gudulariak
Septimum, adb. zapigarren aldiakoz
Septimus, a, um, zapigarren
Septimusdecimus, septima decima, septimum decimum, hamazazpigaren
Septingeni, ae, a, zazpiehunka, zazpiehuna; zazpiehun
Septingentesimus, a, um, ehuneko zazpi
Septingenti, ae, a, zazpiehun
Septingentiens, **Septingenties**, adb. zazpiehun aldiz, zazpiehun bider
Septiremis, is, f. zazpi arraun mailako untzi
Septuageni, ae, a, hiru hogeita hamarka; hiru hogeita hamarna; hiru hogeita hamar
Septuagesimus, a, um, hiru hogeita hamargarren
Septuagiens, **Septuagies**, adb. hiru hogeita hamar aldiz, hiru hogeita hamargarren
Septuaginta, deklinaezin. hiru hogeita hamar
Septum, i, n. itxidura; lata; artegi, esparru, barruti
Septunx, uncis, m. zazpi ontza
Septus, a, um, sepio = saepio pi
Sepulcralis, e, hilobi-, hilobiko, hilerriko
Sepulcretum, i, n. hilerri
Sepulcrum, i, n. hobi, hilobi
Sepultura, ae, f. ehorzketak; hobi, hilobi
Sepultus, a, um, sepelio pi.
Sequana, ae, m. Sekuana, ibai
Sequani, orum, mpl. sekuanarrak
Sequax, acis, etengabe jarraitzaile, -i lotua; bere bidean doana, beti hedakor; manakor, otzan, etorkor; likatsu, lingirdatsu, zail; malgu
 1. **Sequens**, entis, sequor po.; adj. etorkor, manukor; ondoko, ondorengo, geroko
 2. **Sequens**, entis, n. izenlagun
Sequentes, ium, mpl. oraingoak
 1. **Sequester**, tra, trum, eta **sequester**, tris, tre, ararteko-, artekari-, bitartekari-; biltegi-, biltegiko; bahikuntza-
 2. **Sequester**, tri edo tris, m. ararteko, artekari, bitartekari; bahitzaire, zainpean duena
Sequestra, ae, f. ararteko, arartekari, bitartekari (emakumea)
Sequestre, is, eta **sequestrum**, i, n. bahikuntza, bahikunde
Sequior, **Sequius**, txikiago, gutxiago, okerrago, sordeis; ik. secius
Sequor, eris, i, secutus edo sequutus sum, dep. tr. jarraiki, jarraitu, ondotik ibili; lagundu; zirikatu; behartu, bultzatu, estutu; jazarri; sequi proconsulem in provinciam, bere eskualdean kontsulordea lagundu; sequi hostes, etsaia bultzatu; izan,

ari, jardun; sequi castra, armadan ari; jo, heldu, bilatu, aztertu; sequi Athenas, Atenaserantz jo; sequi gratiam alicujus, norbait irabazi; antzeratu, -en esku jarri, menderatu, menpeko izan; hitzeko izan; erabaki; sequi Platonem, Platonen aldeko izan; hanc culpam nova culpa secuta est, huts horren ondotik beste bat heldu zen; sequitur, imperts. –tik heldu da; sequitur ut narrem, esan behar dut; sequitur ut haec testimonia falsa sint, horretatik da lekukotasun horik gezurrezkoak daudela; esan, ihardetsi, erantzun, irakurri; Aenas sic sequitur, Aenasek holaxe erantzun zuen; perge hanc legem sequi, lege hori aurrera irakurri; victorem haec pocula sequentur, edontzi hau garaitzailearen date (izango da)

Sequutus, a, um, sequor pi.; jarraile, -i lotua; ondoko, ondorengo, geroko

1. **Sera**, adb. berant

2. **Sera**, ae, f. (ate)haga; sarraila, zerrapo, giltzerrapo

Serenitas, atis, f. barealdi, zohardi, zohardura; baretasun, lasaitasun

Sereno, as, are, tr. argitu, zohartu; baketu, ematu, eztitu

Serenum, i, n. barealdi, zohardi

Serenus, a, um, argi, garbi, zohar, zohardi; bare,eme; alde, on; ozen, ezti (ahotsa)

Seres, um, mpl. serarrak (xinatarrak, indiarak)

Seria, ae, f. pellar, txarro

Serica, orum, npl. (seda-, sedazko) jantzi

Sericatus, a, um, sedaz jantzia

1. **Sericus**, a, um, seda-, sedazko

2. **Sericus**, a, um, serarren, ik. seres

Series, ei, f. lerro, herrenkada, zerrenda; sail, talde, andana; lotune, lotura (idazkera)

Serio, adb. benetan, zinez

1. **Serius**, adb. sero konp.

2. **Serius**, a, um, benetako, zinezko; burudun, zentzudun; garrantzidun, garrantzizko, funtsezko; iz. n.pl. gauza garrantzizkoak

Sermo, onis, m. hizketa, hitzaldi, elkarrizketa, solas; elapide; sermonem cum aliquo habere, conferre, norbaitekin mintzatu; mintzaldi, jardunaldi; mintzaera nabasi, hizkera ohiko; hitz lau; gutun; omen, zuzmur, kalaka, jorraldi; idazkera, hizkera

Sermocinor, aris, ari, dep. intr. mintzatu, elestatu, solastatu, hitz egin, berrikatu

Sermunculus, i, m. kalaka, traputzeria, tzaputeria; susmo txar

1. **Sero**, adb. berant, gauaz; serius ocios, goiz edo berant; sero est, berantegi dago; serius, serissime

2. **Sero**, is, ere, sertum, tr. josi, lotu, kateatu, elkarto, nahasi; serere sermones inter se, elkarrizketatu

3. **Sero**, is, ere, sevi, satum, tr. erein, landatu; sortu, bizia eman; barreiatu, zabaldu, hedatu (ahotsa); egin, eraiki, sorrarazi; serere aliquid sermonibus, berria hedatu

Serotinus, a, um, gau-, gauko; berankor, berantiar, luzakor

1. **Serpens**, entis, serpo po.

2. **Serpens**, entis, f. m. suge

Serpentifer, era, erum, sugedun, sugez betea

Serpentigena, ae, m. sugeak sortua

Serpillum, i, n. sarpol, sarpot, barantola

Serpo, is, ere, serpsi, intr. narrastu, herresta ibili; igo, igan (landarea); bihurka ibili, inguruminguru ibili (ura, sua); sartu, zabaldu, hedatu (berria); gaizkitu; apal, arrunt (idazkera)

Serpullum, **Serpyllum**, i, n. sarpol, sarpot, barantola

Serra, ae, f. zerra, sega; karraspio, amundieta (arrayn)

Serratus, a, um, hozkedun, hozkatua, horzdu

Serrula, ae, f. zerratxo, zerraska

Serta, ae, f. txirrikorda, nahar, (lore, hosto) uztai

Serta, orum, npl. txirrikorda, nahar, (hosto, lore) uztai

Sertus, a, um, sero 2. pi.; josia, lotua, nahasia; sertae loricae, burdinmailazko gona, zaia

1. **Serum**, i, n. gazur; gerle

2. **Serum**, i, n. berant; in serum noctis producere, gauaz berant luzatu; in serum, gauaraino

Serus, a, um, aurreratua, aitzinatua (gaua, eguna); gauko; berantiar; zahar okitua, zaharkitua; geroko; seri anni, atsotasun aguretasun, zahartasun; asti, geldi, berankor; alfer, ezdeus, debalde; serum est, berantegi da ..., ordu da...

Serva, ae, f. esklabosa

Servabilis, e, salbagarri; gordagarri (igali)

Servans, antis, servo po.; adj. -en menpeko dena, betetzale

Servatio, onis, f. betetze, gordetze

Servator, oris, m. salbatzaile, askatzaile; begiratzaile, zaintzaile

Servatrix, icis, f. emakume salbatzaile, askatzaile, begiratzaile, zaintzaile

Servilis, e, esklabo-, menpeko-; servilis tumultus, esklaboldar; apal, itsusi

Serviliter, adb. esklabo gisa, esklabo antzera

Servio, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. esklabo izan, menpeko izan; morroi izan; menperatu, uko egin, utzi; servire sibi, berea zaindu; servire tempori, aldikoa aldian egin; on, gai izan

Servitium, ii, n. esklabogoa, menpekotasun; servitio objicere, esklabo egin; hezkunde, hezkuntza (abreak); pl. esklaboak, menpekoak, etxeakoak

Servitudo, inis, f. esklabotasun, morroitasun

Servitus, utis, f. esklabotasun, menpekotasun, morroitasun; hezkunde; eginbehar, betebehar; esklaboak

Servo, as, are, tr. intr. salbatu, askatu, gerizatu, zaindu; gorde, iraunarazi, axolatu, antolatu; servare officio, eginbideak bete; servare legem, legea bete; goaitatu, jaramon egin, zelatatu; begiratu (izarrik); servare hostium itinera, etsaien ibilaldia zelatatu; servare ut, gogoeman, oharteman; servare ne, ez onar, eragotzi; egon, bizi
Servula, ae, f. esklabo xume
Servulicula, ae, f. emakume esklabo xumezale
Servulus, i, m. esklabo xume
 1. **Servus**, a, um, esklabo, menpeko; esklabo-; eginbehar-, eginbeharreko
 2. **Servus**, i, m. esklabo, morroi
Sesama, ae, f., **Sesamum**, n. sesamo, ailargi
Sesceni...ik. sexcenti...
Sescuncia, ae, f. ontzaterdi
Sescunx, uncis, m. ontzaterdi
Sescuplex...ik. sesquplex...
Sese, ik. sui
Sesquialter, era, erum, baterdiz gehiago
Sesquidigitus, i, m. behatzeterdi
Sesquihora, ae, f. orduterdi
Sesquilibra, ae, f. liberaterdi
Sesquimensis, is, m. hilabeterdi
Sesquimodius, ii, m. lakariterdi
Sesquoctavus, a, um, bederatzitarik zortzigarren, 9/8
Sesquiopera, ae, f. egunterdi lan
Sesquiopus, eris, n. egunterdi lan
Sesquipedalis, e, ointerdiko; luzegi
Sesquipedaneus, a, um, ointerdiko
Sesquipes, edis, m. ointerdi
Sesquplex, icis, baterdiko
Sesquiplus, a, um, baterdiko
Sesquitertius, a, um, batururen
Sesquunx, uncis, m. ontzaterdi
Sessibulum, i, n. ohapeko
Sessilis, e, eserigarri; girtengabe; ez gora
Sessio, onis, f. eserialdi, jarraldi; aulki, jarleku; geldialdi
Sessito, as, are, intr. eseri, jarri; atseden hartu
Sessiuncula, ae, f. batzarretxo
Sessor, oris, m. ikusle, soegile; zaldun, zaldizko; biztanle
Sestertium, ii, n. sestertzio handia, zazpi mila sestertzio; septem sestertia, zazpi sestertzio handi, zazpi mila sestertzio, deciens sestertium, milioi bat sestertzio
 1. **Sestertius**, a, um, biterdiko
 2. **Sestertius**, ii, gen. mpl. sestertiorum edo sestertium, sestertzio; tres sestertii, hiru sestertzio; decem milia sestertium, hamar mila sestertzio
Seta, ae, f. bilo, zurda; elorri; amuhari
 1. **Setiger**, gera, gerum, bilodun, sedadun
 2. **Setiger**, eri, m. basurde
Setius, ik. secius
Setosus, a, um, bilotsu, illetsu
Seu, lokailu. ala, edo; seu... seu..., ala...ala..., edo... edo...
Severe, adb. zorrozkia, zinez; basaki, gogorki, garrazki
Severitas, atis, f. zorroztasun, zentzutasun, zintzotasun; gogortasun, garraztasun
Severus, a, um, zorrotz, zuhur, neurridun; garratz, gogor, bihozgabe, basati
Sevi, sero 3. perf.
Sevoco, as, are, tr. bazter, bereiz deitu, hartu; okerrarazi, gaizkiratu; bereganatu, irabazi
Sevo...ik. sebo...
Sex, deklinaezin. sei
Sexagenarius, a, um, hiruhogei urteko, urtedun
Sexageni, ae, a, hiruhogei bana, hiruhogeika
Sexagesimus, a, um, hiruhogeigarren; iz. f. hiruhogeiren
Sexagiens, Sexagies, adb. hiruhogei aldiz, bider
Sexaginta, deklinaezin, hiruhogei
Sexcenarius, a, um, seiehuneko
Sexceni, Sexcenteni, ae, a, seiehun bana, seiehunka; seiehun, hamaika
Sexcentesimus, a, um, seiehungarren
Sexcenti, ae, a, seiehun; zenbataezin, hamaika
Sexcentiens, Sexcenties, adb. seiehun aldiz, bider; hamaika aldiz
Sexcentoplagus, a, um, astindua, joa, zafratua
Sexdecim, ik. deklinaezin. hamasei

Sexennis, e, sei urteko
Sexennium, ii, n. sei urte (arte, epe)
Sexiens, Sexies, adb. sei aldz, sei bider
Sextans, antis, m. oboseiren; seiren
Sextarius, ii, m. seiren; sextario (0 l. 54 neurri)
Sextidecimani, orum, mpl. legioi hamaseigarreneko gudulariak
Sextilis, e, m. abuztu, agorrila (erromatar urteko seigarren hilabetea); abuztuko; sextiles calendas, abuztuko kalendak
Sextula, ae, f. hiruhogeita hamabiren; ontza seiren
Sextum, adb. seigarren aldikoz, seigarrenekoz
Sextus, a, um, seigarren
Sextus decimus, sexta decima, sextum decimum, hamaseigarren
Sexus, us, m. setsu, armagi
Si, lokailu. ba-, baldin ba-, -ezkero; si non, si minus, ez ba-, ez baldin ba-; si forte, ote ba-; si modo, ...ber; quod si, beraz -ba-, si non, si minus, bestela; si nihil aliud, besterik ezean; -nean; -bait, eta, -ez gero; nahiz eta, arren; bait-; accessit, si forte posset intrare, hurbildu zen, (ea sar ziteeken, bai ote sar ziteeken)
Sibi, sui dat.
Sibilo, as, are, tr. intr. txistu egin, txistukatu
Sibilum, i, n. txistu, ziztu
 1. **Sibilus**, a, um, txistuegile
 2. **Sibilus**, i, eta mpl. txistu, ziztu
Sibimet, suimet dat.
Sibylla, ae, f. Sibila, azti (emakumea)
Sibyllinus, a, um, azti-, izkutu, ilun
Sic, adb. honela, hola, honelaxe, holaxe, horrela, horrelaxe, hala, halaxe; sic ait, holaxe mintzatu zen; ; bai, hori da; quemadmodum edo ut...sic, ...bezala, hala...; sic...ut edo tanquam, adina, bezainbat, bezainbeste; sic...ut diligentissime potui, egin dezakedan hobekienik; hain...non; sic eum diligebat, hain maite zuen non...; hor nonbait; horrengatik
Sica, ae, f. sastakai
Sicambri, orum, mpl. sikambriarrak, Germaniako biztanleak
Sicani, orum, mpl. sikaniarrak, siziliarrak
Sicania, ae, f. Sicania, Sizilia
Sicanus, Sicanius, a, um, Sikaniako, Siziliako
Sicarius, ii, m. gizeraile, gizon hiltzaile; sikario (gladiadore)
Siccatio, onis, f. ihardura, agordura, idordura, lehordura
Siccatus, a, um, sicco pi, idortua, lehortua, agortua; egarri
 1. **Sicce**, adb. idorrean, lehorrean; laburki
 2. **Sicce?** = siccine?
Siccesco, is, ere, intr. idortu, lehortu, agortu, txukatu
Siccine?, adb. honela beraz?
Siccitas, atis, f. idordura, idortasun, lehortasun; idorte, lehorte
Sicco, as, are, tr. idortu, idorrarazi, lehortu, txukatu; agortu, agorrarazi, hustu
Siccum, i, n. lur idorra, lur lehorra, lur utsala; leihor, lehor, luidor; in sicco, idorrean, txukuan, itsas bazterrean
Siccus, a, um, lehor, idor, txuku; siccis oculis, negargabe; agor, huts; egarri; neurridun; mehats, ihar; sendo, adoresu, indartsu; zorrotz, garratz
Sicelis, idis, Siziliako
Sicelisso, as, are, itr. siziliarren antzera mintzatu
Sicilia, ae, f. Sizilia
Sicilicula, ae, f. sastakaitxo
Siciliensis, e, Siziliako, siziliar
Sicin, sicine, adb. honela beraz?
Sicubi, = si alicubi, lokailu. nonbait ba-, noizpait ba-
Sicula, ae, f. igitai, aihotz, sastakaitxo
Siculi, orum, mpl. sikaniarrak, siziliarrak
Siculus, a, um, Siziliako, siziliar
Sicunde, = si alicunde, edonondik ba-
Sicut, Sicuti, lokailu. bezala, legez; sicut...sic, sicut...ita,...bezala...(hala, halaber); nolabait, adibidez
Sidereus, a, um, izar-, izarreko, izarretako, izartsu, distira; zeruko, Jainko-, Jainkozko; goren, bikain
Sideris, sidus gen. s.
Siderites, ae, m. iman; diamante
Sideritis, is, f. iman; diamante; atauski (landare)
Sideror, aris, ari, dep.intr. izarrek joa
Sido, is, ere, sedi edo sidi, intr. eseri, jarri, apaldu, erori, kordokatu, suntsitu; lurperatu; sartu; gelditu, geratu; egon, bizi
Sidon, onis, f. Sidon, hiria
Sidonicus, a, um, Sidoneko
Sidonis, idis, f. Sidoneko, sidonarsa
Sidonius, a, um, Sidoneko, sidonar; iz. mpl. sidonarrak

Sidus, eris, n. izar, izarbeltz, izartalde, zerua; sidera vaga edo errantia, izarbelak; sidera vertice ferire, zorion betean izan (bekokiaz izarrak ukitu); ad sidera aliquem ferre, norbait goratu, goretsi; aro; eskualde; herri; sidus patrium, aberria; zoriaren izar; sidere ictus, izar gaixtoan jaioa

Sigeus, Sigeius, a, um, Sigeako, sigear, Troiako

Sigillaria, orum, npl. sigiliariak, Saturnalen ondoko jaia; jai horien karietara emaitza bezala eskentzen ziren itxuratxoak; Errromako auizoa

Sigillatim, adb. banaka, bakarka, bederazka, bereiz, xehean

Sigillatus, a, um, itxuratxo apaindua, zizelatua, bordatua, orraztatua

Sigillum, i, n. itxuratxo, iduritxo; zigilu; bordalan, orrazlan

Signator, oris, m. lekuko, jakile; falsi signatores, gezurrezko egile

1. **Signifer**, fera, ferum, izartsu; itxuradun, itxurazko
2. **Signifer**, féri, m. Zodiako; entseinari, banderazain; buru, aitzindari

Significans, antis, significo po.; adj. argi, adierazkor, adierazgarri

Significanter, adb. argiki, argi eta garbi, zehazki; biziki, adorez

Significantia, ae, f. adiera, esanahia

Significatio, onis, f. aieru, keinu, seinala, zantzu; facere significationem, keinu egin; adierazgarri, susmo, iragarpen; baieztapen, onespen; adiera; hitz erdikako aipamen

Significo, as, are, tr. intr. keinu egin; eskatu; iragarri; significare deditioñem, amor emateko keinu egin; erakutsi, ezagutarazi, lekuko izan; agertu; eorum timor concursu significabatur, haien harramantzak haien beldurra salatzen zuen; asmatu, igarri, azaldu; esanahi, adierazi, aipatu

Signo, as, are, tr. ozkea egin, ozkatu; (herexa, aztarna, zantzu) egin; grabatu, zizelatu; signare aes, kobrea grabatu; signare argentum, zilarra ozkatu; izenpetu, zigilatu, hertsu, itxi; baietsi; ezagutarazi, agertu, azaldu, igarri

Signum, i, n. keinu, aztarna, ikur, ozke, herexa, zantzu, iragarpen; idazpuru; itxura; ikurrin, bandera; gudutalde; signa subsequi, ikurrinei jarraiki, guduari jarraiki; a signis discedere, ikurrinak utzi, ihes egin; signa cum hoste conferre; etsaiari jazarri; signa movere, abiatu; seinala, guduseinale; signum dare edo canere, gudua hasi; iduri, itxura; zigilu; izar, izartalde

Silarus, i, m. Silaro, Lukaniako ibai

Silens, entis, sileo po. isil, azanzgabe

Silentium, ii, n. isiltasun; silentium facere, isildu, isilararazi; baretasun, atseden, aisia, nagikeria

Silenus, i, m. Sileno, Bakusen hazle

Sileo, es, ere, ui, intr. isil egon, isildu; bare izan, lasaitu, atseden hartu; ezaipatu, ezkutatu, gorde

Siler, eris, n. zume

Silesco, is, ere, intr. isil bilakatu

Silex, icis, f. m. suharri, mugerrari; harkaitz, botxu

Siliceus, a, um, suharri-, suharrizko

Silicula, ae, f. lekatxo

Silagineus, a, um, garizko, irin xehezko

Siligo, inis, f. gari mota oneko, irin xehe

Siliqua, ae, f. leka; lekadun idor

Sillus, i, m. silo, olerki (eztenkari, jorratzaile)

Silo, onis, m. sudurmotz

Silui, sileo perf.

Silurus, i, m. gatuarrain

Silus, a, um, sudurmotz

Silva, ae, f. baso, oihan; zuhaidzi; landaredi; oparotasun, nasaitasun

Silvanus, i, m. Silbano, basoetako jainko; pl. Silbanotarrak

Silvaticus, a, um, basoko; basa, basati

Silvesco, is, ere, intr. adartsu izan

Silvester, tris, tre, basa-, basako, larre-; basatsu, oihantsu; basako, oihaneko

Silvestris, e, basa-, basako, larre-; basatsu, oihantsu; basako, oihaneko

Silvicola, ae, basotar, oihandar

Silviger, gera, gerum, basatsu, oihantsu

Silvosus, a, um, basatsu, oihantsu

Silvula, ae, f. basatxo, oihantxo

Simia, ae, f. tximu eme; ihakintzaile, antzegile

Simila, ae, f. irin xehe

Simile, is, n. antz, antzekotasun, berdintasun

Similis, e, antzeko, berdin, baldeko, iduriko; veri similis, kanorezko, sinesgarri; similis ac edo atque, -n antzeko, bezalako, iduri

Similiter, adb. bezala, legez, halahala, berdintsu, -n antzera; simillime atque, berdin berdina; similiter ac si edo ut si, bezala ba-; soinu berean

Similitudo, inis, f. antzekotasun, berdintasun, lotura, zerikusia; similitudinem ferre edo reddere, antzeko, iduri izan; aldaki, biridazki; irudiantza; itxura; berdintasun, eraberakotasun

Simiolus, i, m. tximutxo

Simius, ii, m. tximu, zimino; ihakintzaile, antzegile

Simois, entis edo entos, m. Simois, Troadako ibai

Simplex, icis, bakar, bakun; huts, txoil; apaingabe, lau; tolesgabe, xalo, zintzo; ergel, zozo

Simplicitas, atis, f. bakuntasun, bakartasun, batasun; arruntasun, lainotasun, tolesgabetasun; ergeltasun, zozotasun; zintzotasun, xalotasun, egijatasun

Simpliciter, adb. bakunki, soilki, bereiz; apaingabe, arrunki, den bezala, zintzoki; ergelki, zozoki

Simplum, i, n. banako, batasun, bakoiztasun

Simplus, a, um, bat, bakar, bakoitz

Simpulum, i, n. Jainkoei buruz eginitako eskaintzen edontzi

Simpuvium, ii, n. Jainkoei buruz eginitako eskaintzen edontzi

Simul, adb. betan, elkarrekin; lokailu. simul ac, atque, ut, bezain sarri, bezain laster, eta

Simulacrum, i, n. itxura, margozki; biridazki, isladura; mamu, arima herratu; gezur, maltzurkeria, zurikeria

Simulamen, inis, n. itxura

Simulate, adb. gezurrez, maltzurki, alegiaz, itxura hutsez

Simulatio, onis, f. jarraibide, amarru, gezur, alegia, itxurapen, zurikeria; per simulationem amicitiae, adiskidetasunaren itxuran

Simulator, oris, m. itxuraeigile, alegiaeigile; maltzur, elezuri

Simulatrix, icis, f. emakume itxuraeigile, alegiaeigile; maltzur, elezuri

Simulo, as, are, tr. itxuratutu, berregin; antzeratu; ihakindatu; alegia egin, itxura egin, itxura hartu; simulare aegrum, alegia eria egin

Simultas, atis, f. aiherkunde, gorroto, herra, etsaigoa

Simulus, a, um, sudurmoska

Simus, a, um, sudurmotz

Sin, lokailu. bestalde ba-, baina ba-, sin autem, bestalde ba-, baina ba- ; bestela, bestenaz, baizik; sin aliter, sin minus, bestela, bestenaz, baizik

Sinapi, n. deklinaezin eta **Sinapis**, is, f. mustarda, zerba

Sincere, adb. zintzoki, zinez, zinki, benetan

Sinceritas, atis, f. garbitasun; zintasun, zintzotasun, egijatasun, lainotasun

Sincerus, a, um, garbi, xahu, orbangabe, notagabe, nokugabe; huts, nahasgabe, soil; sincera axungia, urin garbia; oso, sendo, sincerum judicium, (zentzu, adimen) sendoa; garbi (idazkera); zintzo, egiati, zuzen

Sinciput, pitis, n. buruerdi; buru, burmuin

Sindon, onis, f. oihal, lioihal

1. **Sine**, aurretitz (abl.). gabe, ezik, ezean
2. **Sine**, sino agintaldia

Singillatim, adb. banaka, bakarka, bederazka; bereiz, xehean

Singularis, e, bakar, bakan, bakoitz; soil; berdingabeko, paregabeko, ohargarri, bikain, goren; singulare omnium saeculorum exemplum, mendeen luzean adibide bakarra; berezi, berezko, norberaren

Singulariter, adb. banaka, bakarka; batez ere, batikbat

Singulatim, adb. banaka, bakarka, bederazka; bereiz, xehean

Singuli, ae, a, banaka, bana, bakoitz, norbera; duodena jugera in singulos homines, hamabi itegun bana; in dies singulos, egunero

Singultatus, a, um, singulto pi. negar zotinek etena

Singultim, adb. hitz etenez

Singultio, is, ire, intr. negar zotinka ari izan, negar hipaka ari izan; klokan ari izan

Singulto, as, are, intr. negar zotinka ari izan, hatsalbotu

Singultus, us, m. urxirrista etenak; negar zotin; korroka (hiltze irian); zotin; kloka

Sinister, tra, trum, ezker, ezkerreko; sinistra manus, esku ezkerra; sinistra pars, alde ezkerra; zorioneko (erromatarrek diotenez); zorigaitzoko (greziarrek diotenez); etsai, gaipto, aurkako; oker, bihurri, zital

Sinisterior, us, ezkerreko (bietatik)

Sinisteritas, atis, f. baldarkeria, trakeskeria

Sinistra, ae, f. (manus), esku ezkerra; sinistra, a sinistra, ezkerrean

Sinistre, adb. okerka, zeharka, saiheska, kaltekorki

Sinistrorum, Sinistrorsus, adb. ezkerrera

Sino, is, ere, sivi, situm, tr. utzi, baztertu; onartu, baimena eman

Sinum, i, n. kaiku, ontzi

Sinuo, as, are, tr. makurtu; kupustu; hedatu (uztaia); sinuari, makur izan

Sinuosus, a, um, oker, makur, hedatua (uztaia)

1. **Sinus**, i, m. kaiku, ontzi
2. **Sinus**, us, m. okertasun, makurdura; inguruminguru; zulo, barrunbe; golko, itsasadar; mendate, garate; sare, bela (untzi); jantzi, zaia, gerriko, tolestura; jantzihegal; sinu ex toga facto, bere jantzihegalarekin toles bat egin eta; bular, golko, papo; colubram sinu fovere, sugea bularrean berotu; in sinu gaudere, irria (ezkutu, gorde); barru, erdi

Siparium, ii, n. errezel; post siparium, atzean, ezkutuan; komedia

Sipho, onis, m. odi; subonba

Siphunculus, i, m. oditxo

Siqua, lokailu. nonbait baldin ba-, nolabait baldin ba-; ik. siqui eta siquis

Siquando, ihoiz baldin ba-; ik. quando

1. **Siqui**, lokailu. nolabait baldin ba-
2. **Siqui**, siquae eta siqua, siquod, adj. norbait baldin ba-

Siquidem, lokailu. baldin ba-, ber; -bait, eta; (-az, -ez gero); arren, nahiz eta

Siquis, siquae eta siqua, siqid, izenorde. norbait baldin ba-, zerbait baldin ba-

Siquo, ik. quo

Siren, enis, f. itsaslamia; arrainandre; sorgin

1. **Sirius**, a, um, Sirius-, Siriusen, udabihotz-

2. **Sirius**, ii, m. Sirius, udabihotz izar; udabihotz

Sirus, i, m. garizulo, gariobi

1. **Sis**, sum subj. or. 2. perts.

2. **Sis**, = si vis, nahi baduk

Sirpea... ik. scirpea...

Sisara, ae, f. brana, txilar

Siser, eris, n. sisera (landare)

Sisset ... = sivisset...

Sisto, is, ere, stiti, statum, tr. ipini, ezarri, jarri ; sistere legiones, legioiak ezarri; ekarrarazi, auziratu; eraiki, zutitu; geldiarazi; sistere equos, zaldiak geldiarazi; sistere gradum, gelditu, geratu; azkartu, indartu, irmotu; intr. azaldu, auzian agertu, iraun

Sistrum, i, n. kalaka, karraka

Sitella, ae, f. ontzi; bozkako kutxa

Siticulosus, a, um, agortua, lehortua; egarri emaile

Sitienter, adb. egarritz

Sitio, is, ire, ivi edo ii, intr. egarritu, egarri izan; agortu, agor izan, utsaltu, utsal izan, lehortu, lehor izan; tr. gutiziatiu, irrikatu

Sitis, is, f. egarri; idorte, idortasun, lehortasun; gutizia, tirria, irrika

Situla, ae, f. ontzi; bozkako kutxa

Situlus, i, m. ontzi

Siturus, a, um, sino p. geroaldia

1. **Situs**, a, um, sino pi.

2. **Situs**, us, m. kokaera, leku, toki, gune; jarrera; antoladura, antolaketa; eskualde, herrialde; eraikuntza; geratasun, gelditasun; osasun gaixto, gaizkitze; zikinkaeria; herdoil, lizun

Sive, lokailu. ala ba-, edo ba-; ala, edo

Sivi, sino perf.

Smaragdus, i, f. m. esmeralda; margo orlegi

Smilax, acis, f. lurruntz (landare); hagintze (zuhaitz); arte (zuhaitz)

Smintheus, i, m. Esmintero, Apolonen izengoitia; Apolon

Smyrna, ae, f. Esmirna, hiri

Smyrnaeus, a, um, Esmirnako; esmirnatar

Soboles, is, f. muskil, kimu, aldaka; sabelaldi, umeak; aria, ondokoak; ondorengo, seme, haur

Sobolesco, is, ere, intr. gero jaio

Sobrie, adb. neurri, urriki

Sobrietas, atis, f. janurri, janurritasun; neurri

Sobrina, ae, f. lehengusina

Sobrinus, i, m. lehengusi

Sobrius, a, um, ezedana; neurridun; janurri, edanurri; neurritoki; bare, eme, sano, arretatsu, erne, adi, axolati, ximen

Soccatus, a, um, zatadun

Socculus, i, m. zatatxo

Soccus, i, m. zata, abarka; komeria, irriantzerki

Socer, eri, m. aitagarreba

Socia, ae, f. (emakume) kide, lagun; ik. socius

Sociabilis, e, josgarri, bateragarri, bilgarri; lagunkoi; lagunkari, lagunarteko gizarteko

Socialis, e, gizarte-, gizarteko; ituneko; elkarteko; ezkon-, eztai-

Socialitas, atis, f. kidetasun, laguntasun; kideak, lagunak, ingurune

Socialiter, adb. lagun antzera, adiskide antzera

Societas, atis, f. alderdi, elkartasun, itun; societatem cum aliquo facere, norbaitekin itun egin; lagunarte; kidegoa, eskuhartze; antz, egite, iduri

Socio, as, are, tr. elkartu, josi, bildu; ahaide izan, ezkondu; zatitu; guztiena izan; partzuer, partaide ezarri

1. **Socius**, a, um, elkartua, batua, bildua; ezkondua, ezkon-; alderdikide; lagun, lankide; denen, guztien

2. **Socius**, ii, m. kide, lagun, adiskide

Socordia, ae, f. sortasun, axolgabekeria, ezaxolkeria; ergelkeria, zozokeria

Socordius, adb. konp. adoregabegoki; axolgabeagoki

Socors, ordis, adoregabekeria, axolgabekeria; ergel, zozo

Socrates, is, m. Sokrates, greziar filosofo

Socraticus, a, um, sokrates-

Socrus, us, f. amaginarreba

Sodalicium, ii, n. laguntasun, kidetasun; aldekeria, kidekeria

Sodalicius, a, um, adiskide-, lagun-

1. **Sodalis**, e, adiskide-; lagun-

2. **Sodalis**, is, m. adiskide, lagun; kide; anaide, anaikide; aldekeri lagun

Sodalitas, atis, f. elkartasun, adiskidetasun; lagunarte, lagun otoruntz; anaidi; aldekeria
Sodalit...ik. sodalic...
Sodes, = si audes, otoi
Sol, solis, m. eguzki, eki; sol oriens, guzki irtera, artaste; sol occidens edo praecipitans, eguzki sarrera; eguzki argi, distira; egun, eguraldi; zeru, klima; Eguzki (jainko)
Solacium, ii, n. eztitasun, eztidura, arintasun , arindura
Solamen, inis, n. eztitasun, arintasun
Solaris, e, eguzki-, eki-
Solarium, ii, n. eguzkiordu, eguzkiorratz, urordu; aldamio
Solarius, a, um, eguzki-
Solatium, ii, n. eztitasun, eztidura, arintasun, arindura
Solator, oris, m. bihotzarintzaile, kontsolatzaiile
 1. **Solatus**, a, um, solor pi. bihotzaringarri; solo pi. jendez gabetua, hustua; hondatua, erraustua
 2. **Solatus**, a, um, eguzkiak joa
Soldum, i, n. diru peza; zenbateko
Soldurii, orum, mpl. aldeko, aldetar
Soldus, a, um, oso, tinko; bete
Solea, ae, f. espartin; ferra; dolare, prentsa; mihiarrain
Solearius, ii, m. espartinegile
Soleatus, a, um, espartintari
Solemne, is, n. ohikuneak; jai, jaialdi, ospe; ehorzketak; ohitura; ezaugarriak, ikurrak
Solenne, is, n. ik. solemne
Solennis, e, urteroko; ospetsu; arrunt, ohiko; solenne est (inf.), ohi da
Solennitas, atis, f. jaialdi, ospe, ohikune
Solenniter, adb. ospetsuki; ohi bezala
Soleo, es, ere, itus sum, intr. ohi izan, ohitu; inverts. ut solet fieri, ut solet, ohi bezala, ohi den bezala
Solers, Solerter, ...ik. sollers
Soli, solum gen. s.; solus dat. s., nom. eta bok. pl.
Solide, adb. sendo, sendoro, sendoki, gogorki
Solidipes, pedis, adj. eta n. oineko hatz bakardun
Soliditas, atis, f. sendotasun, gogortasun, tinkotasun, zorroztasun; mukuruak, mokorrak; loditasun, trinkotasun
Solido, as, are, tr. azkartu, indartu, finkatu, sendotu, gogortu
Solidum, i, n. lur tinko; lehor; in solido, lehorrean, seguraski, segurean; osoa (zenbateko)
Solidus, a, um, tinko, gogor, lodi, azkar, sendo; oso, bete; solidus annus, urte oso, urtebete; solidus columna, habe azkar, iraunkor, higitezin, kordokaezin
Soliferreum, i, n. burdin azkon
Solistimum Solistumum (tripodium), i, n. oilasko sakratuek jan bihitikako iragarpen aldekoa
Solitarius, a, um, bakan, bazter, urrun, bakar, soil; bakoitx, berdingabe
Solitaurlia, ium, npl. suovetauriak, ahardi, ardi edo zezen baten oparia
Solitudo, inis, f. bakartasun, bakantasun; bakargune, basabazter, basarte, eremu, basabortu; facere solitudinem, solitudines, lurraldea eremu bilakarazi
Solitum, i, n. ohi, ohitura; ex solito, ohi bezala; solito magis, ohi baino gehiago
Solitus, a, um, soleo pi. ohiko, ohitzko
Solium, ii, n. aulkia, erregeaulkia, jarleku; erregetasun; besaulki; bainu ontzi, hilohe
Solivagus, a, um, bakarti; isilkoi, uzkur
Sollenne, Sollennis...ik. solenne...
Sollers, tis, antzetsu, gai, trebe, asmotsu, argi, burutsu; urguri, bihozbera
Sollerter, adb. artez, trebeki, buruz, buru argiz
Sollertia, ae, f. jeinutasun, suspertasun, antze, adimen, ulermen, ernetasun, usmo, sudur
Sollicitatio, onis, f. eske, galde, zirikaldi; kezka, urduritasun
Solicite, adb. kezkaz, urduriki; arduraz, arretaz, axolaz
Sollicito, as, are, tr. eragin; higitu; kordokatu, inarrosi; sollicitare remis freta, uhinak arraunka jo; nahasi, urduritu, kezkatu; morbus tuus me sollicitat, hire gaixotasunak kezkatzen nau; eskatu; gogatu, bereganatu, bildu; zirikatu, bultzatu; sollicitare aliquem ut..., norbait bultzatu (zerbaiten egitera)
Sollicitudo, inis, f. urduritasun, kezka, grina, ezinegon
Sollicitus, a, um, inarrosia, kezkatia; nahasia, urduri, erreus; sollicitum habere aliquem, norbait kezkarazi; nahasle, urduritziale; gaitz, beldurgarri, galgarri; erne, iratzarri, barrandan dagoena
Soloecismus, i, m. erdalerria
Solon, Solo, onis, m. Solon, Atenaseko legegizona
Solor, ari, ari, dep. tr. eztitu, arindu, baretu, ematu; solari lacrimas alicujus, norbaiten negarrak lehortu , xukatu; alaitu, poztu gozatu
Solstitialis, e, udaburuko, udako, eguzki-, hegoaldiko
Solstitium, ii, n. udaburu, neguburu; udako beroa
 1. **Solum**, adb. bakarrik, soilki; non solum... sed etiam, ...ez ezik... ere bai
 2. **Solum**, i, n. oinarri, egarzola, sustrai, zola; solum fluminis, ibaiaren zola; oinpe, oinetako zola; lur, toki, gune; aequare solo urbem, hiria hondatu; lurralde, eskualde; solum vertere edo mutare, herrizbestetu

Solummodo, adb. ik. solum 1.

Solus, a, um, bakan, bakar, bakoitz, soil; bazter, huts, jendegabe

Solute, adb. libroki, hersatugabe; arretagabe, nagiki

Solutio, onis, f. urtze, aldaketa, barrejadura; azalpen; okerdura, askapen, erraztasun, erosotasun; solutio linguae, mintzoaren erraztasun; ordainketa

Solutus, a, um; solvo pi.; aldatu, urtu; higikor (lurra); azaldua, argitua; askatua, libratua; oztopogabe; soluta ancora, aingura bildua; solutus scelere, krimoatik barkatua; neurrigabe, eragabeko; galdu, zikin, lizun; soluta licentia, likiskeria; barreiat (ele, idazkeria), lau; oratio soluta, hitz lau; hautsia, bereizia, etena, urratua, puskatua; soluta obsidia, setioa jasoa; ahul, ordaindua

Solvo, is, ere, solvi, solutum, tr. barreiatu, bereizi, urtu; solvere nives, elurra urtu; askatu, jaregin, lokabetu, uztarria kendu; aske utzi; solvere juga tauris, zezenak uztarritik kendu; solvere cupiditates, irrikak askatu; angera bildu; portua utzi, untziz abiati; naves ex portu solverant, untziek kaia utzi zuten; moztu, urratu, ideki, zabaldu, hautsi (araua), geldiarazi, gerarazi; solvere epistulam, gutuna ideki; solvere obisidionem, setioa jaso; azaldu, argitu, adierazi; solvere carmen, igarkizuna argitu; ahuldu, zirikatu, urduritu; atseden hartu; omnes solverat alta quies, lozorroak guztiak hartu zituen, ordaindu, zorra bardindu, jasan; solvendo edo ad solvendum non esse, ordainezin; solvere justa alicui, norbaiti azken egitekoak bete; solvere poenas capite, hiltzera kondenatua izan; baztertu, urrundu, ohiltu, atzerritu, herrizbestetu; solvite corde metum, beldurra baztertu

Solyma, orum, npl. eta **Solymi**, orum, mpl. Jerusaleme

Somniator, oris, m. amesgile, ameslari

Somniculosus, a, um, logale, logose; loti; alfer, nagi, zabar, arretagabe, axolagabe

Somnifer, era, erum, loarazole

Somnificus, a, um, loarazole

Somnio, as, are, intr. amets egin; somniare de aliquo, norbaitez amets egin; eldarniatu, zorabiati; tr. buruan sartu, asmatu, irudikatu

Somnium, ii, n. amets; ameskeria

Somnolentus, a, um, lokartua, erdilo

Somnus, i, m. lo; somnum petere, lotzera joan; somno se dare, loak hartu, lokartu; somno excitare, lotik iratzarri; somnum non videre, loak hartuezin; Loa edo Morfeo, Jainkoa; gelditasun, lozorro; nagikeria, alferkeria

Sonabilis, e, ozen, zoli

Sonans, antis, sono po.; adj. ozen, burrunbatsu, zaratatsu; handu (idazkeria), doinutsu

Sonatus, a, um, sono p. geroaldia

Sonax, acis, ozen, zoli, zaratatsu

Sonchos, **Sonchus**, i, m. eznebelar, ipular, triaga

Sonipes, edis, m. zaldi

Sonitus, us, m. zarata, burrunba, harrabots; verborum sonitus inanis, hitz handu hutsak

Sono, as, are, ui, itum, intr. dei egin, hots egin, ozendu, durunda egin; oihu egin, abestu, mintzatu; ospatu, aipatu, esan; esanahi, adierazi

Sonor, oris, m. zarata, burrunba, oihuak, orro; txinka, zarta, zirta

Sonore, adb. ozenki

Sonorus, a, um, ozen, zoli, zaratatsu

Sons, sontis, m. f. hobendun, kriminal

Sonui, sono perf.

Sonus, i, m. ots, soinu, zarata; oihu, mintzaira, hitz, ele; doinu, azentu, azkardura

Sophisma, atis, n. sofisma, gezurrarrazoi

Sphista, **Sophistes**, ae, m. sofista

Sophocles, is edo i , m. Sofokles, greziar antzezl ari

Sophocleus, a, um, Sofokles-

Sophos, i, m. zuhur, filosofo

Sophus, i, m. zuhur, filosofo

Sopio, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. loarazi; sorgortu, zurrundu; hilarazi, ero; baretu, ematu, eztitu

Sopitus, a, um, sopio pi.

Sopor, oris, m. loarazole, loeragile; lozorro, lokuma; Loa berbera

Soporatus, a, um, soporo pi.; lokartua; bareta, eztitua

Soporifer, fera, ferum, loarazole, loeragile, lotarako

Soporo, as, are, tr. loarazi

Soporos, a, um, loarazole

Sorbeo, es, ere, ui, sorptum, tr. urrupatu, zurrupatu; edan; irentsi, klukatu; ezkutu, gorde

Sorbilis, e, urrupagarri, zurrupagarri

Sorbitio, onis, f. edari, edateko; ahi, zihain

Sorbui, sorbeo perf.

Sorbum, i, n. axpil (axpiltzearen igalia)

Sorbus, i, f. axpiltze

Sordeo, es, ere, ui, intr. zikin izan; zeken, zikoitz izan; gutxiesgarri izan; baliogabe izan

1. **Sordes**, sordeo ind. or. 2. perts.
2. **Sordes**, ium, fpl. zikintasun, zikinkeria; baldarkeria, zabarkeria, arretagabe; dolu, dolumen; jacere in sordibus, dulumen handitan izan; zekenkeria, zikoizkeria; apaltasun, xumetasun; likiskeria, lizunkeria, lohikeria

Sordesco, is, ere, ui, intr. zikindu

Sordidatus, a, um, zikin, pildatsu; zirzil (dolumenean)
Sordide, adb. zekenki, zikoizki; xumeki; gordin (idazkera)
Sordidus, a, um, zikin, lohi, pildatsu, zirtzil; zeken, zikoitz; apal, xume; arrunt, beltz (ogi); sordidus panis, bianda; lotsagarri, likits, lizun
Sorex, icis, m. sagu
Soricinus, a, um, sagu-
Sorites, ae, m. sorites (argibide, jardungai)
Soror, oris, f. ahizpa (emakumearena); arreba (gizonarena)
Sororcula, ae, f. ahizpatxo, arrebato
Sororicida, ae, m. ahizpa eraile, arreba eraile
Sororius, a, um, ahizpa-, arreba-
Sors, sortis, f. zozketa; zori, adur, asturu; zozketa txartel; sortem edo sortes ducere, conjicere, zotz egin; sortes dejicere, conjicere, zotz txartelak kutxan ipini; iragarpent; izendaketa (magistratu); alor, sail, zati; halabehar, jinbehar; lerro, mota, mail; irabazitako dirutza
Sorticula, ae, f. bozka txartel
1. **Sortilegus**, a, um, iragarpent, igarlar
2. **Sortilegus**, i, m. azti
Sortio, is, ire, tr. intr. zotz egin; zotzak atera; zatitu
Sortior, iris, iri, itus sum, dep. zotz egin, zotzak atera; zatitu
Sortitio, onis, f. zozketa
Sortito, adb. zozka, zotzean; halabeharrez, tamalez, zorigaiztoz, ezinbeste
1. **Sortitus**, a, um, sortior pi.; zotzean izana, zotzean banatua; zozketa irabazia
2. **Sortitus**, us, m. zozketa, zozkera
Sospes, itis, ondo, sendo; askatzaire
Sospita, ae, f. askatzairea (Junon)
Sospito, as, are, tr. askatu, babestu, gerizatu
Soter, eris, m. Soter (Jupiter askatzaire)
Spadix, icis, m. lira; adj. gorraile, gorraska
Spado, onis, m. iren; agor
Spargo, is, ere, sparsi, sparsum, tr. erein; isuri, barreiatu; banandu, zatitu; hedatu, zabaldu (berriak); spargere nummos populo, herriari dirua aurtiki; spargere radios, dirdiratu, distiratu; estali; ihinztatu, urtatu
Sparsim, adb. han hor
Sparsio, onis, f. ihinztaaldi
Sparsus, a, um, spargo pi.
Sparta, ae, eta **Sparte**, es, f. Esparta, Grezian Peloponeseko hiri
Spartanus, a, um, Esparta-, Espartako; izmpl. espartarrak
Spartarius, a, um, espartzudun, sargadun; espartzuaga, sargadi
Spartea, ae, f. oski zola espartzuzko
Sparteus, a, um, espartzu-, espartzuzko
Spartiates, ae, m. espartar
Spartiaticus, **Sparticus**, a, um, Espartako
Spartum, i, n. espartzu, sarga; sargasoka
Sparulus, i, m. arraingorri
1. **Sparus**, i, m. arraingorri
2. **Sparus**, i, m. azkon, ezpata
Spasma, atis, n. eta **Spasmus**, i, m. hozmin, hertsaldi
Spatha, ae, f. koilara, palote; ezpata zabal; palma ahotz
Spatiatus, a, um, spatior pi.
Spatior, aris, ari, dep. intr. ibili; hedatu, zabaldu
Spatiose, adb. urrutia
Spatiosus, a, um, hedatua, zabal, handi; luze, gaitzeko, neurrigabe; luzazko, luzerako
Spatium, ii, n. hedadura, zabaldura, arte, tarte ; tantum spatii, arte nahikoa; ab tanto spatio, hain urrundik; luzetasun handitasun; leku, toki, gune; ibilgune, ibilgia; spatia communia, herriko enparantzak; itzulinguru (izar); harrobi; lansail, biziipide; aldi, arte, epe luze, barru; hiemis spatio, neguan; asti, astiune, hutsarte; abagune, aukera; alicui spatium dare, norbaiti aukera utzi...; spatium sumere ad..., astia, tartea hartu...-ko
Specialis, e, eta speciarius, a, um, berezi, banako, beregisako
Species, ei, f. ikusmen, begirada, behako; prima specie, lehen begiradan; itxura, egite, iduri; ikusgarri; species inusitata, ikusgarri ezohikoa; in speciem montis, mendiaren antzeko; edertasun; eredu, molde; aitzaki; antz; alegría; per speciem, specie, in speciem, sub specie, ad speciem, iduriz, alegría, aitzakian; agerraldi; mamu, inguma; mota berezi; beregisako; salgai
Specillum, i, n. zunda, aztergailu
Specimen, inis, n. argibide, egiaztabide, zantzu; specimen dare, bere ahala erakutsi; jarraibide, eredu, lagin; itxura, ikur, sinbolo
Speciose, adb. apainki, distiraz
Speciosus, a, um, eder, apain; distiratsu, bikain; itxurazko, lilurazko
Spectabilis, e, ageri; bikain, distiratsu, gailen, dotore

Spectaculum, i, n. ikuspegia, ikusgarri, ikusgai; esse spectaculo, ikusgai izan; jai, antzerki, zirku; pl. antzokiko aulkia
Spectamen, inis, n. argibide, egiaztabide; ikusgarri, ikuskizun
Spectandus, a, um, specto aditz adj. ikusgarri, ohargarri
Spectatio, onis, f. ikusketa; ikuspegia, ikuskizun; saio, saialdi; arreta
Spectativus, a, um, buruzko, argibideko
Spectator, oris, m. ikusle, soegile, behatzaire
Spectatrix, icis, f. (emakume) ikusle, soegile, behatzaire
Spectatus, a, um, specto pi.; adj. ziur, onartua, egiaztatua; spectata integritas, zuzentasun osoa; ohargarri, apain, gaitzeko
Spectio, onis, f. asturuen, igarpenen ikerketa edo ikertzeko zuzena
Specto, as, are, tr. intr. soegin, behatu; ikusi; -buruz izan, itzulia; spectare ad edo in orientem, sortaldera buruz itzulia;
 aztertu, ikertu, gogoratu, iritzia eman; onartu, onetsi; begiztatu, -ra jo, gogoa izan, gogoan hartu; adierazi, esanahi; hoc eo
 spectabat ut, horrek esanahi zuen...
Spectrum, i, n. mamua, inguma, iratxo, arima herratu
 1. **Specula**, ae, f. behatoki; behaketa, zelata; in speculis esse, zelatan egon
 2. **Specula**, ae, f. itxaro ahula
Speculabundus, a, um, behatzaire, zelatari
Specularia, ium eta orum, npl. beira, berina
Specularis, e, isipili;- garden
Speculator, oris, m. behatzaire; zelatari; bidalekarle; dirujokolari
Speculatorius, a, um, zelatari;- speculatoria edo speculatoria navis, gurutzuntzi
Speculatrix, icis, f. (emakume) behatzaire, zelatari
Speculatus, a, um, speculor pi.
Speculor, aris, ari, dep. intr. behatu, arretaz sogn; zelatatu, zelatan egon, aztertu
Speculum, i, n. isipili; itxura, iduri
Specus, us, m. n. haitzulo, harpe; urodi, burrunbe, meatoki
Spelaeum, i, n. haitzulo, harpe, basaberezulo
Spelunca, ae, f. haitzulo, harpe, basaberezulo
Sperabilis, e, itxarongarri
Spero, as, are, tr. intr. itxaron; sperare bene edo recte, uste sendoa izan; sperare aliquid ab aliquo, norbaitenganik zerbait
 iguriki; sperare bene de aliquo, norbaiten etorkizuna itxaron; uste izan, gura izan, nahi izan; beldur izan, etsitu
Spes, ei, f. itxaropen; esse in magna spe, uste sendoa izan; in spem vocare, itxaropide eman; ad spem (gen.), buruz, -gatik;
 contra spem, nahitaez; eximia spe juvenis, etorkizun bikaineko gaztea; beldur, suma, susmo
Sphaera, ae, f. borobil, esfera, lurbira; ortzibira, zerusatbai; itzulinguru (izar)
Sphaeristerium, ii, n. jaialai
Sphaeromachia, ae, f. jaialaiko borroka
Sphinx, ingis edo ingos, f. anderelehoi, gizonlehoi
Sphragis, idis, f. lehortailu, idortailu
Spica, ae, f. buru (landare, gari, garagar...); leka
Spicatus, a, um, burutsu, burudun, zorrotz
Spiceus, a, um, buru-, buruko
Spiculum, i, n. zotz, ziri, ezten; gezi, azkon
Spina, ae, f. arantza, elorri; ezten, hexur (arrain); bizkarrezur; neke, arrenkura, kezka
Spinetum, i, n. sasiarte, tarta
Spineus, a, um, arantzadun, arantzatsu
Spinosus, a, um, arantza-, elorri;-; gaitz, neketsu, zail
Spinus, i, eta us, f. arantzabeltz, elorribeltz
Spira, ae, f. bihur, ingurubil; obo, biribil; adar; zur (zain, beta); txirrikorda (bilo)
Spirabilis, e, arnagarri, hatsargarri; pizgarri, bizkortzaile; arnasegiteko, arnaserako
Spiraculum, i, n. haizezulo, argibide, leioska, sabaileihu
Spiramen, inis, n. haizezulo, argibide, leioska, sabaileihu
Spiramentum, i, n. haizezulo, argibide, leioska, sabaileihu; zulo, xularme; arnasbideak, hasbideak; atseden; arnas, hats
Spiritus, us, m. arnas, hats, haize; usain on (lore); uno ac continuato spiritu, bat batean, aldi bakar; spiritus extremus edo
 postremus, azken arnasa, azken hatsa; gogo, bizi; argidura; sendimenduak: adore, bihozabalatasun, haserre, harrotasun;
 spiritus afferre, harroputz agertu
Spiro, as, are, intr. ufatu, putz egin; jalgi; fons spirat, iturria jalgitzen da; hatsartu, bizi; argitua (olekari...); antzeko izan,
 iduri izan
Spissamentum, i, n. tapailu, zipotz
Spisse, adb. tinki, hertsiki; astiro, geldiro
Spissesco, is, ere, intr. loditu, trinkotu, bildu
Spissitudo, inis, f. bilketa, lodiketa, trinkotasun
Spisso, as, are, tr. loditu, trinkotu
Spissus, a, um, lodi, trinko, irmo, gogor; geldi, luzakor, berankor; neketsu, gaitz, zail
Splen, splenis, m. bare
Splendens, entis, splendeo po.
Splendeo, es, ere, ui, intr. argitua, distiratu, dirdiratu; ezagutua izan
Splendesco, is, ere, ui, intr. argitua, argi bilakatu

Splendide, adb. distiratsuki, bikainki, ospetsuki; maila goran; aintzaz, ospez; apainki, ederki (idazki)
Splendidus, a, um, dirdiradun, distiratsu; dirdaitsu, pindartsu; argi, garden, garbi; naharo, ugari, ospetsu, bikain, aipatua; apain, duin (idazkia)
Splendor, oris, m. argi, distira; ospe, begirune, fama, omen; apaindura (idazki)
Splendui, splendeo eta splendesco perf.
Spolatio, onis, f. lapurketa, ebasketa, ohoitza
Spoliator, oris, m. ohoin, lapur, ebasle
Spoliatrix, icis, m. ohoointsa, (emakume) ebasle, lapur
Spolio, as, are, tr. gabetu, larrutu; ebatsi, lapurtu; jabegoa kendu; kendu, eraman, harrapatu
Spolium, ii, n. larru, arrastroak (abere); harrapakinak, ospil
Sponda, ae, f. ohe, ohebazter, ohezur
Spondeo, es, ere, spondi, sponsum, tr. intr. berme jarri, hitzman, agindu; bermatu; advocare aliquem sponsum, norbaiti berme izatea eskatu; spondeant animis, uste zuten; iragarri
Spondeus, i, m. espondeo, bi neurritako pikoa, oina (bertsutana)
Spondylus, i, m. orno
Spongia, ae, f. belaki; gladiadorearen bular aurrekoia
Spongiosus, a, um, harro, mardo
Spongitis, itis, f. harriharro, harritoxka
Sponsa, ae, f. emaztegai, andregai
Sponsalia, ium, npl. ezkontitz, ezkontitzjaiak
Sponsalis, e, ezkontitz- ezkontitzeko
Sponsio, onis, f. hitz, agintza, itun, hitzarmen; sponcionem faciunt uti..., hitzartu zuten ...-ko; auziraketa, auzi, sponsione edo sponcionem vincere, auzia irabazi; apustu, jokatze
Sponsor, oris, m. bermataile
Sponsum, i, n. agintza, hitzman
1. **Sponsus**, a, um, spondeo pi.
2. **Sponsus**, i, m. senargai
3. **Sponsus**, us, m. agintza, hitzman
Spontaneus, a, um, berezko, gogozko, kabuzko, oguzko
Sponte, ik. spontis
Spontis, **Sponte**, spons ezeribiliaren gen. eta abl.; olde, bereztasun; (norberaren) ahalak, indarrak, adoreak; sponte, sponte sua, bere kabuz, bere oldez, bere nahitara, berez, beretatik
Spopondi, spondeo perf.
Sporades, um, fpl. Esporadesak, Egeo itsasoko uharteak
Sporta, ae, f. zare, otarre, saski
Sportella, ae, f. otarretxo, saskitxo
Sportula, ae, f. otarretxo, zareto; nagusiek bezeroentzat zituzten emaitza zareak; emaitza, opari
Spretio, onis, f. gutxiespen, arbui, muzin
Spretor, oris, m. gutxiesle, arbuiatzale
Spretus, a, um, sperno pi.
Sprevi, sperno perf.
Spuma, ae, f. hagun, elder, lerde
1. **Spumatus**, a, um, hagunti, haguntsu, eldertsu
2. **Spumatus**, us, m. (suge) hagun
Spumesco, is, ere, intr. hagundu
Spumeus, a, um, hagun-, elder-, lerde-; haguntsu, eldertsu, lerdetsu
Spumo, as, are, intr. hagundu; irakin, muztiatu
Spumosus, a, um, hagunti, haguntsu, eldertsu, lerdetsu
Spuo, is, ere, ui, utum, intr. listu egin, tu egin, txu egin; tr. tuz bete, tustatu
Spurge, adb. zikinki, lizunki, gordinki
Spurcidicus, a, um, likits, lizun, zikin
Spurcitia, ae, f. likunkeria, likiskeria; zabor, zaborreria
Spurcities, ei, f. likunkeria, likiskeria; zabor, zaborreria
Spurcus, a, um, zikin, higuingarri, nazkagarri; likits, lizun
Sputator, oris, m. txukor
Sputo, as, are, tr. intr. tu egin, tustatu
Sputum, i, n. tu, txu
Squaleo, es, ere, ui, intr. latz, zakar, lakatz; landugabe, lehor, alfer izan (lurra); zikin izan, zirtzil izan
Squalidius, adb. squalide konp. zirtzilkiago, alferrikago
Squalidus, a, um, zikin, higuingarri, zoldatsu; pilda txarreko, zirtzil: idor, lehor; gozagaitz, ezemankor; latz, lakatz
Squalor, oris, m. zikinkeria, zolda, grosa; zurmin; zirzilkeria, pilda txar; dolumen, behargorri; landugabe (idazkera)
Squalui, squaleo perf.
Squalus, i, m. marrazo
Squama, ae, f. ezkata; burdinmaila
Squamatum, adb. ezkata eran, ezkata antzera
Squameus, a, um, ezkatatsu, ezkatadun

Squamifer, fera, ferum, eta **Squamiger**, gera, gerum, ezkatatsu, ezkatadun
Squamigeri, orum, mpl. arrainak
Squamosus, a, um, ezkatatsu, ezkatadun
St! interj. isil! xo!
Stabilimentum, i, n. euskarri, zurkaitz, berme
Stabilio, is, ire, ivi, itum, tr. bermatu, zurkaitzu, finkatu, euskarritu
Stabilis, e, azkar, tinko, irmo, gotor; geldi, iraunkor, iraungarri, luzaroko; stabili grada, atzeratugabe
Stabilitas, atis, f. irmotasun, tinkotasun, gotortasun, gelditasun
Stabiliter, adb. tinkoki, azkarki, irmoki
Stabilitor, oris, m. euskarri, berme, zurkaitz
Stabularium, ii, n. ikuilu, abeltegi, zalditegi, zamaldegi; behitegi
Stabularius, ii, m. zaldizain, zamaltzain; ostalari, ostaler
Stabulatio, onis, f. ikuiluan uzte; ostatu
Stabulo, as, are, tr. ikuiluan atxiki, hazi; intr. egon, bizi; ikuiluan egon
Stabulor, aris, ari, dep. intr. ikuiluan hazirik izan; egon
Stabulum, i, ikuilu, behitegi, artegi, okolu; egonleku, tegi, zulo; oilategi; erlauntza; arraintegi; ostatu
Stadium, ii, n. estadi (bideneurri); jolastoki, lastertoki
Stagirites, ae, m. Estagiriko filosofoa (Aristoteles)
Stagnans, antis, stagno 1.
 1. **Stagno**, as, are, intr. geldirik egon (ur), ezjario; ureztatua izan, urgaindu izan; tr. urgaindu, urperatu
 2. **Stagno**, as, are, tr. eztainuztu, eztainuztatu
Stagnum, i, n. uregonkatu, urgeldi, zingira, aintzira
Stamen, inis, n. ehungailu; goruhari, kilohari; amaraun; hari (lira)
Stanneus, a, um, eztainu-, eztainuzko
Stannum, i, n. eztainu
Stans, antis, sto po.
Statarius, a, um, geldi, higitezin; statarius miles, gudulari tinko; bare, lasai
Statera, ae, f. pisugailu; salneurri
Staticulum, i, n. itxuratxo
Staticulus, i, m. dantza astitsu
Statim, adb. zutik, atzeragabe, berala, ezustean, laster; statim ut, ...bezain laster, ...orduko
Statio, onis, f. atsedenaldi, gelditasun; egoera; bizitoki, egontoki, biltoki; ibilaldi; begirari, zelatari; in statione esse, stationem agere, zaindari izan; kaibarru; in statione esse, ainguratu, aingura egotzi
Stativa, orum, npl., **Stativae**, arum, fpl. geldialdiak, geraldia; egonaldi
Stativus, a, um, geldi, lo (ur); zaintza tokiko; stativum praesidium, zaintza; gelditoki-
 1. **Stator**, oris, m. zaindari
 2. **Stator**, oris, m. Stator (Jupiteren izengoitia, iheslarien geldiarazle)
Statua, ae, f. itxura, iduri
 1. **Statuarius**, a, um, itxura-, itxurako; statuarius (ars), itxuragintza
 2. **Statuarius**, ii, m. itxuragintza
Statui, statuo perf.; status 2. dat. s
Statumen, inis, n. euskarri, zurkaitz, berme, habe, paldo, kolte; oinarriak, egarzolak; zuraje, zureria (untzi)
Statumino, a, are, tr. euskarritu, zurkaitzu, bermatu
Statuo, is, ere, i, utum, tr. irmatu, tinkatu, eraiki, ezarri, ipini, jarri; statuere modum, muga jarri, mugatu; statuere signum, ikurrina ipini, gelditu; agertu, azaldu, erakutsi; uste izan; ; sic statuo et judico, ziur nik uste dut; agindu, erabaki, arautu, finkatu; statuere sibi eam legem ut... lege bezala bere buruari agindu...; statuere de aliquo, norbaiten etorkizuna ebatzi; statuere ut... erabaki
Statura, ae, f. handitasun, luzetasun, goratasun
Status, a, um, sto p. geroaldia
 1. **Status**, a, um, sisto pi.; adj. josia, lotua; geldi, aldaezin, arautu, antolatu, jarraikia; stata sacrificia, opari jarraikiak, epatuak
 2. **Status**, us, m. gelditasun, atsedenaldi; egoera, jarrera; toki, kokaera; statu movere hostem, bere tokitik etsaia kendu; izaera; status vitae, bzipide; status naturae, izatearen arauak; luzera, handitasun, irazki
Statutus, a, um, statuo pi. eazarria, ipinia, jarria, eraikia; arautua, erabakia, antolatua, aldaezin, ezaldakor; habere statutum cum animo..., ...-ko erabakia hartua izan
Stega, ae, f. musul
Stella, ae, f. izar; izarmultxo; stellae errantes, izarbelak
Stellans, antis, izartsu, izardun, distiratsu, argi
Stellatus, a, um, izartsu, izardun; izar-, izar bilakatua; izar antzeko
Stellifer, **Stelliger**, era, erum, izartsu
Stellio, onis, m. sugandil, erube
Stemma, atis, n. koroi; loreustai, nahar; jaioterro
Stercorarius, a, um, gorotz-, zimaur-
Stercoratio, onis, f. lur goroztatzea, ongarriketa
Stercoro, as, are, tr. goroztatu, ongarritu; ondu (lurra)
Sterculinium, ii, eta **Sterculinum**, i, n. goroztopo; ongarritegi, zimauretegi

Stercus, oris, n. gorotz, zimaur; ongarri; stercus! ezereza! ezdeusa!

Sterilis, e, antxu, agor; agortzaile; hutsal, ezemankor, ekoiztegabé

Sterilesco, is, ere, intr. agortu

Sterilitas, atis, f. agordura, agortasun

Sterno, is, ere, stravi, stratum, tr. hedatu, zabaldú, ezarri; uzkaili, erorarazi, aurtiki, eragotzi; berdindu, lautu, zelaitu; estali, lauzatua, harritzatua; sternere mensam, mahaia ezarri; sternere equos, zaltokiak ezarri

Sternumentum, i, n. urtzintz, usei

Sternuo, is, ere, i, utum, intr. usei egin, urtzintz egin

Sterquilinium, ii, n. goroztopo, ongarritegi, zimaurtegi

Serto, is, ere, tui, intr. korrokatu, kurrunkatu

Steti, sto perf.

Stibadium, ii, n. atsedenohe

Stibi, is, n. betile, bekain tinta

Stibium, ii, n. betile, bekain tinta

Stigma, atis, n. ozke, xaki, piko; irain, laido

Stigmatias, ae, m. suz ozkatu esklabo

Stillia, ae, f. tanta, xorta; ezerez, ezdeus

Stillaticius, a, um, tantaka ari den, xortaka isurten den

Stillatim, adb. tantaka, xortaka

Stillicidium, ii, n. jario, isurdura; itaizur

Stillo, as, are, intr. tantaka isuri, xortaka erori; isuri, jario; tr. tantaka erorarazi; stillare lacrymam, negarsko bat isuri; stillare aliquid in aurem, belarrira zerbaite lerratu

Stilus, i, m. muskil, zurtoin; zotz zorrotz (zalduntzaren geldiarazteko), zur zalditxo eztendun: ezten, ziri; stylum vertere, eztena bihurtu, hau da, ezabatu, zuzendu; idazlan; idazkera

Stimulatio, onis, f. zirikaldi; akuilu, ziri, ezten; zirikari, pizgarri

Stimuleus, a, um, akuilu-, ezten-, ziri-

Stimulo, as, are, tr. akuilatu, zistatu; eragin, zuzpertu, piztu; stimulare ad edo ut...eragin, berotu; zirikatu, kitzikatu

Stimulus, i, m. akuilu; zaharo, zartailu, zigorkada; ziztagarri, pizgarri, sustapen; stimulus admovere alicui, norbait zirikatu, berotu; txista, oinaze, min, pairamen; stimuli doloris, minaren txista; mutur zorrotz; arte, atxemarte; zur zalditxo eztendun

Stinguo... ik. exstinguo...

Stipatio, onis, f. tinkaldi, izerdi, hezetasuna; jendetza, jendeketa; oste, jarraigo

Stipator, oris, m. jarraitzaile

Stipendarius, a, um, zergapeko; sardun

Stipendor, ari, ari, dep. intr. zerbitzatu, sardun izan

Stipendum, ii, n. zerga, legar, petxa; stipendia pendere, zerga ordaindu; sari, irabazi; stipendum numerare, saria eman; soldadutzua; stipendia facere, merere, gudulari izan, soldadu izan; soldadutzua urte, gudaldi

Stipes, itis, m. adar; enbor; habe, paldo; kolte, zurkaitz; zur; egur; stipes! patotx! buruto! burutus!

Stipo, as, are, tr. tinkatu, metatu; bete; inguratu, lagundu, jarraitu

Stips, stipis, f. diru pezatxo, oparitxo, emaitzato; stipem cogere, eske egin; zergatxo; irabazitxo

Stipula, ae, f. muskil, zurtoin, lasto, agotz; txilibitu, xaramela

Stipulatio, onis, f. hitzarmen, itun; aipamen, eginbehar, betebehar

Stipulatiuncula, ae, f. hitzarmentxo

Stipulo, as, are, tr. hitzeman, hitzemanarazi

Stipulor, aris, ari, dep. hitzeman, hitzemanarazi

Stiria, ae, f. tanta, xorta; muki, zintz

Stirpes, is, f. ik. stirps

Stirpesco, is, ere, intr. kimuak, muskilak sortu

Stirpis, is, f. ik. stirps

Stirpitus, adb. errotik; erabat

Stirps, stirpis, f. m. zuntoi, errondo; muskil, kimu, aldaka; zuhaitz, belar; jatorri, etorki; etorkizun, ondorengo

Stiva, ae, f. golde gider

Sto, as, are, steti, statum, intr. zutitu, eraiki, igan; gelditu, geldi izan, egon, bizi; stare nescit, ezinegona du; ondo izan, iraun, joritu; eutsi; stare animo, astinduezin; alboan izan; mahaia ezarri; aldeko izan; auzian lagundu; stare ab, cum edo pro aliquo, norbaiten aldeko izan; stare sub armis, gudostean izan; stare contra aliquem, norbaiten aurkako izan, norbaiten aurka egin; gelditu, egontatu (ur); lotu, gatzatu, loditu; bihurritu; erabaki, muger izan, gogor izan; sententia stat, ez naiz iritziz aldatu; stare in fide, hitza atxiki; moldatua izan; esku izan, mende egon, mendeko izan; per me non stetit quominus, ez zen nere esku...; balio izan; stare magno, balio handikoa izan, garesti izan

Stoica, orum, npl. estoizismo

Stoice, adb. sorraioki, gogorki

Stoicida, ae, m. estoitar

Stoicus, a, um, estoiko, estoitarren; iz.m. estoitar

Stola, ae, f. soineko, zaia

Stolatus, a, um, soinekodun, zaiadun

Stolide, adb. ergelki, zozoki; neurrigabe, zoroki, eroki

Stoliditas, atis, f. zentzugabekeria, zorakeria, zozokeria, ergelkeria, tentelkeria

Stolidus, a, um, zentzugabe, sengabe, ergel, zozo, tentel
Stolo, onis, m. kimu, muskil, aldaka, kozkor; herrestaxuntx
Stomachor, aris, ari, dep. intr. haserretu, amorratu, samurtu, gaiztu
Stomachosius, adb. konp. haserrez, kexu
Stomachosus, a, um, haserre, amorru, kexu, samurtu
Stomachus, i, m. urdail, zorro; gose, gutizia, irrika, gogo; ludi non tui stomachi, zure gogoko ez jokoak; higuntasun; haserre, kexu, amorru; alicui esse stomacho, norbait haserretu
Storea, Storia, ae, f. lastaira
Strabo, onis, m. ezel, begioker, betoker; bekaizt
Strabus, a, um, ezel, begioker
Strages, is, f. eroriko, erorketa, hondakinak; similis ruinae strages erat, etxe suntsitua bezala erorten ziren; sakaila, sarraski; strages edere edo facere, sarraski handia egin
Stragula, ae, f. estalki, koltxoi; hiloihal; etzangia, etauntza, ohe, habia
Stragulum, i, n. estalki, koltxoi, hiloihal; etzangia, etauntza, ohe, habia
Stragulus, a, um, hedagarri; stragula vestis, ohestalki, oinoihal
Stramen, inis, n. lastohe; lastoestalki
Stramentarius, a, um, gari ebakitzeko
Stramentum, i, n. lastohe; lasto, bazka; estalki; oinoihal
Stramineus, a, um, lasto-, lastozko
Strangulatio, onis, f. itomen, itodura, urkadura; hertsidura
Strangulo, as, are, tr. ito, urkatu, lepoa tinkatu; estutu, trinkotu
Strategema, atis, n. gudamarru; amarru, maltzurkeria
Strategus, i, m. gudaburuzagi
Stratioticus, a, um, gudulari-
Stratum, i, n. estalki, ohe, burundi ; zela, zaltoki; bide, karrika, zoladura
Stratura, ae, f. harritzatze; zoladura; gorotzaldi
Stratus, a, um, sterno pi.
Stravi, sterno perf.
Strena, ae, f. emaitza, opari
Strenue, adb. arraheinki, bizkorki, biziro; adorez, bipilki
Strenuitas, atis, f. adore, bizkortasun, lehia
Strenuous, a, um, arrahein, bizkor, azkar, adoresku, bihozdun; higikor, ezinegon, zalapartari; bizi, indartsu (edari)
Strepito, as, are, intr. zarata egin, harrabots egin; ozendu; txio egin
Strepitus, us, m. arrabots, zarata, azantz, zalapart; oihu; harramtza, iskanbila; soinu
Strepo, is, ere, ui, intr. zarata egin; ozendu; tr. oihukatu, oihuz esan
Stria, ae, f. ozkadura, ildaska
Stricte, adb. zeharo, hertsiki; zorrozki
Strictim, adb. zeharo, hertsiki, gertutik, hurbiletik; attondere strictim, biloak zeharo moztu; azaletik, gainetik, doidoa; lehiatuki
Strictura, ae, f. uzta, bilketa; burdingalda
Strictus, a, um, stringo pi.
Strideo, es, ere, intr. soinu mingarra entzunarazi; txistu egin; oihu egin, kirrinka egin
Strido, is, ere, intr. soinu mingarra entzunarazi; txistu egin; oihu egin, kirrinka egin
Stridor, oris, m. soinu mingar; burrunba, beharrjote; kirrinka, kurrinka; oihu; garrisai
Stridulus, a, um, mingar, zorrotz, oihukari, samin
Striga, ae, f. belar meta, belar naia; sorgin
Striges, um, strix pl.
Strigilis, is, f. igurztailu, bainatzaleendako
Strigis, strix gen.
Strigo, as, are, intr. atseden hartu, hatsartu
Strigosus, a, um, mehe, mehats, ezurdun; apaingabe, idor (idazkera)
Stringo, is, ere, strinxi, strictum, tr. tinkatu, trinkotu, estutu; bildu, moztu, kendu; zorrotik kendu (arma); stringere ferrum, armatu; ukituxe, azalukitu, doidoa ukitu; erdietsi, lortu, zauritu
Strinxi, stringo perf.
Strix, igis, f. gabontz, gaubele; sorgin
Stropha, ae, f. amarrukeria, azpikeria, jukutria, gibeljoko
Strophium, ii, n. bularretako, xarpa, zerrenda
Structilis, e, eraikina-, hargintza-
Structor, oris, m. eraikile, etxagile
Structura, ae, f. eraikidura, eraikuntza, etxagintza; antolaketa; egitura
Structus, a, um, struo pi.
Strues, is, f. meta, moltxo; gozopil sakratu
Struma, ae, f. gangailen, lepotxerri, umorozt
Strumosus, a, um, umorozdun
Struo, is, ere, struxi, structum, tr. metatu, josi, bildu, elkartu; eraiki, egin, antolatu; struere aciem, gudostea gudurako antolatu; jauzi, oldartu; struere alicui insidias, norbaiti segada hedatu, norbaiti azpikeria egin

Strup(p)us, i, m. hede, uhal; zerrenda
Strutheus, Struthius, a, um, irasagar-, irasagarrezko
Strutiocamelus, i, m. ostruka
Struxi, struo perf.
Studeo, es, ere, ui, intr. landu, lan egin, ekin; bilatu, gura izan, irrikatu; studere memoriae, oroimena ariarazi; studere ne..., ekin ez...; -ra ekarria izan; arduratu, axolatu, lagundu, lotu, maitemindu; studere alicui, norbait lagundu, norbaitez axolatu; ikasi, ikasten ari; studere litteras, idazlanak ikasi
Studiose, adb. arduraz, arraheinki, ikas guraz, lehiaz, arretaz, biziro
Studiosus, a, um, arduradun, arrahein, ikaszale, lehiati; studiosus dicendi, eleddari ekarria; aldeko, aldetar, atxikia, jakitun, jakintsu; iz.pl. idazlanak
Studium, ii, n. ardura, arreta, lehia; studio, summo studio, arretaz, lehiatuki; grina, jaidura, irrits, irrika; suo duci studio, bere jaidurei jarraitu; onginahi, maitasun, eraspen; hobespen, lehentasun, alderdikaritasun; studium reipublicae, herriari beretik emaita; studium edo studium partium, aldetiargoa; ahalegin, eginahal, ikaskuntza, ikaspen; idazlan; ikasgaiak, jakitate, jakituria
Stulte, adb. ergelki, teteleki, zoroki, zozoki
Stultiloquentia, ae, f. ergelkeriak, astakeriak, aldrebeskeriak
Stultiloquium, ii, n. ergelkeriak, astakeriak, aldrebeskeriak
Stultiloquus, a, um, astakeria esale
Stultitia, ae, f. ergelkeria, erokeria, zozokeria, zentzugabekeria
Stultus, a, um, ergel, tetele, zozo, zentzugabe; stulta gloria, airehuts, handiusgoa
Stupa...ik. stuppa...
Stupefacio, is, ere, feci, factum, tr. zoratu, zentzorditu, harritu
Stupefactus, a, um, stupefacere pi. zoratua, harritua, txunditua
Stupendus, a, um, stupeo aditz adj. harrigarri, harritzeko, izugarri, miresgarri
Stupens, entis, stupeo po.
Stupeo, es, ere, ui, intr. geldi egon, higiezin izan; harritu; tr. miretsi, ederretsi
Stupesco, is, ere, intr. harritu
Stupeus, ik. stuppeus
Stupiditas, atis, f. ergeltasun, zozotasun
Stupidus, a, um, harritua; ergel, zozo, zoro
Stupor, oris, m. gogordura, soraiotasun; harridura, laztura; liluraldi; ergeltasun, zozotasun
Stuppa, ae, f. amelu, iztupa
Supparius, a, um, amelu-, iztupa-
Stuppeus, a, um, amelu-, iztupa-
Stuprator, oris, m. neskagaltzaile, liluratzale, gaiztatzaile
Stupro, as, are, tr. zikindu, likistu, laidoztatu
Stuprum, i, m. lotsagabekeria, neskagaltze, lilura, lizunkeria
Stupui, stupeo perf.
Sturnus, i, m. zozabar, behortxori
Stygialis, e, Estigos-, Estigoseko
Stygius, a, um, Estigos-, Estigoseko, Infernu-, Infernuetako; stygius rex, Pluton; stygius canis, Zerbero; stygia Juno, Proserpina; stygiae canes, Furiak; galgarri, kaltekor
Stylus, ik. stillus
Styx, ygis edo ygos, Estigos, Arkadiako iturria; Estiagos, Infernuetako ibai, Infernuak
Sua, orum, npl. ik. suus 2°
Suadela, ae, f. eraginindar, eragindar
Suadeo, es, ere, suasi, suasum, tr. aholkatu; gogarazi, buruan sartu; suadere sibi aliquid, zerbait gogoan sartu; suadere ut, aholkatu; suadere ne, -tik atzerarazi, gibelarazi; suadere legem, rogationem, legegaia eragin; suadere de pace, bakearen alde mintzatu
Suamet, Suapte, ik. suusmet, suuspte
1. **Suarius**, a, um, txerri-, urde-
2. **Suarius**, ii, m. urdezain
Suasi, suadeo perf.
Suasio, onis, f. aholku; hitzaldi (legearen alde)
Suasor, oris, m. aholkulari, eragile; legearen alde hizlari
Suasorius, a, um, eraginkor, eragile
Suave, adb. gozoki, samurki, eztiki
Suaviloquens, entis, hizkera eztidun
Suaviloquentia, ae, f. hizkera eztzi
Suaviolum...ik. sav...
Suavis, e, ezti, gozo, samur; suavis aura, usain gozo; gogoko, atsegigarri, laket; suavissimum est, atsegin handia da...
Suavitas, atis, f. gozotasun, eztitasun; atsegin, lilura
Suaviter, adb. gozoki, eztiki, samurki
Suavitudo, inis, f. mea suavitudo, ene maitemina
1. **Sub**, aurretiz (abl. eta akus.); behean, azpian, behealdean, barruan, ondoan; sub pellibus hiemare, oihal txaboletan negua iragan; sub sarcinis, hatuz, puskaz zamautua; sub monte, mendi azpian; sub sinistra, ezkerrean; esker, bidez, medio; sub

umbra, itzalari esker; sub die, egunaz; sub nocte, gauaz; -ra, -rantz, buruz, inguruan; sub noctem, ilun nabarrean; ondorez, ondoren, jarraian; sub eas litteras, gutun horretatik ondoren

2. Sub, elkartua. azpian, beherean ipinketa edo ondorioa: substruo, substructum; ordezketa: subdocere; hurbiltasuna, geratasuna (aldia eta tokia); subsequor; txikigarri: subamarus, subaudio

Subabsurde, adb. eragabetxo, zentzugabetxo

Subabsurdus, a, um, nahiko zentzugabe, nahiko eragabe

Subaccuso, as, are, tr. grinagabe salatu

Subacidus, a, um, mimoska, saminska

Subactio, onis, f. jakitate, jakintza; burujardun, gogojardun

1. **Subactus**, a, um, subigo pi.; hezia, menpekotua, garaitua; landua, leundua; ikasia, jakintsua; gaitua, trebatua

2. **Subactus**, us, m. oraketa, apurketa

Subagrestis, e, basatitxo, ezjakintxo

Subalaris, e, besapeko; subalare telum, sastakai

Subalbidus, a, um, zurbil, zurpail

Subalbicans, antis, zurbil, zurpail

Subalbus, a, um, zurbil, zurpail

Subalpinus, a, um, Alpes azpiko

Subamarus, a, um, samintxo, kiraska

Subaro, as, are, tr. azpian induskatu, zulatu

Subarroganter, adb. harrokiska

Subaudio, is, ire, ivi, itum, tr. ez ondo entzun, doi entzun

Subausculto, as, are, tr. zelatatu; izkutuan aditu

Subbibio, is, ere, intr. edantxe

Subcenturio, onis, m. ehuntari orde

Subc...ik. succ...

Subcontumeliose, adb. lotsagarrikitxo

Subcrispus, a, um, kizkurtxo

Subdebilis, e, ahulska, indar txikiko

Subdebilitatus, a, um, apur bat ahultua edo etsitua

Subdialis, e, ageri, estalgabe; iz. npl. heiagorak, begiratokiak

Subdidi, subdo perf.

Subdifficilis, e, nahiko neketsu; hein bat zail, gaitz

Subdiffido, is, ere, tr. etsituxe, apur bat beldur izan

Subditicius, **Subdititius**, a, um, ustezko; alegiazko

Subditivus, a, um, ustezko; ordezkatu, ordezko

Subditus, a, um, subdo pi. adj. ustezko, alegiazko, gezurrezko; bort, sasiko

Subdiu, adb. egunaz

Subdo, is, ere, didi, ditum, tr. azpian ezarri, ipini; subdere calcaria equo, zaldia ezproinatu; subdere se undis, murgildu; subdere boves jugo, idiak uztartu; menperatu; erantsi, ondoren edo azpian ezarri; ordezkatu; subdere in locum alicujus, norbaiten orde ezarri; uste izan, idiritu; subdere crimina, gezurrezko salaketak asmatu

Subdoceo, es, ere, docui, doctum, tr. (irakaslea) ordezkatu

Subdoile, adb. iruzurki, maltzurki

Subdolous, a, um, iruzur, maltzur, amarruti, doilor

Subdomo, as, are, tr. hezi

Subdubito, as, are, intr. zalantzatu, ezbaian egon

Subduc, subduco againtalda

Subduco, is, ere, duxi, ductum, tr. kendu, baztertu, saihestu; subducere fundamenta, oinarriak zulatu; subducere se ab aliquo, norbaitenganik baztertu; aldaratu, tokiz aldatu; subduci, atzeratu; subducere copias, gudutaldeak kendu; apaldu, jaitsi; subducere vela, belak, zapia bildu; eraiki, goititu, goratu, jaso; subducere naves, untziak itsas hegira jaso; subducere rationem, kontatu, zenbakitu

Subductio, onis, f. itsas hegira untzien jasoketa; zenbaketa

Subductus, a, um, subduco pi.

Subdulcis, e, melenga, eztitxa

Subdurus, a, um, gogorska

Subduxo, subduco perf.

Subedo, is, ere, edi, esum, tr. zulatu, azpitik karrakatu

Subegi, subigo perf.

Subeo, is, ire, ivi edo ii, itum, tr. intr. azpira joan; sartu; -rantz joan; igan; subire ad hostes, itsaiaren aurka ibili; subire auxilio, urgaitzi; subire murrum, harresira igan; bihurtu, aurre egin, eutsi, jasan; subire odia, gorrotoa eutsi; subire poenam capititis, hiltzea jasan; azpian jarri; ekarri, eraman (zama); -ri ekin; subire jugum, uztarrian jarri; subire parentem humeris, aita soinean eraman; jarraitu, ondotik ibili; ihardetsi, erantzun; subiit argenta proles, zilarradina heldu zen; jalgi, sortu, handitu; gertatu; subeunt herbae inutiles, belar gaistoak sortzen dira; gogoratu, gogartu, asmatu, sumatu; subiit animum (inf.), gogoratu zen, gogoratu zeion

Suber, eris, n. kortxo, tortotx

Subereus, a, um, kortxo-, tortotx-

Subesse, **Subest**, ik. subsum

Subeundus, a, um, subeo aditz adj.
Subf....ik. suff....
Subgrandis, e, handito
Subhorridus, a, um, baldreska, trauskilska, zarpaitxo
Subjicio... ik. subjicio
Subiens, euntis, subeo po.
Subigo, is, ere, egi, actum, tr. lagundu, bultzatu, iraganarazi, aurrerarazi; subjicere sub jugum, uztarrian iraganarazi; menpekotu, garaitu, nausitu; behartu, hertsatu; subjicere ad edo in deditonem, amore ematera behartu; lurlandu, oratu; eratu, tankeratu; apurtu, puskatu, txikitu; subigere glebas, mokorrik hautsi; landu, eztitu, jardun
Subii, subeo perf.
Subimpudens, entis, mutiriska
Subinanis, e, huska, apur bat ezerez, ezdeusto
Subinde, adb. askotan, txandaka, bigabostetan; beralaxe
Subinfluo, is, ere, intr. azpian jario
Subinfectus, a, um, gainean eazarria
Subinsulsus, a, um, gatzilska; ergelska
Subinvideo, es, ere, intr. bekaiztuxe
Subinvitus, a, um, gaiskikusisko
Subinvito, as, are, tr. zirikatuxe, zitzikatuxe
Subirascor, eris, i, dep. samurtuxe
Subiratus, a, um, subirascor pi. samurtuxea, samurtuxerik
Subissem, Subisti = ik. subissem, subiosti
Subitaneus, a, um, batbateko, berehalako, ustegabeko
Subitarus, a, um, batbatean, lasterka egina; subitarus miles, gudulari batbateko
Subito, adb. batbatean, ustegabean, laster
Subitus, a, um, batbateko, berehalako, lasterka egina, lehiazko, erabateko; subita oratio, hitzaldi batbateko; subitum erat mihi redire, berri zeltza berantzen zaian; berri; subitus miles, gudulari berria
Subjaceo, es, ere ui, intr. azpian etzana, jarria; mendeko izan
Subjeci, subjicio perf.
Subjectio, onis, f. azpian edo aurrean ipinketa; uste, iduripen; ordezketa
Subjectissime, adb. apal apala
Subjecto, as, are, tr. azpian ipini; azpitik goiti bulkatu; airean aurtiki
Subjector, oris, m. ordeinu egile
Sujectus, a, um, subjicio pi.
Subjicio, is, ere, jeci, jectum, tr. azpian ezarri, ipini; azpira eraman; hurbildu; subjicere copias muris, harresien azpira gudutaldeak eraman; menpetu, garaitu; subjicere se imperio alicujus, norbaiten agintean menpetu; azaldu, erakutsi, salgai ezaurre; aliquid subjicere voci praeconis edo sub praecone, zerbait enkantean saldu; eman, utzi, mare ventis subjectum, itsasoa haizeen eragipenean izan; eskaini, hornitu, aurkeztu; subjicere libellum, txartela aurkeztu; erantzun, ihardetsi; ordezkatu, erosi; subjicere testamenta, ordeinu okerrak egin; azpitik aurtiki, airean aurtiki; jaso, igan; subjicere maturas, azkonak aurtiki (petik)
Subjugo, as, are, intr. menderatu, azpiratu
Subjunctus, a, um, subjungo pi.
Subjungo, is, ere, junxi, juncatum, tr. uztarrian ezaurre; menderatu, azpiratu, ; lotu, elkartu ondoren ezaurre; luzatu, gero esan
Sublabor, eris, i, lapsus sum, dep. azpian sartu; erori, eztiki joan
Sublapsus, a, um, sublabor pi. artetik sartua; eroria, suntsitua
Sublate, asb. harroki, bikainki; hantustez, burgoiki
Sublatio, onis, f. jaso (zama); gorapen (musika); gorespen; gorapen, bozkario; ezeztapen (auzi erabakia)
Sublatus, a, um, tollo pi.
Sublecto, as, are, tr. liluratu, gogatu
Sublectus, a, um, sublego pi.
Sublego, is, ere, legi, lectum, tr. azpian edo lurrean bildu; eraman, kendu, harrapatu; orde izendatu, lotu
Sublevi, sublinio perf.
Sublevo, as, are, tr. eraiki, goratu, jaso; sublevare se, jaiki, zutitu; eraman, ekarri; lagundu, eutsi, urgatzi; eztitu; arindu, txikitu, ahuldu
Sublica, ae, f. zurkaitz, paldo
Sublicius pons, Subliuz zubi, Erroman, (zurrezkoa eta paldoetan eraikia)
Subligaculum, i, eta **Subligar**, aris, n. galtzazpiko
Subligo, as, are, tr. lotu, josi; azpitik lotu; gerrian lotu (ezpata)
Sublime, adb. gainean, goran, airean; goraki, ozenki; duinki, bikainki
Sublimis, e, goren, goiheren, goreneko; handi; sublime os, aurpegia zerura bihurtua; aipatua, bikain, duin, ezagutua, ezinobe; harroputz, burgoi; apain, eder (idazkera, hizkera); sublime genus dicendi, hizkera ederrena
Sublimitas, atis, f. goratasun, gorentasun, bikaintasun
Sublimiter, adb. gora; gainean, goran, airean; goraki, ozenki; bikainki
Sublingio, onis, f. sukalmorroi, sukaldemutil
Sublinio, is, ire, tr. igurtzi, gantzatu; zartatu, zuritu; sublinere os alicui, (norbaiti aurpegia zikindu), norbaitez isekatu, trufatu

Sublino, is, ere, levi, litum, tr. ik. sublinio
Sublitus, a, um, sublino pi.
Sublucanus, a, um, argitu aitzintxe, argitu lehentxe
Subluceo, es, ere, luxi, intr. argituxe, distiratuxe
Sublucidus, a, um, argixe
Subluo, is, ere, i, utum, tr. azpian garbitu; azpian jario, isuri
Sublustris, e, argituxe, ilunxe
Submergo, is, ere, mersi, mersum, tr. urpetu, murgilarazi, murgildu
Submersus, a, um, submergo pi.
Submerus, a, um, ia huts (ardoa)
Subministrator, oris, m. Hornitzaila**Subministro**, as, are, tr. hornitu, dundu
Submisi, submitto perf.
Submisse, adb. ahapetik, astiro, emeki; apalki; arrunt (idazkera)
Submissim, adb. eztiki, astiro, geldiro; isilka, gordailuz
Submissio, onis, f. apalketa (ahotsa); arruntasun (idazkera)
Submissus, a, um, submitto pi.; adj. apaldua, makur, oker; garaitua, menderatua; apal; xume; submissa voce, ahapetik, eztiki; arrunt (idazkera); doilor, arbuiagarri, zital; handitua, hezia; ordeko, ordezko; erosia (lekuakoa)
Submitto, is, ere, misi, missum, tr. azpian ezarri; apaldu; garaitu, menperatu, beheratu; submittere se ad pedes regis, erregeren oinetan ahozpezu; submittere animum, etsi, uzkurtu; sortzera, handitzera utzi; eman, sortu; submittere crinem, barbam, ilea, bizarre handitzera utzi; isilka bidali; ordezkatu; hornitu, dundu, submittere subsidia, laguntzak bidali; bildu, erosi (norbait)
Submoleste, adb. haserretxo, hisiska
Submolestus, a, um, hisiatitxo, higuengarriska, nardagarriska
Submoneo, es, ere, ui, itum, tr. isilka jakinarazi, isilka, oharrarazi; ahapetik esan (antzezlariari)
Submorosus, a, um, zapuztua; moldegaitz, baldres, trakets
Submotor, oris, m. (jenteketa) bazterzaile, liktore
Submotus, a, um, submoveo pi.
Submoveo, es, ere, movi, motum, tr. baztertu, saihestu; atzerarazi; submovere hostes vallo, e vallo, etsaiak beren gotorgunetik bultzatu; herbestetu, herrizbestetu, atzerritu; kendu; submovere aliquem a republica, norbait jaurlaritzatik baztertu
Submuto, as, are, tr. aldatu, bestelatu; trukatu
Subnascor, eris, i, natus sum, dep. intr. azpian sortu; gero sortu, aldaskatu, ernaberritu, berriz agertu
Subnatus, subnascor pi.
Subnecto, is, ere, nexui, nexum, tr. (azpitik) koropilatu, lotu; (bestalde) esan
Subnego, as, are, malguki ukatu, zapuztu
Subnexus, a, um, subnecto pi.
Subniger, gra, grum, beltzaran
Subinisus, **Subnixus**, a, um, subnitor ez erabiliaren pi. bermatua, sakatua, eseria; fidatua; harro, burgoi
Subnoto, as, are, tr. oharrak ezarri, idatzi; antolatu; izenpetu
Subnubilus, a, m, iluntxo, hodeitsu
Subobscenus, a, um, likiska, lizuntxo
Subobscurus, a, um, ilunska, nahasiska
Subodiosus, a, um, aspergarritxo, nardagarriska
Suboffendo, is, ere, intr. gogaituxe, nahigabetuxe
Suboleo, es, ere, intr. usaindu, usain eman; id subolet mihi, hori badakit, hori jada asmatu nuen
Suboles... ik. soboles...
Subolfacio, is, ere, feci, factum, tr. usnatu
Suborior, eris, iri, ortus sum, dep. intr. azpitik jalgi, atera; bersortu, ernaberritu
Suborno, as, are, tr. hornitu, dundu; armatu, jantzi; erosi, usteldu; subornare aliquem ad rem, norbait erosi zerbaitentzat; isilka antolatu; zitzikatu, isilka bidali
1. **Subortus**, a, um, suborior pi.
2. **Subortus**, us, m. sortze (izarrak)
Subpallidus, a, um, zurbil, zurpail
Subrado, is, ere, rasi, rasum, tr. azpian karrakatu; hureztatu
Subrancidus, a, um, gardingatxo, mingsoka, karratuxe
Subraucus, a, um, erlaska
Subrectus, a, um, subrigo pi. zut, gora
Subremigo, as, are, azpitik arraun egin, azpitik igeri egin
Subrepo, is, ere, repsi, reptum, tr. intr. azpian narrastu, herrestatu; isilka, ezkutuan aurreratu; artetik sartu
Subrepticus, a, um, lapurtua, ebatsia; ezkutuko, isilpeko
Subreptio, onis, f. lapurreta, ohointza, ebasketxa
Subreptitius, a, um, lapurtua, ebatsia; ezkutuko, isilpeko
Subreptus, a, um, subripio pi.
Subrexo, subrigo perf.
Subrideo, es, ere, risi, risum, intr. irrabarre, irrino egin
Subridicule, adb. barregarriki, irrigarriki

Subrido, is, ere, rexi, rectum, tr. zutitu, eraiki, goititu, goratu, jaso

Subriguus, a, um, hezetxo

Subringor, eris, i, dep. intr. marmazikatu, gaizkiz ari

Subripio, is, ere, ripui, reptum, tr. ezustean eraman, ebatsi

Subrogo, as, are, tr. ordezkatu, ordez izendatu; subrogati sunt consules, konsul berriak izendatu zuten; subrogare legi, legea gehitu zuten

Subrubeo, es, ere, intr. gorriska izan

Subrubicundus, a, um, gorriska, gorrail

Subrufus, a, um, gorriska, gorrail; ilagorri, bilagorri

Subrumo, as, are, tr. eradoski (bildotsak)

Subrumus, a, um, oraino edoskitzen duen, herrapeko

Subruo, is, ere, i, utum, tr. azpitik induskatu, zulatu; geldiro hondatu

Subrusticus, a, um, moldegaitz, baldar, trakets

Subrutilus, a, um, gorriska, gorrail

Subrutos, a, um, subruo pi.

Subsalsus, a, um, gazituxea

Subscribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. intr. zolan idatzi; azpian zizelatu (itxura, hilobi); onartu, baietsi, izenpetu; auziratu, salaketa baieztaatu; zentsuratua; oharrak idatzi

Subscriptio, onis, f. idazkun; izenpeketa; salaketa; auzigaiak; zentsura, agirika; zerrenda, lerro

Subscriber, oris, m. aldeko, aldetar

Subscriptus, a, um, subscripto pi.

Subsecivus, a, um, astiko, oporreko; subsecivum tempus, aisia, opor

Subseco, as, are, secui, sectum, tr. zolatik moztu; goihara moztu

Subsectus, a, um, subseco pi.

Subsecutus, a, um, subsequor pi.

Subsedi, subsideo eta subsido perf.

Subsellium, ii, n. aulkia, jarlekua; auzigela; rem a subsidiis in rostra deferre, senatutik herriaren aurrera auziratu

Subsequor, eris, i, secutus sum edo sequutus sum, dep. gertutik, hurbiletiak jarraitu; antzeratu; -tik atera

1. **Subsero**, is, ere, ui, sertum, tr. sartu; gaineratu, gainera esan
2. **Subsero**, is, ere, sevi, tr. ordeztu (landare)

Subservio, is, ire, ivi, itum, intr. zerbitzatu; mendeko izan

Subsicivus, a, um, astiko, oporreko; subsicivum tempus, aisia, opor

Subsideo, es, ere, sedi, sessum, intr. gainerako izan; ordaingo gudariak bildu, atzeko armada bildu; gelditu, egon, bizi; tr. ezustean hartu, liluratu, zoratu

Subsidarius, a, um, ordaingo gudarien, atzeko armada-; iz. mpl. atzeko armada, ordaingo gudariak

Subsidior, aris, ari, dep. intr. atzeko armada bildu; ordaingo gudariak bildu

Subsidium, ii, n. ordaingo gudariak; gudari berriak, laguntza; subsidia mittere, laguntza bidali; urgazgo, euskarri, geriza, babes; esse subsidio, lagundi, urgatz; ihes, ihestoki, babesleku

Subsido, is, ere, sedi, sessum, tr. intr. apaldu, kupustu, makurtu; zelatatu, zelatan izan; sartu, ureztatu; erori; baretu, ematu (haizea); lautu, zelaitu; zulatu, sakondu; geratu, egon bizi; tr. azpikeria, iruzur egin

Subsigno, as, are, tr. zolan idatzi; izenpetu; kaudimen bezala eman; ezarri, bildu

Subsilio, is, ire, ii edo ui, intr. jauzi; jauzika ihes egin, itzuri

Subsimus, a, um, sudurmoska

Subsipio, is, ere, intr. gustu goxoa izan

Subsisto, is, ere, stiti, intr. bihurtu, aurka egin; egon, bizi, gelditu; in itinere subsidere, bidean geratu; iraun, eutsi

Subsolanus, a, um, ekaldera itzulia; iz. m. ekaldeko haizea

Subsortior, iris, iri, itus sum, dep. tr. zotzen bidez ordeztu; bigarren zozketa egin

Subsortitio, onis, f. zotzen bidez ordezketa; bigarren zozketa; hautuen zerrenda

Substantia, ae, f. ekai, mami; gauza, izaki egiazkoa; aberastasuna, ontarsunak

Substerno, is, ere, stravi, stratum, tr. azpian hedatu, zabaldu; gainean hedatu; azalaz estali; bete, -ztatu; barreiatu, isuri; azpiratu

Substiti, subsisto eta substo perf.

Substituo, is, ere, i, utum, tr. azpian ipini, azaldu, aurkeztu; ordeztu, ordeko ezarri; ondotik ezarri (ordeinuan)

Substitutus, a, um, substituo pi.

Substo, as, are, stiti, intr. azpian izan; gogor egin

Substramen, inis, n. ihaurkin, azpigarri

1. **Substratus**, a, um, substerno pi.
2. **Substratus**, us, m. azpiko edo gaineko hedapen

Substravi, substerno perf.

Substrictus, a, um, substringo pi.; adj. trinko; hertsia, estu, mehar, mehats, mehe

Substringo, is, ere, strinxi, strictum, tr. azpitik lotu; korapilatu, estutu, tinkatu; bildu (belak); hertsitu, trinkotu, inausi, kimatu

Substructio, onis, f. eta **Substructum**, i, n. oinarriak, egarzolak; zuntoi horma; eraikuntza gaitz

Substructus, a, um, substruo pi. zolan eraikia; gainean eraikia, jarria

Substruo, is, ere, struxi, structum, tr. azpian eraiki; onarriak jarri, eraiki

Subsultim, adb. jauzika

Subsulto, as, are, intr. jauzkatu, jauzi (alaitasunez); ezberdin (idazkera)
Subsum, es, esse, intr. azpian izan, azpian jarria; hurbil, gertu izan
Subsurdus, a, um, apaltxo (hotsa)
Subsutus, a, um, azpian josia
Subtemen, inis, n. hari, oihal, bilbe; Parken haria
Subtenuis, e, mehats
Subter, aurreitz (abl. edo akus.) eta adb. azpian, pean, zolan, behean
Subterduco, is, ere, duxi, ductum, tr. lapurtu, ebatsi, ostu
Subterfluo, is, ere, fluxi, fluxum, intr. azpian jario, isuri; ihes egin, itzuri
Subterfugio, is, ere, fugi, tr. baztertu, sahestu; intr. ihes egin, itzuri
Subterlabor, eris, i, lapsus sum, dep. azpian jario, isuri; baztertu, ihes egin, itzuri
Subterlino, is, ere, levi, litum, tr. azpian gantzutu edo igurtzi
Subternavigo, as, are, tr. azpian untziz ibili
Subtero, is, ere, trivi, tritum, tr. azpian higatu; puskatu, xehatu
Subterraneus, a, um, lurpeko
Subterseco, as, are, secui, sectum, tr. azpian moztu
Subtertenuo, as, are, tr. azpitik higatu
Subtervacans, antis, azpian huts
Subtexo, is, ere, texui, textum, tr. azpian edo aurrean ehundu; josi; erantsi, gehitu (mintzaeran, idazkeran); subtextit huic fabulae, kontaera horri erantsi zuen; estali (oihal legez); ezkutatu, gorde; ilundu
Subtextus, subtexo pi.
Subtexui, subtexo perf.
Subtilis, e, mehe, mehar, zorrotz; antzetsu, zoli, sotil; zehatz, zuzen, artatsu, axolati; arrunt, doi, neurridun (idazkera)
Subtilitas, atis, f. mehetasun; zorroztasun, zolitasun; betetasun, bete; zehaztasun; arreta, jaramon, doitasun, arruntasun, egokitasun (mintzaera)
Subtiliter, adb. meheki; puskaka; zorrozki, zoliki; arrunki, doi, neurriz (idazkera)
Subtimeo, es, ere, ui, intr. beldurtuxe, izitixe
Subtractus, a, um, subtraho pi.
Subtraho, is, ere, traxi, tractum, tr. azpitik kendu; ezkutuan, gordeka kendu, eraman, baztertu, sahestu; subtraxit eum mors poenae, hiltzeak zigorriganik baztertu du
Subtristis, e, iluntxo
Subtritus, a, um, subtero pi.
Subturpiculus, a, um, apur bat itsusi
Subturpis, e, itsusiska
Subtus, adb. azpian, azpitik
Subucula, ae, f. alkondara, atorra; mantarra
Subula, ae, f. ezten (zapatoriarena)
Subulcus, i, m. xerrizain, urdezain
Subura, ae, f. Subura, Erroman, jente xumearen auzoa
Suburanus, a, um, Subura-, Suburako
Suburbanitas, atis, f. Erromatik hurbiltasun
Suburbanum, i, n. Erroma auzoko baserri
Suburbanus, a, um, hiri-, Erroma auzuneko; auzo-, auzune-
Suburbium, ii, n. auzo, auzune
Suburgeo, es, ere, tr. -n gerturantz bultzatu; -rantz zuzendu
Suburo, is, ere, ussi, ustum, tr. azpitik erre, arinki erre
Suburra, Suburranus, ik. Subura, Suburanus
Subus, sus, dat eta abl. pl.
Subvectio, omis, f. garraio; untzizko garraio; untzizko ibilketa
Subvecto, as, are, tr. garraiatus; untziz garraiatus
1. **Subvectus**, a, um, subveho pi.
2. **Subvectus**, us, m. garraio; untzizko garraio; untzizko ibilaldi
Subveho, is, ere, veki, vectum, tr. gora ekarri, goititu, goratu, jaso; azpitik gorantz garraiatus; lurrez, untziz garraiatus
Subvenio, is, ire, veni, ventum, intr. gertatu; gogoratu; lagundu, urgatz; babestu; artatu; arindu; arartekatu, auzian aldeko izan
Subvento, as, are, intr. laguntzera heldu
Subverbustus, a, um, astindua, zafratua, zartatua
Subvereor, eris, eri, veritus sum, dep. beldurtuxe
Subverso, as, are, tr. nahaspilatu, uzkaili, irauli, aurtiki, suntsitu; ezerezatu, eten, hautsi
Subversor, oris, m. iraultzaile
Subversus, a, um, subverto pi.
Subverto, is, ere, verti, versum, tr. nahaspilatu, uzkaili, irauli, aurtiki, suntsitu; ezerezatu, eten, hautsi
Subvexi, subveho perf.
Subviridis, e, orlegitxo
Subvolo, as, are, intr. gorantz hegaldatu, hegan egin
Subvolvo, is, ere, volvi, volutum, tr. itsulikatuz jaso

Subvulturius, a, um, nabarska, uferska

Succedaneus, a, um, ordain, ordezko

Succedo, is, ere, cessi, cessum, tr. intr. azpian aurreratu; azpian, barruan sartu; kaian sartu; geratu, hurbildu; succedere sub montem, mendi zolara aurreratu; succedere ad moenia, moenibus, harresietara hurbildu; igan; succedere collem, mendiskara igan; ondotik ibili, ondotik heldu; aldizkatu, ordezkatu; succedere in locum alicujus, norbait aldizkatu, ordezkatu; lortu, ardietsi, kausitu, joritu; hoc succedit bene, prospere, gauza burutan doa (ondo); inperts. si quando minus succedet, porrot egin baledi

Succendo, is, ere, cendi, censem, tr. sua piztu, erre; zitzikatu, zirikatu, berotu

Succenseo, es, ere, sui, sum, intr. haserre izan, amorru izan; succensere alicui, norbaiten aurka haserretu

Succensus, a, um, succendo pi.

Succenturio, as, are, tr. atxiki, gorde

Succerno, is, ere, crevi, cretum, tr. bahetu, zetabatu, eralki

Successi, succedo perf.

Successio, onis, f. jarraipen, jarraikera; zerrenda; ordezketa; ondore, ondoriotasun, etorki

Successor, oris, m. ondoko, ondorengoa; jarraile

Successus, us, m. aurrerakada, hurbilketa, etorrera, helduera; aldi, epe, arte, tarte; ondore on, arrakasta

Succidia, ae, f. xingar gazitu; eskugain, eskuarte, bizibide

1. **Succido**, is, ere, idi, intr. erori, hondatu, suntsitu
2. **Succido**, is, ere, cidi, cisum, tr. azpian moztu; uzta bildu

Succidus, a, um, heze, busti; gizen, gantzutsu

Succiduus, a, um, erorkor, hondakor

Succinctus, a, um, succingo pi. bildua (jantzia); jantzi laburdun; zalu; jantzi estudun; gerrian duen; succinctus pugione, sastakaia gerrian duena; armatua; inguratua; bete; labur, trinko, motz

Succingo, is, ere, cinxi, cinctum, tr. bildu; gerrikoa ezarri; inguratua, hornitu

Succingulum, i, n. ezpatazorro

Succino, is, ere, ui, intr. erantzun, ihardetsi, ondotik heldu ; onartu, baieztago

Succinum, i, n. erretsin idor

Succinus, a, um, erretsin idor-

Succinxii, succingo perf.

Succisus, a, um, succido 2. pi.

Succlamatio, onis, f. oihuak, deiadarrak

Succlamo, as, are, intr. oihu egin; oihuz erantzun, gaiztu

Succollo, as, are, tr. bizkarrean ekarri, eraman

Succosus, a, um, heze; urtsu, sapadun, izerdidun

Succresco, is, ere, crevi, cretum, intr. handitu, sortu, hazi; bersortu, ernaberritu; ondotik heldu ; aldizkatu; ondotik etorri

Succrevi, succresco perf.

Succubui, succumbo perf.

Succumbo, is, ere, cubui, cubitum, intr. azpira erori; amor eman, ezindu, garraitua izan, menderatu; succumbere animo, etsi, adoregabetu

Succurro, is, ere, curri, cursum, intr. aurre egin, aupadatu, eragin; lagundu, urgatzi, arindu; succurrere auxilio cedentibus, amor emaiten duten gudularien laguntzera lehiatu; gogoratu

Succus, i, m. gerli, izerdi, ur, sapa, likore; succus uvae, ardo; gozo, gustu; adore, indar

Succussi, succutio perf.

Succussio, onis, f. inarrosaldi; lurikara

Succussus, a, um, succutio pi.

Succutio, is, ere, cussi, cussum, tr. inarrosi, higitu, astindu

Suinum... ik. succ...

1. **Suctus**, a, um, sugo pi.
2. **Suctus**, us, m. zurga, zurgaldi, edoskaldi, edosketa

Scula, ae, f. ahardi gazte, urdanga gazte

Sucus, i, m. ik. succus

Sudarium, ii, n. izerdi oihal

Sudatio, onis, f. izerdi; labetxo, berogailu

Sudatorium, ii, n. labetxo, berogailu

Sudatorius, a, um, izerdikor, izerdigarri

Sudatus, a, um, sudo pi.; adj. jarioa, isuria; izerdi lapa, izerdi leka, izertza; gaitz, zail

Sudis, is, f. zurkaitz, paldo, haga; burdin makila, makila zorrotz

Sudo, as, are, intr. izerditu, izertu, izerdi izan, xortaka jario, heze izan; nekez jardun; tr. jario, isuri

Sudor, oris, m. izerdi; isuri, isurpen; ihintz, ur, isurkari; lan, neke, eginahalak; esse multi sudoris, gaitz izan, zail izan

Sudum, i, n. zohardi, aro eder

Sudus, a, um, ez heze, lehor, idor, argi, zohardi

Suebi ik. suevi

Suerunt, Suerint, ik. sueverunt, sueverint

Sues, sus pl.

Suesco, is, ere, suevi, suetum, tr. intr. azturatu, ohitu, ohitura izan

Suetus, a, um, suesco pi. ohitua, azturatu; ohiko

- Suevi**, suesco perf.
 - Suevi**, orum, mpl. suebiarrak, Germaniako biztanleak
- Suevicus, Suevus**, a, um, suebiarren
- Suffarcino**, as, are, tr. ase, bete
- Suffeci**, sufficio perf.
- Suffectus**, a, um, sufficio pi. tindatua, margotua, zikindua; ordezta, lotua, elkartua, erantsia
- Suffero**, fers, ferre, sustuli, sublatum, tr. azpira eraman, azpian ezarri; eskuko, gain utzi; eutsi, jasan
- Suffertus**, a, um, betea
- Suffervefacio**, is, ere, feci, factum, tr. eztiki irakinarazi
- Suffes**, etis, m. sufetis, Kartagoko lehen magistratura
- Sufficiens**, entis, sufficio po.
- Sufficio**, is, ere, feci, fectum, tr. intr. ordeztu; eman, hornitu; sufficere animos alicui, norbaiti adore eman; tindatu (ilea); nahikoa izan, ahal izan; sufficere hostibus edo adversus hostes, etsaiak eutsi
- Suffigo**, is, ere, fixi, fixum, tr. lotu, josi, iltzatu; suffugere in cruce, gurutziltzatu; suffigere trabes auro, zurrunak ureztatu
- Suffimen**, inis, eta **Suffimentum**, i, n. ke, keztadura, usaimon
- Suffio**, is, ire, ivi, itum, tr. keztatu, usaimona hedatu, usaingozotu, kutsatu
- Suffitio**, onis, f. keztadura, usaingozaldi
- Suffitor**, oris, m. keztaile, keztatzale
- Suffitus**, a, um, suffio pi.
 - Suffitus**, us, m. keztadura
- Suffixus**, a, um, suffigo pi.
- Sufflamen**, inis, n. geragailu, oztopogailu
- Sufflamino**, as, are, tr. geldiarazi, oztopatu
- Sufflatio**, onis, f. hantura
- Sufflatus**, a, um, sufflo pi.; adj. hantua, hanpatua, harrotua
- Sufflavus**, a, um, horail
- Sufflo**, as, are, intr. ufatu, buhatu, putz egin; tr. hantu, hanpatu
- Suffocatio**, onis, f. itoaldi
- Suffoco**, as, are, tr. ito
- Suffodio**, is, ere, fodi, fossum, tr. induskatu, zulatu, sakondu; suffodere equos, zaldien esteak kendu, zaldien sabela ideki
- Suffossio**, onis, f. indusketa, zulaketa
- Suffossus**, a, um, suffodio pi.
- Suffragatio**, onis, f. gorespen (hautagaiaren), bozketa, onespen, babes
- Suffragator**, oris, m. (hautagai) goresle; boz emaile; aldetar, onesle
- Suffragium**, ii, boztxartel, boz, hautu; suffragium ferre, bozkatu, boza eman; omnium suffragio, gogo batez; suffragium edo jus suffragium, bozketa zuzena; cives sine suffragio, bozketa zuzengabeak; onespen
- Suffragor**, aris, ari, dep. intr. (hautagaia) onetsi; baietsi, lagundu
- Suffrigide**, adb. hozkixe, idorkixe
- Suffringo**, is, ere, fregi, fractum, tr. zolatik urratu, moztu; suffringere crura alicui, norbaiti zangoak hautsi
- Suffudi**, suffundo perf.
- Suffugio**, is, ere, fugi, fugitum, tr. intr. aterbetu, gerizatu; itzuri
- Suffugium**, ii, n. ihestoki, aterbe, babes
- Suffulcio**, is, ire, fulsi, fultum, tr. eutsi, zurkaiztu; jaten eman
- Suffumigo**, as, are, tr. keztatu
- Suffundo**, is, ere, fudi, fusum, tr. azpian jario; gainera jario; nahasiz isuri, ureztatu, tindatu; busti, sarrarazi
- Suffuror**, aris, ari, dep. tr. lapurtu, ebatsi
- Suffuscus**, a, um, beltzaran
- Suffusio**, onis, f. jario (larrumintzean)
- Suffusus**, a, um, suffundo î.
- Suggero**, is, ere, gessi, gestum, tr. (azpira, albora, aurrera) eraman; ekarri, eman; bururatu, burutara eman, argitu; ondotik ezarri, ondotik joanarazi; metatu
- Suggestum**, i, n. gorune, goratasun; oholtza
- Suggestus**, a, um, suggero pi.
 - Suggestus**, us, m. gorune, gailur, goratasun; oholtza, taulada
- Suggredior**, eris, i, gressus sum, dep. hurbildu, geratu; ezkutuan jazarri
- Sugilatio**, onis, f. ubelune, odoluri; orezta, nota, zimeldura
- Sugillata**, orum, npl. ubelune, odoluri; orezta, nota, zimeldura
- Sugilo**, as, are, tr. kozkatu, ubeldu, odoluritu; laidostatu, iraindu
- Sugo**, is, ere, suxi, suctum, tr. edoski, xurgatu
- Sui**, sibi, se, izenorde bihurkari: bera, bere, berak, beraien, euren; amor sui, bere buruaren maitasuna
 - Sui**, suus, gen.m.n. s.; nom. bok. mpl.
 - Sui**, sus, dat. s.
- Suile**, is, n. xerritegi, urdantegi
- Suilla**, ae, f. (caro); xerriki, urdanki
- Suillus**, a, um, xerri-, urde-
- Suimet**, sibimet, semet, bera, bere, berari

Suinus, a, um, xerri-, urde-

Suis, sus gen. s.; suus dat. abl. pl.; suo ind. oraialdia 2.pers;

Sulcator, oris, m. goldatzaile; ildokatzaile, urratzaile

Sulco, as, are, tr. goldatu, lurlandu, ildokatu, erdiratu, ideki

Sulcus, i, m. ildo, lurlan, lurgintza; erroten, arroila, zulo; uhara; argi, su herresta, herrenkada; zimurdura

Sulfur, uris, n. sufre; sufre bainuak; supizgailu, pospolu

Sulfurata, orum, npl. sufre meatokiak; supizgailu, pospolu

Sulfuratio, onis, f. sufrehobi

Sulfuratus, a, um, sufredun, sufretsu

Sulfureus, a, um, sufre-, sufredun

Sulla... ik. Sylla...

Sulphur... ik. sulf....

Sum, es, esse, fui. izan, bizi, egon; dum ero, bizi izango naizeno; sunt qui, batzu badira; esse Romae, Erroman bizi; geratatu, jazo; est ubi, gertatzen da; est quod gaudeam, badut zerik alaitu; hala izan; sunt ista, est vero, hala da; holakoa edo halakoa izan; holako izatea, tasuna izan; esse magni judicii, ezagutza, zentzu handia izan; esse summi laboris, indar handiak gura izan; esse aegre corpore, gaixo izan; helburua izan; zergatia, bidea izan; egoki izan; gai izan, baliatu; esse argumento, egiaztabide izan; esse laudi, ohoragarri izan; on izan, aldeko izan, -rena izan, -n egitekoa izan, -n onetan izan; esse Alexandri, Alexandreoren aldeko izan; est sapientis subvenire, zuhurrari konpontzea doakio; balio izan, kostatu; esse plurimi, garesti izan

Sumen, inis, n. xerri titia; lur emankor

Summa, ae, f. goien, goren; summa rerum, aginte gorena; garrantzia, beharrezko, baitezpadako; summas attingere, mamiak, beharrenak landu; summa reipublicae, herriko behar handiak; magna exercitus, gudostearen gehiena; kopuru, guztitasun, talde, laburpen; in summa, ad summam, laburzki, hots, esate baterako, orohar; dirutza

Summarium, ii, n. laburketa, laburpen

Summas, atis, maila goieneko

Summatim, adb. azalean, goihara; arinki; azaletik, laburzki, larrian

Summatus, us, m. goientasun, lehentasun

Summe, adb. gorenanean, guztiz, biziki

Summergo... ik. submergo...

Summo, adb. azkenean, azkenik

Summopere, adb. arreta handiz, axola handiz

Summoveo ik. submoveo

Summula, ae, f. kopurutxo, dirutzatxo

1. **Summum**, adb. gehienbat, gehienez
2. **Summum**, i, n. goien, goren, mutur; ad summum, gehienez; azal, gain

Summus, a, um, goien, goren; summa rupes, arkaitzaren goiena; summa aqua, uraren azala; summa ore, gogoz kontra; azkena (aldian); summa senectus, zahartasun handia; summam manum imponere, amaitu, bukatu; gorago, bikain, ospetsu; summi eta infimi, handiki eta xumeak; garrantzitsuena, beharrezko, baitezpadako; summae res, aginte gorena

Sumo, as, are, sumpsi edo sumsi, sumptum edo sumtum, tr. hartu, bildu, jabetu; jan, edan; jantzi; sumere arma, armak hartu; hautatu; sumere diem ad..., eguna hautatu..., egunaz hitzartzu; sumere sibi studium, azterketari lotu; erabili, eralki, xahutu; sumere frusta laborem, alferrik akitu, nekatu; bere gain hartu, bere bizkar hartu, abiatu; mihi non sumo tantum ut, -ko handikeriarik ez dut; uste izan, iduritu

Sumpsi, sumo perf.

Sumptuarius, a, um, gastu-, xahutze-; eralkipeneko

Sumptuose, adb. aberaski, apaingehikeriz

Sumptuosus, a, um, baliotsu, balio handiko, sekulako; hondatzaile, barreiatzaile, iriole

1. **Sumptus**, a, um, sumo pi.
2. **Sumptus**, us, m. gastu, kostu, xahutze; sumpto publiko, herriaren kostuz

Sumsi... ik. sumpsi...

Sunto, sum agintaldi 3. pers. pl., izan bitez

Suo, is, ere, i, sutum, tr. josi; ik. suum, suus

Suomet, Suopte, ik. suusmet, suuspte

Suavetaurilia, Suavitaurilia, ium, npl. suabetauriliak, xerrama, ardi edo zezen oparia

Supellex, lectilis, f. sukaldetresnak, altzari, tresnak; tresneria; hatuak, puskak

1. **Super**, aurretitz (akus. eta abl. gain, gainean, gainetik; super rivas, urertz gainetik; bestalde, haraindi; super modum, gehiegi, neurrigabe; super Tiberim, Tiberoz haraindian; super omnia, ororen gainetik, orotan gaindi; artean; super cenam edo cena, otorduaren artean; -gatik; super tali causa, horregatik
2. **Super**, adb. bestalde, gainekeo, gainean; infra superque, azpian eta gainean; bestalde, gainera; satis superque, aski eta gehiegi, super quam quod, gehiago dena; nihil super erat, praeter, ezer gelditzen ez zen, ... ezik

Superabilis, e, igaragarri; garaigarri, gaindigarri

Superaddo, is, ere, addidi, additum, tr. gainetik ezarri, gainean erantsi

Superadsto, as, are, stiti, statum, intr. aldegainean jarri

Superans, antis, supero po. igarotzaile, igotzaile; bikain, goren; gehiegiko, behar baino

Superanteactus, a, um, iragana

Superator, oris, m. garaile

Superaurus, a, um, azaleanurreztaua

Superbe, adb. harroki, burgoiki
Superbia, ae, f. nausikeria, mutirikeria; harrokeria, lotsagabekeria; harrotasun, jatortasun
Superbio, is, ire, ivi, itum, intr. harro izan, burgoi izan, handikor izan
Superbus, a, um, anker, larderiatsu; mutiri, gogor; Superbus edo Tarquinius superbus, Tarkinio jauntzarra; harroputz, burgoi, lotsagabe; eder, ospetsu, bikain, goren; aberats
Superciliosus, a, um, beltzuri, kizkin, mokor
Supercilium, ii, n. bekain; gailur, gain, gorune; harrotasun, harrokeria; zorroztasun, garraztasun, larritasun
Supercresco, is, ere, crevi, intr. gainenek hazi; kozkor izan; erantsi
Supercubo, as, are, intr. gainean etzan
Supercurro, is, ere, tr. gainditu, gainezka egin
Supereditus, a, um, gainean jaso, goratua
Superedo, is, ere, tr. gero jan
Superemineo, es, ere, tr. intr. gainditu, nagusitu; gorago izan, igan
Superenato, as, are, intr. ur gainean egon, igeri egon
Superevolo, as, are, tr. intr. gainean, gora hegaldatu; gainean, gora hegan egin
Superfero, fers, ferre, tuli, latum, tr. luzatu (epea); gainean eutsi, azalean eduki
Superficies, ei, f. gaineko edo kanpoko zatia; gain; azal, hedadura
Superfio, fis, fieri, pasiboa. gainerako izan
Superfixus, a, um, gainean jarria
Superfluitas, atis, f. ugaritasun, joritasun
Superfluo, is, ere, intr. gainditu, gainetik jario; ugaritu, oparo izan, ugari izan; superfluere pecunia, aberastasunak gainezka izan; -ra iragan, -i itzuri
Superfluos, a, um, gainditua; gainezko, behargabe
Superfore, supersum inf. geroaldia
Superfudi, superfundo perf.
Superfui, supersum perf.
Superfundo, is, ere, fudi, fusum, tr. gainera jario, isuri; oparo aurtiki (geziak); superfundi, urgaindu
Superfusus, a, um, superfundo pi.
Superfuturus, a, um, supersum p. geroaldia
Supergredior, eris, i, gressus sum, dep. intr. gainean ibili; -ra joan, gainditu, gainezka egin, iragan, traukatu
Supergressus, a, um, supergredior pi.
Superi, orum, mpl. ik. superus
Superimmineo, es, ere, ui, intr. gainean zintzilikatua izan; zemaitu
Superimpono, is, ere, posui, positum, tr. gainean ezarri
Superimpositus, a, um, superimponere pi.
Seperincendo, is, ere, i, tr. gehiago piztu, sustatu
Superincido, is, ere, i, intr. gainetik gain erori
Superincubans, antis, gainean etzana
Superincumbo, is, ere, cubui, intr. gainean etzan
Superinduo, is, ere, i, utum, tr. gainean jantzi
Superingero, is, ere, gessi, gestum, gainean ekarri edo ezarri
Superinjicio, is, ere, jeci, jectum, tr. gainetik aurtiki, gainean ezarri
Superinsideo, es, ere, sedi, intr. egon, gelditu, geratu
Superinsterno, is, ere, stravi, tratum, tr. hedatu, gainean ezarri; estali, jantzi
Superinstratus, superinsterno pi.
Superintego, is, ere, texi, tectum, tr. estali
Superintono, as, are, tonui, intr. gainean ozendu
Superior, us, superus konp. gorago, garaiago; domus superior, etxearen gaina; aurreko, lehenagoko, iragana, zaharrago; superioribus diebus, egun aurrekoak; anno superiore, aurreko urtea, iragan urtea; superior Dionysius, Dionisio zaharra; garaile; nagusi, indartsuago; iz. mpl. agureak, arbasoak, antzinakoak
Superius, adb. gorago; ik. superior
Superjacio, is, ere, jeci, jectum edo jactum, tr. gainetik aurtiki, gainean ipini; erantsi
Superjactus, a, um, superjacio pi.
Superjeci, superjacio perf.
Superjectus, a, um, superjacio pi.
Superlabor, eris, i, lapsus sum, dep. intr. gainean ezarri, ipini
Superlatio, onis.; f. gehiegikeria, ahoberokeria
Superlatus, a, um, superfero pi.; adj. goragoko
Superlino, is, ere, levi, litum, tr. gainean ezarri; gantzutu, igurtzi
Superlitus, superlino pi.
Supermeo, as, are, tr. intr. gainean jario
Supermitto, is, ere, misi, missum, tr. gainera aurtiki, gainean ezarri
Supernato, as, are, intr. ur gainean egon, igeri egon
Superne, adb. gain, gainean, gainetik, azalean
Supernus, us, um, gorako, gaineko; gainetiko, zerutiko; lurretiko (ez Infernuetako)

Supero, as, are, tr. intr. gorago igan, gainetik iragan, traukatu, zeharkatu; superare montem, mendia iragan, traukatu; nagusitu, garaitu, goitu; gainditu, urrunegi joan, neurriak hautsi; superare Germanos bello, gerran Germanoak garaitu; gailendu; superavit sententia Sullae, Silaren iritzia nagusi izan zen; oparo, ugari, nasai izan; egon, gainezka egin; iraun, jarraitu, bizirik iraun

Superobruo, is, ere, i, tr. gainetik lehertu, zapaldu

Superpendens, entis, gainean zintzilik

Superpondium, ii, n. pizu, hazta gainerakoa

Superpono, is, ere, posui, positum, tr. gainean ezarri; nahiago izan

Superpositus, a, um, superpono pi.

Superposui, superpono perf.

Superscando, **Superscendo**, is, ere, i, tr. gainditu, jauzi

Superscribo, tr. intr. gainean idatzi

Superscriptus, a, um, superscribo pi.

Supersedeo, es, ere, sedi, sessum, tr. intr. gainean eseria izan, gain igana izan, gainean ezarria izan; eten, geratu, geldiarazi, moztu; berandu, luzatu; ez egin, baztertu

Superstagno, as, are, intr. aintzira, zingira egin; gainditu (ura)

Supersterno, is, ere, stravi, stratum, tr. gainean hedatu, zabaldu; estali

Superstes, itis, zutik dagona; osorik, kaltegabe, sendo; bizirik iraule, garaile

Supersticio, onis, f. aztikeria, sineskeria; erlijio, gur, gurketa

Superstitiose, adb. aztikeriz, siniskeriz; zeharo, zehazki

Superstitiosus, a, um, sinesbera

Superstititis, superstes gen. s.

Supersto, as, are, steti, tr. intr. gainean egon, gainean jarri

Superstratus, a, um, supersterno pi.

Superstruo, is, ere, struxi, structum, tr. gainean eraiki

Supersum, es, esse, fui, intr. gainerako izan, gelditu, geratu; quod superest, bestalde, gainera; egon, bizi egon, sendo izan, iraun, bizi iraun; oparo izan, ugari izan, nasai izan

Supertectus, a, um, supertego pi.

Supertego, is, ere, texi, tectum, tr. gainean estali; teilaberritu

Supertraho, is, ere, traxi, tractum, tr. gainetik arrastaka eraman

Superum, i, n. gain, goi

Superus, a, um, gaineko, goiko; mare Superum, Gorengo itsasoa, Adriatikoa; zeruko; Superi edo Di superi, zeruko Jainkoak, Jainkoak; lurreko (ez Infernuetako); superi, orum, mpl. biztanleak

Supervacaneus, a, um, oparo, ugari, nasai; alferriko, behargabeko, gehiegizko, betegarri

Supervacuo, adb. ugarikia, nasaiki, behargabe

Supervacuus, a, um, oparo, ugari, nasai; alferriko, behargabeko, gehiegizko, betagarri; ex supervacuo, behargabe, bidegabe, arrazoigabe

Supervado, is, ere, tr. igan

Supervectus, a, um, supervehor pi.

Supervehor, eris, i, vectus sum, (zentzu aktiboko pasiboa) iragan, igaro

Supervenio, is, ire, veni, ventum, tr. gain heldu; gertatu; ustekabean heldu, batbatean etorri; gain jauzi; aurreratu (aldia), gorago izan, gainditu

Superventus, us, m. batbateko etorrera

Supervivo, is, ere, vixi, intr. bizi iraun

Supervolito, as, are, tr. gainean hegaldatu, gainean hegan egin

Supervolo, as, are, tr. intr. gainean hegaldatu, gainean hegan egin

Supervolutus, a, um, gainean biribilkatua

Supinitas, atis, f. atzerako makurketa

Supino, as, are, tr. atzera makurtu; bizkarrean etzan, ahozgora etzan; gorantz jaso, eraiki

Supinus, a, um, atzera makurtua, bizkarrean etzana, zerura itzulia, arrentzaile; supinae manus, esku otoizleak (esku sagarra zerura itzulia); atzera bildua (ibaia); azpikozgain irakurtua; harro, burgoi, bihurkor, jauzkor; arretagabe, nagi

Suppaenitet, ere, perts. bakar. urrikutxue

Suppenpor, aris, ari, dep. intr. bailakatu, losentxatu, goretsi

Suppar, aris, antzekoxe, baldekoxe

Supparasitor, aris, ari, dep. bailakatu, losentxatu, goretsi

Supparum, i, eta **Supparus**, i, m. oihaljantzi, estalki; belatxo (untzi)

Suppateo, es, ere, ui, intr. azpian idekia izan

Suppeditatio, onis, f. oparotasun, joritasun

Suppedito, as, are, intr. eskupean izan, oparo izan; -z aberats izan; beharrean dena hornitu, dundu

Suppedo, is, ere, intr. puzker, uzker egin

Suppetiae, arum, fpl. laguntza, urgazgo

Suppeto, is, ere, ii edo ivi, itum, intr. nahikoa izan; urgatzi, lagundu; sumptibus suppeterere, gastuei laguntza ekarri; eskupean izan

Suppilo, as, are, tr. lapurtu, ebatsi, ohostu

Suppingo, is, ere, egi, pactum, tr. azpian iltzatu

Supplanto, as, are, tr. zangartez aurkiki; etzan, hondatu, suntsitu

Supplando... ik. supplodo...

Supplementum, i. n. osagai, osagarri, betagarri; gudulari berriak; scribere legionibus supplementum, legioiei gudulari berriak erantsi

Suppleo, es, ere, evi, etum, tr. berriz bete, osatu; supplere remigio navem, untzi lagunak osatu; ordezkatu; (kaltea) konpondu, antolatu; erantsi

Suppletus, a, um, suppleo pi.

Supplex, icis, arrentzaile, otoizle

Supplicatio, onis, f. herriarrenak, eskerronak, eskaintza ospetsu

Suppliciter, adb. apalik, apalki; arrenga, otoizka

Supplicium, ii. n. herriarrenak, opariak, eskaintzak; eskaera (norbaiti); zigor, hiltze, oinaze; supplicium sumere de aliquo, norbait hiltzera eman

Supplico, as, are, intr. (jainkoak) arrendu; eskerrak eman, eskaintzak egin; eskatu (norbaiti)

Supplodo, is, ere, osi, osum, tr. oinez lurra jo, ankak eragin

Supposio, onis, f. oinez lurjoite

Suppenitet, ik. suppaenitet

Suppono, is, ere, posui, positum, tr. azpian ezarri, arraultza berorazi; iruzurki ordeztu; uste izan, iduritu; supponere puerum, haurrak gezurrez ordeztu; supponere testamentum, gezurrezko ordeinua agertu; ostean ezarri; menderatu; erantsi, beretu; Demostheni Ciceronem supponere, Demostenes baino Zizeron nahiago izan

Supporto, as, are, tr. ekarri, eraman, garraiatu

Suppositius, a, um, orde, ordeko, ordezko

Suppositio, onis, f. azpian ezarrera, gezurrezko ordezketa

Suppositus, **Suppostus**, a, um, suppono pi.

Suppressi, suppresso perf.

Suppressio, onis, f. itoaldi, hats zurrunka; ohointza, (diru) bazterketa

Suppressus, a, um, suppresso pi.; adj. apal (ahotsa)

Supprimo, is, ere, pressi, pressum, tr. sartu, hondoratu, urperatu, murgildu; supprimere navem, untzia murgildu; gelditu, geratu, eutsi, amaitu; supprimere iter, geratu; ezeztatu; baztertu, lapurtu; supprimere testamentum, ordeinua ezeztatu

Suppromus, i, m. kudeatzaile orde

Suppudet, ere, inperts. lotsatuxe, ahalketuxe

Suppuratio, onis, f. zornejario, zornadura, hirodura

Suppuratus, a, um, zornedun, zornetsu, hirotsu; zauri zornedunak

Suppuro, as, are, intr. zornetu, hirotu; okatua izan, goiti egina izan

Supputo, as, are, tr. moztu, kimatu; zenbatu, kondukatu

- Supra**, adb. gainean; gorago, aurrez, lehenago; ut supra dixi, gorago esan dutan bezala; bestalde, gehiago; nil supra deos lacco, jainkoei ez diet ezer besterik eskatzen
- Supra**, aurretitz (akus.) gain, gainean, gainetik; supra nubem volare, odeien alde gainetik hegaldatu; aitzin, lehen; supra hanc memoriam, gu aitzin, gu baino lehen; bestalde, gorago; supra leges, arauen gainetik, arauak baino gorago; supra modum, neurrigabe; aurrean

Supradictus, a, um, jada esana, gorago aipatua

Suprascando, is, ere, i, tr. gainditu, urrunegi izan

Suprascribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. lehen idatzi edo aipatu

Suprema, orum, npl. goihentza, azken bizialdiak; azken nahiak; azken eginbideak, ehorzketak

Supremo, adb. azkanean

Supremum, adb. azken aldikoz, azkanean

Supremus, a, um, bazterreko, muturreko; azken, azkeneko; supremus vitae dies edo supremus dies, bizitzako azken eguna; goihen, goren, handien

Sura, ae, f. aztal; hanka, zango

Surculaceus, **surculosus**, a, um, egurtsu, zurtsu

Surculus, i, m. aldaka, kimu, muskil, zuhaiztxo; adar, zotz

Surdaster, tra, trum, erkor, erdigor, gorska

Surditas, atis, f. gortasun

Surdus, a, um, gor; entzungor, soraio; surdis auribus canere, entzungor bati mintzatu; entzunezin, ezagutzagabe; isil, ahul (usaina, margoa, soinua)

Surgo, is, ere, surrexi, resurrectum, intr. jaiki, zutitu; jaio, sortu, hezi, gertatu, entzun; rumor surgit, berria hedatu zen

Surpere, **surpite...** ik. surripere...

Surr... ik. subr.

Surrecturus, a, um, surgo p. geroaldia

Surrexe = surrexisse

Surrexi, surgo perf.

Sursum, adb. gainerantz, gorantz; sursum versus, itzultzean

Sus, suis, dat. pl. suibus, subus, f. m. xerri, xerrama, urde; sus Minervam (docet), urdeak Minerbari irakatsi nahi dio, burgoi izan

Suscenseo, ik. succenseo

Suscepi, suscipio perf.

Susceptio, onis, f. bere gain hartze; laguntza

Susceptor, oris, m. enpresari, lan kudeatzaile

Susceptum, i, n. iharduketa, lanketa

Susceptus, a, um, suspicio pi.

Suscipio, is, ere, cepi, ceptum, tr. zurkaiztu; bildu; bizia eman, sortu; semetzat hartu, alabatzat hartu; hazi, hezi, zaindu (haurra); abiatu, hasi, egin, bere gain hartu; suscipere bellum, gerra hasi; aurre egin, jasan; suscipere inimicitias edo odium alicujus, norbaiten gorrotoa jasan; onartu, ongi etorria egin, batzarri egin; suscipere aliquem in civitatem, norbaiti hiritiargoa eman; bete (erlijio gauza); erantzun, ihardtetsi

Suscito, as, are, tr. jaso, goititu, goratu; eraiki, berotu, piztu, sustatu, sorrarazi, iratzarri; suscitare aliquem e somno, norbait iratzarri; sendotu

Suspecto, as, are, tr. intr. gora begiratu, begietsi, so egon; susmatu, aiher izan

1. **Suspectus**, a, um, suspicio pi. susmatua, susmagarri; gorrotatua

2. **Suspectus**, us, m. gorantz soegite, azpitik gorako ikusmen, goratasun, gailur; mirespen

Suspendum, ii, n. zintziliketa; urkaketa

Suspendo, is, ere, pendi, pensum, tr. zintzilikatu, urkatu; suspendere arbori infelici, urkatu (zuhaitz igaligabeari lotu); jaso, jaiki, eraiki; zalantzan atxiki; geldiarazi, gerarazi, moztu

Suspensus, a, um, zintzilika, dilindan; eutsia, jasana; (harrotua, landua) lurra; hegaltatzale, hegan egile; azaleko, ezti, arin; suspensa pede, urrats arinez; suspensa manu, azalean; josia, lotua, mendeko; dilindan dagona, dudakor, herabe; kezkagarri; gelditura, geratua, bukatugabe, luzatua (epea)

Suspxi, suspicio perf.

Suspicatus, a, um, suspicor pi. susmatzaile

Suspicax, acis, kezkatsu, aierukor, sinesgaitz, susmagarri

1. **Suspicio**, is, ere, spexi, spectum, tr. intr. azpitik begiratu; miretsi, handietsi; se suspicere, handius izan; susmatu, aiher izan

2. **Suspicio**, onis, f. aieru, susmo; suspicionem dare, excitare, susmoak sortu, piztu; suspicionem cadere, vocari, susmagarri bilakatu; suspicione carere, susmagabe izan; ustekeria, usna; fuit suspicio ..., iruditu zien...; antz, itxura

Suspiciose, adb. aierukorki, susmakorki

Suspiciosus, a, um, sinesgaitz, kezkatsu, aierukor; susmagarri

Suspicor, aris ,ari, dep. tr. aiher izan, susmatu, mesfidatu; uste izan, somatu

Suspiratio, onis, f. hasperen, intziri, zinkurin

Spiratus, us, m. hasperen, intziri, zinkurin

Spiritus, us, m. hasperen, intziri, zinkurin

Spirarium, ii, n. hats, arnasa; arnasneke, arnastestu

Suspiro, as, are, tr. intr. barna arnasa hartu, hasperendu; irrikatu, irrikitu, intziriz ari, kexatu

Susquedeque, azpitik gora, susquedeque habere, ez arduratu, ez axolatu

Sustentaculum, i, n. zurkaitz, euskarri, berme

Sustentatio, onis, f. luzapen, epe

Sustento, as, are, tr. eutsi, jasan; hazi, artatu, iraunarazi, gorde; adore eman, adoretu, bihotz eman; gogor egin, iharduki; aegre eo die sustentatum est, egun harten nekez gogor egin zuten; luzatu, berandu

Sustineo, es, ere, tinui, tentum, tr. ekarri, eraman; hazi, jatera eman, artatu, zaindu, lagundu, adoretu; bere gain hartu; bizkar ezarri; sustinere causam, auzia ber gain hartu; sustinere personam, antzezagun izan; jasan, gogor izan; geldiarazi, oztopatu; luzatu, berandu

Sustollo, is, ere, tr. gora goititu, jaso; sorrarazi, sortu; ebatsi

Sustuli, suffero eta tollo perf.

Susurro, as, are, intr. burrunba egin; txio egin; dardaratu (haizea); murmurikatu, marmarka ari izan, xuxurlatu

Susurrus, i, m. azantz ito, burrunba, marmar; dardara, xuxurla

Sutela, ae, f. zimarku, doilorkeria

Sutilis, e, josia, adobatua

Sutor, oris, m. zapatari, zapatagin, oskigile

Sutorius, a, um, zapatari-, oskigile-; iz.m. oskigile ohi

Sutrina, ae, f. oskitegi, oskidenda

Sutrinum, i, n. zapatagintza, oskigintza

Sutrinus, a, um, zapatagin-, oskigile-

Sutum, i, n. gauza josia

Sutura, ae, f. jostura, joskura; joskune, lokune

Sutus, a, um, suo pi.

Suum, i, n. ik. suus

Suus, a, um, haren, haien, bere, beraien; iz. n. haren, bere (ontasuna, aberastasuna, etxaldea); de suo, beraea, beraren; se suaque omnia defendant, beraien burua eta beraien ontasunak zaintzen dute; iz.mpl. sui, beretarrak (askazi, adiskide...); suos proelio continuit, bere gudulariak gudutik eragotzi zituen; berarena, beregain dena, bere buruaren jabe; bere maitea, maitatziale; aldeko, on, egoki; berezko, zuzen, bidezko, legezko, zilegi, haizu; petere consulatum anno suo, behar adinean kontsulatua nahi izan; sua morte defungi, hiltze ederra izan

Suusmet, suamet, suummet eta **Suuspte**, suapte, suumpte, beraea

Suxi, sugo perf.

Sybaris, is, f. Sibaris, hiria

Sybarita, ae, m. sibaristar

Sybaritanus, **Sybariticus**, a, um, Sibarisko; lizun, likits, emalditu

Sycophanta, ae, m. zimarkun, doilor; salatari; balakari, losintxari

Sycophantia, ae, f. zimarku, doilorkeria
Sycophantiose, adb. doilorki, makurki
Sycophantor, aris, ari, dep. intr. amarruz ari izan
Syllaba, ae, f. silaba
Syllabatim, adb. hitzez hitz
Syllanus, a, um, Sila-
Syllatario, is, ire, intr. Silaren antzeko nahi izan, Sila antzeratu nahi
Syllogismus, i, m. silogismo
Syllogisticus, a, um, silogismo-, silogistiko
Silva...ik. silv...
Symbola, ae, f. sari
Symbolus, i, m. keinu, zantzu, ezagugarri; zigilu
Sympathia, ae, f. maitasun, begikotasun, antz, kidetasun
Symphonia, ae, f. ahotskidetasun, soinutresnakidetasun; sinfonía, abestaldi, kontzertu
Symphoniacus, a, um, sinfonía-, kontzertu-; iz.m. soinulari
Symplegma, atis, n. talde zizelatua
Symposiaca, orum, npl. Oturuntza, Platonen elkarrizketa
Symposiacus, a, um, oturuntz-
Symposion, Symposium, ii, oturuntz; Oturuntza, Platonen elkarrizketa
Synanche, es, f. zintzurmin, eskudantza
Syncerastum, i, n. erregosi
Synecdoche, es, f. erranahi berri; hizkenketa
Synedrus, i, m. aholkari, senadore
Syngrapha, ae, f. txartel, agiri
Syracusae, arum, fpl. Sirakusa, Sizialako hiria
Syracusanus, a, um, Sirakusako, sirakusar; izmpl. sirakusarrak
Syracosius, Syracuseus, a, um, Sirakusako, sirakusar, izmpl. sirakusarrak
Syria, ae, f. Siria; Asiria
Syriacus, Syricus, a, um, siriari, Siriako
Syrius, a, um, Siriako; izmpl. siriarrak
Syrma, atis, n. jantzi luze (antzezagunena)
Syros, i, f. Siros, uhartea
Syrtes, ium, fpl. Sirtesak, ik. Sirtis
Syrticus, a, um, Sirtesetako
Syrtis, is eta idos, f ; Syrtis major, Sirtes handia; Syrtis minor, Sirtes txikia, Kartago alboko itsasapalune; amildegia, leize
Syrus, a, um, siriari, Siriako; izmpl. siriarrak

T

Tabanus, i, m. ezpada, mandoeulia

Tabella, ae, f. oholtxo: idatzohol, txartel, agiri; tabellae publicae, herri agiriak; bozketa txartel; bozketa, erabaki; tabellas diribere, botz zenbaketa egin; zurirudi; zinoroitgarri; jokomahai; haizemaile; itun hitzarmen

1. **Tabellarius**, a, um, gutun-

2. **Tabellarius**, ii, m. mandatari, bidari, gutunbanatzaire

Tabeo, es, ere, tabui, intr. urtu; suntsitu

Taberna, ae, f. zurezko etxe, txabola, lastetxe; denda, saltoki; taberna argentaria, banketxola, diharu txabola; edaritegi; jarleku (antzokian)

Tabernaculum, i, n. oihaltxabola; tabernaculum detendere, oihaltxabola bildu; biritoki, egontoki

1. **Tabernarius**, a, um, saltoki-, saltokiko; edaritegi-, edaritegikor; baldres, zakar

2. **Tabernarius**, ii, m. saltzaile, salerosle

Tabernula, ae, f. saltokitzo, edaritegitxo

Tabes, is, f. urtze, jario; tabes nivis, elurrtze; elurbusti, elurgesal; usteldura, ustelketa; zorne; kirats, keru; higadura, ahuldura; birikeritasun; kutsapen, izurrite

Tabesco, is, ere, tabui, intr. urtu; idortu, lehortu, gutxitu, ahuldu, makaldu

Tabidus, a, um, urtua; usteldua; ahuldua, makaldua, ezindua, birikeri; ahulgarri, galkor, suntsikor

Tabificus, a, um, urtzaile, ustelkor, suntsikor, galkor

Tabitudo, inis, f. ahuldura, ahulezia

Tablinum, i, n. agiriak, agiritegi

Tabui, tabesco eta tabeo perf.

Tabula, ae, f. olo, taula ; idatzolo; idazki, gutun; agiriak; tabulae novae, porrot; bozketa zerrenda, bozketa txartel; itun, ordeinu; mapa; zurirudi; zinoroitgarri; jokomahai; jaigibide, aterabide

Tabularia, ium, npl. oholtxoak (zigor egiteko)

Tabularium, ii, n. herriagiriak, agiritegi

Tabularius, ii, m. kontulari

Tabulatio, onis, f. zurezko tronadura, zurezko zoladura; selauru

Tabulatum, i, n. zurezko tronadura; selauru; untzi zubi; ohe; adar besorakoak

Tabulatus, a, um, zureztatua, oholeztatua

Tabulinum, i, n. agiriak, agiritegi

Tabum, i, n. zorne; izurrite

Taceo, es, ere, tacui, tacitum, tr. intr. isildu, isilik egon, isil egon, ez agertu

Tacite, adb. isilean, isilik, bere baitan, ahapetik; ebaska, ezkutuan

Tacitum, i, n. sekretu; isiltasun, baretasun

Taciturnitas, atis, f. isiltasun; isilkiera, uzkurkeria; zuhurtasun

Taciturnus, a, um, isil, isilkoi, uzkur, mutu

Taciturus, taceo p. geroaldia

Tacitus, a, um, taceo pi. isilda; esangabe, isileko; tacitus consensus, baimen isileko; ezkutua, apal; tacita voce, ahots apalean; isil, mutu; me tacito, nik esan behar gabe; eme, bare, otzan

Tactilis, e, ukigarri

Tactio, onis, f. ukitze, ukipen; ukimen

1. **Tactus**, a, um, tango pi.

2. **Tactus**, us, m. ukipen; eragin (airea, izar); ukimen

Tacui, taceo perf.

Taeda, ae, f. leher, izai; leherrolo; leherzuzi, epeiteko, errotsa; ezkontza, eztaia

Taedet, ere, taeduit edo taesum est, inperts., akitua izan, kezkatua izan, nardatua izan

Taefer, fera, ferum, zuzidun, zuzi ekarle

Taeidum, ii, n. higuin, narda, nazka; nardagarri

Taenarius, a, um, Tenaroko, Lakoniako, Lazedemoniako; Tenaro-, Infernuetako

Taenaros, i, f. m. Tenaro, Lakoniako itsasmutur eta hiri; Infernuetako ate, Infernuak

Taenarum, i, n. eta **Taenara**, orum, npl. ik. Taenaros

Taenarus, i, f. m. ik. Taenaros

Taenia, ae, f. zerrenda, xingola, girgil; zizareluze

Taeniola, ae, f. zerrendatxo, xingolatxo

Taesum est, taedet perf.

Taeter... ik. Teter...

Tagax, acis, m. lapur, ohoin, ebasle

Tagus, i, m. Tago, ibaia

Talaria, ium, npl. zangalepo, aztalbelarri; espartin, oinetako hegalak; talaria videre, ihes abiatu (oinetako hegalak aztertu), jantzi luze

Talaris, e, luze, arrastaka, herresta

Talarius, a, um, joko (antzerki, ikuskizun) lizun (tunika talaris jantziak?)
Talea, ae, f. hesolatxo, paldotxo; muskil, aldaka, kimu; barra (dirua)
Talentum, i, gen.pl. orum edo um, talento (hazta, 27 kilo; urre edo zilar diru)
Talio, onis, f. ordain zigor, ordain; sine talione, zigorgabe
Talis, e, berdin, antzeko, bezalako; talis erat qualem te video, zu ikusten zaitutan bezalako zen; hain handi, hain garrantzitsu
Talitrum, i, n. koxka, behaztanka
Talpa, ae, f. m. sator
Talus, i, m. oinburu, aztal, orpo; talum torquere, oinzartadura; recto stare talo, lortu (antzerkia); txotx, seiko, kurkulux
Tam, adb. hain, hainbat, hainbeste; tam modestus, hain xume; tam ...quam..., tam...ut...,hain...non...; nihil est morti tam similis quam somnus, ezer ez da herioari hain iduriko non ez den loa, ezer ez da herioari hain iduri loa bezain
Tamdiu, adb.hain luzaz, hain luzaro; tamdiu ...quamdiu, tamdiu quam, quoad, dum, deno, deneko, orduko
Tamen, lokailu. alabaina, aldiz, berriz, hala ere, hala eta guztiz ere; nisi tamen, non ez den; azkenean
Tamenetsi, lokailu. arren, nahiz eta; hala ere, berriz
Tamesa, ae, m. Tamesis, Inglaterrako ibaia
Tamesis, is, m. Tamesis
Tametsi, lokailu. arren, nahiz eta; hala ere, berriz
Tamquam, lokailu. bezain, bezainbeste, bezala; tamquam ..., sic edo item..., nola..., hala...; tamquam si, bezala ba-
Tanais, is, m. Tanais, ibaia
Tandem, adb. azkenean, azkenekoz; ba, bada, beraz
Tandiu, adb. ik. tamdiu
Tango, is, ere, tetigi, tactum, tr. ukitu, eskutatu; sartu, heldu; alboan izan, etxekara izan; Helvetii Rhenum tangunt, Helbeziarrak Renoren basterrean daude, Helbetiarrak Renori etxekara daude; jabetu, beretu, izan (diru); jo, kaskatu; tangi e caelo, oinaztarriak jo; igurtzi, gantzutu, busti; dastatu; bihotz ukitu; iruzurtu, atzipetu; isekatu, trufatu, txantxa egin, min egin (hitzez); landu
Tanquam, lokailu. ik. tamquam
1.**Tantaleus**, a, um, Tantalo-, Tantaloren
2.**Tantaleus**, ei, eos, m. Tantalo
Tantalicus, a, um, Tantalo-, Tantaloren
Tantalides, ae, m. Tantaloren seme edo ondoko (Atro, Tiestes, Pelops...)
Tantalis, idis, f. Tantaloren alaba edo biloba (Niobe, Hermione...)
Tantalus, i, m. Tantalo, Frigiako errege
Tanti, adb. hain, horrenbeste garesti; tanti esse, horrenbeste balio izan; tanti ego te facio quanti me facis, zuk goresten nauzun bezainbeste nik goresten zautut
Tantidem, adb. ber balioko; hain, hainbeste, bezainbeste
Tantillum, i, n. ezerez, ezdeus, den gutxiena
Tantillus, a, um, hain txiki
Tantisper, adb. luzaro; orduan; artean, bitartean, anartean
Tanto, adb. hain; tanto brevius responsum fuit, quam..., erantzuna hain labur izan zen, non...; tanto antecedit ceteros poeta quanto... beste olerkariak baino gorago dago non...; quinquies tanto amplius, bost bider horrenbeste; tanto melior, hanbat hobe; aldiko adberbiorekin: tanto ante, hain aspaldi
Tantopere, adb. hain, hainbeste; tantopere quantopere edo quam, lokailu. bezainbeste
Tantulo, adb. hain merke
Tantulum, i, n. gutxi gutxia, apur; adb. den gutxiena
Tantulus, a, um, hain txiki, hain ahul; hain labur (aldia)
1. **Tantum**, adb. hain, asko; bakarrik; non tantum...sed..., ...ez ezik, ...ere bai; tantum non, ia, gutxi gora behera, inguru, nonbait hor
2. **Tantum**, i, tantus neutroa, izen bezala hartua. hain, hainbeste; kopuru hori, handitasun hori; tantum habuit, zor hori bazuen; alterum tantum, bikoitz; tantum animi ut..., adore nahikoa ... -ko; tantum momenti ut, halako garrantzia ... -ko; tantum modestiae quantum scientiae, jakitura bezainbeste xumetasun
Tantumdem, n., izen bezala hartua. hain, hainbat, hainbeste, ik. tantidem; adb. honenbeste, bitarte berdinean
Tantummodo, adb. bakarrik; non tantummodo ... sed, ...ez ezik, ...ere bai
Tantus, a, um, hain handi, bezain handi, bezainbat handi; tantus...quantus, ...bezainbat handi; tanta fuit audacia ut..., hain handi izan zuen ausardia non...; hainbeste; hain txiki, hain ahul
Tantusdem, adem, umdem, bezain handi
Tapes, etis, m. tapiz, tapizeria
Tapete, is, n. eta **Tapetum**, i, n. tapiz, tapizeria, estalki
Tarde, adb. geldiro, astiro; berant
Tardesco, is, ere, intr. inurritu, gogortu, toldotu; baraxtu, makaldu, moteldu
Tardiloquus, a, um, astiro mintzo
Tarditas, atis, f. geldotasun, nagitasun, adoregabe; moteltasun, asmuluz
Tardiusculus, a, um, baraxni, makaltxo, gelditxo
Tardo, as, are, tr. intr. berandu, luzatu, gelditu; tardare animis, adoregabetu
Tardus, a, um, adoregabe, nagi, motel, alfer; berantiar (fruitua); trakets, asmuluz, gogohertsi, ergel; geldi, luzakor; pisu (idazkeria); geldiarazle: tarda podagra: oinitoi trabatzaile
Tarentinus, a, um, Tarentoko; tarentoarrak

Tarentum, i. n. eta **Tarentus**, i. f. Tarento, hiri
Tarpeius, a, um, Tarpeioko; Tarpeius mons, Tarpei rupes, Tarpeioko mendia; Tarpeia sedes, Kapitoloa
Tarquiniensis, e, Tarkinioko; izmpl. tarkinoarrak
Tarquinii, orum, mpl. Tarkinio, Etruriako hiri
 1. **Tarquinius**, a, um, Tarkinio-
 2. **Tarquinius**, ii, m. Tarkinio, Erromako bi errege
Tarraco, onis, f. Tarrako, Espainiako hiri
Tarraconensis, e, Tarrakoko
Tarsus, i, f. Tarso, Ziliziako hiri nagusi
Tartara, orum, npl. Tartaro; Infernuak
Tartareus, a, um, Tartaroko, Infernuetako; izugarri
Tartaros, **Tartarus**, i, m. Tartaro; Infernuak
Tat, **Tatae**, hasperen hitz. ik. atat
Tatienses, ium, mpl. tatiarrak, latin herriko hiru leinukoak; zaldun hiru eunekoak
Taureus, a, um, zezen-
Tauri, orum, mpl. tauroarrak, Tauridako biztaleak
Tauricus, a, um, Tauridako
Taurifer, era, erum, zezen hazle
Tauriformis, e, zezen erako
Taurii, orum, mpl. Tauriak, Infernuetako jainkoen osperako jai eta opariak
Taurinus, a, um, zezen-; idilarruko
 1. **Taurus**, i, m. zezen; idilarru; apobelatz, zezentxori; (astr.) zezenaga
 2. **Taurus**, i, m. Tauro, Asia txikiko mendi
Taxatio, onis, f. balioztapen, neurketa
 1. **Taxeus**, a, um, hagintzezko
 2. **Taxeus**, i, f. hagintze
Taxicus, a, um, hagintzezko
Taxillus, i, m. txotx, seiko
Taxo, as, are, tr. gaiztu, gaitzetsi, larderiatu; balioztatu, neurtu
Taxus, i, f. hagintze
Taygeta, orum, npl. Taigeto, Lakoniako mendi
Taygetus, i, m. Taigeto, Lakoniako mendi
Te, tu, akus. eta abl. s.
Techna, ae, f. amarru, maltzurkeria
Technicus, i, m. teknikari
Tecte, adb. isilka, isilik, ezkutuan; hitz erdika
Tector, oris, m. gisuztaile
Tectoriolum, i, n. gisulan
Tectorium, ii, n. gisulan, zartadura; larruapain
Tectorius, a, um, gisu-, zartadura-
Tectosages, um, eta **Tectosagi**, orum, mpl. tektosagesarrak (Narbonesako eta Asia Txikiko biztanleak)
Tectum, i, n. teilateu, etxegain; etxe, egontoki, bizitoki
Tectus, a, um, tego pi. estalia; tecta navis, untzi zubidun; ezkutua, gordea, isil, zuhur; zaindua, babestua
Tecum = cum te, hirekin
Teda, ik. taed....
Teges, etis, f. zerri
Tegeticula, ae, f. zerritxo
Tegillum, i, n. ihitxano
Tegmen, inis, n. edozein estalki (jantzi, erredola, soinburdina...); aterbe, ihestoki; zerusabai
Tegmentum, i, n. estalki, azal; jantzi; zorro
Tego, is, ere, texi, tectum, tr. estali, teilaberritu; jantzi; ezkutatu, gorde, isildu; tegere commissa, sekretua gorde, zaindu, gerizatu; tegere equites, zalduntza babestu
Tegula, ae, f. teila; teilatua, sabai
Tegulum, i, n. teila, teilatua, hegatza
Tegumen, inis, n. edozein estalki (jantzi, erredola, soinburdina...); aterbe, ihestoki; zerusabai
Tegumentum, i, n. edozein estalki (jantzi, erredola, soinburdina...); aterbe, ihestoki; zerusabai
Tela, ae, f. ehungidegi; oihal; amaraun; azpilan, jukutria
Telamoniades, ae, eta **Telamonius**, ii, m. Telamonen semea (Ajax)
Telifer, **Teliger**, era, erum, gezi ekarle
Tellus, uris, f. lurra; lurbira; Lur, Jainko; herri, herrialde, lurralte, eskualde
Telum, i, n. azkon, gezi, ezten ; arma, izkilu; oinaztarri; jinbeharra
Temerarius, a, um, arin, burugabe, buruarin; temerarium est (inf.), ... eroberia da; ergel, dudazko, aldakor; ustegabeko; gezurreko, aizun; beldurgabe
Temere, adb. arinki, ustekabean; nahasmahas, nolanahi; berekabuz, nahitara; non temere, nekez
Temeritas, atis, f. ausartasun, ausarkeria; ustekabe, halabehar, zori
Temero, as, are, tr. zikindu; liluratu, gogatu; bortxatu, iraindu

Temet, tumet akus. eta abl. s.

Temetum, i, n. ardo

Temno, is, ere, tr. gutxietsi, nardatu

Temo, onis, m. endaitz; (astr.) Zazpi Ohoinak, Zazpi Izarrak

Tempe, npl. deklinaezin. Tenpe zelaia, Tesalian; zelai gozagarria

Temperamentum, i, n. neurritasun, neurri on; izaera, izantza, tankera; giro, eguraldi; temperamentum caeli, giro, eguraldi, temperatura

Temperans, antis, tempero po.; adj. neurridun, janurri, edanurri

Temperanter, adb. neurriz, doian, zuhurki

Temperantia, ae, f. neurri, neurri on; janurritasun, edanurritasun

Temperate, adb. neurriz, heinean, zuhurki

Temperatio, onis, f. nahasketa, nahasdura; elkarketa; izaera, izantza, tankera, oreka; antoladura; temperatio caeli, aro, eguraldi; temperatio civitatis, herriantoladura; neurriketa; oreraketa

Temperator, oris, m. antolatziale, neurritziale, neurridun

Temperatura, ae, f. nahasketa, nahasdura; izaera, izantza, tankera; aro

Temperi, adb. sarri, ordutan, behar ordutan, garaiz; temperius, goizago, lehen

Temperies, ei, f. eztitasun; neurritasun, neurri

Temperius, adb. goizago, lehen

Tempo, as, are, tr. nahasi, elkartu; eztitu; busti (ardoa, burdina); apailatu, atondu; antolatu, kudeatu; intr. egokitu, menderatu, bantzertu, saihestu, utzi, eutsi, jabe egon; temperare lacrymis, negarrak eutsi

Tempestas, atis, f. denbora, eguraldi, aldi, garai; urtarro; nocturna tempestate, gauaz; ea tempestate, garai hartan; aro, aro eder, ekaitza; zorigaitz, izurrite, itses, hondamendi, suntsipen; oparotasun, ugaritasun; tempestas telorum, gezi ugaritasun

Tempestive, adb. behar ordutan, garaiz

Tempestivitas, atis, f. adiontasun, erosotasun; osasunon

Tempestivo, adb. behar ordutan, garaiz

Tempestivus, a, um, orduneko, orduko, behar bezalako, aldeko; tempestas oratio, garaizko hitzaldi; mugoneko; goiztiar, luzakor; tempestiva cena, otoruntz luzatua

Templum, i, n. zeruko behatoki (auguroentzat); templo capiunt, ...behatoki bezala hartzen dute; auzitegi; tenplo, otoiztoki

Tempora, tempus 1. eta 2. pl.

Temporalis, e, aldiko, aldi bateko

Temporarius, a, um, aldiko, aldi bateko; galkor, joankor

Tempori, Temporius... ik. temperi...

Temptabundus... ik. tenta...

- Tempus**, oris, n. denbora, aldi, garai; tempore, tempore procedente, luzaro, luzaroan; asti, epe; tempus ponere in re, zerbaitemarako astia hartu; tempora matutina, goizean; tempore vespertina, arratsaldean; anni tempora, denboraldiak, urtarroak; erit tempus cum, eguna helduko da noiz...; ex tempore, sarri, laster; eguraldi, giro, egokiera, aukera; tempus est consulendi, gogartzeko ordua dago; tempore, ad tempus, in tempore, ordu deno, ordutan; post tempus, berantegi; une, giro, egoera, temporis causa, pro tempore, uneko beharren arabera; homo temporis, aldean aldiko gizona, gizon mugonzale; cedere tempori, jinbeharra hartu
- Tempus**, oris, eta **Tempora**, orum, npl. loki, lokiak

Temulenter, adb. morkortasunean, orditasunean

Temulentia, ae, f. mozkortasun, orditasun, ordikeria

Temulentus, a, um, mozkor, ordi

Tenacitas, atis, f. gotortasun, zaitasun, burugogortasun, burugogorkeria, burkoikeria; zekeneria, zikoizkeria

Tenaciter, adb. gotorki; burkoiki

Tenax, acis, harkor, atxikia; gogor, zail, iraunkor; inimicitia tenacissima, gorroto iraunkor; burugogor, buruti, buruzkin; zeken, zikoitz

Tendicula, ae, f. lakio, segada

Tendo, is, ere, tetendi, tentum eta tensum, tr. intr. hedatu, zabaldu; tendere arcum, arkua hedatu; tendere vela, belak zabaldu; eskaini, azaldu, aurkeztu; tendere opem, laguntza eman; intr. ibili, jarraiki, jo; tendere iter ad, -rantz jo; bilatu, irrikatu, begiztatu; sententiae in diversum tendebant, iritzia elkar aurkakoak zauden; bihurtu, gogor egin, eginahalak egin; gelditu (gudalosteak)

- Tene?** = te, tu akus. eta ne lotua
- Tene**, teneo agintaldia

Tenebrae, arum, fpl. iluntasun, ilunpe, ilun, gaua, itzal; itsutasun; herio; isilbizi, apaltasun, atsekabe; misterio; iraultza

Tenebricosus, a, um, ilun, goibel, beltz

Tenebricus, a, um, ilun, goibel

Tenebrosus, a, um, goibel, ilun, beltz, itzaltsu

Tenedius, a, um, Tenedos-, Tenedoseko

Tenedos, Tenedus, i, f. Tenedos, Egeo itsasoko uharte

Tenellus, a, um, samur, bigun, berats, mardo, guri, uxter

Teneo, es, ere, ui, tentum, tr. eduki, atxiki; izan, hartu; bizi, kudeatu, agindu; spes me tenet, uste dut; teneri studio, maite izan; tenere rempublicam, herria agindu; tenere collem praesidio, gudaltaldearekin mendia hartu; eutsi, euki; ulertu, jakin, oroitu; jarraitu, gorde, iraun; tenere fidem, hitzeko izan; tenere cursum, bideari jarraitu; tenere oculos in, arretaz begiratu, sohikika egon; berandu, luzatu, eragotzi; teneri vento, haizeak trabatua izan; tenere os, isil egon; teneri manus a, ez ukitu;

vix posse teneri quin, ez egiteko nekea izan; jaso, lortu; tenere causam, auzia irabazi; tenere ut edo ne, (egitea, ez egitea) lortu, erdietsi; josi, lotu, behartu; hobendum atxikia izan; lex tenet, legeak behartzen du; teneri poena, zigorgarri izan; bermatu; baiezztatu, esan

Tener, era, erum, beratz, mardo, guri, uxter; gazte; a teneris, haurtzarotik; ehti, minbera, sotil, otzan, amultsu; maitati, maitale; emalditu, arduragabe, zainil

Tenerasco, is, ere, intr. beratu, bigundu; gazte izan

1.Tenere, adb. nagiki, axolagabe; leunki, eztiki

2.Tenere, teneo inf. oraialdia; ind. oraialdia eta agintaldi pas. 2. perts.

Teneresco, is, ere, intr. beratu, bigundu

Teneritas, atis, f. samurtasun, samurdura, bihozberatasun; beraztasun, ahultasun, ahuldura; guritasun, biguntasun

Teneritudo, inis, f. ik. teneritas

Tenor, oris, m. higidura jarraikia, etengabe; jarraipen; tenorem servare, bideari jarraitu; uno tenere, etengabe, erabat, arnasbatean; tenor rerum, gertakariak; era orokorra (mintzaera, idazkera, margoera)

Tensa, ae, f. Jainko itxurak garraiatzeko gurdi sakratua

Tensus, a, um, tendo pi.

Tentabundus, a, um, saiotzaile, azterzaile

Tentamen, inis, n. saio, azterketa, ekinaldi

Tamentum, i, n. saio, azterketa, ekinaldi

Tentatio, onis, f. eraso, aldi, joaldi (gaisotasun); saio, azterketa, ekinaldi

Tentator, oris, m. liluratzlaile, gogatzlaile

Tento, as, are, tr. ukitu, eskutatu; aztertu, ikertu, egiaztatua, sariatua; tentare militum animos, gudularien adorea aztertu; usteldu, liluratu, inganatu, bildu; oldartu, jasan; vina tentant caput, arduak burua berotzen du

Tentorium, ii, n. oihaltxabola

Tentum, i, n. oihaltxabola

Tentus, a, um, tendo eta teneo pi.

Tenui, teneo perf. ; tenuis dat. abl. s.

Tenuiculus, a, um, mehe, mehats, mendre, ahul

Tenuis, e, mehe, mehats, segail; argal (ur); txiki, txar, ahul; zikoitz; tenuis valetudo, osasun koloka; xume, txiro; antzetsu, zoli, zorrotz; arrunt (idazkera)

Tenuitas, atis, f. mehetasun, lerdentasun; zolitasun, zorroztasun; arruntasun (idazkera); behartsutasun, txirotasun, gabezia

Tenuiter, adb. eztiki, leunki; azaletik; apurki, urriki

Tenuo, as, are, tr. gutxitu, mehatu, txikitu; hedatu; ahuldu, apaldu, indargabetu

Tenus, arretiz (abl. gen.) –aino bakarrak; ea tenuis, hac tenuis, qua tenuis, ik. eatenus...

Tepefacio, is, ere, feci, factum, tr. epelarazi, berotuxe

Tepefio, fis, fieri, tepefacio pas. epeldu

Tepens, entis, epel, beroxetan hasia

Tepeo, es, ere, intr. epel izan; maitatu (irrikagabe); adoregabe izan

Tepesco, is, ere, tepui, intr. epeldu, beroxetan hasi, hozxetan hasi

Tepide, adb. epelki

Tepido, as, are, tr. epelarazi

Tepidus, a, um, epel; adoregabe, lehiagabe, hoztua (itxuran)

Tepor, oris, m. epeltasun; hoztasun (idazkera)

Tepui, tepesco perf.

Ter, adb. hiru aldiz, hiru bider; askotan, maiz; txit: ter beatus, txit zoriontsu

Tercentum, . hiruehum; kopuru handi

Terdeciens, **Terdecies**, adb. hamahiru aldiz, hamahiru bider

Terdeni, ae, a, hogeita hamarreko; hogeita hamar bana, hogeita hamar betan

Terebinthus, i, f. ahuntzadar, lerrin

Terebra, ae, f. daratulu; ginbalet; zulagailu

Terebratio, onis, f. zulaketa; zulo

Terebro, as, are, tr. zulatu; burua zulatu; nardatu, zirikatu

Teredo, inis, f. itsasbipi, itsaszizka

Teres, etis, biribil, biribildua, zubilantzeko; leun; ondo apaindua; minbera (belarria); ozen, argi, arin (ahotsa); ehti, gozo (idazkera)

Tergeminus, a, um, ik. hirugarren jaioa, hirukote, hirukoitz; trigemini fratres, hirunakinak

Tergeo, es, ere, tersi, tersum, tr. garbitu, ukuzi, leundu, argitu; tergere nares, zintz egin; zuzendu

Terginum, i, n. xingana, zartailu, azote

Tergiversatio, onis, f. ezbai, zalantz, aterabide, itzurbide, jukutria; auzi uzketa

Tergiversator, oris, m. zalantzakor

Tergivisor, aris, ari, dep. intr. ezbaien egon, zalantzatu; auzia utzi

Tergo, is, ere, ik. tergeo eta tergum

Tergoris, tergus gen. s.

Tergum, i, n. bizkar (gizakia); terga vertere edo dare, bizkarrez jarri, itzuli, ihes egin; tergum candere, atzean etsaia jo; bizkarrezur (abere); atze alde (mendi, orri); azal (ur, lur); larru (abere); larruki, larruzko gauzak

Tergus, oris, n. bizkarrezur (abere); larru, larruki, larruzko gauza

Terminalia, ium edo iorum, terminaliak (Termo Jainkoaren jaiak, otsailaren 23-an)

Terminatio, onis, f. mugaketa, azalpen, adierazpen, argibide; (esaldi) amaiera

Terminatus, a, um, termino pi.; adj. apain, gozo (idazkera)

Termino, as, are, tr. mugatu; terminare oculis, begiztatu; terminare templum, azterketa eremua mugatu (auguro), amaitu, bukatu

Tero, is, ere, trivi, tritum, tr. igurtzi, xehatu, puskatu, lehertu; jo (bihia); leundai; karrakatu; kamustu, lanpustu; maiz joan; maiz erabili (hitza); galdu (denbora); ahuldu, agortu

Terpsichore, es, f. Terpsikores, dantzaren musa

Terra, ae, f. lur, lurbira; lehor, luhidor; terra marique, lehorrez eta itsasoz; zelai, lur azal; herri, herrialde, eskualde, mundua, gizakiak; ubi terrarum, non?

Terraemotus, us, m. lurrikara

Terraneola, ae, f. larratxori, urxapal

Terrenum, i, n. lur, lurzola, zelai, toki, larre, landa

Terrenus, a, um, lur-, lurrezko; lurreko, hilkor, giza-, gizonezko

Terreo, es, ere, ui, itum, tr. harritu, iztu, beldurtu, laztu; ihesarazi; beldurragatik baztertu

Terrester, tris, tre, lur-, lurreko; hilkor, giza-, gizonezko

Terrestris, e, lur-, lurreko; terrestris exercitus, lurreko gudoste; hilkor, giza-, gizonezko

Terreus, a, um, lur-, lurreko

Terribilis, e, harrigarri, izugarri, lazgarri

Terricula, orum, npl. malo

Terrifico, as, are, tr. laztu, iztu

Terrificus, a, um, izugarri, lazgarri

Terrigena, ae, f. m. lurretik jaioa; lurseme; mpl. Erraldoiak

Territo, as, are, tr. laztu, iztu

Territorium, ii, n. eremu, barruti

Territus, a, um, terreo pi.

Terror, oris, m. lazdura, izidura, larridura, lotseria; alicui terrorem inferre, norbait izuduraz jo; izaki lazgarria

Tersi, tergeo eta tergo perf.

Tersus, a, um, tergeo eta tergo pi.; adj. garbitua, ikuzia; leundai; garbi; apain, dotore, erazko

Tertiadecimani, orum, legioi hamahirugarren gudariak

Tertiae, arum (partes), fpl. guztiaren heren; hirugarren paper (antzerki)

Tertianus, a, um, hiru egunetariko; tertiana febris, herenmin, sukarreren

Tertio, adb. hirugarren aldko, hirugarrenekorik

Tertium, adb. hirugarren aldko

Tertius, a, um, heren, hirugarren

Tertiusdecimus, a, um, hamahirugarren

Tertiusvicesimus, a, um, hogeita hirugarren

Teruncius, ii, n. guztiaren laurdena; teruntzio, asaren laurdeneko dirua; nullus teruncius, ezer, txanponik ez

Tesca, **Tesqua**, orum, npl. toki ohilak, basak; larreak

Tessella, ae, f. titaharri

Tessera, ae, f. paska (lauzaduretan); txotx, seiko; tesseras facere, txotxak egin; idatzoholtxo; ezaupide; agiri, tessera frumenti, garagiri; txartel (antzokiko)

Tesserarius, ii, ezaupide

Tesserula, ae, ik. tessera

Testa, ae, f. lur erre, adreilu, teila; lurresko ontzi, txarro; adreilu hauskin; oskol, maskor; marraskilo; ezkata (bozketa); testarum suffragia, bazterketa, atzerriketa

Testabilis, e, auziko lekuo

Testaceum, i, n. adreilu

Testaceus, a, um, adreilu-; gorri, ezkatadun, maskordun

1. **Testamentarius**, a, um, ordeinu-, ordeinuko
2. **Testamentarius**, ii, m. ordeinu aizuntzaile, ordeinu aldatzaile

Testamentum, i, n. ordeinu; testamentum rumpere, ordeinua ezeztatu

Testatio, onis, f. lekukotasun, jakilegoa

Testatus, a, um, testor pi. lekuko (izana, hartua); aitortua, egiaztatua, argi eta garbi, ukaezin

Testificatio, onis, f. lekukotasun, aitorpen, argibide, egiaztabide

Testificatus, a, um, testifor pi. auziratu, egiaztatu duena; lekuko hartu duena; egiaztatua, aitortua, segurtatua

Testifor, aris, ari, dep. intr. lekuko izan, agiaztatu; lekuko hartu

Testimonium, ii, n. lekukotasun, egiaztapen; testimonium dicere in aliquem, norbaiten aurka lekuko izan; ezagugarri, zantzu

Testis, is, m. lekuko, jakile; testem dare, citare, adhibere, lekukoa agertu; testis in aliquem, lekuko kontrako; entzule, ikusle

Testor, aris, ari,, dep. intr. lekuko izan; tr. lekukotasuna egin; egiaztatu, aitortu, adierazi; erakutsi; lekuko hartu

Testu, deklinaezin. lurrezko estalki

Testudineus, a, um, apoarmatu-, ezkata-, koskol-; geldi

Testudo, inis, f. apoarmatu, dortoka; maskor; teilatu, hegatz gangatu; dortoka (gerra tresna, erredolekin egin babes); testudine facta, testudine objecta, dortoka egina

Testula, ae, f. paska, zati; ezkata (bozketa); atzerriketa

Tete, tute akus eta abl. s.

Tetendi, tendo perf.

Teter, tra, trum, itsusi, gorrotagarri, higuingarri; doilor, zital

Tethys, yos, f. Tetis, Ozeanoaren emaztea, Ninfaren ama; itsasoa

Tetigi, tango perf.

Tetrachma, orum edo um, tetrakmo, Greziako diru

Tetrarcha, Tetrarchs, ae, m. tetrarko, Asia Txikiko buruzagi

Tetrarchia, ae, f. tetrarkia

Tetre, adb. lotsagarriki, itsuski

Tetricus, a, um, ilun, zorrotz, gogor, zemaigarri

Teucri, orum, mpl. troiarak

Teucrius, Teucus, a, um, Troiako, troiar

Teutoni, orum, mpl. teutondarrak, Germaniako biztanleak

Texi, tego perf.; texo inf. pasiboa

Texo, is, ere, texui, textum, tr. ehundu; bildu, korapilatu, txirikordatu

Textile, is, n. ehun, oihal

Textilis, ehun-, oihal-

Textor, oris, m. ehungin, ehule

Textorius, a, um, oihal-, txirikorda-; nahasi, korapilatsu

Textrina, ae, f. oihalkintza, ehungintza

Textrinum, i, n. ehungintza, oihalgintza

Textrix, icis, f. ehungin (emakume)

Textum, i, n. oihal, jantzi; armazoi, zureria, galgetalan; bilbe (hitzaldi)

Textura, ae, f. oihal; tankera, egitura, egitamu; antolabide

1. **Textus**, a, um, texo pi.
2. **Textus**, us, m. oihal; lotune, korapilo, lotpide; egitura (idazkera), lotura (gogoetak)

Texui, texo perf.

Thalamus, i, m. logela; ohe, ezkoноhe, ezkontza; egontoki, bizitoki

Thalassicus, Thalassinus, a, um, urdinberde

Thalia, ae, f. Talia, musa; hiru Grazietarik bat

Theatralis, e, antzerki-

Theatrum, i, n. antzoki; ikusleak; gertakaritoki, ikustoki

Thebae, arum, fpl. Teba, Egiptoko hiri; Teba, Beoziako hirinagusi

Thebaicus, a, um, Teba-, Tebako, tebatarrak

1. **Thebais**, idis, f. Tebaidis, Egiptoko lurrarde, Tebaidis-, Tebaidiseko
2. **Thebais**, idis, f. Teba-, Tebako (Beozian), tebatarsa

Thebanus, a, um, Teba-, Tebako (Beozian); tebatar; iz. pl. tebatarrak

Thebe, es, f. Teba (Egiptoan)

Theca, ae, f. azal, zorro, kutxatila; eluzeitsu, itsulapiko

Thema, atis, n. gai, egitasmo; ikasgai, hizgai

Themis, idis, f. Temidis, zuzenbideareen jainkosa

Themistocles, is edo i, m. Temistokles, Atenaseko guduaitzindari

Themistocles, a, um, Temistokles-

Thensa, ae, f. tensa, Jainko itxurak garraiatzeko gurdi sakratua

Theocritus, i, m. Teokrito, olerkari

Theologus, i, m. teologo

Thermae, arum, fpl. urbero, urberoaga; bainuberoak

Thermopylae, arum, fpl. Termopilak, Etako mendiarte

Thesaurus, i, m. altxor; gordailu

Theseius, a, um, Teseo-; Teseus heros, Hipolito, Teseoren semea

Theseus, ei edo eos, f. Teseo, Atenaseko errege

Thesides, ae, m. Hipolito, Teseoren semea; pl. atenastarrak

Thesis, is edo eos, f. gai, hizpide, ebazkizun, galde, auzi, azalkizun

Thesmophoria, orum, npl. Tesmoforiak, Zeresen jaiak

Thespis, is, m. Tespis, tragedia grekoaren sortzaile

Thessali, orum, mpl. tesaliarrak

Thessalia, ae, f. Tesalia, Grezia iparraldeko lurraldea

Thessalicus, a, um, Tesaliako; tesaliar

Thessalis, idis, f. tesaliarsa

Thessalonica, ae, Tesalonika, Mazedoniako hiri

Thessalonice, es, f. Tesalonika

Thessalonicenses, ium, mpl. tesalonikarrak

Thessalus, a, um, Tesalia-, Tesaliako; iz. m. tesaliar; Akiles

Thetis, idis edo idos, Tetis, Akilesen ama

Thiasus, i, m. tiaso, Bakusen omenetako dantza

Tholus, i, m. tenplosabai, tenploustai

Thoracatus, a, um, korazadun, soinburdinadun
Thorax, acis, m. bular, papar; barneko, barreneko (jantzi); soinburdin
Thraca, ae, **Thrace**, es, f. Trazia, Grezia iparrean
Thraces, um, mpl. ik. Thrax; traziarrak
Thracia, ae, f. Trazia, Grezia iparrean
Thracius, a, um, Trazia-, Traziako
Thracus, a, um, Trazia-, Traziako
Thraecidicus, a, um, traziar-, traziaren (gladiatoreak); thraecidica (arma), gladiatoreen armak
Thraecius...ik. Thracius...
Thraeissa, ae, f. traziarsa
Thraex, ecis, m. Trazia; gladiatore (traziaren legez armatua)
Thrax, acis, m. Trazia; trziar
Threcidicus, a, um, traziar-, traziaren (gladiatoreak); threcidica (arma), gladiatoreen armak
Threicius, a, um, Trazia-, Traziako
Threissa, ae, f. traziarsa
Thressa, ae, f. traziarsa
Threx, ecis, m. galdiatore (traziaren legez armatua)
Thronus, i, m. goiaulki; erregeaulki
Thucydides, ae, m. Tuzidides, greziar historialari
Thunnus, i, m. atun
Thureus...ik. tur...
Thya, Thyia, ae, f. tuia, leher mota bat
Thyas, adis, f. bakanta
Thybris, is edo idis, Tibro, Erromako ibai; Tibro, ibaiaren jainkoa
Thyestes, ae, m. Tiestes, Pelopsen semea, Atreoren anaia
Thyias, adis, f. bakanta
 1. **Thymbra**, ae, f. azarri (landare)
 2. **Thymbra**, ae, f. Tinbra, Troadako hiri, Apoloren tenploarekin
Thymbraeus, a, um, Tinbra-, Tinbrako; iz. m. Apolo, Tinbrako jainkoa
Thymum, i, n. xarbot, tuma
Thymus, i, m. xarbot, tuma
Thynnus, i, m. atun
Thyrsus, i, m. zurtoin; tirso, Bakusen jaietako makila; argi, eragin (olerkiak)
Tiara, ae, f. **Tiaras**, ae, m. tiara, turrino (ekaldekoen txano)
Tiberinis, idis, f. Tibro-, Tibroko
 1. **Tiberinus**, a, um, Tibro-, Tibroko; Tiberina ostia, Ostiako kaia
 2. **Tiberinus**, i, m. Tibroa; Tibroko jainkoa
Tiberis, is edo idis, m. Tibroa, Erromako ibaia; Tibroko jainkoa
Tibi, tu dat.
Tibia, ae, f. bernazaki, bernezur, zangar; txistu, xirula; bihotzolerki
Tibiale, is, n. galtzerdi
Tibicen, inis, m. txistulari, xirulari
Tibicina, ae, f. (emakume) txistulari, xirulari
Tibicinium, ii, n. txistuketa, xiruketa
Tibris, is edo idis, m. Tibroa, Erromako ibaia; Tibroko jainkoa
Tigillum, i, n. gapiro
Tignarius, a, um, armazoi-, zureria-; tignarius faber, arotz, zurgin, maiasturu
Tignum, i, n. gapiro
Tignus, i, m. gapiro
Tigrinus, a, um, tantotua, jinetritua
 1. **Tigris**, is edo idis, f. m. katamotz
 2. **Tigris**, is edo idis, Tigroa, Asiako ibaia; Tigrisa, untzia
Tilia, ae, f. ezki
Timefactus, a, um, izutua, harritua
Timens, entis, timeo p.o.
Timendus, a, um, timeo aditz adj. izugarri, harritua
Timeo, es, ere, ui, tr. intr. beldurtu, izutu, beldur izan, zalantzatu, ezbaian egon; timere aliquem edo ab aliquo, norbaiten beldur izan; timere aliquo, norbaitentzat beldur izan; timebant ne circumvenirentur, inguratuak izanagatik beldur ziren; timebat exercitum objicere..., ...gudostea galzorian jartea beldur zegoen
Timide, adb. lotsorrez
Timiditas, atis, f. lotsa, uzkurtasun
Timidus, a, um, beldurkor, beldurti, lotsakor, lotsati
Timor, oris, m. beldur, izu; timor de te meus, zuregatik dutan beldurra; timorem alicui injicere, norbait beldurrarazi; beldurgarri, izugarri
Timui, timeo perf.
Tincta, orum, npl. oihal tindatuak

Tinctilis, e, tindatzeko
Tinctorius, a, um, tindatzeko
Tinctura, ae, f. tindu
 1. **Tinctus**, a, um, tingo pi.
 2. **Tinctus**, us, m. tindu
Tinea, ae, f. ezkabia, zeden, bipi
Tingo, Tinguo, is, ere, tinxi, tinctum, tr. urean sartu, busti, letatu; tingere ferrum aqua, burdina urean sartu; tindatu; tingere purpuram, gorriz tindatu, gorritu; abiarazi, argitu, irakatsi; tinctus litteris, ikasia, eskolatua
Tinimentum, i, n. dundurio, durdurio
Tinio, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. jo (soinu), hotsegin; belarrietara oihu egin
Tinnitus, us, m. metalezko hots egin, hots ozen; dundurio, durdurio; elestots, hitzots
Tinnulus, a, um, hots ozen, metalots, metalezko hots
Tinnunculus, i, m. zapelaitz, apobelatz
Tintinnabulum, i, n. txilin, txilintxa, kaskabilo
Tinus, i, f. ereinotz (landare)
Tixi, tingo perf.
Tiro, onis, m. gudulari berri; tiro exercitus, gudulari berriak; hasiberri, ikasberri; tirones gladiatores, gladiatore hasiberriak
Tirocinium, ii, n. arma ikaskuntza; tirocinium ponere, gudurako lehen urratsak; hasiera, hastapen
Tiruncula, ae, f. (emakume) ikasle, ikasberri
Tirunculus, i, m. gudulari berri; hasiberri, ikasberri
Tirynthius, a, um, Tirinto-, Tirintoko; Tirynthius (heros), Herkolo (Tirinton hazia)
Titan, anis, m. Titano, Titanoen aita; iguzkia
Titanes, um, mpl. Titanok, Titanoren eta Lurraren semeak
Titanius, a, um, Titano-; Titanoen-; iguzki-, iguzkiaren
Tithonia, ae, f. Egunsentia, Titonen emaztea
Tithonis, idis, f. Egunsentia, Titonen emaztea
Tithonos, Tithonus, i, m. Titon, Egunsentiaren senarra
Titientes, ik. Tatientes
Titillatio, onis, f. kilika, kilima
Titillatus us, m. kilika, kilima
Titilo, as, are, tr. kilikatu, kilimatu; lausengatu, losentxatu, goretsi; liluratu
Titubanter, adb. koloka, zalantzan, ezbai
Titubantia, ae, f. koloka, zalantza; ahots ikara
Titubatio, onis, f. ibilera koloka; titubatio linguae, moteltasun, ahots ikara; oztopo, ezbai, zalantza
Titubatus, a, um, koloka
Titubo, as, are, intr. kolokatu, kordokatu; zezeldu; titubanti pede, koloka, kordoka; zalantzatu, ezbai egon
Titulus, i, m.
Tocul(l)io, Tofaceus,
Tofinus,
Tofus,
Toga,
Togatarius,
 1. **Togatus**,
 2. **Togatus**,
Togula,
Tolerabilis,
Tolerabiliter,
Tolerandus,
Tolerans,
Toleranter,
Tolerantia,
Toleratio,
Tolero,
Tolleno,
 1. **Tollo**,
 2. **Tollo**,
Tolosa, Tolossa,
Tolosanus,
Tolosates,
Tolosensis,
Tolutarius equus,
Tolutilis,
Tolutim,
Tomacina,
Tomaclum, Tomaculum,
Tomentum, Tolutarius equus, m. zaldi trostari, trostakari

Tolutilis, e, trostari, trostakari
Tolutim, adb, trostaka
Tomacina, ae, f, ziztor, lukainka
Tomaclum, Tomaculum, i, n, ziztor, lukainka
Tomentum, i, n, muilazkar, perrestupe
Tomex, Tomix, icis, f, lizasoka, lizalokarri
Tomus, i, m, zati, atal
Tonans, antis, tono po, ostots, ortzantz egile
Tondeo, es, ere, totondi, tonsum, tr, moztu, ebaki, segatu; kimatu, xedarratu; alatu, bazkatu, larratu; irentsi, klikatu; baliatu, norbaiten bizkar bizi, norbait zurgatu
Tonitralis, e, ostots, ortzantz egile
Tonitrus, us, m, ostots, ortzantz, durunda; oinaztarri
Tonitruum, i, n, ostots, ortzantz, durunda; oinaztarri
Tono, as, are, ui, itum, intr, ostots, ortzantz egin; imperts.: tonat, ortzantz egiten du; tonuit, ortzantz egin zuen, suharki mintzatu; azkarki ozendu; tr, oihuz aipatu
Tonsa, ae, f, **Tonsae**, arum, fpl, arraun
Tonsilis, e, mozgarri, ebakagarri, kimagarri
Tonsillae, arum, fpl, gangaila, gangar
Tonsio, onis, f, ile mozketa
Tensor, oris, m, ilemozle; ileordegile
Tensorius, a, um, mozgailu
Tonstricula, ae, f, (emakume) ileordegile
Tonstrina, ae, f, ilemoztegi, bizartegi
Tonstrix, icis, f, (emakume) ileordegile
Tonsura, ae, f, ile mozketa; kimaketa; ebaketa (belarra)
Tonusus, a, um, tondeo pi.
Tonui, tono perf.
Tonus, i, m, doinu; nabardura (margoa)
Topazion, ii, n, topazarri
Topazos, Topazus, i, f, topazarri
Tophus, i, m, tufa, tufarri, arbel
Topia, orum, npl, hormamargoak, murrumargoak
Topiaria, ae, f, kimagintza
Topiarium, ii, n, loezaintza
Topiarius, i, m, loezain, baratzain
Topica, orum, npl, egiaurruntak
Topice, es, f, argudioketa
Toral, alis, edo **Torale**, is, n, ohestalki
Toraria, ae, f, gaixozain
Torcular, aris, n, dolare; ardolako
Torcularium, ii, n, dolare; ardolako
Torcularius, Torculus, a, um, dolare-
Torcolum, i, n, dolare; ardolako
Toreuma, atis, n, zizelan
Torrentum, i, n, soka, gindax; jaurtigailu; oinazegailu, oinaze, nahigabe, neke, herstura, larrialdi
Tormina, um, npl, sabelmin, zirin, kakeria
Torminosus, a, um, kakaontzi, kakati, zirindi
Torno, as, are, tr, estokatu, torneatu
Tornus, i, m, estoka, tornu
Torusus, a, um, gihartsu, aragitsu; lodi, gotor, indartsu
Torpedo, inis, f, kankaitasun, baldartasun, trakestasun; marmoka (arrain)
Torpeo, es, ere, intr, gelditua, gogortua, elbarritua izan; astiro, astikor, geldi izan; balditua, zoratua izan
Torpesco, is, ere, pui, intr, gogortu, gelditu, ahuldu, urduritu; histu
Torpidus, a, um, gogortua, zurrundua
Torpor, oris, m, gogordura, gogortasun, nagitasun, sortasun, gelditasun
Torpui, torpesco perf.
Torquatus, a, um, lepokodun, idunekodun; Torkuato, izengoitia
Torqueo, es, ere, torsi, tortum, tr, bihurtu, bihurritu, okertu; torquere ora, imentzio, ihakin egin; itzularazi, birarazi; itzulikatu, anbilkatu; airatu (hautsa); arteztu, zuzendu; saihestu, baztertu; aurtiki, airean itzulikatu; torquere jaculum, azkona aurtiki; oinazetu; aztertu, ikertu; torquere vitam alicujus, norbaiten bizitza aztertu; nahigabetu, atsekabetu
Torques, is, f, m, lepoko, iduneko
Torrefacio, is, ere, feci, factum, tr, kiskailtu, kiskali
1. **Torreens**, entis, torreo po, kiskalgarri; bero, galda, gori; azkar; mutiri, odolbero
2. **Torreens**, entis, m, turrusta, uholde; oparotasun,
Torro, es, ere, torrui, tostum, tr, lehortu, erre, kiskaldu; zimeldu, beltzatu (hotzak); jan, erre (sukarrak); sustatu (irrikak)
Torresco, is, ere, intr, erratzen hasi

Torridus, a, um, lehor, agor; errean, kiskalia; belztua (iguzkia, hotza); bero, kiskalgarri

Torris, is, m. ilinti

Torruí, torreo perf.

Torsi, torqueo perf.

Torte, adb. saiheska, zeharka

Tortilis, e, bira egina, inguratua, bihurdikatu, biribilkatu

1. **Tortor**, aris, ari, dep. intr. ezinbestean izan, min gogor izan
2. **Tortor**, oris, m. urkari, zigorkari

Tortuosus, a, um, oker, makur, bihurri; azpikari, maltzur; oinazagarri

1. **Tortus**, a, um, torqueo pi.
2. **Tortus**, us, m. bihurketa, makurketa; suge biribilketa; kiribil

Torus, i, m. lasto ohe; koltxoi; hilohe; mahaohe, ezkontohe, gihar lodi; pl. adore (hizlari)

Torva, Torvum, adb. saiheska, zeharka, so beltzaz, begi zeharrez

Torve, adb. saiheska, zeharka, so beltzaz, begi zeharrez

Torvitas, atis, f. begi zehar, begi ohil; zorroztasun

Torvus, a, um, begi zehar, begi beltz, begi ohil

Tostus, a, um, torreo pi.

Tot, deklanezin. honenbeste, horrenbeste, hainbeste; tot...quot, hanbat...honenbeste...

Toti, totus dat. s. mfn; totus nom. eta bok. mpl

Totidem, deklinaezin.honenbestetan, horrenbestetan, hainbestetan

Totiens, Toties, adb. honenbeste aldziz, horrenbeste aldziz, hainbeste aldziz; toties...quoties, aldi guztiz, aldi oroz, ahal bezainbeste askotan

Totius, totus gen. s.

Totondi, tondeo perf.

Totum, i, n. guzu, guzi, dena, oro; beharrezko; garrantzizko; totum in eo est, ut..., baitezpadakoa da...; in toto, orokorki

Totus, a, um, oso, guzu; tota nocte, gau osoaz

Toxicum, i, n. eden, pozo

Trabalis, e, gapirio-; lodi

Trabea, ae, f. trabea, jantzi zuri, marra gorridun (errege, kontsul...); kontsulego; zalduneria

Trabeatus, a, um, trabeadun; trabeata, ae, f. (fabula), komeria (zaldunak ditu antzezlagunak)

Trabecula, ae, f. gapiriotxo

Trabs, abis, f. gapirio; zuhaitz gora; untzi; teilitua, hegatza, etxe

Tractabilis, e, ukigarri, ukitugarri; higigarri, baliagarrir; malgu; adeitsu, gogaldi oneko

Tractatio, onis, f. ukipen, eraketa, erabilpen, ikasketa; tractatio artis oratoriae, hitzaldi ikaskuntza; harrera, jardun, jokaera, egitate; idazkeria; esanahi, adiera

Tractator, oris, m. igurtzaile

Tractatrix, icis, f. (emakume) igurtzaile

Tractatus, us, m. jarduera, jokaera, jokabide, erabilpen, ikaskuntza; idazki, liburu; harrera, ihardupide

Tractim, adb. astiro, geldiro

Tractio, onis, f. eratorpen

Tracto, as, are, tr. gogorki kendu, atera; ukikatu, erabili; eratu, tankeratu; zuzendu, kudeatu; tractare lanam, ilea txarrantxatu, irun; tractare pecuniam publicam, herri dirua kudeatu; tractare personam, antzezkide izan; ongi etorri egin, batzarri egin; landu, argudiatu, mintzatu, hitzegin; harremanak izan, jardun; tractare condiciones de redimendis captivis, askapen sariaz hitzartu; gogoetatu, gogartu, hausnartu

1. **Tractus**, a, um, traho pi.
2. **Tractus**, us, m. ekarketa, erakarketa; ibilketa, ibilera; isurketa, jariapen, tankera, lasterka; edakera, arnasketa; txarrantxaketa, irute; luzapen; saihesketa, bazterketa; eremu, bazter, lurralte, herri, herrialde, toki, gune

Tradidi, trado perf.

Traditio, onis, f. emate, ekarpeta, ekarketa; ahojakintza, kontaera, ipuin; irakaskuntza, ikasgaiak

Traditor, oris, m. saltzaile, hijale

Traditus, a, um, trado pi.

Trado, Transdo, is, ere, didi, ditum, tr. eman, ekarri, -n eskuetan eazarri, utzi; tradere obsides, gizonak bahi eman; tradere se studio, ikasten ari izan; saldu; eskaini, aholkatu; kontatu, iragan; ordeinu utzi; tradere aliiquid memoriae, ondokoer zerbaite utzi; irakatsi

Traduco, is, ere, duxi, ductum, tr. iraganarazi, eraman, erakarri, garraiatu; transduci jubet ad se impedimenta, hatuak eratorri zituen; traducere copias flumen, gudutaldei ibaia iraganazi zuen; irabazi, aldarazi, bildu; traducere aliquem ad sententiam suam, norbait bere ikuspegira bildu; -ra itzuli, bihurtu, aldatu; agertu, azaldu, adierazi; traducere aliquem per ora hominum, norbaitz gaitz erran, norbait gutietsi; iragan (denbora), bizi

Traductio, onis, f. itzulpen, aldaketa; aldi; metafora, aldakuntza; metonimia, izenorde

Traductor, oris, m. bilakatzale, aldatzaile

Traductus, a, um, traduco pi.

Traduxi, traduko perf.

Tragice, adb. lazki, garrazki

Tragicomoedia, ae, f. tragicomedia, parnegar antzerki

1. **Tragicus**, a, um, tragediako; izugarri, lazgarri, negargarri; harro, harrotsu (idazkera)
2. **Tragicus**, i, m, olerkari tragiko, antzezlarri tragiko

Tragoedia, ae, f. tragedia, izuantzerki; izuantzerti; idazkera apain; sentipen harroak, bihotzukigarriak

Tragoedus, i, m. olekari tragiko; antzezleri tragiko

Tragula, ae, f. azkon, urpekarrakailu; iruzur, jukutria

Trahax, acis, koi, arrapakari

Trahea, ae, f. are, lander

Traho, is, ere, traxi, tractum, tr. eraman, arrastaka eraman, herrestaka eraman, garraiatu, erakarri, eratorri; trahere aliquem crinibus, norbait iletatik arrastaka eraman; magnes ferrum ad se trahit, imanak burdina beregana erakarten du; bildu, irabazi, bereganatu; biluzi, kendu, lapurtu; trahere socios, aliatuak lapurtu; zotz egin; jalgi, erauzi, xurgatu, idoki; trahere aquam ex putoeo, putzutik ura atera; trahere originem de, -tik sortua izan, -n ondoko izan; edan, hurrupatu; hats hartu; bildu (gaijotasuna); bilakatu; trahere pocula, edontzi bat edan; trahere nigrum colorem, beltz bilakatu; eman, leporatu, -n gain eman; trahere decus ad consulem, kontsulari ospea eman; luzatu, zabaldu; irun; trahere lanam, ilea irun; luzatu (aldia), berandu, iraunaraizi; iraun; trahere pugnam, borroka iraunaraizi; txikitu, uzkurtu, estutu, hersitu; iragan (denbora); trahere noctem sermonibus, gaua elkarriketetan iragan; nahasi, inarrosi (gogoa), zalantzan jarri; trahi ad diversas curas, ezjakin zer egin

Trajeci, trajicio perf.

Trajectio, onis, f. ibilaldi, iraganaldi; itzulinguru (izar); hitziraulpen; bizi (idazkera); hiperbola

1. **Trajectus**, a, um, trajicio pi.
2. **Trajectus**, us, m. ibilaldi, iraganaldi, ibilarre, bideketa

Trajicio, is, ere, jeci, jectum, tr. -rantz aurtiki; trajicere murum jaculis, azkonak hormaren haraindirantz aurtiki; eraman, iraganarazi, garraiatu; trajicere milites Rhenum, gudularie Renoa iraganarazi; trajicere culpam in alium, hobena bestearen bizkar ezarri; iragan, traukatu; trajicere flumen vado, oinez ibaia iragan; zulatu, moztu, sartu; trajicere se gladio, beregan ezpata sartu; trajicere medium aciem, (etsaien) erditara sartu; untziz ibili, itsasoz ibili

Trama, ae, f. bilbe; amaraun; ezerezkeria, ezdeuskeria, huskeria

Trames, itis, m. laburbide, bideska, bidezidor; bide

Tranato, as, are, avi, tr. igerika iragan

Trano, as, are, tr. intr. igerika iragan; trano ad... -rantz igerika jo; iragan, igaro

Tranquille, adb. lasai, gozaro, gozoki, bakean

Tranquillitas, atis, f. barealdi, baretasun; bake, lasaitasun, gelditasun, antsigabe, jabaldura

Tranquillo, as, are, tr. baretu; eztitu, jabaldu, lasaitu, otzandu, ematu

Tranquillum, i, n. barealdi, baretasun; bake, lasaitasun, gelditasun, antsigabe, jabaldura

Tranquillus, a, um, bare, eztu; lasai, lasaigarri, geldi, jabal

Trans, aurretitz (akus.). osteko, harako, handiko, haraindiko, zehar

Transabeo, is, ire, ivi edo ii, tr. intr. aurrerantz joan, aurreratu; zulatu

Transactor, oris, m. ararteko

Transactus, a, um, transigo pi.

Transadigo, is, ere, egi, actum, tr. sartu, zulatu, sastatu

Transalpinus, a, um, Alpes handiko, haraindiko

Transcendo, is, ere, cendi, censem, tr. intr. igan, igo, gainezkatu, gainditu; transcendere in hostium naves, etsaien untzietara igan; transcendere Caucasum, Kaukasoa iragan, traukatu; (legea) hautsi, urratu

Transcido, is, ere, cidi, cisum, tr. lardaskatu, larrutu, astindu, zafratu

Transcribo, is, ere, scripsi, scriptum, tr. birridatzi, idatzaldatu; lerroan ezarri; eskuz aldatu, jabe aldatu; saldu, utzi

Transcriptus, a, um, transcribo pi.

Transcurro, is, ere, curri edo cucurri, cursum, tr. intr. lasterka ibili, lasterkatu, han hor lasterka ibili; aldatu; lasterka iragan; azalez ukitu (gaia); gainetik irakurri

Trancursus, us, m. igaroaldi azkar; hitzaldi labur

Transditus...ik. trad...

Transegí, transigo perf.

Transenna, ae, f. soka, sare, lakio, segada; leihor burdin sare; per transennam, larrian, larriki

Transeo, is, ire, ii edo ivi, itum, tr. intr. igaran, igaro; transire in Galliam, Galiara igaro; aldatu, alde jarri, etsaiarengana jo; transire in sententiam alicujus, norbaiten iritziaaren alde jarri; bestelakotu, bilakatu, itxuraldatu; transiit in saxum, harkaitz bilakatu zen; ganditu, -rantz joan; transire Sequanam, Sekuana iragan; transire modum, neurria ganditu; transire per corpora hostium, etsaien gorputzen gainetik igaro; isildu, sahestu, bazter utzi; gainetik irakurri; azalez ukitu (gaia)

Transfero, fers, ferre, tuli, latum, tr. eraman, lekuz aldatu (zuhaitza), garraiatu; jarri (kolonoak); transferre bellum in Africam, Afrikara gerra ekarri; gain ezarri, bizkar ezarri; transferre culpam in; -n bizkar hobena ezarri; luzatu, epetu, berandu; aldatu, itxuraldatu; itzuli (mintzaera); birridatzi

Transfigo, is, ere, fixi, fixum, tr. zulatu

Transfiguratio, onis, f. antzaldaketa, eraldakuntza

Transfiguro, as, are, tr. aldatu, antzaldatu

Transfixi, transfigo perf.

Transfixus, a, um, transfigo pi.

Transfluo, is, ere, fluxi, intr. kanpora jario, isuri

Transfodio, is, ere, fodi, fossum, tr. zulatu, sastatu

Transformis, e, eraldakor

Transformo, as, are, tr. aldatu, antzaldatu, eraldatu

Transforo, as, are, tr. zulatu, sastatu

Transfossus, a, um, transfodio pi.

Transfreto, as, are, intr. itsasoz ibili
Transfudi, transfundo perf.
Transfuga, ae, f. iheslari, ihesgile
Transfugio, is, ere, fugi, intr. ihes egin, urrundu, utzi, etsaiengana bildu
Transfugium, ii, n. ihes, ihesaldi; etsaiengana bilketa
Transfulgeo, es, ere, intr. zehar distiratu, -tik distiratu
Transfundo, is, ere, fudi, fusum, tr. ontziz aldatu, zurrustatu; partaide egin, eman, helarazi
Transfusio, onis, f. ontziz aldaketa; (enda, aria) nahasketa
Transfusus, a, um, transfundo pi.
Transgero, is, ere, tr. garraiatu, eraman
Transgredior, eris, i, gressus sum, dep. iragan, traukatu; transgredi Rhenum, Erreoa igaro; joan, alde jarri; transgredi in Graeciam, Greziara jo, joan; transgredi ad Pompeium, Ponpeioren alde jarri; gainditu, gainezka egin, neurria hautsi
Transgressio, onis, f. iraganaldi, igaropen; igaroaldi (hitzaldi)
1. **Transgressus**, a, um, transgredior pi.
2. **Transgressus**, us, m. iraganaldi
Transiens, euntis, transeo po.
Transigo, is, ere, egi, actum, tr. intr. zulatu, sastatu; transegit se gladio, ezpataz bere burua sastatu zuen; amaitu, bukatu, urendu; antolatu, elkar aditu
Transii, transeo perf.
Transilio, is, ire, ivi edo ii edo ui, tr. intr. jauzi, iragan, igaro; isildu, ezaipatu; gainditu, urrunegi izan, neurria hautsi
Transitio, onis, iraganaldi, igaropen; ihesketa; gizarte mailaz aldaketa; transitio a plebe, handimandi aldaketa; kutsapen; igaroaldi (hitzaldi)
1. **Transitus**, a, um, transeo pi. iragan
2. **Transitus**, us, m. iraganaldi, igaroaldi; igaropide, iragangia; aldaketa; uzketa, ihesketa; nabardura, nahasdura (margoak); aldakera, aldakuntza; igaroaldi (hitzaldi)
Transivi, transeo perf.
Transjicio... ik. trajicio...
Translaticius, a, um, ohiko, ohiturako; metaforazko, ikurraldazko
Translatio, onis, f. garraio, aldaketa, aldakuntza; tokiz aldaketa (zuhaitza); jarpen (kolonoak); salaketa; itzulpen; metaforo, ikurraldalda
Translatitius, a, um, ohiko, ohiturako; metaforazko, ikurraldazko
Translativus, a, um, (eskumen) aldatzeko
Translator, oris, m. aldatzaire (beretzat)
1. **Translatus**, a, um, transfero pi.
2. **Translatus**, us, m. ibilketa
Translego, is, ere, legi, lectum, tr. azkar, laster irakurri
Transluceo, es, ere, intr. -tik distiratu; garden, zeargin izan
Translucidus, a, um, argal, garden; bilatua, apain (hizkera)
Transmarinus, a, um, itsasoz haindiko
Transmeo, as, are, tr. intr. igaro, iragan
Transmigro, as, are, intr. herriz aldatu, atzerriratu; tokiz aldatu
Transmineo, es, ere intr. mutur izan
Transmisi, transmitto perf.
Transmissio, onis, f. ibilaldi, iraganaldi
1. **Transmissus**, a, um, transmitto pi.
2. **Transmissus**, us, m. iraganaldi
Transmitto, is, ere, misi, missum, tr. bidali, igorri, aldatu, ekarri, eraman; transmittere bellum in Africam, Afrikara gerra ekarri; iragaitera utzi; transmittere copias per fines suos, gudulostea bere herritik iragaitera utzi; iragan, igaro; transmittere flumen ponte, zubitik ibaia igaro; eman, utzi, ordeinuz eman; isildu, ezaipatu, gutxietsi; iragan (denbora), transmittere vitam, bere bizitzta iragan; intr. itsasoz joan, lehorreratu
Transmontanus, a, um, mendi haindiko; izmpl. mendi haindikoak
Transmotus, a, um, transmoveo pi.
Transmoveo, es, ere, movi, motum, tr. garraiatu, eraman
Transmutatio, onis, f. aldaketa, bihurketa (hizkiak)
Transmuto, as, are, tr. aldatu, tokiz aldatu
Transnato. ik. tranato
Transno. ik. trano
Transpadanus, a, um, Po ibaiaren haindiko; iz. mpl. Po ibaiaren haindikoak
Transpectus, us, m. zehar ikuspegi
Transpicio, is, ere, tr. zehar ikusi
Transpono, is, ere, posui, positum, tr. aldatu; tokiz aldatu, birraldatu
Transportatio, onis, f. herriz aldaketa, atzerraldi
Transporto, as, are, tr. garraiatu, eraman, iraganarazi; transportare milites Rhodanum, Errodanoa gudulariei iraganarazi; atzerritu
Transpositus, a, um, transpono pi.
Transrhenanus, a, um, Errenoko haindiko; iz. mpl. Errenoko haindikoak

Transsc... ik. transc...

Transsilio... ik. transi...

Transtiberinus, a, um, Tibroko haindiko; iz. mpl. Tibroko haindikoak

Transtrum, i, n. gapiro; untzi zubi; pl. arraunlari aulkia

Transtuli, transfero perf.

Transulto, as, are, intr. jauzi (zaldi batetik bestera)

Transvectio, onis, f. garraio; iraganaldi; erakusketa, erronka, lerroka (gudutalde)

Transvectus, a, um, transveho pi.

Transveho, is, ere, veki, vectum, tr. beste tokiratu, aldaratu, tokiz aldatu (gudutalde, hatu...); omenez eraman; iragan, igaro;; garraiatu; herriaren aurrera ekarrarazi, zaldiz lerroan ibili; iragan (denbora)

Transverbero, as, are, tr. joz zulatu

Transversa, npl. adb. gisa. alboka, saheska, zeharka

Transversarius, a, um, zehar-, zeharreko, zeharkako

Transversum, i, n. zeharkadura, makurdura; zeharbide

Transversus, a, um, transerto pi.; adj. zehar, zeharreko, saihets-, saihetseko; labur (bide); transversos hostes invadere, etsaiak saihetsetik jo; transversi oculi, begi zeharrak, betokerrak; ex transverso, per transversum, zeharka, saheska; galkor; gaizkiratua, okerrera bultzatua; aurkako, etsai; ex transverso, batbatean, ezustean

Transerto, is, ere, verti, versum, tr. aldatu

Transvolito, as, are, tr. intr. hegan egin, hegaldatu; ezohartu; saihets utzi, jaramonik ez egin

Transvolo, as, are, tr. intr. hegan egin, hegaldatu; ezohartu; saihets utzi, jaramonik ez egin

Trapetes, um, mpl. oliba errota, dolare

Trapetum, i, n. eta **Trapetus**, , m. oliba errota, dolare

Trapezus, unitis, f. Trapezonto, Pontoko hiri

1. **Trasimenus**, a, um, Trasimeneko
2. **Trasimenus**, i, m. Trasimeno aintzira

Trasumen(n)us, i, m. Trasimeno aintzira

Travectio... ik. trans...

Traxe = traho > traxisse

Trebia, ae, m. Trebia, Galia honaindiko ibaia

Treceni, ae, a, hiruehun betan, hiruehun bana; hiruehun

Trecentesimus, a, um, hiruehungarren

Trecenti, ae, a, hiruehun

Trecentiens, **Trecenties**, adb. hiruehun aldiz, hiruehun bider

Tredecim, deklinaezin, hiruehun

Tremebundus, a, um, ikara, daldara; ikarati, dardarati, izutura

Tremefacio, is, ere, feci, factum, tr. dardarazi, ikararazi, iztu

Tremefactus, a, um, tremefacio pi. dardaratura, inarrosia, kordokatua, izutura

Tremendus, a, um, tremo aditz adj. izugarri, harrigarri, beldurgarri

Tremisco, is, ere, intr. dardaratu, ikaratu, iztu, beldurtu; tr. beldur izan

Tremo, is, ere, ui, intr. ikaratu, dardaratu, higitu, astindu, iztu; tr. beldur izan, lotsa izan

Tremor, oris, m. dardara, ikara, inarrosaldi; tremor terrae, lur ikara; hotzikara, izudura

Tremule, **Tremulum**, adb. ikaraz, dardar, dardaraz

Tremulus, a, um, ikara, ikarati, dardarati, kordoka, botzikara; dardaragarri, ikaragarri, izugarri

Trepidanter, adb. dardaraz, ikaraz, beldurrez

Trepidatio, onis, f. dardara, ikara; nahasdura, nahasaldi; ezinegon, larritasun, inarrosaldi, beldur, izudura

Trepide, adb. nahasmahas, tarrapatan, tarrapataka, itsumustuan; ikaraz, dardaraz

Trepido, as, are, intr. ikaratu, dardaratu, kezkatu, larritu; lastertu, lehiatu; nahasi, beldurtu, iztu; tr. beldur izan, lotsa izan

Trepidus, a, um, ezinegon, erabilia; lehiati; nahasi, asaldatu, urduri, grinatsu; beldurgarri, kezkagarri, asaldagarri, grinagarri

Tres, tria, hiru; kopuru txiki

Tresviri, triumvirorum edo triumvirum, mpl. triumbiroak

Triangulum, i, n. hiruzoko

Triangulus, a, um, hiruzokodun, hiruzokoko

Triarii, orum, mpl. triarioak, gudulari gehituak, hirugarren gudulerroan zaudenak

Tribuarius, a, um, leinuko, gizeliko

Tribulis, is, leinu bereko; xume, behartsu

Tribulo, as, are, tr. (alea, bihia) jo, aletu, bihitu

Tribulum, i, n. ale joteko, bihi joteko

Tribulus, i, m. nahar, lahar, napar

Tribunal, alis, n. auzitegi, epaitegi; sedere in tribunali, auziepaile izan; pro tribunali, auzitegian; pretororen aulkia antzokian

Tribunatus, us, m. tribunogoa

1. **Tribunicius**, a, um, tribunogoa-, tribunogoako; tribunicia potestas, tribuno aginte
2. **Tribunicius**, ii, tribuno ohi

Tribunitius... ik. tribunicius 1. eta 2.

Tribunus, i, m. tribuno; tribunus aerarius, ogasun tribuno; tribunus plebi, jende xumearen tribuno; tribunus militaris edo militum, guda tribuno; tribunus legionis, legioi buru; tribunus cohortis, bostehun gudulari buru

Tribuo, is, ere, ui, utum, tr. izendatu, eman; zatitu, banatu; tribuere alicui praemia, norbaiti saria eman; goretsi, handietsi, jaramon egin; tribuere alicujus virtuti, norbaiten merezimenduei adei egin; -n gain ezarri, -n bizkar ezarri, tribuere cladem culpae ducis, gudu galtzea agintariaren bizkar ezarri

1. **Tribus**, tres dat. eta abl.
2. **Tribus**, us, f. leinu, gizeli; tribus vocare, leinuak bildu; tribus describere, leinuen bozketak zenbatu; tribus renunciare, leinuen hautuak oihustatu; gizarte, lagunarte

Tributarius, a, um, zerga-; zergako; zergapeko

Tributim, adb. leinuka

Tributio, onis, f. zatiketa, banaketa

Tributum, i, n. zerga; tributum imponere, zerga ezarri; tributum dimittere, zerga kendu; tributum tolerare, zergapetu

1. **Tributus**, a, um, tribuo pi.
2. **Tributus**, a, um, leinuko; leinuka; tributa comitia, batzarreak leinuka

Tricae, arum, fpl. ezdeuskeriak, ezerezkeriak, huskeriak; aitzikiak, oztopoak, eragozpenak

Tricenarius, a, um, hogeita hamarreko

Triceni, ae, a, hogeita hamar betan, hogeita hamar bana; hogeita hamar

Tricentesimus... ik. trec...

Triceps, cipitis, hiru buruko, hiru burudun; hirukoitz

Tricesimus, a, um, hogeita hamargarren, hogeita hamarren

Trichila, ae, f. sehaska, ohako; zuhaizti; txosna, itzalpe

Triciens, **Tricies**, adb. hogeita hamar aldiz, hogeita hamar bider; sestertium tricies (centena milia), hiru milioi sesterzio

Tricliniaris, hiru mahaiohe-, hiru mahaioheko; iz. npl. mahaiohe estalki; hiruohiko jantoki

Triclinarius, a, um, jantoki-, jantokiko; mahaiohe-, mahaioheko

Triclinium, ii, n. hiru tokiko mahaiohe; hiru mahaiohe; triclinium sternere, mahaia ezarri

Trico, onis, m. ordaintzaile gaxto, zimardikari

Tricor, aris, ari, dep. intr. itzilikatu, zirimolatu; zimardikatu

Tricornis, e, hiru adarreko, hiru adardun

Tricorpor, oris, hiru gorputzeko, hiru gorpuzdun

Tricuspis, idis, hiru ziztako, hiru hortzeko

Tridens, entis, hiru ziztako, hiru hortzeko; iz. m. hiru kako, hiru hortzeko (Neptunoren errege makila); arpoi

Tridentifer, **Tridentiger**, era, erum, hiru hortzeko ekarle

Triduum, i, n. hiru egun arte, hiru egun

Triennia, ium, npl. hiru urteroko Bakusen jaiak

Triennium, ii, n. hiru urte arte, hiru urte

Triens, entis, m. heren, hirugarren; herens ex triente, heren baten ondoko

Trientalis, e, oineko hereneko (lau ontza)

Trierarchus, i, m. trierarko, hiru arraun mailako untziaren agintari

Trieris, (navis), is, f. hiru arraun mailako untzia

Trietericus, a, um, hiru urtetariko, hiru urteroko; triderica edo triderica orgia edo sacra, asekariak, hiru urteroko Bakusen jaiak

Trieteris, idis, f. hiru urte; pl. asekariak, hiru urteroko Bakusen jaiak

Tritariam, adb. hiru aldez, hiru zatiz

Trifaux, faucis, hiru eztarritiko

Trifer, fera, ferum, urtean hirutan fruitu ekarle

Trifidus, a, um, hiru zatiko, hiru muturdun

Trifolium, ii, n. iruzta

Triformis, e, hiru erako, hiru gorputzeko, hirukoitz

Trifur, uris, m. lapur okitu

Trifurcifer, eri, m. lapur okitu, gaiztagin, gazkile

Trifurcus, a, um, hiru muturreko

Trigeminus, a, um, iruki, hirugarren sortua; trigemini fratres, irukiak; hiru erako, hiru eradun; hirukoitz

Trigemmis, e, hiru begidun (landare), hiru ernamuineko

Trigesimus, a, um, hogeita hamargarren, hogeita hamarren

Triginta, deklinezin. hogeita hamar

Trigon, onis, m. hiruzokoko pilotu joko; joko horretako pilotu

Trilibris, e, hiru liberako haztadun

Trilinguis, e, hiru hizkeradun, elehirudun

Triliix, icis, hiru oihaleko

Trimatus, a, um, hiru urteko

Trimestris, e, hiru hilebeteroko; iz. npl. hiru hilabeteko haziak

Trimodia, ae, f. eta **Trimodium**, ii, n. hiru gaitzeruko neurri

Trimulus, a, um, hiru urteko, hiru urtedun

Trimus, a, um, hiru urteko, hiru urtedun

Trinacria, ae, f. Trinakria (Siziliako uharte hiru muturrekoa)

Trinacris, idis, f. Siziliako, siziliarsa; Trinacris edo Trinacris insula, Sizilia

Trini, ae, a, hirunako, hirukoitz
Trinoctium, ii, n. hiru gaueroko
Trinodis, e, hiru koropilodun, hiru koropiloko
Trinummus, i, m. gizon hiru urrezkoduna (Plautoren komedia)
Trinundinum, i, n. Erroman, hiru merkaturen arteko hogeita zazpi egunak
Triobulus, i, m. hiru oboloko diru
Triones, um, mpl. uztarriko idiak; Sei Izarrak; Zazpi Izarrak
Triparcus, a, um, zeken, zikoitz
Tripartito, adb. hiru zatitan
Tripartitus, a, um, hiru zatiko, hiru zatidun
Tripatinum, i, n. hiru janariko otoruntz
Tripectorus, a, um, hiru bularreko, hiru bulardun
Tripedalis, e, eta **Tripedaneus**, a, um, hiru oineko neurridun
Tripertito... ik. tripar...
Tripes, edis, hiru oineko, hiru oindun
 1. **Triplex**, plicis, hirukoitz; triplex acies, hiru taldeko gudostea; triplices deae, hiru Parkak
 2. **Triplex**, icis, n. hirukoitza
Triplices, um, mpl. hiru orriko oholak
Triplico, as, are, tr. hirukoitzu
Triplus, a, um, hirukoitz
Triposes, um, ik. tripus
Triudio, as, are, intr. dantzatu, dantzan ari, jauzi, lurra jo
Triodium, ii, n. dantza sakratua; dantza; auguro aldeko, oilaskoek bihiak erortera uzten zituzten arabera
Tripus, podis, m. hiru zangoko; Delfon, Pitaren hiru zangokoa; Delfoko orakulua; orakulua (orokorki)
Triquetra, ae, eta **Triquetrum**, i, n. hiru zokoko, hiru zokodun
Triquetrus, a, um, hiru zokoko, hiru zokodun
 1. **Triremis**, e, hiru arraun mailadun
 2. **Triremis**, is, f. hiru arraun mailako untzi
Triste, adb. hiski; gogorki, nekez
Tristiculus, a, um, ilunsha, goibeltxo
Tristificus, a, um, hisgarri, ilungarri
Tristis, e, hits, ilun, goibel; zorrotz, garratz, atsekabe, mutiri; zorigaiztoko, galgarri, kaltekor, lazgarri, zemaigarri; tristia, zorigaitz; itsusi
Tristitia, ae; **Tristities**, ei, f. ilundura, atsekabe, gaitz, min, oinaze; goibeltasun, zorroztasun, garraztasun
Trisulcus, a, um, hiru muturreko, hiru muturdun
Triticeus, a, um, gari-, garizko
Triticum, i, n. gari
Triton, onis, m. Triton, itsas Jainko; Tritonak, itsas bidutziak
Tritonia, ae, f. Minerbaren izengoitia; Minerba
Tritoniacus, a, um, Minerba-
Tritonis, idis edo idos, f. Minerba-; Minerba; olibondo
Tritonius, a, um, Minerba-; Tritonia Pallas edo virgo, Minerba
Tritor, oris, m. apurtzaile, irintzaile (margoak); tritor stimulorum, lapur okitu
Tritura, ae, f. ogijoaldi, ogijotze; uzta; marruskaldi
 1. **Tritus**, a, um, tero pi.
 2. **Tritus**, us, m. igurtzi, marruskaldi; a purketa; higadura
Triumphalis, e, garai-; triumphalis vir, garaile ospetu; izmpl. garai apaingarriak; garaile ikurrak
Triumphatus, a, um, triumpho pi. garaitua; garaile sartua; menderatua; etsaiari hartua
Triumpho, as, are, intr. garaitu; omen handia izan; triumphare de Poenis, Kartagoarrak garaitu; bozkariatu, alaitu; nagusitu, menderatu, azpiratu, oinperatu; triumphari, garaitzailearen gurdiajarraitzu
Triumphus, i, m. garai jaia; garai oste; triumphus Boiorum, boiarren aurkako garaipen; garaipen, garaitza
Triumvir, ri, gen. pl. orum edo um, m. triunbir, hiruko; hirukonde kide
Triumviralis, e, triunbir-, hiruko-
Triumviratus, us, m. hirukonde
Trivi, tero perf.
Trivia, ae, f. Diana edo Hekates, bidarteko Jainkosa
Trivialis, e, arrunt, oies, baldres, trauskil
Trivium, ii, n. bidarte, bidegurutze; enparantza; karrika
 1. **Troas**, Tros akus. pl.
 2. **Troas**, adis edo ados, f. troiarsa, Troiako; Troialdea
Trochaeus, i, m. trokeo, bertsutan luze bat eta labur bat
Trochilus, i, m. txepetx, txori errege, sorgin txori
Trochlaea, ae, f. txirrita, txirritol
Troes, um, Tros pl.
Trogloodytae, arum, mpl. trogloditarrak, Etiopiako biztanleak, haitzulotan bizi
Troicus, a, um, Troia-, Troiako; iz. mpl. troiarak

Troja, ae, f. Troia, Frigiako hiria
Trojanus, a, um, troiar, Troiako; iz. mpl. troiarrak
Trojugena, ae, adj. eta izen. Troian jaioa, troiar; (eta ere) erromatar
Tropaeum, i, n. garai ikur; garaipen, garaitza; oroitarri, oroigarri
Tropus, i, m. hitzordain
Tros, ois, m. troiar; pl. troiarrak
Trossulus, i, m. jauntxo; txairo, pinpirin
Trucidatio, onis, f. sakaila, sarraski
Trucido, as, are, tr. hil, lepoa moztu, sarraskitu; lehertu
Tructus, i, m. amuarrain
Truculentia, ae, f. gogorkeria, bihozgabekeria; gogortasun, gogordura (aroa)
Truculentius, adb. konp. basakiago, gogorkiago, lazkiago
Truculentus, a, um, gogor, bihozgogor, bihozgabe, abre, basa, errukigabe
Trudis, is, f. pertika; haga kakodun
Trudo, is, ere, usi, usum, tr. bulkatu; ohildu, uxatu, kanporatu; trudere foras, kanporatu; sorrarazi (landare); ekoiztu, eman, ekarri (landare)
Trulla, ae, f. bitsadera; pitxer, txarro; pisontzi, ohapeko
Trulleum, i, n. eta **Trulleus**, i, m. ontzi
Trunco, as, are, tr. moztu, ebaki; burua moztu, tinikatu (zuhaitz)
1. **Truncus**, a, um, moztua, ebakia, motz, kendua; ezoso, erdioso, akastun
2. **Truncus**, i, m. enbor, adar lodi; soin burugabe; soin, soin motz; urdzapi; zurabe; ergel, zozo
Trusi, trudo perf.
Trusus, a, um, trudo pi.
Trutina, ae, f. pisu, aztaga; iritzi
Trux, ucis, basa, basati, gogor, oies, mutiri
Tu, tui, tibi, te, hi; hizki betagarri: ecce tibi..., hona non...
Tua, orum, n.pl. hire ontasunak; tuus f. s. eta n. pl.
Tuba, ae, f. turut handi
1. **Tuber**, eris, n. handitu, hantura, punpuilo, konkor, kozkor; adarbegi; boil, grisola
2. **Tuber**, eris, f. azpiltze, maspilondo; m. azpil, maspil
Tuberculum, i, n. burno, pikor (landare); kozkortxo, punpilotxo, hanturatxo; mutur
Tuberosus, a, um, muturdun
Tubicen, inis, m. tutulari
Tubula, ae, f. tututxo
Tubulatus, a, um, sakon, hodizko, tutuzko, hodi antzeko
Tubulus, i, m. hoditxo, tututxo
Tubus, i, m. hodi, tutu
Tueor, eris, eri, tuitus sum, dep. tr. begiratu, soegin, aztertu, arakatu; kudeatu, agindu; tueri dextrum cornu, alde eskubia agindu; artatu, zaindu, gorde; tueri aedes, tenplua zaindu; babestu, gerizatu, aldezu; tueri domum, etxea babestu; ez utzi, ez ukatu, ez gezurtatu; tueri personam, bere burua ez ukatu; tueri dignitatem, duntasuna gorde
Tugurium, ii, txabola, etxola, borda
1. **Tui**, tu gen.
2. **Tui**, orum, mpl. hiriak (ahaideak, adiskideak, jenteak...)
3. **Tui**, tuus, um, gen. s.; nom. eta bok. mpl.
Tuitio, onis, f. zaintza, babes, babespe, geriza
Tuitus, a, um, tueor pi.
Tuli, fero perf.
Tullianum, i, n. Tuliano, Serbio Tuliok eraiki leotza, ziega
Tullius, ii, m. Tulio, izena; Serbio Tulio erromako errege; Zizero
Tum, adb. orduan, garai hartan, artean; tum temporis, garai harten; tum primum, orduan lehen aldizko; etiam tum, orduan ere; tum maxime, orduan batik bat, orduan batez ere; tum cum, -denean, -la, -larik; beraz, horrenbestez, ondorioz; gero, ondoren, jarraian, bestalde, gainera; quid tum? Quid tum inde?, eta gero?, zer esan?; tum...tum..., batean...bestean..., nahiz...nahiz..., noiz...noiz..., dela...dela...; cum...tum, alde batetik... bestetik..., gainti bat...beste bat..., edo...edo..., ala...ala...
Tumefacio, is, ere, feci, factum, intr. handu, handitu, puztu, hanpatu, harrotu
Tumeo, es, ere, ui, intr. handua, harrotua, hanpatua izan; haserretu, amorratu; urguiluz handua; berotu, abiatu, lo izan (gaixotasuna); handu, harrotu (idazkera)
Tumesco, is, ere, tumui, intr. handu, handitu, puztu, hanpatu, harrotu; haserretu; putzandu; abiatu, lo izan (gaixotasuna);
Tumidissime, adb. superl. hanpatuz, hanpuruski
Tumidus, a, um, handua, hanpatua, harro, lodi; gainditua (ibaia); haserre, amorruru; putzandua; harro (idazkera); putzantugarri, handugarri, hanpagarri
Tumor, oris, m. hanpadura, hantura, punpuilo, minotso; kezka, haserre, gaitzaldi, amorruru; harrokeria, burgoikeria; irakidura, zikindura, nahasdura (gauzak); harrotasun, hantura (idazkera)
Tumui, tumeo eta tumesco perf.
Tumulo, as, are, tr. ehortzi,urrez estali
Tumulosus, a, um, maldatsu, patar, ezberdin (lurra)
Tumultarius, a, um, azkarki egina, nahasmahas egina; nahasmahas; erberdin bildua

Tumultatio, onis, f. nahaskeria, asaldura, nahaspila
Tumultuo, as, are, intr. nahasi, azantz egin, ezinegon izan, asaldatu, jazarri, oldartu
Tumultuor, aris, ari, dep. intr. nahasi, kezkatu, bihurri egin, zarata egin, jauzi, asaldatu, jazarri, oldartu
Tumultuose, adb. zalapartaka, zalapartan, zarataka, iskanbilka, ezustean, batbatean
Tumultuosus, a, um, nahasi, ilun, zaratatsu; iskanbilagarri, zalapartagarri, bihurri, eskanbilari; izugarri, harrigarri
Tumultus, us, m. nahastura, nahasmen; arrabots, zalaparta; oldar, bihurrialdi; tumultum servilis, esklabo oldarraldi; tumultum decernere, oldarraldia aldarrikatu, herriari deia egin; tumultum injicere in... –n nahaskeria ezarri; ekaitz, galerna, erauntsi; larritasun, inarrosaldi, grina, kezka, urduritasun; jendetza, oste
Tumulus, i, m. muino, tontor, mendiska, ezponda; hilobi, ehorztoki
Tun' = tune? zu ote?, zuk ote?
Tunc, adb. ik. tum
Tundo, is, ere, tutudi, tunsum edo tusum, tr. astindu, jo, zafratu, zartatu, xehatu, irindu, porrokatu; akitu, belarriak hautsi
Tunica, ae, f. tunika, soinpeko, jantzi luze; mintz, azal; leka, zurikin, kosko, kusku
Tunicatus, a, um, tunikadun; tunicatus popellus, jende tunikadun, jende xume
Tunicula, ae, f. tunikatxo; azal, mintz; leka
Tunsus, a, um, tundo pi.
Tuor, eris, i, dep. ik. tueor
Turba, ae, f. nahasmen, nahaspuela, oldarraldi, bihurrialdi; arrabots, zalaparta, azantz, iskanbila, aharra, liskar, kalapita; nahasdura, urduritasun; oste, jendeketa, laguntalde; oparotasun, ugaritasun, joritasun
Turbamentum, i, n. nahasbide, oldarbide; herri oldarraldiak
Turbate, adb. nahasmahas, zurruburruka, nahasteka
Turbatio, onis, f. nahasmen, nahasketxa, asaldura, asalpen; kezka, kexadura
Turbator, oris, m. nahasle, nahastari, asaldari, supizle, suemaile
Turbatrix, icis, f. (emakume) nahasle, nahastari, asaldari, supizle, suemaile
Turbelae, **Turbellae**, arum, fpl. azantz, arrabots, zalaparta, zarata
Turben, inis, n. zirimola, zurrumbilo; ziba, zibota
Turbide, adb. nahasmahas, zurruburruka, nahasteka
Turbidum, adb. nahasmahas, zurruburruka, nahasteka
Turbidus, a, um, nahasia, ezinegona, ilun, goibel; urdin, zikin (hura); amorratu, haserra, berdatu, gaitz; handi, harrotua (itsaso); kezkatua, larritua, bihotz erdiratua, aztoratua; jazarria, oldartua; izugarri, beldurgarri
Turbineus, a, um, zurrumbilatsu, zirimolatua
1. **Turbo**, as, are, tr. nahasi, nahaspilatu, irauli, asaldatu, uzkaili; eten, hautsi, urratu; kezkatu, urduritu, harritu, beldurtu; xahutu (ontasuna)
2. **Turbo**, inis, m. zirimola, zurrumbilo; kurubilo; ekaitz, erauntsi; nahasmen, nahaspila, zurruburu; biraketa, itzulika; bira, itzuli (izar); ardatz inguru, ardatz; kono; ziba, zibota, turrintxa
Turbulente, adb. baregabe, nahasiki
Turbulenter, adb. mutiriki, bortizki, oldarrez
Turbulentus, a, um, nahasi, nahastu, urdin (hura); nahasmahas, nahaspilatu; jazarria, oldartua, iraultzaile, bihurri, ezinegon
Turdus, i, m. birigarro; txitxarro
Tureus, a, um, intsentsu-, intsentsuko
Turgeo, es, ere, tursi, intr. handua izan, hanpatua izan; haserre izan, amorrzu izan; harro izan (idazkera)
Turgesco, is, ere, intr. handu, hanpatu; putzandua, haserratu, amorratu; harrotu (idazkera)
Turgidus, a, um, handua, hanpatua, haserratu, amorratu; harro (idazkera)
Turibulum, i, n. intsentsugailu
Turicremus, a, um, intsentsu erratzeko
Turifer, fera, ferum, intsentsu ekoizle
Turilegus, a, um, intsentsu biltzaile
Turio, onis, f. kimu, muskil, aldaxka, talika
Turma, ae, f. zaldun talde (hogeita hamar zaldizko); oste, jendetza, jendeketa
1. **Turmalis**, e, zalduntza-; zaldun-; zaldi-, zaldizko
2. **Turmalis**, is, m. zaldizko
Turmatim, adb. zaldun taldeka
Turonies, um, **Turoni**, orum, mpl. turontarrak, Galiako biztanle; Turon hiria
Turonii, orum, mpl. turontarrak, Galiako biztanle; Turon hiria
Turpiculus, a, um, itsuska
Turpificatus, a, um, zikindua
Turpis, e, itsusi, gorrotagarri, zikin, maker, itxuragabe; lizun, likits, lotsagarri; omengaldua, laidogarri
Turpiter, adb. itsuski, baldarki, lizunki, lotsagarriki
Turpitudo, inis, f. itsustasun; lizuntasun, likistasun, zikintasun, itsuskeria, lotsa, ahalke
Turpo, as, are, tr. itsustu, itxuragabetu, eragabetu, zikindu, laidoztatu, zimeldu
Turricula, ae, f. dorretxo
Turrifer, **Turriger**, era, erum, dorredun; ozkekoroadun (Zibela)
Turris, is, f. dorre, jauregi, gaztelu, gotorgune; zurezko dorre, hiriaren setiatzeko
Turritus, a, um, dorredun; ozkekoroadun
Turtur, uris, f. m. usapal, tortoil

Turturilla, ae, f. emazteto; oilo busti, uzkur, beldurti
Tus, uris, n. intsentsu
Tusce, adb. toskanaeraz, etrurieraz
Tusci, orum, mpl. toskanarrak, etruriarrak
Tuscia, ae, f. Toskana, Etruria
Tusculanensis, e, Tuskulo-, Tuskuloko
Tusculanus, a, um, Tuskuloko; iz. mpl. tuskuloarrak; Tuskulo, Zizeroren landetxea
1. **Tusculum**, i, n. intsentsu gutxi bat
2. **Tusculum**, i, n. Tuskulo, Lazioko hiria
Tuscus, a, um, Etruria-, Etruriako; Tuscum mare, Tirrenia itsasoa; Tuscus amnis, Tibroa
Tussicula, ae, f. eztultxo
Tussilago, inis, f. ugezi, eztulbelar, zuharrosto
Tussio, is, ire, intr. eztul egin
Tussis, is, f. eztul
Tuta, orum, npl. aterbe, estalpe
Tutamen, inis, n. aterbe, babes, babestoki, geriza
Tutamentum, i, n. aterbe, babes, babestoki, geriza
Tutatus, a, um, tutor pi.
1. **Tute**, akus. tete. hihaur, heu
2. **Tute**, adb. ziurki, errezki, galbidegabe; beldurgabe
Tutela, ae, f. zaintza, babes, geriza, laguntza, zainketa; axola, ardura; bazka (abereak); zaintzaile, babesle; untzietako jainko itxura; gurasordetasun; tutelam gerere, gurasorde izan; suae tutelae fieri, gehitu, adinak izan; umezurtz ontasunak; umezurtz
Tuto, adb. ziurki, errezki, galbidegabe; beldurgabe
1. **Tutor**, aris, ari, dep. tr. zaindu, babestu, gerizatu; baztertu, saihestu; hazi, bazkatu, elikatu; ari izan (paper)
2. **Tutor**, oris, m. laguntzaile, zaintzaile, babesle; gurasorde, aitorde
Tutorius, a, um, gurasorde-, aitorde-
Tutudi, tundo perf.
Tutum, i, n. aterbe, babes, babestoki, geriza; esse in tuto, aterbean izan
Tutus, a, um, aterbetua, zaindua, babestua; tutus a periculo, galbidetik urruti; ziur, egiazko, sendo, fidagarri, sinesgarri; mare tutum facere, itsasoa baretu; beldurgabe, lasai; zuhur, zintzo
Tuus, tua, tuum, hire, eure; hoc tuum est, hori hirea duk; eure maitea, aldeko; Tiro tuus, Tiro eure maitea; tuum est (inf.), hire egitekoa duk, egoki duk egin hazan; ik. tua, tui
Tyrides, ae, m. Tididesen semea, Diomedo
Tympanum, i, n. atabal, danbor, ttuntun; gurpil bete
Tyndareus, ei, m. Tindareo, Espartako errege, Ledaren senar
Tyndarides, ae, m. Tindareoren seme (Kastor edo Polux); Tindaridae edo Tindaridae fratres, Tindareorrak, Kastor eta Polux
Tyndaris, idis edo idos, f. Tindareoren alaba (Klitemnestra, Elena)
Typus, i, m. itxura moldatu, itxura eredetua
Tyrannice, adb. ankerki, legegabe
Tyrannicida, ae, m. jauntxo eraile
Tyrannicidium, ii, n. jauntxo erailketa
Tyrannicus, a, um, jauntxo-, nausikerizko, anker, basati, gaitz
Tyrannis, idis, f. jauntxokeria, nausikeria; erregetza
Tyrannus, i, m. basanausi, jauntxo; jauntzar, nausi garratz
Tyrius, a, um, Tiro-, Tiroko, tiroar, kartagoar; iz.mpl. tiroarrak, feniziarak, kartagoarrak
Tyrrhenus, a, um, Etruriako, etruriar, tirreniar
Tyrtaeus, i, m. Tirteo, olerkari greziarra
Tyrus, **Tyros**, i, f. Tiro, Feniziako hiria

U

1. **Über**, eris, n. bular esnadun; titi, herrape; emankortasun (lurra)
2. **Über**, eris, emankor, ekarkor, oparo, jori, ugari; regio aeris uberrima, eskualde kobrez aberats; lodi, gizen; aberats (idazkera); uberior, uberrimus
- Überius**, adb. oparoago, gaindikago, ugariago; luzaroago, xehekiago (idazkera)
- Übero**, as, are, tr. joritu, ondu, ongarria eman; emankor izan, fruitu oparo eman
- Übertas**, atis, f. esne oparotasun; ugariatasun, joritasun; aberastasun (idazkera)
- Übertim**, adb. oparo, jori, ugari; ubertim flere, negarrez urtu
- Überto**, as, are, tr. joritu, ondu, ongarria eman; emankor izan, fruitu oparo eman
- Ubi**, adb. non, non ere; horretan, horrengan; ubi ubi, nonahi eta..., edonon; ubi terrarum edo gentium?, non?, zer tokitan?; lokailu. -nean, -ala; ubi primun, -nean, -ala; -nean, -ala bezain laster
- Ubicumque**, **Ubicunque**, adb. non eta ere, edonon, nonahi; ubicumque terrarum edo gentium, edonon, nonahi eta ere
- Ubilibet**, adb. nonahi, edonon
- Ubinam**, adb. non?; ubinam gentium? non?
- Ubiquaque**, adb. edonon, denetan, nonahi
1. **Ubique**, adb. edonon, denetan, nonahi
2. **Ubique** = et ubi
- Ubiubi**, adb. edonon, non eta ere
- Ubivis**, adb. edonon, nonahi
- Udus**, a, um, oso bustia
- Ulceratio**, onis, f. zornadura, zaurpen
- Ulceris**, ulcus gen.
- Ulcero**, as, are, tr. zauritu, zaurtu
- Ulcerosus**, a, um, zauritsu, zornatsu; grinatsu, gartsu, lehiatsu
- Ulciscor**, eris, i, ultus sum, dep. tr. zigortu, apendu; pas. apendua izan
- Ulcus**, eris, n. zauri, zorne; bihozmin, nahigabe
- Uliginosus**, a, um, heze, busti, aintziratsu, zingiratsu, lohitsu
- Ulico**, ins, f. hezetasun, bustitasun (lurra)
- Ulli**, ullus dat. s.; nom. bok. pl.
- Ullius**, ullus gen.s.
- Ullus**, a, um, adj. eta izenorde. -a, bat; scellus ullum cogitare, gaiztakeria hausnartu; ez bat, batere ez, inor, nehor; nemini ullum nummum debere, inori dirurik zor ez izan; nehoren diruzordun izan
- Ulmarium**, ii, m. zumardi
- Ulmeus**, a, um, zumar-
- Ulmtriba**, ae, f. m. zumar zigorrari emana, ohitura; bihurri, maltzur
- Ulmus**, i, f. zumar
- Ulna**, ae, f. beso, besondo, ukalondo, ukondo; besatara, besada, besakada
- Ulterior**, ius, konp. urrunago, urrengo; ulterior Gallia, bestaldeko Galia; ulterior ripa, bestaldeko ibaiertzta; ondoko, gaineko (aldia)
- Ulterius**, adb. ultra konp.; urrunago; luzaroago
- Ultimo**, adb. azkenean, azkenez, azkenik
- Ultimum**, i, n. amaiera, bukaera, azken; hasiera, iraganaldi, lehenaldi, azkenaldi, ondarraldi; ad ultimum, azkenean, amaieraino, bukaeraino; muturreko, ondar; azken lerro; ultima audere, azkena jo, erabaki gogorrak hartu
- Ultimus**, a, um, ulte superl. azken, muturreko, ondarreko, amaierako, bukaerako, urruneko, urrungo, urrutiko; ultimae terrarum orae, lurbirako azken mugak; antzinakoena, zaharrena, gailen, lehen; ultima memoriae, lehen oroitzapenak; goren, goragoko, goren, goien, handien, garrantzitsuen, apalen, xumeen; ultimum supplicium, azken oinazea, hilketa; ultima spes, azken itxaropena, itxaropen txikiena
- Ultio**, onis, f. apentza, aiherkunde, ordari, zigor, zentzabide
- Ultor**, oris, adj. eta iz.m. ulti (Marzoren izengoitia); mendekatzaire, apentzaile
1. **Ultra**, adb. urrunago, haratako, urrutiago; ondoren, gero; luzaroago, luzazago; bestalde, gainera, landa; ultra quam satis est, behar baino gehiago, gehiegia
2. **Ultra**, aurreitz (akus.) -z haindiko, -z bestaldeko, -z osteko; Rhenum ultra, Errenoz haindiko; ondoren, gero; gehiago, areago; ultra modum, gehiegia
- Ultrix**, icis, adj. eta iz. f. (emakume) zigortzaile, apentzaile

Ultero, adb. atzean, haindian, han hor, alde guzietan; elkar; urrun, urrutia, gainera, bestalde, gehiago; bere kabuz, bere oguz, aukeran

Ultroneus, a, um, bere kabuzko, bere oguzko, bere nahitara; aske, gogoko, bere baitako, bere nahitarako

Ultus, a, um, ulciscor pi.; zigortzaile, apentzaile; pas. zigortua, apendua

Ulula, ae, f. mozolo, kahaka

1. **Ululatus**, a, um, ululo pi. oihuz deitua, oihuz otoiartzua
2. **Ululatus**, us, m. orro, oihu, deiadar, garrasi, arrama

Ululo, as, are, intr. orru egin, arrama egin (abreak); oihu egin, oihukatu; oihuka deitu

Ulva, ae, f. alga, itsasbelar

Ulysses, is edo ei edo i, m. Ulises, Itako errege

Umbella, ae, f. eguzkitako, ekitako

Umber, bra, brum, Onbria-, Onbriako

Umbilicus, i, m. zil, zilbor; erdiune, erdi; idazkien iraulkin; maskor

Umbo, onis, m. erredola mutur, tontor; gain, kasko, tini, gailur

Umbra, ae, f. itzal; gaua, ilunbe, iluntasun, goibelaldi; zuhaitz, adar, toki itzaltsu; arima herratu; antz, itxura; aitziki; sub umbra foederis, itunaren aitzikian; gelditasun, geratasun, geriza

Umbraculum, i, n. itzalpe, itzalgune; iguzkitako, ekitako

Umbraticus, a, um, bulego-, irakastegi-

Umbratilis, e, etxetiar, itzalkoi; alfer, nagi; eskolatu

Umbria, ae, f. Onbria, Italiako eskualde

Umbrifer, fera, ferum, itzalgile, itzaltsu

Umbro, as, are, intr. itzala luzatu; tr. ilundu, itzaldu, itzal egin

Umbrosus, a, um, itzalgile, itzaltsu; ilun, goibel

Una, adb. batera, elkarrekin, betan

Unanimis, e, gogo bateko, iritzi bateko, aho bateko, bihozkide, gogaide, irizkide

Unanimitas, atis, f. gogo bat, aho bat; bihozkidetasun

Unanimus, a, um, gogo bateko, iritzi bateko, aho bateko, bihozkide, gogaide, irizkide

Uncia, ae, f. osoaren hamabiren ; ontza, liberaren hamabirena; kopurutxo, apur

Uncialis, e, ontzako, behatzeko (neurri)

Unciarius, a, um, ontzako, hamabireneko

Unciatim, adb. diru pezaka

Uncinatus, a, um, kakodun, makur

Unctio, onis, f. gantzudura, gantzupen, igurtzi; gantzu, ukendu; gimnasiako ariketak

Unctor, oris, m. igurtzaile

Unctorium, ii, n. igurzgela

Unctum, i, n. usainon; olio, ukendu; janedan, oturuntz

Unctura, ae, f. gantzupen, gantzuketa

1. **Uncus**, a, um, ungo pi.; adj. gizen, zikin; egokitua, adelatu (janariak); janedateko; janedale; apain (idazkera)
2. **Uncus**, us, m. gantzuketa, gantzupen, igurtzi

1. **Uncus**, i, m. kako, mako, arpoi
2. **Uncus**, a, um, kakodun, makodun

Unda, ae, f. ur, uhin, olatu; ekaitz, nahasdura

Undatus, a, um, uhindua, olatua

Unde, adb. arrunta eta galdezkoa. nondik, nongo, norenganik, zertatik, zerengatik; is unde natus es, hau hi sortu haizana

Undeceni, ae, a, laurogeita himeretzti betan edo bana; laurogeita himeretzti

Undecentesimus, a, um, laurogeita himeretzigarren, - himeretziren

Undecentum, deklinaezin. laurogeita himeretzti

Undeciens, **Undecies**, adb. hamaika aldiz, hamaika bider

Undecim, deklinaezin. hamaika

Undecimus, a, um, hamaikagarren, hamaikaren

Undecumque, **Undecunque**, adb. nondiknahi, edonondik, nonahi

Undelibet, adb. edonondik, nondiknahi

Undeni, ae, a, hamaika beta edo bana; hamaika

Undenonaginta, deklinaezin. laurogeita bederatzti

Undeoctoginta, deklinaezin. hiruhogeita himeretzti

Undequadragesimus, a, um, hogeita himeretzigarren, - himeretziren

Undequadragens, **Undequadrages**, adb. hogeita himeretzu aldiz, hogeita himeretzti bider

Undequadragina, deklinaezin. hogeita himeretzti

Undequinquagesimus, a, um, berrogeita bederatzigarren, - bederatziren

Undequinquaginta, deklinaezin. berrogeita bederatzti

Undesexaginta, deklinaezin. berrogeita himeretzti

Undetricesimus, a, um, hogeita bederatzigarren, - bederatziren

Undetriginta, deklinaezin. hogeita bederatzti

Undeunde, ik. unde

Undeviceni, ae, a, himeretzti betan edo bana; himeretzti

Undevicesimus, a, um, himeretzigarren, himeretziren

Undeviginti, deklinaezin. himeretzi
Undique, adb. gaindi, alde, bazter guztiatik
Undo, as, are, intr. biribilkatu (uhinak); handu (hurak); uhindu; irakin; zabunkatu (hedeak); tr. urgaindu
Undosus, a, um, sagailotsu
Unedo, onis, m. gurbitz, gurbitzondo, aniamania
Ungo, is, ere, unxi, unctum, tr. gantzutu; igurtzi, torratu; usain ona hedatu; atondu, gozatu
Unguen, inis, n. olio, gizenki, bike
Unguentaria, ae, f. gantzutegi
1. **Unguentarius**, a, um, gantzu-, usainon-
2. **Unguentarius**, ii, m. gantzugile
Unguentatus, a, um, gantzutua
Unguentum, i, m. gantzugailu, okendu, usainon
Unguiculus, i, m. azkazal; a teneris unguiculis, haurtzarotik
Unguis, is, m. azkazal; transversum unguem, hatz trebes batez; in edo ad unguem, arretaz, osoki, ezinobeki; zango; ab imis unguibus usque ad summum verticem, zango zolatik buru gainera; aztapar, erpe
Ungula, ae, f. apatz
Unguo, is, ere, tr. gantzutu; igurtzi, torratu; usainona hedatu; atondu, gozatu
Uni, unus, nom. bok. pl.; dat. s.
Unice, adb. bakarrik, bakar bakarrik, soilik, ohi ez bezala, orozgain; unice diligere aliquem, norbait inor ez bezala maitatu, norbait orozgain maitatu
Unicolor, oris, margobakarreko
Unicus, a, um, bakar, bakoitz, soil; bere biziko, bere gisako, paregabe; maitemin
Uniformis, e, erabateko, eraberek
Unigena, ae, f. m. seme bakar, alaba bakar
Unimanus, a, um, eskubateko, eskubakar
Unio, onis, m. perla handi
Unitas, atis, f. bat; batasun, bakartasun, bakoiztasun; antz, sorkidetasun, kidekotasun; elkartea, elkartasun; in unitatem coire, bat egin
Uniter, adb. denak bat, bat eginez
Unitus, a, um, elkartua, bat egina
Unius, unus gen. s.
Uniusmodi, mota bereko, kente bereko, melga bereko
Universalis, e, guztien, orokor, nonahiko, edonongo
Universe, adb. orokorki, gehienetan
Universim, adb. orokorki, gehienetan
Universitas, atis, f. osotasun, orokortasun, oso, dena, guzti, oro, multzo, talde; universitas edo universitas rerum, mundu, izadi
Universum, i, n.s. eta **Universa**, orum, npl. mundu, izadi; in universum, orokorki
Universus, a, um, oso, orokor; universa vitae, bizitza osoa; iz. mpl. guztiak, denak, oro
Unoculus, i, m. begibakardun, begibakar
Unquam, adb. inoiz, behin batez, behin batean; magis quam unquam, edoinoiz, inoiz baino gehiago, nehoiz bezala; non unquam, neque unquam, eta nehoiz; nemo unquam, nehoiz inor
Unus, a, um, gen. unius, dat. uni, -a, bat; unus ex parte, alde batetik; unus et alter, bat edo beste; omnes ad unum, guztiak azkeneraino; uni...alteri, batak...besteak; bera, berbera, bedera, berdin; unus et idem, berbera, norbera; uno modo, denak berdin, era berean; uno tempore, aldi berean, betan, batera; bakar, bakoitz; unus atque solus, bakar bakarra; unus ex omnibus edo inter omnes, guztiatik bakarra; vir unus acutissimus, gizon antzetsuena; nulla res una, nihil unum, ez eta ezer, ez eta deus; nemo unus, nehor ere, nehork ere, inor ere...ez, inork ee...ez; nor edo nor, norbait, inor, ezein; quivis edo quilibet unus, nornahi; unus ex multis, jendetzatik norbait; iz. n. in uno, in unum, gizon bakar, gizon bakoitz, toki berean; in unum colligi, bat egin, batera bildu
1. **Unusquisque**, unaquaeque, unumquidque, izenorde mugagabea. bakoitz, bana, norbera
2. **Unusquisque**, unaquaeque, unumquodque, adj. mugagabea. bakoitz
Unxi, ungo perf.
Upilio, onis, m. artzain
Upupa, ae, f. argioilar, marxoilar
Urania, ae, eta **Uranie**, es, f. Urania, astronomiako musa
Urbane, adb. adeiz, adeitsuki, gizabidez, jendeki; zoliki, zorrozki
Urbanitas, atis, f. hiriko egonaldi, Errromako bizitza; adeitasun, jendetzasun, dotoretasun, txairotasun; txantxa
1. **Urbanus**, a, um, hiri-, hiriko; rus urbanum, hiri auzoko baserri; arrunt (ez militar); ondo ikasia, gizatsu, adeitsu, dotorre; apain (idazkeria); jostari, zirtolari, nausakari, trufakari
2. **Urbanus**, i, m. hiritar
Urbicus, a, um, hiriko, Errromako
Urbs, urbis, f. hiri; hiritarrak; Errroma
Urceatim, adb. zurrustaka, isurka, turrustaka
Urceolus, i, m. pegartxo, txarrotxo
Urceus, i, m. pegar, txarro, suila
Uredo, inis, f. albetea, sugilar, garmu, ugalatz (landare); erdoil (gari)

Urgeo, es, ere, ursi, tr. bulkatu, bultzatu; jazarri; uxatu, atzerrarazi; urgeri ab hoste, etsaiak bulkatua izan; lehiatu, akiulatu, eragin; akitu, beheitzitu, oinaztatu, toleatu; fames me urget, goseak jana naiz; urgere aliquem interrogando, norbait galdez hertsatu; tematu, esan, egiaztatu, gogor egin, gogor egon, irau; urgere propositum, bere egitasmoan gogor egon; tinkatu, trinkotu, estutu; intr. lehiazko izan, erabatekoa izan, behar beharrezkoia izan

Urica, ae, f. beldar, har, oruga

Urina, ae, f. gernu, pixa, urxuri

Urinator, oris, m. buzo, urpekari

Urinar, aris, ari, dep. intr. murgildu, urperatu

Urna, ae, f. hutxa, kutxa, urontzi; hautsutxa; boizontzi; neurri (10 l.)

Uro, is, ere, ussi, ustum, tr. erre, suntsitu; berotu, idortu, ihartu, lehortu; gorritu, beltzatu (hotzak); sustatu, zauritu, larritu, lardaskatu; oinaztatu, ostikatu, gaizki erabili, durduzatu, kezkatu, narritatu, zitaldu; piztu (irrika)

Ursa, ae, f. hartz eme; hartz; Orga handi, Orga txiki (izar); Iparraldea

Ursi, urgeo perf.; ursus gen. s.

Ursinus, a, um, hartz-, hartzaren

Ursus, i, m. hartz

Urtica, ae, f. asun

Urus, i, m. bufalo

Usitate, adb. ohi bezala, ohituraz

Usitatus, a, um, arrunt, arrunteko, ohituzko, ohiturazko; usitatum est, ohi da

Uspiam, adb. nonbait

Usquam, adb. nonbait; zerbaitetan

Usque, adb. etengabe, taigabe, beti, orainarte, amaiarte; aurretitz. akus. (ad, in) –raino; usque ad verticem, gaineraino, gailuraino; usque Cretam, Kretaraino; abl. eta ab edo ex . –ik; usque ex extrema Syria, Siria bazterretik; usque a Romulo, Errromulogandik; inde usque, ordutik, ordudanik, geroztik; adb. edo lokailuarekin. –arte, -arte, hain ... non; harik eta -arte ; usque eo, horrenbat, horrenbeste; usque eo ut, hala non; usque eo (donec, dum, quoad) -arte, -arte; usque adeo, honenbeste, horrenbeste, hainbeste

Usquedum, lokailu. –arte, -artean

Usquequaque, adb. nonahi, edonon; beti; erabat, zeharo

Usquequo, adb. noraino

Ussi, uro perf.

Ustio, onis, f. erreketeta, erredura, errealdi

Ustor, oris, m. erretzaile (gorputzak)

Ustus, a, um, uro pi.

1. **Usucapio**, is, ere, cepi, captum, tr. iraun jabetu, iraun legez iritsi, epez bildu

2. **Usucapio**, onis, f. iraun lege, epez bilketa

Usucaptus, a, um, usucapio pi.

Usura, ae, f. gozamen, erabilera; erabil eskubide; hobari; lukuru; irabazi, mozkin

Usuratio, onis, f. erabilera, baliakuntza, gozamen, gaudimen

Usurpo, as, are, tr. erabili, baliatu; usurpare verbum, hitz bat erabili; beretu, bildu, jabetu, nagusitu, indarrez kendu; izendatu, aipatu, deitu; qui sapiens usurpat, zuhurra deitua

1. **Usus**, a, um, utor pi. baliatu; beretu, jabetu, izana

2. **Usus**, us, m. erabilera, erabilketa, erabilaldi; ariketa, jarduera, ekitaldi; usus artis, arte ariketa; scientia atque usus, ars et usus, teoria eta jarduera, jakitea eta izatea; esse in usu, erabilia izan; habere in usu aliquid, zerbait baliatu; ohitura, ohikuntza; magnum usum rei edo in re, ondo ikasia; era, gisa, bizimolde; harremanak, kidego, kutuntasun; usu conjuncti, maiteminduak; adiskidetuak; retinere usum alicujus, norbaitekin harremanak gorde; gaudimen, gozamen; usus et fructus, gozamen, gaudimen; irabazi, hobari, baliagarritasun; esse ex usu, baliagarri izan; magnos usus afferre, txit ongarri izan; behar, behargorri, beharroru; usus bellu, gerra betebeharrak; si usus fuerik, beharra balitz; gertaera, egoera, aukera, abagune; usus est, aukera dago

Ususfructus, us, m. gaudimen, gozamen

1. **Ut**, **Uti**, adb. bezala, bezalako, legez, nola; ut aiunt, dioten bezala; ut mihi videtur, ene ustez; ut plurimun, ahal bezain beste; ut blandissime, ahalik ederrenez, ahalik losentxagarrienez; ut...ita, nola...hala; ut in tali re, holako aukera egoki den bezala; ut qui, jende legez

2. **Ut**, **Uti**, lokailu. (subj.), -ko, -arren; subj. ut verum loquor, egiaren esateko, egia esan dezadan; ut (ita, sic, adeo, eo, huc, is, hic, talis...) hain non; -la, -en; sequitur ut, horretatik heldu da (egin dezakezula); facere ut, egin hala non (hel zaitezen); locus est ut, ordu da (mintzatzeko, mintza zaitezen); est mos ut, ohi da (elkarrekin biltzea); (ind.) -ean, -la

Utcumque, **Utcunque**, adb. nola nahi, nola nahi ere, dena dela, edozelan, zer nahi den; utcumque erit, zer gerta ere; -deno, -tzean

Utendus, a, um, utor aditz adj. baliagarri, erabilgarri

Utens, entis, utor po. adj. jabe, edukitzaire, aberats, dundua, hornitua

Utensilia, ium, npl. gauza baliagarriak

1. **Uter**, utra, utrum, gen. utrius. (elkartzekoa) bietarik zein, zeinek; (galdezkoa) zein; (mugagabea) bietarik bata

2. **Uter**, tris, gen. pl. ium, m. zahagi

Utercumque, **Utercunque**, utracumque, utruncumque, (mugagabea), bietarik zein nahi, bietarik edonor

Uterlibet, utralibet, utrumlibet, (mugagabea), bietarik edozein

Uterne, utrane, utrumne ? bietarik zein?, bietarik zeinek?

Uterque, utraque, utrumque, gen. utriusque, dat. utrique; (mugagabea) bietarik norbera, bakoitzza; biak; bata eta bestea

Uterus, i, m. sabel, sabelpe; bular, ugatz; haur, xume, sabelaldi; barrunbe, zulo
Utervis, utravis, utrumvis, (mugagabea) bietarik edozein; biak
 1. **Uti**, ik. utor inf. oraialdia
 2. **Uti**, adb. eta lokailu ik. ut
Utica, ae, f. Utika, Afrikako hiria
Uticensis, e, Utikako
Utibilis, e, baliagarri, balios, egoki, gai, on, eragile, eraginkor; jarrera onean
Utilis, e, baliagarri, balios, egoki, gai, on, eragile, eraginkor, jarrera onean
Utilitas, atis, f. egokitasun, gaitasun; habere utilitatem, balios izan; onura, mozkin, hobari, irabazkin; utilitas communis, hobari orokorra; laguntzak; bizibideak
Utiliter, adb. onuraz, balioski, behar bezala
Utinam, lokailu. agian!, ba-, balinba!, ailu!
 1. **Utique**, adb. erabat, beti, aldi guztiz, ziurki; batez ere, batik bat
 2. **Utique** = et uti 1 eta 2
Utor, eris, i, usus sum, dep. baliatu, erabili; uti more alicujus, norbait antzeratu; uti temporibus, abaguneaz baliatu; uti conditione, baldintza onartu; eduki, jabe izan; bizi (norbaitekin); uti valetudine non bona, ez ondo izan; uti aliquo familiariter, norbaiten adiskide izan
Utpote, adb. bezala, legez, bezainbat, -z ezkero, -z gero; utpote qui solemus, ohi dugunaz gero
Utrarius, ii, m. urkari
Utribi, adb. toki bietarik zeinetan?
Utricularius, ii, m. txaranbel, zahamiola
Utriculus, i, m. zahagitxo
Utrimque, **Utrinque**, adb. bi aldeetatik
Utrique, uteque dat. f. n. m.; nom. eta bok. mpl.
Utrius, uter 1. gen.
Utro, adb. bi aldeetako zeinetara; uter 1. abl. m. n. s.
Utrobique, adb. bi aldeetatik
Utrolibet, adb. bi aldeetako batetara; alde batetara edo bestera
Utroque, adb. toki batetara eta bestera, bi aldeetara; uteque abl. m. n. s.
Utrubi, adb. bi tokitako zeinetan?
Utrum, adb. galde zuzenezkoa; ote?; utrum venit an non? heldu ote da ala ez?; galde zeharrezkoa; ea; videamus utrum culpa nostra sit, an vestra, ikus dezagun ea gure hutsa ala zuena den
Utrumnam, **Utrumne**, ik. utrum
Uva, ae, f. mahats; mahats pikor, mahats muhuri; mahasti
Uvesco, is, ere, intr. busti, hezetu; urrupatu, zurgatu, zurrupatu
Uvidus, a, um, busti, heze; mozkorska, beroska
Uvor, oris, m. hezedura, hezetasun
Uxor, oris, f. emazte; uxorem ducere, emazte hartu
Uxorcula, ae, f. emazte maiteto
Uxorius, a, um, **emazte-**, **emaztearen**; galtz handi, andregin, gixon, gizontxo, **emazteari menperatua**

V

- Vacanter**, adb. gaindika, mukuruka, ugari
- Vacatio**, onis, f. salbuespen, askapen (zerga); baimen; hutsaldi, hutsarte (auzi)
- Vacca**, ae, f. behi, behiantxa
- Vaccinium**, ii, n. ahabi, mahuri beltx, abahale
- Vaccula**, ae, f. behitxo, behiantxa
- Vacefio**, is, fieri, hustu
- Vacillatio**, onis, f. zabu, kulunka
- Vacillo**, as, are, intr. kolokatu, zalantzatu, kordokatu; vacillare memoria, oroimen gutxi izan
- Vacive**, adb. astiro, geldiro
- Vacivitas**, atis, f. gabezia
- Vacivus**, a, um, gabe; huts, inorgabeko, jabegabe
- Vaco**, as, are, intr. huts izan, inorgabe izan, jendegabe izan; aske izan; ezkongabe (emakumea); langabe izan, opor egin, atseden hartu; alfer izan, nagi izan; ahal izan, ahalmena izan; hactenus indulsisse vacat, hori eman diezaaket; gabe izan, ez izan, aske izan; vacare culpa, hobengabe izan; vacare metu, beldurgabe izan; vacare a publico officio, magistratuan ez ihardun; ari izan, ihardun; entzun, adi izan, -i emana izan; vacare philosophiae, filosofiarri emana izan
- Vacuefacio**, is, ere, feci, factum, tr. hustu, jendez gabetu
- Vacuitas**, atis, f. hutsune, hutsarte; hustasun
- Vacuo**, as, are, tr. hustu, jendez gabetu
- Vacuum**, i, n. hutsune, hutsarte, hutsa, toki; jabegabeko ontasuna
- Vacuus**, a, um, huts, inorgabe; vacuus equus, zaldi zaldungabea; vacuae tabellae, taulatxo hutsak, idazkigabeak; gabe; vacuus curis, grinagabe, kezkagabe; vacuus odio, gorrotogabe; aske, langabe, alfer, astitsu; harro, hantuts; bare, ezti, otzan, baketsu, geldi; ezkongabe, banatua, alargun; bidezko, legezko, haizu, sori, zilegi
- Vadatus**, a, um, vador pi.
- Vadimonium**, ii, n. agintza, hitz (auzirako); auzitarapen, jaukipen; auzi; vadimonium obire, auzitara joan; vadimonium deserere, auzitara ez joan; vadimonium alicui imponere, norbait auzitaratu; vadimonium differre, auzia berandu; vadimonium missum facere, salaketa baztertu
- Vado**, is, ere, intr. joan, ibili, aurreratu
- Vador**, aris, ari, dep. auzitaratu, jaukitu; agindu, hitzman (auzian agertza)
- Vadosus**, a, um, ibitsu; ezsakon, urmehetsu
- Vadum**, i, n. urpe; ibi; pl. urak, uhinak, itsaso, erreka; uharriak, zolagune
- Vadus**, i, m. urpe; ibi; pl. urak, uhinak, itsaso, erreka; uharriak, zolagune
- Vae**, harridura. ene!, damurik!; vae victis!, zorigaitz menderatue!
- Vae...ik. ve...**
- Vafer**, vafra, vafrum, maltzur, doilor, zimarkun; vaferrimus
- Vafamentum**, i, n. maltzurkeria, amarru
- Vafre**, adb. artez, trebeki
- Vafritia**, ae, f. antze, arte, trebetasun, zolitasun
- Vagatus**, a, um, vagor pi.
- Vage**, adb. han hemen, han hor
- Vagina**, ae, f. azal, zorro (ezpata), gladium e vagina educere, ezpata zorrotik atera; garkoskol, ahotz (gari); artakoskol, peroka (arto)
- Vagio**, is, ire, ivi edo ii, itum, intr. marraka egin
- Vagitus**, us, m. marraka
1. **Vagor**, aris, ari, dep. intr. alderrai ibili, han hemenka ibili
 2. **Vagor**, oris, m. marraka
- Vagus**, a, um, alderrai, ibildaun; higikor, ibilkor; vaga sidera, izarbelak; galdua, eragabe, itxuragabe, aldakor, zalantzati, zehazgabe
- Vah**, harridura. oi!, ai!
- Valde**, adb. asko, azkarki, gogorki
- Vale, Valete**, valeo agintaldia; izan ondo; agur; ikus arte, berriz arte; iz. n. vale: agur, agurraldi, ik. valeo
- Valedico**, is, ere, dixi, intr. agurtu, agur egin
- Valens**, entis, valeo po.; adj. azkar, gotor, indartsu, sendo, osasuntsu; eraginkor, ahaldun
- Valenter**, adb. indarrez, eragitez
- Valeo**, es, ere, ui, intr. indartsu izan, gotor izan, sendo izan, ondo izan; si vales, bene est, ondo bahaiz, hobe; bene vale, bene valeas, vive valeque, vale atque salve, agur, ikus arte, berriz arte, sarri arte, gero arte, izan ondo; cura ut valeas, vale, valeas, valebis, (gutunetan), agur, izan ondo; aliquem valere jubere, alicui valere dicere, norbaiti ikus arte esan; valeas! habil!, ken hemendik!; indar izan, aginte izan, esku izan; nagusi izan, ahal izan; valere plurimum peditatu, oinetakoak gotor

izan; sententia ejus valuit, haren iritziai jarri ziren; sendagarri izan, eraginkor izan (sendagailu), esanahi, adierazi; balio izan

Valesco, is, ere, valui, intr. bizkortu, indarberritu; ; sendotu, azkartu, aurreratu

Valete, ik. vale

Valetudinarium, ii, n. eritegi

Valetudinarius, a, um, gaixo, eri, erikor, gaizpera; iz. m. eri bat, gaixo bat

Valetudo, inis, f. osasun egoera; osasun on, osasun gaixto, eritasun

Valide, adb. indarrez, asko, azkarki, gogorki; baietz

Validus, a, um, azkar, bizkor, indartsu, osasundun; gotor, gogor, sendo; eraginkor, bizi (sendagailu); haserre, amorratu, oldartsu; itzal handiko, ahaldun, eskudun, jori

Valiturus, a, um, valeo p. geroaldia

Vallaris, e, harresi-, babes-; vallaris corona, hormakoroa (harresian lehen sartuaren saria)

Vallatus, a, um, vallo pi.

Vallis, Valles, is, f. haran, ibar, naba

Vallo, as, are, tr. harresitu, babestu, gerizpetu; hesiz inguratu

Vallum, i, n. hesi, babes, gotorleku; harresi, langa

Vallus, i, m. hesola, paldo; hesi, babes; bahe, iraiskun

Valvae, arum, fpl. aterdiak

Valvulae, arum, fpl. azal, leka

Vanesco, is, ere, intr. galdu, lekutu, xahutu, baretu; ezerez izan

Vanidicus, a, um, ahoberro, ahozabal, arranditsu, harroputz; gezurti, buha

Vaniloquentia, ae, f. kalka, eleketa, berriketa; harrokeria, arrandia, espantu

Vaniloquidorus, i, m. gezurti, ahozabal; bere mingainari atsegingle

Vaniloquus, a, um, ahoberro, ahozabal; arranditsu, harroputz; gezurti, buha

Vanitas, atis, f. hustasun, ezdeustasun; gezur; handikeria, harrokeria; arinkeria, ezdeuskeria, burugabekeria, huskeria, aldakortasun

Vannus, i, m. bahe, iraiskun

Vanus, a, um, huts, itxurazko; ondoriogabe, ezdeus, alfer, alferriko; oker, fungabe, gogoarin, buruarin; maltzur, gezurti, iruzurti; iruzurtua, engainatua; arranditsu, harroputz

Vapidus, a, um, mingartua, ozpindua (ardoa); asegarri, moldegaitz

Vapor, oris, m. hats, bafada, lurrin; ke; bero, berotasun, su

Vaporarium, ii, n. lurringailu

Vaporatio, onis, f. hats, lurrinketa; izerdi

Vaporifer, era, erum, berotzaile, kegile, ketan den

Vaporo, as, are, intr. lurrin egin, ufatu; tr. lurrinez edo kez bete, berotu

Vaporosus, a, um, bero, lurrintsu

1. **Vappa**, ae, f. ardo mingartua, ozpindua

2. **Vappa**, ae, m. ezdeus, kiskil, zital, gizatxar

Vapularis, e, joa, astindua, zafratua, zigortua

Vapulo, as, are, intr. joa izan, astindua izan, zigortua izan; garaitua izan

Variantia, ae, f. aldakuntza, aldaketa

Variatio, onis, f. aldaketa, banaketa (bozketan); sine ulle variatione, aho batez, gogo batez

Variatus, a, um, vario pi. askotariko, aberats; nabar, nabardun, zipriztindua, titakatua, pikartua: aldatua, aniztatua, berezia, banandua

Varicis, varix gen.

Varico, as, are, intr. zangoak gehiegi zabaldu

Varicosus, a, um, odoluritsu

1. **Varicus**, adb. zangoak zabalduz

2. **Varicus**, a, um, zango zabaltzaile

Varie, adb. nabargarriki; bestela, erberdinki

Varietas, atis, f. bestelakotasun, nabardura, ezberdintasun, aldaketa, gorabeherak; arinkeria, aldakortasun

Vario, as, are, tr. berezi, bestelakotu, aldatu; variare sententias, iritzi ezberdinak eman; intr. bestelako, ezberdin izan, besteratu

Varius, a, um, berezi, bestelako, ezberdin; nabar, nabardun, titakatua, pikartua; arin, aldakor, alditsu, ezbaiko

Varix, icis, f. m. zainarro, zainodoluri

1. **Varus**, a, um, hankazabal, zangozabal, zangoker; tolestua, makur, oker

2. **Varus**, is, m. pikorta

1. **Vas**, vadis, m. bahi, berme

2. **Vas**, vasis, n. ontzi, eluze, txarro, erabilgailu, tresna; pl. vasa, orum, ontziteria; altzariak, tresnak; hatuak, puskak (gudutalde)

Vasarium, ii, n. bidesari, jartzapensari (magistratu)

Vascularius, ii, m. ontzigile (metalezko)

Vasculum, i, n. ontzitxo

Vastatio, onis, f. suntsidura, hondaketa, hondamendi, sarraski, itxes, jendegabeketa

Vastator, oris, m. suntzitzaire, hondatzaire, lapurtzaire

Vastatrix, icis, f. (emakume) hondatzaire, lapurtzaire

Vaste, adb. urrun, urrutian; indarrez, handiki, anitz; arrunt, antzegabe
Vastificus, a, um, suntsitsaile, hondatzaire, sakailatzaile
Vastitas, atis, f. zabalera, zabaltasun; neurrigabeko handitasun; eremu, basabortu; suntsiketa, hondamendi, jendegabeketa
Vastities, ei, f. zabalera, zabaltasun; neurrigabeko handitasun; eremu, basabortu; suntsiketa, hondamendi, jendegabeketa
Vasto, as, are, tr. suntsitu, hondatu, sakailatu; nahaspilatu, iraultzi (gogoa)
Vastus, a, um, huts, jendegabe, hondatua; zabal, hedatsu, handigaitz, neurrigabe, neurriezin; arrunt, antzegabe
Vates, is, f. m. azti; igarle; olerkari, bertsulari; lanmaisu, artemaisu
 1. **Vaticanus**, a, um, Batikano-, Batikanoko
 2. **Vaticanus, Vaticanus mons**, m. Batikano, Erromako mendiska
Vaticinatio, onis, f. igarpen, igarketa
Vaticinator, oris, m. azti, igarle, iragarle
Vaticinium, ii, n. igarpen, igarketa
Vaticinius, a, um, igar-, igarle, iragartzeko
Vaticinor, aris, ari, dep. tr. intr. igarri, iragarri; aurretitik asmatu; Jainkoen izenean mintzatu; orakulu legez irakatsi; eldarniatu, zorabiatu, ele nahasiak esan
Vaticinus, a, um, igar-, igarle, iragatzeko
Vatis, is, m. azti; igarle; olerkari, bertsulari; lanmaisu, artemaisu
 1. **Ve**, lokailu. edo, ala; eta
 2. **Ve**, harridura. ene!, damurik!; ve victim; zorigaitz menderatue!
Vecordia, ae, f. eromen, zorotasun, zoraldi, zorakeria; errukigabekeria, sorgortasun
Vecors, cordis, ero, zoro; ergel, zozo
Vectabilis, e, garraiagari, eramangarri
Vectorius, a, um, palankari
Vectatio, onis, f. garraio; zaldizko ibilaldi
Vectigal, alis, n. aduana, bidesari, petxu, zerga; vectigal statuere, zerga ezarri; vectigal solvere, pondere, zerga ordaindu; vectigal liberare, zergatik askatu; irabazi; mozkin, etekin
Vectigalis, e, bidesari-, zerga-; zergapeko; akura-, akuragarri
Vectio, onis, f. garraio, garraiaketa, garraialdi
Vectis, is, m. palanka, morroilo, maratila
Vecto, as, are, tr. eraman, garraiatu; anbilkatu
Vector, oris, m. eramaile, garraiatzaile; zaldun, zaldizko; bidaiai, bidazti (untziz)
Vectorius, a, um, garraiagailu
Vectura, ae, f. karrosa, gurdia; garraio, garraiosari
Vectus, a, um, vaho pi.
Vegetus, a, um, bizi, bizkor, suhar, indartsu, adoretsu; argi (begi, margo)
Vegrandis, e, txiki, mehe, mehats; erabat handi
Vehemens, entis, zakar, mutiri, gogor, suhar; adoretsu, eraginkor, bizkor, indartsu
Vehementer, adb. oldarrez, mutiriki, suharki; gogorki
Vehementia, ae, f. oldar, su, suhartasun, adore, indar, irrika, lehia
Vehens, entis, vaho po. eramaile, garraiatzaile; ekarria, eramana
Vehes, Vehis, is, f. gurkada, gurditara, orgatara
Vehiculum, i, n. garraiagailu; gurdia, orga
Veho, is, ere, vexi, vectum, tr. eraman, garraiatu; vehi in equo edo equo, zaldira igan; anbilkatu (erreka); intr. higitu, eramana izan, aurreratu
Veiens, entis, Beio-, Beioko; beioarrak
Vientanus, a, um, Beio-, Beioko; iz. mpl. beioarrak; iz. n. Beioko etxalde; Beioko ardo (arrunta)
Vei, orum, mpl. Beio, Etruriako hiria
Vejens...ik. Veiens
Vejovis, is, m. Jupiter haur
Vel, lokailu. edo, ala, eta, ere, eta ere, bestalde, gainera; vel unus, bera izana ere; superlatiboarekin. vel optime, den hobekienik; vel saepissime, ahalik maizena; adibidez
Velabrum, i, n. Belabro, Erromako auzunea
Velamen, inis, n. jantzi, zaia; oihal, lotailu, zarranda; larru
Velamentum, i, n. azal; oihal, errezel; pl. otoizleen ikurrak (zarrandaz apaindu aldaska)
Velarium, ii, n. estalki; haizoihal, eguzkioihal; antzokioihal
Velatus, a, um, velo pi.
Veles, itis, m. belito, arinki armatu oinezkoa
Velifer, era, erum, beladun
Velificatio, onis, f. bela zabalketa
Velifico, as, are, intr. untziz ibili
Velificor, aris, ari, dep. belak hedatu; untziz ibili; ahaleginak egin; lagundu, urgatzi
Velim, volo 1. subj. oraialdi
Velitaris, e, belito-
Velitatio, onis, f. gudutxo; irainaldi, liskar
Velites, um, ik. veles
Velitor, aris, ari, dep. liskartu, aharran ibili, aharratu

Velivolus, a, um, beladun; belazko
Velle, vellem, volo 1. inf. oraialdia eta subj. iragana
Vellicatio, onis, f. zizta, ziztada, sastada; ixkilinga sastada; zirto, piko
Vellico, as, are, tr. atximurkatu; mokokatu, xurgatu; inarrosi, kitzikatu, zirikatu, iratzarri; ernegarazi, nardatu, hozkatu
Vello, is, ere, vulsi edo velli, vulsum, tr. erauzi, errrotik izan; bipildu, ilea kendu; vellere signa, oihal txabolatik atera; atximurkatu
Vellus, eris, n. ile, ile malo; larru; zeru izurtu; ardi
Velo, as, are, tr. estali; jantzi, inguratu; eskutatu, kukatu, gorde
Velocitas, atis, f. abiadura, lastertasun, arintasun
Velociter, adb. azkar, laster, berehala
Velox, ocis, azkar, laster, bizkor; argi, bizi, bizitoi
Velum, i, n. bela; vela pandere, belak hedatu; vela contrahere, legere, belak bildu; vela facere, untziz ibili; velis plenissimis, velis passis, oihal beteaz, aizea eskualde; estalki, oihal, errezel; antzoki oihal
Velut, Veluti, lokailu. bezala, legez; -la; ba-, balin; velut...ita, ...bezala, hala...; velut edo velut si, ba-, -lakoa; honela, horrela, hala; hots
Vemens = vehemens
Vena, ae, f. odolzain, zaingorri, zainandi; venas tentare, pilpira haztatu; venam incidere, odola atera; odi, urbide, urnegar; zain (burdin, zur, harri), meatoki; barrua (lurra); goiargi, etorrialdi
Venabulum, i, n. ehiza sastakai
Venalicius, a, um, saltzeko, salgai; iz. m. esklabo saltzaile
Venalis, e, saltzeko, salgarri, salkoi, salkor; iz. m. esklabo salgai, esklabo; iz. mpl. gauza salgaiaik
Venaticus, a, um, ehiza-, ehizako
Venatio, onis, f. ehiza, ehizaldi, ehizaketa; ehizi
Venator, oris, adj. iz. ehiza-, ehizako; iz. m. ehiztari; bilatzaile, zelatari,
Venatorius, a, um, ehiza-, ehizako, ehiztari-
Venatrix, icis, adj. iz. f. (emakume) ehiztari, ehizako; iz. f. (emakume) ehiztari
Venatura, ae, f. ehiza, ehizaldi; zelaketa
1. **Venatus**, a, um, venor pi. ehiztari
2. **Venatus**, us, m. ehiza, ehizaldi; ehizi; azterketa, bilaketa
Vendiblis, e, salgai, salgarri, saltzeko; baliozko, gomendagarri
Vendidi, vendo perf.
Venditatio, onis, f. balioztapen; erakusketa
Venditator, oris, m. itxuratzaile, harro, arrandiegile
Venditio, onis, f. salketa
Vendito, as, are, tr. saldu, salketan ezarri; goretsi, goraipatu; venditare se alicui, norbaiten aurrean arrandiak egin
Vendor, oris, m. saltzaile, saltun, salerosle
Venditum, i, n. salketa, salpen
Venditus, a, um, vendo pi.
Vendo, is, ere, didi, ditum, tr. saldu, salerosi; goretsi, goraipatu
Venefica, ae, f. (emakume) azti, sorgin; pozotzaile
Veneficium, ii, n. pozoiketa; aztikeria, sorginkeria
1. **Veneficus**, a, um, pozoi-, zital-, pozotsu, pozoidun, zitaltsu, zitaldun; liluratua, sorgindua, liluragarri
2. **Veneficus**, i, m. pozotzaile; azti, sorgin
Venenarius, ii, m. pozoitzaile
Venenatus, a, um, veneno pi. pozoitua, zitaldua; zitaldun, zitaltsu; sarkor, gaizto (hitza); liluratua, liluragarri
Venenifer, era, erum, pozoi-, pozotsu, pozoidun
Veneno, as, are, tr. pozouit
Venenum, i, n. pozoi, zital, eden; liluraldi, sorginkeria, aztikeria; margo, tindu
Veneo, is, ivi edo ii, itum, intr. saldua izan; salgai erakutsia izan
Venerabilis, e, agurgarri, itzaltsu, duin
Venerabiliter, adb. begirunez
Venerabundus, a, um, gizabidetsu, adeitsu, lotsati
Venerandus, a, um, veneror aditz adj. itzaltsu, agurgarri
Veneratio, onis, f. begirune, begiramen, omen, gurketa; duintasun, itzal
Venerator, oris, m. agurtzaile, gurtzaile, agurgile
Veneratus, a, um, veneror pi. agurgile; agurtua, gurtua
Venereus, Venerius, a, um, Benus-; res veneriae, maitasun atseginak
Veneris, Venusl. gen.
Venero, as, are, tr. apaindu, edertu
Veneror, aris, ari, dep. tr. agurtu, gurtu, agur egin, jauretsi, arrendu
Veneti, orum, mpl. beneziarrak
Venetia, ae, f. Benezia, Italiako eskulade; Benezia, Galiako eskualde
Veneticus, Venetus, a, um, beneziar-
Veni, venio perf. eta agintaldi; veneo agintaldi; venum gen. s.
Venia, ae, f. baia, baimen, baietza; dare hanc veniam alicui ut..., ... norbaiti -ko baimena eman; bona venia tua dixerim, zure baimenarekin, zuri min egin gabe, gaitzitugabe; barkamen; onginahi, erruki, bihozberatasun

Venibam, Venibo, Venii, veneo iragana, geroaldia, perf.

Venio, is, ire, veni, ventum, intr. etorri, heldu, joan; venire Athenas in Graeciam, Greziako Atenasera etorri; venire in vitam, mundura etorri, jaio, sortu; eo cum ventum esset, horra heldu ginela; jauzi, jazarri, oldartu; agertu, gertatu; veniet dies cum, egun batean gertatuko da; veniens aevum, etorkizuna; erori (zelutik), jalgi, isuri; agertu, jaso (izar); handitu, hozitu, ernamindu, ekarria izan; -ra jo; jasan, nozitu, pairatu; venire in potestatem hostium, etsaiaren eskutara erori; venire in controversiam, eztabaidatu; venire in modum, in consuetudinem, ohikuntza egin; venire in odium alicui, norbaiten gorrotagarri bilakatu; hinc variae venire artes, horretatik arte ezberdinak sortu dira; banatu, zatitu, ondorez izan; Ptolemeus cui Aegyptus sorte venerat, Ptolemeok Egiptoan ondorez izan zuen; imperts. Venit in contentionem utrum... eztabaidatua izan zen ea...

Venire, veneo eta venio inf.

Venivi, veneo perf.

Venor, aris, ari, dep. tr. ehizekatu, arrantzatu; ehizan hartu, arrantzan hartu; jarraitu, zelatatu, ataizean egon

Venosus, a, um, zain-, zainetako, zaindun

Venter, tris, m. sabel, hesteak; gose, asezintasun, sabelkoi, jale; mutur, konkor, kozkor

Ventilabrum, i, n. bahe

Ventilator, oris, m. bahatzaire; inkaminari

Ventilo, as, are, tr. airean inarrosi, airen itzuli; egurastu, haizeztatu; baheztatu; haize berritu; zirikatu, kitzikatu, berotu

Ventio, onis, f. etorrera, helduera

Ventito, as, are, intr. etortzea ohi izan, ohituraz etorri

Ventosus, a, um, haize-, haitzetsu; haizeak handua, inarrosia, haizatua; haizea bezala arin edo azkar; aldakor, xoriburu, burumehe; handius, harro; huts, ametseko; handu (idazkia)

Ventriculus, i, m. zorro, hutsune (bihotza)

Ventriosus, a, um, sabel handi, zorro handi

Ventulus, i, m. haize arin

Venturus, a, um, venio p. geroaldia; etorriko, geroko, gertatzeko; iz. n. etorkizun

Ventus, i, m. haize, aire; venti secundi, haize aldekoak (untziz ibilteko); verba dare in ventos, alferrik mintzatu, hegaltaz igaraiten diren eleak esan; arnas, hats, arnasaldi; zoriaren arnasa, herri fagore; zorigaitxoak, zorigaitzak; alios ventos vidi, besterik ikusi dut, gorriak ikusi ditut!

Venum, i, n. salpen, salketa, salkuntza; venum ire, saldua izan

Venumdo, Venundo, as, are, dedi, datum, tr. saldu

1. **Venus**, eris, f. Benus, edertasunaren eta maitasunaren jainkosa; emazte eder, edertasuna, emazte maite; maitasuna, irrika, apaindura (hizkera, idazkera); artizar, goizizar

2. **Venus**, us, m. salpen, salketa, salkuntza

Venustas, atis, f. edertasun, guztiz ederra, erakarmenduak; lilurak, dotoretasun

Venuste, adb. apainki, aderkki, airoso

Venustulus, a, um, lirain, polit

Venustus, a, um, apain, gogoko, atsegengarri, xoragarri, liluragarri; maitagarri, dotore, txairo

Vepallidus, a, um, txit zurpail, txit zurbil

Veprecula, ae, f. lahar, elorriarte, laharrarte

Vepres, is, m. elorriarte

Vepretum, i, n. elorriarte

Ver, veris, n. udaberri; udaberriko ekoizpenak, loreak; gaztaro

Veratrum, i, n. otsabelar, pikobelar

Verax, acis, egiati, egiazko, zintzo

Verbena, ae, f. abar sakratua (oliba, erramu...); ihizbelar, izuzta

Verbenaca, ae, f. ihizbelar, izuzta

Verber, eris eta **Verbera**, um, npl. makila, zaharo, zigor; xingana, zartailu; zartako, makilkada; talka, kaska, kalte; arraunkada

Verberabilis, e, zehagarri, zigorgarri

Verberabundus, a, um, zehatzaire, zigortzaile, jole

Verberatus, us, m. kaska, zarta

Verbereus, a, um, maiz zigortua, zehatua, zaharoztatua

1. **Verbero**, as, are, tr. jo, zigortu, zartatu, zehatu, zaharoztatu; gaizki hartu, gaizki erabili

2. **Verbero**, onis, m. bihurri, kiskil, maltzur, ezdeus

Verbose, adb. luzaro, luzazegi, barbar

Verbosus, a, um, elekari, solasti, luze, ilun, hizjario

Verbum, i, n. hitz, ele, mintzo, mintzaera, hitzaldi; verba facere, erasi, mintzatu; ad verbum, verbum pro verbo, hitzez hitz; verbi causa edo gratia, adibidez, esatebaterako; meis verbis, ene izeneam, nik exi; atsotitz, zuhurritz, erranzahar; esaera, esakune, gogoeta; irain, laido, liskar, aharra; antz, itxura; verbo sunt liberi, re servi, izenaz aske daude, izatez esklabo

Vere, adb. egiaz, egiazki, benetan, zinkki, hain zuzen

Verecunde, adb. lotsaz, zuhurki, zentzuki, apalki, xumeki

Verecundia, ae, f. begirune; lotsa, uzkurtasun, apaltasun, xumetasun

Verecundor, aris, ari, dep. begiramen izan, zuhur izan; ez haizu izan

Verecundus, a, um, zuhur, apal, xume, garbi, lotsati; lotsagarri, ahalkegarri

Verendum, a, um, vereor aditz adj. agurgarri, gurgarri, duin; izugarri

Vereor, eris, eri, itus sum, dep. tr. agurtu, gurtu, begiratu, men egin; beldur izan, ezbaian egon, zalantzan egon; vereri ne... beldur izan ea...; vereri ut edo ne non, beldur izan ea ez...

Vergiliae, arum, fpl. bost izarrak, bost oiloak, oilo koloka

Vergilianus, a, um, Bergilio-

Vergiliensis, e, Bergilio-

Vergilius, ii, m. Bergilio

Vergo, is, ere, versi edo verxi, tr. itzuli,bihurtu, irauli, makurtu, isuri; intr. okertu, ukurtu; -ra itzulia izan, -ra bihurtua izan, so egin; vergere ad septentriones, iparrera itzulia izan, iparrean jarria, kokatua; apaldu, itzaldu; vergente jam dies, ilunabarrean

Vergobretus, i, m. bergobreto, heduarren lehen magistratu, Galian

Veridicus, a, um, egiati; egizko, egiazko

Veris, ver gen. s.; verus, a, um, abl. pl.

Verisimilis, e, egiantzeko, itxurazko

Verisimilitudo, inis, f. egiantz, egiduri

Veritas, atis, f. egi, egia; egitasun; zuzentasun, zuzenbide; zintzotasun

Veritus, a, um, vereor pi.

Vermiculate, adb. mosaikoaren antzera

Vermiculatio, onis, f. harrek ziztatu zura

Vermiculatus, a, um, harrantzeko; mosaikoantzeko, marratua

Vermiculor, aris, ari, dep. harrak sortu; hartsu, hardun izan

Vermiculus, i, m. hartxo, eltxar

Vermina, um, npl dardarizo, ikara

Verminatio, onis, f. zizare eri(tasun); min handi, ziper

Vermino, as, are, intr. harrek ziztatua, jana izan; hatz izan

Verminor, aris, ari, dep. ziztatu, jan, oinazetu, min eman (hezueri, itoi)

Verminosus, Vermiosus, a, um, hartsu, hardun, harjo, baleiu (fruitua)

Vermis, is, m. har, eltxar, zizare; sedar; zizka (zur), zerren (oihal)

Verna, ae, f. m. esklabo, etxeana sortu esklabo

1. **Vernaculus**, a, um, esklabo-; etxeko; herriko
2. **Vernaculus**, i, m. sehi, morroi

Vernalis, e, udaberriko

Vernatio, onis, f. larruberriketa, larrualdaketa

Vernilis, e, esklabo-; apal, kaskar, txiki; arrunt, trakets

Vernilitas, atis, f. zatarkeria, zitalkeria; arrunkeria, trakeskeria

Verniliter, adb. esklaboren antzera; koipekeriz; arrunki, trakeski

Verno, as, are, intr. udaberrian izan; loretu, berdatu; kantan hasi (xoriak); urrupatu, xurrupatu (erleak); larruberritu, lumaberritu; gazte izan; jori izan; distiratsu izan

Vernula, ae, f. m. etxeana sortu esklabo gazte; morroi, sehi; mirabe, neskame

Vernus, a, um, udaberriko

Vero, adb. egiaz, egiazki, benetan, zinez, zinki; et vero, imo vero, bai noski, baietz; bada, beraz, orduan, bestalde, ere; baina, berriz, ordea, alta, haatik; ego vero, nik berriz, nire aldetik

1. **Verres**, is, m. urde, zerrí, aketz, apote, urdeordots
2. **Verres**, is, m. Berres, Siziliako pretore

Verricum, i, n. sare

1. **Verrinus**, a, um, Berres-
2. **Verrinus**, a, um, urde-, aketz-

Verro, is, ere, versi, versum, tr. erraztatu, erraztu, isastu; bulkatu, bultzatu, higiarazi, inarrosi; kendu, lapurtu, ebatsi

Verruca, ae, f. porru; kalitxa, hika, marruka; akats, orezta, nota, noku

Verrucosus, a, um, lakar, lakatz, latz

Verrunco, as, are, intr. itzuli, bihurtu; verruncare bene, lortu, ardietsi, kausitu

Versabilis, e, itzulkor, itzulkoi; aldakor, alditsu, aldati, aldabera, arin

Versabundus, a, um, biratzaile, bihurtzaile

Versatilis, e, itzulkor, itzulkoi; aldakor, alditsu, aldati, aldabera, arin

Versatio, onis, f. bihurketa, bihurpen, itzulera, itzulaldi; aldaketa, iraultza

1. **Versatus**, a, um, verso pi. bihurtua, itzulia, bihurtekatua, itzulikatua; goldatua, landua (lurra); beste aldera itzulia
2. **Versatus**, a, um, versor pi. bizi izana, bizitua; ikasia, ohitura, jakina, aditua

Versicapillus, i, m. gizon ile urdindua

Versicolor, oris, nabar, margotsu, pikart, pikarda; margoaldakor; gorribizi; dirdiratsu, dirdai

Versiculus, i, m. ataltxo, txatal (idatzera); bertsuino

Versificatio, onis, f. bertsugintza, olerki, neuritz

Versificator, oris, m. betsugile, bertsolari, koblatari

Versifcor, aris, ari, dep. bertsoak egin, koblatak ondu

Verso, as, are, tr. itzuli, bihurtu; goldatu, landu (lurra); versate exemplaria graeca, Greziako ereduak irakur; bultzakatu, bulkatu, eroan, eraman; versare oves, ardiak zaindu; versare domum, etxea kudeatu; nahasi, kezkatu, durduzatu; gogoratu, gogoetatu, hausnartu, aztertu, arakatu; aldatu, irauli; enganatu, iruzurtu, atzipetu; jo, gaizki hartu, gaizki erabili

Vessor, aris, ari, verso pas.;bihurtu, itzuli; egon, bizi, izan; versari in culpa, hutsean, okerrean izan; versari in pace, bakean izan; jardun, ari izan; - z aipu izan, mintzatu; -n sartzen, biltzen

Versum, aurretitz; -rantz

Versura, ae, f. bihurketa, norabide, zuzenbide; bihurgune; bazter, zoko; mailegu; versura solvere, mailegatz zorra ordaindu

1. **Versus**, a, um, verro pi.

2. **Versus**, a, um, verto pi.

3. **Versus**, aurretitz. -rantz

4. **Versus**, us, m. ildo; lerro, maila; bertsu, neuritz, olerki; txinta, txiketa; dantza

Versute, adb. artez; amarruz, maltzurki

Versutia, ae, f. amarru, maltzurkeria, doilorkeria

Versutus, a, um, gai, trebe, antzetsu, burutsu; amarrukor, amarruti, maltzur

Vertebra, ae, f. ezur, orno

Vertex, icis, m. burugain, buru; mendi, gailur, tini, tontor, mutur; zurrubilo, tira, urlaster; goiena, gorena, goimaila

Vertigo, inis, f. biraketa, itzulika; alditxar, burtzoro

Verto, is, ere, verti, versum, tr. bihurtu, itzuli; vertere se, itzuli; vertere terga, bizkarrez itzuli, ihes egin; vertere hostem in fugam, etsaiai ihes eginarazi; gibeleraigorri, higitu; landu (lurra), irauli, uzkaili, suntsitu, hondatu; vertere urbem solo, hiria azpitik suntsitu; aldatu, birmoldatu, itxuraldatu; leporatu, gain eman; vertere aliquid criminis, krimo antzeko zerbaite leporatu; vertere sententiam, iritziz aldatu; vertere multa ex graeco in latinum, anitz grekoeratik laterara itzuli; -ra jo; ondo joan, oker joan; quod bene vertat, gauzu ondo dagola!; itzul ingurua, itzul bira egin (izar); pas. verti. higitu; itzul bira egin (izar); -z aipu izan, aipatu, mintzatu, lotua izan; -n sartu, biltzen; omnia in unius potestate vertuntur, guztiak bakarren baten eskuetan biltzen dira; verti in jure, zuzenbidea ukitu, zuzenbideari lotua izan

Vertumnus, i, m. Bertumno, urtaroen aldaketen Jainkoa

Veru, n. deklinaezin, burduntzi, gerren

Veruculum, i, n. burduntxitxo, gerrentxo

Veruina, ae, f. azkon, gezi

1. **Verum**, adb. egiaz, bai, bai noski, benetan; lokailu. baina, berriz, aitzitik, bestalde, beste aldera edo: verum enimvero

2. **Verum**, i, n. egi, egia; egitasun

Verumtamen, **Veruntamen**, lokailu. hala ere, alabaina, berriz, haatik

Verus, a, um, egizko, egiazko; bidezko, zuzen; verum est (inf.), zuzen da; erazko (hizkera); egiati, zin, zinezko

Verutum, i, n. gezi, azkon

Verutus, a, um, azkondun

Vervactum, i, n. labaki

Vervex, ecis, m. ahari; zirtzil, ezdeus, oiliat

Vesania, ae, f. zoraldi, eromen, zoramén

Vesanus, a, um, ero, zoro, burugabe, zentzugabe; basa, basati, haserre, amorratu; haseragarri, amorragarri

Vescor, eris, i, dep. jan, hazi, bazkatu; baliatu, gozatu

Vescus, a, um, jankatzaile; mehe

Vesica, ae, f. bixika, maskuri; handitu, hantura, koskor; handikeria

Vesicula, ae, f. maskuri, puspulo, xixku; leka

Vesontio, onis, f. Bezoncio, Galiako hiri

Vespa, ae, f. listor, listafin, lozabi

Vesper, eris edo eri, m. arrats, arratsalde; primo vespere, ilunabarrean; gauizar; sartalde, mendebal

Vespera, ae, f. arrats; prima vespera, ilunabarrean; sartalde, mendebal

Vesperasco, is, ere, ravi, intr. ilundu; vesperascente caelo, iluntzean, ilunabarrean; imperts. vesperascit, beranta da

Vesperi, adb. arratsean, arratsaldean

Vespertilio, onis, m. saguzar, gauenara

Vespertinus, a, um, arratseko, arratsaldeko; vespertino (tempore), arratsean, arratsaldean; sartaldeko, mendebaleko

Vesperus, i, m. ik. vesper

Vespillo, onis, m. hilketari

Vesta, ae, f. Besta edo Lurra, Jainkosa

Vestalis, e, Besta-; vestalis edo vestalis virgo, Besta apaiz (emakume)

Vester, tra, trum, posesibo adj. eta izenorde. zure, zuen; vestrum est (inf.), zuri dago...; odio vestro, zure gorrotoz; iz. mpl. zureak, zuretarra (ahaide, adiskide...); iz. n. zure ondasuna, zure izaera...

Vestiarium, ii, n. aldagela, jantzitegi; jantzia

Vestibulum, i, n. atari, atalondo, etxaurre; sarrera, hasera, hitzaurre, aintzinsolas

Vestigator, oris, m. bilatzaile, barrandari, zelatari

Vestigium, ii, n. aztarna, oinatz, herexa, zola (oski); nec vestigio quisquam movebatur, inor ez zen haizu pauso baten egitera; per vestigia alicujus ire, norbaiten oinatzei jarraiki; in vestigio, leku berean; oinazpi, oinzola, oinpe; hondakin, kondarra, apurra; arte, aldi, une; e vestigio, ordu berean

Vestigo, as, are, tr. aztarnatu, herexatu; bilatu, aztertu; aurkitu, ediren

Vestimentum, i, n. jantzi; estalki, zorro

Vestio, is, ire, ii edo ivi, itum, tr. estali; azaldu, inguratu, bete; apaindu (gogoeta)

Vestis, i, f. jantzi, jazkera, janzkera; estalki; azal, zorro, oinoihal; oihal zati, oihal; amaraun; larru (sugeak utzia)

Vestispica, ae, f. gelari

1. **Vestitus**, a, um, vestio pi.

- 2. Vestitus**, us, m. jantzi, jazkera, janzkera; apaingarri, apaingailu; edergarri, ederra (lurra); viridis riparum vestitus, ur erzeko edergarri berdea; apaindura (gogoeta); vestitus orationis, idazkeraren apaindura
- 1. Vestrum**, vos gen.
- 2. Vestrum**, i, n. zurea, zure ondasuna
- Vesuvius**, ii, m. Besubio mendia
- Veteranus**, a, um, gudari ohi; veterani (milites), gudari ohiak
- Veterasco**, is, ere, intr. zahartu
- Veterator**, oris, m. trebe, trebetu, aditu, ohitu, ikasia; maltzur, amarratsu
- Veteratorie**, adb. artez, antzez
- Veteratorius**, a, um, bihurri, maltzur
- Veteratus**, a, um, aspaldiko, zahar
- Veteres**, um, mpl. zaharrak, antzinakoak, lehengoak
- Veteretum**, i, n. labaki
- 1. Veterinarius**, a, um, zamal-, abere-, abel-
- 2. Veterinarius**, ii, m. abelsendagile
- Veterinus**, a, um, zama-, zamako, zamari-; zamariak
- Veternosos**, a, um, lozorro, modortu; lotan, nagi
- Veternus**, i, m. lozorro, modor; lokuma, losun; logale, logura; alfertasun, nagitasun, ahuldura
- Vetero**, as, are, intr. zahartu
- Vetitum**, i, n. gauza debekatua; debeku
- Vetus**, a, um, veto pi.
- Veto**, as, are, vetui, vetitum, tr. intr. debekatu, eza eman; eragotzi, oztopatu; baztertu, saihestu, gelditu, geratu; vетor abire, joatea debekatu didate; ez utzi; aurkakoak izan (zori, zantzu)
- Vetui**, veto perf.
- Vetula**, ae, f. atso, amona
- 1. Vetulus**, a, um, zahartxo; aspaldiko
- 2. Vetulus**, i, m. agure, aitona
- Vetus**, eris, zahar, zahar okitu, zaharkin; aspaldiko, antzinako; iz. mpl. zaharrak, antzinakoak, lehengoak
- Vetustas**, atis, f. zahartasun, zahartzaro; aguretasun, atsotasun; zahartzapen; zaharrikasia; aitzinakoak, lehengoak, antzinatasun; geroko mendeak
- Vetuste**, adb. antzina, aintzina; zahar gisa, zaharren antzera
- Vetustus**, a, um, zahar, aspaldiko, adin handiko; antzinako
- Vexamen**, inis, n. inarrosaldi, astinaldi, dardara, ikara
- Vexatio**, onis, f. inarrosaldi, astinaldi, dardara, ikara; irain, laido, jazarpen, goitzarren; oinaze, pairamen, neke, min; zauri; kalte, gaitz
- Vexator**, oris, m. jazarle, goitzarrenegile, nekarazle
- Vexi**, vevo perf.
- Vexillarius**, ii, m. banderadun, entseinari; iz. mpl. gudari ohizko gudutaldea
- Vexillum**, i, n. zaldun ikurrin; ikurrin; signa et vexilla, ikurrinak (erromatarrenak) eta banderak (aliatuenak); ikurrin gorri (guduaren hasiera); gudutalde
- Vexo**, as, are, tr. inarrosi, ikaratu, dardaratu; kalte egin, andeatu, hondatu; oinazetu, gaizki erabili
- Via**, ae, f. bide, bideska, ibilbide, karrika; munire viam, bidea zabaldu; viam dare alicui, norbait utzi iragaitera; viam rumpere, bidea bortxatu; ibiladi, ibilera; via maris, itsasibilera; via tridui, hiru egun ibilaldi; inter viam, bidenabar; iragangia, irteera, irekidura, tarte; erreten, ubide; era, bide, metodo; via docendi, irakasbide; via vivendi, jokabide, jokaera
- Viaticum**, i, eta **Viatica**, orum; npl. bideko; bideko hatu; bidesari; ziskudiru, eskuarte
- Viaticus**, a, um, bide-, bideko
- Viator**, oris, m. bidazti, ibiltari, iragaile; herri mandatari; giltzain
- Viatorius**, a, um, ibilera-, ibilaldi-
- Vibro**, as, are, tr. dardaratu, dardarazi, dardarikatu; dirdiratu, distiratu; higitu, kulunkatu; ikaratu; argitu
- Viburnum**, i, n. gaukar, apozur
- Vicanus**, a, um, herri-, herriko, herritar
- 1. Vicarius**, a, um, ordeko, ordezko
- 2. Vicarius**, ii. m. ordeko, ordezko, ordezkarri; esklabo beste esklabo baten menpeko
- Vicatim**, adb. karrikaz karrika, auzoz auzo; alderriz alderri
- Vice**, **Vicem** ik. vicis
- Viceni**, ae, a, hogeina; hogeい betan eta bana; hogeい
- Vicesima**, ae, f. hogeirren zerga
- Vicesimani**, orum, mpl. legioi hogeigarrenaren gudulariak
- Vicesimarius**, a, um, hogeirren zerga-
- Vicesimus**, a, um, hogeirren, hogeigarren
- Vici**, vinco perf.; vicus gen. s.; vix 2. dat.
- Vicia**, ae, f. aizkol, zalke
- Viciens**, **Vicies**, adb. hogeい aldziz, hogeい bider; sestertium vicies (centena milia), bi milioi sesterzio
- Vicina**, ae, f. (emakume) auzoko
- Vicinalis**, e, auzo-, auzoko, herri-, herriko
- Vicinia**, ae, f. auzotasun, auzogoa; auzokoak; antz, kidetasun

Vicinitas, atis, f. auzotasun, auzogoa; auzotegi; auzokoak, harreman, zerikusi; bizilagunak, inguruak, auzotegi

1. **Vicus**, a, um, auzo-, auzoko; hurbil, gertu; in vicino, auzoan, urbilean; berehalako, hurbil; vicina mors, hiltze berehalako; antzeko, kideko, berdintsu

2. **Vicus**, i, m. auzoko

Vicus, gen., nom. gabe, dat. vici, akus. vicem, abl. vice; pl. vices, vicibus, f. segida, herrenkada, zerrenda, gorabehera, aldaketa, aldi, txanda; vice sua quisque, norbera bere aldian; versa vice, per vices, in vicem, ondozka, jarraika, urrenez urren, behin banan; ordari, elkartasun; zori, adur, halabeharra, patu; sollicitus vicem alicujus, bakoitzaren patuaz urduri; sail, egiteko, lan, ogibide; ad vicem alicujus accedere, vice alicujus fungi, norbait ordezkatu; in vicem, ad vicem, vicem, vice, ordez; bezala, legez; oraculi vice, orakulua bezala

Vicissatim, **Vicissim**, adb. txandaka, aldizka, ondoz ondo, jarraika; elkar, batak bestea

Vicissitudo, inis, f. gorabehera, aldaketa, segida, herrenkada; elkartasun

Victima, ae, f. opari, hilgai; barraburu, espeluket, kaltedun, kaltear

1. **Victimarius**, a, um, opari-, oparietako

2. **Victimarius**, ii, m. opari abere salerosle; opari apaiz

Victito, as, are, intr. biziutu; doi bizi

Victor, oris, m. garaile, irabazole, goitziale; victor belli, gerrako garaile; victor Olympiae, Olinpio jokoetako garaile; adj. garaile, irabazole; victor divitiarum, aberastasunen ez menpeko

Victoria, ae, f. garaipen, garaitzza; victoriā reportare ab aliquo, ex aliquo victoriā ferre, norbaiten garaitza lortu; nagusitasun, lorpen; Garaitza, Jainkosa

Victoriatus, i, m. Biktoriato, Garaitzaren omenetako diru peza

Victoriola, ae, f. Garaitzaren itxura

Victrix, icis, f. (emakume) garai-, irabazole

Victum, vinco eta vivo supinoa; victus 2. akus. s.; victus 1. akus. m. s., nom. eta akus. n. s.

Victurus, a, um, vinco eta vivo p. geroaldia

1. **Victus**, a, um, vinco pi.

2. **Victus**, us, m. janari, jateko; jokaera, jokabide, ondatz, zekuru

Viculus, i, m. alderri, herriska

Vicus, i, m. herri; auzune, karrika; baserri, etxalde

Videlicet, adb. alabaina, ezin uka; noski, segurki; hau da, alegia, hots

Viden' = videsne?

Video, es, ere, vidi, visum, intr. ikusi; videre acriter, ikusmen zorrotza izan; tr. ikusi, begiratu, behatu, nabari izan, sumatu; videoes, videres, vidisses, ikusiko huke; videre somnia, amets egin; videre diem, biziutu; lekuko izan, garaikide izan; ulertu, asmatu; videre animo, aurrez ikusi; -ra joan, -rantz jo, ikuskatu (sendagilea); gogartu, begiztatu; beha egon, soegin; videamus quatenus, ikus dezagun zenbateraino; vide quid agas, ikus zer egiten duan; videndum est ne..., arduratu ez...; ego videro, begira egongo naiz; tu videris, hik ikus, hire egitekoa duk; irrikitu, gutiziatu

Videor, eris, eri, visus sum, video pas. agertu, ikusia izan; mirabile visu, ikuskizun ederra; iduritu, iduri izan; videor, iduri zait, ene ustez; mihi videor videre, iduri zait ikustea; ut videtur, dirudinez, iduriz; uste izan, erabaki; visum est mihi scribere, idaztea erabaki dut; si ei videtur, uste badu

Vidua, ae, f. alarguntsa

Viduatus, a, um, viduo pi. gabetua, hustua, kendua, biluzia; viduata, alarguntsatua

Viduitas, atis, f. alarguntza; gabezia

Viduo, as, are, tr. gabetu, hustu, biluzi

1. **Viduus**, a, um, huts, gabetua, kendua; alargun; ezkongabe; alarguntsa; alargun-

2. **Viduus**, i, m. alargun

Vetus, a, um, lehortua, agortua, idortua; usteldua; zahitua, leindua (fruitua); toldo, hautsia (adina)

Vigeo, es, ere, vigui, intr. sendo izan, indartsu izan, adoretsu izan; jori izan, joritu, menta izan, arrakasta handia izan

Vigesco, is, ere, intr. joritzen hasi, bizkortzen hasi

Vigil, ilis, atzarri, erne; bizkor

Vigilans, antis, vigilo po.

Vigilanter, adb. artoski, ohartuki, arretaz, arduraz

Vigilantia, ae, f. atzarritasun; atzarrialdi, esnaldi; arreta, ardura

Vigilate, adb. artoski, ohartuki, arretaz, arduraz

Vigilatus, a, um, vigilo pi. logabe; gau zuritzaire, lokentzaile

Vigilax, acis, iratzarri egoile, goiztiar; esnatzaire

Vigiles, um, mpl. gauzainak, gaubeilariaiak

Vigilia, ae, f. esnaldi, esnaketa; logabe, loezin; gaualdi; gauzati; vigilia prima, lehen gauzatia; vigilia secunda, bigarren gauzatia; arreta, ardura; lan jarraikia; pl. gauzaintokiak

Vigiliarium, ii, n. barrantetxe; zaintxabola

Vigilo, as, are, intr. esna, atzarri egon; logabe izan; erne izan, adi izan, zaindu; tr. arretaz egin; logabe iragan; nocte vigilantur, gauak zuritzen dituzte

Viginti, deklinaezin. hogei

Vigintiviratus, us, m. hogeikidetasuna

Vigintiviri, orum edo um, mpl. hogeikideko batzorde

Vigor, oris, m. bizitasun, bizkortasun; indar, sendotasun; adore, kemen; distira (harri bitxi)

Vigui, vigeo perf.

Vilica...ik. villica...

Vilis, e, apal, merke; baliogabe, ezdeus, gutxiesgarri; vile aliquid habere, zerbait gutxietsi; arrunt, txit zabaldua, nasai
Vilitas, atis, f. apaltasun, merke; ugari, nasai (saltzeakoak); arruntasun (hizkera); gutxiespen, arbuio
Viliter, adb. apal, merke
Villa, ae, f. etxe, etxalde, landetxe
Villaris, e, landetxe-, landetxeko
Villica, ae, f. etxeoandre, baserritarsa
Villicatio, onis, f. etxezaintza
Villico, as, are, intr. etxezain izan
Villicus, i, m. etxezain, erkide; baserritar
Villosus, a, um, iletsu, bilotsu
Villula, ae, f. landetxeto
Villum, i, m. pitar, pitikin, patsardo, miñeta
Villus, i, m. ile zirdil, tixerlo; goroldio
Vimen, inis, n. zigor, zotz, zaharo; zumeondo; zare, otarre
Vimentum, i, n. zume adar, sahats adar
 1. **Viminalis**, e, malgu, loturako
 2. **Viminalis collis**, m. Biminale mendia, Erroman
Viminatum, i, n. zumedi
Vimineus, a, um, adar malguko, adar malguzko; malgu, loturako
Vin = visne, gura duk?
Vinacea, **Vinacia**, ae, f. mahats pipita; mahats lapa
Vinaceum, i, **Vinacium**, ii, n. mahats pipita; mahats lapa
Vinaceus, i, m. mahats pipita; mahats lapa
Vinalia, ium, iorum, npl. Binaliak, mahasti eta mahats bilketa jaiak
Vinarium, ii, n. gurbil, pegaso
 1. **Vinarius**, a, um, ardo-, ardoko
 2. **Vinarius**, ii, m. ardo salerosle
Vincio, is, ire, vinci, vinctum, tr. lotu, bildu, inguratu; kateatu; gudutaldez inguratu, harresitu; irabazi, liluratu, gogatu
Vincium, ik. vinculum
Vinco, is, ere, vici, victum, tr. garaitu, goitu, menperatu, vincere hostes proelio, guduan etsaiak garaitu; gaina hartu, irabazi (borroka, joko, auzi...); vincere judicio edo judicium, auzia irabazi; gainditu, gaindu, etsirazi, nagusitu, azpiratu; vincere hostes crudelitate, etsaiak baino basatiago izan; sinetsarazi; erakutsi, eragin, buruan sartu, egiaztatu; vince hunc talia dixisse, holakoak esan dituela erakuts ezak; intr. lortu, ardietsi, jabetu
Vinctura, ae, f. lotura, lotune, koropilo, lotailu, lokarri, lokera
Vinctus, a, um, vincio pi.
Vinculum, i, n. lokailu, lokarri, lotura, gerriko, bilur; soka (untzi); kateak, oztopoak, oinbilur, oinboil; in vincula conthicere, espoxean sartu; harreman, koropilo, hitz
Vindemia, ae, f. mahats bilketa; mahats (ez bildua)
Vindemiator, oris, m. mahats biltzaile
Vindemio, as, are, intr. mahats bildu; tr. bildu (mordoak)
Vindemiola, ae, f. uztatxo; irabazitxoak, eskuartetxoak
Vindemitor, oris, m. mahats biltzaile
Vindex, icis, f. m. bahi, berme, bermatzaile; ordezko (auzian); zain, zaintzaile, babesle; mendekatzaile, apentzaile
Vindicatio, onis, f. zuribide; eskapen; babesketa, zainketa; zigorketa, apentza, mendeku
Vindiciae, arum, fpl. eskapen, zuribide
Vindico, as, are, tr. eskatu, galdetu, emanarazi; vindicare filiam in libertate, albaren askapena eskatu; beregain hartu, birjabetu, berriro eskuratu; vindicare sibi regnum, errege aulkia nahi izan; askatu, zaindu, babestu; vindicare in libertatem, askatu; apendu, mendekatu, zigortu; vindicari, behin behin askatua izan
Vindicta, ae, f. zotz (esklaboen askatzeko erabilia); babes, geriza, zaintza; zigor, zigorraldi, apen, apentza
Vinea, ae, f. mahasti; setio tresna; vineas agere, setio tresnak aurreratu
Vinealis, e, mahasti-, mahastiko
Vinearius, a, um, mahasti-, mahastiko
Vineatus, a, um, mahasti-, mahastiko
Vinetum, i, n. mahasti; vineta sua caedere, bere buruaz gaizkiak esan, bere burua zikindu
Vinitor, oris, m. mahastizain; mahats biltzaile
Vinnulus, a, um, ehti (ahotsa)
Vinolentia, ae, f. hordikeria, mozkorkeria, ardanoikeria
Vinolentus, a, um, hordi, mozkor; ardoz nahasia
Vinosus, a, um, hordi, mozkor; ardotsu, ardo antzeko
Vinum, i, n. ardo; in vino, hordikerian
Vinxi, vincio perf.
Viola, ae, f. liliubel, sagubelar; margo more, ubel
Violabilis, e, hausgarri, kutsagarri
Violaceus, a, um, more, ubel
Violarium, ii, m. liliubeltegi
Violatio, onis, f. hauste; kutsadura, kutsaketa; hondamendi, kalte

Violator, oris, n. hausle, gogor, kutsatzaile ; bortxatzaila
Violens, entis, gogor, mutiri, zangar, oldartsu, haserre
Violenter, adb. gogorki; mutiriki; haserre, amorruz; gogo txarrez, gogoz kontra, gogoz gaindi
Violentia, ae, f. indar, oldar; gogortasun, mutiritasun; gogorkeria, mutirikeria; basakeria; halabeharra
Violentus, a, um, gogor, mutiri; indartsu, ahaltsu, adoretsu; basati, larderiatsu
Violo, as, are, tr. oldartu, jazarri, jo; kutsatu, zikindu; hautsi (legea); violare fidem, hitza jan; kalte egin, andeatu, hondatu
Vipera, ae, f. sugegorri
Vipereus, a, um, suge-, sugegorri-
Viperinus, a, um, suge-, sugegorri-
Vir, viri, m. gizon; senar; (abreak) ar, kotxo, ordots, orots...; gehitu, heldu; gizaki; gudulari; equites virique edo equi
 virique, zadizkoak eta oinezkoak
Virago, inis, f. zukut, marimutil, marikoskoil
Vireo, es, ere, ui, intr. berde, musker, heze izan; adoretsu, indartsu izan; jori izan
Vires, vis 2. nom., akus. pl.; vireo ind. oraialdia 2. perts.
Viresco, is, ere, virui, intr. berdatu, muskertu; adoretu, indartu; joritu
Viretum, i, n. pentze, belardi, soropil, zuhaiizti
Virga, ae, f. adar, talika, muskil, aldaka; zotz, makila; zotz magiko; mezulariaren, Merkuroren zotza; zaharo, zartailu, azote; zurkaitz
Virgator, oris, m. zartatzaile, zaharoztatzaila
Virgatus, a, um, marratsu
Virgetum, i, n. zumedi
Virgeus, a, um, zume-, abar-, zomezko, abarrezko
Virgilius... ik. Vergil...
Virginalis, e, neskatila-; garbi, kutsugabe
Virgineus, a, um, neskatila-; birjina-; garbi, kutsugabe
Virginitas, atis, f. birjintasun; ezkongabe
Virgo, inis, f. neska, neskatila, birjina; bestala, Bestaren apaizsa; Neskaga (zodiaka); adj. ezkongabe, berri (ez oraindik erabilia)
Virgula, ae, f. abartxo; zotz, zaharo
Virgulta, orum, npl. kimu, muskil, abartxoak; abar idorrak; sasi, sastraka, laharra, lahardi
Virgultus, a, um, sasidun, lahartsu
Virguncula, ae, f. neska
Viridans, antis, berde, musker
Viridarium, ii, n. zuhaiizti
Viridia, ium eta orum, npl. zuhaitzak, itzalpeak, zuhaiiziak
Viridis, e, berde, musker; berri; indartsu, adoretsu, kementsu, bizkor
Viriditas, atis, f. berdedura, berdetasun; gizontasun, gizaro; adore, indar
Virido, as, are, tr. berdatu, muskertu
Virilis, e, giza-; ar-; heldu-; gehitu-; virilis toga, heldu jantzi; banako, norberako; pro virili parte, pro virili portione, bere ahalen arabera; iz. npl. egintza adoretsuak
Virilitas, atis, f. gizaro, gizon adin; gizontasun
Viriliter, adb. gizon antzera, gizon gisa, gizonki, adorez
Viritim, adb. bana, banaka, gizonkal, berez; viritim legere, banaka, bederazka hautatu
Virium, vis 2. gen. pl.
Virosus, a, um, kirats, zital, urrintzatu
Virtus, utis, f. onbide, ontasun; indar, merezimendu; eragin; izaera, nolakotasun, tasun; virtus equi, zaldiaren tasuna; zintzotasun, adore
Virui, viro eta viresco perf.
Virus, i, m. zorne, hiro; zital, pozoi; kirats, sunda, keru; garraztasun, mingostasun
 1. **Vis**, volo 1. ind. oraialdi 2. perts.
 2. **Vis**, vis, pl.: **Vires**, ium, f. indar, adore, kemen; vis tempestatis, ekaitzaren indarra; gogorkeria, gaiztakeria, lizunkeria; alicui vim afferre, norbait gaizki hartu, gaizki erabili; jendetza, kopuru; vis locustarum, larrapote odeia; vim lacrimarum profundere, negarrez urtu, negar turrustaz ari izan, negar hipaka ari izan; pl. gudutaldeak; nahikunde; aginte, ahalmen, balibideak; ondorio, eragin; vis veneni, zitalaren eragina; esanahi, adiera; izaera (gauzena)
Viscatus, a, um, visco pi. lekedatsu, likatsu
Viscera, i, n. viscus pl.
Visceratio, onis, f. haragi banaketa; oparien haragia jaten zen otordu
Visco, as, are, tr. lekedastu, likastu
Viscosus, a, um, lekedatsu, likatsu
Viscum, i, n. mihura; lekada; segada, lakio
Viscus, eris, **Viscera**, um, npl. haragi, errai; ama bular; humeak, haurrak; mami, bihotz (gauza); bizibideak
Visio, onis, f. ikusketa, ikusmen; ikuskizun; ameskeria, liluraldi, agerraldi; asmo, ikusmolde
Visito, as, are, tr. maiz ikusi, ardura ikusi; ikuskatu
Viso, is, ere, visi, visum, tr. intr. ikusi, aztertu, begiztatu; ikuskatu
Visum, i, n. ikusgarri, ikuskizun; ameskeria, liluraldi, agerraldi; harrigarri
 1. **Visus**, a, um, video eta videor pi.

- 2. Visus**, us, m. ikusmen, ikuspide; so, begiak; ikuskizun, ikusgarri; itxura, iduri, antz; ameskeria, liluraldi, agerraldi
Vita, ae, f. bizi, bizitza, bizialdi; vita frui, bizi izan; vitam agere, bizikera izan; e vita abire, discedere, hil; irabazbide, lanbide, ogibide, bizitzeko ; bzipide, bizimolde; jokaera, jokamolde, ohitarak, bizi egitasmo; bizigertakariak, historia; vitam alicujus scribere, norbaiten bizitza idatzi; maitemina; vita edo mea vita!, ene maitemina!, gizadia
Vitabilis, e, saihesgarri, baztergarri
Vitabundus, a, um, baztertzaile, saihesgile
Vitalia, ium, npl. biziko baitezpadakoak, bizarako zatiak; bizioinarriak
Vitalis, e, biziko, bizitzeko, bizarako; iraunkor (landare)
Vitalitas, atis, f. bizitasun, bizi indar; bizkortasun, adore
Vitatio, onis, f. bazterketa, saihesketa
Vitellus, i, m. gorringo; txahal gazte; ene maite!
Viteus, a, um, mahasti-, ardo-
Vitiarium, ii, n. mahasti, ardantza
Vitiatio, onis, f. gaiztoketa, okerketa, ustelketa, lizunketa
Vitiator, oris, m. galtzaile, lizuntzaile
Viticula, ae, f. mahatsondotxo
Vitifer, fera, ferum, mahastitsu
Vitigeneus, a, um, mahasti-
Vitigenus, a, um, mahasti-
Vitiligo, inis, f. negal
Vitilis, e, adar malgu-; zume-; iz. npl. zume zare, saski, otarre
Vitio, as, are, tr. kalte egin, andeatu, kutsatu; aldatu, okertu, bihurdikatu; zikindu, lizundu; indar gabetu (aztikeriak) , ezereztu, hautsi (bozketak)
Vitiose, adb. okerki, itsuski; vitiose se habere, markets, akastun izan; gaizki, gaiztoki; bidegabeki, zuzengabeki, araugabeki
Vitiositas, atis, f. makurkeria, galdukeria, ohitura gaizto
Vitiosus, a, um, ustel, usteldu; akastun, markets, narriodun; lizun, gaizto, doilor; araugabe, zuzengabe (agiri)
Vitis, is, f. mahasti; aihen; ehuntari zotz; ehuntarigoa
Vitium, ii, n. akats, aje, noku, herbaldura; vitium corporis, gorputz akats; gaitz, makurkeria, galdukeria, ohitura gaizto; vitium fugere, okerbideari ihes egin; hoben, huts, erruduntasun; vitio caret, ez du hobenik, hobengabe dago; susmo gaizto; erritu aurkako hutsak
Vito, as, are, tr. ihes egin, itzuri, saihestu; ez egin, beldur izan
Vitreus, a, um, berin, berinezko; berin antzeko; iz. npl. beringintza, berintegi, berineria
Vitricus, i, m. aitaizun, aitorde
Vitrum, i, n. berin, berinki; urdinbelar
Vitta, ae, f. xingola, zinta, girgil; lotailu, lotura, xarpa, eskatzaleen oliba adar xarpadun
Vittatus, a, um, zintadun; xarpaz elkartua
Vitula, ae, f. biga, bigantxa
Vitulina, ae, edo **Vitulina**, orum, npl. txahalki
Vitulinus, a, um, txahal-
Vitulus, i, m. txahal; moxal, potro; abere ume; vitulus marinus, itsasotso
Vituperabilis, e, gaitzesgarri, larderriagarri
Vituperatio, onis, f. gaitzespen, larderia, zentzaldi; in vituperationem cadere, gaitzesgarri izan
Vituperator, oris, m. gaitzesle, larderiatzaile, jorrataile
Vitupero, as, are, tr. gaitzetsi, larderiatu, zentzatu, jorratu
Vivacitas, atis, f. bizkortasun, bizi indar, adore; bizi luze
Vivarium, ii, n. ehizategi, ehizatoki; arraindegia
Vivax, acis, bizi luzedun; iraunkor; bizi, bizkor, bizitoi
Vivesco, is, ere, vixi, intr. bizitzen hasi, sortu, ernamindu, hazi
Vividus, a, um, bizi, bizkor, indartsu; indargarri, eragile
Viviparus, a, um, erditzaire, bizi emaile
Viviradix, icis, f. aldaska; landare bere erroekin
Vivisco ik. vivesco
Vivo, is, ere, vixi, victum , intr. bizitu, bizi izan, izan; vixit, hil da, zendu da; ita vivam, nere biziaz zin egiten dut; jan, hazi, vivere piscibus, arrainez hazten, bizi naiz; egon; vivere male, gaizki bizi; iraun; vivet nomen meum, nere izenak iraungo du, nere izena biziko da; vive, vivete, vivat, agur!
Vivum, i, n. dirutza; nihil detrahere de vivo, nere dirutza ez hasi
Vivus, a, um, bizi, bizidun; me vivo, bizi naizeno; emankor, irabazle (urtesari); viva aqua, ur bizi, ur laster; bizkor, adoretsu, arin, laster, zorrotz (gogoa), sutsu; iraunkor, galezin
1. **Vix**, adb. nekez, indarka; ozta ozta, doi doia; vix ad ducentos redigi, ozta ozta berrehunetaraino gutxituak, urrituak; vix...cum, ...bezain laster, noiz, (non)...
2. **Vix**, vicis, ik. vicis
Vixdum, adb. ozta ozta, doi doia; vixdum... cum, ...bezain laster...noiz, (non) ...
Vixi, vivesco eta vivo perf.
Vobis, vos dat. abl.
Vobiscum, zuekin

Vocabulum, i, n. hitz, ele, izen, izengoiti, deitura

1. **Vocalis**, e, ahots-; ahosdun, hitzegile; hiztun, ahots ozendun, ele eder
2. **Vocalis**, is, f. bokal, lagungabe

Vocalitas, atis, f. ots ezti

Vocamen, inis, n. izen

Vocatio, onis, f. dei, gonbit; auzitarapen

Vocator, oris, m. deitzaile, gonbitatzaire

Vocatus, us, m. dei, deialdi; otorduko gonbit; otoitz, arren

Vociferatio, onis, f. deiadarr, orro, oihu

Vociferatus, us, m. orro

Vocifero, as, are intr. deiadarr egin, oihu egin; marruma egin; tr. aldarrikatu, oihuztatu, oihukatu

Vociferor, aris, ari, dep. intr. deiadarr egin, oihu egin; marruma egin; tr. aldarrikatu, oihuztatu, oihukatu

Vocis, vox, gen. s.

Vocito, as, are, tr. anitz aldiz deitu, izendatu, deitu

Voco, as, are, tr. deitu, hots egin, dei egin; zirikatu, kitzikatu; vocare in jus, salatu, auziratu; vocare ad prandium, bazkaltzera gombitatu; arrendu, otoiitzu, eskatu; agiantzatu; bultzatu, eragin, aholkatu, akiulatu; vocat eum in spem, itxaropen izateko aholkatzen du; ekarri, jarri, hertsatu; vocare in discriminem, gaitzbidean ezarri; -tzat izan, izendatu; hitz egin, mintzatu; izenaz deitu

Vocula, ae, f. hots ahul; ahapetikako eleak, gaizki estate, mardaila

Vola, ae, f. eskugain, ahur, oinzola, oinpe

Volam, volo 1. geroaldia; vola akus. s.

Volaticus, a, um, arin, funsgabe, aldakor

Volatilis, e, hegadun; volatile pecus, hegaztia; azkar, laster; iragankor, galkor

Volatura, ae, f. hegaldi, hegada; hegaztiak, txoriak

Volatus, us, m. hegaldi, hegaldaketa

Volens, entis, volo 1. po.; adj. bere kabuzko, onesle; aldeko, egoki, on; atsegigarri

Volgo, Volgus, ik. vulgo...

Volito, as, are, intr. hega birak egin, hegaldatu; zabaldu, hedatu (albistak); xoratua izan (irrikak)

1. **Volo**, vis, velle, volui, tr. intr. gura izan, gogo izan, nahi izan; opatu, agiantzatu; volo (uti) mihi respondeas, ea, ihardets izadak! Velit nolit, nahitaez; proficisci volo, joatea gogo dut; paucis te volo, bi hitz, otoi!; galde egin; quid sibi vult?, zer duk hori?; erabaki, jarri (legez); ongi nahi, onetsi; gaitzetsi; alicui bene velle, norbait onetsi; eskatu, -n beharra izan
2. **Volo**, as, are, intr. hegatu, hegaldatu; laster ibili, lasterkatu; ihes egin, bat batean joan, sistaz joan

Volones, um, mpl. oldezko gudulariak (ogasunak erositako esklaboak)

Volsci, orum, mpl. Bolzkoak, Laziomeko biztanle

Volscus, a, um, Bolzko-, Bolzkoen

Volubilis, e, itzulerrez, itzulkor, itzulkoi; biribil; erre (idazkera), hiztun, hitzegile, hitzontzi, hitzjario; aldakor, alditsu, arin, txoriburu, burumehe

Volubilitas, atis, f. itzuliketa, biraketa, birahigidura; biribiltasun; hitztorri, hijariotasun; aldakortasun, arinkeria

Volubiliter, adb. errezzki, ugari, nasai

1. **Volucer**, cris, cre, hegadun, hegazti; volucres bestiae, hegaztiak; laster, azkar, arin; galkor, iragankor
2. **Volucer**, cris, f. m. hegazti

Volucris, is, f. hegazti; mamorro hegadun, zomorro hegadun, eltxo

Volumen, inis, n. itzulbira, itzulera, bira; biribilketa; zimur, kiribil (suge); makurtasun, okertasun, kurubil, jirabira, itzulinguru; zurrumbilo, gorabehera, iraultza, jazarraldi; eskuizkiribu biribilkatua, idazti, liburu, atal (liburu)

Voluntarius, a, um, bere kabuzko, oldezko, gogozko, bere baitako; voluntarii edo voluntarii milites, oldezko gudulariak; berezko, bere gain; voluntaria mors, buruerailtza, bere buruaz beste egite

Voluntas, atis, f. nahimen, nahi, gogo, asmo, gura; helburu, xede, nahikunde, egitasmo; voluntate edo mea, tua, sua voluntate, nahitara, bere kabuz, bere oguz, atseginekin, gogotik, gogoz, oldez; quid esset suae voluntatis rogavere, zer nahi zuen eskatu zioten; jarrera; onginahi, ongura; qua voluntate esset in regem, zertan zen erregeri buruz; ordeinu; adiera

Voluptarius, a, um, atsegigarri, gogoko: atsegin-, atsegineko; atseginezale

Voluptas, atis, f. atsegin, pozaldi; esse voluptati, atsegin eman, xoratu; lizunkeria; Atsegina (jainkosa)

Voluptuosus, a, um, atsegigarri, gozagarri, gozo

Volutabrum, i, n. basatza, lokatza, zingira; basurdezulo

Volutabundus, a, um, ihauzkakor, ihalozkakor

Volutatio, onis, f. itzulika, iraulketa; kulunka, zabu; zirimola, zurrumbilo; ihauzketa; kezka, inarrosaldi (gogoa); aldakortasun

Voluto, as, are, tr. itzuli, itzulikatu; voluntari, voluntare se, ihauzkatu, ihalozkatu; in luto voluntari, lohian ihauzkatu; entzunarazi, ozendu; gogoratu, gogoetatu, hausnartu; voluntare aliquid in animo, zerbait hausnartu, zerbait gogoan erabili; nahasi, kezkatu

Volutus, a, um, volvo pi.

Volvo, is, ere, volvi, volutum, tr. irauli, itzulikatu, bihurdikatu; birundaz aurtiki, amildu; itzuli (begiak); volvere fluctus ad littora, uhinak itsas ertzera anbilkatu; huc illuc volvens oculos, ezker eskuin begiratuz; biribildua zabaldu, bildua hedatu, irakurri; iragan (denbora); geldigabe esan, tarrapatz esan; celeriter verba volvere, hitzejario izan; usnatu, asmatu, gogoratu, hausnartu; multa secun volvens, gogoeta anitz eginez; volvere edo volvi, volvere se, itzulikatu; hedatu, luzatu (suge); landu (lurra); gertatu, geratu; volvitur orbis, lurra biratzen da; volvere ante pedes alicujus, norbaiten oinetara erori; volvi undis, uhinetan astindua izan

Vomer, eris, m. golde, golde hortz
Vomica, ae, f. minotso, zorne; izurrite
Vomis, eris, m. golde, golde nabar, golde hortz
Vomitio, onis, f. oka, goitika
Vomito, as, are, intr. goitika egin, oka egin; goitikatu, goiti aurtiki
Vomitor, oris, m. goitiagile, okaegile
Vomitoria, orum, npl. antzokiko ate handiak
1. **Vomitus**, a, um, vomo pi.
2. **Vomitus**, us, m. oka, goitika
Vomo, is, ere, ui, itum, tr. goitika egin, oka egin; esan, atera
Voracitas, atis, f. jatunkeria, jalekeria, sabelkeria, itoteka jate
Voraciter, adb. asezinez, itoka, itoteka
Voraginosus, a, um, zulotsu; istiltsu, lohitsu
Vorago, inis, f. leize, zulo; istil, kinta; ontasunjale; hondatzaile, xahutzaile, igorle
Vorax, acis, jale, jatun, sabelkoi, tripa handi, ezinase
Voro, as, are, tr. irentsi, klikatu, gurkatu; itoteka jan; hondatu, suntsitu, ezereztu; igorri, xahutu, jan (ontasunak); erdi irakurri
Vortex, icis, m. zurrumbilo, erauntsi, ebi tzurrusta, ur laster, uhin; leize
Vorticous, a, um, zurrumbilotsu
Vos, gen. vestri eta vestrum, zu, zuek
Vosmet, zerori, zuhaur
Votivus, a, um, zinitz-, zinezko, zinpeko; jainkoei eskainia
Votum, i, n. eskaini, eskaintza; eskainitz, zineskaintza, zinitz, opari; vota facere, zin egin, zinitz egin; votum edo vota solvere, persolvere, reddere, zina bete; ex voto, zinaren arabera; arren, otoitz, eske, opa, gura, goraintzi; voti compos, eske gauzatua; ex voto edo ad omne votum, aukeran, nahi bezala; eskatu gauza; herri arrenak
Votus, a, um, voveo pi. zinezko, eskainia; voti ludi, joko eskainiak
Voveo, es, ere, vovi, votum, tr. eskaini, opa egin; zin eginez agindu; vovere aedem, tenploa zin eginez agindu; eskatu
Vox, vocis, f. ahots, mintzo; oihu; maga voce, ozeki, goratik; hoskera, soinu, doinu; hitz, ele; vocem mitttere, mintzatu, hitz egin; hizkera, mintzaera, mintzaira, hizkuntza; civem ex voce cognoscere, hiritarra bere hizkuntzatik ezagutu; hitzaldi, iritzia
Vulcanalia, ium edo iorum, npl. Bulkanaliak, Bulkanoren jaiak
Vulcanalis, e, Bulkano-
Vulcanius, a, um, Bulkano-; su-, suzko
Vulcanus, i, Bulkano, suaren jainkoa; su, gar, sute, argi
Vulgaris, e, askoren, denen, guztien; ohiko, arrunt; herriko, herritarren
Vulgariter, adb. ohi bezala, ohi denez, gehienetan, gehienik, sarri
Vulgator, oris, m. barreiatzaile, zabaltaile, hedatzaile
Vulgatus, a, um, vulgo pi. zabaldua, hedatua; agertua, ezagutua, ohikoa, ohiturazko, arrunt, orotariko, orokor
1. **Vulgo**, adb. denen aurrean, agerian, agertuki, orokorki, erabat; alde guztietan, bazter guztietan; arrunki, gehienetan, gehienik, ohi bezala
2. **Vulgo**, as, are, tr. herrian hedatu, zabaldu; argitaratu (liburu); vulgare se edo vulgari, zabaldu, barreiatu, maiz ibili, arrolatu; doilortu, gutxietsi
Vulgus, i, n. herri, jende, jendetza, jendeketa; jende arrunt, jentaila, jendexeheria, jendepurruska; in vulgus, agerian, ageriki; gudulariak, gudaroste
Vulneratio, onis, zauri
Vulnero, as, are, tr. zauritu; andeatu, hondatu, hasi, jankatu; iraindu, nahigabetu
Vulnificus, a, um, zaurtzaile
Vulnus, eris, n. zauri, zartako, kaska; vulnus inferre, zauritu; vulnus accipere, zauritua izan; urradura, zarrasta, ebaki; gezi, jaurtikai; zorigaitz, oinaze, min, nahigabe, atsekabe; post vulnus acceptum, hondamendia izan ondoren
Vulpecula, ae, f. azeri gazte
Vulpes, is, f. azeri
Vulpinor, aris, ari, dep. intr. azeri izan, maltzur izan, maltzurki ari izan
Vulpinus, a, um, azeri-
Vulpis, is, f. azeri
Vulsi, vello perf.
Vulsus, a, um, vello pi.
Vult, volo 1. ind. oraialdia 3. perts.
Vulticulus, i, m. aurpegi mehe; garraztasun, zorroztasun
Vultis, volo 1. ind. oraialdia 2. perts. pl.
Vultuosus, a, um, handius, harro, handinahi; garratz, zorrotz, betilun, beltzuri
Vultur, uris, m. sai; gako, gizon eskugako
Vulturinus, a, um, sai-
Vulturius, ii, m. sai; gako, gizon eskugako
Vultus, us, m. aurpegi, musu; itxura, izaera; iduri; tankera (idazkera)

X

- Xanthus, Xanthos**, i, m. Xantos, ibai
Xenicum, i, n. emaitzatxo
Xenium, ii, n. emaitza
Xenophon, ontis, m. Xenofon, idazle greziar
Xenophonteus, Xenophontius, a, um, Xenofon-
Xerxes, is eta i, m. Xerxes
Xiphias, ae, m. ezpatarrain, esparroi
Xylinus, a, um, kotoi-, kotoizko
Xylon, i, n. kotoiondo
Xysticus, i, m. atleta
Xystum, i, n., **Xystus**, i, m. baranda, aldamu, atari; kirolegi

Z

- Zacynthus, Zacinthos**, i, m. Zazintos, Ionia itsasoko uharte
- Zama**, ae, f. Zama, Numidiako hiri
- Zeno, Zenon**, onis, m. Zenon, filosofo greziar, estozismuaren sortzailea; Zenon deitura
- Zephyrus**, i, m. sartaldeko haize, mendebal
- Zeuxis**, is eta idis, m. Zeuxis, margolarri greziar
- Zingiber**, eris, n. jinjibre (landare)
- Zodiacus**, i, m. ortzigerri, zodiako
- Zoilus**, i, m. Zoilo, Homeroren iraintzaile; jorratzaile zorrotz
- Zona**, ae, f. gerriko; diru gerriko; alde, eskualde
- Zonarius**, ii, m. gerrikoegile
- Zotheca**, ae, f. atsegin gela
- Zothecula**, ae, f. atsegin gelatxo
- Zythum, i, n. garagardo**